تطبيقات الأداء والشروح السمعية بصرية متاحة عبر المسح الضوئي لـ QRCODE على رأس كل مدخل ألفبائي من مداخل المعجم، أو عبر الرابط Google Drive، مع تفعيل العنصر السمعي بصري داخل الملف بحسب تسميته في جسم المعجم، وبحسب أصنافه الثلاثة : تطبيق قرآني صوتي، أو توضيح صوتي أو بصري من أهل الاختصاص

الناطق

في القراءات القرآنية

رسما وأداء وترجمة

عربي – فرنسي

تأليف : ذ.م نورالدين حالي

مراجعة وتصدير: د.إبراهيم الـهلالي

NOUREDDINE HALI

$AN - N\bar{A}\d{T}IQ$
En
Lectures coraniques
Script, Psalmodie et Traduction

Arabe –Français

الإهداء

- إلى والدتى ووالدى حفظهما الله عز وجل وجعل هذا العمل صدقة جارية تنفعنى وتنفعهما فى الدنيا ويوم لقاء الله؛
- إلى من علمنى ذكر الله وقول لا إله إلا الله، وتلاوة كتاب الله، وهو من أهل الله وأصفيائه؛
- إلى كل من ساعدنى من قريب أو من بعيد على إنجاز هذا العمل؛
- إلى العلماء العاملين الأجلاء، منهم علماء القراءات القرآنية؛
- إلى أئمة القراءات القرآنية، وكل من اصطفاه الله عز وجل حلقة مضيئة ضمن السلسلة النورانية لتواتر القراءات من أصل الأصول رسول الله ﷺ ؛
- إلى حملة القرآن الأحباب الأجلاء، أهل الله وخاصته، الذين خصهم رب العالمين بوسام حفظ القرآن وترتيله وحمله فى الصدور، راجيا منه تعالى أن ينفعهم هذا العمل؛
- إلى أهل الأداء الذين يتفننون فى ترتيل القرآن الكريم، وإلى أهل الرسم الذين حافظوا على المعالم الأساسية للرسم العثمانى فى المصاحف الشريفة...

التصدير

الرواية متبعة والقراءة سنة يأخذها الآخِر عن الأول، فى القراءات أشياء كثيرة لا تحكم إلا بالسماع والمشافهة، فلا يقصد للإفراد إلا من كان عالما بكيفية القراءة حال تلقيها من شيخه مستصحبا ذلك ذاكرا له.

ولا شك أن الناطق فى القراءات القرآنية رسما وأداء وترجمة يعين الطالب والباحث فى مجالات متعددة: علم القراءات، علم اللغة، علم اللسانيات، علم النحو، علم الضبط، علم الرسم، علم القراءات وتوجيهها، علم المصطلح والأعلام والتراجم...

وللناطق فى القراءات إضافات نوعية، فقد تمكن مؤلفه بحمد الله من الجمع بين النظرى والتطبيقى. ففى الجانب النظرى تحدث عن الحروف الهجائية وصفاتها ومخارجها كما وضع تعريفا للمصطلح القرآنى مستحضرا ضمائمه ومختلف السياقات التى ورد فيها، ولم يفت المؤلف إبراز أصول الرواة والقراء فى مختلف الأبواب، وأشار إلى سمات ومميزات كل راو وقارئ، وتطرق إلى ما انفرد به الرواة عن القراء، وذكر كذلك استثناءات الرواة فى الأصول.

أما فى الجانب التطبيقى فيجد القارئ ضمن القرص المدمج تطبيقا لأداء القراء فى مختلف الأبواب ابتداء من كيفية نطق الحروف ومخارجها، ثم كل ما يرتبط بالأداء مثل التسهيل والإبدال والنقل والحذف والإمالة والإدغام والإظهار والروم والإشمام والمد والوقف على أواخر الكلم والفصل بين الصورتين أو عدمه...

كما يورد المؤلف اختلاف القراء فى الحرف الواحد ـ القراءة ـ عبر مقاطع سمعية يرتلها قراء مشهود لهم بالتخصص والإتقان. ويتميز الناطق فى القراءات بحسن استفادته من الوسائل المعلوماتية الحديثة التى مكنت المؤلف من المزج بين النظرى والتطبيقى، وهو أمر ييسر للطالب والباحث والقارئ فى القرآن معرفة أداء بعض كلمات القرآن على الوجه الأمثل.

والناطق فى القراءات قدم ترجمة للمصطلحات القرائية باللغة الفرنسية، وهو مجهود يشكر عليه المؤلف، كما لاحظ المؤلف أن مصطلحات قرائية لا يوجد لها نظيرا بالفرنسية، فاجتهد مأجورا فى إيجاد مقابلات لها فى تلك اللغة. وهذا العمل غير مسبوق، ثم إنه يفتح المجال مستقبلا لترجمة المعجم القرائى إلى لغات أخرى كالإنجليزية مثلا.

وترجمة المصطلح القرائى ليس عملا معزولا بل يندرج ضمن سلسلة معاجم أثل بها المؤلف الخزانة العربية فى مجالات متعددة مثل العلوم التقنية والعلوم الإنسانية والاجتماعية والسياسية فى إطار بحثه المتخصص فى علم الصناعة المعجمية والترجمة، نذكر منها "الوافى فى المصطلحات العلمية والتقنية" و "معجم معارف العلمى والتقنى" و "معجم معارف فى العلوم الإنسانية والاجتماعية" وغيرها.

إن رغبة الأستاذ نورالدين حالى فى خدمة طلبة القرآن وأهل القرآن كانت هى الحافز والباعث المهم فى البحث عن المادة وتصنيفها وتنقيحها وانتقاء أفضل الأصوات لأداء كلمات الله بمختلف الروايات والقراءات التى تلقتها الأمة بالقبول.

نسأل الله العلي القدير الكريم الوهاب أن يجعل حظ المؤلف من هذا العمل القبول فيكون بإذن الله من العلم المنتفع به، آمين.

إبراهيم الحسن الهلالي

27 ذو القعدة 1434 موافق 3 أكتوبر 2013

التمـــهيد

الحمد لله وحده، والصلاة والسلام على من لا نبى ولا رسول بعده، خاتم الأنبياء وسيد القراء وأفصح البلغاء وإمام المشايخ والقارئين، وعلى آله وصحبه ومن والاه إلى يوم الدين.

الحمد لله الذى أنزل القرآن الكريم، بلسان عربي مبين، هدى وذكرى للمتقين، وشفاء ورحمة للمؤمنين، ونورا وضياء للعالمين.

وتكفل بحفظه عز وجل، ويسر قراءته، فأنزله على سبعة أحرف تيسيرا لأمة رسول الله ﷺ، كما قال ﷺ:"أنزل هذا القرآن على سبعة أحرف فاقرؤوا ما تيسر منه"، حتى يطيقه الشيخ والكهل، والغلام واليافع، والرجل والمرأة، ويستطيعه العربي والعجمى، والحضرى والبدوى، والبصرى والشامى، والمدنى والمكى، والكوفى والمصرى، والمغربي والمشرقى، فى كل زمان ومكان.

(وبعد) أستأذن الإمام، مقتدى العلماء والأعلام، مقرى ديار مصر والشام، أبو الخير محمد بن الجزرى الشافعى رحمه الله، القائل فى مرجع المراجع "النشر فى القراءات العشر" : " الحمد لله الذى أنزل القرآن كلامه ويسره، وسهل نشره لمن رامه وقدره، ووفق للقيام به من اختاره وبصره، وأقام لحفظه خيرته من بريته الخيرة .وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له شهادة مقرٍ بها بأنها للنجاة مقررة، وأشهد أن محمداً عبده ورسوله القائل" إن الماهر بالقرآن مع السفرة الكرام البررة"، صلى الله عليه وعلى آله وصحبه الذين جمعوا القرآن فى صدورهم السليمة وصحفه المطهرة، وسلم وشرف وكرم .ورضى الله عن أئمة القراءة المهرة. خصوصاً القراء العشرة، الذين كل منهم تجرد لكتاب الله فجوده وحرره، ورتله كما أنزل وعمل به وتدبره، وزينه بصوته وتغنى به وحبره .ورحم الله السادة المشايخ الذين جمعوا فى اختلاف حروفه ورواياته الكتب المبسوطة والمختصرة، فمنهم من جعل تيسيره فيها عنواناً وتذكرة، ومنهم من أوضح مصباحه إرشاداً وتبصرة،ومنهم من أبرز المعانى فى حرز الأمانى مفيدة وخيرة، أثابهم الله تعالى أجمعين، وجمع بيننا وبينهم فى دار كرامته فى عليين، بمنه وكرمه".

تشرف العلوم بمواضيعها وتتفاضل بأصنافها وأنواعها، وعلوم القرآن الكريم هى أشرف العلوم إطلاقا، وأولاها بالتعلم والتعليم، لأنها فى فلك كلام الله عز وجل تدور.

وعلم القراءات القرآنية من هذه العلوم، بل هو ذروة سنامها، لأنه تعلم العبد كيف يعبد ربه عز وجل بقراءة القرآن، دون أن يقع فى اللحن الجلى والخفى، فهوعلم يوصل العبد بربه. هو علم يعلم الناس كيفية تلاوة القرآن الكريم وترتيله، ويجعل بينهم وبين القراء نسبا، فيقرأ القارئ بسند صحيح.

ونسأل الله عز وجل أن يجعل قلوبنا تتعلق بهذا العلم فيرغبنا ذلك فى تلاوة القرآن، و تدبره، وحفظه؛ فيبلغ المرء منا أسمى أمانيه وهو أن يصبح من حملة القرآن الذين قال فيهم رسول الله ﷺ: "أشراف أمتى حملة القرآن"

[رواه الإمام الترمذى].

إن علم القراءات القرآنية لا يمكن اكتساب معارفه ومهاراته إلا من خلال نظرة يندمج فيها بالضرورة مستويان متكاملان: المقتضيات النظرية وتطبيقاتها. فهو علم متصل بالأداء النطقى للحروف القرآنية (مبحث تجويد القرآن الكريم)، ومتصل بنفس الدرجة بالمعالجة النظرية لأصول قراءات هذه الحروف وفرشها حسب السياقات القرآنية.

من هذا المنطلق، أصبح من المفيد جدا للطالب الذى يروم البحث فى أشرف العلوم هذا (لأنه علم يهتم بكتاب الله وكيفية نطقه وأدائه أداء صحيحا سليما ورسمه وغير ذلك) أن نضع بين يديه العناصر النظرية لهذا العلم على مستوى الرسم حسب الرواية والقراءة، و تطبيقاتها على مستوى الأداء بأصوات قراء مجازين فى الرواية والقراءة التى يقرؤون بها، وذلك فى قرص صوتى مستقل مرفق بالمعجم الورقى.

وهكذا ففى المداخل النظرية التطبيقية من هذا المعجم تجد قضية نظرية يوضحها ويجليها نموذج تطبيقى تبحث عنه انطلاقا من مرجعه.

والاهتمام بالرسم والأداء جاء من كون الرسم القرآنى للحروف فى المصاحف الشريفة الحالية أو فى المصحف العثمانى وأدائها قضيتان متكاملتان تدل إحداهما على الأخرى.

أولا: أهداف الناطق

الناطق فى القراءات القرآنية رسما وأداء وترجمة معجم يتميز بشكله الفسيفسائى المزخرف بسياقات قرآنية منثورة هنا وهناك ومشفوعة بأداءات تطبيقية يستقيها المستعمل.

وهذه البنية المعجمية تم اختيارها ليكون الناطق فى خدمة الأهداف التالية:

1ـ خدمة كتاب الله عز وجل والمتعبدين بتلاوته وحامليه والباحثين فى كيفية أدائه...

عندما يتقلد حملة القرآن وسامَ حمْلهم لكتاب الله عز وجل فى صدورهم، وهو الأمر الذى تعتذر منه الجبال الشماء [الحشر:21]: ﴿لَوْ أَنزَلْنَا هَٰذَا ٱلْقُرْءَانَ عَلَىٰ جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُۥ خَٰشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ ٱللَّهِ ۚ وَتِلْكَ ٱلْأَمْثَٰلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾﴾

2ـ التعريف بالقراءات العشر المتواترة رسما وأداء

إن القراءات القرآنية العشر المتواترة إرثٌ غال ونفيس ورثه الناس فى مشارق الأرض ومغاربها من رسول الله صلى الله عليه وسلم عبر سلسلة متواترة حلقاتها قراء ورواة أجمعت عليهم الأمة.

3ـ ترجمة مصطلحات القراءات القرآنية إلى اللغة الفرنسية وفق منظور جديد عماده نحتُ مصطلحات فرنسية جديدة وغير مسبوقة مستمدة خاصة من علوم اللغة مثل اللسانيات النطقية، تؤدى، إلى حد كبير، المعانى والدلالات التى تختزنها المصطلحات العربية الأصلية. ونرى فى هذه الطريقة المستحدثة للترجمة التى يمكن للقارئ (ة) الكريم (ة) أن يستنتجها من خلال قراءته لمواد هذا المعجم وترجمات هذه المواد باللغة الفرنسية.

4ـ إبراز العلاقة بين القراءات القرآنية واللسانيات النطقية

إن من يبحث فى هذا المجال العلمى الشيق، مجال علم القراءات القرآنية، يكشف من خلال هذا العلم المفضل، إن آجلا أم عاجلا، الغنى اللسانى واللغوى للغة العربية، لغة القرآن الكريم. فالقراءات القرآنية بمتواترها وشاذها، كما

هى مبثوثة طول هذا المعجم وعرضه، تكشف عن لسانيات نطقية عربية واضحة المعالم. وزاد من وضوح وتألق هذه اللسانيات النطقية والصوتيات النطقية الخاصة طريقة ترجمة المداخل الأصلية إلى اللغة الفرنسية. فقد تم نحت واستحداث مقابلات فرنسية جديدة تحمل فى طياتها الخصوصية العربية الأصيلة، ومن هذه المصطلحات الأفعال الثلاثة "تحريك = Vocaliser" و "تسكين = Avocaliser" و "مد = Bivocaliser" وعائلاتها اللغوية، التى فرضها النظام الصائتى العربى بخصوصيته المتميزة. ومن أجل إبراز بعض هذه المصطلحات ومقابلاتها بالفرنسية فى المعجم تم كتابتها فى بعض السياقات بخط غليظ لفتا لعناية القارئ.

وأحسب، والله حسبى وموفقى، أن الترجمة فى هذا المعجم الناطق قادرة على إبراز الخصوصيات اللغوية واللسانية للغة العربية وتقديمها واضحة المعالم للناطقين باللغة الفرنسية كلغة أم من جهة وللناطقين بها كلغة ثانية من جهة أخرى.

5ـ إبراز دور القراءات القرآنية الشاذة فى الكشف عن الغنى اللسانى للغة العربية

من الثابت أن القراءات القرآنية الشاذة لا يقرأ بها ولا يتعبد بها ، لذلك ستلاحظون من خلال البحث فى المداخل الخاصة بموضوع القراءات الشاذة أن سياق القراءة الشاذة يتم عرضه أولا، ثم يتم مباشرة بعد ذلك تصحيحه بنموذج من نماذج القراءات القرآنية المتواترة رسما (من خلال رسم الآية فى مصحف شريف للرواية المقصودة) وأداء (من خلال الاستماع إلى قراءة من تقديم أهل الأداء لهذه الآية). إلا أن أهميتها تتجلى، كما ستستنتجون ذلك بأنفسكم، فى الكشف عن الغنى اللهجى الملفت للغة العربية ، وتبعا لذلك التعرف عن الكيفيات المتباينة والمتنوعة التى بها يُحَيِنُ الإنسانُ العربى لغتَه ويكيفها مع محيطه المكانى والزمانى والنفسى والاجتماعى(...)

<u>ثانيا</u>: المنهج المعتمد فى الناطق

لقد تم إنجاز "الناطق فى القراءات القرآنية رسما وأداء وترجمة" وفق منهجية معجمية جديدة ؛ ملامحها العامة ترتكز حول مجموعة من المبادئ الأساسية ، وهى كما يلى:

<u>المبدأ الأول</u>: يستند هيكل "الناطق فى القراءات " إلى الطريقة الشجرانية المتفرعة (méthode arborescente) فى تنظيم مواد ومداخل المعجم؛ وهذا يستلزم أساسا:

تصنيف مداخل "الناطق" إلى مداخل أساسية ومداخل ثانوية متفرعة متعلقة بها.

ونقصد بالمداخل الأساسية كل المصطلحات والمظاهر القرائية التى تعالج فى مراجع "علم القراءات" (ينظر **معجم المداخل الأساسية** (عربى ـ فرنسى))؛ والتى سيتم تفصيلها وتفريعها إلى مواضع ثانوية تفصيلية ضمن المداخل الفرعية. وتأتى هذه المداخل الأساسية كلها معرفة ب "أل" التعريف أو بالإضافة أو بالصفة، ومشروحة بين قوسين بتعريف مقتضب ووجيز.

أما المداخل الثانوية أو الفرعية فهى التى تتفرع عن المداخل الأساسية بحيث تفصلها وتغنيها وتوضحها وتجليها. ويتم اختيار وانتقاء هذه المداخل على أساس جاهزيتها فى خدمة الأهداف العامة التى ينشدها الناطق (ينظر التمهيد).

<u>المبدأ الثانى</u>: يتم الاستناد فى منهجية **ترتيب المداخل الأساسية** إلى طريقة **الترتيب الألفبائى** المعروفة.

المبدأ الثالث: يتم الاستناد فى منهجية **ترتيب المداخل الفرعية** لمدخل أساسى إلى **منهج موضوعى،** قوامه، ما أمكن ذلك، مبدأ التدرج من العام نحو الخاص ومن النظرى نحو التطبيقى: أى أننا نشرع فى مرحلة أولى فى إضافة معلومات نظرية تتعلق بالمدخل الأساسى حتى يكون المفهوم واضحا وبينًا لدى القارئ(ة).

ويتضح من هذا أن طريقة الترتيب الألفبائى التى تم تبنيها فى المداخل الأساسية ليست سارية على المداخل الفرعية.

وبعد ذلك ندخل غمار التطبيق. وإذا سنحت الفرصة أن نعطى أمثلة تطبيقية تتعلق بالقراءات العشر أو بعض منها فننظمها وفق المنهج التالى: يتم ترتيب مواد المداخل الفرعية التطبيقية حسب الترتيب المجمع عليه فى جل مراجع علم القراءات القرآنية، بحيث نبدأ بالقارئ الأول **نافع المدنى** مع **راوييه،** ثم نثنى عليه **بابن كثير** المكى مع **راوييه،** ثم **بأبى عمرو البصرى** مع **راوييه،** ثم **بابن عامر الشامى** مع **راوييه،** ثم **بعاصم الكوفى** مع **راوييه،** ثم **بحمزة بن حبيب الكوفى** مع **راوييه،** ثم **بالكسائى الكوفى** مع **راوييه،** ثم **بأبى جعفر المدنى** مع **راوييه،** ثم **بيعقوب البصرى** مع **راوييه،** ونختم **بخلف الكوفى** مع **راوييه.** وليس بالضرورة أن تشمل التطبيقات فى نفس فروع المدخل الأساسى كل القراء العشرة؛ بل قد يُكتفى بتطبيق لواحد من القراء أو أكثر. وإذا سنحت الفرصة أن قدمنا تطبيقات لقراءات شاذة ننتظمها بعد القراء العشرة.

وتجدر الإشارة إلى أن المدخلين الأساسيين الخاصين "الأصول" فى باب حرف الهمزة ، و"الباب فى القراءات القرآنية" فى باب حرف الباء، نظرا لطولهما، حضيا بتقسيم فرعى ثالث باستخدام التتابع الترقيمى، مثل : ❶ ، ❷ ، ❸ ...

ونشير إلى مدخل ثالث مهم أيضا، يدعى "شموس القراء" عند باب الشين، ذكره بهذه التسمية الدكتور أيمن رشدى سويد حفظه الله، يجد فيه من يروم البحث عن سِيَّر الحلقات الذهبية المضيئة من القراء الذين أجادوا وأتقنوا وتقبلتهم الأمة وساهموا فى تواتر القراءات العشر تواترا لا شك فيه ولا مراء؛ هؤلاء القراء بأجيالهم المختلفة من جيل الصحابة إلى جيل القراء العشرة ورواتهم المشهورين ..

المبدأ الرابع: إذا كان مدخل من مداخل "الناطق" يستلزم **إعادة توجيه** (réorientation) ليظهر فى موقع آخر من المعجم (باب معجمى آخر) فلا يكون ذلك إلا فى حالة حصول مصلحة يجنيها مستعمل المعجم من قبيل تسهيل عملية البحث وتقريب المعلومة القرائية منه وإغناء المادة المعجمية.

ومثال ذلك إعادة توجيه المدخل " الأصول" من الباب المعجمى "الهمزة" ليذكر فى الباب المعجمى "الباء" ضمن المدخل "الباب"، وكلا المدخلان يحيلان على نفس الظاهرة القرائية : "أصول القراءة القرآنية". فهاذان المدخلان لهما نفس المحتوى لكن أعيد توجيههما نزولا عند إمكانية بحث مستعمل المعجم فى مدخل "أصول" أو فى مدخل "باب" من أبواب الأصول.

المبدأ الخامس: المدخل التطبيقى فى "الناطق " هو كل مدخل معجمى (أساسى أو ثانوى) يكون مرفقا بآية قرآنية **موضحة للسياق** ومرسومة وفق خط مصحفى **يناسب تماما الرواية** (من الروايات العشرين) **وبمرجع** لملف صوتى يؤدى فيه القارئ تلك الآية بشكل **منسجم تماما مع رسمها؛** باستثناء بعض الحالات التى يقرأ فيها القارئ الكلمة القرآنية بوجه من الوجوه غير مرسوم فى الآية. وهو أيضا كل مدخل معجمى نظرى (أساسى أو ثانوى) يكون مرفقا

بملف صوتى أو قصاصة صوتية ، يوضح فيه عالمٌ من علماء هذا العصر وشيخ من مشايخها المختصين فى علم القراءات القرآنية (ينظر جدول :**لائحة السادة أصحاب الفضيلة المشايخ العلماء المساهمين فى القصاصات الصوتية التوضيحية فى معجم الناطق**) المفهوم القرائى الذى يثيره ذلك المدخل.

ونشير هنا أن الإكثار من نفس السياقات القرآنية فى النماذج التطبيقية بقراءات مختلفة، رغم وجود سياقات قرآنية أخرى توضح نفس الظاهرة، نروم من خلاله تركيز الظواهر القرائية لدى القارئ (ة) الكريم(ة)، لأن ما تكرر تقرر..

ثالثا: تقنيات ووسائل الاستعمال الأمثل للناطق:

1ـ التمييز بين الألف والهمزة فى المعجم الناطق

إن الجدال بين علماء اللغة فى موضوع الهمزة والألف وكيفية التعاطى معهما كصوتين لغويين معروف وقد أسال المداد، ونحن من جهتنا مع من يرى ضرورة التمييز بين الهمزة والألف وهو ما وضعناه قيد التطبيق عندما تم التمييز فى المعجم بين مدخل "الهمزة" ومدخل "الألف".

2ـ تصنيف مداخل الناطق

تصنف مداخل الناطق إلى :

1ـ مداخل أساسية يمكن البحث فيها أولا من خلال **معجم المداخل الأساسية** الملحق بالناطق ، ثم الاعتماد على **رقم الصفحة** الذى يحيل على مكان وجود تفاصيل المدخل الأساسى موضوع البحث.

2ـ مداخل فرعية متعلقة بمدخل أساسى معين.

3ـ رؤوس الصفحات

هى تقنية معروفة فى الصناعة المعجمية تروم تسهيل عملية البحث بحيث تحدد فى أعلى الصفحات رأس المدخل الأول من الصفحة على اليسار ورأس المدخل الأخير من الصفحة على اليمين. وهذه الرؤوس تجدونها بلون مغاير حتى تكون واضحة وملفتة للنظر.

ونلفت الانتباه من حيث الجانبُ التطبيقى الذى يتعلق بتطبيقات الأداء والشروح السمعية بصرية متاحٌ عبر المسح الضوئى لـرمز QRCODE على رأس كل مدخل ألفبائى من مداخل المعجم، أو عبر الرابط Google Drive، مع تفعيل العنصر السمعى بصرى داخل الملف بحسب تسميته فى جسم المعجم، وبحسب أصنافه الثلاثة : تطبيق قرآنى صوتى، أو توضيح صوتى (Explain)أو بصرى (Vidéos) من أهل الاختصاص.

رابعا: معالجة إشكالية المقابل الفرنسى لمصطلحات علم القراءات

من المعروف أن ترجمة المصطلحات بالإعارة من لغة إلى أخرى هى وسيلة سهلة لكنها غير فعالة، ومن هنا نعلن عدم كفاية هذا الأسلوب من أساليب الترجمة لمصطلحات علم القراءات القرآنية. ولعمرى إنه من أعظم المشكلات التى تصادمت معها مما دفعنى إلى ضرورة استحداث ونحت مقابلات فرنسية جديدة (العائلات اللغوية للأفعال المستحدثة : vocaliser – avocaliser – bivocaliser . (أنظر ثبت المستحدثات الفرنسية). وقد ذكرت بعضها فى مسرد المستحدثات الفرنسية مطلع هذا الناطق.

خامسا: آفاق الناطق

هذا هو الناطق فى القراءات القرآنية فى طبعته الأولى:

- شمل الأصول ولم يشمل فرش الحروف بالنسبة لكل سورة من سور القرآن الكريم حسب كل الروايات؛
- شمل ما اختلف فيه القراء العشرة ولم يشمل الاختلاف بين الروايات ضمن نفس القراءة؛
- شَمِل ترجمة المصطلح القرائى إلى الفرنسية ولم يشمل الترجمة إلى الإنجليزية؛
- شمِل أداء صوتيا للمتون العلمية الثلاثة (الشاطبية والدرة والطيبة) ولم يشمل تجزيء هذه المتون إلى أصولها وشرحها نثرا ثم ترجمة الكل إلى اللغة الفرنسية وفق المنهجية الجديدة فى الترجمة.

وقد راجع هذا العمل الدكتور الحاج إبراهيم الحسن الهلالى حفظه الله تعالى، وتفضل بتصديره سدد الله خطاه، وهو من أهل التخصص فى القراءات العشر المتواترة، وبدا لى جليا من خلال ملاحظاته وتصويباته القيمة أن الطبعة الثانية من الناطق فى القراءات القرآنية، نظرا لحجم العمق التخصصى الذى ينتظرها، لا بد أن يتعاون ـ إن شاء الله ـ فى نسج محتوياتها متخصص فى القراءات وآخر فى الصناعة المعجمية والترجمة من أجل مزيد من التكامل.

هذه هى آفاق الناطق فى القراءات القرآنية رسما وأداء وترجمة، والله ولى التوفيق.

فى نهاية هذا التمهيد ليس بوسعى إلا أن أعلن أن العمل شاق ومضنٍ وفى بدايته، وأحسب أنى عملت عملا: ﴿وَقُلِ ٱعۡمَلُواْ فَسَيَرَى ٱللَّهُ عَمَلَكُمۡ وَرَسُولُهُۥ وَٱلۡمُؤۡمِنُونَۖ وَسَتُرَدُّونَ إِلَىٰ عَٰلِمِ ٱلۡغَيۡبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمۡ تَعۡمَلُونَ ١٠٥﴾ [التوبة: 105]

سيراه الله عز وجل ورسوله صلى الله عليه وعلى آله وسلم؛ وسيراه المؤمنون من أهل الاختصاص ومن علماء الأمة ومن حملة كتاب الله عز وجل ومن الطلبة الباحثين ومن أهل الأداء فليقل كل منهم فيه كلمته؛ وليشجعوا ويوطدوا ما استقام من عوده وليصوبوا ما اعوج منه، وما توفيقى إلا بالله عليه توكلت وهو أرحم الراحمين.

نورالدين حالى

فاتح شعبان 1444 موافق 21 فبراير2023

Avant-propos

Les savoirs et les capacités liés à la *Coranolecturologie* (Science des lectures coraniques) ne sont acquis qu'à travers une conception dans laquelle sont nécessairement amalgamés deux niveaux complémentaires : la théorie et les pratiques Il s'agit en effet d'une science directement liée aux modes qui en découlent. articulatoires pour rendre les lettres coraniques (Psalmodie coranique), et en même temps liée au traitement théorique des universaux de lectures de ces lettres et leurs cas particuliers irréguliers selon diverses contextes coraniques.

Ainsi, il s'avère très utile de mettre à la disposition des étudiants, qui entreprennent explorer cette honorable science, un outil comportant les ingrédients théoriques ayant trait au niveau des scripts coraniques selon la diversité des lectures et des narrations, et des pratiques au niveau de psalmodie coranique réalisées par des Psalmistes spécialisés et confirmés.

Ainsi, dans les entrées théoriques et pratiques du présent lexique, le concept théorique est mis en évidence par un modèle pratique repéré par le biais des références. Les fichiers sonores, se rapportant par exemple à l'entrée principale la «hamza», sont placés dans un répertoire nommé «Hamza», qui comporte toutes les applications audio liées à la lettre «Hamza».

De véritables problèmes ont été rencontrés lors de la traduction des entrées du présent lexique audio ; étant donné que les termes, se référant à des concepts de la science des lectures coraniques, transmis en langue française sont généralement des termes n'ayant pas d'équivalents dans cette langue.
Ainsi, trois possibilités de traduction sont offertes :

1- Traduction par emprunt phonétique, procédé plus simple mais dont l'usage excessif n'est pas accepté.
2- Traduction par usage des termes utilisés dans la linguistique surtout dans le domaine des termes ayant trait à la phonétique articulatoire. Signalons que ce deuxième procédé a permis de révéler et de mettre en évidence des particularités spectaculaires d'une phonétique articulatoire arabe.
3- Traduction par usage des équivalents français qui sont forgés pour la première fois, c'est-à-dire des néologismes inédits. Les termes arabes traduits selon ce mode de traduction n'avaient pas jusqu'ici des traductions françaises précises. On cite dans ce cadre des familles lexicales tout à fait inventées, comme par exemple les trois familles des trois verbes : Vocaliser (utilisé en français mais dans d'autres contextes), *avocaliser* et *bivocaliser*. Ces néologismes, qui sont regroupés dans un petit glossaire dans les premières pages de ce lexique, constituent, voit-t-on, la valeur ajoutée inédite du présent lexique audio. L'index élaboré vers la fin du présent travail lexicographique met justement en évidence ce nouveau répertoire terminologique.

Au point de vue pratique, pour bien saisir les contenus de ce dictionnaire, force est de consulter les contenus audio-visuels, soit en scannant directement le

QRCODE au début de chaque entrée du dictionnaire, soit via le lien Google Drive. Ainsi serait-il convenable d'installer ce logiciel (Google Drive) sur votre téléphone, votre PC…Lorsque vous accédez au contenus audiovisuels choissez manuellement le fichier approprié.

NOUREDDINE HALI

معجم المداخل الأساسية (عربي ـ فرنسي)
Lexique des entrées principales (Arabe –Français)

Hamza	الهمزة
Reprise	الائْتناف
Imāms des dix lectures coraniques authentifiées	أئمة القراءات العشر المتواترة
Substitution	الإبدال
Classement alphébétique	الأبجدية الألفبائية
Alphabet en Coranolecturologie	الأبجدية فى علم القراءات
Sourate Ibrāhīm	إبراهيم (سورة ~)
Abū Ja‘far Al-madanī	أبو جعفر المدنى
Abū Rabī‘a	أبو ربيعة
Abū ‘Amr al-baṣrī	أبو عمرو بن العلاء البصرى
Les deux pères	الأبوان
Succession	الإتباع
Neuvièmes du Saint Coran	أتساع القرآن
Al’Itmām	الإتمام
Conservation	الإثبات
Huitièmes du Saint Coran	أثمان القرآن
Certificat de lecture ou Al-’Igāza	الإجازة
Al-Igrā’	الإجراء
Chapitres coraniques	الأجزاء
Al-’Ignāḥ	الإجناح
Sept lettres	الأحرف السبعة
Sourate Al-‘Aḥzāb	الأحزاب (سورة ~)
Sourate Al-’Aḥqāf	الأحقاف (سورة ~)
Dissimulation	الإخفاء
Sourate Al-’Ikhlāṣ	الإخلاص (سورة ~)
Les deux frères	الأخوان
Psalmodie coranique	الأداء
Insertion	الإدخال
Liaison	الإدراج
Gémination	الإدغام
Fluidité	الإذلاق
Quarts du Saint Coran	أرباع القرآن

Quatre Sourates célèbres	الأربع الزُّهْر
Séquençage	الإرداف
Al-‘Irsāl	الإرسال
Piliers de la lecture coranique valide	أركان القراءة الصحيحة
Principes de transcription du Saint Coran	أركان كتابة القرآن الكريم
Septièmes du Saint Coran	أسباع القرآن
Sourate Al-’Isrā’	الإسراء (سورة ~)
Elision	الإسقاط
Avocalisation	الإسكان
Issnād	الإسناد
Dents	الأسنان
Saturation	الإشباع
Ichmām ; Amalgamation vocalique	الإشمام
Les Amis	الأصحاب
Choisisseurs	أصحاب الاختيارات
Lourdeur	الإصمات
Consonne labiodentale	الأصوات الأسنانية الشفوية
Consonne bilabiale	الأصوات الشفتانية
Universaux	الأصول
Al-Iḍğā’	الإضجاع
Vélarisation	الإطباق
Explicitation	الإظهار
Ponctuation	الإعجام
Sourate Al-‘A’rāf	الأعراف (سورة ~)
Sourate Al-‘A’lā	الأعلى (سورة ~)
Les deux Nasillards	الأغنَّان
Individualisation	الإفراد
Mimation	الإقلاب
Énigmes des spécialistes des lectures coraniques	ألغاز القراء
Alif	الألف
Inflexion vocalique	الإمالة
Sourate Al-’Anbiyā’	الأنبياء (سورة ~)
Sourate Al-‘Insān	الإنسان (سورة ~)
Sourate Al-‘An’ām	الأنعام (سورة ~)
Sourate Al-‘Anfāl	الأنفال (سورة ~)

Coranolecturologues	أهل الأداء
Coranolecturologues de Bassora	أهل البصرة
Coranolecturologues du Hedjaz	أهل الحجاز
Coranolecturologues du Chām	أهل الشام
Spécialistes du dénombrement coranique	أهل العدد
Coranolecturologues d’Iraq	أهل العراق
Coranolecturologues de Koufa	أهل الكوفة
Coranolecturologues de Médine	أهل المدينة
Coranolecturologues de la Mecque	أهل مكة
Entrée des sourates	أول الفواتح
Alif	**الألف**
Commencement	الابتداء
Ibn ‘Āmir ach-chāmmī	ابن عامر الشامي
Ibn Kathīr Al-makkī	ابن كثير المكي
Ibn Muǧāhid	ابن مجاهد
Les deux fils	الابنان
Les deux	الاثنان
Achoppement vocalique	الاختطاف
Achoppement vocalique	الاختلاس
Différence dans les lectures coraniques	الاختلاف في القراءات
Choix	الاختيار
Liaison du doublet	الازدواج
La reprise	الاستئناف
Allongement	الاستطالة
Al-Isti‘āthah	الاستعاذة
Élévation	الاستعلاء
Abaissement	الاستفال
Interrogation double	الاستفهام المكرر
Signes conventionnels de ponctuation	اصطلاحات الضبط
Famille des Ḥāmīm	آل حم
Sourate Al-’Imrān	آل عمران (سورة ~)
Déviation	الانحراف
Sourate Al-Inchiqāq	الانشقاق (سورة ~)
Ouverture	الانفتاح
Individualisations	الانفرادات

Sourate Al-Infiṭār	الانفطار (سورة ~)
Verset	الآية
Bā’	**الباء**
Rubrique en lectures coraniques	الباب فى القراءات القرآنية
Amputation	البتر
Substitution n.f	البدل
Sourate Al-Burāǧ	البروج
Al-Bazzī	البزى
Basmala n.f	البسملة
Al-Baṣrī	البصرى
Al-Baṣriyān	البصريان
Al-Baṣriyūn	البصريون
Al-Baṭḥ	البطح
Sourate Al-Baqara	البقرة (سورة ~)
Sourate Al-Balad	البلد (سورة ~)
Structure syllabique dans les lectures coraniques	البنية المقطعية فى القراءات القرآنية
Al-Bayān	البيان
Inflexion vocalique «mi»	بين بين
Sourate Al-Bayinah	البينة (سورة ~)
Tā’	**التاء**
Les «tā’» de Al-Bazzī	تاءات البزى
Les tā’ plats	التاءات المبسوطة
Succession des deux voyelles de la nounation	تتابع التنوين
At-Tatmīm ; liaison mimique	التتميم
Alourdissement n.m	التثقيل
Homogéniété	التجانس
Cavités résonantes dans le système phonatoire	التجاويف الرنانة فى جهاز التصويت
Partition du Saint Coran	تجزئة القرآن
Psalmodie coranique, Taǧwīd	التجويد
Science des voies coraniques	التحريرات
Vocalisation	التحريك
Sourate At-Taḥrīm	التحريم (سورة ~)
Pleurnichement	التحزين
At-taḥqīq	التحقيق
Dilution	التخفيف

Accentuation	التخليص
Quinquennalisation	التخميس
Arrangement de la hamza	التدبير
Entassement des deux voyelles de la nounation	تراكب التنوين
Tartīl	الترتيل
Prépondérance d’une lecture coranique	الترجيح بين القراءات
Écho lors de psalmodie coranique	الترجيع فى تلاوة القرآن الكريم
Amincissement	الترقيق
Composition des lectures coraniques	تركيب القراءات
Septupler les lectures coraniques	تسبيع القراءات
Avocalisation	التسكين
Prononciation du nom d’Allāh	التسمية
Déglottalisation	التسهيل
Similitude	التشابه
Similitude	التشارك
Homomorphisme	التشاكل
Gémination	التشديد
Lecture à partir du Muṣḥaf	التصحيف
Redoublement (gémination)	التضعيف
Sourate At-Taghābun	التغابن (سورة ~)
Taghdīrah	التغديرة (•)
Fleur des coranolecturologues	تفاحة القراء ؛ شامة القراء
Epaississement	التغليظ
Diffusion	التفشى
Proximité	التقارب
Petite inflexion vocalique	التقليل
Sourate At-Takāthur	التكاثر (سورة ~)
Takbīr	التكبير
Roulement du «R»	التكرير
Sourate At-Takwīr	التكوير (سورة ~)
Psalmodie coranique	التلاوة
Montage	التلفيق
Enseignement coranique	التلقين
Coloration vocalique	التلوين الصوتى
Renversement des propos coraniques	تنكيس القرآن

Tanwīn n.m (Nounation)	التنوين
Sourate At-Tawba	التوبة (سورة ~)
Accompagnement du Saint Coran	توسد القرآن
Bivocalisation médiane	التوسط
Le Script ottoman est péremptoire par révélation	توقيفية الرسم العثمانى
Sourate At-Tīn	التين (سورة~)
Thā'	**الثاء**
Thakhiḏ	تخذ
Les Trois	الثلاثة
Tiers du Coran	ثلث القرآن
Incisives	الثنايا
Ǧīm	**الجيم**
Al-ǧarrah	الجرة
Sourate Al-ǧāthiyah	الجاثية (~ سورة)
Tonalité	الجرس
Addition	الجمع
Sourate Al-Ǧumu'a	الجمعة (سورة~)
Sourate 'Al-Ǧin	الجن (سورة~)
Appareil phonatoire	الجهاز النطقى
Voisement	جهرٌ
Vide pharyngo-buccal	الجوف
Khā'	**الخاء**
Clôture du Cycle coranique	ختم القرآن الكريم
Clôture du Cycle coranique	الختمة
Coranographie	الخط
Divergence licite	الخلاف الجائز
Divergence ordonnée	الخلاف المرتب
Divergence absolue	الخلاف المطلق
Divergence arborisée	الخلاف المُفرع
Khalaf Al-Kūfī	خلف البزار الكوفى
Image de la hamza	خيال الهمزة
Ḥā'	**الحاء**
Sourate Al-Ḥāqah	الحاقة (سورة ~)
Fermeture d'un cycle et ouverture d'un autre	الحالُّ المرتحل
Cordes vocales	الحبال الصوتية

Ḥibr	حبر
Sourate Al-Ḥağ	الحج (سورة ~)
Al-Ḥiğāzī	الحجازى
Les deux Hedjazi	الحجازيان
Sourate Al-Ḥiğr	الحجر (سورة ~)
Sourate Al-Ḥujurāt	الحجرات (سورة ~)
Al-Ḥadr	الحدر
Sourate Al-Ḥadīd	الحديد (سورة ~)
Ḥirmī (Voir : Ḥirmiyyān)	حِرْمى (ينظر الحِرْميان)
Ḥirmiyyān	الحِرميان
Élision	الحذف
Lettre	الحرف
Voyelle	الحركة
Al-Ḥizb	الحزب
Sourate Al-Ḥachr	الحشر
Ḥiṣn	حِصْن
Ḥafṣ	حفصٌ
Ḥaq	حقّ
Pharynx	الحلْق، أو البلعوم
Ḥamā	حما
Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-Kūfī	حمزة بن حبيب الكوفى
Convection	الحمل
Larynx, organe vibrant	الحنجرة، العضو الهزاز
Palais	الحنك
Zone d'articulation	الحيز، المدرج
Dāl	**الدال**
Cercle décoré	الدائرة المحلاة
Anneau	الدارة
Sourate Ad-Dukhān	الدخان (سورة ~)
Ad-Durra 'Al-Muḍiyyah	الدرة المضية
Invocation de clôture du cycle coranique	دعاء ختم القرآن الكريم
Ad-Dawrī	الدورى
Ḏāl	**الذال**
Sourate Aḏ-Ḏāriyyat	الذاريات (سورة ~)
Alif précédé de «rā'»	ذوات الراء

Français	العربية
«Alif » d’origine «wāw»	ذوات الواو
«Alif» d’origine «yā’»	ذوات الياء
Rā’	**الراء**
Coranonarratologue	الراوى
Têtes de versets coraniques	رؤوس الآى
Sommet du petit « khā’» sans point	رأس الخاء الصغيرة
Ar-Rab‘a	الرَّبْعَة
Sourate Ar-Raḥmān	الرحمان (سورة ~)
Laxité	الرخاوة
Script du Musḥaf ou Script ottoman	رسم المصحف / الرسم العثمانى / الرسم القرآنى/ الرسم الاصطلاحى
Riḍā	رِضى
Sourate Ar-Ra'd	الرعد (سورة ~)
Vocalisation /u/	الرفع
Ponctuation	الرقم
Symbolisme	الرمز
Ouvrages de symbolisme	الرمزيات
Narration	الرواية
Ar-rawm	الرّوم
Sourate Ar-Rūm	الروم (سورة ~)
Zāy	**الزاى**
Sourate Az-Zukhruf	الزخرف (سورة ~)
Sourate ’Az-Zalzala	الزلزلة (سورة ~)
Sourate Az-Zumar	الزمر (سورة ~)
Affixation	الزيادة
Sīn	**السين**
Sourate Saba’	سبأ (سورة ~)
Les Sept longues	السبع الطوال
Les sept répétés	السبع المثانى
Génuflexions dans le Saint Coran	سجدات القرآن الكريم
Sakt	السكت
Avocalique	السكون
Samā	سما
Audition	السماع
Trait distinctif d’une lecture coranique	السمة المميزة لقراءة قرآنية
Les onze Sourates	السور الإحدى عشرة

As-Sūsī	السوسى
Chīn	**الشين**
Ach-Chāṭbiyya	الشاطبية
Ach-Chāṭbiyyatān	الشاطبيتان
Ach-Chāmmī	الشامى
Arbre des lectures coraniques	شجرة القراءات القرآنية
Intensification	الشدة
Sourate Ach-Charḥ	الشرح (سورة ~)
Chu'ba	شعبة
Sourate Ach-Chu'arā'	الشعراء (سورة ~)
Chifā	شفا
Sourate Ach-Chams	الشمس (سورة ~)
Les Irrégulières	الشواذ
Sourate Ach-Chūrā	الشورى (سورة ~)
Ach-Chaykhāni	الشيخان
Ṣād	**الصاد**
Sourate Ṣād	ص (سورة ~)
Voyelle	الصائت
Aṣ-Ṣāḥibāni	الصاحبان
Sourate Aṣ-Ṣāffāt	الصافات (سورة ~)
Consonne	الصامت
Ṣiḥāb	صِحابٌ
Ṣaḥb	صحْب
Ṣuḥba	صحبة
Manuscrits coraniques	الصحف
Sourate Aṣ-Ṣaf	الصف
Caractéristique d'une consonne	صفة الحرف
Zéro circulaire	الصفر المستدير
Zéro rectangulaire droit	الصفر المستطيل القائم
Sifflement	الصفير
Liaison	الصلة
Son	الصوت
Phonétique articulatoire arabe	الصوتيات النطقية العربية
Ḍād	**الضاد**
Ponctuation	الضبط

Sourate Aḍ-Ḍuḥā	الضحى (سورة~)
Voyelle /u/	الضمة
Ṭā'	**الطاء**
Sourate Aṭ-Ṭāriq	الطارق (سورة ~)
Chemin n.f (Voie)	الطريق
Sourate Aṭ-Ṭalāq	الطلاق (سورة ~)
Sourate Ṭāha	طه (سورة ~)
Les Ṭawāsīm (Voir l'article arabe)	الطواسيم
Sourate Aṭ-Ṭūr	الطور (سورة ~)
Ṭayyibat 'An-Nachr	طيبة النشر
Ẓā'	**الظاء**
Roche du Coran	الظُّرر
Phénomènes phonétiques dans les lectures coraniques	الظواهر الصوتية فى القراءات القرآنية
'Ayn	**العين**
Sourate Al-'Ādiyyāt	العاديات (سورة ~)
Āsim al-kūfī	عاصم الكوفى
Masse, Public	العامة
Abdullāh Ibn Ḏakwān	عبدالله بن ذكوان
Sourate 'Abasa	عبس (سورة ~)
Dénombrement des versets du Saint Coran	عدُّ آى القرآن الكريم
Al-'Irāqiyyāni	العراقيان
Les deux arabes	العربيان
Récitation	العرض
Récitation ultime	العرضة الأخيرة
Arūsu Al-Qur'ān	عروس القرآن
Sourate Al-'Asr	العصر (سورة ~)
Coranolecturologie et le Coran	علم القراءات و القرآن
Signe du bivocalique	علامة المد
Sourate Al-'Alaq	العلق (سورة ~)
Science de psalmodie coranique	علم التجويد
Coranographie	علم الرسم المصحفى
Coranolecturologie	علم القراءات
Sourate Al-'Ankabūt	العنكبوت (سورة ~)
Dixièmes du Saint Coran	عواشر القرآن
Ghīn	**الغين**

Sourate Al-Ghāchiyyah	الغاشية (سورة ~)
Sourate Ghāfir	غافر (سورة ~)
Nasalisation	الغنة
Fā’	**الفاء**
Sourate Al-Fātiḥa	الفاتحة
Sourate ’Al-ḥuğurāt	الفتح (سورة ~)
Vocalisation /a/	الفتح
Fatḥa n.m (voyelle /a/)	الفتحة
Partielles	الفرش
Sourate Al-Fağr	الفجر (سورة ~)
Sourate Al-Furqān	الفرقان (سورة~)
Séparation (Disjonction)	الفصل
Sourate Fuṣṣilat	فصلت (سورة~)
Sourate Al-Falaq	الفلق (سورة~)
Lettres miraculeuses	فواتح السور
Rimes coraniques	الفواصل القرآنية
Sourate Al-Fīl	الفيل (سورة~)
Qāf	**القاف**
Sourate Qāf	ق (سورة~)
Qāri’, Récitateur	القارئ
Sourate Al-Qāri‘ah	القارعة (سورة~)
Qālūn	قالون
Les Dix Grands coranolecturologues	القراء العشرة
Lectures coraniques	القراءات القرآنية
Lecture coranique	القراءة القرآنية
Coran	القرآن
Sourate Al-Qadr	القدر (سورة~)
Sourate Quraych	قريش (سورة ~)
Les inséparables	القرينتان
Bivocalisation simple	القصر
Sourate Al-Qaṣaṣ	القصص (سورة ~)
Cuir blanc	القُضُم
Rupture	القطع
Mimation	القلب
Al-qalqala	القلقلة

Sourate Al-Qalam	القلم (سورة ~)
Sourate Al-Qamar	القمر (سورة ~)
Qunbul	قنبل
Analogie	القياس
Sourate Al-Qiyāmah	القيامة (سورة ~)
Kāf	**الكاف**
Sourate Al-Kāfirūn	الكافرون (سورة ~)
Transcription	الكتابة
Première transcription coranique	الكتبة الأولى
Scribes de révélation	كتبة الوحي
Al-Kisā'ī Al-kūfī	الكسائى الكوفى
Vocalisation /i/	الكسر
Kasra n.m (voyelle /i/)	الكسرة
Mot coranique	الكلمة
Sourate Al-Kahf	الكهف (سورة ~)
Sourate Al-Kawthar	الكوثر (سورة ~)
Al-Kūfī	الكوفى
Al-Kūfiyyān	الكوفيان
Les Kufi	الكوفيون
Lām	**اللام**
Faute	اللحن
Langue	اللسان
Sourate Luqmān	لقمان (سورة~)
Tablette Gardée et le Saint Coran	اللوح المحفوظ والقرآن الكريم
Sourate Al-Layl	الليل (سورة~)
Laxité	اللين
Mīm	**الميم**
Sourate Al-Mu'minūn	المؤمنون (سورة ~)
Sourate Al-Mā'dah	المائدة (سورة ~)
Sourate Al-Mā'ūn	الماعون (سورة~)
Principes de coranolecturologie	مبادئ علم القراءات
Triangles coraniques	مثلثات القرآن
Sourate Al-Muǧādala	المجادلة (سورة ~)
Groupes d'organes de phonation chez l'être humain	المجموعات العضوية الأساسية فى جهاز التصويت لدى الإنسان
Sourate Muhammed	محمد (سورة~)

Points d’articulation des consonnes arabes	مخارج حروف اللغة العربية
Dissimilation phonétique	المخالفة الصوتية
Point d’articulation	المخرج، المقطع
Bivocalique	المد
Symbole de bivocalisation	المَدة
Sourate Al-Mudathir	المدثر (سورة ~)
Al-Madanī	المدنى
Les deux Médinois	المدنيان
Mode lecture	المذهب
Catégories de psalmodie coraniques	مراتب القراءة
Autorisé pour nécessité	المرخص ضرورة
Sourate Al-Mursalāt	المرسلات (سورة ~)
Sourate Maryam	مريم (سورة ~)
Script Ottoman	مرسوم الخط
Sourate Al-Muzzammil	المزمل (سورة ~)
Sourate Al-Masad	المسد (سورة ~)
Maṣaḥif	المصاحف
Musḥaf	المصحف
Al-Maṭṭu	المط
Sourate Al-Muṭaffifīn	المطففين (سورة ~)
Objectifs de Coranolecturologie	مقاصد علم القراءات
Sourate Al-Ma‘āriǧ	المعارج (سورة ~)
Sourate Al-Mulk	الملك (سورة ~)
La syllabe dans les lectures coraniques	المقطع الصوتى فى القراءات القرآنية
Mecquois	المكى
Assimilation vocalique	المماثلة الصوتية
Sourate Al-Mumtaḥana	الممتحنة (سورة ~)
Conformité arbitraire au script	الموافقة الاحتمالية للرسم
Conformité effective au script	الموافقة الصريحة للرسم
Sourate Al-Munāfiqūn	المنافقون (سورة ~)
Champs du Saint Coran	ميادين القرآن الكريم
Les Mīm de Nuṣayr	ميمات نصير
Mīm du pluriel	ميم الجمع
Mīm avocalique	الميم الساكنة
Mīm avocalique labiale	الميم الساكنة الشفوية

Français	العربية
Mīm géminé	الميم المشددة
Petit mīm	الميم الصغيرة
Nūn	**النون**
Sourate An-Nāzi‘āt	النازعات (سورة ~)
Sourate An-Nās	الناس (سورة ~)
Nāfi’ Al-Madanī	نافع المدنى
Sourate An-Naba’	النبأ (سورة ~)
Accentuation	النبر
Sourate An-Nağm	النجم (سورة ~)
Sourate An-Naḥl	النحل (سورة ~)
Les deux grammairiens	النحويان
Sourate An-Nisā’	النساء (سورة ~)
Semi-voyelle	نصف الحركة
Système vocalique arabe	النظام الصائتى العربي
Ponctuation	النقط
Transfert	النقل
Sourate An-Naml	النمل (سورة ~)
Sourate Nūḥ	نوح (سورة ~)
Sourate An-Nūr	النور (سورة ~)
Nūn avocalique	النون الساكنة
Nūn géminé	النون المشددة
Hā’	**الهاء**
Hā’ du féminin	هاء التأنيث
Hā’ du Sakt	هاء السكت
Hā’ pronominal	هاء الضمير
Hā’ pronominal	هاء الكناية
Hichām Ibn ‘Ammār	هشام بن عمار
Coup de glotte, Hmaza	الهمز
Sourate Al-Humazah	الهُمزة (سورة ~)
Hamza	الهَمزة
Dévoisement	همسٌ
Sourate Hūd	هود (سورة ~)
Wāw	**الواو**
Devoir nécessaire	الواجب الشرعى
Devoir acquis	الواجب الصناعى

Sourate Al-Wāqi‘ah	الواقعة (سورة ~)
Mode de lecture	الوجه
Warch	ورش
Liaison	الوصل
Arrêt (Pause)	الوقف
Yā’	**الياء**
Yā’ du locuteur	ياء الإضافة
Yā’ additionnel	الياء الزائدة
Sourate Yāsīn	يس (سورة ~)
Ya‘qūb Al-Ḥaḍramī Al-baṣrī	يعقوب الحضرمى
Sourate Yūsuf	يوسف (سورة ~)
Sourate Yūnus	يونس (سورة ~)

مذاهب العد المعتمدة حسب الروايات فى عد الآى الواردة فى "الناطق" الحالى

مذهب العد المدنى الأول :

قالون عن نافع ، ابن وردان عن أبى جعفر، ابن جماز عن أبى جعفر.

مذهب العد المكى:

البزى عن ابن كثير، قنبل عن ابن كثير .

مذهب العد البصرى:

دورى أبى عمرو، السوسى عن أبى عمرو، رويس عن يعقوب الحضرمى، روح عن يعقوب الحضرمى.

مذهب العد الشامى:

هشام عن ابن عامر، ابن ذكوان عن ابن عامر.

مذهب العد الكوفى:

ورش عن نافع، حفص عن عاصم، شعبة عن عاصم، خلف عن حمزة، خلاد عن حمزة، أبو الحارث عن الكسائى، الدورى عن الكسائى، إسحاق عن خلف ، إدريس عن خلف.)

الترتيب الاصطلاحي للرواة ورواياتهم والقراء وقراءاتهم

القراء ورواتهم	الرمز الأبجدى	رتبة القراء	الترتيب فى الناطق
نافع	أ	الأول	1
قالون	ب		2
ورش	ج		3
ابن كثير	د	الثانى	4
البزى	هـ		5
قنبل	ز		6
أبو عمرو	ح	الثالث	7
الدورى	ط		8
السوسى	ى		9
ابن عامر	ك	الرابع	10
هشام	ل		11
ابن ذكوان	م		12
عاصم	ن	الخامس	13
شعبة	ص		14
حفص	ع		15
حمزة	ف	السادس	16
خلف	ض		17
خلاد	ق		18
الكسائى	ر	السابع	19
أبو الحارث	س		20
الدورى	ت		21
أبو جعفر	ث	الثامن	22
ابن وردان	خ		23
ابن جماز	ذ		24
يعقوب	ظ	التاسع	25
رويس	غ		26
روح	ش		27
خلف		العاشر	28
إسحاق			29
إدريس			30

لائحة السادة أصحاب الفضيلة المشايخ العلماء

المساهمين فى القصاصات الصوتية التوضيحية فى معجم الناطق

الشيخ	تخصصه العلمى	الجنسية
فضيلة الشيخ إبراهيم بن سعيد الدوسرى حفظه الله ونفع به	متخصص فى القرآن وعلومه وفى علم القراءات القرآنية.	السعودية
فضيلة الشيخ أبو أحمد شحاتة الشريف حفظه الله ونفع به	متخصص فى علم القراءات القرآنية والإقراء	مصر
فضيلة الشيخ أحمد بن نواف المجلاد القطرى حفظه الله ونفع به	متخصص فى علم القراءات القرآنية والإقراء	قطر
فضيلة الشيخ أحمد جوده أبو عبدالرحمان حفظه الله ونفع به	متخصص فى القرآن وعلومه.	مصر
فضيلة الشيخ السالم الجكنى الشنقيطى حفظه الله ونفع به	متخصص فى القرآن وعلومه وفى علم القراءات القرآنية.	السعودية
فضيلة الشيخ المثنى عبد الفتاح محمود حفظه الله ونفع به	متخصص فى القرآن وعلومه وفى علم القراءات القرآنية.	السعودية
فضيلة الشيخ أيمن رشدى سويد حفظه الله ونفع به	متخصص فى علم القراءات القرآنية والإقراء	السعودية
فضيلة الشيخ بشير بن حسن الحميرى حفظه الله ونفع به	متخصص فى علم القراءات القرآنية والإقراء	اليمن
فضيلة الشيخ جمال المراكبى حفظه الله ونفع به	متخصص فى علم القراءات القرآنية والإقراء	مصر
فضيلة الشيخ حازم سعيد حيدر حفظه الله ونفع به	متخصص فى القرآن وعلومه وفى علم القراءات القرآنية.	السعودية
فضيلة الشيخ خالد بن عثمان السبت حفظه الله ونفع به	متخصص فى القرآن وعلومه وفى علم القراءات القرآنية والإقراء.	السعودية
فضيلة الشيخ رزق خليل حبة رحمه الله وخلد ذكره	شيخ عموم المقارئ المصرية سابقاً	مصر
فضيلة الشيخ صالح بن عواد المغامسى العمرى الحربى حفظه الله ونفع به	الوعظ والإرشاد	السعودية
فضيلة الشيخ عبد الحميد يوسف منصور حفظه الله ونفع به	متخصص فى القرآن وعلومه وفى علم القراءات القرآنية والإقراء.	مصر

فضيلة الشيخ عبد الرحمن بن معاضة الشهرى حفظه الله ونفع به.	متخصص فى القرآن وعلومه وفى علم القراءات القرآنية.	السعودية
فضيلة الشيخ عبد العزيز بن سليمان المزينى حفظه الله ونفع به	متخصص فى القرآن وعلومه وفى علم القراءات القرآنية والإقراء.	السعودية
فضيلة الشيخ عبدالرحيم نبولسى حفظه الله ونفع به	متخصص فى علم القراءات القرآنية والإقراء	المغرب
فضيلة الشيخ عبدالهادى بن عبدالله حميتو حفظه الله ونفع به	متخصص فى علم القراءات القرآنية والإقراء	المغرب
فضيلة الشيخ عدنان بن عبد الرحمن العرضى المرصفى حفظه الله ونفع به	متخصص فى القرآن وعلومه وفى علم القراءات القرآنية.	السعودية
فضيلة الشيخ غانم قدورى الحمد حفظه الله ونفع به	متخصص فى علم القراءات القرآنية وفى علم الرسم المصحفى	العراق
فضيلة الشيخ محمد المختار الشنقيطى حفظه الله ونفع به	متخصص فى القراءات القرآنية والإقراء	السعودية
فضيلة الشيخ محمد بن عبد العزيز الخضيرى حفظه الله ونفع به	متخصص فى القرآن وعلومه وفى علم القراءات القرآنية والإقراء.	السعودية
فضيلة الشيخ محمد حسن حفظه الله ونفع به	متخصص فى القرآن وعلومه وفى علم القراءات القرآنية والإقراء.	مصر
فضيلة الشيخ محمد عصام القضاة حفظه الله ونفع به	متخصص فى علم القراءات القرآنية والإقراء	الأردن
فضيلة الشيخ مساعد بن سليمان الطيار حفظه الله ونفع به.	متخصص فى القرآن وعلومه وفى علم القراءات القرآنية.	السعودية
فضيلة الشيخ مهدى دهيم حفظه الله ونفع به	متخصص فى القرآن وعلومه وفى علم القراءات القرآنية.	الجزائر
فضيلة الشيخ وائل ابن حسين صنبع حفظه الله ونفع به	متخصص فى علم القراءات القرآنية والإقراء	السعودية
فضيلة الشيخ عبدالعزيز بن على الحربى	متخصص فى القرآن وعلومه وفى علم القراءات القرآنية.	السعودية

مسرد بعض المستحدثات الفرنسية المستعملة فى المعجم

Glossaire des néologismes français

Achoppement vocalique	الاختلاس
Amalgamation de deux consonnes	إشمام صامتين
Amalgamation vocalique	الإشمام 2 (إشمام الصاد بالزاى)
Authentification	التواتر
Avocalique	سكون
Avocalisation	تسكين، إسكان
Avocalisé (e)	مسَكَّنٌ
Avocaliser une consonne	أسكن حرفا، سكن حرفاً
Bivocalique	مد
Bivocalique médian	مد توسط
Bivocalique naturel	مد طبيعى
Bivocalique saturé	مد إشباع
Bivocalisation	مد (العملية)
Bivocaliser une consonne	مدّ حرفاً
Consonne bivocalisée	ممدود (حرف)
Consonne de laxité	حرف اللين
Consonne géminante	مُدغِمٌ (حرف)
Consonne géminée	مُدغمٌ (حرف)
Critère d'authenticité	معيار التواتر
Critère graphique	معيار الرسم المصحفى
Critère linguistique	المعيار اللغوى
Critères d'admissibilité d'une lecture coranique	معايير القراءة المقبولة
Coranographie	علم الرسم المصحفى
Coranographe	عالم الرسم المصحفى
Coranolecturologie	علم القراءات القرآنية
Coranolecturologue	قارئ (من القراء العشرة)
Coranonarratologue	راوٍ

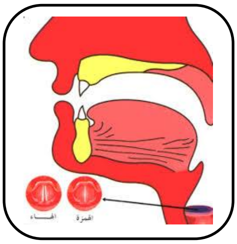
Déglottalisation	تسهيل الهمزة
Déglottalisation «mi»	تسهيل الهمزة بين بين
Déglottaliser une hamza	سهَّل همزة
Deux hamza concordantes	همزتان متفقتان
Deux hamza discordantes	همزتان مختلفتان
Dilution d'une géminée	تخفيف الشدة
Fléchir une voyelle	أمال حركة
Gémination	الإدغام
Gémination	التشديد
Gémination des homogènes	إدغام المتجانسين
Gémination des homologues	إدغام المتماثلين
Gémination des proches	إدغام المتقاربين
Géminer une consonne	أدغم حرفا
Glottalisation	تهميز
Glottaliser un «alif»	همَّزَ ألفا
Grande inflexion vocalique	الإمالة الكبرى
Hamza dé-glottalisée (instable)	همزة الوصل
Hamza glottalisée (stable)	همزة القطع
Hamza, Coup de glotte	همزة
Inflexion vocalique	الإمالة ، إمالة الفتحة
Inflexion vocalique /u/	الإشمام 1 ، إمالة الضمة
Inflexion vocalique /u/ explicite, Inflexion «wi»	الروْم، الإمالة الظاهرة للضمة
Laxité	اللين
Lecture authentifiée	قراءة متواترة
Lecture irrégulière	قراءة شاذة
Liaison mimique	التتميم
Mimation	إقلاب
Mode de lecture	وجه
péremptoire par révélation	توقيفي
Petite inflexion vocalique	الإمالة الصغرى
Rime coranique	فاصلة قرآنية

Taxinomiste	مصنف
Trait distinctif d'une lecture coranique	السمة المميزة لقراءة قرآنية
Universaux et partielles en coranolecturologie	الأصول والفرش فى علم القراءات القرآنية
Vocalisation (existe mais non utilisé)	تحريك
Vocalisation par /i/	كسرٌ (تحريك بكسرة)
Vocalisation par /u/	ضمّ (تحريك بضمة)
Vocalisation par/a/	فتحٌ (تحريك بفتحة)
Vocaliser une consonne	حرّك حرفا
Voyelle /a/	فتحة
Voyelle /i/	كسرة
Voyelle /u/	ضمة
Voyelle fléchie	حركة ممالة
Alif bivocalique (alif bivocalisé)	ألف مدية
Wāw bivocalique (wāw bivocalisé)	واو مدية
Yā' bivocalique (yā' bivocalisé)	ياء مدية

الكتابة الصوتية للصوامت والصوائت العربية

Transcription phonétique des consonnes et des voyelles arabes

Consonne (s) arabe (s)	Translittérations	Consonne (s) arabe (s)	Translittérations
ب (الباء)	*B (bā')*	ت (التاء)	*T (tā')*
ث (الثاء)	*Th - (thā')*	ج (الجيم)	*Ḡ (ḡīm)*
ح (الحاء)	*Ḥ (ḥā')*	خ (الخاء)	*Kh (khā')*
د (الدال)	*D (dāl)*	ذ (الذال)	*Ḏ (ḏāl)*
ر (الراء)	*R (rā')*	ز (الزاي)	*Z (zāy)*
س (السين)	*S (sīn)*	ش (الشين)	*Ch (chīn)*
ص (الصاد)	*Ṣ (ṣād)*	ض (الضاد)	*ḍ ('aḍ-ḍād)*
ط (الطاء)	*Ṭ(ṭā')*	ظ (الظاء)	*Ẓ (ẓā')*
ع (العين)	*' ('ayn)*	غ (الغين)	*Gh (Ghīn)*
ف (الفاء)	*F (fā')*	ق (القاف)	*Q (qāf)*
ك (الكاف)	*K (kāf)*	ل (اللام)	*L (lām)*
م (الميم)	*M (mīm)*	ن (النون)	*N (nūn)*
ه (الهاء)	*H (hā')*	و (الواو)	*W (wāw)*
ي (الياء)	*Y (yā')*	ء (الهمزة)	*(hamza)*
Voyelles simples	Translittérations	Voyelles doubles	Translittérations
○َ	*a*	ـــــا	*ā*
○ُ	*u*	ـــــو	*ū*
○ِ	*i*	ـــــي	*ī*
Nounations	Translittérations		
○ً	*ane*		
○ٌ	*une*		
○ٍ	*ine*		

حرف الهمزة
HAMZA

ء

حرف الهمزةMP3+ MP4

https://drive.google.com/drive/folders/1ZSHGthgX6AQyyw9Lf7qFbTXgy6-dXt3Q?usp=share_link

Hamza (C'est une glottale plosive occlusive non voisée et emphatique. Le point d'articulation de la *hamza* , comme celui du *hā'* est le fond du pharynx, c'est-à-dire, la région des cordes vocales au niveau du larynx. Deux consonnes sortent donc de ce point d'articulation : *hamza* et *hā'*. En général, ces deux consonnes arabes sont dites laryngales, bien qu'*Al-Khalil* considère que la *hamza* n'est pas une laryngale.)

Point d'articulation et prononciation:

Hamza Vidéo001

Cas des *hamza* dans les lectures coraniques

(La *hamza* , on le sait, peut se présenter sous forme de deux cas : la réalisation ou la *glottalisation* et la dilution ou la *déglottalisation*.

La *glottalisation* de la *hamza* est sa prononciation comme telle ; mais, parfois cette réalisation peut aller jusqu'à la *glottalisation*, *C'est-à-dire la réalisation*, de ce qui n'est pas une *hamza* comme origine, comme la lecture de *Qunbul* d'après Ibn *Kathīr Al-Makkī* qui prononce «*ḍi'ā'an*» :

<u>*Application :*</u>

Hamza 001

Suppression de la *hamza* individuelle dans la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī* (La *hamza* individuelle est supprimée dans la lecture *Ibn*

الهمزة (صوت حنجرى حلقى، وقفى، غير مهموس و غير مجهور، مرقق. ومخرج هذا الصوت هو أقصى الحلق، وهى المنطقة التى تقع على مستوى الحنجرة فى منطقة الحبال الصوتية. والهمزة عند المحدثين، كما الهاء، أعمق الأصوات جميعا. وأقصى الحلق هو مخرجهما.)

مخرج الحرف وطريقة نطقه:

Hamza Vidéo001

حالات الهمزة فى القراءات القرآنية (للهمزة حالتان : التحقيق والتخفيف. أما تحقيق الهمزة فهو نطقها كاملة. وقد يزاد على التحقيق، فيهمز ما ليس أصله همز، نحو قراءة قنبل عن ابن كثير ﴿ضئاء﴾ بهمز وأصلها ياء، وذلك من قوله ﷺ: ﴿هُوَ ٱلَّذِى جَعَلَ ٱلشَّمْسَ ضِئَآءً وَٱلْقَمَرَ نُورًا وَقَدَّرَهُۥ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا۟ عَدَدَ ٱلسِّنِينَ وَٱلْحِسَابَ ۚ مَا خَلَقَ ٱللَّهُ ذَٰلِكَ إِلَّا بِٱلْحَقِّ ۚ يُفَصِّلُ ٱلْءَايَٰتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥﴾﴾ [يونس: 5].

أما تخفيف الهمزة فهى من لغة أهل الحجاز.)

محمد عبدالحكيم/ قنبل عن ابن كثير

Hamza 001

سقوط الهمزة المفردة فى قراءة ابن كثير إذا كانت محصورة بين صائتين، لإحداث مماثلة صوتية (إذا كانت همزة القطع

kathīr Al-makkī si elle est intercalée entre deux voyelles, et ce pour un souci d'assimilation phonétique. Ainsi, si la *hamza* de coupure (*hamza* stable, *hamza* glottalisée) individuelle est intercalée entre deux voyelles, elle est supprimée selon la lecture coranique rapportée par *Ibn kathīr Al-makkī* . Ceci se produit dans l'un des deux contextes suivants :
1-Si la *hamza* est située entre deux véritables voyelles, comme par exemple dans le mot «*yuḍ āhi'ūna*» du verset 30 de Sourate «*At-Tawba*» qui est lu, selon *Ibn kathīr Al-makkī* , «*yuḍ āhūna*» sans *hamza* . Le changement dans ce cas réside dans l'élimination de la *hamza* et la substitution de la voyelle /i/ sur le «*hā'*» par la voyelle /u/ conforme au *«wāw» bivocalique.*

<u>*Application* :</u>
Hamza 002

2- Si la *hamza* est située entre une voyelle et une semi-voyelle, comme par exemple dans le mot *«yay'as»* du verset 87 de Sourate «*Yūsaf*» qui est lu, selon *Ibn kathīr Al-makkī* , «*yāyas*» sans *hamza* .

Dans ce cas, outre la suppression de la *hamza* , survient également une *bivocalisation* du premier «*yā'*» donnant le *«alif» bivocalique* conforme à la voyelle /a/.

<u>*Application* :</u>
Hamza 003

Suppression de la *hamza* ou sa transformation en semi-voyelle dans la lecture d'*Ibn kathīr* (Dans la lecture d'*Ibn kathīr*, la *hamza* est supprimée, ou transformée en semi-voyelle, si deux *hamza* se rencontrent dans deux syllabes successives, et ce pour un souci d'assimilation. Mais les deux *hamza* qui se rencontrent peuvent être vocalisées par une même voyelle (Deux *hamza* concordantes), ou vocalisées par deux voyelles différentes (Deux

المفردة محصورة بين صائتين، فإن هذه الهمزة تسقط في قراءة ابن كثير. ويكون ذلك في أحد الموقعين:
1ـ إذا كانت الهمزة محصورة بين حركتين خالصتين، ومن أمثلته في قراءة ابن كثير: ﴿يضاهون﴾ من قوله ﷻ من سورة التوبة، بدلا من قراءة من قرأ: ﴿يُضَاهِئون﴾. ويتم هذا التغير الصوتي بحذف الهمزة وإبدال كسرة الهاء ضمة مناسبة لحرف المد (الواو).

<u>تطبيق</u>: ﴿وَقَالَتِ ٱلْيَهُودُ عُزَيْرٌ ٱبْنُ ٱللَّهِ وَقَالَتِ ٱلنَّصَٰرَى ٱلْمَسِيحُ ٱبْنُ ٱللَّهِ ذَٰلِكَ قَوْلُهُم بِأَفْوَٰهِهِمْ يُضَٰهُونَ قَوْلَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِن قَبْلُ قَٰتَلَهُمُ ٱللَّهُ أَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٣٠﴾﴾ [التوبة:30].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .
Hamza 002

2 ـ إذا كانت الهمزة محصورة بين حركة ونصف حركة، ومن أمثلته في قراءة ابن كثير في وجه برواية البزى: ﴿لا يايَس من روح الله إلا القوم الكافرون﴾ [يوسف:87]، بدلا من قراءة من قرأ ﴿يَيْأس﴾. ومن أمثلته كذلك ﴿استايَسوا﴾، بدلا من ﴿استَيْأسوا﴾. <u>تطبيق</u>: ﴿يَٰبَنِيَّ ٱذْهَبُواْ فَتَحَسَّسُواْ مِن يُوسُفَ وَأَخِيهِ وَلَا تَايَسُواْ مِن رَّوْحِ ٱللَّهِ إِنَّهُۥ لَا يَايَسُ مِن رَّوْحِ ٱللَّهِ إِلَّا ٱلْقَوْمُ ٱلْكَٰفِرُونَ ﴿٨٧﴾﴾

[يوسف:87.]) محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .
Hamza 003

سقوط الهمزة أو تحولها إلى نصف حركة عند اجتماع همزتين في مقطعين متتابعين في قراءة ابن كثير، لإحداث مماثلة صوتية (إذا اجتمعت همزتان في مقطعين متتابعين، فإما أن تكونا متفقتين وإما أن تكونا مختلفتين. أما المتفقتان فعلى ثلاثة أقسام هي:
1ـ المتفقتان بالفتح، مثل: ﴿جاءَ أَشراطها﴾ من قوله

hamza discordantes). Il existe trois types des *hamza* concordantes:

1-*Hamza* concordantes par /a/, comme dans l'expression «*ǧā'a'achrātuhā*» du verset 19 de Sourate «*Mohammed*», qui est lue, selon la narration d'*Al-Bazzī* d'après la lecture d'*Ibn kathīr*, comme dans la référence *Audio* ci-après.

Application :

Hamza 004

2-*Hamza* concordantes par /i/, comme dans l'expression «*hā'ulā'i'in*» du verset 30 de Sourate «*Al-Baqara*», qui est lue, selon la narration coranique d'*Al-Bazzī* d'après la lecture d' *Ibn kathīr Al-makkī*, comme dans la référence Audio ci-après.

Application :

Hamza 005

3-*Hamza* concordantes par /u/, comme dans l'expression «*'awliyyā'u'ulā'ik*» du verset 31 de Sourate «*Al-'Aḥqāf*», qui est lue, selon la narration coranique d'*Al-Buzzī* d'après la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī*, comme dans la référence Audio ci-après.

Application :

Hamza 006

Il existe cinq types des *hamza* discordantes:

1-*Hamza* discordantes par /a/ /u/, comme dans l'expression «*ǧā'a'ummatan*» du verset 44 de Sourate «*Al-mu'minūn*», qui est lue, selon la narration coranique d'*Al-Bazzī* d'après la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī*, comme dans la référence Audio ci-après.

Application :

Hamza 007

2-*Hamza* discordantes par /a/ /i/, comme dans l'expression «*tafī'a'ilā*» du verset 9 de Sourate «*Al-ḥuǧurāt*», qui est lue, selon la narration coranique d'*Al-Bazzī* d'après la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī*, comme dans la référence audio ci-après.

ﷺ: ﴿فَهَلۡ يَنظُرُونَ إِلَّا ٱلسَّاعَةَ أَن تَأۡتِيَهُم بَغۡتَةٗۖ فَقَدۡ جَآ أَشۡرَاطُهَاۚ فَأَنَّىٰ لَهُمۡ إِذَا جَآءَتۡهُمۡ ذِكۡرَىٰهُمۡ ١٩﴾ [محمد: 19]؛

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Hamza 004

2ـ المتفقتان بالكسر، مثل: ﴿هؤلاءِ إن كنتم صادقين﴾ :

﴿وَعَلَّمَ ءَادَمَ ٱلۡأَسۡمَآءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمۡ عَلَى ٱلۡمَلَٰٓئِكَةِ فَقَالَ أَنۢبِـُٔونِي بِأَسۡمَآءِ هَٰٓؤُلَآءِ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ٣٠﴾ [البقرة: 30]؛

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Hamza 005

3ـ المتفقتان بالضم، مثل: ﴿أولياءُ أولئك﴾

﴿وَمَن لَّا يُجِبۡ دَاعِيَ ٱللَّهِ فَلَيۡسَ بِمُعۡجِزٖ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَلَيۡسَ لَهُۥ مِن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءُۚ أُوْلَٰٓئِكَ فِي ضَلَٰلٖ مُّبِينٍ ٣١﴾ [الأحقاف:31].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Hamza 006

وأما المختلفتان فعلى خمسة أقسام:

1ـ مفتوحة ومضمومة، مثل : ﴿جاءَ أمة رسولها﴾

﴿ثُمَّ أَرۡسَلۡنَا رُسُلَنَا تَتۡرَاۖ كُلَّ مَا جَآءَ أُمَّةٗ رَّسُولُهَا كَذَّبُوهُۖ فَأَتۡبَعۡنَا بَعۡضَهُم بَعۡضٗا وَجَعَلۡنَٰهُمۡ أَحَادِيثَۚ فَبُعۡدٗا لِّقَوۡمٖ لَّا يُؤۡمِنُونَ ٤٤﴾ [المؤمنون: 44]؛

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Hamza 007

2ـ مفتوحة ومكسورة، مثل: ﴿تفيءَ إلى﴾ :

﴿وَإِن طَآئِفَتَانِ مِنَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ٱقۡتَتَلُواْ فَأَصۡلِحُواْ بَيۡنَهُمَاۖ فَإِنۢ بَغَتۡ إِحۡدَىٰهُمَا عَلَى ٱلۡأُخۡرَىٰ فَقَٰتِلُواْ ٱلَّتِي تَبۡغِي

Application :
🔊 Hamza 008

3-*Hamza* discordantes par /u/ /a/, comme dans l'expression «*samā'u'aqli'ī*» du verset 44 de Sourate «*Hūd*», qui est lue, selon la narration coranique *d'Al-Bazzī* d'après la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī*, comme dans la référence audio ci-après.
Application :
🔊 Hamza 009

4-*Hamza* discordantes par /i/ /a/, comme dans l'expression «*hā'ulā'i'ahdā*» du verset 50 de Sourate «*An-nisā'*», qui est lue, selon la narration coranique d'*Al-Bazzī* d'après la lecture d'*Ibn kathīr Al-Makkī*, comme dans la référence audio ci-après.
Application :
🔊 Hamza 010

5-*Hamza* discordantes par /u/ /i/, comme dans l'expression «*ach-chuhadā'u'iḏā*» du verset 281 de Sourate «*Al-Baqara*», qui est lue, selon la narration coranique d'*Al-Bazzī* d'après la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī*, comme dans la référence audio ci-après.
Application :
🔊 Hamza 011

➡ ***Reprise*** n.f (C'est linguistiquement et conventionnellement reprendre la lecture après une rupture.
On rapporte d'après *Abū Abderrahmān Assulamī* qu'il préférait marquer un arrêt au niveau de « *marqadinā* » et reprendre « *hadā* » du verset 52 de sourate « *Yāssīn* ».

حَتَّىٰ تَفِيٓءَ إِلَىٰٓ أَمۡرِ ٱللَّهِۚ فَإِن فَآءَتۡ فَأَصۡلِحُواْ بَيۡنَهُمَا بِٱلۡعَدۡلِ وَأَقۡسِطُوٓاْۖ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلۡمُقۡسِطِينَ ﴿٩﴾ [الحجرات: 9]؛

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Hamza 008 🔊

3ـ مضمومة ومفتوحة، مثل: ﴿سماءُ أقلعي﴾

﴿وَقِيلَ يَٰٓأَرۡضُ ٱبۡلَعِي مَآءَكِ وَيَٰسَمَآءُ أَقۡلِعِي وَغِيضَ ٱلۡمَآءُ وَقُضِيَ ٱلۡأَمۡرُ وَٱسۡتَوَتۡ عَلَى ٱلۡجُودِيِّۖ وَقِيلَ بُعۡدٗا لِّلۡقَوۡمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٤٤﴾﴾ [هود: 44]؛

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Hamza 009 🔊

4ـ مكسورة ومفتوحة، مثل: ﴿ هَٰٓؤُلَآءِ أهدى ﴾

﴿أَلَمۡ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ أُوتُواْ نَصِيبٗا مِّنَ ٱلۡكِتَٰبِ يُؤۡمِنُونَ بِٱلۡجِبۡتِ وَٱلطَّٰغُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُواْ هَٰٓؤُلَآءِ أَهۡدَىٰ مِنَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ سَبِيلًا ﴿٥٠﴾﴾ [النساء: 50]؛

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Hamza 010 🔊

5ـ مضمومة ومكسورة، مثل :﴿الشهداءُ إذا﴾

﴿(...) أَن تَضِلَّ إِحۡدَىٰهُمَا فَتُذَكِّرَ إِحۡدَىٰهُمَا ٱلۡأُخۡرَىٰۚ وَلَا يَأۡبَ ٱلشُّهَدَآءُ إِذَا مَا دُعُواْۚ (...) ﴿٢٨١﴾﴾

[البقرة: 281]. (ابن الجزرى، النشر فى القراءات العشر).

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Hamza 011 🔊

➡ **الائْتناف** (الائتناف والاستئناف فى اللغة والاصطلاح : الابتداء. (...) وروى عن أبي عبدالرحمان السلمى أنه كان يستحب أن يقف على ﴿مرقدنا﴾ ثم يبتدئ ﴿هذا﴾ من قوله ﷻ : ﴿قَالُواْ يَٰوَيۡلَنَا مَنۢ بَعَثَنَا مِن مَّرۡقَدِنَاۜۗ هَٰذَا مَا وَعَدَ ٱلرَّحۡمَٰنُ وَصَدَقَ ٱلۡمُرۡسَلُونَ ﴿٥٢﴾﴾ [يس : 52]

Application :
🔊 Hamza 012

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Hamza 012 🔊

➡ ***Imāms des dix lectures coraniques authentifiées***

⬅ أئمة القراءات العشر المتواترة

🔊 Explain001 / Dr.*Ayman Souid* (Ce sont les *Dix Grands coranolecturologues* : sept authentifiés par la voie de *Ach-Chāṭibiyya* et trois authentifiés par la voie de *Ad-durra* et par la voie de *At-tayyiba*. La lecture de chacun de ces *coranolecturologues* a été apprise par deux *coranorarratologues* célèbres.)

🔊 Explain001/ د.أيمن رشدى سويد

(وعددهم عشرة، سبعة من طريق الشاطبية (نافع المدنى ؛ ابن عامر الشامى؛ ابن كثير المكى؛ أبو عمرو البصرى؛ عاصم الكوفى ؛ الكسائى الكوفى؛ حمزة بن حبيب الكوفى)، وثلاثة من طريق الطيبة ومن طريق الدرة (أبو جعفر المدنى؛ يعقوب الحضرمى البصرى؛ خلف البزار الكوفى). وروى القراءة عن كل واحد منهم راويان مشهوران.)

⬇ *Nāfi' Al-Madanī*

⬇ نافع المدنى

🔊 Explain002 / Dr.*AS-Sālim* (C'est *Abū Ruwaym Ibn Abderrahmān Ibn Abī Nu'aym Al-laythī*, d'origine d'*Asfahān*. C'est l'un des sept *coranolecturologues* dont les lectures coraniques sont confirmées et authentifiées. Il est né en 70 de l'Hégire. Il engeignait la *coranolecturologie* (science de la lecture du Saint Coran) dans la Mosquée du *Prophète* ﷺ, et il ainsi un *Imām* de lecture coranique dans la Médine. Par conséquent, sa lecture est effectivement appliquée actuellement, entre autres, à Médine.
Il est mort, que la miséricorde d'*Allāh* soit sur lui, en 158 de l'Hégire.)

🔊 Explain002/ د.السالم الشنقيطى

(هو أبو رويم بن عبدالرحمان بن أبى نعيم الليثى، وأصله من أصفهان. ولد الإمام نافع سنة 70 من الهجرة النبوية الشريفة. وقد اشتغل بإقراء الناس فى المسجد النبوى، حتى صار إمام قراء المدينة المنورة، وأصبحت قراءته دون غيرها قراءة أهل المدينة. وقد أم الناس فى مسجد النبى صلى الله عليه وسلم ستين سنة. قرأ نافع عن سبعين من التابعين، منهم أبو جعفر يزيد بن القعقاع، وعبد الرحمان بن هرمز الأعرج، وصالح بن خوات، ومسلم بن جندب، ويزيد بن رومان، والزهرى، وغيرهم. توفى رحمه الله على الأرجح سنة 169 من الهجرة النبوية.)

⬇ *Ibn Kathīr Al Makkī*

⬇ ابن كثير المكى

🔊 Explain003 / Dr.*AS-Sālim*

(C'est *Abdullah Ibn Kathīr Ibn Abdullah Ibn Zādān Ibn Fayrūz Ibn Hurmuz*, le coranolecturologue des Mecquois. C'est l'un des Imāms des dix lectures coraniques authentifiées. Il est né à la Mecque en 45 de l'Hégire et il mort, que la Miséricorde d'Allah soit sut lui, en 120 de l'Hégire. Les deux coranonarratologues qui ont rapporté sa lecture sont : *Al Bazzī* et *Qunbul*.)

🔊 Explain003 / د.السالم الشنقيطى

(هو عبد الله بن كثير بن عمرو بن عبد الله بن زادان بن فيروز بن هرمز قارئ أهل مكة ، وهو أحد أئمة القراءات العشرالمتواترة، وهو من التابعين، ولد بمكة سنة 45 هـ وتوفى بها سنة 120 هـ. وقد روى القراءة عن ابن كثير المكى: أحمد بن محمد البَزّى ؛ ومحمد بن عبدالرحمان الملقب بقُنبل.)

⬇ *Abū 'Amr Al-Baṣrī*

⬇ أبو عمرو بن العلاء البصرى

🔊 Explain004 / Dr.*Al-Qudāt*

🔊 Explain004 / د.محمد عصام القضاة

(C’est *Abū ‘Amr Zabbān* Ibn *Al-‘Alā’ Al-Māzinī Al-Baṣrī*, adepte vénérable des compagnons du *Prophète* ﷺ. Il est l’un des sept *coranolecturologues* dont les lectures coraniques sont confirmées et authentifiées. Il est l’un des notables de la nation dans la *coranolecturologie*, la linguistique et la grammaire. Il est né en 68 de l’Hégire. Il a voyagé avec son père entre la Mecque, la Médine, *Al-Kūfa* et *Al-Baṣra* pour acquérir le savoir scientifique. Il est mort, que la miséricorde d’*Allāh* soit sur lui, en 154 de l’Hégire.)

Ibn ‘Āmir ach-chāmmī

Explain005 / Dr.*Al-Qudāt*

(C’est *Abū ‘Imrān Abdullāh Ibn ‘Āmir Ibn Yazīd Ibn Tamīm ’Al-yaḥṣubī*, de *Yaḥṣub Ibn dahmān* Ibn *‘Āmir Ibn ḥumayr Ibn Saba’*. Il est né la 8ème année de l’Hégire (mais certains disent qu’il est né la onzième année) dans une ferme nommée « *Riḥāb* », qui se situe actuellement à *El-Mafriq* en *Jordanie*. A l’âge de neuf ans, *Ibn ‘Āmir* voyagea à *Damas* pour réciter le Coran entre les mains de certains Ṣahābas qui s’y trouvèrent, comme *’An-Nu‘māne Ibn Bachīr* et autres. *Ibn ‘Āmir* est l’un de sept lecteurs du Coran dont la lecture est authentifiée par les trois critères d’authentification (*At-Tawātur* – Conformité au *Muṣḥaf Al-Imām* – Conformité à la langue arabe. Ses deux *coranonarratologues* sont *Hichām* et *Ibn Thakwān*. Il est mort, que la miséricorde d’*Allāh* soit sur lui, en 118 de l’Hégire.)

Āsim Al-kūfī

Explain006 / Dr.*Al-Qudāt*

(*Abū Bakr ‘Āsim Ibn Bahdala Ibn Abī An-nugūd* est l’un des sept *coranolecturologues* dont les lectures coraniques sont confirmées et authentifiées.
Il devint le président du professorat de l’enseignement de lecture coranique à *Al-Kūfa* en *Iraq*, après *Abī Abderrahmane As-sulamī*. Ses deux *coranonarratologues* sont *Chu’ba* et *Hafs*.
Il est mort, que la miséricorde d’*Allāh* soit sur lui, en 127 de l’Hégire.)

(هو أبو عمرو زبان بن العلاء المازنى البصرى، تابعى جليل، وأحد أعلام الأمة فى القراءة واللغة والنحو. ولد سنة 68 من الهجرة. وقد تنقل مع أبيه بين مكة والمدينة والكوفة والبصرة، وقرأ فيها جميعا على أئمة العلم والقراءة حتى أصبح عالما جليلا. وقد قرأ على حميد بن قيس الأعرج وأبى العالية وسعيد بن جبير وعبدالله بن كثير المكى وابن محيصن وأبى جعفر يزيد بن القعقاع. وهو أحد شيوخ سيبويه. كان أبو عمرو أعلم الناس بالقرآن والعربية ، وكان ثقة صالحا زاهدا حافظا. وتوفى رحمه الله بالكوفة سنة 154 من الهجرة. وقد روى القراءة عن أبى عمرو البصرى: الدورى والسوسى.)

ابن عامر الشامى

Explain005 / د.محمد عصام القضاة

(هو أبو عمران عبدالله بن عامر بن يزيد بن تميم اليحصبى، نسبة إلى يحصُب بن دهمان بن عامر بن حُمير بن سبأ. ولد فى السنة الثامنة من الهجرة وقيل : بل فى السنة الحادية عشرة فى ضيعة يقال لها "رحاب"، وهى واقعة الآن فى محافظة المفرق فى الأردن. انتقل بن عامر إلى دمشق وعمره تسع سنوات، ليقرأ القرآن على بعض من فيها من الصحابة مثل النعمان بن بشير وغيره. يعتبر ابن عامر الشامى أحد القراء السبعة الذين تدخل قراءتهم ضمن القراءات السبع المتواترة. وأشهر من روى عليه القراءة: هشام بن عمار بن نُصَير بن مَيسَرَة السُّلَمى الدمشقى وابن ذكوان عبد الله بن أحمد بن بشر ـ ويقال: بشير ـ ابن ذكوان القرشى، الدمشقى. وقد توفى رحمه الله بدمشق سنة 118 هـ.))

عاصم الكوفى

Explain006 / د.محمد عصام القضاة

(أبو بكر عاصم بن بهدلة بن أبى النجود هو أحد القراء السبعة. وقد انتهت إليه رياسة الإقراء فى الكوفة، بعد أبى عبدالرحمان السلمى. وقد جمع بين الفصاحة والإتقان فى التجويد. وكان من أحسن الناس صوتا بالقرآن. وهو تابعى جليل أدرك عددا من الصحابة، فقد روى عن رفاعة بن يثربى التميمى، والحارث بن حسان البكرى. وأخذ القراءة عرضا عن زر بن حبيس، وأبى عبدالرحمان السلمى وغيرهما. وأشهر من روى عليه القراءة: شعبة بن عَيَّاش بن سالم الأَسَدِى الكوفى أبو بكر؛ حفص بن سليمان بن المغيرة بن أبى داود الأَسَدى

الكوفى. توفى الإمام عاصم رحمه الله سنة 127 من الهجرة.)

حمزة بن حبيب الكوفى

Explain007 / د.محمد عصام القضاة

(هو أبو عمارة حمزة بن حبيب الزيات التيمى، وهو إمام أهل الكوفة. وهو أحد القراء السبعة الذين تلقت الأمة قراءاتهم بالتسليم والقبول. ولد سنة 80 من هجرة سيد المرسلين، أى فى السنة التى ولد فيها أبو حنيفة النعمان، وقد قال فيه هذا الأخير:"غلب حمزة الناس على القرآن والفرائض". وأشهر من روى عليه القراءة: خلف بن هشام بن ثَعْلب الأسدى البغدادى أبو محمد؛ وخَلاَّد بن خالد الشيبانى الصَّيرَفى. وقد توفى حمزة رحمه الله سنة 158 من هجرة رسول الله صلى الله عليه وعلى آله وسلم.)

الكسائى الكوفى

Explain008 / د.محمد عصام القضاة

(هو أبو الحسن على بن حمزة بن عبدالله بن بهمن بن فيروز الأسدى. وهو فارسى الأصل وأحد أئمة الكوفة. كان من أوعية العلم فى النحو واللغة والقراءات. فقد ارتحل إلى البصرة حيث التقى بالخليل بن أحمد الفراهيدى وأخذ عنه اللغة والنحو. أما القراءات فقد أخذها عن أئمتها فى الكوفة، وكان فى مقدمة شيوخه حمزة بن حبيب الزيات، أحد القراء السبعة. وقد انبرى الكسائى لإقراء الناس فى الكوفة بعد شيخه حمزة. لقد أخذ الكسائى عرضا وسماعا ممن لقيهم من الأئمة، وكان حمزة بن حبيب أحدهم. ولكن الكسائى كان له اختيارات مما تعلمه ورواه. وقد خالف بهذه الاختيارات شيوخه، وإن كان من المسلم به أن الاختيار سيكون مما صح نقله بالتواتر عن النبى صلى الله عليه وسلم، ووافق رسم أحد المصاحف العثمانية، ووافق العربية ولو بوجه من الوجوه. وأشهر من روى عليه القراءة: الليث بن خالد المَرْوَزِى البغدادى أبو الحارث ؛ والدورى. عاش الكسائى سبعين سنة فقد ولد سنة 119 من الهجرة وتوفى رحمه الله سنة 189 من الهجرة.)

أبو جعفر المدنى

Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-Kūfī

Explain007 / Dr.*Al-Qudāt*

(*Abū ʿimāra Ḥamza Ibn Ḥabīb* Az-zayāt *At-taymī Al-kūfī* est l'*Imām* des habitants d'*Al-Kūfa*. C'est est l'un des sept *coranolecturologues* dont les lectures coraniques sont confirmées et authentifiées. Il est né le 80 de l'Hégire, c'est l'an de naissance d'*Abū Ḥanīfa An-Nuʿmān*. Ce dernier l'a honoré en disant : «*Ḥamza* a prédominé les gens dans le domaine du Coran et des devoirs divins.»
Il est mort, que la miséricorde *d'Allāh* soit sur lui, en 158 de l'Hégire.)

Al-Kisāʾī Al-Kūfī

Explain008 / Dr.*Al-Qudāt*

(C'est *Abū Al-Hasan Ali Ibn Ḥamza Ibn Abdullah Ibn Bahman Ibn Fayrūz Al-asadī*.
Il est d'origine perse et l'un de *Imām* de *Al-Kūfa*. C'est est l'un des sept *coranolecturologues* dont les lectures coraniques sont confirmées et authentifiées.
Il engeignait la *coranolecturologie* (science de la lecture coranique) à *Al-Kūfa* après son *Chaykh Ḥamza Ibn Ḥabīb*.
Al-Kisāʾī Al-Kūfī est connu pour son application au principe de choix dans les lectures coraniques. Il a vécu soixante-dix ans. Ses deux coranonarratologues les plus célèbres sont *Abū Al-Hārith* et *Ad-Dawrī*.
Il est mort, que la miséricorde d'*Allāh* soit sur lui, en 189 de l'Hégire.)

Abū Ğaʿfar Al-madanī

🔊 *Explain009* / Dr.*Al-Qudāt*

(*Abū Ğa'far Yazīd Ibn Al-Qa'qā' Al-makhzūmī Al-madanī*.
Il a récité le Coran entre les mains d'*Ibn 'Abbās*, *Abī Hurayra* et *Abdullah Ibn 'Ayyach* qu'*Allah* soit satisfait d'eux. Sa lecture fait partie des dix lectures coraniques admises et authentifiées de la voie de «*Tayyiba*». *Ibn Al-Ğazarī* dit : «C'est étrange que certains récusent cette lecture, ou la classent parmi les lectures irrégulières. Mais, en réalité, il n'ya aucune différence entre elle et les sept lectures confirmées et authentifiées.
Il est mort, que la miséricorde d'*Allah* soit sur lui, en 128 de l'Hégire.)

🔊 *Explain009* / د.محمد عصام القضاة

(أبو جعفر يزيد بن القعقاع المخزومي المدني. عرض القرآن على ابن عباس وأبي هريرة وعبدالله بن عياش رضي الله عنهم أجمعين. أما قراءته فهي من القراءات المتواترة. قال في قراءته ابن الجزري رحمه الله: "والعجب ممن يطعن في هذه القراءة، أو يجعلها من الشواذ، وهي لم يكن بينها وبين غيرها من السبع فرق." (غاية النهاية). وأشهر من روى عليه القراءة: ابن وَردَان، وهو عيسى بن وَردَان المدني أبو الحارث، من قدماء أصحاب نافع، قرأ عليه ثم عرض القراءة على أبي جعفر؛ وابن جَمَّاز، وهو سليمان بن مسلم بن جَمَّاز المدني، أبو الربيع. توفي أبو جعفر المدني رحمه الله سنة 128 من الهجرة النبوية.)

⬇ *Ya'qūb Al-Ḥaḍramī Al-baṣrī*

🔊 *Explain010* / Dr.*Al-Qudāt*

(C'est *Abū Mohammed Ya'qūb Al-Ḥaḍramī Al-baṣrī*.
Ya'qūb Al-Ḥaḍramī était l'*Imām* de lecture à *Al-Baṣra*, après le *Chaykh* et l'Imām *'Amr Ibn'Al'alā'*.
Sa lecture fait partie des dix lectures coraniques admises et authentifiées de la voie de «*Tayyiba*».
Il est né en 117 de l'Hégire, et mort, que la miséricorde d'*Allah* soit sur lui, en 205 de l'Hégire.)

⬇ يعقوب الحضرمي

🔊 *Explain010* / د.محمد عصام القضاة

(هو أبو محمد يعقوب بن إسحاق الحضرمي البصري. وهو إمام أهل البصرة في القراءة، بعد شيخها وإمامها أبي عمرو ابن العلاء. ولد سنة 117 من الهجرة وتوفي رحمه الله سنة 205 من هجرة الرسول صلى الله عليه وسلم. وتعتبر قراءة يعقوب الحضرمي من العشر المتواترة. وأشهر من روى عليه القراءة: رُوَيس، وهو محمد بن المتوكل اللؤلؤي البصري أبو عبد الله؛ ورَوْح، وهو روح بن عبد المؤمن الهُذَلي البصري النحوي، أبو الحسن.)

⬇ *Khalaf Al-Bazzār*

🔊 *Explain011* / Dr.*Al-Qudāt*

(C'est *Abū Mohammed Khalaf Ibn Hichām Al-Bazzār Al- 'Asadī Al-baghdādī*. C'est le dixième *coranolecturologue* parmi les dix *coranolecturologues* dont les lectures coraniques sont admises, confirmées et authentifiées par la Nation musulmane. Sa lecture est donc une lecture bien soumise aux trois critères : Conformité d'authenticité, conformité linguistique et conformité graphique. *Khalaf* est né en 150 de *l'Hégire*, il a mémorisé le *Saint Coran* à l'âge de dix ans. Il a appris la lecture coranique par récitation de Salīm *Ibn 'Īsā*, et l'a apprise du *coranolecturologue Al-Kisā'ī Al-Kūfī* par

⬇ خلف البزار الكوفي

🔊 *Explain011* / د.محمد عصام القضاة

(هو أبو محمد خلف بن هشام البزار الأسدي البغدادي. وهو عاشر القراء العشرة الذين تلقت الأمة قراءتهم بالقبول والتسليم، لذلك يدعى الإمام خلف العاشر. وقراءته سائرة على منوال القراءات العشر الموثقة بتواتر السند وموافقة العربية ولو بوجه من الوجوه، والخضوع لرسم المصاحف العثمانية أو أحدها. ولد خلف سنة 150 من الهجرة وحفظ القرآن وهو ابن عشر، وأخذ القراءة عن سليم بن عيسى عرضا، وأخذ عن الكسائي الكوفي سماعا وعرضا، وكان يأخذ بمذهب حمزة بن حبيب في القراءة. وأشهر من روى عليه القراءة: إسحاق، وهو إسحاق بن إبراهيم بن عثمان بن عبد الله الوَرَّاق المروزي، أبو يعقوب؛ وإدريس، وهو إدريس بن عبد الكريم الحدَّاد

écoute et récitation.
Khalaf est mort, que la miséricorde d'*Allah* soit sur lui, en 229 de l'Hégire.)

Substitution n.f

Explain012 / *Kh. M. Hassan*

(Dans la science des lectures coraniques, c'est le fait de *déglottaliser* la *hamza* en une semi-consonne *bivocalique* ne comportant aucune trace de *coup de glotte*.)

Condition de substitution

(La condition de substitution est la convergence des deux sons (*substituant* et *substitué*) au niveau de points d'articulation et de traits phonétiques ; de plus, cette substitution ne doit pas mener à un contexte ambigu. C'est pour cette raison que deux substitutions successives se sont pas permises.)

Origine et substitué dans la substitution consonantique (On connaît l'origine du substitué par le fait que ce dernier soit plus allégé et plus homogène que le premier. *Al-Mahdiwī* dit : «Si quelqu'un se demande quelle preuve montre que le « sīn » dans la mot « As-*sirāṭ* » est originelle, pourquoi ne pas dire que c'est le « *ṣād* » qui en est l'origine ? Il faut lui répondre : la preuve c'est que ce mot est utilisé dans la parole et le coran de cette manière-ci, si son origine était le « *ṣād* » on ne saurait le substituer par le « *sīn* », car les arabes ne font recours à un tel phénomène que pour l'allégement et l'homogénéité…

(« *Al-Hidāya* »,Tome 1).)

Influence de contigüité sur la substitution

(La majorité des cas de substitution est due à la contigüité d'un son à un autre, qui en résulte une influence mutuelle entre certains de leurs traits phonétiques.
L'exemple très connu dans ce domaine est l'amalgamation du «*ṣād*» par le «*zāy*» emphatisé par les trois *coranolecturologues* : *Ḥamza*, *Al-Kisā'ī* et *Khalaf* , dans le mot «*yuṣdiru* » du verset 23 de Sourate «*Al-Qaṣaṣ* ».

Application :

Hamza 013

Ibn Abī Maryam dit : « Ceci est expliqué par le fait que le «ṣād», consonne sourde, se trouve

البغدادى، أبو الحسن.
توفى خلف العاشر رحمه الله سنة 229 من الهجرة النبوية الشريفة.)

الإبدال

Explain012 / الشيخ محمد حسن

(هو فى علم القراءات القرآنية جعل الهمزة حرف مد خالصا، لا تبقى معه شائبة من لفظ الهمزة، فتصبح الهمزة ألفا أو ياء أو واوا ساكنتين أو متحركتين.)

شرط الإبدال (شرط الإبدال أن يكون فيما تقارب من الأصوات فى المخارج أو الصفات، وأمنَ فيه اللبس، لذلك يكره الإبدال بعد الإبدال.)

الأصل والفرع فى الإبدال (يعرف الأصل من الفرع فى الإبدال بأن الآخر أخف من الأول، وأنه يحقق من التجانس ما لا يحققه الأول. قال المهدوى: "فإن قال قائل: ما الدليل على أن أصل (السراط) السين، وهلا قلت: إن أصله الصاد؟ قيل له الدليل على ذلك أنه قد استعمل بالسين فى الكلام والقرآن، فلو كان أصله الصاد لم تقلب الصاد إلى السين، لأن العرب إنما تستعمل القلب وما أشبهه إرادة الخفة والتجانس، فلم يكونوا ليتركوا الصاد التى هى مجانسة للطاء وهى الأصل، ويجعلوا موضعها السين وهى حرف مهموس..."

(الهداية، ج1).)

الإبدال وأثر المجاورة (كثير من الإبدال يكون سببه مجاورة صوت لآخر يتأثر به فى بعض صفاته. ومثال ذلك إشمام الصاد زايا مفخمة فى قراءة حمزة والكسائى وخلف فى ﴿يُصْدِرَ﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَلَمَّا وَرَدَ مَآءَ مَدۡيَنَ وَجَدَ عَلَيۡهِ أُمَّةٗ مِّنَ ٱلنَّاسِ يَسۡقُونَ وَوَجَدَ مِن دُونِهِمُ ٱمۡرَأَتَيۡنِ تَذُودَانِۖ قَالَ مَا خَطۡبُكُمَاۖ قَالَتَا لَا نَسۡقِي حَتَّىٰ يُصۡدِرَ ٱلرِّعَآءُۖ وَأَبُونَا شَيۡخٞ كَبِيرٞ ٢٣﴾ [القصص:23].

عبدالرشيد صوفى/ خلف عن حمزة بن حبيب.

Hamza 013

contigu au «dāl» qui est une consonne sonore, ainsi les deux consonnes sont divergentes, et l'*amalgamation* par le «*zāy*» qu'ils ont effectuée a pour but de rendre ces deux consonnes convergentes. (« *Al-Muwaḍḍiḥ* » ; Tome 2))

Substitution du «*sīn*» par le «*ṣād*» avant les consonnes ana-palatales *(ana = du bas en haut ; mouvement de la langue vers le palais)* (*Qunbul* d'après *Ibn Kathīr* et *Ruwways* d'après *Ya'qūb Al-ḥadramī* ont lu avec le «*sīn*», et c'est l'origine, le «*ṣād*» dans le mot « *Aṣ-ṣirāṭ* » des versets 6 et 7 de Sourate « *Al-Fātiḥa* » en prononçant le mot : «*As-sirāṭ*»

<u>*Application :*</u>

Hamza 014

Mais les autres *coranolecturologues*, à l'exception de *Ḥamza* qui a lu avec une amalgamation vocalique , ont lu en substituant le «*sān*» par le «*ṣād*» dans ce contexte.
On rappelle ici que la lecture originale du mot «*Aṣ-ṣ irāṭ*» est : «*As-sirāṭ* » avec le «*sīn*».

<u>*Application :*</u>

Hamza 015

Substitution du «*sīn*» par le «*sād*» dans « *basṭatun* » est un type d'assimilation (*Makkī* dit au sujet de cette substitution dans le mot « *basṭatun* » du verset 245 de Sourate «*Al-Baqara*» par exemple : « L'argument de ceux qui ont lu avec le «*sād*» est que cette consonne est originelle dans ce mot…Et celui de ceux qui ont lu avec le «*ṣād*» est que le «*sīn*» est une consonne non vélaire, qui, une fois suivi par le «*ṭā'*» qui est vélaire ana-palatal, devient difficile à prononcer…

<u>*Application***1** *:*</u>

Hamza 016

Par conséquent, le «*sīn*» a été substitué par une consonne à la fois spirante (comme le «*sīn*») et vélaire (comme le «*ṭā'*»), à savoir le «*ṣād*» (…) (*Al-Kachf* ; Tome 1).)

قال ابن أبي مريم: "والوجه أن الصاد حرف مهموس، وقد جاور الدال، وهو حرف مجهور، فتباعدا، فأرادوا المقاربة بينهما، فأشموا الصاد الزاى، والزاى حرف مجهور، ليحصل بينهما تقارب من جهة الجهر." (الموضح، ج2).

إبدال السين صادا قبل حروف الاستعلاء (لقد قرأ قنبل عن ابن كثير و رويس عن يعقوب الحضرمى بالسين، وهو الأصل، فى ﴿الصراط﴾ من الآيات البينات: ﴿ٱهۡدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ ۝٦ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمۡتَ عَلَيۡهِمۡ غَيۡرِ ٱلۡمَغۡضُوبِ عَلَيۡهِمۡ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ۝٧﴾ [الفاتحة: 7،6].

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.

Hamza 014

﴿ٱهۡدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ ۝٥ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمۡتَ عَلَيۡهِمۡ ۝٦ غَيۡرِ ٱلۡمَغۡضُوبِ عَلَيۡهِمۡ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ۝٧﴾ [الفاتحة:5ـ 6ـ 7]

ياسر المزروعى/ رويس عن يعقوب الحضرمى.

Hamza 015

بينما قرأ باقى القراء، عدا حمزة الذى قرأ بالإشمام، بإبدال السين صادا.)

إبدالُ السين صادا فى ﴿بسطة﴾ نوعٌ من المماثلة (قال مكى فى هذا الإبدال فى ﴿وَيَبۡصُۜطُ﴾ من قوله ﷻ:

<u>تطبيق 1</u>: ﴿مَّن ذَا ٱلَّذِي يُقۡرِضُ ٱللَّهَ قَرۡضًا حَسَنًا فَيُضَٰعِفَهُۥ لَهُۥٓ أَضۡعَافًا كَثِيرَةٗۚ وَٱللَّهُ يَقۡبِضُ وَيَبۡصُۜطُ وَإِلَيۡهِ تُرۡجَعُونَ ۝٢٤٥﴾ [البقرة: 245].

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم.

Hamza 016

"وحجة من قرأ بالسين أنه الأصل... وحجة من قرأ بالصاد أن السين حرف مستفل غير مطبق، فلما وقعت بعده الطاء، وهى مطبقة مستعلية، صعُبَ أن يخرج اللافظ من تسفل إلى تصعد...فأبدل منها حرفا يؤاخى السين فى المخرج والصفير،

ويؤاخى الطاء فى الإطباق والاستعلاء، وهو الصاد، فكأن السين التى هى الأصل لم تزلْ، إذ قد خلفها حرف من مخرجها ومن صنفها فى الصفير..." [الكشف، ج1]. تطبيق 2: ﴿مَّن ذَا ٱلَّذِى يُقْرِضُ ٱللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَٰعِفَهُۥ لَهُۥٓ أَضْعَافًا كَثِيرَةً ۚ وَٱللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْصُطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٤٥﴾﴾

[البقرة: 245]. عبدالرشيد صوفى/ شعبة عن عاصم.

Hamza 017

إبدال الهمزة (هو إقامة الألف والياء والواو مقام الهمزة عوضا عنها، دون أن يبقى فيها شائبة من لفظ الهمز، ويعبر عنه عند القراء الأجلاء بـ "تحويل الهمزة".

ففى حالة الهمزتين المختلفتين، إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مفتوحة، فإن ورشا عن نافع المدنى يبدل الثانية واوا؛ كما فى التعبير القرآنى ﴿ٱلسُّفَهَآءُ أَلَآ﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ءَامِنُوا۟ كَمَآ ءَامَنَ ٱلنَّاسُ قَالُوٓا۟ أَنُؤْمِنُ كَمَآ ءَامَنَ ٱلسُّفَهَآءُ ۗ أَلَآ إِنَّهُمْ هُمُ ٱلسُّفَهَآءُ وَلَٰكِن لَّا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾﴾

[البقرة: 13].

محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع.

Hamza 018

إبدال الهمزة المكسورة واوا مكسورة (نوضح ذلك عبر المثال التطبيقى التالى:

ـ تبدل الهمزة المكسورة واوا مكسورة من ﴿إِلَىٰ﴾ فى ﴿يَشَآءُ إِلَىٰ﴾ من قوله ﷻ: ﴿سَيَقُولُ ٱلسُّفَهَآءُ مِنَ ٱلنَّاسِ مَا وَلَّىٰهُمْ عَن قِبْلَتِهِمُ ٱلَّتِى كَانُوا۟ عَلَيْهَا ۚ قُل لِّلَّهِ ٱلْمَشْرِقُ وَٱلْمَغْرِبُ ۚ يَهْدِى مَن يَشَآءُ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿١٤٢﴾﴾ [البقرة: 142].

محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع

Hamza 019

إبدال الهمزة المفتوحة ياء مفتوحة (نوضح ذلك عبر المثالين التطبيقيين التاليين:

1ـ فى ﴿ٱلسَّمَآءِ أَوِ﴾ من قوله ﷻ : ﴿وَإِذْ قَالُوا۟ ٱللَّهُمَّ إِن

<u>*Application*</u> **<u>2</u>**:

Hamza 017

Substitution de la *hamza* (c'est le fait de substituer la *hamza* par un «*alif*», par un «*wāw*» ou par un « *yā'* », en sorte qu'elle perde complètement sa glottalisation. Les spécialistes de lectures coraniques parlent dans ce cas de «transformation de la *hamza* ». Dans le cas des deux *hamza* discordantes, si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième est vocalisée par /a/, alors *Warch* d'après *Nāfi' Al-madanī* procède à la substitution de la deuxième par le *wāw*, comme dans l'expression coranique *«'assufahā'u'alā»* du verset 13 de Sourate « *Al-Baqara* », que *Warch* prononce : *«'assufahā' uwalā»*.

<u>*Application* :</u>

Hamza 018

Substitution de la *hamza* vocalisée par /i/ par un *wāw* vocalisé par /i/

(On illustre ceci par un exemple d'application :

- La *hamza* vocalisée par /i/ dans l'expression coranique « *yachā' u ilā*» du verset 142 de Sourate «*Al-Baqara* » est substituée par un *wāw* vocalisé par /i/. L'expression se prononce ainsi dans ce cas: « *yachā'u wilā*» .

<u>*Application* :</u>

Hamza 019

Substitution de la *hamza* vocalisée par /a/ par un *yā'* vocalisé par /a/

(On explique cela par deux exemples d'application :

1-Dans l'expression *«'assamā' i 'awi»* du

verset 32 de Sourate «*Al-'Anfāl*» qui se prononce dans ce cas : «*'assamā' iyawi*»

Application :
Hamza 020

2-Dans l'expression « *li 'allā*» du verset 150 de Sourate «*Al-Baqara*» qui se prononce dans ce cas:
«*li yallā*»

Application :
Hamza 021

Substitution de la *hamza* vocalisée par /a/ par un *wāw* vocalisé par /a/
(On illustre ceci par un exemple d'application :

- La *hamza* vocalisée par /a/ dans l'expression coranique *« nacha'u 'aṣabnahum»* du verset 99 de Sourate « *'Al-'A'rāf*» est substituée par un *wāw vocalisé* par /a/. L'expression se prononce ainsi dans ce cas: *« nacha'u waṣabnahum»* .

Application :
Hamza 022

Substitution du «*sīn*» par le «*ṣād*» dans la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī*

(Dans la lecture d' *Ibn kathīr Al-makkī*, le «*sīn*» , lorsqu'il est suivi d'un son vélaire, est substitué par le «*ṣād*» . Par exemple, la consonne «s» dans le verbe «*yabsuṭu*» du verset 243 de Sourate «*Al-Baqara*» est prononcée «*ṣ*» *(«yabṣ uṭ u»)* parce que cette consonne est suivie du «*ṭā'*» qui est une consonne vélaire.

كَانَ هَـٰذَا هُوَ ٱلْحَقَّ مِنْ عِندِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِّنَ ٱلسَّمَآءِ أَوِ ٱيتِنَا بِعَذَابٍ اَلِيمٍ ﴿٣٢﴾ [الأنفال: 32].

ياسين الجزائري/ ورش عن نافع

Hamza 020

2 ـ في ﴿لِئَلَّا﴾ من قوله ﷺ : ﴿وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنتُمْ فَوَلُّواْ وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُۥ لِيَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ اِلَّا ٱلذِينَ ظَلَمُواْ مِنْهُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِيَ وَلِأُتِمَّ نِعْمَتِي عَلَيْكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٠﴾ [البقرة: 150].

ياسين الجزائري / ورش عن نافع

Hamza 021

إبدال الهمزة المفتوحة واوا مفتوحة

(نوضح ذلك عبر المثال التطبيقي التالي:

ـ تبدل الهمزة المفتوحة واوا مفتوحة من ﴿أَصَبْنَـٰهُم﴾ في ﴿نَشَآءُ أَصَبْنَـٰهُم﴾ من قوله ﷺ:﴿أَوَ لَمْ يَهْدِ لِلذِينَ يَرِثُونَ ٱلْاَرْضَ مِنۢ بَعْدِ أَهْلِهَآ أَن لَّوْ نَشَآءُ أَصَبْنَـٰهُم بِذُنُوبِهِمْ وَنَطْبَعُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾ [الأعراف: 100].

ياسين الجزائري / ورش عن نافع

Hamza 022

إبدال السين صادا حين تكون السين متبوعة بصوت مطبق، في قراءة ابن كثير (قرأ ابن كثير السين في المصدر ﴿بسطة﴾ وفي الفعل ﴿يبسط﴾ صادا. وهذا ينطبق على ﴿المسيطرون﴾ التي قرأ فيها أيضا السين صادا، والصوت المطبق التابع هنا هو "الطاء".

<u>تطبيق</u>: ﴿مَّن ذَا ٱلَّذِي يُقْرِضُ ٱللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَـٰعِفَهُۥ لَهُۥ أَضْعَافًا كَثِيرَةً وَٱللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْصُطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٤٣﴾ [البقرة: 243].

Application :
Hamza 023

Substitution de la *hamza* par la voyelle /u/

dans la lecture de *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* (*Ḥamza* a lu le mot «*nu'mina*» du verset 90 de Sourate «*Al-Isrā'*» en cas d'arrêt en substituant la *hamza* par la voyelle /u/ ; ainsi, cette voyelle coïncide avec la voyelle /u/ du «*nūn*», ce qui donne naissance à un «*wāw*» *bivocalique*, et le mot est prononcé «*nūmina*». Mais, cette substitution n'est pas appliquée dans le cas de la liaison.

Application :
Hamza 024

Substitution de la *hamza* par la voyelle /a/

dans la lecture de *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* (*Ḥamza Ibn Ḥabīb* a lu le mot «*ta' sa*» du verset 26 de Sourate «*Al-mā' ida*» en cas d'arrêt en substituant la *hamza* par la voyelle /a/ ; ainsi, cette voyelle coïncide avec la voyelle /a/ du «*tā'*», ce qui donne naissance à un «*alif*» *bivocalique*, et le mot est prononcé «*tāsa*».
Mais, cette substitution n'est pas appliquée dans le cas de la liaison.

Application :
Hamza 025

Substitution de la *hamza* par la voyelle /i/

dans la lecture de *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* (*Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* a lu le mot «*bi'sa*» du verset 5 de Sourate «*Al-ǧumu'a*» en cas d'arrêt en substituant la *hamza* par la voyelle /i/ ; ainsi, cette voyelle coïncide avec la voyelle /i/ du «*bā'*», ce qui donne naissance à un «*yā'*» *bivocalique*, et le mot est prononcé «*bīsa*».
Mais, cette substitution n'est pas appliquée dans le cas de la liaison.

Application :
Hamza 026

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Hamza 023

إبدال الهمزة ضمة في قراءة حمزة بن حبيب الكوفي (قرأ حمزة ﴿لَن نُّؤۡمِنَ لَكَ﴾ من قوله ﷻ : ﴿وَقَالُواْ لَن نُّؤۡمِنَ لَكَ حَتَّىٰ تَفۡجُرَ لَنَا مِنَ ٱلۡأَرۡضِ يَنۢبُوعًا ۝٩٠﴾ [الإسراء: 90] عند الوقف بإبدال الهمزة ضمة، ثم التقت الضمة المبدلة مع ضمة النون فأصبحتا واوا مدية ﴿نومن﴾؛ إلا أنه لم يفعل ذلك في حالة الوصل.)

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب

Hamza 024

إبدال الهمزة فتحة في قراءة حمزة بن حبيب الكوفي (قرأ حمزة ﴿فلا تأس﴾ من قوله ﷻ : ﴿قَالَ فَإِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيۡهِمۡۛ أَرۡبَعِينَ سَنَةٗۛ يَتِيهُونَ فِي ٱلۡأَرۡضِۚ فَلَا تَأۡسَ عَلَى ٱلۡقَوۡمِ ٱلۡفَٰسِقِينَ ۝٢٦﴾ [المائدة: 26] عند الوقف ﴿فلا تاس﴾ بدلا من ﴿فلا تأس﴾، حيث أن الهمزة قلبت فتحة، لأن حركة الصامت الذى قبلها هي الفتحة، ثم التقت الفتحتان لينتج عن ذلك ألفا مدية.)

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب

Hamza 025

إبدال الهمزة كسرة في قراءة حمزة بن حبيب الكوفي (قرأ حمزة ﴿بئس﴾ من قوله ﷻ : ﴿مَثَلُ ٱلَّذِينَ حُمِّلُواْ ٱلتَّوۡرَىٰةَ ثُمَّ لَمۡ يَحۡمِلُوهَا كَمَثَلِ ٱلۡحِمَارِ يَحۡمِلُ أَسۡفَارَۢاۚ بِئۡسَ مَثَلُ ٱلۡقَوۡمِ ٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِۚ وَٱللَّهُ لَا يَهۡدِي ٱلۡقَوۡمَ ٱلظَّٰلِمِينَ ۝٥﴾ [الجمعة: 5] عند الوقف ﴿بيس﴾ بدلا من ﴿بئس﴾، حيث أن الهمزة قلبت كسرة ، لأن حركة الصامت الذى قبلها هي الكسرة، ثم التقت الكسرتان لينتج عن ذلك ياء مدية.)

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب

Hamza 026

Substitution de la *hamza* par le «*wāw*» dans la lecture de *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī*

(*Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* a lu, par exemple, le mot «*mu’ağğalā*» du verset 145 de Sourate «*Al-‘Imrān*» en cas d’arrêt en substituant la *hamza* par le «*wāw*», et le mot est ainsi prononcé «*muwağğalan*».
Mais, cette substitution n’est pas appliquée dans le cas de la liaison.

<u>*Application :*</u>
Hamza 027

Substitution de la *hamza* par le «*yā’*» dans la lecture de *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī*
(*Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* a lu, par exemple, le mot «*fi’ah*» du verset 249 de Sourate «*Al-Baqara*» en cas d’arrêt en substituant la *hamza* par le «*yā’*», et le mot est ainsi prononcé «*fiyah*».
Mais, cette substitution n’est pas appliquée dans le cas de la liaison.

<u>*Application :*</u>
Hamza 028

Substitution de la *hamza* par une glissante antérieure dans la lecture de *Ya‘qūb Al-Ḥaḍramī Al-baṣrī*
(Quand deux *hamza* (la première de voyelle vocalisante antérieure et la deuxième de voyelle vocalisante antérieure) sont réunies, alors la deuxième *hamza* est substituée par une glissante antérieure (glide ou semi-voyelle ou semi-consonne).
<u>*Exemple*</u> : Dans l’expression «*hā’ ulā’ i ahdā*» du verset 50 de sourate « *’An-Nisā’* », la deuxième *hamza* dont la voyelle /a/ est antérieure, devient une glide «*yā’*». Ainsi, l’expression est prononcée : «*hā’ulā’ i yahdā*».
<u>***Rappel***</u> :
La voyelle /a/ et /i/ sont antérieures
La voyelle /u/ est postérieure.
La glide, ou la glissante, n’est que ce que l’on appelle : semi-voyelle ou semi-consonne.)

إبدال الهمزة واوا (نصف حركة) في قراءة حمزة بن حبيب الكوفي (قرأ حمزة بن حبيب مثلا كلمة ﴿مؤجلا﴾ من قوله ﷻ:

﴿وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَن تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ ٱللَّهِ كِتَٰبًا مُّؤَجَّلًا ۗ وَمَن يُرِدْ ثَوَابَ ٱلدُّنْيَا نُؤْتِهِۦ مِنْهَا وَمَن يُرِدْ ثَوَابَ ٱلْءَاخِرَةِ نُؤْتِهِۦ مِنْهَا ۚ وَسَنَجْزِى ٱلشَّٰكِرِينَ ﴿١٤٥﴾﴾

[آل عمران: 145] عند الوقف ﴿موَجلا﴾، أي أنه استبدل الهمزة واوا (أو نصف حركة).

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب
Hamza 027

إبدال الهمزة ياء (نصف حركة) في قراءة حمزة بن حبيب الكوفي (قرأ حمزة بن حبيب كلمة ﴿فئة﴾ مثلا من قوله ﷻ:

﴿(...) قَالَ ٱلَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُم مُّلَٰقُوا۟ ٱللَّهِ كَم مِّن فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةًۢ بِإِذْنِ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ مَعَ ٱلصَّٰبِرِينَ ﴿٢٤٩﴾﴾ [البقرة: 249] عند الوقف

﴿ فية﴾، أي أنه استبدل الهمزة ياء (أو نصف حركة).

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب
Hamza 028

إبدال الهمزة صوتا انزلاقيا أماميا في قراءة يعقوب الحضرمي (عند اجتماع همزتين حركة أولاهما أمامية ضيقة وحركة الثانية أمامية واسعة تبدل الهمزة الثانية صوتا انزلاقيا أماميا. وتفسر هذه القاعدة تحول الهمزة الثانية، عند اجتماع همزتين في كلمتين متجاورتين، إلى ياء، كما في ﴿هؤلاء أهدى﴾ التي تقرأ وفقا ل رويس عن يعقوب الحضرمي كما يلي: ﴿هؤلاء يَهدى﴾. ونشير أن روْح عن يعقوب الحضرمي يقرأ ﴿أهدى﴾ بتحقيق الهمزة : ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ نَصِيبًا مِّنَ ٱلْكِتَٰبِ يُؤْمِنُونَ بِٱلْجِبْتِ وَٱلطَّٰغُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا۟ هَٰٓؤُلَآءِ أَهْدَىٰ مِنَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ سَبِيلًا ﴿٥٠﴾﴾ [النساء: 50].

Application:
Hamza 029

Substitution de la *hamza* par une glissante postérieure dans la lecture de *Ya‘qūb Al-Ḥaḍramī Al-baṣrī*
(Quand deux *hamza* (la première de voyelle vocalisante postérieure et la deuxième de voyelle vocalisante antérieure) sont réunies, alors la deuxième *hamza* est substituée par une glissante postérieure (glide ou semi-voyelle ou semi -consonne).
Exemple :
Dans l’expression «*’almala’u ’aftūnī*» du verset 43 de sourate «*Yūsuf* », la deuxième *hamza* dont la voyelle /a/ est antérieure, devient une glide «*wa*». Ainsi, l’expression est prononcée: «*’almala’u waftūnī*».
Rappel :
La voyelle /a/ et /i/ sont antérieures
La voyelle /u/ est postérieure.
La glide, ou la glissante, n’est que ce que l’on appelle : semi-voyelle ou semi-consonne.)

Application:
Hamza 030

Substitution du «*tā’*» par le «*hā’*» dans certaines lectures irrégulières (Selon les spécialistes de la phonétique articulatoire arabe, il existe une relation de parenté phonétique entre les deux consonnes «*tā’*» et «*hā’*», car elles ont en commun de nombreux traits phonétiques. Ainsi, leur substitution dans les dialectes arabes est possible. Ce type de substitution est constaté dans les lectures coraniques irrégulières. Prenons un exemple d’illustration signalé par *Ibn ‘Aṭ iyya Al-Gharnāṭī* dans son «*Muḥarrar*» : *Zayd Ibn Thābit* a lu «*’Attābuh*».
L’exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot «*’Attābut*» du verset 248 de Sourate «*Al-Baqara*», lu selon *Ḥafṣ* d’après *‘Āṣim Al-Kūfī* :

ياسر المزروعى/ رويس عن يعقوب الحضرمى.
Hamza 029

إبدال الهمزة صوتا انزلاقيا خلفيا فى قراءة يعقوب الحضرمى (عند اجتماع همزتين حركة أولاهما خلفية وحركة الثانية أمامية تبدل الهمزة الثانية صوتا انزلاقيا خلفيا. وقد بين محمد بن الجزرى فى **"النشر فى القراءات العشر"** أنه "إذا اجتمعت الهمزتان فى كلمتين وكانت الأولى مضمومة والثانية مفتوحة مثل ﴿السفهاءُ ألا﴾، أو كانت الأولى مضمومة والثانية مكسورة كما فى ﴿يا أيها الملأُ إنى﴾ ، أبدلت الهمزة الثانية واوا محضة فى رويس عن يعقوب الحضرمى."
إلا أن روْح عن يعقوب الحضرمى يقرأ ﴿أفتونى﴾ بتحقيق الهمزة.

تطبيق: ﴿وَقَالَ ٱلۡمَلِكُ إِنِّيٓ أَرَىٰ سَبۡعَ بَقَرَٰتٖ سِمَانٖ يَأۡكُلُهُنَّ سَبۡعٌ عِجَافٞ وَسَبۡعَ سُنۢبُلَٰتٍ خُضۡرٖ وَأُخَرَ يَابِسَٰتٖۖ يَٰٓأَيُّهَا ٱلۡمَلَأُ أَفۡتُونِي فِي رُءۡيَٰيَ إِن كُنتُمۡ لِلرُّءۡيَا تَعۡبُرُونَ ٤٣﴾ [يوسف: 43]
ياسر المزروعى/ رويس عن يعقوب الحضرمى.
Hamza 030

إبدال التاء هاءً فى بعض القراءات الشاذة (التاء والهاء يشتركان فى أن كلا منهما حرف مهموس، مستفل، منفتح، مصمت، مما جعل إمكانية إبدالهما أمرا ممكنا فى لغة العرب. وقد ورد مثل هذا الإبدال فى القراءات الشاذة، إذ أورد ابن عطية الغرناطى فى محرره قراءات شاذة اشتملت على إبدال التاء هاءً، نكتفى بذكر مثال توضيحى: قال ابن عطية: "وقرأ زيد بن ثابت "التابوه"." (المحرر الوجيز لابن عطية).
ومثالُ البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمة ﴿ٱلتَّابُوتُ﴾ من قوله ﷻ:﴿وَقَالَ لَهُمۡ نَبِيُّهُمۡ إِنَّ ءَايَةَ مُلۡكِهِۦٓ أَن يَأۡتِيَكُمُ ٱلتَّابُوتُ فِيهِ سَكِينَةٞ مِّن رَّبِّكُمۡ وَبَقِيَّةٞ مِّمَّا تَرَكَ ءَالُ مُوسَىٰ وَءَالُ هَٰرُونَ تَحۡمِلُهُ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةُۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَةٗ

لَّكُمۡ إِن كُنتُم مُّؤۡمِنِينَ ﴿٢٤٨﴾ [البقرة: 248].

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم.

Hamza 031

Application :

Hamza 031

إبدال الحاء عينا فى بعض القراءات الشاذة (إن العين والحاء صوتان حلقيان يشتركان فى كثير من الصفات الصوتية، وهى العلاقة الصوتية التى سوغت وقوع الإبدال بينهما، وقد أشار إلى ذلك ابن جنى. وإبدال الحاء عينا ورد وقوعه فى لهجات العرب، واشتملت عليه القراءات الشاذة، وأورد ذلك ابن عطية فى محرره الوجيز، ونذكر مثالا للتوضيح: فقد قال ابن عطية : "وسمع عمر بن الخطاب ﷺ رجلا يقرأ "عتى عين" بالعين، وهى لغة هذيل، فقال له: من أقرأك هذا؟ قال ابن مسعود، فكتب عمر إلى ابن مسعود: إن الله أنزل القرآن بلغة قريش، فبها أقرئ الناس، ولا تقرئهم بلغة هذيل."

(المحرر الوجيز لابن عطية).

ومثالُ البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمة ﴿حَتَّىٰ﴾ من قوله ﷻ: ﴿ثُمَّ بَدَا لَهُم مِّنۢ بَعۡدِ مَا رَأَوُاْ ٱلۡأٓيَٰتِ لَيَسۡجُنُنَّهُۥ حَتَّىٰ حِينٖ ﴿٣٥﴾﴾ [يوسف: 35].

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم.

Hamza 032

Substitution d'un «*ḥā'*» par un «'*ayn*» dans certaines lectures irrégulières (Le «*ḥā'*» et le «'*ayn*» sont deux phonèmes gutturaux qui ont en commun de nombreux traits phonétiques. Cette relation justifie la possibilité de substitution entre eux. Ce phénomène de substitution est constaté dans certains dialectes arabes, et notamment dans certaines lectures coraniques irrégulières. Prenons un exemple d'illustration signalé par *Ibn'Aṭ iyya Al-Gharnāṭī* dans son «*Muḥarrar*» : "*Omar Ibn Al-Khaṭṭāb* a entendu quelqu'un lire *« 'attā ḥīn»* avec le «'*ayn*», ceci est un dialecte de la tribu «*Huḏayl*». Il s'est demandé : qui t'a appris cette lecture ? L'homme lui a répondu : *Ibn Mas'ūd*. Ainsi, *Omar* a écrit à *Ibn Mas'ūd* : *Allah* a révélé le Saint Coran en langue de *Quraych*. Ne le fais pas apprendre aux gens par le dialecte de «*Huḏayl*» ; mais par la langue de *Quraych*. » L'exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot «*'ḥattā*» du verset 35 de Sourate «*Yūsuf*», lu selon *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim*:

Application :

Hamza 032

إبدال الدال ذالا فى بعض القراءات الشاذة (الدال صوت صامت أسنانى لثوى، يخرج مما بين طرف اللسان وأصول الثنايا، والذال يخرج مما بين طرف اللسان وأطراف الثنايا، وكلاهما مجهور، مرقق، مستفل، مصمت. وقد ورد مثل هذا الإبدال فى القراءات الشاذة، إذ أورد ابن عطية الغرناطى فى محرره قراءات شاذة اشتملت على إبدال الدال ذالا، نكتفى بذكر مثال توضيحى: قال ابن عطية: "وفى مصحف عبدالله : "فشرذ" بالذال المنقوطة، وهى قراءة الأعمش..."

(المحرر الوجيز لابن عطية الغرناطى).

ومثالُ البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمة ﴿فَشَرِّدۡ﴾ من قوله ﷻ : ﴿فَإِمَّا تَثۡقَفَنَّهُمۡ فِي ٱلۡحَرۡبِ فَشَرِّدۡ بِهِم مَّنۡ خَلۡفَهُمۡ

Substitution du «*dāl*» par le «*ḏāl*» dans certaines lectures irrégulières (Selon les spécialistes de la phonétique articulatoire arabe, il existe une relation de parenté phonétique évidente entre les deux consonnes «*dāl*» et «*ḏāl*», car elles ont deux points d'articulation voisins et ont en commun de nombreux traits phonétiques. Ainsi, leur substitution dans les dialectes arabes est possible. Ce type de substitution est constaté dans les lectures coraniques irrégulières. Prenons un exemple d'illustration signalé par *Ibn'Aṭ iyya Al-Gharnāṭī* dans son «*Muḥarrar*» : dans le *Musḥaf de Abdellāh*, on trouve le mot «*facharriḏ* » avec un «*ḏāl*», qui représente une lecture de «*Al-'a' mach*». L'exemple de la lecture valide dans ce contexte

est le mot «*facharrid*» du verset 57 de Sourate « *'Al-'Anfāl* », lu selon *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim Al-Kūfī*:

<u>*Application :*</u>

Hamza 033

Substitution du «chīn» par le «sīn» dans certaines lectures irrégulières

(Selon les spécialistes de la phonétique articulatoire arabe, il existe une relation de parenté phonétique évidente entre les deux consonnes «*chīn*» et «*sīn*», car elles ont deux points d'articulation voisins et ont en commun de nombreux traits phonétiques.

Ainsi, leur substitution dans les dialectes arabes est possible.

Ce type de substitution est constaté dans les lectures coraniques irrégulières. Prenons un exemple d'illustration signalé par *Ibn 'Aṭ iyya Al-Gharnāṭī* dans son «*Muḥarrar*» : *'Ikrima* a lu «*'ahussu*» en vocalisant le *hā'* et le *sīn* .

L'exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot «*'ahuchchu*» du verset 18 de Sourate «*Ṭāha*», lu selon *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim Al-Kūfī*:

<u>*Application :*</u>

Hamza 034

Substitution du «'ayn» avocalique par un «nūn» dans certaines lectures irrégulières (*Al-'istinṭā'*)

(La Substitution du «'*ayn*» est liée à un phénomène dialectal nommé «*Al-'istinṭā'*».

Ce type de substitution est notamment constaté dans les lectures coraniques irrégulières.

Prenons un exemple d'illustration signalé par *Ibn 'Aṭ iyya Al-Gharnāṭī* dans son «*Muḥarrar*» :

لَعَلَّهُمۡ يَذَّكَّرُونَ ﴿٥٧﴾ [الأنفال: 57].)

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم.

Hamza 033

إبدال الشين سينا فى بعض القراءات الشاذة (الشين صوت صامت حنكى لثوى، مخرجه من طرف اللسان مع أعلى اللثة وصفحتى الثنيتين، حيث يقترب مقدم اللسان إلى مقدم الحنك حتى يضيق ما بينهما، وما بين مقدم اللسان والأسنان التى تعترض الهواء المار. والشين مهموسة رخوة مستفلة منفتحة، مصمتة، متفشية. أما السين فهو صوت صامت لثوى أسلى، يخرج مما بين طرف اللسان وفويق الثنايا. وتشترك مع الشين فى صفاتها ما عدا التفشى، ولذا كان من الإمكان وقوع الإبدال بينهما. وقد ورد مثل هذا الإبدال فى القراءات الشاذة، إذ أورد ابن عطية الغرناطى فى محرره قراءات شاذة اشتملت على إبدال الشين سينا، نكتفى بذكر مثال توضيحى: قال ابن عطية: وقرأ عكرمة مولى ابن عباس (رضى الله عنهما) "وأهسُّ" بضم الهاء والسين غير منقوطة." (المحرر الوجيز لابن عطية).

ومثالُ البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمةُ ﴿وَأَهُشُّ﴾ من قوله ﷻ: ﴿قَالَ هِيَ عَصَايَ أَتَوَكَّؤُاْ عَلَيۡهَا وَأَهُشُّ بِهَا عَلَىٰ غَنَمِي وَلِيَ فِيهَا مَـَٔارِبُ أُخۡرَىٰ ﴿١٨﴾﴾ [طه: 18].

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم.

Hamza 034

إبدال العين الساكنة نونا فى بعض القراءات الشاذة (الاستنطاء) (تتصل بإبدال العين ظاهرة لهجية تسمى "الاستنطاء"، وهى عبارة عن جعل العين الساكنة نونا إذا جاورت الطاء، كأنطى فى أعطى. وهذا النوع من الإبدال سجلته القراءات الشاذة، وأوردها بن عطية فى محرره الوجيز، ونسوق منه مثالا للتوضيح فقط: قال ابن عطية: "وقرأ الأعمش: "وأنطاهم تقواهم"، وهى بمعنى أعطاهم." (المحرر الوجيز لابن عطية).

Al-’A‘mach a lu «*wa’anṭāhum*» comme synonyme de «*wa’a‘ ṭāhum*». »
La question posée : quelle est la justification d’une telle substitution ?
Cette substitution est-elle purement phonologique et n’affectant pas la structure sémantique ?
Ou une substitution phonologique et sémantique?
Les points de vue sur ce phénomène de «*Al-’istinṭā’*» divergent.
Ramadān Abdettawwāb considère que ce phénomène est spécifique au verbe «*’a‘ṭā*».
Ibrāhīm Anīs voit que ce phénomène est lié à la prononciation du phonème « *‘ayn*» à la fois au niveau de deux cavités : nasale et buccale…
L’exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot «*’āṭāhum*» du verset 17 de Sourate « *Mohammed*», lu selon la narration de *Ḥafṣ* d’après *‘Āṣim Al-Kūfī* :

Application :
Hamza 035

Substitution du «*fā’*» par le «*thā’*» dans certaines lectures irrégulières

(Selon les spécialistes de la phonétique articulatoire arabe, il existe une relation de parenté phonétique entre les deux consonnes «*fā’*» et «*thā’*», car elles ont en commun de nombreux traits phonétiques.

Ainsi, leur substitution dans les dialectes arabes est possible.
Ce type de substitution est constaté dans les lectures coraniques irrégulières.
Prenons un exemple d’illustration signalé par *Ibn‘Aṭ iyya Al-Gharnāṭī* dans son «*Muḥarrar*» :
Aḍḍaḥāk dit que la lecture «*thūmihā*» est de *Abdellah Ibn Mas‘ ūd.*

والسؤال المطروح هنا: ما هو المبرر الصوتي لوقوع هذا الإبدال؟ هل هذا الإبدال صوتي لا يمس البنية الدلالية؟ أم أنه إبدالٌ صوتي دلالي؟ في الواقع هناك خلاف حول ظاهرة الاستنطاء هذه، فقد اعتبرها الدكتور رمضان عبدالتواب ظاهرة خاصة بالفعل "أعطى".
ويرى الدكتور إبراهيم أنيس أن ما ورد في الاستنطاء ليس جعل النون بدلا من العين، إنما هو أمرٌ متعلق بنطق صوت العين، "فلعل من القبائل العربية من كانوا ينطقون بهذا الصوت بصفة خاصة نطقا أنفميا، وذلك بأن يجعلوا مجرى النفس معه من الفم والأنف معا، فتسمع العين ممتزجة بصوت النون وليست في الحقيقة نونا بل هي "عين" أنفية."
لكن مما تجدر الإشارة إليه هنا أنه ليس بين العين والنون قرابة كبيرة في المخرج، أما في الصفة فكلاهما صامت مجهور، متوسط بين الشدة والرخاوة، مستفل ومنفتح. ومثال البديل المتواتر للشاذ في الصفحة السابقة الكلمة ﴿وَءَاتَىٰهُمْ﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَٱلَّذِينَ ٱهْتَدَوْا۟ زَادَهُمْ هُدًى وَءَاتَىٰهُمْ تَقْوَىٰهُمْ ۝١٧﴾ [محمد: 17].
محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم
Hamza 035

إبدال الفاء ثاءً في بعض القراءات الشاذة (الثاء صوت صامت أسناني، مخرجه مما بين طرف اللسان وأطراف الثنايا، والفاء صوت شفوي أسناني، مخرجه من باطن الشفة السفلى وأطراف الثنايا العليا. وكلاهما مهموس، رخو، مستفل، منفتح، مرقق. وقد وقع مثل هذا الإبدال في اللهجات العربية.
وقد ورد مثل هذا الإبدال في القراءات الشاذة، إذ أورد ابن عطية الغرناطي في محرره قراءات شاذة اشتملت على إبدال الفاء ثاءً، نكتفي بذكر مثال توضيحي: قال ابن عطية: "وقال الضحاك : "الفوم: الثوم"، وهي قراءة عبدالله بن مسعود بالثاء وروى ذلك عن ابن عباس." (المحرر الوجيز لابن عطية).
ومثالُ البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمة ﴿وَفُومِهَا﴾ من قوله ﷻ:﴿ (...) مِمَّا تُنۢبِتُ ٱلْأَرْضُ مِنۢ بَقْلِهَا وَقِثَّآئِهَا

وَفُومِهَا وَعَدَسِهَا وَبَصَلِهَاۖ قَالَ أَتَسۡتَبۡدِلُونَ ٱلَّذِي هُوَ أَدۡنَىٰ بِٱلَّذِي هُوَ خَيۡرٌۚ ٱهۡبِطُواْ مِصۡرٗا فَإِنَّ لَكُم مَّا سَأَلۡتُمۡۗ (...)﴿٦١﴾ [البقرة: 61].)

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم.

Hamza 036

L'exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot «*fūmihā*» du verset 61 de Sourate «*'Al-Baqara*», lu selon *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim Al-Kūfī*:

Application :
Hamza 036

إبدال القاف كافا في بعض القراءات الشاذة (بين القاف والكاف قرابة صوتية معلومة عند أهل الصوتيات النطقية في اللغة العربية، فالقاف صوت لهوى انفجارى مهموس مصمت، والكاف صوت حنكى، قصى، انفجارى، مهموس، مصمت. ونظرا لتجاور مخرجى القاف والكاف، واشتراكهما في كثير من الصفات جاز وقوع الإبدال بينهما في اللهجات العربية. وقد اشتملت القراءات الشاذة على هذا النوع من الإبدال، وأورده ابن عطية الغرناطي في محرره، حيث قال: وقرأ ابن مسعود والشَّعبي وإبراهيم التيميُّ "فأما اليتيم فلا تكهر"بالكاف، قال الأخفش هي بمعنى القهر." (المحرر الوجيز لابن عطية).

ومثالُ البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمةُ ﴿تَقۡهَرۡ﴾ من قوله ﷻ: ﴿فَأَمَّا ٱلۡيَتِيمَ فَلَا تَقۡهَرۡ ﴿٩﴾ وَأَمَّا ٱلسَّآئِلَ فَلَا تَنۡهَرۡ ﴿١٠﴾ وَأَمَّا بِنِعۡمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثۡ ﴿١١﴾﴾ [الضحى: 9 ـ 11].)

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم.

Hamza 037

Substitution du «*qāf*» par le «*kāf*» dans certaines lectures irrégulières (Selon les spécialistes de la phonétique articulatoire arabe, il existe une relation de parenté phonétique évidente entre les deux consonnes «*qāf*» et «*kāf*», car elles ont deux points d'articulation voisins et ont en commun de nombreux traits phonétiques.
Ainsi, leur substitution dans les dialectes arabes est possible.
Ce type de substitution est constaté dans les lectures coraniques irrégulières.
Prenons un exemple d'illustration signalé par *Ibn 'Aṭ iyya Al-Gharnāṭī* dans son «*Muḥarrar*»:
Ibn Mas'ūd, *Ach-Cha' bī* et *Ibrāhīm At-taymī* ont lu «*takhar*».
L'exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot «*taqhar*» du verset 9 de Sourate « *'Aḍ-ḍuḥā* », lu selon *Ḥafṣ* d'après *Āṣim Al-Kūfī* :

Application :
Hamza 037

إبدال الهمزة هاء في بعض القراءات الشاذة (إن إبدال الهمزة هاء في كلام العرب لم يقتصر على طيء بل تجاوزها إلى قبائل يمنية أيضا. وهذه اللغة ملحوظة في بعض القراءات الشاذة. ونضرب لذلك مثالا: فقد قال ابن عطية : "وقرأ أبو السوار الغنوى "هياك نعبد وهياك نستعين" بالهاء، وهي لغة". (المحرر الوجيز لابن عطية)

وقد علل العكبرى إبدال الهمزة هاء في هذا السياق قائلا: "الوجه فيه أن مخرج الهاء والهمزة متقاربان والهاء أخف من الهمزة، فعدلوا إلى الأخف". (إعراب القراءات الشواذ).

Substitution d'une *hamza* par un «*hā'*» dans certaines lectures irrégulières (Le phénomène de substitution d'une *hamza* par un «*hā'*» n'est pas une exclusivité de la tribu de «*Tayyi'*», mais il dépasse ce cadre géographique pour s'étendre jusqu'à certaines tribus yéménites.
Cette lecture est notamment constatée dans certaines lectures coraniques irrégulières.
Par exemple, *Ibn 'Aṭ iyya Al-Gharnāṭī* dans son «*Muḥarrar*» :
Abū Aṣ-Ṣiwār lit : « *hiyyāka na' budu wa hiyyāka nasta'īn*» en substituant la *hamza* par

un «*hā’*».
L’exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot «*’iyyaka*» dans deux occurrences du verset 5 de Sourate «*Al-Fātiḥa*», lu selon *Ḥafṣ* d’après *‘Āṣim Al-Kūfī* :
Application :
Hamza 038

Substitution vocalique dans les lectures irrégulières
(Parmi les types de substitution linguistique, il ya la substitution vocalique entre les voyelles courtes.
C’est un type de substitution en usage dans les dialectes arabes du fait que les voyelles se différencient de point de vue légèreté. Ainsi, la voyelle la plus légère est la voyelle /a/, puis la voyelle /i/ et la plus lourde est la voyelle /u/.
Dans les lectures coraniques irrégulières figurent de nombreux contextes où se produit la substitution vocalique.
Ibn‘Aṭ iyya Al-Gharnāṭī dans son «*Muḥarrar*» en cite de nombreux exemples. Prenons un seul exemple d’illustration : *Ibn‘Aṭ iyya Al-Gharnāṭī* dit : «*Ibn Abī Isḥāq* a lu «*walḥiğ* » en vocalisant le « *hā’* » par /i/, c’est-à-dire, en substituant la voyelle /a/ par la voyelle /i/.»
L’exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot «*walḥağ* » du verset 189 de Sourate «*Al-Baqara*», lu selon la narration coranique de *Warch* d’après *Nāfi’*:
Application :
Hamza 039

Classement alphébétique (C’est le classement de l’alphabet arabe selon l’ordre classique suivant : *alif - bā’ – tā’ – thā’ – ğīm – ḥā’ – khā’ – dāl – ḏāl – rā’ – zāy – sīn – chīn - ṣād - ḍād - ṭā’ -ẓā’ - ‘ayn – ghīn – fā’ – qāf – kāf – lām – mīm – nūn – hā’ – wāw – yā’*. Ce type de classement est celui adopté pour organiser les entrées principales de notre dictionnaire « *AN-Nātiq* ».)

ومثالُ البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمةُ ﴿إياك﴾ في موضعين من قوله ﷻ: ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ۝٥﴾ [الفاتحة: 5].
محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم.
Hamza 038

الإبدال بين الصوائت في القراءات الشاذة (من أنواع الإبدال اللغوي الإبدال الحركي أو الإبدال بين الصوائت القصيرة (الفتحة والضمة والكسرة). وهذا النوع من الإبدال الصائتي ورد في كلام العرب وله أثر في اللهجات العربية.
والصوائت العربية كما هو معلوم تتفاوت من حيث الخفة والثقل، فالفتح هو أخف الحركات الثلاث، ويليه الكسر، وأثقل الحركات الثلاث الضم. وقد جمع ابن عطية الغرناطي في محرره الوجيز عددا كبيرا من الإبدال بين الصوائت في القراءات الشاذة، نكتفي هنا بعرض مثال واحد قصد التوضيح فقط: قال ابن عطية :"وقرأ ابن أبي إسحاق "والحِج" بكسر الحاء في جميع القرآن."
(المحرر الوجيز لابن عطية).
ومثالُ البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمةُ ﴿والحَج﴾ من قوله ﷻ:﴿يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلْأَهِلَّةِ قُلْ هِيَ مَوَٰقِيتُ لِلنَّاسِ وَٱلْحَجِّ وَلَيْسَ ٱلْبِرُّ بِأَن تَأْتُواْ ٱلْبُيُوتَ مِن ظُهُورِهَا وَلَٰكِنَّ ٱلْبِرَّ مَنِ ٱتَّقَىٰ وَأْتُواْ ٱلْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَٰبِهَا وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ۝١٨٩﴾ [البقرة: 189].
ياسين الجزائري / ورش عن نافع .
Hamza 039

الأبجدية الألفبائية (هي الحروف العربية المرتبة وفقا للتسلسل الآتي : أ ـ ب ـ ت ـ ث ـ ج ـ ح ـ خ ـ د ـ ذ ـ ر ـ ز ـ س ـ ش ـ ص ـ ض ـ ط ـ ظ ـ ع ـ غ ـ ف ـ ق ـ ك ـ ل ـ م ـ ن ـ هـ ـ و ـ ي.
وهذا الترتيب الألفبائي هو الذي اعتمدناه لتنظيم المداخل المعجمية الرئيسية في "الناطق".)

➡ Alphabet en *Coranolecturologie*

🔊 *Explain013* / Dr.*Al-Qudāt*

(*L'Imām Ach-Chāṭibī* – Que la miséricorde d'*Allah* soit sur lui - a utilisé dans sa poésie systémique, comme par ailleurs c'est le cas pour *l'Imām Ibn Al-Jazarī* – Que la miséricorde d'*Allah* soit sur lui – un système de symboles particulier pour se référer aux noms des coranolecturologues, nommé « ***'Abā Jād***».
En effet, il a noté chaque coranolecturologue par une lettre d'alphabet. Dans le système « *'Abā Jād*», chaque triplet de lettre se réfère à un *coranolecurologue* et à ses deux *coranonarratologues*

(Voir : ***Symbolisme en Coranolecturologie***).)

➡ Sourate *Ibrāhīm* (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets varie selon les lectures coraniques entre 51 et 55. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quatorzième.)

➡ *Abū Ja'far Al-madanī*

🔊 *Explain014* / Dr.*Al-Qudāt*

(*Abū Ǧa'far* a récité le Coran entre les mains d'*Ibn 'Abbās*, *Abī Hurayra* et *Abdullah Ibn 'Ayyach* qu'*Allah* soit satisfait d'eux. Sa lecture fait partie des dix lectures coraniques admises et authentifiées de la voie de «*Ṭayyiba*». *Ibn Al-Ǧazarī* dit : «C'est étrange que certains récusent cette lecture, ou la classent parmi les lectures irrégulières. Mais, en réalité, il n'y a aucune différence entre elle et les sept lectures confirmées et authentifiées. *Abū Ja'far Al-madanī* est mort, que la miséricorde d'*Allah* soit sur lui, en 128 de l'Hégire.)

⬇ *Abū Ja'far Al-madanī* et la dissimulation du «*ghīn*» et du «*khā'*»

(La lecture de *Abū Ja'far Al-madanī* se caractérise par la dissimulation du «*ghīn*» et du

➡ **الأبجدية فى علم القراءات**

🔊 *Explain013* / د.محمد عصام القضاة

(لقد استخدم الإمام الشاطبى رحمه الله ـ كما فعل الشيء نفسه الإمام ابن الجزرى رحمه الله ـ فى منظومته رموزا حرفية خاصة للدلالة على أسماء القراء، سماها "أبا جاد" ؛ حيث رمز لكل قارئ بحرف من الحروف الهجائية . يقول رحمه الله :

جعلت أبا جاد على كل قارئ
دليلاً على المنظوم أول أولا
ومن بعد ذكرى الحرف أسمى
رجاله متى تنقضى آتيك بالواو فيصلا

والمقصود بـ **"أبا جاد"**، الحروف الأبجدية (أبج، دهز، حطى، كلم ، نصع، فضق، رست، ثخذ، ظغش). كل ثلاثة حروف لقارىء وراوييه.

(أنظر : **الرموز فى علم القراءات**))

➡ **إبراهيم** (سورة ~) (هى سورة قرآنية مكية ، ترتيبها المصحف 14، وعدد آياتها يندرج حسب علماء العد القرآنى بين 51 و 55 آية.)

➡ **أبو جعفر المدنى**

🔊 *Explain014* / د.محمد عصام القضاة

(أبو جعفر يزيد بن القعقاع المخزومى المدنى. عرض القرآن على ابن عباس وأبى هريرة وعبدالله بن عياش رضى الله عنهم أجمعين. أما قراءته فهى من القراءات المتواترة.
قال فى قراءته ابن الجزرى رحمه الله: "والعجب ممن يطعن فى هذه القراءة، أو يجعلها من الشواذ، وهى لم يكن بينها وبين غيرها من السبع فرق." (غاية النهاية).
توفى رحمه الله سنة 128 من الهجرة النبوية الشريفة.)

⬇ أبو جعفر المدنى والإخفاء عند الغين والخاء (لقد تميز أبو جعفر المدنى عن كل القراء بالإخفاء عند العين والخاء، كما فى ﴿من غل﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِم مِّنْ غِلٍّ تَجْرِي مِن تَحْتِهِمُ ٱلْأَنْهَـٰرُ وَقَالُوا۟

«*khā’*», comme dans l’expression coranique «*min ghillin*» du verset 42 de Sourate «*Al-’A‘rāf*»:

ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ٱلَّذِى هَدَىٰنَا لِهَٰذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِىَ لَوْلَآ أَنْ هَدَىٰنَا ٱللَّهُ (...)﴿٤٢﴾ [الأعراف: 42].

مفتاح محمد السلطنى/ ابن وردان عن أبى جعفر

Application :

Hamza 040

; et dans l’expression coranique « *min khayr*» du verset 104 de Sourate «*Al-Baqara*» :

وفى ﴿من خير﴾ فى قوله ﷺ: ﴿مَّا يَوَدُّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِنْ أَهْلِ ٱلْكِتَٰبِ وَلَا ٱلْمُشْرِكِينَ أَن يُنَزَّلَ عَلَيْكُم مِّنْ خَيْرٍ مِّن رَّبِّكُمْ ۗ وَٱللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِۦ مَن يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ ذُو ٱلْفَضْلِ ٱلْعَظِيمِ﴿١٠٤﴾ [البقرة: 104].

مفتاح محمد السلطنى/ ابن وردان عن أبى جعفر.

Application :

Hamza 041

Mais cette règle de dissimulation n’est pas régulière ; car il existe des contextes exceptionnels, comme le mot *«’Almunkhaniqatu»* dans «*’Al-Mā’ida*», l’expression *« InYakun Ghaniyyan»* de «*’An-Nisā’*» et le mot «*fasayunghiḍūna*» de «*’Al-’Isrā’*», dans lesquels le *nūn avocalique* subit exclusivement une explicitation.)

إلا أنه استثنى من ذلك ﴿والمنخنقة﴾ فى سورة المائدة، و﴿إن يكن غنيا﴾ فى سورة النساء، و﴿فسينغضون﴾ فى سورة الإسراء؛ حيث يظهر النون الساكنة فى هذه المواضع فقط. ووجه الإخفاء عنده قرب الغين والخاء من حرف أقصى اللسان القاف والكاف.)

Abū Rabī‘a (Il représente l’une des deux voies rapportées de «*Al-Bazzī*» d’après *Ibn kathīr Al-makkī*. C’est *Abū Rabī‘a Mohammed Ibn Isḥāq Ibn wahb Ibn A‘yun Ar-rib‘ī Al-makkī*. C’est un *coranolecturologue* vénérable, bien éduqué et qui maîtrise parfaitement sa lecture. C’est également l’un des grands compagnons d’*Al-bazzī* et de *Qunbul* et c’est quelqu’un de confiance et de justice. Il est mort, que la miséricorde d’*Allah* soit sur lui, en 294 de l’Hégire.)

أبو ربيعة (هو أحد طريقى البزى عن ابن كثير ، وهو أبو ربيعة محمد بن إسحاق بن وهب بن أعين الربعى المكى المؤدب، مقرئ جليل ضابط. وهو من كبار أصحاب البزى وقنبل وقدمائهم، وهو من أهل الثقة والعدالة. توفى رحمه الله سنة أربع وتسعين ومائتين من هجرة الرسول صلى الله عليه وعلى آله وسلم.)

Abū ‘Amr al-baṣrī

أبو عمرو بن العلاء البصرى

Explain015 / Dr. *Ayman*

د.أيمن رشدى سويد / *Explain015*

(C’est *Abū ‘Amr Zabbān Ibn Al-‘Alā’ al-māzinī al-baṣrī*, adepte vénérable des compagnons du Prophète ﷺ. Il est l’un des sept *coranolecturologues* dont les lectures coraniques sont confirmées et authentifiées. Il est l’un des notables de la nation dans la

(هو أبو عمرو زبان بن العلاء المازنى البصرى، تابعى جليل، وأحد أعلام الأمة فى القراءة واللغة والنحو. ولد سنة 68 من الهجرة. وقد تنقل مع أبيه بين مكة والمدينة والكوفة والبصرة، وقرأ فيها جميعا على أئمة العلم والقراءة حتى أصبح عالما جليلا. وقد قرأ على حميد بن قيس الأعرج وأبى العالية وسعيد

coranolecturologie, la linguistique et la grammaire. Il est né en 68 de l'Hégire. Il a voyagé avec son père entre la Mecque, la *Médine*, *Al-Kūfa* et *Al-Baṣra* pour acquérir le savoir scientifique. Il est mort, que la miséricorde d'*Allāh* soit sur lui, en 154 de l'Hégire.)

➡ ***Les deux pères*** (Dans les ouvrages de *coranolecturologie*, ce terme réfère à la personne de *Abī ʻAmr Al-baṣrī* et à celle de *Abī Ḡaʻfar Al-madanī* .
Il réfère aussi au couple *Abū ʻAmr Al-baṣrī* et *Abū Bakr Chuʻba*.)

➡ ***Succession*** (Ce terme peut avoir, dans le domaine de la coranographie, deux significations différentes :

1-succession de la première voyelle marquant le *tanwīn* et la deuxième voyelle dans le cas où ce *tanwīn* n'est pas suivi d'une consonne glottalisée. Par exemple, dans le mot « *Ghichāwatun* » du verset 7 de sourate «*Al-Baqara*», il ya succession des deux voyelles «u» au dessus de la lettre «*Tā'*».
Au cas où le tanwīn est suivi d'une consonne glottalisé, ses deux voyelles sont juxtaposées comme dans le mot «*ʻathābun*» du verset 7 de sourate «*Al-Baqara*».
Application :
🔈 Hamza 042

2-succession de deux voyelles vocalisées, comme c'est le cas de la voyelle «*u*» du *mīm dans «humū» et « Al-mufliḥūn »* du verset 5 de sourate «*Al-Baqara*».

Application :
🔈 Hamza 043

بن جبير وعبدالله بن كثير المكي وابن محيصن وأبي جعفر يزيد بن القعقاع. وهو أحد شيوخ سيبويه. كان أبو عمرو أعلم الناس بالقرآن والعربية ، وكان ثقة صالحا زاهدا حافظا. وتوفي رحمه الله بالكوفة سنة 154 من الهجرة.)

➡ **الأبوان** (يطلق هذا المصطلح عند علماء القراءات الأجلاء على أبي عَمرو البصري (ت 154 هـ) وأبي جعفر المدني (ت 130 هـ).
ويطلق كذلك على أبي عَمرو البصري (ت 154 هـ) وأبي بكر شعبة (ت 193 هـ).)

➡ **الإتباع** (المقصود به هنا أحد أمرين :
1ـ إتباع علامة التنوين علامةَ الحركة، ومعناه أن تجعل علامة التنوين أمام علامة الحركة، ويقول ابن عاشر في هذا الشأن:

وقبل حرف الحلق ركِّبْتَهُما

وقبل ما سواه أتْبَعْتَهُما.

ومثال ذلك : وقع، من حيث الرسم، إتباعُ علامةُ التنوين (الضمة) وعلامةُ الحركة (الضمة) في كلمة ﴿غِشَٰوَةٞۖ﴾؛ بينما وقع تراكب لهتين العلامتين في كلمة ﴿عَذَابٌ﴾ لأن التنوين جاء بعده حرف العين وهو حرف حلقي: ﴿خَتَمَ ٱللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمۡ وَعَلَىٰ سَمۡعِهِمۡۖ وَعَلَىٰٓ أَبۡصَٰرِهِمۡ غِشَٰوَةٞۖ وَلَهُمۡ عَذَابٌ عَظِيمٞ ٧﴾ [البقرة : 7].

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .
🔈 Hamza 042

2ـ إتباع حركة لحركة أي جعلهما متتابعتين، كما هو الحال بالنسبة للضمتين من الميم الأولى والميم الثانية من ﴿هُمُ ٱلۡمُفۡلِحُونَ﴾ من قوله ﷻ : ﴿أُوْلَٰٓئِكَ عَلَىٰ هُدٗى مِّن رَّبِّهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُفۡلِحُونَ ٥﴾ [البقرة : 5]

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .
🔈 Hamza 043

Neuvièmes du Saint Coran

Explain016 / *Midad.com*

(Il existe une subdivision particulière qui procède à subdiviser le Saint Coran en neuf parties. Chaque partie est nommée «Neuvième» :

1ier Neuvième : de « Al-Fatiha » au verset 150 de *Āli Imrān*.

2ème Neuvième : du verset 151 de *Āli Imrān* au verset 59 de *Al-An'ām*

3ème Neuvième : du verset 60 de *Al-An'ām* au verset 91 de *At-Tawba*.

4ème Neuvième : du verset 92 de *At-Tawba* au verset 20 de *An-Naḥl*.

5ème Neuvième : du verset 21 de *An-Naḥl* au verset 22 de *Al-Ḥag̅*.

6ème Neuvième : du verset 23 de *Al-Ḥag̅* au verset 45 de *Al-'Ankabūt*.

7ème Neuvième : du verset 46 de *Al-'Ankabūt* au verset 11 de *Ghāfir*.

8ème Neuvième : du verset 12 de *Ghāfir* au verset 66 de *Ar-Raḥmān*.

9ème Neuvième : du verset 67 de *Ar-Raḥmān* à *An-Nās*.)

أتساع القرآن

Explain016 / مجموعة مواقع مداد

(هنالك تقسيم خاص للقرآن الكريم، يقسم بموجبه كتاب الله ﷻ إلى تسعة أجزاء كل جزء منها يسمى تسعٌ:

التسع 1: من الفاتحة إلى الآية 150 من سورة آل عمران.

التسع 2: من الآية 151 من آل عمران إلى الآية 59 من الأنعام.

التسع 3: من الآية 60 من سورة الأنعام إلى الآية 91 من سورة التوبة.

التسع 4: من الآية 92 من سورة التوبة إلى الآية 20 من سورة النحل.

التسع 5: من الآية 21 من سورة النحل إلى الآية 22 من سورة الحج.

التسع 6: من الآية 23 من سورة الحج إلى الآية 45 من سورة العنكبوت.

التسع 7: من الآية 46 من سورة العنكبوت إلى الآية 11 من سورة غافر.

التسع 8: من الآية 12 من سورة غافر إلى الآية 66 من سورة الرحمان.

التسع 9: من الآية 67 من سورة الرحمان إلى الآية سورة الناس.)

Al'Itmām

Al'Itmām (C'est un terme utilisé dans la science des lectures coraniques comme équivalent de «saturation» dans le *bivocalique*. C'est-à-dire, une consonne subie le *Al'itmām* en cas où elle est *bivocalisée* en six temps de l'ordre de vocalisation de six voyelles simples successives.)

الإتمام (هو مصطلح استعمله علماء القراءات الأجلاء مرادفا لـ "**الإشباع**" في **المد**. وهو غير مفهوم "إتمام الحركات" الذى يعني فتح القارئ لفيه عند نطق حرف مفتوح كهيئته عند النطق بالألف، وضم شفتيه عند نطق حرف مضموم كهيئته عند النطق بالواو ، وخفض فكه السفلي عند نطق حرف مكسور كهيئته عند النطق بالياء.)

Conservation

Conservation n.f (C'est conventionnellement l'une des deux règles régissant les « *yā'* » extrêmes additionnels.

الإثبات (هو اصطلاحا أحد حكمى الياءات الزائدة، ومعنى إثبات هذه الياء في علم الخط المصحفي كتابتها، وعدم حذفها ؛ ومثال ذلك : قرأ الدورى عن أبي عمرو البصرى

En *coranographie*, ce terme signifie le maintien de ce « *yā'* » et non sa suppression.
<u>*Exemple*</u> : *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* maintient en cas de liaison seulement ce type de «*yā'*» dans certains contextes coraniques, comme dans « *tūtūni*» de Sourate «*yūsuf*».
<u>*Application*</u>:
Hamza 044

Alors que *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim* procède à sa suppression dans le même contexte coranique.

<u>*Application*</u>:
Hamza 045

Huitièmes du Saint Coran

Explain017 / Dr. *Ibn Ali*

(Il existe une subdivision particulière qui procède à subdiviser le Saint Coran en huit parties.

Chaque partie est nommée «*Huitième*» :
Premier Huitième ;

Deuxième Huitième ;

Troisième Huitième ;

Quatrième Huitième ;

Cinquième Huitième ;

Sixième Huitième ;

Septième Huitième ;

Huitième Huitième.)

Certificat de lecture ou Al-'Igāza

Explain018 / Dr. *Ad-Dawssarī*

بإثبات الياء الزائدة لفظا المحذوفة رسما فى حالة الوصل فقط فى مواضع معينة من القرآن الكريم ، كالموضع الذى فى سورة يوسف ﴿تؤتون﴾: ﴿قَالَ لَنْ أُرْسِلَهُۥ مَعَكُمْ حَتَّىٰ تُؤْتُونِۦ مَوْثِقًا مِّنَ ٱللَّهِ(...)﴾ [يوسف:66].

محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبى عمرو.

Hamza 044

بينما قرأ حفص عن عاصم بحذف هذه الياء :

﴿قَالَ لَنْ أُرْسِلَهُۥ مَعَكُمْ حَتَّىٰ تُؤْتُونِ مَوْثِقًا مِّنَ ٱللَّهِ (...)﴾ [يوسف:66].

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Hamza 045

أثمان القرآن

Explain017 / د.عبدالعزيز بن على الحربي

(هنالك تقسيم خاص للقرآن الكريم، يقسم بموجبه كتاب الله ﷻ إلى ثمانية أجزاء كل جزء منها يسمى ثمن، وهو تقسيم ثمانى أثمانه هى:

الثمن الأول: من الفاتحة إلى نهاية آل عمران.

الثمن الثانى: من النساء إلى نهاية الأنعام.

الثمن الثالث: من الأعراف إلى الآية 44 من هود.

الثمن الرابع: من الآية 45 من هود إلى الآية 74 من الكهف.

الثمن الخامس: من الآية 46 من الكهف إلى الآية 220 من الشعراء.

الثمن السادس: من الآية 221 من الشعراء إلى الآية 144 من الصافات.

الثمن السابع: من الآية 145 من الصافات إلى النجم.

الثمن الثامن: من سورة النجم إلى نهاية القرآن الكريم جعله الله لنا ولكم ذخرا وملاذا.)

الإجازة

Explain018 / د. إبراهيم الدوسرى

(Dans la science des lectures coraniques, c'est une autorisation délivrée par le *Chaykh coranolecturologue* à l'individu à qui il a enseigné la lecture afin que cet individu rapporte ce qu'il a appris de son *Chaykh* d'après une chaîne de transmission (le *Sanad*) continue de main en main jusqu'au Prophète ﷺ . C'est donc un permis accordé à un *Récitateur* du *Saint Coran* pour rapporter la narration coranique qu'il a acquise et la faire enseigner, répandre et publier. Il s'agit donc d'un certificat délivré par l'enseignant de lectures coraniques à un *Récitateur* qui a effectivement maitrisé la récitation de tout le Coran selon au moins une narration. Une telle permission nécessite la récitation et l'écoute, sans lesquelles certains phénomènes de lectures coraniques ne peuvent point être maîtrisés.)

Exemple ***Certificat de lecture*** **:**

Hamza Vidéo002

Al-Igrā' (Chez les spécialistes de lectures coraniques, ce terme signifie l'opération de nounation, comme pour le mot « *Thamūdan* » du verset 68 de Sourate « *Hūd* », dans lequel *Warch* d'après *Nāfi' Al-madanī* procède à la nounation :

Application :

Hamza 046

Alors que *Khalaf* d'après *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* n'applique pas de *nounation* :

Application :

Hamza 047

Chapitres coraniques

(هى فى علم القراءات القرآنية إذن الشيخ المقرئ لمن قرأ عليه بأن يروى عنه ما سمعه منه من روايات وقراءات القرآن الكريم بالسند المتصل عن مقرئ مقرئ إلى رسول الله ﷺ؛ فهى الإذن فى رواية القراءة القرآنية وتعليمها ونشرها وتوصيلها. فالإجازة هى إذن شهادة يمنحها المجيز، الذى كان مجازا، للمجاز بإجازة القراءة وضبط الرواية. ولا يمكن منح الإجازة إلا لمن ختم القرآن كله وفق رواية واحدة أو روايات متعددة. فهى إذن الإذن للقارئ بإقراء رواية أو أكثر، ويشترط لها المشافهة، لأن فى القراءات القرآنية ما لا يُحكم إلا بالمشافهة. وهى كذلك عملية النقل الصوتى للقرآن الكريم من جيل إلى جيل ، وفيها يشهد المجيز أن تلاوة المجاز قد صارت صحيحة مائة بالمائة بالنسبة للرواية – أو الروايات – التى أجازه بها ، ثم يأذن له بأن يقرأ ويُقرئ غيره القرآن.)

مثال للإجازة المُجيز فيها هو الشيخ بكر الطرابيشى رحمه الله :

Hamza Vidéo002

الإجراء (المقصود به عند علماء القراءات الأجلاء هو الصرف والتنوين، و "المُجرى" هو المُنوَّن، نحو قراءة ورش عن نافع المدنى ﴿ثموداً﴾ من قوله ﷻ:

﴿كَأَن لَّمۡ يَغۡنَوۡاْ فِيهَآۗ أَلَآ إِنَّ ثَمُودَاْ كَفَرُواْ رَبَّهُمۡۗ أَلَا بُعۡدٗا لِّثَمُودَ ٦٨﴾ [هود: 68] بالتنوين،

محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع

Hamza 046

وقراءة خلف عن حمزة بن حبيب بغير التنوين

﴿إِنَّ ثَمُودَاْ﴾:﴿كَأَن لَّمۡ يَغۡنَوۡاْ فِيهَآۗ أَلَآ إِنَّ ثَمُودَاْ كَفَرُواْ رَبَّهُمۡۗ أَلَا بُعۡدٗا لِّثَمُودَ ٦٨﴾ [هود: 68].

مفتاح محمد السلطنى/ خلاد عن حمزة بن حبيب

Hamza 047

الأجزاء (هناك العديد من الطرق لتجزيء القرآن

(Il existe de nombreuses méthodes pour subdiviser le *Saint Coran*, parmi lesquelles on cite sa subdivision en 30 chapitres, c'est-à-dire, chaque chapitre comporte deux *Ḥizb* et chaque *Ḥizb* est découpé en quatre Quarts, et chaque Quart est découpé en deux Huitièmes.
Mais la subdivision selon *Al-mufassal* trouve bien son origine dans la Tradition :
Explain019 / *Dr. Al-Mukhtār*

Al-'Iğnāḥ (C'est, selon les psalmistes coraniques et les *coranolecturologues*, la *grande inflexion vocalique* .)

Sept lettres (Selon un point de vue de la majorité, ce terme signifie les dialectes arabes dans le contexte desquels le Saint Coran a été révélé, qui sont représentés par sept langues célèbres chez les arabes. D'autres disent : cela réfère à sept classes de sens et de lois. Certains disent : il s'agit de sept possibilités de lectures coraniques. Et d'autres interprétations sont émises au sujet de la signification des «sept lettres ».)

Premier propos dans ce sujet:
Explain020 / *Dr. Al-Muzaynī*

Deuxième propos dans ce sujet:
Explain021 / *Dr. Al-Muzaynī*

Troisième propos dans ce sujet:
Explain022 / *Dr. Al-Muzaynī*

Quatrième propos dans ce sujet:
Explain023 / *Dr. Al-Muzaynī*

Cinquième propos dans ce sujet:
Explain024 / *Dr. Al-Muzaynī*

Sixième propos dans ce sujet:
Explain025 / *Dr. Al-Muzaynī*

الكريم، وأشهرها تقسيمه إلى ثلاثين جزءا، أى أن الجزء الواحد من القرآن الكريم هو الجزء من ثلاثين جزءا، وهو حزبان منه. والجزء بالمعنى الأخير مقسم إذن إلى حزبين، وكل حزب مقسم إلى أربعة أرباع، وكل ربع مقسم إلى ثمنين. أى أن الحزب من القرآن قوامه ثمانية أثمان.
إلا أن التحزيب على المفصل له أصل فى الأثر :
Explain019 / د. محمد المختار الشنقيطى

الإجناح (الإجناح اصطلاحا عند أهل الأداء هو الإمالة الكبرى، وقصد به ذلك دون الإمالة الصغرى.)

الأحرف السبعة (المقصود بها على الأرجح اللهجات العربية التى نزل فى بيئتها القرآن الكريم، وهى سبع لغات مشهورة عند العرب، وقيل: سبعة أصناف من المعانى والأحكام، وقيل إنها سبعة أوجه من أوجه القراءة، وقيل فى معنى الأحرف السبعة غير ذلك.

القول الأول فيها:
Explain020 / د. عبد العزيز المزينى

القول الثانى فيها:
Explain021 / د. عبد العزيز المزينى

القول الثالث فيها:
Explain022 / د. عبد العزيز المزينى

القول الرابع فيها:
Explain023 / د. عبد العزيز المزينى

القول الخامس فيها:
Explain024 / د. عبد العزيز المزينى

القول السادس فيها:

🔈 *Explain025* / د. عبد العزيز المزيني

Sourate Al-‘Aḥzāb (C’est une Sourate post-Hégire dont le nombre de versets est à l’unanimité 73. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est trente-troisième.)

الأحزاب (سورة ~) (هى سورة قرآنية مدنية، ترتيبها المصحفى 33، وعدد آياتها 73 آية.)

Sourate Al-’Aḥ qāf (C’est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets varie selon les lectures coraniques entre 34 et 35. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est 46ème.)

الأحقاف (سورة ~) (هى سورة قرآنية مكية، ترتيبها المصحفى 46، وعدد آياتها حسب علماء العد القرآنى 34 أو 35 آية.)

Dissimulation n.f

Hamza Vidéo 003

(C’est conventionnellement le fait de dissimuler la consonne ou la voyelle. Elle peut être réelle ou labiale.)

الإخفاء

Hamza Vidéo003

(هو لغة الستر، وهو قسمان: إخفاء الحرف وإخفاء الحركة.

وهو أيضا إخفاء حقيقي وإخفاء شفوى.)

Degrés de dissimulation (La dissimulation est fonction de la distance entre les points d’articulation des consonnes de dissimulation et celui du *nūn avocalique* et de la *nounation* :
1-le degré maximum de la dissimulation est dans le « *ṭā’* » , le «*dāl*» et le «*tā’*» , c’est une dissimulation au voisinage de la gémination.
2-le degré minimum de la dissimulation est dans le « *qāf* » et le « *kāf* », c’est une dissimulation au voisinage de l’explicitation.
3-le degré médian de la dissimulation est pour le reste des consonnes.)

🔈 *Explain026* / *Dr. Ayman*

مراتب الإخفاء (إن مراتب الإخفاء تتم بحسب قرب وبعد مخارج حروف الإخفاء من النون والتنوين:

أـ أعلاها عند الطاء والدال والتاء، فالإخفاء هنا قريب من الإدغام؛

ب ـ أدناها عند القاف والكاف، فالإخفاء هنا قريب من الإظهار لبعد القاف والكاف عن النون الساكنة والتنوين.

ج ـ أوسطها عند الأحرف العشرة الباقية.)

🔈 *Explain026* / د. أيمن رشدى سويد

Règle de dissimulation

(On applique la règle de dissimulation du *nūn avocalique* ou du *tanwīn* lorsque ces derniers sont suivis par les 15 consonnes arabes regroupées en tête de chaque mots de la phrase abstraite suivante :

«صِفْ ذا ثنا كم جَاد شخصٌ قد سما
دُمْ طيبا زد في تقى ضع ظالما .»

Techniquement, on prononce le *nūn avocalique* ou le *tanwīn* d'une manière qui se situe entre l'explicitation (*al-iẓhār*) et la gémination (*al-idghām*), sans appuyer sur la lettre (*chadda*), mais avec nasillement de 2 temps.)

<u>*Application* :</u>
Hamza 048

Dissimulation consonantique   (La dissimulation de la consonne peut conventionnellement prendre deux aspects :
1- La dissimulation réelle du *nūn avocalique* ou du *tanwīn* lorsque ceux-ci précèdent les 15 consonnes arabes précisées dans l'article arabe ci-contre. C'est, au niveau pratique, la prononciation d'une consonne *avocalique* dénudée de la géminée entre la gémination et l'explicitation, avec maintenance de la nasalisation de la première consonne (c'est-à-dire la consonne dissimulée).
2-La dissimulation labiale du *mīm avocalique* et du *mīm du pluriel* lorsqu'ils précèdent le «*bā'*».

Dissimulation vocalique

قاعدة الإخفاء (الإخفاء حالة متوسطة بين الإظهار والإدغام عار عن التشديد مع بقاء الغنة، أى أن النون الساكنة أو التنوين لا يذهب لفظهما بالكلية ولا يظهران ظهورا تاما بل يذهب الحرف وتبقى صفته وهى الغنة . نطبق قاعدة الإخفاء بالنسبة للنون الساكنة أو التنوين عندما يكونان متبوعين بأحد الحروف (15 حرفا) على رأس كل كلمة فى الجملة التالية : "صِفْ ذا ثنا كم جَاد شخصٌ قد سما دُمْ طيبا زد فى تقى ضع ظالما ". والآيات البينات التالية تتضمن إخفاء التنوين مع حرف الفاء ﴿عرفا فالعاصفات﴾...، وإدغام التنوين مع حرف الواو﴿عصفا والناشرات﴾، وإظهار التنوين مع حرف العين ﴿ذكرا عذرا﴾: ﴿وَٱلْمُرْسَلَٰتِ عُرْفًا ۝١ فَٱلْعَٰصِفَٰتِ عَصْفًا ۝٢ وَٱلنَّٰشِرَٰتِ نَشْرًا ۝٣ فَٱلْفَٰرِقَٰتِ فَرْقًا ۝٤ فَٱلْمُلْقِيَٰتِ ذِكْرًا ۝٥ عُذْرًا أَوْ نُذْرًا ۝٦﴾ [المرسلات: 1. 6].)

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Hamza 048

إخفاء الحرف (أما إخفاء الحرف فهو اصطلاح النطق بحرف ساكن عارٍ من التشديد على صفة بين الإظهار والإدغام، مع بقاء الغنة فى الحرف الأول، أى النون الساكنة والتنوين. وكيفيته أن ينطق بالنون عند ورود حرف الإخفاء مسموعة من الأنف من غير تشديد، كما لا يشدد حرف الإخفاء الذى يليها. ويسمى إخفاء الحرف فى هذه الحالة إخفاءً حقيقيا، وحروفه خمسة عشر، جمعت فى أوائل كلمات هذا البيت:

صف ذا ثنا كم جاد شخص قد سما
دم طيبا زد فى تقى ضع ظالما

ويكون أيضا فى الميم الساكنة وميم الجمع إذا كان بعدهما الباء، ويسمى فى هذه الحالة إخفاءً شفويا.

إخفاء الحركة (وهو الإتيان ببعض الحركة فى الوصل، و

(C'est, selon les spécialistes de lectures coraniques, la prononciation partielle d'une voyelle en cas de liaison. Ce phénomène, qui est une variété d'inflexion vocalique, peut englober toutes les voyelles /a/, /u/ ou /i/. La partie phonétiquement élidée de la voyelle est de l'ordre d'un tiers et la partie prononcée est de l'ordre de deux tiers. Voir *achoppement vocalique*.)

⬇ Dissimulation réelle (La dissimulation de la consonne est conventionnellement la prononciation d'une consonne *avocalique* dénudée de la géminée entre la gémination et l'*explicitation*, avec maintenance de la *nasalisation* de la première consonne (c'est à la consonne dissimulée).

Écoutons quelques exemples de dissimulation réelle :

-Dissimulation de la nounation dans le « *ḍād* » (« *qismatun ḍ īzā* »), comme dans le verset 22 de Sourate « *'An-Naǧm* » :

Application :

🔊 *Hamza 049*

-Dissimulation du *nūn avocalique* dans le *dāl* et le *ẓā'* (« *min dūni* » et «*min ẓahīr*») , et dissimulation de la nounation dans le «*fā'*» (« *ḏarratin fī* »), comme dans le verset 22 de Sourate « *Saba'* » :

Application :

🔊 *Hamza 050*

⬇ *Dissimulation labiale*

(C'est le fait dissimuler le *mīm avocalique* quand il est suivi par le «*bā'*» .
Dans ce cas, le *mīm avocalique* subit une

يتضمن جميع أنواع الحركات من فتح وضم وكسر، ويقدَّر المحذوف من الحركة بالثلث والمنطوق بالثلثين، وهو مرادف الاختلاس و الاختطاف، وربما عبروا عنه بالرَّوْم على وجه التوسع.

ومثله إخفاء النون الساكنة والتنوين أو الميم الساكنة عند أحرفهما: وهو النطق بحرف ساكن عارٍ عن التشديد مع بقاء الغنة فى الحرف الأول.)

⬇ الإخفاء الحقيقى (أما إخفاء الحرف فهو اصطلاحا النطق بحرف ساكن عارٍ من التشديد على صفة بين الإظهار والإدغام، مع بقاء الغنة فى الحرف الأول أى النون الساكنة والتنوين. وكيفيته أن ينطق بالنون عند ورود حرف الإخفاء مسموعة من الأنف من غير تشديد، كما لا يشدد حرف الإخفاء الذى يليها. ويسمى إخفاء الحرف إخفاء حقيقيا، وحروفه خمسة عشر، جمعت فى أوائل كلمات هذا البيت:

صف ذا ثنا كم جاد شخص قد سما

دم طيبا زد فى تقى ضع ظالما

ومن أمثلة الإخفاء الحقيقى:

ـ إخفاء التنوين فى الضاد:

﴿تِلْكَ إِذًا قِسْمَةٌ ضِيزَىٰٓ ۝٢٢﴾ [النجم: 22]؛

عبدالباسط عبدالصمد/ ورش عن نافع .

🔊 *Hamza 049*

ـ إخفاء النون الساكنة فى الدال و فى الظاء وإخفاء التنوين فى الفاء: ﴿قُلِ ٱدْعُوا۟ ٱلَّذِينَ زَعَمْتُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ ۖ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَلَا فِى ٱلْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِن شِرْكٍ وَمَا لَهُۥ مِنْهُم مِّن ظَهِيرٍ ۝٢٢﴾ [سبأ: 22].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

🔊 *Hamza 050*

⬇ الإخفاء الشفوى (هو إخفاء **الميم الساكنة** قبل الباء.

وإخفاء الميم هنا ليس إعداما لذاتها بالكلية، بل إضعافها

dissimulation tout en maintenant le *nasillement* en laissant un petit espace entre ses deux lèvres lors de la prononciation du *mīm*, sans les fermer complètement.
En voici quelques exemples d'application audio :
-Dans l'expression « *wa hum bil' ākhirah* » du verset 45 de Sourate « *'Al-'A'rāf* »

<u>*Application :*</u>
Hamza 051

-Dans l'expression «*tarmīhim biḥigāratin*» du verset 4 de Sourate « *'Al-Fīl* »

<u>*Application :*</u>
Hamza 052

Dissimulation du mīm avocalique

(*Dissimulation labiale*)

(Lorsque le *mīm avocalique* est suivi d'un *bā'*, il est dissimulé, c'est-à-dire qu'on le prononce d'une façon entre *l'explicitation* (*al-Iẓhār*) et la *gémination* (*al-Idghām*), avec nasillement complet de 2 temps.)

<u>*Application :*</u>
Hamza 053

Dissimulation et gémination (La dissimulation n'est pas accompagnée d'une gémination. C'est-à-dire, la consonne dissimulante n'est pas géminée.)

Cas de dissimulation de l'Isti'āḏa selon les coranolecturologues (Les *coranolecturologues* citent un certains nombre de contextes et situations où la formule de l'*Isti'āḏa* ne doit pas être déclarée :
1-Si le *Récitateur* lit silencieusement.

وسترها ذاتها، بتقليل الاعتماد على مخرجها. ووجه الإخفاء هنا أن الميم والباء لما اشتركا فى المخرج وتجانسا فى الانفتاح والاستفال ثقل الإظهار والإدغام، ولذا عُدل بهما إلى الإخفاء.

ومن أمثلة ذلك، ﴿وَهُم بِٱلۡأٓخِرَةِ﴾ من قوله ﷻ:﴿ٱلَّذِينَ يَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ وَيَبۡغُونَهَا عِوَجٗا وَهُم بِٱلۡأٓخِرَةِ كَٰفِرُونَ ﴿٤٥﴾﴾ [الأعراف: 45].

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Hamza 051

و﴿تَرۡمِيهِم بِحِجَارَةٖ﴾ من قوله ﷻ:

﴿تَرۡمِيهِم بِحِجَارَةٖ مِّن سِجِّيلٖ ﴿٤﴾﴾ [الفيل:4]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .
Hamza 052

وسمى هذا الإخفاء شفويا لخروج الميم والباء من الشفتين، وكذلك للتمييز بين الإخفاء الحقيقى والإخفاء الشفوى.)

إخفاء الميم الساكنة، الإخفاء الشفوى (الإخفاء الشفوى هو إخفاء الميم الساكنة إذا جاءت فى آخر الكلمة وجاء بعدها باء، ويرافق ذلك غنة. عندما تكون الميم الساكنة متبوعة بحرف الباء فإنها تُخفى، أى أننا ننطقها فى منزلة بين الإظهار والإدغام مع غنة تامة بمقدار حركتين:

﴿تَرۡمِيهِم بِحِجَارَةٖ مِّن سِجِّيلٖ ﴿٤﴾﴾ [الفيل:4].)

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم
Hamza 053

الإخفاء والتشديد (إن الإخفاء غير مصحوب بالتشديد لأنه إخفاء عند الحروف، أما الإدغام ففيه تشديد لأنه إدغام فى الحروف.)

مواطن إخفاء الاستعاذة كما ذكرها القراء

(يذكر علماء القراءات القرآنية أن مواطن إخفاء الاستعاذة هى:

2-Dans la prière silencieuse et déclarée, pour celui qui la fait individuellement ou pour l'*Imām* ou pour le *Ma'mūm*.
3-Si le *Récitateur* se trouve dans un groupe d'individus lisant le Coran, mais ce n'est pas lui qui a débuté la *récitation*.)

Sourate Al-'Ikhlāṣ

(C'est une Sourate Mecquoisedont le nombre de versets varie selon les lectures coraniques entre 4 et 5. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est Cent douzième.

Le *Prophète* ﷺ dit au sujet de cette Sourate : « Ce qui a lu « *qul huwa Allāh 'Aḥad*», a en vérité lu l'équivaut d'un tiers du *Saint Coran*.»)

Les deux frères (C'est une nomination que la majorité des spécialistes des lectures coraniques attribuent au couple des deux *coranolecturologues Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-Kūfī* et *Al-Kisā'ī Al-Kūfī*. Cette nomination est également attribuée par la minorité au couple des deux *coranolecturologues Ibn Kathīr Al-makkī* et *Abū 'Amr Al-baṣī*.)

Psalmodie coranique

(Dans la science des lectures coraniques, c'est la manière dont les lecteurs du Saint Coran lisent les propos coraniques en parfaite harmonie avec les règles et les lois en vigueur et conformément à une lecture coranique appartenant à une des dix lectures authentifiées et confirmées.)

Imāms de psalmodie coranique (Ce sont les *coranolecturologues* et leurs *coranonarratologues*.)
(Voir : ***Imāms des dix lectures coraniques authentifiées***)

Mœurs de psalmodie coranique

(Le Saint Coran comporte les propos d'*Allah* le Très Haut.
Par conséquent, sa psalmodie doit être

1ـ إذا كان القارئ يقرأ سرا؛

2ـ في الصلاة السرية والجهرية، لمنفرد أو إمام أو مأموم؛

3ـ إذا كان القارئ وسط جماعة يقرؤون القرآن، ولم يكن هو المبتدئ بالقراءة.)

الإخلاص (سورة ~) (هي سورة مكية ترتيبها في المصحف الشريف 112، وعدد آيها محصور بين أربعة وخمسة حسب علماء العد القرآني. قال رسول الله ﷺ في فضل هذه السورة: (حديث مرفوع) حدثنا إِسْحَاقُ بْنُ سَيَّارٍ، حدثنا زَكَرِيَّا بْنُ عَطِيَّةَ، عَنْ سَعْدِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ مِسْوَرٍ، قَالَ: حَدَّثَتْنِي عَايِشَةُ بِنْتُ سَعْدِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَتْ : سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ :"مَنْ قَرَأَ : قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ . فَقَدْ قَرَأَ ثُلُثَ الْقُرْآنِ، وَمَنْ قَرَأَ: قُلْ يَأَيُّهَا الْكَافِرُونَ فَقَدْ قَرَأَ رُبُعَ الْقُرْآنِ".)

الأخوان (يطلقه أكثرية علماء القراءات الأجلاء على الكوفيين حمزة بن حبيب (ت 156 هـ) والكسائي (ت189 هـ)؛ كما يطلقونه الأقلية منهم على زوج القراء ابن كثير المكي (ت 120 هـ) وأبي عمرو البصري (ت 154 هـ) رحمهم الله جميعا.)

الأداء (هو في علم القراءات القرآنية قراءة القرآن الكريم ورواياته على المشايخ بعد الأخذ عنهم. فهو يشمل التلاوةَ تعبدًا وتفكرًا، والعرضَ على الشيخ، وتلقينَ الشيخ طلبته القرآن ورواياته. وهو بصيغة أخرى تلاوة القرآن الكريم وتجويده وفق القواعد والأصول التجويدية المصطلح عليها بين القراء، محاكاة واتباعا لقراءة رسول الله ﷺ.)

أئمة الأداء (هم علماء القراءات ورواتهم.)
(ينظر مصطلح : **أئمة القراءات العشر المتواترة**)

أدب الأداء (القرآن الكريم هو كلام الله ﷻ، لذلك تراعى في تلاوته جملة من الآداب، نذكر منها: 1ـ الطهارة من الحدثين الأصغر والأكبر، مع جواز تلاوة القرآن والقارئ

effectuée selon des mœurs bien précises, dont nous citons des propos se rapportant au sujet de l'état de pureté du psalmiste : « Il est permis au musulman de lire le *Coran* en état d'impureté mineure s'il récite ce qu'il a appris par cœur, car rien n'empêchait le *Prophète*, Prière et Salut d'*Allah* sur lui, de réciter le *Coran* si ce n'est l'impureté majeure.
Il lisait donc le *Coran*, qu'il soit en état d'impureté mineure ou non.
Quant au *Muṣḥaf*, il n'est pas permis de le toucher en état d'impureté (mineure ou majeure) car *Allah* le *Très-Haut* a dit : « Que seuls les purifiés le touchent », c'est-à-dire les purifiés de toute impureté, souillure et polythéisme.)

Universaux de psalmodie coranique (Ce sont les universaux de la lecture coranique et les règles de psalmodie, c'est-à-dire les lois générales qui régissent tous les éléments de la même catégorie.)
(Voir l'entrée principale «*Universaux*» et son arborescence.)

Imāms de psalmodie coranique (Ce sont les coranolecturologues et leurs coranonarratologues, réputés par leur précision et leur fidélité.)
(Voir : ***Imāms des dix lectures coraniques authentifiées***)

Perfectionnement de psalmodie coranique (C'est l'accomplissement de la lecture avec une grande performance.)

Insertion n.f (C'est, pour les spécialistes des lectures coraniques, le fait d'insérer, au niveau coranographique, un *'alif* entre deux *hamza s* dans un mot, soit dans le cas où ces deux *hamza s* sont toutes les deux glottalisées (réalisées) comme pour le mot coranique « *'a'immata* » du verset 12 de sourate « *'At-tawba* », selon la narration de *Hichām* d'après *Ibn 'Āmir 'Ach-chāmmī*; soit dans le cas où la première *hamza* est glottalisée, la deuxième est déglottalisée et entre eux est inséré un *'alif* dit de disjonction, comme pour le mot coranique « *'a'ānthartahum* » du verset 5 de sourate « *'Al-Baqara* », selon la lecture coranique d'*Abī 'Amr Al-Baṣrī*.

محدثٌ حدثا أصغر، أى غير متوضئ؛ إلا أن الوضوء لتلاوة القرآن أكمل وأفضل/ 2ـ استقبال القبلة./
3ـ نظافة ثوب القارئ وبدنه، واستعمال السواك قبل الشروع فى التلاوة. / 4ـ توقير الله ﷻ أثناء تلاوة القرآن وذلك بسكون الأعضاء والإمساك عن الضحك والعبث وما إلى ذلك. / 5ـ القراءة فى خشوع وتفكر وتدبر وتبصر بمعانى كلام الله تعالى. / 6ـ تنغيم القرآن، وتجميل الصوت به لقوله ﷺ : "ليس منا من لم يتغن بالقرآن.".
7ـ عدم قطع التلاوة إلا لضرورة طرأت ومانع لازم.)

أصول الأداء (هى أصول القراءة وقواعد التجويد، أى القواعد الكلية التى ينسحب حكم الواحد منها على الجميع.)
(ينظر: المدخل الأساسى "**الأصول**"، ومداخله الفرعية)

أهل الأداء (هم علماء القراءات ورواتهم، المقرئون المعروفون بالضبط والأمانة فى أعصارهم وأمصارهم.)
(ينظر مصطلح: **أئمة القراءات العشر المتواترة**)

حسن الأداء (هو تجويد القراءة وإتقانها)

الإدخال (يقصد به عند المقرئين : إدخال ألف بين همزتين من كلمة، سواء أكانتا محققتين، كما فى كلمة ﴿أَإِمَّةَ﴾ من الآية 12 من سورة التوبة، عند هشام عن ابن عامر الشامى ، أم الأولى محققة والثانية مسهلة وبينهما ألف تدعى ألف الفصل ، كما فى ﴿ءَاأَنذَرْتَهُمْ﴾ من الآية 5 من سورة البقرة ، عند أبى عمرو البصرى مثلا :

﴿وَإِن نَّكَثُوٓاْ أَيۡمَٰنَهُم مِّنۢ بَعۡدِ عَهۡدِهِمۡ وَطَعَنُواْ فِي دِينِكُمۡ فَقَٰتِلُوٓاْ أَآئِمَّةَ ٱلۡكُفۡرِ إِنَّهُمۡ لَآ أَيۡمَٰنَ لَهُمۡ لَعَلَّهُمۡ يَنتَهُونَ ١٢﴾

Application :
Hamza 054

Application :
Hamza 055

Liaison n.f (Ce terme, en *coranolecturologie*, peut avoir deux significations :
1-l'accélération de la lecture coranique, c'est dans ce cas un mode de *paslmodie* coranique dans lequel la durée de lecture est minimisée étant donné que le psalmodiste ne *glottalise* pas nottamment les *hamza* avocaliques comme dans les deux mots coraniques « *yu'minūna* » et « *ya'kulūna* ». On rapporte que le coranolecturologue *'Abū 'Amr Al-Baṣrī* lisait par liaison lors de la prière.
2-La liaison a le sens contraire du *waqf* et du *Sakt*.)

Gémination n.f
Hamza Vidéo004

(C'est phonétiquement parlant l'opération de fusion d'un son dans un autre qui lui est voisin de point de vue point d'articulation, mais qui lui est différent au niveau de certains *traits phonétiques*. Elle est aussi appelée *assimilation*. Le son géminé paraît par conséquent comme *homologue* au son géminant. Ainsi, les deux sons (géminé et géminant) se fusionnent phonétiquement en un seul son redoublé. Le phénomène de gémination nécessite donc deux conditions sine qua non : les deux sons ont deux points d'articulation voisins, et différent par certains traits phonétiques. C'est conventionnellement l'*amalgamation* de deux *consonnes homologues* ou *proches* ou *homogènes*, conduisant à une seule géminée.)

[التوبة : 12]
مفتاح محمد السلطني/ هشام عن ابن عامر.
Hamza 054

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ۝٦﴾ [البقرة:5]
عبدالرشيد صوفي/ السوسي عن أبي عمرو .
Hamza 055

الإدراج (يحتمل هذا المصطلح في علم القراءات القرآنية معنيين:
الأول، الإسراع في القراءة وهو ضد التحقيق. وجاء في "جامع البيان في القراءات السبع" : "أن أبا عمرو إذا قرأ فأدرج القراءة لم يهمز كل ما كانت فيه الهمزة مجزومة، مثل: ﴿يُؤۡمِنُونَ﴾ و ﴿يَأۡكُلُونَ﴾ ، فدل هذا على أنه إذا لم يسرع في قراءته واستعمل التحقيق همزَ."، ومذهب الإدراج عند أبي عمرو البصري ينسجم مع الرواية التي رواها عنه السوسي، بينما تنسجم رواية الدوري عنه مع مذهبه في التحقيق (تحقيق الهمزة الساكنة مثلا) ؛ **والثاني**، الوصل الذي هو ضد الوقف أو السكت.)

الإدغام
Hamza Vidéo004

(الإدغام في حقيقته الصوتية هو دمج صوت في صوت مقارب له في المخرج، مع اختلاف بينهما في بعض السمات والملامح الصوتية، حتى يظهر الصوت المدغم وكأنه صوت مماثل للصوت الذي أدغم فيه، فيظهر الصوتان وكأنهما صوتٌ واحدٌ مشددٌ.
وتستلزم ظاهرة الإدغام على هذا الأساس وجود صوتين متقاربين في المخرج يختلفان في بعض السمات والملامح الصوتية.
وهو لغة الإدخال، واصطلاحا: خلط الحرفين المتماثلين أو المتقاربين أو المتجانسين، فيصيران حرفا واحدا

Explain027 / *Dr. Ayman*

Règle de gémination

(On applique la règle d'assimilation au *nūn avocalique* ou au *tanwīn* lorsque ces derniers sont suivis par l'une des six (6) consonnes regroupées dans le mot: «يرملون».)
Techniquement, la règle d'assimilation (de *gémination*) consiste à faire emboîter la lettre du *nūn avocalique* ou du *tanwīn* avec une de ces 6 consonnes vocalisées, de sorte à ne former qu'une seule consonne redoublée, autrement dit géminée.)

<u>*Application*</u> :
Hamza 056

Origines de la gémination (On recense cinq origines de la *gémination* :
1-La *gémination* se produit du fait de convergence des lieux d'articulation de consonnes.
2-La *gémination* est puissante quand la consonne géminée passe d'un état de faiblesse à un état de puissance, et vis versa.
3-La *disjonction* renforce toujours l'explicitation, et la conjonction renforce toujours la gémination.
4-La *gémination* se produit dans le cas de contigüité entre le *géminé* et le *géminant*.
5-Parfois, l'usage excessif peut favoriser la *gémination* dans un contexte ou dans un autre.)

Causes de la gémination selon les spécialistes de lectures corniques (La *gémination*, selon les *coranolecturologues*, peut être due :
1-à l'*homologie* , union de deux consonnes de point de vue traits phonétiques et points d'articulation.
Explain028 / *Dr. Ayman*
2-à l'*homogénéité* , union de deux consonnes de point de vue points d'articulation, mais pas

مشددا يرتفع اللسان بهما ارتفاعة واحدة.)
Explain027 / د.أيمن رشدى سويد
قاعدة الإدغام (الإدغام هو إسكان الحرف الأول وإدخاله فى الثانى، سواء اجتمعا فى كلمة واحدة أو كانا مفترقين فى كلمتين. يسمى الأول مدغما والثانى مدغما فيه. وتُطبق قاعدة الإدغام بالنسبة للنون الساكنة أو التنوين عندما يكونان متبوعين بإحدى الحروف الستة المجموعة فى كلمة:"يرملون"
. ومن أمثلة الإدغام فى القرآن الكريم : ﴿يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ ٱلنَّاسُ أَشْتَاتًا لِّيُرَوْا۟ أَعْمَٰلَهُمْ ۝٦ فَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُۥ ۝٧ وَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُۥ ۝٨﴾
[الزلزلة: 6، 7، 8].
محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم
Hamza 056
أصول الإدغام (أصول الإدغام خمسة:
1ـ يكون الإدغام لتقارب الحروف فى المخارج؛
2ـ يقوى الإدغام بانتقال المدغم من ضعف إلى قوة، ويضعف بخلافه؛
3ـ الانفصال أبدا يقوى معه الإظهار، والاتصال أبدا يقوى معه الإدغام؛
4ـ يكون الإدغام إذا تحققت المجاورة بين المدغم والمدغم فيه، بأن سُكِّن المدغم أو جاز تسكينه؛
5ـ أحيانا قد يدغم من الحروف ما لم يدغم فى غيرها، لكثرة الاستعمال. وهذا هو الذى قد يبرر اختلاف القراء الأعزاء فى الإدغام فى بعض السياقات الخاصة.)
أسباب الإدغام عند القراء(حدد القراء الأجلاء أسباب الإدغام فى ثلاثة أمور، هى:

ـ التماثل، وهو أن يتحد الحرفان مخرجا وصفة، كالباءين فى قوله ﷺ "نصيبُ برحمتنا"؛
Explain028 / د.أيمن رشدى سويد
ـ التجانس، وهو أن يتفق الحرفان مخرجا ويختلفا صفة كالتاء

au niveau des traits phonétiques.

🔊 Explain029 / *Dr. Ayman*

3-à la *parenté* , union de deux consonnes de point de vue traits phonétiques ou points d'articulation.)

❶ *Types de gémination*

(La gémination peut être classifiée selon de nombreuses perspectives :

1-Gémination selon la nasalisation (Gémination avec ou sans nasillement).

2-Gémination totale ou partielle.

3-Gémination selon la vocalisation du géminé ou du géminant (Petite gémination ou grande gémination ou gémination absolue.)

4-Gémination des homologues, ou des proches ou des homogènes.

5-Gémination nécessaire, ou permise.

Exemples d'application :

-Dans l'expression « *waman nu'ammirhu* » du verset 68 de Sourate « *Yāsīn* » , la petite gémination est totale, nécessaire, d'homologie:

Application :

🔊 *Hamza 057*

-Dans l'expression «*'irkab ma'anā*» du verset 42 de Sourate «*Hūd*» , la petite gémination est totale, permise, d'homogénéité:

Application :

🔊 *Hamza 058*

مع الطاء؛

🔊 *Explain029* / د.أيمن رشدى سويد

ـ التقارب، وهو أن يتقارب الحرفان مخرجا أو صفة، أو مخرجا وصفة.)

❶ أقسام الإدغام (للإدغام أقسام مختلفة:

1ـ الإدغام بحسب الغنة (إدغام بغنة وإدغام بدون غنة).

2ـ الإدغام من حيث كمال الإدغام ونقصانه (إدغام ناقص وإدغام كامل).

3ـ الإدغام بحسب حركة الحرف المدغم والمدغم فيه (إدغام صغير، وإدغام كبير، وإدغام مطلق).

4ـ الإدغام باعتبار أسبابه (إدغام متماثل، وإدغام متقارب، وإدغام متجانس).

5ـ الإدغام بحسب الوجوب والجواز (إدغام واجب وإدغام جائز).

أمثلة تطبيقية:

ـ إدغام كامل صغير متماثل واجب فى ﴿ومن نعمره﴾ من قوله ﷻ:

﴿وَمَن نُّعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِى ٱلْخَلْقِ ۖ أَفَلَا يَعْقِلُونَ ۝٦٨﴾ [يس: 68].

محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع

🔊 *Hamza 057*

ـ إدغام كامل صغير متجانس جائز فى ﴿اركب معنا﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَهِىَ تَجْرِى بِهِمْ فِى مَوْجٍ كَٱلْجِبَالِ وَنَادَىٰ نُوحٌ ٱبْنَهُۥ وَكَانَ فِى مَعْزِلٍ يَٰبُنَىَّ ٱرْكَب مَّعَنَا وَلَا تَكُن مَّعَ ٱلْكَٰفِرِينَ ۝٤٢﴾ [هود: 42]؛

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

🔊 *Hamza 058*

ـ إدغام كامل صغير متقارب واجب فى ﴿من ماء﴾ من قوله ﷻ: ﴿إِنَّ فِى خَلْقِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَٱخْتِلَٰفِ ٱلَّيْلِ

-Dans l'expression «*min mā'* » du verset 164 de Sourate *«'Al-baqara»* , la petite gémination est totale, nécessaire, de parenté:

وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِن مَّاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا (...)﴾ [البقرة: 164]

عبدالباسط عبدالصمد / ورش عن نافع .

Application :

Hamza 059

ـ إدغام بدون غنة كامل صغير متماثل واجب في ﴿ءاووا ونصروا﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَٰهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ ءَاوَوا وَّنَصَرُوا أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ الْمُومِنُونَ حَقًّا لَّهُم مَّغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٧٤﴾﴾ [الأنفال: 74].

-Dans l'expression «*'awaw wanaṣarū*» du verset 74 de Sourate «*'Al-'Anfāl*», la petite gémination est totale, nécessaire, d'homologie et sans nasillement :

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Application :

Hamza 060

ـ إدغام بدون غنة كامل صغير متجانس واجب في ﴿أثقلت دعوا﴾ من قوله ﷻ:

﴿ (...)فَلَمَّا تَغَشَّيٰهَا حَمَلَتْ حَمْلًا خَفِيفًا فَمَرَّتْ بِهِۦ فَلَمَّا أَثْقَلَت دَّعَوَا اللَّهَ رَبَّهُمَا لَئِنَ -اتَيْتَنَا صَٰلِحًا لَّنَكُونَنَّ مِنَ الشَّٰكِرِينَ ﴿١٨٩﴾﴾ [الأعراف: 189].

-Dans l'expression «*'athqalat da'aw*» du verset 189 de Sourate «*'Al-'A'rāf*», la petite gémination est totale, nécessaire, d'homogénéité et sans nasillement :

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Application :

Hamza 061

ـ إدغام كامل كبير متماثل جائز في ﴿تأمننا﴾ من قوله ﷻ:﴿قَالُوا يَٰٓأَبَانَا مَالَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَىٰ يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُۥ لَنَٰصِحُونَ ﴿١١﴾﴾ [يوسف: 11].

-Dans l'expression «*Ta'manunā*» du verset 11 de Sourate «*Yūsuf*», la grande gémination est totale, permise et d'homologie:

صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Application :

Hamza 062

ـ إدغام كامل كبير متماثل جائز في ﴿ويعلم مستقرها﴾ من قوله ﷻ: ﴿(...)وَيَعْلَم مُّسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا كُلٌّ فِي كِتَٰبٍ مُّبِينٍ ﴿٦﴾﴾ [هود: 6].

-Dans l'expression «*waya' lamu mustaqarrahā*» du verset 6 de Sourate «*Hūd*», la grande gémination est totale, permise, d'homologie:

Application :
Hamza 063

Dissociation de la gémination dans les lectures coraniques
(La dissociation de la gémination est une langue éloquente, recensée dans la Saint Coran.
Elle est due à l'environnement mecquois ; chose tout à fait normale puisque « c'est un environnent relativement civilisé et jouissant de la stabilité.
Ainsi, les gens prononcent leurs mots distinctement et clairement. » (*Ibrāhīm Anīs*).

La dissociation de la gémination est permise dans l'impératif *avocalisé* et le présent apocopé par l'*avocalique*, comme dans le mot « *tamsashu* » du verset 35 de Sourate «*An-Nūr*» :

Application :
Hamza 064

Un deuxième exemple est celui du mot «*yartadda*» qui supporte deux lectures, la gémination pour *Ḥafṣ* d'après *ʻĀṣim Al-Kūfī* par exemple, et la dissociation de la gémination «*yartadid*» pour *Ibn Ḏakwān* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* par exemple :

Application :
Hamza 065

Application :
Hamza 066

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو .
Hamza 063

فك الإدغام فى القراءات القرآنية (الفك والإدغام لغتان فصيحتان، نزل بهما القرآن الكريم، والفك هو الأصل، وعزى إلى البيئة الحجازية، ولا غرابة فى ذلك، لأنها "بيئة استقرار وبيئة حضارة نسبيا، فيها يميل الناس إلى التـأنى فى النطق، وإلى تحقيق الأصوات وعدم الخلط بينها" (إبراهيم أنيس، فى اللهجات العربية).

يجوز فكّ الإدغام فى فعل الأمر المبنى على السكون، والمضارع المجزوم بالسكون، كما فى ﴿تمسسه﴾ من قوله ﷻ: ﴿(...) يُوقَدُ مِن شَجَرَةٍ مُّبَـٰرَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَّا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيٓءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ (...) ﴿٣٥﴾﴾ [النور: 35].

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Hamza 064

والمثال الثانى الكلمة ﴿يرتد﴾ من قوله ﷻ الذى فيه الإدغام ﴿يرتد﴾ بالنسبة لحفص عن عاصم الكوفى مثلا وفك الإدغام ﴿يرتدد﴾ بالنسبة لابن ذكوان عن أبى عمرو البصرى مثلا :

﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ فَسَوْفَ يَأْتِى ٱللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُۥٓ (...) ﴿٥٤﴾﴾ [المائدة: 54]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Hamza 065

﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مَن يَرْتَدِدْ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ فَسَوْفَ يَأْتِى ٱللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُۥٓ (...)﴿٥٦﴾﴾ [المائدة: 56]

مفتاح السلطى/رواية ابن ذكوان عن ابن عامر.
Hamza 066

Gémination de point de vue morphologique

(La gémination de point de vue morphologique est à l'origine une consonne double (consonne *avocalisée* + consonne vocalisée), comme la voyelle *bivocalique* qui se compose de deux voyelles simples successives.)

Gémination de point de vue phonétique

(La gémination est un son (consonne) géminé. Si l'accent est mis seulement sur la prononciation d'une consonne géminée, on peut dire que cette dernière est une *consonne bivocalique* longue semblable à la *voyelle bivocalique* équivaut à deux voyelles simples successives.)

Gémination et points d'articulation des consonnes

(*Al-Mahdiwī* justifie dans son ouvrage « *Al-hidāya* , Tome 1» le fait que le chapitre de gémination soit lié au chapitre des points d'articulation des consonnes dans les ouvrages de *coranolecturolgie* : «Si l'origine de la gémination est la convergence des points d'articulation des consonnes, et si la gémination n'est pas possible dans le cas de la divergence des ces points d'articulation, et que la plus parfaite des consonnes n'est pas géminée dans la moins parfaite, mais c'est la moins parfaite qui est géminée dans la plus parfaite ; alors le traitement du sujet de la gémination ne peut s'effectuer que dans le cadre du traitement des points d'articulation des consonnes.)

Gémination nécessaire

(C'est un type de gémination qui est confirmé avec unanimité par tous les *coranolecturologues*.)

Gémination permise

(C'est la gémination qui est objet de divergence entre les *coranolecturologues*. En effet, dans les contextes liés à cette gémination, certains procèdent à la gémination, d'autres à l'explicitation. Elle est subdivisée en cinq catégories :

الإدغام من الناحية الصرفية (إن أصل الإدغام من الناحية الصرفية، أى من حيث جواز تقسيمه إلى صامتين قصيرين(صامت ساكن وصامت متحرك)، هو صامت مكرر، كما يحدث عندما تنقسم الحركة الطويلة إلى حركتين قصيرتين.)

الإدغام من الناحية الصوتية (الإدغام صوتٌ (صامتٌ) مضعفٌ ،فإذا نظرنا فى نطق الصامت المضعف إلى طبيعة العملية النطقية وحدها، قلنا: إنه صامت طويل يشبه الحركة الطويلة التى تساوى ضعف الحركة القصيرة.)

الإدغام ومخارج الحروف (لقد بين المهدوى فى كتابه "الهداية، ج1" العلة فى اقتران باب الإدغام بباب مخارج الحروف فى معظم المراجع فى علم القراءات القرآنية قائلا: "فإذا كان أصل الإدغام إنما هو تقارب الحروف فى المخارج وامتناع الإدغام لتباعدها، وكان الأزيد مزية من الحروف لا يدغم فى الأنقص، وإنما يدغم الأنقص فى الأزيد؛ لم يثبت معرفة هذا الباب إلا بمعرفة مخارج الحروف وأصنافها.")

الإدغام الواجب (هو ما وجب إدغامه عند جميع القراء الكرام بإجماع بينهم. وأصنافه هى الإدغام الواجب فى المثلين و الإدغام الواجب فى المتقاربين و الإدغام الواجب فى المتجانسين.)

الإدغام الجائز (هو الإدغام الذى كان موضوع خلاف بين القراء، منهم من أدغم ومنهم من أظهر. وهو أقسام خمسة:

1. الإدغام الجائز في ذال ﴿إِذ﴾ : يجوز إدغام ذال ﴿إِذ﴾ في ستة أحرف، وهي: التاء، والجيم، والدال ، والزاي، والسين، والصاد، كما في ﴿إِذ دَّخَلُواْ﴾ من قوله ﷺ: ﴿ إِذ دَّخَلُواْ عَلَىٰ دَاوُۥدَ فَفَزِعَ مِنۡهُمۡۖ

1- Gémination permise dans le «ḏāl» de «iḏ» comme dans le verset 21 de Sourate «Ṣād» :

Application :
Hamza 067

2- Gémination permise dans le «ḏāl» de «qad»
3- Gémination permise dans le « tā' » du féminin.
4- Gémination permise dans le « lām» de «hal» et «bal».
5- Gémination permise dans des consonnes proches.)

Gémination permise dans le «*tā'*» *avocalique* du féminin (Le «*tā'*» *avocalique* du féminin est géminé une gémination permise dans six consonnes : «*sīn*», *«thā'», «zāy», «ṣād» , «ẓā'», et «ğīm».*

Exemple d'application :

Gémination du «*tā'*» dans le «*sīn*» dans le verset 86 de Sourate «*At-Tawba*»
Application :
Hamza 068

Le «*tā'*» *avocalique* du féminin est traité différemment selon les *coranolecturologues* :
1-Il a été explicité dans toutes les six consonnes pré-citées par *: Ibn Kathīr, 'Āṣim, Qālūn, Abū Ğa'far et Ya'qūb*.
2- Il a été géminé par *Warch* dans le «ẓā'» seulement, et expicité dans les cinq consonnes qui restent.
3- Il a été expicité par *Ibn 'Āmir* dans le «*sīn*», le«ğīm» et «zāy» , et géminé dans les trois consonnes qui restent.
4-Il a été explicité par *Hichām* dans «*lahudimat ṣawāmi'u*» de sourate *'Al-Ḥaj*.
5-Il a été explicité par *Ibn Ḏakwān* dans « *wağabat ğunūbuhā* » de sourate *'Al-Ḥaj*.
6-Il a été géminé dans toutes les six consonnes pré-citées par *: Abū 'Amr, Ḥamza, Al-Kisā'ī*.
7- Il a été explicité par *Khalaf* dans *le thā'* et, géminé dans les cinq consonnes qui rerstent.)

Gémination permise dans certaines consonnes ayant des points d'articulation

قَالُواْ لَا تَخَفۡۖ خَصۡمَانِ بَغَىٰ بَعۡضُنَا عَلَىٰ بَعۡضٖ فَٱحۡكُم بَيۡنَنَا بِٱلۡحَقِّ وَلَا تُشۡطِطۡ وَٱهۡدِنَآ إِلَىٰ سَوَآءِ ٱلصِّرَٰطِ ﴿٢١﴾
[ص: 21]

مفتاح السلطني / رواية هشام عن ابن عامر.
Hamza 067

2ـ الإدغام الجائز في دال﴿قد﴾.
3ـ الإدغام الجائز من تاء التأنيث الساكنة.
4ـ الإدغام الجائز في لام﴿هل﴾و﴿بل﴾
5ـ الإدغام الجائز في حروف قربت مخارجها.)

الإدغام الجائز في تاء التأنيث الساكنة (تدغم تاء التأنيث الساكنة إدغاما جائزا في ستة أحرف: السين، الثاء، الصاد، الظاء، الزاي، الجيم.

تطبيق: ﴿وَإِذَآ أُنزِلَتۡ سُورَةٌ أَنۡ ءَامِنُواْ بِٱللَّهِ وَجَٰهِدُواْ مَعَ رَسُولِهِ ٱسۡتَـٔۡذَنَكَ أُوْلُواْ ٱلطَّوۡلِ مِنۡهُمۡ وَقَالُواْ ذَرۡنَا نَكُن مَّعَ ٱلۡقَٰعِدِينَ ﴿٨٦﴾﴾ [التوبة: 86].

مفتاح السلطني / خلاد عن حمزة بن حبيب.
Hamza 068

وللقراء في التعامل مع في تاء التأنيث الساكنة مذاهب:
1ـ أظهرها عند الأحرف الستة : ابن كثير المكي وعاصم الكوفي وقالون وأبو جعفر المدني ويعقوب الحضرمي.
2ـ أدغمها ورش في الظاء فقط، وأظهرها عند الأحرف الباقية.
3ـ أظهرها ابن عامر الشامي عند السين والجيم والزاي، وأدغمها في الثلاثة الباقية.
4ـ أظهرها هشام عن ابن عامر في موضع ﴿لهدمت صوامع﴾ من سورة الحج.
5ـ أظهرها ابن ذكوان في ﴿وجبت جنوبها﴾ من سورة الحج.
6ـ أدغمها في الأحرف الستة : أبو عمرو البصري وحمزة بن حبيب والكسائي
7ـ أظهرها خلف عند الثاء، وأدغمها في الخمسة الباقية.)

الإدغام الجائز في حروف قربت مخارجها

(يتخذ هذا الإدغام أوجه متعددة:

proches
(Cette gémination peut s'appliquer inégalement dans divers contextes :

1ـ أدغم الكسائى وأبو عمرو البصرى وخلاد الباء المجزومة فى الفاء فى نحو، ﴿يغلبْ فسوف﴾ من قوله ﷻ: ﴿فَلْيُقَٰتِلْ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ ٱلَّذِينَ يَشْرُونَ ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَا بِٱلْـَٔاخِرَةِۚ وَمَن يُقَٰتِلْ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ فَيُقْتَلْ أَوْ يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٧٤﴾﴾ [النساء:74].

عبدالرشيد صوفى/ أبو الحارث عن الكسائى .

Hamza 069

1-*Al-Kisā'ī Al-kūfī*, *Abū 'Amr Al-Baṣrī* et *Khallād* ont procédé à la gémination permise du *bā'avocalique* dans le «*fā'*», comme dans l'expression coranique «*yaghlib fasawfa*» du verset 74 de Sourate «*'An-Nisā'*» :

Application :

Hamza 069

إلا أن خلادًا له وجهان فى موضع سورة الحجرات ﴿ومن لم يتبْ فأولئك﴾.

Toutefois, *Khallād* a deux lectures différentes dans le contexte coranique « *wa man lam yatub fa'ulā'ika*», la gémination et l'explicitation.

2 ـ أدغم أبو الحارث عن الكسائى اللام المجزومة فى الذال فى نحو ﴿يفعل ذلك﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَٱلَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ ٱللَّهِ إِلَٰهًا ءَاخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ ٱلنَّفْسَ ٱلَّتِي حَرَّمَ ٱللَّهُ إِلَّا بِٱلْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَۚ وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ﴿٦٨﴾﴾ [الفرقان: 68].

عبدالرشيد صوفى/ أبو الحارث عن الكسائى .

Hamza 070

2- *Abū Al-Ḥārith* d'après *Al-Kisā'ī Al-kūfī* procède à la gémination du « *lām* » avocalique dans le «*ḏāl*», comme dans l'expression coranique «*yaf'al ḏālik* » du verset 68 de Sourate «*'Al-Furqān* »

Application :

Hamza 070

3 ـ أدغم الكسائى الفاء المجزومة فى الباء فى ﴿نَخْسِفْ بِهِمُ﴾ من قوله ﷻ: ﴿أَفَلَمْ يَرَوْاْ إِلَىٰ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِۚ إِن نَّشَأْ نَخْسِفْ بِهِمُ ٱلْأَرْضَ أَوْ نُسْقِطْ عَلَيْهِمْ كِسَفًا مِّنَ ٱلسَّمَآءِۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَـَٔايَةً لِّكُلِّ عَبْدٍ مُّنِيبٍ ﴿٩﴾﴾ [سبأ: 9].

عبدالرشيد صوفى/ أبو الحارث عن الكسائى .

Hamza 071

3- *Al-Kisā'ī Al-kūfī* procède à la gémination du
«*fā'*» *avocalique* dans le «*bā'*», comme dans l'expression coranique «*nakhsif bbihim* » du verset 9 de Sourate « *Saba'* »

Application :

Hamza 071

4ـ أدغم حمزة بن حبيب والكسائى وأبو عمرو البصرى وأبو جعفر المدنى وخلف الذال الساكنة فى التاء فى ﴿عذت﴾ من قوله ﷻ:

﴿وَقَالَ مُوسَىٰٓ إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُم مِّن كُلِّ مُتَكَبِّرٍ

4-*Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī*, *Abū 'Amr Al-Basrī*, *Al-Kisā'ī Al-kūfī* , *Abū Ğa'far 'Al-madanī* et *Khalaf Al-kūfī* procèdent à la gémination du «*ḏāl*» avocalique dans le «*tā'*», comme dans le mot coranique «*'uḏ ttu*» du verset 27 de Sourate « *Ghāfir*»

Application :
Hamza 072

5-*Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* , *Abū ‘Amr Al-Basrī*, *Al-Kisā’ ī Al-kūfī* et *Khalaf Al-kūfī* procèdent à la gémination du «*ḏāl*» *avocalique* dans le «*tā’*» dans le mot coranique «*fanabaḏ ttuhā*» du verset 96 de Sourate « *Ṭāhā*»

Application :
Hamza 073

6-*Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* , *Abū ‘Amr Al-Basrī*, *Al-Kisā’ ī Al-kūfī* et *Hichām* procèdent à la gémination du «*thā’*» *avocalique* dans le «*tā’*» dans le mot coranique «*’ūrithttumūhā*» du verset 43 de Sourate « *’Al-’A‘ rāf*»

Application :
Hamza 074

7- *As-Sūsī* et *Ad-Dawrī* , à l'encontre de ce dernier, procèdent à la gémination du «*rā’*» avocalique dans le «*lām*» , comme dans l’expression coranique «*waṣṭabir lli‘ ibadatihi*» du verset 64 de Sourate « *Maryam*»

Application :
Hamza 075

8- *Chu‘ba*, *Warch*, *Ibn ‘Āmir Ach-Chāmmī*, *Ya‘qūb Al-ḥaḍramī Al-Basrī*, *Al-Kisā’ī Al-kūfī* et *Khalaf Al-kūfī* procèdent à la gémination du «*nūn*» *avocalique* dans le «*wāw*» , dans l’expression coranique «*yāsīn wwalqur’ ān*» des deux versets 1 et 2 de Sourate « *Yāsīn*»

Application :
Hamza 076

9- *Chu‘ba*, *Warch*, *à l'encontre de lui-même* ,

لَّا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ ٱلْحِسَابِ ﴿٢٧﴾

[غافر: 27].

عبدالرشيد صوفي/ أبو الحارث عن الكسائي .

Hamza 072

5ـ أدغم حمزة بن حبيب والكسائي وأبو عمرو البصري وخلف الذال الساكنة في التاء في ﴿فنبذتها﴾ من قوله ﷻ: ﴿قَالَ بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُواْ بِهِۦ فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِّنْ أَثَرِ ٱلرَّسُولِ فَنَبَذتُّهَا وَكَذَٰلِكَ سَوَّلَتْ لِي نَفْسِي ﴿٩٦﴾﴾ [طه: 96].

عبدالرشيد صوفي/ أبو الحارث عن الكسائي .

Hamza 073

6ـ أدغم حمزة بن حبيب والكسائي وأبو عمرو البصري وهشام الثاء الساكنة في التاء في ﴿أورثتموها﴾ من قوله ﷻ: ﴿(...)لَقَدْ جَآءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِٱلْحَقِّ وَنُودُوٓاْ أَن تِلْكُمُ ٱلْجَنَّةُ أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾﴾

[الأعراف: 43].

عبدالرشيد صوفي/ أبو الحارث عن الكسائي .

Hamza 074

7ـ أدغم السوسي والدوري ولكن بخلاف عن الأخير الراء المجزومة في اللام، في نحو ﴿واصطبر لعبادته﴾ من قوله ﷻ: ﴿رَّبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَٱعْبُدْهُ وَٱصْطَبِرْ لِعِبَٰدَتِهِۦ هَلْ تَعْلَمُ لَهُۥ سَمِيًّا ﴿٦٤﴾﴾

[مريم: 64].

عبدالرشيد صوفي/ السوسي عن أبي عمرو .

Hamza 075

8ـ أدغم شعبة وورش وابن عامر الشامي والكسائي ويعقوب الحضرمي وخلف النون في ﴿يس والقرآن﴾ من قوله جل وعلا: ﴿يسٓ ﴿١﴾ وَٱلْقُرْءَانِ ٱلْحَكِيمِ ﴿٢﴾﴾ [يس: 1،2]

عبدالرشيد صوفي/ أبو الحارث عن الكسائي

Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī, Yaʻqūb Al-ḥaḍramī Al-Basrī, Al-Kisāʼī Al-kūfī et *Khalaf Al-kūfī* procèdent à la gémination du *«nūn» avocalique* dans le «*wāw*» , dans l'expression «*nūn wwalqalami*» du verset 1 de Sourate « *'Al-Qalam*»

Application :

Hamza 077

10-*Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī, Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī, Abū ʻAmr Al-Basrī, Al-Kisāʼī Al-kūfī* et *Khalaf Al-kūfī* procèdent à la gémination du «*ṣād*» dans le «*ḏāl*», dans l'expression coranique *«kāf hā yāʻ īn ṣā ḏḏikru»* des deux versets 1 et 2 de Sourate «*Maryam*»

Application :

Hamza 078

11- *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī, Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* , *Abū ʻAmr Al-Basrī, Al-Kisāʼī Al-kūfī* et *Khalaf Al-kūfī* procèdent à la gémination du *«nūn» avocalique* dans le «*thā'*» , en deux occurrences dans l'expression coranique «*yurid ththawāba*» du verset 145 de Sourate «*'Ali-ʻImrān*»

Application :

Hamza 079

12-*Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī, Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī, Abū ʻAmr Al-Basrī, Al-Kisāʼī Al-kūfī* et *Abū Ğaʻfar Al-madanī* procèdent à la gémination du «*thā'* » *avocalique* dans le «*tā'*» , comme dans l'expression coranique «*labiththta* » de Sourate «*Al-Baqara*» et dans «*labiththtum* » de Sourate « *'Ar-Rūm* ».

13- Tous les *coranolecturologues* , à l'exception de *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* , procèdent à la gémination du «*nūn*» dans le «*mīm*» , dans l'expression coranique «*ṭasinmmin* » de Sourate «*'Ach-Chuʻarā'* ».

14- Tous les *coranolecturologues* , à l'exception de *Ḥafṣ, Ibn Kathīr* et *Ruways*, procèdent à la gémination du «ḏāl» dans le «*tā'*» , comme dans l'expression «*'akhaḏ ttum*

Hamza 076

9 ـ أدغم شعبة وابن عامر الشامى والكسائى ويعقوب الحضرمى وخلف وورش بخلف عنه النون فى الواو من ﴿ن والقلم﴾ من قوله ﷻ:

﴿نٓۚ وَٱلۡقَلَمِ وَمَا يَسۡطُرُونَ ١﴾ [القلم: 1].

عبدالرشيد صوفى/ رواية أبي الحارث عن الكسائى

Hamza 077

10ـ أدغم ابن عامر الشامى وأبو عمرو البصرى والكسائى وخلف وحمزة بن حبيب الصاد فى الذال من ﴿كهيعص ذكر﴾ من قوله ﷻ: ﴿كٓهيعٓصٓ ١ ذِكۡرُ رَحۡمَتِ رَبِّكَ عَبۡدَهُۥ زَكَرِيَّآ ٢﴾

[مريم: 1 -2].

عبدالرشيد صوفى/ رواية أبي الحارث عن الكسائى

Hamza 078

11ـ أدغم أبو عمرو البصرى وابن عامر الشامى وحمزة بن حبيب والكسائى وخلف الدال المجزومة فى الثاء فى ﴿يرد ثواب﴾ من قوله ﷻ:﴿وَمَا كَانَ لِنَفۡسٍ أَن تَمُوتَ إِلَّا بِإِذۡنِ ٱللَّهِ كِتَٰبًا مُّؤَجَّلًاۗ وَمَن يُرِدۡ ثَوَابَ ٱلدُّنۡيَا نُؤۡتِهِۦ مِنۡهَا وَمَن يُرِدۡ ثَوَابَ ٱلۡأٓخِرَةِ نُؤۡتِهِۦ مِنۡهَاۚ وَسَنَجۡزِي ٱلشَّٰكِرِينَ ١٤٥﴾ [آل عمران: 145].

عبدالرشيد صوفى/ أبو الحارث عن الكسائى .

Hamza 079

12ـ أدغم أبو عمرو البصرى وابن عامر الشامى وحمزة بن حبيب والكسائى وأبو جعفر المدنى الثاء فى التاء، فى مثل ﴿لبثت﴾ من سورة البقرة، و﴿لبثتم﴾ من سورة الروم.

13ـ أدغم كل القراء ـ ما عدا حمزة بن حبيب الذى يظهر هذه النون ـ النون فى الميم من ﴿طسم﴾ من سورة الشعراء.

14ـ أدغم كل القراء ـ ما عدا حفصا وابن كثير المكى ورويسا ـ الذال فى التاء، فى نحو ﴿أخذت﴾ من سورة فاطر،

» de Sourate «*'Al-'Anfāl*».
15-*Abū 'Amr, Qālūn, Ḥamza, Al-Kisā'ī, Khalaf* géminent le *bā'* dans le *mīm* dans « wayu'aḏib man » de sourate *Al-Baqara* ; alors que *Warch* et *Ibn Kathīr* explicitent.
16- *Abū 'Amr, Ibn Ḏakwān, Ḥamza, Al-Kisā'ī, 'Āṣim, Ya'qūb, Khalaf* et *Qālūn* ***à l'encontre de lui-même*** géminent le *thā'* dans le *ḏāl* dans « yalhath ḏālik » de sourate *Al-'a'rāf* .
17- *Abū 'Amr, Qunbul, Al-Kisā'ī, 'Āṣim* et *Ya'qūb* géminent le *bā'* dans le *mīm* dans « *Irkab ma'anā* » de sourate *Hūd* .)

Gémination permise dans le «dāl» de *«qad»*
(Le «*dāl*» de *«qad»* est géminé une gémination permise dans huit consonnes *: «sīn» , «chīn», «ḏāl», ḍād, ẓā' ,zāy , ṣād, et «ǧīm».*
Exemple d'application :
Gémination du «*dāl*» de *«qad»* dans le «*zāy*» dans le verset 5 de Sourate «*'Al-Mulk*»:

Application :
Hamza 080
Le «*dāl*» de «*qad*» est traité différemment par les *coranolecturologues* :

1- Ce «*dāl*» de «*qad*» est explicité dans les huit consonnes citées ci-dessous par *Ibn Kathīr 'Al-Makkī, 'Āṣim 'Al-Kūfī, Qālūn, Abū Ǧa'far' Al-Madanī* et *Ya'qūb ' Al-ḥaḍramī.*
2- Le «*dāl*» de «*qad*» est géminé par *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* dans le « *ẓā'* » et le « *ḍād* » et il l'explicite dans les six consonnes qui restent.
3- Le «*dāl*» de «*qad*» est géminé par *Ibn Thakwān* dans le *ḍād*, le *zāy* et le *ẓā'* (…)
4- *Hichām* a géminé le «*dāl*» de «*qad*» dans toutes les lettres, sauf dans « *walaqad ẓalamaka* » de sourate *Ṣād* :

و﴿أخذتم﴾ من سورة الأنفال، و﴿اتخذتم﴾ من سورة البقرة.
15ـ أدغم قالون وأبو عمرو البصرى وحمزة بن حبيب والكسائى وخلف الباء فى الميم، فى ﴿ويعذب من﴾ من سورة البقرة؛ بينما أظهر ورش وابن كثير المكى.
16ـ أدغم أبو عمرو البصرى وابن ذكوان وعاصم الكوفى وحمزة والكسائى ويعقوب الحضرمى وخلف وقالون **بخلفه** الثاء فى الذال، من ﴿يلهث ذلك﴾ من سورة الأعراف.
17ـ أدغم قنبل وأبو عمرو البصرى وعاصم الكوفى والكسائى ويعقوب الحضرمى الباء فى الميم، من ﴿اركب معنا﴾ من سورة هود.)

الإدغام الجائز فى دال ﴿قد﴾ (تدغم دال ﴿قد﴾ إدغاما جائزا فى ثمانية أحرف: السين، الشين، الذال، الضاد، الظاء، الزاى، الجيم، الصاد.
تطبيق: إدغام الدال فى الزاى :
﴿وَلَقَدْ زَيَّنَّا ٱلسَّمَآءَ ٱلدُّنْيَا بِمَصَٰبِيحَ وَجَعَلْنَٰهَا رُجُومًا لِّلشَّيَٰطِينِ ۖ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ ٱلسَّعِيرِ ۝﴾ [الملك: 5]
مفتاح محمد السلطنى/ هشام عن ابن عامر .
Hamza 080

وللقراء فى التعامل مع دال ﴿قد﴾ مذاهب:
1ـ أظهر دال ﴿قد﴾ عند الأحرف الثمانية عاصم الكوفى وقالون وابن كثير المكى وأبو جعفر المدنى ويعقوب الحضرمى.
2 ـ أدغم دال ﴿قد﴾ ورش فى الظاء والضاد فقط، وأظهرها عند الباقى.
3 ـ أدغم دال ﴿قد﴾ ابن ذكوان فى الضاد والذال والزاى والظاء. وورد عنه الإدغام والإظهار فى ﴿ولقد زينا﴾ من سورة الملك. فبالإظهار قرأ له الدانى على عبد العزيز الفارسى، وبالإدغام قرأ على أبى الحسن طاهر بن غلبون، وأظهرها ابن ذكوان عند الباقى.
4ـ أدغم هشام دال ﴿قد﴾ فى كل الأحرف إلا فى ﴿لقد

Application :
Hamza 081

5- Le «*dāl*» de «*qad*» est géminé dans les huit consonnes citées ci-dessous par *Abī ʻAmr, Ḥamza, Al-Kisāʻī fī et Khalaf.*

Gémination permise dans le «*ḏāl*» de «iḏ»

(Le «*ḏāl*» de «*iḏ*» est géminé une gémination permise dans six consonnes :
«*tāʼ*», «*zāy*», «*ṣād*» , «*dāl*», «*sīn*» et «*ǧīm*».

Exemple d'application :

Gémination du «*ḏāl*» de «*iḏ*» dans le «*tāʼ*» dans le verset 37 de Sourate «*Ṭāha*»
Application :
Hamza 082

Le «*ḏāl*» de «iḏ» est traité différemment par les *coranolecturologues* :
1- Le «*ḏāl*» de «iḏ» est explicité dans les six consonnes citées ci-dessous par *Nāfiʻ*, *Ibn Kathīr*, *ʻĀṣim*, *Abī Ǧaʻfar* et *Yaʻqūb ʼAl-ḥaḍramī*.
2- Le «*ḏāl*» de «iḏ» est explicité dans le «ǧīm» seulement par *ʻAl-Kisāʼī Al-Kūfī* et *Khallād* et ils le géminent dans les cinq consonnes qui restent.
3- Le «*ḏāl*» de «*iḏ*» est géminé par *Khalaf* d'après *Ḥamza*et d'après son propre choix dans le «*tāʼ*» et le «*dāl*» seulement, et il l'explicite dans les quatre consonnes qui restent.
4- Le «*ḏāl*» de «*iḏ*» est géminé par *Ibn Ḏakwān* dans le «*dāl*» seulement, et il l'explicite dans les cinq consonnes qui restent.
5- Le «*ḏāl*» de «*iḏ*» est géminé par *Abūʻ Amr et Hichām* dans toutes les six consonnes.)

Gémination permise dans le «*lām*» de "*hal*" et "*bal*"

(Le «*lām*» de "*hal*" et "*bal*" est géminé une gémination permise dans huit consonnes :«*tāʼ*»,«*thāʼ*», «*sīn*», «*zāʼ* », «*ḍād*»,

ظلمك﴾ من سورة ص، فقد أظهر: ﴿قَالَ لَقَدۡ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعۡجَتِكَ إِلَىٰ نِعَاجِهِۦ (...) ﴿٢٣﴾﴾ [ص: 23].

مفتاح السلطنى/ هشام عن ابن عامر .
Hamza 081

5ـ أدغم دال ﴿قد﴾ كل من أبى عمرو وحمزة والكسائى وخلف فى كل الأحرف الثمانية.)

الإدغام الجائز فى ذال ﴿إذ﴾ (تدغم ذال ﴿إذ﴾ إدغاما جائزا فى ستة أحرف: التاء، الزاى، الصاد، الدال، السين، الجيم.

تطبيق: إدغام الذال فى التاء : ﴿إِذۡ تَمۡشِيٓ أُخۡتُكَ فَتَقُولُ هَلۡ أَدُلُّكُمۡ عَلَىٰ مَن يَكۡفُلُهُۥۖ فَرَجَعۡنَٰكَ إِلَىٰٓ أُمِّكَ كَيۡ تَقَرَّ عَيۡنُهَا وَلَا تَحۡزَنَۚ (...)﴿٣٧﴾﴾ [طه: 37]

محمود خليل الحصرى/ الدورى عن أبى عمرو.
Hamza 082

وللقراء فى التعامل مع ذال ﴿إذ﴾ مذاهب:

1ـ أظهر ذال ﴿إذ﴾ عند الأحرف الستة كل من نافع المدنى وابن كثير المكى وعاصم الكوفى وأبى جعفر المدنى ويعقوب الحضرمى.

2ـ أظهر الكسائى وخلاد ذال ﴿إذ﴾ عند حرف الجيم فقط، وأدغماها فى البقية.

3ـ أدغم خلف عن حمزة بن حبيب وخلف لنفسه فى اختياره ذال ﴿إذ﴾ فى التاء والدال، وأظهرها عند بقية الأحرف.

4ـ أدغمها ابن ذكوان فى الدال فقط وأظهرها عند البقية.

5ـ قرأ أبو عمرو وهشام بإدغام ذال ﴿إذ﴾ فى كل الحروف الستة.)

الإدغام الجائز فى لام ﴿هل﴾ و﴿بل﴾ (تدغم لام ﴿هل﴾ و﴿بل﴾ إدغاما جائزا فى ثمانية أحرف: التاء، الثاء، الظاء، الزاى، السين، النون، الطاء، الضاد.

تطبيق: ﴿بَلۡ ظَنَنتُمۡ أَن لَّن يَنقَلِبَ ٱلرَّسُولُ وَٱلۡمُؤۡمِنُونَ

«zāy», «ṭā’» et «nūn».

<u>*Exemple d’application*</u> :

Gémination du «*lām*» de "*bal*" dans le «*ẓā’*» dans le verset 12 de Sourate « *’Al-Fatḥ* »

<u>*Application :*</u>

Hamza 083

Le «*lām*» de "*hal*" et "*bal*" est traité différemment selon les *coranolecturologues* :

1-*Al-Kisā’ī* a géminé le «*lām*» de "*hal*" et "*bal*"   dans les huit consonnes ci-dessous.

2-*Ḥamza* a géminé le «*lām*» de "*bal*"   dans le sīn, le «*lām*» de "*hal*" dans le thā’ et le «*lām*» de "*hal*" et "*bal*" dans le tā’ . Il a explicité ce lām pour le reste des consonnes […].

(Vous pouvez compléter le reste des cas en vous référant à l’article arabe ci-contre.)

Gémination avec nasillement

(C’est une gémination d’une consonne *avocalisée* dans une autre vocalisée, qui s’accompagne d’un phénomène de *nasalisation.*

Il existe deux types de gémination avec nasillement :

1-Gémination du *nūn avocalique* et de la nounation dans les quatre consonnes : «*yā’*» , «*wāw*», «*mām*» et «*nūn*».

Quatre contextes exceptionnels, c’est-à-dire, dont le *nūn avocalique* ne subit pas de gémination, sont à signaler ici : «*bunyān*» , «*qinwān*» , «*ṣinwān*» et «*donyā*», comme le

إِلَىٰٓ أَهۡلِيهِمۡ أَبَدٗا وَزُيِّنَ ذَٰلِكَ فِي قُلُوبِكُمۡ وَظَنَنتُمۡ ظَنَّ ٱلسَّوۡءِ وَكُنتُمۡ قَوۡمَۢا بُورٗا ﴿١٢﴾ [الفتح:12].

عبدالرشيد صوفى/ رواية أبى الحارث عن الكسائى

Hamza 083

وللقراء فى التعامل مع لام ﴿هل﴾ و﴿بل﴾ مذاهب: 1ـ أدغم لام ﴿هل﴾ و﴿بل﴾ فى الأحرف الثمانية كلها الكسائى 2- أدغم حمزة بن حبيب لام ﴿بل﴾ فى السين، ولام ﴿هل﴾ فى الثاء، ولام ﴿هل﴾ و﴿بل﴾ فى التاء، وأظهرها عند الباقى. 3ـ ورد عن خلاد الإدغام والإظهار فى موضع النساء، وهو ﴿بل طبع﴾ ، فالإدغام طريق أبى الفتح فارس، والإظهار طريق أبى الحسن طاهر بن غلبون. 4ـ أدغم أبو عمرو لام ﴿هل﴾ فى التاء فى موضعين، هما: ﴿هل ترى﴾ فى سورة الملك، و ﴿فهل ترى﴾ من سورة الحاقة، وفى غير هذين الموضعين له الإظهار. 5ـ أظهر هشام لام ﴿بل﴾ عند النون والضاد، كما أظهر لام ﴿هل﴾ عند التاء فى موضع واحد، وهو ﴿هل تستوى﴾ من سورة الرعد، وأدغم لامها فى غير ذلك. 6ـ قرأ نافع المدنى وابن كثير المكى وابن ذكوان وعاصم الكوفى وخلف وأبو جعفر المدنى ويعقوب الحضرمى بإظهار لام ﴿هل﴾ و﴿بل﴾ عند الأحرف الثمانية كلها.)

الإدغام الخيشومى (هو إدغام حرف ساكن فى آخر متحرك بحيث يصيران حرفا واحدا مشددا من جنس الثانى، مع مصاحبة الغنة لهما. ويسمى أيضا إدغاما بغنة لظهور غنة النون والتنوين والميم ظهورا بينا. وهو أنواع:

1ـ إدغام النون الساكنة أو التنوين فى الحروف: الياء، النون، الميم، الواو. ووجه الإدغام فى هذا النوع التماثل بالنسبة للنون، والتجانس فى الجهر والاستفال والانفتاح بالنسبة للواو والياء، والتجانس فى الغنة وسائر الصفات بالنسبة للميم.

وتستثنى الكلمات الأربع التالية من هذا الإدغام : ﴿بنيان﴾ من سورة الصف، و﴿قنوان﴾ من سورة الأنعام، و﴿صنوان﴾ من سورة الرعد، و ﴿الدنيا﴾.

mot coranique « *qinwān* » du verset 99 de Sourate « *'Al-'An' ām* » :

ومثال ما استثنى ﴿قنوان﴾ من قوله ﷻ:

﴿(...)قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ وَجَنَّتٍ مِّنْ أَعْنَابٍ وَٱلزَّيْتُونَ وَٱلرُّمَّانَ مُشْتَبِهًا وَغَيْرَ مُتَشَبِهٍ ٱنظُرُوٓاْ إِلَىٰ ثَمَرِهِۦٓ إِذَآ (...) ﴾ [الأنعام:100].

ياسر المزروعى / رواية روح عن يعقوب البصرى.

Hamza 084

Application :

Hamza 084

2- Gémination du *mīm avocalique* dans le *mīm vocalisé*.
La cause de la gémination dans ce cas est l'homologie.

2ـ إدغام الميم الساكنة فى الميم المتحركة. ووجه الإدغام فى هذه الحالة هو التماثل.)

Gémination labiale

(C'est la gémination avec nasillement du *mīm avocalique* dans le *mīm* vocalisé, comme dans l'expression coranique « *lakum mminhu* » du verset 2 de Sourate « *Hūd* » :

الإدغام الشفوى (هو إدغام الميم الساكنة فى الميم المتحركة، بحيث يصيران ميما واحدة مشددة مصاحبة بالغنة.

تطبيق: ﴿أَلَّا تَعْبُدُوٓاْ إِلَّا ٱللَّهَۚ إِنَّنِى لَكُم مِّنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ ﴾ [هود: 2]

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو .

Hamza 085

Application :

Hamza 085

Il entre dans ce cadre également la gémination rapportée par la narration coranique de «*'As-Sūsī*» d'après *Abī 'Amr Al-baṣrī*, en vertu de laquelle il *avocalise* la premier *mīm* et le *gémine* dans le deuxième, comme dans «*waya' lam mmustaqarrahā* » du verset 6 de Sourate « *Hūd* »

ومن هذا النوع إدغام السوسى عن أبى عمرو البصرى حيث يسكن الميم الأولى ثم يدغمها فى الثانية ، فى نحو ﴿ويعلم مستقرها﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَمَا مِن دَآبَّةٍ فِى ٱلْأَرْضِ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَم مُّسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَاۚ كُلٌّ فِى كِتَٰبٍ مُّبِينٍ ﴾ [هود: 6].

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو .

Hamza 086

Application :

Hamza 086

Dans ce cas de gémination, nous ne devons pas oublier que le point d'articulation du *mīm avocalique* géminé dans son homologue ne change pas de son lieu d'origine entre les lèvres vers la cavité nasale ; mais il y reste.)

وتجدر الإشارة هنا أن مخرج الميم الساكنة المدغمة فى مثلها لا يتحول إلى الخيشوم، بل يبقى فى مخرجه الأصلى، وهو ما بين الشفتين.)

Petite gémination

الإدغام الصغير (وهو ما كان أول المثلين أو المتقاربين أو

(C'est un type de gémination dans laquelle la première consonne est *avocalisée*.
On la qualifie de « *petite* » étant donné que l'action de mise en application de cette gémination est facile, c'est-à-dire ne nécessite pas beaucoup d'énergie par le système phonologique du lecteur.
On classifie habituellement la petite gémination en nécessaire et permise.
Et chaque type est à son tour ventilé en d'autres sous-types.
(*Voir l'article arabe ci-contre*)

Gémination totale

(Dans ce type de *gémination*, il y a fondement total du *géminé* dans le *géminant*.
Ainsi, il ne reste même pas le *nasillement* du géminé.
Il fait partie de ce type de *gémination* :

1-La gémination du nūn avocalique et de la nounation dans le *rā'*, le *lām*, le *mīm* et le *nūn*.

2-La gémination du *qāf* dans le *kāf* dans le mot « *nakhluqukum* » dans sourate *'Almursalāt* selon l'un des deux modes de lecture de *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr*.

Application :
Hamza 087

3-La gémination du *nūn avocalique* et de la nounation dans le *wāw* et le yā' selon la lecture de *Khalaf* d'après *Ḥamza*. (*Voir l'appiaction*).

Application :
Hamza 088

Grande gémination

المتجانسين ساكنا، وكان ثانيهما متحركا. ووصف بالصغير نظرا لقلة العمل فيه حال إدغامه، فليس هناك إلا إدغام الأول فى الثانى إن تماثلا. أما إن تقاربا أو تجانسا فقلبٌ وإدغامٌ.

ويقسم الإدغام الصغير عادة إلى: واجب وجائز.

أما الصغير الواجب فمصنف إلى واجب فى المثلين، وفى المتقاربين، وفى المتجانسين.

أما الصغير الجائز فهو خمسة أقسام:الإدغام الجائز فى ذال ﴿إذ﴾ و الإدغام الجائز فى دال ﴿قد﴾ و الإدغام الجائز فى لام ﴿بل﴾ و ﴿هل﴾ و الإدغام الجائز فى تاء التأنيث الساكنة و الإدغام الجائز فى حروف قربت مخارجها.)

الإدغام الكامل (وهو سقوط المدغم ذاتا وصفة، بحيث يصير الحرفان (المدغم والمدغم فيه) حرفا واحدا مشددا تشديدا كاملا دون أى غنة. ويندرج تحت الإدغام الكامل :

1ـ إدغام النون الساكنة والتنوين فى الراء واللام والميم والنون. أما اللام والراء لا يوجد معهما أى أثر للغنة، بينما تسمع غنة مع النون والميم مصدرها ليس المدغم بل المدغم فيه الذى هو حرف شفوى خيشومى.

2ـ الإدغام فى ﴿نخلقكم﴾ من سورة المرسلات فى أحد الوجهين : ﴿أَلَمْ نَخْلُقكُّم مِّن مَّآءٍ مَّهِينٍ ٢٠﴾ [المرسلات: 20].

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو .

Hamza 087

3ـ إدغام النون الساكنة والتنوين فى الواو والياء فى خلف عن حمزة بن حبيب: ﴿(...)وَعَلَىٰٓ أَبْصَٰرِهِمْ غِشَٰوَةٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ٧ وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَبِٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ وَمَا هُم بِمُؤْمِنِينَ ٨﴾ [البقرة:7ـ 8].

عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب

Hamza 088

الإدغام الكبير (ما كان الأول من الحرفين فيه متحركا. وسمى كبيرا لكثرة وقوعه، إذ الحركة أكثر من السكون، وقيل:

(C'est un type de gémination dans laquelle la première consonne est vocalisée.

Il est appelé ainsi en raison de sa grande fréquence dans le *Saint Coran*, en effet, les consonnes vocalisées sont plus fréquentes que les consonnes *avocalisées*.

Certains avancent que la raison de cette appellation réside dans la capacité de cette gémination à *avocaliser* la première consonne qui était vocalisée avant le processus de gémination.

Alors que d'autres rendent cette nomination aux difficultés posées lors de l'application de ce type de gémination…

Prenons un exemple d'application selon la narration coranique rapportée par *As-sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-baṣrī* , dans trois occurrences du verset 29 de Sourate « *Al-Baqara* » :

<u>*Application :*</u>

Hamza 089

Grande gémination dans les proches et les homogènes

(Elle ne peut se produire dans un seul mot que dans le cas du *qāf* géminé dans le *kāf* si la consonne qui précède le *qāf* est vocalisée, et que le *kāf* est suivi du *mīm du pluriel*, comme dans « *khalaqakum* » dans sourate *Al-Baqara* et « *razaqakum* » dans sourate *Al-Mā'ida*.

لتأثيره فى إسكان المتحرك قبل إدغامه، وقيل: لما فيه من الصعوبات، وقيل: لشموله أنواع الإدغام: المثلين والمتجانسين والمتقاربين. ومن أشهر القراء الذين عرفوا بهذا الصنف من الإدغام أبو عمرو البصرى، بل يمكن القول إن السمة المميزة لقراءة أبى عمرو البصرى هى الإدغام الكبير، فهذا الإدغام هو الذى، حسب ما نراه، يصبغ هذه القراءة بأداء صوتى متميز. إلا أن السوسى عن أبى عمرو اختص بالإدغام الكبير من طريق الشاطبية والتيسير، أما من طريق الطيبة فقد شاركه الدورى فيه. ووصف هذا الصنف من الإدغام بالكبير مرده إما لكثرة وقوعه حيث أن الحركة أكثر من السكون، وإما لكثرة العمل فيه من حيث المجهود النطقى.

ومثاله، بالسوسى عن أبى عمرو. ، فى قوله ﷻ:

﴿وَإِذۡ قَالَ رَبُّكَ لِلۡمَلَٰٓئِكَةِ إِنِّي جَاعِلٞ فِي ٱلۡأَرۡضِ خَلِيفَةٗۖ قَالُوٓاْ أَتَجۡعَلُ فِيهَا مَن يُفۡسِدُ فِيهَا وَيَسۡفِكُ ٱلدِّمَآءَ وَنَحۡنُ نُسَبِّحُ بِحَمۡدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَۖ قَالَ إِنِّيٓ أَعۡلَمُ مَا لَا تَعۡلَمُونَ ٢٩﴾ [البقرة: 29].)

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو .

Hamza 089

الإدغام الكبير فى المتجانسين والمتقاربين (لا يكون فى كلمة واحدة إلا فى حرف القاف مدغمة فى الكاف إذا تحرك ما قبل القاف، وكان بعد الكاف ميم جمع، نحو ﴿خلقكم﴾ من سورة البقرة و﴿رزقكم﴾ من سورة المائدة. فإن سكن ما قبل القاف، نحو ﴿ميثاقكم﴾ فى سورة البقرة، أو لم تأت بعد الكاف ميم الجمع، نحو ﴿خلقك﴾ من سورة الكهف، فإن الإظهار هو الأشهر بلا خلاف بين جميع القراء.

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱعۡبُدُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِي خَلَقَكُمۡ وَٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ ٢١﴾ [البقرة: 20].

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو .

Hamza 090

Application :
Hamza 090

Si ce qui précède la qāf est avocalisé, comme dans « *mīthāqakum* » dans sourate *Al-Baqara*, où s'il n'y a pas présence du *mīm du pluriel* après le *kāf,* comme dans « *khalaqaka* » de sourate *Al-Kahf* , alors c'est l'explicitation qui est appliquée avec unanimité de tous les *coranolecturologues*.

ويتحقق في كلمتين في خمسة عشر حرفا: الشين و اللام والتاء والنون و الباء والراء والدال و الضاد والثاء والكاف والذال و الحاء و السين و القاف و الجيم. ونكتفي هنا ب تطبيق واحد على سبيل التوضيح.

تطبيق: ﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ ٱلۡعَظۡمُ مِنِّي وَٱشۡتَعَلَ ٱلرَّأۡسُ شَيۡبٗا وَلَمۡ أَكُنۢ بِدُعَآئِكَ رَبِّ شَقِيّٗا﴾ [مريم: 3].

عبدالرشيد صوفي / السوسي عن أبي عمرو .

Application :

Hamza 091

Hamza 091

Grande gémination dans les homologues

(Ce type de la grande gémination peut être dans un seul mot dans deux contextes seulement du Saint Coran, qui sont :
« *manāsikakum* » de sourate *Al-Baqara* et
« *salakakum* » de sourate *Al-Mudaththir* :

الإدغام الكبير في المثلين (هذا الصنف من الإدغام الكبير يمكن أن يكون في الكلمة الواحدة وذلك في موضعين فقط من القرآن الكريم، وهما: ﴿مناسككم﴾ في سورة البقرة، و﴿سلككم﴾ في سورة المدثر: ﴿مَا سَلَكَكُّمۡ فِي سَقَرَ ۝ قَالُواْ لَمۡ نَكُ مِنَ ٱلۡمُصَلِّينَ ۝﴾ [المدثر: 42 - 43].

عبدالرشيد صوفي / السوسي عن أبي عمرو .

Application :
Hamza 092

Hamza 092

Elle peut également être dans ceux mots, et ce ci se produit dans 17 lettres (*Voir l'article arabe ci-contre*.)

كما يمكن أن يكون في كلمتين، ويقع ذلك في سبعة عشر حرفا: الباء، التاء، الثاء، الحاء، الراء، السين، العين، الغين، الفاء، القاف، الكاف، اللام، الميم، النون، الواو، الهاء، الياء.

ونكتفي هنا بمثال واحد للتوضيح: ﴿وَمَن يَبۡتَغِ غَيۡرَ ٱلۡإِسۡلَٰمِ دِينٗا فَلَن يُقۡبَلَ مِنۡهُ وَهُوَ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ ۝﴾
[آل عمران: 85].

عبدالرشيد صوفي / السوسي عن أبي عمرو .

Application :
Hamza 093

Hamza 093

Gémination du mīm avocalique

(Lorsque le *mīm avocalique* est suivi d'un *mīm* vocalique, il est géminé, c'est-à-dire les deux *mīm* se fusionnent pour former un seul que l'on prononce avec une *chadda* et avec un

إدغام الميم الساكنة (عندما تكون الميم الساكنة متبوعة بميم متحركة فإنها تُدْغم شفويا، أي أن الميمين تنصهران في ميم واحدة نتطقها مشددة مع غنة تامة بمقدار

nasillement complet de 2 temps, Comme dans « *fa'anqadakum mminhā* » du verset 103 de sourate *'Al-'Imrān*

حركتين. وهذا الإدغام هو نوع من إدغام المثلين. مثال :

﴿(...) وَكُنتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ مِّنَ ٱلنَّارِ فَأَنقَذَكُم مِّنْهَا ۗ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمْ ءَايَٰتِهِۦ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠٣﴾ [آل عمران: 103].)

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

<u>Application :</u>

Hamza 094

Hamza 094

Gémination sans nasillement (ou gémination totale) (On applique la règle de gémination sans nasillement du *nūn avocalique* ou du *tanwīn (la nounation)* lorsque ces derniers sont suivis par l'une des deux consonnes arabes: le *rā'* et la *lām* . Techniquement, dans cette règle d'assimilation, le *nūn avocalique* ou le *tanwīn* s'effacent, et on passe directement à la lettre qui suit sans faire intervenir de nasillement.)

الإدغام بدون غنة (أو الإدغام الكامل)

(نطبق قاعدة الإدغام بدون غنة بالنسبة للنون الساكنة أو التنوين عندما يكونان متبوعين بإحدى الحرفين التاليين: الراء واللام. ومن أمثلة الإدغام الكامل فى القرآن الكريم:

﴿وَلَمْ يَكُن لَّهُۥ كُفُوًا أَحَدٌ ﴿٤﴾ [الإخلاص: 4]؛

محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع

<u>Application :</u>

Hamza 095

Hamza 095

Gémination avec nasillement (ou gémination partielle)
(On applique la règle de gémination avec nasillement du *nūn avocalique* ou du *tanwīn* lorsque ces derniers sont suivis par l'une des quatre (4) consonnes regroupées dans le mot: «يومن».)
Techniquement, le *nūn avocalique* ou le *tanwīn* disparaît mais on prononce la lettre qui suit avec nasillement.)

الإدغام بغنة (أو الإدغام الناقص) (نطبق قاعدة الإدغام بغنة بالنسبة للنون الساكنة أو التنوين عندما يكونان متبوعين بإحدى الحروف الأربعة المجموعة فى كلمة:﴿يومن﴾. ومن أمثلة الإدغام الناقص فى القرآن الكريم : ﴿ أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَٰبِ ٱلْفِيلِ ﴿١﴾ أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِى تَضْلِيلٍ ﴿٢﴾ وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ﴿٣﴾ تَرْمِيهِم بِحِجَارَةٍ مِّن سِجِّيلٍ ﴿٤﴾ فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَّأْكُولٍ ﴿٥﴾

[سورة الفيل])

محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع

<u>Application :</u>

Hamza 096

Hamza 096

Gémination sans nasillement

(C'est une gémination d'une consonne *avocalisée* dans une autre vocalisée, qui ne s'accompagne pas d'un phénomène de nasalisation.

الإدغام بغير غنة (هو إدغام حرف ساكن فى آخر متحرك بحيث يصيران حرفا واحدا مشددا من جنس الثانى، مع عدم مصاحبة الغنة. وهو أنواع: 1ـ إدغام النون الساكنة أو

التنوين في الراء واللام. وعموما يجب أن يكون هذا الإدغام في كلمتين. أما وجه الإدغام في هذا النوع من الإدغام بغير غنة فهو التقارب في المخرج على رأي الجمهور، والتجانس على مذهب الفراء ومن وافقه، إذ النون واللام والراء عندهم يخرجن من مخرج واحد. وسمي إدغاما بغير غنة لذهاب صوت الغنة كليا وذلك لاكتمال الإدغام.

2 ـ إدغام المتقاربين والمتماثلين والمتجانسين ما عدا سياقات استثنائية مثل الإدغام بغنة في ﴿اركب معنا﴾.)

Il existe deux types de gémination avec nasillement :

1-Gémination du *nūn avocalique* et de la *nounation* dans les deux consonnes : « *rā'* » et « *lām* ».

2- *Gémination* de *parenté* , *d'homologie* et d'homogénéité, à l'exception de certains contextes comme la gémination avec nasillement dans l'expression coranique «' *irkab ma'anā*» du verset 42 de Sourate «*Hūd*».)

⓿ الإدغام لتقارب الحروف في المخارج (وهو أصل من أصول الإدغام. قال المهدوي: "فإذا ثبت أن الإدغام إنما يكون لتقارب الحروف في المخارج، والإظهار إنما يكون لتباعدها، فكل حرفين كانا من مخرج واحد، متماثلين كانا أو متقاربين، فالإظهار لا يجوز فيهما، وذلك نحو التاء في الطاء في ﴿وقالت طائفة﴾ من قوله ﷻ :

﴿وَقَالَت طَّآئِفَةٌ مِّنۡ أَهۡلِ ٱلۡكِتَٰبِ ءَامِنُواْ بِٱلَّذِيٓ أُنزِلَ عَلَى ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَجۡهَ ٱلنَّهَارِ وَٱكۡفُرُوٓاْ ءَاخِرَهُۥ لَعَلَّهُمۡ يَرۡجِعُونَ ۝٧٢﴾

[آل عمران: 72]

محمود خليل الحصري/ ورش عن نافع.

Hamza 097

⓿ Gémination pour convergence des lieux d'articulation de consonnes (C'est l'un des origines du phénomène de gémination. *Al-Mahdiwī* dit : « S'il s'est avéré que la gémination se produit lorsqu' il ya convergence des points d'articulation des consonnes, et que l'explicitation se produit lorsqu'il ya divergence des points d'articulation des consonnes, alors si deux consonnes sont homologues ou proches leur explicitation est formellement interdite, comme par exemple le « *tā'*» avec le « *ṭā'*» dans l'expression coranique « *waqālat ṭā'ifatun* » du verset 72 de Sourate « *'Āli ' imrān* »

Application :

Hamza 097

⓿ الإدغام في قراءة نافع المدني (يدغم نافع المدني الصوت الساكن في نظيره، أو في ما كان مماثلا له في بعض الخصائص النطقية، في سياقات معينة وهي: ذال ﴿إذ﴾ التي أدغمها في مثيلتها الذال وفي الظاء؛ ودال ﴿قد﴾ التي أدغمها في الدال وفي الضاد وفي التاء وفي الظاء؛ ولام ﴿هل﴾ و ﴿بل﴾ اللتان أدغمهما في اللام وفي الراء؛ وتاء التأنيث الساكنة التي أدغمها في التاء وفي الطاء وفي الدال وفي الظاء.

تطبيقات: ﴿لَّقَد تَّابَ ٱللَّهُ عَلَى ٱلنَّبِيِّ وَٱلۡمُهَٰجِرِينَ وَٱلۡأَنصَارِ ٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ ٱلۡعُسۡرَةِ مِنۢ بَعۡدِ

⓿ Gémination dans la lecture de *Nāfi'Al-madanī* (*Nāfi'Al-madanī* procède à la gémination du son *avocalique* dans son homologue, ou dans un autre son qui lui est homogène dans certains traits phonétiques. En effet, il a géminé le «*ḏāl*» de «*iḏ*» dans son homologue «*Aḏ-ḏāl*» et dans «*Aẓ-ẓā'*».

Il a également géminé le «dāl» de «*qad*» dans son homologue et dans le «*ḍād*», le «*tā'*» et le « *ẓā'*».

Il a encore géminé le «*lām*» de «*hal*» et «*bal*» dans le «*rā'*».

<u>*Application :*</u>
Hamza 098

Il a géminé le «tā'» *avocalique* du féminin dans son *homologue* le «*tā'*» et dans le «*tā'*», le «*dāl*» et le «*ẓā'*».

<u>*Application :*</u>
Hamza 099

Gémination du «*lām*», du «*nūn*» et de la *nounation* dans le «*rā'*» dans la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī* (Comme tous les *coranolecturologues*, *Ibn kathīr Al-makkī* a lu par gémination du «*lām*» avocalique de «*bal*» dans le «*rā'*» dans le verset 14 de Sourate «*Al-mutaffifīn*».
Signalons ici qu'*Ibn 'Āmir ach-Chāmmī* lit la gémination dans ce contexte avec *nasillement*.
<u>*Application :*</u>
Hamza 100

Gémination du «tā'» dans ses proches dans la lecture de *Abū 'Amr Al-Baṣrī* (Les proches du «*tā'*» sont :
«Ath-thā' », «Al-ǧīm», «Aḏ-dāl», «Az-zāy», «As-sīn», «Ach-chīn», «Aṣ-ṣād», «Aḍ-ḍād», «Aṭ-ṭā'» ,«Aẓ-ẓā'». Prenons quelques exemples d'illustration :
-L'expression «*bilbayyināti thumma*» du verset 35 de Sourate «*Al-Mā'ida*» est lue, selon *Abū 'Amr Al-Baṣrī* , par gémination du «*tā'*» dans le «*thā'*».
<u>*Application :*</u>
Hamza 101

-L'expression «*naḍiǧat ǧulūduhum*» du verset 55 de Sourate «*An-Nisā'*» est lue, selon *Abū*

مَا كَادَ تَزِيغُ قُلُوبُ فَرِيقٍ مِّنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْۚ إِنَّهُۥ بِهِمْ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١١٧﴾ [التوبة: 117].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Hamza 098

﴿وَذَا ٱلنُّونِ إِذ ذَّهَبَ مُغَٰضِبًا فَظَنَّ أَن لَّن نَّقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَىٰ فِي ٱلظُّلُمَٰتِ أَن لَّآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنتَ سُبْحَٰنَكَ إِنِّي كُنتُ مِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٨٧﴾﴾ [الأنبياء: 87].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Hamza 099

إدغام اللام والنون والتنوين فى الراء فى قراءة ابن كثير المكي (قرأ ابن كثير المكى بإدغام اللام من ﴿بل﴾ فى الراء فى ﴿كلا بل ران﴾ من المطففين، وهذا طبعا فيه اتفاق بين القراء مع اختلاف فى الغنة فى قراءة ابن عامر الشامى: ﴿كَلَّاۖ بَلْ رَّانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِم مَّا كَانُواْ يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾﴾ [المطففين: 14].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Hamza 100

إدغام التاء فى متقارباتها فى قراءة أبي عمرو البصرى (متقاربات التاء هى: الثاء والجيم والذال والزاى والسين والشين والصاد والضاد والطاء والظاء. نأخذ كأمثلة تطبيقية

﴿بالبينات ثم﴾ من قوله ﷻ: ﴿(...)وَلَقَدْ جَآءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِٱلْبَيِّنَٰتِ ثُمَّ إِنَّ كَثِيرًا مِّنْهُم بَعْدَ ذَٰلِكَ فِي ٱلْأَرْضِ لَمُسْرِفُونَ ﴿٣٥﴾﴾ [المائدة: 35]،

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبي عمرو.

Hamza 101

و ﴿نضجت جّلودهم﴾ من قوله ﷻ: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِـَٔايَٰتِنَا سَوْفَ نُصْلِيهِمْ نَارًا كُلَّمَا نَضِجَت جُّلُودُهُم بَدَّلْنَٰهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُواْ ٱلْعَذَابَۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ

'Amr Al-Baṣrī , par gémination du «*tā'*» dans «*Al-ǧīm*».

<u>*Application :*</u>
Hamza 102

-L'expression «*Aṣ-ṣāliḥāt sanudkhiluhum*» du verset 56 de Sourate «An-Nisā'» est lue, selon *Abū 'Amr Al-Baṣrī* , par gémination du «tā'» dans «*Ach-chīn*».

<u>*Application :*</u>
Hamza 103

❶ Gémination du «*thā'*» dans ses proches dans la lecture de *Abū 'Amr Al-Baṣrī* (Les proches du «*thā'*» sont : «*At-tā'*», «*Aḏ-dāl*», «*As-sīn*», «*Ach-chīn*», «*Aḍ-ḍād*».

Prenons quelques exemples d'illustration :

-L'expression «*thalāthi chu' ab*» du verset 30 de Sourate «*Al-Mursalāt*» est lue, selon *Abū 'Amr Al-Baṣrī*, par gémination du «*thā'*» dans «*Ach-chīn*».

<u>*Application :*</u>
Hamza 104

-L'expression «*ḥadīthu ḍayfi*» du verset 24 de Sourate «*Aḏ-ḏāriyyat*» est lue, selon *Abū 'Amr Al-Baṣrī* , par *gémination* du «*thā'*» dans «*Aḍ-ḍād*».

<u>*Application :*</u>
Hamza 105

-L'expression «*wawaritha sulaymān*» du verset 16 de Sourate «*An-Naml*» est lue, selon *Abū 'Amr Al-Baṣrī* , par gémination du «*thā'*» dans «*As-sīn*».

<u>*Application :*</u>
Hamza 106

❶ Gémination du «*Al-ǧīm*» dans ses proches dans la lecture de *Abū 'Amr Al-Baṣrī* (Les proches de «*Al-ǧīm*» sont : «*At-tā'*», «*Ach-*

عَزِيزًا حَكِيمًا﴿٥٥﴾ [النساء:55]،

عبدالرشيد صوفي / السوسي عن أبي عمرو.

Hamza 102

و ﴿الصالحات سّندخلهم﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ سَنُدۡخِلُهُمۡ جَنَّٰتٖ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدٗاۖ لَّهُمۡ فِيهَآ أَزۡوَٰجٞ مُّطَهَّرَةٞۖ وَنُدۡخِلُهُمۡ ظِلّٗا ظَلِيلًا﴿٥٦﴾ [النساء: 56].

عبدالرشيد صوفي / السوسي عن أبي عمرو.

Hamza 103

❶ إدغام الثاء في متقارباتها في قراءة أبي عمرو البصري

(متقاربات الثاء هي: التاء والذال والسين والشين والضاد.

نأخذ كأمثلة تطبيقية ﴿ثلاث شعب﴾ من قوله ﷻ:

﴿ٱنطَلِقُوٓاْ إِلَىٰ ظِلّٖ ذِي ثَلَٰثِ شُعَبٖ ﴿٣٠﴾﴾

[المرسلات: 30]،

عبدالرشيد صوفي / السوسي عن أبي عمرو.

Hamza 104

و ﴿حديث ضيف﴾ من قوله ﷻ: ﴿هَلۡ أَتَىٰكَ حَدِيثُ ضَيۡفِ إِبۡرَٰهِيمَ ٱلۡمُكۡرَمِينَ ﴿٢٤﴾﴾ [الذاريات:24]،

عبدالرشيد صوفي / السوسي عن أبي عمرو.

Hamza 105

و ﴿وورث سليمان﴾ من قوله ﷻ:﴿وَوَرِثَ سُلَيۡمَٰنُ دَاوُۥدَۖ وَقَالَ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ عُلِّمۡنَا مَنطِقَ ٱلطَّيۡرِ وَأُوتِينَا مِن كُلِّ شَيۡءٍۖ إِنَّ هَٰذَا لَهُوَ ٱلۡفَضۡلُ ٱلۡمُبِينُ ﴿١٦﴾﴾ [النمل: 16].)

عبد الرشيد صوفي / السوسي عن أبي عمرو.

Hamza 106

❶ إدغام الجيم في متقارباتها في قراءة أبي عمرو البصري

(متقاربات الجيم هي: التاء والشين.

chīn».
Prenons un exemple d'illustration:
L'expression «*Al-ma' ārīğ ta' ruğu*» des deux versets 3 et 4 de Sourate «*Al-ma' ārīğ*» est lue, selon *Abū Amr Al-Baṣrī*, par gémination de «*Al-ğīm*» dans «*At-tā'*».
Application :
🔊 *Hamza 107*

نأخذ كتطبيق ﴿المعارج تعرج﴾ من قوله ﷻ:

﴿مِّنَ ٱللَّهِ ذِي ٱلۡمَعَارِجِ ٣ تَعۡرُجُ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ وَٱلرُّوحُ إِلَيۡهِ فِي يَوۡمٖ كَانَ مِقۡدَارُهُۥ خَمۡسِينَ أَلۡفَ سَنَةٖ ٤﴾

[المعارج: 3ـ4].)

عبدالرشيد صوفي / السوسى عن أبي عمرو

Hamza 107 🔊

⬇ Gémination de «*al-ḥā'*» dans «*al-'ayn*»

selon la lecture de *Abū 'Amr Al-Baṣrī* («*al-ḥā'*» est assimilé dans «*al-'ayn*» dans un seul contexte du Saint Coran.

C'est le cas de l'expression «*zuḥziḥa 'ani*» du verset 185 de Sourate «*Ali ' Imrān*», qui est lue, selon *Abū 'Amr Al-Baṣrī* , par gémination de «*al-ḥā'*» dans «*al-'ayn*».

Application :
🔊 *Hamza 108*

⬇ إدغام الحاء في العين في قراءة أبي عمرو البصري (تدغم الحاء في العين في موطن واحد من القرآن الكريم، وهي ﴿زحزح عّن النار﴾ من قوله ﷻ: ﴿كُلُّ نَفۡسٖ ذَآئِقَةُ ٱلۡمَوۡتِۗ وَإِنَّمَا تُوَفَّوۡنَ أُجُورَكُمۡ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِۖ فَمَن زُحۡزِحَ عَنِ ٱلنَّارِ وَأُدۡخِلَ ٱلۡجَنَّةَ فَقَدۡ فَازَۗ وَمَا ٱلۡحَيَوٰةُ ٱلدُّنۡيَآ إِلَّا مَتَٰعُ ٱلۡغُرُورِ ١٨٥﴾ [آل عمران: 185].)

عبدالرشيد صوفي / السوسى عن أبي عمرو

Hamza 108 🔊

⬇ Gémination du «*dāl*» dans ses proches dans la lecture de *Abū 'Amr Al-Baṣrī*
(Les proches du «*dāl*» sont : «*At-tā'*»,«*Ath-thā'*», «*Al-ğīm*», «*Az-zāy*», «*As-sīn*», «*Ach-chīn*», «*Aṣ-ṣād*», «*Aḍ-ḍād*» et «*Aẓ-ẓā'*».
Prenons quelques exemples d'illustration :
-L'expression «*yurid thawāba*» du verset 145 de Sourate «*Āli 'Imrān*» est lue, selon *Abū 'Amr Al-Baṣrī*, par gémination du «*dāl*» dans «*Ath-thā'*».
Application :
🔊 *Hamza 109*

⬇ إدغام الدال في متقارباتها في قراءة أبي عمرو البصري

(متقاربات الدال هي التاء والثاء والجيم والزاي والسين والشين والصاد والضاد والظاء.

ونأخذ كأمثلة تطبيقية ﴿يرد ثواب﴾ من قوله ﷻ:

﴿وَمَا كَانَ لِنَفۡسٍ أَن تَمُوتَ إِلَّا بِإِذۡنِ ٱللَّهِ كِتَٰبٗا مُّؤَجَّلٗاۗ وَمَن يُرِدۡ ثَوَابَ ٱلدُّنۡيَا نُؤۡتِهِۦ مِنۡهَا وَمَن يُرِدۡ ثَوَابَ ٱلۡأٓخِرَةِ نُؤۡتِهِۦ مِنۡهَاۚ وَسَنَجۡزِي ٱلشَّٰكِرِينَ ١٤٥﴾

[آل عمران: 145]،

عبدالرشيد صوفي / السوسى عن أبي عمرو

Hamza 109 🔊

-L'expression «*dāwūdu ğālāta*» du verset 24 de Sourate «*Al-Baqara*» est lue, selon *Abū 'Amr Al-Baṣrī*, par gémination du «*dāl*» dans

و ﴿داوود جّالوت﴾ من قوله ﷻ: ﴿فَهَزَمُوهُم بِإِذۡنِ ٱللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُۥدُ جَالُوتَ وَءَاتَىٰهُ ٱللَّهُ ٱلۡمُلۡكَ وَٱلۡحِكۡمَةَ وَعَلَّمَهُۥ مِمَّا يَشَآءُۗ وَلَوۡلَا دَفۡعُ ٱللَّهِ ٱلنَّاسَ بَعۡضَهُم

«*Al-ǧīm*».

<u>Application :</u>
Hamza 110

Gémination du *qāf* dans le *kāf* selon la lecture de *As-Sūsī* d'après *Abū ʻAmr Al-Baṣrī*

(*As-Sūsī* d'après *Abū ʻAmr Al-Baṣrī* a géminé «*al-qāf*» dans «*al-kāf*» dans le terme «*khalaqakum*» du verset 20 du Sourate «*Al-Baqara*».

<u>Application :</u>
Hamza 111

Signalons que les deux conditions requises sont réalisées dans l'exemple ci-dessus.
En effet, d'une part, les points d'articulation des deux consonnes sont très voisins, d'autres part, «*al-qāf*» est emphatique alors que «*al-kāf*» ne l'est pas.)

Gémination des proches dans la lecture de *Abū ʻAmr Al-Baṣrī* (Les deux proches, ou simplement les proches, sont deux sons dont les points d'articulation sont voisins. Dans la lecture de *Abū ʻAmr Al-Baṣrī*, les deux proches sont toujours géminés. Dans le cas ou le premier de ces deux proches est vocalisé, il est tout d'abord *avocalisé*, puis géminé dans le deuxième proche.)

Gémination des homologues dans la lecture de *Abū ʻAmr Al-Baṣrī* (Si la fin d'un mot est homologue au début du mot suivant (la première lettre du mot), alors le *coranolecturologue Abū ʻAmr Al-Baṣrī* procède à la gémination de ces deux homologues. Les exemples dans ce sujet sont très nombreux et le lecteur peut facilement les constater dans le *Muṣḥaf* selon la narration coranique de *Sūsī* ou de *Dawrī* d'après *Abū ʻAmr Al-Baṣrī*. Prenons, à titre indicatif, l'exemple de la gémination du «*bā'*» dans son homologue le «*bā'*» dans l'expression

بِبَعۡضٍ لَّفَسَدَتِ ٱلۡأَرۡضُ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ ذُو فَضۡلٍ عَلَى ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴿٢٥١﴾ [البقرة: 251].)

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو.

Hamza 110

إدغام القاف فى الكاف فى قراءة السوسى عن أبى عمرو البصرى (لقد أدغم السوسى عن أبى عمرو البصرى القاف فى الكاف فى ﴿خلقكم﴾ من قوله ﷻ: ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱعۡبُدُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِي خَلَقَكُمۡ وَٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ ﴿٢٠﴾ [البقرة: 20].

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو .

Hamza 111

وشروط الإدغام متحققة هنا، لأن مخرج الكاف هو أقصى اللسان أسفل مخرج القاف قليلا، و مخرج القاف هو أقصى اللسان مما يلى الحلق جهة الحنك الأعلى. ومن بين الصفات الصوتية التى يختلف فيها القاف عن الكاف التفخيم، فالقاف مفخم بينما الكاف مرقق.)

إدغام المتقاربين فى قراءة أبى عمرو البصرى (المتقاربان هما صوتان يكون موضعا نطقهما أو مخرجاهما متقاربين. وحكمهما حسب قراءة أبى عمرو البصرى هو الإدغام. فى حالة ما إذا كان الصوت الأول من المتقاربين متحركا، يتم إسكانه أولا، ثم بعد ذلك يتم إدغامه فى المتقارب الثانى.)

إدغام المثلين فى قراءة أبى عمرو البصرى

(إذا كانت نهاية الكلمة (الحرف الأخير منها) مماثلة لبداية الكلمة الموالية (الحرف الأول منها) فإن أبا عمرو يدغمهما، والأمثلة على ذلك كثيرة جدا يلحظها كل قارئ فى المصحف الشريف بالسوسى عن أبى عمرو أو فى المصحف الشريف بالدورى عن أبى عمرو البصرى، كما فى قوله ﷻ من سورة البقرة: ﴿يَكَادُ ٱلۡبَرۡقُ يَخۡطَفُ أَبۡصَٰرَهُمۡۖ كُلَّمَآ أَضَآءَ لَهُم مَّشَوۡاْ فِيهِ وَإِذَآ أَظۡلَمَ عَلَيۡهِمۡ قَامُواْۚ

«laḏahaba bisam' ihim» du verset 19 de Sourate «*Al-Baqara*», qui s'effectue en deux étapes : *«laḏahaba bisam' ihim» → «laḏahab bisam'ihim» → «laḏahabbisam'ihim».*

<u>*Application :*</u>

🔊 *Hamza 112*

Signalons que ce modèle de gémination n'est pas habituel chez la majorité des autres *coranolecturologues* qui géminent habituellement la consonne *avocalisée* dans la consonne vocalisée. Ainsi, ce type de gémination représente un trait phonologique distinctif dans la lecture de *Abū 'Amr Al-Baṣrī.*)

❶ La grande gémination dans la lecture de *Abī 'Amr Al-Baṣrī* (Le phénomène de la grande gémination est le phénomène spectaculaire qui caractérise la lecture de *Abī 'Amr Al-Baṣrī.* Ce *Coranolecturologue* a en effet géminé les homologues bien que le premier soit vocalisé, comme dans l'expression «*yabtaghi ghayra*» du verset 85 de Sourate «*Al-'Imrān*» :

<u>*Application*</u>

🔊 *Hamza 113*

Il a également géminé les proches quoique le premier soit vocalisé, comme dans l'expression «*Alḥadīthi sanastadrīguhum*» du verset 44 de Sourate «*Al-Qalam*».

<u>*Application :*</u>

🔊 *Hamza 114*

❶ *Gémination du «thā'» avocalique dans le «tā'»* dans la lecture d'*Ibn 'Āmir ach-chāmmī*

(Le *«thā'» avocalique* est assimilé, selon la narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn 'Āmir ach-chāmmī* , dans le «*tā'*».

Une telle assimilation est à même d'accentuer

وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ لَذَهَبَ بِسَمْعِهِمْ وَأَبْصَٰرِهِمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٩﴾ [البقرة:19].

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو.

🔊 *Hamza 112*

والإدغام بهذه الصيغة غير معتاد عند أغلبية باقى القراء الذين يدغمون عادة الساكن فى المتحرك، وليس المتحرك فى المتحرك كما هو الشأن بالنسبة للإدغام عند أبى عمرو. ويمكن اعتبار هذا النوع من الإدغام ميزة صوتية أدائية عند كل مرتل بقراءة أبى عمرو البصرى.)

❶ الإدغام الكبير فى قراءة أبى عمرو البصرى (إن ظاهرة الإدغام الكبير هى أبرز ظاهرة صوتية فى قراءة أبى عمرو البصرى، فقد أدغم المثلين رغم حركة الأول كما هو مطلوب فى هذا الصنف من الإدغام، ومثال ذلك ﴿يَبْتَغِ غَيْرَ﴾ من قوله ﷻ:﴿وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ ٱلْإِسْلَٰمِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِى ٱلْءَاخِرَةِ مِنَ ٱلْخَٰسِرِينَ ﴿٨٥﴾﴾ [آل عمران:85]،

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو

🔊 *Hamza 113*

وقد أدغم المتقاربين رغم حركة الأول، كما فى ﴿الحديث سّنستدرجهم﴾ من قوله ﷻ: ﴿فَذَرْنِى وَمَن يُكَذِّبُ بِهَٰذَا ٱلْحَدِيثِ ۖ سَنَسْتَدْرِجُهُم مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٤﴾﴾ [القلم: 44].)

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو

🔊 *Hamza 114*

❶ إدغام الثاء فى التاء لجعل المقطع الأول من مقطع الإدغام منبورا فى قراءة ابن عامر الشامى (أدغم هشام عن ابن عامر الشامى الثاء فى التاء فى مثل ﴿لبثتم﴾ و﴿لبثت﴾ و ﴿أورثتموها﴾.

<u>تطبيق:</u> ﴿(...) قَالَ أَنَّىٰ يُحْىِۦ هَٰذِهِ ٱللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا ۖ

فَأَمَاتَهُ ٱللَّهُ مِاْئَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُۥۖ قَالَ كَمۡ لَبِثۡتَۖ قَالَ لَبِثۡتُّ يَوۡمًا أَوۡ بَعۡضَ يَوۡمٍۖ قَالَ بَل لَّبِثۡتَّ مِاْئَةَ عَامٍ فَٱنظُرۡ إِلَىٰ طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمۡ يَتَسَنَّهۡۖ (...)﴾ [البقرة: 258].

مفتاح محمد السلطني / هشام عن ابن عامر

Hamza 115

la première syllabe des deux syllabes d'assimilation.

<u>*Application :*</u>

Hamza 115

إدغام الذال والدال فى **الأصوات الهلالية** لجعل المقطع الأول من مقطعى الإدغام منبورا فى قراءة ابن عامر الشامى)

تفسر هذه القاعدة إدغام هشام عن ابن عامر ﴿إذ﴾ فى الأصوات الآتية: التاء والجيم والدال والزاى والسين والصاد، وهذه كلها أصوات هلالية، أى أن مخرج كل منها واقع فى المنطقة التى تشبه الهلال، وهى الجزء الأمامى من الفك العلوى، من جذر الأسنان حتى مقدمة الحنك الصلب.

<u>تطبيق</u>: ﴿وَلَقَدۡ جَآءَكُم مُّوسَىٰ بِٱلۡبَيِّنَٰتِ ثُمَّ ٱتَّخَذۡتُمُ ٱلۡعِجۡلَ مِنۢ بَعۡدِهِۦ وَأَنتُمۡ ظَٰلِمُونَ ﴿٩١﴾﴾ [البقرة: 91].

مفتاح محمد السلطني / هشام عن ابن عامر

Hamza 116

Gémination du «*ḏāl*» et du «*dāl*» dans les ***sons coronaux*** dans la lecture d'*Ibn 'Āmir ach-chāmmī*

(Le «*ḏāl*» et du «*dāl*» *avocaliques* sont géminés, selon la narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn 'Āmir ach-chāmmī*, dans les sons coronaux suivants : «*at-tā'*» ; «*al-ǧīm*» ; «*ad-dāl*» ; «*az-zāy*» ; «*as-sīn*» ; «*aṣ-ṣād*». Le point d'articulation de chacun de ces sons est situé dans la zone en forme de couronne, qui représente la partie antérieure de la mâchoire supérieure, située entre la racine des dents et la partie antérieure de la voile du palais.

Une telle gémination est à même d'accentuer la première syllabe des deux syllabes de gémination.

<u>*Application :*</u>

Hamza 116

إدغام تاء التأنيث فى الأصوات الهلالية لجعل المقطع الأول من مقطعى الإدغام منبورا فى قراءة ابن عامر الشامى

(تفسر هذه القاعدة إدغام ابن عامر تاء التأنيث فى الأصوات الهلالية الآتية: الثاء والجيم والذال والزاى والسين والصاد والضاد والظاء، وهذه كلها أصوات هلالية، أى أن مخرج كل منها واقع فى المنطقة التى تشبه الهلال، وهى الجزء الأمامى من الفك العلوى، من جذر الأسنان حتى مقدمة الحنك الصلب.

فقد قرأ ابن عامر بإدغام تاء التأنيث فى هذه الأصوات فى مثل:

﴿كذبت ثمود﴾ و ﴿نضجت جلودهم﴾، ﴿نزلت سورة﴾، ﴿حصرت صدورهم﴾، ﴿كانت ظالمة﴾.

<u>تطبيق</u>: ﴿كَذَّبَتۡ ثَمُودُ وَعَادُۢ بِٱلۡقَارِعَةِ ﴿٣﴾﴾ [الحاقة: 3].

مفتاح محمد السلطني /هشام عن ابن عامر

Gémination du «*tā'*» du féminin dans les sons coronaux dans la lecture d'*Ibn 'Āmir ach-chāmmī*

(Le «*tā'*» *avocalique* du féminin est assimilé, selon la narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn 'Āmir ach-chāmmī*, dans les sons coronaux suivants :

«*ath-thā'*» ; «*al-ǧīm*» ; «*aḏ-ḏāl*» ; «*az-zāy*» ; «*as-sīn*» ; «*aṣ-ṣād*» ; «*aḍ-ḍād*» ; «*aẓ-ẓ ā'*».

Le point d'articulation de chacun de ces sons est situé dans la zone en forme de couronne, qui représente la partie antérieure de la mâchoire supérieure, située entre la racine des dents et la partie antérieure de la voile du palais.

Une telle assimilation est à même d'accentuer la première syllabe des deux syllabes d'assimilation.

Application :
Hamza 117

Gémination du *«lām» avocalique* dans les sons coronaux dans la lecture d'*Ibn ʻĀmir ach-chāmmī*

(Le *«lām» avocalique* dans les deux entités *«hal»* et *«bal»* est assimilé, selon la narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn ʻĀmir ach-chāmmī*, dans les sons coronaux suivants :

«ath-thā'» ; *«at-tā'»* ; *«aṭ-ṭā'»* ; *«az-zāy»* ; *«as-sīn»* ; *«aḍ-ḍād»* ; *«an-n ūn»*.

Une telle assimilation est à même d'accentuer la première syllabe des deux syllabes d'assimilation.

Application :
Hamza 118

Gémination de nounation ou du nūn avocalique pour nasalisation dans la lecture d'*Ibn ʻĀmir ach-chāmmī*
(La gémination de nounation ou du *nūn avocalique* qu'effectue *Ibn ʻĀmir ach-chāmmī* dans *«al-lām»* et *«ar-rā'»* est accompagnée d'un nasillement, qui n'est, par définition, que la nasalisation de certains sons. Cette dernière est le résultat de l'enchâssement synchronisé du courant d'air de des deux chambres nasale et buccale. Certains linguistes contemporains ont signalé d'ailleurs que la chambre nasale représente une chambre de résonnance pour les sons nasalisés.
Grâce au nasillement dans la lecture *Ibn ʻĀmir ach-chāmmī* lors de la gémination de nounation ou du *nūn avocalique* dans *«al-lām»* et *ar-rā'»* , le son acquière un rythme particulier, dans lequel la consonne nasale se transforme en consonne nasalisée.

Application :

Hamza 117

إدغام اللام الساكنة فى الصامت الهلالى الذى يكون عقبها مباشرة لجعل المقطع الأول من مقطعى الإدغام منبورا فى قراءة ابن عامر الشامى (يتم إدغام اللام فى كل من ﴿هل﴾ و ﴿بل﴾ فى الصامت الذى يتبعها فى أول الكلمة التالية، إذا كان هذا الصامت واحدا من الأصوات الآتية: التاء والثاء والسين والزاى والطاء والضاد والنون. وعلى هذا الأساس أدغم هشام عن ابن عامر لام ﴿هل﴾ و ﴿بل﴾ فى الصامت الهلالى الموجود فى كل من: ﴿هل تعلم﴾ و﴿هل ثوب﴾ و﴿بل سولت﴾ و ﴿بل زين﴾ و ﴿بل طبع﴾ و ﴿بل ظننتم﴾ و ﴿بل ضلوا﴾ و ﴿هل ندلكم﴾.

تطبيق: ﴿فَهَلۡ تَرَىٰ لَهُم مِّنۢ بَاقِيَةٖ﴿٧﴾﴾ [الحاقة: 7].

مفتاح محمد السلطنى / هشام عن ابن عامر

Hamza 118

إدغام التنوين أو النون الساكنة بغنة للتأنيف فى قراءة ابن عامر (يجعل ابن عامر الشامى الإدغام بغنة مع اللام فى مثل ﴿هدى للمتقين﴾ و ﴿فإن لم تفعلوا﴾، ومع الراء فى مثل ﴿من ربهم﴾، و ﴿ثمرة رزقا﴾. والغنة ليست فى حقيقتها الصوتية إلا تأنيفا لبعض الأصوات. والتأنيف هو ناجم عن إخراج تيار الهواء من الحجرتين الأنفية والفموية فى وقت واحد. وقد أشار بعض علماء اللغة المعاصرين إلى أن الحجرة الأنفية تكون حجرة رنين للأصوات المؤنفة.
والغنة فى قراءة ابن عامر الشامى عند إدغامه النون أو التنوين فى اللام أو الراء، تجعل للصوت نسقا إيقاعيا خاصا، حيث يتحول الصامت الأنفى إلى صامت مؤنف.

تطبيق: ﴿(...)كُلَّمَا رُزِقُواْ مِنۡهَا مِن ثَمَرَةٖ رِّزۡقٗا قَالُواْ هَٰذَا ٱلَّذِي رُزِقۡنَا مِن قَبۡلُۖ (...)﴿٢٤﴾﴾ [البقرة: 24].

مفتاح محمد السلطنى / هشام عن ابن عامر

Hamza 119

Hamza 119

Gémination d'un son continu dans un autre continu dans la lecture de *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī*
(*Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* a lu par gémination du «*lām*» dans le «*rā'*», comme dans «*bal rāna*» du verset 14 de Sourate «*Al-Muṭafifīn*».

إدغام صوت استمراري في صوت استمراري في قراءة حمزة بن حبيب (قرأ حمزة الكوفي بإدغام اللام في الراء كما في ﴿بل ران﴾ من قوله ﷻ: ﴿كَلَّاۖ بَلۡ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِم مَّا كَانُواْ يَكۡسِبُونَ ١٤﴾ [المطففين: 14].)

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب

Application :
Hamza 120

Gémination d'un son continu dans un autre occlusive dans la lecture de *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī*

(*Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* a lu par gémination du «*thā'*» dans le «*tā'*», comme dans «*labith tum*» en deux occurrences du verset 19 de Sourate «*Al-Kahf*».

إدغام صوت استمراري في صوت وقفي في قراءة حمزة بن حبيب الكوفي (قرأ حمزة بإدغام الثاء في التاء كما في ﴿لبثتم﴾ كما في قوله ﷻ: ﴿وَكَذَٰلِكَ بَعَثۡنَٰهُمۡ لِيَتَسَآءَلُواْ بَيۡنَهُمۡۚ قَالَ قَآئِلٞ مِّنۡهُمۡ كَمۡ لَبِثۡتُمۡۖ قَالُواْ لَبِثۡنَا يَوۡمًا أَوۡ بَعۡضَ يَوۡمٖۚ قَالُواْ رَبُّكُمۡ أَعۡلَمُ بِمَا لَبِثۡتُمۡ فَٱبۡعَثُوٓاْ أَحَدَكُم بِوَرِقِكُمۡ هَٰذِهِۦٓ إِلَى ٱلۡمَدِينَةِ (...) ١٩﴾ [الكهف:19].

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب

Application :
Hamza 121

Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī a lu également par gémination du «*ḏāl*» dans le «*tā'*», comme dans «*iḏ tabarra'a*» en du verset 166 de Sourate «*Al-Baqara*».

وقرأ بإدغام الذال في التاء كما في ﴿إذ تبرأ﴾ من قوله ﷻ:﴿إِذۡ تَبَرَّأَ ٱلَّذِينَ ٱتُّبِعُواْ مِنَ ٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُواْ وَرَأَوُاْ ٱلۡعَذَابَ وَتَقَطَّعَتۡ بِهِمُ ٱلۡأَسۡبَابُ ١٦٦﴾ [البقرة: 166]

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب

Application :
Hamza 122

Gémination d'un son occlusive dans un autre continu dans la lecture de *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-Kūfī*

(Le *coranolecturologue Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-Kūfī* a lu par gémination du «*tī'*» dans le «*sīn*», comme dans «*anbatat sab' a*» du verset 261 de Sourate «*Al-Baqara*».

إدغام صوت وقفي في صوت استمراري في قراءة حمزة بن حبيب (قرأ حمزة بإدغام التاء في السين كما في ﴿أنبتت سبع﴾ من قوله ﷻ: ﴿مَّثَلُ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمۡوَٰلَهُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنۢبَتَتۡ سَبۡعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنۢبُلَةٖ مِّاْئَةُ حَبَّةٖۗ وَٱللَّهُ يُضَٰعِفُ لِمَن يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ٢٦١﴾ [البقرة: 261].

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب

<u>*Application :*</u>
Hamza 123

Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī a lu par gémination du «*dāl*» dans le *«ṣād»*, comme dans *«laqad ṣadaqa»* du verset 27 de Sourate «*Al-Fatḥ*».

<u>*Application :*</u>
Hamza 124

Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī a également lu par gémination du «*dāl*» dans le «*ḍād*», comme dans *«faqad ḍalla»* du verset 136 de Sourate «*An-Nisā'* ».

<u>*Application :*</u>
Hamza 125

Signalons ici que le «*ḍād*» n'était pas un son occlusive ni une occlusive comme on le prononce actuellement sous forme d'un «*dāl*» emphatique.
Il était en effet dans l'arabe ancien un son mou (continu fricatif) comme l'avait signalé «*Sibawīh*» dans sa référence «*Al-Kitāb*» et Ibn Al-Ḡazarī dans «*An-Nachr*».

Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-Kūfī a encore lu par gémination du «*dāl*» dans le «*ẓā'* », comme dans *«faqad ẓalama»* du verset 136 de Sourate «*An-Nisā'* ».
<u>*Application :*</u>
Hamza 126

Gémination d'une occlusive dans une autre occlusive dans la lecture de *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-Kūfī* (Le *coranolecturologue Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-Kūfī* a lu par gémination du «*dāl*» dans le «*ḡīm*», comme dans *«qad ḡ i' tukum»* du verset 49 de Sourate «*Al-' Imrān*».

<u>*Application :*</u>

Hamza 123

وقرأ بإدغام الدال فى الصاد كما فى ﴿لقد صدق﴾ من قوله ﷻ:

﴿لَّقَدۡ صَدَقَ ٱللَّهُ ٱلرُّءۡيَا بِٱلۡحَقِّۖ لَتَدۡخُلُنَّ ٱلۡمَسۡجِدَ ٱلۡحَرَامَ إِن شَآءَ ٱللَّهُ ءَامِنِينَ(...) ٢٧﴾ [الفتح: 27].

عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب

Hamza 124

كما قرأ أيضا بإدغام الدال فى الضاد كما فى ﴿فقد ضل﴾ من قوله ﷻ:﴿(...) وَمَن يَكۡفُرۡ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ فَقَدۡ ضَلَّ ضَلَٰلَۢا بَعِيدًا ١٣٦﴾ [النساء: 136].

عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب

Hamza 125

ونشير هنا أن "الضاد" لم يكن صوتا وقفيا انفجاريا كما ننطقه اليوم مثل ما تُنطق الدال المفخمة؛ فالضاد فى العربية القديمة كان صوتا رخوا (استمراريا احتكاكيا) كما أشار إلى ذلك سيبويه فى "الكتاب" وابن الجزرى فى "النشر فى القراءات العشر". وقد قرأ حمزة بإدغام الدال فى الظاء كما فى ﴿فقد ظلم﴾ من قوله ﷻ: ﴿(...) وَمَن يَفۡعَلۡ ذَٰلِكَ فَقَدۡ ظَلَمَ نَفۡسَهُۥۚ وَلَا تَتَّخِذُوٓاْ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ هُزُوٗاۚ وَٱذۡكُرُواْ نِعۡمَتَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡ وَمَآ أَنزَلَ (...) ٢٣١﴾ [البقرة: 231].)

عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب

Hamza 126

إدغام صوت وقفى فى صوت وقفى فى قراءة حمزة بن حبيب الكوفى (قرأ حمزة الكوفى بإدغام الدال فى الجيم وذلك فى ﴿قد جئتكم﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَرَسُولًا إِلَىٰ بَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ أَنِّي قَدۡ جِئۡتُكُم بِـَٔايَةٖ مِّن رَّبِّكُمۡ أَنِّيٓ أَخۡلُقُ لَكُم مِّنَ ٱلطِّينِ(...)٤٩﴾ [آل عمران: 49].

Hamza 127

Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī a lu par gémination du «*tā’*» dans le «*ǧīm*», comme dans «*naḍiǧat ǧulūduhum*» du verset 56 de Sourate «*An-Nisā’*».

Application :
Hamza 128

Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī a lu également par gémination du «*tā’*» dans le «*ṭā’*», comme dans «*bayyat ṭā’ifatun*» du verset 56 de Sourate «*An-Nisā’*».

Application :
Hamza 129

Gémination d’un son continu dans un autre continu selon la lecture du *coranolecturologue Al-Kisā’ī Al-Kūfī* (*Al-Kisā’ī Al-Kūfī* a géminé le «*lām*» dans le «*nūn*», qui sont deux sons continus, comme dans «*bal nattabi‘*» du verset 170 de Sourate «*Al-Baqara*» :

Application:
Hamza 130

Il a également procédé à la gémination du «lām» dans le «*ḏāl*», qui sont deux sons continus, comme dans «*yaf‘ al ḏālika*» du verset 231 de Sourate «*Al-Baqara*» :

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب
Hamza 127

وقرأ كذلك بإدغام التاء في الجيم كما في ﴿نضجت جلودهم﴾ من قوله ﷻ: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِـَٔايَٰتِنَا سَوۡفَ نُصۡلِيهِمۡ نَارٗا كُلَّمَا نَضِجَتۡ جُلُودُهُم بَدَّلۡنَٰهُمۡ جُلُودًا غَيۡرَهَا لِيَذُوقُواْ ٱلۡعَذَابَۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمٗا ٥٦﴾ [النساء: 56].

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب
Hamza 128

وقرأ أيضا بإدغام التاء في الطاء كما في ﴿بيت طائفة﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَيَقُولُونَ طَاعَةٞ فَإِذَا بَرَزُواْ مِنۡ عِندِكَ بَيَّتَ طَآئِفَةٞ مِّنۡهُمۡ غَيۡرَ ٱلَّذِي تَقُولُۖ وَٱللَّهُ يَكۡتُبُ مَا يُبَيِّتُونَۖ (...) ٨١﴾ [النساء: 81].

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب
Hamza 129

إدغام صوت استمراري في صوت استمراري في قراءة الكسائي الكوفي (لقد أدغم الكسائي الكوفي اللام في النون،

وهما صوتان استمراريان، في ﴿بل نتبع﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ٱتَّبِعُواْ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ قَالُواْ بَلۡ نَتَّبِعُ مَآ أَلۡفَيۡنَا عَلَيۡهِ ءَابَآءَنَآۚ أَوَلَوۡ كَانَ ءَابَآؤُهُمۡ لَا يَعۡقِلُونَ شَيۡـٔٗا وَلَا يَهۡتَدُونَ ١٧٠﴾ [البقرة: 170]؛

عبدالرشيد صوفي / الدوري عن الكسائي
Hamza 130

وأدغم اللام في الذال، وهما صوتان استمراريان، في ﴿يفعل ذلك﴾ من قوله ﷻ: ﴿(...) وَلَا تُمۡسِكُوهُنَّ ضِرَارٗا لِّتَعۡتَدُواْۚ وَمَن يَفۡعَلۡ ذَٰلِكَ فَقَدۡ ظَلَمَ نَفۡسَهُۥۚ وَلَا تَتَّخِذُوٓاْ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ هُزُوٗاۚ وَٱذۡكُرُواْ نِعۡمَتَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡ (...) ٢٣١﴾ [البقرة: 231]؛

Application:
🔊 Hamza 131

Il a encore procédé à la gémination du «*bā'*» dans le «*mīm*», qui sont deux sons continus, comme dans «*yu' aḏib man*» du verset 284 de Sourate «*Al-Baqara*» :

Application:
🔊 Hamza 132

❶ Gémination d'un son continu dans une plosive selon la lecture du *coranolecturologue Al-Kisā'ī Al-Kūfī* (*Al-Kisā'ī Al-Kūfī* a lu en procédant à la gémination du «*ḏāl*» (un son continu) dans le «*tā'*» (une plosive), comme dans l'expression «*' iḏ taḥussūnahum*» du verset 152 de sourate «*Āl-' Imrān*».

Application :
🔊 Hamza 133

Il a encore lu en procédant à la gémination du «*thā'*» (un son continu) dans le «*tā'*» (une plosive), comme dans le mot «*labithtum*» du verset 19 de sourate «*Al-Kahf*».

Application :
🔊 Hamza 134

❶ Gémination d'une plosive dans un son continu selon la lecture du *coranolecturologue Al-Kisā'ī Al-kūfī*

(*coranolecturologue Al-Kisā'ī Al-kūfī* a lu en procédant à la gémination du «*dāl*» dans le «*ẓā'*», comme dans l'expression «*faqad ẓalama*» du verset 231 de sourate «*Al-Baqara*».

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى
🔊 Hamza 131

وأدغم الباء فى الميم، وهما صوتان استمراريان، فى ﴿يعذب من﴾ من قوله ﷻ:﴿(...) وَإِن تُبْدُواْ مَا فِيٓ أَنفُسِكُمۡ أَوۡ تُخۡفُوهُ يُحَاسِبۡكُم بِهِ ٱللَّهُۖ فَيَغۡفِرُ لِمَن يَشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَآءُۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٌ ٢٨٤﴾ [البقرة: 284].)

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى
🔊 Hamza 132

❶ إدغام صوت استمرارى فى صوت وقفى فى قراءة الكسائى الكوفى (لقد أدغم الكسائى الذال فى التاء، كما فى ﴿إذ تحسونهم﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَلَقَدۡ صَدَقَكُمُ ٱللَّهُ وَعۡدَهُۥٓ إِذۡ تَحُسُّونَهُم بِإِذۡنِهِۦۖ حَتَّىٰٓ إِذَا فَشِلۡتُمۡ وَتَنَٰزَعۡتُمۡ فِي ٱلۡأَمۡرِ وَعَصَيۡتُم مِّنۢ بَعۡدِ مَآ أَرَىٰكُم مَّا تُحِبُّونَۚ (...) ١٥٢﴾ [آل عمران: 152]؛ عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى
🔊 Hamza 133

وأدغم أيضا الثاء فى التاء فى ﴿لبثتم﴾ من قوله ﷻ:﴿وَكَذَٰلِكَ بَعَثۡنَٰهُمۡ لِيَتَسَآءَلُواْ بَيۡنَهُمۡۚ قَالَ قَآئِلٞ مِّنۡهُمۡ كَمۡ لَبِثۡتُمۡۖ قَالُواْ لَبِثۡنَا يَوۡمًا أَوۡ بَعۡضَ يَوۡمٖۚ قَالُواْ رَبُّكُمۡ أَعۡلَمُ بِمَا لَبِثۡتُمۡ فَٱبۡعَثُوٓاْ أَحَدَكُم بِوَرِقِكُمۡ هَٰذِهِۦٓ إِلَى ٱلۡمَدِينَةِ (...) ١٩﴾ [الكهف:19].

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى
🔊 Hamza 134

❶ إدغام صوت وقفى فى صوت استمرارى فى قراءة الكسائى (لقد قرأ الكسائى بإدغام الدال فى الظاء، كما فى ﴿فقد ظلم﴾ من قوله ﷻ: ﴿(...) وَمَن يَفۡعَلۡ ذَٰلِكَ فَقَدۡ ظَلَمَ نَفۡسَهُۥۚ وَلَا تَتَّخِذُوٓاْ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ هُزُوٗاۚ وَٱذۡكُرُواْ نِعۡمَتَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡ وَمَآ أَنزَلَ (...)٢٣١﴾ [البقرة: 231].)

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى

Application :
Hamza 135

Il a également lu en procédant à la gémination du «*tā’*» dans le «*sīn*», comme dans l’expression «*anbatat sab‘a*» du verset 261 de sourate «*Al-Baqara*».

Application :
Hamza 136

Il a encore lu en procédant à la gémination du «*dāl*» dans le «*ṣād*», comme dans l’expression «*walaqad ṣadaqakum*» du verset 152 de sourate «*Āl-‘Imrān*».

Application :
Hamza 137

Il a lu en procédant à la gémination du «*tā’*» dans le «*sīn*», comme dans l’expression «*wagā’at sakratu*» du verset 19 de sourate «*Qāf*».

Application :
Hamza 138

Gémination d’une plosive dans un son complexe selon la lecture du *coranolecturologue Al-Kisā’ī Al-kūfī*

(Le *coranolecturologue Al-Kisā’ī Al-kūfī* a lu en procédant à la gémination du «*dāl*» (une plosive) dans le «*ǧīm*» (un son complexe qui comporte un peu du «*dāl*»), comme dans l’expression «*waqad ǧi’ tukum*» du verset 49 de sourate «*Āl-‘ Imrān*».

Application :
Hamza 139

Gémination d’une plosive dans une autre plosive selon la lecture du *coranolecturologue Al-Kisā’ī Al-kūfī*

Hamza 135

وأدغم التاء في السين كما في ﴿أنبتت سبع﴾ من قول الله ﷻ:

﴿مَّثَلُ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمۡوَٰلَهُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنۢبَتَتۡ سَبۡعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنۢبُلَةٖ مِّاْئَةُ حَبَّةٖۗ وَٱللَّهُ يُضَٰعِفُ لِمَن يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ٢٦١﴾ [البقرة: 261].

عبدالرشيد صوفي / الدوري عن الكسائي

Hamza 136

وأدغم الدال في الصاد كما في ﴿ولقد صدقكم﴾ من قوله ﷻ : ﴿وَلَقَدۡ صَدَقَكُمُ ٱللَّهُ وَعۡدَهُۥٓ إِذۡ تَحُسُّونَهُم بِإِذۡنِهِۦۖ حَتَّىٰٓ إِذَا فَشِلۡتُمۡ وَتَنَٰزَعۡتُمۡ فِي ٱلۡأَمۡرِ (...) ١٥٢﴾ [آل عمران: 152]؛

عبدالرشيد صوفي / الدوري عن الكسائي

Hamza 137

وأدغم التاء في السين كما في ﴿وجاءت سكرة﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَجَآءَتۡ سَكۡرَةُ ٱلۡمَوۡتِ بِٱلۡحَقِّۖ ذَٰلِكَ مَا كُنتَ مِنۡهُ تَحِيدُ ١٩﴾ [ق: 19]

عبدالرشيد صوفي / الدوري عن الكسائي

Hamza 138

إدغام صوت وقفي في صوت مركب في قراءة الكسائي (قرأ الكسائي بإدغام الدال وهو صوت وقفي في الجيم وهو صوت مركب كما في ﴿قد جئتكم﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَرَسُولًا إِلَىٰ بَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ أَنِّي قَدۡ جِئۡتُكُم بِـَٔايَةٖ مِّن رَّبِّكُمۡ أَنِّيٓ أَخۡلُقُ لَكُم مِّنَ ٱلطِّينِ كَهَيۡـَٔةِ ٱلطَّيۡرِ فَأَنفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيۡرَۢا بِإِذۡنِ ٱللَّهِۖ (...) ٤٩﴾ [آل عمران: 49]

عبدالرشيد صوفي / الدوري عن الكسائي

Hamza 139

إدغام صوت وقفي في صوت وقفي في قراءة الكسائي (إن إدغام صوت وقفي في صوت وقفي ليس خاصا بالكسائي بل هو

(Remarquons d'emblée qu'une telle gémination n'est exclusivité du *coranolecturologue Al-Kisā'ī Al-kūfī* , en effet, elle objet d'unanimité de tous les *coranolecturologues*.
Le coranolecturologue Al-Kisā'ī Al-kūfī a lu en procédant à la gémination du «*dāl*» (une plosive) dans le «*tā'*» (une plosive), comme dans l'expression *«laqd tāba»* du verset 117 de sourate «*At-Tawba*».

إدغام عليه إجماع كل القراء، وذلك في مثل ﴿لقد تاب﴾ من قوله ﷻ: ﴿لَّقَد تَّابَ ٱللَّهُ عَلَى ٱلنَّبِيِّ وَٱلْمُهَٰجِرِينَ وَٱلْأَنصَارِ ٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ ٱلْعُسْرَةِ مِنۢ بَعْدِ مَا كَادَ تَزِيغُ قُلُوبُ فَرِيقٍ مِّنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُۥ بِهِمْ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ۝١١٧﴾ [التوبة: 117]. ويطبع هذا الإدغام صوتيا بالتحول من جهر إلى همس، ذلك أن الدال صوت مجهور والتاء صوت مهموس.

<u>Application :</u>
Hamza 140

عبدالرشيد صوفي / الدوري عن الكسائي
Hamza 140

Gémination du «bā'» vocalisé dans le «mīm» vocalisé dans la lecture de *Khalaf Al-Bazzār Al-kūfī*

إدغام الباء المتحركة في الميم المتحركة في قراءة خلف البزار (هو صنف من إدغام المتحرك في المتحرك (الإدغام الكبير) ، كما في ﴿ويعذب من﴾ من قوله ﷻ: ﴿لِّلَّهِ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلْأَرْضِ ۗ وَإِن تُبْدُواْ مَا فِيٓ أَنفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ يُحَاسِبْكُم بِهِ ٱللَّهُ ۖ فَيَغْفِرُ لِمَن يَشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَآءُ ۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝٢٨٤﴾ [البقرة: 284].

(Ceci est un exemple de *grande gémination* d'une consonne vocalisée dans une consonne vocalisée.
Khalaf Al-Bazzār Al-kūfī a géminé le *«bā'»* vocalisé par /u/ dans le «*mīm*» (vocalisé par /a/, comme dans « *yu'athibu man*» du verset 284 de sourate «*Al-' Baqara*».

<u>Application :</u>
Hamza 141

مفتاح محمد السلطني / إدريس عن خلف.
Hamza 141

Gémination d'une consonne continue dans une consonne continue dans la lecture de *Khalaf Al-Bazzār Al-kūfī*
(*Khalaf Al-Bazzār Al-kūfī* a géminé le «*lām*» (consonne continue) dans le «*rā'*» (consonne continue), comme dans « *bal rāna*» du verset 14 de sourate « *Al-' Muṭaffifīn*».

إدغام صامت استمراري في صامت استمراري في قراءة خلف البزار (لقد أدغم خلف البزار اللام (صامت استمراري) في الراء (صامت استمراري)، كما في ﴿بل ران﴾ من قوله ﷻ: ﴿كَلَّا ۖ بَلْ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِم مَّا كَانُواْ يَكْسِبُونَ ۝١٤﴾ [المطففين: 14].

<u>Application :</u>
Hamza 142

مفتاح محمد السلطني / إدريس عن خلف.
Hamza 142

<u>Remarque</u> :
Les consonnes continues sont des consonnes non interrompues, s'opposant sur ce plan aux consonnes obstruantes qui sont des consonnes interrompues (par exemple [*p t d*]). Au niveau articulatoire, il y a, lors de la production d'une

<u>ملاحظة</u>: الصوامت الاستمرارية هي الصوامت غير المقطوعة، التي تقابل على هذا الأساس الصوامت الانسدادية التي هي صوامت منقطعة.

consonne continue, constriction du conduit vocal et non pas obstruction: le passage de l'air est donc continu. Les fricatives [*f s j*], par exemple, sont des consonnes continues.)

يتم، على المستوى النطقى، عند إنتاج صامت استمرارى انقباض القناة النطقية وليس انسدادها، وبالتالى يتم مرور التيار الهوائى بشكل مستمر وغير منقطع. الأصوات الاحتكاكية هى مثلا أصوات استمرارية.)

Gémination d'une consonne continue dans une occlusive dans la lecture de *Khalaf Al-Bazzār Al-kūfī* (*Khalaf Al-Bazzār Al-kūfī* a géminé le «*thāl*» (consonne continue) dans le « *dāl* » (consonne occlusive), comme dans « *ith dakhalū*» du verset 22 de sourate « *An-' Nisā'*» .

إدغام صامت استمرارى فى صامت وقفى فى قراءة خلف البزار (لقد أدغم خلف البزار الذال (صامت استمرارى) فى الدال (صامت وقفى)، كما فى ﴿إذ دخلوا﴾ من قوله ﷻ: ﴿إِذ دَّخَلُواْ عَلَيۡهِ فَقَالُواْ سَلَٰمٗا قَالَ إِنَّا مِنكُمۡ وَجِلُونَ ٥٢﴾ [الحجر: 52]

Application :

Hamza 143

مفتاح محمد السلطى / إدريس عن خلف.

Hamza 143

Gémination d'une occlusive dans une consonne continue dans la lecture de *Khalaf Al-Bazzār Al-kūfī*

(*Khalaf Al-Bazzār Al-kūfī* a géminé le « *dāl* » (consonne occlusive) dans le « *sīn* » (consonne continue), comme dans « *qad salaf*» du verset 22 de sourate « *An-'Nisā'*» .

إدغام صامت وقفى فى صامت استمرارى فى قراءة خلف البزار (لقد أدغم خلف البزار الدال (صامت وقفى) فى السين (صامت استمرارى)، كما فى ﴿ما قد سلف﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَلَا تَنكِحُواْ مَا نَكَحَ ءَابَآؤُكُم مِّنَ ٱلنِّسَآءِ إِلَّا مَا قَد سَّلَفَۚ إِنَّهُۥ كَانَ فَٰحِشَةٗ وَمَقۡتٗا وَسَآءَ سَبِيلًا ٢٢﴾ [النساء: 22].

Application :

Hamza 144

مفتاح محمد السلطى / إدريس عن خلف.

Hamza 144

Remarque :

Les consonnes continues sont des consonnes non interrompues, s'opposant sur ce plan aux consonnes obstruantes qui sont des consonnes interrompues (par exemple [p t d]). Au niveau articulatoire, il y a, lors de la production d'une consonne continue, constriction du conduit vocal et non pas obstruction: le passage de l'air est donc continu. Les fricatives [f s j], par exemple, sont des consonnes continues.)

ملاحظة: الصوامت الاستمرارية هى الصوامت غير المنقطعة، التى تقابل على هذا الأساس الصوامت الانسدادية التى هى صوامت منقطعة.

يتم، على المستوى النطقى، عند إنتاج صامت استمرارى انقباض القناة النطقية وليس انسدادها، وبالتالى يتم مرور التيار الهوائى بشكل مستمر وغير منقطع. الأصوات الاحتكاكية هى مثلا أصوات استمرارية.)

Gémination d'une occlusive dans une autre occlusive dans la lecture de *Khalaf Al-Bazzār Al-kūfī*
(*Khalaf Al-Bazzār Al-kūfī* a géminé le « *dāl* » (consonne occlusive) dans le « *gīm* » (également consonne occlusive), comme dans « *qad ǧi' tukum* » du verset 49 de sourate « *Al-*

إدغام صامت وقفى فى صامت وقفى فى قراءة خلف البزار (لقد أدغم خلف البزار الدال (صامت وقفى) فى الجيم (صامت وقفى)، كما فى ﴿قد جئتكم﴾ من قوله ﷻ : ﴿وَرَسُولًا إِلَىٰ بَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ أَنِّي قَد جِّئۡتُكُم بِـَٔايَةٖ مِّن رَّبِّكُمۡ أَنِّيٓ

‘ imrān » .

<u>*Application :*</u>

Hamza 145

Fluidité n.f

Explain030 / *Dr. Ayman*

(Dans le système phonétique arabe, c’est le premier élément de la dichotomie phonétique ***Fluidité/Lourdeur***, qui correspond à la facilité et la fluidité dont se prononcent certaines consonnes arabes. Techniquement, ces consonnes se prononcent du bout de la langue ou du bout de lèvres.)

Fluidité /Lourdeur

(Dans le système phonétique arabe, c’est une dichotomie phonétique dans laquelle s’opposent six (6) consonnes regroupées dans la phrase abstraite :«فرَّ من لب», qui se prononcent du bout de la langue ou du bout de lèvres et les 23 consonnes restantes, qui se prononcent un peu lourdement.)

Quarts du Saint Coran

(C’est le fait de découper, pour des buts pratiques, le Coran en deux cent quarante parties.)

Quatre Sourates célèbres (Ce sont les quatre Sourate du Saint Coran : «*Al-Qiyyāmah*», «*Al-Muṭaffifīn*», «*Al-Balad* » et «*Al-Humazah*». Elles sont qualifiées de célèbres car les *coranolecturologues* les connaissent très bien du fait de leur particularité qui réside dans le mot débutant chacune d’elle.
La rencontre de ce mot avec le dernier mot de la Sourate précédente conduit à une

أَخۡلُقُ لَكُم مِّنَ ٱلطِّينِ كَهَيۡـَٔةِ ٱلطَّيۡرِ فَأَنفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيۡرَۢا بِإِذۡنِ ٱللَّهِۖ وَأُبۡرِئُ ٱلۡأَكۡمَهَ وَٱلۡأَبۡرَصَ وَأُحۡيِ ٱلۡمَوۡتَىٰ بِإِذۡنِ ٱللَّهِۖ (...)﴿٤٩﴾ [آل عمران: 49].

مفتاح محمد السلطنى / إدريس عن خلف.

Hamza 145

الإذلاق

Explain030 / د.أيمن رشدى سويد

(هو فى النظام الصوتى العربى العنصر الأول من عنصرى التقابل الصوتى **إذلاق/ إصمات**، والإذلاق هو الفصاحة والخفة فى الكلام، وحروفه ستة مجموعة فى قولهم (فِرَّ من لُبِّ)؛ وضد الإذلاق الإصمات وهو صعوبة وثقل النطق بالحرف.)

الإذلاق والإصمات (صفتان متضادتان، والإذلاق هو الفصاحة والخفة فى الكلام، وحروفه ستة مجموعة فى قولهم (فِرَّ من لُبِّ)؛ وضد الإذلاق الإصمات وهو صعوبة وثقل النطق بالحرف. نشير أن الإذلاق أو الذلاقة مصطلح استعمله الخليل بن أحمد الفراهيدى واعتبر أن حروف الذلاقة هى أخف الحروف وأحسنها امتزاجا بغيرها، مما رشحها لتكون معيارا للحكم على أعجمية أو عروبة الكلمات الرباعية والخماسية. "وحروف الإذلاق هى أكثر الأصوات استعمالا لما فيها من الخفة وسهولة النطق دون كلفة سواء أكان ذلك من اللسان أم من الشفة." (كمال بشر، 2000).)

أرباع القرآن (هو تقسيم القرآن إلى مائتين وأربعين قسما. كل أربعة أرباع تكون حزبا من الأحزاب الستين، وكل ثمانية أرباع تكون جزءا من الأجزاء الثلاثين.)

الأربع الزُّهْر (اصطلاح يطلقه علماء القراءات على أربع سور من القرآن الكريم: القيامة والمطففين والبلد والهمزة، وهى التى ورد فيها عن بعض أئمة القراءة الفصل بينها وبين التى قبلها بالبسملة فى المواضيع الأربعة لمن له السكت، واختار بعضهم السكت للواصل إذا لم يبسمل، وإنما اختاروا ذلك تجنبا لقبح معنى الوصل عندها، ففصلوا بذلك بين تتابع

répugnance de sens : le dernier mot de Sourate «*Al-Mudaththir*» est «*al-maghfirah*» et le premier mot de Sourate «*Al-Qiyyāmah*» est l’entité de négation «*lā*», et si ces deux mots sont regroupés sans séparation, cela peut suggérer le refus d’une valeur dont a besoin chaque serviteur.
De même pour les autres contextes, le mot «*ğannatī*» de Sourate «*Al-Fağr* » ne peut pas coïncider avec l’entité de négation «*lā*» au début de Sourate « *Al-Balad* » ; le mot «*lillāh*» de Sourate « *Al-Infiṭār* » ne doit pas coïncider avec le mot «*waylun*» au début de Sourate « *Al-Muṭaffifīn* » ; et finalement, le mot «*bişṣ abr*» de Sourate « *Al-‘Aṣr*» ne doit pas coïncider avec le mot «*waylun*» au début de Sourate « *Al-Humazah* ».
En conséquence, ceux qui ont lu avec la «*basmala*» doivent absolument marquer un arrêt au terme de celle-ci ; puis continuer la lecture :

Application1 :
Hamza 146

pplication2 :
Hamza 147

Application3 :
Hamza 148

Application4 :
Hamza 149

Règels des Quatre (Sourates) célèbres
(Ce sont les quatre Sourate du Saint Coran :

﴿لا﴾ و ﴿ويل﴾ فى أوائل هذه السور مع ما قبلها من السور المختومة بلفظ ﴿المغفرة﴾ فى آخر سورة المدثر قبل سورة القيامة، ولفظ الجلالة ﴿لله﴾ فى آخر سورة الانفطار قبل المطففين، و ﴿جنتى﴾ فى آخر الفجر قبل سورة البلد، و ﴿بالصبر﴾ فى آخر سورة العصر قبل سورة الهمزة؛ وسميت الزهر لشهرتها بين أهل هذا الشأن، ويقال لها أيضا : الأربع الغر، وألح القراء على عدم التفرقة بين هذه السور وغيرها فى أحكام البسملة والوصل والسكت.)

تطبيقات: ﴿وَمَا تَذْكُرُونَ إِلَّآ أَنْ يَّشَآءَ ٱللَّهُ هُوَ أَهْلُ ٱلتَّقْوىٰ وَأَهْلُ ٱلْمَغْفِرَةِ ۝٥٦ بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ لَآ أُقْسِمُ بِيَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ ۝١﴾ [المدثر:56؛ القيامة:1].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Hamza 146

﴿وَٱدْخُلِي جَنَّتِي ۝٣٠ بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ لَآ أُقْسِمُ بِهَٰذَا ٱلْبَلَدِ ۝١﴾ [الفجر:30؛ البلد:1]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Hamza 147

﴿يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِّنَفْسٍ شَيْـًٔا ۖ وَٱلْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِّلَّهِ ۝١٩ بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ ۝١﴾

[الانفطار:19؛ المطففين:1]

مفتاح محمد السلطنى / ابن ذكوان عن ابن عامر.

Hamza 148

﴿إِلَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَتَوَاصَوْا۟ بِٱلْحَقِّ وَتَوَاصَوْا۟ بِٱلصَّبْرِ ۝٣ بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ ۝١﴾ [العصر:3؛ الهمزة:1].

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو .

Hamza 149

حكم الأربع الزهر (قال الشاطبى: "وبعضهم فى الأربع الزُّهْر بسملا." وحكم هذه الأربع الزهْر هو: ـ اختيار بعض

«*Al-Qiyyāmah*», «*Al-Muṭaffifīn*», «*Al-Balad* » et «*Al-Humazah*».
Elles sont qualifiées de célèbres car les *coranolecturologues* les connaissent très bien du fait de leur particularité qui réside dans le mot débutant chacune d'elle.

Ach-Chaaṭibī dit: « Certains d'entre eux ont procédé à la basmala entre les quatre célèbres et les sourates qui les précèdent.»

Explain031 / *Dr. Ayman*

Séquençage n.m (C'est un terme, en coranolecturologie, qui désigne une méthode de collection des narrations et des lectures coraniques, laquelle est répondue dans certains pays musulmans comme le Maroc. En vertu de cette méthode, les étudiants des lectures coraniques apprennent les narrations en les regroupant en séquence dans un seul cycle coranique par usage de symbolismes alphabétiques utilisés pour désigner les coranolecturologues et les coranonarratologues, comme dans l'exemple cité dans l'article arabe ci-contre.)

Al-'Irsāl

(C'est le fait de vocaliser le *yā'* complément par la voyelle /a/, comme dans l'expression coranique *«iniya 'a' lamu»* du verset 33 de Sourate *«Al-Baqara »* selon la lecture des *coranolecturologues* qui ont lu avec vocalisation /a/ du «*yā'*» :

<u>*Application :*</u>
Hamza 150

Mais ce terme, bien qu'il paraisse spécifique étant donné qu'il désigne un type particulier de vocalisation /a/, il est utilisé de manière contradictoire pour désigner le phénomène d'*avocalisation potentielle* du *yā'* du locuteur ou du *yā'* complément.)

Piliers de la lecture coranique valide

(Les *piliers* de la *lecture coranique admise* sont au nombre de trois :

أهل الأداء الفصل بالبسملة بين المدثر والقيامة، وبين الانفطار والمطففين، وبين الفجر والبلد، وبين العصر والهمزة، لمن ورد عنه السكت فى غيرهن، وهم: ورش وأبو عمرو البصرى وابن عامر الشامى ويعقوب الحضرمى.

ـ واختار بعض أهل الأداء أيضا السكت بين السور المذكورة سابقا لمن روى عنه الوصل فى غيرهن، وهم : ورش وأبو عمرو البصرى وابن عامر الشامى وحمزة بن حبيب ويعقوب الحضرمى.)

د.أيمن رشدى سويد / *Explain031*

الإرداف (هو مصطلح فى القراءات القرآنية يدل على طريقة من طرق جمع الروايات والقراءات ، منتشرة فى بعض البلاد الإسلامية كالمغرب، حيث أن طلبة القراءات يحفظون الروايات بضم بعضها لبعض فى ختمة واحدة، مستعملين رموز (أبى جاد)، وذلك بكتابتها فوق الحرف المختلف فيه؛ فمثلًا حين يكتبون : (وأرجلِكم إلى الكعبين) فإنهم يضعون فوقها رموز من قرؤوا لام (أرجلكم) مجرورًا ، وهم ابن كثير المكى وأبو عمرو البصرى (حق)، وحمزة الكوفى وشعبة (فص)، فيكتبونها هكذا : (وأرجلِكم [حق فص] إلى الكعبين).)

الإرسال (هو تحريك ياء الإضافة (أو ياء المتكلم) بالفتح، كما فى ﴿إنى أعلم﴾ من سورة البقرة : ﴿قَالَ يَـٰٓـَٔادَمُ أَنۢبِئۡهُم بِأَسۡمَآئِهِمۡۖ فَلَمَّآ أَنۢبَأَهُم بِأَسۡمَآئِهِمۡ قَالَ أَلَمۡ أَقُل لَّكُمۡ إِنِّيٓ أَعۡلَمُ غَيۡبَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَأَعۡلَمُ مَا تُبۡدُونَ وَمَا كُنتُمۡ تَكۡتُمُونَ ٣٣﴾ [البقرة:33].

محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع .

Hamza 150

ونشير هنا أن هذا المصطلح استعمل لإفادة معانى أخرى ، ومنها معنى يناقض تماما معنى الفتح الذى أسلفناه، وهو سكون ياء الإضافة.)

أركان القراءة الصحيحة (أركان القراءة فى علم القراءات القرآنية هى ثلاثة:

1-***Conformité linguistique*** :
Elle doit être conforme au moins à une des variantes de l'Arabe classique.

2-***Conformité graphique*** :
Elle doit être graphiquement conforme à l'un des *Muṣḥaf d'Otmān*, même si cet accord n'est que probable ; étant donné que, lors de la transcription des ces *Muṣḥaf* , la ponctuation n'était pas encore en vigueur. Ainsi, la distinction entre le « *qāf* » et le « *fā'* » dans les *Muṣḥaf* n'était que probable ou arbitraire. En outre, les *Muṣḥaf* envoyés par *Otmān* à destination des autres pays n'étaient pas des copies originelles du *Muṣḥaf Al-imām*. Par exemple, le verset 101 de Sourate « *At-Tawba* » dans le *Muṣḥaf* de la Mecque comporte l'entité «*min*» qui est inexistante dans le *Muṣḥaf* envoyé à *Al-kūfa* :

Application:
Hamza 151

Application:
Hamza 152

3-***Conformité d'authenticité***:
Elle doit jouir d'une chaîne de transmission authentique.)

Explain032 / *Dr. Al-Marākibī*

Principes de transcription du Saint Coran

(1- Le *Saint Coran* doit correspondre et être adapté aux scripts qui existaient dans le

1ـ موافقة اللغة العربية ولو بوجه من الوجوه.

2ـ موافقة أحد المصاحف العثمانية ولو احتمالا، لأن حينما كتبت المصاحف العثمانية لم يكن نظام تنقيط الحروف العربية قد وضع بعد، فكانت الكلمة الواحدة غير محددة ومحتملة الحروف، ويتردد أمر الحرف بين كونه ياء أو تاء وفاء أو قافا وهكذا، والمصاحف المبعوثة إلى الأمصار كانت متفاوتة فى مواضع أخر نحو زيادة كلمة ﴿من﴾ التى كان ابن كثير المكى يقرؤها فى قوله ﷻ : ﴿وَٱلسَّـٰبِقُونَ ٱلۡأَوَّلُونَ مِنَ ٱلۡمُهَٰجِرِينَ وَٱلۡأَنصَارِ وَٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُم بِإِحۡسَٰنٖ رَّضِيَ ٱللَّهُ عَنۡهُمۡ وَرَضُواْ عَنۡهُ وَأَعَدَّ لَهُمۡ جَنَّـٰتٖ تَجۡرِي مِنۡ تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدٗاۚ ذَٰلِكَ ٱلۡفَوۡزُ ٱلۡعَظِيمُ ١٠١﴾ [التوبة: 101].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Hamza 151

بينما لم ترد هذه الكلمة فى المصحف الذى أرسل إلى الكوفة: ﴿وَٱلسَّـٰبِقُونَ ٱلۡأَوَّلُونَ مِنَ ٱلۡمُهَٰجِرِينَ وَٱلۡأَنصَارِ وَٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُم بِإِحۡسَٰنٖ رَّضِيَ ٱللَّهُ عَنۡهُمۡ وَرَضُواْ عَنۡهُ وَأَعَدَّ لَهُمۡ جَنَّـٰتٖ تَجۡرِي تَحۡتَهَا ٱلۡأَنۡهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدٗاۚ ذَٰلِكَ ٱلۡفَوۡزُ ٱلۡعَظِيمُ ١٠٠﴾ [التوبة: 100].

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Hamza 152

3 ـ صحة السند (وذلك بأن تنتقل القراءة بالسند الصحيح المتصل مشافهة وعرضا وسماعا وتشتهر وتستفيض. وقد صرح بعض العلماء بضرورة التواتر (أى أن ينقل القراءة جمع عن جمع يستحيل اتفاقهم عل الكذب فى كل طبقة من طبقات السند.)

Explain032 / د.جمال المراكبي

أركان كتابة القرآن الكريم

(1ـ مبدئيا ينبغى أن يكتب القرآن الكريم وفق الرسم

Muṣḥaf de *l'Imām Otmān* ; mais à cette époque il n'y avait pas de signes diacritiques vocaliques de ponctuation.

2- La langue du *Saint Coran* est la langue arabe.

3- Le *Saint Coran* a été rapporté par de nombreuses personnes par voie de narration successive authentique, ou par *authentification* (*At-tawātur*).)

Septièmes du Saint Coran

(C'est le découpage du Saint Coran en sept septièmes.)

Sourate Al-'Isrā' (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets varie selon les lectures coraniques entre 110 et 111. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est dix-septième.)

Elision n.f

(Ce terme signifie conventionnellemnt l'élision absolue de la *hamza* avec sa voyelle sans avoir à la remplacer par quoique ce soit.
On dit également qu'il s'agit de supprimer l'une des deux *hamza* accolées.
L'élision ne se produit que sur la *hamza vocalisée*. Voici un exemple de l'élision de la première *hamza* de l'expression caranique « *ǧā'a 'amrunā* » du verset 82 de sourate *Hūd* selon la narration de *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī*.

Application :
Hamza 153

Avocalisation n.f (C'est l'opération phonétique en vertu de laquelle une consonne vocalisée par une voyelle se transforme en une consonne *avocalisée*. Par exemple, le « *ǧīm* » dans la transformation linguistique suivante : «*'aǧabun*» → «*'uǧ bun*» a subi une *avocalisation*.)

Issnād (Prenant en compte la définition arabe proposée, de nombreuses tentatives de traduction de ce terme sont essayées ici : le *Issnād* c'est la chaîne

العثمانى على عهد خليفة المسلمين عثمان بن عفان رضى الله عنه؛ إلا أن فى تلك الفترة لم يكن الشكل (الحركات بمختلف أصنافها من فتح وضم وكسر...) والتنقيط مستعملين بعدُ.

2ـ لغة القرآن الكريم هى اللغة العربية (اللسان العربى المبين).

3ـ القرآن الكريم منقول إلينا عن طريق الروايات المتواترة التى تكفل بها العديد من الرواة الثقاة الذين تمتعوا بالصدق والمصداقية؛ وهذا الركن يسمى طريق التواتر.)

أسباع القرآن (هناك تقسيم سباعى للقرآن الكريم يقسم كتاب الله بموجبه إلى سبعة أسباع ؛ فمثلا السبع الأول يمتد من الفاتحة إلى الآية 61 من سورة النساء.)

الإسراء (سورة ~) (هى سورة مكية عدد آياتها 110 أو 111 حسب القراءات، وترتيبها فى المصحف هو 17.)

الإسقاط (يحتمل اصطلاحيا معنى أساسى وهو : حذف الهمزة مع حركتها مطلقا دون التعويض عنها بشىء، وقيل إعدام إحدى الهمزتين المتلاصقتين بحيث لا يبقى لها صورة، ولم يأت هذا إلا فى الهمزة المتحركة. ومثال ذلك إسقاط الهمزة الأولى كما فى قراءة قالون عن نافع المدنى، من ﴿جَآءَ أَمْرُنَا﴾ فى قوله ﷻ: ﴿فَلَمَّا جَا أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِّن سِجِّيلٍ مَّنضُودٍ ﴿٨٢﴾﴾ [هود: 82]

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع.
Hamza 153

الإسكان (الإسكان هو عملية صوتية تتجلى فى تحول الصامت (أو الحرف) المصوت أو المتحرك بحركة من الحركات إلى صامت غير متحرك. ومثال ذلك إسكان حرف الجيم الذى كان متحركا بالفتح فى التحويل اللغوى: "عَجَبٌ" ← "عُجْبٌ".)

الإسناد (السند أو الإسناد فى الاصطلاح هو طريق المتن، أى سلسلة الرواة الذين نقلوا المتن عن مصدره الأول، وسمى

de transmission ou la chaîne de référence ou la chaîne de la narration coranique qui consiste à rapporter et à transmettre par *At-tawātur* (Authentification) un corpus oral ou graphique ou écrit par de nombreux rapporteurs. C'est ainsi que le Saint Coran nous est parvenu de notre Prophète *Mohammed*, qu'*Allah* le bénisse et le salut, par mémorisation par cœur de main en main.)

Exemple d'une chaîne de transmission du Chakh *Ayman Rouchdi Souad* d'après son *Chaykh Abdelaziz Ouyoun As-soud* que la *Miséricorde d'Allah soit sut lui* :

Hamza Vidéo005

Chaîne d'authenticité des lectures coraniques des dix coranolecturologues (Le Grand taxinomiste *Ibn Al-Ǧazarī*, que la Miséricorde d'Allah soit sur lui ; a cité les Chaînes complètes d'authenticité des lectures coraniques des dix *coranolecturologues* dans son ouvrage : «*An-Nachr fī A-Qirā'āt Al-'Achr*».)

Types de chaînes d'authenticité

(*Chihāb Addīn 'Alqaṣṭalānī* classe les chaînes d'authenticité en trois types :

1-Chaîne d'authenticité valide ou continue;

2-Chaîne d'authenticité conforme ;

3-Chaîne d'authenticité faible .)

Importance de la chaîne de narration dans la coranolecturologie (*Ibn Al-Mubārak* a dit : «Le *Issnād* est partie intégrante de la religion musulmane, sans lequel chacun pourrait dire ce qu'il veut dire.» « Quiconque qui veut savoir sa religion sans le *Issnād*, dit-il, est comme celui qui veut franchir les étages sans escaliers.»

L'Imām Ahmed dit : «la demande de l'*Issnād*

هذا الطريق سنداً إما لأن المسند يعتمد عليه في نسبة المتن إلى مصدره.

والسند عند علماء القراءات هو سلسلة الرواة الذين نقلوا القراءة، والرواية، والطريق، والوجه عن المصدر الأول. وإن شئت قلت: هو الطريق الموصلة إلى القرآن. (الإسناد عند علماء القراءات، محمد بن سيدي محمد محمد الأمين، الجامعة الإسلامية بالمدينة المنورة، 1425 هـ.)

مثال: سند فضيلة الشيخ أيمن رشدى سويد عن شيخه عبدالعزيز عيون السود رحمه الله :

Hamza Vidéo005

إسناد قراءات القراء العشرة

(ذكر المحقق الكبير ابن الجزري رحمه الله الإسناد الكامل لكل قارئ من القراء العشرة، وذلك في كتابه "النشر في القراءات العشر".)

أنواع الإسناد في القراءات القرآنية (يقسم شهاب الدين القسطلاني الإسناد إلى الأنواع الآتية:

1ـ الإسناد الصحيح: "وهو المتصل الإسناد بنقل عدل، ضابط، ثقة، متقن عن مثله إلى منتهاه، من غير شذوذ ولا علة قادحة." "والمراد بالمتصل الإسناد: السالم عن سقط بحيث يكون كل من رواته أخذ ذلك المروي عن شيخه."

2ـ الإسناد الحسن: "وهو ما عرف مخرجه من كونه شاميا، عراقيا، مكيا، كوفيا، واشتهرت رجاله بالعدالة والضبط المتوسط بين الصحيح والضعيف، وألا يكون شاذا، ولا معللا."

3ـ الإسناد الضعيف: وهو الإسناد الذي فقد شرطا من الشروط الخمسة التي اشتمل عليها الإسناد المتصل.) (أحمد مختار عمر وعبدالعال سالم مكرم، معجم القراءات القرآنية، المجلد الأول).

أهمية الإسناد في علم القراءات القرآنية (قال ابن المبارك:"الإسناد من الدين، ولولا الإسناد لقال من شاء ما قال." وقال أيضا: "مثل الذي يطلب أمر دينه بلا إسناد كمثل الذي يرتقي السطح بلا سلم."

قال الإمام أحمد :"طلبُ علو الإسناد من الدين".

قال ابن الجزري رحمه الله :"...إن الإسناد خصيصة لهذه الأمة

original et complet est partie intégrante de la religion musulmane.»
Ibn A-Ḡazarī dit : «…le *Issnād* est une caractéristique spécifique à cette Nation, c’est une *Tradition* importante confirmée, la demande de l’ *Issnād* original et complet est une tradition recherchée…)

Types de lectures coraniques au niveau de conformité d’authenticité
(Les lectures coraniques sont classifiées selon leur conformité d’authenticité par les taxinomistes en six classe :

1-Lectures authentifiées , lectures rapportées de groupe en groupes de telle manière qu’il est impossible que ces rapporteurs soient complices de mensonge, selon une chaîne dont l’origine est le Messager d’*Allah* ﷺ. Les sept lectures en est un exemple.

2-Lectures célèbres , lectures invalides conformes à la langue arabe et graphiquement conforme à l’un des *Muṣḥaf Ottomanes* ; mais dont la chaîne de transmission n’est pas parfaitement authentifiée.

3-Lectures singulières , lectures coraniques invalides, tout en ayant une chaîne de transmission, ne sont pas authentifiées et confirmées et ne vérifient pas les critères de conformité linguistique et graphique. Ce type de lectures n’est pas permis.
Par exemple, On rapporte *d’Ibn ‘Abbās* qu’il a lu le mot «*’anfusikum*» du verset 128 de Sourate
« *At-Tawba* », en vocalisant le « *fa’*» par la voyelle /a/. Voici la lecture valide du mot :
<u>*Application :*</u>
Hamza 154

4-*Lecture irrégulière* , lecture coranique invalide ne vérifiant pas les trois critères de validité (conformité d’authenticité, conformité linguistique et conformité graphique), comme la lecture « *nunaḥḥ īka* » de *Ibn ’As-samayfa‘* pour le mot « *nunağğ īka* » du verset 92 de Sourate «*Yūnus*».

وسنة بالغة من السنن المؤكدة، وطلب العلو فيه سنة مرغوب فيها، ولهذا لم يكن لأمة من الأمم أن تستند عن نبيها إسنادا متصلا غير هذه الأمة. يشترط في القرآن الكريم التلقي والأخذ مشافهة عن المؤدي، فالأصل في القرآن الكريم التنقل من الصدور إلى الصدور.)

أنواع القراءات من حيث تواتر السند وعدمه (تنقسم القراءات من حيث تواتر السند وعدمه إلى ستة أقسام:

1ـ القراءة المتواترة، وهي كل قراءة نقلها جمع عن جمع لا يمكن تواطؤهم على الكذب، عن مثلهم إلى السند الذي ثبتت به القراءة عن رسول الله ﷺ، ومثالها ما اتفقت الطرق على نقله عن السبعة؛

2ـ القراءات المشهورة، وهي كل قراءة صح سندها بأن رواها العدل الضابط عن مثله، وهكذا، ووافق العربية، ووافق أحد المصاحف العثمانية، سواء أكان عن الأئمة السبعة أم العشرة أم غيرهم من الأئمة المقبولين، إلا أنه لم يبلغ درجة التواتر، ومثالها ما اختلفت الطرق في نقله عن السبعة، فرواه بعض الرواة عنهم دون بعض؛

3ـ قراءة الآحاد، وهي كل قراءة صح سندها ونسبت إلى رسول الله ﷺ أو إلى أحد الصحابة، ولم يشتهر بين الأئمة، ومثالها ما رواه ابن عباس عن النبي ﷺ أنه قرأ "أنفَسكم" بفتح الفاء من ﴿أنفُسكم﴾ من قوله ﷻ بقراءة متواترة: ﴿لَقَدۡ جَآءَكُمۡ رَسُولٞ مِّنۡ أَنفُسِكُمۡ عَزِيزٌ عَلَيۡهِ مَا عَنِتُّمۡ حَرِيصٌ عَلَيۡكُم بِٱلۡمُؤۡمِنِينَ رَءُوفٞ رَّحِيمٞ ١٢٨﴾ [التوبة: 128]؛
محمد صديق المنشاوي/ حفص عن عاصم.
Hamza 154

4ـ القراءة الشاذة، وهي كل قراءة لم يتواتر سندها، سواء رويت بإسناد ضعيف أو إسناد صحيح منقطع، ومثالها قراءة ابن السَّمَيْفع "ننحيك" بالحاء عوض ﴿ننجيك﴾ من قوله ﷻ بقراءة متواترة : ﴿فَٱلۡيَوۡمَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ لِتَكُونَ لِمَنۡ خَلۡفَكَ ءَايَةٗۚ وَإِنَّ كَثِيرٗا مِّنَ ٱلنَّاسِ عَنۡ ءَايَٰتِنَا

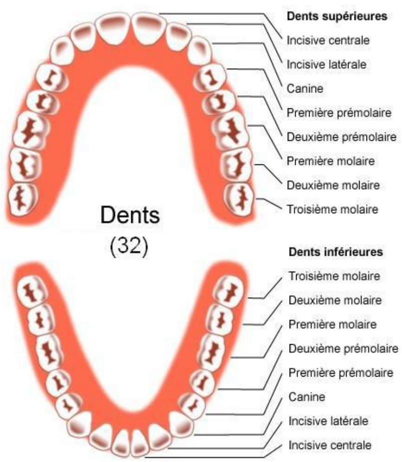
Voici la lecture valide du mot :

Application :
🔈 *Hamza 155*

5-Lectures montées , lectures irrégulières invalides sans aucune chaîne de transmission, comme les lectures que *Mohammed* Ibn *Ǧa'far Al-khuzā'īa* regroupées, et qu'il a attribuées à *Abī Ḥanīfa An-Nu' mān*.

6- Lectures interprétatives , lectures irrégulières invalides ajoutées dans les lectures coraniques pour souci d'interprétation, chose qui a induit certains coranonarratologues en erreur et ils les ont introduites de manière erronée dans le Coran.)

➡ ***Dents*** n.f.pl (Elles jouent un rôle important dans le processus phonatoire.
▶ *Hamza Vidéo006*

🔈 *Explain033* / *Dr. Ayman*

➡ ***Saturation*** n.f (Dans la science des lectures coraniques, c'est la maximisation du *bivocalique*. En d'autres termes, c'est l'application d'un *bivocalique* saturé vocalisé de l'ordre de six voyelles simples successives. La *bivocalisation* ne peut absolument pas dépasser la saturation quelque soit le contexte coranique.)

لَغَٰفِلُونَ ﴿٩٢﴾ [يونس: 92]؛

مفتاح محمد السلطى / خلاد عن حمزة.

Hamza 155 🔈

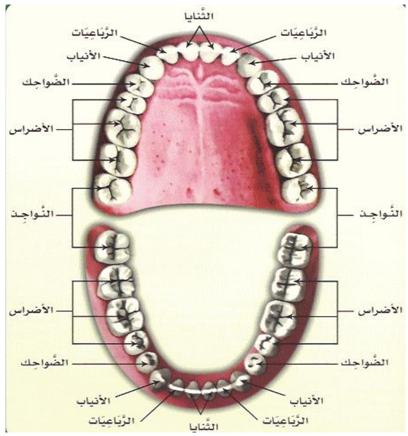
5ـ القراءة الموضوعة، وهى كل قراءة لا سند لها أصلا، وإنما قرأ بها بعضهم عن طريق القياس، ومثالها : القراءات التى جمعها محمد بن جعفر الخزاعى، ونسبها إلى أبى حنيفة النعمان، كقراءة الآية الكريمة "إنما يخشى اللهُ من عباده العلماءَ" برفع اسم الجلالة ونصب كلمة "العلماء"؛

6ـ القراءات التفسيرية (المدرجة)، ويعنى بها كل "ما زيد فى القراءات على وجه التفسير ثم غلط فيه بعض الرواة فأدخله فى القرآن" (عبدالفتاح البركاوى، مقدمة فى قراءة القرآن الكريم ولهجات العرب فى عصر النبوة)، ومثالها: قراءة سعد بن أبى وقاص: وله أخ أو أخت من أم، بزيادة لفظ "من أم".)

⬅ **الأسنان** (تلعب الأسنان دورا مهما فى عملية التصويت.

Hamza Vidéo006 ◀

(أنظر الصورة أسفله والفيديو أعلاه للتعرف على مكوناتها .)

د.أيمن رشدى سويد / *Explain033* 🔈

⬅ **الإشباع** (هو عند علماء القراءات الأجلاء إتمام الحكم المطلوب فى المدود الفرعية الزائدة على مقدار المد الطبيعى، وهو ست حركات. ولا يمكن مد الحرف بأكثر من ذلك فى أى سياق من السياقات اللفظية القرآنية. ويعبر عنه أيضا بـ "الإتمام".)

➊ Saturation de l'inflexion (Il désigne la grande inflexion vocalique)

➊ Saturation de la voyelle /u/ dans les lectures irrégulières
(Dans les lectures coraniques irrégulières figurent de nombreux contextes où se produit la saturation de la voyelle /u/ . *Ibn ʻAṭ iyya Al-Gharnāṭī* en cite de nombreux exemples dans son «*Muḥarrar*».
Prenons un seul exemple d'illustration.
Ibn ʻAṭ iyya Al-Gharnāṭī dit : «*Ibn Abī Isḥāq* a lu «*fīhū*» par vocalisation /u/ du «*hā'*» puis sa liaison avec un «*wāw*» *bivocalique*. »
Selon *Ibn ʻAṭiyya*, l'origine de la lecture «*fīhū*»est «*fīhu*» puis la voyelle /u/ du «*hā'*» a été saturée, ce qui a donné naissance au «*wāw*» *bivocalique*. L'exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot «*fīhi*» du verset 1 de «*Al-Baqara*», lu selon *Warch* d'après *Nāfi'*:
Application :
🔊 *Hamza 156*

➊ Saturation de la voyelle /a/ dans les lectures irrégulières
(Dans les lectures coraniques irrégulières figurent de nombreux contextes où se produit la saturation de la voyelle /a/.
Ibn ʻAṭ iyya Al-Gharnāṭī en cite de nombreux exemples dans son «*Muḥarrar*».

Prenons un seul exemple d'illustration.

Ibn ʻAṭ iyya Al-Gharnāṭī dit : « *Az-Zuhrī* a lu, selon un dialecte arabe, «*tabyāḍḍ u*» et «*taswāḍḍu*» avec un «*alif*» *bivocalique*. »

L'exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot «*tabyaḍḍu*» et «*taswaḍḍu*» du verset 106 de Sourate «*Āli-Imrān*», lu selon *Warch* d'après *Nāfi' Al-madanī* :

Application :
🔊 *Hamza 157*

➋ ***Ichmām*** ; ***Amalgamation vocalique***

🔊 *Explain034* / *Dr. Ayman*

➊ إشباع الإمالة (المقصود به الإمالة الكبرى.)

➊ إشباع الضمة فى القراءات الشاذة (نذكر فى هذا السياق مثالا من أجل التوضيح. قال ابن عطية الغرناطى: "وقرأ ابن أبى إسحاق "فيهو"، بضم الهاء ووصلها بواو."
(المحرر الوجيز لابن عطية)
ويلاحظ مما ذكره ابن عطية أن أصل قراءة "فيهو" هى : "فيهُ" على الأصل، ثم أشبعت ضمة الهاء، فتولدت عنها الواو، وهذا جائز فى لغة العرب، كما أشار إلى ذلك أبو جعفر النحاس.
ومثالُ البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمة ﴿فيه﴾ من قوله ﷻ : ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الٓمٓ ۝١ ذَٰلِكَ ٱلْكِتَٰبُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ۝٢﴾ [البقرة:1 - 2].)
محمد أيوب/ حفص عن عاصم .
🔊 *Hamza 156*

➊ إشباع الفتحة فى القراءات الشاذة (نذكر فى هذا السياق مثالا من أجل التوضيح. قال ابن عطية الغرناطى: "وقرأ الزهرى "تبياض" و "تسواد" بألف وهى لغة."
(المحرر الوجيز لابن عطية).
ويلاحظ مما ذكره ابن عطية أن أصل قراءة "تبياض" و "تسواد" هى : "تبيض" و "تسود" إلا أنه أشبعت الفتحة التى على الياء والواو فتولدت عنها ألف، فصارت: "تبياض" و "تسواد"، وهذا جائز فى لغة العرب. ومثالُ البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمتان ﴿تبيض﴾ و ﴿تسود﴾ من قوله ﷻ: ﴿يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ فَأَمَّا ٱلَّذِينَ ٱسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ أَكَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَٰنِكُمْ فَذُوقُوا۟ ٱلْعَذَابَ بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ۝١٠٦﴾ [آل عمران:106].)
ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .
🔊 *Hamza 157*

➋ **الإشمام**

(On le nomme dans le présent dictionnaire « *Amalgamation ou inflexion vocalique /u/* » étant donné que la voyelle /u/ est, en vertu du *Ichmām*, fléchie vers la voyelle /i/ mais en gardant toujours le mouvement d'arrondissement des lèvres. Les *Kofi* le nomme « *Ar-rawm* » bien que les deux termes soient phonétiquement différents.

Nous voyons que l'*Ichmām* n'est qu'une variante de l'*inflexion vocalique*, car la voyelle dans ce cas n'est ni une voyelle /u/ pure ni une voyelle /i/ pure. D'où l'équivalent adopté (*Amalgamation*).
Nous constatons que ce concept est exprimé par divers nominations, mais le plus important c'est justement sa mise en application qui n'est maîtrisée que oralement en présence d'un spécialiste de lecture coranique. Voyons comment le mot «*'arinā*» du verset 27 de Sourate « *Fuṣ-ṣilat* », est prononcé :

Application:
Hamza 158

Aspects de l'amalgamation vocalique (Ce concept englobe dans la science des lectures coraniques de nombreux aspects :
1-*Amalgamer* le son d'une consonne avec le son d'une autre, comme l'amalgamation du «*ṣād*» par le «*zāy*» dans le mot coranique «*'aṣ-ṣirāṭ* » chez ceux qui l'ont lu avec *amalgamation vocalique* « *Ichmām* ».
2-*Amalgamer* une voyelle par une autre, comme l'amalgamation de la voyelle /u/ par la voyelle /i/ dans le mot coranique «*qila*» chez ceux qui l'ont lu avec *amalgamation vocalique* « *Ichmām* » («*quwila*»).
3-Arrondissement des deux lèvres juste avant l'*avocalisation* d'une consonne, ainsi, le «*Ichmām*» dans ce cadre est un signe à une voyelle sans vocalisation.)

Amalgamation vocalique réelle (C'est l'arrondissement des deux lèvres juste avant l'*avocalisation* d'une consonne, ainsi, le «*Ichmām*» dans ce cadre est un signe à une voyelle sans vocalisation.)

د.أيمن رشدى سويد / *Explain034*

(هو عند أهل الاختصاص فى القراءات القرآنية ضمُّ الشفتين (أى تدويرهما) بُعيد سكون الحرف من غير صوت، ويعبر عنه الكوفيون بالرَّوم. ومنهم من عبر عن الإشمام بالإمالة لأن الحركة ليست بضمة محضة ولا كسرة محضة، كما أن الإمالة ليست بكسر محض ولا فتح محض فدخله من الشوب والخلط ما دخل الإمالة. وهذه التعبيرات على اختلاف ألفاظها ذات حقيقة واحدة فى النطق، وهو أن الإشمام لا يضبط صوتيا وأدائيا إلا بمشافهة الحذاق. وهناك من يطلق عليه إخفاء الحركة فيكون بين الإسكان والتحريك وهو المعبر عنه بالاختلاس فى ﴿أرنا﴾ كما يقرؤها مثلا الدورى عن أبى عمرو البصرى، من قوله ﷻ: ﴿وَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ رَبَّنَآ أَرِنَا ٱلَّذَيْنِ أَضَلَّانَا مِنَ ٱلْجِنِّ وَٱلْإِنسِ نَجْعَلْهُمَا تَحْتَ أَقْدَامِنَا لِيَكُونَا مِنَ ٱلْأَسْفَلِينَ ۝٢٧﴾ [فصلت: 27].)

محمود خليل الحصرى/ الدورى عن أبى عمرو
Hamza 158

مظاهر الإشمام (للإشمام فى عرف القراء جزاهم الله عن الأمة خيرا اعتبارات ومظاهر أربعة:

1ـ خلط حرف بحرف، مثل إشمام الصاد صوت الزاى فى ﴿الصراط﴾ بالنسبة لمن قرأ بهذا الإشمام.

2ـ خلط حركة بحركة، كما فى ﴿قيل﴾ بالنسبة لمن قرأ بإشمام القاف، حيث يتم خلط حركة الضمة بحركة الكسرة، مع تقدم الضمة وتأخر الكسرة.

3ـ ضمُّ الشفتين بُعيد تسكين الحرف، فالإشمام مجرد إشارة إلى الحركة من غير تصويت.)

الإشمام الحقيقى (هو ضم الشفتين بعد سكون الحرف، وهو مجرد إشارة إلى الحركة من غير تصويت)

⬇ *Amalgamation vocalique* dans la lecture de *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī*
(Le «*Ichmām*» (ou *l'amalgamation vocalique*) du «*ṣād*» est le fait de teinter le son du «*ṣād*» par le son du «*zāy*» ; mais il ne faut pas le confondre avec le deuxième sens du mot «*Ichmām*» qui représente une variété d'inflexion vocalique comme le «*rwm*».

Le «*Ichmām*» dans ce deuxième cas est l'inflexion vocalique de la voyelle /i/ vers la voyelle /u/, comme pour la voyelle /i/ du mot «*qīla*» qui subit un «*Ichmām*» dans certaines lectures coraniques comme celle de *Al-Kisā'ī*. Selon la lecture de *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* , le «*ṣād*» subit le «*Ichmām*», mais seulement dans Sourate «*Al-fātiḥa*».

<u>*Application :*</u>
🔊 *Hamza 159*

⬇ *Amalgamation* du «ṣād» par le «*zāy*» selon la narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī*
(*Khalaf* d'après *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* lit le mot «*'aṣ-ṣirāṭ* », déterminé ou indéterminé, par amalgamation du «ṣād» par le «*zāy*», comme dans Sourate «*Al-Fātiḥa* » :

<u>*Application*:</u>
🔊 *Hamza 160*

⬇ Universaux de la narration coranique de *Abī Al-Ḥārith* d'après *Al-Kisā' ī Al-kūfī* : *Amalgamation vocalique*
(*Abū Al-Ḥārith*, de même que *Ad-Dawrī*, d'après *Al-Kisā'ī Al-Kūfī* lit par amalgamation du *ṣād* par le *zāy* dans douze contextes coraniques, comme « *yaṣduru*» dans Sourate « *Az-Zalzala* » .
<u>*Application*:</u>
🔊 *Hamza 161*

⬇ إشمام الصاد صوت الزاي في قراءة حمزة بن حبيب الكوفي

(ينبغي هنا التمييز بين الإشمام بمعنى إشمام الصاد بصوت الزاي، والإشمام الذي هو متغير من متغيرات الإمالة مثله مثل الروم مع فرق في الدرجة، والإشمام بهذا المعنى الثاني للكلمة هو الميل بحركة الكسرة نحو حركة الضمة كما يحدث في كلمة ﴿قيل﴾ التي يقرؤها بعض القراء بتدوير الشفة كما في قراءة الكسائي إلا أن القاسم المشترك بين الإشمام الصوتي وإشمام الإمالة هو **تدوير الشفتين أثناء النطق**.

يتم إشمام الصاد زايا في قراءة حمزة فقط في لفظي ﴿الصراط﴾ و ﴿صراط﴾ من فاتحة الكتاب: ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ۝ ٱهْدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلْمُسْتَقِيمَ ۝ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ ٱلْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ۝﴾
[الفاتحة:5-7]

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب
Hamza 159 🔊

⬇ إشمام الصاد صوت الزاي في خلف عن حمزة بن حبيب الزيات (قرأ خلف لفظ ﴿الصراط﴾ منكرا كان أو معرفا بإشمام الصاد صوت الزاي، كما في سورة الفاتحة: ﴿ٱهْدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلْمُسْتَقِيمَ ۝ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ ٱلْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ۝﴾
[الفاتحة:5-7].)

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب.
Hamza 160 🔊

⬇ الإشمام الصوتي في أبو الحارث عن الكسائي (قرأ أبو الحارث، وكذلك الدوري،عن الكسائي الكوفي بإشمام كل صاد ساكنة بعدها دال وذلك في اثني عشر موضعا من القرآن الكريم. <u>مثال</u>: ﴿يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ ٱلنَّاسُ أَشْتَاتًا لِّيُرَوْا۟ أَعْمَـٰلَهُمْ ۝﴾ [الزلزلة: 6].

عبدالرشيد صوفي / أبو الحارث عن الكسائي .

Hamza 161

الإشمام الصوتي في خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفي (قرأ خلاد بإشمام الصاد صوت الزاي **بخلف عنه** في ﴿المصيطرون﴾ و﴿بمصيطر﴾ من الطور والغاشية. وقرأ أيضا بإشمام الصاد صوت الزاي إذا كانت ساكنة ووقعت قبل دال نحو ﴿أصدق﴾ و﴿يصدفون﴾. قرأ خلاد لفظ ﴿الصراط﴾ في الموضع الأول من سورة فاتحة الكتاب بخلف عنه بإشمام الصاد صوت الزاي.

تطبيق: ﴿وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ عِندَ ٱلْبَيْتِ إِلَّا مُكَآءً وَتَصْدِيَةً فَذُوقُواْ ٱلْعَذَابَ بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ۝٣٥﴾ [الأنفال:35]. مفتاح محمد السلطني / خلاد عن حمزة.

Hamza 162

الإشمام الصوتي في خلف عن حمزة بن حبيب (قرأ خلف بإشمام الصاد صوت الزاي في ﴿المصيطرون﴾ و ﴿بمصيطر﴾ من الطور والغاشية.

قرأ خلف بإشمام الصاد صوت الزاي إذا كانت ساكنة ووقعت قبل دال نحو ﴿أصدق ﴾ و﴿يصدفون﴾.

قرأ خلف لفظ ﴿الصراط﴾ المعرف ولفظ ﴿صراط﴾ غير المعرف بإشمام الصاد صوت الزاي من سورة فاتحة الكتاب.

تطبيق: ﴿ٱهْدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلْمُسْتَقِيمَ ۝٦ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ ٱلْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ۝٧﴾ [الفاتحة: 7،6].

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب.

Hamza 163

إشمام الضمة (هو إخفاء الحركة. قال ابن أبي مريم في شأن الإشمام في كلمة ﴿تَأْمَنَّا﴾ من سورة يوسف : "اتفق الثمانية على فتح الميم وإدغام النون الأولى في الثانية وإشمام الضمة في النون الأولى، وهو إشارة إلى الضمة من غير إمحاص."

تطبيق: ﴿قَالُواْ يَٰٓأَبَانَا مَالَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَىٰ يُوسُفَ وَإِنَّا

Universaux de la narration coranique de *Khallād* d'après *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-Kūfī* : *Amalgamation vocalique*
(*Khallād* lit par amalgamation du ṣād par le *zāy*, ***à l'encontre de lui-même***, dans «*Al-muṣayṭirūn* » et « *bimuṣayṭir* » de Sourates « *Aṭ-ṭūr* » et «*Al-Ghāchiyah* ».

Khallād lit par amalgamation du ṣād par le *zāy* si ce ṣād est *avocalisé* et situé avant un *dāl* comme dans « *'aṣdaqu* ».

Khallād lit par amalgamation du ṣād par le *zāy* dans la première occurrence du mot « *'aṣ-ṣirāṭ* » dans Sourate « *Al-Fatiḥa* ».
Application:
Hamza 162

Universaux de la narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-Kūfī* : *Amalgamation* vocalique
(*Khalaf* lit par amalgamation du *ṣād* par le *zāy* dans « *Al-muṣayṭirūn* » et « *bimuṣayṭir* » de Sourates « *Aṭ-ṭūr* » et « *Al-Ghāchiyah* ».

Khalaf lit par *amalgamation* du *ṣād* par le *zāy*si ce *ṣād* est *avocalisé* et situé avant un *dāl* comme dans «*'aṣdaqu*».

Khalaf lit par *amalgamation* du *ṣād* par le *zāy*dans les deux mots «*'aṣ-ṣirāṭ* » et «*ṣirāṭ*» dans Sourate
« *Al-Fatiḥa* ».

Application:
Hamza 163

Amalgamation vocalique «u»
(C'est la dissimulation de la voyelle.
Ibn Abī Maryam dit au sujet de l'*Ichmām* dans le mot coranique « *tāmanunā* » de sourate « *Yūsuf* » : « Les huit *coranolecturologues* sont d'accord de vocaliser le *mīm* par la voyelle /a/ et de géminer le premier *nūn* dans le deuxième et d'amalgamer la voyelle /u/ dans le premier *nūn*, et cela étant une indication de la voyelle

/u/ sans vocalisation.»

Application :
Hamza 164

Amalgamation vocalique /i/ (Il désigne la grande inflexion vocalique)
Inflexion vocalique de la voyelle /i/ dans la lecture du *coranolecturologue Al-Kisā'ī Al-Kūfī*

(L'inflexion vocalique de la voyelle /i/ est ce que l'on appelle «*Al-Ichmām*», c'est-à-dire la déviation de la voyelle /i/ vers la voyelle /u/ en procédant à l'arrondissent des lèvres, comme dans «*qīla*» qui se prononce «*qwīla*».

Application:
Hamza 165

Inflexion vocalique /u/ dans «*sī'a*» et «*sī'at*» selon la lecture du *coranolecturologue Al-Kisā'ī Al-kūfī*

(Parmi les exemples de l'assimilation régressive directe dans la lecture de *Al-Kisā'ī Al-kūfī*, on cite qu'il a lu les deux mots «*sī'a*» et «*sī'at*» en procédant au *Ichmām* (inflexion vocalique /u/) : «*swī'a*» et «*swī'at*».
Ici la *hamza* est un son laryngé postérieur.

Elle a exercé son influence sur le «*yā'* » *bivocalique* (qui est un son antérieur) qui a par conséquent subit un *Ichmām* pour la voyelle /i/ du «*sīn*» déviée vers la voyelle /u/.

لَهُۥ لَنَٰصِحُونَ ﴿١١﴾ [يوسف: 11]

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Hamza 164

إشمام الكسر (ويطلق على الإمالة الكبرى)

الإشمام فى قراءة الكسائى الكوفى (هذا النوع من الإمالة قليل فى قراءة الكسائى ومن أبرز الأمثلة على ذلك أن الكسائى قرأ ﴿قيل﴾ و ﴿غيض﴾ بالإشمام. والذى يحدث عند نطق الإشمام بالضبط هو أن اللسان يتخذ الوضع الذى يكون عليه عند نطق الكسرة، وفى اللحظة نفسها يتم تدوير الشفتين.

تطبيق: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ءَامِنُواْ بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ قَالُواْ نُؤْمِنُ بِمَآ أُنزِلَ عَلَيْنَا وَيَكْفُرُونَ بِمَا وَرَآءَهُۥ وَهُوَ ٱلْحَقُّ مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَهُمْ ۗ قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُونَ أَنۢبِيَآءَ ٱللَّهِ مِن قَبْلُ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿٩١﴾﴾ [البقرة:91].

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى

Hamza 165

الإشمام فى ﴿سيئ﴾ و ﴿سيئت﴾ فى قراءة الكسائى (من صور المماثلة الرجعية المباشرة فى قراءة الكسائى أنه قرأ ﴿سيئ﴾ و ﴿سيئت﴾ بالإشمام. ووجه المماثلة هنا أن الهمزة (وهى صوت خلفى مخرجه من الحنجرة) قد أثرت فى ياء المد (وهى صوت أمامى) ، فتعرضت الياء للإشمام ضما، أى أنها أصبح لها حجرى رنين: إحداهما خلفية والأخرى أمامية.

والفرق بين المماثلة فى (سيئ و سيئت) وتلك التى فى إشمام ياء المد ضما فى (قيل وغيض) هو أن المماثلة فى (سيئ و سيئت) مماثلة رجعية مباشرة، لأن الصوت اللاحق وهو الهمزة قد أثر فى الصوت الذى يسبقه مباشرة وهو الياء؛ فى حين أن المماثلة فى (قيل وغيض) هى مماثلة تقدمية مباشرة.

تطبيق: ﴿فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سِيٓـَٔتْ وُجُوهُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَقِيلَ هَٰذَا ٱلَّذِى كُنتُم بِهِۦ تَدَّعُونَ ﴿٢٧﴾﴾ [الملك: 27].

Application:
🔊 Hamza 166

➊ *Inflexion vocalique* /u/ dans «*qīla*» et ses *homologues* (Le *Ichmām* est une voyelle secondaire complexe réalisée sous forme d'une voyelle /u/ implicite suivie d'une *yā'* *bivocalique*.
Les *coranolecturologues* qui ont procédé à l'inflexion vocalique /u/, essayent par là de faire révéler la signification de la voix passive au début de ces verbes, et améliorer le style… (*'Al-Kachf* ; Tome 1).)

➋ *«Ichmām» et «rawm» dans la lecture d' Ibn Āmir ach-chāmmī*
(Le «*Ichmām*» et le «*rawm*» sont deux variantes très voisines de l'inflexion vocalique. Mais, *'Uthmān Ad-dānī* propose un critère phonétique pour distinguer le «*Ichmām*» du «*Rawm*» : «le «*Rawm*» est une voyelle que l'aveugle distingue simplement par l'ouïe, alors que le «*Ichmām*» n'est qu'un mouvement d'arrondissement des deux lèvres lors de la prononciation d'une consonne, que l'aveugle ne peut pas distinguer. ».

Par exemple : «*qīla*» peut être prononcé de deux manières différentes (*Voir l'article arabe*.) :

1 – «*qwīla*» avec un «*qāf*» *avocalique* puis un «*wāw*» *vocalisé* par la voyelle /i/ suivi d'un «*yā'*» *bivocalique*. C'est le «*Rawm*» que nous appelons également «*vocalisation* ou *inflexion* «*wi*» ».

2-«*qīla*» avec un mouvement d'arrondissement des deux lèvres lors de la prononciation du «*qāf*» sans que la vocalisation /i/ du «*qāf*» ne disparaisse. C'est le «*Ichmām*».

Ce type d'*inflexion vocalique* qu'est le «*Ichmām*», rapporte *Ibn Al-Ǧazarī*, est bel et bien présent dans la lecture d'*Ibn Āmir ach-chāmmī* selon la narration coranique rapportée par *Hichām*.

عبدالرشيد صوفي / الدوري عن الكسائي
Hamza 166 🔊

➊ الإشمام في ﴿قيل﴾ وأخواتها (الإشمام هو صائت فرعي مركب (لأنه يدمج بين ضمة وياء مكسورة) يتم بنطق ضمة خفية بعد فاء الكلمة متلوة بياء ساكنة. إن من أشم من القراء أراد أن يبقي في أوائل هذه الأفعال دلالة على البناء للمجهول، زيادة في البيان. ومن شأن العرب في كثير من كلامها المحافظة على بقاء ما يدل على الأصول." (الكشف، ج1)

➋ الإشمام والروم في قراءة ابن عامر(الإشمام والروم مصطلحان شائعان في كتب القراءات واللغة والنحو. "فأما حقيقة الرَّوم فهو تضعيفك الصوت بالحركة حتى يذهب بذلك معظم صوتها...وأما حقيقة الإشمام فهو ضمك شفتيك بعد سكون الحرف أصلا." (عثمان الداني، التيسير في القراءات السبع). وما يتحدث عنه الداني يشير إلى جعل الروم حركة مسموعة تلحق بصامت فيميزها الأعمى؛ في حين يكون الإشمام مجرد حركة للشفتين في أثناء نطق صامت ولا يميزها الأعمى. وعلى هذا الأساس يمكن نطق الكلمة ﴿قيل﴾ (بنية المبني للمجهول للفعل ﴿قال﴾) بطريقتين مختلفتين:

1ـ"قْوِيلَ" بقاف ساكنة وواو مكسورة متبوعة بياء مدية، وهذه الطريقة يميزها الأعمى، وهو ما يسمى الروم؛

2ـ ﴿قِيل﴾ بتدوير الشفتين عند النطق بالقاف المكسورة، وهذه الطريقة لا يستطيع الأعمى أن يميزها، لأن تدوير الشفتين في هذه الحالة لا تختفي معه حركة الكسرة، وهو ما يسمى الإشمام. وبهذا لا يوجد فرق بين الكسرة والإشمام إلا في تدوير الشفتين عند النطق بالإشمام، وعدم تدويرهما عند نطق الكسرة. وهذا النوع من الإشمام موجود في قراءة ابن عامر، حسب ما صرح به ابن الجزري، حيث ذكر أن هشاما عن ابن عامر قرأ بإشمام الضم كسرا في: قيل، وغيض، وجيء، وحيل، وسيق، وسيء، وسيئت. (ابن الجزري، النشر في القراءات العشر).

Application :
Hamza 167

Les Amis (Ce terme est consacré par les spécialistes de lectures coraniques aux trois *coranolecturologues Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī, Al-Kisā'ī Al-Kūfī* et *Khalaf Al-Bazzār*, que la Miséricorde d'Allah soit sur eux.)

Choisisseurs n.pl (Dans la science des lectures coraniques, c'est toute personnalité ayant le droit licite et légitime d'effectuer un choix de lecture coranique parmi toutes les lectures coraniques prônées par les *coranolecturologues*.)

Lourdeur n.f

Explain035 / *Dr. Ayman*

(Dans le système phonétique arabe, c'est le deuxième élément de la dichotomie phonétique Fluidité /Lourdeur, qui correspond à la lourdeur qui affecte la prononciation de certaines consonnes arabes.
Techniquement, on ne s'appuie pas du bout de la langue ou du bout des lèvres lors de la prononciation des ces consonnes.)

Consonne labiodentale

Hamza Vidéo007

(désigne une consonne labiale réalisée par rapprochement entre la lèvre inférieure et les dents de la mâchoire supérieure — et vice versa.
Le français comporte les labiodentales *f* et *v*.)

تطبيق: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْاْ إِلَىٰ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ وَإِلَى ٱلرَّسُولِ رَأَيْتَ ٱلْمُنَٰفِقِينَ يَصُدُّونَ عَنكَ صُدُودًا ٦١﴾ [النساء:61].

مفتاح محمد السلطني / هشام عن ابن عامر

Hamza 167

الأصحاب (يطلق هذا المصطلح في عرف علماء القراءات الأجلاء على ثلاثي القراء حمزة بن حبيب الزيات الكوفي (ت 156 هـ) و الكسائي الكوفي (ت 189 هـ) وخلف البزار (ت 229 هـ) رحمهم الله جميعا.)

أصحاب الاختيارات (المقصود بهم كل من اختار لنفسه قراءة من مجموع ما رواه وأسنده إلى الأئمة القراء الكبار خصوصا في إطار ما تواتر منها (القراءات العشر المتواترة).)

الإصمات

Explain035 / د.أيمن رشدي سويد

(هو في النظام الصوتي العربي العنصر الثاني من عنصري التقابل الصوتي إذلاق / إصمات، والإصمات هو صعوبة وثقل النطق بالحرف، وهو ضد الإذلاق وحروفه ما عدا حروف الإذلاق (فِرَّ من لُبِّ)، وحروف الإصمات ممنوعة من الانفراد بتكوين الكلمات المجردة الرباعية والخماسية؛ ومعنى ذلك أن كل كلمة من هذا النوع يشترط أن يكون فيها ـ مع الحروف المصمتة ـ حرف فأكثر من حروف الذلاقة وإلا عدت من الدخيل على كلام العرب. فكلمة ﴿قسطاس﴾ مثلًا ذات الحروف الأصلية المصمتة جميعها هي كلمة غير عربية.)

الأصوات الأسنانية الشفوية

Hamza Vidéo007

(هي الأصوات الحرة التي تلامس فيها الشفة السفلى الأسنان الأمامية العليا، مثل "ف".)

الأصوات الشفتانية

(هى الأصوات التى تنطق بالتماس بين الشفتين ، مثل "ب"، "م".)

الأصول (جمع أصل، وهو فى اصطلاح علماء القراءات القواعد الكلية التى ينسحب حكمُ الواحد منها على الجميع غالبا، مثل حكم ميم الجمع إذا كانت قبل همزة القطع. وتُفَصَّلُ أصول كل قراءة من القراءات العشر إلى أبواب. ويتم تنظيم هذه الأصول فى المداخل الفرعية لهذا المدخل الأساسى من قاموس "الناطق" حسب الترتيب المعتاد فى مراجع علم القراءات للقراء ورواتهم، بحيث نبدأ بأصول نافع المدنى مع راوييه، ثم أصول ابن كثير المكى مع راوييه، ثم أصول أبى عمرو البصرى مع راوييه، ثم أصول ابن عامر الشامى مع راوييه، ثم أصول عاصم الكوفى مع راوييه، ثم أصول حمزة الكوفى مع راوييه ، ثم أصول الكسائى الكوفى مع راوييه، ثم أصول أبى جعفر المدنى مع راوييه، ثم أصول يعقوب الحضرمى البصرى مع راوييه، ثم نختم بأصول خلف العاشر الكوفى معراوييه. ويتعاطى كل قارئ مع هذه الأصول وفقا لقراءته المروية خلفا عن سلف وصولا إلى جوهر السلسلة النورانية القرآنية سيدنا رسول الله سيد القارئين ﷺ.
ويجمل علماء القراءات القرآنية هذه الأصول فى مجموعة من القضايا يبوبونها فى مراجعهم وفق أبواب محددة، مثل باب الاستعاذة والبسملة وباب ميم الجمع وغيرهما.
وتجدر الإشارة إلى أن كل أصل من هذه الأصول قد تشمل أصولا جزئية أخرى. ومثال ذلك تفصيل الإدغام إلى إدغام صغير وإدغام كبير. ومن المعتاد أن مصنفى القراءات القرآنية يقدمون مباحث الأصول فى مؤلفاتهم على مباحث فرش الحروف أى المسائل والأحكام الجزئية.)

(ينظر : المدخل الرئيسى "الباب" فى علم القراءات.)

Explain036 / د. عبد العزيز المزينى

أصول قالون عن نافع (يتم تنظيم هذه الأصول الخاصة

Consonne bilabiale

(son lieu d'articulation est situé au niveau des lèvres ; elle est réalisée par rapprochement des lèvres inférieure et supérieure.
Le français comporte les bilabiales [b], [p] et [m].)

Universaux n.pl (Dans la science des lectures coraniques, ce sont les cadres conceptuels généraux dont les règles sont régulières et applicables à tous les contextes coraniques.
Le phénomène d'inflexion vocalique (*Ichmām*) par exemple fait partie des universaux de lectures coraniques.
Ce sont, en d'autres termes, des rubriques principales se rapportant à des mots coraniques qui se répètent dans tout le *Saint Coran*, comme la rubrique de gémination par exemple.
Les *coranolecturologues* les organisent dans des cadres généraux, puis chacun d'eux applique ces universaux sur tous les contextes coraniques, selon la narration coranique ou la lecture qu'il a rapportée.
Parmi les rubriques des universaux coraniques nous citons à titre d'exemple :
la rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*,
la rubrique du *Mīm* du pluriel , etc.
Remarquons de chacun des ces universaux peut englober des sous-universaux. Par exemple, la gémination englobe la petite gémination et la grande gémination…)

Explain036 / *Dr. Al-Muzaynī*

Universaux de la narration coranique de *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* (Les

universaux spécifiques à cette lecture coranique sont organisés dans les rubriques suivantes :

1 Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*;
2 Rubrique du terme *« 'Anā » ;*
3 Rurique du *mīm* du pluriel ;
4 Rubrique du *hā'* pronominal ;
5 Rubrique du *bivocalique* et ses degrés ;
6 Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot ;
7 Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs ;
8 Rubrique des deux *hamza* concordantes ;
9 Rubrique des deux *hamza* discordantes ;
10 Rubrique de l'interrogation double dans le Coran ;
11 Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive ;
12 Rubrique de vocalisation /a/ et inflexion vocalique ;
13 Rubrique de gémination et d'explicitation;
14 Rubrique des «*yā'*» pronominaux compléments ;
15 Rubrique des «*yā'*» extrêmes.
16 Rubrique de contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī.*

Remarque :
Chaque rubrique sera détaillée selon l'ordre ci-haut dans ce qui suit.)

1 Universaux de la narration coranique de *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala* (*Qālūn* procède à la séparation des deux Sourates par la «*Basmala*».)

Explain046 / *Kh. Manssūr*

2 Universaux de la narration coranique de *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique du terme « *'Anā* » en cas de conjonction (Trois possibilités sont envisagées :
1- Si le terme « *'Anā* » est suivi d'une *hamza* disjonctive vocalisée par «a» ou «u», alors son *'alif* est maintenu en cas de continuité, et il

بهذه الرواية القرآنية فى الأبواب الآتية:

١ باب الاستعاذة والبسملة؛
٢ باب لفظ ﴿أنا﴾ وصلًا؛
٣ باب ميم الجمع؛
٤ باب هاء الكناية؛
٥ باب المد ودرجاته؛
٦ باب الهمزتين فى كلمة واحدة؛
٧ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين؛
٨ باب الهمزتين المتفقتين فى الحركة؛
٩ باب الهمزتين المختلفتين فى الحركة؛
١٠ باب الاستفهام المكرر فى القرآن؛
١١ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من التقاء الساكنين؛
١٢ باب الفتح والإمالة؛
١٣ باب الإدغام والإظهار؛
١٤ باب ياءات الإضافة؛
١٥ باب الياءات المتطرفة الزائدة فى التلاوة.
١٦ باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى.

ملحوظة:
سيتم تفصيل كل باب من هذه الأبواب كما هى مرتبة أعلاه فيما سيأتى.)

١ أصول قالون عن نافع ← باب الاستعاذة والبسملة (إثبات البسملة بين السورتين إلا بين الأنفال وبراءة. والأوجه بين الأنفال وبراءة ثلاثة: 1ـ الوقف ؛ 2ـ السكت؛ 3ـ الوصل.)

Explain037 / الشيخ يوسف منصور

٢ أصول قالون عن نافع ← باب لفظ ﴿أنا﴾ وصلًا (له فى ذلك ثلاث حالات:
1ـ إذا كان بعد لفظ ﴿أنا﴾ همزة قطع مفتوحة أو مضمومة، فإن الألف تثبت وصلًا، فيكون فيها مد منفصلٌ له فيه وجهان: القصر والتوسط؛

est bivocalisé en deux temps ou en quatre.

2- Si le terme « *’Anā* » est suivi d’une *hamza* disjonctive vocalisée par «i», alors son *‘alif* est : soit élidé , soit maintenu en cas de continuité, et bivocalisé en deux temps ou en quatre.

3- Si le terme « *’Anā* » n’est pas suivi d’une *hamza* , alors son *‘alif* est élidé.

Application :
Hamza 168

3 Universaux de la narration coranique de *Qālūn* d’après *Nāfi‘ Al-Madanī* → Rubrique du *mīm* du pluriel (*Qālūn* d’après *Nāfi‘ Al-Madanī* vocalise le *mīm* du pluriel par une voyelle /u/ s’il est suivi d’une consonne vocalisée. Mais le mode de lecture en vigueur est l’*avocalisation* du *mīm du pluriel* comme le fait la majorité des *coranolecturologues*.
Explain038 / *Kh. Manssūr*

Application:
Hamza 169

4 Universaux de la narration coranique de *Qālūn* d’après *Nāfi‘ Al-Madanī* → Rubrique du *hā’* pronominal (Les spécialistes de lectures coraniques sont unanimes sur la liaison du *hā’* pronominal par un *wāw bivocalique* s’il est vocalisé par /u/ et par un *yā’ bivocalique* s’il est vocalisé par /i/, à condition que ce *hā’* soit situé entre deux consonnes vocalisées, comme dans le *hā’* de «*bihi*» du verset 22 de Sourate «*Al-Baqara* » par exemple :
Application:
Hamza 170

2ـ إذا كان بعد لفظ ﴿أنا﴾ همزة قطع مكسورة فله فيه وجهان: حذف الألف مثل حفص، أو إثباتها فيكون فيها مد منفصلٌ له فيه وجهان: القصر والتوسط.

3ـ إذا لم يكن بعد لفظ ﴿أنا﴾ همزة قطع، فإن ألفه تُسْقط وتُحذف.

تطبيق: ﴿وَلَآ أَنَا۠ عَابِدٌ مَّا عَبَدتُّمۡ ۝٤﴾ [الكافرون: 4]
محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .
Hamza 168

٣ أصول قالون عن نافع ← باب ميم الجمع (يضم قالون عن نافع المدنى ميم الجمع ويصلها بواو إذا وقعت قبل متحرك، وله إسكان الميم كجمهور القراء وهذا هو الأشهر. وإذا جاءت بعدها همزة قطع فتعامل هذه الميم الموصولة بواو معاملة المد المنفصل.
Explain038 / الشيخ يوسف منصور

تطبيق:
﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ۝٥﴾ [البقرة:5].
محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .
Hamza 169

٤ أصول قالون عن نافع ← باب هاء الكناية (يتفق القراء على وصل هاء الكناية بواو مدية إذا كانت مضمومة وبياء مدية إذا كانت مكسورة، وهذا إذا وقعت بين حرفين متحركين، كما في قوله ﷻ: ﴿ٱلَّذِي جَعَلَ لَكُمُ ٱلۡأَرۡضَ فِرَٰشٗا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءٗ وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءٗ فَأَخۡرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزۡقٗا لَّكُمۡۖ فَلَا تَجۡعَلُواْ لِلَّهِ أَندَادٗا وَأَنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ۝٢٢﴾ [البقرة: 22]
محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Hamza 170

Néanmoins, *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* a *vocalisé* le *hā'* pronominal par /i/, sans *bivocalique*, dans certains contextes coraniques,

Explain039 / *Kh. Manssūr*

dont nous citons un exemple d'application en guise d'illustration :

Qālūn a *vocalisé* par /i/ les deux *hā'* dans le verset 114 de Sourate «*An-Nisā'*»:

Application:

Hamza 171

5 Universaux de la narration coranique de *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique du *bivocalique* et ses degrés (Dans le cas du bivocalique continu, *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* procède à la *bivocalisation médiane* de l'ordre de quatre voyelles successives. Alors qu'il procède à une *bivocalisation* naturelle (en deux temps) dans le cas du bivocalique discontinu ; mais il le lit également par *bivocalisation médiane*.

Explain040 / *Kh. Manssūr*

Application:

Hamza 172

6 Universaux de la narration coranique de *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot

Explain041 / *Kh. Manssūr*

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza* d'interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* *déglottalise* les deux *hamza*, comme dans le mot coranique «*'āhanḏartahum*» du verset 5 de «*Al-Baqara*»; et procède à l'insertion d'un *alif* entre eux.

Application:

Hamza 173

إلا أن قالونا حرك هذه الهاء بالكسر في عدد من السياقات القرآنية،

Explain039 / الشيخ يوسف منصور

نذكر منها مثالا تطبيقيا واحدا للتوضيح فقط: كسر قالون الهائين من قوله ﷻ: ﴿(...) وَيَتَّبِعۡ غَيۡرَ سَبِيلِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ نُوَلِّهِۦ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصۡلِهِۦ جَهَنَّمَۖ وَسَآءَتۡ مَصِيرًا ١١٤﴾ [النساء:114].

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .

Hamza 171

٥ أصول قالون عن نافع ← باب المد ودرجاته (قرأ قالون عن نافع المدني المد المتصل بالتوسط بمقدار أربع حركات، بينما قرأ المد المنفصل بالقصر بمقدار حركتين وله أيضا التوسط أربع حركات بخلف عنه.

Explain040 / الشيخ يوسف منصور

تطبيق: ﴿إِنۡ هِيَ إِلَّآ أَسۡمَآءٞ سَمَّيۡتُمُوهَآ أَنتُمۡ وَءَابَآؤُكُم مَّآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بِهَا مِن سُلۡطَٰنٍۚ (...)٢٣﴾ [النجم:23].

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .

Hamza 172

٦ أصول قالون عن نافع ← باب الهمزتين في كلمة واحدة

Explain041 / الشيخ يوسف منصور

(إذا اجتمعت همزتان في أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة؛ فإن قالون عن نافع المدني يسهل الهمزة الثانية منهما، ويدخل ألفا بين الهمزتين، إلا أن له استثناءات يسهل فيها دون إدخال.

تطبيق: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ٦﴾ [البقرة:5].

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .

Hamza 173

7 Universaux de la narration coranique de *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs (Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.
Si les deux *hamza* sont concordantes, *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* élide la première et réalise la deuxième en cas où le deux *hamza* sont vocalisées par /a/ ; et il *déglottalise* la première et réalise (*glottalise*) la deuxième en cas où le deux *hamza* sont vocalisées par /u/ou /i/.
Si les deux *hamza* sont discordantes, il lit selon cinq modes différents :
1-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /u/, il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *wāw*.
2-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /i/, il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *yā'*.
3-Si la première est vocalisée par /i/ et la deuxième par /a/, il substitue la deuxième *hamza* par un *yā'* vocalisée par /a/.
4-Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /a/, il substitue la deuxième *hamza* par un *wāw* vocalisée par /a/.
5-Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /i/ :il substitue la deuxième par un *wāw* vocalisé par /i/ ; ou il *déglottalise* la deuxième *hamza* .
Explain042 / *Kh. Manssūr*

Application:
Hamza 174

8 Universaux de la narration coranique de *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique des deux *hamza* concordantes (Le mode de lecture de *Qālūn* dans le cas des *hamza* concordantes par /a/ est l'élision de la première *hamza* et la réalisation (la *glottalisation*) de la deuxième, comme dans l'expression «*ǧā 'amrunā*» dans le verset 40 de Sourate «*Hūd*». Dans le cas des *hamza* concordantes par /i/ ou par /u/, *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* *déglottalise* la première et *glottalise* la deuxième.

٧ أصول قالون عن نافع ← باب الهمزتين في كلمتين متتابعتين (الهمزتان في كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان في كلمتين بأن تكون الأولى في آخر الكلمة والثانية في أول الكلمة التي تليها. إذا كانت الهمزتان متفقتين في الحركة، يسقط قالون الهمزة الأولى ويحقق الثانية إذا كانتا مفتوحتين، ويسهل الأولى بحسب حركتها ويحقق الثانية إذا كانتا مضمومتين أو مكسورتين.
وإن كانتا مختلفتين في الحركة فلهما حالات عند قالون، وهي:
1ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مضمومة، يسهل الهمزة الثانية.
2ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مكسورة، يسهل الهمزة الثانية.
3ـ إذا كانت الأولى مكسورة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية ياء مفتوحة.
4ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية واوا مفتوحة.
5ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مكسورة، فله وجهان: تسهيل الهمزة الثانية؛ أو إبدالها واوا.
Explain042 / الشيخ يوسف منصور
تطبيق: ﴿وَهُوَ ٱلَّذِي فِي ٱلسَّمَآءِ إِلَٰهٞ وَفِي ٱلۡأَرۡضِ إِلَٰهٞۚ وَهُوَ ٱلۡحَكِيمُ ٱلۡعَلِيمُ ٨٤﴾ [الزخرف:84]
محمود خليل الحصري / قالون عن نافع .
Hamza 174

٨ أصول قالون عن نافع ← باب الهمزتين المتفقتين في الحركة (مذهب قالون في حالة فتح الهمزتين المتفقتين هو إسقاط الهمزة الأولى وتحقيق الهمزة الثانية. وفي حالة ضم أو كسر الهمزتين المتفقتين يسهل قالون الهمزة الأولى ويحقق الهمزة الثانية.
تطبيق: ﴿حَتَّىٰٓ إِذَا جَآ أَمۡرُنَا وَفَارَ ٱلتَّنُّورُ قُلۡنَا ٱحۡمِلۡ فِيهَا مِن كُلّٖ زَوۡجَيۡنِ ٱثۡنَيۡنِ (...)٤٠﴾ [هود:40].

Application:
Hamza 175

9 Universaux de la narration coranique de *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique des deux *hamza* discordantes (Si la première *hamza* est vocalisée par /a/ et la deuxième vocalisée par /u/ ou par /i/, comme dans l'expression «*chuhada'a'iḏ* » de l'exemple d'application, alors *Qālūn déglottalise* la deuxième *hamza* .
Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /a/, alors la deuxième est substituée par un *wāw*.
Si la première est vocalisée par /i/ et la deuxième par /a/, alors la deuxième est substituée par un *yā'*.
Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième vocalisée par /i/, alors la deuxième est, soit *déglottalisée,* soit substituée par un *wāw*.
Application:
Hamza 176

10 Universaux de la narration coranique de *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique de l'interrogation double dans le Coran (Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double : *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* interroge dans la première et affirme dans la deuxième dans neuf occurrences, et il affirme dans la première et interroge dans la deuxième dans deux occurrences.

Application :
Hamza 177

11 Universaux de la narration coranique de *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés
(Deux cas sont envisagés :
1-Vocalisation par /i/ de la consonne avocalisée (le *nūn* dans l'exemple d'application) si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/.
2-Vocalisation /u/ si la *hamza* conjonctive est

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .
Hamza 175

٩ أصول قالون عن نافع ← باب الهمزتين المختلفتين فى الحركة (إن كانت الأولى مفتوحة والثانية مضمومة أو مكسورة، كما فى التعبير ﴿شهداءَ إذ﴾ من المثال التطبيقى، يسهل قالون عن نافع المدنى الهمزة الثانية، وإن كانت الأولى مضمومة والثانية مفتوحة فله فى الثانية الإبدال واوا، وإن كانت الأولى مكسورة والثانية مفتوحة فله فى الثانية الإبدال ياء، وإن كانت الأولى مضمومة والثانية مكسورة فله فى الثانية التسهيل أو الإبدال واوا.

تطبيق: ﴿أَمۡ كُنتُمۡ شُهَدَآءَ إِذۡ حَضَرَ يَعۡقُوبَ ٱلۡمَوۡتُ إِذۡ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعۡبُدُونَ مِنۢ بَعۡدِيۖ (...) ١٣٢﴾ [البقرة: 132].
محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .
Hamza 176

١٠ أصول قالون عن نافع ← باب الاستفهام المكرر فى القرآن (وهو أحد عشر موضعا: استفهم فى الأولى وأخبر فى الثانية بالنسبة لتسع منها؛ وأخبر فى الأولى واستفهم فى الثانية بالنسبة لموضعين اثنين.

تطبيق: ﴿وَإِن تَعۡجَبۡ فَعَجَبٞ قَوۡلُهُمۡ أَءِذَا كُنَّا تُرَٰبًا إِنَّا لَفِي خَلۡقٖ جَدِيدٍۗ ٥﴾ [الرعد: 5].
محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .
Hamza 177

١١ أصول قالون عن نافع ← باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من التقاء الساكنين (هناك حالتان:
1ـ حرك الحرف الساكن (النون فى المثال التطبيقى) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة ابتداءً.
2ـ حرك الحرف الساكن بالضم إذا كانت همزة الوصل مضمومة ابتداءً.

﴿وَٱنطَلَقَ ٱلۡمَلَأُ مِنۡهُمۡ أَنِ ٱمۡشُواْ وَٱصۡبِرُواْ عَلَىٰٓ

vocalisée à la reprise par /u/ .

<u>*Application*</u> :
Hamza 178

⓬ Universaux de la narration coranique de *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique de vocalisation /a/ et inflexion vocalique (*Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* a procédé à la grande inflexion vocalique dans une seule occurrence coranique, celle du mot « *hārin* » du verset 110 de sourate « *'At-Tawba* » ; il a procédé, par ailleurs, à la petite inflexion vocalique , ***à l'encontre*** de lui-même, dans le mot «*'At-Tawrāt*» quelles que soient ses occurrences dans le Saint Coran.
Explain043 / *Kh. Manssūr*

<u>*Application*</u> :
Hamza 179

⓭ Universaux de la narration coranique de *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique de la gémination et l'explicitation
(*Qālūn* se différencie de *Ḥafṣ* à deux niveaux :
1-Au niveau de la gémination des homogènes, il gémine le *thā'* dans le *thāl*, à l'encontre de lui-même, dans « *yalhath thālik* » de sourate « *Al-A'rāf* » ; il gémine également le bā' dans le *mīm*, à l'encontre de lui-même, dans « *Irkab ma'anā* » de sourate « *Hūd* », et gémine le *bā'* dans le *mīm* dans « *yu'athib man yachā'* » du verset 284 seulement de sourate « *Al-Baqara*» (Comme dans l'application ci-dessous).
Explain044 / *Kh. Manssūr*

2- Au niveau de la gémination des proches, il gémine le *thāl* dans le *tā'* dans « *'ittakhathta* » et ses dérivés.

ءَالِهَتِكُمۡۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيۡءٞ يُرَادُ ﴿٥﴾ [ص: 5]

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .
Hamza 178

⓬ أصول قالون عن نافع ← باب الفتح والإمالة (أمال قالون إمالة كبرى فى موقع واحد من القرآن، وهو الكلمة ﴿هار﴾ من الآية 110 من سورة التوبة؛ وأمال إمالة صغرى فى كلمة واحدة ، وذلك بخلف عنه، وهى كلمة ﴿ٱلتَّوۡرَىٰةِ﴾ أين ما وجدت فى القرآن.

الشيخ يوسف منصور / *Explain043*

<u>تطبيق</u>: ﴿أَفَمَنۡ أَسَّسَ بُنۡيَٰنَهُۥ عَلَىٰ تَقۡوَىٰ مِنَ ٱللَّهِ وَرِضۡوَٰنٍ خَيۡرٌ أَم مَّنۡ أَسَّسَ بُنۡيَٰنَهُۥ عَلَىٰ شَفَا جُرُفٍ هَارٖ فَٱنۡهَارَ بِهِۦ فِي نَارِ جَهَنَّمَۗ وَٱللَّهُ لَا يَهۡدِي ٱلۡقَوۡمَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١١٠﴾﴾ [التوبة: 110].

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .
Hamza 179

⓭ أصول قالون عن نافع ← باب الإدغام والإظهار (يختلف مع حفص عن عاصم فى :

1ـ إدغام المتجانسين، حيث أدغم الثاء فى الذال بخلف عنه فى ﴿يلهث ذلك﴾ من سورة الأعراف؛ والباء فى الميم، بخلف عنه، من ﴿اركب معنا﴾ من سورة هود؛ والباء فى الميم فى ﴿يعذب من يشاء﴾ فى الآية 284 فقط من سورة البقرة حيث قرأها بالجزم ثم أدغم.

2ـ إدغام المتقاربين، حيث أدغم الذال فى التاء من ﴿اتخذت﴾ وتصريفاتها.

الشيخ يوسف منصور / *Explain044*

<u>تطبيق</u>: ﴿لِّلَّهِ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِۗ وَإِن تُبۡدُواْ مَا فِيٓ أَنفُسِكُمۡ أَوۡ تُخۡفُوهُ يُحَاسِبۡكُم بِهِ ٱللَّهُۖ فَيَغۡفِرُ لِمَن يَشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَآءُۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٌ ﴿٢٨٤﴾﴾ [البقرة: 284]

Application :
🔊 Hamza 180

⓮ Universaux de la narration coranique de *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique des «*yā'*» pronominaux compléments (*Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* rapporte la vocalisation /a/ du «*yā'* » pronominal complément («*yā'*» du locuteur) s'il est suivi d'une *hamza* vocalisée par /a/, comme dans «*rabiyya 'ahānanī*» dans le verset 18 de «*Al-Fağr*».
🔊 Explain045 / *Kh. Manssūr*

Mais il existe des exceptions et d'autres règles notées dans les références de la science des lectures coraniques.
Application:
🔊 Hamza 181

⓯ Universaux de la narration coranique de *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique des « *yā'*» extrêmes (Les «*yā'*» extrêmes sont des «*yā'*» non transcrits dans le *Muṣḥaf* mais prononcés lors de la psalmodie coranique par certains *coranolecturologues*.
Qālūn d'après *Nāfi'* maintient en cas de liaison seulement ce type de «*yā'*» dans certains contextes coraniques,
🔊 Explain046 / *Kh. Manssūr*

comme dans «*'akramani*» de Sourate «*Al-Fağr*».

Application:
🔊 Hamza 182

⓰ Universaux de la narration coranique de *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique de contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*
(L'objectif n'est pas d'englober tous les contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration :
Qālūn avocalise le *hā'* des pronoms de la troisième personne masculine et féminine,

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .
🔊 Hamza 180

⓮ أصول قالون عن نافع ← باب ياءات الإضافة (روى قالون عن نافع المدنى فتح ياء المتكلم إذا وقعت بعدها همزة قطع، نحو: ﴿رَبِّيَ أَهَٰنَنِ﴾. إلا أن هناك استثناءات وقواعد أخرى يمكن التماسها فى القصاصة الصوتية التالية:
🔊 Explain045 / الشيخ يوسف منصور

تطبيق:

﴿وَأَمَّا إِذَا مَا ٱبْتَلَٰهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُۥ ﴿١٧﴾ فَيَقُولُ رَبِّيَ أَهَٰنَنِ ﴿١٨﴾﴾ [الفجر:17ـ 18].

وليد على الناشئ / قالون عن نافع .
🔊 Hamza 181

⓯ أصول قالون عن نافع ← باب الياءات المتطرفة الزائدة فى التلاوة (الياءات الزوائد هى ياءات متطرفة زائدة فى التلاوة وغير ثابتة فى الرسم العثمانى.
قرأ قالون عن نافع المدنى بإثبات الياء الزائدة لفظا المحذوفة رسما فى حالة الوصل فقط فى مواضع معينة من القرآن الكريم،
🔊 Explain046 / الشيخ يوسف منصور

كالموضع الذى فى سورة الفجر ﴿أَكْرَمَنِ﴾:

﴿فَيَقُولُ رَبِّيٓ أَكْرَمَنِ ﴿١٦﴾﴾ [الفجر:16].

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .
🔊 Hamza 182

⓰ أصول قالون عن نافع ← باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط :
أسكن قالون الهاء من ضميرى الغائب والغائبة ﴿وهو، وهى، فهو، لهو﴾ حيثما وردت.

تطبيق: ﴿فَهْوَ فِي عِيشَةٍ رَّاضِيَةٍ﴾ [القارعة: 6]

comme « *fahuwa* » dans l'application.
Application:
Hamza 183

❶ Universaux de la narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī*
(Les universaux spécifiques à cette lecture coranique sont organisés dans les rubriques suivantes :
1 *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*;
2 Terme «*'Anā*» en cas de conjonction ;
3 *Mīm* du pluriel ;
4 *Hā'* pronominal ;
5 *Bivocalique* et ses degrés ;
6 Deux *hamza* dans un seul mot ;
7 Deux *hamza* concordantes ;
8 Deux *hamza* discordantes ;
9 Interrogation double dans le Coran ;
10 Transfert de la voyelle de la *hamza* ;
11 *Hamza* individuelle avocalisée;
12 *Hamza* individuelle vocalisée;
13 Explicitation et gémination ;
14 Vocalisation /a/ et inflexion vocalique ;
15 Les «*Rā'* » ;
16 Les «*Lām* » ;
17 Les «*Yā'*» pronominaux compléments;
18 Contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*.
Remarque :
Chaque rubrique sera détaillée selon l'ordre ci-haut dans ce qui suit.)

1 Universaux de la narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*
(*Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* a séparé entre les deux Sourates successives par la «*Basmala*» comme il les a séparé par le *Sakt*.)

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .
Hamza 183

❶ أصول ورش عن نافع (يتم تنظيم هذه الأصول الخاصة بهذه الرواية القرآنية فى الأبواب الآتية:
١ باب الاستعاذة والبسملة؛
٢ باب لفظ ﴿أنا﴾ وصلًا؛
٣ باب ميم الجمع؛
٤ باب هاء الكناية؛
٥ باب المد ودرجاته؛
٦ باب الهمزتين فى كلمة واحدة؛
٧ باب الهمزتين المتفقتين فى الحركة؛
٨ باب الهمزتين المختلفتين فى الحركة؛
٩ باب الاستفهام المكرر فى القرآن؛
١٠ باب نقل حركة الهمز؛
١١ باب الهمز المفرد الساكن؛
١٢ باب الهمز المفرد المتحرك؛
١٣ باب الإظهار والإدغام؛
١٤ باب الفتح والإمالة؛
١٥ باب الراءات؛
١٦ باب اللامات؛
١٧ باب ياءات الإضافة؛
١٨ باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى.
ملحوظة:
سيتم تفصيل كل باب من هذه الأبواب كما هى مرتبة أعلاه فيما سيأتى.)

١ أصول ورش عن نافع ← باب الاستعاذة والبسملة
(فصل ورش عن نافع المدنى بين السورتين بالبسملة، كما فصل كذلك بالسكت والوصل بغير بسملة. فأما الوصل فهو أن يصل السورتين بعضهما ببعض كأنهما سورة واحدة؛ وأما

Explain047 / *Dr. Adnān*

❷ Universaux de la narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique du terme «*'Anā*» en cas de conjonction (Trois possibilités sont envisagées :

1- Si le terme « *'Anā* » est suivi d'une *hamza* disjonctive vocalisée par «a» ou «u», alors son *'alif* est maintenu en cas de continuité, et il est bivocalisé en six temps (*bivocalisation saturée*).

2- Si le terme « *'Anā* » est suivi d'une *hamza* disjonctive vocalisée par «i», alors son *'alif* est élidé en cas de continuité , et il est maintenu en cas d'arrêt.

3- Si le terme « *'Anā* » n'est pas suivi d'une *hamza* , alors son *'alif* est élidé en cas de continuité , et il est maintenu en cas d'arrêt.

Application :

Hamza 183Bis

❸ Universaux de la narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique du *mīm* du pluriel

(*Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* procède à la liaison du *mīm* du pluriel , s'il est suivi d'une *hamza* glottalisée, par un *wāw bivocalique* saturé (*bivocalisé* de l'ordre de six voyelles successives).

Explain048 / *Kh. Manssūr*

En effet, sa doctrine étant la saturation du *bivocalique* discontinu.

Application:

Hamza 184

❹ Universaux de la narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique du *hā'* pronominal

(Le *hā'* pronominal est un *hā'* complémentaire qui désigne le masculin de la troisième personne du singulier.

Les *coranolecturologues* sont unanimes à procéder, dans le cas où il est encadré par deux consonnes vocalisées, à sa liaison par un *wāw bivocalique* naturel s'il est vocalisé par /u/, et

السكت فهو عبارة عن سكتة لطيفة بغير تنفس بين نهاية السورة وأول التي بعدها.)

Explain047 / د.عدنان العرضي

❷ أصول ورش عن نافع ← باب لفظ ﴿أنا﴾ وصلًا (له في ذلك ثلاث حالات:

1ـ إذا كان بعد لفظ ﴿أنا﴾ همزة قطع مفتوحة أو مضمومة، فإن الألف تثبت وصلًا، فيكون فيها مد منفصل مشبع؛

2ـ إذا كان بعد لفظ ﴿أنا﴾ همزة قطع مكسورة فله فيه وصلًا الإسقاط فقط، ووقفًا الإثبات فقط.

3ـ إذا لم يكن بعد لفظ ﴿أنا﴾ همزة قطع، فله فيه وصلًا الإسقاط فقط، ووقفًا الإثبات فقط. تطبيق: ﴿وَلَآ أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدتُّمْ ۝٤﴾ [الكافرون: 4]

عبدالباسط عبد الصمد / ورش عن نافع .

Hamza 183Bis

❸ أصول ورش عن نافع ← باب ميم الجمع (إن مذهب ورش عن نافع المدنى فى ميم الجمع إذا أتت بعدها همزة قطع وصلها بواو مع إشباع المد بمقدار ست حركات، لأن مذهبه إشباع المد المنفصل.

Explain048 / الشيخ يوسف منصور

تطبيق: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمُوٓ ءَآنذَرۡتَهُمُوٓ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ۝٦﴾ [البقرة:6].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع.

Hamza 184

❹ أصول ورش عن نافع ← باب هاء الكناية (هاء الكناية هى الهاء الزائدة الدالة على المذكر الغائب، وتسمى أيضا هاء الضمير.

وقد اتفق القراء الأجلاء على وصلها بمقدار حركتين بواو إذا كانت مضمومة، وبياء إذا كانت مكسورة، وهذا إذا وقعت بين حرفين متحركين، كما الكلمة ﴿مثله﴾ فى قوله ﷻ : ﴿وَإِن

par un « *yā'* » s'il est vocalisé par /i/, comme dans le mot «*mithlihī*» du verset 23 de Sourate « *Al-Baqara* » :

Application:
Hamza 185

Cependant, *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* a *bivocalisé* le *hā'* pronominal dans d'autres contextes coraniques,
Explain049 / *Kh. Manssūr*

comme dans le mot «*'arğ ihī* » du verset 111 de Sourate «*'Al-'A'rāf*» :

Application:
Hamza 186

Signalons que, dans un tel contexte ainsi que son occurrence dans le verset 35 de Sourate «*Ach-Chu'arā'*» , *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim Al-Kūfī* «*'Arğih* » a lu avec un *hā' avocalisé* :

Application:
Hamza 187

Warch d'après *Nāfi' Al-Madanī* a également lu par la liaison du *hā'* avec la vocalisation du « *qāf* » par /i/ dans le mot coranique « *yattaqihī* » du verset 52 de Sourate «*'An-Nūr*»:

Application:
Hamza 188

Il a encore lu avec la liaison du *hā'* par un «*yā'*» avec une *bivocalisation* saturée imposée par la *hamza* qui suit le *hā'* dans le mot coranique «*fa'alqihī* » du verset 28 de Sourate «*'An-Naml* » :
Application:
Hamza 189

Dans l'une des exceptions, *Warch* a lu par vocalisation simple du *hā'* pronominal dans le mot coranique « *fīhi* » du verset 69 de Sourate « *'Alfurqān* » :

كُنتُمۡ فِي رَيۡبٖ مِّمَّا نَزَّلۡنَا عَلَىٰ عَبۡدِنَا فَأۡتُواْ بِسُورَةٖ مِّن مِّثۡلِهِۦ وَٱدۡعُواْ شُهَدَآءَكُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ﴿٢٣﴾ [البقرة:23]. محمد أيوب/ حفص عن عاصم .
Hamza 185

إلا أن ورشا زاد فمد هاء الضمير في سياقات أخرى التمسها في القصاصة الصوتية التالية:
Explain049 / الشيخ يوسف منصور

ومثال ذلك ﴿أرجه﴾ من قوله ﷻ : ﴿قَالُوٓاْ أَرۡجِهِۦ وَأَخَاهُ وَأَرۡسِلۡ فِي ٱلۡمَدَآئِنِ حَٰشِرِينَ ﴿١١١﴾﴾ [الأعراف: 111]؛
ياسين الجزائري / ورش عن نافع .
Hamza 186

حيث قرأ حفص عن عاصم الكوفي ﴿أرجه﴾ بهاء ساكنة.
وكذلك مثيل هذه الآية من سورة الشعراء : ﴿قَالُوٓاْ أَرۡجِهۡ وَأَخَاهُ وَٱبۡعَثۡ فِي ٱلۡمَدَآئِنِ حَٰشِرِينَ ﴿٣٦﴾﴾ [الشعراء:36].
محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم.
Hamza 187

وقرأ بصلة الهاء مع كسر القاف للكلمة ﴿يتقه﴾ من قوله ﷻ:
﴿وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَيَخۡشَ ٱللَّهَ وَيَتَّقِهِۦ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡفَآئِزُونَ ﴿٥٢﴾﴾ [النور:52].
ياسين الجزائري / ورش عن نافع .
Hamza 188

وقرأ بصلة الهاء للكلمة ﴿فألقه﴾ من قوله ﷻ :
﴿ٱذۡهَب بِّكِتَٰبِي هَٰذَا فَأَلۡقِهِۦٓ إِلَيۡهِمۡ ثُمَّ تَوَلَّ عَنۡهُمۡ فَٱنظُرۡ مَاذَا يَرۡجِعُونَ ﴿٢٨﴾﴾ [النمل:28].
ياسين الجزائري / ورش عن نافع .
Hamza 189

وقرأ بقصر الصلة للكلمة ﴿فيه﴾ من قوله ﷻ: ﴿يُضَٰعَفۡ لَهُ ٱلۡعَذَابُ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ وَيَخۡلُدۡ فِيهِۦ مُهَانًا ﴿٦٩﴾﴾

Application:
Hamza 190

5 Universaux de la narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique du *bivocalique* et ses degrés (*Warch* d'après *Nāfi' 'Al-Madanī* procède à la *bivocalisation* saturée (en six temps) du *bivocalique continu* et *discontinu*.
Explain050 / *Kh. Manssūr*

Le *bivocalique* continu est appliqué dans le mot « *'Alḥāqatu* », et celui discontinu est appliqué dans l'expression « *wa ma 'adraka* » des deux versets 1 et 2 et 3 de Sourate « *'A-lḥāqa*» :
Application:
Hamza 191

Dans le cas du *bivocalique* de substitution, trois éventualités de lectures sont possibles selon *Warch* :
-*bivocalique* naturel en deux temps ;
-*bivocalique* médian en quatre temps ;
-*bivocalique* saturé en six temps.
Toutefois, il ya des exceptions :
-les deux mots « *'isrā' īl* » et « *yu'ākhiḏ* » et leurs dérivés.
-Si la *hamza* est située après un *avocalique* réel relatif (c'est-à-dire, l'*avocalique* et la *hamza* se trouvent dans un seul mot, comme « *mas' ūlan* » et « *'Alqur' ān* »).
Si les deux semi-consonnes de «*līn*» (le *yā'* et la *wāw avocalisés*, dont la consonne qui les précède est vocalisée par /a/) et la *hamza* se rencontrent dans un seul mot, alors *Warch* procède à la *bivocalisation* médiane et saturée du *yā'* et du *wāw*, comme dans « *hay'atu* » et «*saw'atun*» ; mais *Warch* excepte les deux mots « *' almaw' ūdah* » et «*maw'ilā*». Par exemple il ya le *bivocalique* de substitution dans le mot « *'al' ākhira* », et le *boivocalique* du « *līn* » dans le mot «*chay'in* » du verset 20 de Sourate

« *'Al-'ankabūt*» :

Remarque
Ce type de *bivocalique* est très spécial, car il ne s'agit pas , comme d'habitude, de *bivocaliastion* d'une voyelle simple (/a/, /u/ ou

[الفرقان:69].) ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .
Hamza 190

٥ أصول ورش عن نافع ← باب المد ودرجاته (يشبع ورش عن نافع المدنى المد المتصل والمد المنفصل بمقدار ست حركات.

إليك قصاصة صوتية تلخص هذا الباب:

Explain050 / الشيخ يوسف منصور

تطبيق : المد المنفصل فى التعبير ﴿وما أدراك﴾ والمد المتصل فى الكلمة ﴿الحاقة﴾: ﴿بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ٱلۡحَآقَّةُ ١ مَا ٱلۡحَآقَّةُ ٢ وَمَآ أَدۡرَىٰكَ مَا ٱلۡحَآقَّةُ ٣﴾

[الحاقة: 1 ـ 3].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .
Hamza 191

أما مد البدل (إذا سبقت الهمزة حرف المد) فله فيه ثلاثة وجوه، تدعى ثلاثة البدل ، وهى القصر والتوسط والإشباع.

واستثنى ورش كلمتى ﴿إسرائيل﴾ و ﴿يؤاخذ﴾ وما جاء منهما.

واستثنى أيضا إذا وقعت الهمزة بعد ساكن صحيح موصول (أى الساكن والهمزة فى كلمة واحدة، نحو ﴿مسئولا، القرءان﴾. وكذلك إذا وقع حرف المد بعد همزة الوصل، نحو ﴿ائتونى﴾ و ﴿أؤتمن﴾. والمقصود هنا الهمزة التى بعد همزة الوصل فإنها ستبدل فى ﴿إيتونى﴾ ياء، وفى ﴿اوتمن﴾ ستبدل واوا وفى هذه الحالة لا يجوز مد البدل فى الكلمتين ولا نظائرهما.

إذا اجتمعا حرفا اللين (الياء والواو الساكنتان والمفتوح ما قبلهما) مع الهمزة فى كلمة واحدة فورش له توسط وإشباع الياء والواو وليس فيه القصر، نحو ﴿هيئة﴾ و ﴿سوءة﴾. واستثنى ورش كلمتى ﴿الموءودة﴾ و ﴿موئلا﴾ فلا مد لحرف اللين فيهما.)

ومثال ذلك البدل فى ﴿الآخرة﴾ واللين فى ﴿شىء﴾ من قوله ﷻ: ﴿قُلۡ سِيرُواْ فِى ٱلۡأَرۡضِ فَٱنظُرُواْ كَيۡفَ بَدَأَ ٱلۡخَلۡقَ

/i/) ; mais c’est la *bivocalisation* d’un *avocalique* !

<u>Application</u>:

Hamza 192

6 Universaux de la narration coranique de *Warch* d’après *Nāfi‘ Al-Madanī* : deux *hamza* dans un seul mot

(Ce sont les deux *hamza* contigües dans un seul mot. La première est nécessairement vocalisée par /a/ car c’est une *hamza* d’interrogation, et la deuxième peut être vocalisée par /a/ ou par /u/ ou par /i/.

Warch d’après *Nāfi‘ ‘Al-Madanī* procède dans ce cas à la *déglottalisation* de la deuxième *hamza* , peu importe la nature de sa vocalisation.

Mais, il a une autre lecture dans le cas où la deuxième *hamza* est vocalisée par /a/, c’est la substitution de cette *hamza* par un *alif* qu’il *bivocalise* en deux temps ;

Explain051 / *Kh. Manssūr*

si cet *alif* est suivi d’une consonne *avocalisée* comme dans « *’a’ āndartahum*», il est *bivocalisé* en six temps.

<u>Application</u>:

Hamza 193

<u>Application</u>:

Hamza 194

Warch n’est pas d’accord avec *Ḥafṣ* au sujet de la lecture du mot coranique comportant trois *hamza* successives «*’a’a’mantum* » repéré dans trois Sourates du Saint Coran : « *Ṭāha* », «*’Al-’A‘rāf* » et «*’Ach-hu‘arā’*». En effet, il lit ce mot en *glottalisant* la première *hamza* , en *déglottalisant* la deuxième et en substituant la troisième par un *alif*:

ثُمَّ ٱللَّهُ يُنشِئُ ٱلنَّشْأَةَ ٱلْآخِرَةَ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾[العنكبوت: 20].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Hamza 192

٦ أصول ورش عن نافع ← باب الهمزتين فى كلمة واحدة

(وهما الهمزتان المتلاصقتان المجتمعتان فى كلمة واحدة، ولا بد للأولى أن تكون مفتوحة لأنها همزة للاستفهام والثانية قد تكون مفتوحة أو مضمومة أو مكسورة.

ومذهب ورش عن نافع فى هذا الباب تسهيل الهمزة الثانية سواء أكانت مفتوحة أم مكسورة أم مضمومة. وله مذهب آخر إذا كانت الثانية مفتوحة أن يبدلها ألفا ويمد هذه الألف بمقدار حركتين، وإذا جاء بعد هذه الألف حرف ساكن (كما فى ﴿ءآنذرتهم﴾) فهو يمدها بمقدار ست حركات للفصل بين الألف وبين الساكن.

الشيخ يوسف منصور / Explain051

<u>تطبيق</u>: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَآنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُومِنُونَ ﴿٦﴾﴾ [البقرة:6].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

Hamza 193

﴿وَيَقُولُ ٱلْإِنسَٰنُ أَءِذَا مَا مِتُّ لَسَوْفَ أُخْرَجُ حَيًّا ﴿٦٦﴾﴾ [مريم:66].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

Hamza 194

وخالف ورش حفصا فى ﴿ءآمنتم﴾ بسورة طه والأعراف والشعراء، حيث قرأ بتحقيق الهمزة الأولى وتسهيل الثانية وإبدال الثالثة ألفا:

﴿قَالَ ءَآمَنتُمْ لَهُۥ قَبْلَ أَنَ اذَنَ لَكُمْ إِنَّهُۥ لَكَبِيرُكُمُ ٱلَّذِي عَلَّمَكُمُ ٱلسِّحْرَ فَلَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُم مِّنْ خِلَٰفٍ وَلَأُصَلِّبَنَّكُمْ فِي جُذُوعِ ٱلنَّخْلِ

Application:
🔊 *Hamza 195*

Warch d'après *Nāfi' Al-Madanī* a lu, dans tous les contextes dans lesquels est localisée une interrogation double, en procédant à l'interrogation dans la première position et à l'affirmative dans la deuxième position, comme dans le verset 16 de Sourate «*Aṣ-Ṣāfāt*» :

Application:
🔊 *Hamza 196*

Toutefois, deux contextes font exception ; le premier est dans Sourate «*An-Naml*» :

Application:
🔊 *Hamza 197*

; et le deuxième dans Sourate «*Al-'Ankabut*» :

Application:
🔊 *Hamza 198*

En effet, dans ces deux contextes, *Warch* lit avec l'affirmative dans le premier et l'interrogative dans le deuxième.)

7 Universaux de la narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique des deux *hamza* concordantes dans deux mots distincts

🔊 *Explain052* / *Kh. Manssūr*

(Dans le cas de *hamza* concordantes *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* a lu par *glottalisation* de la première *hamza* et *déglottalisation* de la deuxième, comme dans l'expression « *gā'a'amrunā*» le verset 40 de Sourate « *Hūd* » :

Application:
🔊 *Hamza 199*

Mais, il a une autre lecture dans ce contexte :

وَلَتَعْلَمُنَّ أَيُّنَا أَشَدُّ عَذَابًا وَأَبْقَىٰٓ ﴿٧١﴾ [طه: 71].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

🔊 *Hamza 195*

قرأ ورش عن نافع المدنى كل موضع فيه استفهام مكرر بالاستفهام فى الموضع الأول والإخبار فى الموضع الثانى: ﴿أَءِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا اِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿١٦﴾﴾ [الصافات:16]. ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

🔊 *Hamza 196*

إلا ما كان فى سورة النمل والعنكبوت:

﴿وَقَالَ ٱلذِينَ كَفَرُوٓاْ إِذَا كُنَّا تُرَابًا وَءَابَآؤُنَآ أَيِنَّا لَمُخْرَجُونَ ﴿٦٧﴾﴾[النمل: 67].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

🔊 *Hamza 197*

﴿وَلُوطًا اِذْ قَالَ لِقَوْمِهِۦٓ إِنَّكُمْ لَتَاتُونَ ٱلْفَٰحِشَةَ مَا سَبَقَكُم بِهَا مِنَ اَحَدٍ مِّنَ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٢٨﴾ أَيِنَّكُمْ لَتَاتُونَ ٱلرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ ٱلسَّبِيلَ (...) ﴿٢٩﴾﴾ [العنكبوت: 28ـ 29]. ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

🔊 *Hamza 198*

فإنه قرأ بالإخبار فى الأول والاستفهام فى الثانى.)

٧ أصول ورش عن نافع ← باب الهمزتين من كلمتين المتفقتين فى الحركة (مذهب ورش فى الهمزتين المتفقتين هو تحقيق الهمزة الأولى وتسهيل الهمزة الثانية:

🔊 *Explain052* / الشيخ يوسف منصور

نحو: ﴿حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَ امْرُنَا وَفَارَ ٱلتَّنُّورُ قُلْنَا اَحْمِلْ فِيهَا مِن كُلٍّ زَوْجَيْنِ إِثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَن سَبَقَ عَلَيْهِ ٱلْقَوْلُ وَمَنَ-امَنَ وَمَآ ءَامَنَ مَعَهُۥٓ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿٤٠﴾﴾ [هود: 40]

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

🔊 *Hamza 199*

إلا أن له مذهبا آخر وهو إبدال الثانية حرف مد من جنس

c'est la substitution de la deuxième *hamza* par une consonne *bivocalique* de la nature de la voyelle de la première *hamza* . Ainsi, si la première *hamza* est vocalisée par /a/, la deuxième *hamza* est substituée par un *alif* ; si elle est vocalisée par /i/, la deuxième *hamza* est substituée par un *yā'* ; si elle est vocalisée par /u/, la deuxième *hamza* est substituée par un *wāw*, comme dans le verset 32 de Sourate «*'Al-'Aḥqāf*» :

حركة الهمزة الأولى، فإن كانت الأولى مفتوحة تُبدل الثانية ألفا وإن كانت الأولى مكسورة تُبدل الثانية ياء وإن كانت الأولى مضمومة تبدل الثانية واوا، نحو : ﴿وَمَن لَّا يُجِبۡ دَاعِيَ ٱللَّهِ فَلَيۡسَ بِمُعۡجِزٖ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَلَيۡسَ لَهُۥ مِن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءُۚ اوْلَٰٓئِكَ فِي ضَلَٰلٖ مُّبِينٍ ۝٣٢﴾ [الأحقاف: 32]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Application:
Hamza 200

8 Universaux de la narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique des deux *hamza* discordantes dans deux mots distincts (Si la première *hamza* est vocalisée par /a/ et la deuxième par /u/ ou par /i/, alors *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī déglottalise* la deuxième *hamza* seulement,
Explain053 / *Kh. Manssūr*

٨ أصول ورش عن نافع ← باب الهمزتين من كلمتين المختلفتين فى الحركة (إذا كانت الهمزة الأولى مفتوحة والثانية مضمومة أو مكسورة فإن ورشا يسهل الهمزة الثانية فقط،
Explain053 / الشيخ يوسف منصور

comme dans l'expression «*chuhadā'a'iḏ*» du verset 133 de Sourate «*Al-Baqara*»:

نحو: ﴿أَمۡ كُنتُمۡ شُهَدَآءَ إِذۡ حَضَرَ يَعۡقُوبَ ٱلۡمَوۡتُ إِذۡ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعۡبُدُونَ مِنۢ بَعۡدِيۖ قَالُواْ نَعۡبُدُ إِلَٰهَكَ وَإِلَٰهَ ءَابَآئِكَ إِبۡرَٰهِـۧمَ وَإِسۡمَٰعِيلَ وَإِسۡحَٰقَ إِلَٰهٗا وَٰحِدٗا وَنَحۡنُ لَهُۥ مُسۡلِمُونَ ۝١٣٣﴾ [البقرة: 133]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع.

Application:
Hamza 201

Si la première *hamza* est vocalisée par /u/ et la deuxième par /a/, alors *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* procède à la substitution de la deuxième *hamza* par un *wāw*, comme dans l'expression «*'assufahā'uwalā*» du verset 13 de Sourate «*'Al-Baqara*» :

وإن كانت الأولى مضمومة والثانية مفتوحة فإنه يبدل الثانية واوا، نحو: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمۡ ءَامِنُواْ كَمَآ ءَامَنَ ٱلنَّاسُ قَالُوٓاْ أَنُؤۡمِنُ كَمَآ ءَامَنَ ٱلسُّفَهَآءُۗ أَلَآ إِنَّهُمۡ هُمُ ٱلسُّفَهَآءُ وَلَٰكِن لَّا يَعۡلَمُونَ ۝١٣﴾ [البقرة:13]

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

Application:
Hamza 202

Si la première *hamza* est vocalisée par /i/ et la deuxième par /a/, alors *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* procède à la substitution de la deuxième *hamza* par un *yā'*, comme dans l'expression «*'annisā'i yaw*» du verset 235 de Sourate «*'Al-*

وإن كانت الأولى مكسورة والثانية مفتوحة يبدل الثانية ياء، نحو: ﴿وَلَا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ فِيمَا عَرَّضۡتُم بِهِۦ مِنۡ خِطۡبَةِ ٱلنِّسَآءِ أَوۡ أَكۡنَنتُمۡ فِيٓ أَنفُسِكُمۡۚ عَلِمَ ٱللَّهُ أَنَّكُمۡ سَتَذۡكُرُونَهُنَّ وَلَٰكِن لَّا تُوَاعِدُوهُنَّ سِرًّا إِلَّآ أَن

Baqara » :

تَقُولُواْ قَوْلًا مَّعْرُوفًا (...)﴿٢٣٥﴾[البقرة: 235]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Hamza 203

Application:
Hamza 203

Si la première *hamza* est vocalisée par /u/ et la deuxième par /i/, alors *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* procède à la *déglottalisation* de la deuxième *hamza* , ou à sa substitution par un *wāw*, comme dans l'expression «*'achā'uhilā*» du verset 213 de Sourate « *Al-Baqara* » :

وإن كانت الأولى مضمومة والثانية مكسورة فإنه يسهل الثانية أو يبدلها واوا، نحو: ﴿(...)فَهَدَى ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لِمَا ٱخْتَلَفُواْ فِيهِ مِنَ ٱلْحَقِّ بِإِذْنِهِۦ وَٱللَّهُ يَهْدِى مَن يَّشَآءُ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٢١٣﴾ [البقرة: 213].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

Hamza 204

Application:
Hamza 204

❾ Universaux de la narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique de l'interrogation double dans le Coran (Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double : *Warch* interroge dans la première et affirme dans la deuxième dans neuf occurrences, et il affirme dans la première et interroge dans la deuxième dans deux occurrences.
Warch reste en accord avec sa doctrine dans les deux *hamza* dans un seul mot.
Explain054 / Dr. Adnān

❾ أصول ورش عن نافع ← باب الاستفهام المكرر فى القرآن (وهو أحد عشر موضعا: استفهم فى الأولى وأخبر فى الثانية بالنسبة لتسع منها؛ وأخبر فى الأولى واستفهم فى الثانية بالنسبة لموضعين اثنين؛ وهو على مذهبه فى الهمزتين من الكلمة الواحدة.)

Explain054 / د.عدنان العرضى

تطبيق: ﴿وَإِن تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمُۥٓ أَءِذَا كُنَّا تُرَٰبًا إِنَّا لَفِى خَلْقٍ جَدِيدٍ أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِرَبِّهِمْ وَأُوْلَٰٓئِكَ ٱلْأَغْلَٰلُ فِىٓ أَعْنَاقِهِمْ وَأُوْلَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلنَّارِ هُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ ﴿٥﴾ [الرعد: 5].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Hamza 205

Application :
Hamza 205

❿ Universaux de la narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique du transfert de la voyelle de la *hamza* à une consonne *avocalisée*
(*Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* vocalise toute consonne *avocalisée* par la voyelle de la *hamza* qui la suit, à condition que la consonne *avocalisée* se trouve à la fin du mot et la *hamza* au début du mot qui suit, comme dans l'expression « *man 'in* » du verset 75 de Sourate «*Ali- 'Imrān*» :
Explain055 / Kh. Manssūr

❿ أصول ورش عن نافع ← باب نقل حركة الهمزة إلى الساكن قبلها (لقد حرك ورش كل حرف ساكن صحيح بحركة الهمزة التى بعده بشرط أن يكون الحرف الساكن فى آخر الكلمة والهمزة فى أول الكلمة التى تليها سواء أكان الساكن حرفا صحيحا أم تنوينا (لأن التنوين ينطق نونا ساكنة لكن يرسم بشكل مختلف)،

Explain055 / الشيخ يوسف منصور

كما فى قوله ﷻ: ﴿وَمِنَ اَهْلِ اِلْكِتَٰبِ مَنِ اِنْ تَامَنْهُ

بِقِنطَارٖ يُؤَدِّهِۦٓ إِلَيۡكَ وَمِنۡهُم مَّنۡ إِن تَأۡمَنۡهُ بِدِينَارٖ لَّا يُؤَدِّهِۦٓ إِلَيۡكَ إِلَّا مَا دُمۡتَ عَلَيۡهِ قَآئِمٗاۗ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمۡ قَالُواْ لَيۡسَ عَلَيۡنَا فِي ٱلۡأُمِّيِّـۧنَ سَبِيلٞ وَيَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ ٱلۡكَذِبَ وَهُمۡ يَعۡلَمُونَ ٧٥﴾ [آل عمران:75]

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

Hamza 206

⑪ أصول ورش عن نافع ← باب الهمز المفرد الساكن

(يبدل ورش عن نافع الهمزة المفردة الساكنة إذا وقعت فاء للكلمة حرف مد من جنس الحركة التي قبلها في حالة الوصل والوقف، كإبدال الهمزة واوا في الكلمة ﴿بمؤمنين﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَبِٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ وَمَا هُم بِمُومِنِينَ ٨﴾ [البقرة: 8].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

Hamza 207

وإبدال الهمزة ألفا في الكلمة ﴿يأكلون﴾ من قوله ﷻ:﴿ٱلَّذِينَ يَاكُلُونَ ٱلرِّبَوٰاْ لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ ٱلَّذِي يَتَخَبَّطُهُ ٱلشَّيۡطَٰنُ مِنَ ٱلۡمَسِّۚ (...)٢٧٥﴾ [البقرة: 275].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

Hamza 208

واستثنى ورش ما تصرف من لفظ الإيواء، نحو: وَمَأۡوِيهُ ، وَمَأۡوِيهُمُ ...

⑫ أصول ورش عن نافع ← باب الهمز المفرد المتحرك

(لقد أبدل ورش عن نافع الهمزة واوا إذا كانت مفتوحة بعد ضم وواقعة فاء للكلمة، كما في الكلمة ﴿يؤيد﴾ من قوله ﷻ : ﴿قَدۡ كَانَ لَكُمۡ ءَايَةٞ فِي فِئَتَيۡنِ ٱلۡتَقَتَاۖ فِئَةٞ تُقَٰتِلُ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ وَأُخۡرَىٰ كَافِرَةٞ يَرَوۡنَهُم مِّثۡلَيۡهِمۡ رَأۡيَ ٱلۡعَيۡنِۚ وَٱللَّهُ يُوَيِّدُ بِنَصۡرِهِۦ مَن يَشَآءُۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَعِبۡرَةٗ لِّأُوْلِي ٱلۡأَبۡصَٰرِ ١٣﴾ [آل عمران: 13].

<u>Application</u>:
🔊 *Hamza 206*

⑪ Universaux de la narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique de la *hamza* individuelle *avocalisée* (*Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* substitue la *hamza* individuelle *avocalisée* s'elle est située dans le «*fā'*» du schème verbal du mot en question, par une consonne *bivocalique* de la nature de la voyelle qui la précède en cas de liaison ou d'arrêt, comme la substitution de la *hamza* par un *wāw* dans le mot « *bimu'minīna* » du verset 8 de Sourate *« 'Al-Baqara »* :
<u>Application</u>:
🔊 *Hamza 207*

;et la substitution de la *hamza* par un *alif* dans le mot *« ya' kuluna»* du verset 274 de Sourate *« 'Al-Baqara »* :

<u>Application</u>:
🔊 *Hamza 208*

Mais une famille de mots qui dérive est exclue de ce mode de lecture.
C'est justement le cas des mots dérivés de « *'al-' īwā'* ».

⑫ Universaux de la narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique de la *hamza* individuelle *vocalisée* (*Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* substitue la *hamza* individuelle *vocalisée*, s'elle est située dans le «*fā'*» du schème verbal du mot en question et vocalisée par /a/ après une voyelle /u/, par un *wāw* , comme la substitution de la *hamza* par un *wāw* dans le mot « *yu'ayyidu*» du verset 13 de Sourate « *'Ali- 'Imrān*» :
<u>Application</u>:
🔊 *Hamza 209*

⑬ Universaux de la narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique de l'explicitation et la gémination
🔊 *Explain056* / *Kh. Manssūr*

(*Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* a géminé le « *dāl* » de « *qad* » dans le « *ḍād* » et le « *ẓā'*», comme dans l'expression coranique : « *faqad ḍalla* » du propos d'*Allah* le très Haut dans le verset 1 de Sourate « *'Al-Mumtaḥana* »:

<u>*Application*</u>:
🔊 *Hamza 210*

-*Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* a géminé le « *tā'*» du féminin dans le «*ẓā'*», comme dans l'expression coranique : « *kānat ẓālimatan* » du propos d'*Allah* le très Haut dans le verset 11 de Sourate « *'Al-'Anbiyyā'*»:

<u>*Application*</u>:
🔊 *Hamza 211*

-*Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* a géminé le « *nūn*» au début de la Sourate de « *yā sān* » dans le « *wāw*», mais il a lu le « *nūn*» au début de Sourate «*' Al-Qalam*» par la gémination et l'explicitation:

<u>*Application*</u>:
🔊 *Hamza 212*

-*Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* a géminé le «*ḏāl*» dans le «*tā'*» dans les contextes coraniques dérivés de «*'al-ittiḥaḏ*», comme dans le mot «*'ittakhaḏtum* » du verset 35 de Sourate «*'Al-Ḡāthiyya*»:
<u>*Application*</u>:
🔊 *Hamza 213*

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع
🔊 *Hamza 209*

⑬ أصول ورش عن نافع ← باب الإظهار والإدغام
🔊 *Explain056* / الشيخ يوسف منصور

ـ) أدغم ورش عن نافع المدنى الدال من ﴿قد﴾ فى الضاد والظاء، كما فى التعبير القرآنى ﴿فقد ضل﴾ من قول الله ﷻ:

﴿(...)تُسِرُّونَ إِلَيۡهِم بِٱلۡمَوَدَّةِ وَأَنَا۠ أَعۡلَمُ بِمَآ أَخۡفَيۡتُمۡ وَمَآ أَعۡلَنتُمۡۚ وَمَن يَفۡعَلۡهُ مِنكُمۡ فَقَدۡ ضَلَّ سَوَآءَ ٱلسَّبِيلِ ۝١﴾ [الممتحنة: 1]

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .
🔊 *Hamza 210*

ـ أدغم ورش تاء التأنيث فى الظاء، كما فى قوله ﷻ : ﴿وَكَمۡ قَصَمۡنَا مِن قَرۡيَةٖ كَانَتۡ ظَالِمَةٗ وَأَنشَأۡنَا بَعۡدَهَا قَوۡمًا ءَاخَرِينَ ۝١١﴾ [الأنبياء: 11].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .
🔊 *Hamza 211*

ـ أدغم ورش نون ﴿يس﴾ فى مطلع سورة يس ﴿ياسوّالقرآن﴾ فى حالة الوصل طبعا، كما قرأ بالإدغام والإظهار فى ﴿ن﴾ من مطلع سورة القلم : ﴿بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ يسٓ ۝١ وَٱلۡقُرۡءَانِ ٱلۡحَكِيمِ ۝٢﴾ [يس: 1ـ2].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .
🔊 *Hamza 212*

ـ أدغم ورش الذال فى التاء فى سياقات الاتخاذ، كما فى قوله ﷻ: ﴿ذَٰلِكُم بِأَنَّكُمُ ٱتَّخَذتُّمۡ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ هُزُوٗا وَغَرَّتۡكُمُ ٱلۡحَيَوٰةُ ٱلدُّنۡيَاۚ فَٱلۡيَوۡمَ لَا يُخۡرَجُونَ مِنۡهَا وَلَا هُمۡ يُسۡتَعۡتَبُونَ ۝٣٥﴾ [الجاثية: 35]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .
🔊 *Hamza 213*

-*Warch* d’après *Nāfi‘ ‘Al-Madanī* a explicité le « *bā’*» avec le «*mīm*» dans l’expression coranique *« ’irkab ma‘ anā»* du verset 42 de Sourate «*Hūd*» :

ـ أظهر ورش الباء عند الميم في ﴿اركب معنا﴾ في سورة هود، وتحقيق هذا رسما يتم عبر إظهار السكون فوق الباء:

﴿ وَهِيَ تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادَىٰ نُوحٌ اِبْنَهُۥ وَكَانَ فِي مَعْزِلٍ يَٰبُنَيِّ اَرْكَبْ مَعَنَا وَلَا تَكُن مَّعَ اَلْكَٰفِرِينَ ﴿٤٢﴾ ﴾ [هود:42].

ياسين الجزائري / ورش عن نافع .

Application:
Hamza 214

ـ أظهر ورش الثاء عند الدال في ﴿يلهث ذلك﴾ في سورة الأعراف، وتحقيق هذا رسما يتم عبر إظهار الفتحة فوق الثاء الأولى تماشيا مع وصلها مع الألف المفتوحة، والسكون فوق الثاء في الحالة الثانية : ﴿(...)فَمَثَلُهُۥ كَمَثَلِ اِلْكَلْبِ إِن تَحْمِلْ عَلَيْهِ يَلْهَثَ اَوْ تَتْرُكْهُ يَلْهَثْ ذَّٰلِكَ مَثَلُ اُلْقَوْمِ اِلذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَا فَاقْصُصِ اِلْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٧٦﴾ ﴾ [الأعراف:176].

-*Warch* d’après *Nāfi‘ Al-Madanī* a explicité le « *thā’*» avec le « *ḏāl*» dans l’expression coranique «*yalhath ḏālik*» du verset 176 de Sourate «*’Al-’A‘ rāf*»:

ياسين الجزائري / ورش عن نافع .

Application:
Hamza 215

ـ أظهر ورش الراء مع اللام والباء مع الميم في الآية الكريمة، وتحقيق هذا رسما يتم عبر إظهار السكون فوق الراء وبالباء:

﴿لِّلهِ مَا فِي اِلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي اِلَارْضِ وَإِن تُبْدُواْ مَا فِيٓ أَنفُسِكُمُۥٓ أَوْ تُخْفُوهُ يُحَاسِبْكُم بِهِ اِللَّهُ فَيَغْفِرْ لِمَن يَّشَآءُ وَيُعَذِّبْ مَن يَّشَآءُ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٨٤﴾ ﴾ [البقرة:284].

-*Warch* d’après *Nāfi‘ Al-Madanī* a explicité le «*rā’*» avec le «*lām*» et le «*bā’*» avec le « *mīm*» dans le verset 284 de Sourate «*’Al-Baqara*»:

ياسين الجزائري / ورش عن نافع .

Application:
Hamza 216

⓮ Universaux de la narration coranique de *Warch* d’après *Nāfi‘ Al-Madanī* → Rubrique de vocalisation /a/ et *inflexion vocalique* (La vocalisation /a/ dans le cadre de l’inflexion vocalique est l’ouverture de la bouche lors de la prononciation d’une consonne vocalisée par /a/, et non le signe diacritique «*’alfatḥa*».

١٤ أصول ورش عن نافع ← باب الفتح والإمالة (المراد بالفتح في باب الإمالة هو فتح القارئ فمه بالحرف عند النطق به، وليس المقصود به حركة الفتحة. ومثال ذلك نطق الألف في حفص عن عاصم في الكلمات القرآنية ﴿ترضى﴾

L'exemple de la vocalisation /a/ est la manière de prononciation du *alif* dans les mots suivants: «*tarḍā*», «*'annaṣārā* » et «*'alhudā*» du verset 120 de Sourate «*' Al-Baqara*» selon *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Alkūfī* :

<u>*Application*</u>:
Hamza 217

La petite inflexion vocalique, quant à elle, c'est, selon de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* , la prononciation du *alif* entre la vocalisation /a/ et le *alif*, c'est-à-dire, la prononciation du *alif* entre la vocalisation /a/ et le la grande inflexion vocalique. L'exemple de la petite inflexion vocalique est la manière de prononciation du *alif* dans les mots suivants : « *tarḍā*», «*'annaṣ ārā*» et «*'alhudā*» du verset 120 de Sourate «*'Al-Baqara*» selon *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* :

<u>*Application*</u>:
Hamza 218

Donc, nous devons préciser que l'inflexion vocalique selon *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* signifie la petite inflexion vocalique à l'exception du mot « *ṭāhā* » au début de Sourate « *Ṭāha* » où il s'agit de la grande inflexion vocalique :

<u>*Application*</u>:
Hamza 219

⓮ Universaux de la narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique de vocalisation /a/ et inflexion vocalique
Explain057 / *Dr. Adnān*

(*Warch* a procédé, ***à l'encontre de lui-même***, à la petite inflexion vocalique de tout *alif* originale extrême substitué réellement à un *yā'*, c'est-à-dire, son origine est un *yā'* et il est

و﴿النصارى﴾ و﴿الهدى﴾ من قوله ﷺ:﴿وَلَن تَرۡضَىٰ عَنكَ ٱلۡيَهُودُ وَلَا ٱلنَّصَٰرَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمۡۗ قُلۡ إِنَّ هُدَى ٱللَّهِ هُوَ ٱلۡهُدَىٰۗ وَلَئِنِ ٱتَّبَعۡتَ أَهۡوَآءَهُم بَعۡدَ ٱلَّذِي جَآءَكَ مِنَ ٱلۡعِلۡمِ مَا لَكَ مِنَ ٱللَّهِ مِن وَلِيّٖ وَلَا نَصِيرٍ ١٢٠﴾ [البقرة: 120].

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم.
Hamza 217

أما التقليل فيطلقون عليه: بين بين أو بين اللفظين أو الإمالة الصغرى، حيث يتم نطق الألف بين الألف والإمالة، أى بين الفتح والإمالة وهذا الذى اشتهر به ورش عن نافع المدنى.
ومثالها نطق الألف فى الكلمات السابقة من نفس الآية الكريمة ب ورش عن نافع : ﴿وَلَن تَرۡضيٰ عَنكَ اَلۡيَهُودُ وَلَا اَلنَّصَٰرِيٰ حَتَّيٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمۡۖ قُلِ اِنَّ هُدَى اَللَّهِ هُوَ اَلۡهُدِيٰۖ وَلَئِنِ اِتَّبَعۡتَ أَهۡوَآءَهُم بَعۡدَ اَلذِي جَآءَكَ مِنَ اَلۡعِلۡمِ مَا لَكَ مِنَ اَللَّهِ مِن وَّلِيّٖ وَلَا نَصِيرٍۖ ١٢٠﴾ [البقرة: 120].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .
Hamza 218

وباب الإمالة عند ورش يعنى التقليل ما عدا الهاء فى ﴿طه﴾:
﴿بِسۡمِ اِللَّهِ اِلرَّحۡمَٰنِ اِلرَّحِيمِ طَهۖ ١ مَآ أَنزَلۡنَا عَلَيۡكَ اَلۡقُرۡءَانَ لِتَشۡقيٰٓۖ ٢ إِلَّا تَذۡكِرَةٗ لِّمَن يَخۡشيٰۖ ٣﴾
[طه:1ـ2ـ3]

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .
Hamza 219

⓮ أصول ورش عن نافع ← باب الفتح والإمالة
Explain057 / د.عدنان العرضى

(ـ أمال ورش **بخلف عنه** (أى له الإمالة وعدمها) كل ألف أصلية متطرفة منقلبة عن ياء تحقيقا، أى أصلها ياء فأميلت لتدل على ذلك الأصل، ويتعرف القارئ على هذه الياء فى

fléchi pour désigner cette origine.

Parmi les exemples de verbes fléchis par *Warch*, à l’encontre de lui-même, nous citons le verbe «*’istasqā*» du verset 60 de Sourate «*Al-Baqara*» :

Application:
Hamza 220

Il existe d’autres contextes coraniques dans lesquels *Warch* fléchit, ***à l’encontre de lui-même***, dont nous citons :
Explain058 / *Dr. Adnān*

-Les mots ayant pour schèmes : «*fa‘ lā*», «*fu‘ lā*» , «*fi‘lā*», «*fa‘ālā*» et «*fu‘ālā*».
-Les mots interrogatifs, comme «*matā*» et «*’annā*» , et les mots : «*‘asā*» et «*balā*»
-Tout ce qui transcrit avec un *yā’* dans le *Muṣḥaf* …

⓮ Universaux de la narration coranique de *Warch* d’après *Nāfi‘ Al-Madanī* → Rubrique de vocalisation /a/ et inflexion vocalique
Explain059 / *Dr. Adnān*

(*Warch* a procédé à la petite inflexion vocalique des terminaisons des versets de dix Sourates citées dans l’article arabe.

Prenons un exemple d’illustration, les terminaisons des trois premiers versets de Sourate « *An-Nağm*» :

Application:
Hamza 221

D’autres contextes coraniques de la petite inflexion vocalique sont cités dans des ouvrages de la science des lectures coraniques.)

الأسماء مثلا بتثنية الاسم. ومثال الإمالة فى الفعل ﴿استسقى﴾ من قوله ﷻ:﴿وَإِذِ ٱسْتَسْقَىٰ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِۦ فَقُلْنَا ٱضْرِب بِّعَصَاكَ ٱلْحَجَرَ فَٱنفَجَرَتْ مِنْهُ ٱثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَّشْرَبَهُمْ كُلُوا۟ وَٱشْرَبُوا۟ مِن رِّزْقِ ٱللَّهِ وَلَا تَعْثَوْا۟ فِى ٱلْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٦٠﴾﴾ [البقرة: 60].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .
Hamza 220

وهناك سياقات أخرى أمال (قلل) فيها ورش بخلف عنه (أى له وجهان الإمالة والفتح) نذكر منها:
Explain058 / د.عدنان العرضى

ـ ما جاء على وزن فَعلى مثل ﴿الموتى﴾ وفُعلى مثل ﴿القربى﴾ وفِعلى مثل ﴿ذكرى﴾ وفعالى مثل ﴿نصارى﴾ وفُعالى مثل ﴿كسالى﴾.
ـ أسماء الاستفهام مثل ﴿متى﴾ و﴿أنى﴾، وأيضا ﴿عسى﴾ و﴿بلى﴾.
ـ كل ما رسم بالياء فى المصحف الشريف...

⓮ أصول ورش عن نافع ← باب الفتح والإمالة
Explain059 / د.عدنان العرضى

(ـ أمال ورش رؤوس آى السور الإحدى عشر وهى: طه والنجم والمعارج والقيامة والنازعات وعبس والأعلى والشمس والليل والضحى والعلق. ونضرب لذلك مثالا تطبيقيا للتوضيح فقط: ﴿بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ وَٱلنَّجْمِ إِذَا هَوَىٰ ﴿١﴾ مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَىٰ ﴿٢﴾ وَمَا يَنطِقُ عَنِ ٱلْهَوَىٰٓ ﴿٣﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْىٌ يُوحَىٰ ﴿٤﴾﴾ [النجم: 1ـ 4].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .
Hamza 221

وهناك سياقات أخرى أمال (قلل) فيها ورش من الممكن التماسها فى المراجع الخاصة بعلم القراءات القرآنية.)

⓯ Universaux de la narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique des « *rā'*»

🔊 *Explain060* / *Kh. Manssūr*

(*Warch* a appliqué les règles d'amincissement et d'emphase du *rā'* comme conçues chez *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Alkūfī*, mais il a ajouté les contextes suivants:

-*Warch* a aminci tout *rā'*précédé d'un *yā' avocalisé* ou précédé d'une voyelle /i/ originelle.

-*Warch* a aminci tout *rā'* dont la voyelle /i/ et le *rā'* sont séparés par une consonne *avocalisée*.

-*Warch* a emphatisé tout *rā'* dont la voyelle /i/ et le *rā'* sont séparés par une consonne *avocalisée* prééminente.
Mais, le *ẖa'*est excepté de cette règle.

-*Warch* a emphatisé tout *rā'* dans certains mots étrangers comme «*'isrā'īl*», «*'ibrāhīm*» et «*'imrān*».
−*Warch* a choisi d'emphatiser le *rā'* dans certains contextes coraniques exceptionnels cités dans les ouvrages des lectures coraniques.

Application:

🔊 *Hamza 222*

⓰ Universaux de la narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique des «*lām*»

🔊 *Explain061* / *Kh. Manssūr*

(*Warch* a emphatisé le «*lām*» qui est précédé par le *ṣād* ou le *ṭā'* ou le *ẓā'* si ces trois consonnes sont vocalisées par /a/.

Application:

🔊 *Hamza 223*

Si le lecteur s'arrête sur le «*lām*», il a le choix

١٥ أصول ورش عن نافع ← باب الراءات

🔊 *Explain060* / الشيخ يوسف منصور

(لقد اتبع ورش قواعد ترقيق الراء وتفخيمها عند حفص وزاد عليها: رقق ورش كل راء قبلها ياء ساكنة أو كسرة ليست عارضة، نحو: ﴿تَذْكِرَةً ، وَزِيرًا، ٱلسَّاحِرُ، خَيْـرٌ﴾ ؛ وإذا فُصل بين الراء والكسرة بساكن فورش يقرأ بترقيق الراء أيضا، فى مثل:﴿ ٱلسِّحْرَ، ذِكْرُكُمْ﴾.

أما إن فُصل بين الراء والكسرة بحرف ساكن وكان الساكن حرف استعلاء، فمذهب ورش فى هذا السياق هو تفخيم الراء، كما فى: ﴿مِصْرَا، وِقْرًا، قِطْرًا﴾؛ واستثنى من هذا حرف الخاء الذى لا يمنع ترقيق الراء، كما فى : ﴿إِخْرَاجِ﴾. وفخم ورش الراء من الأسماء الأعجمية الآتية: ﴿إِسْرَآءِيلَ، إِبْرَاهِيمَ، عِمْرَانَ﴾

واختار ورش تفخيم الراء فى سياقات استثنائية أخرى تذكرها مراجع علم القراءات.)

تطبيق: ﴿إِنَّا نَحْنُ نُحْيِۦ وَنُمِيتُ وَإِلَيْنَا ٱلْمَصِيرُ ﴿٤٣﴾ يَوْمَ تَشَّقَّقُ ٱلْأَرْضُ عَنْهُمْ سِرَاعًا ذَٰلِكَ حَشْرٌ عَلَيْنَا يَسِيرٌ ﴿٤٤﴾﴾ [ق: 43، 44]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع.

🔊 *Hamza 222*

١٦ أصول ورش عن نافع ← باب اللامات

🔊 *Explain061* / الشيخ يوسف منصور

(لقد فخم ورش اللام المفتوحة والتى أتى قبلها الصاد أو الطاء أو الظاء إذا كانت هذه الحروف مفتوحة، نحو: ﴿ٱلصَّلَوٰةَ ، مَطْلَعِ، مُفَصَّلًا، وَبَطَلَ﴾.

تطبيق: ﴿ٱلَّذِينَ يُومِنُونَ بِٱلْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ ٱلصَّلَوٰةَ وَمِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣﴾﴾ [البقرة: 3]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

🔊 *Hamza 223*

de procéder à *l'emphase* ou l'amincissement, mais l'emphase est prioritaire.

⑰ Universaux de la narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique des « *yā'* » pronominaux compléments
🔊 *Explain062* / *Kh. Manssūr*

(On rapporte d'après *Warch* qu'il a vocalisé par /a/ le «*yā'*» du locuteur s'il est suivi d'une *hamza* glottalisée, comme dans «*'iniya'a'lamu*».

-*Warch* a également vocalisé par /a/ le «*yā'* » du locuteur s'il est suivi d'une *hamza* de liaison, comme dans «'*ahdiya'ẓẓalimīn*».

-*Warch* a encore vocalisé par /a/ le «*yā'* » s'il est suivi d'une *hamza* de liaison seulement dans quatre contextes, deux dans Sourate «*Ṭāha*» , un dans Sourate «*'Al-Furqān*» et un quatrième dans Sourate «*'Aṣ-Ṣaf*» :

Application:
🔊 *Hamza 224*

Application:
🔊 *Hamza 225*

Application:
🔊 *Hamza 226*

⑱ Universaux de la narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique de contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*
(L'objectif n'est pas d'englober tous les

وإذا وقف القارئ على اللام فله أن يفخمها أو يرققها والتفخيم أرجح.)

⑰ أصول ورش عن نافع ← باب ياءات الإضافة
🔊 *Explain062* / الشيخ يوسف منصور

(لقد روى عن ورش فتح ياء المتكلم إذا وقعت بعدها همزة قطع، نحو: ﴿إِنِّيَ أَعْلَمُ، دُعَآءِيَ إِلَّا، إِنِّيَ أُمِرْتُ﴾. وفتح ياء المتكلم أيضا إذا جاء بعدها همزة وصل مصحوبة بلام التعريف، نحو: ﴿عَهْدِيَ ٱلظَّٰلِمِينَ﴾.

وفتح الياء أيضا إذا أتت بعدها همزة وصل فقط في أربعة مواضع، موضعين في سورة ﴿طه﴾ وآخر في سورة الفرقان ورابع في سورة الصف : ﴿وَٱصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِيَ ۝٤١ ٱذْهَبْ أَنتَ وَأَخُوكَ بِـَٔايَٰتِي وَلَا تَنِيَا فِي ذِكْرِيَ ۝٤٢ ٱذْهَبَآ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُۥ طَغَىٰ ۝٤٣﴾ [طه: 41،42].

ياسين الجزائري / ورش عن نافع.
🔊 *Hamza 224*

﴿وَقَالَ ٱلرَّسُولُ يَٰرَبِّ إِنَّ قَوْمِيَ ٱتَّخَذُواْ هَٰذَا ٱلْقُرْءَانَ مَهْجُورًا ۝٣٠﴾ [الفرقان: 30].

محمود خليل الحصري / ورش عن نافع .
🔊 *Hamza 225*

﴿وَإِذْ قَالَ عِيسَى ٱبْنُ مَرْيَمَ يَٰبَنِيٓ إِسْرَٰٓءِيلَ إِنِّي رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيْكُم مُّصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ ٱلتَّوْرَىٰةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنۢ بَعْدِيَ ٱسْمُهُۥٓ أَحْمَدُ فَلَمَّا جَآءَهُم بِٱلْبَيِّنَٰتِ قَالُواْ هَٰذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ ۝٦﴾ [الصف: 6].)

ياسين الجزائري / ورش عن نافع
🔊 *Hamza 226*

⑱ أصول ورش عن نافع ← باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفي (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط :

ـ لورش إشمام كسرة السين بصوت الضم في كلمتي ﴿سِيٓءَ﴾ و

contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration :
- *Warch* procède à l'amalgamation vocalique de la voyelle /i/ du sīn par le son de la voyelle /u/ dans deux mots du Saint Coran.

Application:
🔊 *Hamza 227*

⬇Universaux de la narration coranique de *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī*
(Les universaux spécifiques à cette lecture coranique sont organisés dans les rubriques suivantes :
1 *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*;
2 *Mīm* du pluriel ;
3 *Hā'* pronominal ;
4 *Bivocalique* et ses degrés ;
5 Deux *hamza* dans un seul mot ;
6 Deux *hamza* dans deux mots distincts successifs ;
7 Deux *hamza* concordantes ;
8 Deux *hamza* discordantes ;
9 Interrogation double dans le Coran ;
10 Vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés ;
11 *Vocalisation* /a/ et *inflexion vocalique* ;
12 *Explicitation* et *gémination* ;
13 « *Sakt* » et « *Waqf* »;
14 Les «*Yā'*» pronominaux compléments ;
15 Les « *Yā'* » extrêmes.
16 Les «*Tā'*» de *Al-Bazzī* ;
17 Contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*.
Remarque :
Chaque rubrique sera détaillée selon l'ordre ci-haut dans ce qui suit.)

1 Universaux de la narration coranique de *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*
🔊 *Explain063* / *Kh. Manssūr*

﴿سيئت﴾.

تطبيق: ﴿فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سِيٓـَٔتْ وُجُوهُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَقِيلَ هَٰذَا ٱلَّذِى كُنتُم بِهِۦ تَدَّعُونَ ۝٢٧﴾ [الملك: 27]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .
🔊 *Hamza 227*

⬇أصول البزى عن ابن كثير (يتم تنظيم هذه الأصول الخاصة بهذه الرواية القرآنية فى الأبواب الآتية:
١ باب الاستعاذة والبسملة؛
٢ باب ميم الجمع؛
٣ باب هاء الكناية؛
٤ باب المد ودرجاته؛
٥ باب الهمزتين فى كلمة واحدة؛
٦ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين؛
٧ باب الهمزتين المتفقتين فى الحركة؛
٨ باب الهمزتين المختلفتين فى الحركة؛
٩ باب الاستفهام المكرر فى القرآن؛
١٠ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين؛
١١ باب الفتح والإمالة؛
١٢ باب الإظهار والإدغام؛
١٣ باب السكت والوقف؛
١٤ باب ياءات الإضافة؛
١٥ باب الياءات المتطرفة الزائدة فى التلاوة.
١٦ باب تاءات البزى؛
١٧ باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى.
ملحوظة: سيتم تفصيل كل باب من هذه الأبواب كما هى مرتبة أعلاه فيما سيأتى.)

١ أصول البزى عن ابن كثير ← باب الاستعاذة والبسملة
🔊 *Explain063* / الشيخ يوسف منصور
(إثبات البسملة بين السورتين إلا بين الأنفال وبراءة. والأوجه

(*Al-Bazzī* procède à la séparation de deux Sourates du Saint Coran.)

2 Universaux de la narration coranique de *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique du *mīm* du pluriel
Explain064 / *Kh. Manssūr*

(*Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* vocalise le *mīm* du pluriel par /u/ s'il est suivi par une consonne vocalisée avec liaison par un *wāw bivocalique*. Dans le cas où il est suivi d'une consonne *avocalisée*, *Al-Bazzī* le lit comme la majorité des *coranolecturologues* par vocalisation /u/ mais sans liaison.
<u>*Application*:</u>
Hamza 228

3 Universaux de la narration coranique de *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī*→ Rubrique du *hā'* pronominal
Explain065 / *Kh. Manssūr*

(Les spécialistes de lectures coraniques sont unanimes sur la liaison du *hā'* pronominal par un *wāw bivocalique* s'il est vocalisé par /u/ et par un *yā' bivocalique* s'il est vocalisé par /i/, à condition que ce *hā'* soit situé entre deux consonnes vocalisées, comme dans le *hā'* de «*bihi*» du verset 22 de Sourate «*Al-Baqara* » par exemple :

<u>*Application*:</u>
Hamza 229

Néanmoins, *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* se différencie par la *bivocalisation* du *hā'* pronominal s'il se situe entre deux consonnes, la première *avocalisée* et la deuxième vocalisée, comme dans le verset 27 de Sourate
« *Al-Baqara*»:

<u>*Application*:</u>
Hamza 230

En outre, *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* n'est pas d'accord avec *Ḥafṣ* dans un ensemble

بين الأنفال وبراءة ثلاثة:

1ـ الوقف ؛ 2ـ السكت؛ 3ـ الوصل.)

٢ أصول البزى عن ابن كثير ← باب ميم الجمع

Explain064 / الشيخ يوسف منصور

(يضم البزى عن ابن كثير المكى ميم الجمع ويصلها بواو مع القصر إذا أتى بعدها حرف متحرك، وإن أتى بعدها حرف ساكن يقرؤها كالجمهور بضم الميم بدون صلة: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيْهِمُۥ ءَأَنذَرْتَهُمُۥ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمُۥ لَا يُؤْمِنُونَ ۝﴾ [البقرة:5].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Hamza 228

٣ أصول البزى عن ابن كثير ← باب هاء الكناية

Explain065 / الشيخ يوسف منصور

(يتفق القراء على وصل هاء الكناية بواو مدية إذا كانت مضمومة وبياء مدية إذا كانت مكسورة، وهذا إذا وقعت بين حرفين متحركين، كما فى قوله ﷻ: ﴿ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ فِرَٰشًا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءً وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَخْرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزْقًا لَّكُمْ ۖ فَلَا تَجْعَلُواْ لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ۝٢٢﴾ [البقرة: 22]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Hamza 229

إلا أن البزى زاد على القراء أنه يمد هاء الضمير إذا وقعت بين حرف ساكن وآخر متحرك، كما فى الآية: ﴿كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِٱللَّهِ وَكُنتُمُۥ أَمْوَٰتًا فَأَحْيَٰكُمُۥ ۖ ثُمَّ يُمِيتُكُمُۥ ثُمَّ يُحْيِيكُمُۥ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ۝٢٧﴾ [البقرة: 27].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Hamza 230

وخالف البزى حفصا فى مجموعة من السياقات القرآنية حول

de contextes coraniques au sujet du *hā’* pronominal, dont nous prenons un exemple d’illustration : *Qunbul* a lu « *’argī’hu* » par vocalisation /u/ du *hā’* et par ajout d’une *hamza* après le «*gīm*» dans le verset 35 de Sourate « *Ach-Chu‘arā’* » par exemple :

موضوع هاء الضمير، نذكر منها مثالا واحدا على سبيل التوضيح: قرأ البزى ﴿قالوا أرجه﴾ فى سورة الأعراف والشعراء بضم الهاء مع زيادة همزة بعد الجيم:

﴿قَالُوٓاْ أَرۡجِئۡهُۥ وَأَخَاهُۥ وَٱبۡعَثۡ فِي ٱلۡمَدَآئِنِ حَٰشِرِينَ ۝٣٥﴾ [الشعراء:35].

<u>*Application*:</u>
Hamza 231

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .
Hamza 231

4 Universaux de la narration coranique de *Al-Bazzī* d’après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique du *bivocalique* et ses degrés
Explain066 / *Kh. Manssūr*

٤ أصول البزى عن ابن كثير ← باب المد ودرجاته
Explain066 / الشيخ يوسف منصور

(Dans le cas du *bivocalique continu*, *Al-Bazzī* d’après *Ibn Kathīr Al-Makkī* procède à la *bivocalisation médiane* de l’ordre de quatre voyelles successives. Alors qu’il procède à une *bivocalisation naturelle* (en deux temps) dans le cas du *bivocalique discontinu*.)

(قرأ البزى عن ابن كثير المكى المد المتصل بالتوسط بمقدار أربع حركات، بينما قرأ المد المنفصل بالقصر بمقدار حركتين.

<u>تطبيق</u>: ﴿إِنۡ هِيَ إِلَّآ أَسۡمَآءٞ سَمَّيۡتُمُوهَآ أَنتُمۡ وَءَابَآؤُكُم مَّآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بِهَا مِن سُلۡطَٰنٍۚ(...) ۝٢٣﴾ [النجم:23].

<u>*Application*:</u>
Hamza 232

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .
Hamza 232

5 Universaux de la narration coranique de *Al-Bazzī* d’après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot
Explain067 / *Kh. Manssūr*

٥ أصول البزى عن ابن كثير ← باب الهمزتين فى كلمة واحدة
Explain067 / الشيخ يوسف منصور

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d’un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza* d’interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Al-Bazzī déglottalise* sans insertion les deux *hamza* , comme dans le mot coranique *« ’āhandartahum»* du verset 5 de Sourate «*Al-Baqara*».

(إذا اجتمعت همزتان فى أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة؛ فإن البزى عن ابن كثير المكى يسهل الهمزة الثانية منهما دون إدخال.

<u>تطبيق</u>: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ۝٥﴾ [البقرة:5].

<u>*Application*:</u>
Hamza 233

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .
Hamza 233

6 Universaux de la narration coranique de *Al-Bazzī* d’après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique

٦ أصول البزى عن ابن كثير ← باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين (الهمزتان فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع

des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs

(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot. Si les deux *hamza* sont concordantes, *Al-Bazzī* élide la première et réalise la deuxième en cas où le deux *hamza* sont vocalisées par /a/ ; et il *déglottalise* la 1ère et réalise la deuxième en cas où le deux *hamza* sont vocalisées par /u/ ou /i/. Si les deux *hamza* sont discordantes, *Al-Bazzī* lit selon cinq modes différents :

1-Si la 1ère est vocalisée par /a/ et la deuxième par /u/, il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *wāw*.

2-Si la1ère est vocalisée par /a/ et la 2ème par /i/, il *déglottalise* la 2ème *hamza* entre la *hamza* et le *yā'*.

3-Si la 1ère est vocalisée par /i/ et la 2ème par /a/, il substitue la 2ème *hamza* par un *yā'* vocalisée par /a/.

4-Si la 1ère est vocalisée par /u/ et la 2ème par /a/, il substitue la 2ème *hamza* par un *wāw* vocalisée par /a/.

5-Si la 1ère est vocalisée par /u/ et la 2ème par /i/ :il substitue la 2ème par un *wāw* vocalisé par /i/ ; ou il *déglottalise* la 2ème *hamza*.

Application:

Hamza 234

المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها.

إذا كانت الهمزتان متفقتين فى الحركة، يسقط البزى عن ابن كثير المكى الهمزة الأولى ويحقق الثانية إذا كانتا مفتوحتين، ويسهل الأولى بحسب حركتها ويحقق الثانية إذا كانتا مضمومتين أو مكسورتين. وإن كانتا مختلفتين فى الحركة فلهما حالات عند البزى عن ابن كثير المكى، وهى:

1ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مضمومة، يسهل الهمزة الثانية.

2ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مكسورة، يسهل الهمزة الثانية.

3ـ إذا كانت الأولى مكسورة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية ياء مفتوحة.

4ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية واوا مفتوحة.

5ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مكسورة، فله وجهان: تسهيل الهمزة الثانية؛ أو إبدالها واوا.

تطبيق: ﴿وَهُوَ ٱلَّذِى فِى ٱلسَّمَآ • إِلَٰهٌ وَفِى ٱلْأَرْضِ إِلَٰهٌ ۚ وَهُوَ ٱلْحَكِيمُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٨٤﴾﴾ [الزخرف:84]

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Hamza 234

❼ Universaux de la narration coranique de *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī*→ Rubrique des deux *hamza* concordantes

Explain068 / *Kh. Manssūr*

(Le mode de lecture de *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* dans le cas des *hamza* concordantes par /a/ est l'élision de la première *hamza* et la réalisation (la *glottalisation*) de la deuxième, comme dans l'expression «*ǧā'amrunā*» dans le verset 40 de Sourate «*Hūd*».

Dans le cas des *hamza* concordantes par /i/ ou par /u/, *Al-Bazzī déglottalise* la première et *glottalise* la deuxième.

Application:

❼ أصول البزى عن ابن كثير ← باب الهمزتين المتفقتين فى الحركة

Explain068 / الشيخ يوسف منصور

(مذهب البزى فى حالة فتح الهمزتين المتفقتين فى الحركة هو إسقاط الهمزة الأولى وتحقيق الهمزة الثانية. وفى حالة ضم أو كسر الهمزتين المتفقتين يسهل البزى الهمزة الأولى ويحقق الهمزة الثانية.

تطبيق: ﴿حَتَّىٰٓ إِذَا جَآ أَمْرُنَا وَفَارَ ٱلتَّنُّورُ قُلْنَا ٱحْمِلْ فِيهَا مِن كُلٍّ زَوْجَيْنِ ٱثْنَيْنِ (...) ﴿٤٠﴾﴾ [هود:40].

🔊 *Hamza 235*

❽ Universaux de la narration coranique de *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique des deux *hamza* discordantes

🔊 *Explain069* / *Kh. Manssūr*

(Si la première *hamza* est vocalisée par /a/ et la deuxième vocalisée par /u/ ou par /i/, comme dans l'expression «*chuhada'a' id*» de l'exemple d'application, alors *Al-Bazzī déglottalise* la 2ème *hamza*.

Si la première est vocalisée par /u/, alors la deuxième est substituée par un *wāw*.

Si la première est vocalisée par /i/, alors la deuxième est substituée par un *yā'*.
Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième vocalisée par /i/, alors la deuxième, soit *déglottalisée,* soit substituée par un *wāw*.
<u>*Application*</u>:

🔊 *Hamza 236*

❾ Universaux de la narration coranique de *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique de l'interrogation double dans le Coran

(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double :
Al-Bazzī interroge dans la première et interroge dans la deuxième dans dix occurrences, et il affirme dans la première et interroge dans la deuxième dans une seule occurrence.

<u>*Application*</u> :

🔊 *Hamza 237*

❿ Universaux de la narration coranique de *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés (Deux cas sont envisagés :

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

🔊 *Hamza 235*

❽ أصول البزى عن ابن كثير ← باب الهمزتين المختلفتين في الحركة

🔊 *Explain069* / الشيخ يوسف منصور

(إن كانت الأولى مفتوحة والثانية مضمومة أو مكسورة، يسهل البزى الهمزة الثانية، كما في التعبير ﴿شهداءَ إذ﴾ من المثال التطبيقي، وإن كانت الأولى مضمومة فله في الثانية الإبدال واوا، وإن كانت الأولى مكسورة فله في الثانية الإبدال ياء، وإن كانت الأولى مضمومة والثانية مكسورة فله في الثانية التسهيل أو الإبدال واوا. وله استثناءات في سياقات قرآنية مذكورة في مراجع علم القراءات القرآنية.

<u>تطبيق</u>: ﴿أَمْ كُنتُمْ شُهَدَآءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ ٱلْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنۢ بَعْدِى (...) ﴿١٣٢﴾﴾ [البقرة: 132].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

🔊 *Hamza 236*

❾ أصول البزى عن ابن كثير ← باب الاستفهام المكرر في القرآن (وهو أحد عشر موضعا: استفهم في الأولى واستفهم في الثانية أيضا بالنسبة لعشر منها؛ وأخبر في الأولى واستفهم في الثانية بالنسبة لموضع واحد.)

<u>تطبيق</u>: ﴿وَإِن تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَءِذَا كُنَّا تُرَٰبًا أَءِنَّا لَفِى خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿٥﴾﴾

[الرعد: 5].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير.

🔊 *Hamza 237*

❿ أصول البزى عن ابن كثير ← باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين (هناك حالتان:

1ـ حرك الحرف الساكن (النون في المثال التطبيقي) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة ابتداءً.

1-Vocalisation par /i/ de la consonne avocalisée (le *nūn* dans l'exemple d'application) si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/.

2-Vocalisation /u/ si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /u/ .
Application :
🔊 *Hamza 238*

⓫ Universaux de la narration coranique de *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique de vocalisation /a/ et inflexion vocalique (*Ibn Kathīr Al-Makkī* n'a pas d'inflexion vocalique dans le Saint Coran.)

⓬ Universaux de la narration coranique de *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique de l'explicitation et la gémination
🔊 *Explain070* / *Kh. Manssūr*

(*Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* n'est pas en accord avec *Ḥafṣ* au niveau de la gémination des homogènes dans les mots suivants :

1- « *yalhath thālika* » de sourate « *Al-'A'rāf* » : dans ce contexte il a lu par explicitation (voir l'application) ;

2- « *yu'athib man*» dans sourate « *Al-Baqara*» seulement : dans ce contexte il a lu par explicitation et avocalisation;

3- « *'Irkab ma'anā*» dans sourate « *Hūd*»: dans ce contexte il a lu par explicitation à l'encontre de lui-même.

Application :
🔊 *Hamza 239*

⓭ Universaux de la narration coranique de *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique du «*Sakt*» et «*Waqf*» sur le script
🔊 *Explain071* / *Kh. Manssūr*

2ـ حرك الحرف الساكن بالضم إذا كانت همزة الوصل مضمومة ابتداءً.

تطبيق: ﴿وَٱنطَلَقَ ٱلۡمَلَأُ مِنۡهُمۡ أَنِ ٱمۡشُواْ وَٱصۡبِرُواْ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمۡۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيۡءٞ يُرَادُ ٦﴾ [ص: 5]

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .
🔊 *Hamza 238*

⓫ أصول البزى عن ابن كثير ← باب الفتح والإمالة (ليس لابن كثير، مع راوييه، أية إمالة فى القرآن الكريم.)

⓬ أصول البزى عن ابن كثير ← باب الإظهار والإدغام
🔊 *Explain070* / الشيخ يوسف منصور

(خالف البزى عن ابن كثير المكى حفصا فى إدغام المتجانسين، وذلك فى الكلمات التالية:

1- ﴿يَلۡهَثۚ ذَّٰلِكَ﴾ من الأعراف: قرأ فيه بالإظهار (المثال التطبيقى) ؛

2- ﴿وَيُعَذِّبۡ مَن يَشَآءُۗ﴾ من البقرة فقط: قرأ فيه بالإظهار مع الجزم ؛

3- ﴿ٱرۡكَب مَّعَنَا﴾ من سورة هود: قرأ فيه بالإظهار بخلف عنه.

تطبيق: ﴿وَلَوۡ شِئۡنَا لَرَفَعۡنَٰهُ بِهَا وَلَٰكِنَّهُۥٓ أَخۡلَدَ إِلَى ٱلۡأَرۡضِ وَٱتَّبَعَ هَوَىٰهُۚ فَمَثَلُهُۥ كَمَثَلِ ٱلۡكَلۡبِ إِن تَحۡمِلۡ عَلَيۡهِ يَلۡهَثۡ أَوۡ تَتۡرُكۡهُ يَلۡهَثۚ ذَّٰلِكَ مَثَلُ ٱلۡقَوۡمِ ٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَاۚ فَٱقۡصُصِ ٱلۡقَصَصَ لَعَلَّهُمۡ يَتَفَكَّرُونَ ١٧٦﴾ [الأعراف : 176]

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .
🔊 *Hamza 239*

⓭ أصول البزى عن ابن كثير ← باب السكت والوقف على مرسوم الخط
🔊 *Explain071* / الشيخ يوسف منصور

(*Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* s'arrête avec un *hā'* sur « *yā 'abati*» de Sourate «*Yūsuf*», «*Maryam*», « *Al-Qaṣaṣ* » et « *Aṣ-ṣaffat* ».

Il s'arrête avec un *hā'* également sur le *tā'* du féminin transcrit avec un *tā'* ouvert, sauf dans le mot «*marḍāt*».

Il s'arrête, ***à l'encontre de lui-même***, avec un *hā'* du *sakt*, sur « *mā* » interrogatif précédé d'une préposition, comme sur «*'amma* ».

Il s'arrête en maintenant le yā'dans quatre mots du Saint Coran : « *hādin* », « *rāqin* », « *wālin* » et « *bāqin* ». Ainsi, ces mots sont respectivement prononcés :
«hādī», « rāqī», « wālī » et « bāqī».

Application:
🔊 *Hamza 240*

⑭ Universaux de la narration coranique de *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique des «*ya'*» pronominaux compléments
🔊 *Explain072* / *Kh. Manssūr*

(*Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* rapporte la vocalisation /a/ du «*yā'*» pronominal complément («*yā'*» du locuteur) s'il est suivi d'une *hamza* vocalisée par /a/, comme dans « *rabiyya 'akramanī*» dans le verset 16 de Sourate « *Al-Fağr* ».
Mais il existe des exceptions notées dans les références de la science des lectures coraniques.
Application:
🔊 *Hamza 241*

⑮ Universaux de la narration coranique de *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī*→ Rubrique du «*yā'*» extrêmes

(1ـ إذا كتبت هاء المؤنث بالتاء المفتوحة وكانت للمفردة، وجب له الوقف عليها بالهاء، كما فى ﴿ٱمۡرَأَتُ ٱلۡعَزِيزِ﴾ من الآية 30 من سورة يوسف، سوى كلمة ﴿مرضات﴾ فوقف عليها بالتاء.

2ـ وقف على ﴿يَـٰٓأَبَتِ﴾ بالهاء حيثما وقعت فى القرآن الكريم.

3ـ وقف البزى بخلف عنه بهاء السكت على ﴿ما﴾ الاستفهامية المسبوقة بحرف الجر، مثل ﴿عمَّ﴾.

4ـ وقف البزى بإثبات الياء فى أربع كلمات: ﴿هادٍ﴾ من الرعد والزمر وغافر؛ ﴿راقٍ﴾ من الرعد وغافر؛ ﴿والٍ﴾ من الرعد؛ ﴿باقٍ﴾ من النحل. وقرأ بخلف عنه ﴿المنادى﴾ فى سورة ق بإثبات الياء.

تطبيق: ﴿يَوۡمَ تُوَلُّونَ مُدۡبِرِينَ مَا لَكُم مِّنَ ٱللَّهِ مِنۡ عَاصِمٖۗ وَمَن يُضۡلِلِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِنۡ هَادٖ ٣٣﴾ [غافر:33].
محمد عبدالحكيم/ البزى عن ابن كثير .
🔊 *Hamza 240*

١٤ أصول البزى عن ابن كثير ← باب ياءات الإضافة
🔊 *Explain072* / الشيخ يوسف منصور

(روى البزى عن ابن كثير المكى فتح ياء المتكلم إذا وقعت بعدها همزة قطع مفتوحة، نحو ﴿إنىَ أعلم﴾.
إلا أن هناك استثناءات تذكرها مراجع علم القراءات القرآنية.

تطبيق: ﴿فَأَمَّا ٱلۡإِنسَٰنُ إِذَا مَا ٱبۡتَلَىٰهُ رَبُّهُۥ فَأَكۡرَمَهُۥ وَنَعَّمَهُۥ ١٥ فَيَقُولُ رَبِّيَ أَكۡرَمَنِ ١٦﴾ [الفجر: 15ـ 16].
محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .
🔊 *Hamza 241*

١٥ أصول البزى عن ابن كثير ← باب الياءات المتطرفة الزائدة فى التلاوة

🔊 *Explain073* / *Kh. Manssūr*

(Les «*yā'*» extrêmes sont des «*yā'*» non transcrits dans le *Muṣḥaf* mais prononcés lors de la psalmodie coranique par certains *coranolecturologues*.
Al-Bazzī d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* , dans le lecture de ce type de «*yā'* » , applique le principe suivant :
s'il maintient ce «*yā'* » dans certains contextes coraniques, il le maintient dans les deux cas de liaison ou d'arrêt.

Application:

🔊 *Hamza 242*

⑯ Universaux de la narration coranique de *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique des *tā'* de *Al-Bazzī*

🔊 *Explain074* / *Kh. Ach-Charīf*

(On nomme, en Coranolecturologie, les *tā'* qui sont situés au début des verbes du présent, dans le cas où on pourrait ajouter un autre *tā'* mais sa graphie est absente dans le musḥaf , comme « *tayammamū* » qui était à l'origine « *tatayammamū* », les *tā'* de *Al-Bazzī* . Ces tā' ont été géminés par *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* en cas de liaison. Ils sont lus dans l'exemple d'application « *ttayammamū* ». Leur nombre dans le Saint Coran est unanimement 31.

Application:

🔊 *Hamza 243*

⑰ Universaux de la narration coranique de *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique de contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*

(L'objectif n'est pas d'englober tous les contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration :

Al-Bazzī , comme *Qunbul* , d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* procède à l'*avocalisation* du *dāl* dans le mot coranique «*Alqudus*» du verset 86 de sourate «*Al-Baqara*».

🔊 *Explain073* / الشيخ يوسف منصور

(الياءات الزوائد هى ياءات متطرفة زائدة فى التلاوة وغير ثابتة فى الرسم العثمانى. ومذهب البزى عن ابن كثير المكى فى هذا الباب هو إذا أثبتها فى سياقات معينة يثبتها فى حال الوصل والوقف على حد سواء، كما فى ﴿والليل إذا يسرى﴾:

تطبيق: ﴿وَٱلَّيۡلِ إِذَا يَسۡرِ ۝٤﴾ [الفجر:4].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير.

🔊 *Hamza 242*

⑯ أصول البزى عن ابن كثير ← باب تاءات البزى

🔊 *Explain074* / الشيخ شحاتة الشريف

(يُطلق فى علم القراءات القرآنية على التاءات الواقعة فى أوائل الأفعال المضارعة إذا حَسُنت معها تاء أخرى ولم ترسم فى المصحف، مثل ﴿تيمموا﴾ التى أصلها ﴿تتيمموا﴾، حيث قرأ البزى عن ابن كثير بتشديدها فى حالة الوصل، وعددها فى القرآن الكريم إحدى وثلاثون تاء، وقيل ثلاث وثلاثون:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَنفِقُواْ مِن طَيِّبَٰتِ مَا كَسَبۡتُمۡ وَمِمَّآ أَخۡرَجۡنَا لَكُم مِّنَ ٱلۡأَرۡضِۖ وَلَا تَيَمَّمُواْ ٱلۡخَبِيثَ مِنۡهُ (...) ۝٢٦٦﴾ [البقرة: 266].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير.

🔊 *Hamza 243*

⑰ أصول البزى عن ابن كثير ← باب كلمات فرشية

مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : قرأ البزى ، كما قنبل، عن ابن كثير المكى كلمة ﴿ٱلۡقُدُسِ﴾ من سورة البقرة بإسكان الدال.

تطبيق: ﴿وَلَقَدۡ ءَاتَيۡنَا مُوسَى ٱلۡكِتَٰبَ وَقَفَّيۡنَا مِنۢ بَعۡدِهِۦ بِٱلرُّسُلِۖ وَءَاتَيۡنَا عِيسَى ٱبۡنَ مَرۡيَمَ ٱلۡبَيِّنَٰتِ وَأَيَّدۡنَٰهُ بِرُوحِ ٱلۡقُدُسِۗ أَفَكُلَّمَا جَآءَكُمۡ رَسُولُۢ بِمَا لَا تَهۡوَىٰٓ أَنفُسُكُمُ ٱسۡتَكۡبَرۡتُمۡ فَفَرِيقٗا كَذَّبۡتُمۡ

Application:
🔊 *Hamza 244*

⬇Universaux de la narration coranique de *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* (Les universaux spécifiques à cette lecture coranique sont organisés dans les rubriques suivantes :

1 *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*;

2 *Mīm* du pluriel ;

3 *Hā'* pronominal ;

4 *Bivocalique* et ses degrés ;

5 Deux *hamza* dans un seul mot ;

6 Deux *hamza* dans deux mots distincts successifs ;

7 Deux *hamza* concordantes ;

8 Deux *hamza* discordantes ;

9 Interrogation double dans le Coran ;

10 *Vocalisation* de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés ;

11 Explicitation et gémination ;

12 « *Sakt* » et « *Waqf* »;

13 Les «*Yā'* » pronominaux compléments ;

14 Les «*Yā'* » extrêmes.

15 Contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*.

Remarque :
Chaque rubrique sera détaillée selon l'ordre ci-haut dans ce qui suit.)

1 Universaux de la narration coranique de *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī*→ Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*
🔊 *Explain075* / *Kh. Manssūr*

(*Qunbul* procède à la séparation de deux Sourates du Saint Coran.)

2 Universaux de la narration coranique de *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique du *mīm* du pluriel
🔊 *Explain076* / *Kh. Manssūr*

وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ ﴿٨٦﴾ [البقرة: 86]

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير.

🔊 *Hamza 244*

⬇أصول قنبل عن ابن كثير (يتم تنظيم هذه الأصول الخاصة بهذه الرواية القرآنية فى الأبواب الآتية:

١ باب الاستعاذة والبسملة؛

٢ باب ميم الجمع؛

٣ باب هاء الكناية؛

٤ باب المد ودرجاته؛

٥ باب الهمزتين فى كلمة واحدة؛

٦ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين؛

٧ باب الهمزتين المتفقتين فى الحركة؛

٨ باب الهمزتين المختلفتين فى الحركة؛

٩ باب الاستفهام المكرر فى القرآن؛

١٠ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين؛

١١ باب الإظهار والإدغام؛

١٢ باب السكت والوقف؛

١٣ باب ياءات الإضافة؛

١٤ باب الياءات المتطرفة الزائدة فى التلاوة.

١٥ باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى.

ملحوظة: سيتم تفصيل كل باب من هذه الأبواب كما هى مرتبة أعلاه فيما سيأتى.)

١ أصول قنبل عن ابن كثير← باب الاستعاذة والبسملة

🔊 *Explain075* / الشيخ يوسف منصور

(فصل قنبل بين السورتين من القرآن الكريم بالبسملة.)

٢ أصول قنبل عن ابن كثير: باب ميم الجمع

🔊 *Explain076* / الشيخ يوسف منصور

(يضم قنبل عن ابن كثير ميم الجمع ويصلها بواو إذا أتى

(*Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* vocalise le *mīm* du pluriel par /u/ avec liaison par un *wāw bivocalique* s'il est suivi par une consonne vocalisée. Dans le cas où il est suivi d'une consonne *avocalisée*, *Qunbul* le lit comme la majorité des *coranolecturologues* par vocalisation /u/ mais sans liaison.
Application:
Hamza 245

❸ Universaux de la narration coranique de *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique du *hā'* pronominal
Explain077 / *Kh. Manssūr*

(Les spécialistes de lectures coraniques sont unanimes sur la liaison du *hā'* pronominal par un *wāw bivocalique* s'il est vocalisé par /u/ et par un *yā' bivocalique* s'il est vocalisé par /i/, à condition que ce *hā'* soit situé entre deux consonnes vocalisées, comme dans le *hā'* de « *bihi* » du verset 22 de Sourate «*Al-Baqara*» par exemple:
Application:
Hamza 246

Néanmoins, *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* se différencie par la bivocalisation du *hā'* pronominal s'il se situe entre deux consonnes, la première *avocalisée* et la deuxième vocalisée, comme dans le verset 27 de Sourate «*Al-Baqara*»:

Application:
Hamza 247

En outre, *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* n'est pas d'accord avec *Ḥafṣ* dans un ensemble de contextes coraniques au sujet du *hā'* pronominal, dont nous prenons un exemple d'illustration : *Qunbul* a lu «*'arğī'hu*» par vocalisation /u/ du *hā'* et par ajout d'une *hamza* après le «*ğīm*» dans le verset 35 de Sourate «*Ach-Chu'arā'*» par exemple :

Application:
Hamza 248

بعدها حرف متحرك، وإن أتى بعدها حرف ساكن يقرؤها كالجمهور بضم الميم بدون صلة، كما في ﴿بهمُ الأسباب﴾.

تطبيق: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمُو ءَأَنذَرۡتَهُمُو أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمُو لَا يُؤۡمِنُونَ ۝٦﴾ [البقرة:5].
محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.
Hamza 245

٣ أصول قنبل عن ابن كثير← باب هاء الكناية
Explain077 / الشيخ يوسف منصور

(يتفق القراء على وصل هاء الكناية بواو مدية إذا كانت مضمومة وبياء مدية إذا كانت مكسورة، وهذا إذا وقعت بين حرفين متحركين، كما في قوله ﷻ: ﴿ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلۡأَرۡضَ فِرَٰشٗا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءٗ وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءٗ فَأَخۡرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزۡقٗا لَّكُمۡۖ فَلَا تَجۡعَلُواْ لِلَّهِ أَندَادٗا وَأَنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ۝٢٢﴾ [البقرة: 22]
محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .
Hamza 246

إلا أن قنبلًا زاد على القراء أنه يمد هاء الضمير إذا وقعت بين حرف ساكن وآخر متحرك، كما في الآية: ﴿كَيۡفَ تَكۡفُرُونَ بِٱللَّهِ وَكُنتُمُو أَمۡوَٰتٗا فَأَحۡيَٰكُمُو ثُمَّ يُمِيتُكُمُو ثُمَّ يُحۡيِيكُمُو ثُمَّ إِلَيۡهِۦ تُرۡجَعُونَ ۝٢٧﴾ [البقرة: 27]. محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.
Hamza 247

وخالف قنبل حفصًا في مجموعة من السياقات القرآنية حول موضوع هاء الضمير، نذكر منها مثالا واحدا على سبيل التوضيح: قرأ قنبل ﴿قالوا أرجه﴾ في سورة الأعراف والشعراء بضم الهاء مع زيادة همزة بعد الجيم: ﴿قَالُوٓاْ أَرۡجِئۡهُو وَأَخَاهُو وَٱبۡعَثۡ فِي ٱلۡمَدَآئِنِ حَٰشِرِينَ ۝٣٥﴾ [الشعراء:35].
محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.
Hamza 248

❹ Universaux de la narration coranique de *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī*→ Rubrique du *bivocalique* et ses degrés
🔊 *Explain078* / *Kh. Manssūr*

(Dans le cas du bivocalique continu, *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* procède à la *bivocalisation médiane* de l'ordre de quatre voyelles successives.
Alors qu'il procède à une bivocalisation naturelle (en deux temps) dans le cas du bivocalique discontinu.)

Application:
🔊 *Hamza 249*

❺ Universaux de la narration coranique de *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī*→ Rubrique des deux *hamza* discordantes
🔊 *Explain079* / *Kh. Manssūr*

(Si la première *hamza* est vocalisée par /a/ et la deuxième vocalisée par /u/ ou par /i/, comme dans l'expression «*chuhada'a'id* » de l'exemple d'application, alors *Qunbul déglottalise* la deuxième *hamza* .
Si la première est vocalisée par /u/, alors la deuxième est substituée par un *wāw*. Si la première est vocalisée par /i/, alors la deuxième est substituée par un *yā'*.
Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième vocalisée par /i/, alors la deuxième, soit *déglottalisée,* soit substituée par un *wāw*.
Cependant, il existe des contextes coraniques exceptionnels qui sont cités dans les références de *coranolecturologie*.

Application:
🔊 *Hamza 250*

❻ Universaux de la narration coranique de *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī*→ Rubrique des deux *hamza* concordantes
🔊 *Explain080* / *Kh. Manssūr*

(Le mode de lecture de *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* dans le cas des *hamza* concordantes est dé-*glottalisation* de la deuxième *hamza* et la réalisation (la

٤ أصول قنبل عن ابن كثير← باب المد ودرجاته
🔊 *Explain078* / الشيخ يوسف منصور

(قرأ قنبل عن ابن كثير المد المتصل بالتوسط بمقدار أربع حركات، بينما قرأ المد المنفصل بالقصر بمقدار حركتين.

تطبيق: ﴿إِنْ هِيَ إِلَّآ أَسْمَآءٌ سَمَّيْتُمُوهَآ أَنتُمْ وَءَابَآؤُكُم مَّآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بِهَا مِن سُلْطَٰنٍۚ (...) ٢٣﴾ [النجم:23].

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.
🔊 *Hamza 249*

٥ أصول قنبل عن ابن كثير ← باب الهمزتين المختلفتين في الحركة
🔊 *Explain079* / الشيخ يوسف منصور

(إن كانت الأولى مفتوحة والثانية مضمومة أو مكسورة، يسهل قنبل الهمزة الثانية، كما في التعبير ﴿شهداءَ إذ﴾ من المثال التطبيقي، وإن كانت الأولى مضمومة فله في الثانية الإبدال واوا، وإن كانت الأولى مكسورة فله في الثانية الإبدال ياء، وإن كانت الأولى مضمومة والثانية مكسورة فله في الثانية التسهيل أو الإبدال واوا. وله استثناءات في سياقات قرآنية مذكورة في مراجع علم القراءات القرآنية.

تطبيق : ﴿أَمْ كُنتُمْ شُهَدَآءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ ٱلْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنۢ بَعْدِىۖ (...) ١٣٢﴾ [البقرة: 132].

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.
🔊 *Hamza 250*

٦ أصول قنبل عن ابن كثير← باب الهمزتين المتفقتين في الحركة
🔊 *Explain080* / الشيخ يوسف منصور

(مذهب قنبل في حالة الهمزتين المتفقتين هو تسهيل الهمزة الثانية وتحقيق الهمزة الأولى.
وله مذهب آخر وهو إبدال الهمزة الثانية حرف مد، حيث

glottalisation) de la première, comme dans l'expression «*hā'ulā'ihin*» dans le verset 40 de Sourate «*Al-Baqara*».

تبدل في حالة الفتح ألفا وفي حالة الكسر ياء وفي حالة الضم واوا، وإن جاء بعد الهمزة الثانية حرف ساكن تبدل الثانية حرف مد مع الإشباع للفصل بين الساكنين.

Toutefois, il applique un deuxième mode, qui est la substitution de la deuxième *hamza* par une consonne *bivocalique*.

تطبيق: ﴿وَعَلَّمَ ءَادَمَ ٱلْأَسْمَآءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ فَقَالَ أَنۢبِـُٔونِى بِأَسْمَآءِ هَٰٓؤُلَآءِ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٣٠﴾﴾ [البقرة:30].

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.

<u>Application</u>:
Hamza 251

⑦ Universaux de la narration coranique de *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī*→ Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot
Explain081 / *Kh. Manssūr*

٧ أصول قنبل عن ابن كثير← باب الهمزتين في كلمة واحدة

Explain081 / الشيخ يوسف منصور

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza* d'interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Qunbul* *déglottalise* les deux *hamza* , comme dans le mot coranique «*'āhandartahum*» du verset 5 de Sourate «*Al-Baqara*».

(إذا اجتمعت همزتان في أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة؛ فإن قنبل عن ابن كثير يسهل الهمزة الثانية منهما.

تطبيق: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥﴾﴾ [البقرة:5].

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.

<u>Application</u>:
Hamza 252

⑧ Universaux de la narration coranique de *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs
(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.
Si les deux *hamza* sont concordantes, *Qunbul* élide la première et réalise la deuxième en cas où le deux *hamza* sont vocalisées par /a/ ; et il *déglottalise* la première et réalise la deuxième en cas où le deux *hamza* sont vocalisées par /u/ ou /i/.
Si les deux *hamza* sont discordantes, *Qunbul* lit selon cinq modes différents :

٨ أصول قنبل عن ابن كثير← باب الهمزتين في كلمتين متتابعتين (الهمزتان في كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان في كلمتين بأن تكون الأولى في آخر الكلمة والثانية في أول الكلمة التي تليها.

مذهب قنبل في حالة الهمزتين المتفقتين هو تسهيل الهمزة الثانية وتحقيق الهمزة الأولى.

وله مذهب آخر وهو إبدال الهمزة الثانية حرف مد، حيث تبدل في حالة الفتح ألفا وفي حالة الكسر ياء وفي حالة الضم واوا، وإن جاء بعد الهمزة الثانية حرف ساكن تبدل الثانية حرف مد مع الإشباع للفصل بين الساكنين.

وإن كانتا مختلفتين في الحركة فلهما حالات عند قنبل عن

1-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /u/, il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *wāw*.
2-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /i/, il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *yā'*.
3-Si la première est vocalisée par /i/ et la deuxième par /a/, il substitue la deuxième *hamza* par un *yā'* vocalisée par /a/.
4-Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /a/, il substitue la deuxième *hamza* par un *wāw* vocalisée par /a/.
5-Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /i/ :il substitue la deuxième par un *wāw* vocalisé par /i/ ; ou il *déglottalise* la deuxième *hamza*.

Application:
Hamza 253

⑨ Universaux de la narration coranique de *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique de l'interrogation double dans le *Coran*

(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double : *Qunbul* interroge dans la première et interroge dans la deuxième dans dix occurrences, et il affirme dans la première et interroge dans la deuxième dans une seule occurrence.
Application:
Hamza 254

⑩ Universaux de la narration coranique de *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés (Deux cas sont envisagés :

1-Vocalisation par /i/ de la consonne avocalisée (le *nūn* dans l'exemple d'application) si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/.

ابن كثير، وهي:

1ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مضمومة، يسهل الهمزة الثانية.

2ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مكسورة، يسهل الهمزة الثانية.

3ـ إذا كانت الأولى مكسورة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية ياء مفتوحة.

4ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية واوا مفتوحة.

5ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مكسورة، فله وجهان: تسهيل الهمزة الثانية؛ أو إبدالها واوا.

تطبيق: ﴿وَهُوَ ٱلَّذِى فِى ٱلسَّمَآءِ إِلَٰهٌ وَفِى ٱلْأَرْضِ إِلَٰهٌ ۚ وَهُوَ ٱلْحَكِيمُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٨٤﴾﴾ [الزخرف:84]

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.

Hamza 253

❾ أصول قنبل عن ابن كثير ← باب الاستفهام المكرر فى القرآن (وهو أحد عشر موضعا: استفهم فى الأولى واستفهم فى الثانية أيضا بالنسبة لعشر منها؛ وأخبر فى الأولى واستفهم فى الثانية بالنسبة لموضع واحد.)

تطبيق: ﴿وَإِن تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَءِذَا كُنَّا تُرَٰبًا أَءِنَّا لَفِى خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿٥﴾﴾ [الرعد: 5].

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.

Hamza 254

❿ أصول قنبل عن ابن كثير ← باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين (هناك حالتان:

1ـ حرك الحرف الساكن (النون فى المثال التطبيقى) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة ابتداءً.

2ـ حرك الحرف الساكن بالضم إذا كانت همزة الوصل مضمومة ابتداءً.

2-Vocalisation /u/ si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /u/ .
<u>*Application*</u> :
Hamza 255

⓫ Universaux de la narration coranique de *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique de l'explicitation et la gémination
Explain082 / *Kh. Manssūr*

(*Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* n'est pas en accord avec *Ḥafṣ* au niveau de la gémination des homogènes dans les mots suivants :

1- « *yalhath thālika* » de sourate « *Al-'A'rāf* » : dans ce contexte il a lu par explicitation (voir l'application) ;

2- « *yu'athib man*» dans sourate « *Al-Baqara*» seulement : dans ce contexte il a lu par explicitation et avocalisation;

3- « *'Irkab ma'anā*» dans sourate « *Hūd*»: dans ce contexte il a lu par explicitation ***à l'encontre de lui-même***.

<u>*Application*</u> :
Hamza 256

⓬ Universaux de la narration coranique de *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī*→ Rubrique du «*Sakt*» et «*Waqf*» sur le script
Explain083 / *Kh. Manssūr*

(*Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* s'arrête avec un *hā'* sur « *yā'abati* » de Sourate «*Yūsuf*», «*Maryam*», « *Al-Qaṣaṣ* » et « *Aṣ-ṣāffāt* ».

Il s'arrête avec un *hā'* également sur le *tā'*du féminin transcrit avec un *tā'* ouvert, sauf dans le mot «*marḍāt*».
Il s'arrête en maintenant le *yā'* dans quatre

<u>تطبيق</u>: ﴿وَٱنطَلَقَ ٱلۡمَلَأُ مِنۡهُمۡ أَنِ ٱمۡشُواْ وَٱصۡبِرُواْ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمۡۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيۡءٞ يُرَادُ ٦﴾ [ص: 5]
محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.
Hamza 255

⓫ أصول قنبل عن ابن كثير← باب الإظهار والإدغام
Explain082 / الشيخ يوسف منصور

(خالف قنبل عن ابن كثير حفصا في إدغام المتجانسين، وذلك في الكلمات التالية:

1- ﴿يَلۡهَثۚ ذَّٰلِكَ﴾ من سورة الأعراف: قرأ فيه بالإظهار (المثال التطبيقي) ؛

2- ﴿وَيُعَذِّبۡ مَن يَشَآءُۗ﴾ من البقرة فقط: قرأ فيه بالإظهار مع الجزم ؛

3- ﴿ٱرۡكَب مَّعَنَا﴾ من سورة هود: قرأ فيه بالإظهار بخلف عنه.

<u>تطبيق</u>: ﴿وَلَوۡ شِئۡنَا لَرَفَعۡنَٰهُ بِهَا وَلَٰكِنَّهُۥٓ أَخۡلَدَ إِلَى ٱلۡأَرۡضِ وَٱتَّبَعَ هَوَىٰهُۚ فَمَثَلُهُۥ كَمَثَلِ ٱلۡكَلۡبِ إِن تَحۡمِلۡ عَلَيۡهِ يَلۡهَثۡ أَوۡ تَتۡرُكۡهُ يَلۡهَثۚ ذَّٰلِكَ مَثَلُ ٱلۡقَوۡمِ ٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَاۚ فَٱقۡصُصِ ٱلۡقَصَصَ لَعَلَّهُمۡ يَتَفَكَّرُونَ ١٧٦﴾ [الأعراف : 176]
محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.
Hamza 256

⓬ أصول قنبل عن ابن كثير← باب السكت والوقف على مرسوم الخط
Explain083 / الشيخ يوسف منصور

(1ـ إذا كتبت هاء المؤنث بالتاء المفتوحة وكانت للمفردة، وجب له الوقف عليها بالهاء، كما في ﴿ٱمۡرَأَتُ ٱلۡعَزِيزِ﴾ من الآية 30 من سورة يوسف، سوى كلمة ﴿مرضات﴾ فوقف عليها بالتاء.

2ـ وقف على ﴿يَٰٓأَبَتِ﴾ بالهاء حيثما وقعت في القرآن

mots du Saint Coran :
«*hādin* », « *rāqin* », « *wālin* » et « *bāqin* ».

Ainsi, ces mots sont respectivement prononcés : «*hādī*», « *rāqī* », « *wālī* » et « *bāqī* ».

<u>Application</u>:
Hamza 257

⓭ Universaux de la narration coranique de *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique des «yā'» pronominaux compléments
Explain084 / *Kh. Manssūr*

(*Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* rapporte la vocalisation /a/ du «yā'» pronominal complément («yā'» du locuteur) s'il est suivi d'une *hamza* vocalisée par /a/, comme dans « *rabiyya 'akramanī* » dans le verset 16 de Sourate «*Al-Faǧr*».
Mais il existe des exceptions notées dans les références de la science des lectures coraniques.
<u>Application</u>:
Hamza 258

⓮ Universaux de la narration coranique de *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique des «*yā'*» extrêmes
Explain085 / *Kh. Manssūr*

(Les «*yā'*» extrêmes sont des «*yā'*» non transcrits dans le *Muṣḥaf* mais prononcés lors de la psalmodie coranique par certains *coranolecturologues*.
Qunbul d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* dans le lecture de ce type de «*yā'*» applique le principe suivant: s'il maintient ce «*yā'*» dans certains contextes coraniques, il le maintient dans les deux cas de liaison ou d'arrêt.

<u>Application</u>:
Hamza 259

الكريم.

3ـ وقف البزى بإثبات الياء فى أربع كلمات: ﴿هادٍ﴾ من الرعد والزمر وغافر؛ ﴿راقٍ﴾ من الرعد وغافر؛ ﴿والٍ﴾ من الرعد؛ ﴿باقٍ﴾ من النحل. وقرأ بخلف عنه ﴿المنادى﴾ فى سورة ق بإثبات الياء. <u>تطبيق</u>: ﴿يَوْمَ تُوَلُّونَ مُدْبِرِينَ مَا لَكُم مِّنَ ٱللَّهِ مِنْ عَاصِمٍۗ وَمَن يُضْلِلِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾﴾ [غافر:33].

محمد عبدالحكيم/ البزى عن ابن كثير .
Hamza 257

⓭ أصول قنبل عن ابن كثير ← باب ياءات الإضافة
Explain084 / الشيخ يوسف منصور

)روى قنبل عن ابن كثير فتح ياء المتكلم إذا وقعت بعدها همزة قطع مفتوحة، نحو ﴿إِنِّيَ أعلم﴾. إلا أن هناك استثناءات تذكرها مراجع علم القراءات القرآنية.

<u>تطبيق</u>: ﴿فَأَمَّا ٱلْإِنسَٰنُ إِذَا مَا ٱبْتَلَىٰهُ رَبُّهُۥ فَأَكْرَمَهُۥ وَنَعَّمَهُۥ ﴿١٥﴾ فَيَقُولُ رَبِّيَ أَكْرَمَنِ ﴿١٦﴾﴾ [الفجر: 16،15].

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.
Hamza 258

⓮ أصول قنبل عن ابن كثير← باب الياءات المتطرفة الزائدة فى التلاوة
Explain085 / الشيخ يوسف منصور

)الياءات الزوائد هى ياءات متطرفة زائدة فى التلاوة وغير ثابتة فى الرسم العثمانى. ومذهب قنبل عن ابن كثير فى هذا الباب هو إذا أثبتها فى سياقات معينة يثبتها فى حال الوصل والوقف على حد سواء، كما فى: ﴿والليل إذا يسرى﴾ :

﴿وَٱلَّيْلِ إِذَا يَسْرِ ﴿٤﴾﴾ [الفجر:4].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .
Hamza 259

⑮ Universaux de la narration coranique de *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique de contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*

(L'objectif n'est pas d'englober tous les contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration:

Qunbul, comme *Al-Bazzī*, d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* procède à l'*avocalisation* du *dāl* dans le mot coranique «*Alqudus*» du verset 86 de sourate « *Al-Baqara*».

Application:
Hamza 260

❶ Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī*
(Les universaux spécifiques à cette lecture coranique sont organisés dans les rubriques suivantes :
① *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*;
② *Hā'* pronominal ;
③ *Bivocalique* et ses degrés ;
④ Deux *hamza* dans un seul mot ;
⑤ Deux *hamza* dans deux mots distincts successifs ;
⑥ Deux *hamza* concordantes ;
⑦ Deux *hamza* discordantes ;
⑧ Interrogation double dans le Coran ;
⑨ *Hamza* individuelle ;
⑩ Vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés
⑪ Explicitation et gémination ;
⑫ Vocalisation /a/ et inflexion vocalique ;
⑬ Les *Yā'* pronominaux compléments ;
⑭ Les «*Yā'*» extrêmes.
⑮ Contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après

⑮ أصول قنبل عن ابن كثير ← باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : قرأ البزى ، كما قنبل، عن ابن كثير المكى كلمة ﴿ٱلْقُدُسِ﴾ من سورة البقرة بإسكان الدال.

تطبيق: ﴿وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَى ٱلْكِتَٰبَ وَقَفَّيْنَا مِنۢ بَعْدِهِۦ بِٱلرُّسُلِ ۖ وَءَاتَيْنَا عِيسَى ٱبْنَ مَرْيَمَ ٱلْبَيِّنَٰتِ وَأَيَّدْنَٰهُ بِرُوحِ ٱلْقُدُسِ ۗ أَفَكُلَّمَا جَآءَكُمْ رَسُولٌۢ بِمَا لَا تَهْوَىٰٓ أَنفُسُكُمُ ٱسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِيقًا كَذَّبْتُمْ وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ ﴿٨٦﴾﴾ [البقرة: 86]

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.
Hamza 260

❶ أصول الدورى عن أبى عمرو البصرى
(يتم تنظيم هذه الأصول الخاصة بهذه الرواية القرآنية فى الأبواب الآتية:
① باب الاستعاذة والبسملة؛
② باب هاء الكناية؛
③ باب المد ودرجاته؛
④ باب الهمزتين فى كلمة واحدة؛
⑤ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين؛
⑥ باب الهمزتين المتفقتين فى الحركة؛
⑦ باب الهمزتين المختلفتين فى الحركة؛
⑧ باب الاستفهام المكرر فى القرآن
⑨ باب الهمز المفرد؛
⑩ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين؛
⑪ باب الإظهار والإدغام؛
⑫ باب الفتح والإمالة؛
⑬ باب ياءات الإضافة؛
⑭ باب الياءات المتطرفة الزائدة فى التلاوة.

ʻĀṣim ʻAl-Kūfī.
<u>*Remarque*</u> :
Chaque rubrique sera détaillée selon l'ordre ci-haut dans ce qui suit.)

❶ Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī*→ Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*
🔊 *Explain086* / *Kh. Manssūr*

(*Ad-Dawrī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* a trois modes de lectures : la *Basmala* ou la liaison sans *Basmala* ou la *Sakt* sans *Basmala*. Certains des psalmistes coraniques choisissent, pour ceux qui procèdent au *Sakt* entre les deux Sourates, la *Basmala* dans les quarte Sourates célèbres ; et le *Sakt* pour ceux qui procèdent à la liaison.)

❷ Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* → Rubrique du *hā'* pronominal
🔊 *Explain087* / *Kh. Manssūr*

(Les spécialistes de lectures coraniques sont unanimes sur la liaison du *hā'* pronominal par un *wāw bivocalique* s'il est vocalisé par /u/ et par un *yā' bivocalique* s'il est vocalisé par /i/, à condition que ce *hā'* soit situé entre deux consonnes vocalisées, comme dans le *hā'* de «*bihi*» du verset 22 de Sourate «*Al-Baqara*» par exemple :

<u>*Application*</u>:
🔊 *Hamza 261*

Néanmoins, *Ad-Dawrī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* a *avocalisé* le *hā'* pronominal dans certains contextes coraniques, dont nous citons un exemple d'application en guise d'illustration :

Ad-Dawrī d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* a *avocalisé* les deux *hā'* dans le verset 114 de Sourate «*An-Nisā'*» :

<u>*Application*</u>:

١٥ باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى.
<u>ملحوظة</u>: سيتم تفصيل كل باب من هذه الأبواب كما هى مرتبة أعلاه فيما سيأتى.)

١ أصول الدورى عن أبى عمرو البصرى← باب الاستعاذة والبسملة
🔊 *Explain086* / الشيخ يوسف منصور

(للدورى فى البسملة بين السورتين ثلاثة أوجه : البسملة، الوصل بدون البسملة، والسكت بدونها.
ويأتى بالبسملة بين الأربع الزهر قولا واحدا وذلك حال اختياره السكت بين السورتين، وحال اختياره الوصل يأتى بالسكت.
والأوجه بين الأنفال وبراءة ثلاثة: 1ـ الوقف ؛ 2ـ السكت؛ 3ـ الوصل.)

٢ أصول الدورى عن أبى عمرو البصرى← باب هاء الكناية
🔊 *Explain087* / الشيخ يوسف منصور

(يتفق القراء على وصل هاء الكناية بواو مدية إذا كانت مضمومة وبياء مدية إذا كانت مكسورة، وهذا إذا وقعت بين حرفين متحركين، كما فى قوله ﷻ: ﴿ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ فِرَٰشًا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءً وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَخْرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزْقًا لَّكُمْ ۖ فَلَا تَجْعَلُوا۟ لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾﴾ [البقرة: 22]
محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
🔊 *Hamza 261*

إلا أن الدورى أسكن هذه الهاء فى عدد من السياقات القرآنية، نذكر منها مثالا تطبيقيا واحدا للتوضيح فقط:

أسكن الدورى الهائين من قوله ﷻ: ﴿وَمَن يُشَاقِقِ ٱلرَّسُولَ مِنۢ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ ٱلْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ ٱلْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهْ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصْلِهْ جَهَنَّمَ ۖ وَسَآءَتْ مَصِيرًا ﴿١١٤﴾﴾ [النساء:114].
محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبى عمرو.

Hamza 262

Par ailleurs, *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a *vocalisé* le *hā'* pronominal par /i/ dans certains contextes coraniques, dont nous citons un exemple d'application en guise d'illustration :
Ad-Dawrī d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a vocalisé par /i/ le *hā'* dans le verset 69 de Sourate « *Al-Furqān*» :
Application:
Hamza 263

3 Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* → Rubrique du Bivocalique et ses degrés
Explain088 / *Kh. Manssūr*

(*Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a lu les *bivocaliques* continu et discontinu par la *bivocalisation médiane* de l'ordre de quatre voyelles successives (quatre temps).
Mais, il a lu également le *bivocalique discontinu* par la *bivocalisation* naturelle (en deux temps.)

Application:
Hamza 264

4 Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* → Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot
Explain089 / *Kh. Manssūr*

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza* d'interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī déglottalise* les deux *hamza* , comme dans le mot coranique «*'āhinnakum*» du verset 80 de Sourate «*Al-A'rāf*» ; et procède à l'insertion d'un *alif* eux dans les deux cas ou la deuxième *hamza* est vocalisée par /a/ ou par /i/.

Hamza 262

كما قرأ الدوري بكسر الهاء في عدد من السياقات القرآنية، نذكر منها مثالا تطبيقيا واحدا للتوضيح فقط ، في الكلمة ﴿فيه﴾ من قوله ﷻ : ﴿يُضَٰعَفۡ لَهُ ٱلۡعَذَابُ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ وَيَخۡلُدۡ فِيهِۦ مُهَانًا ۝٦٩﴾ [الفرقان: 69].

محمود خليل الحصري / الدوري عن أبي عمرو.

Hamza 263

٣ أصول الدوري عن أبي عمرو البصري← باب المد ودرجاته

Explain088 / الشيخ يوسف منصور

(قرأ الدوري عن أبي عمرو البصري بتوسط المتصل والمنفصل بمقدار أربع حركات. وله كذلك قصر المنفصل بمقدار حركتين.

تطبيق: ﴿وَٱلَّذِينَ يُؤۡمِنُونَ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيۡكَ وَمَآ أُنزِلَ مِن قَبۡلِكَ وَبِٱلۡأٓخِرَةِ هُمۡ يُوقِنُونَ ۝٣ أُوْلَٰٓئِكَ عَلَىٰ هُدٗى مِّن رَّبِّهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُفۡلِحُونَ ۝٤﴾ [البقرة:4،3].

محمود خليل الحصري / الدوري عن أبي عمرو.

Hamza 264

٤ أصول الدوري عن أبي عمرو البصري← باب الهمزتين في كلمة واحدة

Explain089 / الشيخ يوسف منصور

(إذا اجتمعت همزتان في أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة؛ فإن الدوري عن أبي عمرو البصري يسهل الهمزة الثانية منهما، ويدخل ألفا بين الهمزتين المفتوحتين وبين المفتوحة والمكسورة، أما بين المفتوحة والمضمومة فله إدخال الألف وله عدم إدخالها .

تطبيق: ﴿أَئِنَّكُمۡ لَتَأۡتُونَ ٱلرِّجَالَ شَهۡوَةٗ مِّن دُونِ ٱلنِّسَآءِۚ بَلۡ أَنتُمۡ قَوۡمٞ مُّسۡرِفُونَ ۝٨٠﴾ [الأعراف:80].

Application:
🔊 Hamza 265

5 Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* → Rubrique des deux *hamza* concordantes
🔊 *Explain090* / *Kh. Manssūr*

(Le mode de lecture de *Ad-Dawrī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* dans le cas des *hamza* concordantes est l'élision de la première *hamza* et la réalisation (la *glottalisation*) de la deuxième avec un *bivocalique naturel* ou *médiane* (4 temps), comme dans l'expression «*hāʼulāʼin*» dans le verset 30 de Sourate «*Al-Baqara*».

Application:
🔊 Hamza 266

6 Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* → Rubrique des deux *hamza* discordantes
🔊 *Explain091* / *Kh. Manssūr*

(Si la première *hamza* est vocalisée par /a/ et la deuxième vocalisée par /u/ ou par /i/, comme dans l'expression «*chuhadaʼaʼiḏ* » de l'exemple d'application, alors *Ad-Dawrī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* *dé-glottalise* la deuxième *hamza* .

Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /a/, alors la deuxième est substituée par un *wāw*.
Si la première est vocalisée par /i/ et la deuxième par /a/, alors la deuxième est substituée par un *yāʼ*.

Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième vocalisée par /i/, alors la deuxième est, soit *déglottalisée*, soit substituée par un *wāw*.

Application:
🔊 Hamza 267

7 Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* →

محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبى عمرو.
Hamza 265 🔊

٥ أصول الدورى عن أبى عمرو البصرى← باب الهمزتين المتفقتين فى الحركة
Explain090 / الشيخ يوسف منصور 🔊

(مذهب الدورى فى الهمزتين المتفقتين فى الحركة هو إسقاط الهمزة الأولى وتحقيق الهمزة الثانية مع التوسط والقصر.

تطبيق: ﴿وَعَلَّمَ ءَادَمَ ٱلۡأَسۡمَآءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمۡ عَلَى ٱلۡمَلَٰٓئِكَةِ فَقَالَ أَنۢبِـُٔونِي بِأَسۡمَآءِ هَٰٓؤُلَآءِ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ٣٠﴾ [البقرة:30].

محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبى عمرو.
Hamza 266 🔊

٦ أصول الدورى عن أبى عمرو البصرى← باب الهمزتين المختلفتين فى الحركة
Explain091 / الشيخ يوسف منصور 🔊

(إن كانت الأولى مفتوحة والثانية مضمومة أو مكسورة، كما فى السياق القرآنى ﴿شُهَدَآءَ إِذۡ﴾ من المثال التطبيقى، يسهل الدورى عن أبى عمرو البصرى الهمزة الثانية، وإن كانت الأولى مضمومة والثانية مفتوحة فله فى الثانية الإبدال واوا، وإن كانت الأولى مكسورة والثانية مفتوحة فله فى الثانية الإبدال ياء، وإن كانت الأولى مضمومة والثانية مكسورة فله فى الثانية التسهيل أو الإبدال واوا. تطبيق: ﴿أَمۡ كُنتُمۡ شُهَدَآءَ إِذۡ حَضَرَ يَعۡقُوبَ ٱلۡمَوۡتُ إِذۡ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعۡبُدُونَ مِنۢ بَعۡدِي قَالُواْ نَعۡبُدُ إِلَٰهَكَ وَإِلَٰهَ ءَابَآئِكَ إِبۡرَٰهِـۧمَ وَإِسۡمَٰعِيلَ وَإِسۡحَٰقَ إِلَٰهٗا وَٰحِدٗا وَنَحۡنُ لَهُۥ مُسۡلِمُونَ ١٣٣﴾ [البقرة: 133].

محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبى عمرو.
Hamza 267 🔊

٧ أصول الدورى عن أبى عمرو البصرى← باب الهمزتين فى

Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs (Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.
Si les deux *hamza* sont concordantes, *Ad-Dawrī* élide la première et réalise la deuxième.
Si les deux *hamza* sont discordantes, *Ad-Dawrī* lit selon cinq modes différents :
1-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /u/, il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *wāw*.
2-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /i/, il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *yā'*.
3-Si la première est vocalisée par /i/ et la 2ème par /a/, il substitue la 2ème *hamza* par un *yā'* vocalisée par /a/.
4-Si la première est vocalisée par /u/ et la 2ème par /a/, il substitue la 2ème *hamza* par un *wāw* vocalisée par /a/.
5-Si la première est vocalisée par /u/ et la 2ème par /i/ :il substitue la 2ème par un *wāw* vocalisé par /i/ ; ou il *déglottalise* la 2ème *hamza*.

<u>*Application*</u>:
🔊 *Hamza 268*

❽ Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* → Rubrique de l'interrogation double dans le Coran
(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double : *Ad-Dawrī* interroge dans la première et la deuxième dans toutes les onze occurrences.

<u>*Application*</u>:
🔊 *Hamza 269*

❾ Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* → Rubrique de la *hamza* individuelle

كلمتين متتابعتين (الهمزتان فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها.
إذا كانت الهمزتان متفقتين فى الحركة، يسقط الدورى عن أبى عمرو البصرى الهمزة الأولى ويحقق الثانية.
وإن كانتا مختلفتين فى الحركة فلهما حالات عند الدورى، وهى :
1ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مضمومة، يسهل الهمزة الثانية.
2ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مكسورة، يسهل الهمزة الثانية.
3ـ إذا كانت الأولى مكسورة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية ياء مفتوحة.
4ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية واوا مفتوحة.
5ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مكسورة، فله وجهان: تسهيل الهمزة الثانية؛ أو إبدالها واوا.
<u>تطبيق</u>: ﴿وَهُوَ ٱلَّذِى فِى ٱلسَّمَا إِلَٰهٌ وَفِى ٱلْأَرْضِ إِلَٰهٌ وَهُوَ ٱلْحَكِيمُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٨٤﴾﴾ [الزخرف:84]
محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبى عمرو.
Hamza 268 🔊

❽ أصول الدورى عن أبى عمرو البصرى← باب الاستفهام المكرر فى القرآن (وهو أحد عشر موضعا: استفهم فى الأولى واستفهم فى الثانية أيضا فى جميع المواضع.)
<u>تطبيق</u>: ﴿وَإِن تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَءِذَا كُنَّا تُرَٰبًا أَءِنَّا لَفِى خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿٥﴾﴾ [الرعد: 5].
محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبى عمرو.
Hamza 269 🔊

❾ أصول الدورى عن أبى عمرو البصرى← باب الهمز المفرد

Explain092 / *Kh. Manssūr*

(*Ad-Dawrī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* lit par *glottalisation* de la *hamza avocalisée*, comme dans «*Al-muʼminīn*».

Application:
Hamza 270

⑩ Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés (*Ad-Dawrī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* a vocalisé par /i/ la consonne avocalisée si la *hamza* conjonctive (*hamza* de liaison) est vocalisée à la reprise par /a/ ou /u/ ou /i/. Toutefois, il y a des contextes coraniques exceptionnels dans lesquels il a lu avec la vocalisation par /u/, dont nous citons un exemple des deux mots coraniques «*quli*» et «*ʻawi* » du verset 109 de sourate «*ʻAl-ʻIsrā* ʻ».

Application :
Hamza 271

⑪ Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* → Rubrique de la gémination et l'explicitation

(1-La petite gémination :
-La gémination du *thāl* de «*ʻIth* » dans les six lettres citées dans l'article correspondant arabe ;
Explain093 / *Kh. Manssūr*

-La gémination du *dāl* de « *Qad* » dans les huit lettres citées dans l'article correspondant arabe ;
Explain094 / *Kh. Manssūr*

-La gémination du *tāʼ du féminin* dans les six lettres citées dans l'article correspondant arabe (*Voir l'application1*) ;

Explain092 / الشيخ يوسف منصور

(قرأ الدورى عن أبى عمرو البصرى بتحقيق الهمزة الساكنة، كما فى ﴿ٱلْمُؤْمِنِينَ﴾ مثلا من تطبيق: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ فَتَنُواْ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُواْ فَلَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابُ ٱلْحَرِيقِ ۝١٠﴾ [البروج: 10].

محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبى عمرو.
Hamza 270

⑩ أصول الدورى عن أبى عمرو البصرى ← باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين
(حرك الدورى عن أبى عمرو البصرى الحرف الساكن بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مضمومة أومكسورة ابتداءً (مثل حفص).

إلا أن له استثناءات، وهى مواضع قرأها بالضم نذكر منها الكلمتين ﴿قُلِ﴾ و ﴿أَوِ﴾ من الآية 109 من سورة الإسراء: ﴿قُلِ ٱدْعُواْ ٱللَّهَ أَوِ ٱدْعُواْ ٱلرَّحْمَٰنَ أَيًّا مَّا تَدْعُواْ فَلَهُ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا وَٱبْتَغِ بَيْنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا ۝١١٠﴾ [الإسراء: 109]

محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبى عمرو.
Hamza 271

⑪ أصول الدورى عن أبى عمرو البصرى← باب الإظهار والإدغام

(1ـ الإدغام الصغير :

ـ إدغام ذال ﴿إذ﴾ فى ستة أحرف (ت ـ د ـ ز ـ ص ـ س ـ ج)؛

Explain093 / الشيخ يوسف منصور

ـ إدغام دال ﴿قد﴾ فى ثمانية أحرف (س ـ ز ـ ص ـ ض ـ ش ـ ج ـ ذ ـ ظ)؛

Explain094 / الشيخ يوسف منصور

ـ إدغام تاء التأنيث فى ستة أحرف (س ـ ص ـ ز ـ ث ـ ظ ـ ج) (أنظر المثال التطبيقى أسفله)؛

-La gémination du *Lām de «hal» et «bal» dans* les trois contextes coraniques spéciaux cités dans l'article correspondant arabe.
🔊 *Explain095* / *Kh. Manssūr*

ـ إدغام لام ﴿هل﴾ و ﴿بل﴾ فقط في : ﴿فهل ترى لهم من باقية﴾ من سورة الحاقة، و﴿هل ترى من فتور﴾ من سورة الملك، و ﴿بل ران﴾ من المطففين.

🔊 *Explain095* / الشيخ يوسف منصور

*Application*1 :
🔊 *Hamza 272*

تطبيق1: ﴿وَسُيِّرَتِ ٱلْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا ۝٢٠﴾ [النبأ: 20]

محمود خليل الحصري / الدوري عن أبي عمرو.

🔊 *Hamza 272*

2-La petite gémination des proches et des homogènes :
🔊 *Explain096* / *Kh. Manssūr*

-La gémination du *thāl* dans le *tā'* ;

-La gémination du *thā'* dans le *tā'* et le *thāl*;

-La gémination du *bā'* dans le *mīm* et le *fā'* (*Voir l'application2*) ;

-La gémination du *dāl* dans le *thā'* et le *thāl* ;

-La gémination du *rā'* dans le *lām*.

2ـ الإدغام الصغير للمتقاربين والمتجانسين:

🔊 *Explain096* / الشيخ يوسف منصور

ـ إدغام الذال في التاء؛

ـ إدغام الثاء في التاء والذال؛

ـ إدغام الباء في الميم والفاء (أنظر المثال التطبيقي أسفله)؛

ـ إدغام الدال في الثاء والذال؛

ـ إدغام الراء في اللام.

*Application*2 :
🔊 *Hamza 273*

تطبيق 2: ﴿قَالَ ٱذْهَبْ فَمَن تَبِعَكَ مِنْهُمْ فَإِنَّ جَهَنَّمَ جَزَآؤُكُمْ جَزَآءً مَّوْفُورًا ۝٦٣﴾ [الإسراء: 63]

محمود خليل الحصري / الدوري عن أبي عمرو.

🔊 *Hamza 273*

3- La grande gémination :
(Voir la narration de *As-Sūsī*).
Ad-Dawrī n'a pas de grande gémination.)

3ـ الإدغام الكبير: (أنظر رواية السوسي) أما الدوري فليس له إدغاما كبيرا.)

⓬ Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* → Rubrique de vocalisation /a/ et inflexion vocalique
🔊 *Explain097* / *Kh. Manssūr*

⓬ أصول الدوري عن أبي عمرو البصري← باب الفتح والإمالة

🔊 *Explain097* / الشيخ يوسف منصور

(1- *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a procédé à la petite inflexion vocalique dans un certain nombre de contextes coraniques, et il a été en accord avec *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* dans la majorité de ces contextes. Par exemple, ils ont, tous les deux, procédé à la petite inflexion vocalique des têtes des versets coraniques dans les onze sourates citées dans

(1ـ أمال الدوري عن أبي عمرو البصري إمالة صغرى (التقليل) في مجموعة من المواضع من القرآن الكريم، وأتفق مع السوسي عن أبي عمرو البصري في الكثير منها، مثلا، في إمالة رؤوس آي السور الإحدى عشر: طه والنجم والمعارج والقيامة والنازعات وعبس والأعلى والشمس والليل والضحى والعلق.

l'article arabe.

Prenons un exemple d'illustration, les terminaisons des six premiers versets de sourate « *Al-'A'lā* » :

*Application*1 :
Hamza 274

2- *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a procédé à la grande inflexion vocalique dans un certain nombre de contextes coraniques, et il a été en accord avec As-Sūsī d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* dans la majorité de ces contextes.
Par exemple, ils ont, tous les deux, procédé à la grande inflexion vocalique des mots possédant un *alif maqsūra* devant un *rā'*.
Prenons un exemple d'illustration, le mot «*Iftarā*» du verset 17 de «*Yūnas*» :
*Application*2 :
Hamza 275

13 Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* → Rubrique des «*yā'*» pronominaux compléments
Explain098 / *Kh. Manssūr*

(*Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* rapporte la vocalisation /a/ du «*yā'*» pronominal complément («*yā'*» du locuteur) s'il est suivi d'une *hamza* vocalisée par /a/, comme dans « *rabiyya 'akramanī*» dans le verset 16 de Sourate «*Al-Fağr*».
Mais il existe des exceptions et d'autres règles notées dans les références de la science des lectures coraniques.

Application:
Hamza 276

14 Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* → Rubrique des «*yā'* » extrêmes
Explain099 / *Kh. Manssūr*

تطبيق 1: ﴿سَبِّحِ ٱسْمَ رَبِّكَ ٱلْأَعْلَى ۝١ ٱلَّذِى خَلَقَ فَسَوَّىٰ ۝٢ وَٱلَّذِى قَدَّرَ فَهَدَىٰ ۝٣ وَٱلَّذِىٓ أَخْرَجَ ٱلْمَرْعَىٰ ۝٤ فَجَعَلَهُۥ غُثَآءً أَحْوَىٰ ۝٥ سَنُقْرِئُكَ فَلَا تَنسَىٰٓ ۝٦﴾

[الأعلى: 1 ـ 6]

محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبى عمرو.

Hamza 274

2ـ أمال الدورى عن أبى عمرو البصرى إمالة كبرى فى مجموعة من المواضع من القرآن الكريم، وأتفق مع السوسى عن أبى عمرو البصرى فى الكثير منها، مثلا، فى إمالة ذوات الراء (الكلمات التى فيها ألف مقصورة بعد الراء) .

تطبيق2: ﴿فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ ٱفْتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِـَٔايَٰتِهِۦٓ إِنَّهُۥ لَا يُفْلِحُ ٱلْمُجْرِمُونَ ۝١٧﴾

[يونس: 17]

محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبى عمرو.

Hamza 275

١٣ أصول الدورى عن أبى عمرو البصرى← باب ياءات الإضافة

الشيخ يوسف منصور / *Explain098*

(روى الدورى عن أبى عمرو البصرى فتح ياء المتكلم إذا وقعت بعدها همزة قطع ، سواء كانت مضمومة أو مفتوحة أو مكسورة، نحو ﴿إِنِّىَ أعلم﴾. إلا أن هناك استثناءات وقواعد أخرى تذكرها مراجع علم القراءات القرآنية.

تطبيق: ﴿وَأَمَّآ إِذَا مَا ٱبْتَلَىٰهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُۥ فَيَقُولُ رَبِّىَ أَهَٰنَنِ ۝١٦﴾ [الفجر:16].

محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبى عمرو.

Hamza 276

١٤ أصول الدورى عن أبى عمرو البصرى← باب الياءات المتطرفة الزائدة فى التلاوة

الشيخ يوسف منصور / *Explain099*

(Les «*yā’*» extrêmes sont des «*yā’*» non transcrits dans le *Muṣḥaf* mais prononcés lors de la psalmodie coranique par certains *coranolecturologues*.

Ad-Dawrī d’après *Abī ‘Amr Al-Baṣrī* maintient en cas de liaison seulement ce type de «*yā’*» dans certains contextes coraniques, comme dans « *tūtūni*» de Sourate «*yūsuf*».

Application:
Hamza 277

⑮ Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī* d’après *Abī ‘Amr Al-Baṣrī*→ Rubrique de contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d’après *‘Āṣim ‘Al-Kūfī*
(L’objectif n’est pas d’englober tous les contextes particuliers, mais c’est simplement de prendre un exemple d’illustration :

Ad-Dawrī d’après *Abī ‘Amr Al-Baṣrī* a lu les deux mots « *‘arinā* » dans sourate « *‘An-Nisā’* » et sourate « *fussilat* », et « *‘arinī* » dans sourate « *‘Al-‘A’rāf* » par acheppement vocalique ; alors que « *‘As-Sūsī* » d’après *Abī ‘Amr Al-Baṣrī* les a lus par avocalisation du *rā’* et emphatisation de celui-ci .
Application:
Hamza 278

Universaux de la narration coranique de *As-Sūsī* d’après *Abī ‘Amr Al-Baṣrī*
(Les universaux spécifiques à cette lecture coranique sont organisés dans les rubriques suivantes :
1 *Al-Isti’ātha et Al-Basmala*;
2 *Hā’* pronominal ;
3 *Bivocalique* et ses degrés ;
4 Deux *hamza* dans un seul mot ;
5 Deux *hamza* dans deux mots distincts successifs ;
6 Deux *hamza* concordantes ;
7 Deux *hamza* discordantes ;
8 Interrogation double dans le Coran ;

(الياءات الزوائد هى ياءات متطرفة زائدة فى التلاوة وغير ثابتة فى الرسم العثمانى. قرأ الدورى عن أبى عمرو البصرى بإثبات الياء الزائدة لفظا المحذوفة رسما فى حالة الوصل فقط فى مواضع معينة من القرآن الكريم ، كالموضع الذى فى سورة يوسف ﴿تؤتون﴾: ﴿قَالَ لَنْ أُرْسِلَهُۥ مَعَكُمْ حَتَّىٰ تُؤْتُونِ مَوْثِقًا مِّنَ ٱللَّهِ(...)﴾ [يوسف:66].
محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبى عمرو.
Hamza 277

١٥ أصول الدورى عن أبى عمرو البصرى ← باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : قرأ الدورى عن أبى عمرو البصرى الكلمتين ﴿أرنا﴾ من سورة النساء (153) وفصلت (59)،و﴿أرنى﴾ من سورة الأعراف (143) باختلاس الكسر؛ بينما قرأهما السوسى عن أبى عمرو البصرى بإسكان الراء مع تفخيمها: ﴿(...)فَقَدْ سَأَلُواْ مُوسَىٰٓ أَكْبَرَ مِن ذَٰلِكَ فَقَالُوٓاْ أَرِنَا ٱللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْهُمُ ٱلصَّٰعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ (...) ﴾ [النساء: 152]
محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبى عمرو.
Hamza 278

أصول السوسى عن أبى عمرو (يتم تنظيم هذه الأصول الخاصة بهذه الرواية القرآنية فى الأبواب الآتية:
١ باب الاستعاذة والبسملة؛
٢ باب هاء الكناية؛
٣ باب المد ودرجاته؛
٤ باب الهمزتين فى كلمة واحدة؛
٥ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين؛
٦ باب الهمزتين المتفقتين فى الحركة؛
٧ باب الهمزتين المختلفتين فى الحركة؛
٨ باب الاستفهام المكرر فى القرآن؛
٩ باب الهمز المفرد؛

❾ *Hamza* individuelle ;
❿ Vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés
⓫ Explicitation et gémination ;
⓬ Vocalisation /a/ et inflexion vocalique ;
⓭ Les «*Yā'* » pronominaux compléments ;
⓮ Les «*Yā'*» extrêmes.
⓯ Contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*.
Remarque :
Chaque rubrique sera détaillée selon l'ordre ci-haut dans ce qui suit.)

❶ Universaux de la narration coranique de *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* → Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*
Explain100 / *Kh. Manssūr*

(*As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a trois modes de lectures : la *Basmala* ou la liaison sans *Basmala* ou la *Sakt* sans *Basmala*. Certains des psalmistes coraniques choisissent, pour ceux qui procèdent au *Sakt* entre les deux Sourates, la *Basmala* dans les quarte Sourates célèbres ; et le *Sakt* pour ceux qui procèdent à la liaison.)

❷ Universaux de la narration coranique de *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* → Rubrique du *hā'* pronominal
Explain101 / *Kh. Manssūr*

(Les spécialistes de lectures coraniques sont unanimes sur la liaison du *hā'* pronominal par un *wāw bivocalique* s'il est vocalisé par /u/ et par un *yā' bivocalique* s'il est vocalisé par /i/, à condition que ce *hā'* soit situé entre deux consonnes vocalisées, comme dans le *hā'* de « *bihi* » du verset 22 de Sourate «*Al-Baqara*» par exemple :

Application:
Hamza 279

❿ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين؛
⓫ باب الإظهار والإدغام؛
⓬ باب الفتح والإمالة؛
⓭ باب ياءات الإضافة؛
⓮ باب الياءات المتطرفة الزائدة فى التلاوة.
⓯ باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى.
ملحوظة: سيتم تفصيل كل باب من هذه الأبواب كما هى مرتبة أعلاه فيما سيأتى.)

❶ أصول السوسى عن أبى عمرو ← باب الاستعاذة والبسملة
Explain100 / الشيخ يوسف منصور
(للسوسى فى البسملة بين السورتين ثلاثة أوجه : البسملة، الوصل بدون البسملة، والسكت بدونها.
ويأتى بالبسملة بين الأربع الزهر قولا واحدا وذلك حال اختياره السكت بين السورتين، وحال اختياره الوصل يأتى بالسكت.
والأوجه بين الأنفال وبراءة ثلاثة: 1ـ الوقف ؛ 2ـ السكت؛ 3ـ الوصل.)

❷ أصول السوسى عن أبى عمرو ← باب هاء الكناية
Explain101 / الشيخ يوسف منصور
(يتفق القراء على وصل هاء الكناية بواو مدية إذا كانت مضمومة وبياء مدية إذا كانت مكسورة، وهذا إذا وقعت بين حرفين متحركين، كما فى قوله ﷻ: ﴿ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ فِرَٰشًا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءً وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَخْرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزْقًا لَّكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا۟ لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾﴾ [البقرة: 22]
محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Hamza 279
إلا أن السوسى أسكن هذه الهاء فى عدد من السياقات

Néanmoins, *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a *avocalisé* le *hā'* pronominal dans certains contextes coraniques, dont nous citons un exemple d'application en guise d'illustration :

القرآنية، نذكر منها مثالا تطبيقيا واحدا للتوضيح فقط:

As-Sūsī d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a *avocalisé* les deux *hā'* dans le verset 114 de Sourate « *An-Nisā'*» :

أسكن الدورى الهائين من قوله ﷻ: ﴿وَمَن يُشَاقِقِ ٱلرَّسُولَ مِنۢ بَعۡدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ ٱلۡهُدَىٰ وَيَتَّبِعۡ غَيۡرَ سَبِيلِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ نُوَلِّهۡ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصۡلِهۡ جَهَنَّمَۖ وَسَآءَتۡ مَصِيرًا ﴿١١٤﴾﴾ [النساء:114].

__Application__:

Hamza 280

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو .

Hamza 280

Par ailleurs, *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a *vocalisé* le *hā'* pronominal par /i/ dans certains contextes coraniques, dont nous citons un exemple d'application en guise d'illustration :

As-Sūsī d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a *vocalisé* par /i/ le *hā'* dans le verset 69 de Sourate « *Al-Furqān*» :

كما قرأ السوسى بكسر الهاء فى عدد من السياقات القرآنية، نذكر منها مثالا تطبيقيا واحدا للتوضيح فقط ، فى الكلمة ﴿فيه﴾ من قوله ﷻ: ﴿يُضَٰعَفۡ لَهُ ٱلۡعَذَابُ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ وَيَخۡلُدۡ فِيهِۦ مُهَانًا ﴿٦٩﴾﴾ [الفرقان: 69].

__Application__:

Hamza 281

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو .

Hamza 281

❸ Universaux de la narration coranique de *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* → Rubrique du *bivocalique* et ses degrés

Explain102 / *Kh. Manssūr*

❸ أصول السوسى عن أبى عمرو : باب المد ودرجاته

Explain102 / الشيخ يوسف منصور

(*As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* procède à la *bivocalisation* naturelle (en deux temps) en un seul mot du *bivocalique discontinu*. Dans les autres types du *bivocalique*, il lit en accord avec *Ḥafṣ*.

(للسوسى عن أبى عمرو البصرى فى المد المنفصل القصرُ قولا واحدا، وما سوى ذلك من أنواع المدود فلا يختلف عن حفص.

__تطبيق__: ﴿وَٱلَّذِينَ يُؤۡمِنُونَ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيۡكَ وَمَآ أُنزِلَ مِن قَبۡلِكَ وَبِٱلۡأٓخِرَةِ هُمۡ يُوقِنُونَ ﴿٣﴾﴾ [البقرة: 3].

__Application__:

Hamza 282

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو .

Hamza 282

❹ Universaux de la narration coranique de *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* → Rubrique des deux *hamza* concordantes

(Le mode de lecture de *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* dans le cas des *hamza* concordantes est l'élision de la première *hamza* et la réalisation (la *glottalisation*) de la deuxième, comme dans l'expression «*hā'ulā' in*» dans le verset 30 de Sourate « *Al-Baqara* ».

__Application__:

❹ أصول السوسى عن أبى عمرو ← باب الهمزتين المتفقتين فى الحركة (مذهب السوسى فى الهمزتين المتفقتين فى الحركة هو إسقاط الهمزة الأولى وتحقيق الهمزة الثانية.

__تطبيق__: ﴿وَعَلَّمَ ءَادَمَ ٱلۡأَسۡمَآءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمۡ عَلَى ٱلۡمَلَٰٓئِكَةِ فَقَالَ أَنۢبِـُٔونِي بِأَسۡمَآءِ هَٰٓؤُلَآءِ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ﴿٣٠﴾﴾ [البقرة:30].

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو.

Hamza 283

5 Universaux de la narration coranique de *As-Sūsī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* → Rubrique des deux *hamza* discordantes

Explain103 / *Kh. Manssūr*

(Si la première *hamza* est vocalisée par /a/ et la deuxième vocalisée par /u/ ou par /i/, comme dans l'expression «*chuhada'a' iḏ* » de l'exemple d'application, alors *As-Sūsī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* *déglottalise* la deuxième *hamza* .

Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /a/, alors la deuxième est substituée par un *wāw*.

Si la première est vocalisée par /i/ et la deuxième par /a/, alors la deuxième est substituée par un *yā'*.

Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième vocalisée par /i/, alors la deuxième est, soit *dé-glottalisée*, soit substituée par un *wāw*.

Application:

Hamza 284

6 Universaux de la narration coranique de *As-Sūsī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* → Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot

Explain104 / *Kh. Manssūr*

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza* d'interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *As-Sūsī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* *déglottalise* les deux *hamza* , comme dans le mot coranique «*'āhinnakum*» du verset 80 de Sourate «*Al-'Aʻrāf*» ; et procède à l'insertion d'un *alif* entre eux dans les deux cas ou la deuxième *hamza* est vocalisée par /a/ ou par /i/. Dans l'autre cas, il procède à l'insertion ou la non insertion.

Application:

Hamza 285

Hamza 283

٥ أصول السوسى عن أبي عمرو ← باب الهمزتين المختلفتين فى الحركة

Explain103 / الشيخ يوسف منصور

(إن كانت الأولى مفتوحة والثانية مضمومة أو مكسورة، كما فى السياق القرآنى ﴿شُهَدَآءَ إِذْ﴾ من المثال التطبيقى، يسهل السوسى عن أبي عمرو البصرى الهمزة الثانية، وإن كانت الأولى مضمومة والثانية مفتوحة فله فى الثانية الإبدال واوا، وإن كانت الأولى مكسورة والثانية مفتوحة فله فى الثانية الإبدال ياء، وإن كانت الأولى مضمومة والثانية مكسورة فله فى الثانية التسهيل أو الإبدال واوا. تطبيق: ﴿أَمۡ كُنتُمۡ شُهَدَآءَ إِذۡ حَضَرَ يَعۡقُوبَ ٱلۡمَوۡتُ إِذۡ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعۡبُدُونَ مِنۢ بَعۡدِي قَالُواْ نَعۡبُدُ إِلَٰهَكَ وَإِلَٰهَ ءَابَآئِكَ إِبۡرَٰهِـۧمَ وَإِسۡمَٰعِيلَ وَإِسۡحَٰقَ إِلَٰهٗا وَٰحِدٗا وَنَحۡنُ لَهُۥ مُسۡلِمُونَ ١٣٣﴾ [البقرة: 133].

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبي عمرو .

Hamza 284

٦ أصول السوسى عن أبي عمرو ← باب الهمزتين فى كلمة واحدة

Explain104 / الشيخ يوسف منصور

(إذا اجتمعت همزتان فى أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة؛ فإن السوسى عن أبي عمرو البصرى يسهل الهمزة الثانية منهما، ويدخل ألفا بين الهمزتين المفتوحتين وبين المفتوحة والمكسورة، أما بين المفتوحة والمضمومة فله الإدخال وعدمه.

تطبيق: ﴿أَئِنَّكُمۡ لَتَأۡتُونَ ٱلرِّجَالَ شَهۡوَةٗ مِّن دُونِ ٱلنِّسَآءِۚ بَلۡ أَنتُمۡ قَوۡمٞ مُّسۡرِفُونَ ٨٠﴾ [الأعراف:80].

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبي عمرو .

Hamza 285

❼ Universaux de la narration coranique de *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* → Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs
(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.
Si les deux *hamza* sont concordantes, *As-Sūsī* élide la première et réalise la deuxième. Si les deux *hamza* sont discordantes, *As-Sūsī* lit selon cinq modes différents :
1-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /u/, il *dégottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *wāw*.
2-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /i/, il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *yā'* .
3-Si la première est vocalisée par /i/ et la deuxième par /a/, il substitue la deuxième *hamza* par un *yā'* vocalisée par /a/.
4-Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /a/, il substitue la deuxième *hamza* par un *wāw* vocalisée par /a/.
5-Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /i/ :il substitue la deuxième par un *wāw* vocalisé par /i/ ; ou il *déglottalise* la 2ème *hamza*.

Application:
🔊 *Hamza 286*

❼ أصول السوسى عن أبى عمرو ← باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين (الهمزتان فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها.
إذا كانت الهمزتان متفقتين فى الحركة، يسقط السوسى عن أبى عمرو البصرى الهمزة الأولى ويحقق الثانية.
وإن كانتا مختلفتين فى الحركة فلهما حالات عند السوسى، وهى:
1ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مضمومة، يسهل الهمزة الثانية.
2ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مكسورة، يسهل الهمزة الثانية.
3ـ إذا كانت الأولى مكسورة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية ياء مفتوحة.
4ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية واوا مفتوحة.
5ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مكسورة، فله وجهان: تسهيل الهمزة الثانية؛ أو إبدالها واوا.

تطبيق: ﴿وَهُوَ ٱلَّذِى فِى ٱلسَّمَا إِلَٰهٌ وَفِى ٱلْأَرْضِ إِلَٰهٌ وَهُوَ ٱلْحَكِيمُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٨٤﴾﴾ [الزخرف:84]
عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو .
🔊 *Hamza 286*

❽ Universaux de la narration coranique de *As-Sūsī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* → Rubrique de la *hamza* individuelle

Explain105 / *Kh. Manssūr*

(*As-Sūsī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* lit par substitution de toute *hamza avocalisée* par une *consonne bivoclique* de la nature de la voyelle qui la précède, comme dans «*Al-mūminīn*».

Mais il existe des contextes coraniques exceptionnels que les ouvrages des lectures coraniques signalent.

Application:

Hamza 287

❾ Universaux de la narration coranique de *As-Sūsī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī*→ Rubrique de l'interrogation double dans le Coran (Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double : *As-Sūsī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* interroge dans la première et la deuxième dans toutes les onze occurrences.

Application:

Hamza 288

❿ Universaux de la narration coranique de *As-Sūsī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés

(*As-Sūsī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* a vocalisé par /i/ la consonne avocalisée si la *hamza* conjonctive (*hamza* de liaison) est vocalisée à la reprise par /a/ ou /u/ ou /i/.

Toutefois, il y a des contextes coraniques exceptionnels dans lesquels il a lu avec la vocalisation par /u/, dont nous citons un exemple des deux mots coraniques « *quli* » et « *ʻawi* » du verset 109 de sourate «*ʻAl-ʻIsrāʻ*».

❽ أصول السوسى عن أبى عمرو ← باب الهمز المفرد

Explain105 / الشيخ يوسف منصور

(قرأ السوسى عن أبى عمرو البصرى بإبدال الهمزة الساكنة حرفا مديا من جنس حركة الحرف الذى قبلها، كما فى ﴿ٱلْمُؤْمِنِينَ﴾ مثلا من المثال التطبيقى. إلا أن لديه استثناءات مثل ما كان سكونها يدل على الجزم، كما فى ﴿يسؤهم﴾.

تطبيق: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ فَتَنُواْ ٱلْمُومِنِينَ وَٱلْمُومِنَٰتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُواْ فَلَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابُ ٱلْحَرِيقِ ۝١٠﴾ [البروج: 10].

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو .

Hamza 287

❾ أصول السوسى عن أبى عمرو ← باب الاستفهام المكرر فى القرآن (وهو أحد عشر موضعا: استفهم فى الأولى واستفهم فى الثانية أيضا فى جميع المواضع.)

تطبيق: ﴿وَإِن تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَءِذَا كُنَّا تُرَٰبًا أَءِنَّا لَفِى خَلْقٍ جَدِيدٍ ۝٥﴾

[الرعد: 5].

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو .

Hamza 288

❿ أصول السوسى عن أبى عمرو ← باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين (حرك السوسى عن أبى عمرو البصرى الحرف الساكن بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مضمومة أومكسورة ابتداءً (مثل حفص).

إلا أن له استثناءات، وهى مواضع قرأها بالضم نذكر منها الكلمتين ﴿قُلِ﴾ و ﴿أَوِ﴾ من الآية 109 من سورة الإسراء.

تطبيق: ﴿قُلِ ٱدْعُواْ ٱللَّهَ أَوِ ٱدْعُواْ ٱلرَّحْمَٰنَ أَيًّا مَّا تَدْعُواْ فَلَهُ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا وَٱبْتَغِ بَيْنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا ۝١٠٩﴾ [الإسراء: 109]

Application :
Hamza 289

⓫ Universaux de la narration coranique de *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* → Rubrique de la gémination et l'explicitation
(1-La petite gémination (Voir la narration de *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī*)
2-La petite gémination des proches et des homogènes
(Voir la narration de *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī*)
3- La grande gémination:
L'*Imām Abū 'Amr Al-Baṣrī* est le pôle de la grande gémination comme le qualifie l'*Imām Ach-Chāṭibī*, Que la miséricorde d'*Allah* soit sur lui.
C'est *As-Sūsī* qui rapporte de lui ce type de gémination.
Deux modes de grande gémination sont cités ici :
- La grande gémination des homologues :
Elle peut être sur un seul mot coranique comme «*manāsikakum*» de sourate *Al-Baqara* (*Voir l'application1*)
Elle peut être aussi sur deux mots coraniques successifs comme dans «*ya'lamu mā*» de sourate *Al-Baqara* (*Voir l'application 1*)

Application1 :
Hamza 290

Application2 :
Hamza 291

- La grande gémination des proches et des homogènes :
As-Sūsī d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a géminé selon ce type de gémination si la première lettre (le géminant) est l'un des 16 lettres signalées dans l'article arabe.

عبدالرشيد صوفي / السوسى عن أبي عمرو .
Hamza 289

⓫ أصول السوسى عن أبي عمرو ← باب الإظهار والإدغام

(1ـ الإدغام الصغير (أنظر الدورى عن أبي عمرو البصرى)

2ـ الإدغام الصغير للمتقاربين والمتجانسين (أنظر الدورى عن أبي عمرو البصرى)

3ـ الإدغام الكبير: الإمام أبو عمرو البصرى هو قطب الإدغام الكبير كما يصفه الإمام الشاطبي، وقد رواه منه السوسى. ومنه:

ـ إدغام المتماثلين الكبير : ويكون في كلمة واحدة، ووقع في كلمتين فقط من القرآن الكريم، وهما: ﴿مَّنَٰسِكَكُمْ﴾ من البقرة و﴿سَلَكَكُمْ﴾ من المدثر؛ أو في كلمتين كما في ﴿ يَعْلَمُ مَا﴾ البقرة مثلا (أنظر المثال التطبيقي).

تطبيق1: ﴿فَإِذَا قَضَيْتُم مَّنَٰسِكَكُمْ فَٱذْكُرُوا۟ ٱللَّهَ كَذِكْرِكُمْ ءَابَآءَكُمْ أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا ۗ فَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَقُولُ رَبَّنَآ ءَاتِنَا فِى ٱلدُّنْيَا وَمَا لَهُۥ فِى ٱلْءَاخِرَةِ مِنْ خَلَٰقٍ ﴿٢٠٠﴾﴾ [البقرة: 200].

عبدالرشيد صوفي / السوسى عن أبي عمرو .
Hamza 290

تطبيق2: ﴿(...)مَن ذَا ٱلَّذِى يَشْفَعُ عِندَهُۥٓ إِلَّا بِإِذْنِهِۦ ۚ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ ۖ (...)﴾ [البقرة: 256].

عبدالرشيد صوفي / السوسى عن أبي عمرو .
Hamza 291

ـ إدغام المتقاربين والمتجانسين الكبير: أدغم السوسى إن كان الحرف الأول أحد الحروف الستة عشر المجموعة في أوائل كلمات البيت:

شِفا لم تَضِق نَفسا بها رُم دَوَا ضَنٍ

Dans l'exemple d'application ci-dessous, c'est le *tā'* qui est mis en question.

ثَوَى كان ذَا حُسْنٍ سَآى مِنه قد جَلا

<u>تطبيق 3</u>: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ فَتَنُواْ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتِ ثُمَّ لَمۡ يَتُوبُواْ فَلَهُمۡ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمۡ عَذَابُ ٱلۡحَرِيقِ ﴿١٠﴾﴾

[البروج: 10] عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبي عمرو .

Hamza 292

<u>Application</u>3 :

Hamza 292

⓬ أصول السوسى عن أبي عمرو ← باب الفتح والإمالة

Explain106 / الشيخ يوسف منصور

⓬ Universaux de la narration coranique de *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* → Rubrique de vocalisation /a/ et inflexion vocalique

Explain106 / *Kh. Manssūr*

(1ـ أمال السوسى عن أبي عمرو البصرى إمالة صغرى (التقليل) فى مجموعة من المواضع من القرآن الكريم، وأتفق مع الدورى عن أبي عمرو البصرى فى الكثير منها، مثلا، فى إمالة رؤوس آى السور الإحدى عشر: طه والنجم والمعارج والقيامة والنازعات وعبس والأعلى والشمس والليل والضحى والعلق.

(1- *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a procédé à la petite inflexion vocalique dans un certain nombre de contextes coraniques, et il a été en accord avec *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* dans la majorité de ces contextes. Par exemple, ils ont, tous les deux, procédé à la petite inflexion vocalique des têtes des versets coraniques dans les onze sourates citées dans l'article arabe.
Prenons un exemple d'illustration, les terminaisons des six premiers versets de sourate « *Al-'A'lā* »:

<u>تطبيق 1</u>: ﴿سَبِّحِ ٱسۡمَ رَبِّكَ ٱلۡأَعۡلَى ﴿١﴾ ٱلَّذِي خَلَقَ فَسَوَّىٰ ﴿٢﴾ وَٱلَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ ﴿٣﴾ وَٱلَّذِيٓ أَخۡرَجَ ٱلۡمَرۡعَىٰ ﴿٤﴾ فَجَعَلَهُۥ غُثَآءً أَحۡوَىٰ ﴿٥﴾ سَنُقۡرِئُكَ فَلَا تَنسَىٰٓ ﴿٦﴾﴾

[الأعلى: 1 ـ 6]

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبي عمرو .

Hamza 293

<u>Application</u>1 :

Hamza 293

2ـ أمال السوسى عن أبي عمرو البصرى إمالة كبرى فى مجموعة من المواضع من القرآن الكريم، وأتفق مع الدورى عن أبي عمرو البصرى فى الكثير منها، مثلا، فى إمالة ذوات الراء (الكلمات التى فيها ألف مقصورة بعد الراء) .

2- *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a procédé à la grande inflexion vocalique dans un certain nombre de contextes coraniques, et il a été en accord avec *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* dans la majorité de ces contextes. Par exemple, ils ont, tous les deux, procédé à la grande inflexion vocalique des mots possédant un *alif maqsūra* devant un *rā'*. Prenons un exemple d'illustration, le mot « *Iftarā* » du verset 17 de sourate «*Yūnas*» :

<u>تطبيق2</u>: ﴿فَمَنۡ أَظۡلَمُ مِمَّنِ ٱفۡتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا أَوۡ كَذَّبَ بِـَٔايَٰتِهِۦٓۚ إِنَّهُۥ لَا يُفۡلِحُ ٱلۡمُجۡرِمُونَ ﴿١٧﴾﴾

[يونس: 17]

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبي عمرو .

Hamza 294

<u>Application</u>2 :

Hamza 294

⓭ أصول السوسى عن أبي عمرو ← باب ياءات الإضافة

⓭ Universaux de la narration coranique de *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* → Rubrique

des «*yā'*» pronominaux compléments
🔊 *Explain107* / *Kh. Manssūr*

(*As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* rapporte la vocalisation /a/ du «*yā'*» pronominal complément («*yā'*» du locuteur) s'il est suivi d'une *hamza* vocalisée par /a/, comme dans «*rabiyya'akramanī*» dans le verset 16 de Sourate «*Al-Fağr*». Mais il existe des exceptions et d'autres règles notées dans les références de la science des lectures coraniques.

<u>*Application*</u>:
🔊 *Hamza 295*

⑭ Universaux de la narration coranique *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* → Rubrique des «*yā'*» extrêmes
🔊 *Explain108* / *Kh. Manssūr*

(Les «*yā'*» extrêmes sont des «*yā'*» non transcrits dans le *Muṣḥaf* mais prononcés lors de la psalmodie coranique par certains *coranolecturologues*.

As-Sūsī d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* maintient en cas de liaison seulement ce type de «*yā'*» dans trente-trois contextes coraniques, comme dans « *tūtūni*» de Sourate «*Yūsuf*».

<u>*Application*</u>:
🔊 *Hamza 296*

⑮ Universaux de la narration coranique de *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī*→ Rubrique de contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*
(L'objectif n'est pas d'englober tous les contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration:
As-Sūsī d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a lu les deux mots « *'arinā* » dans sourate «*'An-Nisā'* » et sourate « *fussilat* », et «*'arinī* » dans sourate « *'Al-'A'rāf* » par avocalisation du *rā'* et emphatisation de celui-ci ; alors que *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* les a lus par achoppement vocalique.

🔊 *Explain107* / الشيخ يوسف منصور

(روى السوسى عن أبي عمرو البصرى فتح ياء المتكلم إذا وقعت بعدها همزة قطع مفتوحة، نحو ﴿إنِّىَ أعلم﴾. إلا أن هناك استثناءات وقواعد أخرى تذكرها مراجع علم القراءات القرآنية.

<u>تطبيق</u>: ﴿وَأَمَّآ إِذَا مَا ٱبۡتَلَىٰهُ فَقَدَرَ عَلَيۡهِ رِزۡقَهُۥ فَيَقُولُ رَبِّيَ أَهَٰنَنِ ۝١٦﴾ [الفجر:16].

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبي عمرو .
🔊 *Hamza 295*

⑭ أصول السوسى عن أبي عمرو ← باب الياءات المتطرفة الزائدة فى التلاوة
🔊 *Explain108* / الشيخ يوسف منصور

(الياءات الزوائد هى ياءات متطرفة زائدة فى التلاوة وغير ثابتة فى الرسم العثمانى. قرأ السوسى عن أبي عمرو البصرى بإثبات الياء الزائدة لفظا المحذوفة رسما فى حالة الوصل فقط فى ثلاثة وثلاثين موضعا، كالموضع الذى فى سورة يوسف ﴿تؤتون﴾: ﴿قَالَ لَنۡ أُرۡسِلَهُۥ مَعَكُمۡ حَتَّىٰ تُؤۡتُونِ مَوۡثِقٗا مِّنَ ٱللَّهِ(...)۝٦٦﴾ [يوسف:66].

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبي عمرو .
🔊 *Hamza 296*

⑮ أصول السوسى عن أبي عمرو ← باب كلمات فرشية
مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : قرأ السوسى عن أبي عمرو البصرى الكلمتين ﴿أرنا﴾ من سورة النساء (153) وفصلت (59) ، و﴿أرنى ﴾ من سورة الأعراف (143) بإسكان الراء مع تفخيمها ؛ بينما قرأهما الدورى عن أبي عمرو البصرى باختلاس الكسر : ﴿(...)فَقَدۡ سَأَلُواْ مُوسَىٰٓ أَكۡبَرَ مِن ذَٰلِكَ فَقَالُوٓاْ أَرۡنَا ٱللَّهَ جَهۡرَةٗ فَأَخَذَتۡهُمُ ٱلصَّٰعِقَةُ بِظُلۡمِهِمۡۚ (...) ۝١٥٣﴾ [النساء:

[152

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو .

Hamza 297

⓿ أصول هشام عن ابن عامر (يتم تنظيم هذه الأصول الخاصة بهذه الرواية القرآنية فى الأبواب الآتية:

❶ باب الاستعاذة والبسملة؛

❷ باب المد ودرجاته؛

❸ باب الهمزتين فى كلمة واحدة؛

❹ باب الهمزتين من كلمة واحدة المتفقتين فى الحركة؛

❺ باب الهمزتين من كلمة واحدة المختلفتين فى الحركة؛

❻ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين؛

❼ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين المتفقتين فى الحركة؛

❽ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين المختلفتين فى الحركة؛

❾ باب الاستفهام المكرر فى القرآن؛

❿ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين؛

⓫ باب الإظهار والإدغام؛

⓬ باب الفتح والإمالة؛

⓭ باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى.

ملحوظة:

سيتم تفصيل كل باب من هذه الأبواب كما هى مرتبة أعلاه فيما سيأتى.)

❶ أصول هشام عن ابن عامر ← باب الاستعاذة والبسملة

Explain109 / الشيخ يوسف منصور

(فصل هشام عن ابن عامر الشامى بين السورتين بالبسملة. وفصل هشام كذلك بالسكت والوصل بدون بسملة، فأما الوصل فهو أن يصل السورتين بعضهما ببعض كأنهما سورة واحدة. وأما السكت فهو سكتة لطيفة بدون نفس بين نهاية

Application:

Hamza 297

⓿ Universaux de la narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* (Les universaux spécifiques à cette lecture coranique sont organisés dans les rubriques suivantes :

1 *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*;

2 *Bivocalique* et ses degrés ;

3 Deux *hamza* dans un seul mot ;

4 Deux *hamza corcordantes* dans un seul mot ;

5 Deux *hamza discordantes* dans un seul mot ;

6 Deux *hamza* dans deux mots distincts successifs ;

7 Deux *hamza concordantes* dans deux mots distincts;

8 Deux *hamza discordantes* dans deux mots distincts;

9 Interrogation double dans le Coran ; *Hamza* individuelle ;

10 Vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés

11 Explicitation et gémination ;

12 Vocalisation /a/ et inflexion vocalique ;

13 Contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*.

Remarque:

Chaque rubrique sera détaillée selon l'ordre ci-haut dans ce qui suit.)

1 Universaux de la narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī*→ Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*

Explain109 / *Kh. Manssūr*

(*Hichām* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* procède à la séparation des deux Sourates par la «*Basmala*». Mais il les sépare également par le *Sakt* et la liaison sans *Basmala*.)

❷ Universaux de la narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn ʿĀmir Ach-Chāmmī* → Rubrique du *bivocalique* et ses degrés

🔊 *Explain110* / *Kh. Manssūr*

(La doctrine de *Hichām* d'après *Ibn ʿĀmir Ach-Chāmmī,* et celle également de *Ibn Thakwān,* au sujet du *bivocalique* est la suivante :
-Dans le *bivocalique* continu, il procède à la *bivocalisation* médiane (4 temps).
-Dans le *bivocalique* discontinu, il procède à la *bivocalisation* médiane (4 temps).
-Dans le *bivocalique* de substitution, il procède à la *bivocalisation* naturelle (2 temps).
-Dans le *bivocalique* contigu à *l'avocalique*, il procède à la *bivocalisation* naturelle, médiane ou saturée.
-Dans le *bivocalique* nécessaire, il procède à la *bivocalisation* saturée (6 temps).
Application:

🔊 *Hamza 298*

❸ Universaux de la narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn ʿĀmir Ach-Chāmmī* → Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot

🔊 *Explain111* / *Kh. Manssūr*

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza d'interrogation*, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/.

-Si la deuxième est vocalisée par /a/, alors *Hichām déglottalise* la deuxième avec insertion d'un *alif* entre les deux *hamza* , ou il *glottalise* les deux *hamza* avec insertion. Mais le mot coranique « *'A'a'ğamiyun* » fait exception. Dans ce mot, il élide la première *hamza* et *glottalise* la deuxième.

-Si la deuxième est vocalisée par /i/, alors *Hichām glottalise* les deux *hamza* avec insertion, ou il *glottalise* sans insertion. Mais 7 contextes cités dans les ouvrages de *coranolecturologie* font exception.

السورة وأول التى بعدها.)

❷ أصول هشام عن ابن عامر ← باب المد ودرجاته

🔊 *Explain110* / الشيخ يوسف منصور

(مذهب هشام عن ابن عامر ، وكذلك مذهب ابن ذكوان، فى المد هو:
ـ له فى المد المتصل التوسط أربع حركات؛
ـ له فى المد المنفصل التوسط أربع حركات؛
ـ له فى مد البدل القصر حركتان؛
ـ له فى المد العارض للسكون القصر والتوسط والإشباع؛
ـ له فى المد اللازم الإشباع ست حركات؛

تطبيق: ﴿بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ٱلۡحَآقَّةُ ١ مَا ٱلۡحَآقَّةُ ٢ وَمَآ أَدۡرَىٰكَ مَا ٱلۡحَآقَّةُ ٣ كَذَّبَتۡ ثَمُودُ وَعَادُۢ بِٱلۡقَارِعَةِ ٤﴾ [الحاقة: 1ـ3]

مفتاح محمد السلطى / هشام عن ابن عامر .

🔊 *Hamza 298*

❸ أصول هشام عن ابن عامر ← باب الهمزتين فى كلمة واحدة

🔊 *Explain111* / الشيخ يوسف منصور

(إذا اجتمعت همزتان فى أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة.
ـ إذا كانت الثانية مفتوحة فهشام عن ابن عامر الشامى يسهل الثانية مع إدخال ألف بينهما ، أو يحقق الهمزتين مع الإدخال دائما؛ إلا أنه يستثنى كلمة ﴿ءَأَعجمى﴾ حيث يسقط الأولى ويحقق الثانية.
ـ إذا كانت الثانية مكسورة فهشام عن ابن عامر الشامى يحقق الهمزتين مع الإدخال ، أو يحقق مع عدم الإدخال؛ ويستثنى من هذا سبعة مواضيع موضحة فى مراجع علم القراءات.
ـ إذا كانت الثانية مضمومة فهشام عن ابن عامر الشامى يحقق الهمزتين مع الإدخال ، أو يحقق مع عدم الإدخال؛ إلا أنه

-Si la deuxième est vocalisée par /u/, alors *Hichām glottalise* les deux *hamza* avec insertion, ou il *glottalise* sans insertion. Mais 2 mots coraniques font exception (voir l'article arabe).

<u>*Application*:</u>
Hamza 299

4 Universaux de la narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī* → Rubrique des deux *hamza* concordantes en un seul mot (Le mode de lecture de *Hichām* dans le cas des *hamza* concordantes par /a/ est la *déglottalisation* de la deuxième *hamza* et la réalisation (la *glottalisation*) de la première avec l'insertion d'un *alif bivocalique* entre les deux *hamza* , comme dans l'expression «*'ahānḏartahum*» dans le verset 5 de Sourate «*Al-Baqara*».
<u>*Application*:</u>
Hamza 300

5 Universaux de la narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī* → Rubrique des deux *hamza* discordantes en un seul mot (Si la première *hamza* est vocalisée par /a/ et la deuxième par /i/ alors *Hichām* d'après *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī glottalise* la deuxième avec insertion du *alif* entre eux, ou sans insertion, comme dans «*'a' innaka*».
Si la deuxième *hamza* est vocalisée par /u/ comme dans « *'a'unzila* », il lit selon trois modes possibles :
1-*déglottalisation* de la deuxième avec insertion ;
2-*glottalisation* de la deuxième avec insertion ;
3-*glottalisation* de la deuxième sans insertion.
<u>*Application*:</u>
Hamza 301

6 Universaux de la narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī* → Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs
(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots

يستثنى كلمتى ﴿أءنزل﴾ من سورة ص و ﴿أءلقى﴾ من القمر، حيث يسهل الثانية مع الإدخال.

<u>تطبيق:</u> ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَاأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ۝٥﴾ [البقرة:5].
مفتاح محمد السلطى / هشام عن ابن عامر .
Hamza 299

٤ أصول هشام عن ابن عامر ← باب الهمزتين من كلمة واحدة المتفقتين فى الحركة (مذهب هشام فى الهمزتين المفتوحتين هو تسهيل الهمزة الثانية وتحقيق الهمزة الأولى مع إدخال ألف بينهما.

<u>تطبيق:</u> ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَاأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ۝٥﴾ [البقرة:5].
مفتاح محمد السلطى / هشام عن ابن عامر .
Hamza 300

٥ أصول هشام عن ابن عامر ← باب الهمزتين من كلمة واحدة المختلفتين فى الحركة (إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مكسورة فإن هشاما يحقق الثانية مع إدخال ألف بينهما أو عدمه، كما فى ﴿أإنك﴾، وإن كانت الثانية مضمومة نحو ﴿أأنزل﴾ فله ثلاثة أوجه: تسهيل الثانية مع الإدخال أو تحقيق الثانية مع الإدخال أو تحقيق الثانية بدون إدخال.

<u>تطبيق:</u>﴿أَاۤءُنزِلَ عَلَيۡهِ ٱلذِّكۡرُ مِنۢ بَيۡنِنَاۚ بَلۡ هُمۡ فِي شَكّٖ مِّن ذِكۡرِيۚ بَل لَّمَّا يَذُوقُواْ عَذَابِ۝٨﴾ [ص: 7].
مفتاح محمد السلطى / هشام عن ابن عامر .
Hamza 301

٦ أصول هشام عن ابن عامر ← باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين (الهمزتان فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها.

distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.
Hichām d'après *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī* réalise (*glottalise*) les deux *hamza* , comme dans «*ğazā'u'a'dā'i* » du verset 26 de Sourate *«Fuṣṣilat».*
Application:
Hamza 302

7 Universaux de la narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī* → Rubrique des deux *hamza concordantes* dans deux mots distincts successifs
(Elles peuvent être vocalisées par /a/ ou par /i/ ou par /u/.
Hichām d'après *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī* réalise (*glottalise*) les deux *hamza* dans tous les cas, comme dans «*ğā'a'ahadun*» du verset 6 de Sourate «*'Al-Mā'ida*»

Application:
Hamza 303

8 Universaux de la narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī* → Rubrique des deux *hamza discordantes* dans deux mots distincts successifs
(*Hichām* d'après *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī* réalise (*glottalise*) les deux *hamza* dans tous les cas, comme dans «*ğazā'u'a'dā'i* » du verset 26 de Sourate « *Fuṣṣilat*».

Application:
Hamza 304

9 Universaux de la narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī* → Rubrique de l'interrogation double dans le Coran
(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double :
Hichām affirme dans la première et interroge dans la deuxième dans neuf occurrences, et il interroge dans la première et affirme dans la deuxième dans deux occurrences.

قرأ هشام عن ابن عامر الشامى بتحقيق الهمزتين.

تطبيق: ﴿ذَٰلِكَ جَزَآءُ أَعۡدَآءِ ٱللَّهِ ٱلنَّارُۖ لَهُمۡ فِيهَا دَارُ ٱلۡخُلۡدِ جَزَآءَۢ بِمَا كَانُواْ بِـَٔايَٰتِنَا يَجۡحَدُونَ ٢٦﴾

[فصلت:26] مفتاح محمد السلطنى / هشام عن ابن عامر .

Hamza 302

٧ أصول هشام عن ابن عامر ← باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين المتفقتين فى الحركة (وتكون مفتوحتين أو مكسورتين أو مضمومتين. وقرأ هشام عن ابن عامر الشامى بتحقيق الهمزتين فى كل الحالات.

تطبيق: ﴿(...) وَإِن كُنتُم مَّرۡضَىٰٓ أَوۡ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوۡ جَآءَ أَحَدٌ مِّنكُم مِّنَ ٱلۡغَآئِطِ أَوۡ لَٰمَسۡتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَلَمۡ تَجِدُواْ مَآءً فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدًا طَيِّبًا (...)٧﴾ [المائدة: 7]

مفتاح محمد السلطنى / هشام عن ابن عامر .

Hamza 303

٨ أصول هشام عن ابن عامر ← باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين المختلفتين فى الحركة (قرأ هشام عن ابن عامر الشامى بتحقيق الهمزتين فى كل الحالات.

تطبيق: ﴿ذَٰلِكَ جَزَآءُ أَعۡدَآءِ ٱللَّهِ ٱلنَّارُۖ لَهُمۡ فِيهَا دَارُ ٱلۡخُلۡدِ جَزَآءَۢ بِمَا كَانُواْ بِـَٔايَٰتِنَا يَجۡحَدُونَ ٢٦﴾

[فصلت:26]

مفتاح محمد السلطنى / هشام عن ابن عامر .

Hamza 304

٩ أصول هشام عن ابن عامر ← باب الاستفهام المكرر فى القرآن (وهو أحد عشر موضعا: أخبر فى الأولى واستفهم فى الثانية بالنسبة لتسع منها؛ واستفهم فى الأولى وأخبر فى الثانية بالنسبة لموضعين اثنين.

تطبيق: ﴿وَإِن تَعۡجَبۡ فَعَجَبٞ قَوۡلُهُمۡ إِذَا كُنَّا تُرَٰبًا أَءِنَّا لَفِي خَلۡقٖ جَدِيدٍۗ ٥﴾ [الرعد: 5].

مفتاح محمد السلطنى / هشام عن ابن عامر .

Application :

🔊 *Hamza 305*

⑩ Universaux de la narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés (Deux cas sont envisagés :

1-Vocalisation par /i/ de la consonne avocalisée (le *nūn* dans l'exemple d'application) si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/.

2-Vocalisation /u/ si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /u/.

Application :

🔊 *Hamza 306*

⑪ Universaux de la narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī* → Rubrique de l'explicitation et la gémination

(1-La petite gémination :

-La gémination du *Ḏāl* de « *ʻIḏ* » dans les six lettres citées dans l'article correspondant arabe ;

🔊 *Explain112* / *Kh. Manssūr*

-La gémination du *dāl* de « *Qad* » dans les huit lettres citées dans l'article correspondant arabe (Voir l'application1);

🔊 *Explain113* / *Kh. Manssūr*

-La gémination du *tā' du féminin* dans les trois lettres citées dans l'article correspondant arabe ;

-La gémination du *Lām de «hal» et «bal» dans* les six lettres cités dans l'article correspondant arabe.

🔊 *Explain114* / *Kh. Manssūr*

*Application*1 :

🔊 *Hamza 307*

🔊 *Hamza 305*

١٠ أصول هشام عن ابن عامر ← باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين (هناك حالتان:

1ـ حرك الحرف الساكن (النون فى المثال التطبيقى) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة ابتداءً.

2ـ حرك الحرف الساكن بالضم إذا كانت همزة الوصل مضمومة ابتداء.

تطبيق: ﴿وَٱنطَلَقَ ٱلْمَلَأُ مِنْهُمْ أَنِ ٱمْشُوا۟ وَٱصْبِرُوا۟ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمْ ۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَىْءٌ يُرَادُ ﴿٦﴾﴾ [ص: 5]

مفتاح محمد السلطنى / هشام عن ابن عامر .

🔊 *Hamza 306*

١١ أصول هشام عن ابن عامر ← باب الإظهار والإدغام

(1ـ الإدغام الصغير :

ـ إدغام ذال ﴿إذ﴾ فى ستة أحرف (ت ـ د ـ ز ـ ص ـ س ـ ج)؛

🔊 *Explain112* / الشيخ يوسف منصور

ـ إدغام دال ﴿قد﴾ فى ثمانية أحرف (س ـ ز ـ ص ـ ض ـ ش ـ ج ـ ذ ـ ظ)؛

🔊 *Explain113* / الشيخ يوسف منصور

ـ إدغام تاء التأنيث فى ثلاثة أحرف (ص ـ ث ـ ظ) (أنظر المثال التطبيقى أسفله)؛

ـ إدغام لام ﴿هل﴾ و ﴿بل﴾ فى ستة أحرف (ت ـ ث ـ ظ ـ ز ـ س ـ ط).

🔊 *Explain114* / الشيخ يوسف منصور

تطبيق1: ﴿بَلَىٰ قَدْ جَآءَتْكَ ءَايَٰتِى فَكَذَّبْتَ بِهَا وَٱسْتَكْبَرْتَ وَكُنتَ مِنَ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٥٧﴾﴾ [الزمر: 57]

مفتاح محمد السلطنى / هشام عن ابن عامر .

🔊 *Hamza 307*

2-La petite gémination des proches et des homogènes :
Explain115 / *Kh. Manssūr*

-La gémination du *nūn* dans le *wāw* ;

-La gémination du *thāl* dans le *tā'* ;

-L'explicitation du *bā'* avec le *mīm* (Voir l'application2);

-La gémination du *thā'* dans le *tā'* et le *thāl* ;

-La gémination du *dāl* dans le *thā'*.

Application2 :
Hamza 308

⓬ Universaux de la narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* → Rubrique de vocalisation /a/ et inflexion vocalique
Explain116 / *Kh. Manssūr*

(On se contente ici de citer une *grande inflexion vocalique* toute particulière, réalisée par *Hichām* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* dans le *alif* de certains mots de sourate *'Alkāfirūn.*

(*Voir l'application ci-dessous*)

Application :
Hamza 309

⓭ Universaux de la narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* → Rubrique de contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*

(L'objectif n'est pas d'englober tous les contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration :

Hichām d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī , ainsi*

2ـ الإدغام الصغير للمتقاربين والمتجانسين:
Explain115 / الشيخ يوسف منصور

ـ إدغام النون في الواو؛

ـ إدغام الذال في التاء؛

ـ إظهار الباء مع الميم (أنظر المثال التطبيقي أسفله)؛

ـ إدغام الثاء في التاء والذال؛

ـ إدغام الدال في الثاء؛

تطبيق 2: ﴿وَهِيَ تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَٱلْجِبَالِ وَنَادَىٰ نُوحٌ ٱبْنَهُۥ وَكَانَ فِي مَعْزِلٍ يَٰبُنَيَّ ٱرْكَب مَّعَنَا وَلَا تَكُن مَّعَ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٤٢﴾﴾ [هود: 42])
مفتاح محمد السلطني / هشام عن ابن عامر .
Hamza 308

⓬ أصول هشام عن ابن عامر ← باب الفتح والإمالة
Explain116 / الشيخ يوسف منصور

(نكتفي هنا بذكر إمالة هشام عن ابن عامر الشامي للألف في بعض الكلمات من سورة الكافرون إمالة كبرى؛ وذلك لأن هذا الأمر غير مألوف لدى باقي القراء.

تطبيق: ﴿بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ قُلْ يَٰٓأَيُّهَا ٱلْكَٰفِرُونَ ﴿١﴾ لَآ أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٢﴾ وَلَآ أَنتُمْ عَٰبِدُونَ مَآ أَعْبُدُ ﴿٣﴾ وَلَآ أَنَا۠ عَابِدٌ مَّا عَبَدتُّمْ ﴿٤﴾ وَلَآ أَنتُمْ عَٰبِدُونَ مَآ أَعْبُدُ ﴿٥﴾ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ﴿٦﴾﴾ [سورة الكافرون]
مفتاح محمد السلطني / هشام عن ابن عامر .
Hamza 309

⓭ أصول هشام عن ابن عامر ← باب كلمات فرشية
مخالفة لحفص عن عاصم الكوفي (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : لقد حرك هشام عن ابن عامر الشامي، ومعه ابن ذكوان أيضا، الباء من كلمة ﴿بُيُوتِ﴾ أينما وردت وبكل تصريفاتها، بالكسر عوض الضم .

que *Ibn Thakwān,* a vocalisé le *bā'* du mot coranique «*buyūt*» dans tout le Coran par /i/ au lieu de /u/, (Voir l'application ci-dessous).

Application :
Hamza 310

⬇ Universaux de la narration coranique de *Ibn Thakwān* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* (Les universaux spécifiques à cette lecture coranique sont organisés dans les rubriques suivantes :

1 *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*;
2 *Bivocalique* et ses degrés ;
3 Deux *hamza concordantes* dans un seul mot ;
4 Deux *hamza discordantes* dans un seul mot ;
5 Deux *hamza* dans deux mots distincts successifs;
6 Deux *hamza* concordantes dans deux mots distincts successifs;
7 Deux *hamza* discordantes dans deux mots distincts successifs;
8 Interrogation double dans le Coran ;
9 Vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés
10 Explicitation et gémination ;
11 Vocalisation /a/ et inflexion vocalique ;
12 Contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī.*

Remarque :
Chaque rubrique sera détaillée selon l'ordre ci-haut dans ce qui suit.)

1 Universaux de la narration coranique de *Ibn Thakwān* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī*→ Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*

Explain117 / *Kh. Manssūr*

تطبيق: ﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَدۡخُلُواْ بِيُوتًا غَيۡرَ بِيُوتِكُمۡ حَتَّىٰ تَسۡتَأۡنِسُواْ وَتُسَلِّمُواْ عَلَىٰٓ أَهۡلِهَاۚ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَذَكَّرُونَ ٢٧﴾ [النور: 27]

مفتاح محمد السلطي / هشام عن ابن عامر .

Hamza 310

⬇ أصول رواية ابن ذكوان عن ابن عامر الشامي (يتم تنظيم هذه الأصول الخاصة بهذه الرواية القرآنية في الأبواب الآتية:

١ باب الاستعاذة والبسملة؛
٢ باب المد ودرجاته؛
٣ باب الهمزتين من كلمة واحدة المتفقتين في الحركة؛
٤ باب الهمزتين من كلمة واحدة المختلفتين في الحركة؛
٥ باب الهمزتين في كلمتين متتابعتين؛
٦ باب الهمزتين في كلمتين متتابعتين المتفقتين في الحركة؛
٧ باب الهمزتين في كلمتين متتابعتين المختلفتين في الحركة؛
٨ باب الاستفهام المكرر في القرآن؛
٩ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين؛
١٠ باب الإظهار والإدغام؛
١١ باب الفتح والإمالة؛
١٢ باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفي.

ملحوظة:
سيتم تفصيل كل باب من هذه الأبواب كما هي مرتبة أعلاه فيما سيأتي.)

١ أصول رواية ابن ذكوان عن ابن عامر الشامي← باب الاستعاذة والبسملة

Explain117 / الشيخ يوسف منصور

(فصل ابن ذكوان عن ابن عامر الشامي بين السورتين

(*Ibn Thakwān* d'après *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī* procède à la séparation des deux Sourates par la «*Basmala*». Mais il les sépare également par le *Sakt* et la liaison sans *Basmala*.)

2 Universaux de la narration coranique de *Ibn Thakwān* d'après *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī*→ Rubrique du *bivocalique* et ses degrés

Explain118 / *Kh. Manssūr*

(La doctrine de *Ibn Thakwān* d'après *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī,* et celle également de *Hichām*, au sujet du *bivocalique* est la suivante :
-Dans le *bivocalique* continu, il procède à la *bivocalisation* médiane (4 temps).
-Dans le *bivocalique* discontinu, il procède à la *bivocalisation* médiane (4 temps).
-Dans le *bivocalique* de substitution, il procède à la *bivocalisation* naturelle (2 temps).
-Dans le *bivocalique* contigu à *l'avocalique*, il procède à la *bivocalisation* naturelle, médiane ou saturée.
-Dans le *bivocalique* nécessaire, il procède à la *bivocalisation* saturée (6 temps).

Application:

Hamza 311

3 Universaux de la narration coranique de *Ibn Thakwān* d'après *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī*→ Rubrique des deux *hamza* concordantes dans un seul mot

(Le mode de lecture de *Ibn Thakwān* dans ce cas est la *glottalisation* des deux *hamza* comme *Ḥafṣ* : «*'a'anthartahum*» dans le verset 5 de Sourate «*Al-Baqara*».

Application:

Hamza 312

4 Universaux de la narration coranique de *Ibn Thakwān* d'après *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī* → Rubrique des deux *hamza* discordantes dans un seul mot

Explain119 / *Kh. Manssūr*

بالبسملة. وفصل كذلك بالسكت والوصل بدون بسملة، فأما الوصل فهو أن يصل السورتين بعضهما ببعض كأنهما سورة واحدة. وأما السكت فهو سكتة لطيفة بدون نفس بين نهاية السورة وأول التي بعدها.)

٢ أصول رواية ابن ذكوان عن ابن عامر الشامي← باب المد ودرجاته

Explain118 / الشيخ يوسف منصور

(مذهب ابن ذكوان عن ابن عامر الشامي ، وكذلك مذهب هشام، في المد هو:
ـ له في المد المتصل التوسط أربع حركات؛
ـ له في المد المنفصل التوسط أربع حركات؛
ـ له في مد البدل القصر حركتان؛
ـ له في المد العارض للسكون القصر والتوسط والإشباع؛
ـ له في المد اللازم الإشباع ست حركات؛

تطبيق: ﴿بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ٱلۡحَآقَّةُ مَا ٱلۡحَآقَّةُ ١ وَمَآ أَدۡرَىٰكَ مَا ٱلۡحَآقَّةُ ٢ كَذَّبَتۡ ثَمُودُ وَعَادُۢ بِٱلۡقَارِعَةِ ٣﴾ [الحاقة: 1ـ3]

مفتاح محمد السلطني/ ابن ذكوان عن ابن عامر.

Hamza 311

٣ أصول رواية ابن ذكوان عن ابن عامر الشامي← باب الهمزتين من كلمة واحدة المتفقتين في الحركة (مذهب ابن ذكوان في الهمزتين هو تحقيقهما مثل حفص.

تطبيق: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ٥﴾ [البقرة:5].

مفتاح محمد السلطني / ابن ذكوان عن ابن عامر.

Hamza 312

٤ أصول رواية ابن ذكوان عن ابن عامر الشامي← باب الهمزتين من كلمة واحدة المختلفتين في الحركة

Explain119 / الشيخ يوسف منصور

(يحقق ابن ذكوان الهمزتين مثل حفص.

(*Ibn Thakwān* d'après *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī glottalise* les deux *hamza* comme *Ḥafṣ.*

Application:
Hamza 313

5 Universaux de la narration coranique de *Ibn Thakwān* d'après *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī*→ Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs
(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.
Ibn Thakwān d'après *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī* réalise (*glottalise*) les deux *hamza* , comme dans «*ǧazā'u'aʻdā'i* » du verset 26 de Sourate « *Fuṣṣilat*».
Application:
Hamza 314

6 Universaux de la narration coranique de *Ibn Thakwān* d'après *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī*→ Rubrique des deux *hamza* concordantes dans deux mots distincts successifs
(Elles peuvent être vocalisées par /a/ ou /i/ ou /u/.
Ibn Thakwān d'après *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī* réalise (*glottalise*) les deux *hamza* dans tous les cas, comme dans «*ǧā'a ʻahadun*» du verset 7 de Sourate «*ʻAl-Mā'ida*»

Application:
Hamza 315

7 Universaux de la narration coranique de *Ibn Thakwān* d'après *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī*→ Rubrique des deux *hamza* discordantes dans deux mots distincts successifs
(*Ibn Thakwān* d'après *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī* réalise (*glottalise*) les deux *hamza* dans tous les cas, comme dans «*ǧazā'u'aʻdā'i*» du verset 26 de Sourate « *Fuṣṣilat*».

تطبيق: ﴿أَءُنزِلَ عَلَيْهِ ٱلذِّكْرُ مِنۢ بَيْنِنَا ۚ بَلْ هُمْ فِى شَكٍّ مِّن ذِكْرِى ۖ بَل لَّمَّا يَذُوقُوا۟ عَذَابِ ﴿٧﴾﴾ [ص: 7].
مفتاح محمد السلطى / ابن ذكوان عن ابن عامر.
Hamza 313

٥ أصول رواية ابن ذكوان عن ابن عامر الشامى ← باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين (الهمزتان فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها. قرأ ابن ذكوان عن ابن عامر الشامى بتحقيق الهمزتين. تطبيق: ﴿ذَٰلِكَ جَزَآءُ أَعْدَآءِ ٱللَّهِ ٱلنَّارُ ۖ لَهُمْ فِيهَا دَارُ ٱلْخُلْدِ ۖ جَزَآءًۢ بِمَا كَانُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿٢٦﴾﴾ [فصلت:26]
مفتاح محمد السلطى / ابن ذكوان عن ابن عامر.
Hamza 314

٦ أصول رواية ابن ذكوان عن ابن عامر ← باب الهمزتين فى كلمتين المتفقتين فى الحركة (وتكون مفتوحتين أو مكسورتين أو مضمومتين. وقرأ ابن ذكوان عن ابن عامر الشامى بتحقيق الهمزتين فى كل الحالات. تطبيق: ﴿(...) وَإِن كُنتُم مَّرْضَىٰٓ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَآءَ أَحَدٌ مِّنكُم مِّنَ ٱلْغَآئِطِ أَوْ لَٰمَسْتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَلَمْ تَجِدُوا۟ مَآءً فَتَيَمَّمُوا۟ صَعِيدًا طَيِّبًا (...) ﴿٧﴾﴾ [المائدة: 7]
مفتاح محمد السلطى / ابن ذكوان عن ابن عامر.
Hamza 315

٧ أصول رواية ابن ذكوان عن ابن عامر ← باب الهمزتين فى كلمتين المختلفتين فى الحركة (قرأ ابن ذكوان عن ابن عامر الشامى بتحقيق الهمزتين فى كل الحالات.
تطبيق: ﴿ذَٰلِكَ جَزَآءُ أَعْدَآءِ ٱللَّهِ ٱلنَّارُ ۖ لَهُمْ فِيهَا دَارُ ٱلْخُلْدِ ۖ جَزَآءًۢ بِمَا كَانُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿٢٦﴾﴾
[فصلت:26]

Application:
🔊 *Hamza 316*

مفتاح محمد السلطى / ابن ذكوان عن ابن عامر.
🔊 *Hamza 316*

❽ Universaux de la narration coranique de *Ibn Thakwān* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* : Interrogation double dans le Coran
(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double :
Ibn Thakwān affirme dans la première et interroge dans la deuxième dans neuf occurrences, et il interroge dans la première et affirme dans la deuxième dans deux occurrences.
Application :
🔊 *Hamza 317*

❽ أصول رواية ابن ذكوان عن ابن عامر ← باب الاستفهام المكرر فى القرآن (وهو أحد عشر موضعا: أخبر فى الأولى واستفهم فى الثانية بالنسبة لتسع منها؛ واستفهم فى الأولى وأخبر فى الثانية بالنسبة لموضعين اثنين. تطبيق: ﴿وَإِن تَعۡجَبۡ فَعَجَبٞ قَوۡلُهُمۡ إِذَا كُنَّا تُرَٰبًا أَءِنَّا لَفِي خَلۡقٖ جَدِيدٍ ۝﴾ [الرعد: 5].

مفتاح محمد السلطى / ابن ذكوان عن ابن عامر.
🔊 *Hamza 317*

❾ Universaux de la narration coranique de *Ibn Thakwān* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī*→ Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés
(Deux cas sont envisagés :
1-Vocalisation par /i/ de la consonne avocalisée (le *nūn* dans l'exemple d'application) si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/.
2-Vocalisation /u/ si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /u/.

Application :
🔊 *Hamza 318*

❾ أصول رواية ابن ذكوان عن ابن عامر ← باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين (هناك حالتان:
1ـ حرك الحرف الساكن (النون فى المثال التطبيقى) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة ابتداءً.
2ـ حرك الحرف الساكن بالضم إذا كانت همزة الوصل مضمومة ابتداء.
تطبيق: ﴿وَٱنطَلَقَ ٱلۡمَلَأُ مِنۡهُمۡ أَنِ ٱمۡشُواْ وَٱصۡبِرُواْ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمۡۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيۡءٞ يُرَادُ ۝﴾ [ص: 5]

مفتاح محمد السلطى / ابن ذكوان عن ابن عامر.
🔊 *Hamza 318*

❿ Universaux de la narration coranique de *Ibn Thakwān* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī*→ Rubrique de l'explicitation et la gémination
(1-La petite gémination :
-La gémination du *thāl* de « *'Ith* » dans le *dāl* ;
🔊 *Explain120* / *Kh. Manssūr*

❿ أصول رواية ابن ذكوان عن ابن عامر ← باب الإظهار والإدغام (1ـ الإدغام الصغير :
ـ إدغام ذال ﴿إذ﴾ فى حرف الدال؛
🔊 *Explain120* / الشيخ يوسف منصور

-La gémination du *dāl* de « *Qad* » dans les quatre lettres citées dans l'article correspondant arabe

ـ إدغام دال ﴿قد﴾ فى الأحرف (ز ـ ض ـ ذ ـ ظ)
(يلاحظ فى المثال التطبيقى أسفله أن ابن ذكوان له فى ﴿وَلَقَدۡ زَيَّنَّا﴾ وجهان (الإدغام والإظهار) ووجه الإظهار هو المقدم) ؛

🔊 *Explain121* / *Kh. Manssūr*

🔊 *Explain121* / الشيخ يوسف منصور

(Voir l'application1);
-La gémination du *tā' du féminin* dans les trois lettres citées dans l'article correspondant arabe ;
Explain122 / *Kh. Manssūr*

*Application*1 :
Hamza 319

2-La petite gémination des proches et des homogènes :
Explain123 / *Kh. Manssūr*

-La gémination du *nūn* dans le *wāw* ;

-La gémination du *thāl* dans le *tā'* ;

-L'explicitation du *bā'* avec le *mīm* (Voir l'application2);

-La gémination du *dāl* dans le *thā'*.

*Application*2 :
Hamza 320

11 Universaux de la narration coranique de *Ibn Thakwān* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* → Rubrique de vocalisation /a/ et inflexion vocalique
Explain124 / *Kh. Manssūr*

(On se contente ici de citer une exception marquée par *Ibn Thakwān* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* lorsqu'il procède à une *grande inflexion vocalique* dans les trois mots coraniques cités dans l'article arabe.
(*Voir l'application ci-dessous*)

Application :
Hamza 321

12 Universaux de la narration coranique de

ـ إدغام تاء التأنيث في الأحرف (ص ـ ث ـ ظ) ؛
Explain122 / الشيخ يوسف منصور

تطبيق1: ﴿وَلَقَدْ زَيَّنَّا ٱلسَّمَآءَ ٱلدُّنْيَا بِمَصَٰبِيحَ وَجَعَلْنَٰهَا رُجُومًا لِّلشَّيَٰطِينِ ۖ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ ٱلسَّعِيرِ ۝٥﴾ [الملك: 5]

مفتاح محمد السلطني / ابن ذكوان عن ابن عامر.
Hamza 319

2ـ الإدغام الصغير للمتقاربين والمتجانسين:
Explain123 / الشيخ يوسف منصور

ـ إدغام النون في الواو والذال في التاء؛
ـ إظهار الباء مع الميم (أنظر المثال التطبيقي أسفله)؛
ـ إدغام الدال في الثاء؛

تطبيق 2: ﴿وَهِىَ تَجْرِى بِهِمْ فِى مَوْجٍ كَٱلْجِبَالِ وَنَادَىٰ نُوحٌ ٱبْنَهُۥ وَكَانَ فِى مَعْزِلٍ يَٰبُنَىَّ ٱرْكَب مَّعَنَا وَلَا تَكُن مَّعَ ٱلْكَٰفِرِينَ ۝٤٢﴾ [هود: 42])

مفتاح محمد السلطني / ابن ذكوان عن ابن عامر.
Hamza 320

١١ أصول رواية ابن ذكوان عن ابن عامر ← باب الفتح والإمالة
Explain124 / الشيخ يوسف منصور

(نكتفي هنا بالقول: إن ابن ذكوان انفرد من بين القراء بإمالة ثلاث كلمات إمالة كبرى ، وهي: ﴿المحراب﴾ و ﴿والإكرام﴾ و ﴿عمران﴾: ﴿فَنَادَتْهُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ وَهُوَ قَآئِمٌ يُصَلِّى فِى ٱلْمِحْرَابِ أَنَّ ٱللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيَحْيَىٰ مُصَدِّقًۢا بِكَلِمَةٍ مِّنَ ٱللَّهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِّنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ۝٣٨﴾ [آل عمران: 38]

مفتاح محمد السلطني / ابن ذكوان عن ابن عامر.
Hamza 321

١٢ أصول رواية ابن ذكوان عن ابن عامر ← باب كلمات

Ibn Thakwān d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī*→ Rubrique de contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*
(L'objectif n'est pas d'englober tous les contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration :

Ibn Thakwān d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī , ainsi que Hichām,* a vocalisé le *bā'* du mot coranique «*buyūt*» dans tout le Coran par /i/ au lieu de /u/, (Voir l'application ci-dessous).

Application :
Hamza 322

Universaux de la narration coranique de *Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī*
(Les universaux spécifiques à cette lecture coranique sont organisés dans les rubriques suivantes :

1. *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*;
2. *Hā'* pronominal ;
3. *Bivocalique* et ses degrés ;
4. Deux *hamza* dans un seul mot ;
5. Deux *hamza* concordantes dans deux mots distincts successifs;
6. Deux *hamza* discordantes dans deux mots distincts successifs;
7. Interrogation double dans le Coran ;
8. Vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés
9. Explicitation et gémination ;
10. Vocalisation /a/ et inflexion vocalique ;
11. Les « *Yā'* » pronominaux compléments ;
12. Contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*.

Remarque :
Chaque rubrique sera détaillée selon l'ordre ci-haut dans ce qui suit.)

1 Universaux de la narration coranique de *Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique

فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : لقد حرك هشام عن ابن عامر الشامى، ومعه ابن ذكوان أيضا، الباء من كلمة ﴿بُيُوتِ﴾ أينما وردت وبكل تصريفاتها، بالكسر عوض الضم .

تطبيق: ﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَدۡخُلُواْ بِيُوتًا غَيۡرَ بِيُوتِكُمۡ حَتَّىٰ تَسۡتَأۡنِسُواْ وَتُسَلِّمُواْ عَلَىٰٓ أَهۡلِهَاۚ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَذَكَّرُونَ ٢٧﴾ [النور: 27]

مفتاح محمد السلطى / ابن ذكوان عن ابن عامر.
Hamza 322

أصول شعبة عن عاصم (يتم تنظيم هذه الأصول الخاصة بهذه الرواية القرآنية فى الأبواب الآتية:

١ باب الاستعاذة والبسملة؛
٢ باب هاء الكناية؛
٣ باب المد ودرجاته؛
٤ باب الهمزتين فى كلمة واحدة؛
٥ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين المتفقتين فى الحركة؛
٦ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين المختلفتين فى الحركة؛
٧ باب الاستفهام المكرر فى القرآن؛
٨ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين؛
٩ باب الإظهار والإدغام؛
١٠ باب الفتح والإمالة؛
١١ باب ياءات الإضافة؛
١٢ باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى.

ملحوظة:
سيتم تفصيل كل باب من هذه الأبواب كما هى مرتبة أعلاه فيما سيأتى.)

١ أصول شعبة عن عاصم← باب الاستعاذة والبسملة

de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala* (*Chu' ba* sépare les deux Sourates successives du Saint Coran par la *Basmala* ; à l'exception entre *'Al-'Anfāl* et *Barā'a*)

❷ Universaux de la narration coranique de *Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique du *hā'* pronominal

Explain125 / *Kh. Almijlād*

(*Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī* procède à la liaison du *hā'* pronomianal comme le fait *Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī ;* à l'exception de cinq contextes où il procède à l'avocalisation du *hā'*.

Nous citons, à titre d'illustration, l'exemple des deux contextes présents dans le verset 115 de sourate *«'An-nisā'»* dans l'application suivante :

<u>*Application :*</u>

Hamza 323

❸ Universaux de la narration coranique de *Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique du *bivocalique* et ses degrés (La doctrine de *Chu'ba* au sujet du *bivocalique* est la suivante :

-Dans le *bivocalique* continu, il procède à la *bivocalisation* médiane selon le chemin de *Ach-Chāṭibiya*, et à une ***bivocalisation plus-que-médiane*** (5 temps) selon la référence de *Ad-Dānī* nommée « *At-Taysīr* ».

-Dans le *bivocalique* discontinu, il procède à la *bivocalisation* médiane selon le chemin de *Ach-Chāṭibiya*, et à une ***bivocalisation plus-que-médiane*** (5 temps) selon la référence de *Ad-Dānī* nommée « *At-Taysīr* ». (Cf. *Application*)

-Dans le *bivocalique* de substitution, il procède à la *bivocalisation* naturelle (2 temps).

-Dans le *bivocalique* exposé à *l'avocalique*, il procède à la *bivocalisation* naturelle, médiane ou saturée. (Cf. *Application*)

-Dans le *bivocalique* nécessaire, il procède à la *bivocalisation* saturée (6 temps).

<u>*Application*:</u>

Hamza 324

(فصل شعبة عن عاصم الكوفى بين السورتين المتتابعتين من القرآن الكريم بالبسملة؛ إلا بين الأنفال وبراءة فله الوقف والسكت والوصل)

❷ أصول شعبة عن عاصم← باب هاء الكناية

Explain125 / الشيخ أحمد المجلاد

(لشعبة عن عاصم الكوفى صلة هاء الكناية كحفص عن عاصم؛ إلا فى خمسة مواضع فله إسكان الهاء، نذكر منها على سبيل التوضيح فقط موضعين فى الآية 115 من سورة النساء فى التطبيق التالى: ﴿وَمَن يُشَاقِقِ ٱلرَّسُولَ مِنۢ بَعۡدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ ٱلۡهُدَىٰ وَيَتَّبِعۡ غَيۡرَ سَبِيلِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ نُوَلِّهۦ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصۡلِهۦ جَهَنَّمَۖ وَسَآءَتۡ مَصِيرًا ١١٥﴾ [النساء: 115]

عبدالرشيد صوفى / شعبة عن عاصم.

Hamza 323

❸ أصول شعبة عن عاصم← باب المد ودرجاته (مذهب شعبة عن عاصم الكوفى فى المد هو:

ـ له فى المد المتصل التوسط أربع حركات (من طريق الشاطبية) وفويق التوسط خمس حركات (من كتاب التيسير للدانى)؛

ـ له فى المد المنفصل التوسط أربع حركات (من طريق الشاطبية) وفويق التوسط خمس حركات (من كتاب التيسير للدانى) (أنظرالتطبيق)؛

ـ له فى مد البدل القصر حركتان؛

ـ له فى المد العارض القصر والتوسط والإشباع (أنظرالتطبيق)؛

ـ له فى المد اللازم الإشباع ست حركات؛

تطبيق: ﴿بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ٱلۡحَآقَّةُ ١ مَا ٱلۡحَآقَّةُ ٢ وَمَآ أَدۡرَىٰكَ مَا ٱلۡحَآقَّةُ ٣ كَذَّبَتۡ ثَمُودُ وَعَادُۢ بِٱلۡقَارِعَةِ ٤﴾ [الحاقة: 1ـ4]

عبدالرشيد صوفى / شعبة عن عاصم.

Hamza 324

4 Universaux de la narration coranique de *Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot (Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza* d'interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Chu'ba* réalise les deux *hamza* .

Dans le cas du mot «*'a'a'mantum*» comportant trois *hamza* , il réalise les deux premières et substitue la troisième par un *alif*. Dans d'autres contextes coraniques, il ajoute une *hamza* .

<u>Application</u>:
Hamza 325

٤ أصول شعبة عن عاصم ←باب الهمزتين فى كلمة واحدة (إذا اجتمعت همزتان فى أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة؛ ومذهب شعبة عن عاصم الكوفى هو تحقيق الهمزتين. وقد خالف حفصا فى الكلمة ﴿ءَامَنتُم﴾ حيث قرأ بتحقيق الأولى والثانية وإبدال الثالثة ألفا ﴿ءَأَامَنتُم﴾ بالأعراف وطه والشعراء.

وقرأ أيضا بزيادة همزة فى سياقات معينة أخرى.

<u>تطبيق</u>: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ۝٦﴾ [البقرة:6].

عبدالرشيد صوفى / شعبة عن عاصم.

Hamza 325

5 Universaux de la narration coranique de *Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique des deux *hamza* concordantes dans deux mots distincts successifs
(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.
Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī réalise (*glottalise*) les deux *hamza* , comme dans « *hā'ulā' i'illā*» du verset 15 de Sourate *Ṣād*
<u>Application</u>:
Hamza 326

٥ أصول شعبة عن عاصم ←باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين المتفقتين فى الحركة (الهمزتان فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها.

قرأ شعبة عن عاصم الكوفى بتحقيق الهمزتين.

<u>تطبيق</u>: ﴿وَمَا يَنظُرُ هَٰٓؤُلَآءِ إِلَّا صَيۡحَةٗ وَٰحِدَةٗ مَّا لَهَا مِن فَوَاقٖ ۝١٥﴾ [ص:15].

عبدالرشيد صوفى / شعبة عن عاصم.

Hamza 326

6 Universaux de la narration coranique de *Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique de deux *hamza* discordantes dans deux mots distincts successifs
(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.
Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī réalise (*glottalise*) les deux *hamza* , comme dans « *ğazā'u 'a'dā'i* » du verset 28 de Sourate *Fūṣṣilat.*

٦ أصول شعبة عن عاصم ←باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين المختلفتين فى الحركة (الهمزتان فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها.

قرأ شعبة عن عاصم الكوفى بتحقيق الهمزتين.

<u>تطبيق</u>: ﴿ذَٰلِكَ جَزَآءُ أَعۡدَآءِ ٱللَّهِ ٱلنَّارُۖ لَهُمۡ فِيهَا دَارُ ٱلۡخُلۡدِ جَزَآءَۢ بِمَا كَانُواْ بِـَٔايَٰتِنَا يَجۡحَدُونَ ۝٢٨﴾

[فصلت:28]

عبدالرشيد صوفي / شعبة عن عاصم.

Hamza 327

❼ أصول شعبة عن عاصم← باب الاستفهام المكرر في القرآن (وهو أحد عشر موضعا: استفهم في الأولى واستفهم في الثانية أيضا بالنسبة لها جميعا.) تطبيق: ﴿وَإِن تَعۡجَبۡ فَعَجَبٞ قَوۡلُهُمۡ أَءِذَا كُنَّا تُرَٰبًا أَءِنَّا لَفِي خَلۡقٖ جَدِيدٍۗ أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِرَبِّهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ ٱلۡأَغۡلَٰلُ فِيٓ أَعۡنَاقِهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ أَصۡحَٰبُ ٱلنَّارِۖ هُمۡ فِيهَا خَٰلِدُونَ ٥﴾ [الرعد: 5].

عبدالرشيد صوفي / شعبة عن عاصم.

Hamza 328

❽ أصول شعبة عن عاصم← باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين (حرك شعبة الحرف الساكن بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مضمومة أومكسورة ابتداءً (مثل حفص)، كما في﴿أَنِ ٱعۡبُدُواْ﴾ من سورة النحل. تطبيق: ﴿وَلَقَدۡ بَعَثۡنَا فِي كُلِّ أُمَّةٖ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَۖ فَمِنۡهُم مَّنۡ هَدَى ٱللَّهُ وَمِنۡهُم مَّنۡ حَقَّتۡ عَلَيۡهِ ٱلضَّلَٰلَةُۚ فَسِيرُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَٱنظُرُواْ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلۡمُكَذِّبِينَ ٣٦﴾ [النحل: 36]

عبدالرشيد صوفي / شعبة عن عاصم.

Hamza 329

❾ أصول شعبة عن عاصم← باب الإظهار والإدغام

Explain126 / الشيخ أحمد المجلاد

(الإدغام الصغير للمتقاربين والمتجانسين: ـ إدغام النون في الواو في ﴿يسٓ ١ وَٱلۡقُرۡءَانِ﴾ وفي ﴿نٓۚ وَٱلۡقَلَمِ﴾ وصلًا؛

ـ إدغام الذال في التاء في ﴿أَخَذۡتُ﴾ بمشتقاتها وتصريفاتها (أنظر المثال التطبيقي أسفله)؛

ـ إدغام اللام مع الراء ؛

<u>Application</u>:

Hamza 327

❼ Universaux de la narration coranique de *Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique de l'interrogation double dans le Coran (Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double : *Chu'ba* interroge dans la première et interroge dans la deuxième dans toutes ces occurrences.

<u>Application</u>:

Hamza 328

❽ Universaux de la narration coranique de *Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés

(*Chu'ba* a vocalisé par /i/ la consonne avocalisée si la *hamza* conjonctive (*hamza* de liaison) est vocalisée à la reprise par /a/ ou /u/ ou /i/, comme dans *« 'ani 'u'budū»* de sourate « *'An-Naḥl*»

<u>Application</u> :

Hamza 329

❾ Universaux de la narration coranique de *Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique de l'explicitation et la gémination

Explain126 / *Kh. Almijlād*

(La petite gémination des proches et des homogènes se manifeste chez *Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī* au niveau de :

-La gémination du *nūn* dans le *wāw* ;

-La gémination du *thāl* dans le *tā'*;

(Cf. l'application ci-dessous)

-La gémination du *lām* avec le *rā'* ;

-La gémination du *nūn* dans le *rā'*.

Application :
Hamza 330

⑩ Universaux de la narration coranique de *Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique de vocalisation /a/ et inflexion vocalique
Explain127 / *Kh. Almijlād*

(1-*Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī* a procédé à la grande inflexion vocalique du rā' dans *« 'adrāka»* quelle que soit son occurrence dans le Coran (Voir l'application ci-dessous), de même dans «*'adrākum*» du verset 16 de sourate «*Yūnas*».
2- *Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī* a procédé à la grande inflexion vocalique du *rā'* et de la *hamza* dans *« ra'ā»* quelle que soit son occurrence dans le Coran, selon les modalités précisées dans l'article arabe.
3- *Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī* a procédé à la grande inflexion vocalique des *lettres rassemblées dans « Ḥayun Ṭahur »* au niveau des lettres miraculeuses au début de certaines sourates.
4- *Chu'ba* a procédé à la grande inflexion vocalique des *alifat* de certains mots précisés dans les références de *coranolecturologie*.

Application :
Hamza 331

⑪ Universaux de la narration coranique de *Chu'ba*
d'après 'Āsim Al-Kūfī →Rubrique des «*yā'*» pronominaux compléments
Explain128 / *Kh. Almijlād*

(*Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī avocalise* un certain nombre des « *yā'*» pronominaux compléments à l'encontre de *Ḥafṣ* et il procède en même temps à la vocalisation par /a/ d'un certain autre nombre des ces « *yā'*» du locuteur.

ـ إدغام النون فى الراء ؛

تطبيق: ﴿وَيَوۡمَ يَعَضُّ ٱلظَّالِمُ عَلَىٰ يَدَيۡهِ يَقُولُ يَٰلَيۡتَنِي ٱتَّخَذۡتُ مَعَ ٱلرَّسُولِ سَبِيلٗا ٢٧﴾ [الفرقان: 27])

عبدالرشيد صوفى / شعبة عن عاصم.
Hamza 330

⑩ أصول شعبة عن عاصم ←باب الفتح والإمالة

Explain127 / الشيخ أحمد المجلاد

(1ـ أمال (إمالة كبرى) شعبة الراء فى ﴿أَدۡرَىٰكَ﴾ حيثما وردت (أنظر المثال التطبيقى أسفله)، وفى ﴿أَدۡرَىٰكُم﴾ فى الآية 16 من يونس.
2ـ أمال (إمالة كبرى) الراء والهمزة فى ﴿رَأَىٰ﴾ حيثما وردت، إذا وقع بعدها متحرك سواء اتصل بضمير أو لم يتصل، وإن وقع بعدها ساكن أمال الراء فقط وصلا، والراء والهمزة وقفًا.
3ـ أمال (إمالة كبرى) حروف (حى طهر) فى فواتح السور.
4ـ أمال(إمالة كبرى) الألفات فى مواضع محددة من القرآن الكريم، مثل ﴿رَمَىٰ﴾ من الأنفال.

تطبيق: ﴿بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ٱلۡقَارِعَةُ ١ مَا ٱلۡقَارِعَةُ ٢ وَمَآ أَدۡرِىٰكَ مَا ٱلۡقَارِعَةُ ٣﴾ [القارعة: 1ـ3]

عبدالرشيد صوفى / شعبة عن عاصم.
Hamza 331

⑪ أصول شعبة عن عاصم ← باب ياءات الإضافة

Explain128 / الشيخ أحمد المجلاد

(أسكن شعبة عن عاصم الكوفى مجموعة من الياءات مخالفا لحفص وفتح مجموعة من الياءات الأخرى.

تطبيق1: ﴿فَإِن تَوَلَّيۡتُمۡ فَمَا سَأَلۡتُكُم مِّنۡ أَجۡرٍۖ إِنۡ أَجۡرِيَ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِۖ وَأُمِرۡتُ أَنۡ أَكُونَ مِنَ ٱلۡمُسۡلِمِينَ ٧٢﴾ [يونس: 72].

_Application_1:
🔊 *Hamza 332*

_Application_2:
🔊 *Hamza 333*

⓬ Universaux de la narration coranique de *Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique de contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*

(L'objectif n'est pas d'englober tous les contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration :

Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī a lu avec la *hamza* après le alif en procédant à un bivocalique saturé continu dans le mot coranique « *Zakariyā* ».

Application:
🔊 *Hamza 334*

⓭Universaux de la narration coranique de *Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī*
(Les universaux spécifiques à cette lecture coranique sont organisés dans les rubriques suivantes :

❶*Al-Isti'ātha et Al-Basmala*;

❷ *Bivocalique* et ses degrés ;

❸Deux *hamza* dans un seul mot ;

❹ Deux *hamza* concordantes dans deux mots distincts successifs ;

❺Deux *hamza* discordantes dans deux mots distincts successifs;

❻Interrogation double dans le Coran ;

❼*Hamza* individuelle ;

❽Vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés

❾Explicitation et gémination ;

عبدالرشيد صوفي / شعبة عن عاصم.
Hamza 332 🔊

تطبيق2: ﴿(...)وَمُبَشِّرَۢا بِرَسُولٖ يَأۡتِي مِنۢ بَعۡدِي ٱسۡمُهُۥٓ أَحۡمَدُۖ (...)٦﴾ [الصف: 6].

عبدالرشيد صوفي / شعبة عن عاصم.
Hamza 333 🔊

⓬ أصول شعبة عن عاصم← باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفي (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : قرأ شعبة بالهمزة بعد الألف مع المد المتصل في كلمة ﴿زَكَرِيَّا﴾ .

تطبيق: ﴿فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٖ وَأَنۢبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنٗا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّآءَۖ كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيۡهَا زَكَرِيَّآءُ ٱلۡمِحۡرَابَ وَجَدَ عِندَهَا رِزۡقٗاۖ قَالَ يَٰمَرۡيَمُ أَنَّىٰ لَكِ هَٰذَاۖ قَالَتۡ هُوَ مِنۡ عِندِ ٱللَّهِۖ إِنَّ ٱللَّهَ يَرۡزُقُ مَن يَشَآءُ بِغَيۡرِ حِسَابٍ ٣٧﴾ [آل عمران: 37]

عبدالرشيد صوفي / شعبة عن عاصم.
Hamza 334 🔊

⓭أصول حفص عن عاصم (يتم تنظيم هذه الأصول الخاصة بهذه الرواية القرآنية في الأبواب الآتية:

❶ باب الاستعاذة والبسملة؛

❷ باب المد ودرجاته؛

❸باب الهمزتين في كلمة واحدة؛

❹باب الهمزتين في كلمتين متتابعتين المتفقتين في الحركة؛

❺باب الهمزتين في كلمتين متتابعتين المختلفتين في الحركة؛

❻باب الاستفهام المكرر في القرآن؛

❼باب الهمز المفرد؛

❽باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين؛

❾باب الإظهار والإدغام؛

❿باب الفتح والإمالة؛

⑩Vocalisation /a/ et inflexion vocalique ;
⑪ *Sakt* et *Waqf* ;
⑫Contextes coraniques particuliers spécifiques à *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*.
Remarque :
Chaque rubrique sera détaillée selon l'ordre ci-haut dans ce qui suit.)

① Universaux de la narration coranique de *Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*

Explain129 / *Dr. Jūda*

(*Ḥafṣ* sépare les deux Sourates successives du Saint Coran par la *Basmala* ; à l'exception entre *'Al-'Anfāl* et *Barā'a*)

② Universaux de la narration coranique de *Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī*→ Rubrique du *bivocalique* et ses degrés

Explain130 / *Dr. Jūda*

(La doctrine de *Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* au sujet du *bivocalique* est la suivante :
-Dans le *bivocalique* continu, il procède à la *bivocalisation* médiane selon le chemin de *Ach-Chāṭibiya*, et à une *bivocalisation* plus-que-médiane (5 temps) selon la référence de *Ad-Dānī* nommée « *At-Taysīr* ».
-Dans le *bivocalique* discontinu, il procède à la *bivocalisation* médiane selon le chemin de *Ach-Chāṭibiya*, et à une *bivocalisation* plus-que-médiane (5 temps) selon la référence de *Ad-Dānī* nommée « *At-Taysīr* ». (Cf. *Application*)
-Dans le *bivocalique* de substitution, il procède à la *bivocalisation* naturelle (2 temps).
-Dans le *bivocalique* exposé à *l'avocalique*, il procède à la *bivocalisation* naturelle, médiane ou saturée. (Cf. *Application*)
-Dans le *bivocalique* nécessaire, il procède à la *bivocalisation* saturée.

Application:
Hamza 335

③ Universaux de la narration coranique de *Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot

Explain131 / *Dr. Jūda*

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza* d'interrogation, et la deuxième

⑪باب السكت والوقف؛
⑫باب ما انفرد به حفص من الكلمات الفرشية.
ملحوظة: سيتم تفصيل كل باب من هذه الأبواب كما هي مرتبة أعلاه فيما سيأتي.)

① أصول حفص عن عاصم ← باب الاستعاذة والبسملة

Explain129 / د. أحمد جودة

(فصل حفص عن عاصم الكوفي بين السورتين المتتابعتين من القرآن الكريم بالبسملة؛ إلا بين الأنفال وبراءة فله الوقف والسكت والوصل)

② أصول حفص عن عاصم ← باب المد ودرجاته

Explain130 / د. أحمد جودة

(مذهب حفص عن عاصم الكوفي في المد هو:
ـ له في المد المتصل التوسط أربع حركات (من طريق الشاطبية) وفويق التوسط خمس حركات (من كتاب التيسير للداني)؛
ـ له في المد المنفصل التوسط أربع حركات (من طريق الشاطبية) وفويق التوسط خمس حركات (من كتاب التيسير للداني) (أنظرالتطبيق)؛
ـ له في مد البدل القصر حركتان؛
ـ له في المد العارض القصر والتوسط والإشباع (أنظرالتطبيق)؛
ـ له في المد اللازم الإشباع ست حركات؛

تطبيق: ﴿ٱلْحَآقَّةُ ۝١ مَا ٱلْحَآقَّةُ ۝٢ وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا ٱلْحَآقَّةُ ۝٣ كَذَّبَتْ ثَمُودُ وَعَادٌۢ بِٱلْقَارِعَةِ ۝٤﴾

[الحاقة: 1ـ4] محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .

Hamza 335

③ أصول حفص عن عاصم ← باب الهمزتين في كلمة واحدة

Explain131 / د. أحمد جودة

(إذا اجتمعت همزتان في أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون

pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* réalise les deux *hamza*.

(Voir l'application 1)

*Application*1:
Hamza 336

Mais *Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* a déglottalisé absolument la deuxième *hamza* dans le mot coranique *« 'a'a'ğamiyun»* du verset 44 de sourate *«Fuṣṣilat»*

(Voir l'application 2)

Il a en outre dans le mot coranique « *'āl'āna* » des deux contextes de sourate « *Yūnus* », et dans le mot coranique « *'a'āllāhu* » dans un contexte dans sourate « *Yūnus* » et un autre dans sourate « *'An-Naml* », et dans le mot coranique « *'āth-Thakarayni* » dans deux contextes de sourate « *'Al-'An'ām* » deux modes de lecture : la conjonction ou la liaison et la *déglottalisation*.

*Application*2:
Hamza 337

4 Universaux de la narration coranique de *Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique de deux *hamza* concordantes dans deux mots distincts successifs
(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.
Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī réalise (*glottalise*) les deux *hamza* , comme dans « *hā' ulā'i'illā* » du verset 15 de Sourate *Ṣād*
Application:
Hamza 338

5 Universaux de la narration coranique de *Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique de

مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة؛ ومذهب حفص عن عاصم الكوفى هو تحقيق الهمزتين (أنظر التطبيق 1).

تطبيق1: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ۝٦﴾ [البقرة:6].

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Hamza 336

إلا أن حفصا سهل وجوبا الهمزة الثانية من ﴿ءَاْعۡجَمِيٌّ﴾ من الآية 44 من سورة فصلت (أنظر التطبيق 2)؛ وله فى ﴿ءَآلۡـَٰٔنَ﴾ فى موضعين من يونس و ﴿ءَآللَّهُ﴾ فى موضع من يونس وآخر من النمل و﴿ءَآلذَّكَرَيۡنِ﴾ فى موضعين من الأنعام، وجهان، وهما: إبدال همزة الوصل ألف مد مع الإشباع و تسهيل الهمزة الثانية مع القصر.

تطبيق2: ﴿وَلَوۡ جَعَلۡنَٰهُ قُرۡءَانًا أَعۡجَمِيّٗا لَّقَالُواْ لَوۡلَا فُصِّلَتۡ ءَايَٰتُهُۥٓۖ ءَاْعۡجَمِيّٞ وَعَرَبِيّٞۗ قُلۡ هُوَ لِلَّذِينَ ءَامَنُواْ هُدٗى وَشِفَآءٞۚ وَٱلَّذِينَ لَا يُؤۡمِنُونَ فِيٓ ءَاذَانِهِمۡ وَقۡرٞ وَهُوَ عَلَيۡهِمۡ عَمًىۚ أُوْلَٰٓئِكَ يُنَادَوۡنَ مِن مَّكَانِۭ بَعِيدٖ ۝٤٤﴾ [فصلت: 44]

محمد أيوب / حفص عن عاصم .
Hamza 337

٤ أصول حفص عن عاصم ← باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين المتفقتين فى الحركة (الهمزتان فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها.
قرأ حفص عن عاصم الكوفى بتحقيق الهمزتين.

تطبيق: ﴿وَمَا يَنظُرُ هَٰٓؤُلَآءِ إِلَّا صَيۡحَةٗ وَٰحِدَةٗ مَّا لَهَا مِن فَوَاقٖ ۝١٥﴾ [ص:15].

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Hamza 338

٥ أصول حفص عن عاصم ← باب الهمزتين فى كلمتين

deux *hamza* discordantes dans deux mots distincts successifs (Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.
Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī réalise (*glottalise*) les deux *hamza* , comme dans « *ǧazā'u 'a'dā'i* » du verset 28 de Sourate *Fūṣṣilat.*

Application:
Hamza 339

❻ Universaux de la narration coranique de *Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique de l'interrogation double dans le Coran (Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double :
Ḥafṣ interroge dans la première et interroge dans la deuxième dans dix de ces occurrences. Dans l'occurrence qui reste, il affirme dans la première et interroge dans la deuxième.

Application:
Hamza 340

❼ Universaux de la narration coranique de *Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés

(*Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* (comme son collègue *Chu'ba*) a vocalisé par /i/ la consonne avocalisée si la *hamza* conjonctive (*hamza* de liaison) est vocalisée à la reprise par /a/ ou /u/ ou /i/, comme dans *« 'ani 'u'budū»* de sourate *« 'An-Naḥl»*

Application :
Hamza 341

متتابعتين المختلفتين فى الحركة (الهمزتان فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها. قرأ حفص عن عاصم الكوفى بتحقيق الهمزتين.

تطبيق: ﴿ذَٰلِكَ جَزَآءُ أَعۡدَآءِ ٱللَّهِ ٱلنَّارُۖ لَهُمۡ فِيهَا دَارُ ٱلۡخُلۡدِۖ جَزَآءَۢ بِمَا كَانُواْ بِـَٔايَٰتِنَا يَجۡحَدُونَ ٢٨﴾ [فصلت:28]

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .
Hamza 339

❻ أصول حفص عن عاصم ← باب الاستفهام المكرر فى القرآن (وهو أحد عشر موضعا: استفهم فى عشر منها فى الأولى وفى الثانية ؛ وأخبر فى الأولى واستفهم فى الثانية بالنسبة لموضع واحد) تطبيق: ﴿وَإِن تَعۡجَبۡ فَعَجَبٌ قَوۡلُهُمۡ أَءِذَا كُنَّا تُرَٰبًا أَءِنَّا لَفِى خَلۡقٍ جَدِيدٍۗ أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِرَبِّهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ ٱلۡأَغۡلَٰلُ فِىٓ أَعۡنَاقِهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ أَصۡحَٰبُ ٱلنَّارِۖ هُمۡ فِيهَا خَٰلِدُونَ ٥﴾ [الرعد: 5].

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .
Hamza 340

❼ أصول حفص عن عاصم ← باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين (حرك حفص الحرف الساكن بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مضمومة أومكسورة ابتداءً (مثل شعبة)، كما فى ﴿أَنِ ٱعۡبُدُواْ﴾ من سورة النحل. تطبيق: ﴿وَلَقَدۡ بَعَثۡنَا فِى كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَۖ فَمِنۡهُم مَّنۡ هَدَى ٱللَّهُ وَمِنۡهُم مَّنۡ حَقَّتۡ عَلَيۡهِ ٱلضَّلَٰلَةُۚ فَسِيرُواْ فِى ٱلۡأَرۡضِ فَٱنظُرُواْ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلۡمُكَذِّبِينَ ٣٦﴾ [النحل: 36]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Hamza 341

❽ Universaux de la narration coranique de *Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique de l'explicitation et la gémination

🔊 *Explain132* / *Dr. Jūda*

(*Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* procède aux géminations suivantes :

-La gémination du *thāl* de « *'ith* » dans le *thāl* et le *Ẓā'* ; *(Cf. Application n° :1)*

-La gémination du *dāl* de « *qad* » dans le *dāl* et le *tā'*; *(Cf. Application n° :2)*

-La gémination du *tā' du féminin* dans le *dāl* , le *tā' et le Ṭā'*;
(Cf. Application n° :3)

-La gémination du *lām* de « *hal* » , de « bal » et de « qul » dans le *lām* et le *rā'* . *(Cf. Application n° :4)*

Application n°:1

🔊 *Hamza 342*

Application n°:2

🔊 *Hamza 343*

Application n°:3

🔊 *Hamza 344*

Application n°:4

🔊 *Hamza 345*

❾ Universaux de la narration coranique de *Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique de vocalisation /a/ et inflexion vocalique

🔊 *Explain133* / *Dr. Jūda*

❽ أصول حفص عن عاصم ← باب الإظهار والإدغام

🔊 *Explain132* / د. أحمد جودة

(لحفص عن عاصم الإدغامات التالية:

ـ إدغام ذال ﴿إذ﴾ في الذال والظاء؛ (التطبيق 1)

ـ إدغام دال ﴿قد﴾ في الدال والتاء؛ (التطبيق 2)

ـ إدغام تاء التأنيث في الدال والتاء والطاء؛(التطبيق 3)

ـ إدغام لام ﴿هل﴾ و﴿بل﴾ و ﴿قل﴾ في الراء واللام؛ (التطبيق 4)

تطبيق1: ﴿وَلَن يَنفَعَكُمُ ٱلْيَوْمَ إِذ ظَّلَمْتُمْ أَنَّكُمْ فِي ٱلْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٩﴾﴾ [الزخرف: 39]

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .

🔊 *Hamza 342*

تطبيق2: ﴿وَإِذَا جَآءُوكُمْ قَالُوٓاْ ءَامَنَّا وَقَد دَّخَلُواْ بِٱلْكُفْرِ وَهُمْ قَدْ خَرَجُواْ بِهِۦ ۚ وَٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُواْ يَكْتُمُونَ ﴿٦١﴾﴾

[المائدة: 61]

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .

🔊 *Hamza 343*

تطبيق3: ﴿ (...)فَـَٔامَنَت طَّآئِفَةٌ مِّنۢ بَنِيٓ إِسْرَٰٓءِيلَ وَكَفَرَت طَّآئِفَةٌ ۖ (...)﴿١٤﴾﴾ [الصف: 14]

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .

🔊 *Hamza 344*

تطبيق4:﴿كَلَّا ۖ بَل لَّا تُكْرِمُونَ ٱلْيَتِيمَ ﴿١٧﴾﴾ [الفجر: 17]

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .

🔊 *Hamza 345*

❾ أصول حفص عن عاصم ← باب الفتح والإمالة

🔊 *Explain133* / د. أحمد جودة

(لحفص عن عاصم الكوفي إمالة صغرى واحدة في كل القرآن

(*Ḥafṣ d'après ʻĀsim Al-Kūfī* a procédé à la petite inflexion vocalique du *rā'* dans un seul contexte du Saint Coran au niveau du mot «*maǧrāhā*» du verset 41 de sourate *Hūd*.

Application :
Hamza 346

⓾ Universaux de la narration coranique de *Ḥafṣ d'après ʻĀsim* → Rubrique du «*Sakt*» et du «*Waqf*»
Explain134 / *Dr. Jūda*

(*Ḥafṣ d'après ʻĀsim Al-Kūfī* procède absolument à un *sakt* au niveau de quatre contextes coraniques qu'on peut rechercher dans les quatre *applications* audio suivantes :

Application n° :1
Hamza 347

Application n° :2
Hamza 348

Application n° :3
Hamza 349

Application n° :4
Hamza 350

⓫ Universaux de la narration coranique de *Ḥafṣ* d'après *ʻĀsim Al-Kūfī* → Rubrique de contextes coraniques particuliers spécifiques à *Ḥafṣ* d'après *ʻĀṣim ʻAl-Kūfī*

(*Ḥafṣ d'après ʻĀsim Al-Kūfī* a été unique à l'égard de la lecture de certains mots, dont on

الكريم؛ وهى ﴿مَجْرِىٰهَا﴾ الآية 41 من سورة هود : ﴿وَقَالَ ٱرْكَبُوا۟ فِيهَا بِسْمِ ٱللَّهِ مَجْرِىٰهَا وَمُرْسَىٰهَآ ۚ إِنَّ رَبِّى لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ۝٤١﴾ [هود: 41]
محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Hamza 346

⓾ أصول حفص عن عاصم ← باب السكت والوقف
Explain134 / د. أحمد جودة
(قرأ حفص عن عاصم الكوفى بالسكت وجوبا فى أربعة مواضع من القرآن الكريم يمكن التماسها فى التطبيقات التالية:
تطبيق1: ﴿ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ٱلَّذِىٓ أَنزَلَ عَلَىٰ عَبْدِهِ ٱلْكِتَٰبَ وَلَمْ يَجْعَل لَّهُۥ عِوَجَا ۜ ۝١ قَيِّمًا...﴾ [الكهف: 1]
محمد أيوب / حفص عن عاصم .
Hamza 347

تطبيق2:﴿وَقِيلَ مَنْ ۜ رَاقٍ ۝٢٧﴾ [القيامة: 27]
محمد أيوب / حفص عن عاصم .
Hamza 348

تطبيق3: ﴿قَالُوا۟ يَٰوَيْلَنَا مَنۢ بَعَثَنَا مِن مَّرْقَدِنَا ۜ ۗ هَٰذَا مَا وَعَدَ ٱلرَّحْمَٰنُ وَصَدَقَ ٱلْمُرْسَلُونَ ۝٥٢﴾ [يس: 52]
محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Hamza 349

تطبيق4: ﴿كَلَّا ۖ بَلْ ۜ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِم مَّا كَانُوا۟ يَكْسِبُونَ ۝١٤﴾ [المطففين:14]
محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Hamza 350

⓫ أصول حفص عن عاصم ← باب ما انفرد به حفص من الكلمات الفرشية (انفرد حفص عن عاصم الكوفى بمجموعة من الكلمات الفرشية نختار منها مثالا واحدا : قرأ حفص عن عاصم الكوفى ﴿كُلٍّ زَوْجَيْنِ﴾ بتنوين الكسر فى ﴿كُلٍّ﴾ :

choisi un seul en guise d'illustration :

- *Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* a lu dans *«kullin zawğayni »* par nounation */i/* dans *«kullin» :*

Application:
Hamza 351

Universaux de la narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī*
(Les universaux spécifiques à cette lecture coranique sont organisés dans les rubriques suivantes :

1 *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*;
2 *Hā'* pronominal ;
3 *Bivocalique* et ses degrés ;
4 Deux *hamza* dans un seul mot ;
5 Deux *hamza* dans deux mots distincts successifs ;
6 Interrogation double dans le Coran ;
7 *Amalgamation* vocalique ;
8 Vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés ;
9 Explicitation et gémination ;
10 « *Sakt* » et « *Waqf* »;
11 Contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī.*

Remarque :
Chaque rubrique sera détaillée selon l'ordre ci-haut dans ce qui suit.)

1 Universaux de la narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*
Explain135 / *Kh. Manssūr*

(*Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* procède à la liaison entre deux Sourates sans *Basmala*.)

﴿حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَ أَمۡرُنَا وَفَارَ ٱلتَّنُّورُ قُلۡنَا ٱحۡمِلۡ فِيهَا مِن كُلِّ زَوۡجَيۡنِ ٱثۡنَيۡنِ وَأَهۡلَكَ إِلَّا مَن سَبَقَ عَلَيۡهِ ٱلۡقَوۡلُ وَمَنۡ ءَامَنَۚ وَمَآ ءَامَنَ مَعَهُۥٓ إِلَّا قَلِيلٞ ٤٠﴾

[هود: 40]. محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Hamza 351

أصول خلف عن حمزة بن حبيب (يتم تنظيم هذه الأصول الخاصة بهذه الرواية القرآنية فى الأبواب الآتية:

١ باب الاستعاذة والبسملة؛
٢ باب هاء الكناية؛
٣ باب المد ودرجاته؛
٤ باب الهمزتين فى كلمة واحدة؛
٥ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين؛
٦ باب الاستفهام المكرر فى القرآن؛
٧ باب الإشمام الصوتى؛
٨ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين؛
٩ باب الإظهار والإدغام؛
١٠ باب السكت والوقف؛
١١ باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى.

ملحوظة:
سيتم تفصيل كل باب من هذه الأبواب كما هى مرتبة أعلاه فيما سيأتى.)

١ أصول خلف عن حمزة بن حبيب← باب الاستعاذة والبسملة

Explain135 / الشيخ يوسف منصور

(وصل خلف عن حمزة بن حبيب بين السورتين بدون بسملة، ويستثنى من ذلك سورة الفاتحة فله البسملة فى أولها ابتداءً ودرجًا مع ما قبلها مثل وصل سورة الناس بالفاتحة. ويأتى بالسكت بين الأربع الزهر قولا واحدا.)

❷ Universaux de la narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique du *hā'* pronominal
Explain136 / *Kh. Manssūr*

(Les spécialistes de lectures coraniques sont unanimes sur la liaison du *hā'* pronominal par un *wāw bivocalique* s'il est vocalisé par /u/ et par un *yā' bivocalique* s'il est vocalisé par /i/, à condition que ce *hā'* soit situé entre deux consonnes vocalisées, comme dans le *hā'* de « *bihi* » du verset 22 de Sourate « *Al-Baqara* » par exemple :

Application:
Hamza 352

Néanmoins, *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* a *avocalisé* le *hā'* pronominal dans certains contextes coraniques, dont nous citons un exemple d'application en guise d'illustration :

Khalaf a *avocalisé* les deux *hā'* dans le verset 115 de Sourate « *An-Nisā'* » :

Application:
Hamza 353

Par ailleurs, *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* a *vocalisé* le *hā'* pronominal par /i/ dans certains contextes coraniques, dont nous citons un exemple d'application en guise d'illustration : *khalaf* a *vocalisé* par /i/ le *hā'* dans le verset 69 de Sourate « *Al-Furqān*» :

Application:
Hamza 354

❸ Universaux de la narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique du *bivocalique* et ses degrés
Explain137 / *Kh. Manssūr*

(Le *bivocalique continu* se produit lorsque la *consonne bivocalique* et la *hamza* se rencontrent dans un seul mot, comme dans le

❷ أصول خلف عن حمزة بن حبيب← باب هاء الكناية

Explain136 / الشيخ يوسف منصور

(يتفق القراء على وصل هاء الكناية بواو مدية إذا كانت مضمومة وبياء مدية إذا كانت مكسورة، وهذا إذا وقعت بين حرفين متحركين، كما في قوله ﷻ: ﴿ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ فِرَٰشًا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءً وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَخْرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزْقًا لَّكُمْ ۖ فَلَا تَجْعَلُوا۟ لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾﴾ [البقرة: 22]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Hamza 352

إلا أن خلفا أسكن هذه الهاء فى عدد من السياقات القرآنية، نذكر منها مثالا تطبيقيا واحدا للتوضيح فقط:

أسكن خلف الهائين من قوله ﷻ:﴿(...) وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ ٱلْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِۦ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصْلِهِۦ جَهَنَّمَ ۖ وَسَآءَتْ مَصِيرًا ﴿١١٥﴾﴾ [النساء:115].

عبدالرشيد صوفى / رواية خلف عن حمزة الكوفى.

Hamza 353

كما قرأ خلف بكسر الهاء فى عدد من السياقات القرآنية، نذكر منها مثالا تطبيقيا واحدا للتوضيح فقط، فى الكلمة ﴿فيه﴾ من قوله ﷻ:

﴿يُضَٰعَفْ لَهُ ٱلْعَذَابُ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِۦ مُهَانًا ﴿٦٩﴾﴾ [الفرقان: 69].

عبدالرشيد صوفى / رواية خلف عن حمزة الكوفى.

Hamza 354

❸ أصول خلف عن حمزة بن حبيب← باب المد ودرجاته

Explain137 / الشيخ يوسف منصور

(المد المتصل هو إذا اجتمع حرف المد والهمزة فى كلمة واحدة، كما فى ﴿يَّشَآءُ﴾؛ والمد المنفصل هو إذا اجتمع حرف

mot «*yachā'* » ; et le *bivocalique discontinu* se produit lorsque la *consonne bivocalique* et la *hamza* se trouvent dans deux mots distincts, comme dans l'expression «*bihī 'anfusahum*». (*Voir l'exemple d'application*).

Dans ces deux types de *bivocalique*, *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* procède à la saturation de l'ordre de six voyelles successives.

<u>*Application*</u>:
Hamza 355

❹ Universaux de la narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot
Explain138 / *Kh. Manssūr*

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza* d'interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* réalise (*glottalise*) les deux *hamza* .

Dans le cas du mot « *'a'a'mantum* » comportant trois *hamza* , il réalise les deux premières et substitue la troisième par un *alif*.

Dans d'autres contextes coraniques, il ajoute une *hamza* , comme dans «*'a'an kāna*» de Sourate «*Al-Qalam*»

<u>*Application*</u>:
Hamza 356

❺ Universaux de la narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs
(Les deux *hamza* dans deux mots distincts

المد والهمزة في كلمتين منفصلتين، كما في ﴿بِمَآ أُنزِلَ﴾.
ومذهب خلف في المد المتصل والمنفصل هو الإشباع بمقدار ست حركات.

<u>تطبيق</u>: ﴿بِئْسَمَا ٱشْتَرَوْا۟ بِهِۦٓ أَنفُسَهُمْ أَن يَكْفُرُوا۟ بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بَغْيًا أَن يُنَزِّلَ ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ ۖ فَبَآءُو بِغَضَبٍ عَلَىٰ غَضَبٍ ۚ وَلِلْكَٰفِرِينَ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩٠﴾﴾ [البقرة:90].

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب.
Hamza 355

❹ أصول خلف عن حمزة بن حبيب← باب الهمزتين في كلمة واحدة
الشيخ يوسف منصور / *Explain138*

(إذا اجتمعت همزتان في أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة؛ ومذهب خلف عن حمزة بن حبيب هو تحقيق الهمزتين.

وقد خالف حفصا مثلا في الكلمة ﴿ءَامَنتُمْ﴾ حيث قرأ بتحقيق الأولى والثانية وإبدال الثالثة ألفا بالأعراف وطه والشعراء. وقرأ أيضا بزيادة همزة في سياقات معينة كما في ﴿أَن كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ﴾ من سورة القلم.

<u>تطبيق</u>: ﴿أَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ ٱلرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ ٱلسَّبِيلَ وَتَأْتُونَ فِى نَادِيكُمُ ٱلْمُنكَرَ ۖ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِۦٓ إِلَّآ أَن قَالُوا۟ ٱئْتِنَا بِعَذَابِ ٱللَّهِ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ﴿٢٩﴾﴾ [العنكبوت:29].

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب.
Hamza 356

❺ أصول خلف عن حمزة بن حبيب← باب الهمزتين في كلمتين متتابعتين (الهمزتان في كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان في كلمتين بأن تكون

successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.
Khalaf d'après *Ḥamza Al-Kūfī* réalise (*glottalise*) les deux *hamza* en cas de liaison, comme dans « *hā'ulā'i'illā*» du verset 15 de Sourate *Ṣād*.
Application:
🔊 *Hamza 357*

❻ Universaux de la narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī*→ Rubrique de l'interrogation double dans le Coran

(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double :

Khalaf interroge dans la première et interroge dans la deuxième dans toutes ces occurrences.

Application:
🔊 *Hamza 358*

❼ Universaux de la narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique de l'amalgamation vocalique
🔊 *Explain139* / *Kh. Manssūr*

(*Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* lit par *amalgamation* du *ṣād* par le *zāy* dans « *Al-muṣayṭirūn* » et « *bimuṣayṭir* » de Sourates « *Aṭ-ṭūr* » et « *Al-Ghāchiyyah* ».

Khalaf d'après *Ḥamza Al-Kūfī* lit par amalgamation du ṣād par le *zāy* si ce ṣād est *avocalisé* et situé avant un *dāl* comme dans «*'aṣdaqu*».

Khalaf d'après *Ḥamza Al-Kūfī* lit par amalgamation du ṣād par le *zāy* dans les deux mots «*'aṣ-ṣirāṭ* » et «*ṣirāṭ* » dans Sourate « *Al-Fatiḥa* ».

Application:
🔊 *Hamza 359*

الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها.
قرأ خلف عن حمزة بن حبيب وصلا بتحقيق الهمزتين.
تطبيق: ﴿وَمَا يَنظُرُ هَـٰٓؤُلَآءِ إِلَّا صَيْحَةً وَٰحِدَةً مَّا لَهَا مِن فَوَاقٍ ﴿١٥﴾﴾ [ص:15].
عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب.
🔊 *Hamza 357*

❻ أصول خلف عن حمزة بن حبيب← باب الاستفهام المكرر فى القرآن (وهو أحد عشر موضعا: استفهم فى الأولى واستفهم فى الثانية أيضا بالنسبة لكل تلك المواضع.
تطبيق: ﴿وَإِن تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَءِذَا كُنَّا تُرَٰبًا أَءِنَّا لَفِى خَلْقٍ جَدِيدٍ ۗ أُو۟لَـٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بِرَبِّهِمْ ۖ وَأُو۟لَـٰٓئِكَ ٱلْأَغْلَـٰلُ فِىٓ أَعْنَاقِهِمْ ۖ وَأُو۟لَـٰٓئِكَ أَصْحَـٰبُ ٱلنَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَـٰلِدُونَ ﴿٥﴾﴾ [الرعد: 5].
عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب.
🔊 *Hamza 358*

❼ أصول خلف عن حمزة بن حبيب← باب الإشمام الصوتى
🔊 *Explain139* / الشيخ يوسف منصور
(قرأ خلف بإشمام الصاد صوت الزاى فى ﴿المصيطرون﴾ و ﴿بمصيطر﴾ من الطور والغاشية. وقرأ بإشمام الصاد صوت الزاى إذا كانت ساكنة ووقعت قبل دال نحو ﴿أصدق﴾ و﴿يصدفون﴾. وقرأ لفظ ﴿ٱلصِّرَٰطَ﴾ المعرف ولفظ ﴿صِرَٰطَ﴾غير المعرف بإشمام الصاد صوت الزاى من سورة فاتحة الكتاب.
تطبيق: ﴿ٱهْدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلْمُسْتَقِيمَ ﴿٦﴾ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ ٱلْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ﴿٧﴾﴾ [الفاتحة:7،6].
عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب.
🔊 *Hamza 359*

8 Universaux de la narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés

(*Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* (comme son collègue *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī*) a vocalisé par /i/ la consonne avocalisée si la *hamza* conjonctive (*hamza* de liaison) est vocalisée à la reprise par /a/ ou /u/ ou /i/, comme dans *« 'ani 'u'budū»* de sourate *« 'An-Naḥl»*

Application :
Hamza 360

9 Universaux de la narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique de l'explicitation et la gémination
(*Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* , de même pour Khallād d'après *Ḥamza Al-Kūfī* , procède aux géminations suivantes, sans citer les points de divergence en eux les trois:
1-La petite gémination :
-La gémination du *thāl* de «*'ith*» dans le *dāl* et le *tā'* ;
Explain140 / *Kh. Manssūr*

-La gémination du *dāl* de « *qad* » dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre;
Explain141 / *Kh. Manssūr*

-La gémination du *tā' du féminin* dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre;
(Cf. Application n° :1)
Explain142 / *Kh. Manssūr*

-La gémination du *lām* de « *hal* » , et de « bal » dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre;
(Cf. Application n° :2)

٨ أصول خلف عن حمزة بن حبيب← باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين (حرك خلف عن حمزة (مثل خلاد عن حمزة) الحرف الساكن بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مضمومة أومكسورة ابتداءً ، كما في﴿أَنِ ٱعۡبُدُواْ﴾ من سورة النحل: ﴿وَلَقَدۡ بَعَثۡنَا فِي كُلِّ أُمَّةٖ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَۖ فَمِنۡهُم مَّنۡ هَدَى ٱللَّهُ وَمِنۡهُم مَّنۡ حَقَّتۡ عَلَيۡهِ ٱلضَّلَٰلَةُۚ فَسِيرُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَٱنظُرُواْ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلۡمُكَذِّبِينَ ٣٦﴾ [النحل: 36]

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب.
Hamza 360

٩ أصول خلف عن حمزة بن حبيب← باب الإظهار والإدغام (لخلف عن حمزة بن حبيب، كما لخلاد عن حمزة بن حبيب الكوفي، الإدغامات التالية ، وهذا دون ذكر مواضع الخلاف:

1ـ الإدغام الصغير:

ـ إدغام ذال ﴿إذ﴾ في الدال والتاء؛
Explain140 / الشيخ يوسف منصور

ـ إدغام دال ﴿قد﴾ في (س ـ ص ـ ز ـ ض ـ ج ـ ش ـ ظ ـ ذ)؛
ـ إدغام تاء التأنيث في (س ـ ص ـ ز ـ ج ـ ظ ـ ث)؛ (التطبيق 1)
Explain141 / الشيخ يوسف منصور

ـ إدغام لام ﴿هل﴾ و﴿بل﴾ في (س ـ ث ـ ظ ـ ت)؛ (التطبيق 2)
Explain142 / الشيخ يوسف منصور

تطبيق1: ﴿وَإِذَآ أُنزِلَتۡ سُورَةٌ أَنۡ ءَامِنُواْ بِٱللَّهِ وَجَٰهِدُواْ مَعَ رَسُولِهِ ٱسۡتَـٔۡذَنَكَ أُوْلُواْ ٱلطَّوۡلِ مِنۡهُمۡ وَقَالُواْ ذَرۡنَا نَكُن مَّعَ ٱلۡقَٰعِدِينَ ٨٦﴾ [التوبة: 86]

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب.

Application n°:1
🔊 *Hamza 361*

Application n°:2
🔊 *Hamza 362*

2-La grande gémination :

-La gémination du *tā'* dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre;
(Cf. Application n° :3)

-La gémination du *nūn* dans le *nūn*;

Application n°:3
🔊 *Hamza 363*

3-La petite gémination des proches et des homogènes :
🔊 *Explain143* / *Kh. Manssūr*

-La gémination du *thā'* dans *le tā'*;
(Cf. Application n° :4)

-La gémination du *thāl* dans *le tā'*;

-La gémination du *dāl* dans *le thā'*;

Application n°:4
🔊 *Hamza 364*

⑩ Universaux de la narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique du «*Sakt*» et du «*Waqf*»

(*Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* élide le *hā'* du *Sakt* en cas de liaison et la maintient en cas d'arrêt dans les cinq mots (voir article arabe).

Hamza 361 🔊

تطبيق2:﴿هَلۡ ثُوِّبَ ٱلۡكُفَّارُ مَا كَانُواْ يَفۡعَلُونَ ٣٦﴾
[المطففين:36]

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب.

Hamza 362 🔊

2 ـ الإدغام الكبير:

ـ إدغام التاء في (ص ـ ز ـ ذ ـ ط)؛ (التطبيق 3)

ـ إدغام النون في النون؛

تطبيق3: ﴿بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ وَٱلصَّٰٓفَّٰتِ صَفّٗا ١﴾ [الصافات: 1]

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب.

Hamza 363 🔊

3 ـ إدغام المتقاربين والمتجانسين الصغير:

🔊 *Explain143* / الشيخ يوسف منصور

ـ إدغام الثاء في التاء؛ (التطبيق 4)

ـ إدغام الذال في التاء؛

ـ إدغام الدال في الثاء؛

تطبيق4: ﴿وَكَذَٰلِكَ بَعَثۡنَٰهُمۡ لِيَتَسَآءَلُواْ بَيۡنَهُمۡۚ قَالَ قَآئِلٞ مِّنۡهُمۡ كَمۡ لَبِثۡتُمۡۖ قَالُواْ لَبِثۡنَا يَوۡمًا أَوۡ بَعۡضَ يَوۡمٖۚ قَالُواْ رَبُّكُمۡ أَعۡلَمُ بِمَا لَبِثۡتُمۡ فَٱبۡعَثُوٓاْ أَحَدَكُم بِوَرِقِكُمۡ هَٰذِهِۦٓ إِلَى ٱلۡمَدِينَةِ (...) ١٩﴾
[الكهف: 19]

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب.

Hamza 364 🔊

١٠ أصول خلف عن حمزة بن حبيب← باب السكت والوقف (حذف خلف عن حمزة بن حبيب هاء السكت وصلا وأثبتها وقفا في ﴿يتسنهْ، اقتدهْ، ماليهْ، سلطانيهْ، ماهيهْ﴾. يسكت خلف سكتة يسيرة على "أل" التعريف إذا وقعت بعدها همزة وعلى الياء من كلمة ﴿شيء﴾ وذلك من أجل

Khalaf d’après *Ḥamza Al-Kūfī* fait une petite pause sur *«al» déterminatif* s’il est suivi d’une *hamza* et sur le *yā’* du mot *« chay’ »* pour réaliser (glottaliser) la *hamza* , comme dans le mot *«al-’arḏ»* du verset 29 de Sourate « *Al-Baqara* » :

<u>*Application1*</u>:
Hamza 365

Khalaf d’après *Ḥamza Al-Kūfī* fait une petite pause, à l’encontre de lui-même, sur la consonne *avocalisée* qui se situe à la fin du mot et qui est suivie d’une *hamza* (*Application 2*).
Mais la consonne *avocalisée* ne doit pas être une lettre *bivocalique*.

<u>*Application2*</u>:
Hamza 366

C’est l’occasion ici d’évoquer un point très important au sujet de l’application *n*°2 ci-dessus dans laquelle le psalmodiste *Ab-derrachīd Ṣūfī* a lu le mot coranique « *yu’minūna* » par « *yūminūna* » sans *hamza* ; et ce du fait qu’il a marqué l’arrêt.
Le sujet de l’arrêt du *coranolecturologue Ḥamza Ibn Ḥabīb* sur la *hamza* est l’un des universaux très importants, qui comporte de nombreuses modalités de lecture. La pause marquée sur la consonne avocalisée suivie par une *hamza* est l’un des aspects de ce phénomène. Certains disent : « Si vous voulez aimer la lecture du *Ḥamza*, vous n’avez qu’à marquer l’arrêt sur la *hamza*»)

(11) Universaux de la narration coranique de *Khalaf* d’après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique de contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d’après *‘Āṣim ‘Al-Kūfī*
(L’objectif n’est pas d’englober tous les contextes particuliers, mais c’est simplement de prendre un exemple d’illustration :
- *Khalaf* d’après *Ḥamza Al-Kūfī* a vocalisé par */u/ le hā’* dans les mots coraniques *« ‘alayhim » , « gadayhim » et « ‘ilayhim »* absolument là où ils sont présents dans le *Saint Coran.*

تحقيق الهمزة، كما في كلمة ﴿الأرض﴾.

<u>تطبيق</u> 1: ﴿هُوَ ٱلَّذِى خَلَقَ لَكُم مَّا فِى ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ ٱسْتَوَىٰٓ إِلَى ٱلسَّمَآءِ فَسَوَّىٰهُنَّ سَبْعَ سَمَٰوَٰتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٩﴾﴾ [البقرة:29].

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب.
Hamza 365

وله السكت وعدمه على الحرف الساكن الذي يقع في آخر الكلمة ووقعت بعده همزة (المثال التطبيقي 2).
ويشترط ألا يكون الساكن حرف مد.

<u>تطبيق</u> 2: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾﴾ [البقرة:6].

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب.
Hamza 366

نلفت الانتباه هنا إلى كلمة ﴿يُؤْمِنُونَ﴾ في التطبيق 2 التي قرأها القارئ ﴿يومِنُونَ﴾ دون تحقيق الهمزة، نظرا لأنه وقف عليها. والوقوف على الهمز في قراءة حمزة هو أصل مهم انفرد به عن بقية القراء، وفي هذا الأصل أوجه وتفاصيل مهمة. وقد قيل: "إذا أردت أن تحب قراءة حمزة فقف له على همزة."

(١١) أصول خلف عن حمزة بن حبيب← باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفي (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : حرّك خلف عن حمزة بن حبيب الهاء بالضم في ﴿عليهم﴾ و﴿لديهم﴾ و ﴿إليهم﴾ مطلقا حيثما وردت.

<u>تطبيق</u> : ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ سَوَآءٌ عَلَيْهُمْ ءَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾﴾ [البقرة:6].

Application:
🔊 *Hamza 367*

❶Universaux de la narration coranique de *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī*
(Les universaux spécifiques à cette lecture coranique sont organisés dans les rubriques suivantes :
1 *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*;
2 Hā' pronominal ;
3 *Bivocalique* et ses degrés ;
4 Deux *hamza* dans un seul mot ;
5 Deux *hamza* dans deux mots distincts successifs ;
6 Élision du « *alif* » ;
7 Interrogation double dans le Coran ;
8 *Amalgamation* vocalique ;
9 Vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés ;
10 Explicitation et gémination ;
11 « *Sakt* » et « *Waqf* »;
12 Contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*.
Remarque :
Chaque rubrique sera détaillée selon l'ordre ci-haut dans ce qui suit.)

1 Universaux de la narration coranique de *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*
🔊 *Explain144* / *Kh. Manssūr*

(*Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* procède à la liaison entre deux Sourates sans *Basmala*.)

2 Universaux de la narration coranique de *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique du *hā'* pronominal
🔊 *Explain145* / *Kh. Manssūr*

(Les spécialistes de lectures coraniques sont unanimes sur la liaison du *hā'* pronominal par

عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب.
🔊 *Hamza 367*

❶ أصول خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفى (يتم تنظيم هذه الأصول الخاصة بهذه الرواية القرآنية فى الأبواب الآتية:
١ باب الاستعاذة والبسملة؛
٢ باب هاء الكناية؛
٣ باب المد ودرجاته؛
٤ باب الهمزتين فى كلمة واحدة؛
٥ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين؛
٦ حذف الألف؛
٧ باب الاستفهام المكرر فى القرآن
٨ باب الإشمام الصوتى؛
٩ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين؛
١٠ باب الإظهار والإدغام؛
١١ باب السكت والوقف؛
١٢ باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى.
ملحوظة:
سيتم تفصيل كل باب من هذه الأبواب كما هى مرتبة أعلاه فيما سيأتى.)

١ أصول خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفى← باب الاستعاذة والبسملة
🔊 *Explain144* / الشيخ يوسف منصور

(وصل خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفى بين السورتين بدون بسملة. ويستثنى من ذلك سورة الفاتحة فله البسملة فى أولها ابتداءً ودرجًا مع ما قبلها مثل وصل سورة الناس بالفاتحة .ويأتى بالسكت بين الأربع الزهر قولا واحدا.)

٢ أصول خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفى← باب هاء الكناية
🔊 *Explain145* / الشيخ يوسف منصور

(يتفق القراء على وصل هاء الكناية بواو مدية إذا كانت

un *wāw bivocalique* s'il est vocalisé par /u/ et par un *yā' bivocalique* s'il est vocalisé par /i/, à condition que ce *hā'* soit situé entre deux consonnes vocalisées, comme dans le *hā'* de « *bihi* » du verset 22 de Sourate « *Al-Baqara* » par exemple :

Application:
Hamza 368

Néanmoins, *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* a *avocalisé* le *hā'* pronominal dans certains contextes coraniques, dont nous citons un exemple d'application en guise d'illustration :

Khallād a *avocalisé* les deux *hā'* dans le verset 115 de Sourate « *An-Nisā'* » :

Application:
Hamza 369

Par ailleurs, *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* a vocalisé le *hā'* pronominal par /i/ dans certains contextes coraniques, dont nous citons un exemple d'application en guise d'illustration :
Khallād a *vocalisé* par /i/ le *hā'* dans le verset 69 de Sourate « *Al-Furqān*» :

Application:
Hamza 370

❸ Universaux de la narration coranique de *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique du *bivocalique* et ses degrés
Explain146 / *Kh. Manssūr*

(Le *bivocalique continu* se produit lorsque la *consonne bivocalique* et la *hamza* se rencontrent dans un seul mot, comme dans le mot «*yachā'*» ; et le *bivocalique discontinu* se produit lorsque la *consonne bivocalique* et la *hamza* se trouvent dans deux mots distincts, comme dans l'expression «*bihī'anfusahum*». (Voir l'exemple d'application).

مضمومة وبياء مدية إذا كانت مكسورة، وهذا إذا وقعت بين حرفين متحركين، كما في قوله ﷻ: ﴿ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ فِرَٰشًا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءً وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَخْرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزْقًا لَّكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا۟ لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾﴾ [البقرة: 22]

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .
Hamza 368

إلا أن خلادا أسكن هذه الهاء في عدد من السياقات القرآنية، نذكر منها مثالا تطبيقيا واحدا للتوضيح فقط:

أسكن خلاد الهائين من قوله ﷻ: ﴿(...) وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ ٱلْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِۦ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصْلِهِۦ جَهَنَّمَ وَسَآءَتْ مَصِيرًا ﴿١١٥﴾﴾ [النساء:115].

مفتاح محمد السلطني / خلاد عن حمزة.
Hamza 369

كما قرأ خلاد بكسر الهاء في عدد من السياقات القرآنية، نذكر منها مثالا تطبيقيا واحدا للتوضيح فقط، في الكلمة ﴿فيه﴾ من قوله ﷻ: ﴿يُضَٰعَفْ لَهُ ٱلْعَذَابُ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِۦ مُهَانًا ﴿٦٩﴾﴾ [الفرقان: 69].

مفتاح محمد السلطني / خلاد عن حمزة.
Hamza 370

❸ أصول خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفي← باب المد ودرجاته

Explain146 / الشيخ يوسف منصور

(المد المتصل هو إذا اجتمع حرف المد والهمزة في كلمة واحدة، كما في ﴿يَشَآءُ﴾؛ والمد المنفصل هو إذا اجتمع حرف المد والهمزة في كلمتين منفصلتين، كما في ﴿بِمَآ أَنزَلَ﴾.
ومذهب خلاد في المد المتصل والمنفصل هو الإشباع بمقدار ست حركات.

Dans ces deux types de *bivocalique*, *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* procède à la saturation de l'ordre de six voyelles successives.

تطبيق: ﴿بِئْسَمَا ٱشْتَرَوْا۟ بِهِۦٓ أَنفُسَهُمْ أَن يَكْفُرُوا۟ بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بَغْيًا أَن يُنَزِّلَ ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ ۖ فَبَآءُو بِغَضَبٍ عَلَىٰ غَضَبٍ ۚ وَلِلْكَٰفِرِينَ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩٠﴾﴾ [البقرة:90].

مفتاح محمد السلطني / خلاد عن حمزة.

Hamza 371

Application:

Hamza 371

4 Universaux de la narration coranique de *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot

Explain147 / *Kh. Manssūr*

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza* d'interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* réalise les deux *hamza* .
Dans le cas du mot *« 'a'a'mantum »* comportant trois *hamza* , il réalise les deux premières et substitue la troisième par un *alif*. *(Cf. Application ci-dessous)*
Dans d'autres contextes coraniques, il ajoute une *hamza* , comme dans «*'a'an kāna*» de Sourate «*Al-Qalam*»

٤ أصول خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفي← باب الهمزتين في كلمة واحدة

Explain147 / الشيخ يوسف منصور

(إذا اجتمعت همزتان في أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة؛ ومذهب خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفي هو تحقيق الهمزتين. وقد خالف حفصا مثلا في الكلمة ﴿ءَامَنتُمْ﴾ حيث قرأ بتحقيق الأولى والثانية وإبدال الثالثة ألفا بالأعراف وطه والشعراء. وقرأ أيضا بزيادة همزة في سياقات معينة كما في ﴿أَن كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ﴾ من سورة القلم.

تطبيق: ﴿قَالَ ءَأَامَنتُمْ لَهُۥ قَبْلَ أَنْ ءَاذَنَ لَكُمْ ۖ إِنَّهُۥ لَكَبِيرُكُمُ ٱلَّذِى عَلَّمَكُمُ ٱلسِّحْرَ ۖ (...)﴿٧١﴾﴾ [طه:71].

مفتاح محمد السلطني / خلاد عن حمزة .

Hamza 372

Application:

Hamza 372

5 Universaux de la narration coranique de *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs
(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.
Khallād d'après *Ḥamza Al-Kūfī* réalise (glottalise) les deux *hamza* en cas de liaison,

٥ أصول خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفي← باب الهمزتين في كلمتين متتابعتين (الهمزتان في كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان في كلمتين بأن تكون الأولى في آخر الكلمة والثانية في أول الكلمة التي تليها.
قرأ خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفي وصلا بتحقيق الهمزتين.

تطبيق:

comme dans
« *hā'ulā' i'illā*» du verset 15 de Sourate *Ṣād*.

﴿وَمَا يَنظُرُ هَٰٓؤُلَآءِ إِلَّا صَيۡحَةٗ وَٰحِدَةٗ مَّا لَهَا مِن فَوَاقٖ ۝١٥﴾ [ص:15].

مفتاح محمد السلطنى / خلاد عن حمزة .

Application:
Hamza 373

6 Universaux de la narration coranique de *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique de l'élision du «*alif*»
(*Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* élide le *alif* en cas de liaison et d'arrêt dans les mots suivants :

«*Ar-rasūlā*», «*Aẓ-ẓunūnā*», «*As-sabīlā*» dans Sourate «*Al-'Aḥzāb*» ; et « *salāsila*» , « *qawārīrā*» dans Sourate «*Al-' Insān*».

٦ أصول خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفى ← باب حذف الألف (حذف خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفى الألف وصلا ووقفا فى كل من الكلمات الآتية : ﴿الرسولا، الظنونا، السبيلا﴾ بسورة الأحزاب، و﴿سلاسلا و قواريرا﴾ بسورة الإنسان.

تطبيق: ﴿إِذۡ جَآءُوكُم مِّن فَوۡقِكُمۡ وَمِنۡ أَسۡفَلَ مِنكُمۡ وَإِذۡ زَاغَتِ ٱلۡأَبۡصَٰرُ وَبَلَغَتِ ٱلۡقُلُوبُ ٱلۡحَنَاجِرَ وَتَظُنُّونَ بِٱللَّهِ ٱلظُّنُونَا۠ ۝١٠﴾ [الأحزاب:10].

مفتاح محمد السلطنى / خلاد عن حمزة.

Application:
Hamza 374

7 Universaux de la narration coranique de *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique de l'interrogation double dans le Coran
(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double :

Khallād interroge dans la première et interroge dans la deuxième dans toutes ces occurrences.

٧ أصول خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفى ← باب الاستفهام المكرر فى القرآن (وهو أحد عشر موضعا: استفهم فى الأولى واستفهم فى الثانية أيضا بالنسبة لكل تلك المواضع.

تطبيق: ﴿وَإِن تَعۡجَبۡ فَعَجَبٞ قَوۡلُهُمۡ أَءِذَا كُنَّا تُرَٰبًا أَءِنَّا لَفِي خَلۡقٖ جَدِيدٍۗ أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِرَبِّهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ ٱلۡأَغۡلَٰلُ فِيٓ أَعۡنَاقِهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ أَصۡحَٰبُ ٱلنَّارِۖ هُمۡ فِيهَا خَٰلِدُونَ ۝٥﴾ [الرعد: 5].

مفتاح محمد السلطنى / خلاد عن حمزة.

Application:
Hamza 375

8 Universaux de la narration coranique de *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique de l'amalgamation vocalique
Explain148 / *Kh. Manssūr*

(*Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* lit par *amalgamation* du *ṣād* par le *zāy* , *à l'encontre de lui-même*, dans « *Al-muṣayṭirūn* » et « *bimuṣayṭir* » de Sourates « *Aṭ-ṭūr* » et « *Al-Ghāchiyyah* ».

٨ أصول خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفى ← باب الإشمام الصوتى

Explain148 / الشيخ يوسف منصور

(قرأ خلاد بإشمام الصاد صوت الزاى فى ﴿المصيطرون﴾ و ﴿بمصيطر﴾ من الطور والغاشية. وقرأ بإشمام الصاد صوت الزاى إذا كانت ساكنة ووقعت قبل دال نحو ﴿أصدق﴾

Khallād d’après *Ḥamza Al-Kūfī* lit par *amalgamation* du *ṣād* par le *zāy* si ce *ṣād* est *avocalisé* et situé avant un *dāl* comme dans « *’aṣdaqu* ».

Khallād d’après *Ḥamza Al-Kūfī* lit par amalgamation du *ṣād* par le *zāy* dans la première occurrence du mot « *’aṣ-ṣirāṭ* » dans Sourate « *Al-Fatiḥa* ».

<u>*Application*</u>:
Hamza 376

⑨ Universaux de la narration coranique de *Khallād* d’après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés

(*Khallād* d’après *Ḥamza Al-Kūfī* (comme son collègue *Khalaf* d’après *Ḥamza Al-Kūfī*) a vocalisé par /i/ la consonne avocalisée si la *hamza* conjonctive (*hamza* de liaison) est vocalisée à la reprise par /a/ ou /u/ ou /i/, comme dans *« ‘ani ‘u’budū»* de sourate *« ‘An-Naḥl»*

<u>*Application*</u> :
Hamza 377

⑩ Universaux de la narration coranique de *Khalaf* d’après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique de l’explicitation et la gémination
(*Khalaf* d’après *Ḥamza Al-Kūfī*, de même pour Khallād d’après *Ḥamza Al-Kūfī*, procède aux géminations suivantes, sans citer les points de divergence en eux les trois:
1-La petite gémination :
-La gémination du *thāl* de «*‘ith*» dans le *dāl* et le *tā’* ;
Explain149 / *Kh. Manssūr*

-La gémination du *dāl* de « *qad* » dans les

و﴿يصدفون﴾.

قرأ خلاد لفظ ﴿ٱلصِّرَٰطَ﴾ فى موضعه الأول من سورة فاتحة الكتاب بخلف عنه بإشمام الصاد صوت الزاى (أنظر المثال التطبيقى أسفله).

<u>تطبيق</u>: ﴿ٱهۡدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ ۝٦ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمۡتَ عَلَيۡهِمۡ غَيۡرِ ٱلۡمَغۡضُوبِ عَلَيۡهِمۡ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ۝٧﴾ [الفاتحة:6،7].

مفتاح محمد السلطى / خلاد عن حمزة.
Hamza 376

٩ أصول خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفى← باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين (حرك خلاد عن حمزة (مثل خلف عن حمزة) الحرف الساكن بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مضمومة أومكسورة ابتداءً ، كما فى ﴿أَنِ ٱعۡبُدُواْ﴾ من سورة النحل.

<u>تطبيق</u>: ﴿وَلَقَدۡ بَعَثۡنَا فِي كُلِّ أُمَّةٖ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَۖ فَمِنۡهُم مَّنۡ هَدَى ٱللَّهُ وَمِنۡهُم مَّنۡ حَقَّتۡ عَلَيۡهِ ٱلضَّلَٰلَةُۚ فَسِيرُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَٱنظُرُواْ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلۡمُكَذِّبِينَ ۝٣٦﴾ [النحل: 36]

مفتاح محمد السلطى / خلاد عن حمزة.
Hamza 377

١٠ أصول خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفى← باب الإظهار والإدغام (لخلاد عن حمزة بن حبيب الكوفى، كما لخلف عن حمزة بن حبيب، الإدغامات التالية ، وهذا دون ذكر مواضع الخلاف:

1ـ الإدغام الصغير:

ـ إدغام ذال ﴿إذ﴾ فى الدال والتاء؛

Explain149 / الشيخ يوسف منصور

ـ إدغام دال ﴿قد﴾ فى (س ـ ص ـ ز ـ ض ـ ج ـ ش ـ ظ ـ

ذ)؛

🔊 Explain150 / الشيخ يوسف منصور

ـ إدغام تاء التأنيث فى (س ـ ص ـ ز ـ ج ـ ظ ـ ث)؛ (التطبيق 1)

ـ إدغام لام ﴿هل﴾ و﴿بل﴾ فى (س ـ ث ـ ظ ـ ت)؛ (التطبيق 2)

🔊 Explain151 / الشيخ يوسف منصور

تطبيق1: ﴿وَإِذَآ أُنزِلَتۡ سُورَةٌ أَنۡ ءَامِنُواْ بِٱللَّهِ وَجَٰهِدُواْ مَعَ رَسُولِهِ ٱسۡتَـٔۡذَنَكَ أُوْلُواْ ٱلطَّوۡلِ مِنۡهُمۡ وَقَالُواْ ذَرۡنَا نَكُن مَّعَ ٱلۡقَٰعِدِينَ ٨٦﴾ [التوبة: 86]

مفتاح محمد السلطنى / خلاد عن حمزة.

🔊 Hamza 378

تطبيق2: ﴿هَلۡ ثُوِّبَ ٱلۡكُفَّارُ مَا كَانُواْ يَفۡعَلُونَ ٣٦﴾ [المطففين:36]

مفتاح محمد السلطنى / خلاد عن حمزة.

🔊 Hamza 379

2 ـ الإدغام الكبير:

ـ إدغام التاء فى (ص ـ ز ـ ذ ـ ط)؛ (التطبيق 3)

ـ إدغام النون فى النون؛

تطبيق3: ﴿بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ وَٱلصَّٰٓفَّٰتِ صَفّٗا ١﴾ [الصافات: 1]

مفتاح محمد السلطنى / خلاد عن حمزة.

🔊 Hamza 380

3ـ إدغام المتقاربين والمتجانسين الصغير:

🔊 Explain152 / الشيخ يوسف منصور

ـ إدغام الثاء فى التاء؛ (التطبيق 4)

ـ إدغام الذال فى التاء؛

ـ إدغام الدال فى الثاء؛

تطبيق4: ﴿وَكَذَٰلِكَ بَعَثۡنَٰهُمۡ لِيَتَسَآءَلُواْ بَيۡنَهُمۡۚ قَالَ قَآئِلٞ

lettres citées dans l'article arabe ci-contre;

🔊 *Explain150* / *Kh. Manssūr*

-La gémination du *tā' du féminin* dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre; *(Cf. Application n° :1)*

🔊 *Explain151* / *Kh. Manssūr*

-La gémination du *lām* de « *hal* » , et de « bal » dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre*;*
(Cf. Application n° :2)

<u>*Application*</u> n°:1

🔊 *Hamza 378*

<u>*Application*</u> n°:2

🔊 *Hamza 379*

2-La grande gémination :

-La gémination du *tā'* dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre; *(Cf. Application n° :3)*

-La gémination du *nūn* dans le *nūn*;

<u>*Application*</u> n°:3

🔊 *Hamza 380*

3-La petite gémination des proches et des homogènes :

🔊 *Explain152* / *Kh. Manssūr*

-La gémination du *thā'* dans *le tā'*; *(Cf. Application n° :4)*

-La gémination du *thāl* dans *le tā'*;

-La gémination du *dāl* dans *le thā'*;

Application n°:4

Hamza 381

⓫ Universaux de la narration coranique de *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique du «Sakt» et du «Waqf»
(*Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* élide le *hā'* du *Sakt* en cas de liaison et la maintient en cas d'arrêt dans les cinq mots (voir article arabe).

Khallād d'après *Ḥamza Al-Kūfī* fait, à l'encontre de lui-même, une petite pause sur «*al*» déterminatif s'il est suivi d'une *hamza* et sur le *yā'* du mot « *chay'* » pour réaliser la *hamza* , comme dans le mot « *al-' insān* » du verset 1 de Sourate « *Al-' Insān* » :

*Application*1:

Hamza 382

Khallād d'après *Ḥamza Al-Kūfī* fait une petite pause, à l'encontre de lui-même, sur la consonne avocalisée qui se situe à la fin du mot et qui est suivie d'une *hamza* (*Application 2*).
Mais la consonne avocalisée ne doit pas être une lettre bivocalique.

Application2:

Hamza 383

C'est l'occasion ici d'évoquer un point très important au sujet de l'application *n*°2 ci-dessus dans laquelle le psalmodiste *Ab-derrachīd Ṣūfī* a lu le mot coranique « *yu'minūna* » par « *yūminūna* » sans *hamza* ; et ce du fait qu'il a marqué l'arrêt. Le sujet de l'arrêt du *coranolecturologue Ḥamza Ibn Ḥabīb* sur la *hamza* est l'un des universaux très importants, qui comporte de nombreuses modalités de lecture. La pause marquée sur la consonne avocalisée suivie par une *hamza* est l'un des aspects de ce

مِّنۡهُمۡ كَمۡ لَبِثۡتُمۡۖ قَالُواْ لَبِثۡنَا يَوۡمًا أَوۡ بَعۡضَ يَوۡمٖۚ قَالُواْ رَبُّكُمۡ أَعۡلَمُ بِمَا لَبِثۡتُمۡ فَٱبۡعَثُوٓاْ أَحَدَكُم بِوَرِقِكُمۡ هَٰذِهِۦٓ إِلَى ٱلۡمَدِينَةِ (...) ﴿١٩﴾ [الكهف: 19]

مفتاح محمد السلطني / خلاد عن حمزة.

Hamza 381

⓫ أصول خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفي← باب السكت والوقف (حذف خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفي هاء السكت وصلا وأثبتها وقفا في ﴿يتسنهْ، اقتدهْ، ماليهْ، سلطانيهْ، ماهيهْ﴾.

يسكت خلاد بخلف عنه (أي له عدم السكت) سكتة يسيرة على "أل" التعريف إذا وقعت بعدها همزة وعلى الياء من كلمة ﴿شيء﴾ وذلك من أجل تحقيق الهمزة، كما في كلمة ﴿الأرض﴾.

تطبيق 1: ﴿يَوۡمَ لَا تَمۡلِكُ نَفۡسٞ لِّنَفۡسٖ شَيۡـٔٗاۖ وَٱلۡأَمۡرُ يَوۡمَئِذٖ لِّلَّهِ ﴿١٩﴾﴾ [الانفطار:19].

مفتاح محمد السلطني / خلاد عن حمزة .

Hamza 382

وله السكت وعدمه على الحرف الساكن الذي يقع في آخر الكلمة ووقعت بعده همزة (تطبيق 2). ويشترط ألا يكون الساكن حرف مد.

تطبيق 2: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ﴿٦﴾﴾ [البقرة:6].

مفتاح محمد السلطني / خلاد عن حمزة.

Hamza 383

نلفت الانتباه هنا إلى كلمة ﴿يُؤۡمِنُونَ﴾ في التطبيق 2 التي قرأها القارئ ﴿يومِنُونَ﴾ دون تحقيق الهمزة، نظرا لأنه وقف عليها. والوقف على الهمز في قراءة حمزة هو أصل مهم انفرد به عن بقية القراء، وفي هذا الأصل أوجه

phénomène. Certains disent : « Si vous voulez aimer la lecture du *Ḥamza*, vous n'avez qu'à marquer l'arrêt sur la *hamza*.»

⓬ Universaux de la narration coranique de *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique des contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*
(L'objectif n'est pas d'englober tous les contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration :
- *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* a vocalisé par */u/ le hā'* dans les mots coraniques *« 'alayhim » , « gadayhim » et « 'ilayhim »* absolument là où ils sont présents dans le Saint Coran.
Application:
Hamza 384

❿Universaux de la narration coranique de *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī*
(Les universaux spécifiques à cette lecture coranique sont organisés dans les rubriques suivantes :
❶*Al-Isti'ātha et Al-Basmala*;
❷*Hā'* pronominal ;
❸*Bivocalique* et ses degrés ;
❹Deux *hamza* dans un seul mot ;
❺Deux *hamza* concordantes dans deux mots distincts successifs ;
❻Deux *hamza* discordantes dans deux mots distincts successifs ;
❼Interrogation double dans le Coran ;
❽*Hamza* individuelle ;
❾*Amalgamation* vocalique ;
❿Vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés
⓫Explicitation et gémination ;
⓬Les « *Yā'* » pronominaux compléments ;
⓭Contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*.
Remarque :
Chaque rubrique sera détaillée selon l'ordre ci-

وتفاصيل مهمة. وقد قيل: "إذا أردت أن تحب قراءة حمزة فقف له على همزة."

⓬ أصول خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفي← باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفي (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط :
حرّك خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفي الهاء بالضم في ﴿عليهم﴾ و﴿لديهم﴾ و ﴿إليهم﴾ مطلقا حيثما وردت.
تطبيق : ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهُمۡ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ۝٦﴾ [البقرة:6].
مفتاح محمد السلطني / خلاد عن حمزة.
Hamza 384

❿ أصول أبي الحارث عن الكسائي (يتم تنظيم هذه الأصول الخاصة بهذه الرواية القرآنية في الأبواب الآتية:
❶باب الاستعاذة والبسملة؛
❷باب هاء الكناية؛
❸باب المد ودرجاته؛
❹باب الهمزتين في كلمة واحدة؛
❺باب الهمزتين المتفقتين في الحركة في كلمتين متتابعتين ؛
❻باب الهمزتين المختلفتين في الحركة في كلمتين متتابعتين ؛
❼باب الاستفهام المكرر في القرآن؛
❽باب الهمز المفرد؛
❾باب الإشمام الصوتي؛
❿باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين
⓫باب الإظهار والإدغام؛
⓬باب ياءات الإضافة؛
⓭باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفي.
ملحوظة:
سيتم تفصيل كل باب من هذه الأبواب كما هي مرتبة أعلاه فيما سيأتي.

haut dans ce qui suit.)

❶ Universaux de la narration coranique de *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* → Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*

🔊 *Explain153* / *Kh. Manssūr*

(*Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* sépare les deux Sourates successives du Saint Coran par la *Basmala*.)

❶ أصول أبي الحارث عن الكسائي ← باب الاستعاذة والبسملة

🔊 *Explain153* / الشيخ يوسف منصور

(فصل أبو الحارث عن الكسائي الكوفي بين السورتين المتتابعتين من القرآن الكريم بالبسملة، إلا بين الأنفال وبراءة. وله ثلاثة أوجه بين الأنفال وبراءة: الوقف والسكت والوصل.)

❷ Universaux de la narration coranique de *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* → Rubrique du *hā'* pronominal

🔊 *Explain154* / *Kh. Manssūr*

(*Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* a deux principaux modes de lectures du *hā'* pronominal dans le Saint Coran : la vocalisation /i/ de ce *hā'* et la liaison par une consonne *bivocalique.*

Quelques contextes coraniques en ce sujet sont cités au sein de l'article arabe ci-contre. On peut les consulter à titre informatif.

De point de vue pratique, prenons un exemple d'application pour l'un des contextes ci-contre :

Application:

🔊 *Hamza 385*

❷ أصول أبي الحارث عن الكسائي ← باب هاء الكناية

🔊 *Explain154* / الشيخ يوسف منصور

(قرأ بكسر القاف وصلة الهاء في ﴿يخش الله ويتقه﴾ في سورة النور. وكسر الهاء في ﴿أنسانيه﴾من سورة الكهف وفي ﴿عليهِ اللهَ﴾ من سورة الفتح. وقرأ بقصر الهاء في ﴿فيه مهانا﴾ من سورة الفرقان. وقرأ بصلة الهاء في ﴿يرضه لكم﴾ من الزمر وفي ﴿أرجه﴾ من الأعراف والشعراء. إليك تطبيق لمثال من السياقات السالفة الذكر: ﴿إِن تَكۡفُرُواْ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَنِيٌّ عَنكُمۡۖ وَلَا يَرۡضَىٰ لِعِبَادِهِ ٱلۡكُفۡرَۖ وَإِن تَشۡكُرُواْ يَرۡضَهُ لَكُمۡۗ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٞ وِزۡرَ أُخۡرَىٰۗ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُم مَّرۡجِعُكُمۡ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمۡ تَعۡمَلُونَۚ إِنَّهُۥ عَلِيمُۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ٧﴾ [الزمر: 7]

عبدالرشيد صوفي / أبو الحارث عن الكسائي .

🔊 *Hamza 385*

❸ Universaux de la narration coranique de *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī*→ Rubrique du *bivocalique* et ses degrés

🔊 *Explain155* / *Kh. Manssūr*

(Le *bivocalique continu* se produit lorsque la *consonne bivocalique* et la *hamza* se rencontrent dans un seul mot, comme dans le mot «*yachā'*» ; et le *bivocalique discontinu* se produit lorsque la *consonne bivocalique* et la *hamza* se trouvent dans deux mots distincts, comme dans l'expression «*bihī' anfusahum*». *(Voir l'exemple d'application).*

❸ أصول أبي الحارث عن الكسائي ← باب المد ودرجاته

🔊 *Explain155* / الشيخ يوسف منصور

(المد المتصل هو إذا اجتمع حرف المد والهمزة في كلمة واحدة، كما في ﴿يَشَآءُ﴾؛ والمد المنفصل هو إذا اجتمع حرف المد والهمزة في كلمتين منفصلتين، كما في ﴿بِمَآ أَنزَلَ﴾. ومذهب أبي الحارث في المد المتصل والمنفصل هو التوسط بمقدار أربع حركات.

تطبيق: ﴿بِئْسَمَا ٱشْتَرَوْا۟ بِهِۦٓ أَنفُسَهُمْ أَن يَكْفُرُوا۟ بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بَغْيًا أَن يُنَزِّلَ ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ ۖ فَبَآءُو بِغَضَبٍ عَلَىٰ غَضَبٍ ۚ وَلِلْكَٰفِرِينَ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩٠﴾﴾ [البقرة:90].

عبدالرشيد صوفي / أبو الحارث عن الكسائي .

Hamza 386

Dans ces deux types de *bivocalique*, *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* procède à la *bivocalisation médiane* de l'ordre de quatre voyelles successives.

Application:

Hamza 386

٤ أصول أبي الحارث عن الكسائي ← باب الهمزتين في كلمة واحدة

Explain156 / الشيخ يوسف منصور

(إذا اجتمعت همزتان في أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة؛ ومذهب أبي الحارث عن الكسائي الكوفي هو تحقيق الهمزتين. (أنظر التطبيق 2)

وقد خالف حفصا مثلا في الكلمة ﴿ءَامَنتُمْ﴾ حيث قرأ بتحقيق الأولى والثانية وإبدال الثالثة ألفا بالأعراف وطه والشعراء. وقرأ أيضا بزيادة همزة في سياقات معينة كما في ﴿أَن كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ﴾ من سورة القلم.

4 Universaux de la narration coranique de *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* → Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot

Explain156 / *Kh. Manssūr*

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza* d'interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* réalise les deux *hamza* . *(Voir l'application 2)*

Dans le cas du mot *«'a'a'mantum»* comportant trois *hamza* , il réalise les deux premières et substitue la troisième par un *alif* .
(Voir l'application 1)

Dans d'autres contextes coraniques, il ajoute une *hamza* , comme dans «*'a'an kāna*» de Sourate
«*Al-Qalam*».

تطبيق1: ﴿قَالَ ءَأَامَنتُمْ لَهُۥ قَبْلَ أَنْ ءَاذَنَ لَكُمْ ۖ إِنَّهُۥ لَكَبِيرُكُمُ ٱلَّذِى عَلَّمَكُمُ ٱلسِّحْرَ ۖ (...)﴿٧١﴾﴾ [طه:71].

عبدالرشيد صوفي / أبو الحارث عن الكسائي .

Hamza 387

Application 1:

Hamza 387

تطبيق 2: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾﴾ [البقرة:6].

عبدالرشيد صوفي / أبو الحارث عن الكسائي .

Hamza 388

Application 2:

Hamza 388

٥ أصول أبي الحارث عن الكسائي ← باب الهمزتين المتفقتين في الحركة في كلمتين متتابعتين (الهمزتان

5 Universaux de la narration coranique de *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* → Rubrique des deux *hamza* concordantes dans deux mots distincts

(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza stables*, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.

Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī réalise (*glottalise*) les deux *hamza* en cas de liaison comme en cas d'arrêt, comme dans « *hā'ulā'i in* » du verset 31 de Sourate *Al-Baqara*.

<u>Application</u>:
Hamza 389

6 Universaux de la narration coranique de *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* → Rubrique des deux *hamza* discordantes dans deux mots distincts
(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.

Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī réalise (*glottalise*) les deux *hamza* , comme dans « *ǧazā'u 'a'dā'i* » du verset 28 de Sourate *Fūṣṣilat.*

<u>Application</u>:
Hamza 390

7 Universaux de la narration coranique de *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* → Rubrique de l'interrogation double dans le Coran

(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double :

Abī Al-Ḥārith affirme dans la première et interroge dans la deuxième dans dix occurrences, et il interrroge dans la première et dans la deuxième dans une seule occurrence

(*Voir l'application ci-dessous*).

المتفقتان فى الحركة فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها، وتكونان مضمومتين أو مفتوحتين أو مكسورتين.

قرأ أبو الحارث عن الكسائى الكوفى بتحقيق الهمزتين وصلًا ووقفًا. <u>تطبيق</u>: ﴿وَعَلَّمَ ءَادَمَ ٱلْأَسْمَآءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ فَقَالَ أَنۢبِـُٔونِى بِأَسْمَآءِ هَٰٓؤُلَآءِ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٣١﴾﴾ [البقرة:31].

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .

Hamza 389

٦ أصول أبى الحارث عن الكسائى ← باب الهمزتين المختلفتين فى الحركة فى كلمتين متتابعتين (الهمزتان المختلفتان فى الحركة فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها. قرأ أبو الحارث عن الكسائى الكوفى بتحقيق الهمزتين وصلًا ووقفًا.

<u>تطبيق</u>: ﴿ذَٰلِكَ جَزَآءُ أَعْدَآءِ ٱللَّهِ ٱلنَّارُ ۖ لَهُمْ فِيهَا دَارُ ٱلْخُلْدِ ۖ جَزَآءًۢ بِمَا كَانُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿٢٨﴾﴾ [فصلت:28]

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى.

Hamza 390

٧ أصول أبى الحارث عن الكسائى ← باب الاستفهام المكرر فى القرآن (وهو أحد عشر موضعا: استفهم فى الأولى وأخبر فى الثانية أيضا بالنسبة لعشر منها؛ واستفهم فى الأولى واستفهم فى الثانية أيضا بالنسبة لموضع واحد (أنظر المثال التطبيقى.) <u>تطبيق</u>: ﴿وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِۦٓ أَءِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ ٱلْفَٰحِشَةَ مَا سَبَقَكُم بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِّنَ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٢٨﴾ أَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ ٱلرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ ٱلسَّبِيلَ وَتَأْتُونَ فِى نَادِيكُمُ ٱلْمُنكَرَ ۖ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِۦٓ إِلَّآ

أَن قَالُواْ ٱئۡتِنَا بِعَذَابِ ٱللَّهِ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ

﴿٢٩﴾ [العنكبوت: 28 ـ 29].

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .

Hamza 391

٨ أصول أبي الحارث عن الكسائى ← باب الهمز المفرد

Explain157 / الشيخ يوسف منصور

(أبدل الهمزة المفردة حرف مد من جنس الحركة التى قبلها فى سياقات قرآنية محددة : ﴿مُّؤۡصَدَةُۢ﴾ فى الهمزة والبلد، و﴿ٱلذِّئۡبُ﴾ من يوسف، و ﴿يَأۡجُوجَ وَمَأۡجُوجَ﴾ من الكهف والأنبياء، حيث قرأها ﴿يَاجُوجَ وَمَاجُوجَ﴾ ؛ وحذف الألف وأبدل الهمزة ياء ساكنة فى ﴿طَٰٓئِفٞ﴾ من الأعراف، حيث قرأها ﴿طَيۡفٞ﴾؛ وحذف الهمزة فى ﴿يُضَٰهِـُٔونَ﴾ من التوبة حيث قرأها ﴿يُضَٰهُونَ﴾؛ ونقل حركة الهمزة إلى الساكن قبلها فى ﴿فَسۡـَٔلۡ﴾ ومشتقاتها، كما فى ﴿فَسۡـَٔلۡ﴾ من الفرقان؛ وزاد همزة بعد الألف فى ﴿دَكّٗا﴾ من الأعراف حيث قرأها ﴿دَكَّآءَ﴾. وإليك تطبيقات لبعض تلك السياقات:

Application :
Hamza 391

8 Universaux de la narration coranique de *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* → Rubrique de la *hamza* individuelle
Explain157 / *Kh. Manssūr*

(*Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī* substitue la *hamza* individuelle avocalisée par une consonne bivocalique de la nature de la voyelle qui la précède dans des contextes coraniques bien déterminés.

Ces contextes peuvent être revus dans l'article arabe ci-contre.

Vous pouvez également consulter les trois applications audio pour trois de ces contextes dans ce qui suit.

1- ﴿إِنَّهَا عَلَيۡهِم مُّوصَدَةُۢ ﴿٨﴾﴾ [الهمزة: 8]

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .

Hamza 392

*Application*1:
Hamza 392

2- ﴿قَالُواْ لَئِنۡ أَكَلَهُ ٱلذِّيبُ وَنَحۡنُ عُصۡبَةٌ إِنَّآ إِذٗا لَّخَٰسِرُونَ ﴿١٤﴾﴾ [يوسف: 14]

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .

Hamza 393

Application 2:
Hamza 393

3- ﴿ٱلَّذِي خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ وَمَا بَيۡنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٖ ثُمَّ ٱسۡتَوَىٰ عَلَى ٱلۡعَرۡشِۖ ٱلرَّحۡمَٰنُ فَسَلۡ بِهِۦ خَبِيرٗا ﴿٥٩﴾﴾ [الفرقان: 59]

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .

Hamza 394

Application 2:
Hamza 394

⑨ Universaux de la narration coranique de *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* → Rubrique de l'amalgamation vocalique (*Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* lit par amalgamation du ṣād par le *zāy* dans douze contextes coraniques, comme « *yaṣduru*» dans Sourate « *Az-Zalzala* » .

Application:
Hamza 395

⑩ Universaux de la narration coranique de *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés (Deux cas sont envisagés :
1-Vocalisation par /i/ de la consonne avocalisée (le *nūn* dans l'exemple d'application) si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/.
2-Vocalisation /u/ si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /u/ .

Application :
Hamza 396

⑪ Universaux de la narration coranique de *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* → Rubrique de l'explicitation et la gémination (*Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūf*, de même pour *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī*, procède aux géminations suivantes, sans citer les points de divergence en eux les trois:
Explain158 / *Kh. Manssūr*

-La gémination du *thāl* de « *'ith*» dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre;

-La gémination du *dāl* de « *qad* » dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre;

-La gémination du *tā' du féminin* dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre;
(Cf. Application n° :1)

٩ أصول أبي الحارث عن الكسائي ← باب الإشمام الصوتي (قرأ أبو الحارث عن الكسائي الكوفي بإشمام كل صاد ساكنة بعدها دال وذلك في اثني عشر موضعا من كتاب الله ﷻ.

تطبيق: ﴿يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ ٱلنَّاسُ أَشْتَاتًا لِّيُرَوْاْ أَعْمَٰلَهُمْ ۝٦﴾ [الزلزلة: 6].

عبدالرشيد صوفي / أبو الحارث عن الكسائي .
Hamza 395

١٠ أصول أبي الحارث عن الكسائي ← باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من التقاء الساكنين (هناك حالتان:
1ـ حرك الحرف الساكن (النون في المثال التطبيقي) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة ابتداءً.
2ـ حرك الحرف الساكن بالضم إذا كانت همزة الوصل مضمومة ابتداءً.

تطبيق: ﴿وَٱنطَلَقَ ٱلْمَلَأُ مِنْهُمْ أَنِ ٱمْشُواْ وَٱصْبِرُواْ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمْۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ ۝٦﴾ [ص: 6]

عبدالرشيد صوفي / أبو الحارث عن الكسائي .
Hamza 396

١١ أصول أبي الحارث عن الكسائي ← باب الإظهار والإدغام (لأبي الحارث عن الكسائي الكوفي ، كما للدوري عن الكسائي الكوفي ، الإدغامات التالية من بين أخرى، وهذا دون ذكر مواضع الخلاف:

Explain158 / الشيخ يوسف منصور

ـ إدغام ذال ﴿إذ﴾ في (س ـ ص ـ ز ـ ت ـ د)؛
ـ إدغام دال ﴿قد﴾ في (س ـ ص ـ ز ـ ض ـ ج ـ ش ـ ظ ـ ذ)؛
ـ إدغام تاء التأنيث في (س ـ ص ـ ز ـ ج ـ ظ ـ ث)؛ (التطبيق 1)
ـ إدغام لام ﴿هل﴾ و﴿بل﴾ في (ت ـ ط ـ ز ـ س ـ ث ـ ن ـ ظ ـ ض)؛ (التطبيق 2)

-La gémination du *lām* de « *hal* » , et de « *bal* » dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre*;*
(Cf. Application n° :2)

Application n°:1
Hamza 397

تطبيق1: ﴿وَإِذَآ أُنزِلَتۡ سُورَةٌ أَنۡ ءَامِنُواْ بِٱللَّهِ وَجَٰهِدُواْ مَعَ رَسُولِهِ ٱسۡتَـٔۡذَنَكَ أُوْلُواْ ٱلطَّوۡلِ مِنۡهُمۡ وَقَالُواْ ذَرۡنَا نَكُن مَّعَ ٱلۡقَٰعِدِينَ ٨٦﴾ [التوبة: 86]

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .

Hamza 397

Application n°:2
Hamza 398

تطبيق2:﴿هَل ثُّوِّبَ ٱلۡكُفَّارُ مَا كَانُواْ يَفۡعَلُونَ٣٦﴾

[المطففين:36]

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .

Hamza 398

⓬ Universaux de la narration coranique de *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* → Rubrique des « *yā'*» pronominaux compléments
Explain159 / *Kh. Manssūr*

(*Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* avocalise un certain nombre des « *yā'*» pronominaux compléments à l'encontre de *Ḥafṣ* et il procède en même temps à la vocalisation par /a/ d'un certain autre nombre des ces « *yā'*» du locuteur.

١٢ أصول أبى الحارث عن الكسائى ← باب ياءات الإضافة

Explain159 / الشيخ يوسف منصور

(أسكن أبو الحارث عن الكسائى الكوفى: مجموعة من الياءات مخالفا لحفص وفتح مجموعة من الياءات الأخرى.

Application1:
Hamza 399

تطبيق1: ﴿فَإِن رَّجَعَكَ ٱللَّهُ إِلَىٰ طَآئِفَةٖ مِّنۡهُمۡ فَٱسۡتَـٔۡذَنُوكَ لِلۡخُرُوجِ فَقُل لَّن تَخۡرُجُواْ مَعِيَ أَبَدٗا وَلَن تُقَٰتِلُواْ مَعِيَ عَدُوًّاۖ إِنَّكُمۡ رَضِيتُم بِٱلۡقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٖ فَٱقۡعُدُواْ مَعَ ٱلۡخَٰلِفِينَ٨٣﴾ [التوبة: 83].

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .

Hamza 399

*Application*2:
Hamza 400

تطبيق2: ﴿وَإِذِ ٱبۡتَلَىٰٓ إِبۡرَٰهِـۧمَ رَبُّهُۥ بِكَلِمَٰتٖ فَأَتَمَّهُنَّۖ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامٗاۖ قَالَ وَمِن ذُرِّيَّتِيۖ قَالَ لَا يَنَالُ عَهۡدِي ٱلظَّٰلِمِينَ١٢٤﴾ [البقرة: 124].

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .

Hamza 400

⓭ Universaux de la narration coranique de *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī*→ Rubrique des contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*

(L'objectif n'est pas d'englober tous les

١٣ أصول أبى الحارث عن الكسائى ← باب كلمات فرشية

مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : قام أبو الحارث عن الكسائى الكوفى بإشمام الكسر فى الكلمات

contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration :

- *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* a procédé à l'amalgamation /i/, /u/ dans les mots coraniques cités dans l'article arabe ci-contre.

Application 1:
Hamza 401

Application 2:
Hamza 402

Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* (Les universaux spécifiques à cette lecture coranique sont organisés dans les rubriques suivantes :

1. *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*;
2. *Hā'* pronominal ;
3. *Bivocalique* et ses degrés ;
4. Deux *hamza* dans un seul mot ;
5. Deux *hamza* concordantes dans deux mots distincts successifs ;
6. Deux *hamza* discordantes dans deux mots distincts successifs ;
7. Interrogation double dans le Coran ;
8. *Hamza* individuelle ;
9. *Amalgamation vocalique* ;
10. *Vocalisation* de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés
11. Explicitation et gémination ;
12. Les « *Yā'* » pronominaux compléments ;
13. Contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*.

Remarque :
Chaque rubrique sera détaillée selon l'ordre ci-

القرآنية التالية : ﴿قِيلَ ـ وغِيضَ ـ وَجِاْيٓءَ ـ وحِيلَ ـ وسِيقَ ـ سِيٓءَ ـ سِيٓـَٔتْ﴾ ، ونطبق منها على سياقين اثنين للتوضيح:

تطبيق : ﴿وَجِاْيٓءَ يَوْمَئِذٍۭ بِجَهَنَّمَۚ يَوْمَئِذٖ يَتَذَكَّرُ ٱلْإِنسَٰنُ وَأَنَّىٰ لَهُ ٱلذِّكْرَىٰ ﴿٢٣﴾﴾ [الفجر:23].

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .

Hamza 401

﴿وَلَمَّا جَآءَتْ رُسُلُنَا لُوطٗا سِيٓءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرۡعٗا وَقَالَ هَٰذَا يَوۡمٌ عَصِيبٞ ﴿٧٧﴾﴾

[هود: 77].

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .

Hamza 402

أصول الدورى عن الكسائى (يتم تنظيم هذه الأصول الخاصة بهذه الرواية القرآنية فى الأبواب الآتية:

١ باب الاستعاذة والبسملة؛
٢ باب هاء الكناية؛
٣ باب المد ودرجاته؛
٤ باب الهمزتين فى كلمة واحدة؛
٥ باب الهمزتين المتفقتين فى الحركة فى كلمتين متتابعتين ؛
٦ باب الهمزتين المختلفتين فى الحركة فى كلمتين متتابعتين ؛
٧ باب الاستفهام المكرر فى القرآن؛
٨ باب الهمز المفرد؛
٩ باب الإشمام الصوتى؛
١٠ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين
١١ باب الإظهار والإدغام؛
١٢ باب ياءات الإضافة؛
١٣ باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى.

ملحوظة: سيتم تفصيل كل باب من هذه الأبواب كما هى مرتبة أعلاه فيما سيأتى.)

haut dans ce qui suit.)

❶ Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī*→ Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*

🔊 *Explain160* / *Kh. Manssūr*

(*Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* sépare les deux Sourates successives du Saint Coran par la *Basmala*.)

❷ Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī*→ Rubrique du *hā'* pronominal

🔊 *Explain161* / *Kh. Manssūr*

(*Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* a deux principaux modes de lectures du *hā'* pronominal dans le Saint Coran : la vocalisation /i/ de ce *hā'* et la liaison par une consonne *bivocalique*.

Quelques contextes coraniques en ce sujet sont cités au sein de l'article arabe ci-contre. On peut les consulter à titre informatif.

De point de vue pratique, prenons un exemple d'application pour l'un des contextes ci-contre :

<u>*Application*</u>:

🔊 *Hamza 403*

❸ Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* → Rubrique du *bivocalique* et ses degrés

🔊 *Explain162* / *Kh. Manssūr*

(Le *bivocalique continu* se produit lorsque la *consonne bivocalique* et la *hamza* se rencontrent dans un seul mot, comme dans le mot «*yachā'*» ; et le *bivocalique discontinu* se produit lorsque la *consonne bivocalique* et la *hamza* se trouvent dans deux mots distincts, comme dans l'expression «*bihī 'anfusahum*». *(Voir l'exemple d'application).*
Dans ces deux types de *bivocalique*, *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* procède à la bivocalisation médiane de l'ordre de quatre

❶ أصول الدورى عن الكسائى← باب الاستعاذة والبسملة

🔊 *Explain160* / الشيخ يوسف منصور

(فصل الدورى عن الكسائى بين السورتين المتتابعتين من القرآن الكريم بالبسملة، إلا بين الأنفال وبراءة. وله ثلاثة أوجه بين الأنفال وبراءة: الوقف والسكت والوصل.)

❷ أصول الدورى عن الكسائى← باب هاء الكناية

🔊 *Explain161* / الشيخ يوسف منصور

(قرأ بكسر القاف وصلة الهاء فى ﴿يخش الله ويتقه﴾ فى سورة النور. وكسر الهاء فى ﴿أنسانيه﴾ من سورة الكهف وفى ﴿عليهِ اللهَ﴾ من سورة الفتح. وقرأ بقصر الهاء فى ﴿فيه مهانا﴾ من سورة الفرقان. وقرأ بصلة الهاء فى ﴿يرضه لكم﴾ من الزمر وفى ﴿أرجه﴾ من الأعراف والشعراء. إليك تطبيق لمثال من السياقات السالفة الذكر: ﴿إِن تَكۡفُرُواْ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَنِيٌّ عَنكُمۡۖ وَلَا يَرۡضَىٰ لِعِبَادِهِ ٱلۡكُفۡرَۖ وَإِن تَشۡكُرُواْ يَرۡضَهُ لَكُمۡۗ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٞ وِزۡرَ أُخۡرَىٰۚ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُم مَّرۡجِعُكُمۡ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمۡ تَعۡمَلُونَۚ إِنَّهُۥ عَلِيمُۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ۝٧﴾ [الزمر: 7]

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.

🔊 *Hamza 403*

❸ أصول الدورى عن الكسائى← باب المد ودرجاته

🔊 *Explain162* / الشيخ يوسف منصور

(المد المتصل هو إذا اجتمع حرف المد والهمزة فى كلمة واحدة، كما فى ﴿يَشَآءُ﴾؛ والمد المنفصل هو إذا اجتمع حرف المد والهمزة فى كلمتين منفصلتين، كما فى ﴿بِمَآ أَنزَلَ﴾.

ومذهب الدورى عن الكسائى فى المد المتصل والمنفصل هو التوسط بمقدار أربع حركات.

<u>تطبيق</u>: ﴿بِئۡسَمَا ٱشۡتَرَوۡاْ بِهِۦٓ أَنفُسَهُمۡ أَن يَكۡفُرُواْ بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بَغۡيًا أَن يُنَزِّلَ ٱللَّهُ مِن فَضۡلِهِۦ عَلَىٰ

voyelles successives.

مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ فَبَآءُو بِغَضَبٍ عَلَىٰ غَضَبٍ ۚ وَلِلْكَٰفِرِينَ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩٠﴾ [البقرة:90].

Application:
Hamza 404

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.
Hamza 404

4 Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* → Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot
Explain163 / *Kh. Manssūr*

٤ أصول الدورى عن الكسائى ← باب الهمزتين فى كلمة واحدة
Explain163 / الشيخ يوسف منصور

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza* d'interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* réalise les deux *hamza* .
(Voir l'application 2)
Dans le cas du mot *« 'a'a'mantum »* comportant trois *hamza* , il réalise les deux premières et substitue la troisième par un *alif*.
(Voir l'application 1)
Dans d'autres contextes coraniques, il ajoute une *hamza* , comme dans «*'a'an kāna*» de Sourate *«Al-Qalam»*.

(إذا اجتمعت همزتان فى أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة؛ ومذهب الدورى عن الكسائى هو تحقيق الهمزتين.

وقد خالف حفصا مثلا فى الكلمة ﴿ءَامَنتُمْ﴾ حيث قرأ بتحقيق الأولى والثانية وإبدال الثالثة ألفا بالأعراف وطه والشعراء. وقرأ أيضا بزيادة همزة فى سياقات معينة كما فى ﴿أَن كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ﴾ من سورة القلم.

تطبيق1: ﴿قَالَ ءَأَامَنتُمْ لَهُۥ قَبْلَ أَنْ ءَاذَنَ لَكُمْ ۖ إِنَّهُۥ لَكَبِيرُكُمُ ٱلَّذِى عَلَّمَكُمُ ٱلسِّحْرَ ۖ (...)﴿٧١﴾ [طه:71].

Application 1:
Hamza 405

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.
Hamza 405

تطبيق 2: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾ [البقرة:6].

Application 2:
Hamza 406

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.
Hamza 406

5 Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* → Rubrique des deux *hamza* concordantes dans deux mots distincts

٥ أصول الدورى عن الكسائى← باب الهمزتين المتفقتين فى الحركة فى كلمتين متتابعتين (الهمزتان المتفقتان فى الحركة فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها، وتكونان مضمومتين أو

(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots

distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.

Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī réalise (*glottalise*) les deux *hamza* en cas de liaison comme en cas d'arrêt, comme dans « *hā'ulā'i in* » du verset 31 de Sourate *Al-Baqara.*

Application:
Hamza 407

❻ Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī*→ Rubrique des deux *hamza* discordantes dans deux mots distincts

(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.

Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī réalise (*glottalise*) les deux *hamza* , comme dans « *ǧazā'u 'a'dā'i* » du verset 28 de Sourate *Fūṣṣilat.*

Application:
Hamza 408

❼ Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* → Rubrique de la l'interrogation double dans le Coran

(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double :
Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī affirme dans la première et interroge dans la deuxième dans dix occurrences, et il interrroge dans la première et dans la deuxième dans une seule occurrence

(*Voir l'application ci-dessous*).

Application :

مفتوحتين أو مكسورتين.

قرأ الدورى عن الكسائى بتحقيق الهمزتين وصلًا ووقفًا.

تطبيق: ﴿وَعَلَّمَ ءَادَمَ ٱلۡأَسۡمَآءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمۡ عَلَى ٱلۡمَلَٰٓئِكَةِ فَقَالَ أَنۢبِـُٔونِي بِأَسۡمَآءِ هَٰٓؤُلَآءِ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ٣١﴾ [البقرة:31].

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.

Hamza 407

❻ أصول الدورى عن الكسائى← باب الهمزتين المختلفتين فى الحركة فى كلمتين متتابعتين (الهمزتان المختلفتان فى الحركة فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها. قرأ الدورى عن الكسائى بتحقيق الهمزتين وصلًا ووقفًا.

تطبيق: ﴿ذَٰلِكَ جَزَآءُ أَعۡدَآءِ ٱللَّهِ ٱلنَّارُۖ لَهُمۡ فِيهَا دَارُ ٱلۡخُلۡدِ جَزَآءَۢ بِمَا كَانُواْ بِـَٔايَٰتِنَا يَجۡحَدُونَ ٢٨﴾ [فصلت:28]

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.

Hamza 408

❼ أصول الدورى عن الكسائى← باب الاستفهام المكرر فى القرآن (وهو أحد عشر موضعا: استفهم فى الأولى وأخبر فى الثانية أيضا بالنسبة لعشر منها؛ واستفهم فى الأولى واستفهم فى الثانية أيضا بالنسبة لموضع واحد (أنظر المثال التطبيقى.)

تطبيق: ﴿وَلُوطًا إِذۡ قَالَ لِقَوۡمِهِۦٓ أَئِنَّكُمۡ لَتَأۡتُونَ ٱلۡفَٰحِشَةَ مَا سَبَقَكُم بِهَا مِنۡ أَحَدٖ مِّنَ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٢٨ أَئِنَّكُمۡ لَتَأۡتُونَ ٱلرِّجَالَ وَتَقۡطَعُونَ ٱلسَّبِيلَ وَتَأۡتُونَ فِي نَادِيكُمُ ٱلۡمُنكَرَۖ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوۡمِهِۦٓ إِلَّآ أَن قَالُواْ ٱئۡتِنَا بِعَذَابِ ٱللَّهِ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ٢٩﴾ [العنكبوت: 28ـ 29].

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.

Hamza 409

8 Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* → Rubrique de la *hamza* individuelle

Explain164 / *Kh. Manssūr*

(*Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* substitue la *hamza* individuelle *avocalisée* par une consonne *bivocalique* de la nature de la voyelle qui la précède dans des contextes coraniques bien déterminés.

Ces contextes peuvent être revus dans l'article arabe ci-contre.

Vous pouvez également consulter les trois applications audio pour trois de ces contextes dans ce qui suit.

*Application*1:
Hamza 410

Application 2:
Hamza 411

Application 3:
Hamza 412

9 Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* → Rubrique de l'amalgamation vocalique (*Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* lit par amalgamation du *ṣād* par le *zāy* dans douze contextes coraniques, comme « *yaṣduru*» dans

Hamza 409

٨ أصول الدورى عن الكسائى← باب الهمز المفرد

Explain164 / الشيخ يوسف منصور

(أبدل الهمزة المفردة حرف مد من جنس الحركة التى قبلها فى سياقات قرآنية محددة : ﴿مُّؤْصَدَةٌ﴾ فى الهمزة والبلد، و﴿ٱلذِّئْبُ﴾ من يوسف، و ﴿يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ﴾ من الكهف والأنبياء، حيث قرأها ﴿يَاجُوجَ وَمَاجُوجَ﴾ ؛ وحذف الألف وأبدل الهمزة ياء ساكنة فى ﴿طَٰٓئِفٌ﴾ من الأعراف، حيث قرأها ﴿طَيْفٌ﴾؛ وحذف الهمزة فى ﴿يُضَٰهِـُٔونَ﴾ من التوبة حيث قرأها ﴿يُضَٰهُونَ﴾؛ ونقل حركة الهمزة إلى الساكن قبلها فى ﴿فَسْـَٔلْ﴾ ومشتقاتها، كما فى ﴿فَسْـَٔلْ﴾ من الفرقان؛ وزاد همزة بعد الألف فى ﴿دَكًّا﴾ من الأعراف حيث قرأها ﴿دَكَّآءَ﴾. وإليك تطبيقات لبعض تلك السياقات:

1- ﴿إِنَّهَا عَلَيْهِم مُّوصَدَةٌ ۝٨﴾ [الهمزة: 8]

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.

Hamza 410

2- ﴿قَالُواْ لَئِنْ أَكَلَهُ ٱلذِّيبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّآ إِذًا لَّخَٰسِرُونَ ۝١٤﴾ [يوسف: 14]

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.

Hamza 411

3- ﴿ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ ٱلرَّحْمَٰنُ فَسَلْ بِهِۦ خَبِيرًا ۝٥٩﴾ [الفرقان: 59]

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.

Hamza 412

٩ أصول الدورى عن الكسائى← باب الإشمام الصوتى (قرأ الدورى عن الكسائى بإشمام كل صاد ساكنة بعدها دال وذلك فى اثنى عشر موضعا من كتاب الله ﷻ. تطبيق: ﴿يَوْمَئِذٍ

Sourate
« *Az-Zalzala* » .

<u>Application</u>:
Hamza 413

❿ Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī*→ Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés (Deux cas sont envisagés :

1-*Vocalisation* par /i/ de la consonne avocalisée (le *nūn* dans l'exemple d'application) si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/.

2-*Vocalisation* /u/ si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /u/ .

<u>Application</u> :
Hamza 414

⓫ Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* → Rubrique de l'explicitation et la gémination
Explain165 / *Kh. Manssūr*

(*Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī*, de même pour *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūf*, procède aux géminations suivantes, sans citer les points de divergence en eux les trois:

-La gémination du *thāl* de «*'ith*» dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre;

-La gémination du *dāl* de « *qad* » dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre;

-La gémination du *tā' du féminin* dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre; *(Cf. Application n° :1)*
-La gémination du *lām* de « *hal* » , et de « *bal* » dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre*;*
(Cf. Application n° :2)

يَصۡدُرُ ٱلنَّاسُ أَشۡتَاتًا لِّيُرَوۡاْ أَعۡمَٰلَهُمۡ ۝٦

[الزلزلة: 6].

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.

Hamza 413

❿ أصول الدورى عن الكسائى← باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من التقاء الساكنين (هناك حالتان:

1ـ حرك الحرف الساكن (النون فى المثال التطبيقى) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة ابتداءً.

2ـ حرك الحرف الساكن بالضم إذا كانت همزة الوصل مضمومة ابتداءً.

<u>تطبيق</u>: ﴿وَٱنطَلَقَ ٱلۡمَلَأُ مِنۡهُمۡ أَنِ ٱمۡشُواْ وَٱصۡبِرُواْ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمۡۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيۡءٞ يُرَادُ ۝٥﴾ [ص: 6]

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.

Hamza 414

⓫ أصول الدورى عن الكسائى← باب الإظهار والإدغام (للدورى عن الكسائى الكوفى ، كما لأبى الحارث عن الكسائى الكوفى ، الإدغامات التالية من بين أخرى، وهذا دون ذكر مواضع الخلاف:

Explain165 / الشيخ يوسف منصور

ـ إدغام ذال ﴿إذ﴾ فى (س ـ ص ـ ز ـ ت ـ د)؛

ـ إدغام دال ﴿قد﴾ فى (س ـ ص ـ ز ـ ض ـ ج ـ ش ـ ظ ـ ذ)؛

ـ إدغام تاء التأنيث فى (س ـ ص ـ ز ـ ج ـ ظ ـ ث)؛ (التطبيق 1)

ـ إدغام لام ﴿هل﴾ و﴿بل﴾ فى (ت ـ ط ـ ز ـ س ـ ث ـ ن ـ ظ ـ ض)؛

<u>تطبيق1</u>: ﴿وَإِذَآ أُنزِلَتۡ سُورَةٌ أَنۡ ءَامِنُواْ بِٱللَّهِ وَجَٰهِدُواْ مَعَ رَسُولِهِ ٱسۡتَـٔۡذَنَكَ أُوْلُواْ ٱلطَّوۡلِ مِنۡهُمۡ

﴿وَقَالُواْ ذَرۡنَا نَكُن مَّعَ ٱلۡقَٰعِدِينَ ۝٨٦﴾ [التوبة: 86]

عبدالرشيد صوفي / أبو الحارث عن الكسائي .

Hamza 415

تطبيق2:﴿هَلۡ ثُوِّبَ ٱلۡكُفَّارُ مَا كَانُواْ يَفۡعَلُونَ ۝٣٦﴾ [المطففين:36]

عبدالرشيد صوفي / الدوري عن الكسائي.

Hamza 416

⑫ أصول الدوري عن الكسائي← باب ياءات الإضافة

Explain166 / الشيخ يوسف منصور

(أسكن الدوري عن الكسائي مجموعة من الياءات مخالفا لحفص وفتح مجموعة من الياءات الأخرى.

تطبيق1: ﴿فَإِن رَّجَعَكَ ٱللَّهُ إِلَىٰ طَآئِفَةٖ مِّنۡهُمۡ فَٱسۡتَـٔۡذَنُوكَ لِلۡخُرُوجِ فَقُل لَّن تَخۡرُجُواْ مَعِيَ أَبَدٗا وَلَن تُقَٰتِلُواْ مَعِيَ عَدُوًّاۖ إِنَّكُمۡ رَضِيتُم بِٱلۡقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٖ فَٱقۡعُدُواْ مَعَ ٱلۡخَٰلِفِينَ ۝٨٣﴾ [التوبة: 83].

عبدالرشيد صوفي / الدوري عن الكسائي.

Hamza 417

تطبيق2: ﴿وَإِذِ ٱبۡتَلَىٰٓ إِبۡرَٰهِـۧمَ رَبُّهُۥ بِكَلِمَٰتٖ فَأَتَمَّهُنَّۖ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامٗاۖ قَالَ وَمِن ذُرِّيَّتِيۖ قَالَ لَا يَنَالُ عَهۡدِي ٱلظَّٰلِمِينَ ۝١٢٤﴾ [البقرة: 124].

عبدالرشيد صوفي / الدوري عن الكسائي.

Hamza 418

⑬ أصول الدوري عن الكسائي← باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفي (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : قام الدوري عن الكسائي بإشمام الكسر في الكلمات القرآنية التالية : ﴿قِيلَ - وغِيضَ - وَجِاْيٓءَ - وحِيلَ - وسِيقَ - سِيٓءَ - سِيٓـَٔتۡ﴾، ونطبق منها على سياقين اثنين للتوضيح:

تطبيق : ﴿وَجِاْيٓءَ يَوۡمَئِذِۭ بِجَهَنَّمَۚ يَوۡمَئِذٖ يَتَذَكَّرُ

<u>*Application*</u> n°:1
Hamza 415

<u>*Application*</u> n°:2
Hamza 416

⑫ Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* → Rubrique des « *yā'* » pronominaux compléments
Explain166 / *Kh. Manssūr*

(*Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī avocalise* un certain nombre des « *yā'* » pronominaux compléments à l'encontre de *Ḥafṣ* et il procède en même temps à la vocalisation par /a/ d'un certain autre nombre des ces « *yā'* » du locuteur.

<u>*Application*</u>1:
Hamza 417

<u>*Application*</u>2:
Hamza 418

⑬Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* → Rubrique des contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*

(L'objectif n'est pas d'englober tous les contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration :

- *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* a

ٱلۡإِنسَٰنُ وَأَنَّىٰ لَهُ ٱلذِّكۡرَىٰ ﴿٢٣﴾ [الفجر:23].

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.

Hamza 419

﴿وَلَمَّا جَآءَتۡ رُسُلُنَا لُوطًا سِيٓءَ بِهِمۡ وَضَاقَ بِهِمۡ ذَرۡعًا وَقَالَ هَٰذَا يَوۡمٌ عَصِيبٞ ﴿٧٧﴾﴾

[هود: 77].

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.

Hamza 420

أصول ابن وردان عن أبى جعفر المدنى (يتم تنظيم هذه الأصول الخاصة بهذه الرواية القرآنية فى الأبواب الآتية:

١ باب الاستعاذة والبسملة؛

٢ باب ميم الجمع؛

٣ باب هاء الكناية؛

٤ باب المد ودرجاته؛

٥ باب الهمزتين فى كلمة واحدة؛

٦ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين؛

٧ باب الاستفهام المكرر فى القرآن؛

٨ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من التقاء الساكنين؛

٩ باب لفظ ﴿أنا﴾ ؛

١٠ باب الهمز المفرد؛

١١ باب الإظهار والإدغام؛

١٢ باب نقل الهمز؛

١٣ باب هاء الضمير؛

١٤ باب السكت والوقف؛

١٥ باب ياءات الإضافة؛

١٦ باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى.

ملحوظة: سيتم تفصيل كل باب من هذه الأبواب كما هى مرتبة أعلاه فيما سيأتى.)

١ أصول ابن وردان عن أبى جعفر المدنى← باب الاستعاذة

procédé à l'amalgamation /i/, /u/ dans les mots coraniques cités dans l'article arabe ci-contre.

Application 1:
Hamza 419

Application 1:
Hamza 420

Universaux de la narration coranique de *Ibn Wardān d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī* (Les universaux spécifiques à cette lecture coranique sont organisés dans les rubriques suivantes :

1 *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*;

2 *Mīm* du pluriel ;

3 *Hā'* pronominal ;

4 *Bivocalique* et ses degrés ;

5 Deux *hamza* dans un seul mot ;

6 Deux *hamza* dans deux mots distincts successifs ;

7 Interrogation double dans le Coran ;

8 Vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés ;

9 Le mot «*anā*» ;

10 *Hamza* individuelle ;

11 Explicitation et gémination;

12 Transfert de la voyelle de la *hamza* ;

13 *Hā'* du pronom ;

14 « *Sakt* » et « *Waqf* »;

15 Les «*Yā'*» pronominaux compléments ;

16 Contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*.

Remarque :
Chaque rubrique sera détaillée selon l'ordre ci-haut dans ce qui suit.)

1 Universaux de la narration coranique de

Ibn Wardān d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī →
Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*
Explain167 / *Kh. Manssūr*

(*Ibn Wardān d'après Abī Ǧa'far* lit par la *Basmala* quelque soient les deux Sourates, à l'exception entre «*Al-'Anfāl*» et «*Barā'ah*»)

والبسملة
Explain167 / الشيخ يوسف منصور
(يقرأ ابن وردان عن أبي جعفر المدني بالبسملة بين كل سورتين إلا بين الأنفال وبراءة.)

2 Universaux de la narration coranique de *Ibn Wardān d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī* →
Rubrique de *mīm* du pluriel
Explain168 / *Kh. Manssūr*

(*Abū Ǧa'far Al-Madanī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ǧammāz* et *Ibn-Wardān*, lit, en cas de liaison, par la vocalisation /u/ du *mīm* du pluriel et sa liaison par un *wāw bivocalique* naturel s'il est suivi d'une consonne vocalisée.

Application:
Hamza 421

٢ أصول ابن وردان عن أبي جعفر المدني← باب ميم الجمع
Explain168 / الشيخ يوسف منصور
(قرأ أبو جعفر المدني، ومعه راوياه ابن وردان وابن جماز، بضم ميم الجمع ووصلها بالقصر بواو لفظية إذا وقعت قبل متحرك وصلا فقط. تطبيق: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ فَتَنُواْ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُواْ فَلَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابُ ٱلْحَرِيقِ ۝١٠﴾ [البروج:10]
مفتاح محمد السلطني/ ابن وردان عن أبي جعفر.
Hamza 421

3 Universaux de la narration coranique de *Ibn Wardān d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī*
→ Rubrique du *hā' pronominal*
Explain169 / *Kh. Manssūr*

(Les spécialistes de lectures coraniques sont unanimes sur la liaison du *hā' pronominal* par un *wāw bivocalique* s'il est vocalisé par /u/ et par un *yā' bivocalique* s'il est vocalisé par /i/, à condition que ce *hā' pronominal* soit situé entre deux consonnes vocalisées, comme dans le *hā' pronominal* de «*bihi*» du verset 22 de Sourate «*Al-Baqara*» par exemple :

Application:
Hamza 422

٣ أصول ابن وردان عن أبي جعفر المدني← باب هاء الكناية
Explain169 / الشيخ يوسف منصور
(يتفق القراء على وصل هاء الكناية بواو مدية إذا كانت مضمومة وبياء مدية إذا كانت مكسورة، وهذا إذا وقعت بين حرفين متحركين، كما في قوله ﷻ: ﴿ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ فِرَٰشًا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءً وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَخْرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزْقًا لَّكُمْ ۖ فَلَا تَجْعَلُواْ لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ۝٢٢﴾ [البقرة: 22]
محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .
Hamza 422

Toutefois, *Abū Ǧa'far Al-Madanī* a *avocalisé* du *hā' pronominal* dans certains contextes coraniques, dont nous citons un exemple d'application en guise d'illustration :Le *hā'* dans le verset 114 de Sourate «*An-Nisā'*» :

إلا أن أبا جعفر المدني سكن هاء ﴿يؤده﴾ و ﴿نؤته﴾ و ﴿نوله﴾ و﴿نصله﴾، وقصر هاء ﴿فيه مهانا﴾ بسورة الفرقان، وكسر هاء ﴿ما أنسانيه﴾ و ﴿عليهِ الله﴾. تطبيق: ﴿وَمَن

Application:
Hamza 423

4 Universaux de la narration coranique de *Ibn Wardān d'après Abī Ğa'far Al-Madanī* → Rubrique du *bivocalique* et ses degrés
Explain170 / *Kh. Manssūr*

(Dans le cas du bivocalique continu, *Ibn Wardān* d'après *Abū Ğa'far Al-Madanī* procède à la *bivocalisation médiane* de l'ordre de quatre voyelles successives.
Alors qu'il procède à une *bivocalisaion* naturelle (en deux temps) dans le cas du *bivocalique* discontinu.)

Application:
Hamza 424

5 Universaux de la narration coranique de *Ibn Wardān d'après Abī Ğa'far Al-Madanī* → Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot
Explain171 / *Kh. Manssūr*

(*Abū Ğa'far Al-Madanī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ğammāz* et *Ibn-Wardān*, *déglottalise* la deuxième *hamza* des deux *hamza* d'un seul mot avec insertion d'un *alif* entre eux, que cette deuxième *hamza* soit vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, comme dans *«'a'unzila»* de Sourate « *Ṣad* ».
Il faut remarquer bien la manière dont la *déglottalisation* est transcrite dans le *Muṣḥaf*.
En effet, le symbole de *déglottalisation* est surmonté de la voyelle /u/ dans le cas de l'exemple.
Application:
Hamza 425

6 Universaux de la narration coranique de

يُشَاقِقِ ٱلرَّسُولَ مِنۢ بَعۡدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ ٱلۡهُدَىٰ وَيَتَّبِعۡ غَيۡرَ سَبِيلِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ نُوَلِّهِۦ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصۡلِهِۦ جَهَنَّمَۖ وَسَآءَتۡ مَصِيرًا﴾ [النساء: 114].

مفتاح محمد السلطنى/ ابن وردان عن أبي جعفر.
Hamza 423

٤ أصول ابن وردان عن أبي جعفر المدنى← باب المد ودرجاته
Explain170 / الشيخ يوسف منصور

(قرأ ابن وردان عن أبي جعفر المدنى بتوسط المتصل وقصر المنفصل ، ورُوِى عنه أيضا مده ثلاثا، إلا أن العمل على الأول.

تطبيق: ﴿وَٱلَّذِينَ يُؤۡمِنُونَ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيۡكَ وَمَآ أُنزِلَ مِن قَبۡلِكَ وَبِٱلۡأٓخِرَةِ هُمۡ يُوقِنُونَ ۝٣ أُوْلَٰٓئِكَ عَلَىٰ هُدٗى مِّن رَّبِّهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُفۡلِحُونَ ۝٥﴾ [البقرة:4،3].

مفتاح محمد السلطنى/ ابن وردان عن أبي جعفر.
Hamza 424

٥ أصول ابن وردان عن أبي جعفر المدنى← باب الهمزتين فى كلمة واحدة
Explain171 / الشيخ يوسف منصور

(يسهل أبو جعفر المدنى ، ومعه راوياه ابن جماز وابن وردان، الهمزة الثانية من الهمزتين فى كلمة واحدة مع إدخال ألف بينهما، سواء أكانت الهمزة الثانية مفتوحة أو مضمومة أو مكسورة، كما فى ﴿أَءُنزِلَ﴾ من سورة ص.

تطبيق: ﴿أَءُنزِلَ عَلَيۡهِ ٱلذِّكۡرُ مِنۢ بَيۡنِنَاۚ بَلۡ هُمۡ فِي شَكّٖ مِّن ذِكۡرِيۚ بَل لَّمَّا يَذُوقُواْ عَذَابِ ۝٨﴾ [ص: 7]

مفتاح محمد السلطنى/ ابن وردان عن أبي جعفر.
Hamza 425

٦ أصول ابن وردان عن أبي جعفر المدنى← باب الهمزتين

في كلمتين متتابعتين (الهمزتان في كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان في كلمتين بأن تكون الأولى في آخر الكلمة والثانية في أول الكلمة التي تليها.

Ibn Wardān d'après Abī Ḡa'far Al-Madanī → Rubrique de deux *hamza* dans deux mots distincts successifs
(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.

🔊 *Explain172* / الشيخ يوسف منصور

🔊 *Explain172* / *Kh. Manssūr*

إذا كانت الهمزتان متفقتين في الحركة، يسهل أبو جعفر المدني، ومعه راوياه ابن جماز وابن وردان، الهمزة الثانية.

Si les deux *hamza* sont concordantes, *Abū Ḡa'far Al-Madanī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ḡammāz* et *Ibn-Wardān*, *déglottalise* la deuxième.

🔊 *Explain173* / الشيخ يوسف منصور

🔊 *Explain173* / *Kh. Manssūr*

وإن كانتا مختلفتين في الحركة فللهمزة الثانية بالنسبة لأبي جعفر، ومعه راوياه، الحالات التي وردت عند نافع المدني وابن كثير المكي وأبي عمرو البصري، وهي:

1ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مضمومة، يسهل الهمزة الثانية بين الهمزة والواو.

2ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مكسورة، يسهل الهمزة الثانية بين الهمزة والياء.

3ـ إذا كانت الأولى مكسورة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية ياء مفتوحة.

4ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية واوا مفتوحة.

5ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مكسورة، فله وجهان: تسهيل الهمزة الثانية؛ أو إبدالها واوا وهو المقدم.

Si les deux *hamza* sont discordantes, *Abū Ḡa'far* lit selon cinq modes différents :
1-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /u/, il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *wāw*.
2-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /i/, il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *yā'*.
3-Si la première est vocalisée par /i/ et la deuxième par /a/, il substitue la deuxième *hamza* par un *yā'* vocalisée par /a/.
4-Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /a/, il substitue la deuxième *hamza* par un *wāw* vocalisée par /a/.
5-Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /i/ :il substitue la deuxième par un *wāw* vocalisé par /i/ ; ou il *déglottalise* la deuxième *hamza* .

تطبيق: ﴿وَهُوَ ٱلَّذِى فِى ٱلسَّمَآءِ إِلَٰهٌ وَفِى ٱلْأَرْضِ إِلَٰهٌ ۚ وَهُوَ ٱلْحَكِيمُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٨٤﴾﴾ [الزخرف:84]

مفتاح محمد السلطني/ ابن وردان عن أبي جعفر.

🔊 *Hamza 426*

Application:

🔊 *Hamza 426*

❼ أصول ابن وردان عن أبي جعفر المدني ← باب الاستفهام المكرر في القرآن

❼ Universaux de la narration coranique de *Ibn Wardān d'après Abī Ḡa'far Al-Madanī* → Rubrique de l'interrogation double dans le Saint Coran

🔊 *Explain174* / الشيخ يوسف منصور

🔊 *Explain174* / *Kh. Manssūr*

(وهو أحد عشر موضعا: أخبر في الأولى واستفهم في الثانية أيضا بالنسبة لتسع منها؛ واستفهم في الأولى وأخبر في الثانية

(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double : *Ad-Dawrī d'après*

Al-Kisāʼī Al-Kūfī interroge dans la première et affirme dans la deuxième dans neuf occurrences, et il interrroge dans la première et affirme dans la deuxième dans deux occurrences
(*Voir l'application ci-dessous*).

بالنسبة لموضعين اثنين (أنظر التطبيق.)

Application :
Hamza 427

تطبيق: ﴿وَقَالُوٓاْ إِذَا كُنَّا عِظَٰمٗا وَرُفَٰتًا أَءِنَّا لَمَبۡعُوثُونَ خَلۡقٗا جَدِيدٗا ٤٩﴾ [الإسراء: 49].

مفتاح محمد السلطنى/ ابن وردان عن أبى جعفر.
Hamza 427

8 Universaux de la narration coranique de *Ibn Wardān d'après Abī Ḡa'far Al-Madanī*→ Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés (Deux cas sont envisagés :
1-Vocalisation par /i/ de la consonne avocalisée (le *nūn* dans l'exemple d'application) si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/.

٨ أصول ابن وردان عن أبى جعفر المدنى ← باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من التقاء الساكنين (هناك حالتان:

1ـ حرك الحرف الساكن (النون فى المثال التطبيقى) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة ابتداءً: ﴿وَٱنطَلَقَ ٱلۡمَلَأُ مِنۡهُمۡ أَنِ ٱمۡشُواْ وَٱصۡبِرُواْ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمۡۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيۡءٞ يُرَادُ ٥﴾ [ص: 5]

Application :
Hamza 428

مفتاح محمد السلطنى/ ابن وردان عن أبى جعفر.
Hamza 428

2-Vocalisation /u/ si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /u/ .

2ـ حرك الحرف الساكن بالضم إذا كانت همزة الوصل مضمومة ابتداءً

9 Universaux de la narration coranique de *Ibn Wardān d'après Abī Ḡa'far Al-Madanī* → Rubrique du terme « *'Anā* » en cas de conjonction
(Trois possibilités sont envisagées :

٩ أصول ابن وردان عن أبى جعفر المدنى ← باب لفظ ﴿أنا﴾ وصلًا (له فى ذلك ثلاث حالات:

1- Si le terme « *'Anā* » est suivi d'une *hamza* disjonctive (glottale) vocalisée par «a» ou «u», alors son *'alif* est maintenu en cas de continuité, et il est bivocalisé en deux temps.

1ـ إذا كان بعد لفظ ﴿أنا﴾ همزة قطع مفتوحة أو مضمومة، فإن الألف تثبت وصلًا، فيكون فيها مد منفصل له فيه القصر؛

2- Si le terme « *'Anā* » est suivi d'une *hamza* disjonctive vocalisée par «i», alors son *'alif* est élidé

2ـ إذا كان بعد لفظ ﴿أنا﴾ همزة قطع مكسورة فله فيه وصلا الإسقاط فقط.

3- Si le terme « *'Anā* » n'est pas suivi d'une *hamza* , alors son *'alif* est élidé.

3ـ إذا لم يكن بعد لفظ ﴿أنا﴾ همزة قطع، فإن ألفه تُسقط وتُحذف.

تطبيق: ﴿وَكَانَ لَهُۥ ثَمَرٞ فَقَالَ لِصَٰحِبِهِۦ وَهُوَ يُحَاوِرُهُۥٓ أَنَا۠ أَكۡثَرُ مِنكَ مَالٗا وَأَعَزُّ نَفَرٗا ٣٤﴾ [الكهف: 33]

Application :

مفتاح محمد السلطنى/ ابن وردان عن أبى جعفر.

Hamza 429

⑩ Universaux de la narration coranique de *Ibn Wardān d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī* → Rubrique de la *hamza* individuelle

(*Abū Ǧa'far Al-Madanī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ǧammāz* et *Ibn-Wardān*, substitue toute *hamza* individuelle *avocalisée* d'un mot, qu'elle soit au début, au centre ou à la fin, par une consonne *bivocalique* homogène à la voyelle de ce qui la précède, à l'exception du mot *« 'anbi' hum»* de Sourate *« 'Al-Baqara»* et *«nabbi' hum»* dans les deux Sourates *« Al-Ḥiğr »* et *«Al-Qamar»*.

Pour la *hamza individuelle avocalisée* dans deux mots, il la substitue en cas de liaison par une consonne *bivocalique homogène* à la voyelle de ce qui la précède.
Mais s'il la reprend, il la substitue par un *«yā'»*, comme dans l'exemple d'application ci-dessous :

Application:
Hamza 430

⑪ Universaux de la narration coranique de *Ibn Wardān d'après Abī Ǧa'far* → Rubrique de l'explicitation et la gémination
(*Ibn Wardān d'après Abī Ǧa'far* procède aux géminations suivantes:
Explain175 / *Kh. Manssūr*

-La gémination du *thāl* dans le *tā'*;
(Cf. Application n° :1)

-La gémination du *thā'* dans le *thāl*;

-La gémination du *thā'* dans le *tā'*;
(Cf. Application n° :2)

-La gémination du *bā'* dans le *mīm*.
Application n°:1
Hamza 431

Hamza 429

⑩ أصول ابن وردان عن أبي جعفر المدني←باب الهمز المفرد (يبدل أبو جعفر المدني، ومعه ابن وردان وابن جماز، كل همزة ساكنة في الكلمة الواحدة، سواء أكانت فاء للكلمة أم عينا لها أم لاما لها، حرف مد مجانس لحركة ما قبلها واستثنى كلمتين ﴿أنبئهم﴾ بالبقرة و ﴿نبئهم﴾ بالحجر والقمر.
أما الهمزة الساكنة في كلمتين فيبدلها وصلا بحرف مد مجانس لحركة ما قبلها، أما إذا بدأ بها فيبدلها ياء، كما في المثال التطبيقي أسفله.
ويبدل كل همزة مفتوحة وقعت بعد ضم، إلا ما استثنى من ذلك. وله إبدالات أخرى مذكورة في مصادر القراءات القرآنية.

تطبيق: ﴿فَعَقَرُواْ ٱلنَّاقَةَ وَعَتَوۡاْ عَنۡ أَمۡرِ رَبِّهِمۡ وَقَالُواْ يَٰصَٰلِحُ أيتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ إِن كُنتَ مِنَ ٱلۡمُرۡسَلِينَ ٧٦﴾ [الأعراف: 76].

مفتاح محمد السلطني/ ابن وردان عن أبي جعفر.
Hamza 430

⑪ أصول ابن وردان عن أبي جعفر المدني←باب الإظهار والإدغام (لابن وردان عن أبي جعفر المدني الإدغامات التالية:
Explain175 / الشيخ يوسف منصور
ـ إدغام الذال في التاء؛(التطبيق 1)
ـ إدغام الثاء في الذال؛
ـ إدغام الثاء في التاء ؛ (التطبيق 2)
ـ إدغام الباء في الميم.

تطبيق1: ﴿ وَإِنِّي عُذتُّ بِرَبِّي وَرَبِّكُمۡ أَن تَرۡجُمُونِ ١٩﴾ [الدخان: 19]

مفتاح محمد السلطني/ ابن وردان عن أبي جعفر.
Hamza 431

تطبيق2: ﴿قَالَ كَمۡ لَبِثتُّمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ عَدَدَ سِنِينَ

﴿١١٣﴾ [المؤمنين:113]

مفتاح محمد السلطني/ ابن وردان عن أبي جعفر.

Hamza 432

Application n°:2

Hamza 432

⓬ أصول ابن وردان عن أبي جعفر المدني ←باب نقل الهمز (قرأ أبو جعفر المدني، ومعه راوياه ابن جماز وابن وردان، بكسر الهمزة ونقل حركتها إلى النون التي قبلها في ﴿مِنْ أَجْلِ ذَٰلِكَ﴾ من سورة المائدة وذلك وصلا ووقفا. وقرأ بنقل حركة الهمزة إلى الدال مع إبدال تنوينه ألفا من ﴿ردءا﴾ من سورة القصص وذلك وصلا ووقفا. وقرأ في ﴿عادا الأولى﴾ بنقل حركة الهمزة إلى اللام قبلها وإدغام التنوين في اللام وذلك في حالة الوصل. تطبيق: ﴿مِنِ اجْلِ ذَٰلِكَ كَتَبْنَا عَلَىٰ بَنِيٓ إِسْرَٰٓءِيلَ أَنَّهُۥ مَن قَتَلَ نَفْسَۢا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي ٱلْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ ٱلنَّاسَ جَمِيعًا (...) ﴿٣٤﴾ [المائدة:34]

⓬ Universaux de la narration coranique de *Ibn Wardān d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī* → Rubrique du transfert de la voyelle de la *hamza*

(*Abū Ǧa'far Al-Madanī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ǧammāz* et *Ibn-Wardān*, procède à la vocalisation /i/ de la *hamza* et le transfert de sa voyelle au *nūn* qui la précède dans l'expression «*min'aǧli ḏālik*» de Sourate «*Al-Mā'ida*».

Ce transfert s'effectue en cas de liaison et d'arrêt.
(…)

مفتاح محمد السلطني/ ابن وردان عن أبي جعفر.

Hamza 433

Application:

Hamza 433

⓭ أصول ابن وردان عن أبي جعفر المدني ←باب هاء الضمير (يسكن أبو جعفر المدني، ومعه راوياه ابن وردان وابن جماز، هاء الضمير في الضميرين ﴿هو﴾ و﴿هي﴾ إذا اتصلت بهما واو أو فاء أو لام. تطبيق: ﴿فَهْوَ فِي عِيشَةٍ رَّاضِيَةٍ ﴿٦﴾ [القارعة: 6].

⓭ Universaux de la narration coranique de *Ibn Wardān* d'après *Abī Ǧa'far Al-Madanī* → Rubrique du *hā'* du pronom (*Abū Ǧa'far Al-Madanī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ǧammāz* et *Ibn-Wardān*, *avocalise* le *hā'* du pronom dans les deux pronoms « *huwa* » et « *hiya* » dans le cas où ils sont préfixés par un *wāw* ou un *fā'* ou un *lām*.

مفتاح محمد السلطني/ ابن وردان عن أبي جعفر.

Hamza 434

Application:

Hamza 434

⓮ أصول ابن وردان عن أبي جعفر المدني ←باب السكت والوقف (سكت أبو جعفر المدني، ومعه راوياه ابن جماز وابن وردان، على الحروف المعجزة الواقعة في أوائل السور جميعها، مثل ﴿الم﴾ و﴿كهيعص﴾ سكتة لطيفة من غير تنفس، وجعلت السين فوق الحرف للدلالة على السكت.

وأدرج أبو جعفر المدني، ومعه راوياه ابن جماز وابن وردان،

⓮ Universaux de la narration coranique de *Ibn Wardān d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī* → Rubrique du «*Sakt*» et «*Waqf*»

(*Abū Ǧa'far Al-Madanī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ǧammāz* et *Ibn-Wardān*, procède au *Sakt* sur toutes les lettres miraculeuses au début des Sourates du Saint Coran qui débutent par ces lettres. Graphiquement, sur chaque lettre est transcrit

un petit «*sin*» comme dans l'exemple d'application ci-dessous.

D'autre part, il procède à la liaison dans les contextes coraniques précisés dans l'article arabe sans faire le *Sakt*.

<u>*Application*</u>:
Hamza 435

⓯ Universaux de la narration coranique de *Ibn Wardān d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī* → Rubrique des «*yā'*» pronominaux compléments
Explain176 / *Kh. Manssūr*

(*Abū Ǧa'far*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ǧammāz* et *Ibn-Wardān*, procède à la vocalisation /a/ du «*yā'*» pronominal complément («*yā'*» du locuteur) s'il est suivi d'une *hamza* vocalisée par /a/, comme dans «*'inniyya' āmantu*» dans le verset 24 de Sourate «*Yāsīn*». Mais il existe des exceptions et d'autres règles notées dans les références de la science des lectures coraniques.
<u>*Application*</u>:
Hamza 436

⓰ Universaux de la narration coranique de *Ibn Wardān d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī* → Rubrique des contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*

(L'objectif n'est pas d'englober tous les contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration :

- *Ibn Wardān d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī* a procédé à la lecture avec la *hamza* après le *alif* en procédant à un bivocalique saturé continu dans le mot coranique « *Zakariyā* ».

المواضع الأربعة التى سكت فيها حفص؛ فهو لم يسكت عليها، وهى:﴿عوجا قيما﴾ مع الإخفاء بالكهف، ﴿مرقدنا هذا﴾ بسورة يس ، ﴿من راق﴾ بالقيامة، ﴿بل ران﴾ من المطففين مع الإدغام. <u>تطبيق</u>: ﴿حمٓ تَنزِيلُ ٱلۡكِتَٰبِ مِنَ ٱللَّهِ ٱلۡعَزِيزِ ٱلۡعَلِيمِ﴿١﴾﴾ [غافر:1]

مفتاح محمد السلطنى/ ابن وردان عن أبى جعفر.
Hamza 435

⓯ أصول ابن وردان عن أبى جعفر المدنى← باب ياءات الإضافة
Explain176 / الشيخ يوسف منصور

(فتَحَ أبو جعفر المدنى، ومعه راوياه ابن جماز وابن وردان، ياء المتكلم إذا وقعت بعدها همزة قطع مفتوحة، نحو ﴿إنى أعلم﴾. إلا أن هناك استثناءات وقواعد أخرى تذكرها مراجع علم القراءات القرآنية.

<u>تطبيق</u>: ﴿إِنِّيٓ ءَامَنتُ بِرَبِّكُمۡ فَٱسۡمَعُونِ﴿٢٤﴾﴾ [يس:24].

مفتاح محمد السلطنى/ ابن وردان عن أبى جعفر.
Hamza 436

⓰ أصول ابن وردان عن أبى جعفر المدنى← باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : قرأ ابن وردان عن أبى جعفر المدنى بالهمزة بعد الألف مع المد المتصل فى كلمة ﴿زكريَّا﴾ .

<u>تطبيق</u>: ﴿فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٖ وَأَنۢبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنٗا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّآءُۖ كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيۡهَا زَكَرِيَّآءُ ٱلۡمِحۡرَابَ وَجَدَ عِندَهَا رِزۡقٗاۖ قَالَ يَٰمَرۡيَمُ أَنَّىٰ لَكِ هَٰذَاۖ قَالَتۡ هُوَ مِنۡ عِندِ ٱللَّهِۖ إِنَّ ٱللَّهَ يَرۡزُقُ مَن يَشَآءُ بِغَيۡرِ حِسَابٍ﴿٣٧﴾﴾ [آل عمران: 37]

Application:
Hamza 437

Universaux de la narration coranique de *Ibn Ǧammāz d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī* (Les universaux spécifiques à cette lecture coranique sont organisés dans les rubriques suivantes :

1. *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*;
2. *Mīm* du pluriel ;
3. *Hā'* pronominal ;
4. *Bivocalique* et ses degrés ;
5. Deux *hamza* dans un seul mot ;
6. Deux *hamza* dans deux mots distincts successifs ;
7. Interrogation double dans le Coran ;
8. Vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés ;
9. Le mot «*anā*» ;
10. *Hamza* individuelle ;
11. Explicitation et gémination;
12. Transfert de la voyelle de la *hamza* ;
13. *Hā'* du pronom ;
14. «*Sakt*» et «*Waqf*»;
15. Les «*Yā'*» pronominaux compléments ;
16. Contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*.

Remarque : Chaque rubrique sera détaillée selon l'ordre ci-haut dans ce qui suit.)

1 Universaux de la narration coranique de *Ibn Ǧammāz d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī*→ Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*
Explain177 / *Kh. Manssūr*

(*Ibn Wardān d'après Abī Ǧa'far* lit par la *Basmala* quelque soient les deux Sourates, à l'exception entre « *Al-'Anfāl* » et « *Barā'ah* »)

2 Universaux de la narration coranique de *Ibn Ǧammāz d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī* → Rubrique du *mīm* du pluriel
Explain178 / *Kh. Manssūr*

مفتاح محمد السلطى/ ابن وردان عن أبي جعفر.
Hamza 437

أصول رواية ابن جماز عن أبي جعفر المدنى (يتم تنظيم هذه الأصول الخاصة بهذه الرواية القرآنية فى الأبواب الآتية:

١ باب الاستعاذة والبسملة؛
٢ باب ميم الجمع؛
٣ باب هاء الكناية؛
٤ باب المد ودرجاته؛
٥ باب الهمزتين فى كلمة واحدة؛
٦ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين؛
٧ باب الاستفهام المكرر فى القرآن؛
٨ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من التقاء الساكنين؛
٩ باب لفظ أنا؛
١٠ باب الهمز المفرد؛
١١ باب الإظهار والإدغام؛
١٢ باب نقل الهمز؛
١٣ باب هاء الضمير؛
١٤ باب السكت والوقف؛
١٥ باب ياءات الإضافة؛
١٦ باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى.

ملحوظة: سيتم تفصيل كل باب من هذه الأبواب كما هى مرتبة أعلاه فيما سيأتى.)

١ أصول رواية ابن جماز عن أبي جعفر المدنى← باب الاستعاذة والبسملة
Explain177 / الشيخ يوسف منصور

(يقرأ ابن جماز عن أبي جعفر المدنى بالبسملة بين كل سورتين إلا بين الأنفال وبراءة.)

٢ أصول رواية ابن جماز عن أبي جعفر المدنى← باب ميم الجمع
Explain178 / الشيخ يوسف منصور

(*Abū Ǧa'far Al-Madanī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ǧammāz* et *Ibn-Wardān*, lit, en cas de liaison, par la vocalisation /u/ du *mīm* du pluriel et sa liaison par un *wāw bivocalique* naturel s'il est suivi d'une consonne vocalisée.

(قرأ أبو جعفر المدني، ومعه راوياه ابن وردان وابن جماز، بضم ميم الجمع ووصلها بالقصر بواو لفظية إذا وقعت قبل متحرك وصلا فقط.

تطبيق: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ فَتَنُواْ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُواْ فَلَهُمُۥ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمُۥ عَذَابُ ٱلْحَرِيقِ ﴿١٠﴾﴾ [البروج:10]

<u>Application</u>:
Hamza 438

مفتاح محمد السلطني / ابن جماز عن أبي جعفر.
Hamza 438

❸ Universaux de la narration coranique de *Ibn Ǧammāz d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī* → Rubrique du *hā'* pronominal
Explain179 / *Kh. Manssūr*

❸ أصول رواية ابن جماز عن أبي جعفر المدني← باب هاء الكناية
Explain179 / الشيخ يوسف منصور

(Les spécialistes de lectures coraniques sont unanimes sur la liaison du *hā'* pronominal par un *wāw bivocalique* s'il est vocalisé par /u/ et par un yā' *bivocalique* s'il est vocalisé par /i/, à condition que ce *hā'* soit situé entre deux consonnes vocalisées, comme dans le *hā'* de « *bihi* » du verset 22 de Sourate « *Al-Baqara* » par exemple :

(يتفق القراء على وصل هاء الكناية بواو مدية إذا كانت مضمومة وبياء مدية إذا كانت مكسورة، وهذا إذا وقعت بين حرفين متحركين، كما في قوله ﷻ: ﴿ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ فِرَٰشًا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءً وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَخْرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزْقًا لَّكُمْ ۖ فَلَا تَجْعَلُواْ لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾﴾ [البقرة: 22]

<u>Application</u>:
Hamza 439

مفتاح محمد السلطني / ابن جماز عن أبي جعفر.
Hamza 439

Toutefois, *Abū Ǧa'far Al-Madanī* a *avocalisé* du *hā'* pronominal dans certains contextes coraniques, dont nous citons un exemple d'application en guise d'illustration :
le *hā'* dans le verset 114 de Sourate «*An-Nisā'*» :

إلا أن أبا جعفر المدني سكن هاء ﴿يؤده﴾ و ﴿نؤته﴾ و ﴿نوله﴾ و﴿نصله﴾، وقصر هاء ﴿فيه مهانا﴾ بسورة الفرقان، وكسر هاء ﴿ما أنسانيه﴾ و ﴿عليهِ الله﴾. <u>تطبيق</u>: ﴿وَمَن يُشَاقِقِ ٱلرَّسُولَ مِنۢ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ ٱلْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ ٱلْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهْ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصْلِهْ جَهَنَّمَ ۖ وَسَآءَتْ مَصِيرًا﴾ [النساء: 114].

<u>Application</u>:
Hamza 440

مفتاح محمد السلطني / ابن جماز عن أبي جعفر.
Hamza 440

❹ Universaux de la narration coranique de

❹ أصول رواية ابن جماز عن أبي جعفر المدني← باب المد

Ibn Ǧammāz d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī
→ Rubrique du *bivocalique* et ses degrés
🔊 *Explain180* / *Kh. Manssūr*

(Dans le cas du bivocalique continu, *Ibn Ǧammāz* d'après *Abū Ǧa'far Al-Madanī* procède à la *bivocalisation médiane* de l'ordre de quatre voyelles successives.
Alors qu'il procède à une *bivocalisaion* naturelle (en deux temps) dans le cas du bivocalique discontinu.)

Application:
🔊 *Hamza 441*

❺ Universaux de la narration coranique de *Ibn Ǧammāz d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī*
→ Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot
🔊 *Explain181* / *Kh. Manssūr*

(*Abū Ǧa'far Al-Madanī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ǧammāz* et *Ibn-Wardān*, *déglottalise* la deuxième *hamza* des deux *hamza* d'un seul mot avec insertion d'un alif entre eux, que cette deuxième *hamza* soit vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, comme dans *«'a' unzila»* de Sourate *« Ṣad »*.
Il faut remarquer bien la manière dont la *déglottalisation* est transcrite dans le *Muṣḥaf*. En effet, le symbole de *déglottalisation* est surmonté de la voyelle /u/ dans le cas de l'exemple.

Application:
🔊 *Hamza 442*

❻ Universaux de la narration coranique de *Ibn Ǧammāz d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī*
→ Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs (Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.
🔊 *Explain182* / *Kh. Manssūr*

Si les deux *hamza* sont concordantes, *Abū Ǧa'far Al-Madanī*, ainsi que ses deux

ودرجاته
🔊 *Explain180* / الشيخ يوسف منصور

(قرأ ابن جماز عن أبي جعفر المدنى بتوسط المتصل وقصر المنفصل ، ورُوِى عنه أيضا مده ثلاثا، إلا أن العمل على الأول. تطبيق: ﴿وَٱلَّذِينَ يُؤۡمِنُونَ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيۡكَ وَمَآ أُنزِلَ مِن قَبۡلِكَ وَبِٱلۡأٓخِرَةِ هُمۡ يُوقِنُونَ ۝٤ أُوْلَٰٓئِكَ عَلَىٰ هُدٗى مِّن رَّبِّهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُفۡلِحُونَ ۝٥﴾ [البقرة:4،3].
مفتاح محمد السلطنى / ابن جماز عن أبى جعفر.
🔊 *Hamza 441*

❺ أصول رواية ابن جماز عن أبي جعفر المدنى← باب الهمزتين فى كلمة واحدة
🔊 *Explain181* / الشيخ يوسف منصور

(يسهل أبو جعفر المدنى ، ومعه راوياه ابن جماز وابن وردان، الهمزة الثانية من الهمزتين فى كلمة واحدة مع إدخال ألف بينهما، سواء أكانت الهمزة الثانية مفتوحة أو مضمومة أو مكسورة، كما فى ﴿أَءُنزِلَ﴾ من سورة ص.
تطبيق: ﴿ أَءُنزِلَ عَلَيۡهِ ٱلذِّكۡرُ مِنۢ بَيۡنِنَاۚ بَلۡ هُمۡ فِي شَكّٖ مِّن ذِكۡرِيۚ بَل لَّمَّا يَذُوقُواْ عَذَابِ ۝٨﴾ [ص: 7]
مفتاح محمد السلطنى / ابن جماز عن أبى جعفر.
🔊 *Hamza 442*

❻ أصول رواية ابن جماز عن أبي جعفر المدنى← باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين (الهمزتان فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها.
🔊 *Explain182* / الشيخ يوسف منصور

إذا كانت الهمزتان متفقتين فى الحركة، يسهل أبو جعفر المدنى، ومعه راوياه ابن جماز وابن وردان، الهمزة الثانية.

coranonarratologues Ibn Ǧammāz et *Ibn-Wardān*, *déglottalise* la deuxième.
Explain183 / *Kh. Manssūr*

Si les deux *hamza* sont discordantes, *Abū Ǧa'far* lit selon cinq modes différents :
1-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /u/, il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *wāw*.

2-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /i/, il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *yā'*.
3-Si la première est vocalisée par /i/ et la deuxième par /a/, il substitue la deuxième *hamza* par un *yā'* vocalisée par /a/.
4-Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /a/, il substitue la deuxième *hamza* par un *wāw* vocalisée par /a/.
5-Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /i/ : il substitue la deuxième par un *wāw* vocalisé par /i/ ; ou il *dé-glottalise* la deuxième *hamza* .

Application:
Hamza 443

7 Universaux de la narration coranique de *Ibn Ǧammāz d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī* → Rubrique de l'interrogation double dans le Saint Coran
Explain184 / *Kh. Manssūr*

(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double : *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* interroge dans la première et affirme dans la deuxième dans neuf occurrences, et il interrroge dans la première et affirme dans la deuxième dans deux occurrences
(*Voir l'application ci-dessous*).

Application :
Hamza 444

8 Universaux de la narration coranique de

Explain183 / الشيخ يوسف منصور

وإن كانتا مختلفتين فى الحركة فللهمزة الثانية بالنسبة لأبى جعفر، ومعه راوياه، الحالات التى وردت عند نافع المدنى وابن كثير المكى وأبى عمرو البصرى، وهى:

1ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مضمومة، يسهل الهمزة الثانية بين الهمزة والواو.

2ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مكسورة، يسهل الهمزة الثانية بين الهمزة والياء.

3ـ إذا كانت الأولى مكسورة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية ياء مفتوحة.

4ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية واوا مفتوحة.

5ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مكسورة، فله وجهان: تسهيل الهمزة الثانية؛ أو إبدالها واوا وهو المقدم.

تطبيق: ﴿وَهُوَ ٱلَّذِى فِى ٱلسَّمَآءِ إِلَٰهٌ وَفِى ٱلْأَرْضِ إِلَٰهٌ وَهُوَ ٱلْحَكِيمُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٨٤﴾﴾ [الزخرف:84]

مفتاح محمد السلطى / ابن جماز عن أبى جعفر.
Hamza 443

٧ أصول رواية ابن جماز عن أبى جعفر المدنى ← باب الاستفهام المكرر فى القرآن

Explain184 / الشيخ يوسف منصور

(وهو أحد عشر موضعا: أخبر فى الأولى واستفهم فى الثانية أيضا بالنسبة لتسع منها؛ واستفهم فى الأولى وأخبر فى الثانية بالنسبة لموضعين اثنين (أنظر المثال التطبيقى.)

تطبيق: ﴿وَقَالُوٓاْ إِذَا كُنَّا عِظَٰمًا وَرُفَٰتًا أَءِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٤٩﴾﴾

[الإسراء: 49].

مفتاح محمد السلطى / ابن جماز عن أبى جعفر.
Hamza 444

٨ أصول رواية ابن جماز عن أبى جعفر المدنى ← باب

Ibn Ǧammāz d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī→ Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés (Deux cas sont envisagés:
1-Vocalisation par /i/ de la consonne avocalisée (le *nūn* dans l'exemple d'application) si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/.

Application :
Hamza 445

2-Vocalisation /u/ si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /u/.

تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من التقاء الساكنين (هناك حالتان:
1ـ حرك الحرف الساكن (النون فى المثال التطبيقى) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة ابتداءً: ﴿وَٱنطَلَقَ ٱلْمَلَأُ مِنْهُمْ أَنِ ٱمْشُوا۟ وَٱصْبِرُوا۟ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمْ ۖ إِنَّ هَـٰذَا لَشَىْءٌ يُرَادُ ۝٥﴾ [ص: 5]
مفتاح محمد السلطنى / ابن جماز عن أبي جعفر.
Hamza 445
2ـ حرك الحرف الساكن بالضم إذا كانت همزة الوصل مضمومة ابتداءً.

❾ Universaux de la narration coranique de *Ibn Ǧammāz d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī* → Rubrique du terme « *'Anā* » en cas de conjonction
(Trois possibilités sont envisagées :

1- Si le terme « *'Anā* » est suivi d'une *hamza* disjonctive (glottale) vocalisée par «a» ou «u», alors son *'alif* est maintenu en cas de continuité, et il est bivocalisé en deux temps.

2- Si le terme « *'Anā* » est suivi d'une *hamza* disjonctive vocalisée par «i», alors son *'alif* est élidé.

3- Si le terme « *'Anā* » n'est pas suivi d'une *hamza* , alors son *'alif* est élidé.

Application :
Hamza 446

٩ أصول رواية ابن جماز عن أبي جعفر المدنى ← باب لفظ ﴿أنا﴾ وصلًا (له فى ذلك ثلاث حالات:
1ـ إذا كان بعد لفظ ﴿أنا﴾ همزة قطع مفتوحة أو مضمومة، فإن الألف تثبت وصلًا، فيكون فيها مد منفصلٌ له فيه القصر؛
2ـ إذا كان بعد لفظ ﴿أنا﴾ همزة قطع مكسورة فله فيه وصلا الإسقاط فقط.
3ـ إذا لم يكن بعد لفظ ﴿أنا﴾ همزة قطع، فإن ألفه تُسْقط وتُحذف.
تطبيق: ﴿وَكَانَ لَهُۥ ثَمَرٌ فَقَالَ لِصَـٰحِبِهِۦ وَهُوَ يُحَاوِرُهُۥٓ أَنَا۠ أَكْثَرُ مِنكَ مَالًا وَأَعَزُّ نَفَرًا ۝٣٣﴾ [الكهف: 33]
مفتاح محمد السلطنى / ابن جماز عن أبي جعفر.
Hamza 446

❿ Universaux de la narration coranique de *Ibn Ǧammāz d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī* → Rubrique de la *hamza* individuelle

(*Abū Ǧa'far Al-Madanī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ǧammāz* et *Ibn-Wardān*, substitue toute *hamza* individuelle *avocalisée* d'un mot, qu'elle soit au début, au centre ou à la fin, par une consonne *bivocalique* homogène à la voyelle de ce qui la

١٠ أصول رواية ابن جماز عن أبي جعفر المدنى← باب الهمز المفرد (يبدل أبو جعفر المدنى، ومعه ابن وردان وابن جماز، كل همزة ساكنة فى الكلمة الواحدة، سواء أكانت فاء للكلمة أم عينا لها أم لاما لها، حرف مد مجانس لحركة ما قبلها واستثنى كلمتين ﴿أنبئهم﴾ بالبقرة و ﴿نبئهم﴾ بالحجر والقمر.
أما الهمزة الساكنة فى كلمتين فيبدلها وصلا بحرف مد مجانس

précède, à l'exception du mot *« 'anbi'hum»* de Sourate *« 'Al-Baqara»* et *«nabbi' hum»* dans les deux Sourates *« Al-Ḥiǧr »* et *«Al-Qamar»*.

Pour la *hamza* individuelle *avocalisée* dans deux mots, il la substitue en cas de liaison par une consonne *bivocalique* homogène à la voyelle de ce qui la précède.
Mais s'il la reprend, il la substitue par un *«yā'»*, comme dans l'exemple d'application ci-dessous :

Application:
Hamza 447

⑪ Universaux de la narration coranique de *Ibn Ǧammāz d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī* → Rubrique de l'explicitation et la gémination (*Ibn Ǧammāz d'après Abī Ǧa'far* procède aux géminations suivantes:
Explain185 / *Kh. Manssūr*

-La gémination du *thāl* dans le *tā'*;
(Cf. Application n° :1)

-La gémination du *thā'* dans le *thāl*;

-La gémination du *thā'* dans le *tā'*;
(Cf. Application n° :2)

-La gémination du *bā'* dans le *mīm*.

Application n°:1
Hamza 448

Application n°:2
Hamza 449

⑫ Universaux de la narration coranique de *Ibn Ǧammāz d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī* → Rubrique du transfert de la voyelle de la *hamza*

لحركة ما قبلها، أما إذا بدأ بها فيبدلها ياء، كما في المثال التطبيقي أسفله.

يبدل كل همزة مفتوحة وقعت بعد ضم، إلا ما استثنى من ذلك.

وله إبدالات أخرى مذكورة في مصادر القراءات القرآنية.

تطبيق: ﴿فَعَقَرُواْ ٱلنَّاقَةَ وَعَتَوۡاْ عَنۡ أَمۡرِ رَبِّهِمۡ وَقَالُواْ يَٰصَٰلِحُ ٱيتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ إِن كُنتَ مِنَ ٱلۡمُرۡسَلِينَ ﴾ [الأعراف: 76].

مفتاح محمد السلطني / ابن جماز عن أبي جعفر.
Hamza 447

⑪ أصول رواية ابن جماز عن أبي جعفر المدني← باب الإظهار والإدغام (لابن جماز عن أبي جعفر المدني الإدغامات التالية:

Explain185 / الشيخ يوسف منصور

- إدغام الذال في التاء؛(التطبيق 1)

- إدغام الثاء في الذال؛

- إدغام الثاء في التاء ؛ (التطبيق 2)

- إدغام الباء في الميم.

تطبيق1: ﴿وَإِنِّي عُذتُّ بِرَبِّي وَرَبِّكُمۡ أَن تَرۡجُمُونِ﴾ [الدخان: 19]

مفتاح محمد السلطني / ابن جماز عن أبي جعفر.
Hamza 448

تطبيق2: ﴿قَٰلَ كَمۡ لَبِثتُّمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ عَدَدَ سِنِينَ﴾ [المؤمنين:113]

مفتاح محمد السلطني / ابن جماز عن أبي جعفر.
Hamza 449

⑫ أصول رواية ابن جماز عن أبي جعفر المدني← باب نقل الهمز (قرأ أبو جعفر المدني، ومعه راوياه ابن جماز وابن وردان، بكسر الهمزة ونقل حركتها إلى النون التي قبلها في

(*Abū Ǧa'far Al-Madanī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ǧammāz* et *Ibn-Wardān*, procède à la vocalisation /i/ de la *hamza* et le transfert de sa voyelle au *nūn* qui la précède dans l'expression «*min'aǧli ḏālik*» de Sourate «*Al-Mā'ida*».

Ce transfert s'effectue en cas de liaison et d'arrêt.
(…)
Application:
Hamza 450

﴿مِنۡ أَجۡلِ ذَٰلِكَ﴾ من سورة المائدة وذلك وصلا ووقفا. وقرأ بنقل حركة الهمزة إلى الدال مع إبدال تنوينه ألفا من ﴿ردءا﴾ من سورة القصص وذلك وصلا ووقفا. وقرأ في ﴿عادا الأولى﴾ بنقل حركة الهمزة إلى اللام قبلها وإدغام التنوين في اللام وذلك في حالة الوصل. تطبيق: ﴿مِنۡ اِجۡلِ ذَٰلِكَ كَتَبۡنَا عَلَىٰ بَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ أَنَّهُۥ مَن قَتَلَ نَفۡسَۢا بِغَيۡرِ نَفۡسٍ أَوۡ فَسَادٖ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ ٱلنَّاسَ جَمِيعٗا (...)٣٤﴾ [المائدة:34]
مفتاح محمد السلطني / ابن جماز عن أبي جعفر.
Hamza 450

⓭ Universaux de la narration coranique de *Ibn Ǧammāz d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī* → Rubrique du *hā'* du pronom (*Abū Ǧa'far Al-Madanī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ǧammāz* et *Ibn-Wardān*, *avocalise* le *hā'* du pronom dans les deux pronoms « *huwa* » et « *hiya* » dans le cas où ils sont préfixés par un *wāw* ou un *fā'* ou un *lām*.
Application:
Hamza 451

١٣ أصول رواية ابن جماز عن أبي جعفر المدني← باب هاء الضمير (يسكن أبو جعفر المدني، ومعه راوياه ابن وردان وابن جماز، هاء الضمير في الضميرين ﴿هو﴾ و﴿هي﴾ إذا اتصلت بهما واو أو فاء أو لام.

تطبيق: ﴿فَهۡوَ فِي عِيشَةٖ رَّاضِيَةٖ ٦﴾ [القارعة: 6].
مفتاح محمد السلطني / ابن جماز عن أبي جعفر.
Hamza 451

⓮ Universaux de la narration coranique de *Ibn Ǧammāz d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī* → Rubrique du «*Sakt*» et «*Waqf*»

(*Abū Ǧa'far Al-Madanī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ǧammāz* et *Ibn-Wardān*, procède au *Sakt* sur toutes les lettres miraculeuses au début des Sourates du Saint Coran qui débutent par ces lettres. Graphiquement, sur chaque lettre est transcrit un petit «*sin*» comme dans l'exemple d'application ci-dessous.
D'autre part, il procède à la liaison dans les contextes coraniques précisés dans l'article arabe sans faire le *Sakt*.

Application:
Hamza 452

١٤ أصول رواية ابن جماز عن أبي جعفر المدني← باب السكت والوقف (سكت أبو جعفر المدني، ومعه راوياه ابن جماز وابن وردان، على الحروف المعجزة الواقعة في أوائل السور جميعها، مثل ﴿الم﴾ و﴿كهيعص﴾ سكتة لطيفة من غير تنفس، وجعلت السين فوق الحرف للدلالة على السكت.
وأدرج أبو جعفر المدني، ومعه راوياه ابن جماز وابن وردان، المواضع الأربعة التي سكت فيها حفص؛ فهو لم يسكت عليها، وهي:﴿عوجا قيما﴾ مع الإخفاء بالكهف، ﴿مرقدنا هذا﴾ بسورة يس ، ﴿من راق﴾ بالقيامة، ﴿بل ران﴾ من المطففين مع الإدغام. تطبيق: ﴿حمٓ تَنزِيلُ ٱلۡكِتَٰبِ مِنَ ٱللَّهِ ٱلۡعَزِيزِ ٱلۡعَلِيمِ ١﴾ [غافر:1]
مفتاح محمد السلطني / ابن جماز عن أبي جعفر.
Hamza 452

⓯ Universaux de la narration coranique de *Ibn Ġammāz d'après Abī Ġa'far Al-Madanī* → Rubrique des «*yā'*» pronominaux compléments

🔊 *Explain186* / *Kh. Manssūr*

(*Abū Ġa'far*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ġammāz* et *Ibn-Wardān*, procède à la vocalisation /a/ du «*yā'*» pronominal complément («*yā'*» du locuteur) s'il est suivi d'une *hamza* vocalisée par /a/, comme dans «*'inniyya 'āmantu*» dans le verset 24 de Sourate «*Yāsīn*». Mais il existe des exceptions et d'autres règles notées dans les références de la science des lectures coraniques.

Application:

🔊 *Hamza 453*

⓰ Universaux de la narration coranique de *Ibn Ġammāz d'après Abī Ġa'far Al-Madanī*→ Rubrique des contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*

(L'objectif n'est pas d'englober tous les contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration :

- *Ibn Ġammāz d'après Abī Ġa'far Al-Madanī* a procédé à la lecture avec la *hamza* après le *alif* en procédant à un bivocalique saturé continu dans le mot coranique « *Zakariyā* ».

Application:

🔊 *Hamza 454*

❶ Universaux de la narration coranique de *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣ rī* (Les universaux spécifiques à cette lecture coranique sont organisés dans les rubriques suivantes :

1 *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*;

2 *Hā'* pronominal ;

3 *Bivocalique* et ses degrés ;

4 Deux *hamza* dans un seul mot ;

١٥ أصول رواية ابن جماز عن أبي جعفر المدنى← باب ياءات الإضافة

🔊 *Explain186* / الشيخ يوسف منصور

(فتحَ أبو جعفر المدنى، ومعه راوياه ابن جماز وابن وردان، ياء المتكلم إذا وقعت بعدها همزة قطع مفتوحة، نحو ﴿إنىَ أعلم﴾. إلا أن هناك استثناءات وقواعد أخرى تذكرها مراجع علم القراءات القرآنية.

تطبيق:

﴿إِنِّيَ ءَامَنتُ بِرَبِّكُمْ فَٱسْمَعُونِ﴾ [يس:24].

مفتاح محمد السلطنى / ابن جماز عن أبى جعفر.

🔊 *Hamza 453*

١٦ أصول رواية ابن جماز عن أبي جعفر المدنى ← باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : قرأ ابن جماز عن أبى جعفر المدنى بالهمزة بعد الألف مع المد المتصل فى كلمة ﴿زَكَرِيَّا﴾ .

تطبيق: ﴿فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنۢبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّآءُ كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّآءُ ٱلْمِحْرَابَ وَجَدَ عِندَهَا رِزْقًا قَالَ يَٰمَرْيَمُ أَنَّىٰ لَكِ هَٰذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِندِ ٱللَّهِ إِنَّ ٱللَّهَ يَرْزُقُ مَن يَشَآءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ [آل عمران: 37]

مفتاح محمد السلطنى / ابن جماز عن أبى جعفر.

🔊 *Hamza 454*

❶ أصول رويس عن يعقوب الحضرمى البصرى (يتم تنظيم هذه الأصول الخاصة بهذه الرواية القرآنية فى الأبواب الآتية:

١ باب الاستعاذة والبسملة ؛

٢ باب هاء الكناية؛

٣ باب المد ودرجاته؛

٤ باب الهمزتين فى كلمة واحدة؛

٥ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين؛

❺Deux *hamza* dans deux mots distincts successifs ;
❻ *Hamza* individuelle ;
❼Transfert de la voyelle de la *hamza* ;
❽Interrogation double dans le Coran ;
❾Vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés ;
❿ « *Sakt* » et « *liaison* »;
⓫ « *Waqf* » ;
⓬Les «*Yā'*» pronominaux compléments ;
⓭Les «*Yā'*» extrêmes.
⓮Contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*.
Remarque :
Chaque rubrique sera détaillée selon l'ordre ci-haut dans ce qui suit.)

❻باب الهمز المفرد؛
❼باب نقل الهمز؛
❽باب الاستفهام المكرر؛
❾باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من التقاء الساكنين؛
❿باب السكت والإدراج؛
⓫باب الوقف ؛
⓬باب ياءات الإضافة؛
⓭باب الياءات المتطرفة الزائدة فى التلاوة؛
⓮باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى.
ملحوظة: سيتم تفصيل كل باب من هذه الأبواب كما هى مرتبة أعلاه فيما سيأتى.)

❶ Universaux de la narration coranique de *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* : *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*
Explain187 / *Kh. Manssūr*

(*Ruways* a trois modes de lecture entre les deux Sourates : Séparation par la *Basmala*; la *Sakt* sans la *Basmala* et la liaison sans la *Basmala*.)

❶ أصول رويس عن يعقوب الحضرمى البصرى← باب الاستعاذة والبسملة
Explain187 / الشيخ يوسف منصور

(لرويس عن يعقوب الحضرمى البصرى بين السورتين ثلاثة أوجه: الفصل بالبسملة، والسكت بلا بسملة وهو المقدم، والوصل بلا بسملة.)

❷ Universaux de la narration coranique de *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* → Rubrique du *hā'* pronominal
Explain188 / *Kh. Manssūr*

(Tout le monde sait que le *hā'* pronominal est lié à un *hā'* ou à un *wāw bivocalique* s'il est vocalisé entre deux consonnes vocalisées également.

Mais *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawḥ* et *Ruways*, a lu le *hā'* pronominal dans les contextes suivants :

«yu'adihi» de Sourate *«'Ali 'Imrān»*, *«nu'tihi»* de Sourates *«'Ali 'Imrān»* et *«Ach-Chūra»* ,

❷ أصول رويس عن يعقوب الحضرمى البصرى ← باب هاء الكناية
Explain188 / الشيخ يوسف منصور

(من المعروف أن هاء الكناية توصل بياء مدية أو واو مدية إذا كانت متحركة بين متحركين، إلا أن يعقوب البصرى، ومعه راوياه رويس وروح، قرأ مثلا: ﴿يؤده﴾ من آل عمران و﴿نؤته﴾ من آل عمران والشورى و﴿نوله﴾ و﴿نصله﴾ من النساء و﴿فألقه﴾ من النمل و﴿يتقه﴾ من النور و ﴿فيه مهانا﴾ من الفرقان و﴿أنسانيه﴾ من الكهف و﴿عليهِ الله﴾، بكسر الهاء دون صلة.

وقرأ ﴿أرجأه﴾ من الشعراء والأعراف بهمزة ساكنة وضم الهاء دون صلة.

«*nuwallihi*» et «*nuṣlihi*» de Sourate «*An-Nisā'*», «*fa'alqihi*» de Sourate «*An-Naml*», «*yattaqihi*» de Sourate «*An-Nūr*» …, avec vocalisation /i/ et sans liaison.

Prenons un exemple d'application des contextes précédents :

Application:
Hamza 455

❸ Universaux de la narration coranique de *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* ⟶ Rubrique du *bivocalique* et ses degrés
Explain189 / *Kh. Manssūr*

(Dans le cas du bivocalique continu, *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawẖ* et *Ruways*, procède à la *bivocalisation médiane* de l'ordre de quatre voyelles successives.

Alors qu'il procède à une *bivocalisation naturelle* (en deux temps) dans le cas du *bivocalique discontinu*.)

Application:
Hamza 456

❹ Universaux de la narration coranique de *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* ⟶ Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot
Explain190 / *Kh. Manssūr*

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/ car *hamza* d'interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* *déglottalise* les deux *hamza* , comme dans le mot coranique «*'a hinnakum*» du verset 80 de Sourate «*Al-*

وروى رويس ﴿يأته﴾ من طه و ﴿بيده﴾ من البقرة مثلا بكسر الهاء دون صلة، بينما قرأ روْح بصلة الهاء. إليك تطبيق لمثال من السياقات السالفة الذكر: ﴿وَمِنْ أَهْلِ ٱلْكِتَـٰبِ مَنْ إِن تَأْمَنْهُ بِقِنطَارٍ يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ وَمِنْهُم مَّنْ إِن تَأْمَنْهُ بِدِينَارٍ لَّا يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ إِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِ قَآئِمًا (...)﴿٧٤﴾﴾ [آل عمران: 74].

ياسر المزروعي / رويس عن يعقوب الحضرمي.
Hamza 455

❸ أصول رويس عن يعقوب الحضرمي البصري ← باب المد ودرجاته

الشيخ يوسف منصور / Explain189

(قرأ يعقوب الحضرمي البصري، ومعه راوياه روْح ورويس، بالتوسط في المد المتصل، وروى عنه مده ثلاث حركات، لكن العمل على الأول. وقرأ بالقصر في المد المنفصل.

تطبيق: ﴿فَإِن رَّجَعَكَ ٱللَّهُ إِلَىٰ طَآئِفَةٍ مِّنْهُمْ فَٱسْتَـْٔذَنُوكَ لِلْخُرُوجِ فَقُل لَّن تَخْرُجُوا۟ مَعِىَ أَبَدًا وَلَن تُقَـٰتِلُوا۟ مَعِىَ عَدُوًّا ۖ إِنَّكُمْ رَضِيتُم بِٱلْقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَٱقْعُدُوا۟ مَعَ ٱلْخَـٰلِفِينَ ﴿٨٤﴾﴾ [التوبة:84].

ياسر المزروعي / رويس عن يعقوب الحضرمي.
Hamza 456

❹ أصول رويس عن يعقوب الحضرمي البصري ← باب الهمزتين في كلمة واحدة

الشيخ يوسف منصور / Explain190

(إذا اجتمعت همزتان في أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة، فإن رويس يسهل الهمزة الثانية منهما، كما في الكلمة ﴿أَءِنَّكُمْ﴾ من الأعراف؛ بينما يحقق روْح الهمزتين.

تطبيق: ﴿أَءِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ ٱلرِّجَالَ شَهْوَةً مِّن دُونِ ٱلنِّسَآءِۚ بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿٨٠﴾﴾ [الأعراف:80].

ياسر المزروعى / رويس عن يعقوب.

Hamza 457

٥ أصول رويس عن يعقوب الحضرمى البصرى ← باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين

(الهمزتان فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها.

Explain191 / الشيخ يوسف منصور

إذا كانت الهمزتان متفقتين فى الحركة، يسهل رويس الهمزة الثانية.

Explain192 / الشيخ يوسف منصور

وإن كانتا مختلفتين فى الحركة فلهما خمس حالات عند رويس، وهى:

1ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مضمومة، ولم يرد إلا فى قوله ﷻ: ﴿جاء أمة﴾، يسهل الهمزة الثانية بين الهمزة والواو.

2ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مكسورة، يسهل الهمزة الثانية بين الهمزة والياء.

3ـ إذا كانت الأولى مكسورة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية ياء مفتوحة.

4ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية واوا مفتوحة.

5ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مكسورة، فله وجهان: إبدال الهمزة الثانية واوا مكسورة وهو المقدم أداء؛ أو تسهيل الهمزة الثانية بين الهمزة والياء.

تطبيق: ﴿وَهُوَ ٱلَّذِى فِى ٱلسَّمَآءِ إِلَٰهٌ وَفِى ٱلْأَرْضِ إِلَٰهٌۚ وَهُوَ ٱلْحَكِيمُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٨٤﴾﴾ [الزخرف:84].

ياسر المزروعى / رويس عن يعقوب الحضرمى.

’A‘rāf». Cependant, *Rawḥ* glottalise les deux *hamza*.

Application:

Hamza 457

5 Universaux de la narration coranique de *Ruways* d’après *Ya‘qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* → Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs

(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.

Explain191 / *Kh. Manssūr*

Si les deux *hamza* sont concordantes, *Ruways déglottalise* la deuxième *hamza* .

Explain192 / *Kh. Manssūr*

Si les deux *hamza* sont discordantes, *Ruways* lit selon cinq modes différents :

1-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /u/, il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *wāw*.

2-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /i/, il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *yā’*.

3-Si la première est vocalisée par /i/ et la deuxième par /a/, il substitue la deuxième *hamza* par un *yā’* vocalisée par /a/.

4-Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /a/, il substitue la deuxième *hamza* par un *wāw* vocalisée par /a/.

5-Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /i/ :il substitue la deuxième par un *wāw* vocalisé par /i/ ; ou il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *yā’*.

Application:

🔊 *Hamza 458*

❻ Universaux de la narration coranique de *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*→ Rubrique de la *hamza* individuelle

🔊 *Explain193* / *Kh. Manssūr*

(Étant donné que la *hamza* est une consonne glottale, les arabes ont tendance à la diluer par substitution ou *déglottalisation* ou transfert ou élision.
Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawḫ* et *Ruways*,lit par toutes ces procédures de dilution et lit également par la *glottalisation* de la *hamza* .
Il a également glottalisés certains mots que *Ḥafṣ* n'a pas glottalisés.
Ainsi, par exemple, il procède à la substitution de la *hamza* par le *alif* dans l'expression « *yāǧūǧa wa māǧūǧa* » dans le verset 90 de Sourate «*Al-ahf*».

<u>*Application*</u>:

🔊 *Hamza 459*

❼ Universaux de la narration coranique de *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* → Rubrique du transfert de la voyelle de la *hamza* (Le transfert est la vocalisation d'une *consonne avocalique* par la voyelle de la *hamza* qui la devance avec élision de cette *hamza* en transférant sa voyelle vers la consonne *avocalique* qui la précède. *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawḫ* et *Ruways*, procède au transfert de la *hamza* dans l'expression «' *ādan lūlā*» de Sourate «*An-Naǧm* ».
La voyelle /u/ de la *hamza* est en effet transférée au *lām* qui précède ; et la nounation est géminée dans la *lām* vocalisé par /u/ en cas de liaison.
Dans le cas de l'arrêt sur le mot «'*ādan*», la

Hamza 458 🔊

أما روْح عن يعقوب البصرى فهو يحقق الهمزتين مثل حفص عن عاصم الكوفى.

❻ أصول رويس عن يعقوب الحضرمى البصرى ← باب الهمز المفرد

Explain193 / الشيخ يوسف منصور 🔊

(لما كانت الهمزة حرفا بعيد المخرج مال العرب إلى تخفيفها بالإبدال أو التسهيل أو النقل أو الحذف، إلا أن يعقوب الحضرمى البصرى، ومعه راوياه روْح ورويس، قرأ بذلك فى ألفاظ معينة وقرأ بتحقيق الهمز، كما همز ألفاظا لا يهمزها حفص.

وهكذا قرأ بالهمز مثلا فى ﴿كفؤا﴾ ، وبحذف الهمزة مثلا فى ﴿يضاهئون﴾ فى التوبة، وقرأ بإبدال الهمزة ألفا فى ﴿يأجوج ومأجوج﴾ من الكهف. <u>تطبيق:</u> ﴿قَالُواْ يَـٰذَا ٱلْقَرْنَيْنِ إِنَّ يَاجُوجَ وَمَاجُوجَ مُفْسِدُونَ فِي ٱلْأَرْضِ فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ خَرْجًا عَلَىٰٓ أَن تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سُدًّا ﴿٩٠﴾﴾ [الكهف: 90].

ياسر المزروعى / رويس عن يعقوب الحضرمى.

Hamza 459 🔊

❼ أصول رويس عن يعقوب الحضرمى البصرى ← باب نقل الهمز (النقل هو تحريك الحرف الساكن بحركة الهمزة التى بعده مع حذف الهمزة من اللفظ بعد نقل حركتها إلى الحرف الساكن الذى قبلها. وقد قرأ يعقوب الحضرمى البصرى، ومعه روح ورويس، بالنقل فى الألفاظ التالية: قرأ ﴿ عَادًا ٱلْأُولَىٰ ﴾ من النجم بنقل ضمة الهمزة إلى اللام التى قبلها، وإدغام التنوين فى اللام المضمومة فى حالة الوصل.

وإذا وقف على لفظ ﴿عَادًا﴾ فإن له ثلاثة أوجه فى الابتداء:

1ـ الابتداء بهمزة وصل مفتوحة فلام ساكنة فهمزة مضمومة وهو المقدم.

2ـ الابتداء بهمزة وصل مفتوحة فلام مضمومة فواو ساكنة من

reprise est effectuée selon trois modalités différentes (*Voir l'article arabe ci-contre*). *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Baṣrī* rapporte le transfert de la voyelle de la *hamza* dans l'expression «*min 'istabraq*» vers le *nūn* et l'élision de cette *hamza*

Application1:
Hamza 460

Application2:
Hamza 461

8 Universaux de la narration coranique de *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* → Rubrique de l'interrogation double dans le Coran

Explain194 / *Kh. Manssūr*

(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double : *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* affirme dans la première et interroge dans la deuxième dans neuf occurrences, et il affirme dans la première et interrroge dans la deuxième dans deux occurrences
(Voir l'application ci-dessous).
Application :
Hamza 462

9 Universaux de la narration coranique de *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*→ Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés
(Vocalisation par /i/ de la consonne avocalisée (le *nūn* dans l'exemple d'application) si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/ ou/u/.

غير همز.

3ـ الابتداء بلام مضمومة ثم واو مدية.

تطبيق 1: ﴿وَأَنَّهُۥ أَهْلَكَ عَادًا ٱلْأُولَىٰ ﴿٤٩﴾﴾ [النجم: 49]

ياسر المزروعي / رويس عن يعقوب.

Hamza 460

تطبيق 2: وروى رويس عن يعقوب الحضرمي البصري ﴿من استبرق﴾ من الرحمان بنقل حركة الهمزة إلى النون وإسقاط الهمزة. ﴿مُتَّكِـِٔينَ عَلَىٰ فُرُشٍۭ بَطَآئِنُهَا مِنِ اسْتَبْرَقٍۚ وَجَنَى ٱلْجَنَّتَيْنِ دَانٍ ﴿٥٤﴾﴾ [الرحمان:53]

ياسر المزروعي / رويس عن يعقوب.

Hamza 461

٨ أصول رويس عن يعقوب الحضرمي البصري ← باب الاستفهام المكرر في القرآن

Explain194 / الشيخ يوسف منصور

(وهو أحد عشر موضعا: استفهم في الأولى وأخبر في الثانية أيضا بالنسبة لتسع منها؛ وأخبر في الأولى واستفهم في الثانية بالنسبة لموضعين اثنين (أنظر المثال التطبيقي.)

تطبيق: ﴿وَقَالُوٓاْ أَءِذَا كُنَّا عِظَٰمًا وَرُفَٰتًا إِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٤٩﴾﴾

[الإسراء: 49].

ياسر المزروعي / رويس عن يعقوب.

Hamza 462

٩ أصول رويس عن يعقوب الحضرمي البصري ← باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من التقاء الساكنين (حرك الحرف الساكن (النون في المثال التطبيقي) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة ابتداءً. تطبيق:

﴿وَٱنطَلَقَ ٱلْمَلَأُ مِنْهُمْ أَنِ ٱمْشُواْ وَٱصْبِرُواْ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمْۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَىْءٌ يُرَادُ ﴿٦﴾﴾ [ص: 5]

Application :
🔊 Hamza 463

Mais, le mot coranique cité dans l'article arabe fait exception :

Application :
🔊 Hamza 464

⑩ Universaux de la narration coranique de *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* → Rubrique du «*Waqf*»

(*Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣ rī* ainsi que ses deux *coranonarratologues*, procède à l'arrêt par un *hā'* sur tout *tā'* du féminin transcrit dans le *Muṣḥaf* sous forme d'un *tā'* ouvert à la fin des noms, comme dans « *raḥmatu rabbika* » (…)

Il s'arrête également sur certains mots par *hā' As-Sakt* …
Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī rapporte selon *"Aṭ-Ṭayyiba"* l'arrêt par *hā' As-Sakt* sur la pluriel masculin sain, comme sur le mot «*Aṣ-ṣādiqūna*» prononcé «*Aṣ-ṣūdiqūnah*» :

Application:
🔊 Hamza 465

⑪ Universaux de la narration coranique de *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣ rī* → Rubrique du «*Sakt*» et «*liaison*»
(*Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawḥ* et *Ruways*, procède à la liaison dans les contextes coraniques suivants sans faire le *Sakt* :
«*'iwağan qayyiman*» dans Sourate «*Al-Kahf*» avec dissimulation.
«*marqadinā hāḏā*» dans Sourate «*Yāsān*», «*min raq*» dans Sourate «*Al-qiyyāma*» et «*ba*

ياسر المزروعى / رويس عن يعقوب الحضرمى.
Hamza 463 🔊

باستثناء كلمة ﴿أو﴾ قرأها بالضم: ﴿قُلِ ٱدْعُواْ ٱللَّهَ أَوُ ٱدْعُواْ ٱلرَّحْمَٰنَ أَيًّا مَّا تَدْعُواْ فَلَهُ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا وَٱبْتَغِ بَيْنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا ﴿١٠٩﴾﴾ [الإسراء: 109]

ياسر المزروعى / رويس عن يعقوب.
Hamza 464 🔊

⑩ أصول رويس عن يعقوب الحضرمى البصرى ← باب الوقف (وقف يعقوب الحضرمى البصرى، ومعه راوياه رويس وروح، بالهاء على كل تاء تأنيث رسمت فى المصحف تاء مفتوحة فى آخر الأسماء، نحو﴿رحمت ربك﴾ بسورة الزخرف، حيث يقرأها ﴿رحمه﴾ واقفا عليها. ووقف على هذه الألفاظ بهاء السكت: فيم، عم، مم، لم، بم، هو، هى، عليهن، لدى، إلى، يا أسفى، يا حسرتا، ثم ... وروى يعقوب الوقف بهاء السكت على جمع المذكر السالم والملحق به، فى مثل ﴿المتقين﴾، وهذا الوجه لم تنص عليه الدرة بل ورد من طريق الطيبة. تطبيق: ﴿إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُواْ وَجَٰهَدُواْ بِأَمْوَٰلِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلصَّٰدِقُونَ ﴿١٥﴾﴾ [الحجرات:15] ياسر المزروعى / رويس عن يعقوب.
Hamza 465 🔊

⑪ أصول رويس عن يعقوب الحضرمى البصرى ←باب السكت والإدراج (أدرج يعقوب الحضرمى، ومعه راوياه روْح ورويس، المواضع التالية ولم يسكت عليها ﴿عوجا قيما﴾ مع الإخفاء بالكهف، ﴿مرقدنا هذا﴾ بسورة يس، ﴿من راق﴾ بالقيامة، ﴿بل ران﴾ من المطففين مع الإدغام.

تطبيق: ﴿قَالُواْ يَٰوَيْلَنَا مَنۢ بَعَثَنَا مِن مَّرْقَدِنَا هَٰذَا مَا

﴿وَعَدَ ٱلرَّحۡمَٰنُ وَصَدَقَ ٱلۡمُرۡسَلُونَ۝٥١﴾ [يس:51]

ياسر المزروعي / رويس عن يعقوب.

Hamza 466

rāna» dans Sourate « *Al-Muṭaffifīn* » avec gémination.

Application:
Hamza 466

⑫ أصول رويس عن يعقوب الحضرمي البصري ← باب ياءات الإضافة (قرأ يعقوب الحضرمي البصري، ومعه راوياه روْح ورويس، بإسكان ياء الإضافة الواقعة قبل همزة القطع سواء أكانت مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة، وكذلك الواقعة قبل همزة الوصل دون "ألـ" التعريفية إلا ما كان من الاستثناءات.

وفتح هذه الياء قبل همزة الوصل مع "ألـ" التعريفية إلا ما كان من الاستثناءات.

وقرأ ما لم يقع بعده همزة قطع أو وصل بالإسكان إلا ما كان من الاستثناءات.

تطبيق: ﴿إِنِّيٓ ءَامَنتُ بِرَبِّكُمۡ فَٱسۡمَعُونِ۝٢٤﴾ [يس:24].

ياسر المزروعي / رويس عن يعقوب الحضرمي.

Hamza 467

⑫ Universaux de la narration coranique de *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*→ Rubrique des «*yā'* » pronominaux compléments

(*Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawḥ* et *Ruways*, *avocalise* le «*yā'* » pronominal complément («*yā'* » du locuteur) avant une *hamza* stable, qu'elle soit vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, de même pour le «*yā'* » du locuteur avant une *hamza* de liaison sans le «*al*» déterminatif, à exclure les exceptions dans ce domaine.

(…)

Application:
Hamza 467

⑬ أصول رويس عن يعقوب الحضرمي البصري ← باب الياءات المتطرفة الزائدة في التلاوة (الياءات الزوائد هي ياءات متطرفة زائدة في التلاوة وغير ثابتة في الرسم العثماني.

أثبت يعقوب الحضرمي، ومعه راوياه روْح ورويس، الياءات الزائدة وصلا ووقفا سواء كانت في وسط الآية أو على رأسها إلا ما استثني من ذلك.

ومثال المثبت منها ﴿فارهبونِ﴾ من سورة البقرة :

تطبيق: ﴿يَٰبَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ ٱذۡكُرُواْ نِعۡمَتِيَ ٱلَّتِيٓ أَنۡعَمۡتُ عَلَيۡكُمۡ وَأَوۡفُواْ بِعَهۡدِيٓ أُوفِ بِعَهۡدِكُمۡ وَإِيَّٰيَ فَٱرۡهَبُونِ۝٣٩﴾ [البقرة:39]

ياسر المزروعي / رويس عن يعقوب.

Hamza 468

⑬ Universaux de la narration coranique de *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* → Rubrique des « *yā'* » extrêmes

(Les «*yā'*» extrêmes sont des «*yā'*» non transcrits dans le *Muṣḥaf* mais prononcés lors de la psalmodie coranique par certains *coranolecturologues*.
Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawḥ* et *Ruways*,maintient les «*yā'*» extrêmes en cas de liaison et en cas d'arrêt, à l'exception de certains contextes précisés par les références de la science des lectures coraniques, comme le mot «*farhabūnī*» du verset 39 de Sourate «*Al-Baqara*».
Application:
Hamza 468

⑭ أصول رويس عن يعقوب الحضرمي البصري ← باب

⑭ Universaux de la narration coranique de

Ruways d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*→ Rubrique des contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*

(L'objectif n'est pas d'englober tous les contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration :

- *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* a procédé à l'amalgamation /i/, /u/ dans les mots coraniques cités dans l'article arabe ci-contre.

كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط :

- قام رويس عن يعقوب الحضرمى البصرى بإشمام الكسر فى الكلمات القرآنية التالية : ﴿ وَقِيلَ - وغِيضَ - وَجِاْيٓءَ - وحِيلَ - وسِيقَ - سِيٓءَ - سِيٓئَتْ﴾ ، ونطبق منها على سياقين اثنين

للتوضيح: ﴿وَقِيلَ يَـٰٓأَرْضُ ٱبْلَعِى مَآءَكِ وَيَـٰسَمَآءُ أَقْلِعِى وَغِيضَ ٱلْمَآءُ وَقُضِىَ ٱلْأَمْرُ وَٱسْتَوَتْ عَلَى ٱلْجُودِىِّ ۖ وَقِيلَ بُعْدًا لِّلْقَوْمِ ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿٤٤﴾﴾ [هود:44].

ياسر المزروعى / رويس عن يعقوب.

Application 1:
Hamza 469

Hamza 469

﴿وَلَمَّا جَآءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِىٓءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالَ هَـٰذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ ﴿٧٧﴾﴾

[هود: 77]

ياسر المزروعى / رويس عن يعقوب.

Application 2:
Hamza 470

Hamza 470

❶Universaux de la narration coranique de *Rawḥ* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* (Les universaux spécifiques à cette lecture coranique sont organisés dans les rubriques suivantes :

1 *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*;
2 *Hā'* pronominal ;
3 *Bivocalique* et ses degrés ;
4 Deux *hamza* dans un seul mot ;
5 Deux *hamza* dans deux mots distincts successifs ;
6 *Hamza* individuelle ;
7 Transfert de la voyelle de la *hamza* ;
8 Interrogation double dans le Coran ;
9 Vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés ;
10 « *Sakt* » et « *liaison* »;

أصول روْح عن يعقوب (يتم تنظيم هذه الأصول الخاصة بهذه الرواية القرآنية فى الأبواب الآتية:

١ باب الاستعاذة والبسملة ؛
٢ باب هاء الكناية؛
٣ باب المد ودرجاته؛
٤ باب الهمزتين فى كلمة واحدة؛
٥ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين؛
٦ باب الهمز المفرد؛
٧ باب نقل الهمز؛
٨ باب الاستفهام المكرر؛
٩ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من التقاء الساكنين؛
١٠ باب السكت والإدراج؛
١١ باب الوقف ؛

⓫ «*Waqf* » ;
⓬Les «*Yā’* » pronominaux compléments ;
⓭Les «*Yā’* » extrêmes.
⓮Contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d’après *‘Āṣim ‘Al-Kūfī*.
Remarque :
Chaque rubrique sera détaillée selon l’ordre ci-haut dans ce qui suit.)

⓬باب ياءات الإضافة؛
⓭باب الياءات المتطرفة الزائدة فى التلاوة.
⓮باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى.
ملحوظة: سيتم تفصيل كل باب من هذه الأبواب كما هى مرتبة أعلاه فيما سيأتى.)

❶ Universaux de la narration coranique de *Rawḥ* d’après *Ya‘qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* ⟶ Rubrique de *Al-Isti’ātha et Al-Basmala*

Explain195 / *Kh. Manssūr*

(*Rawḥ* a trois modes de lecture entre les deux Sourates : Séparation par la *Basmala*; la *Sakt* sans la *Basmala;* et la liaison sans la *Basmala*.)

❶ أصول روْح عن يعقوب← باب الاستعاذة والبسملة

Explain195 / الشيخ يوسف منصور

(لروْح عن يعقوب الحضرمى البصرى بين السورتين ثلاثة أوجه: الفصل بالبسملة، والسكت بلا بسملة وهو المقدم، والوصل بلا بسملة.)

❷ Universaux de la narration coranique de *Rawḥ* d’après*Ya‘qūb*⟶ Rubrique du *hā’* pronominal

Explain196 / *Kh. Manssūr*

(Tout le monde sait que le *hā’* pronominal est lié à un *yā’* ou à un *wāw bivocalique* s’il est vocalisé entre deux consonnes vocalisées également.

Mais *Ya‘qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawḫ* et *Ruways*, a lu le *hā’* pronominal dans les contextes suivants : *«yu’adihi»* de Sourate «*’Ali ‘Imrān*», «*nu’tihi*» de Sourates «*’Ali ‘Imrān*» et «*Ach-Chūra*» , «*nuwallihi*» et *«nuṣlihi»* de Sourate «*An-Nisā’*», *«fa’alqihi»* de Sourate «*An-Naml*», *«yattaqihi»* de Sourate *«An-Nūr»* …, avec vocalisation /i/ et sans liaison.

Prenons un exemple d’application des contextes précédents :

❷ أصول روْح عن يعقوب← باب هاء الكناية

Explain196 / الشيخ يوسف منصور

(من المعروف أن هاء الكناية توصل بياء مدية أو واو مدية إذا كانت متحركة بين متحركين، إلا أن يعقوب البصرى، ومعه راوياه رويس وروح، قرأ مثلا: ﴿يؤده﴾ من آل عمران و﴿نؤته﴾ من آل عمران والشورى و﴿نوله﴾ و﴿نصله﴾ من النساء و﴿فألقه﴾ من النمل و﴿يتقه﴾ من النور و ﴿فيه مهانا﴾ من الفرقان و﴿أنسانيه﴾ من الكهف و﴿عليهِ الله﴾، بكسر الهاء دون صلة.

وقرأ ﴿أرجأه﴾ من الشعراء والأعراف بهمزة ساكنة وضم الهاء دون صلة.

وروى رويس ﴿يأته﴾ من طه و ﴿بيده﴾ من البقرة مثلا بكسر الهاء دون صلة، بينما قرأ روْح بصلة الهاء. إليك

تطبيق لمثال من السياقات السالفة الذكر: ﴿وَمِنْ أَهْلِ ٱلْكِتَـٰبِ مَنْ إِن تَأْمَنْهُ بِقِنطَارٍ يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ وَمِنْهُم مَّنْ إِن تَأْمَنْهُ بِدِينَارٍ لَّا يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ إِلَّا مَا دُمْتَ

__Application__:
🔊 *Hamza 471*

❸ Universaux de la narration coranique de *Rawḥ* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*→ Rubrique du *Bivocalique* et ses degrés
🔊 *Explain197* / *Kh. Manssūr*

(Dans le cas du bivocalique continu, *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawḥ* et *Ruways*, procède à la *bivocalisation médiane* de l'ordre de quatre voyelles successives.

Alors qu'il procède à une *bivocalisation naturelle* (en deux temps) dans le cas du *bivocalique discontinu*.)

__Application__:
🔊 *Hamza 472*

❹ Universaux de la narration coranique de *Rawḥ* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* → Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot
🔊 *Explain198* / *Kh. Manssūr*

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/ car *hamza* d'interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Rawḥ* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī glottalise* les deux *hamza* , comme dans le mot coranique
«'a'innakum» du verset 80 de Sourate *«Al-'A'rāf»*.
__Application__:
🔊 *Hamza 473*

❺ Universaux de la narration coranique de *Rawḥ* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* → Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs
(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots

عَلَيْهِ قَآئِمًا (...)﴾ [آل عمران: 74].

ياسر المزروعى / روْح عن يعقوب.
🔊 *Hamza 471*

❸ أصول روْح عن يعقوب← باب المد ودرجاته
🔊 *Explain197* / الشيخ يوسف منصور

(قرأ يعقوب الحضرمى البصرى، ومعه راوياه روْح ورويس، بالتوسط فى المد المتصل، وروى عنه مده ثلاث حركات، لكن العمل على الأول. وقرأ بالقصر فى المد المنفصل.

__تطبيق__: ﴿فَإِن رَّجَعَكَ ٱللَّهُ إِلَىٰ طَآئِفَةٍ مِّنْهُمْ فَٱسْتَـْٔذَنُوكَ لِلْخُرُوجِ فَقُل لَّن تَخْرُجُواْ مَعِىَ أَبَدًا وَلَن تُقَٰتِلُواْ مَعِىَ عَدُوًّا إِنَّكُمْ رَضِيتُم بِٱلْقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَٱقْعُدُواْ مَعَ ٱلْخَٰلِفِينَ ۝٨٤﴾ [التوبة:84].

ياسر المزروعى / روْح عن يعقوب.
🔊 *Hamza 472*

❹ أصول روْح عن يعقوب← باب الهمزتين فى كلمة واحدة
🔊 *Explain198* / الشيخ يوسف منصور

(إذا اجتمعت همزتان فى أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة، فإن روْح يحقق الهمزتين ، كما فى الكلمة ﴿أَءِنَّكُمْ﴾ من الأعراف: ﴿أَءِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ ٱلرِّجَالَ شَهْوَةً مِّن دُونِ ٱلنِّسَآءِ بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ۝٨٠﴾ [الأعراف:80].

ياسر المزروعى / رواية روْح عن يعقوب.
🔊 *Hamza 473*

❺ أصول روْح عن يعقوب← باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين (الهمزتان فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها.

إذا كانت الهمزتان متفقتين فى الحركة، يحقق روْح الهمزتين.

وإن كانتا مختلفتين فى الحركة فمذهب روْح هو على الدوام تحقيق الهمزتين.

تطبيق: ﴿وَهُوَ ٱلَّذِى فِى ٱلسَّمَآءِ إِلَٰهٌ وَفِى ٱلْأَرْضِ إِلَٰهٌ وَهُوَ ٱلْحَكِيمُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٨٤﴾﴾ [الزخرف:84]

ياسر المزروعى / روْح عن يعقوب.

Hamza 474

٦ أصول روْح عن يعقوب← باب الهمز المفرد

Explain199 / الشيخ يوسف منصور

(لما كانت الهمزة حرفا بعيد المخرج مال العرب إلى تخفيفها بالإبدال أو التسهيل أو النقل أو الحذف، إلا أن يعقوب الحضرمى البصرى، ومعه راوياه روْح ورويس، قرأ بذلك فى ألفاظ معينة وقرأ بتحقيق الهمز، كما همز ألفاظا لا يهمزها حفص. وهكذا قرأ بالهمز مثلا فى ﴿كفؤا﴾ ، وبحذف الهمزة مثلا فى ﴿يضاهئون﴾ فى التوبة، وقرأ بإبدال الهمزة ألفا فى ﴿يأجوج ومأجوج﴾ من الكهف.

تطبيق: ﴿قَالُوا۟ يَٰذَا ٱلْقَرْنَيْنِ إِنَّ يَاجُوجَ وَمَاجُوجَ مُفْسِدُونَ فِى ٱلْأَرْضِ فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ خَرْجًا عَلَىٰٓ أَن تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سُدًّا ﴿٩٠﴾﴾ [الكهف: 90].

ياسر المزروعى / رواية روْح عن يعقوب.

Hamza 475

٧ أصول روْح عن يعقوب← باب نقل الهمز (النقل هو تحريك الحرف الساكن بحركة الهمزة التى بعده مع حذف الهمزة من اللفظ بعد نقل حركتها إلى الحرف الساكن الذى قبلها.

وقد قرأ يعقوب الحضرمى البصرى، ومعه روح ورويس، بالنقل فى الألفاظ التالية: قرأ ﴿ عَادًا ٱلْأُولَىٰ ﴾ من النجم بنقل ضمة الهمزة إلى اللام التى قبلها، وإدغام التنوين فى اللام المضمومة فى حالة الوصل. وإذا وقف على لفظ ﴿عَادًا ﴾ فإن له ثلاثة

distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.

Si les deux *hamza* sont concordantes, *Rawḥ* les *glottalise* toutes les deux.

Si les deux *hamza* sont discordantes, *Rawḥ* les glottalise également.

Application:
Hamza 474

6 Universaux de la narration coranique de *Rawḥ* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*→ Rubrique de la *hamza* individuelle
Explain199 / *Kh. Manssūr*

(Étant donné que la *hamza* est une consonne glottale, les arabes ont tendance à la diluer par substitution ou *déglottalisation* ou transfert ou élision.
Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawẖ* et *Ruways*,lit par toutes ces procédures de dilution et lit également par la *glottalisation* de la *hamza* .
Il a également glottalisés certains mots que *Ḥafṣ* n'a pas glottalisés.
Ainsi, par exemple, il procède à la substitution de la *hamza* par le alif dans l'expression « *yāgūga wa māgūga* » dans le verset 90 de Sourate *«Al-ahf»*.

Application:
Hamza 475

7 Universaux de la narration coranique de *Rawḥ* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* → Rubrique du transfert de la voyelle de la *hamza*
(Le transfert est la vocalisation d'une *consonne avocalique* par la voyelle de la *hamza* qui la devance avec élision de cette *hamza* en transférant sa voyelle vers la consonne *avocalique* qui la précède.
Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawẖ* et *Ruways*, procède au transfert de la *hamza* dans l'expression «*'ādan lūlā*» de Sourate *«An-*

Nağm ». La voyelle /u/ de la *hamza* est en effet transférée au *lām* qui précède ; et la nounation est géminée dans la *lām* vocalisé par /u/ en cas de liaison.
Dans le cas de l'arrêt sur le mot « *'ādan*» , la reprise est effectuée selon trois modalités différentes
(*Voir l'article arabe ci-contre*).

أوجه فى الابتداء:

1ـ الابتداء بهمزة وصل مفتوحة فلام ساكنة فهمزة مضمومة وهو المقدم.

2ـ الابتداء بهمزة وصل مفتوحة فلام مضمومة فواو ساكنة من غير همز.

3ـ الابتداء بلام مضمومة ثم واو مدية.

<u>Application</u>:
Hamza 476

<u>تطبيق</u>: ﴿وَأَنَّهُۥٓ أَهۡلَكَ عَادًا ٱلۡأُولَىٰ ۝٤٩﴾ [النجم: 49]

ياسر المزروعى / روْح عن يعقوب.
Hamza 476

8 Universaux de la narration coranique de *Rawḥ* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* → Rubrique de l'interrogation double dans le Coran
Explain200 / *Kh. Manssūr*

٨ أصول روْح عن يعقوب← باب الاستفهام المكرر فى القرآن

Explain200 / الشيخ يوسف منصور

(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double : *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* affirme dans la première et interroge dans la deuxième dans neuf occurrences, et il affirme dans la première et interrroge dans la deuxième dans deux occurrences
(*Voir l'application ci-dessous*).

(وهو أحد عشر موضعا: استفهم فى الأولى وأخبر فى الثانية أيضا بالنسبة لتسع منها؛ وأخبر فى الأولى واستفهم فى الثانية بالنسبة لموضعين اثنين (أنظر المثال التطبيقى.)

<u>Application</u> :
Hamza 477

<u>تطبيق</u>: ﴿وَقَالُوٓاْ أَءِذَا كُنَّا عِظَٰمٗا وَرُفَٰتًا إِنَّا لَمَبۡعُوثُونَ خَلۡقٗا جَدِيدٗا ۝٤٩﴾ [الإسراء: 49].

ياسر المزروعى / روْح عن يعقوب.
Hamza 477

9 Universaux de la narration coranique de *Rawḥ* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés

٩ أصول روْح عن يعقوب← باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من التقاء الساكنين (حرك الحرف الساكن (النون فى المثال التطبيقى) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة ابتداءً.

(Vocalisation par /i/ de la consonne avocalisée (le *nūn* dans l'exemple d'application) si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/ ou /u/.

<u>Application</u> :
Hamza 478

<u>تطبيق</u>:

﴿وَٱنطَلَقَ ٱلۡمَلَأُ مِنۡهُمۡ أَنِ ٱمۡشُواْ وَٱصۡبِرُواْ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمۡۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيۡءٞ يُرَادُ ۝٥﴾ [ص: 5]

ياسر المزروعى / رواية روْح عن يعقوب.
Hamza 478

Mais, le mot coranique cité dans l'article arabe

باستثناء كلمة ﴿أو﴾ قرأها بالضم:

﴿قُلِ ٱدۡعُواْ ٱللَّهَ أَوِ ٱدۡعُواْ ٱلرَّحۡمَٰنَۖ أَيّٗا مَّا تَدۡعُواْ فَلَهُ ٱلۡأَسۡمَآءُ ٱلۡحُسۡنَىٰۚ وَلَا تَجۡهَرۡ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتۡ بِهَا وَٱبۡتَغِ بَيۡنَ ذَٰلِكَ سَبِيلٗا ١٠٩﴾ [الإسراء: 109]

ياسر المزروعى / روْح عن يعقوب.

Hamza 479

fait exception :

Application :

Hamza 479

❿ أصول روْح عن يعقوب ← باب الوقف (وقف يعقوب الحضرمى البصرى، ومعه راوياه رويس وروح، بالهاء على كل تاء تأنيث رسمت فى المصحف تاء مفتوحة فى آخر الأسماء، نحو ﴿رحمت ربك﴾ بسورة الزخرف، حيث يقرأها ﴿رحمه﴾ واقفا عليها. ووقف على هذه الألفاظ بهاء السكت: فيم، عم، مم، لم، بم، هو، هى، عليهن، لدى، إلى، يا أسفى، يا حسرتا، ثم ...

وروى يعقوب الوقف بهاء السكت على جمع المذكر السالم والملحق به، فى مثل ﴿المتقين﴾، وهذا الوجه لم تنص عليه الدرة بل ورد من طريق الطيبة. تطبيق: ﴿إِنَّمَا ٱلۡمُؤۡمِنُونَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ ثُمَّ لَمۡ يَرۡتَابُواْ وَجَٰهَدُواْ بِأَمۡوَٰلِهِمۡ وَأَنفُسِهِمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِۚ أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلصَّٰدِقُونَ ١٥﴾ [الحجرات:15]

ياسر المزروعى / روْح عن يعقوب.

Hamza 480

❿ Universaux de la narration coranique de *Rawḥ* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* → Rubrique du «*Waqf*»

(*Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣ rī* ainsi que ses deux coranonarratologues, procède à l'arrêt par un *hā'* sur tout *tā'* du féminin transcrit dans le *Muṣḥaf* sous forme d'un *tā'* ouvert à la fin des noms, comme dans « *raḥmatu rabbika* » (…)

Il s'arrête également sur certains mots par *hā' As-Sakt* …

Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī rapporte selon "*Aṭ-Ṭayyiba*" l'arrêt par *hā' As-Sakt* sur la pluriel masculin sain, comme sur le mot «*Aṣ-ṣādiqūna*» prononcé «*Aṣ-ṣādiqūnah*» :

Application:

Hamza 480

⓫ أصول روْح عن يعقوب← باب السكت والإدراج (أدرج يعقوب الحضرمى، ومعه راوياه روْح ورويس، المواضع التالية ولم يسكت عليها ﴿عوجا قيما﴾ مع الإخفاء بالكهف، ﴿مرقدنا هذا﴾ بسورة يس، ﴿من راق﴾ بالقيامة، ﴿بل ران﴾ من المطففين مع الإدغام.

تطبيق: ﴿قَالُواْ يَٰوَيۡلَنَا مَنۢ بَعَثَنَا مِن مَّرۡقَدِنَاۜ هَٰذَا مَا وَعَدَ ٱلرَّحۡمَٰنُ وَصَدَقَ ٱلۡمُرۡسَلُونَ ٥١﴾ [يس:51]

ياسر المزروعى / روْح عن يعقوب.

⓫ Universaux de la narration coranique de *Rawḥ* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣ rī* → Rubrique de «Sakt» et «liaison» (*Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawḥ* et *Ruways*, procède à la liaison dans les contextes coraniques suivants sans faire le *Sakt* :
«' iwağan qayyiman» dans Sourate *«Al-Kahf»* avec dissimulation.
«*marqadinā hāḏā*» dans Sourate «*Yāsīn*», «*min raq*» dans Sourate «Al-qiyyāma» et «*ba rāna*» dans Sourate « *Al-Muṭaffifīn* » avec gémination.

Application:
🔊 Hamza 481

⓬ Universaux de la narration coranique de *Rawḥ* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*→ Rubrique des «yā'» pronominaux compléments

(*Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawẖ* et *Ruways*, *avocalise* le «yā'» pronominal complément («yā'» du locuteur) avant une *hamza* stable, qu'elle soit vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, de même pour le «*yā'*» du locuteur avant une *hamza* de liaison sans le «*al*» déterminatif, à exclure les exceptions dans ce domaine. (…)

Application:
🔊 Hamza 482

⓭ Universaux de la narration coranique de *Rawḥ* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* → Rubrique des « *yā'*» extrêmes

(Les «*yā'*» extrêmes sont des «*yā'*» non transcrits dans le *Muṣḥaf* mais prononcés lors de la psalmodie coranique par certains *coranolecturologues*.
Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawẖ* et *Ruways*,maintient les «*yā'*» extrêmes en cas de liaison et en cas d'arrêt, à l'exception de certains contextes précisés par les références de la science des lectures coraniques, comme le mot «*farhabūnī*» du verset 39 de Sourate «*Al-Baqara*».
Application:
🔊 Hamza 483

⓮ Universaux de la narration coranique de *Rawḥ* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*→ Rubrique des contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*
(L'objectif n'est pas d'englober tous les

Hamza 481 🔊

⑫ أصول روْح عن يعقوب← باب ياءات الإضافة (قرأ يعقوب الحضرمى البصرى، ومعه راوياه روْح ورويس، بإسكان ياء الإضافة الواقعة قبل همزة القطع سواء أكانت مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة، وكذلك الواقعة قبل همزة الوصل دون "ألـ" التعريفية إلا ما كان من الاستثناءات.

وفتح هذه الياء قبل همزة الوصل مع "ألـ" التعريفية إلا ما كان من الاستثناءات.

وقرأ ما لم يقع بعده همزة قطع أو وصل بالإسكان إلا ما كان من الاستثناءات.

تطبيق: ﴿إِنِّي ءَامَنتُ بِرَبِّكُمْ فَٱسْمَعُونِ ۝٢٤﴾ [يس:24].

ياسر المزروعي / رواية روْح عن يعقوب.

Hamza 482 🔊

⑬ أصول روْح عن يعقوب← باب الياءات المتطرفة الزائدة فى التلاوة (الياءات الزوائد هى ياءات متطرفة زائدة فى التلاوة وغير ثابتة فى الرسم العثمانى.

أثبت يعقوب الحضرمى، ومعه راوياه روْح ورويس، الياءات الزائدة وصلا ووقفا سواء كانت فى وسط الآية أو على رأسها إلا ما استثنى من ذلك.

ومثال المثبت منها ﴿فارهبونِ﴾ من سورة البقرة :

تطبيق: ﴿يَٰبَنِيٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ٱذْكُرُواْ نِعْمَتِيَ ٱلَّتِيٓ أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَوْفُواْ بِعَهْدِيٓ أُوفِ بِعَهْدِكُمْ وَإِيَّٰيَ فَٱرْهَبُونِ ۝٣٩﴾ [البقرة:39]

ياسر المزروعى / روْح عن يعقوب.

Hamza 483 🔊

⑭ أصول روْح عن يعقوب← باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط :

ـ قرأ روْح عن يعقوب الحضرمى البصرى ، وكذلك فعل

contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration :
- *Rawḥ* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* a lu l'expression coranique *« lā khawfun 'alayhim »* en vocalisant le le *fa'* de *«khawfun »* par */a/* sans nounation *:*
Application:
Hamza 484

Universaux de la narration coranique de *Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī*
(Les universaux spécifiques à cette lecture coranique sont organisés dans les rubriques suivantes :
1 *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*;
2 *Mīm* du pluriel et « *Hā'* » du pronom;
3 *Hā'* pronominal ;
4 *Bivocalique* et ses degrés ;
5 Deux *hamza* dans un seul mot ;
6 Deux *hamza* dans deux mots distincts successifs ;
7 *Hamza* individuelle ;
8 Transfert de la voyelle de la *hamza* ;
9 Interrogation double dans le Coran ;
10 Vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés ;
11 Explicitation et gémination ;
12 « *Sakt* » et « *Waqf* ».
Remarque :
Chaque rubrique sera détaillée selon l'ordre ci-haut dans ce qui suit.)

1 Universaux de la narration coranique de *Isāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī*: *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*
Explain201 / Dr. Adnān
(*Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī* procède à la liaison des deux Sourates successives, sauf entre «*An-Nās*» et

رويس، ﴿لَا خَوۡفٌ عَلَيۡهِمۡ﴾ بفتح فاء ﴿خَوۡفٌ﴾ دون تنوين:﴿أَلَآ إِنَّ أَوۡلِيَآءَ ٱللَّهِ لَا خَوۡفَ عَلَيۡهِمۡ وَلَا هُمۡ يَحۡزَنُونَ ٦٢﴾ [يونس: 62]
ياسر المزروعى / رواية روْح عن يعقوب.
Hamza 484

أصول رواية إسحاق الوراق عن خلف البزار الكوفى (يتم تنظيم هذه الأصول الخاصة بهذه الرواية القرآنية فى الأبواب الآتية:
١ باب الاستعاذة والبسملة؛
٢ باب ميم الجمع وهاء الضمير؛
٣ باب هاء الكناية؛
٤ باب المد ودرجاته؛
٥ باب الهمزتين فى كلمة واحدة؛
٦ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين؛
٧ باب الهمز المفرد؛
٨ باب نقل الهمز؛
٩ باب الاستفهام المكرر؛
١٠ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من التقاء الساكنين؛
١١ باب الإظهار والإدغام؛
١٢ باب السكت والوقف.
ملحوظة:
سيتم تفصيل كل باب من هذه الأبواب كما هى مرتبة أعلاه فيما سيأتى.)

١ أصول رواية إسحاق الوراق عن خلف البزار الكوفى ← باب الاستعاذة والبسملة
Explain201 / د.عدنان العرضى
(قرأ إسحاق الوراق عن خلف البزار بترك البسملة بين السورتين سوى، سورة الناس مع سورة الفاتحة، ووصل آخر السورة بأول السورة اللاحقة.
أما بين الناس والفاتحة فله كالباقين فيه البسملة قولا واحدا.

«*Al-Fātiḥa*» là où il lit avec la *Basmala* en un seul bloc.)

❷ Universaux de la narration coranique de *Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī* → Rubrique du *mīm* du pluriel et «*hā'*» du pronom
Explain202 / *Kh. Manssūr*

(*Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī* vocalise le *mīm* du pluriel et le «*hā'*» du pronom qui le précède par la voyelle /u/, s'il est précédé par un *yā'* avocalique ou par une voyelle /i/ et suivi du «*al*» déterminatif , comme dans l'expression coranique «*'alayhumūlqur'ānu*» du verset 21 de Sourate «*Al-Inchiqāq*» :
Application:
Hamza 485

❸ Universaux de la narration coranique de *Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī* → Rubrique du *hā'* pronominal
Explain203 / *Dr. Adnān*

(*Khalaf Al-Kūfī*, ainsi que son coranonarratologue *Isāq*, a lu «*'arğ ihi*» de Sourates «*Al-'A'rāf*» et «*Ach-Chu'arā'*» et «*'alqihi*» de Sourate «*An-Naml*» par vocalisation /i/ du *hā'* pronominal, mais également par liaison. Il a lu « *yattaqihi* » de Sourate «*An-Nār*» et «*yarḍahu lakum*» de Sourate «*Az-Zumar*» par liaison du *hā'*. Il a lu «*fihi muhānā*» par vocalisation /i/…

Prenons un exemple d'application des contextes précédents :

Application:
Hamza 486

❹ Universaux de la narration coranique de *Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī* → Rubrique du *bivocalique* et ses degrés
Explain204 / *Dr. Adnān*

(Le *bivocalique continu* se produit lorsque la

واختار له بعض أهل الأداء السكت فى الأربع الزهر، والمختار عدم التفرقة بينهن وبين غيرهين.)

❷ أصول رواية إسحاق الوراق عن خلف البزار الكوفى ←
باب ميم الجمع وهاء الضمير
Explain202 / الشيخ يوسف منصور

(يضم إسحاق الوراق عن خلف البزار الكوفى ميم الجمع وهاء الضمير التى قبلها إذا جاء قبلها ياء ساكنة أو كسرة وبعدها "ألـ" التعريفية، كما فى ﴿عَلَيۡهِمُ ٱلۡقُرۡءَانُ﴾ من قوله ﷻ:

﴿وَإِذَا قُرِئَ عَلَيۡهِمُ ٱلۡقُرۡءَانُ لَا يَسۡجُدُونَ ۩ ٢١﴾ [الانشقاق: 21]

مفتاح محمد السلطنى/ إسحاق عن خلف .
Hamza 485

❸ أصول رواية إسحاق الوراق عن خلف البزار الكوفى ←
باب هاء الكناية
Explain203 / د.عدنان العرضى

(قرأ خلف البزار، ومثله إسحاق الوراق الذى روى عنه: ﴿أرجِهِ﴾ فى الأعراف والشعراء، و ﴿فألقِهِ﴾ فى النمل بكسر هاء الضمير، وصلتها فيهما. و﴿يتقِهِ﴾ فى النور و﴿يرضه لكم﴾ فى الزمر بصلة الهاء فيهما. و﴿فيه مهانا﴾ بقصر الهاء. و﴿وما أنسانيه﴾ فى الكهف، و﴿عليهِ الله﴾ فى الفتح بكسر الهاء فيهما. وحذف هاء ﴿يتسنه﴾ و﴿اقتده﴾ وصلا وأثبتها وقفا. إليك تطبيق لمثال من السياقات السالفة الذكر: ﴿قَالُوٓاْ أَرۡجِهِۦ وَأَخَاهُ وَأَرۡسِلۡ فِي ٱلۡمَدَآئِنِ حَٰشِرِينَ ١١١﴾ [الأعراف:111]

مفتاح محمد السلطنى / إسحاق عن خلف .
Hamza 486

❹ أصول رواية إسحاق الوراق عن خلف البزار الكوفى ←
باب المد ودرجاته
Explain204 / د.عدنان العرضى

(المد المتصل هو إذا اجتمع حرف المد والهمزة فى كلمة

consonne ivocalique et la *hamza* se rencontrent dans un seul mot, comme dans le mot «*yachā'*» ; et le *bivocalique discontinu* se produit lorsque la *consonne bivocalique* et la *hamza* se trouvent dans deux mots distincts, comme dans l'expression «*bihī' anfusahum*».

(*Voir l'exemple d'application*).

Dans ces deux types de *bivocalique*, *Khalaf Al-Kūfī*, ainsi que ses deux coranonarratologues *Isāq* et *Idrīs*, procède à la *bivocalisation médiane* de l'ordre de quatre voyelles successives.

Application:
🔊 Hamza 487

5 Universaux de la narration coranique *Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī* → Rubrique des deux ***hamza*** dans un seul mot
🔊 Explain205 / Dr. Adnān

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza* d'interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Khalaf Al-Kūfī*, ainsi que ses deux coranonarratologues *Isāq* et *Idrīs*, réalise les deux *hamza* comme le fait *Ḥafṣ*.

Application:
🔊 Hamza 488

6 Universaux de la narration coranique de *Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī* → Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs
(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot. *Khalaf Al-Kūfī*, ainsi que ses deux coranonarratologues *Isāq* et *Idrīs*, réalise

واحدة، كما في ﴿يشاء﴾؛ والمد المنفصل هو إذا اجتمع حرف المد والهمزة في كلمتين منفصلتين، كما في ﴿في أمها﴾. وقرأ خلف البزار الكوفي، ومعه راوياه إدريس وإسحاق، بتوسط المد المتصل والمنفصل قولا واحدا.

تطبيق: ﴿بِئْسَمَا ٱشْتَرَوْا۟ بِهِۦٓ أَنفُسَهُمْ أَن يَكْفُرُوا۟ بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بَغْيًا أَن يُنَزِّلَ ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ ۖ فَبَآءُو بِغَضَبٍ عَلَىٰ غَضَبٍ ۚ وَلِلْكَٰفِرِينَ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩٠﴾﴾ [البقرة:90].

مفتاح محمد السلطني / إسحاق عن خلف .
🔊 Hamza 487

٥ أصول رواية إسحاق الوراق عن خلف البزار الكوفي ← باب الهمزتين في كلمة واحدة
🔊 Explain205 / د.عدنان العرضي

(إذا اجتمعت همزتان في أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة؛ ومذهب خلف البزار، ومعه راوياه إدريس الحداد وإسحاق الوراق، هو تحقيق الهمزتين مثل حفص.

تطبيق: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾﴾ [البقرة:6].

مفتاح محمد السلطني / إسحاق عن خلف.
🔊 Hamza 488

٦ أصول رواية إسحاق الوراق عن خلف البزار الكوفي ← باب الهمزتين في كلمتين متتابعتين (الهمزتان في كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان في كلمتين بأن تكون الأولى في آخر الكلمة والثانية في أول الكلمة التي تليها.

ومذهب خلف البزار، ومعه راوياه إدريس الحداد وإسحاق الوراق، هو تحقيق الهمزتين مثل حفص.

(glottalise) les deux *hamza* , comme dans « *hā'ulā'i'illā* » du verset 15 de Sourate « ṣād ».

<u>*Application*</u>:
Hamza 489

❼ Universaux de la narration coranique de *Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī* → Rubrique de la *hamza* individuelle

(*Khalaf Al-Kūfī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues* *Isāq* et *Idrīs*, lit par glottalisation de la *hamza avocalisée* ou vocalisée comme dans «*Al-ma' kūl*».

<u>*Application*</u>:
Hamza 490

Toutefois, nous précisons ici que *Isāq Al-Warrāq substitue la hamza avocalisée dans les deux mots : « Ath-thi'b » et « ya'gūga wa ma'gūga » ; il procède à l'élision de la hamza dans « yuḍāhi'ūna » ; et il fait le transfert de la voyelle de la hamza à la consonne avocalisée dans les mots, comme : « fas'al », « fas'alūhum » , « was'al ».*

<u>*Application*</u>:
Hamza 491

❽ Universaux de la narration coranique de *Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī* → Rubrique du transfert de la voyelle de la *hamza*

(*Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī* fait le transfert de la voyelle de la *hamza* vers le *sīn* avec élision de la *hamza* dans les mots suivants : *«wasal»*, *«fasal»* , *«wasalū»*, *«fasalū»* et *«fasalūhunna»*.
En effet, les mots d'origine sont : *«was'al»*, *«fas'al»* , *«was'alū»*, *«fas'alū»* et *«fas'alūhunna»*.

<u>تطبيق</u>: ﴿وَمَا يَنظُرُ هَٰٓؤُلَآءِ إِلَّا صَيۡحَةٗ وَٰحِدَةٗ مَّا لَهَا مِن فَوَاقٖ ١٥﴾ [ص:15].

مفتاح محمد السلطنى / إسحاق عن خلف.
Hamza 489

٧ أصول رواية إسحاق الوراق عن خلف البزار الكوفى ←

باب الهمز المفرد (قرأ خلف البزار، ومعه راوياه إدريس الحداد وإسحاق الوراق، بتحقيق الهمزة الساكنة أو المتحركة، كما فى ﴿مأكول﴾: ﴿فَجَعَلَهُمۡ كَعَصۡفٖ مَّأۡكُولِۭ ٥﴾ [الفيل: 5].

مفتاح محمد السلطنى / إسحاق عن خلف.
Hamza 490

إلا أن إسحاق أبدل الهمزة الساكنة فى الكلمات : ﴿الذئب﴾ و ﴿يأجوج و مأجوج﴾؛ وأسقط الهمزة فى ﴿يضاهئون﴾؛ ونقل حركة الهمزة للساكن قبلها فى : ﴿فَسْئَلْ﴾ و ﴿فَسْئَلُوهُم﴾ و ﴿وَسْئَل﴾.

<u>تطبيق</u>: ﴿وَلَقَدۡ ءَاتَيۡنَا مُوسَىٰ تِسۡعَ ءَايَٰتِۭ بَيِّنَٰتٖۖ فَسَلۡ بَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ إِذۡ جَآءَهُمۡ فَقَالَ لَهُۥ فِرۡعَوۡنُ إِنِّي لَأَظُنُّكَ يَٰمُوسَىٰ مَسۡحُورٗا ١٠١﴾ [الإسراء: 101]

مفتاح محمد السلطنى / إسحاق عن خلف.
Hamza 491

٨ أصول رواية إسحاق الوراق عن خلف البزار الكوفى←

باب نقل الهمز (نقل إسحاق الوراق عن خلف البزار الكوفى حركة الهمزة إلى السين مع إسقاط الهمزة فى هذه الكلمات مطلقا، حيث يقرأ: ﴿وسل﴾ ، ﴿فسل﴾ ، ﴿وسلوا﴾، ﴿فسلوا﴾ ، ﴿فسلوهن﴾.

<u>تطبيق</u>: ﴿(...)وَإِذَا سَأَلۡتُمُوهُنَّ مَتَٰعٗا فَسَلُوهُنَّ مِن وَرَآءِ حِجَابٖۚ ذَٰلِكُمۡ أَطۡهَرُ لِقُلُوبِكُمۡ وَقُلُوبِهِنَّۚ (...)٥٣﴾ [الأحزاب: 53]

Application:
🔊 *Hamza 492*

❾ Universaux de la narration coranique de *Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī*→ Rubrique de l'interrogation double dans le Coran
(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double : *Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī* interroge dans la première et la deuxième dans toutes ces occurrences
(*Voir l'application ci-dessous*).
Application :
🔊 *Hamza 493*

❿ Universaux de la narration coranique de *Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés
(Deux cas sont envisagés :
1-Vocalisation par /i/ de la consonne avocalisée (le *nūn* dans l'exemple d'application) si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/.

2-Vocalisation /u/ si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /u/ .

Application :
🔊 *Hamza 494*

⓫ Universaux de la narration coranique de *Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī* → Rubrique de l'explicitation et la gémination
🔊 *Explain206* / *Dr. Adnān*

(*Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī* procède aux géminations suivantes:
-La gémination du *thāl* de «*'ith*» dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre;
(Cf. Application n° :1)

مفتاح محمد السلطني / إسحاق عن خلف.
🔊 *Hamza 492*

❾ أصول رواية إسحاق الوراق عن خلف البزار الكوفي ←
باب الاستفهام المكرر في القرآن (وهو أحد عشر موضعا:
استفهم فيها جميعا في الأولى وفي الثانية. (أنظر المثال التطبيقي) : ﴿وَقَالُوٓاْ أَءِذَا كُنَّا عِظَٰمٗا وَرُفَٰتًا أَءِذَا لَمَبۡعُوثُونَ خَلۡقٗا جَدِيدٗا ٤٩﴾ [الإسراء: 49].
مفتاح محمد السلطني / إسحاق عن خلف .
🔊 *Hamza 493*

❿ أصول رواية إسحاق الوراق عن خلف البزار الكوفي ←
باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من التقاء الساكنين (هناك حالتان:
1ـ حرك الحرف الساكن (النون في المثال التطبيقي) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة ابتداءً.
2ـ حرك الحرف الساكن بالضم إذا كانت همزة الوصل مضمومة ابتداء.

تطبيق: ﴿وَٱنطَلَقَ ٱلۡمَلَأُ مِنۡهُمۡ أَنِ ٱمۡشُواْ وَٱصۡبِرُواْ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمۡۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيۡءٞ يُرَادُ ٦﴾ [ص: 6]
مفتاح محمد السلطني / إسحاق عن خلف .
🔊 *Hamza 494*

⓫ أصول رواية إسحاق الوراق عن خلف البزار الكوفي ←
باب الإظهار والإدغام
🔊 *Explain206* / د.عدنان العرضي
(لإسحاق الوراق عن خلف البزار الإدغامات التالية من بين أخرى:
ـ إدغام ذال ﴿إذ﴾ في (ت ـ د)؛ (التطبيق 1)
تطبيق1: ﴿وَلَوۡلَآ إِذۡ دَخَلۡتَ جَنَّتَكَ قُلۡتَ مَا شَآءَ ٱللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِٱللَّهِۚ إِن تَرَنِ أَنَا۠ أَقَلَّ مِنكَ مَالٗا وَوَلَدٗا ٣٩﴾ [الكهف: 39]

Application n°:1
🔊 Hamza 495

-La gémination du *dāl* de « *qad* » dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre;

-La gémination du *tā' du féminin* dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre; *(Cf. Application n° :2)*

مفتاح محمد السلطنى / إسحاق عن خلف .
Hamza 495 🔊

ـ إدغام دال ﴿قد﴾ فى (س ـ ص ـ ز ـ ض ـ ج ـ ش ـ ظ ـ ذ)؛

ـ إدغام تاء التأنيث فى (س ـ ص ـ ز ـ ج ـ ظ):

تطبيق2: ﴿وَإِذَآ أُنزِلَتۡ سُورَةٌ أَنۡ ءَامِنُواْ بِٱللَّهِ وَجَٰهِدُواْ مَعَ رَسُولِهِ ٱسۡتَـٔۡذَنَكَ أُوْلُواْ ٱلطَّوۡلِ مِنۡهُمۡ وَقَالُواْ ذَرۡنَا نَكُن مَّعَ ٱلۡقَٰعِدِينَ ﴿٨٦﴾﴾ [التوبة: 86]

مفتاح محمد السلطنى / إسحاق عن خلف .

Application n°:2
🔊 Hamza 496

Hamza 496 🔊

⓬ Universaux de la narration coranique de *Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī* → Rubrique de «Sakt» et «Waqf»
🔊 Explain207 / *Dr. Adnān*

(*Khalaf Al-Kūfī*, ainsi que ses deux coranonarratologues *Isāq* et *Idrīs*, procède à la liaison dans les contextes coraniques suivants sans faire le Sakt: *«ʻ iwağan qayyiman»* dans Sourate *«Al-Kahf»* avec dissimulation. *«marqaināhāḏā»* dans Sourate «*Yāsīn*», «*min raq*» dans Sourate «*Al-qiyyāma*» et «*bal rāna*» dans Sourate «*Al-muṭaffifīn*» avec gémination.
Application:
🔊 Hamza 497

⓬ أصول رواية إسحاق الوراق عن خلف البزار الكوفى ← باب السكت والوقف

🔊 Explain207 / د.عدنان العرضى

(أدرج خلف، ومعه راوياه إدريس وإسحاق، المواضع الأربعة التى سكت فيها حفص؛ فهو لم يسكت عليها، وهى: ﴿عوجاۜ قيما﴾ مع الإخفاء بالكهف، ﴿مرقدناۜ هذا﴾ بسورة يس ، ﴿مَنۜ رَاقٍ﴾ بالقيامة، ﴿بلۜ ران﴾ من المطففين مع الإدغام.

تطبيق: ﴿وَقِيلَ مَنۡ رَّاقٖ ﴿٢٧﴾﴾ [القيامة:27]

مفتاح محمد السلطنى / إسحاق عن خلف.
Hamza 497 🔊

⓭ Universaux de la narration coranique de *Idris Al-Ḥaddād* d'après *Khalaf Al-Kūfī* (Les universaux spécifiques à cette lecture coranique sont organisés dans les rubriques suivantes :

1. *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*;
2. *Bivocalique* et ses degrés ;
3. Deux *hamza* dans un seul mot ;
4. Deux *hamza* dans deux mots distincts successifs ;
5. *Hamza* individuelle ;

⓭ أصول رواية إدريس الحداد عن خلف البزار الكوفى

(يتم تنظيم هذه الأصول الخاصة بهذه الرواية القرآنية فى الأبواب الآتية:

١ باب الاستعاذة والبسملة ؛
٢ باب المد ودرجاته؛
٣ باب الهمزتين فى كلمة واحدة؛
٤ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين؛
٥ باب الهمز المفرد؛
٦ باب الاستفهام المكرر؛
٧ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من

❻Interrogation double dans le Coran ;

❼Vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés ;

❽ « *Sakt* » et « *Waqf* »;

Remarque :

Chaque rubrique sera détaillée selon l'ordre ci-haut dans ce qui suit.)

❶ Universaux de la narration de *Idris* d'après *Khalaf* → Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*

Explain208 / *Dr. Adnān*

(*Idrīs* d'après *Khalaf* procède à la liaison des deux Sourates successives, sauf entre «*An-Nās*» et «*Al-Fātiḥa*» là où il lit avec la *Basmala* en un seul bloc.)

❷ Universaux de la narration coranique de *Idris Al-Ḥaddād* d'après *Khalaf Al-Kūfī* → Rubrique du *bivocalique* et ses degrés

Explain209 / *Dr. Adnān*

(Le *bivocalique continu* se produit lorsque la *consonne bivocalique* et la *hamza* se rencontrent dans un seul mot, comme dans le mot «*yachā'*» ; et le *bivocalique discontinu* se produit lorsque la *consonne bivocalique* et la *hamza* se trouvent dans deux mots distincts, comme dans l'expression «*bihī'anfusahum*». (Voir l'exemple d'application).

Dans ces deux types de *bivocalique*, *Idris Al-Ḥaddād* d'après *Khalaf Al-Kūfī* procède à la *bivocalisation* médiane de l'ordre de quatre voyelles successives.

Application:

Hamza 498

التقاء الساكنين؛

❽باب السكت والوقف.

ملحوظة:

سيتم تفصيل كل باب من هذه الأبواب كما هي مرتبة أعلاه فيما سيأتي.)

❶ أصول رواية إدريس الحداد عن خلف البزار الكوفي ← باب الاستعاذة والبسملة

Explain208 / د.عدنان العرضي

(قرأ إدريس الحداد عن خلف البزار بترك البسملة بين السورتين سوى، سورة الناس مع سورة الفاتحة، ووصل آخر السورة بأول السورة اللاحقة. أما بين الناس والفاتحة فله كالباقين فيه البسملة قولا واحدا. واختار له بعض أهل الأداء السكت في الأربع الزهر، والمختار عدم التفرقة بينهن وبين غيرهين.)

❷ أصول رواية إدريس الحداد عن خلف البزار الكوفي ← باب المد ودرجاته

Explain209 / د.عدنان العرضي

(المد المتصل هو إذا اجتمع حرف المد والهمزة في كلمة واحدة، كما في ﴿يشاء﴾؛ والمد المنفصل هو إذا اجتمع حرف المد والهمزة في كلمتين منفصلتين، كما في ﴿في أمها﴾. وقرأ خلف البزار الكوفي، ومعه راوياه إدريس وإسحاق، بتوسط المد المتصل والمنفصل قولا واحدا.

تطبيق: ﴿بِئْسَمَا ٱشْتَرَوْا۟ بِهِۦٓ أَنفُسَهُمْ أَن يَكْفُرُوا۟ بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بَغْيًا أَن يُنَزِّلَ ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ ۖ فَبَآءُو بِغَضَبٍ عَلَىٰ غَضَبٍ ۚ وَلِلْكَـٰفِرِينَ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩٠﴾﴾ [البقرة:90].

مفتاح محمد السلطني / إدريس عن خلف.

Hamza 498

❸ Universaux de la narration coranique de *Idris Al-Ḥaddād* d'après *Khalaf Al-Kūfī* → Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot

Explain210 / *Dr. Adnān*

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza* d'interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Idris Al-Ḥaddād* d'après *Khalaf Al-Kūfī* réalise les deux *hamza* comme le fait *Ḥafṣ*.

Application:
Hamza 499

❹ Universaux de la narration coranique de *Idris Al-Ḥaddād* d'après *Khalaf Al-Kūfī* → Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs
(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot. *Idris Al-Ḥaddād* d'après *Khalaf Al-Kūfī* réalise (glottalise) les deux *hamza* , comme dans « *hā'ulā' i' illā* » du verset 15 de Sourate « *ṣād* ».
Application:
Hamza 500

❺ Universaux de la narration coranique de *Idris Al-Ḥaddād* d'après *Khalaf Al-Kūfī* → Rubrique de *Hamza* individuelle (*Idris Al-Ḥaddād* d'après *Khalaf Al-Kūfī* lit par glottalisation de la *hamza avocalisée* ou *vocalisée* comme dans «*ma' kūl*».
Les autres contextes exceptionnels de la *hamza* individuelle sont cités dans les références de la science de lectures coraniques.
Application:
Hamza 501

❻ Universaux de la narration coranique de *Idris Al-Ḥaddād*→ Rubrique de l'interrogation double dans le Coran

❸ أصول رواية إدريس الحداد عن خلف البزار الكوفى ←
باب الهمزتين فى كلمة واحدة
Explain210 / د.عدنان العرض

(إذا اجتمعت همزتان فى أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة؛ إدريس الحداد عن خلف البزار الكوفى هو تحقيق الهمزتين مثل حفص.

تطبيق: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ۝٦﴾ [البقرة:6].

مفتاح محمد السلطنى / إدريس عن خلف.
Hamza 499

❹ أصول رواية إدريس الحداد عن خلف البزار الكوفى ←
باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين (الهمزتان فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها. قرأ إدريس الحداد عن خلف البزار الكوفى بتحقيق الهمزتين: ﴿وَمَا يَنظُرُ هَٰٓؤُلَآءِ إِلَّا صَيۡحَةً وَٰحِدَةً مَّا لَهَا مِن فَوَاقٍ ۝١٥﴾ [ص:15].

مفتاح محمد السلطنى / إدريس عن خلف.
Hamza 500

❺ أصول رواية إدريس الحداد عن خلف البزار الكوفى ←
باب الهمز المفرد (قرأ إدريس الحداد عن خلف البزار الكوفى ، بتحقيق الهمزة الساكنة أو المتحركة، كما فى ﴿مأكول﴾:

﴿فَجَعَلَهُمۡ كَعَصۡفٖ مَّأۡكُولِۭ ۝٥﴾
[الفيل: 5].

مفتاح محمد السلطنى / إدريس عن خلف.
Hamza 501

❻ أصول رواية إدريس الحداد عن خلف البزار الكوفى ←
باب الاستفهام المكرر فى القرآن (وهو أحد عشر موضعا:

(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double : *Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī* interroge dans la première et la deuxième dans toutes ces occurrences
(*Voir l'application ci-dessous*).

استفهم فيها جميعا فى الأولى وفى الثانية. (أنظر المثال التطبيقى.)

__Application__ :
Hamza 502

تطبيق:﴿وَقَالُوٓاْ أَءِذَا كُنَّا عِظَٰمٗا وَرُفَٰتًا أَءِذَا لَمَبۡعُوثُونَ خَلۡقٗا جَدِيدٗا ٤٩﴾
[الإسراء: 49].
مفتاح محمد السلطنى / إدريس عن خلف.
Hamza 502

7 Universaux de la narration coranique de *Idris Al-Ḥaddād* d'après *Khalaf Al-Kūfī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés

٧ أصول رواية إدريس الحداد عن خلف البزار الكوفى ← باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من التقاء الساكنين (هناك حالتان):

(Deux cas sont envisagés :
1-Vocalisation par /i/ de la consonne avocalisée (le *nūn* dans l'exemple d'application) si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/.
2-Vocalisation /u/ si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /u/.

1ـ حرك الحرف الساكن (النون فى المثال التطبيقى) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة ابتداءً.
2ـ حرك الحرف الساكن بالضم إذا كانت همزة الوصل مضمومة ابتداء: ﴿وَٱنطَلَقَ ٱلۡمَلَأُ مِنۡهُمۡ أَنِ ٱمۡشُواْ وَٱصۡبِرُواْ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمۡۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيۡءٞ يُرَادُ ٦﴾
[ص: 6]
مفتاح محمد السلطنى / إدريس عن خلف.

__Application__ :
Hamza 503

Hamza 503

8 Universaux de la narration coranique de *Idris Al-Ḥaddād* d'après *Khalaf Al-Kūfī* → Rubrique de «*Sakt*» et «*Waqf*»
Explain211 / *Dr. Adnān*

٨ أصول رواية إدريس الحداد عن خلف البزار الكوفى ← باب السكت والوقف

Explain211 / د.عدنان العرضى

(*Khalaf* fait une petite pause, à l'encontre de lui-même, sur la consonne *avocalisée* qui se situe à la fin du mot et qui est suivie d'une *hamza* . Mais la consonne *avocalisée* ne doit pas être une lettre *bivocalique*.
D'autre part, *Khalaf* procède à la liaison dans les contextes coraniques suivants sans faire le Sakt:
«'*iwağan qayyiman*» dans Sourate «*Al-Kahf*» avec dissimulation.
«*marqadinā hāḏā*» dans Sourate «*Yāsīn*», «*min raq*» dans Sourate «*Al-qiyyāma*» et «*bal rāna*» dans Sourate «*Al-muṭaffifīn*» avec gémination.

(قرأ خلف من رواية إدريس الحداد من طريق المطوعى بالسكت على الحرف الساكن غير المدى إذا وقع بعد همز من كلمة أو كلمتين، كما فى كلمة ﴿الأنهار﴾.
أدرج خلف، ومعه راوياه إدريس وإسحاق، المواضع الأربعة التى سكت فيها حفص؛ فهو لم يسكت عليها، وهى: ﴿عوجاۜ قيما﴾ مع الإخفاء بالكهف، ﴿مرقدناۜ هذا﴾ بسورة يس ، ﴿مَنۡۜ رَاقٍ﴾ بالقيامة، ﴿بَلۡۜ ران﴾ من المطففين مع الإدغام.
تطبيق: ﴿وَقِيلَ مَنۡۜ رَاقٖ ٢٧﴾ [القيامة:27].

مفتاح محمد السلطى / رواية إدريس عن خلف الكوفى.

Hamza 504

الإضجاع (يصطلح به قديما فى علم القراءات على الإمالة الكبرى)

تطبيق: قرأ إسحاق الوراق عن خلف العاشر بالإضجاع، أى بالإمالة الكبرى، فى ثلاث كلمات من الآية التالية: ﴿وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَىٰ تِسْعَ ءَايَٰتٍ بَيِّنَٰتٍ فَسْـَٔلْ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ إِذْ جَآءَهُمْ فَقَالَ لَهُۥ فِرْعَوْنُ إِنِّى لَأَظُنُّكَ يَٰمُوسَىٰ مَسْحُورًا ﴿١٠١﴾﴾ [الإسراء: 101]

مفتاح محمد السلطى / إسحاق عن خلف .

Hamza 505

الإضجاع القليل (يقصد به فى علم القراءات القرآنية الإمالة الصغرى. وهناك من يطلق عليها أيضا إضجاع نافع، ذلك أن المعروف عن نافع المدنى قراءته بالإمالة الصغرى فى جميع القرآن عدا مطلع سورة طه، كما روى عنه ذلك الإمام ورش. قال ابن أبى مريم عن ﴿رَمَىٰ﴾ :"وقرأها نافع بإضجاع قليل" (الموضح)

تطبيق: ﴿فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ قَتَلَهُمْ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ رَمَىٰ وَلِيُبْلِىَ ٱلْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلَآءً حَسَنًا إِنَّ ٱللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٧﴾﴾ [الأنفال: 17]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Hamza 506

الإطباق (هو فى النظام الصوتى العربى العنصر الأول من عنصرى التقابل الصوتى إطباق / انفتاح، والإطباق هو التصاق جملة من اللسان على الحنك الأعلى، وحروفه أربعة (الطاء والظاء والصاد والضاد)؛ وضده الانفتاح وهو افتراق اللسان عن الحنك الأعلى مما يجعل الفم ينفتح عند النطق بحروف الانفتاح.

Application:
Hamza 504

Al-Iḍǧā'

(C'est un terme ancien qui signifie en *coranolecturologie* la grande inflexion vocalique.

Isāq Al-Warrāq d'après *Khalaf Al-Kūfī* a lu dans trois contextes du verset coranique suivant par *Iḍǧā'*, c'est-à-dire par *grande inflexion vocalique*

Application:
Hamza 505

Petit Iḍǧā'

(C'est un terme qui signifie en *coranolecturologie* la petite inflexion vocalique. Parfois, ce terme est rendu par « *Iḍǧā' Nāfi'* », *car le coranolecturologue Nāfi' Al-madanī* est connu par la lecture selon le mode de la petite inflexion vocalique dans tout le Coran, à l'exception du début de sourate *Tāha, comme le rapporte de lui l'Imām Warch. Ibn Abī Maryam* dit au sujet du mot coranique « *Ramā* » : « *Nāfi'* a lu dans ce contexte par *Petit Iḍǧā'* » .

Application:
Hamza 506

Vélarisation n.f

(Dans le système phonétique arabe, c'est le premier élément de la dichotomie phonétique Vélarisation /Ouverture, qui correspond à une pression d'une partie de la langue sur le palais lors de la prononciation des quatre (4) consonnes
: «ص ـ ض ـ ط ـ ظ».

Explain212 / *Dr. Ayman*

Techniquement, la langue est collée au palais. En phonétique articulatoire, la vélarisation désigne l'articulation secondaire d'une consonne au cours de laquelle la partie postérieure de la langue se rapproche du voile du palais.)

Vélarisation/Ouverture (Dans le système phonétique arabe, c'est une dichotomie phonétique dans laquelle s'opposent quatre (4) consonnes «ص - ض - ط - ظ», dont la prononciation est accompagnée par l'accolement d'une partie de la langue sur le palais et les 25 consonnes restantes, dont la prononciation est accompagnée par une ouverture entre la langue et le palais (séparation).)

Explicitation n.f

Hamza Vidéo008

(C'est conventionnellement le fait de prononcer chaque consonne exactement de son propre point d'articulation. Il en existe trois classes : l'explicitation gutturale, l'explicitation labiale et l'explicitation absolue. C'est, selon les spécialistes de lectures coraniques, la prononciation parfaite et complète d'une consonne qui englobe tous les traits phonétiques et articulatoires de cette consonne.

En écoutant systématiquement et attentivement les propos coraniques suivants, vous pouvez distinguer les consonnes qui ont subi l'explicitation de celles non explicitées :

د.أيمن رشدى سويد / *Explain212*

ويربط مبارك مبارك بين الإطباق والتفخيم قائلا : "الإطباق هو رفع مؤخر اللسان نحو الطبق مما يجعل الصوت مطبقا مفخما." (مبارك مبارك، 1995). أما رمضان عبد التواب فلا يميز بين التفخيم والإطباق:" التفخيم أو الإطباق وصفٌ لصوت لا يُنْطق من الطبق وإنما ينطق من مكان آخر، وتصحبه ظاهرة عضلية فى مؤخرة اللسان." (رمضان عبد التواب، 1997). إلا أن باحثون آخرون ومنهم اختصاصيون فى علم التجويد رأوا بضرورة التمييز بين الإطباق والتفخيم.)

الإطباق والانفتاح (صفتان متضادتان، والإطباق هو التصاق جملة من اللسان على الحنك الأعلى، وحروفه أربعة (الطاء والظاء والصاد والضاد)؛ وضده الانفتاح وهو افتراق اللسان عن الحنك الأعلى مما يجعل الفم ينفتح عند النطق بحروف الانفتاح.)

الإظهار

Hamza Vidéo008

(هو اصطلاحا إخراج كل حرف من مخرجه. وهو على ثلاثة أصناف: الإظهار الحلقى والإظهار الشفوى والإظهار المطلق. وهو عند علماء القراءات القرآنية قطعُ الحرف الأول من الحرف الذى يليه قطعا يبينه منه من غير سكت عليه. وبعبارة أخرى هو :"أن يؤتى بالحرفين ...منطوقا بكل واحد منهما على صورته موفّ جميع صفته مخلصا إلى كمال بنيته. ويعبر عنه أيضا البيان أو التبيين...

من خلال إنصاتكم للقراءة التالية يمكنكم التمييز بين ما أظهر وما لم يظهر من حروف هذه الآية الكريمة: ﴿وَإِذِ ٱسۡتَسۡقَىٰ مُوسَىٰ لِقَوۡمِهِۦ فَقُلۡنَا ٱضۡرِب بِّعَصَاكَ ٱلۡحَجَرَۖ فَٱنفَجَرَتۡ مِنۡهُ ٱثۡنَتَا عَشۡرَةَ عَيۡنٗاۖ قَدۡ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٖ مَّشۡرَبَهُمۡۖ كُلُواْ وَٱشۡرَبُواْ مِن رِّزۡقِ ٱللَّهِ وَلَا

تَعۡثَوۡاْ فِي ٱلۡأَرۡضِ مُفۡسِدِينَ ﴿٥٩﴾

[البقرة: 59].

مفتاح محمد السلطنى/ ابن وردان عن أبي جعفر.

Hamza 507

Application:

Hamza 507

قاعدة الإظهار (تطبق قاعدة الإظهار بالنسبة للنون الساكنة أو التنوين عندما يكونان متبوعين بإحدى الحروف الحلقية الستة المجموعة على رأس كل كلمة من قولهم : أخي هاك علما حازه غير خاسر.

Règle d'explicitation n.f

(On applique la règle d'explicitation au *nūn avocalique* ou au *tanwīn* lorsque ces derniers sont suivis par l'une des six (6) consonnes pharyngales regroupées en tête de chacun des mots de la phrase abstraite :
« أخي هاك علما حازه غير خاسر ».)

ومن أمثلة الإظهار فى القرآن الكريم : ﴿وَلَمۡ يَكُن لَّهُۥ كُفُوًا أَحَدُۢ ﴿٤﴾﴾ [الإخلاص: 4]؛

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Hamza 508

Application:

Hamza 508

﴿ إِنَّآ أَعۡطَيۡنَٰكَ ٱلۡكَوۡثَرَ ﴿١﴾ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَٱنۡحَرۡ ﴿٢﴾ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ ٱلۡأَبۡتَرُ ﴿٣﴾﴾ [الكوثر: 1ـ2ـ3.])

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Hamza 509

Application:

Hamza 509

الإظهار الحلقى (هو اصطلاحا إخراج النون الساكنة أو التنوين من مخرجهما من غير وقف ولا سكت ولا غنة ولا تشديد فى الحرف المظهر. وسمى حلقيا لإظهار النون الساكنة أو التنوين عند حروف الحلق الستة (ء، هـ، ع، ح، غ، خ).

Explicitation gutturale

(C'est conventionnellement le fait de prononcer le *nūn avocaique* et la *nounation* à partir de leur point d'articulation sans arrêt ni *sakt* ni nasalisation ni gémination dans la consonne explicitée.
Elle est qualifiée de gutturale car l'explicitation du *nūn avocaique* et de la *nounation* s'effectue avec les six consonnes gutturales : *hamza* , *hā'* , *'ayn*, *ḥā'* , *ghayn* et *ẖā'* .

ومثال ذلك إظهار النون الساكنة فى ﴿يَنۡهَوۡنَ﴾ و ﴿وَيَنۡـَٔوۡنَ﴾ من قوله ﷺ: ﴿وَهُمۡ يَنۡهَوۡنَ عَنۡهُ وَيَنۡـَٔوۡنَ عَنۡهُۖ وَإِن يُهۡلِكُونَ إِلَّآ أَنفُسَهُمۡ وَمَا يَشۡعُرُونَ ﴿٢٧﴾﴾

[الأنعام: 27]

مفتاح محمد السلطنى/ ابن جماز عن أبي جعفر.

Hamza 510

Prenons l'exemple d'explicitation du *nūn avocaique* dans les deux mots coraniques *« yanhawna »* et *« yan'awna »* du verset 27 de Sourate « *'Al-'An' ām* » :

Application :

Hamza 510

ووجه الإظهار هو بُعد مخرج النون الساكنة والتنوين عن مخرج حروف الإظهار، فهما يخرجان من طرف اللسان، أما حروف

➊ *Explicitation labiale*

(C'est l'explicitation du *mīm avocalique* avant les consonnes autres que le «*bā'*» et le *mīm* dans un seul mot ou dans deux mots différents.

Prenons l'exemple d'explicitation labiale du *mīm avocalique* dans le mot coranique « *tumsuna* » du verset 16 de Sourate « *'Ar-Rūm* » :

Application :

🔊 Hamza 511

➊ *Explicitation absolue*

(C'est le fait d'expliciter le *nūn* avocalisé et la nounation dans le cas où ils coïncident lettres regroupées dans (*yanmū*) dans un seul mot coranique, comme « *dunyā* », «*buntān* », « *ṣinwān* » et « *qinwān* ».

Al-Marṣafī dit en ce sujet : « Si le le *nūn* avocalisé et la nounation se regroupent avec les lettres citées dans (*yanmū*), alors la gémination devient impossible, et l'explicitation devient nécessaire, et ce type est appelé explicitation absolue. »

(*Voir la référence arabe ci-contre*).

Application :

🔊 Hamza 512

➊ *Explicitation du mīm avocalique* (Lorsque le *mīm avocalique* est suivi de l'une des 26 consonnes arabes autres que le *mīm* et le *bā'*, il est explicité, c'est-à-dire prononcé normalement et distinctement sans nasillement.)

Application :

🔊 Hamza 513

الحلق فمخرجهن في الحلق.)

➊ الإظهار الشفوي (هو إظهار الميم الساكنة قبل غير الباء والميم، سواء أكان ذلك في كلمة أم كلمتين. وأشد ما يكون هذا الإظهار عند الواو والفاء، وذلك أن الميم متجانسة مع الواو متقاربة مع الفاء. ومثال هذا الصنف من الإظهار إظهار الميم الساكنة في ﴿تُمْسُونَ﴾ من قوله ﷻ: ﴿فَسُبْحَٰنَ ٱللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴿١٧﴾﴾ [الروم:16].

مفتاح محمد السلطني / ابن جماز عن أبي جعفر.

🔊 Hamza 511

➊ الإظهار المطلق (وهو تخليص النون الساكنة والتنوين من حروف (ينمو) إذا التقت معها في كلمة واحدة نحو ﴿دنيا﴾ و ﴿بنيان﴾ و ﴿صنوان﴾ و ﴿قنوان﴾. قال المرصفي : "أما إذا اجتمعت النون الساكنة مع حروف (ينمو) في كلمة واحدة، فيمتنع الإدغام، ويجب الإظهار اتفاقا، ويسمى إظهارا مطلقا".

(هداية القاري إلى تجويد كلام الباري) تطبيق: ﴿وَفِي ٱلْأَرْضِ قِطَعٌ مُّتَجَٰوِرَٰتٌ وَجَنَّٰتٌ مِّنْ أَعْنَٰبٍ وَزَرْعٌ وَنَخِيلٌ صِنْوَانٌ وَغَيْرُ صِنْوَانٍ يُسْقَىٰ بِمَآءٍ وَٰحِدٍ وَنُفَضِّلُ بَعْضَهَا عَلَىٰ بَعْضٍ فِي ٱلْأُكُلِ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾﴾ [الرعد:4]

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .

🔊 Hamza 512

➊ إظهار الميم الساكنة (عندما تكون الميم الساكنة متبوعة بأحد الحروف الستة والعشرين (26) عدا حرفي الميم والباء فإنها تظهر، أي يتم نطقها بطريقة عادية وواضحة بدون أي غنة.

تطبيق :﴿لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ﴿٣﴾﴾

[الإخلاص: 3].)

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم

🔊 Hamza 513

Ponctuation n.f (C'est l'opération de ponctuer un texte afin d'éviter son ambiguïté.)

Ponctuation des lettres (C'est selon l'*Imām Ad-Dānī* le fait de les ponctuer en noir pour leur mise en évidence.)

Sourate Al-'A'rāf (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets varie selon les lectures coraniques entre 205 et 206. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est septième.)

Sourate Al-'A'lā (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets est à l'unanimité 19. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quatre-vingt-septième.)

Les deux Nasillards (Ce sont les deux lettres arabes : le *nūn* et le *mīm*. Ils sont par escellenence les deux lettres de nasillement.)

Individualisation n.f (Dans les lectures coraniques, c'est la lecture selon une et une seule narration, sans lui adjoindre une autre narration dans un ***unique cycle coranique***.)

Individualisation des lectures coraniques (L'individualisation des lectures coraniques est prioritaire par rapport au rassemblement des lectures. En d'autres termes, seuls les professionnels dans l'individualisation peuvent passer au rassemblement des lectures.)

Mimation

Hamza Vidéo009

(On applique la règle de *mimation* du *nūn avocalique* ou du *tanwīn* (qui se transforment en *mīm*) lorsque ces derniers sont suivis par la consonne arabe « ب ». Techniquement, la substitution consiste à changer le *nūn avocalique* ou le *tanwīn* par un *mīm*, avec nasillement de 2 temps.
Ainsi, on substitue le *nūn* par la lettre *mīm* dissimulé par un nasillement.)

Application :

Hamza 514

الإعجام (هو فى اللغة النقط لغرض إزالة الإبهام.)

إعجام الحروف (وهو كما يبين الإمام الدانى نقطها بالسواد من أجل إبراز ملامحها أو سمتها.)

الأعراف (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها المصحف 7، وعدد آيها 205 أو 206 حسب علماء العد القرآنى.)

الأعلى (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها المصحف 87، وعدد آيها 19.)

الأغنَّان (هما الميم والنون. قال ابن الجزرى فى كتاب النشر :"وحرفا الغنة هما النون والميم، ويقال لهما الأغنان لما فيهما من الغنة المتصلة بالخيشوم.")

الإفراد (هو فى علم القراءات القرآنية القراءة برواية واحدة دون أن يجمع إليهما رواية أخرى فى **الختمة الواحدة**.)

إفراد القراءات (إن إفراد القراءات مقدم على الجمع بين القراءات، فالأئمة القراء الأفاضل لم يكونوا يأذنون لأحد فى جمع القراءات إلا لمن أفرد القراءات وأتقن الطرق والروايات.)

الإقلاب

Hamza Vidéo009

(الإقلاب هو عند علماء التجويد قلبُ النون الساكنة أو التنوين ميما، ومن هنا برز المقابل الفرنسى "*mimation*" . نطبق قاعدة الإقلاب بالنسبة للنون الساكنة أو التنوين عندما يكونان متبوعين بحرف الباء، وتقرأ كالميم المخفاة. ومن أمثلة الإقلاب فى القرآن الكريم : ﴿بِأَيْدِى سَفَرَةٍ ۝١٥ كِرَامٍۭ بَرَرَةٍ ۝١٦﴾ [عبس: 15، 16].

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Hamza 514

لاحظ الميم الصغيرة المرسومة عوض كسرة التنوين.)

Énigmes des spécialistes des lectures coraniques

(L'énigme est un chemin controversé qui pose problème à celui qui désire la résoudre.

C'est une méthode pédagogique pour enseigner des concepts de lectures et de psalmodie coraniques de manière attirante et attrayante.

(Cf. l'exemple proposé dans l'article arabe ci-contre.)

Alif (Dans le cas où il est ptononcé en reprise, c'est-à-dire lors de la reprise de la parole après un arrêt, C'est une glottale plosive occlusive non voisée et emphatique.
Le point d'articulation du alif dans ce cas est celui de la *hamza* , comme celui du hā', le fond du pharynx, c'est –à-dire, la région des cordes vocales au niveau du larynx.
On a réservé dans le présent lexique une entrée indépendante pour le distinguer de la *hamza* .
Mais il ne faut absolument pas confondre le *alif bivocalique*, qui n'est pas une consonne mais simplement une voyelle /a/ double, avec le *alif* ici.

Alif glottalisé (C'est la *hamza* glottale.)

Alif de liaison (C'est la *hamza* de liaison.

ألغاز القراء (اللغز طريق يلتوى ويشكل على سالكه، والمراد هنا تعمية المراد بالسؤال عن مسائل دقيقة خفية من علم القراءات والتجويد، على سبيل التعليم. ومثال ذلك: ألغز يحيى بن زكريا أبو زكريا الضرير فقال:

ألا أين يُروَى المد عن مازنيهم
ومكَّ وورش ثم عن غيرهم فلا

فأجابه ابن الجزرى :

يمد أبو عمرو ومك وورشُهم
بدائرة السوء المكانين فانقلا

فك اللغز: قرأ ابن كثير المكى وأبو عمرو المازنى البصرى "عليهم دائرة السوء" فى سورة التوبة، وفى الموضع الثانى من سورة الفتح بضم السين، فالمد لهما مد واجب متصل يمدانه بمقدار أربع حركات. وورش يقرأ الموضعين بفتح السين، فهو ليس مهموزا لورش، يمده أربع أو ست حركات. (إبراهيم محمد الجرمى، معجم علوم القرآن، دار القلم، دمشق، 2001)

الألف (المقصود به هنا ألف الوصل ابتداءً، أى حين يُبْدأ بها الكلام؛ فهى تُنْطَق كالهمزة تماما فى حالة الوقف على ما قبلها ثم الابتداء بها. ويرمز لها فى المصاحف الشريفة المعاصرة بألف تعتليها علامة "طه" ﴿أ﴾ التى تفيد الحقيقة الصوتية السالفة الذكر. إنها ـ أى الألف ـ صوت حنجرى حلقى، انفجارى، وقفى، غير مهموس وغير مجهور، مرقق. ومخرج هذا الصوت هو أقصى الحلق، وهى المنطقة التى تقع على مستوى الحنجرة فى منطقة الحبال الصوتية، وهو أيضا مخرج حرف الهاء. وقد خُصِّصَ له مدخل خاص فى "الناطق" نظرا لضرورة تمييزه عن الهمزة التى يتقاطع معها فقط فى حالة الابتداء بالكلام. لكن ليس المقصود بالألف هنا ما يسمى "الألف المدية"، فتلك ليست ـ حسب تقديرى ـ حرفا بل هى امتداد لحركة الفتحة (أى حركة مزدوجة) ومنه جاء مفهوم المد بحركتين. لذلك لا ينبغى الخلط بين الأمرين.

ألف القطع (هى همزة القطع.)

ألف الوصل (هى همزة الوصل.

ويتم التمييز رسما فى المصاحف برواية ورش على الخط

Au niveau de la *Coranographie,* dans les *Musḥaf* selon la narration de warch écrit en scripts ottomans à la maghrébine, on distingue de nombreux types des *alifs* de liaison, dont on cite, entre autres :

1-Alif de liaison vocalisé par /a/ en reprise et précédé d'une voyelle /a/ ;

2-Alif de liaison vocalisé par /a/ en reprise et précédé d'une voyelle /u/ ;

3-Alif de liaison vocalisé par /a/ en reprise et précédé d'une voyelle /i/ ;

4-Alif de liaison vocalisé par /u/ en reprise et précédé d'une voyelle /a/ ;

5-Alif de liaison vocalisé par /u/ en reprise et précédé d'une voyelle /u/ ;

6-Alif de liaison vocalisé par /u/ en reprise et précédé d'une voyelle /i/ ;

7-Alif de liaison vocalisé par /i/ en reprise et précédé d'une voyelle /a/ ;

8-Alif de liaison vocalisé par /i/ en reprise et précédé d'une voyelle /u/ ;

9-Alif de liaison vocalisé par /i/ en reprise et précédé d'une voyelle /i/ .

(Voir le symbole de chaque type des *alifs* de liaison dans l'article arabe ci-contre)

Application :
Hamza 515

❹ *Alif du féminin* (C'est un *'Alif* complément qui exprime un féminin réel ou métaphorique. On le trouve généralement dans les structures schématiques «*fa' lā*», «*fu' lā*» et «*fi' lā*», comme «*naǧ wa*», «*dunyā*», «*'iḥ dā*»…)

المغربي بين أصناف عديدة من ألفات الوصل نذكر منها :

1ـ ألف الوصل المفتوحة ابتداءً والمسبوقة بفتح، ورمزها ﴿أ﴾؛

2ـ ألف الوصل المفتوحة ابتداءً والمسبوقة بضم، ورمزها ﴿أ﴾؛

3ـ ألف الوصل المفتوحة ابتداءً والمسبوقة بكسر، ورمزها ﴿إ﴾؛

4ـ ألف الوصل المضمومة ابتداءً والمسبوقة بفتح، ورمزها ﴿أ﴾؛

5ـ ألف الوصل المضمومة ابتداءً والمسبوقة بضم ، ورمزها ﴿ا﴾؛

6ـ ألف الوصل المضمومة ابتداءً والمسبوقة بكسر، ورمزها ﴿إ﴾؛

7ـ ألف الوصل المكسورة ابتداءً والمسبوقة بفتح ، ورمزها ﴿أ﴾؛

8ـ ألف الوصل المكسورة ابتداءً والمسبوقة بضم ، ورمزها ﴿ا﴾؛

9ـ ألف الوصل المكسورة ابتداءً والمسبوقة بكسر، ورمزها ﴿إ﴾؛

تطبيق: (الكلمات الملونة بالأحمر فيها بعض الأصناف من ألفات الوصل): ﴿وَإِذِ إِسْتَسْقِيٰ مُوسِيٰ لِقَوْمِهِۦ فَقُلْنَا إَضْرِب بِّعَصَاكَ أَلْحَجَرَ فَانفَجَرَتْ مِنْهُ إِثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًاۖ قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسِ مَّشْرَبَهُمْۖ كُلُواْ وَاشْرَبُواْ مِن رِّزْقِ أِللَّهِ وَلَا تَعْثَوْاْ فِي إِلَارْضِ مُفْسِدِينَۖ ﴿٦٠﴾﴾

[البقرة: 60] محمد أيوب / ورش عن نافع .

Hamza 515

❹ ألف التأنيث (هي كل ألف زائدة وقعت رابعة فصاعدا، دالة على مؤنث حقيقي أو مجازي، وتكون على وزن "فُعْلَى" ﴿طوبى﴾ و"فِعلى" ﴿إحدى﴾ و "فَعْلَى" ﴿موتى﴾.)

Alif d'aphérèse (C'est également le *Alif* fléchi. L'aphérèse dans un tel *Alif* réside dans le fait que la caractéristique originelle d'un *Alif* , à savoir la vocalisation /a/ , soit élidée et substituée partiellement par la vocalisation /i/.)

ألف الترخيم (هى الألف الممالة، وسميت كذلك لأن الترخيم تليين الصوت، وحذف للفتح فى الألف وميلان نحو الكسر.)

Alif emphatisé

(C'est un *Alif* qui a subi une emphase, chose qui rend sa prononciation voisine de celle du «*wāw*», comme dans le mot «*Aṣ-ṣalat*» dans la lecture de *Warch* d'après *Nāfi' Al-madanī* :

الألف المفخمة (هى ألف يخالط لفظها تفخيمٌ يقربها من لفظ الواو، وبذلك قرأ ورش عن نافع المدنى فى نحو ﴿الصلاة﴾، كما فى قوله ﷻ:﴿إِنَّ ٱلْمُنَٰفِقِينَ يُخَٰدِعُونَ ٱللَّهَ وَهُوَ خَٰدِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوٓاْ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ قَامُواْ كُسَالَىٰ يُرَآءُونَ ٱلنَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ ٱللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا ١٤٢﴾ [النساء:142].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Application:
Hamza 516

Hamza 516

Alif inséré (C'est tout alif utilisé en coranographie pour séparer entre deux *hamza* dans un seul mot coranique.
Pour les spécialistes des lectures coraniques, le fait d'insérer, au niveau coranographique, un *'alif* entre deux *hamza s* dans un mot, soit dans le cas où ces deux *hamza s* sont toutes les deux glottalisées (réalisées) comme pour le mot coranique « *'a'immata* » du verset 12 de sourate « *'At-tawba* », selon la narration de *Hichām* d'après *Ibn 'Āmir 'Ach-chāmmī*; soit dans le cas où la première *hamza* est glottalisée, la deuxième est déglottalisée et entre eux est inséré un *'alif* dit de disjonction, comme pour le mot «*'a'ānthartahum*» du verset 5 de «*'Al-Baqara*», selon la lecture coranique d'*Abī 'Amr Al-Baṣrī*.
Application :
Hamza 517

ألف الفصل (هى كل ألف يفصل بها بين همزتين من كلمة واحدة. وهاتين الهمزتين يمكن أن تكونا محققتين، كما فى كلمة ﴿أَيِمَّة﴾ من الآية 12 من سورة التوبة، عند هشام عن ابن عامر الشامى فى أحد الوجهين ، أو الأولى محققة والثانية مسهلة وبينهما ألف تدعى ألف الفصل ، كما فى ﴿ءَاأَنذَرْتَهُمْ﴾ من الآية 5 من سورة البقرة ، عند أبى عمرو البصرى مثلا :﴿وَإِن نَّكَثُوٓاْ أَيْمَٰنَهُم مِّنۢ بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَطَعَنُواْ فِى دِينِكُمْ فَقَٰتِلُوٓاْ أَيِمَّةَ ٱلْكُفْرِ إِنَّهُمْ لَآ أَيْمَٰنَ لَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَنتَهُونَ ١٢﴾ [التوبة : 12]

مفتح محمد السلطنى/ هشام عن ابن عامر .

Hamza 517

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَاأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ٥﴾ [البقرة:5]

عبدالرشيد صوفى/ السوسى عن أبى عمرو .

Application :
Hamza 518

Hamza 518

(أنظر مصطلح "الإدخال")

Alif vocalisé par /a/ (C'est le *Alif* originel qui se situe phonétiquement entre l'inflexion vocalique et le *Alif* emphatisé.)

Alif bivocalique (Le *alif bivocalique*, à mon avis, n'est absolument pas une consonne en soi, mais c'est une voyelle /a/ double. C'est justement l'extension vocalique d'une consonne vocalisée par /a/ qui le précède. Sa présence est donc liée à la présence de cette consonne vocalisée par /a/.
On ne comprend pas ici comment les gens disent que le *alif bivocalique* est avocalique. C'est une contadiction flagrente, car l'avocalique c'est l'absence absolue de la voyelle !

Inflexion vocalique

Explain213 / *Dr. Ayman*

(Ce concept dans les lectures coraniques est défini différemment ; mais chaque définition fait référence en réalité à une variante donnée de l'inflexion vocalique. Toutes les variantes de l'inflexion vocalique sont liées par un point commun qu'est la transformation vocalique d'une voyelle.
Chez les spécialistes de lectures coraniques, il existe deux types d'inflexion vocalique : la grande et la petite. C'est phonétiquement le rapprochement de la voyelle /a/ vers la voyelle /i/ et du «*'alif*» vers le «*yā'*» ; mais sans substitution complète ni saturation excessive.)

Degrés de l'inflexion vocalique (Certains définissent l'inflexion vocalique comme étant un processus phonétique en vertu duquel la voyelle /a/ est fléchie vers la voyelle /i/, et le *'alif* est fléchi vers le *yā'*.
La *Imāla* est acte linguistique de *Banī*

الألف المفتوحة (هى الألف الأصلية التى بين الإمالة والألف المفخمة.)

الألف المدية (إن ما يسمى "الألف المدية" ليس ـ حسب رأينا ـ حرفا فى حد ذاته، بل هو حركة فتح مزدوجة، فهو امتداد صوتى لحرف مفتوح، ووجوده هو رهين بوجود ذلك الحرف المفتوح. ونعجب هنا كيف يقال عن الألف المدية أنها ساكنة! والسكون هو فى واقع الحال انعدام الحركة. وإذا سلمنا بهذا الأمر لكونه شائعا فيلزم أن نعتبر سكون ألف المد سكونا افتراضيا فقط وليس أبدا سكونا حقيقيا.)

الإمالة

Explain213 / د.أيمن رشدى سويد

(إن الإمالة فى اصطلاح القراء الكرام معرفة بتعريفات متعددة، ويطلق عليها تسميات متعددة كذلك؛ لكن بينها قاسم مشترك يتجلى فى حدوث تغيير فى الحركة بسبب سياقها.
والإمالة عند علماء القراءات قسمان:الإمالة الصغرى والإمالة الكبرى.
وهى تقريب الفتحة من الكسرة والألف من الياء من غير قلب خالص ولا إشباع مبالغ فيه، وتسمى الإمالة الكبرى.
ويعبر عنها السلف "الكسر" و"الياء"و "الإضجاع" و"البطح" و"اللى" و"إمالة شديدة" و "إمالة محضة" و "إمالة خالصة" و"إمالة تامة" و "إشمام الكسر"...ونحن من جهتنا نركز هنا على نقطة أساسية:
ـ دراسة تركيبية للإمالة بفرعيها ، الصغرى والكبرى؛ تحاول معالجة هذه الظاهرة الصوتية من خلال إبراز ما يصطلح عليه الدكتور عبدالعزيز على سَفر فى كتابه "الإمالة والتفخيم فى القراءات القرآنية" "قراء الإمالة".)

درجات الإمالة (هناك من يعرف الإمالة على أنها أن تنحو بالفتحة نحو الكسرة، وبالألف نحو الياء.
والإمالة هى لغة بنى تميم، ويقابلها الفتح وهو لغة أهل الحجاز. والإمالة درجتان: شديدة ومتوسطة.

يقول الدكتور إبراهيم أنيس فى شأن التمييز بين الفتح والإمالة: "واللسان مع الفتح يكاد يكون مستويا فى قاع الفم. فإذا أخذ فى الصعود نحو الحنك الأعلى، بدأ حينئذ ذلك الوضع الذى يسمى بالإمالة. وأقصى ما يصل إليه أول اللسان فى صعوده نحو الحنك الأعلى هو ذلك المقياس الذى يسمى عادة بالكسرة، طويلة كانت أم قصيرة. فهناك إذن مراحل بين الفتح والكسر، لا مرحلة واحدة. من أجل ذلك كان القدماء يقسمون الإمالة إلى نوعين: إمالة خفيفة وإمالة شديدة." (فى اللهجات العربية).)

Tamīm, alors que la vocalisation /a/ est un acte linguistique des tribus mecquoises.
Il existe deux degrés d'*inflexion vocalique* : excessive et moyenne. *Ibrāhīm Anīs* distingue entre l'*inflexion vocalique* et la *vocalisation* /a/ en disant : « La langue, en cas de *vocalisation* /a/, est presque horizontale au fond de la bouche ; et l'*inflexion vocalique* commence lorsqu'elle se dirige dans la cavité buccale vers le palais. La position maximale atteinte par la langue lors de son ascension vers la palais correspond à la voyelle /i/ simple ou bivocalique…).

⬇ أسباب الإمالة (ذكرت كتب الاحتجاج للقراءات القرآنية اثنى عشر سببا للإمالة :

1ـ ياء متقدمة (مثل: شيبان)؛
2ـ كسرة متقدمة (مثل: سربال)؛
3ـ ياء متأخرة (مثل: مبايعٌ)؛
4ـ كسرة متأخرة (مثل: مسافرٌ)؛
5ـ ياء مقدرة (مثل: رمى)؛
6ـ كسرة مقدرة (مثل: خاف، أصلها "خوِفَ")؛
7ـ ياء عارضة (مثل: غزا)؛
8ـ كسرة عارضة (مثل: خاب)؛
9ـ الإمالة للإمالة؛
10ـ إمالة ألف لشبهها بألف تمال؛
11ـ الفرق؛
12ـ كثرة الاستعمال.)

⬇ *Raisons de l'inflexion vocalique* (On cite dans les ouvrages d'argumentation pour les lectures coraniques douze raisons pour l'inflexion vocalique :

1- Un *yā'* qui précède l'élément fléchi;
2- Une voyelle /i/ qui précède l'élément fléchi;
3- Un *ya'* qui suit l'élément fléchi;
4- Une voyelle /i/ qui suit l'élément fléchi;
5- Un *yā'* implicite;
6- Une voyelle /i/ implicite ;
7- Un *yā'* implicite;
8- Une voyelle /i/ adventice ;
9- Inflexion pour l'inflexion ;
10- Inflexion d'un *'alif* semblable à un *'alif* fléchi ;
11- La différence ;
12- Fréquence d'usage.)

⬇ الإمالة الصغرى (هى الإتيان بالحرف بين الفتح المتوسط وبين الإمالة الشديدة. وهذه الإمالة المتوسطة هى أصعب فى النطق من الإمالة الكبرى، لأنها مرتبة وسطى بين الفتح والإمالة الشديدة. ولذلك قل من يتقنها من طلاب القرآن الكريم. ونشير هنا أن الإمالة الصغرى يعبر عنها رسما فى الآيات القرآنية من هذا المعجم بدائرة صغيرة فارغة الوسط (๐)؛ بينما يعبر عن الإمالة الكبرى بدائرة صغيرة مملوءة (•). ويعبر عن الإمالة

⬇ *Petite inflexion vocalique*

(C'est le fait de prononcer la voyelle /a/ entre la vocalisation /a/ et la grande inflexion vocalique.
L'acquisition de la manière correcte d'application de ce type d'inflexion vocalique est acquise oralement en présence nécessaire d'un psalmiste

الصغرى باصطلاحات أخرى: الإمالة المتوسطة، التقليل، بين اللفظين، بين بين، التلطيف، إشمام الإمالة.)

⬇ الإمالة الكبرى (وهى تقريب الفتحة من الكسرة، والألف من الياء، من غير قلب خالص، ولا إشباع مبالغ فيه ، بحيث لو زادت درجة الإمالة فى هذا النوع لصارت الألف ياء. ويعبر عن الإمالة الكبرى باصطلاحات أخرى: الإمالة الشديدة، الإضجاع، البطح، اللى، الإمالة المحضة، الإجناح، الإشباع، الألف المعوج.)

⬇ إمالة تامة (أنظر: الإمالة)

⬇ إمالة خالصة (أنظر: الإمالة)

⬇ إمالة شديدة (أنظر: الإمالة)

⬇ إمالة صغرى (هو التقليل)

⬇ إمالة ضعيفة (هو التقليل)

⬇ إمالة غير خالصة (هو التقليل)

⬇ إمالة لطيفة (هو التقليل)

⬇ إمالة متوسطة (هو التقليل)

⬇ إمالة محضة (أنظر: الإمالة)

⬇ إمالة وسطى (هو التقليل)

⬇ إمالة يسيرة (هو التقليل)

coranique compétent.)

⬇ *Grande inflexion vocalique*

(C'est le fait de fléchir la voyelle /a/ vers la voyelle /i/, ou de fléchir le «*alif*» vers le «*yā'*» ; mais sans substitution totale ni saturation exagérée.)

⬇ Inflexion vocalique complète

⬇ Inflexion vocalique pure

⬇ Inflexion vocalique intensifiée

⬇ Petite inflexion vocalique

⬇ Inflexion vocalique affaiblie

⬇ Inflexion vocalique hybride

⬇ Inflexion vocalique ésotérique

⬇ Inflexion vocalique moyenne

⬇ Inflexion vocalique proprement dite

⬇ Inflexion vocalique médiane

⬇ Petite inflexion vocalique

➊ إمالة الحروف المعجزة في القرآن الكريم (تختلف هذه الإمالة حسب القراء:

1ـ الر: أمال ألف "را" أبو عمرو البصرى وابن عامر الشامى وشعبة وحمزة بن حبيب الكوفى والكسائى الكوفى وخلف البزار. وقللها ورش عن نافع المدنى: ﴿ الٓرۚ تِلْكَ ءَايَٰتُ ٱلْكِتَٰبِ ٱلْحَكِيمِ ۝١﴾ [يونس: 1].

مفتاح محمد السلطنى/ هشام عن ابن عامر .

Hamza 519

2ـ كهيعص: أمال ألف "ها" شعبة وأبو عمرو البصرى والكسائى الكوفى. وأمال ألف "يا" ابن عامر الشامى وشعبة وحمزة الكوفى والكسائى الكوفى وخلف البزار؛ بينما قللها ورش: ﴿كٓهيعٓصٓ ۝١ ذِكْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدَهُۥ زَكَرِيَّآءَ ۝٢﴾ [مريم: 2،1].

عبدالرشيد صوفى/ شعبة عن عاصم.

Hamza 520

ـ طه: أمال ألف "طا" شعبة وحمزة الكوفى والكسائى الكوفى وخلف البزار . وأمال ألف "ها" ورش وأبو عمرو البصرى وحمزة الكوفى والكسائى الكوفى وشعبة وخلف البزار: ﴿طه ۝١ مَآ أَنزَلْنَا عَلَيْكَ ٱلْقُرْءَانَ لِتَشْقَىٰٓ ۝٢﴾ [طه: 2،1].

عبدالرشيد صوفى/ شعبة عن عاصم.

Hamza 521

ـ طسم و طس: أمال ألف "طا" فيهما شعبة وحمزة الكوفى والكسائى الكوفى وخلف البزار: ﴿طسٓمٓ ۝١ تِلْكَ ءَايَٰتُ ٱلْكِتَٰبِ ٱلْمُبِينِ ۝٢﴾ [الشعراء: 2،1]

عبدالرشيد صوفى/ خلف البزار عن حمزة.

Hamza 522

يس: أمال ألف "يا" شعبة وحمزة الكوفى والكسائى الكوفى وخلف البزار وروح عن يعقوب الحضرمى: ﴿ يسٓ ۝١

➊ Inflexion vocalique des lettres miraculeuses dans le Saint Coran
(La lecture des lettres miraculeuses dans le Saint Coran n’est pas sujet d’unanimité. Dans l’article arabe ci-contre nous exposons les détails en ce sujet.

Application1 :
Hamza 519

Application2 :
Hamza 520

Application3 :
Hamza 521

Application4 :
Hamza 522

﴿وَٱلۡقُرۡءَانِ ٱلۡحَكِيمِ ٢﴾

[يس: 2،1].

عبدالرشيد صوفى/ خلف البزار عن حمزة.

Hamza 523

ـ حم: أمال ألف "حا" فى كل سياقاتها ابن ذكوان وشعبة وحمزة الكوفى والكسائى الكوفى وخلف البزار. وقللها ورش وأبو عمرو البصرى:

﴿حمٓ ١ تَنزِيلُ ٱلۡكِتَٰبِ مِنَ ٱللَّهِ ٱلۡعَزِيزِ ٱلۡعَلِيمِ ٢﴾ [غافر: 2،1].

عبدالرشيد صوفى/ خلف عن حمزة

Hamza 524

قراء الإمالة : ورش عن نافع من طريق الأزرق (روى عنه أنه أمال إمالة صغرى فى سياقات قرآنية معينة وأمال إمالة كبرى فى سياق واحد من القرآن وهو فتحة الهاء من ﴿طه﴾.

لقد قلل ورش فى ﴿لِتَشۡقَىٰٓ﴾ و ﴿يَخۡشَىٰ﴾ من التطبيق التالى:

﴿بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ طه ١ مَآ أَنزَلۡنَا عَلَيۡكَ ٱلۡقُرۡءَانَ لِتَشۡقَىٰٓ ٢ إِلَّا تَذۡكِرَةً لِّمَن يَخۡشَىٰ ٣﴾

[طه : 1ـ3]

محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع .

Hamza 525

<u>Application5</u> :
Hamza 523

<u>Application6</u> :
Hamza 524

Coranolecturologues procédant à l'inflexion vocalique : *Warch d'après Nāfi'* du chemin de *Al-'Azraq*
(On rapporte de lui qu'il a procédé à la petite inflexion vocalique dans certains contextes coraniques, et il n'a procédé à la grande inflexion vocalique que dans un seuk contexte, le hā' de «*Ṭāhā*» .
Par exemple, *Warch a procédé à* la petite inflexion vocalique dans les mots « *litachqā* » et « *yakhchā* » des versets 1, 2 et 3 de sourate *Ṭāhā* dans l'application suivante :

<u>Application</u> :
Hamza 525

Contextes sélectionnés : Inflexion vocalique dans la lecture de *Nāfi‘ Al-madanī*

(La lecture de *Nāfi‘ Al-madanī* est l'une des lectures coraniques, dans laquelle le phénomène d'inflexion vocalique est très fréquent.

Nous signalons ici, comme le note *Samīr Charīf*, que l'objet de l'inflexion vocalique sont les voyelles et non pas les consonnes. Lorsque certains *coranolecturologues* disent que *Nāfi‘ Al-madanī* procède à l'inflexion vocalique du «*ḥā'*» dans «*ḥāmīm*» cela signifie que c'est la voyelle /a/ du *ḥā'* qui a subi cette inflexion.
D'ailleurs, l'inflexion vocalique est la déviation de la voyelle /a/ vers la voyelle /i/.
Prenons comme exemple d'application l'inflexion vocalique au niveau de la dernière syllabe du dernier mot de chacun des versets suivants de Sourate «*An-Nağm*»:

Application:

Hamza 526

***Coranolecturologues procédant à l'inflexion vocalique** : Abū ‘Amr Al-Baṣrī*

(On rapporte de lui qu'il a procédé à la grande inflexion vocalique dans certains contextes coraniques, et il a procédé à la petite inflexion vocalique dans d'autres contextes. Parmi les *coranonarratologues* qui ont rapporté de lui on cite : *Ad-Dawrī* et *As-Susī.* Ces derniers sont par exemple d'accord sur la grande inflexion du mot « *an-nāri* » et la petite inflexion du mot « *ad-dunyā* » du verset 201 de sourate *Al-Baqara* (*Voir les deux applications ci-dessous*)

Application1 :

Hamza 527

Application2 :

Hamza 528

سياقات مختارة للإمالة فى قراءة نافع المدنى

(من المعلوم أن قراءة نافع المدنى هى من القراءات التى تكثر فيها ظاهرة الإمالة. ونلفت النظر، كما نبه إلى ذلك الدكتور سمير شريف، إلى أن الصوائت أو الحركات هى التى تتعرض للإمالة؛ أما الصوامت فلا تمال. وعندما يقولون إن نافعا أمال "الحاء" فى ﴿حم﴾، فهو أمال فى الحقيقة فتحة الحاء التى امتدت فتحيتين لتصبح ألف مدية فى الحاء، والتى تتحقق نطقاً ولا تتحقق خطأً. وللوقوف على ظاهرة الإمالة نتطرق لتطبيق كتابى وتطبيق صوتى ضمن التطبيق الإلكترونى المرفق بالمعجم لما تيسر من سورة النجم وأواخر آياتها الممالة:

﴿بِسۡمِ اِ۬للَّهِ اِ۬لرَّحۡمَٰنِ اِ۬لرَّحِيمِ وَالنَّجۡمِ إِذَا هَوِيٰ ١ مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمۡ وَمَا غَوِيٰ ٢ وَمَا يَنطِقُ عَنِ اِ۬لۡهَوِيٰٓ ٣ إِنۡ هُوَ إِلَّا وَحۡيٞ يُوحِيٰ ٤ عَلَّمَهُۥ شَدِيدُ اُ۬لۡقُوِيٰ ٥ ذُو مِرَّةٖ فَاسۡتَوِيٰ ٦ وَهُوَ بِالۡاُفُقِ اِ۬لۡاَعۡلِيٰ ٧ ثُمَّ دَنَا فَتَدَلِّيٰ ٨ فَكَانَ قَابَ قَوۡسَيۡنِ أَوَ اَدۡنِيٰ ٩ فَأَوۡحِيٰٓ إِلَيٰ عَبۡدِهِۦ مَآ أَوۡحِيٰ ١٠ مَا كَذَبَ اَ۬لۡفُؤَادُ مَا رِأَيٰٓ ١١﴾ [النجم: 1ـ 11]

محمود خليل الحصري / ورش عن نافع

Hamza 526

قراء الإمالة : أبو عمرو البصرى (روى عنه أنه أمال إمالة كبرى فى سياقات قرآنية معينة، وقلل فى سياقات أخرى. وقد روى عنه ذلك راوياه الدورى والسوسى، وقد اتفقا مثلا على الإمالة الكبرى فى ﴿ٱلنَّارِ﴾ والإمالة الصغرى فى ﴿ٱلدُّنۡيَا﴾ من الآية التالية:

تطبيق 1: ﴿وَمِنۡهُم مَّن يَقُولُ رَبَّنَآ ءَاتِنَا فِي ٱلدُّنۡيَا حَسَنَةٗ وَفِي ٱلۡأٓخِرَةِ حَسَنَةٗ وَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ ٢٠١﴾ [البقرة: 201]

عبدالرشيد صوفى/ رواية السوسى عن أبى عمرو.

Hamza 527

تطبيق 2:

❶ Contextes sélectionnés : Inflexion vocalique dans la lecture de *Abū ʻAmr Al-baṣrī* (Le *Coranolecturologue Abū ʻAmr Al-baṣrī* procède à l'inflexion vocalique de tout «*alif*» suivi d'un «*rā'*» vocalisé par la voyelle /i/ à fonction syntagmatique, comme dans le mot «*al-'akhār*» du verset 46 de Sourate «*ṣād*».

Application :

Hamza 529

Il procède également à l'inflexion vocalique tout
«*rā'*» suivi d'un «*alif*» ayant un«*yā'*» comme origine, comme dans le mot «*mugrāhā*» du verset 41 de Sourate «*Hūd*».

Application :

Hamza 530

Abū ʻAmr Al-basrī procède à l'inflexion vocalique des dernières syllabes des versets des Sourates suivantes : «*Tāha*», «*An-Nağm*», «*Al-Mʻāriğ* », «*Al-Qiyyāma*», «*An-Nāziʻāt*», «*ʻAbasa*», «*Al-ʻAʻlā*», «*Ach-Chams*», «*Al-Layl*», «*Aḍ-ḍuḥā*» et «*Alʻ-ʻAlaq*». Prenons comme exemple d'application les versets suivants de Sourate «*Al-ʻAʻlā*» (Voir ci-contre).

Application :

Hamza 531

Mais, le phénomène d'inflexion vocalique, bien que très fréquent dans la lecture de *Abū ʻAmr Al-baṣrī* , n'est pas généralisé. En effet, dans le verset 72 de Sourate «*Al-'Isrā'*», le mot «*Aʻ mā*» a subi une inflexion vocalique dans sa première occurrence, mais la deuxième occurrence de ce mot est lue sans inflexion

(رسم الآية لا يختلف عنه في التطبيق 1)

محمود خليل الحصري/ الدوري عن أبي عمرو.

Hamza 528

❶ سياقات مختارة للإمالة في قراءة أبي عمرو (يُميل أبو عمرو كل ألف بعدها راء مكسورة كسرة إعراب، كما في كلمة ﴿الأخيار﴾ من قوله ﷻ:﴿وَٱذۡكُرۡ إِسۡمَٰعِيلَ وَٱلۡيَسَعَ وَذَا ٱلۡكِفۡلِۖ وَكُلّٞ مِّنَ ٱلۡأَخۡيَارِ ۝٤٦﴾ [ص: 46].

عبدالرشيد صوفي / السوسي عن أبي عمرو.

Hamza 529

ويُميل كل راء بعدها ألف منقلبة عن ياء، كما في كلمة ﴿مجراها﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَقَالَ ٱرۡكَبُواْ فِيهَا بِسۡمِ ٱللَّهِ مَجۡرٜىٰهَا وَمُرۡسَىٰهَآۚ إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٞ رَّحِيمٞ ۝٤١﴾ [هود:41].

عبدالرشيد صوفي / السوسي عن أبي عمرو.

Hamza 530

ويُميل أبو عمرو أواخر الآي من إحدى عشر سورة وهي: طه، والنجم، والمعارج، والقيامة، والنازعات، وعبس، والأعلى، والشمس، والليل، والضحى، والعلق. ونأخذ ك تطبيق ما تيسر من سورة الأعلى: ﴿فَذَكِّرۡ إِن نَّفَعَتِ ٱلذِّكۡرَىٰ ۝٩ سَيَذَّكَّرُ مَن يَخۡشَىٰ ۝١٠ وَيَتَجَنَّبُهَا ٱلۡأَشۡقَى ۝١١ ٱلَّذِي يَصۡلَى ٱلنَّارَ ٱلۡكُبۡرَىٰ ۝١٢ ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحۡيَىٰ ۝١٣ قَدۡ أَفۡلَحَ مَن تَزَكَّىٰ ۝١٤ وَذَكَرَ ٱسۡمَ رَبِّهِۦ فَصَلَّىٰ ۝١٥﴾ [الأعلى: 9ـ15].

عبدالرشيد صوفي / السوسي عن أبي عمرو.

Hamza 531

(ابن الأبزاري أحمد بن جعفر الغافقي، رواية أبي عمرو بن العلاء البصري، عمان، دار عمان، الأردن، 2001)

إلا أن ظاهرة الإمالة، رغم ورودها بشكل لافت في قراءة أبي عمرو، فهي غير مطردة، كما في قوله ﷻ من سورة الإسراء:

vocalique.

Application :

Hamza 532

On rapporte que quelqu'un avait demandé à *Abū 'Amr Al-baṣrī* de lui expliquer pourquoi cette inflexion vocalique pour la première occurrence du mot «*A' mā*» du verset 72 de Sourate «*Al-'Isrā'*» mais pas pour la deuxième occurrence dans le même contexte coranique. Ce *coranolecturologue* lui avait répondu : le premier «*A'mā*» est un adjectif alors que le deuxième est un nom, et *Banī Tamīm* font l'inflexion vocalique du «*alif*» dans l'adjectif et non pas dans le substantif.)

Coranolecturologues procédant à l'inflexion vocalique : *Ibn 'Amir Ach-Chāmmī*

(On rapporte de lui qu'il a procédé à la grande inflexion vocalique dans certains contextes coraniques, et il n'a procédé dans aucun contexte à la petite inflexion vocalique. Parmi les *coranonarratologues* qui ont rapporté de lui on cite : *Ibn Thakwān.*

Notons que son deuxième coranonarratologue *Hichām* a rapporté de lui une inflexion dans quelques contextes seulement qui sont cités dans l'article arabe.
Dans ces quelques contextes, *Ibn Thakwān est en* accord avec lui dans le trois configurations de lettres miraculeuses.

(Voir les deux *applications* ci-dessous)

Application1 :

Hamza 533

﴿وَمَن كَانَ فِي هَٰذِهِۦٓ أَعۡمَىٰ فَهُوَ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ أَعۡمَىٰ وَأَضَلُّ سَبِيلٗا ٧٢﴾ [الإسراء : 72]

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو

Hamza 532

فقد أمال أبو عمرو ﴿أعمى﴾ الأولى ولم يُمل ﴿أعمى﴾ الثانية من الآية. وقد سئل عن سبب ذلك فقال: "إن ﴿أعمى﴾ الأولى وصف و﴿أعمى﴾ الثانية اسم، وبنو تميم يميلونها فى الوصف ولا يميلونها فى الاسم.)

قراء الإمالة : ابن عامر الشامى (روى عنه أنه أمال إمالة كبرى فى سياقات قرآنية معينة ولم يقلل فى أى سياق. وقد روى عنه ذلك راويه ابن ذكوان فقط ؛ أما هشام عن ابن عامر الشامى فليس له إلا إمالات قليلة ومعدودة فى ما يلى: كلمة ﴿وَمَشَارِبُ﴾ من الآية 72 من سورة يس، و﴿إِنَىٰهُ﴾ من الآية 53 من سورة الأحزاب، و﴿ءَانِيَةٍ﴾ من الآية 5 من سورة الغاشية ، و﴿عَابِدٌ﴾ و ﴿عَٰبِدُونَ﴾ من سورة الكافرون، و والحروف المعجزة ﴿ألر﴾ و﴿ألمر﴾ ﴿كهيعص﴾؛ غير أن ابن ذكوان فتح فى كل هذه السياقات، واتفق مع هشام فقط فى سياق الحروف المعجزة : (أنظر التطبيق)

تطبيق 1: ﴿كٓهيعٓصٓ ١ ذِكۡرُ رَحۡمَتِ رَبِّكَ عَبۡدَهُۥ زَكَرِيَّآ ٢ إِذۡ نَادَىٰ رَبَّهُۥ نِدَآءً خَفِيّٗا ٣﴾ [مريم: 2_1]

مفتاح محمد السلطنى / هشام عن ابن عامر .

Hamza 533

تطبيق 2: ﴿كٓهيعٓصٓ ١ ذِكۡرُ رَحۡمَتِ رَبِّكَ عَبۡدَهُۥ زَكَرِيَّآ ٢ إِذۡ نَادَىٰ رَبَّهُۥ نِدَآءً خَفِيّٗا ٣﴾ [مريم: 2_1]

Application2 :
🔊 *Hamza 534*

⬇ Contextes sélectionnés : Inflexion vocalique dans la lecture *Ibn ʻĀmir ach-chāmmī* (Généralement, l'inflexion vocalique est la déviation de la voyelle /a/ vers la voyelle /i/, et du «*alif*» bivocalique vers le «*yā'*» *bivocalique*.

Mais, il existe d'autres variantes de cette inflexion, comme le «*Ichmām*» et le «*rawm*» par exemple.
Les exemples d'inflexion vocalique chez *Ibn ʻĀmir ach-chāmmī* sont nombreux, mais nous citons, à titre indicatif, l'inflexion de la voyelle /a/ et du «alif» *bivocalique* qui la suit dans certains verbes comme « *chā'a*» ; «*gā'a*»; «āda»…

Application :
🔊 *Hamza 535*

⬇ *Coranolecturologues procédant à l'inflexion vocalique* : *Abū ʻAmr Al-Baṣrī*

(On rapporte de lui qu'il a procédé à la grande inflexion vocalique dans certains contextes coraniques, et il a procédé dans le mot « At-tawrāt » à la petite inflexion vocalique.

Parmi les *coranonarratologues* qui ont rapporté de lui on cite : *Khalaf* et *Khallād.* Ces derniers sont par exemple d'accord sur la grande inflexion des mots « *tarḍā* » , « *an-naṣārā* », « *al-hudā* », et « *gā'aka* » du verset 120 de sourate *Al-Baqara*

(Voir les deux applications ci-dessous)
*Application*1 :
🔊 *Hamza 536*

مفتاح السلطى / رواية ابن ذكوان عن ابن عامر.
Hamza 534 🔊

⬇ سياقات مختارة : الإمالة فى قراءة ابن عامر(الإمالة هى أن تنحو بالفتحة نحو الكسرة وبالألف المدية نحو الياء المدية.
إن جنوح ابن عامر فى قراءته إلى الإمالة ينشد التخفيف فى الجهد المبذول أثناء النطق، ومن أمثلة الإمالة عند هذا القارئ، إمالته لفتحة الشين والألف فى "شاء، ولفتحة الجيم والألف فى ﴿جاء﴾، ولفتحة الزاى والألف فى ﴿زادكم﴾ حيث وردت من القرآن الكريم.

تطبيق: ﴿وَإِذَا مَآ أُنزِلَتۡ سُورَةٞ فَمِنۡهُم مَّن يَقُولُ أَيُّكُمۡ زَادَتۡهُ هَٰذِهِۦٓ إِيمَٰنٗاۚ فَأَمَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ فَزَادَتۡهُمۡ إِيمَٰنٗا وَهُمۡ يَسۡتَبۡشِرُونَ ١٢٥﴾ [التوبة:125].
مفتاح محمد السلطى / ابن ذكوان عن ابن عامر
Hamza 535 🔊

⬇ قراء الإمالة : حمزة بن حبيب الكوفى (روى عنه أنه أمال إمالة كبرى فى سياقات قرآنية معينة وقلل فى ﴿التوراة﴾. وقد روى عنه ذلك راوياه خلف وخلاد ، وقد اتفقا مثلا على الإمالة الكبرى فى ﴿تَرۡضَىٰ﴾ و ﴿ٱلنَّصَٰرَىٰ﴾ و ﴿ٱلۡهُدَىٰ﴾ و ﴿جَآءَكَ﴾ من الآية التالية :

تطبيق 1: ﴿وَلَن تَرۡضَىٰ عَنكَ ٱلۡيَهُودُ وَلَا ٱلنَّصَٰرَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمۡۗ قُلۡ إِنَّ هُدَى ٱللَّهِ هُوَ ٱلۡهُدَىٰۗ وَلَئِنِ ٱتَّبَعۡتَ أَهۡوَآءَهُم بَعۡدَ ٱلَّذِي جَآءَكَ مِنَ ٱلۡعِلۡمِ مَا لَكَ مِنَ ٱللَّهِ مِن وَلِيّٖ وَلَا نَصِيرٍ ١٢٠﴾
[البقرة: 120]
عبدالرشيد صوفى/ خلف عن حمزة بن حبيب.
Hamza 536 🔊

تطبيق 2: ﴿وَلَن تَرۡضَىٰ عَنكَ ٱلۡيَهُودُ وَلَا ٱلنَّصَٰرَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمۡۗ قُلۡ إِنَّ هُدَى ٱللَّهِ هُوَ ٱلۡهُدَىٰۗ

﴿وَلَئِنِ ٱتَّبَعۡتَ أَهۡوَآءَهُم بَعۡدَ ٱلَّذِي جَآءَكَ مِنَ ٱلۡعِلۡمِ مَا لَكَ مِنَ ٱللَّهِ مِن وَلِيّٖ وَلَا نَصِيرٍ ١٢٠﴾ [البقرة: 120]

مفتاح السلطنى/ خلاد عن حمزة بن حبيب.

Hamza 537

Application2 :

Hamza 537

سياقات مختارة : إمالة ألف ﴿كلاهما﴾ فى قراءة حمزة بن حبيب (لقد أمال حمزة الألف فى ﴿كلاهما﴾ من قوله ﷻ:

﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعۡبُدُوٓاْ إِلَّآ إِيَّاهُ وَبِٱلۡوَٰلِدَيۡنِ إِحۡسَٰنًاۚ إِمَّا يَبۡلُغَنَّ عِندَكَ ٱلۡكِبَرَ أَحَدُهُمَآ أَوۡ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُل لَّهُمَآ أُفّٖ وَلَا تَنۡهَرۡهُمَا وَقُل لَّهُمَا قَوۡلٗا كَرِيمٗا ٢٣﴾ [الإسراء: 23].

وقال مكى بن أبى طالب فى كتابه "الكشف عن وجوه القراءات السبع وعللها وحججها": "إن هذه الألف أميلت لتماثل كسرة الكاف التى قبلها. فقد أمالت العرب الألف لكسرة التى قبلها." عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب

Hamza 538

Contextes sélectionnés : Inflexion vocalique du «*alif*» dans «*kilāhumā*» dans la lecture de *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-Kūfī* (Le *coranolecturologue Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-Kūfī* a procédé à l'inflexion vocalique du «*alif*» dans «*kilāhumā*», comme dans le verset 23 de Sourate «*Al-' Isrā'* ».

Makkī Ibn Abīṭālib voit que l'inflexion vocalique du «*lām*» dans ce cas est due à la voyelle /i/ qui vocalise le «*kāf*».
En outre, le voyelle /i/ est normalement symétrique au «*alif*» qui a subi une inflexion vocalique de la voyelle /a/ qui le vocalise, et non pas au «*alif*» qui porte la voyelle /a/.
Application :

Hamza 538

سياقات مختارة : الإمالة فى قراءة حمزة بن حبيب (قال الدانى :"وقد تفرد حمزة بإمالة الأفعال العشرة الآتية: جاء، شاء، زاد، ران، خاف، طاب، حاق، ضاق، زاغ، زاغوا." (عثمان الدانى، التيسير فى القراءات العشر).

ومثال ذلك الفعل ﴿جاء﴾ فى قوله ﷻ: ﴿وَجَآءَ رَبُّكَ وَٱلۡمَلَكُ صَفّٗا صَفّٗا ٢٢﴾ [الفجر: 22].

عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب

Hamza 539

Contextes sélectionnés : Inflexion vocalique dans la lecture de *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-Kūfī* («*Ad-Danī*» dit : «Parmi tous les *coranolecturologues* , *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-Kūfī* est le seul qui a procédé à l'inflexion vocalique des dix verbes suivants : «*ǧā'a*», «*chā'a*», «*zāda*», «*rāna*», «*khāfa*», «*ṭāba*», «*ḥāqa*», «*ḍāqa*», «*zāgha*» et «*zāghū*». Prenons l'exemple du verbe «*ǧā'a*» dans le verset 22 de Sourate «*Al-fağr*».
Application :

Hamza 539

سياقات مختارة : إمالة كل ألف منقلبة عن ياء مسبوقة براء فى قراءة حمزة بن حبيب (قرأ حمزة بإمالة كل ألف مسبوقة براء، مع كون الألف منقلبة عن ياء فى الأصل، مثل "نراك، وترى" من قوله ﷻ: ﴿فَقَالَ ٱلۡمَلَأُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِن

Contextes sélectionnés : Inflexion vocalique de tout «*alif*» d'origine un «*yā'*» précédé d'un «*rā'* » dans la lecture de *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-Kūfī*

(Le *coranolecturologue Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-Kūfī* a procédé à l'inflexion vocalique de tout

«*alif*» d'origine un «*yā'*» précédé d'un «*rā'*», comme dans les deux mots «*narāka*» et «*tarā*» dans le verset 27 de Sourate «*Hūd*».

قَوْمِهِۦ مَا نَرَىٰكَ إِلَّا بَشَرًا مِّثْلَنَا وَمَا نَرَىٰكَ ٱتَّبَعَكَ إِلَّا ٱلَّذِينَ هُمْ أَرَاذِلُنَا بَادِيَ ٱلرَّأْيِ وَمَا نَرَىٰ لَكُمْ عَلَيْنَا مِن فَضْلٍۭ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَٰذِبِينَ ﴿٢٧﴾ [هود : 27].)

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب

Application :
Hamza 540

Coranolecturologues procédant à l'inflexion vocalique : *Al-Kisā'ī Al-Kūfī* (On rapporte de lui qu'il a procédé à la grande inflexion vocalique dans certains contextes coraniques, et il n'a procédé dans aucun contexte à la petite inflexion vocalique. Parmi les *coranonarratologues* qui ont rapporté de lui on cite : *Ad-Dawrī* et *Abū Al-Ḥārith.* Ces derniers sont d'accord par exemple sur la grande inflexion des occurrences du mot «*'awlā*» des versets 34, 35 et 36 de *Al-Layl* (Voir les deux *applications* ci-dessous)

قراء الإمالة : الكسائى الكوفى (روى عنه أنه أمال إمالة كبرى فى سياقات قرآنية معينة ولم يقلل فى أى سياق. وقد روى عنه ذلك راوياه الدورى و أبو الحارث ، وقد اتفقا مثلا على الإمالة الكبرى فى ﴿أَوْلَىٰ﴾ من الآية التالية:

*Application*1 :
Hamza 541

تطبيق 1: ﴿أَوْلَىٰ لَكَ فَأَوْلَىٰ ﴿٣٤﴾ ثُمَّ أَوْلَىٰ لَكَ فَأَوْلَىٰٓ ﴿٣٥﴾﴾ [القيامة: 34_35]

عبدالرشيد صوفى/ الدورى عن الكسائى.

*Application*2 :
Hamza 542

تطبيق 2: ﴿أَوْلَىٰ لَكَ فَأَوْلَىٰ ﴿٣٤﴾ ثُمَّ أَوْلَىٰ لَكَ فَأَوْلَىٰٓ ﴿٣٥﴾﴾ [القيامة: 34_35]

عبدالرشيد صوفى/ أبو الحارث عن الكسائى .

Contextes sélectionnés : Inflexion vocalique du «*alif*» dans le mot «*mardāt*» et autres selon la lecture du *Coranolecturologue Al-Kisā'ī Al-Kūfī*

(*Al-Kisā'ī Al-Kūfī* est le seul a avoir fléchi le «alif» dans les deux mots : «*mardāt*», «*mardātī*», et le dernier «alif» dans les mots : «*khatāyā*», «*khatāyākum*», «*khatāyāhum*».

سياقات مختارة : إمالة الألف فى مرضات وغيرها فى قراءة الكسائى (لقد انفرد الكسائى بإمالة الألف فى ﴿مرضات﴾ و﴿ومرضاتى﴾، والألف الأخيرة فى ﴿خطايا﴾ و﴿خطاياكم﴾ و ﴿خطاياهم﴾.

تطبيق: ﴿وَإِذْ قُلْنَا ٱدْخُلُواْ هَٰذِهِ ٱلْقَرْيَةَ فَكُلُواْ مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا وَٱدْخُلُواْ ٱلْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُواْ حِطَّةٌ نَّغْفِرْ لَكُمْ خَطَٰيَٰكُمْ ۚ وَسَنَزِيدُ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾﴾ [البقرة: 58].

عبدالرشيد صوفى / رواية الدورى عن الكسائى

Application :
Hamza 543

⬇ Contextes sélectionnés : Inflexion vocalique du *«alif»* du féminin dans les mots basés sur la structure schématique «*fa'ālā*» selon la lecture du *coranolecturologue Al-Kisā'ī Al-Kūfī*

(*Al-Kisā'ī Al-Kūfī* a fléchi tout *«alif»* du féminin dans les mots basés sur la structure schématique «*fa'ālā*», comme dans : *«yatāmā», «naṣārā»…*

<u>*Application :*</u>
Hamza 544

⬇ Contextes sélectionnés : Inflexion vocalique du *«alif»* du féminin dans les mots basés sur la structure schématique «*fu'ālā*» selon la lecture du *coranolecturologue Al-Kisā'ī Al-Kūfī*

(*Al-Kisā'ī Al-Kūfī* a fléchi tout *«alif»* du féminin dans les mots basés sur la structure schématique «*fu'ālā*», comme dans : *«furādā», «'usārā», «kusālā»…*
<u>*Application :*</u>
Hamza 545

⬇ Inflexion vocalique du *«alif»* du féminin dans les mots basés sur la structure schématique «*fa'lā*» selon la lecture du *coranolecturologue Al-Kisā'ī Al-Kūfī* (*Al-Kisā'ī Al-Kūfī* a fléchi tout *«alif»* du féminin dans les mots basés sur la structure schématique *«fa' lā»*, comme dans : *«'attaqwā», «'annağwā», «'almar'ā»…*

<u>*Application :*</u>
Hamza 546

⬇ Contextes sélectionnés : Inflexion vocalique du «*alif*» du féminin dans les mots basés sur la structure schématique «*fu' lā*» selon la lecture du *coranolecturologue Al-Kisā'ī Al-Kūfī*

⬇ سياقات مختارة : إمالة ألف التأنيث في ما كان على وزن فَعالى في قراءة الكسائي (لقد أمال الكسائي ألف التأنيث في ما كان على وزن فَعالى بفتح الفاء، وذلك في مثل ، اليتامى، و النصارى...

<u>تطبيق:</u> ﴿(...) وَبِٱلْوَٰلِدَيْنِ إِحْسَانًا وَذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَـٰمَىٰ وَٱلْمَسَـٰكِينِ وَقُولُواْ لِلنَّاسِ حُسْنًا وَأَقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُواْ ٱلزَّكَوٰةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِّنكُمْ وَأَنتُم مُّعْرِضُونَ ﴿٨٣﴾﴾ [البقرة: 83].

عبدالرشيد صوفي / الدوري عن الكسائي
Hamza 544

⬇ سياقات مختارة : إمالة ألف التأنيث في ما كان على وزن فُعالى في قراءة الكسائي (لقد أمال الكسائي ألف التأنيث في ما كان على وزن فُعالى بضم الفاء، وذلك في مثل ، فرادى، وأسارى ...: ﴿(...) تَظَـٰهَرُونَ عَلَيْهِم بِٱلْإِثْمِ وَٱلْعُدْوَٰنِ وَإِن يَأْتُوكُمْ أُسَـٰرَىٰ تُفَـٰدُوهُمْ وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْكُمْ إِخْرَاجُهُمْ (...)﴾ [البقرة: 85].

عبدالرشيد صوفي / الدوري عن الكسائي
Hamza 545

⬇ سياقات مختارة : إمالة ألف التأنيث في ما كان على وزن فَعلى في قراءة الكسائي (لقد أمال الكسائي ألف التأنيث في ما كان على وزن فَعلى بفتح الفاء، وذلك في مثل التقوى، والنجوى، والمرعى...: ﴿وَٱلَّذِى قَدَّرَ فَهَدَىٰ ﴿٣﴾ وَٱلَّذِىٓ أَخْرَجَ ٱلْمَرْعَىٰ﴾ [الأعلى: 3_4].

عبدالرشيد صوفي / الدوري عن الكسائي
Hamza 546

⬇ سياقات مختارة : إمالة ألف التأنيث في ما كان على وزن فُعلى في قراءة الكسائي (لقد أمال الكسائي ألف التأنيث في ما كان على **وزن** فُعلى بضم الفاء، وذلك في مثل الحسنى،

(*Al-Kisā'ī Al-Kūfī* a fléchi tout «*alif*» du féminin dans les mots basés sur la *structure schématique* «*fu' lā*», comme dans : «*'al'ukhrā*», «*'albuchrā*», «*'akubrā*»…

Application :
Hamza 547

Contextes sélectionnés : Inflexion vocalique du «*alif*» du féminin dans les mots basés sur la *structure schématique «fi' lā»* selon la lecture du *coranolecturologue Al-Kisā'ī Al-Kūfī*

(*Al-Kisā'ī Al-Kūfī* a fléchi tout «*alif*» du féminin dans les mots basés sur la structure schématique *«fi' lā»*, comme dans : *«'ach-chi'rā»*, «*'ad-d krā*»…

Application :
Hamza 548

Contextes sélectionnés : Inflexion vocalique du «*alif*» dans les deux entités «*balā*» et «*'asā*» selon la lecture du *Coranolecturologue Al-Kisā'ī Al-Kūfī* (*Al-Kisā'ī Al-Kūfī* a fléchi tout «*alif*» dans les deux entités «*balā*» et «*'asā*» dans toutes leurs occurrences dans le saint Coran.

Application :
Hamza 549

Contextes sélectionnés : Inflexion vocalique du «*alif*» d'un mot interrogatif selon la lecture du *coranolecturologue Al-Kisā'ī Al-Kūfī*

(*Al-Kisā'ī Al-Kūfī* a fléchi tout «*alif*» d'un mot interrogatif, comme dans : «*'annā*», «*matā*»…

واليسرى، والأنثى ... : ﴿وَمَا خَلَقَ ٱلذَّكَرَ وَٱلۡأُنثَىٰٓ ۝٣ إِنَّ سَعۡيَكُمۡ لَشَتَّىٰ ۝٤ فَأَمَّا مَنۡ أَعۡطَىٰ وَٱتَّقَىٰ ۝٥ وَصَدَّقَ بِٱلۡحُسۡنَىٰ ۝٦ فَسَنُيَسِّرُهُۥ لِلۡيُسۡرَىٰ ۝٧﴾ [الليل: 3ـ7].

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى

Hamza 547

سياقات مختارة : إمالة ألف التأنيث فى ما كان على وزن فِعلى فى قراءة الكسائى (لقد أمال الكسائى ألف التأنيث فى ما كان على **وزن** فِعلى بكسر الفاء، وذلك فى مثل إحدى، والشعرى، والذكرى... : ﴿وَجَآءَ رَبُّكَ وَٱلۡمَلَكُ صَفّٗا صَفّٗا ۝٢٢ وَجِاْيٓءَ يَوۡمَئِذِۭ بِجَهَنَّمَۚ يَوۡمَئِذٖ يَتَذَكَّرُ ٱلۡإِنسَٰنُ وَأَنَّىٰ لَهُ ٱلذِّكۡرَىٰ ۝٢٣﴾ [الفجر: 22، 23].

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى

Hamza 548

سياقات مختارة : إمالة ألف بلى وعسى فى قراءة الكسائى (قرأ الكسائى بإمالة ألف ﴿بلى﴾ و﴿عسى﴾ حيث وردتا فى القرآن الكريم : ﴿بَلَىٰ مَن كَسَبَ سَيِّئَةٗ وَأَحَٰطَتۡ بِهِۦ خَطِيٓـَٔتُهُۥ فَأُوْلَٰٓئِكَ أَصۡحَٰبُ ٱلنَّارِۖ هُمۡ فِيهَا خَٰلِدُونَ ۝٨١﴾ [البقرة: 81].

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى

Hamza 549

سياقات مختارة : إمالة ألف كل اسم استفهام فى قراءة الكسائى (لقد أمال الكسائى ألف أسماء الاستفهام، مثل ﴿أنى﴾ و﴿متى﴾ : ﴿وَقَالَ لَهُمۡ نَبِيُّهُمۡ إِنَّ ٱللَّهَ قَدۡ بَعَثَ لَكُمۡ طَالُوتَ مَلِكٗاۚ قَالُوٓاْ أَنَّىٰ يَكُونُ لَهُ ٱلۡمُلۡكُ عَلَيۡنَا وَنَحۡنُ أَحَقُّ بِٱلۡمُلۡكِ مِنۡهُ وَلَمۡ يُؤۡتَ سَعَةٗ مِّنَ ٱلۡمَالِۚ (...)۝٢٤٧﴾ [البقرة: 247].

Application :
Hamza 550

Contextes sélectionnés : Inflexion vocalique de la voyelle /a/ avant le «*hā'*» du féminin en cas d'arrêt dans la lecture de *Al-Kisā'ī Al-Kūfī*

(*Al-Kisā'ī Al-Kūfī* a procédé à l'inflexion de la voyelle /a/ lorsqu'elle est précédée par un «*hā'*» du féminin en cas d'arrêt, comme par exemple dans le mot « *ḥabbah* » du verset 261 de Sourate « *Al-Baqara* », qui est prononcé: « *ḥabbih* ».

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى
Hamza 550

سياقات مختارة : إمالة الفتحة قبل هاء التأنيث فى الوقف فى قراءة الكسائى (قرأ الكسائى بإمالة الفتحة قبل هاء التأنيث فى الوقف لشبهها بألف التأنيث لفظا ومعنى، حيث أمال ما قبلها من الفتح فقربه من الكسر كما يُفعل بألف التأنيث، كما فى ﴿حبة﴾ و ﴿دابة﴾ **عند الوقف** عليهما من سورة البقرة:

﴿مَّثَلُ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمۡوَٰلَهُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنۢبَتَتۡ سَبۡعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنۢبُلَةٖ مِّاْئَةُ حَبَّةٖۗ وَٱللَّهُ يُضَٰعِفُ لِمَن يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ٢٦١﴾

[البقرة: 261].عبدالرشيد صوفى/ أبو الحارث عن الكسائى .

Application :
Hamza 551

Contextes sélectionnés : Inflexion vocalique du «*alif* » provenant d'un «yā'» dans les noms et les verbes selon la lecture du *coranolecturologue Al-Kisā'ī Al-Kūfī*

(*Al-Kisā'ī Al-Kūfī* a fléchi tout «*alif*» provenant d'un «*yā'*» dans les substantifs et les verbes, comme dans : *«istawlā», «talaqqā», «tawallā», «'aghnā», «'adhā», «alhudā»*…

Hamza 551

سياقات مختارة : إمالة كل ألف منقلبة عن ياء فى الأسماء والأفعال فى قراءة الكسائى (لقد قرأ الكسائى بإمالة كل ألف منقلبة عن ياء فى الأسماء والأفعال، وذلك فى مثل استوى، تلقى، تولى، أغنى، أدهى، الهدى...: ﴿يَوۡمَ يَتَذَكَّرُ ٱلۡإِنسَٰنُ مَا سَعَىٰ ٣٥ وَبُرِّزَتِ ٱلۡجَحِيمُ لِمَن يَرَىٰ ٣٦ فَأَمَّا مَن طَغَىٰ ٣٧ وَءَاثَرَ ٱلۡحَيَوٰةَ ٱلدُّنۡيَا ٣٨ فَإِنَّ ٱلۡجَحِيمَ هِيَ ٱلۡمَأۡوَىٰ ٣٩ وَأَمَّا مَنۡ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِۦ وَنَهَى ٱلنَّفۡسَ عَنِ ٱلۡهَوَىٰ ٤٠ فَإِنَّ ٱلۡجَنَّةَ هِيَ ٱلۡمَأۡوَىٰ ٤١﴾ [النازعات: 35ـ 41].

Application :
Hamza 552

Coranolecturologues procédant à l'inflexion vocalique : *Khalaf Al-'Āchir*

(On rapporte de lui qu'il a procédé à la grande inflexion vocalique dans certains contextes coraniques, et il n'a procédé dans aucun contexte à la petite *inflexion vocalique*.

Parmi les *coranonarratologues* qui ont

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى
Hamza 552

قراء الإمالة : خلف العاشر (روى عنه أنه أمال إمالة كبرى فى سياقات قرآنية معينة ولم يقلل فى أى سياق. وقد روى عنه ذلك راوياه إسحاق الوراق و إدريس الحداد ، وقد اتفقا مثلا على الإمالة الكبرى فى ﴿يَغۡشَىٰ﴾ و ﴿تَجَلَّىٰ﴾ و ﴿وَٱلۡأُنثَىٰٓ﴾ من الآية التالية:

تطبيق 1: ﴿وَٱلَّيۡلِ إِذَا يَغۡشَىٰ ١ وَٱلنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰ ٢

rapporté de lui on cite : *Isḥāq* et *Idris* . Ces derniers sont d'accord par exemple sur la grande inflexion des mots « *yaghchā* » , « *tağallā* », « *wal-'unthā* », des versets 1, 2 et 3 de sourate *Al-Layl* (*Voir les deux applications ci-dessous*)

Application1 :

Hamza 553

Application2 :

Hamza 554

Inflexion vocalique de *Qutayba* (Il s'agit ici d'une gamme d'inflexions vocaliques qui constitue une exclusivité de *Qutayba Ibn Mihrān*, mais supposée non confirmée d'après *Al-Kisā'ī Al-Kūfī* . En effet, *Qutayba* fléchit, par exemple, tout *'Alif* précédé ou suivi d'une voyelle /i/.

Ces inflexions vocaliques sont rapportées dans de nombreux ouvrages de lectures coraniques, mais elles ne sont pas authentifiées et sont par conséquent réputées des lectures irrégulières.)

Sourate Al-'Anbiyā' (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets varie selon les lectures coraniques 111 et 112. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est vingt et unième.)

Sourate Al-'Insān (C'est une Sourate Médinoise dont le nombre de versets est à l'unanimité 31. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est soixante-douzième.)

Sourate Al-'An'ām (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets varie selon les lectures coraniques entre 165 et 166 et 167. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est sixième.)

Sourate Al-'Anfāl (C'est une Sourate Médinoise dont le nombre de versets varie selon les lectures coraniques entre 75 et 76 et 77. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est huitième.)

Coranolecturologues (Dans la science des lectures coraniques, ce sont les *Imām* qui ont pris le soin de rapporter le Saint Coran en l'enseignant oralement de génération en génération et en veillant à bien soigner sa psalmodie.)

وَمَا خَلَقَ ٱلذَّكَرَ وَٱلْأُنثَىٰٓ ﴿٣﴾ [الليل: 1ـ3]

مفتاح محمد السلطني / إسحاق عن خلف.

Hamza 553

تطبيق 2: ﴿وَٱلَّيۡلِ إِذَا يَغۡشَىٰ ﴿١﴾ وَٱلنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰ ﴿٢﴾ وَمَا خَلَقَ ٱلذَّكَرَ وَٱلْأُنثَىٰٓ ﴿٣﴾ [الليل: 1ـ3]

مفتاح محمد السلطني/ إدريس عن خلف العاشر.

Hamza 554

إمالة قتيبة (ما انفرد به قتيبة بن مِهران عن الكسائى الكوفى من إمالات، حيث كان يميل كل ألف قبلها كسرة أو بعدها كسرة أو آخر الكلمة ـ التى فيها ألف ـ مكسور أو أول الكلمة ـ التى فيها ألف ـ مكسور. وهذه الإمالات مروية فى كثير من كتب القراءات، إلا أنه لا يقرأ بها الآن عن الكسائى الكوفى لأن الأسانيد اليوم لا تتصل بالكسائى من هذه الرواية، فهى فى عداد القراءات الشاذة.)

الأنبياء (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها المصحفى 21 ، وعدد آيها 111 أو 112 حسب اختلاف القراءات.)

الإنسان (سورة ~) (هى سورة مدنية ترتيبها المصحفى 72 ، وعدد آيها 31.)

الأنعام (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها المصحفى 6، وعدد آيها 165 أو 166 أو 167 حسب اختلاف القراءات.)

الأنفال (سورة ~) (هى سورة مدنية ترتيبها المصحفى 8 ، وعدد آيها 75 أو 76 أو 77 حسب اختلاف القراءات.)

أهل الأداء (هو فى علم القراءات القرآنية أئمة نقل القرآن الكريم وقراءاته وحذاقهم.)

Coranolecturologues de Bassora

(Ce sont les *Imām* de lectures coraniques originaires de *Bassora* : *Abū ‘Amr ’ Al-baṣrī* (Parmi les Sept), *Ya‘qūb ’Al-ḥadramī ’Al-baṣrī* (Parmi les dix), *Hasn ’Al-baṣrī* et *Yaḥyā ‘Ayazīdī Al-baṣrī* (Parmi les quatorze).)

Coranolecturologues du Hedjaz

(Ce sont les *Imām* de lectures coraniques originaires du *Hedjaz* : *Ibn Kathīr Al-makkī* et *Nāfi‘ Al-madanī* (Parmi les Sept), *Abū Ġa‘far Al-madanī* (Parmi les dix), *Muḥayṣin Al-makkī* (Parmi les quatorze).)

Coranolecturologues du Chām (Ce sont *Ibn Āmir Ach-Chāmmī* et ses collègues.)

Spécialistes du dénombrement coranique

Coranolecturologues d'Iraq (Ce sont les *Imām* de lectures coraniques originaires de l'*Iraq* : *Coranolecturologues* de *Bassora* et *Coranolecturologues* de *Koufa*.)

Coranolecturologues de Koufa (Ce sont les *Imām* de lectures coraniques originaires de *Koufa*: *Āṣim Al-kūfī* et *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* et *Al- Kisā’ī Al-kūfī* (Parmi les Sept), *Khalaf Al- Kisā’ī* (Parmi les dix), *Al’A‘mach ’Al-kūfī* (Parmi les quatorze).)

Coranolecturologues de Médine (Ce sont les *Imām* de lectures coraniques originaires du *Médine* : *Nāfi‘ Al-madanī* (Parmi les Sept), *Abū Ġa‘far Al-madanī* (Parmi les dix).)

Coranolecturologues de la Mecque

Entrée des sourates (C'est-à-dire le début de chaque sourate dans le Saint Coran.)

أهل البصرة (يطلق فى عرف علماء القراءات القرآنية على أبى عمرو البصرى من القراء السبعة (ت 154 هـ) ويعقوب الحضرمى البصرى القارئ الثامن (ت 205 هـ)، ويعبر عنهما بـ "بصرى" و "البصريان"، وإذا انضم إليهما الحسن البصرى (ت 110 هـ) وأيضا يحي اليزيدى البصرى (ت 202 هـ) من القراء الأربعة عشر أطلق عليهم "البصريون".)

أهل الحجاز (يقصد به فى علم القراءات القرآنية من القراء السبعة ابن كثير المكى (ت 120 هـ) ونافع المدنى (ت 169 هـ)، ويقال لهما "الحجازيان"، ومن القراء العشرة أبو جعفر المدنى (ت 130 هـ)، ومن القراء الأربعة عشر ابن مُحَيْصن المكى (ت 123 هـ)، ويقال لهم "الحجازيون".)

أهل الشام (هم ابن عامر الشامى وأصحابه.)

أهل العدد (اختلف قراء وأئمة الأداء فى الأمصار الإسلامية فى عد آى القرآن الكريم. وينعت من نُسب إليه عد الآيات القرآنية من أئمة القرآن بأهل العدد.)

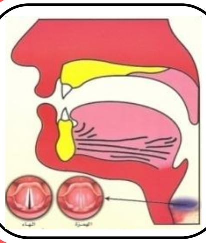
أهل العراق (يطلق على أهل الكوفة وأهل البصرة، ويقال لهم العراقيون.)

أهل الكوفة (يقصد به من القراء السبعة عاصم بن أبى النجود (ت 127 هـ) وحمزة بن حبيب الزيات (ت 156 هـ) والكسائى (ت 189 هـ)، ومن القراء العشرة خلف البزار (ت 229 هـ)، ومن القراء الأربعة عشر الأعمش الكوفى (ت 148 هـ) ويقال لهم "الكوفيون".)

أهل المدينة (يقصد به من القراء السبعة نافع المدنى (ت 169 هـ)، ومن القراء العشرة أبو جعفر المدنى (ت 130 هـ)، ويقال لهما "المدنيان".)

أهل مكة (يقصد به ابن كثير المكى وأصحابه.)

أول الفواتح (أى أول سور القرآن الكريم)

حرف الألف
Alif

أ ص

حرف الألف MP3+ MP4

https://drive.google.com/drive/folders/1zZc5gNnpG1juK3FCBM4U8_VENz1A1zub?usp=sharing

الألف (المقصود به هنا ألف الوصل ابتداءً، أى حين يُبْدأ بها الكلام؛ فهى تُنْطَقُ كالهمزة تماما فى حالة الوقف على ما قبلها ثم الابتداء بها. ويرمز لها فى المصاحف الشريفة المعاصرة بألف تعتليها علامة "صه" ﴿أ﴾ التى تفيد الحقيقة الصوتية السالفة الذكر. إنها ـ أى الألف ـ صوت حنجرى حلقى، انفجارى، وقفى، غير مهموس وغير مجهور، مرقق. ومخرج هذا الصوت هو أقصى الحلق، وهى المنطقة التى تقع على مستوى الحنجرة فى منطقة الحبال الصوتية، وهو أيضا مخرج حرف الهاء . وقد خُصِّصَ له مدخل خاص فى "الناطق" نظرا لضرورة تمييزه عن الهمزة التى يتقاطع معها فقط فى حالة الابتداء بالكلام.

مخرج الحرف وطريقة نطقه:

AlifVidéo001

لكن ليس المقصود بالألف هنا ما يسمى "الألف المدية"، فتلك ليست ـ حسب تقديرى ـ حرفا بل هى امتداد لحركة الفتحة (أى حركة مزدوجة) ومنه جاء مفهوم المد بحركتين. لذلك لا ينبغى الخلط بين الأمرين.

الابتداء

AlifVidéo002

(هو فى علم القراءات الشروع فى قراءة القرآن الكريم بعد قطع

Alif

(Dans le cas où il est ptononcé en reprise, c'est-à-dire lors de la reprise de la parole après un arrêt, C'est une glottale plosive occlusive non voisée et emphatique.

Le point d'articulation du alif dans ce cas est celui de la *hamza* , comme celui du hā', le fond du pharynx, c'est –à-dire, la région des cordes vocales au niveau du larynx.

On a réservé dans le présent lexique une entrée indépendante pour le distinguer de la *hamza* .

Point d'articulation et prononciation:

AlifVidéo001

Mais il ne faut absolument pas confondre le *alif bivocalique*, qui n'est pas une consonne mais simplement une voyelle /a/ double, avec le *alif* ici.

Commencement n.m

AlifVidéo002

(C'est un élément des universaux de lectures coraniques étudié dans le cadre de la rubrique

«Arrêts et reprises dans la récitation coranique ». C'est le fait de commencer la lecture des propos coraniques après un arrêt « *Al-Waqf* » ou après une rupture « *Al-Qat'* ». Les principes des arrêts et des reprises sont concrétisés par un ensemble de signes conventionnels traités dans le présent dictionnaire.

On cite communément quatre types d'arrêts :

1-L'arrêt complet (Il est considéré comme un arrêt complet tout arrêt sur une phrase dont le sens est complet et qui est liée à ce qui suit au niveau grammatical. Pour reprendre la lecture, il suffit de reprendre ce qui a été lu.)

Application :

🔊 *Alif 001*

2-L'arrêt suffisant (C'est un arrêt sur une phrase dont le sens est complet, et qui est lié à ce qui suit dans le sens, mais pas au niveau grammatical. Après cet arrêt, on continue notre lecture sans reprendre ce qui a été lu.)

3-L'arrêt correct (C'est un arrêt sur une phrase dont le sens est complet, mais qui est lié à ce qui suit dans le sens, et au niveau grammatical. A moins que cet arrêt se trouve à la fin d'un verset, on doit reprendre ce qui a déjà été lu.)

Application :

🔊 *Alif 002*

4-Le mauvais arrêt

(C'est un arrêt sur une phrase dont le sens n'est pas complet car il est lié à ce qui suit dans le texte, et au niveau grammatical.

Il n'est pas permis de faire cet arrêt sauf si on n'a plus de souffle, on doit alors reprendre ce qui a déjà été lu.)

أو توقف. وهو قسمان:

1ـ الابتداء الجائز، وهو الابتداء بكلام من القرآن الكريم مستقل من حيث المعنى، وينقسم إلى ثلاثة أصناف:

أـ الابتداء التام، وهو البدء بما لم يتعلق بما قبله لا معنى ولا لفظا، وذلك مثل البدء بالآية الكريمة:

﴿وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَبِٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ وَمَا هُم بِمُؤۡمِنِينَ ۝٨﴾ [البقرة: 8]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

🔊 *Alif 001*

، لأن الحديث عن المنافقين بدأ بهذه الآية.

ب ـ الابتداء الكافى، وهو البدء بما تعلق بما قبله معنى لا لفظا، مثل البدء بـ : ﴿خَتَمَ ٱللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمۡ وَعَلَىٰ سَمۡعِهِمۡۖ﴾ ، فهذا البدء بدء كافٍ لأن هذه الآية والتى قبلها تجرى فى سياق واحد، وهو الحديث عن الكفار.

ت ـ الابتداء الحسن، وهو البدء بما تعلق بما قبله لفظا ومعنى، ومثال ذلك البدء بـ ﴿من يقول ءامنا﴾ من قوله ﷻ :

﴿وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَبِٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ وَمَا هُم بِمُؤۡمِنِينَ ۝٨﴾ [البقرة: 8]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

🔊 *Alif 002*

، فهو بدء حسن لتعلق ﴿من يقول آمنا﴾ بما قبلها ﴿ومن الناس﴾ لفظا ومعنى.

2ـ الابتداء القبيح، وهو الابتداء بما يغير المعنى المراد، أو يفسده، أو يوهم بمعنى غير مراد، أو بما لا يليق بالله ﷻ.

أمثلة: البدء بـ ﴿يد﴾ فى قوله ﷻ: ﴿وَقَالَتِ ٱلۡيَهُودُ يَدُ ٱللَّهِ مَغۡلُولَةٌۚ غُلَّتۡ أَيۡدِيهِمۡ وَلُعِنُواْ بِمَا قَالُواْۘ بَلۡ يَدَاهُ مَبۡسُوطَتَانِ يُنفِقُ كَيۡفَ يَشَآءُۚ (...)۝٦٤﴾

[المائدة: 64].

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Alif 003

البدء بـ ﴿إن﴾ من قوله ﷻ:﴿لَّقَدْ سَمِعَ ٱللَّهُ قَوْلَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓاْ إِنَّ ٱللَّهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَآءُ سَنَكْتُبُ مَا قَالُواْ وَقَتْلَهُمُ ٱلْأَنۢبِيَآءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَنَقُولُ ذُوقُواْ عَذَابَ ٱلْحَرِيقِ ﴿١٨١﴾﴾ [آل عمران: 181].

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Alif 004

البدء بـ ﴿لا أعبد﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَمَا لِىَ لَآ أَعْبُدُ ٱلَّذِى فَطَرَنِى وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٢﴾﴾ [يس: 22].

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Alif 005

ابن عامر الشامى (أنظر : أئمة القراءات العشر المتواترة فى باب الهمزة وشموس القراء فى باب الشين.)

ابن كثير المكى (أنظر : أئمة القراءات العشر المتواترة فى باب الهمزة وشموس القراء فى باب الشين.)

ابن مجاهد (هو أحد طريقى قنبل عن ابن كثير، وهو أبو بكر أحمد بن موسى بن العباس بن مجاهد التميمى، الحافظ، أستاذ، شيخ الصنعة. ولد سنة 245 من الهجرة. ذاع صيته واشتهر أمره، وفاق نظراءه. أخذ عنه العلم خلق كثيرون. وكان له فى حلقته 84 خليفة يأخذون على الناس.

أنظر : شموس القراء فى باب الشين.)

الابنان (يطلق هذا المصطلح عند القراء الأجلاء على ابن عامر الشامى (ت 118 هـ) وابن كثير المكى (ت 120 هـ)، فإذا انضم إليهما من القراء الأربعة عشر ابن مُحيصن المكى (ت 123 هـ) أطلق عليه "البنون")

الاثنان (تطلق هذه التسمية عند علماء القراءات الأجلاء على ابن عامر الشامى (ت 118 هـ) ونافع المدنى (ت 169 هـ).)

<u>*Application :*</u>
Alif 003

<u>*Application :*</u>
Alif 004

<u>*Application :*</u>
Alif 005

Ibn ʻĀmir ach-chāmmī (Voir : *Imāms des dix lectures coraniques authentifiées*)

Ibn Kathīr Al-makkī (Voir : *Imāms des dix lectures coraniques authentifiées*)

Ibn Muǧāhid (Il représente l'une des deux voies rapportées de *Al-Bazzī* d'après *Ibn kathīr Al-makkī*. C'est quelqu'un qui apprend par cœur le Coran. Il est détenteur du professorat dans le domaine de l'art de lecture. Il est né le 245 de l'Hégire. Il devient très célèbre, et ses acquis scientifiques ont été rapportés par de nombreux individus.)

Les deux fils (Dans les ouvrages de *coranolecturologie*, ce terme réfère à la personne de *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī* et à celle de *Ibn kathīr Al-makkī*. Dans le cadre des quatorze lectures coraniques, on leur ajoute *Ibn Muḥayṣin Al-makkī* dont la lecture est irrégulière.)

Les deux (Dans les ouvrages de *coranolecturologie*, ce terme réfère au couple comportant les deux *coranolecturologues* : *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī* et *Nāfiʻ Al-madanī*.)

Achoppement vocalique

Achoppement vocalique

Explain214 / Dr. Ayman

(On appelle achoppement vocalique une dissimulation de la voyelle avec un affaiblissement phonétique. *Abdeṣṣabūr Chāhīn* ajoute que la voyelle dans le cas de l'achoppement vocalique est plus brève et perd presque sa sonorité comme ce qui se passe lors du chuchotement.
Exemple d'achoppement vocalique dans « *yahdī* » du verset 35 de Sourate « *Yūnus* » d'après la narration coranique de *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī*:
N.B :Cet équivalent a été emprunté à la linguistique du terme de «achoppement syllabique».
Application :
Alif 006

Analyse phonétique de l'achoppement vocalique (C'est la dissimulation d'une voyelle en procédant à une *dégradation vocalique* en vigueur selon une chaîne de transmission authentifiée.
Phonétiquement, l'achoppement vocalique est la prononciation des deux tiers de la voyelle. Ainsi, la voyelle est dégradée d'un tiers.
Parmi les exemples d'achoppement vocalique, nous citons ici la lecture rapportée selon la narration coranique de *Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* pour le mot coranique « *bāri'ikum*» en deux occurrences du verset 53 de Sourate «*Al-Baqara*» . Celui-ci a lu la voyelle /i/ de la *hamza* par un achoppement vocalique.
Remarquons que l'*avocalique* mentionné dans le *Muṣḥaf* n'est pas pur.
Application :
Alif 007

Toujours selon la narration coranique de *Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* , un autre exemple consiste à l'achoppement vocalique de la voyelle /u/ du « *rā'* » dans le mot coranique « *ya'murukum* » du verset 66 de Sourate «*Al-Baqara*» :

الاختطاف (هو بمعنى الاختلاس)

الاختلاس

Explain214 / د.أيمن رشدى سويد

(الاختلاس هو إخفاء الحركة وإضعاف التصويت بها. ويضيف د.عبدالصبور شاهين أن الحركة فى الاختلاس تكون أقصر زمنا، وتكاد تفقد الجهر مثلما يحدث فى الوشوشة. ومثال للاختلاس فى ﴿يهدى﴾ من قوله ﷻ : ﴿قُلۡ هَلۡ مِن شُرَكَآئِكُم مَّن يَهۡدِيٓ إِلَى ٱلۡحَقِّۚ قُلِ ٱللَّهُ يَهۡدِي لِلۡحَقِّۗ أَفَمَن يَهۡدِيٓ إِلَى ٱلۡحَقِّ أَحَقُّ أَن يُتَّبَعَ أَمَّن لَّا يَهِدِّيٓ إِلَّآ أَن يُهۡدَىٰۖ فَمَا لَكُمۡ كَيۡفَ تَحۡكُمُونَ ٣٥﴾ [يونس: 35].) عبدالرشيد صوفى/ السوسى عن أبى عمرو. .
Alif 006

الحقيقة الصوتية للاختلاس (الاختلاس فى حقيقته الصوتية هو الإتيان بثلثى حركة الحرف، بحيث يكون المنطوق به من الحركة أكثر من المحذوف منها. والاختلاس يرادفه الإخفاء، ويقابلهما الروْم ، وهو الإتيان ببعض الحركة. ومن أمثلة الاختلاس ما روى عن الدورى عن أبى عمرو البصرى من اختلاس كسرة الهمزة فى ﴿بارئكم﴾ من قوله ﷻ : ﴿وَإِذۡ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوۡمِهِۦ يَٰقَوۡمِ إِنَّكُمۡ ظَلَمۡتُمۡ أَنفُسَكُم بِٱتِّخَاذِكُمُ ٱلۡعِجۡلَ فَتُوبُوٓاْ إِلَىٰ بَارِئۡكُمۡ فَٱقۡتُلُوٓاْ أَنفُسَكُمۡ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ عِندَ بَارِئۡكُمۡ فَتَابَ عَلَيۡكُمۡۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ٥٣﴾ [البقرة: 53].
محمود خليل الحصرى/ الدورى عن أبى عمرو
Alif 007

واختلاس ضمة الراء مثلا فى ﴿يأمركم﴾ من قوله ﷻ : ﴿وَإِذۡ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوۡمِهِۦٓ إِنَّ ٱللَّهَ يَأۡمُرۡكُمۡ أَن تَذۡبَحُواْ

Voyons maintenant quelle différence existe-t-il entre l'achoppement vocalique et le *rawm* ?
<u>*Application* :</u>
🔊 *Alif 008*

La chose commune entre les deux c'est qu'ils sont, tous les deux, partitifs (consistent à ne prononcer qu'une partie de la quantité vocalique de la voyelle) ; mais la partie de la voyelle prononcée en cas du *rawm* ne dépasse pas le un tiers, alors qu'elle est équivaut en cas de l'achoppement vocalique à deux tiers. Le *rawm* ne s'opère que pour la voyelle /u/, alors que l'achoppement vocalique est plus général, puisqu'il englobe les trois voyelles.)

Achoppement vocalique selon les spécialistes des lectures coraniques
(C'est, selon les spécialistes de lectures coraniques, la prononciation partielle d'une voyelle en cas de liaison.

Ce phénomène, qui est une variété d'inflexion vocalique, peut englober toutes les voyelles /a/, /u/ ou /i/. La partie phonétiquement élidée de la voyelle est de l'ordre d'un tiers et la partie prononcée est de l'ordre de deux tiers.

Parmi les exemples d'achoppement ce que *Qālūn* a rapporté d'après *Nāfi' Al-madanī* au sujet de la lecture des mots coraniques suivants : voir le texte arabe.
L'achoppement dans ces quatre contextes n'est qu'un cas envisagé. L'autre cas est en l'occurrence l'*avocalisation* de la consonne en question.
Les deux cas sont admis par *Qālūn* selon notamment ce que rapporte Ibn *Al-Ǧazarī* dans « *An-Nachr* ».
<u>*Application*:</u>
🔊 *Alif 009*

Différence dans les lectures coraniques

🔊 *Explain215* / *Dr.Hamīttū*

(La majorité des *coranolecturologues*, entre autres *Ibn Al-Ǧazarī*, voit que la question des divergences dans les lectures coraniques ne

بَقَرَةً قَالُوٓاْ أَتَتَّخِذُنَا هُزُوًا قَالَ أَعُوذُ بِٱللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ ٱلْجَٰهِلِينَ ﴿٦٦﴾ [البقرة: 66].

محمود خليل الحصرى/الدورى عن أبي عمرو.

Alif 008 🔊

الروم والاختلاس يشتركان فى التبعيض، وبينهما عموم وخصوص، فالروم أخص من حيث أنه لا يكون فى المفتوح والمنصوب، ويكون فى الوقف دون الوصل، والثابت فيه من الحركة أقل من المحذوف، والاختلاس أعم، لأنه يتناول الحركات الثلاث، والثابت فيه من الحركة أكثر من المحذوف. ويطلق على الاختلاس أيضا الاختطاف.)

الاختلاس عند علماء القراءات (هو عند علماء القراءات الإتيان ببعض الحركة فى الوصل، وهو يشمل جميع أنواع الحركات من فتح وضم وكسر، ويقدَّرُ المحذوف من الحركة بالثلث والمنطوق بالثلثين، وهو مرادف الإخفاء أو الاختطاف. ومن أمثلة الاختلاس ما رواه قالون عن نافع المدنى فى قراءة الكلمات القرآنية : ﴿يخصمون، و يهدى، و تعدوا، و نعما﴾. والوجه المقدم هنا من الاختلاس فى هذه الألفاظ الأربعة هو الإسكان. والوجهان (الإسكان والاختلاس) صحيحان ومقروء بهما لقالون كما حققه مثلا ابن الجزرى فى النشر فى القراءات العشر.

<u>تطبيق</u>: ﴿إِن تُبْدُواْ ٱلصَّدَقَٰتِ فَنِعِمَّا هِيَ وَإِن تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا ٱلْفُقَرَآءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَنُكَفِّرُ عَنكُم مِّن سَيِّـَٔاتِكُمْ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٧٠﴾﴾ [البقرة: 270].

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .

Alif 009 🔊

الاختلاف فى القراءات

Explain215 / د.عبد الهادى حميتو 🔊

(يرى ابن الجزرى رحمه الله ، ومعه جمهور علماء القراءات، أن مسألة الاختلاف فى القراءات القرآنية لا تخرج عن الأوجه

s'écarte pas du sujet des sept modes de lectures coraniques.
On peut déterminer la différence dans ce domaine à base de sept critères :

1-Différence dans les substantifs de point de vue nombre et genre.
2-Différence de point de vue morphologie des verbes.
3-Différence flexionnelle.
4-Différence d'ajout et de suppression.
5-Différence d'ordre.
6-Différence de substitution.
7-Différence dialectales (inflexion vocalique, emphase, explicitation, gémination…)

Différence de contraste (C'est un cas purement hypothétique qui n'existe pas effectivement dans les lectures coraniques, dans lequel les lectures coraniques soient différentes de point de vue verbal avec un contraste ou une contradiction de point de vue signification.
Par ailleurs, on doit distinguer entre la *différence de variété* en *Coranolecturologie* et la *différence d'opinion* en matière de *Jurisprudence islamique*.
Explain216 / *Dr.Hamīttū*

Différence de variété

Explain217 / *Dr.Ad-Dawssarī*

(C'est dans le lectures coraniques une différence de lectures au niveaux verbal et sémantique, mais les deux significations sont admises ; comme le mot «*ʻalimta*» du verset 102 de Sourate «*Al-Isra'*» qui est lu par *Warch* d'après *Nāfiʻ Al-madanī* avec un *tā'* vocalisé par /a/ ; mais ce même mot est lu par *Abū Al-Ḥārith* d'après *Al-Kisā'ī Al-Kūfī* avec un «*tā'*» vocalisé par /u/.

<u>Application</u>1 :

السبعة للقراءات (الأحرف السبعة).
ويمكن تحديد الاختلاف فى القراءات على أساس سبعة معايير:
1ـ اختلاف الأسماء من إفراد ، وتثنية ، وجمع ، وتذكير ، وتأنيث.
2 ـ اختلاف تصريف الأفعال من ماضى ومضارع وأمر.
3 ـ اختلاف وجوه الإعراب.
4 ـ الاختلاف بالنقص والزيادة.
5 ـ الاختلاف بالتقديم والتأخير.
6 ـ الاختلاف بالإبدال.
7ـ اختلاف اللغات - أى اللهجات - كالفتح والإمالة ، والتفخيم ، والترقيق ، والإظهار والإدغام.

اختلاف التضاد

(هى حالة افتراضية غير موجودة فعليا فى القراءات، تكون فيها القراءات مختلفة فى اللفظ مع تضاد أو تناقض فى المعنى.
وينبغى التمييز بين الاختلاف فى القراءات الذى هو اختلاف تغاير والاختلاف الفقهى الذى هو اختلاف اجتهاد قد يكون فيه حكمان شرعيان متضادان.)
Explain216 / د.عبد الهادى حميتو

اختلاف التغاير

Explain217 / د. إبراهيم الدوسرى

(هو فى علم القراءات القرآنية اختلاف القراءات فى اللفظ والمعنى معاً، مع صحة المعنيين كليهما، مثل قوله ﷻ: ﴿قَالَ لَقَدۡ عَلِمۡتَ مَآ أَنزَلَ هَٰٓؤُلَآءِ إِلَّا رَبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ بَصَآئِرَ وَإِنِّي لَأَظُنُّكَ يَٰفِرۡعَوۡنُ مَثۡبُورٗا ١٠٢﴾ (الإسراء: 102)، الذى قرأ فيه ورش عن نافع المدنى ﴿علمتَ﴾ بفتح التاء؛ وقرأ فيه أبى الحارث عن الكسائى الكوفى ﴿علمتُ﴾ بضم التاء.)
محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع

Alif 010

Application2 :
Alif 011

Différence de diversité

(C'est dans le lectures coraniques une différence de lectures au niveau verbal, mais les significations restent invariables ; comme le mot «*yaḥ sibu*» du verset 3 de Sourate «*Al-Qiyyāma*», qui existe en langue arabe sous forme de deux graphies différentes, et qui est lu par *Warch* d'après *Nāfi' Al-madanī* avec un «*sīn*» vocalisé par /i/ ; mais ce même mot est lu par *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim Al-Kūfī* avec un «*sīn*» vocalisé par /a/.

Application1 :
Alif 012

Application2 :
Alif 013

Diversité du script du mot «*'allaḏīna*» dans les *Maṣāḥif ottomans*

(Parmi les exemples de mots qui ont été objet de diversité dans les *Maṣāḥif* on cite par exemple le mot «*'allaḏīna*» du verset 107 de Sourate «*At-Tawba*» :

Application1
Alif 014

Ainsi, *Nāfi' Al-Madanī* , *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* et *Abū Ǧa'far Al-Madanī* (comme dans la première application audio, selon la lecture de *Nāfi' Al-Madanī*, de cet article, ont lu «*'allaḏīna*» sans «*wāw*»; alors que les

Alif 010

﴿قَالَ لَقَدْ عَلِمْتُ مَآ أَنزَلَ هَٰٓؤُلَآءِ إِلَّا رَبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ بَصَآئِرَ وَإِنِّى لَأَظُنُّكَ يَٰفِرْعَوْنُ مَثْبُورًا ﴿١٠٢﴾﴾ [الإسراء: 102].

عبدالرشيد صوفى /أبو الحارث عن الكسائى

Alif 011

اختلاف التنوع (هو فى علم القراءات القرآنية أن يختلف اللفظ، والمعنى متحد، مثل: ﴿يحسِب﴾ و ﴿يحسَب﴾ بفتح السين وكسرها، فى قوله ﷻ: ﴿ أَيَحْسِبُ ٱلْإِنسَٰنُ أَلَّن نَّجْمَعَ عِظَامَهُۥ ﴿٣﴾﴾ [القيامة: 3]، الذى قرأ فيه ورش عن نافع المدنى ﴿أيحسِب﴾ بكسر السين؛ وقرأ فيه حفص عن عاصم ﴿أيحسَب﴾ بفتح السين.)

محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع

Alif 012

﴿أَيَحْسَبُ ٱلْإِنسَٰنُ أَلَّن نَّجْمَعَ عِظَامَهُۥ ﴿٣﴾﴾ [القيامة: 3]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم

Alif 013

اختلاف رسم كلمة ﴿الذين﴾ فى المصاحف العثمانية

(ومن أمثلة ما اختلفت فيه المصاحف كلمة ﴿الذين﴾ من قوله ﷻ:﴿ٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًۢا بَيْنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَإِرْصَادًا لِّمَنْ حَارَبَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ مِن قَبْلُ ۚ وَلَيَحْلِفُنَّ إِنْ أَرَدْنَآ إِلَّا ٱلْحُسْنَىٰ ۖ وَٱللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَٰذِبُونَ ﴿١٠٧﴾﴾ [التوبة: 107].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

Alif 014

﴿وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًۢا بَيْنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَإِرْصَادًا لِّمَنْ حَارَبَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ مِن قَبْلُ ۚ وَلَيَحْلِفُنَّ إِنْ أَرَدْنَآ إِلَّا ٱلْحُسْنَىٰ ۖ وَٱللَّهُ

autres *coranolecturologues* ont lu «*walladīna*» (comme dans la deuxième application audio, selon la lecture *Ḥamza Al-Kūfī*, de cet article) avec un «*wāw*».

Application2

Alif 015

Ainsi, ce mot a été transcrit dans le *Muṣḥaf* de la *Médine* et du *Chām* sans «*wāw*»; et dans les autres *Muṣḥaf* avec un «*wāw*».

Diversité du script du mot «*'awṣā*» dans les *Maṣāḥif* ottomans

(Parmi les exemples de mots qui ont été objet de diversité dans les *Maṣāḥif* on cite par exemple le mot «*'awṣā*» du verset 131 de Sourate «*Al-Baqara*» :

Application1

Alif 016

Ainsi, *Nāfi' Al-Madanī, Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* et *Abū Ǧa'far Al-Madanī* (comme dans la première application audio, selon la lecture de *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī*, de cet article) ont lu «*'awṣā*» avec la *hamza* ; alors que les autres *coranolecturologues* ont lu «*'awṣā*» (comme dans la deuxième application audio, selon la lecture d'*Ibn Kathīr Al-Makkī*, de cet article).

Application2

Alif 017

Ainsi, ce mot a été transcrit dans le *Muṣḥaf* de la *Médine* et du *Chām* «*'awṣā*», et dans les deux *Muṣḥaf* de *Kufa* et de *Bassora* «*'awṣā*».)

Diversité du script du mot «*tachtahīhi*» dans les *Maṣāḥif* ottomans

(Parmi les exemples de mots qui ont été objet de diversité dans les *Maṣāḥif*, on cite par

يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَـٰذِبُونَ ﴿١٠٧﴾ [التوبة: 107].

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب.

Alif 015

قرأ نافع المدنى وابن عامر الشامى وأبو جعفر ﴿الذين﴾ بدون واو، وقرأ الباقون بالواو. ولذلك رسمت فى مصاحف أهل المدينة والشام بغير واو، وفى بقية المصاحف بالواو، حسب قراءة كل منهم.)

اختلاف رسم كلمة ﴿أوصى﴾ فى المصاحف العثمانية

(ومن أمثلة ما اختلفت فيه المصاحف كلمة ﴿أوصى﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَأَوْصَىٰ بِهَآ إِبْرَٰهِـۧمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ يَـٰبَنِيَّ إِنَّ ٱللَّهَ ٱصْطَفَىٰ لَكُمُ ٱلدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴿١٣١﴾ [البقرة: 131].

مفتاح محمد السلطنى / ابن ذكوان عن ابن عامر.

Alif 016

﴿وَوَصَّىٰ بِهَا إِبْرَٰهِيمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ يَـٰبَنِيَّ إِنَّ ٱللَّهَ ٱصْطَفَىٰ لَكُمُ ٱلدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ﴿١٣١﴾ [البقرة: 131].

محمد عبدالحكيم / رواية البزى عن ابن كثير.

Alif 017

قرأ نافع المدنى وابن عامر الشامى (كما فى الآية الأولى) وأبو جعفر ﴿وأوصى﴾، وقرأ الباقون ﴿ووصى﴾ (كما فى قراءة ابن كثير المكى فى الآية الثانية مثلا). لذلك رسمت فى مصحف أهل المدينة ومصحف أهل الشام ﴿وأوصى﴾، وفى مصحف أهل الكوفة والبصرة ومكة بغير همزة ﴿ووصى﴾، حسب قراءة كل منهم.)

اختلاف رسم كلمة ﴿تشتهيه﴾ فى المصاحف العثمانية

(ومن أمثلة ما اختلفت فيه المصاحف كلمة ﴿تشتهيه﴾ من قوله ﷻ: ﴿ يُطَافُ عَلَيْهِم بِصِحَافٍ مِّن ذَهَبٍ

exemple le mot «*tachtahīhi*» du verset 71 de Sourate «*Az-Zukhruf*» :

<u>*Application*1</u>
Alif 018

Ainsi, *Nāfi‘*, *Ibn ‘Āmir* et *Abū Ğa‘far* (comme dans la première application audio, selon la lecture de *Nāfi‘* de cet article) ont lu «*tachtahīhi*» avec un «*hā’*» vocalisé par /i/ à la fin; alors que les autres *coranolecturologues* ont lu «*tachtahī*» sans le «*hā’*» vocalisé par /i/ à la fin (comme dans la deuxième application audio, selon la lecture *Ḥamza Al-Kūfī*, de cet article).
<u>*Application*2</u>
Alif 019

Ainsi, ce mot a été transcrit dans le *Muṣḥaf* de la *Médine* et du *Chām* avec un «*hā’*» à la fin et dans les autres *Muṣḥaf* sans ce «*hā’*».)

Diversité du script du mot «*sari‘ū*» dans les *Maṣāḥif* ottomans (Parmi les exemples de mots qui ont été objet de diversité dans les *Maṣāḥif* on cite par exemple le mot «*sari‘ū*» du verset 133 de Sourate «*Ali-‘Imrān*» :

<u>*Application*1</u>
Alif 020

Ainsi, *Nāfi‘*, *Ibn ‘Āmir* et *Abū Ğa‘far* (comme dans la première application audio, selon la lecture de *Nāfi‘* de cet article) ont lu «*sari‘ū*» sans «*wāw*» au début ; alors que les autres *coranolecturologues* ont lu «*wasāri‘ū*» (comme dans la deuxième application audio, selon la lecture d’*Ibn Kathīr*, de cet article) avec un «*wāw*» au début.
<u>*Application*2</u>
Alif 021

Ainsi, ce mot a été transcrit dans le *Muṣḥaf* de la *Médine* et du *Chām* «*sāri‘ū*», et dans les deux *Muṣḥaf* de *Kūfa* et de *Bassora* «*wasāri‘ū*».)

وَأَكۡوَابٖۖ وَفِيهَا مَا تَشۡتَهِيهِ ٱلۡأَنفُسُ وَتَلَذُّ ٱلۡأَعۡيُنُۖ وَأَنتُمۡ فِيهَا خَٰلِدُونَ ﴿٧١﴾ [الزخرف: 71].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .
Alif 018

﴿يُطَافُ عَلَيۡهِم بِصِحَافٖ مِّن ذَهَبٖ وَأَكۡوَابٖۖ وَفِيهَا مَا تَشۡتَهِي ٱلۡأَنفُسُ وَتَلَذُّ ٱلۡأَعۡيُنُۖ وَأَنتُمۡ فِيهَا خَٰلِدُونَ ﴿٧١﴾ [الزخرف: 71]

عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب.
Alif 019

قرأ نافع المدنى وابن عامر الشامى وحفص وأبو جعفر ﴿تشتهيه﴾ بهاءين، ورسمت كذلك فى مصاحف أهل المدينة والشام. وقرأ الباقون ﴿تشتهى﴾ بهاء واحدة، وهى كذلك فى مصاحفهم.)

اختلاف رسم كلمة سارعوا فى المصاحف العثمانية (ومن أمثلة ما اختلفت فيه المصاحف كلمة ﴿سارعوا﴾ من قوله ﷻ:﴿سَارِعُوٓاْ إِلَىٰ مَغۡفِرَةٖ مِّن رَّبِّكُمۡ وَجَنَّةٍ عَرۡضُهَا ٱلسَّمَٰوَٰتُ وَٱلۡأَرۡضُ أُعِدَّتۡ لِلۡمُتَّقِينَ ﴿١٣٣﴾ [آل عمران: 133].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .
Alif 020

﴿وَسَارِعُوٓاْ إِلَىٰ مَغۡفِرَةٖ مِّن رَّبِّكُمۡ وَجَنَّةٍ عَرۡضُهَا ٱلسَّمَٰوَٰتُ وَٱلۡأَرۡضُ أُعِدَّتۡ لِلۡمُتَّقِينَ ﴿١٣٣﴾ [آل عمران: 133].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير.
Alif 021

قرأ نافع المدنى وابن عامر الشامى وأبو جعفر ﴿سارعوا﴾ بدون واو، وقرأ الباقون ﴿وسارعوا﴾ بالواو، لذلك رسمت فى مصحف أهل المدينة والشام بدون واو، وفى مصحف أهل الكوفة وأهل

❶ Diversité du script du mot «*fabimā*» dans les *Maṣāḥif* ottomans (Parmi les exemples de mots qui ont été objet de diversité dans les *Maṣāḥif*, on cite par exemple le mot «*fabimā*» du verset 30 de Sourate «*Ach-Chūrā*» :

<u>Application1</u>
Alif 022

Ainsi, *Nāfi'*, *Ibn 'Āmir* et *Abū Ğa'far* (comme dans la première application audio, selon la lecture de *Nāfi'*, de cet article) ont lu «*bimā*» sans le «*fā'*»; alors que les autres *coranolecturologues* ont lu «*fabimā*» avec le «*fā'*» (comme dans la deuxième application audio, selon la lecture *Ḥamza Al-Kūfī*, de cet article).
<u>Application2</u>
Alif 023

Ainsi, ce mot a été transcrit dans le *Muṣḥaf* de la *Médine* et du *Chām* sans le «*fā'*»; et dans les autres *Muṣḥaf* avec le «*fā'*».)

❶ Diversité du script du mot «*minhumā*» dans les *Maṣāḥif* ottomans
(Parmi les exemples de mots qui ont été objet de diversité dans les *Maṣāḥif*, on cite par exemple le mot «*minhumā*» du verset 36 de Sourate «*Al-Kahf*» :

<u>Application1</u>
Alif 024

Ainsi, *Nāfi*, *Ibn 'Āmir*, *Ibn Kathīr* et *Abū Ğa'far* (comme dans la première application audio, selon la lecture de *Nāfi'* de cet article) ont lu «*minhumā*» en utilisant le duel; alors que les autres *coranolecturologues* ont lu «*minhā*» sans usage du duel (comme dans la deuxième application audio, selon la lecture *Ḥamza*, de cet article).
<u>Application2</u>
Alif 025

Ainsi, ce mot a été transcrit dans le *Muṣḥaf* de la *Médine*, de la *Mecque* et du *Chām* avec le duel; et dans les autres *Muṣḥaf* sans le duel.)

البصرة بواو، حسب قراءة كل منهم.)

❶ اختلاف رسم كلمة ﴿فبما﴾ فى المصاحف العثمانية (ومن أمثلة ما اختلفت فيه المصاحف كلمة ﴿فبما﴾ من قوله ﷻ:

﴿وَمَآ أَصَٰبَكُم مِّن مُّصِيبَةٍ بِمَا كَسَبَتۡ أَيۡدِيكُمۡ وَيَعۡفُواْ عَن كَثِيرٖ ۝٣٠﴾ [الشورى: 30].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

Alif 022

﴿وَمَآ أَصَٰبَكُم مِّن مُّصِيبَةٖ فَبِمَا كَسَبَتۡ أَيۡدِيكُمۡ وَيَعۡفُواْ عَن كَثِيرٖ ۝٣٠﴾

[الشورى: 30].

عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب.

Alif 023

قرأ نافع المدنى وابن عامر الشامى وأبو جعفر (بما كسبت) بدون الفاء، وهى كذلك فى مصاحف أهل المدينة والشام، وقرأ الباقون (فبما كسبت) بالفاء، وهى كذلك فى مصاحفهم.)

❶ اختلاف رسم كلمة ﴿منها﴾ فى المصاحف العثمانية (ومن أمثلة ما اختلفت فيه المصاحف كلمة ﴿منها﴾ من قوله ﷻ:

﴿(...)وَمَآ أَظُنُّ ٱلسَّاعَةَ قَآئِمَةٗ وَلَئِن رُّدِدتُّ إِلَىٰ رَبِّي لَأَجِدَنَّ خَيۡرٗا مِّنۡهُمَا مُنقَلَبٗا ۝٣٦﴾ [الكهف: 36].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

Alif 024

﴿وَمَآ أَظُنُّ ٱلسَّاعَةَ قَآئِمَةٗ وَلَئِن رُّدِدتُّ إِلَىٰ رَبِّي لَأَجِدَنَّ خَيۡرٗا مِّنۡهَا مُنقَلَبٗا ۝٣٦﴾ [الكهف: 36].

عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب.

Alif 025

قرأ نافع المدنى وابن كثير المكى وابن عامر الشامى وأبو جعفر ﴿منهما﴾ فى المثنى، وقرأ الباقون ﴿منها﴾ على الإفراد. ولذلك رسمت فى مصاحف أهل المدينة ومكة والشام ﴿منهما﴾

❶ Diversité du script du mot «*huwa*» dans les *Maṣāḥif* ottomans
(Parmi les exemples de mots qui ont été objet de diversité dans les *Maṣāḥif*, on cite par exemple le mot «*huwa*» du verset 24 de Sourate «*Al-ḥadīd*» :

Application1
Alif 026

Application2
Alif 027

Ainsi, *Nāfi'*, *Ibn 'Āmir* et *Abū Ǧa'far* (comme dans la première application audio, selon la lecture de *Nāfi'*, de cet article) ont lu sans le mot «*huwa*»; alors que les autres *coranolecturologues* ont lu avec le mot «*huwa*» (comme dans la deuxième application *audio*, selon la lecture *Ḥamza*, de cet article).
Ainsi, ce mot a été transcrit dans le *Muṣḥaf* de la *Médine* et du *Chām* sans le mot «*huwa*» et dans les autres *Muṣḥaf* avec le mot «*huwa*».)

❶ Diversité du script du mot «*fatawakkal*» dans les *Maṣāḥif* ottomans (Parmi les exemples de mots qui ont été objet de diversité dans les *Maṣāḥif*, on cite par exemple le mot «*fatawakkal*» du verset 217 de Sourate «*Ach-Chu'arā'*» :

Application1
Alif 028

Ainsi, *Nāfi'*, *Ibn 'Āmir* et *Abū Ǧa'far* (comme dans la première application audio, selon la lecture de *Nāfi'*, de cet article) ont lu «*fatawakkal*» avec un «*fā'*»; alors que les autres *coranolecturologues* ont lu «*watawakkal*» avec un «*wāw*» (comme dans la deuxième application audio, selon la lecture *Ḥamza Al-Kūfī*, de cet article).

Application2

بزيادة الميم، وفى بقية المصاحف ﴿منها﴾ بدون الميم، حسب قراءة كل منهم.)

❶ اختلاف رسم كلمة ﴿هو﴾ فى المصاحف العثمانية (ومن أمثلة ما اختلفت فيه المصاحف كلمة ﴿هو﴾ من قوله ﷻ:

﴿ٱلَّذِينَ يَبۡخَلُونَ وَيَأۡمُرُونَ ٱلنَّاسَ بِٱلۡبُخۡلِۗ وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ ٱللَّهَ ٱلۡغَنِيُّ ٱلۡحَمِيدُ ٢٤﴾ [الحديد: 24].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

Alif 026

﴿ٱلَّذِينَ يَبۡخَلُونَ وَيَأۡمُرُونَ ٱلنَّاسَ بِٱلۡبَخَلِۗ وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلۡغَنِيُّ ٱلۡحَمِيدُ ٢٤﴾ [الحديد: 24].

عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب.

Alif 027

قرأ نافع المدنى وابن عامر الشامى وأبو جعفر ﴿فإن الله الغنى الحميد﴾ بدون ﴿هو﴾، ورسمت كذلك فى مصاحف أهل المدينة والشام. وقرأ الباقون ﴿فإن الله هو الغنى الحميد﴾ مع كلمة ﴿هو﴾، وهى كذلك فى مصاحفهم.)

❶ اختلاف رسم كلمة ﴿وتوكل﴾ فى المصاحف العثمانية

(ومن أمثلة ما اختلفت فيه المصاحف كلمة ﴿وتوكل﴾ من قوله ﷻ: ﴿فَتَوَكَّلۡ عَلَى ٱلۡعَزِيزِ ٱلرَّحِيمِ ٢١٧﴾ [الشعراء: 217].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

Alif 028

﴿وَتَوَكَّلۡ عَلَى ٱلۡعَزِيزِ ٱلرَّحِيمِ ٢١٧﴾ [الشعراء: 217].

عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب.

Alif 029

Alif 029

Ainsi, ce mot a été transcrit dans le *Muṣḥaf* de la *Médine* et du *Chām* avec «*fā'*»; et dans les autres *Muṣḥaf* avec le «*wāw*».

Diversité du script du mot «*walā*» dans les *Maṣāḥif* ottomans (Parmi les exemples de mots qui ont été objet de diversité dans les *Maṣāḥif*, on cite par exemple le mot «*walā*» du verset 15 de Sourate «*Ach-Chams*» :

Application1

Alif 030

Ainsi, *Nāfi'*, *Ibn 'Āmir*, *Ḥafṣ* et *Abū Ǧa'far* (comme dans la première application audio, selon la lecture de *Nāfi'*, de cet article) ont lu «*falā*» avec un «*fā'*» au début; alors que les autres *coranolecturologues* ont lu «*walā*» avec un «*hā'*» (comme dans la deuxième application audio, selon la lecture de *Ḥamza* , de cet article).

Application2

Alif 031

Ainsi, ce mot a été transcrit dans le *Muṣḥaf* de la *Médine* et du *Chām* avec un «*fā'*» et dans les autres *Muṣḥaf* avec un «*hā'*».)

Diversité du script du mot «*yartadid*» dans les *Maṣāḥif* ottomans

(Parmi les exemples de mots qui ont été objet de diversité dans les *Maṣāḥif* on cite par exemple le mot «*yartadid*» du verset 54 de Sourate «*Al-Mā'ida*» :

Application1

Alif 032

Ainsi, *Nāfi'*, *Ibn 'Āmir* et *Abū Ǧa'far* (comme dans la première application audio, selon la lecture de *Nāfi'*, de cet article) ont lu «*yartadid*» avec dissociation de la gémination ; alors que les autres *coranolecturologues* ont lu «*yartadda*» (comme dans la deuxième application audio, selon la lecture *Ḥamza Al-*

قرأ نافع المدنى وابن عامر الشامى وأبو جعفر (فتوكل) بالفاء، وقرأ الباقون (وتوكل) بالواو، ولذلك رسمت فى مصاحف أهل المدينة والشام بالفاء، وفى بقية المصاحف بالواو، حسب قراءة كل منهم.)

اختلاف رسم كلمة ﴿ولا﴾ فى المصاحف العثمانية (ومن أمثلة ما اختلفت فيه المصاحف كلمة ﴿ولا﴾ من قوله ﷻ:

﴿فَلَا يَخَافُ عُقْبَـٰهَا ۝١٥﴾ [الشمس: 15].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

Alif 030

﴿وَلَا يَخَافُ عُقْبَـٰهَا ۝١٥﴾ [الشمس: 15].

عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب.

Alif 031

قرأ نافع المدنى وابن عامر الشامى وأبو جعفر ﴿فلا﴾ بالفاء، ورسمت كذلك فى مصاحف أهل المدينة والشام.

وقرأ الباقون ﴿ولا﴾ بالواو، وهى كذلك مرسومة فى مصاحفهم.)

اختلاف رسم كلمة ﴿يرتد﴾ فى المصاحف العثمانية (ومن أمثلة ما اختلفت فيه المصاحف كلمة ﴿يرتد﴾ من قوله ﷻ:

﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَنْ يَرْتَدِدْ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ فَسَوْفَ يَأْتِى ٱللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُۥٓ أَذِلَّةٍ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى ٱلْكَـٰفِرِينَ (...)۝٥٤﴾ [المائدة: 54].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

Alif 032

﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ

(...)﴿٥٤﴾ [المائدة: 54].

عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب.

Alif 033

قرأ نافع المدنى وابن عامر الشامى وأبو جعفر ﴿يرتدد﴾ بدالين، الأولى مكسورة والثانية مجزومة، وقرأ الباقون ﴿يرتدّ﴾ بدال واحدة مفتوحة مشددة. ولذلك رسمت فى مصاحف أهل المدينة والشام ﴿يرتدد﴾ بدالين، وفى المصاحف الأخرى بدال واحدة، حسب قراءة كل منهم.)

Kūfī, de cet article) avec gémination du «*dāl*».

Application2

Alif 033

Ainsi, ce mot a été transcrit dans le *Muṣḥaf* de la *Médine* et du *Chām* avec deux «*dāl*», et dans les autres *Muṣḥaf* avec un «*dāl*» géminé.)

اختلاف رسم كلمة ﴿يقول﴾ فى المصاحف العثمانية

(ومن أمثلة ما اختلفت فيه المصاحف كلمة ﴿يقول﴾ من قوله ﷻ: ﴿ يَقُولُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَهَٰٓؤُلَآءِ ٱلَّذِينَ أَقۡسَمُواْ بِٱللَّهِ جَهۡدَ أَيۡمَٰنِهِمۡ إِنَّهُمۡ لَمَعَكُمۡۚ حَبِطَتۡ أَعۡمَٰلُهُمۡ فَأَصۡبَحُواْ خَٰسِرِينَ ﴿٥٣﴾ [المائدة: 53].

Diversité du script du mot «*yaqūlu*» dans les *Maṣāḥif* ottomans

(Parmi les exemples de mots qui ont été objet de diversité dans les *Maṣāḥif* on cite par exemple le mot «*yaqūlu*» du verset 53 de Sourate «*Al-Mā' ida*» :

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

Alif 034

﴿وَيَقُولَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَهَٰٓؤُلَآءِ ٱلَّذِينَ أَقۡسَمُواْ بِٱللَّهِ جَهۡدَ أَيۡمَٰنِهِمۡ إِنَّهُمۡ لَمَعَكُمۡۚ حَبِطَتۡ أَعۡمَٰلُهُمۡ فَأَصۡبَحُواْ خَٰسِرِينَ ﴿٥٦﴾ [المائدة: 56].

محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبى عمرو.

Alif 035

﴿وَيَقُولُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَهَٰٓؤُلَآءِ ٱلَّذِينَ أَقۡسَمُواْ بِٱللَّهِ جَهۡدَ أَيۡمَٰنِهِمۡ إِنَّهُمۡ لَمَعَكُمۡۚ حَبِطَتۡ أَعۡمَٰلُهُمۡ فَأَصۡبَحُواْ خَٰسِرِينَ ﴿٥٣﴾ [المائدة: 53].

عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب.

Alif 036

قرأ نافع المدنى وابن عامر الشامى وابن كثير المكى وأبو جعفر ﴿يقولُ﴾ برفع اللام وبغير الواو فى البداية، وقرأ أبو عمرو ﴿ويقولَ﴾ بفتح اللام وبالواو، وقرأ عاصم وحمزة والكسائى

Application1

Alif 034

Ainsi, *Nāfi'*, *Ibn Kathīr*, *Ibn 'Āmir* et *Abū Ǧa'far* ont lu «*yaqūlu*» avec la vocalisation /u/ du «*lām*» et sans «*wāw*» au début.

Application2

Alif 035

Abū 'Amr Al-Baṣrī a lu «*wayaqūla*» avec la vocalisation /a/ du «*lām*»et avec un «*wāw*» au début.
'Āṣim Al-Kūfī , *Ḥamza Al-Kūfī*, *Al-Kisā'ī Al-Kūfī* et *Khalaf Al-Kūfī* dans son choix, ont lu «*wayaqūlu*» avec la vocalisation /u/ du «*lām*» et avec un «*wāw*» au début.

Application1

Alif 036

Ainsi, ce mot a été transcrit dans le *Muṣḥaf* de

la *Médine* et du *Chām* et de la *Mecque* sans «*wāw*», et dans les deux *Muṣḥaf* de *Kūfa* et de *Bassora* avec un «*wāw*».)

وخلف في اختياره ﴿ويقولُ﴾ بالواو ورفع اللام. ولذلك رسمت في مصاحف أهل المدينة ومكة والشام بدون واو، وفي مصاحف أهل الكوفة وأهل البصرة وسائر العراق بالواو، حسب قراءة كل منهم.)

Choix n.m

الاختيار

Explain218 / *Dr.Ad-Dawssarī*

Explain218 / د. إبراهيم الدوسري

(C'est un principe fondamental en lectures coraniques.
C'est le choix permanent d'au moins un modèle de lecture parmi les lectures en vigueur, effectué par un *coranolecturologue* (*Imām* en lectures coraniques).

Ce modèle coranique lui est attribué en raison de notoriété et d'applicabilité permanente. Le choix est également appelé «*ḥarf*» ou «*lecture*».

Par exemple, le choix de *Khalaf Al-bazzār* est toute lecture choisie par ce *coranolecturologue* hors de la narration coranique officielle d'après *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-Kūfī*.

Les ayants droit dans le choix sont notamment les compagnons du Prophète ﷺ et leurs successeurs ainsi que les dix *coranolecturologues,* qui ont atteint un très haut degré de perfectionnement dans les sciences de juridiction et de linguistique arabe.)

(هو في علم القراءات القرآنية مبدأ أساسي، وهو ملازمة إمام معتبر وجها أو أكثر من القراءات، فينسب إليه على وجه الشهرة والمداومة، لا على وجه الاختراع والرأي والاجتهاد، ويسمى ذلك الاختيار (حرفا) و (قراءة) و (اختيارا)، كله بمعنى واحد، فيقال: اختيار نافع، وقراءة نافع، وحرف نافع، كما يقال: قرأ خلف البزار (عن نفسه) و (في اختياره)، كلاهما بمعنى واحد: أي في قراءته وفيما اختياره هو، لا فيما يرويه عن حمزة بن حبيب الكوفي. و (أصحاب الاختيارات) هم من الصحابة والتابعين والقراء العشرة ونحوهم ممن بلغوا مرتبة عالية في النقل وعلوم الشريعة واللغة.

الاختيار هو إذن ما يميل إليه المقرئ من بين مروياته وينتقيه على أساس مقاييس معينة. ويكون الاختيار على أساس الترجيح.

ومبدأ الاختيار هو أصل في القراءات القرآنية. والمقصود به أن صاحب القراءة يختار مما روى بالتواتر عن النبي ﷺ روايات أخرى غير الروايات التي جعلها أصلا لقراءته.

Liaison du doublet

(C'est le fait de lier les deux parties d'un doublet dans le Saint Coran sans marquer l'arrêt.

Dans l'application ci-dessous, la psalmodiste *Muhammed Ṣiddīq Al-Manchāwī* procède dans sa lecture à la liaison dans le doublet « *lahā mā kasabat wa'alayhā mā 'iktasabat* » du verset 286 de sourate *Al-Baqara* :

الازدواج (وهو وصل المزدوج من القرآن، أي أن يراعي القارئ في الوقف الازدواج فيوصل ما يوقف على نظيره مما يوجد التمام عليه، وانقطع تعلقه بما بعده لفظًا، وذلك من أجل ازدواجه ، نحو: ﴿لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا ٱكْتَسَبَتْۗ﴾ من الآية 286 من سورة البقرة، حيث قرأ محمد صديق المنشاوي بالازدواج، أي أنه لم يقف على ﴿لَهَا مَا كَسَبَتْ﴾ ثم يستأنف على ﴿وَعَلَيْهَا مَا ٱكْتَسَبَتْۗ﴾.

Application

تطبيق: [الآية 286 من سورة البقرة]

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم

Alif 037

Reprise

Allongement n.m

AlifVidéo003

(Dans le système phonétique arabe, *al-istiṭāla* signifie l'allongement du son lors de la prononciation de la lettre *ʼAḍḍād*.)

Al-Isti'āthah (C'est la demande du refuge, du secours auprès d'*Allāh* contre la méchanceté et les méfaits du Satan. Le «*Ta'awuth*» a de nombreuses formules dont la plus connue est «*'a'ūthu billāhi mina ach-chayṭāni ar-rağ īm*».)

Élévation n.f

AlifVidéo004

(Dans le système phonétique arabe, c'est le premier élément de la dichotomie phonétique ***Élévation/Abaissement***, qui correspond à l'élévation de la langue lors de la prononciation de certaines consonnes emphatiques arabes qui occasionne une pression vers le haut du palais. Techniquement, la langue est proche du palais et on remplit la bouche en prononçant les consonnes qui sont celles de l'emphase. Cette caractéristique implique donc que toutes les consonnes sont emphatiques.)

Élévation/Abaissement

(Dans le système phonétique arabe, c'est une dichotomie phonétique dans laquelle s'opposent sept (7) consonnes regroupées dans la phrase abstraite «خص ضغط قظ », subissant une pression vers le haut du palais et les 22 consonnes restantes subissant une pression se dirigeant vers le bas du palais.)

Abaissement n.m

AlifVidéo005

(Dans le système phonétique arabe, c'est le deuxième élément de la dichotomie phonétique Élévation/Abaissement, qui

Alif 037

الاستئناف (ينظر مصطلح الائتناف فى باب الهمزة.)

الاستطالة

AlifVidéo003

(الاستطالة اصطلاحا هى امتداد الصوت بالضاد من أول حافة اللسان إلى آخرها حتى تتصل بمخرج اللام.

وهى صفة للضاد لأن مخرجه يمتد من أقصى حافة اللسان إلى طرفه مع الأضراس العليا.)

الاستعاذة (هى الالتجاء والاعتصام والاستجارة، وتسمى أيضا "التعوذ"، وهى دعاء بلفظ الخبر، ولها صيغ عديدة أشهرها وأوْلاها عند القراء الأجلاء ﴿أعوذ بالله من الشيطان الرجيم﴾، وهى ليست من القرآن عند بدء التلاوة إجماعا.)

الاستعلاء

AlifVidéo004

(هو فى النظام الصوتى العربى العنصر الأول من عنصرى التقابل الصوتى **استعلاء / استفال**، والاستعلاء هو ارتفاع اللسان جهة الحنك الأعلى فيعطى صوتا مفخما، وحروفه سبعة مجموعة فى قولهم (خَصَّ ضغطٍ قِظ)؛ وضد الاستعلاء الاستفال، وهو انحدار اللسان نحو الأسفل فتكون حروفه مستفيلة أى مرققة كما فى الباء من ﴿بطل﴾)

الاستعلاء والاستفال (صفتان متضادتان، والاستعلاء هو ارتفاع اللسان جهة الحنك الأعلى فيعطى صوتا مفخما، وحروفه سبعة مجموعة فى قولهم (خَصَّ ضغطٍ قِظ)؛ وضد الاستعلاء الاستفال، وهو انحدار اللسان نحو الأسفل فتكون حروفه مستفيلة أى مرققة كما فى الباء من "بطل")

الاستفال

AlifVidéo005

(هو فى النظام الصوتى العربى العنصر الثانى من عنصرى التقابل الصوتى استعلاء / استفال، والاستفال هو انحدار اللسان

correspond à l'abaissement de la langue lors de la prononciation de certaines consonnes amincies arabes qui occasionne une pression vers le bas du palais. Techniquement, la langue s'éloigne du palais. Cette caractéristique implique que toutes ces lettres sont amincies à l'exception des deux lettres « ر » et «ل» qui sont régies par des règles spéciales.)

نحو الأسفل فتكون حروفه مستفيلة أى مرققة كما فى "الباء" من ﴿بطل﴾. وحروف الاستفال هى ما عدا حروف الاستعلاء، وهى حروف منفتحة وكلها مرققة باستثناء الراء واللام التى لهما حالات خاصة من حيث التفخيم والترقيق. وتتأثر الحروف المستفيلة بحروف الاستعلاء التى تجاورها، لذلك لا بد من الاحتياط خصوصا عندما يتعلق الأمر بقراءة القرآن الكريم. أمثلة : يبسط ويبصط؛ بسطة وبصطة؛ محسنين و محصنين؛ يصحبون ويسحبون؛ قصمنا وقسمنا؛ عصى وعسى...)

Interrogation double (C'est l'interrogation qui se redouble dans un ou deux versets coraniques. Ce type d'interrogation s'est produit dans onze occurrences dans neuf Sourates du Saint Coran.
Exemple de contexte coranique à interrogation double : dans les deux mots «*'a'ithā*» et «*'a' innā*» du verset 5 de Sourate «*'Ar-Ra'd*» :

<u>Application</u>
Alif 038

الاستفهام المكرر (هو الاستفهام المكرر فى آية أو آيتين. وقد وقع هذا الاستفهام فى أحد عشر موضعا فى تسع سور من القرآن العظيم. ومثاله السياق القرآنى: ﴿وَإِن تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَءِذَا كُنَّا تُرَٰبًا أَءِنَّا لَفِى خَلْقٍ جَدِيدٍ ۝﴾ [الرعد: 5].

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو .
Alif 038

Perspectives des coranolecturologues au sujet de l'interrogation doublée
(Les *coranolecturologues* prennent des positions différentes à l'égard de ce sujet. Ainsi, certains lisent les deux occurrences à l'interrogatif, d'autres lisent l'une des occurrences à l'interrogatif et l'autre à l'affirmatif. Prenons un exemple en guise d'illustration seulement :

Dans les deux mots «*'a'iḏā*» et «*'a'innā*» verset 5 de Sourate «*'Ar-Ra'd*», *Nāfi' Al-madanī, 'Al-Kisī'ī Al-kūfī et Ya'qūb Al-ḥadramī Al-baṣrī* lisent par l'interrogatif dans la première occurrence et par l'affirmatif dans la deuxième occurrence.
<u>Application</u> :
Alif 039

Cependant, *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī et Abū Ǧa'far Al-madanī* lisent par l'affirmatif dans la première occurrence et par l'interrogatif

مذاهب القراء فى الاستفهام المكرر (لقد سلك القراء مذاهب مختلفة فى قضية الاستفهام المكرر، فمنهم من يقرأ الموضعين بالاستفهام أى بهمزتين، ومنهم من يقرأ أحدهما بالاستفهام والآخر بالإخبار أى بهمزة واحدة. ونأخذ مثالا على سبيل التوضيح فقط: ورد فى ﴿أءذا﴾ و ﴿أءنا﴾ من قوله ﷻ:﴿وَإِن تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَءِذَا كُنَّا تُرَٰبًا إِنَّا لَفِى خَلْقٍ جَدِيدٍ ۝﴾ [الرعد: 5].

محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع .
Alif 039

استفهام فى الموضع الأول وإخبار فى الوضع الثانى بالنسبة لنافع المدنى والكسائى الكوفى ويعقوب الحضرمى.

أما ابن عامر الشامى وأبو جعفر المدنى فلهما الإخبار فى الموضع الأول والاستفهام فى الموضع الثانى: ﴿وَإِن تَعْجَبْ

﴿فَعَجَبٌ قَوۡلُهُمۡ إِذَا كُنَّا تُرَٰبًا ءَا۟نَّا لَفِي خَلۡقٖ جَدِيدٍ ۝٥﴾ [الرعد:5].

مفتاح محمد السلطني/ ابن وردان عن أبي جعفر.

Alif 040

والباقون من القراء لهما الاستفهام فيهما:

﴿وَإِن تَعۡجَبۡ فَعَجَبٌ قَوۡلُهُمۡ أَءِذَا كُنَّا تُرَٰبًا أَءِنَّا لَفِي خَلۡقٖ جَدِيدٍۗ (...) ۝٥﴾ [الرعد: 5].

محمد صديق النشاوي/ حفص عن عاصم .

Alif 041

اصطلاحات الضبط (هي منظومة من العلامات والرموز المستعملة في عملية ضبط الحروف والكلمات في المصاحف الشريفة.)

آل حم (هي الحواميم السبعة من القرآن الكريم، والمقصود بها السور المباركات: غافر، فصلت، الشورى، الزخرف، الدخان، الجاثية، الأحقاف.)

آل عمران (سورة ~) (هي السورة الثالثة من القرآن الكريم، وهي مدنية وعدد آيها 200، وتسمى أيضا الزهراء. وقال رسول الله ﷺ في فضل هذه السورة الغراء: [يأتي القرآن وأهله الذين يعملون به في الدنيا، تقدمهم سورة البقرة وآل عمران كأنهما غيايتان وبينهما شرق أو كأنهما ظلتان من طير صواف، تجادلان عن صاحبهما.])

الانحراف

AlifVidéo006

(هو لغة الميل والعدول، وهو اصطلاحا ميل الحرف عن مخرجه أو عن صفته. وحرفاه اللام والراء، فاللام تنحرف إلى طرف اللسان، والراء تنحرف إلى ظهر اللسان، مع ميل قليل إلى جهة اللام.

الانحراف إذن هو ميل اللسان عند النطق بحرفي اللام والراء في النظام الصوتي العربي، حيث ينحرف مخرج هاذين الصائتين عن مخرجهما الأصلي. "فهو خروج الهواء من أحد جانبي

dans la deuxième occurrence.

Application :
Alif 040

Le reste des dix *coranolecturologues* lit par l'interrogatif dans les deux occurrences.

Application :
Alif 041

Signes conventionnels de ponctuation

(Système de signes de ponctuation utilisé conventionnellement pour régler la ponctuation des lettres et des mots coraniques dans le *Muṣḥaf*.)

Famille des Ḥāmīm(Ce sont les sept Sourates du Saint Coran qui commencent par le couple de consonnes miraculeuses « *Ḥā mmīm*».)

Sourate Al-'Imrān

(C'est une Sourate post-Hégire dont le nombre de versets est à l'unanimité 200. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est Troisième.
Elle porte également la nomination « *'Az-Zahrā'*»)

Déviation n.f

AlifVidéo006

(C'est conventionnellement la déviation d'une consonne de son point d'articulation ou de son trait phonétique.
Les deux consonnes représentant ce phénomène sont le « *rā'* » et le «*lām*».

Dans le système phonétique arabe, *al-inḥirāf* est donc la déviation du son des deux consonnes « *Ar-rā'* et *Al-lām* » de leur point d'articulation d'origine.

اللسان أو كليهما معا وهو من الصفات المفردة."(كريم زكى حسام الدين، 1984).

وقد استخدم المحدثون من علماء اللسانيات العربية مصطلح "جانبية" ("صائت جانبي") كمرادف لمصطلح "الانحراف" إلا أنهم لم يستغنوا عن هذا المصطلح البصرى الأصل، إذ يقول كريم زكى حسام الدين: "تتكون الصوامت الجانبية أو المنحرفة بوجود عقبة فى طريق تيار الهواء الذى يجد منفذا عن طريق أحد جانبي العقبة كما نجد فى نطق اللام." (كريم زكى حسام الدين، 1984).)

الانشقاق (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها المصحفى 83، وعدد آيها 23 أو 25 حسب اختلاف القراءات.)

الانفتاح

AlifVidéo007

(هو لغة الافتراق، وهو اصطلاحا تجافى كل من طائفة اللسان والحنك الأعلى عن بعضهما، حتى يخرج النفس من بينهما عند النطق بالحرف. وحروفه خمسة وعشرون، هى ما عدا : الصاد والضاد والطاء والظاء. وقد جمعت فى قولهم: "من أخذ وجد سعة فزكا حق له شرب غيث." فهو فى النظام الصوتى العربي العنصر الثانى من عنصرى التقابل الصوتى إطباق / انفتاح، والانفتاح هو افتراق اللسان عن الحنك الأعلى مما يجعل الفم ينفتح عند النطق بحروف الانفتاح. ومصطلح الانفتاح بمفهومه الصوتى استخدمه البصريون مقابلا للإطباق بدءً من سيبويه :"...فأما المطبقة فالصاد والضاد والطاء والظاء؛ والمنفتحة كل ما سوى ذلك من الحروف..." (الكتاب).)

الانفرادات (الانفرادات فى القراءات القرآنية هى ما انفرد أحد القراء العشرة بقراءته على وجه منفرد مخالف لبقية القراء. (أنظر الأمثلة أسفله)

انفراد نافع المدنى مثلا فى قراءة الفعل ﴿يقولُ﴾ برفع اللام

Pour la lettre *Al-lām*, le son est dévié vers les côtés de la langue c'est pourquoi il est dit consonne latérale.

Pour la lettre *Ar-rā'*, le son est dévié de l'extrémité de la langue en allant vers le dos de celle-ci.)

SourateAl-Inchiqāq (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets varie selon les lectures coraniques entre 25 et 23. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quatre-vingt-troisième.)

Ouverture n.f

AlifVidéo007

(C'est conventionnellement la répulsion entre la langue et le palais.

Les consonnes représentant ce phénomène sont au nombre de vingt-cinq, c'est-à-dire toutes les consonnes du système arabe à l'exception des quatres consonnes représentant le phénomène de vélarisation.

Dans le système phonétique arabe, c'est le deuxième élément de la dichotomie phonétique Vélarisation /Ouverture. V. Vélarisation.)

Individualisations (Une individualisation dans le domaine des lectures coraniques est toute lecture coranique qui est pratiquée de manière exclusive par un et un seul parmi les dix *coranolecturologues* confirmés. (Voir les exemples ci-dessous)

Nāfi' Al-madanī s'est par exemple individualisé dans la lecture du du verbe

« *yaqūlu* » du verset 214 de Sourate « *’Al-Baqara* ».
En effet, il le lit, de manière exclusive, par un « *lām*» *vocalisé* par la voyelle /u/ et non pas par un «*lām*» *vocalisé* par la voyelle /a/ comme le fait tous les autres *coranolecturologues*.

Application
Alif 042

Ibn Kathīr ‘ Al-makkī s’est par exemple individualisé dans la lecture des deux mots «*’ādama* » et «*kalimatun*» du verset 36 de Sourate «*Al-Baqara*».
En effet, il les lit, de manière exclusive, par un « *mīm*» vocalisé par /a/ dans le premier et un «*tā’*» subissant une nounation par /u/ dans le deuxième :
Application
Alif 043

Abū ‘Amr Al-Baṣrī s’est par exemple individualisé dans la lecture du verbe « *wa'akūna* » du verset 10 de Sourate «*Al-Munāfiqūna* ».
En effet, il le lit, de manière exclusive, avec insertion d’un *wāw* entre le *kāf* et le *nūn* vocalisé par la voyelle /a/, alors que les autres *coranolecturologues* ont lu sans le *wāw* et avec un *nūn* avocalisé.
Application
Alif 044

Ibn ‘ Āmir Ach-Chāmmī s’est par exemple individualisé dans la lecture du mot «*bilghadāti*» du verset 52 de Sourate « *Al-’An‘ām*».

En effet, il le lit, de manière exclusive, par un « *ghīn*» *vocalisé* par /u/ et un « *dāl* » *avocalique* avec un « *waw* » vocalisé par /a/

من قوله ﷻ : ﴿أَمۡ حَسِبۡتُمۡ أَن تَدۡخُلُواْ ٱلۡجَنَّةَ وَلَمَّا يَأۡتِكُم مَّثَلُ ٱلَّذِينَ خَلَوۡاْ مِن قَبۡلِكُم مَّسَّتۡهُمُ ٱلۡبَأۡسَآءُ وَٱلضَّرَّآءُ وَزُلۡزِلُواْ حَتَّىٰ يَقُولُ ٱلرَّسُولُ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَعَهُۥ مَتَىٰ نَصۡرُ ٱللَّهِۗ أَلَآ إِنَّ نَصۡرَ ٱللَّهِ قَرِيبٞ ﴿٢١٤﴾﴾
[البقرة: 214].
محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع .
Alif 042

انفراد ابن كثير المكى بنصب ﴿ءادم﴾ ورفع ﴿كلمات﴾ من قوله ﷻ: ﴿فَتَلَقَّىٰٓ ءَادَمَ مِن رَّبِّهِۦ كَلِمَٰتٌ فَتَابَ عَلَيۡهِۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ﴿٣٦﴾﴾ [البقرة: 36].
محمد عبدالحكيم/ البزى عن ابن كثير .
Alif 043

انفراد أبى عمرو البصرى بقراءة ﴿وأكون﴾ بزيادة واو بين الكاف والنون المنصوبة من قوله ﷻ: ﴿وَأَنفِقُواْ مِن مَّا رَزَقۡنَٰكُم مِّن قَبۡلِ أَن يَأۡتِيَ أَحَدَكُمُ ٱلۡمَوۡتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوۡلَآ أَخَّرۡتَنِيٓ إِلَىٰٓ أَجَلٖ قَرِيبٖ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُونَ مِنَ ٱلصَّٰلِحِينَ﴿١٠﴾﴾
[المنافقون : 10]
عبدالرشيد صوفى/ السوسى عن أبى عمرو .
Alif 044
وقرأ باقى القراء بدون واو وبإسكان النون.)

انفراد ابن عامر الشامى بضم الغين وإسكان الدال مع واو مفتوحة بعدها فى ﴿الغداة﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَلَا تَطۡرُدِ ٱلَّذِينَ يَدۡعُونَ رَبَّهُم بِٱلۡغُدۡوَةِ وَٱلۡعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجۡهَهُۥۖ مَا عَلَيۡكَ مِنۡ حِسَابِهِم مِّن شَيۡءٖ وَمَا مِنۡ حِسَابِكَ عَلَيۡهِم مِّن شَيۡءٖ فَتَطۡرُدَهُمۡ فَتَكُونَ مِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ﴿٥٢﴾﴾ [الأنعام: 52].

(« *bilghudwati* ») :
Application
Alif 045

‘Āṣim Al-kūfī s’est par exemple individualisé dans la lecture du mot « *ğithwatin* » du verset 29 de Sourate *«Al-qaṣaṣ»*.

En effet, il le lit, de manière exclusive, par un «*ğīm*» *vocalisé* par /a/ « *ğathwatin*») :

Application
Alif 046

Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī s’est par exemple individualisé dans la lecture du mot «*’unẓurūnā*» du verset 13 de Sourate « *Al-ḥadīd* ».

En effet, il le lit, de manière exclusive, par une *hamza glottalisée vocalisé* par /a/ et un «*ṭā’*» vocalisé par /i/
(«*’anẓirūnā*») :

Application
Alif 047

Al-Kisā’ī Al-kūfī s’est par exemple individualisé dans la lecture du mot «*qaddara*» du verset 3 de Sourate « *Al-’A‘lā* ». En effet, il le lit, de manière exclusive, par dilution du « *dāl*» par («*qadara*» *)* :
Application
Alif 048

Abū Ǧa‘far ’Al-madanī s’est par exemple individualisé dans la lecture du mot «*rabat*» du verset 5 de Sourate «*Al-Ḥağ* ».
En effet, il le lit, de manière exclusive, en ajoutant une *hamza glottalisée* et *vocalisée* par /a/ («*raba’at*») :

Application

مفتاح محمد السلطنى/ هشام عن ابن عامر .
Alif 045

انفراد عاصم الكوفى بفتح الجيم من ﴿جذوة﴾ فى قوله ﷻ:

﴿فَلَمَّا قَضَىٰ مُوسَى ٱلْأَجَلَ وَسَارَ بِأَهْلِهِۦٓ ءَانَسَ مِن جَانِبِ ٱلطُّورِ نَارًاۖ قَالَ لِأَهْلِهِ ٱمْكُثُوٓاْ إِنِّيٓ ءَانَسْتُ نَارًا لَّعَلِّيٓ ءَاتِيكُم مِّنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ جَذْوَةٍ مِّنَ ٱلنَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ٢٩﴾

[القصص: 29].

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Alif 046

انفراد حمزة بن حبيب الكوفى بهمزة قطع وكسر الظاء من ﴿انظرونا﴾ فى قوله ﷻ : ﴿يَوْمَ يَقُولُ ٱلْمُنَٰفِقُونَ وَٱلْمُنَٰفِقَٰتُ لِلَّذِينَ ءَامَنُواْ أَنظِرُونَا نَقْتَبِسْ مِن نُّورِكُمْ قِيلَ ٱرْجِعُواْ وَرَآءَكُمْ فَٱلْتَمِسُواْ نُورًاۖ فَضُرِبَ بَيْنَهُم(...) ١٣﴾ [الحديد: 13].

مفتاح محمد السلطنى/ خلاد عن حمزة .
Alif 047

انفراد الكسائى بتخفيف الدال من ﴿قدر﴾ فى قوله ﷻ :

﴿وَٱلَّذِى قَدَرَ فَهَدَىٰ ٣﴾ [الأعلى: 3].

عبدالرشيد صوفى/ أبو الحارث عن الكسائى .
Alif 048

انفراد أبو جعفر المدنى بقراءة ﴿ربأت﴾ عوض﴿ربت﴾ فى قوله ﷻ: ﴿(...) وَتَرَى ٱلْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَآ أَنزَلْنَا عَلَيْهَا ٱلْمَآءَ ٱهْتَزَّتْ وَرَبَأَتْ وَأَنۢبَتَتْ مِن كُلِّ زَوْجٍۭ بَهِيجٍ ٥﴾ [الحج: 5].

مفتاح محمد السلطنى/ ابن وردان عن أبى جعفر.

Alif 049

Ya'qūb Al-ḥadramī 'Al-Baṣrī s'est par exemple individualisé dans la lecture du mot «*biqādirin* » du verset 80 de Sourate « *'Yāsīn*».

En effet, il le lit, de manière exclusive, en le substituant par le mot «*yaqdiru*»:

Alif 049

انفراد يعقوب الحضرمى بقراءة ﴿يقدر﴾ عوض ﴿بقادر﴾ فى قوله ﷻ: ﴿أَوَ لَيْسَ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ يَقْدِرُ عَلَىٰٓ أَن يَخْلُقَ مِثْلَهُم ۚ بَلَىٰ وَهُوَ ٱلْخَلَّٰقُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٨٠﴾ ﴾

[يس: 80]

ياسر المزروعى/ رويس عن يعقوب الحضرمى.

<u>Application</u>

Alif 050

Individualisations dans le dénombrement des versets coraniques et des pauses

Sourate *Al-Infiṭār* (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets est à l'unanimité 19. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quatre-vingt-deuxième.)

Verset n.m (C'est, par convention, une partie du Saint Coran qui possède un début et une fin, et qui est intégrée dans une sourate du Coran.

Par exemple, le premier verset de sourate *Al-'Anfāl* :

Alif 050

الانفرادات فى عد الآى والفواصل (هى مما انفرد بعدهِ أو تركهِ أحد علماء العدد القرآنى.)

الانفطار (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف 82 عدد آيها 19.)

الآية (هى فى الاصطلاح طائفة من القرآن، ذات بداية ونهاية، مندرجة فى سورة من سور القرآن الكريم. ومثال ذلك الآية الأولى من سورة الأنفال : ﴿يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلْأَنفَالِ ۖ قُلِ ٱلْأَنفَالُ لِلَّهِ وَٱلرَّسُولِ ۖ فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَأَصْلِحُوا۟ ذَاتَ بَيْنِكُمْ ۖ وَأَطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١﴾﴾ [الأنفال: 1]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

<u>Application :</u>

Alif 051

Versets de guérison (Dans le Saint Coran, il s'agit de tout verset coranique comportant le mot « *Chifā'*» ou l'un de ses dérivés, comme c'est le cas pour le verset 82 de Sourate « *Al-' Isrā'* » :

Alif 051

آيات الشفاء (هى كل آية من القرآن الكريم وردت فيها كلمة ﴿شفاء﴾ أو أحد من مشتقاتها، ومثل ذلك قوله ﷻ:

﴿وَنُنَزِّلُ مِنَ ٱلْقُرْءَانِ مَا هُوَ شِفَآءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ۙ وَلَا يَزِيدُ ٱلظَّٰلِمِينَ إِلَّا خَسَارًا ﴿٨٢﴾﴾

[الإسراء: 82].

مفتاح محمد السلطنى/ ابن جماز عن أبى جعفر.

<u>Application :</u>

Alif 052

Les occurrences de tels propos coraniques se situent dans les Sourates coraniques suivantes : «*At-Tawba*», « *Yūnus* », « *Al-'Isrā'* », « *Fuṣṣilat* », « *Ach-Chū'rā* », « *An-Naḥl* »…)

Alif 052

وتقع مثل هذه الآيات فى السور التالية من القرآن الكريم: سورة التوبة، سورة يونس، سورة الإسراء، سورة فصلت، سورة

الشعراء، سورة النحل...)

آية الضمائر (وهى الآية 31 من سورة النور. وسميت هذه الآية آية الضمائر لأنه كما قال مكى بن أبي طالب: ليس فى كتاب الله آية أكثر ضمائر من هذه الآية. فقد جمعت هذه الآية الكريمة خمسة وعشرين ضميرا مرجعها (تعود على المؤمنات: ﴿وَقُل لِّلْمُؤْمِنَٰتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَٰرِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا ۖ وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ ۖ (...)﴾ [النور: 31].

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Alif 053

Verset des pronoms

(C'est le verset 31 du Sourate «*'An-Nūr*» . Elle est appelée ainsi, car c'est le verset coranique le plus riche en pronoms personnels.

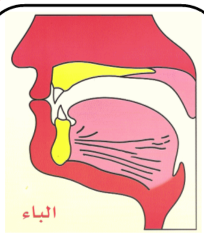
Ce verset comporte en effet vingt-cinq pronoms personnels qui réfèrent au mot coranique «*'almu'mināt* » :

<u>*Application :*</u>

Alif 053

ب

حرف الباء
Bā’

حرف الباء MP3+ MP4

https://drive.google.com/drive/folders/1bGB8EEPVyaPz99Tc0-_2ORj71z8D_3Tw?usp=sharing

الباء (صوت شفوى، وقفى، مجهور، مرقق.

مخرج حرف الباء (ينطق حرف الباء من بين الشفتين مع انطباق أقوى.)

مخرج الحرف وطريقة نطقه:

Bā’Vidéo001

الباء فى القراءات القرآنية (يتم اصطلاحيا تقسيم أصول رواية (من الروايات العشرين) للقراءات العشر المتواترة إلى مجموعة من القضايا القرائية (الأبواب)، مثل باب الاستعاذة والبسملة وباب ميم الجمع وغيرهما.

باب الاستعاذة والبسملة (يتم تفصيل هذا الباب حسب الروايات مرتبة ترتيبا اصطلاحيا كما هو مبين فيما سيأتى من المداخل المرقمة)

١ باب الاستعاذة والبسملة ← قالون عن نافع

Explain219 / الشيخ يوسف منصور

(إثبات البسملة بين السورتين إلا بين الأنفال وبراءة. والأوجه بين الأنفال وبراءة ثلاثة: 1ـ الوقف ؛ 2ـ السكت؛ 3ـ الوصل.)

٢ باب الاستعاذة والبسملة ← ورش عن نافع

Bā’ (C’est une consonne bilabiale occlusive sonore et non emphatique.
Point d’articulation du *bā’* (Le *bā’* est articulé entre les deux lèvres avec une fermeture plus compact.
Le *bā’* se prononce comme le «*B*» en français.)

Point d’articulation et prononciation:

Bā’Vidéo001

Rubrique en lectures coraniques

(On découpe conventionnellement les universaux d’une narration (parmi les 20 en vigueur) des dix lectures coraniques authentifiées en un ensemble de rubriques, comme la rubrique de *Al-Isti’ātha et Al-Basmala*, la rubrique du *mīm* du pluriel, etc.)

Rubrique de *Al-Isti’ātha et Al-Basmala*

(Cette rubrique sera détaillée, selon les narrations coraniques organisées conventionnellement, dans les entrées numérotées qui suiveront)

1 Rubrique de *Al-Isti’ātha et Al-Basmala* → Narration coranique de *Qālūn* d’après *Nāfi‘ Al-Madanī*

Explain219 / *Kh. Manssūr*

(*Qālūn* procède à la séparation des deux Sourates par la «*Basmala*».)

2 Rubrique de *Al-Isti’ātha et Al-Basmala* →

Narration de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī*

🔊 Explain220 / *Kh. Manssūr*

(*Warch* procède à la séparation de deux Sourates du Saint Coran par la «*Basmala*». Mais il a également utilisé le *sakt* et la *liaison* (*wasl*))

❸ Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala* → Narration de *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī*

🔊 Explain221 / *Kh. Manssūr*

(*Al-Bazzī* procède à la séparation de deux Sourates du Saint Coran par la *Basmala*.)

❹ Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala* → Narration de *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī*

🔊 Explain222 / *Kh. Manssūr*

(*Qunbul* procède à la séparation de deux Sourates du Saint Coran par la *Basmala*.)

❺ Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala* → Narration de *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī*

🔊 Explain223 / *Kh. Manssūr*

(*Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a trois modes de lectures : la *Basmala* ou la liaison sans *Basmala* ou la *Sakt* sans *Basmala*. Certains des psalmistes coraniques choisissent, pour ceux qui procèdent au *Sakt* entre les deux Sourates, la *Basmala* dans les quarte Sourates célèbres ; et le *Sakt* pour ceux qui procèdent à la liaison.)

❻ Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala* → Narration de *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī*

🔊 Explain224 / *Kh. Manssūr*

(*As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a trois modes de lectures : la *Basmala* ou la liaison sans *Basmala* ou la *Sakt* sans *Basmala*. Certains des psalmistes coraniques choisissent,

🔊 Explain220 / الشيخ يوسف منصور

(فصل ورش عن نافع المدنى بين السورتين بالبسملة، كما فصل كذلك بالسكت والوصل بغير بسملة. فأما الوصل فهو أن يصل السورتين بعضهما ببعض كأنهما سورة واحدة؛ وأما السكت فهو عبارة عن سكتة لطيفة بغير تنفس بين نهاية السورة وأول التى بعدها.)

❸ باب الاستعاذة والبسملة ← البزى عن ابن كثير

🔊 Explain221 / الشيخ يوسف منصور

(إثبات البسملة بين السورتين إلا بين الأنفال وبراءة. والأوجه بين الأنفال وبراءة ثلاثة: 1ـ الوقف ؛ 2ـ السكت؛ 3ـ الوصل.)

❹ باب الاستعاذة والبسملة ← قنبل عن ابن كثير

🔊 Explain222 / الشيخ يوسف منصور

(فصل قنبل بين السورتين من القرآن الكريم بالبسملة.)

❺ باب الاستعاذة والبسملة ← الدورى عن أبى عمرو

🔊 Explain223 / الشيخ يوسف منصور

(للدورى فى البسملة بين السورتين ثلاثة أوجه : البسملة، الوصل بدون البسملة، والسكت بدونها. ويأتى بالبسملة بين الأربع الزهر قولا واحدا وذلك حال اختياره السكت بين السورتين، وحال اختياره الوصل يأتى بالسكت. والأوجه بين الأنفال وبراءة ثلاثة: 1ـ الوقف ؛ 2ـ السكت؛ 3ـ الوصل.)

❻ باب الاستعاذة والبسملة ← السوسى عن أبى عمرو

🔊 Explain224 / الشيخ يوسف منصور

(للسوسى فى البسملة بين السورتين ثلاثة أوجه : البسملة، الوصل بدون البسملة، والسكت بدونها. ويأتى بالبسملة بين الأربع الزهر قولا واحدا وذلك حال اختياره السكت بين السورتين، وحال اختياره الوصل يأتى بالسكت. والأوجه بين الأنفال وبراءة ثلاثة: 1ـ الوقف ؛ 2ـ السكت؛ 3ـ الوصل.)

pour ceux qui procèdent au *Sakt* entre les deux Sourates, la *Basmala* dans les quarte Sourates célèbres ; et le *Sakt* pour ceux qui procèdent à la liaison.)

7 Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala* → Narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī*

Explain225 / *Kh. Manssūr*

(*Hichām* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* procède à la séparation des deux Sourates par la «*Basmala*». Mais il les sépare également par le *Sakt* et la liaison sans *Basmala*.)

8 Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala* → Narration de *Ibn Thakwān* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī*

Explain226 / *Kh. Manssūr*

(*Ibn Thakwān* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* procède à la séparation des deux Sourates par la «*Basmala*». Mais il les sépare également par le *Sakt* et la liaison sans *Basmala*.)

9 Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala* → Narration de *Chu'ba* d'après *'Āsim Al-Kūfī* (*Chu' ba* sépare les deux Sourates successives du Saint Coran par la *Basmala* ; à l'exception entre *'Al-'Anfāl* et *Barā'a*)

10 Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala* → Narration de *Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* (*Ḥafṣ* sépare les deux Sourates successives du Saint Coran par la *Basmala* ; à l'exception entre *'Al-'Anfāl* et *Barā'a*)

11 Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala* →Narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī*

Explain227 / *Kh. Manssūr*

(*Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* procède à la liaison entre deux Sourates sans *Basmala*.)

٧ باب الاستعاذة والبسملة ← هشام عن ابن عامر

Explain225 / الشيخ يوسف منصور

(فصل هشام عن ابن عامر الشامى بين السورتين بالبسملة. وفصل هشام كذلك بالسكت والوصل بدون بسملة، فأما الوصل فهو أن يصل السورتين بعضهما ببعض كأنهما سورة واحدة. وأما السكت فهو سكتة لطيفة بدون نفس بين نهاية السورة وأول التى بعدها.)

٨ باب الاستعاذة والبسملة ← ابن ذكوان عن ابن عامر

Explain226 / الشيخ يوسف منصور

(فصل ابن ذكوان عن ابن عامر الشامى بين السورتين بالبسملة. وفصل كذلك بالسكت والوصل بدون بسملة، فأما الوصل فهو أن يصل السورتين بعضهما ببعض كأنهما سورة واحدة. وأما السكت فهو سكتة لطيفة بدون نفس بين نهاية السورة وأول التى بعدها.)

٩ باب الاستعاذة والبسملة ← شعبة عن عاصم (فصل شعبة عن عاصم الكوفى بين السورتين المتتابعتين من القرآن الكريم بالبسملة؛ إلا بين الأنفال وبراءة فله الوقف والسكت والوصل)

١٠ باب الاستعاذة والبسملة ← حفص عن عاصم (فصل حفص عن عاصم الكوفى بين السورتين المتتابعتين من القرآن الكريم بالبسملة؛ إلا بين الأنفال وبراءة فله الوقف والسكت والوصل)

١١ باب الاستعاذة والبسملة ← خلف عن حمزة بن حبيب

Explain227 / الشيخ يوسف منصور

(وصل خلف عن حمزة بن حبيب بين السورتين بدون بسملة، ويستثنى من ذلك سورة الفاتحة فله البسملة فى أولها ابتداءً ودرجًا مع ما قبلها مثل وصل سورة الناس بالفاتحة .ويأتى بالسكت بين الأربع الزهر قولا واحدا.)

⓬ Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala* →

Narration coranique de *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī*

🔊 Explain228 / *Kh. Manssūr*

(*Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* procède à la liaison entre deux Sourates sans *Basmala*.)

⓭ Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala* → Universaux de la narration coranique de *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī*

🔊 Explain229 / *Kh. Manssūr*

(*Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* sépare les deux Sourates successives du Saint Coran par la *Basmala*.)

⓮ Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī*→ Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*

🔊 Explain230 / *Kh. Manssūr*

(*Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* sépare les deux Sourates successives du Saint Coran par la *Basmala*.)

⓯ Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala* →Narration de *Ibn Wardān d'après Abī Ğa'far Al-Madanī*

🔊 Explain231 / *Kh. Manssūr*

(*Ibn Wardān d'après Abī Ğa'far* lit par la *Basmala* quelque soient les deux Sourates, à l'exception entre «*Al-'Anfāl*» et «*Barā'ah*»)

⓰ Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala* →Narration de *Ibn Ğammāz d'après Abī Ğa'far Al-Madanī*

🔊 Explain232 / *Kh. Manssūr*

(*Ibn Wardān d'après Abī Ğa'far* lit par la *Basmala* quelque soient les deux Sourates, à l'exception entre « *Al-'Anfāl* » et « *Barā'ah* »)

⓱ Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala* →Narration de *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī*

🔊 Explain233 / *Kh. Manssūr*

١٢ باب الاستعاذة والبسملة ← خلاد عن حمزة بن حبيب

🔊 Explain228 / الشيخ يوسف منصور

(وصل خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفى بين السورتين بدون بسملة. ويستثنى من ذلك سورة الفاتحة فله البسملة فى أولها ابتداءً ودرجًا مع ما قبلها مثل وصل سورة الناس بالفاتحة .ويأتى بالسكت بين الأربع الزهر قولا واحدا.)

١٣ باب الاستعاذة والبسملة ← أبو الحارث عن الكسائى

🔊 Explain229 / الشيخ يوسف منصور

(فصل أبو الحارث عن الكسائى الكوفى بين السورتين المتتابعتين من القرآن الكريم بالبسملة، إلا بين الأنفال وبراءة. وله ثلاثة أوجه بين الأنفال وبراءة: الوقف والسكت والوصل.)

١٤ باب الاستعاذة والبسملة ← الدورى عن الكسائى

🔊 Explain230 / الشيخ يوسف منصور

(فصل الدورى عن الكسائى بين السورتين المتتابعتين من القرآن الكريم بالبسملة، إلا بين الأنفال وبراءة. وله ثلاثة أوجه بين الأنفال وبراءة: الوقف والسكت والوصل.)

١٥ باب الاستعاذة والبسملة ← ابن وردان عن أبى جعفر

🔊 Explain231 / الشيخ يوسف منصور

(يقرأ ابن وردان عن أبى جعفر المدنى بالبسملة بين كل سورتين إلا بين الأنفال وبراءة.)

١٦ باب الاستعاذة والبسملة ← ابن جماز عن أبى جعفر

🔊 Explain232 / الشيخ يوسف منصور

(يقرأ ابن جماز عن أبى جعفر المدنى بالبسملة بين كل سورتين إلا بين الأنفال وبراءة.)

١٧ باب الاستعاذة والبسملة ← رويس عن يعقوب الحضرمى

🔊 Explain233 / الشيخ يوسف منصور

(لرويس عن يعقوب الحضرمى البصرى بين السورتين ثلاثة

(*Ruways* a trois modes de lecture entre les deux Sourates : Séparation par la *Basmala*; la *Sakt* sans la *Basmala* et la liaison sans la *Basmala*.)

أوجه: الفصل بالبسملة، والسكت بلا بسملة وهو المقدم، والوصل بلا بسملة.)

⑱ Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala*→ *Rawḥ* d'après *Ya'qūb*

⑱ باب الاستعاذة والبسملة ← روْح عن يعقوب

🔊 *Explain234* / *Kh. Manssūr*

🔊 *Explain234* / الشيخ يوسف منصور

(*Rawḥ* a trois modes de lecture entre les deux Sourates : Séparation par la *Basmala*; la *Sakt* sans la *Basmala;* et la liaison sans la *Basmala*.)

(لروْح عن يعقوب الحضرمى البصرى بين السورتين ثلاثة أوجه: الفصل بالبسملة، والسكت بلا بسملة وهو المقدم، والوصل بلا بسملة.)

⑲ Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala* → *Isāq* d'après *Khalaf*

⑲ باب الاستعاذة والبسملة ← إسحاق الوراق عن خلف البزار

🔊 *Explain235* / *Dr. Adnān*

🔊 *Explain235* / د.عدنان العرضي

(*Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī* procède à la liaison des deux Sourates successives, sauf entre «*An-Nās*» et «*Al-Fātiḥa*» là où il lit avec la *Basmala* en un seul bloc.)

(قرأ إسحاق الوراق عن خلف البزار بترك البسملة بين السورتين سوى، سورة الناس مع سورة الفاتحة، ووصل آخر السورة بأول السورة اللاحقة. أما بين الناس والفاتحة فله كالباقين فيه البسملة قولا واحدا.

واختار له بعض أهل الأداء السكت فى الأربع الزهر، والمختار عدم التفرقة بينهن وبين غيرهين.)

⑳ Rubrique de *Al-Isti'ātha et Al-Basmala* → *Idris* d'après *Khalaf*

⑳ باب الاستعاذة والبسملة ← إدريس الحداد عن خلف البزار

🔊 *Explain236* / *Dr. Adnān*

🔊 *Explain236* / د.عدنان العرضي

(*Idrīs* d'après *Khalaf* procède à la liaison des deux Sourates successives, sauf entre «*An-Nās*» et «Al-Fātiḥa» là où il lit avec la *Basmala* en un seul bloc.)

(قرأ إدريس الحداد عن خلف البزار بترك البسملة بين السورتين سوى، سورة الناس مع سورة الفاتحة، ووصل آخر السورة بأول السورة اللاحقة. أما بين الناس والفاتحة فله كالباقين فيه البسملة قولا واحدا. واختار له بعض أهل الأداء السكت فى الأربع الزهر، والمختار عدم التفرقة بينهن وبين غيرهين.)

⬇ Rubrique du terme «*'Anā* » en cas de conjonction (Cette rubrique sera détaillée, selon les narrations coraniques organisées conventionnellement, dans les entrées numérotées qui suiveront)

⬇ باب لفظ ﴿أنا﴾ وصلًا (يتم تفصيل هذا الباب حسب الروايات مرتبة ترتيبا اصطلاحيا كما هو مبين فيما سيأتى من المداخل المرقمة)

① Rubrique du terme «*'Anā* » en cas de conjonction → Narration de *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* (Trois possibilités sont

① باب لفظ ﴿أنا﴾ وصلًا ← قالون عن نافع. (له فى ذلك ثلاث حالات:

envisagées :
1- Si le terme « *'Anā* » est suivi d'une *hamza* disjonctive vocalisée par «*a*» ou «*u*», alors son *'alif* est maintenu en cas de continuité, et il est bivocalisé en deux temps ou en quatre.
2- Si le terme « *'Anā* » est suivi d'une *hamza* disjonctive vocalisée par «i», alors son *'alif* est : soit élidé , soit maintenu en cas de continuité, et bivocalisé en deux temps ou en quatre.
3- Si le terme « *'Anā* » n'est pas suivi d'une *hamza* , alors son *'alif* est élidé.
<u>Application</u> :
Bā'001

1ـ إذا كان بعد لفظ ﴿أنا﴾ همزة قطع مفتوحة أو مضمومة، فإن الألف تثبت وصلًا، فيكون فيها مد منفصلٌ له فيه وجهان: القصر والتوسط؛
2ـ إذا كان بعد لفظ ﴿أنا﴾ همزة قطع مكسورة فله فيه وجهان: حذف الألف مثل حفص، أو إثباتها فيكون فيها مد منفصلٌ له فيه وجهان: القصر والتوسط.
3ـ إذا لم يكن بعد لفظ ﴿أنا﴾ همزة قطع، فإن ألفه تُسْقط وتُحذف.

<u>تطبيق</u>: ﴿وَلَا أَنَاْ عَابِدٌ مَّا عَبَدتُّمْ ۝٤﴾ [الكافرون: 4]
محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .
Bā'001

❷ Rubrique du terme « *'Anā*» en cas de conjonction → Narration de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* (Trois possibilités sont envisagées :
1- Si le terme « *'Anā* » est suivi d'une *hamza* disjonctive vocalisée par «a» ou «u», alors son *'alif* est maintenu en cas de continuité, et il est bivocalisé en six temps (*bivocalisation saturée*).
2- Si le terme « *'Anā* » est suivi d'une *hamza* disjonctive vocalisée par «i», alors son *'alif* est élidé en cas de continuité , et il est maintenu en cas d'arrêt.
3- Si le terme « *'Anā* » n'est pas suivi d'une *hamza* , alors son *'alif* est élidé en cas de continuité, et il est maintenu en cas d'arrêt.
<u>Application</u> :
Bā'002

❷ باب لفظ ﴿أنا﴾ وصلًا ← ورش عن نافع (له في ذلك ثلاث حالات:
1ـ إذا كان بعد لفظ ﴿أنا﴾ همزة قطع مفتوحة أو مضمومة، فإن الألف تثبت وصلًا، فيكون فيها مد منفصلٌ مشبع؛
2ـ إذا كان بعد لفظ ﴿أنا﴾ همزة قطع مكسورة فله فيه وصلًا الإسقاط فقط، ووقفًا الإثبات فقط.
3ـ إذا لم يكن بعد لفظ ﴿أنا﴾ همزة قطع، فله فيه وصلًا الإسقاط فقط، ووقفًا الإثبات فقط.

<u>تطبيق</u>: ﴿وَلَآ أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدتُّمْ ۝٤﴾ [الكافرون: 4]
عبدالباسط عبد الصمد / ورش عن نافع .
Bā'002

❸ Rubrique du terme « *'Anā* » en cas de conjonction → Narration coranique de *Ibn Wardān d'après Abī Ğa'far Al-Madanī* (Trois possibilités sont envisagées :

1- Si le terme « *'Anā* » est suivi d'une *hamza* disjonctive (glottale) vocalisée par «a» ou «u», alors son *'alif* est maintenu en cas de continuité, et il est bivocalisé en deux temps.

2- Si le terme « *'Anā* » est suivi d'une *hamza* disjonctive vocalisée par «i», alors son *'alif*

❸ باب لفظ ﴿أنا﴾ وصلًا ← ابن وردان عن أبي جعفر (له في ذلك ثلاث حالات:
1ـ إذا كان بعد لفظ ﴿أنا﴾ همزة قطع مفتوحة أو مضمومة، فإن الألف تثبت وصلًا، فيكون فيها مد منفصلٌ له فيه القصر؛
2ـ إذا كان بعد لفظ ﴿أنا﴾ همزة قطع مكسورة فله فيه وصلا الإسقاط فقط.

est élidé.

3- Si le terme « *’Anā* » n’est pas suivi d’une *hamza* , alors son *‘alif* est élidé.

Application :
🔊 *Bā’003*

4 Rubrique du terme « *’Anā* » en cas de conjonction → Narration de *Ibn Ǧammāz d’après Abī Ǧa’far Al-Madanī*
(Trois possibilités sont envisagées :

1- Si le terme « *’Anā* » est suivi d’une *hamza* disjonctive (glottale) vocalisée par «a» ou «u», alors son *‘alif* est maintenu en cas de continuité, et il est bivocalisé en deux temps.

2- Si le terme « *’Anā* » est suivi d’une *hamza* disjonctive vocalisée par «i», alors son *‘alif* est élidé.

3- Si le terme « *’Anā* » n’est pas suivi d’une *hamza* , alors son *‘alif* est élidé.

Application :
🔊 *Bā’004*

❺ Rubrique du *mīm* du pluriel (Cette rubrique sera détaillée, selon les narrations coraniques organisées conventionnellement, dans les entrées numérotées qui suiveront)

1 Rubrique du *mīm* du pluriel → Narration de *Qālūn* d’après *Nāfi‘ Al-Madanī*
🔊 *Explain237* / *Kh. Manssūr*

(*Qālūn* d’après *Nāfi‘ Al-Madanī* vocalise le *mīm* du pluriel par une voyelle /u/ s’il est suivi d’une consonne vocalisée.
Mais le mode de lecture en vigueur est l’*avocalisation* du *mīm du pluriel* comme le fait la majorité des *coranolecturologues*.

3ـ إذا لم يكن بعد لفظ ﴿أنا﴾ همزة قطع، فإن ألفه تُسْقط وتُحذف.

تطبيق: ﴿وَكَانَ لَهُۥ ثَمَرٌ فَقَالَ لِصَٰحِبِهِۦ وَهُوَ يُحَاوِرُهُۥ أَنَا۠ أَكۡثَرُ مِنكَ مَالٗا وَأَعَزُّ نَفَرٗا ٣٤﴾ [الكهف: 33]

مفتاح محمد السلطني/ ابن وردان عن أبي جعفر.
🔊 *Bā’003*

٤ باب لفظ ﴿أنا﴾ وصلًا ← رواية ابن جماز عن أبي جعفر المدني (له في ذلك ثلاث حالات:

1ـ إذا كان بعد لفظ ﴿أنا﴾ همزة قطع مفتوحة أو مضمومة، فإن الألف تثبت وصلًا، فيكون فيها مد منفصلٌ له فيه القصر؛

2ـ إذا كان بعد لفظ ﴿أنا﴾ همزة قطع مكسورة فله فيه وصلا الإسقاط فقط.

3ـ إذا لم يكن بعد لفظ ﴿أنا﴾ همزة قطع، فإن ألفه تُسْقط وتُحذف.

تطبيق: ﴿وَكَانَ لَهُۥ ثَمَرٌ فَقَالَ لِصَٰحِبِهِۦ وَهُوَ يُحَاوِرُهُۥ أَنَا۠ أَكۡثَرُ مِنكَ مَالٗا وَأَعَزُّ نَفَرٗا ٣٤﴾ [الكهف: 33]

مفتاح محمد السلطني/ ابن جماز عن أبي جعفر.
🔊 *Bā’004*

❺ باب ميم الجمع (يتم تفصيل هذا الباب حسب الروايات مرتبة ترتيبا اصطلاحيا كما هو مبين فيما سيأتي من المداخل المرقمة)

١ باب ميم الجمع ← قالون عن نافع
🔊 *Explain237* / الشيخ يوسف منصور

(يضم قالون عن نافع المدني ميم الجمع ويصلها بواو إذا وقعت قبل متحرك، وله إسكان الميم كجمهور القراء وهذا هو الأشهر.
وإذا جاءت بعدها همزة قطع فتعامل هذه الميم الموصولة بواو معاملة المد المنفصل.

تطبيق: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ

Application:
🔊 *Bā'005*

❷ Rubrique du *mīm* du pluriel → Narration de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī*
🔊 *Explain238* / *Kh. Manssūr*

(*Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* procède à la liaison du *mīm* du pluriel , s'il est suivi d'une *hamza* glottalisée, par un *wāw bivocalique* saturé (*bivocalisé* de l'ordre de six voyelles successives).
En effet, sa doctrine étant la saturation du *bivocalique* discontinu.
Application:
🔊 *Bā'006*

❸ Rubrique du *mīm* du pluriel→ *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī*
🔊 *Explain239* / *Kh. Manssūr*

(*Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* vocalise le *mīm* du pluriel par /u/ s'il est suivi par une consonne vocalisée avec liaison par un *wāw bivocalique*. Dans le cas où il est suivi d'une consonne *avocalisée*, *Al-Bazzī* le lit comme la majorité des *coranolecturologues* par vocalisation /u/ mais sans liaison.
Application:
🔊 *Bā'007*

❹ *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → *mīm* du pluriel
🔊 *Explain240* / *Kh. Manssūr*

(*Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* vocalise le *mīm* du pluriel par /u/ avec liaison par un *wāw bivocalique* s'il est suivi par une consonne vocalisée.
Dans le cas où il est suivi d'une consonne *avocalisée*, *Qunbul* le lit comme la majorité des *coranolecturologues* par vocalisation /u/

ءَانذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ۝٥﴾ [البقرة:5].
محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .
🔊 *Bā'005*

❷ باب ميم الجمع ← ورش عن نافع
🔊 *Explain238* / الشيخ يوسف منصور
(إن مذهب ورش عن نافع المدنى فى ميم الجمع إذا أتت بعدها همزة قطع وصلها بواو مع إشباع المد بمقدار ست حركات، لأن مذهبه إشباع المد المنفصل.
تطبيق: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمُوٓ ءَآنذَرۡتَهُمُوٓ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُومِنُونَ ۝٦﴾ [البقرة:6].
ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .
🔊 *Bā'006*

❸ باب ميم الجمع ← البزى عن ابن كثير
🔊 *Explain239* / الشيخ يوسف منصور
(يضم البزى عن ابن كثير المكى ميم الجمع ويصلها بواو مع القصر إذا أتى بعدها حرف متحرك، وإن أتى بعدها حرف ساكن يقرؤها كالجمهور بضم الميم بدون صلة: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمُو ءَانذَرۡتَهُمُو أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمُو لَا يُؤۡمِنُونَ ۝٥﴾ [البقرة:5].
محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .
🔊 *Bā'007*

❹ باب ميم الجمع ← قنبل عن ابن كثير
🔊 *Explain240* / الشيخ يوسف منصور
(يضم قنبل عن ابن كثير ميم الجمع ويصلها بواو إذا أتى بعدها حرف متحرك، وإن أتى بعدها حرف ساكن يقرؤها كالجمهور بضم الميم بدون صلة، كما فى ﴿بِهِمُ الأسباب﴾.
تطبيق: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمُو ءَانذَرۡتَهُمُو أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمُو لَا يُؤۡمِنُونَ ۝٥﴾ [البقرة:5].

mais sans liaison.

<u>Application</u>:

🔊 *Bā'008*

❺ Rubrique de *mīm* du pluriel → *Ibn Wardān d'après Abī Ġa'far*

🔊 *Explain241* / *Kh. Manssūr*

(*Abū Ġa'far Al-Madanī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ġammāz* et *Ibn-Wardān*, lit, en cas de liaison, par la vocalisation /u/ du *mīm* du pluriel et sa liaison par un *wāw bivocalique* naturel s'il est suivi d'une consonne vocalisée.

<u>Application</u>:

🔊 *Bā'009*

❻ Rubrique du *mīm* du pluriel → Narration de *Ibn Ġammāz d'après Abī Ġa'far Al-Madanī*

🔊 *Explain242* / *Kh. Manssūr*

(*Abū Ġa'far Al-Madanī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ġammāz* et *Ibn-Wardān*, lit, en cas de liaison, par la vocalisation /u/ du *mīm* du pluriel et sa liaison par un *wāw bivocalique* naturel s'il est suivi d'une consonne vocalisée.

<u>Application</u>:

🔊 *Bā'010*

❼ Rubrique du *mīm* du pluriel et «*hā'*» du pronom → Narration de *Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī* (*Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī* vocalise le *mīm* du pluriel et le «*hā'*» du pronom qui le précède par la voyelle /u/, s'il est précédé par un *yā' avocalique* ou par une voyelle /i/ et suivi du «*al*» déterminatif , comme dans l'expression coranique «*'alayhumūlqur'ānu*» du verset 21 de Sourate «*Al-Inchiqāq*» :

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.

🔊 *Bā'008*

٥ باب ميم الجمع ← ابن وردان عن أبي جعفر

🔊 *Explain241* / الشيخ يوسف منصور

(قرأ أبو جعفر المدنى، ومعه راوياه ابن وردان وابن جماز، بضم ميم الجمع ووصلها بالقصر بواو لفظية إذا وقعت قبل متحرك وصلا فقط.

<u>تطبيق</u>: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ فَتَنُوا۟ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَـٰتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا۟ فَلَهُمُو عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمُو عَذَابُ ٱلْحَرِيقِ ۝١٠﴾ [البروج:10]

مفتاح محمد السلطنى / ابن وردان عن أبي جعفر.

🔊 *Bā'009*

٦ باب ميم الجمع ← ابن جماز عن أبي جعفر

🔊 *Explain242* / الشيخ يوسف منصور

(قرأ أبو جعفر المدنى، ومعه راوياه ابن وردان وابن جماز، بضم ميم الجمع ووصلها بالقصر بواو لفظية إذا وقعت قبل متحرك وصلا فقط.

<u>تطبيق</u>: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ فَتَنُوا۟ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَـٰتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا۟ فَلَهُمُو عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمُو عَذَابُ ٱلْحَرِيقِ ۝١٠﴾ [البروج:10]

مفتاح محمد السلطنى / ابن جماز عن أبي جعفر.

🔊 *Bā'010*

٧ باب ميم الجمع وهاء الضمير ← إسحاق الوراق عن خلف البزار (يضم إسحاق الوراق عن خلف البزار الكوفى ميم الجمع وهاء الضمير التى قبلها إذا جاء قبلها ياء ساكنة أو كسرة وبعدها "ألـ" التعريفية، كما فى ﴿عَلَيْهِمُ ٱلْقُرْءَانُ﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَإِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ ٱلْقُرْءَانُ لَا يَسْجُدُونَ ۩ ۝٢١﴾ [الانشقاق: 21]

Application:
🔊 *Bā’011*

⬇ Rubrique du *hā’* pronominal (Elle sera détaillée, selon les narrations coraniques organisées conventionnellement, dans les entrées numérotées qui suiveront)

❶ Rubrique du *hā’* pronominal → Narration coranique de *Qālūn* d'après *Nāfi‘ Al-Madanī*
🔊 *Explain243* / *Kh. Manssūr*

(Les spécialistes de lectures coraniques sont unanimes sur la liaison du *hā’* pronominal par un *wāw bivocalique* s'il est vocalisé par /u/ et par un *yā’ bivocalique* s'il est vocalisé par /i/, à condition que ce *hā’* soit situé entre deux consonnes vocalisées, comme dans le *hā’* de «*bihi*» du verset 22 de Sourate «*Al-Baqara* » par exemple :

Application:
🔊 *Bā’012*

Néanmoins, *Qālūn* d'après *Nāfi‘ Al-Madanī* a *vocalisé* le *hā’* pronominal par /i/, sans *bivocalique*, dans certains contextes coraniques, dont nous citons un exemple d'application en guise d'illustration :
Qālūn a *vocalisé* par /i/ les deux *hā’* dans le verset 114 de Sourate «*An-Nisā’*»:

Application:
🔊 *Bā’013*

❷ Rubrique du *hā’* pronominal → Narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi‘ Al-Madanī*
🔊 *Explain244* / *Kh. Manssūr*

(Le *hā’* pronominal est un *hā’* complémentaire qui désigne le masculin de la troisième personne du singulier.
Les *coranolecturologues* sont unanimes à procéder, dans le cas où il est encadré par deux consonnes vocalisées, à sa liaison par un *wāw*

مفتاح محمد السلطى / إسحاق عن خلف .
🔊 *Bā’011*

⬇ باب هاء الكناية (يتم تفصيل هذا الباب حسب الروايات مرتبة ترتيبا اصطلاحيا كما هو مبين فيما سيأتي من المداخل المرقمة)

❶ باب هاء الكناية ← قالون عن نافع

🔊 *Explain243* / الشيخ يوسف منصور

(يتفق القراء على وصل هاء الكناية بواو مدية إذا كانت مضمومة وبياء مدية إذا كانت مكسورة، وهذا إذا وقعت بين حرفين متحركين، كما في قوله ﷻ: ﴿ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ فِرَٰشًا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءً وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَخْرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزْقًا لَّكُمْ ۖ فَلَا تَجْعَلُوا۟ لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾﴾ [البقرة: 22]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
🔊 *Bā’012*

إلا أن قالونا حرك هذه الهاء بالكسر في عدد من السياقات القرآنية، نذكر منها مثالا تطبيقيا واحدا للتوضيح فقط: كسر قالون الهائين من قوله ﷻ: ﴿(...) وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ ٱلْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ ۖ وَسَآءَتْ مَصِيرًا ﴿١١٤﴾﴾ [النساء:114].

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .
🔊 *Bā’013*

❷ باب هاء الكناية← ورش عن نافع

🔊 *Explain244* / الشيخ يوسف منصور

(هاء الكناية هي الهاء الزائدة الدالة على المذكر الغائب، وتسمى أيضا هاء الضمير.
وقد اتفق القراء الأجلاء على وصلها بمقدار حركتين بواو إذا كانت مضمومة، وبياء إذا كانت مكسورة، وهذا إذا وقعت بين

bivocalique naturel s'il est vocalisé par /u/, et par un « *yā'* » s'il est vocalisé par /i/, comme dans le mot «*mithlihī*» du verset 23 de Sourate « *Al-Baqara* » :

حرفين متحركين، كما الكلمة ﴿مثله﴾ في قوله ﷻ :

﴿وَإِن كُنتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّن مِّثْلِهِۦ وَٱدْعُوا شُهَدَآءَكُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٢٣﴾﴾ [البقرة:23].

محمد أيوب / حفص عن عاصم .

Application:

Bā'014

Cependant, *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* a *bivocalisé* le *hā'* pronominal dans d'autres contextes coraniques, comme dans le mot « *'arğ ihī* » du verset 111 de Sourate « *'Al-'A'rāf*» :

إلا أن ورشا زاد فمد هاء الضمير في سياقات أخرى مثل ﴿أرجه﴾ من قوله ﷻ : ﴿قَالُوٓا۟ أَرْجِهِۦ وَأَخَاهُ وَأَرْسِلْ فِي ٱلْمَدَآئِنِ حَٰشِرِينَ ﴿١١١﴾﴾ [الأعراف: 111]؛

ياسين الجزائري / ورش عن نافع .

Application:

Bā'015

Signalons que, dans un tel contexte ainsi que son occurrence dans le verset 35 de Sourate «*Ach-Chu'arā'*» , *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim Al-Kūfī* « *'Argih* » a lu avec un *hā' avocalisé* :

حيث قرأ حفص عن عاصم الكوفي ﴿أرجه﴾ بهاء ساكنة.

وكذلك مثيل هذه الآية من سورة الشعراء : ﴿قَالُوٓا۟ أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَٱبْعَثْ فِي ٱلْمَدَآئِنِ حَٰشِرِينَ ﴿٣٦﴾﴾ [الشعراء:36].

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم.

Application:

Bā'016

Warch d'après *Nāfi' Al-Madanī* a également lu par la liaison du *hā'* avec la vocalisation du « *qāf* » par /i/ dans le mot coranique « *yattaqihī* » du verset 52 de Sourate « *'An-Nūr*»:

وقرأ بصلة الهاء مع كسر القاف للكلمة ﴿يتقه﴾ من قوله ﷻ:

﴿وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَيَخْشَ ٱللَّهَ وَيَتَّقِهِۦ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَآئِزُونَ ﴿٥٢﴾﴾ [النور:52].

ياسين الجزائري / ورش عن نافع .

Application:

Bā'017

Il a encore lu avec la liaison du *hā'* par un «*yā'*» avec une *bivocalisation* saturée imposée par la *hamza* qui suit le *hā'* dans le mot coranique «*fa'alqihī* » du verset 28 de Sourate « *'An-Naml* » :

وقرأ بصلة الهاء للكلمة ﴿فألقه﴾ من قوله ﷻ :

﴿ٱذْهَب بِّكِتَٰبِي هَٰذَا فَأَلْقِهِۦٓ إِلَيْهِمْ ثُمَّ تَوَلَّ عَنْهُمْ فَٱنظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾﴾ [النمل:28].

ياسين الجزائري / ورش عن نافع .

Application:

Bā'018

Dans l'une des exceptions, *Warch* a lu par vocalisation simple du *hā'* pronominal dans le

mot coranique « *fīhi* » du verset 69 de Sourate « *'Alfurqān* » :
<u>*Application*:</u>
Bā'019

3 Rubrique du *hā'* pronominal → Narration coranique de *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī*
Explain245 / *Kh. Manssūr*

(Les spécialistes de lectures coraniques sont unanimes sur la liaison du *hā'* pronominal par un *wāw bivocalique* s'il est vocalisé par /u/ et par un *yā' bivocalique* s'il est vocalisé par /i/, à condition que ce *hā'* soit situé entre deux consonnes vocalisées, comme dans le *hā'* de «*bihi*» du verset 22 de Sourate «*Al-Baqara* » par exemple :

<u>*Application*:</u>
Bā'020

Néanmoins, *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* se différencie par la *bivocalisation* du *hā'* pronominal s'il se situe entre deux consonnes, la première *avocalisée* et la deuxième vocalisée, comme dans le verset 27 de Sourate « *Al-Baqara*»:

<u>*Application*:</u>
Bā'021

En outre, *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* n'est pas d'accord avec *Ḥafṣ* dans un ensemble de contextes coraniques au sujet du *hā'* pronominal, dont nous prenons un exemple d'illustration : *Qunbul* a lu «*'arǧi'hu* » par vocalisation /u/ du *hā'* et par ajout d'une *hamza* après le «*ǧīm*» dans le verset 35 de Sourate « *Ach-Chu'arā'* » par

وقرأ بقصر الصلة للكلمة ﴿فيه﴾ من قوله ﷻ: ﴿يُضَٰعَفۡ لَهُ ٱلۡعَذَابُ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ وَيَخۡلُدۡ فِيهِۦ مُهَانًا ٦٩﴾
[الفرقان:69].)

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .
Bā'019

٣ باب هاء الكناية ← البزى عن ابن كثير
Explain245 / الشيخ يوسف منصور

(يتفق القراء على وصل هاء الكناية بواو مدية إذا كانت مضمومة وبياء مدية إذا كانت مكسورة، وهذا إذا وقعت بين حرفين متحركين، كما فى قوله ﷻ: ﴿ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلۡأَرۡضَ فِرَٰشٗا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءٗ وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءٗ فَأَخۡرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزۡقٗا لَّكُمۡۖ فَلَا تَجۡعَلُواْ لِلَّهِ أَندَادٗا وَأَنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ٢٢﴾ [البقرة: 22]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Bā'020

إلا أن البزى زاد على القراء أنه يمد هاء الضمير إذا وقعت بين حرف ساكن وآخر متحرك، كما فى الآية: ﴿كَيۡفَ تَكۡفُرُونَ بِٱللَّهِ وَكُنتُمۡ أَمۡوَٰتٗا فَأَحۡيَٰكُمۡۖ ثُمَّ يُمِيتُكُمۡ ثُمَّ يُحۡيِيكُمۡ ثُمَّ إِلَيۡهِۦ تُرۡجَعُونَ ٢٧﴾
[البقرة: 27].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .
Bā'021

وخالف البزى حفصا فى مجموعة من السياقات القرآنية حول موضوع هاء الضمير، نذكر منها مثالا واحدا على سبيل التوضيح: قرأ البزى ﴿قالوا أرجه﴾ فى سورة الأعراف والشعراء بضم الهاء مع زيادة همزة بعد الجيم: ﴿قَالُوٓاْ أَرۡجِئۡهُ وَأَخَاهُ وَٱبۡعَثۡ فِى ٱلۡمَدَآئِنِ حَٰشِرِينَ ٣٥﴾
[الشعراء:35].

exemple :

Application:
Bā’022

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .
Bā’022

4 Rubrique du *hā’* pronominal → Narration coranique de *Qunbul* d’après *Ibn Kathīr Al-Makkī*
Explain246 / *Kh. Manssūr*

٤ باب هاء الكناية ← قنبل عن ابن كثير
Explain246 / الشيخ يوسف منصور

(Les spécialistes de lectures coraniques sont unanimes sur la liaison du *hā’* pronominal par un *wāw bivocalique* s’il est vocalisé par /u/ et par un *yā’ bivocalique* s’il est vocalisé par /i/, à condition que ce *hā’* soit situé entre deux consonnes vocalisées, comme dans le *hā’* de « *bihi* » du verset 22 de Sourate «*Al-Baqara*» par exemple:

(يتفق القراء على وصل هاء الكناية بواو مدية إذا كانت مضمومة وبياء مدية إذا كانت مكسورة، وهذا إذا وقعت بين حرفين متحركين، كما في قوله ﷻ: ﴿ٱلَّذِي جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ فِرَٰشًا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءً وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَخْرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزْقًا لَّكُمْ ۖ فَلَا تَجْعَلُوا۟ لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾﴾ [البقرة: 22]

Application:
Bā’023

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Bā’023

Néanmoins, *Qunbul* d’après *Ibn Kathīr Al-Makkī* se différencie par la bivocalisation du *hā’* pronominal s’il se situe entre deux consonnes, la première *avocalisée* et la deuxième vocalisée, comme dans le verset 27 de Sourate « *Al-Baqara*»:

إلا أن قنبلًا زاد على القراء أنه يمد هاء الضمير إذا وقعت بين حرف ساكن وآخر متحرك، كما فى الآية: ﴿كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِٱللَّهِ وَكُنتُمْ أَمْوَٰتًا فَأَحْيَٰكُمْ ۖ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٧﴾﴾ [البقرة: 27].

Application:
Bā’024

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.
Bā’024

En outre, *Qunbul* d’après *Ibn Kathīr Al-Makkī* n’est pas d’accord avec *Ḥafṣ* dans un ensemble de contextes coraniques au sujet du *hā’* pronominal, dont nous prenons un exemple d’illustration : *Qunbul* a lu «*’arği’hu*» par vocalisation /u/ du *hā’* et par ajout d’une *hamza* après le «*ğīm*» dans le verset 35 de Sourate «*Ach-Chu‘arā’* » par exemple :

وخالف قنبل حفصًا فى مجموعة من السياقات القرآنية حول موضوع هاء الضمير، نذكر منها مثالا واحدا على سبيل التوضيح: قرأ قنبل ﴿قالوا أرجه﴾ فى سورة الأعراف والشعراء بضم الهاء مع زيادة همزة بعد الجيم: ﴿قَالُوٓا۟ أَرْجِئْهُ وَأَخَاهُ وَٱبْعَثْ فِى ٱلْمَدَآئِنِ حَٰشِرِينَ ﴿٣٥﴾﴾ [الشعراء:35].

Application:

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.
Bā’025

Bā'025

5 Rubrique du *hā'* pronominal → Narration coranique de *Ad-Dawrī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī*

Explain247 / *Kh. Manssūr*

(Les spécialistes de lectures coraniques sont unanimes sur la liaison du *hā'* pronominal par un *wāw bivocalique* s'il est vocalisé par /u/ et par un *yā' bivocalique* s'il est vocalisé par /i/, à condition que ce *hā'* soit situé entre deux consonnes vocalisées, comme dans le *hā'* de «*bihi*» du verset 22 de Sourate « *Al-Baqara* » par exemple :

Application:

Bā'026

Néanmoins, *Ad-Dawrī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* a *avocalisé* le *hā'* pronominal dans certains contextes coraniques, dont nous citons un exemple d'application en guise d'illustration :

Ad-Dawrī d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* a *avocalisé* les deux *hā'* dans le verset 114 de Sourate «*An-Nisā'* » :

Application:

Bā'027

Par ailleurs, *Ad-Dawrī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* a *vocalisé* le *hā'* pronominal par /i/ dans certains contextes coraniques, dont nous citons un exemple d'application en guise d'illustration :

Ad-Dawrī d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* a vocalisé par /i/ le *hā'* dans le verset 69 de Sourate « *Al-Furqān*» :

Application:

Bā'028

6 Rubrique du *hā'* pronominal → Narration coranique de *As-Sūsī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī*

٥ باب هاء الكناية ← الدورى عن أبى عمرو

Explain247 / الشيخ يوسف منصور

(يتفق القراء على وصل هاء الكناية بواو مدية إذا كانت مضمومة وبياء مدية إذا كانت مكسورة، وهذا إذا وقعت بين حرفين متحركين، كما فى قوله ﷻ: ﴿ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ فِرَٰشًا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءً وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَخْرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزْقًا لَّكُمْ ۖ فَلَا تَجْعَلُوا۟ لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾﴾ [البقرة: 22]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Bā'026

إلا أن الدورى أسكن هذه الهاء فى عدد من السياقات القرآنية، نذكر منها مثالا تطبيقيا واحدا للتوضيح فقط:

أسكن الدورى الهائين من قوله ﷻ: ﴿وَمَن يُشَاقِقِ ٱلرَّسُولَ مِنۢ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ ٱلْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ ٱلْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهْ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصْلِهْ جَهَنَّمَ ۖ وَسَآءَتْ مَصِيرًا ﴿١١٤﴾﴾ [النساء:114].

محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبى عمرو.

Bā'027

كما قرأ الدورى بكسر الهاء فى عدد من السياقات القرآنية، نذكر منها مثالا تطبيقيا واحدا للتوضيح فقط ، فى الكلمة ﴿فيه﴾ من قوله ﷻ : ﴿يُضَٰعَفْ لَهُ ٱلْعَذَابُ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا ﴿٦٩﴾﴾ [الفرقان: 69].

محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبى عمرو.

Bā'028

٦ باب هاء الكناية ← السوسى عن أبى عمرو

Explain248 / الشيخ يوسف منصور

Explain248 / *Kh. Manssūr*

(Les spécialistes de lectures coraniques sont unanimes sur la liaison du *hā'* pronominal par un *wāw bivocalique* s'il est vocalisé par /u/ et par un *yā' bivocalique* s'il est vocalisé par /i/, à condition que ce *hā'* soit situé entre deux consonnes vocalisées, comme dans le *hā'* de « *bihi* » du verset 22 de Sourate «*Al-Baqara*» par exemple :

Application:
Bā'029

Néanmoins, *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a *avocalisé* le *hā'* pronominal dans certains contextes coraniques, dont nous citons un exemple d'application en guise d'illustration :
As-Sūsī d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a *avocalisé* les deux *hā'* dans le verset 114 de Sourate « *An-Nisā'*» :

Application:
Bā'030

Par ailleurs, *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a *vocalisé* le *hā'* pronominal par /i/ dans certains contextes coraniques, dont nous citons un exemple d'application en guise d'illustration :
As-Sūsī d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a *vocalisé* par /i/ le *hā'* dans le verset 69 de Sourate « *Al-Furqān*» :
Application:
Bā'031

7 Rubrique du *hā'* pronominal → Narration coranique de *Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī*
Explain249 / *Dr. Adnān*

(*Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī* procède à la liaison du *hā'* pronomianal comme le fait *Ḥafṣd'après 'Āsim Al-Kūfī ;* à l'exception de cinq contextes où il procède à l'avocalisation du *hā'*.

(يتفق القراء على وصل هاء الكناية بواو مدية إذا كانت مضمومة وبياء مدية إذا كانت مكسورة، وهذا إذا وقعت بين حرفين متحركين، كما في قوله ﷻ: ﴿ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ فِرَٰشًا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءً وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَخْرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزْقًا لَّكُمْ ۖ فَلَا تَجْعَلُوا۟ لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾﴾ [البقرة: 22]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Bā'029

إلا أن السوسى أسكن هذه الهاء فى عدد من السياقات القرآنية، نذكر منها مثالا تطبيقيا واحدا للتوضيح فقط:

أسكن الدورى الهائين من قوله ﷻ:

﴿وَمَن يُشَاقِقِ ٱلرَّسُولَ مِنۢ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ ٱلْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ ٱلْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِۦ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصْلِهِۦ جَهَنَّمَ ۖ وَسَآءَتْ مَصِيرًا ﴿١١٤﴾﴾ [النساء:114].

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو .

Bā'030

كما قرأ السوسى بكسر الهاء فى عدد من السياقات القرآنية، نذكر منها مثالا تطبيقيا واحدا للتوضيح فقط ، فى الكلمة ﴿فيه﴾ من قوله ﷻ: ﴿يُضَٰعَفْ لَهُ ٱلْعَذَابُ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِۦ مُهَانًا ﴿٦٩﴾﴾ [الفرقان: 69].

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو .

Bā'031

٧ باب هاء الكناية ← شعبة عن عاصم

Explain249 / د.عدنان العرضي

(لشعبة عن عاصم الكوفى صلة هاء الكناية كحفص عن عاصم؛ إلا فى خمسة مواضع فله إسكان الهاء، نذكر منها على سبيل التوضيح فقط موضعين فى الآية 115 من سورة النساء

Nous citons, à titre d'illustration, l'exemple des deux contextes présents dans le verset 115 de sourate
« 'An-nisā' » dans l'application suivante :

<u>*Application :*</u>
Bā'032

8 Rubrique du *hā'* pronominal → Narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī*
Explain250 / *Kh. Manssūr*

(Les spécialistes de lectures coraniques sont unanimes sur la liaison du *hā'* pronominal par un *wāw bivocalique* s'il est vocalisé par /u/ et par un *yā' bivocalique* s'il est vocalisé par /i/, à condition que ce *hā'* soit situé entre deux consonnes vocalisées, comme dans le *hā'* de « *bihi* » du verset 22 de Sourate « *Al-Baqara* » par exemple :

<u>*Application*:</u>
Bā'033

Néanmoins, *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* a *avocalisé* le *hā'* pronominal dans certains contextes coraniques, dont nous citons un exemple d'application en guise d'illustration : *Khalaf* a *avocalisé* les deux *hā'* dans le verset 115 de Sourate « *An-Nisā'* » :

<u>*Application*:</u>
Bā'034

Par ailleurs, *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* a *vocalisé* le *hā'* pronominal par /i/ dans certains contextes coraniques, dont nous citons un exemple d'application en guise d'illustration : *khalaf* a *vocalisé* par /i/ le *hā'* dans le verset 69 de Sourate « *Al-Furqān*» :

<u>*Application*:</u>

في التطبيق التالي: ﴿وَمَن يُشَاقِقِ ٱلرَّسُولَ مِنۢ بَعۡدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ ٱلۡهُدَىٰ وَيَتَّبِعۡ غَيۡرَ سَبِيلِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ نُوَلِّهۡ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصۡلِهۡ جَهَنَّمَۖ وَسَآءَتۡ مَصِيرًا ۝١١٥﴾ [النساء: 115]

عبدالرشيد صوفي / شعبة عن عاصم.

Bā'032

8 باب هاء الكناية ← خلف عن حمزة

Explain250 / الشيخ يوسف منصور

(يتفق القراء على وصل هاء الكناية بواو مدية إذا كانت مضمومة وبياء مدية إذا كانت مكسورة، وهذا إذا وقعت بين حرفين متحركين، كما في قوله ﷻ: ﴿ٱلَّذِي جَعَلَ لَكُمُ ٱلۡأَرۡضَ فِرَٰشٗا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءٗ وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءٗ فَأَخۡرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزۡقٗا لَّكُمۡۖ فَلَا تَجۡعَلُواْ لِلَّهِ أَندَادٗا وَأَنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ۝٢٢﴾ [البقرة: 22]

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .

Bā'033

إلا أن خلفا أسكن هذه الهاء في عدد من السياقات القرآنية، نذكر منها مثالا تطبيقيا واحدا للتوضيح فقط:

أسكن خلف الهائين من قوله ﷻ: ﴿(...) وَيَتَّبِعۡ غَيۡرَ سَبِيلِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ نُوَلِّهۡ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصۡلِهۡ جَهَنَّمَۖ وَسَآءَتۡ مَصِيرًا ۝١١٥﴾ [النساء:115].

عبدالرشيد صوفي / رواية خلف عن حمزة الكوفي.

Bā'034

كما قرأ خلف بكسر الهاء في عدد من السياقات القرآنية، نذكر منها مثالا تطبيقيا واحدا للتوضيح فقط، في الكلمة ﴿فيه﴾ من قوله ﷻ: ﴿يُضَٰعَفۡ لَهُ ٱلۡعَذَابُ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ وَيَخۡلُدۡ فِيهِۦ مُهَانًا ۝٦٩﴾ [الفرقان: 69].

عبدالرشيد صوفي / رواية خلف عن حمزة الكوفي.

🔊 *Bā'035*

⑨ Rubrique du *hā'* pronominal → Narration coranique de *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī*
🔊 *Explain251* / *Kh. Manssūr*

(Les spécialistes de lectures coraniques sont unanimes sur la liaison du *hā'* pronominal par un *wāw bivocalique* s'il est vocalisé par /u/ et par un *yā' bivocalique* s'il est vocalisé par /i/, à condition que ce *hā'* soit situé entre deux consonnes vocalisées, comme dans le *hā'* de « *bihi* » du verset 22 de Sourate « *Al-Baqara* » par exemple :

Bā'035 🔊

٩ باب هاء الكناية ← خلاد عن حمزة

🔊 *Explain251* / الشيخ يوسف منصور

(يتفق القراء على وصل هاء الكناية بواو مدية إذا كانت مضمومة وبياء مدية إذا كانت مكسورة، وهذا إذا وقعت بين حرفين متحركين، كما في قوله ﷻ: ﴿ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ فِرَٰشًا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءً وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَخْرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزْقًا لَّكُمْ ۖ فَلَا تَجْعَلُوا۟ لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾﴾ [البقرة: 22]

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .

Application:
🔊 *Bā'036*

Néanmoins, *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* a *avocalisé* le *hā'* pronominal dans certains contextes coraniques, dont nous citons un exemple d'application en guise d'illustration :

Khallād a *avocalisé* les deux *hā'* dans le verset 115 de Sourate « *An-Nisā'* » :

Bā'036 🔊

إلا أن خلادا أسكن هذه الهاء في عدد من السياقات القرآنية، نذكر منها مثالا تطبيقيا واحدا للتوضيح فقط:

أسكن خلاد الهائين من قوله ﷻ: ﴿(...) وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ ٱلْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهْ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصْلِهْ جَهَنَّمَ ۖ وَسَآءَتْ مَصِيرًا ﴿١١٥﴾﴾ [النساء:115].

مفتاح محمد السلطني / خلاد عن حمزة.

Application:
🔊 *Bā'037*

Par ailleurs, *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* a vocalisé le *hā'* pronominal par /i/ dans certains contextes coraniques, dont nous citons un exemple d'application en guise d'illustration : *Khallād* a *vocalisé* par /i/ le *hā'* dans le verset 69 de Sourate « *Al-Furqān*» :

Bā'037 🔊

كما قرأ خلاد بكسر الهاء في عدد من السياقات القرآنية، نذكر منها مثالا تطبيقيا واحدا للتوضيح فقط، في الكلمة ﴿فيه﴾ من قوله ﷻ: ﴿يُضَٰعَفْ لَهُ ٱلْعَذَابُ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا ﴿٦٩﴾﴾ [الفرقان: 69].

مفتاح محمد السلطني / خلاد عن حمزة.

Application:
🔊 *Bā'038*

Bā'038 🔊

⑩ Rubrique du *hā'* pronominal → Narration coranique de *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī*
🔊 *Explain252* / *Kh. Manssūr*

(*Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* a deux principaux modes de lectures du *hā'*

١٠ باب هاء الكناية ← أبو الحارث عن الكسائي

🔊 *Explain252* / الشيخ يوسف منصور

(قرأ بكسر القاف وصلة الهاء في ﴿يخش الله ويتقه﴾ في سورة النور. وكسر الهاء في ﴿أنسانيه﴾ من سورة الكهف وفي

pronominal dans le Saint Coran : la vocalisation /i/ de ce *hā'* et la liaison par une consonne *bivocalique.*

Quelques contextes coraniques en ce sujet sont cités au sein de l'article arabe ci-contre. On peut les consulter à titre informatif.

De point de vue pratique, prenons un exemple d'application pour l'un des contextes ci-contre :

﴿عليهِ اللهَ﴾ من سورة الفتح. وقرأ بقصر الهاء فى ﴿فيه مهانا﴾ من سورة الفرقان. وقرأ بصلة الهاء فى ﴿يرضه لكم﴾ من الزمر وفى ﴿أرجه﴾ من الأعراف والشعراء. إليك تطبيق لمثال من السياقات السالفة الذكر: ﴿إِن تَكْفُرُواْ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَنِيٌّ عَنكُمْۖ وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ ٱلْكُفْرَۖ وَإِن تَشْكُرُواْ يَرْضَهُ لَكُمْۗ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰۗ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُم مَّرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَۚ إِنَّهُۥ عَلِيمُۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ٧﴾ [الزمر: 7]

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .

Application:

Bā'039

⓫ Rubrique du *hā'* pronominal → Narration coranique de *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī*

Explain253 / *Kh. Manssūr*

⓫ باب هاء الكناية ← الدورى عن الكسائى

Explain253 / الشيخ يوسف منصور

(*Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* a deux principaux modes de lectures du *hā'* pronominal dans le Saint Coran : la vocalisation /i/ de ce *hā'* et la liaison par une consonne *bivocalique*.

Quelques contextes coraniques en ce sujet sont cités au sein de l'article arabe ci-contre. On peut les consulter à titre informatif.

De point de vue pratique, prenons un exemple d'application pour l'un des contextes ci-contre :

(قرأ بكسر القاف وصلة الهاء فى ﴿يخش الله ويتقه﴾ فى سورة النور. وكسر الهاء فى ﴿أنسانيه﴾ من سورة الكهف وفى ﴿عليهِ اللهَ﴾ من سورة الفتح. وقرأ بقصر الهاء فى ﴿فيه مهانا﴾ من سورة الفرقان. وقرأ بصلة الهاء فى ﴿يرضه لكم﴾ من الزمر وفى ﴿أرجه﴾ من الأعراف والشعراء. إليك تطبيق لمثال من السياقات السالفة الذكر: ﴿إِن تَكْفُرُواْ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَنِيٌّ عَنكُمْۖ وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ ٱلْكُفْرَۖ وَإِن تَشْكُرُواْ يَرْضَهُ لَكُمْۗ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰۗ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُم مَّرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَۚ إِنَّهُۥ عَلِيمُۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ٧﴾ [الزمر: 7]

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.

Application:

Bā'040

⓬ Rubrique du *hā' pronominal* → Narration coranique de *Ibn Wardān d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī*

Explain254 / *Kh. Manssūr*

⓬ باب هاء الكناية ← ابن وردان عن أبى جعفر

Explain254 / الشيخ يوسف منصور

(يتفق القراء على وصل هاء الكناية بواو مدية إذا كانت

(Les spécialistes de lectures coraniques sont unanimes sur la liaison du *hā' pronominal* par un *wāw bivocalique* s'il est vocalisé par /u/ et par un *yā' bivocalique* s'il est vocalisé par /i/, à condition que ce *hā' pronominal* soit situé entre deux consonnes vocalisées, comme dans le *hā' pronominal* de «*bihi*» du verset 22 de Sourate «*Al-Baqara*» par exemple :

<u>*Application*</u>:
Bā'041

Toutefois, *Abū Ǧa'far Al-Madanī* a *avocalisé* du *hā' pronominal* dans certains contextes coraniques, dont nous citons un exemple d'application en guise d'illustration :Le *hā'* dans le verset 114 de Sourate «*An-Nisā'* » :

<u>*Application*</u>:
Bā'042

⓭ Rubrique du *hā'* pronominal → Narration coranique de *Ibn Ǧammāz d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī*
Explain255 / *Kh. Manssūr*

(Les spécialistes de lectures coraniques sont unanimes sur la liaison du *hā'* pronominal par un *wāw bivocalique* s'il est vocalisé par /u/ et par un yā' *bivocalique* s'il est vocalisé par /i/, à condition que ce *hā'* soit situé entre deux consonnes vocalisées, comme dans le *hā'* de « *bihi* » du verset 22 de Sourate « *Al-Baqara* » par exemple :

<u>*Application*</u>:
Bā'043

Toutefois, *Abū Ǧa'far Al-Madanī* a *avocalisé* du *hā'* pronominal dans certains contextes coraniques, dont nous citons un exemple

مضمومة وبياء مدية إذا كانت مكسورة، وهذا إذا وقعت بين حرفين متحركين، كما في قوله ﷻ: ﴿ٱلَّذِي جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ فِرَٰشٗا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءٗ وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءٗ فَأَخۡرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزۡقٗا لَّكُمۡۖ فَلَا تَجۡعَلُواْ لِلَّهِ أَندَادٗا وَأَنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ٢٢﴾ [البقرة: 22]

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .

Bā'041

إلا أن أبا جعفر المدني سكن هاء ﴿يؤده﴾ و ﴿نؤته﴾ و ﴿نوله﴾ و﴿نصله﴾، وقصر هاء ﴿فيه مهانا﴾ بسورة الفرقان، وكسر هاء ﴿ما أنسانيه﴾ و ﴿عليهِ الله﴾.

<u>تطبيق</u>: ﴿وَمَن يُشَاقِقِ ٱلرَّسُولَ مِنۢ بَعۡدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ ٱلۡهُدَىٰ وَيَتَّبِعۡ غَيۡرَ سَبِيلِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ نُوَلِّهۡ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصۡلِهۡ جَهَنَّمَۖ وَسَآءَتۡ مَصِيرًا﴾ [النساء: 114].

مفتاح محمد السلطني/ ابن وردان عن أبي جعفر.

Bā'042

⓭باب هاء الكناية ← ابن جماز عن أبي جعفر

Explain255 / الشيخ يوسف منصور

(يتفق القراء على وصل هاء الكناية بواو مدية إذا كانت مضمومة وبياء مدية إذا كانت مكسورة، وهذا إذا وقعت بين حرفين متحركين، كما في قوله ﷻ: ﴿ٱلَّذِي جَعَلَ لَكُمُ ٱلۡأَرۡضَ فِرَٰشٗا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءٗ وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءٗ فَأَخۡرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزۡقٗا لَّكُمۡۖ فَلَا تَجۡعَلُواْ لِلَّهِ أَندَادٗا وَأَنتُمۡ تَعۡلَمُونَ٢٢﴾ [البقرة: 22]

مفتاح محمد السلطني / ابن جماز عن أبي جعفر.

Bā'043

إلا أن أبا جعفر المدني سكن هاء ﴿يؤده﴾ و ﴿نؤته﴾ و ﴿نوله﴾ و﴿نصله﴾، وقصر هاء ﴿فيه مهانا﴾ بسورة الفرقان،

d'application en guise d'illustration : le *hā'* dans le verset 114 de Sourate «*An-Nisā'*» :

Application:
🔊 *Bā'044*

⓮ Rubrique du *hā'* pronominal → *Ruways* d'après *Ya'qūb*
🔊 *Explain256* / *Kh. Manssūr*

(Tout le monde sait que le *hā'* pronominal est lié à un *hā'* ou à un *wāw bivocalique* s'il est vocalisé entre deux consonnes vocalisées également.

Mais *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawḥ* et *Ruways*, a lu le *hā'* pronominal dans les contextes suivants :

«yu'adihi» de Sourate «*'Ali 'Imrān*», «*nu'tihi*» de Sourates «*'Ali ' Imrān*» et «*Ach-Chūra*» , «*nuwallihi*» et *«nuṣlihi»* de Sourate «*An-Nisā'*», «*fa'alqihi*» de Sourate «*An-Naml*», «*yattaqihi*» de Sourate «*An-Nūr*» …, avec vocalisation /i/ et sans liaison.

Prenons un exemple d'application des contextes précédents :

Application:
🔊 *Bā'045*

⓯ Rubrique du *hā'* pronominal → Narration coranique de *Rawḥ* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*
🔊 *Explain257* / *Kh. Manssūr*

(Tout le monde sait que le *hā'* pronominal est lié à un *yā'* ou à un *wāw bivocalique* s'il est

وكسر هاء ﴿ما أنسانيه﴾ و ﴿عليهِ الله﴾.

تطبيق: ﴿وَمَن يُشَاقِقِ ٱلرَّسُولَ مِنۢ بَعۡدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ ٱلۡهُدَىٰ وَيَتَّبِعۡ غَيۡرَ سَبِيلِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ نُوَلِّهِۦ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصۡلِهِۦ جَهَنَّمَۖ وَسَآءَتۡ مَصِيرًا﴾ [النساء: 114].

مفتاح محمد السلطني / ابن جماز عن أبي جعفر.
🔊 *Bā'044*

⓮ باب هاء الكناية ← رويس عن يعقوب
🔊 *Explain256* / الشيخ يوسف منصور

(من المعروف أن هاء الكناية توصل بياء مدية أو واو مدية إذا كانت متحركة بين متحركين، إلا أن يعقوب البصرى، ومعه راوياه رويس وروح، قرأ مثلا: ﴿يؤده﴾ من آل عمران و﴿نؤته﴾ من آل عمران والشورى و﴿نوله﴾ و﴿نصله﴾ من النساء و﴿فألقه﴾ من النمل و﴿يتقه﴾ من النور و ﴿فيه مهانا﴾ من الفرقان و﴿أنسانيه﴾ من الكهف و﴿عليهِ الله﴾، بكسر الهاء دون صلة. وقرأ ﴿أرجأه﴾ من الشعراء والأعراف بهمزة ساكنة وضم الهاء دون صلة. وروى رويس ﴿يأته﴾ من طه و ﴿بيده﴾ من البقرة مثلا بكسر الهاء دون صلة، بينما قرأ روْح بصلة الهاء. إليك تطبيق لمثال من السياقات السالفة الذكر: ﴿وَمِنۡ أَهۡلِ ٱلۡكِتَٰبِ مَنۡ إِن تَأۡمَنۡهُ بِقِنطَارٖ يُؤَدِّهِۦٓ إِلَيۡكَ وَمِنۡهُم مَّنۡ إِن تَأۡمَنۡهُ بِدِينَارٖ لَّا يُؤَدِّهِۦٓ إِلَيۡكَ إِلَّا مَا دُمۡتَ عَلَيۡهِ قَآئِمٗاۗ (...)٧٤﴾ [آل عمران: 74].

ياسر المزروعى / رويس عن يعقوب الحضرمى.
🔊 *Bā'045*

⓯ باب هاء الكناية ← روْح عن يعقوب
🔊 *Explain257* / الشيخ يوسف منصور

(من المعروف أن هاء الكناية توصل بياء مدية أو واو مدية إذا كانت متحركة بين متحركين، إلا أن يعقوب البصرى، ومعه

vocalisé entre deux consonnes vocalisées également.

Mais *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawḥ* et *Ruways*, a lu le *hā'* pronominal dans les contextes suivants : *«yu'adihi»* de Sourate «*'Ali 'Imrān*», «*nu'tihi*» de Sourates «*'Ali 'Imrān*» et «*Ach-Chūra*» , «*nuwallihi*» et «*nuṣlihi*» de Sourate «*An-Nisā'*», «*fa'alqihi*» de Sourate «*An-Naml*», «*yattaqihi*» de Sourate «*An-Nūr*» …, avec vocalisation /i/ et sans liaison.

Prenons un exemple d'application des contextes précédents :

Application:
Bā'046

⑯ Rubrique du *hā'* pronominal → Narration coranique de *Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī*
Explain258 / *Dr. Adnān*

(*Khalaf Al-Kūfī*, ainsi que son coranonarratologue *Isāq*, a lu «*'arǧ ihi*» de Sourates «*Al-'A'rāf*» et «*Ach-Chu'arā'*» et «*'alqihi*» de Sourate «*An-Naml*» par vocalisation /i/ du *hā'* pronominal, mais également par liaison. Il a lu « *yattaqihi* » de Sourate «*An-Nār*» et «*yarḍahu lakum*» de Sourate «*Az-Zumar*» par liaison du *hā'*. Il a lu «*fihi muhānā*» par vocalisation /i/…

Prenons un exemple d'application des contextes précédents :

Application:
Bā'047

➊ Rubrique du *bivocalique* et ses degrés (Cette rubrique sera détaillée, selon les

راوياه رويس وروح، قرأ مثلا: ﴿يؤده﴾ من آل عمران و﴿نؤته﴾ من آل عمران والشورى و﴿نوله﴾ و﴿نصله﴾ من النساء و﴿فألقه﴾ من النمل و﴿يتقه﴾ من النور و ﴿فيه مهانا﴾ من الفرقان و﴿أنسانيه﴾ من الكهف و﴿عليهِ الله﴾، بكسر الهاء دون صلة. وقرأ ﴿أرجه﴾ من الشعراء والأعراف بهمزة ساكنة وضم الهاء دون صلة. وروى رويس ﴿يأته﴾ من طه و ﴿بيده﴾ من البقرة مثلا بكسر الهاء دون صلة، بينما قرأ روْح بصلة الهاء. إليك تطبيق لمثال من السياقات السالفة الذكر: ﴿وَمِنْ أَهْلِ ٱلْكِتَٰبِ مَنْ إِن تَأْمَنْهُ بِقِنطَارٍ يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ وَمِنْهُم مَّنْ إِن تَأْمَنْهُ بِدِينَارٍ لَّا يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ إِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِ قَآئِمًا (...)٧٤﴾

[آل عمران: 74].

ياسر المزروعي / روْح عن يعقوب.
Bā'046

⑯باب هاء الكناية ← إسحاق الوراق عن خلف
Explain258 / د.عدنان العرضي

(قرأ خلف البزار، ومثله إسحاق الوراق الذي روى عنه: ﴿أرجهِ﴾ في الأعراف والشعراء، و ﴿فألقهِ﴾ في النمل بكسر هاء الضمير، وصلتها فيهما. و﴿يتقه﴾ في النور و﴿يرضه لكم﴾ في الزمر بصلة الهاء فيهما. و﴿فيه مهانا﴾ بقصر الهاء. و﴿ما أنسانيه﴾ في الكهف، و﴿عليهِ الله﴾ في الفتح بكسر الهاء فيهما. وحذف هاء ﴿يتسنه﴾ و﴿اقتده﴾ وصلا وأثبتها وقفا. إليك تطبيق لمثال من السياقات السالفة الذكر: ﴿قَالُوٓاْ أَرْجِهِ وَأَخَاهُ وَأَرْسِلْ فِي ٱلْمَدَآئِنِ حَٰشِرِينَ ١١١﴾

[الأعراف:111]

مفتاح محمد السلطني / إسحاق عن خلف .
Bā'047

➊ باب المد ودرجاته (يتم تفصيل هذا الباب حسب

narrations coraniques organisées conventionnellement, dans les entrées numérotées qui suiveront)

❶ Rubrique du *bivocalique* et ses degrés → Narration coranique de *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī*

Explain259 / *Kh. Manssūr*

(Dans le cas du bivocalique continu, *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* procède à la *bivocalisation médiane* de l'ordre de quatre voyelles successives.
Alors qu'il procède à une *bivocalisation* naturelle (en deux temps) dans le cas du bivocalique discontinu ; mais il le lit également par *bivocalisation médiane*.

Application:
Bā'048

❷ Rubrique du *bivocalique* et ses degrés → Narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī*

Explain260 / *Kh. Manssūr*

(*Warch* d'après *Nāfi' 'Al-Madanī* procède à la *bivocalisation* saturée (de l'ordre de six voyelles successives) du *bivocalique continu* et *discontinu*.
Le *bivocalique* continu est appliqué dans le mot «*'Alḥāqatu* », et celui discontinu est appliqué dans l'expression « wa ma 'adraka » des deux versets 1 et 2 et 3 de Sourate «*'A-lḥāqa*» :
Application:
Bā'049

Dans le cas du *bivocalique* de substitution, trois éventualités de lectures sont possibles selon *Warch* :
-*bivocalique* naturel en deux temps ;
-*bivocalique* médian en quatre temps ;
-*bivocalique* saturé en six temps.
Toutefois, il ya des exceptions :
-les deux mots «*'isrā' īl* » et « *yu'ākhiḏ* » et leurs dérivés.
-Si la *hamza* est située après un *avocalique* réel relatif (c'est-à-dire, l'*avocalique* et la *hamza* se trouvent dans un seul mot, comme

الروايات مرتبة ترتيبا اصطلاحيا كما هو مبين فيما سيأتى من المداخل المرقمة)

❶ باب المد ودرجاته ← قالون عن نافع

Explain259 / الشيخ يوسف منصور

(قرأ قالون عن نافع المدنى المد المتصل بالتوسط بمقدار أربع حركات، بينما قرأ المد المنفصل بالقصر بمقدار حركتين وله أيضا التوسط أربع حركات.

تطبيق: ﴿إِنْ هِيَ إِلَّآ أَسْمَآءٌ سَمَّيْتُمُوهَآ أَنتُمْ وَءَابَآؤُكُم مَّآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بِهَا مِن سُلْطَٰنٍ (...)﴾ [النجم:23].

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .

Bā'048

❷ باب المد ودرجاته ← ورش عن نافع

Explain260 / الشيخ يوسف منصور

(يشبع ورش عن نافع المدنى المد المتصل والمد المنفصل بمقدار ست حركات.

تطبيق : المد المنفصل فى التعبير ﴿وما أدراك﴾ والمد المتصل فى الكلمة ﴿الحاقة﴾: ﴿بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ٱلْحَآقَّةُ ۝١ مَا ٱلْحَآقَّةُ ۝٢ وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا ٱلْحَآقَّةُ ۝٣﴾ [الحاقة: 1 ـ 3].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

Bā'049

أما مد البدل (إذا سبقت الهمزة حرف المد) فله فيه ثلاثة وجوه، تدعى ثلاثة البدل ، وهى القصر والتوسط والإشباع.
واستثنى ورش كلمتى ﴿إسرائيل﴾ و ﴿يؤاخذ﴾ وما جاء منهما.
واستثنى أيضا إذا وقعت الهمزة بعد ساكن صحيح موصول (أى الساكن والهمزة فى كلمة واحدة، نحو ﴿مسئولا، القرءان﴾. وكذلك إذا وقع حرف المد بعد همزة الوصل، نحو ﴿ائتونى﴾ و ﴿اؤتمن﴾. والمقصود هنا الهمزة التى بعد همزة

« *mas' ūlan* » et « *'Alqur' ān* »).
Si les deux semi-consonnes de «*līn*» (le *yā'* et la *wāw avocalisés*, dont la consonne qui les précède est vocalisée par /a/) et la *hamza* se rencontrent dans un seul mot, alors *Warch* procède à la *bivocalisation* médiane et saturée du *yā'* et du *wāw*, comme dans « *hay'atu* » et «*saw'atun*» ; mais *Warch* excepte les deux mots « *' almaw' ūdah* » et «*maw'ilā*».
Par exemple il ya le *bivocalique* de substitution dans le mot « *'al' ākhira* », et le *boivocalique* du « *līn* » dans le mot «*chay'in* » du verset 20 de Sourate « *'Al-'ankabūt*» :

Remarque
Ce type de *bivocalique* est très spécial, car il ne s'agit pas , comme d'habitude, de *bivocaliastion* d'une voyelle simple (/a/, /u/ ou /i/) ; mais c'est la *bivocalisation* d'un *avocalique* !
Application:
Bā'050

❸ Rubrique du *bivocalique* et ses degrés → Narration coranique de *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr*
Explain261 / *Kh. Manssūr*

(Dans le cas du *bivocalique continu*, *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* procède à la *bivocalisation médiane* de l'ordre de quatre voyelles successives. Alors qu'il procède à une *bivocalisation naturelle* (en deux temps) dans le cas du *bivocalique discontinu*.)

Application:
Bā'051

❹ Rubrique du *bivocalique* et ses degrés → Narration coranique de *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī*
Explain262 / *Kh. Manssūr*

(Dans le cas du bivocalique continu, *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* procède à la *bivocalisation médiane* de l'ordre de quatre voyelles successives.
Alors qu'il procède à une bivocalisation

الوصل فإنها ستبدل فى ﴿إيتونى﴾ ياء، وفى ﴿اوتمن﴾ ستبدل واوا وفى هذه الحالة لا يجوز مد البدل فى الكلمتين ولا نظائرهما.

إذا اجتمعا حرفا اللين (الياء والواو الساكنتان والمفتوح ما قبلهما) مع الهمزة فى كلمة واحدة فورش له توسط وإشباع الياء والواو وليس فيه القصر، نحو ﴿هيئة﴾ و ﴿سوءة﴾. واستثنى ورش كلمتى ﴿الموءودة﴾ و ﴿موئلا﴾ فلا مد لحرف اللين فيهما.)

ومثال ذلك البدل فى ﴿الآخرة﴾ اللين فى ﴿شىء﴾ من قوله ﷻ:

﴿ قُلْ سِيرُواْ فِي ٱلْأَرْضِ فَانظُرُواْ كَيْفَ بَدَأَ ٱلْخَلْقَۚ ثُمَّ ٱللَّهُ يُنشِئُ ٱلنَّشْأَةَ ٱلْآخِرَةَۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٖ قَدِيرٞ ﴿٢٠﴾﴾ [العنكبوت: 20].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Bā'050

❸ باب المد ودرجاته ← البزى عن ابن كثير

Explain261 / الشيخ يوسف منصور

(قرأ البزى عن ابن كثير المكى المد المتصل بالتوسط بمقدار أربع حركات، بينما قرأ المد المنفصل بالقصر بمقدار حركتين.

تطبيق: ﴿إِنْ هِيَ إِلَّآ أَسْمَآءٞ سَمَّيْتُمُوهَآ أَنتُمْ وَءَابَآؤُكُم مَّآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بِهَا مِن سُلْطَٰنٍۚ (...)﴿٢٣﴾﴾ [النجم:23].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Bā'051

❹ باب المد ودرجاته ← قنبل عن ابن كثير

Explain262 / الشيخ يوسف منصور

(قرأ قنبل عن ابن كثير المد المتصل بالتوسط بمقدار أربع حركات، بينما قرأ المد المنفصل بالقصر بمقدار حركتين.

تطبيق: ﴿إِنْ هِيَ إِلَّآ أَسْمَآءٞ سَمَّيْتُمُوهَآ أَنتُمْ

naturelle (en deux temps) dans le cas du bivocalique discontinu.)

Application:
Bā'052

5 Rubrique du *bivocalique* et ses degrés → Narration coranique de *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* Explain263 / *Kh. Manssūr*

(*Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a lu les *bivocaliques* continu et discontinu par la *bivocalisation médiane* de l'ordre de quatre voyelles successives (quatre temps).
Mais, il a lu également le *bivocalique discontinu* par la *bivocalisation* naturelle (en deux temps.)

Application:
Bā'053

6 Rubrique du *bivocalique* et ses degrés → Narration coranique de *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī*
Explain264 / *Kh. Manssūr*

(*As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* procède à la *bivocalisation* naturelle (en deux temps) en un seul mot du *bivocalique discontinu*. Dans les autres types du *bivocalique*, il lit en accord avec *Ḥafṣ*.

Application:
Bā'054

7 Rubrique du *bivocalique* et ses degrés → Narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn 'Āmir*
Explain265 / *Kh. Manssūr*

(La doctrine de *Hichām* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī,* et celle également de *Ibn Thakwān,* au sujet du *bivocalique* est la suivante :

﴿وَءَابَآؤُكُم مَّا أَنزَلَ ٱللَّهُ بِهَا مِن سُلۡطَٰنٍۚ(...) ٢٣﴾
[النجم:23].
محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.
Bā'052

٥ باب المد ودرجاته ← الدوري عن أبي عمرو
Explain263 / الشيخ يوسف منصور

(قرأ الدوري عن أبي عمرو البصري بتوسط المتصل والمنفصل بمقدار أربع حركات. وله كذلك قصر المنفصل بمقدار حركتين.

تطبيق: ﴿وَٱلَّذِينَ يُؤۡمِنُونَ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيۡكَ وَمَآ أُنزِلَ مِن قَبۡلِكَ وَبِٱلۡأٓخِرَةِ هُمۡ يُوقِنُونَ ٣ أُوْلَٰٓئِكَ عَلَىٰ هُدٗى مِّن رَّبِّهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُفۡلِحُونَ ٤﴾
[البقرة:3،4].
محمود خليل الحصري / الدوري عن أبي عمرو.
Bā'053

٦ باب المد ودرجاته ← السوسي عن أبي عمرو
Explain264 / الشيخ يوسف منصور

(للسوسي عن أبي عمرو البصري في المد المنفصل القصرُ قولا واحدا، وما سوى ذلك من أنواع المدود فلا يختلف عن

حفص: ﴿وَٱلَّذِينَ يُومِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيۡكَ وَمَا أُنزِلَ مِن قَبۡلِكَ وَبِٱلۡأٓخِرَةِ هُمۡ يُوقِنُونَ ٣﴾
[البقرة: 3].
عبدالرشيد صوفي / السوسي عن أبي عمرو .
Bā'054

٧ باب المد ودرجاته ← هشام عن ابن عامر
Explain265 / الشيخ يوسف منصور

(مذهب هشام عن ابن عامر ، وكذلك مذهب ابن ذكوان، في المد هو:
ـ له في المد المتصل التوسط أربع حركات؛

- له في المد المنفصل التوسط أربع حركات؛
- له في مد البدل القصر حركتان؛
- له في المد العارض للسكون القصر والتوسط والإشباع؛
- له في المد اللازم الإشباع ست حركات؛

تطبيق:

﴿بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ٱلْحَآقَّةُ مَا ٱلْحَآقَّةُ ۝١ وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا ٱلْحَآقَّةُ ۝٢ كَذَّبَتْ ثَمُودُ وَعَادٌۢ بِٱلْقَارِعَةِ ۝٣﴾ [الحاقة: 1ـ3]

مفتاح محمد السلطني / هشام عن ابن عامر .

Bā'055

-Dans le *bivocalique* continu, il procède à la *bivocalisation* médiane (4 temps).
-Dans le *bivocalique* discontinu, il procède à la *bivocalisation* médiane (4 temps).
-Dans le *bivocalique* de substitution, il procède à la *bivocalisation* naturelle (2 temps).
-Dans le *bivocalique* contigu à *l'avocalique*, il procède à la *bivocalisation* naturelle, médiane ou saturée.
-Dans le *bivocalique* nécessaire, il procède à la *bivocalisation* saturée (6 temps).

Application:

Bā'055

⑧ باب المد ودرجاته← ابن ذكوان عن ابن عامر

Explain266 / الشيخ يوسف منصور (مذهب ابن ذكوان عن ابن عامر الشامي ، وكذلك مذهب هشام، في المد هو:

- له في المد المتصل التوسط أربع حركات؛
- له في المد المنفصل التوسط أربع حركات؛
- له في مد البدل القصر حركتان؛
- له في المد العارض للسكون القصر والتوسط والإشباع؛
- له في المد اللازم الإشباع ست حركات؛

تطبيق: ﴿بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ٱلْحَآقَّةُ مَا ٱلْحَآقَّةُ ۝١ وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا ٱلْحَآقَّةُ ۝٢ كَذَّبَتْ ثَمُودُ وَعَادٌۢ بِٱلْقَارِعَةِ ۝٣﴾ [الحاقة: 1ـ3]

مفتاح محمد السلطني / ابن ذكوان عن ابن عامر.

Bā'056

⑧ Rubrique du *bivocalique* et ses degrés → Narration coranique de *Ibn Thakwān* d'après *Ibn ʻĀmir*

Explain266 / *Kh. Manssūr*

(La doctrine de *Ibn Thakwān* d'après *Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī,* et celle également de *Hichām*, au sujet du *bivocalique* est la suivante :
-Dans le *bivocalique* continu, il procède à la *bivocalisation* médiane (4 temps).
-Dans le *bivocalique* discontinu, il procède à la *bivocalisation* médiane (4 temps).
-Dans le *bivocalique* de substitution, il procède à la *bivocalisation* naturelle (2 temps).
-Dans le *bivocalique* contigu à *l'avocalique*, il procède à la *bivocalisation* naturelle, médiane ou saturée.
-Dans le *bivocalique* nécessaire, il procède à la *bivocalisation* saturée (6 temps).

Application:

Bā'056

⑨ باب المد ودرجاته← شعبة عن عاصم (مذهب شعبة عن عاصم الكوفي في المد هو:

- له في المد المتصل التوسط أربع حركات (من طريق الشاطبية) وفويق التوسط خمس حركات (من كتاب التيسير للداني)؛
- له في المد المنفصل التوسط أربع حركات (من طريق

⑨ Rubrique du *bivocalique* et ses degrés → Narration coranique de *Chu'ba d'après ʻĀsim Al-Kūfī* (La doctrine de *Chu'ba* au sujet du *bivocalique* est la suivante :
-Dans le *bivocalique* continu, il procède à la *bivocalisation* médiane selon le chemin de *Ach-Chāṭibiya*, et à une ***bivocalisation plus-que-médiane*** (5 temps) selon la référence de *Ad-Dānī* nommée « *At-Taysīr* ».

-Dans le *bivocalique* discontinu, il procède à la *bivocalisation* médiane selon le chemin de *Ach-Chāṭibiya*, et à une ***bivocalisation plus-que-médiane*** (5 temps) selon la référence de *Ad-Dānī* nommée « *At-Taysīr* ». (Cf. *Application*)
-Dans le *bivocalique* de substitution, il procède à la *bivocalisation* naturelle (2 temps).
-Dans le *bivocalique* exposé à *l'avocalique*, il procède à la *bivocalisation* naturelle, médiane ou saturée.
(Cf. *Application*)
-Dans le *bivocalique* nécessaire, il procède à la *bivocalisation* saturée (6 temps).
Application:
Bā'057

⑩ Rubrique du *bivocalique* et ses degrés → *Ḥafṣ d'après 'Āsim*
Explain267 / *Dr. Jūdah*

(La doctrine de *Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* au sujet du *bivocalique* est la suivante :
-Dans le *bivocalique* continu, il procède à la *bivocalisation* médiane selon le chemin de *Ach-Chāṭibiya*, et à une *bivocalisation* plus-que-médiane (5 temps) selon la référence de *Ad-Dānī* nommée « *At-Taysīr*».
-Dans le *bivocalique* discontinu, il procède à la *bivocalisation* médiane selon le chemin de *Ach-Chāṭibiya*, et à une *bivocalisation* plus-que-médiane (5 temps) selon la référence de *Ad-Dānī* nommée « *At-Taysīr* ». (Cf. *Application*)
-Dans le *bivocalique* de substitution, il procède à la *bivocalisation* naturelle (2 temps).
-Dans le *bivocalique* exposé à *l'avocalique*, il procède à la *bivocalisation* naturelle, médiane ou saturée. (Cf. *Application*)
-Dans le *bivocalique* nécessaire, il procède à la *bivocalisation* saturée (6 temps).
Application:
Bā'058

⑪ Rubrique du *bivocalique* et ses degrés → Narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī*
Explain268 / *Kh. Manssūr*

الشاطبية) وفويق التوسط خمس حركات (من كتاب التيسير للداني) (أنظرالتطبيق)؛
ـ له في مد البدل القصر حركتان؛
ـ له في المد العارض القصر والتوسط والإشباع (أنظرالتطبيق)؛
ـ له في المد اللازم الإشباع ست حركات؛

تطبيق: ﴿بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ٱلۡحَآقَّةُ ۝١ مَا ٱلۡحَآقَّةُ ۝٢ وَمَآ أَدۡرَىٰكَ مَا ٱلۡحَآقَّةُ ۝٣ كَذَّبَتۡ ثَمُودُ وَعَادُۢ بِٱلۡقَارِعَةِ ۝٤﴾ [الحاقة: 1ـ4]
عبدالرشيد صوفي / شعبة عن عاصم.
Bā'057

⑩ باب المد ودرجاته ← حفص عن عاصم
Explain267 / د.أحمد جوده

(مذهب حفص عن عاصم الكوفي في المد هو:
ـ له في المد المتصل التوسط أربع حركات (من طريق الشاطبية) وفويق التوسط خمس حركات (من كتاب التيسير للداني)؛
ـ له في المد المنفصل التوسط أربع حركات (من طريق الشاطبية) وفويق التوسط خمس حركات (من كتاب التيسير للداني) (أنظرالتطبيق)؛
ـ له في مد البدل القصر حركتان؛
ـ له في المد العارض القصر والتوسط والإشباع (أنظرالتطبيق)؛
ـ له في المد اللازم الإشباع ست حركات؛
تطبيق:
﴿ٱلۡحَآقَّةُ ۝١ مَا ٱلۡحَآقَّةُ ۝٢ وَمَآ أَدۡرَىٰكَ مَا ٱلۡحَآقَّةُ ۝٣ كَذَّبَتۡ ثَمُودُ وَعَادُۢ بِٱلۡقَارِعَةِ ۝٤﴾ [الحاقة: 1ـ4]
محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .
Bā'058

⑪ باب المد ودرجاته ← خلف عن حمزة
Explain268 / الشيخ يوسف منصور

(المد المتصل هو إذا اجتمع حرف المد والهمزة في كلمة

(Le *bivocalique continu* se produit lorsque la *consonne bivocalique* et la *hamza* se rencontrent dans un seul mot, comme dans le mot «*yachā'*» ; et le *bivocalique discontinu* se produit lorsque la *consonne bivocalique* et la *hamza* se trouvent dans deux mots distincts, comme dans l'expression «*bihī 'anfusahum*». (*Voir l'exemple d'application*).

Dans ces deux types de *bivocalique*, *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* procède à la saturation de l'ordre de six voyelles successives.

Application:
Bā'059

⑫ Rubrique du *bivocalique* et ses degrés → Narration coranique de *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī*
Explain269 / *Kh. Manssūr*

(Le *bivocalique continu* se produit lorsque la *consonne bivocalique* et la *hamza* se rencontrent dans un seul mot, comme dans le mot «*yachā'*» ; et le *bivocalique discontinu* se produit lorsque la *consonne bivocalique* et la *hamza* se trouvent dans deux mots distincts, comme dans l'expression «*bihī'anfusahum*». (Voir l'exemple d'application).

Dans ces deux types de *bivocalique*, *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* procède à la saturation de l'ordre de six voyelles successives.

Application:
Bā'060

⑬ Rubrique du *bivocalique* et ses degrés → Narration coranique de *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī*
Explain270 / *Kh. Manssūr*

(Le *bivocalique continu* se produit lorsque la *consonne bivocalique* et la *hamza* se rencontrent dans un seul mot, comme dans le mot «*yachā'*» ; et le *bivocalique discontinu* se

واحدة، كما فى ﴿يَشَآءُ﴾؛ والمد المنفصل هو إذا اجتمع حرف المد والهمزة فى كلمتين منفصلتين، كما فى ﴿بِمَآ أَنزَلَ﴾.
ومذهب خلف فى المد المتصل والمنفصل هو الإشباع بمقدار ست حركات:

تطبيق: ﴿بِئْسَمَا ٱشْتَرَوْا۟ بِهِۦٓ أَنفُسَهُمْ أَن يَكْفُرُوا۟ بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بَغْيًا أَن يُنَزِّلَ ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ ۖ فَبَآءُو بِغَضَبٍ عَلَىٰ غَضَبٍ ۚ وَلِلْكَٰفِرِينَ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩٠﴾﴾ [البقرة:90].
عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب.
Bā'059

⑫ باب المد ودرجاته ← خلاد عن حمزة
Explain269 / الشيخ يوسف منصور

(المد المتصل هو إذا اجتمع حرف المد والهمزة فى كلمة واحدة، كما فى ﴿يَشَآءُ﴾؛ والمد المنفصل هو إذا اجتمع حرف المد والهمزة فى كلمتين منفصلتين، كما فى ﴿بِمَآ أَنزَلَ﴾.
ومذهب خلاد فى المد المتصل والمنفصل هو الإشباع بمقدار ست حركات.

تطبيق: ﴿بِئْسَمَا ٱشْتَرَوْا۟ بِهِۦٓ أَنفُسَهُمْ أَن يَكْفُرُوا۟ بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بَغْيًا أَن يُنَزِّلَ ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ ۖ فَبَآءُو بِغَضَبٍ عَلَىٰ غَضَبٍ ۚ وَلِلْكَٰفِرِينَ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩٠﴾﴾ [البقرة:90].
مفتاح محمد السلطنى / خلاد عن حمزة.
Bā'060

⑬ باب المد ودرجاته← أبو الحارث عن الكسائى
Explain270 / الشيخ يوسف منصور

(المد المتصل هو إذا اجتمع حرف المد والهمزة فى كلمة واحدة، كما فى ﴿يَشَآءُ﴾؛ والمد المنفصل هو إذا اجتمع حرف المد والهمزة فى كلمتين منفصلتين، كما فى ﴿بِمَآ أَنزَلَ﴾.

produit lorsque la *consonne bivocalique* et la *hamza* se trouvent dans deux mots distincts, comme dans l'expression «*bihī' anfusahum*». *(Voir l'exemple d'application).*

Dans ces deux types de *bivocalique*, *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* procède à la *bivocalisation médiane* de l'ordre de quatre voyelles successives.

<u>Application</u>:
🔊 *Bā'061*

⓮ Rubrique du *bivocalique* et ses degrés → Narration coranique de *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī*
🔊 *Explain271* / *Kh. Manssūr*

(Le *bivocalique continu* se produit lorsque la *consonne bivocalique* et la *hamza* se rencontrent dans un seul mot, comme dans le mot «*yachā'*» ; et le *bivocalique discontinu* se produit lorsque la *consonne bivocalique* et la *hamza* se trouvent dans deux mots distincts, comme dans l'expression «*bihī 'anfusahum*». *(Voir l'exemple d'application).*

Dans ces deux types de *bivocalique*, *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* procède à la bivocalisation médiane de l'ordre de quatre voyelles successives.

<u>Application</u>:
🔊 *Bā'062*

⓯ Rubrique du *bivocalique* et ses degrés → Narration coranique de *Ibn Wardān d'après Abī Ğa'far Al-Madanī*
🔊 *Explain272* / *Kh. Manssūr*

(Dans le cas du bivocalique continu, *Ibn Wardān* d'après *Abū Ğa'far Al-Madanī* procède à la *bivocalisation médiane* de l'ordre de quatre voyelles successives.
Alors qu'il procède à une *bivocalisaion* naturelle (en deux temps) dans le cas du *bivocalique* discontinu.)

ومذهب أبى الحارث فى المد المتصل والمنفصل هو التوسط بمقدار أربع حركات.

<u>تطبيق</u>: ﴿بِئْسَمَا ٱشْتَرَوْا۟ بِهِۦٓ أَنفُسَهُمْ أَن يَكْفُرُوا۟ بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بَغْيًا أَن يُنَزِّلَ ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ ۖ فَبَآءُو بِغَضَبٍ عَلَىٰ غَضَبٍ ۚ وَلِلْكَٰفِرِينَ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩٠﴾﴾ [البقرة:90].

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .

🔊 *Bā'061*

⓮ باب المد ودرجاته← الدورى عن الكسائى

🔊 *Explain271* / الشيخ يوسف منصور

(المد المتصل هو إذا اجتمع حرف المد والهمزة فى كلمة واحدة، كما فى ﴿يَشَآءُ﴾؛ والمد المنفصل هو إذا اجتمع حرف المد والهمزة فى كلمتين منفصلتين، كما فى ﴿بِمَآ أَنزَلَ﴾.

ومذهب الدورى عن الكسائى فى المد المتصل والمنفصل هو التوسط بمقدار أربع حركات.

<u>تطبيق</u>: ﴿بِئْسَمَا ٱشْتَرَوْا۟ بِهِۦٓ أَنفُسَهُمْ أَن يَكْفُرُوا۟ بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بَغْيًا أَن يُنَزِّلَ ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ ۖ فَبَآءُو بِغَضَبٍ عَلَىٰ غَضَبٍ ۚ وَلِلْكَٰفِرِينَ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩٠﴾﴾ [البقرة:90].

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.

🔊 *Bā'062*

⓯ باب المد ودرجاته←ابن وردان عن أبى جعفر

🔊 *Explain272* / الشيخ يوسف منصور

(قرأ ابن وردان عن أبى جعفر المدنى بتوسط المتصل وقصر المنفصل ، ورُوِى عنه أيضا مده ثلاثا، إلا أن العمل على الأول.

<u>تطبيق</u>: ﴿وَٱلَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَآ أُنزِلَ مِن قَبْلِكَ وَبِٱلْءَاخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٣﴾ أُو۟لَٰٓئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن

رَّبِّهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُفۡلِحُونَ ﴿٤﴾ [البقرة:3،4].

مفتاح محمد السلطى/ ابن وردان عن أبي جعفر.

Bā'063

⓰باب المد ودرجاته←رواية ابن جماز عن أبي جعفر

Explain273 / الشيخ يوسف منصور

(قرأ ابن جماز عن أبي جعفر المدنى بتوسط المتصل وقصر المنفصل ، ورُوِى عنه أيضا مده ثلاثا، إلا أن العمل على الأول.

تطبيق: ﴿وَٱلَّذِينَ يُؤۡمِنُونَ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيۡكَ وَمَآ أُنزِلَ مِن قَبۡلِكَ وَبِٱلۡأٓخِرَةِ هُمۡ يُوقِنُونَ ﴿٣﴾ أُوْلَٰٓئِكَ عَلَىٰ هُدٗى مِّن رَّبِّهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُفۡلِحُونَ ﴿٤﴾ [البقرة:3،4].

مفتاح محمد السلطى/ ابن جماز عن أبي جعفر.

Bā'064

⓱باب المد ودرجاته←رويس عن يعقوب

Explain274 / الشيخ يوسف منصور

(قرأ يعقوب الحضرمى البصرى، ومعه راوياه روْح ورويس، بالتوسط فى المد المتصل، وروى عنه مده ثلاث حركات، لكن العمل على الأول. وقرأ بالقصر فى المد المنفصل.

تطبيق: ﴿فَإِن رَّجَعَكَ ٱللَّهُ إِلَىٰ طَآئِفَةٖ مِّنۡهُمۡ فَٱسۡتَـٔۡذَنُوكَ لِلۡخُرُوجِ فَقُل لَّن تَخۡرُجُواْ مَعِيَ أَبَدٗا وَلَن تُقَٰتِلُواْ مَعِيَ عَدُوًّاۖ إِنَّكُمۡ رَضِيتُم بِٱلۡقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٖ فَٱقۡعُدُواْ مَعَ ٱلۡخَٰلِفِينَ ﴿٨٤﴾ [التوبة:84].

ياسر المزروعى / رويس عن يعقوب الحضرمى.

Bā'065

⓲باب المد ودرجاته ← روْح عن يعقوب

Explain275 / الشيخ يوسف منصور

(قرأ يعقوب الحضرمى البصرى، ومعه راوياه روْح ورويس، بالتوسط فى المد المتصل، وروى عنه مده ثلاث حركات، لكن العمل على الأول. وقرأ بالقصر فى المد المنفصل.

<u>Application</u>:
Bā'063

⓰ Rubrique du *bivocalique* et ses degrés → Narration coranique de *Ibn Ǧammāz d'après Abī Ǧa'far Al-*
Explain273 / *Kh. Manssūr*

(Dans le cas du bivocalique continu, *Ibn Ǧammāz* d'après *Abū Ǧa'far Al-Madanī* procède à la *bivocalisation médiane* de l'ordre de quatre voyelles successives.
Alors qu'il procède à une *bivocalisaion* naturelle (en deux temps) dans le cas du bivocalique discontinu.)

<u>Application</u>:
Bā'064

⓱ Rubrique du *bivocalique* et ses degrés → Narration coranique de *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*
Explain274 / *Kh. Manssūr*

(Dans le cas du bivocalique continu, *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawḥ* et *Ruways*, procède à la *bivocalisation médiane* de l'ordre de quatre voyelles successives.
Alors qu'il procède à une *bivocalisation naturelle* (en deux temps) dans le cas du *bivocalique discontinu*.)

<u>Application</u>:
Bā'065

⓲ Rubrique du *Bivocalique* et ses degrés → Narration coranique de *Rawḥ* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī*
Explain275 / *Kh. Manssūr*

(Dans le cas du bivocalique continu, *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawḥ* et *Ruways*,

تطبيق: ﴿فَإِن رَّجَعَكَ ٱللَّهُ إِلَىٰ طَآئِفَةٖ مِّنۡهُمۡ فَٱسۡتَـٔۡذَنُوكَ لِلۡخُرُوجِ فَقُل لَّن تَخۡرُجُواْ مَعِيَ أَبَدٗا وَلَن تُقَٰتِلُواْ مَعِيَ عَدُوًّاۖ إِنَّكُمۡ رَضِيتُم بِٱلۡقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٖ فَٱقۡعُدُواْ مَعَ ٱلۡخَٰلِفِينَ ٨٤﴾ [التوبة:84].

ياسر المزروعى / روْح عن يعقوب.

Bā'066

procède à la *bivocalisation médiane* de l'ordre de quatre voyelles successives.

Alors qu'il procède à une *bivocalisation naturelle* (en deux temps) dans le cas du *bivocalique discontinu*.)

Application:
Bā'066

١٩ باب المد ودرجاته ← إسحاق عن خلف

Explain276 / د.عدنان العرضى (المد المتصل

هو إذا اجتمع حرف المد والهمزة فى كلمة واحدة، كما فى ﴿يشاء﴾؛ والمد المنفصل هو إذا اجتمع حرف المد والهمزة فى كلمتين منفصلتين، كما فى ﴿فى أمها﴾.

وقرأ خلف البزار الكوفى، ومعه راوياه إدريس وإسحاق، بتوسط المد المتصل والمنفصل قولا واحدا.

19 Rubrique du *bivocalique* et ses degrés → Narration coranique de *Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf*

Explain276 / Dr. Adnān

(Le *bivocalique continu* se produit lorsque la *consonne ivocalique* et la *hamza* se rencontrent dans un seul mot, comme dans le mot «*yachā'*» ; et le *bivocalique discontinu* se produit lorsque la *consonne bivocalique* et la *hamza* se trouvent dans deux mots distincts, comme dans l'expression «*bihī' anfusahum*».

(*Voir l'exemple d'application*).

Dans ces deux types de *bivocalique*, *Khalaf Al-Kūfī*, ainsi que ses deux coranonarratologues *Isāq* et *Idrīs*, procède à la *bivocalisation médiane* de l'ordre de quatre voyelles successives.

تطبيق: ﴿بِئۡسَمَا ٱشۡتَرَوۡاْ بِهِۦٓ أَنفُسَهُمۡ أَن يَكۡفُرُواْ بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بَغۡيًا أَن يُنَزِّلَ ٱللَّهُ مِن فَضۡلِهِۦ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦۖ فَبَآءُو بِغَضَبٍ عَلَىٰ غَضَبٖۚ وَلِلۡكَٰفِرِينَ عَذَابٞ مُّهِينٞ ٩٠﴾ [البقرة:90].

مفتاح محمد السلطنى / إسحاق عن خلف .

Bā'067

Application:
Bā'067

٢٠ باب المد ودرجاته ← إدريس عن خلف

Explain277 / د.عدنان العرضى

(المد المتصل هو إذا اجتمع حرف المد والهمزة فى كلمة واحدة، كما فى ﴿يشاء﴾؛ والمد المنفصل هو إذا اجتمع حرف المد والهمزة فى كلمتين منفصلتين، كما فى ﴿فى أمها﴾.

وقرأ خلف البزار الكوفى، ومعه راوياه إدريس وإسحاق، بتوسط المد المتصل والمنفصل قولا واحدا.

20 Rubrique du *bivocalique* et ses degrés → Narration coranique de *Idris Al-Ḥaddād* d'après *Khalaf*

Explain277 / Dr. Adnān

(Le *bivocalique continu* se produit lorsque la *consonne bivocalique* et la *hamza* se rencontrent dans un seul mot, comme dans le mot «*yachā'*» ; et le *bivocalique discontinu* se produit lorsque la *consonne bivocalique* et la *hamza* se trouvent dans deux mots distincts, comme dans l'expression «*bihī'anfusahum*». (Voir l'exemple d'application).

تطبيق: ﴿بِئۡسَمَا ٱشۡتَرَوۡاْ بِهِۦٓ أَنفُسَهُمۡ أَن يَكۡفُرُواْ

Dans ces deux types de *bivocalique*, *Idris Al-Ḥaddād* d'après *Khalaf Al-Kūfī* procède à la *bivocalisation* médiane de l'ordre de quatre voyelles successives.

Application:

Bā'068

﴿بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بَغۡيًا أَن يُنَزِّلَ ٱللَّهُ مِن فَضۡلِهِۦ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦۖ فَبَآءُو بِغَضَبٍ عَلَىٰ غَضَبٖۚ وَلِلۡكَٰفِرِينَ عَذَابٞ مُّهِينٞ ٩٠﴾ [البقرة:90].

مفتاح محمد السلطني / إدريس عن خلف.

Bā'068

Rubrique de la *hamza* individuelle (Cette rubrique sera détaillée, selon les narrations coraniques organisées conventionnellement, dans les entrées numérotées qui suiveront)

باب الهمز المفرد (يتم تفصيل هذا الباب حسب الروايات مرتبة ترتيبا اصطلاحيا كما هو مبين فيما سيأتي من المداخل المرقمة)

1 Rubrique de la *hamza* individuelle *avocalisée* → Narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī*

Explain278 / *Kh. Manssūr*

(*Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* substitue la *hamza* individuelle *avocalisée* s'elle est située dans le «*fā'*» du schème verbal du mot en question, par une consonne *bivocalique* de la nature de la voyelle qui la précède en cas de liaison ou d'arrêt, comme la substitution de la *hamza* par un *wāw* dans le mot « *bimu'minīna* » du verset 8 de Sourate «*'Al-Baqara* » :

١ باب الهمز المفرد الساكن ← ورش عن نافع

Explain278 / الشيخ يوسف منصور

(يبدل ورش عن نافع الهمزة المفردة الساكنة إذا وقعت فاء للكلمة حرف مد من جنس الحركة التي قبلها في حالة الوصل والوقف، كإبدال الهمزة واوا في الكلمة ﴿بمؤمنين﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَبِٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ وَمَا هُم بِمُومِنِينَ ٨﴾ [البقرة: 8].

ياسين الجزائري / ورش عن نافع .

Application:

Bā'069

Bā'069

;et la substitution de la *hamza* par un *alif* dans le mot « *ya'kuluna*» du verset 274 de Sourate « *'Al-Baqara* » :

وإبدال الهمزة ألفا في الكلمة ﴿يأكلون﴾ من قوله ﷻ: ﴿ٱلَّذِينَ يَاكُلُونَ ٱلرِّبَوٰاْ لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ ٱلَّذِي يَتَخَبَّطُهُ ٱلشَّيۡطَٰنُ مِنَ ٱلۡمَسِّۚ (...) ٢٧٥﴾ [البقرة: 275].

ياسين الجزائري / ورش عن نافع .

Application:

Bā'070

Bā'070

Mais une famille de mots qui dérive est exclue de ce mode de lecture. C'est justement le cas des mots dérivés de « *'al-'īwā'* ».

واستثنى ورش ما تصرف من لفظ الإيواء، نحو: وَمَأۡوِيهُ ، وَمَأۡوِيهُمُ ...

2 Rubrique de la *hamza* individuelle *vocalisée* → Narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* (*Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* substitue la *hamza* individuelle *vocalisée*, s'elle est située dans le «*fā'*» du schème verbal du mot en question et vocalisée

٢ باب الهمز المفرد المتحرك ← ورش عن نافع (لقد أبدل ورش عن نافع الهمزة واوا إذا كانت مفتوحة بعد ضم وواقعة فاء للكلمة، كما في الكلمة ﴿يؤيد﴾ من قوله ﷻ :

par /a/ après une voyelle /u/, par un *wāw* , comme la substitution de la *hamza* par un *wāw* dans le mot « *yu'ayyidu*» du verset 13 de Sourate « *'Ali-'Imrān*» :

﴿قَدْ كَانَ لَكُمْ ءَايَةٌ فِى فِئَتَيْنِ ٱلْتَقَتَا فِئَةٌ تُقَاتِلُ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَأُخْرَىٰ كَافِرَةٌ يَرَوْنَهُم مِّثْلَيْهِمْ رَأْىَ ٱلْعَيْنِ وَٱللَّهُ يُؤَيِّدُ بِنَصْرِهِۦ مَن يَشَآءُ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُوْلِى ٱلْأَبْصَٰرِ ﴿١٣﴾﴾ [آل عمران: 13].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع

Application:
Bā'071

❸ Rubrique de la *hamza* individuelle → *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī*
Explain279 / *Kh. Manssūr*

(*Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* lit par *glottalisation* de la *hamza avocalisée*, comme dans «*Al-mu'minīn*».

٣ باب الهمز المفرد ← الدورى عن أبي عمرو
Explain279 / الشيخ يوسف منصور

(قرأ الدورى عن أبي عمرو البصرى بتحقيق الهمزة الساكنة، كما فى ﴿ٱلْمُؤْمِنِينَ﴾ مثلا من المثال التطبيقى: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ فَتَنُواْ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُواْ فَلَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابُ ٱلْحَرِيقِ ﴿١٠﴾﴾

[البروج: 10]. محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبي عمرو.

Application:
Bā'072

❹ Rubrique de la *hamza* individuelle → Narration coranique de *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī*
Explain280 / *Kh. Manssūr*

(*As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* lit par substitution de toute *hamza avocalisée* par une *consonne bivoclique* de la nature de la voyelle qui la précède, comme dans «*Al-mūminīn*».

Mais il existe des contextes coraniques exceptionnels que les ouvrages des lectures coraniques signalent.

٤ باب الهمز المفرد ← السوسى عن أبي عمرو
Explain280 / الشيخ يوسف منصور

(قرأ السوسى عن أبي عمرو البصرى بإبدال الهمزة الساكنة حرفا مديا من جنس حركة الحرف الذى قبلها، كما فى ﴿ٱلْمُؤْمِنِينَ﴾ مثلا من المثال التطبيقى. إلا أن لديه استثناءات مثل ما كان سكونها يدل على الجزم، كما فى ﴿يسؤهم﴾.

تطبيق: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ فَتَنُواْ ٱلْمُومِنِينَ وَٱلْمُومِنَٰتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُواْ فَلَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابُ ٱلْحَرِيقِ ﴿١٠﴾﴾ [البروج: 10].

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبي عمرو .

Application:
Bā'073

❺ Rubrique de la *hamza* individuelle → Narration coranique de *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī*
Explain281 / *Kh. Manssūr*

٥ باب الهمز المفرد← أبو الحارث عن الكسائى
Explain281 / الشيخ يوسف منصور

(أبدل الهمزة المفردة حرف مد من جنس الحركة التى قبلها فى

(*Abū Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī* substitue la *hamza* individuelle avocalisée par une consonne bivocalique de la nature de la voyelle qui la précède dans des contextes coraniques bien déterminés.

سياقات قرآنية محددة : ﴿مُّؤۡصَدَةٞ﴾ فى الهمزة والبلد، و﴿ٱلذِّئۡبُ﴾ من يوسف، و ﴿يَأۡجُوجَ وَمَأۡجُوجَ﴾ من الكهف والأنبياء، حيث قرأها ﴿يَاجُوجَ وَمَاجُوجَ﴾ ؛ وحذف الألف وأبدل الهمزة ياء ساكنة فى ﴿طَٰٓئِفٞ﴾ من الأعراف، حيث قرأها ﴿طَيۡفٌ﴾؛ وحذف الهمزة فى ﴿يُضَٰهِـُٔونَ﴾ من التوبة حيث قرأها ﴿يُضَٰهُونَ﴾؛ ونقل حركة الهمزة إلى الساكن قبلها فى ﴿فَسۡـَٔلۡ﴾ ومشتقاتها، كما فى ﴿فَسۡـَٔلۡ﴾ من الفرقان؛ وزاد همزة بعد الألف فى ﴿دَكّٗا﴾ من الأعراف حيث قرأها ﴿دَكَّآءَ﴾. وإليك تطبيقات لبعض تلك السياقات:

Ces contextes peuvent être revus dans l'article arabe ci-contre.

Vous pouvez également consulter les trois applications audio pour trois de ces contextes dans ce qui suit.

1- ﴿إِنَّهَا عَلَيۡهِم مُّوصَدَةٞ ٨﴾ [الهمزة: 8]

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .

Bā'074

Application1:
Bā'074

2- ﴿ قَالُواْ لَئِنۡ أَكَلَهُ ٱلذِّيبُ وَنَحۡنُ عُصۡبَةٌ إِنَّآ إِذٗا لَّخَٰسِرُونَ ١٤﴾ [يوسف: 14]

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .

Bā'075

Application 2:
Bā'075

3- ﴿ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ وَمَا بَيۡنَهُمَا فِى سِتَّةِ أَيَّامٖ ثُمَّ ٱسۡتَوَىٰ عَلَى ٱلۡعَرۡشِۚ ٱلرَّحۡمَٰنُ فَسَلۡ بِهِۦ خَبِيرٗا ٥٩﴾ [الفرقان: 59]

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .

Bā'076

Application 2:
Bā'076

❻ Rubrique de la *hamza* individuelle → *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī*
Explain282 / *Kh. Manssūr*

❻باب الهمز المفرد ← الدورى عن الكسائى

Explain282 / الشيخ يوسف منصور

(*Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* substitue la *hamza* individuelle *avocalisée* par une consonne *bivocalique* de la nature de la voyelle qui la précède dans des contextes coraniques bien déterminés.

(أبدل الهمزة المفردة حرف مد من جنس الحركة التى قبلها فى سياقات قرآنية محددة : ﴿مُّؤۡصَدَةٞ﴾ فى الهمزة والبلد، و﴿ٱلذِّئۡبُ﴾ من يوسف، و ﴿يَأۡجُوجَ وَمَأۡجُوجَ﴾ من الكهف والأنبياء، حيث قرأها ﴿يَاجُوجَ وَمَاجُوجَ﴾ ؛ وحذف الألف وأبدل الهمزة ياء ساكنة فى ﴿طَٰٓئِفٞ﴾ من الأعراف، حيث

Ces contextes peuvent être revus dans l’article arabe ci-contre.

Vous pouvez également consulter les trois applications audio pour trois de ces contextes dans ce qui suit.

Application1:
Bā’077

Application 2:
Bā’078

Application 3:
Bā’079

7 Rubrique de la *hamza* individuelle → Narration coranique de *Ibn Wardān d’après Abī Ǧa’far Al-Madanī*
(*Abū Ǧa’far Al-Madanī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ǧammāz* et *Ibn-Wardān*, substitue toute *hamza* individuelle *avocalisée* d’un mot, qu’elle soit au début, au centre ou à la fin, par une consonne *bivocalique* homogène à la voyelle de ce qui la précède, à l’exception du mot *«’anbi’ hum»* de Sourate *«’Al-Baqara»* et *«nabbi’ hum»* dans les deux Sourates *« Al-Ḥiǧr »* et *«Al-Qamar»*.

Pour la *hamza individuelle avocalisée* dans deux mots, il la substitue en cas de liaison par une consonne *bivocalique homogène* à la voyelle de ce qui la précède.
Mais s’il la reprend, il la substitue par un

قرأها ﴿طَيْفٌ﴾؛ وحذف الهمزة فى ﴿يُضَٰهِـُٔونَ﴾ من التوبة حيث قرأها ﴿يُضَٰهُونَ﴾؛ ونقل حركة الهمزة إلى الساكن قبلها فى ﴿فَسْـَٔلْ﴾ ومشتقاتها، كما فى ﴿فَسْـَٔلْ﴾ من الفرقان؛ وزاد همزة بعد الألف فى ﴿دَكًّا﴾ من الأعراف حيث قرأها ﴿دَكَّآءَ﴾. وإليك تطبيقات لبعض تلك السياقات:

1- ﴿إِنَّهَا عَلَيۡهِم مُّوصَدَةٌ ۝٨﴾ [الهمزة: 8]

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.

Bā’077

2- ﴿قَالُواْ لَئِنۡ أَكَلَهُ ٱلذِّيبُ وَنَحۡنُ عُصۡبَةٌ إِنَّآ إِذٗا لَّخَٰسِرُونَ ۝١٤﴾ [يوسف: 14]

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.

Bā’078

3- ﴿ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ وَمَا بَيۡنَهُمَا فِى سِتَّةِ أَيَّامٖ ثُمَّ ٱسۡتَوَىٰ عَلَى ٱلۡعَرۡشِۖ ٱلرَّحۡمَٰنُ فَسَلۡ بِهِۦ خَبِيرٗا ۝٥٩﴾ [الفرقان: 59]

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.

Bā’079

٧ باب الهمز المفرد←ابن وردان عن أبى جعفر

(يبدل أبو جعفر المدنى، ومعه ابن وردان وابن جماز، كل همزة ساكنة فى الكلمة الواحدة، سواء أكانت فاء للكلمة أم عينا لها أم لاما لها، حرف مد مجانس لحركة ما قبلها واستثنى كلمتين ﴿أنبئهم﴾ بالبقرة و ﴿نبئهم﴾ بالحجر والقمر.

أما الهمزة الساكنة فى كلمتين فيبدلها وصلا بحرف مد مجانس لحركة ما قبلها، أما إذا بدأ بها فيبدلها ياء، كما فى المثال التطبيق أسفله.

ويبدل كل همزة مفتوحة وقعت بعد ضم، إلا ما استثنى من ذلك. وله إبدالات أخرى مذكورة فى مصادر القراءات القرآنية.

تطبيق: ﴿فَعَقَرُواْ ٱلنَّاقَةَ وَعَتَوۡاْ عَنۡ أَمۡرِ رَبِّهِمۡ وَقَالُواْ

«*yā'*», comme dans l'exemple d'application ci-dessous :

<u>*Application*</u>:
🔊 *Bā'080*

❽ Rubrique de la *hamza* individuelle → Narration coranique de *Ibn Ǧammāz d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī*

(*Abū Ǧa'far Al-Madanī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ǧammāz* et *Ibn-Wardān*, substitue toute *hamza* individuelle *avocalisée* d'un mot, qu'elle soit au début, au centre ou à la fin, par une consonne *bivocalique* homogène à la voyelle de ce qui la précède, à l'exception du mot *«'anbi'hum»* de Sourate *«'Al-Baqara»* et *«nabbi' hum»* dans les deux Sourates *« Al-Ḥiǧr »* et *«Al-Qamar»*.

Pour la *hamza* individuelle *avocalisée* dans deux mots, il la substitue en cas de liaison par une consonne *bivocalique* homogène à la voyelle de ce qui la précède.
Mais s'il la reprend, il la substitue par un «*yā'*», comme dans l'exemple d'application ci-dessous :

<u>*Application*</u>:
🔊 *Bā'081*

❾ Rubrique de la *hamza* individuelle → *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Basrī*
🔊 *Explain283* / *Kh. Manssūr*

(Étant donné que la *hamza* est une consonne glottale, les arabes ont tendance à la diluer par substitution ou *déglottalisation* ou transfert ou élision.
Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Basrī, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawḥ* et *Ruways*,lit par toutes ces procédures de dilution et lit également par la *glottalisation* de la *hamza* .
Il a également glottalisés certains mots que *Ḥafṣ* n'a pas glottalisés.
Ainsi, par exemple, il procède à la substitution de la *hamza* par le *alif* dans l'expression

يَصَٰلِحُ ٱيتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِن كُنتَ مِنَ ٱلۡمُرۡسَلِينَ

﴿٧٦﴾ [الأعراف: 76].

مفتاح محمد السلطنى/ ابن وردان عن أبى جعفر.
🔊 *Bā'080*

❽ باب الهمز المفرد ← رواية ابن جماز عن أبى جعفر المدنى

(يبدل أبو جعفر المدنى، ومعه ابن وردان وابن جماز، كل همزة ساكنة فى الكلمة الواحدة، سواء أكانت فاء للكلمة أم عينا لها أم لاما لها، حرف مد مجانس لحركة ما قبلها واستثنى كلمتين ﴿أنبئهم﴾ بالبقرة و ﴿نبئهم﴾ بالحجر والقمر.

أما الهمزة الساكنة فى كلمتين فيبدلها وصلا بحرف مد مجانس لحركة ما قبلها، أما إذا بدأ بها فيبدلها ياء، كما فى المثال التطبيق أسفله.

يبدل كل همزة مفتوحة وقعت بعد ضم، إلا ما استثنى من ذلك.
وله إبدالات أخرى مذكورة فى مصادر القراءات القرآنية.

<u>تطبيق</u>: ﴿فَعَقَرُواْ ٱلنَّاقَةَ وَعَتَوۡاْ عَنۡ أَمۡرِ رَبِّهِمۡ وَقَالُواْ يَٰصَٰلِحُ ٱيتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِن كُنتَ مِنَ ٱلۡمُرۡسَلِينَ

﴿٧٦﴾ [الأعراف: 76].

مفتاح محمد السلطنى / ابن جماز عن أبى جعفر.
🔊 *Bā'081*

❾ باب الهمز المفرد ← رويس عن يعقوب
🔊 *Explain283* / الشيخ يوسف منصور

(لما كانت الهمزة حرفا بعيد المخرج مال العرب إلى تخفيفها بالإبدال أو التسهيل أو النقل أو الحذف، إلا أن يعقوب الحضرمى البصرى، ومعه راوياه روْح ورويس، قرأ بذلك فى ألفاظ معينة وقرأ بتحقيق الهمز، كما همز ألفاظا لا يهمزها حفص.

وهكذا قرأ بالهمز مثلا فى ﴿كفؤا﴾ ، وبحذف الهمزة مثلا فى ﴿يضاهئون﴾ فى التوبة، وقرأ بإبدال الهمزة ألفا فى ﴿يأجوج ومأجوج﴾ من الكهف.

« *yāgūga wa māgūga* » dans le verset 90 de Sourate «*Al-ahf*».

<u>*Application*</u>:
🔊 *Bā'082*

⓾ Rubrique de la *hamza* individuelle → *Rawḥ*d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*
🔊 *Explain284* / *Kh. Manssūr*

(Étant donné que la *hamza* est une consonne glottale, les arabes ont tendance à la diluer par substitution ou *déglottalisation* ou transfert ou élision.
Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawḫ* et *Ruways*,lit par toutes ces procédures de dilution et lit également par la *glottalisation* de la *hamza* .
Il a également glottalisés certains mots que *Ḥafṣ* n'a pas glottalisés.
Ainsi, par exemple, il procède à la substitution de la *hamza* par le alif dans l'expression «*yāgūga wa māgūga*» dans le verset 90 de Sourate «*Al-ahf*».

<u>*Application*</u>:
🔊 *Bā'083*

⓫ Rubrique de la *hamza* individuelle → *Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī*
🔊 *Explain285* / *Dr. Adnān*

(*Khalaf Al-Kūfī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues* *Isāq* et *Idrīs*, lit par glottalisation de la *hamza avocalisée* ou vocalisée comme dans «*Al-ma' kūl*».

<u>*Application*</u>:
🔊 *Bā'084*

Toutefois, nous précisons ici que *Isāq Al-Warrāq substitue la hamza avocalisée dans les*

<u>تطبيق:</u> ﴿قَالُواْ يَٰذَا ٱلۡقَرۡنَيۡنِ إِنَّ يَاجُوجَ وَمَاجُوجَ مُفۡسِدُونَ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَهَلۡ نَجۡعَلُ لَكَ خَرۡجًا عَلَىٰٓ أَن تَجۡعَلَ بَيۡنَنَا وَبَيۡنَهُمۡ سُدّٗا ﴿٩٠﴾﴾ [الكهف: 90].

ياسر المزروعى / رويس عن يعقوب الحضرمى.
🔊 *Bā'082*

⓾ باب الهمز المفرد ← روْح عن يعقوب
🔊 *Explain284* / الشيخ يوسف منصور

(لما كانت الهمزة حرفا بعيد المخرج مال العرب إلى تخفيفها بالإبدال أو التسهيل أو النقل أو الحذف، إلا أن يعقوب الحضرمى البصرى، ومعه راوياه روْح ورويس، قرأ بذلك فى ألفاظ معينة وقرأ بتحقيق الهمز، كما همز ألفاظا لا يهمزها حفص.

وهكذا قرأ بالهمز مثلا فى ﴿كفؤا﴾ ، وبحذف الهمزة مثلا فى ﴿يضاهئون﴾ فى التوبة، وقرأ بإبدال الهمزة ألفا فى ﴿يأجوج ومأجوج﴾ من الكهف.

<u>تطبيق:</u> ﴿قَالُواْ يَٰذَا ٱلۡقَرۡنَيۡنِ إِنَّ يَاجُوجَ وَمَاجُوجَ مُفۡسِدُونَ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَهَلۡ نَجۡعَلُ لَكَ خَرۡجًا عَلَىٰٓ أَن تَجۡعَلَ بَيۡنَنَا وَبَيۡنَهُمۡ سُدّٗا ﴿٩٠﴾﴾ [الكهف: 90].

ياسر المزروعى / رواية روْح عن يعقوب.
🔊 *Bā'083*

⓫ باب الهمز المفرد← إسحاق عن خلف
🔊 *Explain285* / د.عدنان العرضى

(قرأ خلف البزار، ومعه راوياه إدريس الحداد وإسحاق الوراق، بتحقيق الهمزة الساكنة أو المتحركة، كما فى ﴿مأكول﴾:

﴿فَجَعَلَهُمۡ كَعَصۡفٖ مَّأۡكُولِۭ ﴿٥﴾﴾

[الفيل: 5].

مفتاح محمد السلطنى/ إسحاق عن خلف.
🔊 *Bā'084*

إلا أن إسحاق أبدل الهمزة الساكنة فى الكلمات : ﴿الذئب﴾ و

deux mots : « Ath-thi'b» et «ya'gūga wa ma'gūga » ; il procède à l'élision de la hamza dans « yuḍāhi'ūna » ; et il fait le transfert de la voyelle de la hamza à la consonne avocalisée dans les mots, comme : « fas'al », « fas'alūhum » , « was'al ».

﴿يأجوج و مأجوج﴾؛ وأسقط الهمزة فى ﴿يضاهئون﴾؛ ونقل حركة الهمزة للساكن قبلها فى : ﴿فَسْئَلْ﴾ و ﴿فَسْئَلُوهُم﴾ و ﴿وَسْئَلْ﴾.

<u>Application</u>:
Bā'085

<u>تطبيق</u>: ﴿وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَىٰ تِسْعَ ءَايَٰتٍ بَيِّنَٰتٍ فَسَلْ بَنِيٓ إِسْرَٰٓءِيلَ إِذْ جَآءَهُمْ فَقَالَ لَهُۥ فِرْعَوْنُ إِنِّي لَأَظُنُّكَ يَٰمُوسَىٰ مَسْحُورًا ١٠١﴾ [الإسراء: 101]

مفتاح محمد السلطنى / إسحاق عن خلف.

Bā'085

⓬ Rubrique de *hamza* individuelle → *Idris Al-Ḥaddād* d'après *Khalaf Al-Kūfī*
Explain286 / Dr. Adnān

(*Idris Al-Ḥaddād* d'après *Khalaf Al-Kūfī* lit par glottalisation de la *hamza avocalisée* ou *vocalisée* comme dans «*ma' kūl*».
Les autres contextes exceptionnels de la *hamza* individuelle sont cités dans les références de la science de lectures coraniques.
<u>Application</u>:
Bā'086

١٢ باب الهمز المفرد← إدريس عن خلف

Explain286 / د.عدنان العرضي

(قرأ إدريس الحداد عن خلف البزار الكوفى ، بتحقيق الهمزة الساكنة أو المتحركة، كما فى ﴿مأكول﴾:

﴿فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَّأْكُولٍ ٥﴾ [الفيل: 5].

مفتاح محمد السلطنى / إدريس عن خلف.

Bā'086

❶ Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot (Cette rubrique sera détaillée, selon les narrations coraniques organisées conventionnellement, dans les entrées numérotées qui suiveront)

❶ باب الهمزتين فى كلمة واحدة (يتم تفصيل هذا الباب حسب الروايات مرتبة ترتيبا اصطلاحيا كما هو مبين فيما سيأتى من المداخل المرقمة)

❶ Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot → Narration coranique de *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī*
Explain287 / *Kh. Manssūr*

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza* d'interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* *déglottalise* les deux *hamza* , comme dans le mot coranique «*'āhandartahum*» du verset 5 de Sourate «*Al-Baqara*» ; et procède à l'insertion d'un *alif* entre eux.

١ باب الهمزتين فى كلمة واحدة← قالون عن نافع

Explain287 / الشيخ يوسف منصور

(إذا اجتمعت همزتان فى أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة؛ فإن قالون عن نافع المدنى يسهل الهمزة الثانية منهما، ويدخل ألفا بين الهمزتين، إلا أن له استثناءات يسهل فيها دون إدخال.

<u>تطبيق</u>: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَ

نَذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ۝٥﴾ [البقرة:5].

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .

🔊 *Bā'087*

❷ باب الهمزتين فى كلمة واحدة←ورش عن نافع

🔊 *Explain288* / الشيخ يوسف منصور

(وهما الهمزتان المتلاصقتان المجتمعتان فى كلمة واحدة، ولا بد للأولى أن تكون مفتوحة لأنها همزة للاستفهام والثانية قد تكون مفتوحة أو مضمومة أو مكسورة. ومذهب ورش عن نافع فى هذا الباب تسهيل الهمزة الثانية سواء أكانت مفتوحة أم مكسورة أم مضمومة.

وله مذهب آخر إذا كانت الثانية مفتوحة أن يبدلها ألفا ويمد هذه الألف بمقدار حركتين، وإذا جاء بعد هذه الألف حرف ساكن (كما فى ﴿ءآنذرتهم﴾) فهو يمدها بمقدار ست حركات للفصل بين الألف وبين الساكن.

تطبيق: ﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيْهِمُۥٓ ءَآنذَرْتَهُمُۥٓ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُومِنُونَ ۝٥﴾ [البقرة: 5].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

🔊 *Bā'088*

﴿وَيَقُولُ ٱلِانسَٰنُ أَ۬ذَا مَا مِتُّ لَسَوْفَ أُخْرَجُ حَيًّا ۝٦٦﴾ [مريم:66].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

🔊 *Bā'089*

وخالف ورش حفصا فى ﴿ءآمنتم﴾ بسورة طه والأعراف والشعراء، حيث قرأ بتحقيق الهمزة الأولى وتسهيل الثانية وإبدال الثالثة ألفا: ﴿قَالَ ءَا۬مَنتُمْ لَهُۥ قَبْلَ أَنَ-اذَنَ لَكُمُۥٓ إِنَّهُۥ لَكَبِيرُكُمُ ٱلذِى عَلَّمَكُمُ ٱلسِّحْرَ فَلَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُم مِّنْ خِلَٰفٍ

<u>Application</u>:
🔊 *Bā'087*

❷ Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot → Narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī*
🔊 *Explain288* / *Kh. Manssūr*

(Ce sont les deux *hamza* contigües dans un seul mot. La première est nécessairement vocalisée par /a/ car c'est une *hamza* d'interrogation, et la deuxième peut être vocalisée par /a/ ou par /u/ ou par /i/.
Warch d'après *Nāfi' 'Al-Madanī* procède dans ce cas à la *déglottalisation* de la deuxième *hamza* , peu importe la nature de sa vocalisation.
Mais, il a une autre lecture dans le cas où la deuxième *hamza* est vocalisée par /a/, c'est la substitution de cette *hamza* par un *alif* qu'il *bivocalise* en deux temps ; si cet *alif* est suivi d'une consonne *avocalisée* comme dans « *'a' āndartahum*», il est *bivocalisé* en six temps.

<u>Application</u>:
🔊 *Bā'088*

<u>Application</u>:
🔊 *Bā'089*

Warch n'est pas d'accord avec *Ḥafṣ* au sujet de la lecture du mot coranique comportant trois *hamza* successives «*'a'a'mantum* » repéré dans trois Sourates du Saint Coran : « *Ṭāha* », «*'Al-'A'rāf* » et «*'Ach-hu'arā'*».
En effet, il lit ce mot en *glottalisant* la première *hamza* , en *déglottalisant* la

وَلَأُصَلِّبَنَّكُمْ فِي جُذُوعِ ٱلنَّخْلِ وَلَتَعْلَمُنَّ أَيُّنَآ أَشَدُّ عَذَابًا وَأَبْقَىٰ ﴿٧١﴾ [طه: 71].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

Bā'090

deuxième et en substituant la troisième par un *alif*:

Application:

Bā'090

قرأ ورش عن نافع المدنى كل موضع فيه استفهام مكرر بالاستفهام فى الموضع الأول والإخبار فى الموضع الثانى: ﴿أَءِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَٰمًا إِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿١٦﴾﴾ [الصافات:16].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

Bā'091

Warch d'après *Nāfi' Al-Madanī* a lu, dans tous les contextes dans lesquels est localisée une interrogation double, en procédant à l'interrogation dans la première position et à l'affirmative dans la deuxième position, comme dans le verset 16 de Sourate «*Aṣ-Ṣāfāt*» :

Application:

Bā'091

إلا ما كان فى سورة النمل والعنكبوت:

﴿وَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ إِذَا كُنَّا تُرَٰبًا وَءَابَآؤُنَآ أَئِنَّا لَمُخْرَجُونَ ﴿٦٧﴾﴾ [النمل: 67].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

Bā'092

Toutefois, deux contextes font exception ; le premier est dans Sourate «*An-Naml*» :

Application:

Bā'092

﴿وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِۦٓ إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ ٱلْفَٰحِشَةَ مَا سَبَقَكُم بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِّنَ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٢٨﴾ أَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ ٱلرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ ٱلسَّبِيلَ (...) ﴿٢٩﴾﴾ [العنكبوت: 28ـ 29].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

Bā'093

فإنه قرأ بالإخبار فى الأول والاستفهام فى الثانى.)

; et le deuxième dans Sourate «*Al-'Ankabut*» : En effet, dans ces deux contextes, *Warch* lit avec l'affirmative dans le premier et l'interrogative dans le deuxième.)

Application:

Bā'093

٣ باب الهمزتين فى كلمة واحدة ← البزى عن ابن كثير

Explain289 / الشيخ يوسف منصور

(إذا اجتمعت همزتان فى أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة؛ فإن البزى عن ابن كثير المكى يسهل الهمزة الثانية منهما دون إدخال.

3 Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot →Universaux de la narration coranique de *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī*

Explain289 / *Kh. Manssūr*

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza* d'interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Al-Bazzī* *déglottalise* sans insertion

les deux *hamza* , comme dans le mot coranique *« ’āhanḏartahum»* du verset 5 de Sourate «*Al-Baqara*».

<u>*Application*:</u>
🔊 *Bā’094*

❹ Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot → Narration coranique de *Qunbul* d’après *Ibn Kathīr Al-Makkī*
🔊 *Explain290* / *Kh. Manssūr*

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d’un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza* d’interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Qunbul* *déglottalise* les deux *hamza* , comme dans le mot coranique «*’āhanḏartahum*» du verset 5 de Sourate «*Al-Baqara*».

<u>*Application*:</u>
🔊 *Bā’095*

❺ Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot → Narration coranique de *Ad-Dawrī* d’après *Abī ‘Amr Al-Baṣrī*
🔊 *Explain291* / *Kh. Manssūr*

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d’un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza* d’interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Ad-Dawrī* d’après *Abī ‘Amr Al-Baṣrī* *déglottalise* les deux *hamza* , comme dans le mot coranique «*’āhinnakum*» du verset 80 de Sourate «*Al-A‘rāf*» ; et procède à l’insertion d’un *alif* eux dans les deux cas ou la deuxième *hamza* est vocalisée par /a/ ou par /i/ .

<u>*Application*:</u>

<u>تطبيق</u>: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ۝٥﴾ [البقرة:5].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

🔊 *Bā’094*

❹باب الهمزتين فى كلمة واحدة ← قنبل عن ابن كثير

🔊 *Explain290* / الشيخ يوسف منصور

(إذا اجتمعت همزتان فى أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة؛ فإن قنبل عن ابن كثير يسهل الهمزة الثانية منهما.

<u>تطبيق</u>: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ۝٥﴾ [البقرة:5].

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.

🔊 *Bā’095*

❺باب الهمزتين فى كلمة واحدة ← الدورى عن أبى عمرو

🔊 *Explain291* / الشيخ يوسف منصور

(إذا اجتمعت همزتان فى أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة؛ فإن الدورى عن أبى عمرو البصرى يسهل الهمزة الثانية منهما، ويدخل ألفا بين الهمزتين المفتوحتين وبين المفتوحة والمكسورة، أما بين المفتوحة والمضمومة فله إدخال الألف وله عدم إدخالها . <u>تطبيق</u>:

﴿أَئِنَّكُمۡ لَتَأۡتُونَ ٱلرِّجَالَ شَهۡوَةً مِّن دُونِ ٱلنِّسَآءِۚ بَلۡ أَنتُمۡ قَوۡمٌ مُّسۡرِفُونَ ۝٨٠﴾ [الأعراف:80].

محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبى عمرو.

🔊 *Bā’096*

🔊 *Bā'096*

6 Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot → Narration coranique de *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī*
🔊 *Explain292* / *Kh. Manssūr*

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza* d'interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* *déglottalise* les deux *hamza* , comme dans le mot coranique «*'āhinnakum*» du verset 80 de Sourate «*Al-'A'rāf*» ; et procède à l'insertion d'un *alif* entre eux dans les deux cas ou la deuxième *hamza* est vocalisée par /a/ ou par /i/.
Dans l'autre cas, il procède à l'insertion ou la non insertion.

Application:
🔊 *Bā'097*

7 Rubrique des deux *hamza* concordantes dans un seul mot → Narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* (Le mode de lecture de *Hichām* dans le cas des *hamza* concordantes par /a/ est la *déglottalisation* de la deuxième *hamza* et la réalisation (la *glottalisation*) de la première avec l'insertion d'un *alif bivocalique* entre les deux *hamza* , comme dans l'expression «*'ahānḏartahum*» dans le verset 5 de Sourate «*Al-Baqara*».
Application:
🔊 *Bā'098*

8 Rubrique des deux *hamza* discordantes dans un seul mot → Narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* (Si la première *hamza* est vocalisée par /a/ et la deuxième par /i/ alors *Hichām* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī glottalise* la deuxième avec insertion du *alif* entre eux, ou sans insertion, comme dans «*'a' innaka*».
Si la deuxième *hamza* est vocalisée par /u/ comme dans «*'a'unzila*», il lit selon trois modes possibles :

٦باب الهمزتين في كلمة واحدة←السوسي عن أبي عمرو
🔊 *Explain292* / الشيخ يوسف منصور
(إذا اجتمعت همزتان في أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة؛ فإن السوسي عن أبي عمرو البصري يسهل الهمزة الثانية منهما، ويدخل ألفا بين الهمزتين المفتوحتين وبين المفتوحة والمكسورة، أما بين المفتوحة والمضمومة فله الإدخال وعدمه.

تطبيق: ﴿أَٰٓءِنَّكُمۡ لَتَأۡتُونَ ٱلرِّجَالَ شَهۡوَةٗ مِّن دُونِ ٱلنِّسَآءِۚ بَلۡ أَنتُمۡ قَوۡمٞ مُّسۡرِفُونَ ٨٠﴾ [الأعراف:80].
عبدالرشيد صوفي / السوسي عن أبي عمرو .
🔊 *Bā'097*

٧باب الهمزتين من كلمة واحدة المتفقتين في الحركة ←
هشام عن ابن عامر (مذهب هشام في الهمزتين المفتوحتين هو تسهيل الهمزة الثانية وتحقيق الهمزة الأولى مع إدخال ألف بينهما.

تطبيق: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ٥﴾ [البقرة:5].
مفتاح محمد السلطني / هشام عن ابن عامر .
🔊 *Bā'098*

٨باب الهمزتين من كلمة واحدة المختلفتين في الحركة ←
هشام عن ابن عامر (إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مكسورة فإن هشاما يحقق الثانية مع إدخال ألف بينهما أو عدمه، كما في ﴿أإنك﴾، وإن كانت الثانية مضمومة نحو ﴿أأنزل﴾ فله ثلاثة أوجه: تسهيل الثانية مع الإدخال أو تحقيق الثانية مع الإدخال أو تحقيق الثانية بدون إدخال.

1-*déglottalisation* de la deuxième avec insertion ;
2-*glottalisation* de la deuxième avec insertion ;
3-*glottalisation* de la deuxième sans insertion.

Application:
Bā'099

❾ Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot → Narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn ʿĀmir Ach-Chāmmī*
Explain293 / *Kh. Manssūr*

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza d'interrogation*, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/.

-Si la deuxième est vocalisée par /a/, alors *Hichām déglottalise* la deuxième avec insertion d'un *alif* entre les deux *hamza* , ou il *glottalise* les deux *hamza* avec insertion. Mais le mot coranique « *'A'a'ğamiyun* » fait exception. Dans ce mot, il élide la première *hamza* et *glottalise* la deuxième.

-Si la deuxième est vocalisée par /i/, alors *Hichām glottalise* les deux *hamza* avec insertion, ou il *glottalise* sans insertion. Mais 7 contextes cités dans les ouvrages de *coranolecturologie* font exception.

-Si la deuxième est vocalisée par /u/, alors *Hichām glottalise* les deux *hamza* avec insertion, ou il *glottalise* sans insertion. Mais deux mots coraniques font exception (*voir l'article arabe*).

Application:
Bā'100

❿ Rubrique des deux *hamza* discordantes dans un seul mot → Narration coranique de *Ibn Thakwān* d'après *Ibn ʿĀmir Ach-Chāmmī*
Explain294 / *Kh. Manssūr*

(*Ibn Thakwān* d'après *Ibn ʿĀmir Ach-Chāmmī glottalise* les deux *hamza* comme *Ḥafṣ*.

تطبيق: ﴿أَءُنزِلَ عَلَيْهِ ٱلذِّكْرُ مِنۢ بَيْنِنَا ۚ بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِّن ذِكْرِى ۚ بَل لَّمَّا يَذُوقُوا۟ عَذَابِ ۝٨﴾ [ص: 7].

مفتاح محمد السلطنى / هشام عن ابن عامر .
Bā'099

❾ باب الهمزتين فى كلمة واحدة ← هشام عن ابن عامر
Explain293 / الشيخ يوسف منصور

(إذا اجتمعت همزتان فى أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة.

ـ إذا كانت الثانية مفتوحة فهشام عن ابن عامر الشامى يسهل الثانية مع إدخال ألف بينهما ، أو يحقق الهمزتين مع الإدخال دائما؛ إلا أنه يستثنى كلمة ﴿ءَأعجمى﴾ حيث يسقط الأولى ويحقق الثانية.

ـ إذا كانت الثانية مكسورة فهشام عن ابن عامر الشامى يحقق الهمزتين مع الإدخال ، أو يحقق مع عدم الإدخال؛ ويستثنى من هذا سبعة مواضيع موضحة فى مراجع علم القراءات.

ـ إذا كانت الثانية مضمومة فهشام عن ابن عامر الشامى يحقق الهمزتين مع الإدخال ، أو يحقق مع عدم الإدخال؛ إلا أنه يستثنى كلمتى ﴿أءنزل﴾ من سورة ص و ﴿أءلقى﴾ من القمر، حيث يسهل الثانية مع الإدخال.

تطبيق: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ۝٦﴾ [البقرة:5].

مفتاح محمد السلطنى / هشام عن ابن عامر .
Bā'100

❿ باب الهمزتين من كلمة واحدة المختلفتين فى الحركة ← ابن ذكوان عن ابن عامر
Explain294 / الشيخ يوسف منصور

(يحقق ابن ذكوان الهمزتين مثل حفص.

تطبيق: ﴿أَءُنزِلَ عَلَيْهِ ٱلذِّكْرُ مِنۢ بَيْنِنَا ۚ بَلْ هُمْ فِي

﴿شَكٍّ مِّن ذِكۡرِيۚ بَل لَّمَّا يَذُوقُواْ عَذَابِ ۝٧﴾ [ص: 7].

مفتاح محمد السلطني / ابن ذكوان عن ابن عامر.

Bā'101

Application:

Bā'101

⑪ باب الهمزتين في كلمة واحدة← شعبة عن عاصم

Explain295 / الشيخ أحمد المجلاد

(إذا اجتمعت همزتان في أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة؛ ومذهب شعبة عن عاصم الكوفي هو تحقيق الهمزتين. وقد خالف حفصا في الكلمة ﴿ءَامَنتُمۡ﴾ حيث قرأ بتحقيق الأولى والثانية وإبدال الثالثة ألفا ﴿ءَأَامَنتُمۡ﴾ بالأعراف وطه والشعراء. وقرأ أيضا بزيادة همزة في سياقات معينة أخرى.

تطبيق: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ۝٦﴾ [البقرة:6].

عبدالرشيد صوفي / شعبة عن عاصم.

Bā'102

⑪ Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot → Narration coranique de *Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī*

Explain295 / *Kh. Al-Mijlād*

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza* d'interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Chu'ba* réalise les deux *hamza* .

Dans le cas du mot «*'a'a'mantum*» comportant trois *hamza* , il réalise les deux premières et substitue la troisième par un *alif*. Dans d'autres contextes coraniques, il ajoute une *hamza* .

Application:

Bā'102

⑫ باب الهمزتين في كلمة واحدة ← حفص عن عاصم

Explain296 / د. أحمد جوده

(إذا اجتمعت همزتان في أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة؛ ومذهب حفص عن عاصم الكوفي هو تحقيق الهمزتين (أنظر التطبيق 1).

تطبيق1: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ۝٦﴾ [البقرة:6].

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .

Bā'103

⑫ Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot → Narration coranique de *Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī*

Explain296 / *Dr. Jūdah*

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza* d'interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* réalise les deux *hamza* .

(Voir l'application 1)

Application1:

Bā'103

إلا أن حفصا سهل وجوبا الهمزة الثانية من ﴿ءَا۬عۡجَمِيٌّ﴾ من

Mais *Ḥafṣ d'après ʿĀsim Al-Kūfī* a déglottalisé absolument la deuxième *hamza* dans le mot coranique *«ʼaʼaʻǧamiyun»* du verset 44 de sourate *«Fuṣṣilat»*
(Voir l'application 2)

الآية 44 من سورة فصلت (أنظر التطبيق 2)؛ وله في ﴿ءَآلْـَٰٔنَ﴾ في موضعين من يونس و ﴿ءَآللَّهُ﴾ في موضع من يونس وآخر من النمل و﴿ءَآلذَّكَرَيْنِ﴾ في موضعين من الأنعام، وجهان، وهما: إبدال همزة الوصل ألف مد مع الإشباع و تسهيل الهمزة الثانية مع القصر.

Il a en outre dans le mot coranique «*ʻālʼāna*» des deux contextes de sourate «*Yūnus*», et dans le mot coranique «*ʻaʼāllāhu*» dans un contexte dans sourate «*Yūnus*» et un autre dans sourate «*ʻAn-Naml*», et dans le mot coranique «*ʻāth-Thakarayni*» dans deux contextes de sourate «*ʼAl-ʻAnʻām*» deux modes de lecture : la conjonction ou la liaison et la *déglottalisation*.

تطبيق2: ﴿وَلَوْ جَعَلْنَٰهُ قُرْءَانًا أَعْجَمِيًّا لَّقَالُوا۟ لَوْلَا فُصِّلَتْ ءَايَٰتُهُۥٓ ءَاعْجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ هُدًى وَشِفَآءٌ وَٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِىٓ ءَاذَانِهِمْ وَقْرٌ وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى أُو۟لَٰٓئِكَ يُنَادَوْنَ مِن مَّكَانٍۭ بَعِيدٍ ﴿٤٤﴾﴾ [فصلت: 44]

محمد أيوب / حفص عن عاصم .

Bāʼ104

*Application*2:
Bāʼ104

⓭ Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot → Narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī*
Explain297 / *Kh. Manssūr*

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza* d'interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* réalise (*glottalise*) les deux *hamza*.

١٣ باب الهمزتين في كلمة واحدة ← خلف عن حمزة بن حبيب

Explain297 / الشيخ يوسف منصور

(إذا اجتمعت همزتان في أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة؛ ومذهب خلف عن حمزة بن حبيب هو تحقيق الهمزتين. وقد خالف حفصا مثلا في الكلمة ﴿ءَامَنتُمْ﴾ حيث قرأ بتحقيق الأولى والثانية وإبدال الثالثة ألفا بالأعراف وطه والشعراء. وقرأ أيضا بزيادة همزة في سياقات معينة كما في ﴿أَن كَانَ ذَا مَالٍ﴾ من سورة القلم.

Dans le cas du mot *«ʼaʼaʼmantum»* comportant trois *hamza* , il réalise les deux premières et substitue la troisième par un *alif*.

Dans d'autres contextes coraniques, il ajoute une *hamza* , comme dans «*ʼaʼan kāna*» de Sourate *«Al-Qalam»*

تطبيق: ﴿أَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ ٱلرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ ٱلسَّبِيلَ وَتَأْتُونَ فِى نَادِيكُمُ ٱلْمُنكَرَ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِۦٓ إِلَّآ أَن قَالُوا۟ ٱئْتِنَا بِعَذَابِ ٱللَّهِ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ﴿٢٩﴾﴾ [العنكبوت:29].

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب.

Application:
🔊 *Bā'105*

⑭ Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot → Narration coranique de *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī*
🔊 *Explain298* / *Kh. Manssūr*

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza* d'interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* réalise les deux *hamza* .
Dans le cas du mot *« 'a'a'mantum »* comportant trois *hamza* , il réalise les deux premières et substitue la troisième par un *alif*. *(Cf. Application ci-dessous)*

Dans d'autres contextes coraniques, il ajoute une *hamza* , comme dans «*'a'an kāna*» de Sourate «*Al-Qalam*»

Bā'105 🔊

⑭باب الهمزتين في كلمة واحدة ←خلاد عن حمزة بن حبيب

🔊 *Explain298* / الشيخ يوسف منصور

(إذا اجتمعت همزتان في أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة؛ ومذهب خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفي هو تحقيق الهمزتين.

وقد خالف حفصا مثلا في الكلمة ﴿ءَامَنتُمْ﴾ حيث قرأ بتحقيق الأولى والثانية وإبدال الثالثة ألفا بالأعراف وطه والشعراء. وقرأ أيضا بزيادة همزة في سياقات معينة كما في ﴿أَن كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ﴾ من سورة القلم.

تطبيق: ﴿قَالَ ءَأَامَنتُمْ لَهُۥ قَبْلَ أَنْ ءَاذَنَ لَكُمْ إِنَّهُۥ لَكَبِيرُكُمُ ٱلَّذِى عَلَّمَكُمُ ٱلسِّحْرَ (...)﴿٧١﴾﴾ [طه:71].

مفتاح محمد السلطني / خلاد عن حمزة .

Bā'106 🔊

Application:
🔊 *Bā'106*

⑮ Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot → *Abū Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī*
🔊 *Explain299* / *Kh. Manssūr*

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza* d'interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* réalise les deux *hamza*. *(Voir l'application 2)*

Dans le cas du mot *«'a'a'mantum »* comportant trois *hamza* , il réalise les deux premières et substitue la troisième par un *alif*.
(Voir l'application 1)

Dans d'autres contextes coraniques, il ajoute une *hamza*, comme dans «*'a'an kāna*» de

⑮باب الهمزتين في كلمة واحدة ← أبو الحارث عن الكسائي

🔊 *Explain299* / الشيخ يوسف منصور

(إذا اجتمعت همزتان في أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة؛ ومذهب أبي الحارث عن الكسائي الكوفي هو تحقيق الهمزتين. (أنظر التطبيق 2)

وقد خالف حفصا مثلا في الكلمة ﴿ءَامَنتُمْ﴾ حيث قرأ بتحقيق الأولى والثانية وإبدال الثالثة ألفا بالأعراف وطه والشعراء. وقرأ أيضا بزيادة همزة في سياقات معينة كما في ﴿أَن كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ﴾ من سورة القلم.

تطبيق1: ﴿قَالَ ءَأَامَنتُمْ لَهُۥ قَبْلَ أَنْ ءَاذَنَ لَكُمْ إِنَّهُۥ لَكَبِيرُكُمُ ٱلَّذِى عَلَّمَكُمُ ٱلسِّحْرَ (...)﴿٧١﴾﴾

Sourate
«Al-Qalam».

Application 1:
🔊 *Bā'107*

Application 2:
🔊 *Bā'108*

⑯ Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot → Narration coranique de *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī*
🔊 *Explain300* / *Kh. Manssūr*

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza* d'interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* réalise les deux *hamza* . *(Voir l'application 2)*

Dans le cas du mot *«'a'a'mantum»* comportant trois *hamza* , il réalise les deux premières et substitue la troisième par un *alif*. *(Voir l'application 1)*

Dans d'autres contextes coraniques, il ajoute une *hamza* , comme dans «*'a'an kāna*» de Sourate *«Al-Qalam»*.
Application 1:
🔊 *Bā'109*

Application 2:
🔊 *Bā'110*

⑰ Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot → Narration coranique de *Ibn Wardān d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī*

[طه:71].

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .

🔊 *Bā'107*

تطبيق 2: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ٦﴾ [البقرة:6].

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .

🔊 *Bā'108*

⑯ باب الهمزتين فى كلمة واحدة ←الدورى عن الكسائى

🔊 *Explain300* / الشيخ يوسف منصور

(إذا اجتمعت همزتان فى أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة؛ ومذهب الدورى عن الكسائى هو تحقيق الهمزتين. وقد خالف حفصا مثلا فى الكلمة ﴿ءَامَنتُمۡ﴾ حيث قرأ بتحقيق الأولى والثانية وإبدال الثالثة ألفا بالأعراف وطه والشعراء. وقرأ أيضا بزيادة همزة فى سياقات معينة كما فى ﴿أَن كَانَ ذَا مَالٖ وَبَنِينَ﴾ من سورة القلم.

تطبيق1: ﴿قَالَ ءَأَامَنتُمۡ لَهُۥ قَبۡلَ أَنۡ ءَاذَنَ لَكُمۡۖ إِنَّهُۥ لَكَبِيرُكُمُ ٱلَّذِي عَلَّمَكُمُ ٱلسِّحۡرَۖ (...)٧١﴾

[طه:71].

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.

🔊 *Bā'109*

تطبيق 2: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ٦﴾ [البقرة:6].

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.

🔊 *Bā'110*

⑰ باب الهمزتين فى كلمة واحدة ← ابن وردان عن أبى جعفر

🔊 *Explain301* / الشيخ يوسف منصور

🔊 Explain301 / Kh. Manssūr

(*Abū Ǧa'far Al-Madanī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ǧammāz* et *Ibn-Wardān*, *déglottalise* la deuxième *hamza* des deux *hamza* d'un seul mot avec insertion d'un *alif* entre eux, que cette deuxième *hamza* soit vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, comme dans *«'a'unzila»* de Sourate « *Ṣad* ». Il faut remarquer bien la manière dont la *déglottalisation* est transcrite dans le *Muṣḥaf*. En effet, le symbole de *déglottalisation* est surmonté de la voyelle /u/ dans le cas de l'exemple.

Application:

🔊 *Bā'111*

⑱ Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot → *Ibn Ǧammāz d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī*

🔊 Explain302 / Kh. Manssūr

(*Abū Ǧa'far Al-Madanī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ǧammāz* et *Ibn-Wardān*, *déglottalise* la deuxième *hamza* des deux *hamza* d'un seul mot avec insertion d'un alif entre eux, que cette deuxième *hamza* soit vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, comme dans *«'a'unzila»* de Sourate *«Ṣad»*.
Il faut remarquer bien la manière dont la *déglottalisation* est transcrite dans le *Muṣḥaf*. En effet, le symbole de *déglottalisation* est surmonté de la voyelle /u/ dans le cas de l'exemple.

Application:

🔊 *Bā'112*

⑲ Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot → *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*

🔊 Explain303 / Kh. Manssūr

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/ car *hamza* d'interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī déglottalise* les deux *hamza* , comme dans le mot coranique *«'a hinnakum»* du verset 80 de Sourate *«Al-*

(يسهل أبو جعفر المدنى ، ومعه راوياه ابن جماز وابن وردان، الهمزة الثانية من الهمزتين فى كلمة واحدة مع إدخال ألف بينهما، سواء أكانت الهمزة الثانية مفتوحة أو مضمومة أو مكسورة، كما فى ﴿أَءُنزِلَ﴾ من سورة ص.

تطبيق: ﴿أَءُنزِلَ عَلَيۡهِ ٱلذِّكۡرُ مِنۢ بَيۡنِنَاۚ بَلۡ هُمۡ فِي شَكّٖ مِّن ذِكۡرِيۚ بَل لَّمَّا يَذُوقُواْ عَذَابِ ۝٨﴾ [ص: 7]

مفتاح محمد السلطى/ ابن وردان عن أبى جعفر.

🔊 *Bā'111*

⑱ باب الهمزتين فى كلمة واحدة ← ابن جماز عن أبى جعفر

🔊 Explain302 / الشيخ يوسف منصور

(يسهل أبو جعفر المدنى ، ومعه راوياه ابن جماز وابن وردان، الهمزة الثانية من الهمزتين فى كلمة واحدة مع إدخال ألف بينهما، سواء أكانت الهمزة الثانية مفتوحة أو مضمومة أو مكسورة، كما فى ﴿أَءُنزِلَ﴾ من سورة ص.

تطبيق: ﴿أَءُنزِلَ عَلَيۡهِ ٱلذِّكۡرُ مِنۢ بَيۡنِنَاۚ بَلۡ هُمۡ فِي شَكّٖ مِّن ذِكۡرِيۚ بَل لَّمَّا يَذُوقُواْ عَذَابِ ۝٨﴾ [ص: 7]

مفتاح محمد السلطى / ابن جماز عن أبى جعفر.

🔊 *Bā'112*

⑲ باب الهمزتين فى كلمة واحدة ← رويس عن يعقوب الحضرمى

🔊 Explain303 / الشيخ يوسف منصور

(إذا اجتمعت همزتان فى أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة، فإن رويس يسهل الهمزة الثانية منهما، كما فى الكلمة ﴿أَءِنَّكُمۡ﴾ من الأعراف؛ بينما يحقق روح الهمزتين.

تطبيق: ﴿أَءِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ ٱلرِّجَالَ شَهْوَةً مِّن دُونِ ٱلنِّسَآءِ ۚ بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿٨٠﴾﴾ [الأعراف:80].

ياسر المزروعي / رويس عن يعقوب.

Bā'113

'A'rāf». Cependant, *Rawḥ* glottalise les deux *hamza* .

Application:

Bā'113

٢٠ باب الهمزتين في كلمة واحدة ← روْح عن يعقوب

Explain304 / الشيخ يوسف منصور

(إذا اجتمعت همزتان في أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة، فإن روْح يحقق الهمزتين ، كما في الكلمة ﴿أَءِنَّكُمْ﴾ من الأعراف: ﴿أَءِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ ٱلرِّجَالَ شَهْوَةً مِّن دُونِ ٱلنِّسَآءِ ۚ بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿٨٠﴾﴾ [الأعراف:80].

ياسر المزروعي / رواية روْح عن يعقوب.

Bā'114

20 Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot → *Rawḥ* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*

Explain304 / *Kh. Manssūr*

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/ car *hamza* d'interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Rawḥ* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī glottalise* les deux *hamza* , comme dans le mot coranique *«'a'innakum»* du verset 80 de Sourate «*Al-'A'rāf*».

Application:

Bā'114

٢١ باب الهمزتين في كلمة واحدة ← إسحاق عن خلف البزار

Explain305 / د.عدنان العرضي

(إذا اجتمعت همزتان في أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة؛ ومذهب خلف البزار، ومعه راوياه إدريس الحداد وإسحاق الوراق، هو تحقيق الهمزتين مثل حفص.

تطبيق: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾﴾ [البقرة:6].

مفتاح محمد السلطني/ إسحاق عن خلف.

Bā'115

21 Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot → Narration coranique *Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī*

Explain305 / *Dr. Adnān*

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza* d'interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Khalaf Al-Kūfī*, ainsi que ses deux coranonarratologues *Isāq* et *Idrīs*, réalise les deux *hamza* comme le fait *Ḥafṣ*.

Application:

Bā'115

٢٢ باب الهمزتين في كلمة واحدة ← إدريس عن خلف البزار

Explain306 / د.عدنان العرضي

22 Rubrique des deux *hamza* dans un seul mot → Narration coranique de *Idris Al-Ḥaddād* d'après *Khalaf*

🔊 Explain306 / Dr. Adnān

(Si deux *hamza* se rencontrent au début d'un mot, la première vocalisée nécessairement par /a/, car *hamza* d'interrogation, et la deuxième pouvant être vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, alors *Idris Al-Ḥaddād* d'après *Khalaf Al-Kūfī* réalise les deux *hamza* comme le fait *Ḥafṣ*.

(إذا اجتمعت همزتان فى أول كلمة، الأولى منهما لا بد أن تكون مفتوحة لأنها همزة استفهام، وأما الثانية فتكون مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة؛ إدريس الحداد عن خلف البزار الكوفى هو تحقيق الهمزتين مثل حفص.

<u>Application</u>:
🔊 Bā'116

<u>تطبيق</u>: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ۝٦﴾ [البقرة:6].

مفتاح محمد السلطى / إدريس عن خلف.

🔊 Bā'116

❶ Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs (Cette rubrique sera détaillée, selon les narrations coraniques organisées conventionnellement, dans les entrées numérotées qui suiveront)

❶ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين (يتم تفصيل هذا الباب حسب الروايات مرتبة ترتيبا اصطلاحيا كما هو مبين فيما سيأتى من المداخل المرقمة)

❶ Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs → *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī*

🔊 Explain307 / Kh. Manssūr

(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot. Si les deux *hamza* sont concordantes, *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* élide la première et réalise la deuxième en cas où le deux *hamza* sont vocalisées par /a/ ; et il *déglottalise* la première et réalise (*glottalise*) la deuxième en cas où le deux *hamza* sont vocalisées par /u/ ou /i/ (*Application1*). Si les deux *hamza* sont discordantes, il lit selon cinq modes différents : 1-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /u/, il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *wāw*. 2-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /i/, il *déglottalise* la deuxième

❶ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين← قالون عن نافع

🔊 Explain307 / الشيخ يوسف منصور

(الهمزتان فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها. إذا كانت الهمزتان متفقتين فى الحركة، يسقط قالون الهمزة الأولى ويحقق الثانية إذا كانتا مفتوحتين، ويسهل الأولى بحسب حركتها ويحقق الثانية إذا كانتا مضمومتين أو مكسورتين (التطبيق 1).

وإن كانتا مختلفتين فى الحركة فلهما حالات عند قالون، وهى:

1ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مضمومة، يسهل الهمزة الثانية.

2ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مكسورة، يسهل الهمزة الثانية (التطبيق 2).

3ـ إذا كانت الأولى مكسورة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية ياء مفتوحة.

4ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة

hamza entre la *hamza* et le *yā' (Application2).* 3-Si la première est vocalisée par /i/ et la deuxième par /a/, il substitue la deuxième *hamza* par un *yā'* vocalisée par /a/.4-Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /a/, il substitue la deuxième *hamza* par un *wāw* vocalisée par /a/.

<u>*Application1*:</u>

Bā'117

5-Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /i/ :il substitue la deuxième par un *wāw* vocalisé par /i/ ; ou il *déglottalise* la deuxième *hamza* .

<u>*Application2*:</u>

Bā'145

❷ Rubrique des deux *hamza* concordantes dans deux mots distincts → Narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī*

Explain308 / *Kh. Manssūr*

(Dans le cas de *hamza* concordantes *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* a lu par *glottalisation* de la première *hamza* et *déglottalisation* de la deuxième, comme dans l'expression « *ğā'a'amrunā*» le verset 40 de Sourate « *Hūd* » :

<u>*Application*:</u>

Bā'137

Mais, il a une autre lecture dans ce contexte : c'est la substitution de la deuxième *hamza* par une consonne *bivocalique* de la nature de la voyelle de la première *hamza* . Ainsi, si la première *hamza* est vocalisée par /a/, la deuxième *hamza* est substituée par un *alif* ; si elle est vocalisée par /i/, la deuxième *hamza* est substituée par un *yā'* ; si elle est vocalisée par /u/, la deuxième *hamza* est substituée par un *wāw*, comme dans le verset 32 de Sourate

الثانية واوا مفتوحة.

5ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مكسورة، فله وجهان: تسهيل الهمزة الثانية؛ أو إبدالها واوا.

<u>تطبيق1</u>: ﴿وَهُوَ ٱلَّذِي فِي ٱلسَّمَآءِ إِلَٰهٌ وَفِي ٱلْأَرْضِ إِلَٰهٌ وَهُوَ ٱلْحَكِيمُ ٱلْعَلِيمُ ۝٨٤﴾ [الزخرف:84]

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .

Bā'117

<u>تطبيق2</u>: ﴿أَمْ كُنتُمْ شُهَدَآءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ ٱلْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنۢ بَعْدِي (...) ۝١٣٢﴾ [البقرة: 132].

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .

Bā'145

❷ باب الهمزتين من كلمتين المتفقتين فى الحركة ← ورش عن نافع

Explain308 / الشيخ يوسف منصور

(مذهب ورش فى الهمزتين المتفقتين هو تحقيق الهمزة الأولى وتسهيل الهمزة الثانية نحو: ﴿حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَ أَمْرُنَا وَفَارَ ٱلتَّنُّورُ قُلْنَا ٱحْمِلْ فِيهَا مِن كُلٍّ زَوْجَيْنِ ٱثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَن سَبَقَ عَلَيْهِ ٱلْقَوْلُ وَمَنْ ءَامَنَ وَمَآ ءَامَنَ مَعَهُۥٓ إِلَّا قَلِيلٌ ۝٤٠﴾ [هود: 40]

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

Bā'137

إلا أن له مذهبا آخر وهو إبدال الثانية حرف مد من جنس حركة الهمزة الأولى، فإن كانت الأولى مفتوحة تُبدل الثانية ألفا وإن كانت الأولى مكسورة تُبدل الثانية ياء وإن كانت الأولى مضمومة تبدل الثانية واوا،

نحو : ﴿ وَمَن لَّا يُجِبْ دَاعِيَ ٱللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي ٱلْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُۥ مِن دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءُ أُوْلَٰٓئِكَ فِي

« *'Al-'Aḥqāf*» :

<u>*Application*</u>:
🔊 *Bā'138*

❸ Rubrique des deux *hamza* discordantes dans deux mots distincts → Narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī*
🔊 *Explain309* / *Kh. Manssūr*

(Si la première *hamza* est vocalisée par /a/ et la deuxième par /u/ ou par /i/, alors *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī déglottalise* la deuxième *hamza* seulement, comme dans l'expression « chuhadā'a 'iḏ» du verset 133 de Sourate «*Al-Baqara*»:

<u>*Application*</u>:
🔊 *Bā'146*

Si la première *hamza* est vocalisée par /u/ et la deuxième par /a/, alors *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* procède à la substitution de la deuxième *hamza* par un *wāw*, comme dans l'expression «*'assufahā'uwalā*» du verset 13 de Sourate «*'Al-Baqara*» :

<u>*Application*</u>:
🔊 *Bā'147*

Si la première *hamza* est vocalisée par /i/ et la deuxième par /a/, alors *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* procède à la substitution de la deuxième *hamza* par un *yā'*, comme dans l'expression «*'annisā'i yaw*» du verset 235 de Sourate «*'Al-Baqara* » :

<u>*Application*</u>:

ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٣٢﴾ [الأحقاف: 32]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

🔊 *Bā'138*

❸ باب الهمزتين من كلمتين المختلفتين فى الحركة ←

ورش عن نافع

🔊 *Explain309* / الشيخ يوسف منصور

(إذا كانت الهمزة الأولى مفتوحة والثانية مضمومة أو مكسورة

فإن ورشا يسهل الهمزة الثانية فقط، نحو: ﴿أَمۡ كُنتُمۡ شُهَدَآءَ إِذۡ حَضَرَ يَعۡقُوبَ ٱلۡمَوۡتُ إِذۡ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعۡبُدُونَ مِنۢ بَعۡدِيۖ قَالُواْ نَعۡبُدُ إِلَٰهَكَ وَإِلَٰهَ ءَابَآئِكَ إِبۡرَٰهِـۧمَ وَإِسۡمَٰعِيلَ وَإِسۡحَٰقَ إِلَٰهٗا وَٰحِدٗا وَنَحۡنُ لَهُۥ مُسۡلِمُونَ ﴿١٣٣﴾ [البقرة: 133]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

🔊 *Bā'146*

وإن كانت الأولى مضمومة والثانية مفتوحة فإنه يبدل الثانية واوا، نحو: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمۡ ءَامِنُواْ كَمَآ ءَامَنَ ٱلنَّاسُ قَالُوٓاْ أَنُؤۡمِنُ كَمَآ ءَامَنَ ٱلسُّفَهَآءُۗ أَلَآ إِنَّهُمۡ هُمُ ٱلسُّفَهَآءُ وَلَٰكِن لَّا يَعۡلَمُونَ ﴿١٣﴾ [البقرة:13]

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

🔊 *Bā'147*

وإن كانت الأولى مكسورة والثانية مفتوحة يبدل الثانية ياء،

نحو: ﴿وَلَا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ فِيمَا عَرَّضۡتُم بِهِۦ مِنۡ خِطۡبَةِ ٱلنِّسَآءِ أَوۡ أَكۡنَنتُمۡ فِيٓ أَنفُسِكُمۡۚ عَلِمَ ٱللَّهُ أَنَّكُمۡ سَتَذۡكُرُونَهُنَّ وَلَٰكِن لَّا تُوَاعِدُوهُنَّ سِرًّا إِلَّآ أَن تَقُولُواْ قَوۡلٗا مَّعۡرُوفٗاۚ (...)﴿٢٣٥﴾ [البقرة: 235]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

🔊 *Bā'148*

🔊 *Bā’148*

Si la première *hamza* est vocalisée par /u/ et la deuxième par /i/, alors *Warch* d’après *Nāfiʻ Al-Madanī* procède à la *déglottalisation* de la deuxième *hamza* , ou à sa substitution par un *wāw*, comme dans l’expression «*’achā’uhilā*» du verset 213 de Sourate « *Al-Baqara* » :

Application:

🔊 *Bā’149*

④ Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs → *Al-Bazzī* d’après *Ibn Kathīr Al-Makkī*

🔊 *Explain310* / *Kh. Manssūr*

(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot. Le mode de lecture de *Al-Bazzī* d’après *Ibn Kathīr Al-Makkī* dans le cas des *hamza* concordantes par /a/ est l’élision de la première *hamza* et la réalisation (la *glottalisation*) de la deuxième, comme dans l’expression «*ǧā’amrunā*» dans le verset 40 de Sourate «*Hūd*» *(Voir l’application 1)*

Dans le cas des *hamza* concordantes par /i/ ou par /u/, *Al-Bazzī déglottalise* la 1ère et *glottalise* la 2ème.

Application1:

🔊 *Bā’139*

Si les deux *hamza* sont discordantes, *Al-Bazzī* lit selon cinq modes différents :

1-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /u/, il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *wāw*.

2-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /i/, il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *yā’* comme dans l’expression «*chuhada’a’iḏ* »

(voir :application2) 3-Si la première est

وإن كانت الأولى مضمومة والثانية مكسورة فإنه يسهل الثانية أو يبدلها واوا، نحو: ﴿(...)فَهَدَى ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لِمَا ٱخۡتَلَفُواْ فِيهِ مِنَ ٱلۡحَقِّ بِإِذۡنِهِۦۗ وَٱللَّهُ يَهۡدِي مَن يَشَآءُ إِلَىٰ صِرَٰطٖ مُّسۡتَقِيمٍ ٢١٣﴾ [البقرة: 213].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

🔊 *Bā’149*

٤ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين← البزى عن ابن كثير

🔊 *Explain310* / الشيخ يوسف منصور

(الهمزتان فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها.

إذا كانت الهمزتان متفقتين فى الحركة، يسقط البزى عن ابن كثير المكى الهمزة الأولى ويحقق الثانية إذا كانتا مفتوحتين (ينظر التطبيق 1) ، ويسهل الأولى بحسب حركتها ويحقق الثانية إذا كانتا مضمومتين أو مكسورتين.

تطبيق1: ﴿حَتَّىٰٓ إِذَا جَا أَمۡرُنَا وَفَارَ ٱلتَّنُّورُ قُلۡنَا ٱحۡمِلۡ فِيهَا مِن كُلّٖ زَوۡجَيۡنِ ٱثۡنَيۡنِ (...) ٤٠﴾ [هود:40].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

🔊 *Bā’139*

وإن كانتا مختلفتين فى الحركة فلهما حالات عند البزى عن ابن كثير المكى، وهى:

1ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مضمومة، يسهل الهمزة الثانية.

2ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مكسورة، يسهل الهمزة الثانية (التطبيق 2).

3ـ إذا كانت الأولى مكسورة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية ياء مفتوحة.

4ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية واوا مفتوحة.

vocalisée par /i/ et la 2ème par /a/, il substitue la 2ème *hamza* par un *yā’* vocalisée par /a/.

4-Si la première est vocalisée par /u/ et la 2ème par /a/, il substitue la 2ème *hamza* par un *wāw* vocalisée par /a/.

5-Si la première est vocalisée par /u/ et la 2ème par /i/ :il substitue la deuxième par un *wāw* vocalisé par /i/ ; ou il *déglottalise* la 2ème *hamza*.

Application2:

Bā’151

5 Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs → *Qunbul* d’après *Ibn Kathīr Al-Makkī*

Explain311 / *Kh. Manssūr*

(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot. Le mode de lecture de *Qunbul* d’après *Ibn Kathīr Al-Makkī* dans le cas où les deux *hamza* sont concordantes est la *dé-glottalisation* de la deuxième *hamza* et la réalisation (la *glottalisation*) de la première, comme dans l’expression «*hā’ulā’ihin*» dans le verset 30 de Sourate «*Al-Baqara*».

Toutefois, il applique un deuxième mode, qui est la substitution de la deuxième *hamza* par une consonne *bivocalique*.

Application1:

Bā’140

Si les deux *hamza* sont discordantes, *Qunbul* lit selon cinq modes différents :

1-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /u/, il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *wāw*.

2-Si la première est vocalisée par /a/ et la

5ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مكسورة، فله وجهان: تسهيل الهمزة الثانية؛ أو إبدالها واوا.

وله استثناءات فى سياقات قرآنية مذكورة فى مراجع علم القراءات القرآنية.

تطبيق2 : ﴿أَمْ كُنتُمْ شُهَدَآءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ ٱلْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنۢ بَعْدِى (...) ﴿١٣٢﴾﴾ [البقرة: 132].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Bā’151

٥ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين ← قنبل عن ابن كثير

Explain311 / الشيخ يوسف منصور

(الهمزتان فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها.

مذهب قنبل فى حالة الهمزتين المتفقتين هو تسهيل الهمزة الثانية وتحقيق الهمزة الأولى.

وله مذهب آخر وهو إبدال الهمزة الثانية حرف مد، حيث تبدل فى حالة الفتح ألفا وفى حالة الكسر ياء وفى حالة الضم واوا، وإن جاء بعد الهمزة الثانية حرف ساكن تبدل الثانية حرف مد مع الإشباع للفصل بين الساكنين.

تطبيق1: ﴿وَعَلَّمَ ءَادَمَ ٱلْأَسْمَآءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ فَقَالَ أَنۢبِـُٔونِى بِأَسْمَآءِ هَٰٓؤُلَآءِ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٣١﴾﴾ [البقرة:30].

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.

Bā’140

وإن كانتا مختلفتين فى الحركة فلهما حالات عند قنبل عن ابن كثير، وهى:

1ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مضمومة، يسهل الهمزة الثانية.

deuxième par /i/, il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *yā’* comme dans l’expression «*chuhada’a’id̲* » *(voir : application2).*
3-Si la première est vocalisée par /i/ et la deuxième par /a/, il substitue la deuxième *hamza* par un *yā’* vocalisée par /a/.
4-Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /a/, il substitue la deuxième *hamza* par un *wāw* vocalisée par /a/.
5-Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /i/ :il substitue la deuxième par un *wāw* vocalisé par /i/ ; ou il *déglottalise* la 2ème *hamza* .

Application2:
Bā’151

❻ Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs → *Ad-Dawrī* d’après *Abī ‘Amr Al-Baṣrī*
Explain312 / *Kh. Manssūr*
(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.
Le mode de lecture de *Ad-Dawrī* d’après *Abī ‘Amr Al-Baṣrī* dans le cas des *hamza* concordantes est l’élision de la première *hamza* et la réalisation (la *glottalisation*) de la deuxième avec un *bivocalique naturel* ou *médiane* (4 temps), comme dans l’expression «*hā’ulā’in*» dans le verset 30 de Sourate « *Al-Baqara* ».
Application1:
Bā’141
Si les deux *hamza* sont discordantes, *Ad-*

2ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مكسورة، يسهل الهمزة الثانية (التطبيق 2).
3ـ إذا كانت الأولى مكسورة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية ياء مفتوحة.
4ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية واوا مفتوحة.
5ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مكسورة، فله وجهان: تسهيل الهمزة الثانية؛ أو إبدالها واوا.
وله استثناءات في سياقات قرآنية مذكورة في مراجع علم القراءات القرآنية.

تطبيق2 : ﴿أَمْ كُنتُمْ شُهَدَآءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ ٱلْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنۢ بَعْدِى (...) ﴾ [البقرة: 132].
محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.
Bā’151

❻ باب الهمزتين في كلمتين متتابعتين ←الدوري عن أبي عمرو
Explain312 / الشيخ يوسف منصور
(الهمزتان في كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان في كلمتين بأن تكون الأولى في آخر الكلمة والثانية في أول الكلمة التي تليها. مذهب الدوري عن أبي عمرو البصري في حالة الهمزتين المتفقتين في الحركة هو إسقاط الهمزة الأولى وتحقيق الهمزة الثانية مع التوسط والقصر.

تطبيق1: ﴿وَعَلَّمَ ءَادَمَ ٱلْأَسْمَآءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ فَقَالَ أَنۢبِـُٔونِى بِأَسْمَآءِ هَٰٓؤُلَآ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴾ [البقرة:30].
محمود خليل الحصري / الدوري عن أبي عمرو.
Bā’141

وإن كانتا مختلفتين في الحركة فلهما حالات عند الدوري، وهي :

Dawrī lit selon cinq modes différents :

1-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /u/, il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *wāw*.

2- Si la première *hamza* est vocalisée par /a/ et la deuxième vocalisée par /i/, comme dans l'expression «*chuhada'a'iḏ* » de l'exemple d'application 2, alors *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* *dé-glottalise* la deuxième *hamza* .

3-Si la première est vocalisée par /i/ et la deuxième par /a/, il substitue la deuxième *hamza* par un *yā'* vocalisée par /a/.

4-Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /a/, il substitue la deuxième *hamza* par un *wāw* vocalisée par /a/.

5-Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /i/ :il substitue la deuxième par un *wāw* vocalisé par /i/ ; ou il *déglottalise* la deuxième *hamza* .

1ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مضمومة، يسهل الهمزة الثانية.

2ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مكسورة، كما في السياق القرآني ﴿شُهَدَآءَ إِذۡ﴾ من المثال التطبيقي2،يسهل الدوري عن أبي عمرو البصري الهمزة الثانية.

3ـ إذا كانت الأولى مكسورة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية ياء مفتوحة.

4ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية واوا مفتوحة.

5ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مكسورة، فله وجهان: تسهيل الهمزة الثانية؛ أو إبدالها واوا.

Application:

Bā'152

تطبيق2: ﴿أَمۡ كُنتُمۡ شُهَدَآءَ إِذۡ حَضَرَ يَعۡقُوبَ ٱلۡمَوۡتُ إِذۡ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعۡبُدُونَ مِنۢ بَعۡدِي قَالُواْ نَعۡبُدُ إِلَٰهَكَ وَإِلَٰهَ ءَابَآئِكَ إِبۡرَٰهِـۧمَ وَإِسۡمَٰعِيلَ وَإِسۡحَٰقَ إِلَٰهٗا وَٰحِدٗا وَنَحۡنُ لَهُۥ مُسۡلِمُونَ ١٣٣﴾ [البقرة: 133].

محمود خليل الحصري / الدوري عن أبي عمرو.

Bā'152

❼ Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs →*As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr*

Explain313 / *Kh. Manssūr*

(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot. Le mode de lecture de *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* dans le cas des *hamza* concordantes est l'élision de la première *hamza* et la réalisation (la *glottalisation*) de la deuxième, comme dans l'expression «*hā'ulā' in*» dans le verset 30 de Sourate « *Al-Baqara* ».

❼ باب الهمزتين في كلمتين متتابعتين ←السوسي عن أبي عمرو

Explain313 / الشيخ يوسف منصور

(الهمزتان في كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان في كلمتين بأن تكون الأولى في آخر الكلمة والثانية في أول الكلمة التي تليها. مذهب السوسي عن أبي عمرو البصري في الهمزتين المتفقتين في الحركة هو إسقاط الهمزة الأولى وتحقيق الهمزة الثانية.

تطبيق1: ﴿وَعَلَّمَ ءَادَمَ ٱلۡأَسۡمَآءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمۡ عَلَى ٱلۡمَلَٰٓئِكَةِ فَقَالَ أَنۢبِـُٔونِي بِأَسۡمَآءِ هَٰٓؤُلَآءِ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ٣٠﴾ [البقرة:30].

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو .

Bā'142

وإن كانتا مختلفتين فى الحركة فلهما حالات عند السوسى، وهى:

1ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مضمومة، يسهل الهمزة الثانية.

2ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مكسورة، كما فى السياق القرآنى ﴿شُهَدَآءَ إِذۡ﴾ من المثال التطبيقى2،يسهل السوسى عن أبى عمرو البصرى الهمزة الثانية.

3ـ إذا كانت الأولى مكسورة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية ياء مفتوحة.

4ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية واوا مفتوحة.

5ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مكسورة، فله وجهان: تسهيل الهمزة الثانية؛ أو إبدالها واوا.

Application:

Bā'142

Si les deux *hamza* sont discordantes, *As-Sūsī* lit selon cinq modes différents :

1-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /u/, il *dégottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *wāw*.

2-Si la première *hamza* est vocalisée par /a/ et la deuxième vocalisée par /i/, comme dans l'expression «*chuhada'a' iḏ* » de l'exemple d'application 2, alors *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī déglottalise* la deuxième *hamza* .

3-Si la première est vocalisée par /i/ et la deuxième par /a/, il substitue la deuxième *hamza* par un *yā'* vocalisée par /a/.

4-Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /a/, il substitue la deuxième *hamza* par un *wāw* vocalisée par /a/.

5-Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /i/ :il substitue la deuxième par un *wāw* vocalisé par /i/ ; ou il *déglottalise* la deuxième *hamza*.

تطبيق2: ﴿أَمۡ كُنتُمۡ شُهَدَآءَ إِذۡ حَضَرَ يَعۡقُوبَ ٱلۡمَوۡتُ إِذۡ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعۡبُدُونَ مِنۢ بَعۡدِيۖ قَالُواْ نَعۡبُدُ إِلَٰهَكَ وَإِلَٰهَ ءَابَآئِكَ إِبۡرَٰهِـۧمَ وَإِسۡمَٰعِيلَ وَإِسۡحَٰقَ إِلَٰهٗا وَٰحِدٗا وَنَحۡنُ لَهُۥ مُسۡلِمُونَ ١٣٣﴾ [البقرة: 133].

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو .

Bā'153

Application2:

Bā'153

٨ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين ← هشام عن ابن عامر

(الهمزتان فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها.

قرأ هشام عن ابن عامر الشامى بتحقيق الهمزتين فى كل الحالات :

8 Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs→Narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī*

(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot. *Hichām* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* réalise (*glottalise*) les deux *hamza* dans tous

تطبيق1: ﴿(...) وَإِن كُنتُم مَّرۡضَىٰٓ أَوۡ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوۡ جَآءَ أَحَدٞ مِّنكُم مِّنَ ٱلۡغَآئِطِ أَوۡ لَٰمَسۡتُمُ ٱلنِّسَآءَ

﴿فَلَمۡ تَجِدُواْ مَآءٗ فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدٗا طَيِّبٗا (...)﴾ [المائدة: 7]

مفتاح محمد السلطني / هشام عن ابن عامر .

Bā'154

قرأ هشام عن ابن عامر الشامي بتحقيق الهمزتين.

les cas, comme dans «*ğā'a 'ahadun*» du verset 7 de Sourate «*'Al-Mā'ida*» et dans «*ğazā'u'a'dā'i* » du verset 26 de Sourate « *Fuṣṣilat*» :

تطبيق2: ﴿ذَٰلِكَ جَزَآءُ أَعۡدَآءِ ٱللَّهِ ٱلنَّارُۖ لَهُمۡ فِيهَا دَارُ ٱلۡخُلۡدِۖ جَزَآءَۢ بِمَا كَانُواْ بِـَٔايَٰتِنَا يَجۡحَدُونَ﴾ [فصلت:26]

مفتاح محمد السلطني / هشام عن ابن عامر .

Bā'122

Application1:

Bā'154

Application2:

Bā'122

❾ باب الهمزتين في كلمتين متتابعتين ← ابن ذكوان عن ابن عامر الشامي (الهمزتان في كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان في كلمتين بأن تكون الأولى في آخر الكلمة والثانية في أول الكلمة التي تليها.

قرأ ابن ذكوان عن ابن عامر الشامي بتحقيق الهمزتين في كل الحالات :

❾ Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs → Narration coranique de *Ibn Thakwān* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* (Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la 1ière à la fin du 1ier mot et la 2ème au début du 2ème mot. *Ibn Thakwān* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* réalise (*glottalise*) les deux *hamza* dans tous les cas, comme dans «*ğā'a 'ahadun*» du verset 7 de Sourate «*'Al-Mā'ida*» et dans «*ğazā'u'a'dā'i*» du verset 26 de Sourate « *Fuṣṣilat*»:

تطبيق1: ﴿(...) وَإِن كُنتُم مَّرۡضَىٰٓ أَوۡ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوۡ جَآءَ أَحَدٞ مِّنكُم مِّنَ ٱلۡغَآئِطِ أَوۡ لَٰمَسۡتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَلَمۡ تَجِدُواْ مَآءٗ فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدٗا طَيِّبٗا (...)﴾ [المائدة: 7]

مفتاح محمد السلطني / ابن ذكوان عن ابن عامر.

Bā'156

Application1:

Bā'156

تطبيق2: ﴿ذَٰلِكَ جَزَآءُ أَعۡدَآءِ ٱللَّهِ ٱلنَّارُۖ لَهُمۡ فِيهَا دَارُ ٱلۡخُلۡدِۖ جَزَآءَۢ بِمَا كَانُواْ بِـَٔايَٰتِنَا يَجۡحَدُونَ﴾ [فصلت:26]

مفتاح محمد السلطني / ابن ذكوان عن ابن عامر.

Bā'123

Application:

Bā'123

❿ باب الهمزتين في كلمتين متتابعتين ← شعبة عن عاصم (الهمزتان في كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان

❿ Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs → Narration coranique de *Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī*

(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot. Elles peuvent être concordantes ou discordantes.
Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī réalise (*glottalise*) les deux *hamza* dans les deux cas, comme dans « *hā'ulā' i'illā*» du verset 15 de Sourate *Ṣād* :

<u>*Application1*:</u>

Bā'124

Et dans « *ğazā'u 'a'dā'i* » du verset 28 de Sourate *Fūṣṣilat :*

<u>*Application2*:</u>

Bā'126

⓫ Rubrique de deux *hamza* dans deux mots distincts successifs → Narration coranique de *Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī*
(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot. Elles peuvent être concordantes ou discordantes.
Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī réalise (*glottalise*) les deux *hamza* , comme dans « *hā' ulā'i'illā* » du verset 15 de Sourate *Ṣād*

<u>*Application1*:</u>

Bā'125

Et dans « *ğazā'u 'a'dā'i* » du verset 28 de Sourate *Fūṣṣilat :*

<u>*Application2*:</u>

Bā'127

⓬ Rubrique des deux *hamza* dans deux mots

وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها. ويمكن أن تكونا متفقتين فى الحركة أو مختلفتين.

قرأ شعبة عن عاصم الكوفى بتحقيق الهمزتين فى الحالتين.

<u>تطبيق1</u>: ﴿وَمَا يَنظُرُ هَٰٓؤُلَآءِ إِلَّا صَيۡحَةٗ وَٰحِدَةٗ مَّا لَهَا مِن فَوَاقٖ ١٥﴾ [ص:15].

عبدالرشيد صوفى / شعبة عن عاصم.

Bā'124

<u>تطبيق2</u>: ﴿ذَٰلِكَ جَزَآءُ أَعۡدَآءِ ٱللَّهِ ٱلنَّارُۖ لَهُمۡ فِيهَا دَارُ ٱلۡخُلۡدِ جَزَآءَۢ بِمَا كَانُواْ بِـَٔايَٰتِنَا يَجۡحَدُونَ ٢٨﴾ [فصلت:28]

عبدالرشيد صوفى / شعبة عن عاصم.

Bā'126

⓫باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين ← حفص عن عاصم

(الهمزتان فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها. ويمكن أن تكونا متفقتين فى الحركة أو مختلفتين.

قرأ حفص عن عاصم الكوفى بتحقيق الهمزتين فى الحالتين.

<u>تطبيق1</u>: ﴿وَمَا يَنظُرُ هَٰٓؤُلَآءِ إِلَّا صَيۡحَةٗ وَٰحِدَةٗ مَّا لَهَا مِن فَوَاقٖ ١٥﴾ [ص:15].

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Bā'125

<u>تطبيق2</u>: ﴿ذَٰلِكَ جَزَآءُ أَعۡدَآءِ ٱللَّهِ ٱلنَّارُۖ لَهُمۡ فِيهَا دَارُ ٱلۡخُلۡدِ جَزَآءَۢ بِمَا كَانُواْ بِـَٔايَٰتِنَا يَجۡحَدُونَ ٢٨﴾ [فصلت:28]

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Bā'127

⓬باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين←خلف عن حمزة بن

distincts successifs → Narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī*
(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.
Khalaf d'après *Ḥamza Al-Kūfī* réalise (*glottalise*) les deux *hamza* en cas de liaison, comme dans
« *hā'ulā'i'illā*» du verset 15 de Sourate *Ṣād.*
Application:
Bā'128

حبيب (الهمزتان فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها.
قرأ خلف عن حمزة بن حبيب وصلا بتحقيق الهمزتين.
تطبيق: ﴿وَمَا يَنظُرُ هَٰٓؤُلَآءِ إِلَّا صَيۡحَةٗ وَٰحِدَةٗ مَّا لَهَا مِن فَوَاقٖ ١٥﴾ [ص:15].
عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب.
Bā'128

⓭ Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs → Narration coranique de *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī*
(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.
Khallād d'après *Ḥamza Al-Kūfī* réalise (glottalise) les deux *hamza* en cas de liaison, comme dans
« *hā'ulā' i'illā*» du verset 15 de Sourate *Ṣād.*
Application:
Bā'129

١٣ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين ← خلاد عن حمزة بن حبيب (الهمزتان فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها.
قرأ خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفى وصلا بتحقيق الهمزتين.
تطبيق: ﴿وَمَا يَنظُرُ هَٰٓؤُلَآءِ إِلَّا صَيۡحَةٗ وَٰحِدَةٗ مَّا لَهَا مِن فَوَاقٖ ١٥﴾ [ص:15].
مفتاح محمد السلطنى / خلاد عن حمزة .
Bā'129

⓮ Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs → Narration coranique de *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī*
(1-Les deux *hamza* concordantes dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza stables*, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.

Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī réalise (*glottalise*) les deux *hamza* en cas de liaison comme en cas d'arrêt, comme dans « *hā'ulā'i in* » du verset 31 de Sourate *Al-Baqara.*

Application:
Bā'143

2-Les deux *hamza* discordantes dans deux

١٤ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين ← أبو الحارث عن الكسائى (1ـ الهمزتان المتفقتان فى الحركة فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها، وتكونان مضمومتين أو مفتوحتين أو مكسورتين.
قرأ أبو الحارث عن الكسائى الكوفى بتحقيق الهمزتين وصلًا ووقفًا.
تطبيق: ﴿وَعَلَّمَ ءَادَمَ ٱلۡأَسۡمَآءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمۡ عَلَى ٱلۡمَلَٰٓئِكَةِ فَقَالَ أَنۢبِـُٔونِي بِأَسۡمَآءِ هَٰٓؤُلَآءِ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ٣١﴾ [البقرة:31].
عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .
Bā'143

mots distincts successifs sont les deux *hamza* deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.

Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī réalise (*glottalise*) les deux *hamza* , comme dans « *ǧazā'u 'a'dā'i* » du verset 28 de Sourate *Fūṣṣilat.*

Application:
Bā'159

2- الهمزتان المختلفتان فى الحركة فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها.
قرأ أبو الحارث عن الكسائى الكوفى بتحقيق الهمزتين وصلًا ووقفًا. تطبيق: ﴿ذَٰلِكَ جَزَآءُ أَعۡدَآءِ ٱللَّهِ ٱلنَّارُۖ لَهُمۡ فِيهَا دَارُ ٱلۡخُلۡدِۖ جَزَآءَۢ بِمَا كَانُواْ بِـَٔايَٰتِنَا يَجۡحَدُونَ ٢٨﴾ [فصلت:28]
عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .
Bā'159

15 Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs → Narration coranique de *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī*

(Les deux *hamza* concordantes dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.

Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī réalise (*glottalise*) les deux *hamza* en cas de liaison comme en cas d'arrêt, comme dans « *hā'ulā'i in* » du verset 31 de Sourate *Al-Baqara.*

Application:
Bā'144

١٥ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين ← الدورى عن الكسائى (1ـ الهمزتان المتفقتان فى الحركة فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها، وتكونان مضمومتين أو مفتوحتين أو مكسورتين.
قرأ الدورى عن الكسائى بتحقيق الهمزتين وصلًا ووقفًا.
تطبيق: ﴿وَعَلَّمَ ءَادَمَ ٱلۡأَسۡمَآءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمۡ عَلَى ٱلۡمَلَٰٓئِكَةِ فَقَالَ أَنۢبِـُٔونِي بِأَسۡمَآءِ هَٰٓؤُلَآءِ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ٣١﴾ [البقرة:31].
عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.
Bā'144

2- Les deux *hamza* discordantes dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.

Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī réalise (*glottalise*) les deux *hamza* , comme dans « *ǧazā'u 'a'dā'i* » du verset 28 de Sourate *Fūṣṣilat.*
Application:
Bā'160

2ـ الهمزتان المختلفتان فى الحركة فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها.
قرأ الدورى عن الكسائى بتحقيق الهمزتين وصلًا ووقفًا.
تطبيق: ﴿ذَٰلِكَ جَزَآءُ أَعۡدَآءِ ٱللَّهِ ٱلنَّارُۖ لَهُمۡ فِيهَا دَارُ ٱلۡخُلۡدِۖ جَزَآءَۢ بِمَا كَانُواْ بِـَٔايَٰتِنَا يَجۡحَدُونَ ٢٨﴾ [فصلت:28]
عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.
Bā'160

⑯ Rubrique de deux *hamza* dans deux mots distincts successifs→*Ibn Wardān d'après Abī Ǧa'far*

🔊 *Explain314* / *Kh. Manssūr*

(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.
Si les deux *hamza* sont concordantes, *Abū Ǧa'far Al-Madanī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ǧammāz* et *Ibn-Wardān*, *déglottalise* la deuxième.
Si les deux *hamza* sont discordantes, *Abū Ǧa'far* lit selon cinq modes différents :
1-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /u/, il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *wāw*.
2-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /i/, il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *yā'*.

3-Si la première est vocalisée par /i/ et la deuxième par /a/, il substitue la deuxième *hamza* par un *yā'* vocalisée par /a/.

4-Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /a/, il substitue la deuxième *hamza* par un *wāw* vocalisée par /a/.
5-Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /i/ :il substitue la deuxième par un *wāw* vocalisé par /i/ ; ou il *déglottalise* la deuxième *hamza*.

Application:
🔊 *Bā'130*

⑰ Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs → *Ibn Ǧammāz d'après Abī Ǧa'far*

🔊 *Explain315* / *Kh. Manssūr*

(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et

١٦ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين ← ابن وردان عن أبى جعفر

🔊 *Explain314* / الشيخ يوسف منصور

(الهمزتان فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها.
إذا كانت الهمزتان متفقتين فى الحركة، يسهل أبو جعفر المدنى، ومعه راوياه ابن جماز وابن وردان، الهمزة الثانية.
وإن كانتا مختلفتين فى الحركة فللهمزة الثانية بالنسبة لأبى جعفر، ومعه راوياه، الحالات التى وردت عند نافع المدنى وابن كثير المكى وأبى عمرو البصرى، وهى:
1ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مضمومة، يسهل الهمزة الثانية بين الهمزة والواو.
2ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مكسورة، يسهل الهمزة الثانية بين الهمزة والياء.
3ـ إذا كانت الأولى مكسورة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية ياء مفتوحة.
4ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية واوا مفتوحة.
5ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مكسورة، فله وجهان: تسهيل الهمزة الثانية؛ أو إبدالها واوا وهو المقدم.

تطبيق: ﴿وَهُوَ ٱلَّذِى فِى ٱلسَّمَآءِ إِلَٰهٌ وَفِى ٱلْأَرْضِ إِلَٰهٌ وَهُوَ ٱلْحَكِيمُ ٱلْعَلِيمُ ۝٨٤﴾ [الزخرف:84]
مفتاح محمد السلطى/ ابن وردان عن أبى جعفر.
🔊 *Bā'130*

١٧ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين ← ابن جماز عن أبى جعفر

🔊 *Explain315* / الشيخ يوسف منصور

(الهمزتان فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها.

la deuxième au début du deuxième mot.
Si les deux *hamza* sont concordantes, *Abū Ǧa'far Al-Madanī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ǧammāz* et *Ibn-Wardān*, *déglottalise* la deuxième.
Si les deux *hamza* sont discordantes, *Abū Ǧa'far* lit selon cinq modes différents :
1-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /u/, il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *wāw*.
2-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /i/, il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *yā'*.
3-Si la première est vocalisée par /i/ et la deuxième par /a/, il substitue la deuxième *hamza* par un *yā'* vocalisée par /a/.
4-Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /a/, il substitue la deuxième *hamza* par un *wāw* vocalisée par /a/.
5-Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /i/ : il substitue la deuxième par un *wāw* vocalisé par /i/ ; ou il *dé-glottalise* la deuxième *hamza* .

Application:
Bā'131

⑱ Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs → *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī*
Explain316 / *Kh. Manssūr*

(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.
Si les deux *hamza* sont concordantes, *Ruways* *déglottalise* la deuxième *hamza* .
Si les deux *hamza* sont discordantes, *Ruways* lit selon cinq modes différents :
1-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /u/, il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *wāw*.
2-Si la première est vocalisée par /a/ et la deuxième par /i/, il *déglottalise* la deuxième

إذا كانت الهمزتان متفقتين فى الحركة، يسهل أبو جعفر المدنى، ومعه راوياه ابن جماز وابن وردان، الهمزة الثانية.
وإن كانتا مختلفتين فى الحركة فللهمزة الثانية بالنسبة لأبى جعفر، ومعه راوياه، الحالات التى وردت عند نافع المدنى وابن كثير المكى وأبى عمرو البصرى، وهى:
1ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مضمومة، يسهل الهمزة الثانية بين الهمزة والواو.
2ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مكسورة، يسهل الهمزة الثانية بين الهمزة والياء.
3ـ إذا كانت الأولى مكسورة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية ياء مفتوحة.
4ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية واوا مفتوحة.
5ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مكسورة، فله وجهان: تسهيل الهمزة الثانية؛ أو إبدالها واوا وهو المقدم.

تطبيق: ﴿وَهُوَ ٱلَّذِى فِى ٱلسَّمَآءِ إِلَٰهٌ وَفِى ٱلْأَرْضِ إِلَٰهٌ وَهُوَ ٱلْحَكِيمُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٨٤﴾﴾ [الزخرف:84]
مفتاح محمد السلطى / ابن جماز عن أبى جعفر.
Bā'131

⑱باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين ← رويس عن يعقوب الحضرمى
Explain316 / الشيخ يوسف منصور

(الهمزتان فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها.
إذا كانت الهمزتان متفقتين فى الحركة، يسهل رويس الهمزة الثانية.
وإن كانتا مختلفتين فى الحركة فلهما خمس حالات عند رويس، وهى:
1ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مضمومة، ولم يرد إلا فى قوله ﷻ :﴿جاء أمة﴾، يسهل الهمزة الثانية بين الهمزة والواو.

hamza entre la *hamza* et le *yā'*.
3-Si la première est vocalisée par /i/ et la deuxième par /a/, il substitue la deuxième *hamza* par un *yā'* vocalisée par /a/.
4-Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /a/, il substitue la deuxième *hamza* par un *wāw* vocalisée par /a/.
5-Si la première est vocalisée par /u/ et la deuxième par /i/ :il substitue la deuxième par un *wāw* vocalisé par /i/ ; ou il *déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le *yā'*.

Application:
Bā'132

⑲ Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs → Narration coranique de *Rawḥ* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*
Explain317 / *Kh. Manssūr*

(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot.

Si les deux *hamza* sont concordantes, *Rawḥ* les *glottalise* toutes les deux.

Si les deux *hamza* sont discordantes, *Rawḥ* les glottalise également.

Application:
Bā'133

⑳ Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs → Narration coranique de *Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī*
(Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées

2ـ إذا كانت الأولى مفتوحة والثانية مكسورة، يسهل الهمزة الثانية بين الهمزة والياء.
3ـ إذا كانت الأولى مكسورة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية ياء مفتوحة.
4ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مفتوحة، يبدل الهمزة الثانية واوا مفتوحة.
5ـ إذا كانت الأولى مضمومة والثانية مكسورة، فله وجهان: إبدال الهمزة الثانية واوا مكسورة وهو المقدم أداء؛ أو تسهيل الهمزة الثانية بين الهمزة والياء. تطبيق: ﴿وَهُوَ ٱلَّذِى فِى ٱلسَّمَآءِ إِلَٰهٌ وَفِى ٱلْأَرْضِ إِلَٰهٌ وَهُوَ ٱلْحَكِيمُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٨٤﴾ [الزخرف:84]
ياسر المزروعي / رويس عن يعقوب الحضرمي.
Bā'132

أما روْح عن يعقوب البصري فهو يحقق الهمزتين مثل حفص عن عاصم الكوفي.
⑲ باب الهمزتين في كلمتين متتابعتين← روْح عن يعقوب
Explain317 / الشيخ يوسف منصور
(الهمزتان في كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان في كلمتين بأن تكون الأولى في آخر الكلمة والثانية في أول الكلمة التي تليها. إذا كانت الهمزتان متفقتين في الحركة، يحقق روْح الهمزتين. وإن كانتا مختلفتين في الحركة فمذهب روْح هو على الدوام تحقيق الهمزتين.
تطبيق: ﴿وَهُوَ ٱلَّذِى فِى ٱلسَّمَآءِ إِلَٰهٌ وَفِى ٱلْأَرْضِ إِلَٰهٌ وَهُوَ ٱلْحَكِيمُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٨٤﴾ [الزخرف:84]
ياسر المزروعي / روْح عن يعقوب.
Bā'133

⑳ باب الهمزتين في كلمتين متتابعتين← إسحاق الوراق عن خلف البزار (الهمزتان في كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان في كلمتين بأن تكون الأولى في

en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot. *Khalaf Al-Kūfī*, ainsi que ses deux coranonarratologues *Isāq* et *Idrīs*, réalise (glottalise) les deux *hamza* , comme dans « *hā'ulā'i'illā* » du verset 15 de Sourate « ṣād ».

Application:

Bā'134

21 Rubrique des deux *hamza* dans deux mots distincts successifs → Narration coranique de *Idris Al-Ḥaddād* d'après *Khalaf Al-Kūfī* (Les deux *hamza* dans deux mots distincts successifs sont deux *hamza* stables, accolées en cas de liaison, et situées dans deux mots distincts, la première à la fin du premier mot et la deuxième au début du deuxième mot. *Idris Al-Ḥaddād* d'après *Khalaf Al-Kūfī* réalise (glottalise) les deux *hamza* , comme dans « *hā'ulā' i' illā* » du verset 15 de Sourate « *ṣād* ».

Application:

Bā'135

Rubrique de l'interrogation double dans le Coran (Cette rubrique sera détaillée, selon les narrations coraniques organisées conventionnellement, dans les entrées numérotées qui suiveront)

1 Rubrique de l'interrogation double dans le Coran → Narration coranique de *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* (Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double : *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* interroge dans la première et affirme dans la deuxième dans neuf occurrences, et il affirme dans la première et interroge dans la deuxième dans deux occurrences.

Application :

Bā'161

2 Rubrique de l'interrogation double dans le Coran → Narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī*

آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها.

ومذهب خلف البزار، ومعه راوياه إدريس الحداد وإسحاق الوراق، هو تحقيق الهمزتين مثل حفص.

تطبيق: ﴿وَمَا يَنظُرُ هَٰٓؤُلَآءِ إِلَّا صَيۡحَةٗ وَٰحِدَةٗ مَّا لَهَا مِن فَوَاقٖ ١٥﴾ [ص:15].

مفتاح محمد السلطنى / إسحاق عن خلف.

Bā'134

٢١ باب الهمزتين فى كلمتين متتابعتين← إدريس عن خلف البزار (الهمزتان فى كلمتين متتابعتين هما همزتا القطع المتلاصقتان وصلا الواقعتان فى كلمتين بأن تكون الأولى فى آخر الكلمة والثانية فى أول الكلمة التى تليها.

قرأ إدريس الحداد عن خلف البزار الكوفى بتحقيق الهمزتين:

﴿وَمَا يَنظُرُ هَٰٓؤُلَآءِ إِلَّا صَيۡحَةٗ وَٰحِدَةٗ مَّا لَهَا مِن فَوَاقٖ ١٥﴾ [ص:15].

مفتاح محمد السلطنى / إدريس عن خلف.

Bā'135

باب الاستفهام المكرر فى القرآن (يتم تفصيل هذا الباب حسب الروايات مرتبة ترتيبا اصطلاحيا كما هو مبين فيما سيأتى من المداخل المرقمة)

١ باب الاستفهام المكرر فى القرآن← قالون عن نافع (وهو أحد عشر موضعا: استفهم فى الأولى وأخبر فى الثانية بالنسبة لتسع منها؛ وأخبر فى الأولى واستفهم فى الثانية بالنسبة لموضعين اثنين. تطبيق: ﴿وَإِن تَعۡجَبۡ فَعَجَبٞ قَوۡلُهُمۡ أَءِذَا كُنَّا تُرَٰبًا إِنَّا لَفِي خَلۡقٖ جَدِيدٍ ٥﴾ [الرعد: 5].

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .

Bā'161

٢ باب الاستفهام المكرر فى القرآن ← ورش عن نافع (وهو أحد عشر موضعا: استفهم فى الأولى وأخبر فى الثانية

بالنسبة لتسع منها؛ وأخبر فى الأولى واستفهم فى الثانية بالنسبة لموضعين اثنين؛ وهو على مذهبه فى الهمزتين من الكلمة الواحدة.)

(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double : *Warch* interroge dans la première et affirme dans la deuxième dans neuf occurrences, et il affirme dans la première et interroge dans la deuxième dans deux occurrences.
Warch reste en accord avec sa doctrine dans les deux *hamza* dans un seul mot.

تطبيق: ﴿وَإِن تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَءِذَا كُنَّا تُرَابًا إِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِرَبِّهِمْ وَأُوْلَٰٓئِكَ ٱلْأَغْلَٰلُ فِيٓ أَعْنَاقِهِمْ وَأُوْلَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلنَّارِ هُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ ۝﴾ [الرعد: 5].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Bā'162

Application :
Bā'162

❸ باب الاستفهام المكرر فى القرآن ← البزى عن ابن كثير

(وهو أحد عشر موضعا: استفهم فى الأولى واستفهم فى الثانية أيضا بالنسبة لعشر منها؛ وأخبر فى الأولى واستفهم فى الثانية بالنسبة لموضع واحد.)

❸ Rubrique de l'interrogation double dans le Coran → Narration coranique de *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī*
(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double :
Al-Bazzī interroge dans la première et interroge dans la deuxième dans dix occurrences, et il affirme dans la première et interroge dans la deuxième dans une seule occurrence.

تطبيق: ﴿وَإِن تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَءِذَا كُنَّا تُرَابًا أَءِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ ۝﴾ [الرعد: 5].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير.

Bā'163

Application :
Bā'163

❹ باب الاستفهام المكرر فى القرآن ← قنبل عن ابن كثير

(وهو أحد عشر موضعا: استفهم فى الأولى واستفهم فى الثانية أيضا بالنسبة لعشر منها؛ وأخبر فى الأولى واستفهم فى الثانية بالنسبة لموضع واحد.)

❹ Rubrique de l'interrogation double dans le Coran → Narration coranique de *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī*

(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double : *Qunbul* interroge dans la première et interroge dans la deuxième dans dix occurrences, et il affirme dans la première et interroge dans la deuxième dans une seule occurrence.

تطبيق: ﴿وَإِن تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَءِذَا كُنَّا تُرَابًا أَءِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ ۝﴾ [الرعد: 5].

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.

Bā'164

Application:
Bā'164

❺ باب الاستفهام المكرر فى القرآن ← الدورى عن أبى عمرو

(وهو أحد عشر موضعا: استفهم فى الأولى واستفهم فى الثانية أيضا فى جميع المواضع.)

❺ Rubrique de l'interrogation double dans le Coran → Narration coranique de *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī*
(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double : *Ad-Dawrī* interroge

dans la première et la deuxième dans toutes les onze occurrences.

<u>Application</u>:
🔊 *Bā'165*

❻ Rubrique de l'interrogation double dans le Coran → Narration coranique de *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī*
(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double : *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* interroge dans la première et la deuxième dans toutes les onze occurrences.

<u>Application</u>:
🔊 *Bā'166*

❼ Rubrique de l'interrogation double dans le Coran → Narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī*
(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double :
Hichām affirme dans la première et interroge dans la deuxième dans neuf occurrences, et il interroge dans la première et affirme dans la deuxième dans deux occurrences.
<u>Application</u> :
🔊 *Bā'167*

❽ Rubrique de l'interrogation double dans le Coran → Narration coranique de *Ibn Thakwān* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī*
(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double : *Ibn Thakwān* affirme dans la première et interroge dans la deuxième dans neuf occurrences, et il interroge dans la première et affirme dans la deuxième dans deux occurrences.
<u>Application</u> :
🔊 *Bā'168*

❾ Rubrique de l'interrogation double dans le Coran → Narration coranique de *Chu'ba*

<u>تطبيق</u>: ﴿وَإِن تَعۡجَبۡ فَعَجَبٞ قَوۡلُهُمۡ أَ۟ءِذَا كُنَّا تُرَٰبًا أَ۟ءِنَّا لَفِي خَلۡقٖ جَدِيدٍ ۝٥﴾ [الرعد: 5].
محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبي عمرو.
🔊 *Bā'165*

❻باب الاستفهام المكرر فى القرآن ← السوسى عن أبي عمرو (وهو أحد عشر موضعا: استفهم فى الأولى واستفهم فى الثانية أيضا فى جميع المواضع.) <u>تطبيق</u>: ﴿وَإِن تَعۡجَبۡ فَعَجَبٞ قَوۡلُهُمۡ أَ۟ءِذَا كُنَّا تُرَٰبًا أَ۟ءِنَّا لَفِي خَلۡقٖ جَدِيدٍ ۝٥﴾ [الرعد: 5].
عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبي عمرو .
🔊 *Bā'166*

❼باب الاستفهام المكرر فى القرآن ← هشام عن ابن عامر (وهو أحد عشر موضعا: أخبر فى الأولى واستفهم فى الثانية بالنسبة لتسع منها؛ واستفهم فى الأولى وأخبر فى الثانية بالنسبة لموضعين اثنين. <u>تطبيق</u>: ﴿وَإِن تَعۡجَبۡ فَعَجَبٞ قَوۡلُهُمۡ إِذَا كُنَّا تُرَٰبًا أَءِنَّا لَفِي خَلۡقٖ جَدِيدٍ ۝٥﴾ [الرعد: 5].
مفتاح محمد السلطنى / هشام عن ابن عامر .
🔊 *Bā'167*

❽باب الاستفهام المكرر فى القرآن ← ابن ذكوان عن ابن عامر (وهو أحد عشر موضعا: أخبر فى الأولى واستفهم فى الثانية بالنسبة لتسع منها؛ واستفهم فى الأولى وأخبر فى الثانية بالنسبة لموضعين اثنين. <u>تطبيق</u>:
﴿وَإِن تَعۡجَبۡ فَعَجَبٞ قَوۡلُهُمۡ إِذَا كُنَّا تُرَٰبًا أَءِنَّا لَفِي خَلۡقٖ جَدِيدٍ ۝٥﴾ [الرعد: 5].
مفتاح محمد السلطنى / ابن ذكوان عن ابن عامر.
🔊 *Bā'168*

❾باب الاستفهام المكرر فى القرآن← شعبة عن عاصم

(وهو أحد عشر موضعا: استفهم فى الأولى واستفهم فى الثانية أيضا بالنسبة لها جميعا.) تطبيق: ﴿وَإِن تَعۡجَبۡ فَعَجَبٞ قَوۡلُهُمۡ أَءِذَا كُنَّا تُرَٰبًا أَءِنَّا لَفِي خَلۡقٖ جَدِيدٍۗ أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِرَبِّهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ ٱلۡأَغۡلَٰلُ فِيٓ أَعۡنَاقِهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ أَصۡحَٰبُ ٱلنَّارِۖ هُمۡ فِيهَا خَٰلِدُونَ ٥﴾ [الرعد: 5].

عبدالرشيد صوفى / شعبة عن عاصم.

Bā’169

d’après ʿĀsim Al-Kūfī
(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l’interrogation double :
Chu’ba interroge dans la première et interroge dans la deuxième dans toutes ces occurrences.

<u>Application</u>:
Bā’169

⑩ باب الاستفهام المكرر فى القرآن ← حفص عن عاصم

(وهو أحد عشر موضعا: استفهم فى عشر منها فى الأولى وفى الثانية ؛ وأخبر فى الأولى واستفهم فى الثانية بالنسبة لموضع واحد.)

تطبيق: ﴿وَإِن تَعۡجَبۡ فَعَجَبٞ قَوۡلُهُمۡ أَءِذَا كُنَّا تُرَٰبًا أَءِنَّا لَفِي خَلۡقٖ جَدِيدٍۗ أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِرَبِّهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ ٱلۡأَغۡلَٰلُ فِيٓ أَعۡنَاقِهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ أَصۡحَٰبُ ٱلنَّارِۖ هُمۡ فِيهَا خَٰلِدُونَ ٥﴾ [الرعد: 5].

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Bā’170

⑩ Rubrique de l’interrogation double dans le Coran → Narration coranique de *Ḥafṣ d’après ʿĀsim Al-Kūfī*
(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l’interrogation double :
Ḥafṣ interroge dans la première et interroge dans la deuxième dans dix de ces occurrences. Dans l’occurrence qui reste, il affirme dans la première et interroge dans la deuxième.

<u>Application</u>:
Bā’170

⑪ باب الاستفهام المكرر فى القرآن ← خلف عن حمزة بن حبيب (وهو أحد عشر موضعا: استفهم فى الأولى واستفهم فى الثانية أيضا بالنسبة لكل تلك المواضع. تطبيق: ﴿وَإِن تَعۡجَبۡ فَعَجَبٞ قَوۡلُهُمۡ أَءِذَا كُنَّا تُرَٰبًا أَءِنَّا لَفِي خَلۡقٖ جَدِيدٍۗ أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِرَبِّهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ ٱلۡأَغۡلَٰلُ فِيٓ أَعۡنَاقِهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ أَصۡحَٰبُ ٱلنَّارِۖ هُمۡ فِيهَا خَٰلِدُونَ ٥﴾ [الرعد: 5].

عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب.

Bā’171

⑪ Rubrique de l’interrogation double dans le Coran → Narration coranique de *Khalaf* d’après *Ḥamza Al-Kūfī*

(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l’interrogation double :

Khalaf interroge dans la première et interroge dans la deuxième dans toutes ces occurrences.

<u>Application</u>:
Bā’171

⓬ Rubrique de l'interrogation double dans le Coran →Universaux de la narration coranique de *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī*
(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double :

Khallād interroge dans la première et interroge dans la deuxième dans toutes ces occurrences.

⓬باب الاستفهام المكرر فى القرآن ← خلاد عن حمزة بن حبيب (وهو أحد عشر موضعا: استفهم فى الأولى واستفهم فى الثانية أيضا بالنسبة لكل تلك المواضع.

تطبيق: ﴿وَإِن تَعۡجَبۡ فَعَجَبٞ قَوۡلُهُمۡ أَءِذَا كُنَّا تُرَٰبًا أَءِنَّا لَفِي خَلۡقٖ جَدِيدٍۗ أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِرَبِّهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ ٱلۡأَغۡلَٰلُ فِيٓ أَعۡنَاقِهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ أَصۡحَٰبُ ٱلنَّارِۖ هُمۡ فِيهَا خَٰلِدُونَ ٥﴾ [الرعد: 5].

مفتاح محمد السلطى / خلاد عن حمزة.

Application:
Bā'172

⓭ Rubrique de l'interrogation double dans le Coran → Narration coranique de *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī*

(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double :

Abī Al-Ḥārith affirme dans la première et interroge dans la deuxième dans dix occurrences, et il interrroge dans la première et dans la deuxième dans une seule occurrence

(*Voir l'application ci-dessous*).

⓭باب الاستفهام المكرر فى القرآن ← أبو الحارث عن الكسائى (وهو أحد عشر موضعا: استفهم فى الأولى وأخبر فى الثانية أيضا بالنسبة لعشر منها؛ واستفهم فى الأولى واستفهم فى الثانية أيضا بالنسبة لموضع واحد (أنظر المثال التطبيقى.)

تطبيق: ﴿وَلُوطًا إِذۡ قَالَ لِقَوۡمِهِۦٓ أَءِنَّكُمۡ لَتَأۡتُونَ ٱلۡفَٰحِشَةَ مَا سَبَقَكُم بِهَا مِنۡ أَحَدٖ مِّنَ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٢٨ أَئِنَّكُمۡ لَتَأۡتُونَ ٱلرِّجَالَ وَتَقۡطَعُونَ ٱلسَّبِيلَ وَتَأۡتُونَ فِي نَادِيكُمُ ٱلۡمُنكَرَۖ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوۡمِهِۦٓ إِلَّآ أَن قَالُواْ ٱئۡتِنَا بِعَذَابِ ٱللَّهِ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ٢٩﴾ [العنكبوت: 28 ـ 29].

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .

Application :
Bā'173

⓮ Rubrique de la l'interrogation double dans le Coran → Narration coranique de *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī*

(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double :
Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī affirme dans la première et interroge dans la deuxième dans dix occurrences, et il interrroge dans la première et dans la deuxième dans une seule occurrence

⓮باب الاستفهام المكرر فى القرآن ← الدورى عن الكسائى (وهو أحد عشر موضعا: استفهم فى الأولى وأخبر فى الثانية أيضا بالنسبة لعشر منها؛ واستفهم فى الأولى واستفهم فى الثانية أيضا بالنسبة لموضع واحد (أنظر المثال التطبيقى.)

تطبيق: ﴿وَلُوطًا إِذۡ قَالَ لِقَوۡمِهِۦٓ أَءِنَّكُمۡ لَتَأۡتُونَ ٱلۡفَٰحِشَةَ مَا سَبَقَكُم بِهَا مِنۡ أَحَدٖ مِّنَ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٢٨

أَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ ٱلرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ ٱلسَّبِيلَ وَتَأْتُونَ فِي نَادِيكُمُ ٱلْمُنكَرَ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِۦٓ إِلَّآ أَن قَالُوا۟ ٱئْتِنَا بِعَذَابِ ٱللَّهِ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ﴿٢٩﴾ [العنكبوت: 28ـ 29].

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.

Bā'174

⑮باب الاستفهام المكرر فى القرآن ← ابن وردان عن أبي جعفر

Explain318 / الشيخ يوسف منصور

(وهو أحد عشر موضعا: أخبر فى الأولى واستفهم فى الثانية أيضا بالنسبة لتسع منها؛ واستفهم فى الأولى وأخبر فى الثانية بالنسبة لموضعين اثنين (أنظر المثال التطبيقى.)

تطبيق: ﴿وَقَالُوٓا۟ إِذَا كُنَّا عِظَٰمًا وَرُفَٰتًا أَ•ءِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٤٩﴾﴾ [الإسراء: 49].

مفتاح محمد السلطنى / ابن وردان عن أبي جعفر.

Bā'175

⑯باب الاستفهام المكرر فى القرآن ← ابن جماز عن أبي جعفر

Explain319 / الشيخ يوسف منصور

(وهو أحد عشر موضعا: أخبر فى الأولى واستفهم فى الثانية أيضا بالنسبة لتسع منها؛ واستفهم فى الأولى وأخبر فى الثانية بالنسبة لموضعين اثنين (أنظر المثال التطبيقى.)

تطبيق: ﴿وَقَالُوٓا۟ إِذَا كُنَّا عِظَٰمًا وَرُفَٰتًا أَ•ءِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٤٩﴾﴾ [الإسراء: 49].

مفتاح محمد السلطنى / ابن جماز عن أبي جعفر.

Bā'176

⑰باب الاستفهام المكرر فى القرآن←رويس عن يعقوب

(*Voir l'application ci-dessous*).

Application :
Bā'174

⑮ Rubrique de l'interrogation double dans le Coran → Narration coranique de *Ibn Wardān d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī*
Explain318 / *Kh. Manssūr*

(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double : *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* interroge dans la première et affirme dans la deuxième dans neuf occurrences, et il interrroge dans la première et affirme dans la deuxième dans deux occurrences
(*Voir l'application ci-dessous*).

Application :
Bā'175

⑯ Rubrique de l'interrogation double dans le Coran → Narration coranique de *Ibn Ǧammāz d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī*
Explain319 / *Kh. Manssūr*

(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double : *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* interroge dans la première et affirme dans la deuxième dans neuf occurrences, et il interrroge dans la première et affirme dans la deuxième dans deux occurrences

(*Voir l'application ci-dessous*).

Application :
Bā'176

⑰ Rubrique de l'interrogation double dans le

Coran ⟶ Narration coranique de *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*
🔊 Explain320 / *Kh. Manssūr*

(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double : *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* affirme dans la première et interroge dans la deuxième dans neuf occurrences, et il affirme dans la première et interrroge dans la deuxième dans deux occurrences
(Voir l'application ci-dessous).
Application :

🔊 *Bā'177*

⑱ Rubrique de l'interrogation double dans le Coran ⟶ Narration coranique de *Rawḥ* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*
🔊 Explain321 / *Kh. Manssūr*

(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double : *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* affirme dans la première et interroge dans la deuxième dans neuf occurrences, et il affirme dans la première et interrroge dans la deuxième dans deux occurrences
(*Voir l'application ci-dessous*).
Application :
🔊 *Bā'178*

⑲ Rubrique de l'interrogation double dans le Coran ⟶ Narration coranique de *Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī*
(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double : *Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī* interroge dans la première et la deuxième dans toutes ces occurrences
(*Voir l'application ci-dessous*).
Application :
🔊 *Bā'179*

⑳ Rubrique de l'interrogation double dans le Coran ⟶ Narration coranique de *Idris Al-Haddād*
(Dans le Saint Coran, il y a onze occurrences de l'interrogation double : *Isāq Al-Warrāq*

الحضرمى
🔊 Explain320 / الشيخ يوسف منصور
(وهو أحد عشر موضعا: استفهم فى الأولى وأخبر فى الثانية أيضا بالنسبة لتسع منها؛ وأخبر فى الأولى واستفهم فى الثانية بالنسبة لموضعين اثنين (أنظر المثال التطبيقى.)
تطبيق: ﴿وَقَالُوٓاْ أَءِذَا كُنَّا عِظَٰمًا وَرُفَٰتًا إِنَّا لَمَبۡعُوثُونَ خَلۡقًا جَدِيدًا ٤٩﴾
[الإسراء: 49].
ياسر المزروعى / رويس عن يعقوب.
🔊 *Bā'177*

١٨ باب الاستفهام المكرر فى القرآن ← روْح عن يعقوب
🔊 Explain321 / الشيخ يوسف منصور
(وهو أحد عشر موضعا: استفهم فى الأولى وأخبر فى الثانية أيضا بالنسبة لتسع منها؛ وأخبر فى الأولى واستفهم فى الثانية بالنسبة لموضعين اثنين (أنظر المثال التطبيقى.)
تطبيق: ﴿وَقَالُوٓاْ أَءِذَا كُنَّا عِظَٰمًا وَرُفَٰتًا إِنَّا لَمَبۡعُوثُونَ خَلۡقًا جَدِيدًا ٤٩﴾ [الإسراء: 49].
ياسر المزروعى / روْح عن يعقوب.
🔊 *Bā'178*

١٩ باب الاستفهام المكرر فى القرآن ← إسحاق الوراق عن خلف البزار (وهو أحد عشر موضعا: استفهم فيها جميعا فى الأولى وفى الثانية. (أنظر المثال التطبيقى) :
﴿وَقَالُوٓاْ أَءِذَا كُنَّا عِظَٰمًا وَرُفَٰتًا أَءِذَا لَمَبۡعُوثُونَ خَلۡقًا جَدِيدًا ٤٩﴾ [الإسراء: 49].
مفتاح محمد السلطنى / إسحاق عن خلف .
🔊 *Bā'179*

٢٠ باب الاستفهام المكرر فى القرآن ← إدريس عن خلف البزار (وهو أحد عشر موضعا: استفهم فيها جميعا فى الأولى وفى الثانية. (أنظر المثال التطبيقى.)

d'après *Khalaf Al-Kūfī* interroge dans la première et la deuxième dans toutes ces occurrences
(*Voir l'application ci-dessous*).
Application :
Bā'180

❹ Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés (Cette rubrique sera détaillée, selon les narrations coraniques organisées conventionnellement, dans les entrées numérotées qui suiveront)

1 Universaux de la narration coranique de *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés
(Deux cas sont envisagés :
1-Vocalisation par /i/ de la consonne avocalisée (le *nūn* dans l'exemple d'application) si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/.
2-Vocalisation /u/ si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /u/ .

Application :
Bā'181

2 Universaux de la narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés
(Deux cas sont envisagés :

1-Vocalisation par /i/ de la consonne avocalisée (le *nūn* dans l'exemple d'application) si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/.
2-Vocalisation /u/ si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /u/.

Application :
Bā'181Bis

3 Universaux de la narration coranique de *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* →

تطبيق: ﴿وَقَالُوٓاْ أَءِذَا كُنَّا عِظَٰمٗا وَرُفَٰتًا أَءِنَّا لَمَبۡعُوثُونَ خَلۡقٗا جَدِيدٗا ﴿٤٩﴾﴾ [الإسراء: 49].

مفتاح محمد السلطني / إدريس عن خلف.

Bā'180

❹ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من التقاء الساكنين (يتم تفصيل هذا الباب حسب الروايات مرتبة ترتيبا اصطلاحيا كما هو مبين فيما سيأتي من المداخل المرقمة)

❶ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من التقاء الساكنين ← قالون عن نافع (هناك حالتان:
1ـ حرك الحرف الساكن (النون في المثال التطبيقي) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة ابتداءً.
2ـ حرك الحرف الساكن بالضم إذا كانت همزة الوصل مضمومة ابتداءً.

﴿وَٱنطَلَقَ ٱلۡمَلَأُ مِنۡهُمۡ أَنِ ٱمۡشُواْ وَٱصۡبِرُواْ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمۡۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيۡءٞ يُرَادُ ﴿٥﴾﴾ [ص: 5]

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .

Bā'181

❷ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من التقاء الساكنين ← ورش عن نافع (هناك حالتان:
1ـ حرك الحرف الساكن (النون في المثال التطبيقي) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة ابتداءً.
2ـ حرك الحرف الساكن بالضم إذا كانت همزة الوصل مضمومة ابتداءً.

﴿وَانطَلَقَ اَلْمَلَأُ مِنْهُمُۥٓ أَنِ اِمْشُواْ وَاصْبِرُواْ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمُۥٓ إِنَّ هَٰذَا لَشَےْءٌ يُرَادُ ﴿٦﴾﴾ [ص: 6]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Bā'181Bis

❸ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من

التقاء الساكنين ← البزى عن ابن كثير (هناك حالتان:

1ـ حرك الحرف الساكن (النون فى المثال التطبيقى) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة ابتداءً.

2ـ حرك الحرف الساكن بالضم إذا كانت همزة الوصل مضمومة ابتداءً.

تطبيق: ﴿وَٱنطَلَقَ ٱلْمَلَأُ مِنْهُمْ أَنِ ٱمْشُوا۟ وَٱصْبِرُوا۟ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمْ ۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَىْءٌ يُرَادُ ۝٥﴾ [ص: 5]

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Bā'183

Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés (Deux cas sont envisagés :

1-Vocalisation par /i/ de la consonne avocalisée (le *nūn* dans l'exemple d'application) si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/.

2-Vocalisation /u/ si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /u/ .

Application :

Bā'183

٤ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين ← قنبل عن ابن كثير (هناك حالتان:

1ـ حرك الحرف الساكن (النون فى المثال التطبيقى) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة ابتداءً.

2ـ حرك الحرف الساكن بالضم إذا كانت همزة الوصل مضمومة ابتداءً.

تطبيق: ﴿وَٱنطَلَقَ ٱلْمَلَأُ مِنْهُمْ أَنِ ٱمْشُوا۟ وَٱصْبِرُوا۟ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمْ ۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَىْءٌ يُرَادُ ۝٥﴾ [ص: 5]

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.

Bā'184

4 Universaux de la narration coranique de *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés (Deux cas sont envisagés :

1-Vocalisation par /i/ de la consonne avocalisée (le *nūn* dans l'exemple d'application) si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/.

2-Vocalisation /u/ si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /u/ .

Application :

Bā'184

٥ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين ← الدورى عن أبى عمرو (حرك الدورى عن أبى عمرو البصرى الحرف الساكن بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مضمومة أومكسورة ابتداءً (مثل حفص). إلا أن له استثناءات، وهى مواضع قرأها بالضم نذكر منها الكلمتين ﴿قُلِ﴾ و ﴿أَوِ﴾ من الآية 109 من سورة الإسراء:

﴿قُلِ ٱدْعُوا۟ ٱللَّهَ أَوِ ٱدْعُوا۟ ٱلرَّحْمَٰنَ ۖ أَيًّا مَّا تَدْعُوا۟ فَلَهُ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ ۚ وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا وَٱبْتَغِ بَيْنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا ۝١٠٩﴾

[الإسراء: 109]

5 Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés (*Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a vocalisé par /i/ la consonne avocalisée si la *hamza* conjonctive (*hamza* de liaison) est vocalisée à la reprise par /a/ ou /u/ ou /i/.

Toutefois, il y a des contextes coraniques exceptionnels dans lesquels il a lu avec la vocalisation par /u/, dont nous citons un exemple des deux mots coraniques «*quli*» et «*'awi* » du verset 109 de sourate «*'Al-'Isrā* '».

Application :

🔊 *Bā'185*

❻ Universaux de la narration coranique de *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés (*As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a vocalisé par /i/ la consonne avocalisée si la *hamza* conjonctive (*hamza* de liaison) est vocalisée à la reprise par /a/ ou /u/ ou /i/.
Toutefois, il y a des contextes coraniques exceptionnels dans lesquels il a lu avec la vocalisation par /u/, dont nous citons un exemple des deux mots coraniques « *quli* » et « *'awi* » du verset 109 de sourate « *'Al-'Isrā '* ».

<u>*Application*</u> :
🔊 *Bā'186*

❼ Universaux de la narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés (Deux cas sont envisagés :

1-Vocalisation par /i/ de la consonne avocalisée (le *nūn* dans l'exemple d'application) si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/.

2-Vocalisation /u/ si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /u/ .

<u>*Application*</u> :
🔊 *Bā'187*

❽ Universaux de la narration coranique de *Ibn Thakwān* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī*→ Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés
(Deux cas sont envisagés :
1-Vocalisation par /i/ de la consonne

محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبي عمرو.
Bā'185 🔊

❻باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين← السوسى عن أبي عمرو (حرك السوسى عن أبي عمرو البصرى الحرف الساكن بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مضمومة أومكسورة ابتداءً (مثل حفص).
إلا أن له استثناءات، وهى مواضع قرأها بالضم نذكر منها الكلمتين ﴿قُلِ﴾ و ﴿أَوِ﴾ من الآية 109 من سورة الإسراء.

<u>تطبيق</u>: ﴿قُلِ ٱدۡعُواْ ٱللَّهَ أَوِ ٱدۡعُواْ ٱلرَّحۡمَٰنَۖ أَيّٗا مَّا تَدۡعُواْ فَلَهُ ٱلۡأَسۡمَآءُ ٱلۡحُسۡنَىٰۚ وَلَا تَجۡهَرۡ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتۡ بِهَا وَٱبۡتَغِ بَيۡنَ ذَٰلِكَ سَبِيلٗا ١١٠﴾ [الإسراء: 109]

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبي عمرو .
Bā'186 🔊

❼باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين ← هشام عن ابن عامر (هناك حالتان:
1ـ حرك الحرف الساكن (النون فى المثال التطبيقى) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة ابتداءً.
2ـ حرك الحرف الساكن بالضم إذا كانت همزة الوصل مضمومة ابتداء.

<u>تطبيق</u>: ﴿وَٱنطَلَقَ ٱلۡمَلَأُ مِنۡهُمۡ أَنِ ٱمۡشُواْ وَٱصۡبِرُواْ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمۡۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيۡءٞ يُرَادُ ٦﴾ [ص: 5]

مفتاح محمد السلطنى / هشام عن ابن عامر .
Bā'187 🔊

❽باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين ← ابن ذكوان عن ابن عامر (هناك حالتان:
1ـ حرك الحرف الساكن (النون فى المثال التطبيقى) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة ابتداءً.
2ـ حرك الحرف الساكن بالضم إذا كانت همزة الوصل

مضمومة ابتداء.

تطبيق: ﴿وَٱنطَلَقَ ٱلۡمَلَأُ مِنۡهُمۡ أَنِ ٱمۡشُواْ وَٱصۡبِرُواْ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمۡۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيۡءٞ يُرَادُ ۝٥﴾ [ص: 5]

مفتاح محمد السلطني / ابن ذكوان عن ابن عامر.

Bā'188

avocalisée (le *nūn* dans l'exemple d'application) si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/.

2-Vocalisation /u/ si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /u/.

Application :
Bā'188

٩ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين ← شعبة عن عاصم (حرك شعبة الحرف الساكن بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مضمومة أومكسورة ابتداءً (مثل حفص)، كما في﴿أَنِ ٱعۡبُدُواْ﴾ من سورة النحل. تطبيق: ﴿وَلَقَدۡ بَعَثۡنَا فِي كُلِّ أُمَّةٖ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَۖ فَمِنۡهُم مَّنۡ هَدَى ٱللَّهُ وَمِنۡهُم مَّنۡ حَقَّتۡ عَلَيۡهِ ٱلضَّلَٰلَةُۚ فَسِيرُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَٱنظُرُواْ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلۡمُكَذِّبِينَ ۝٣٦﴾ [النحل: 36]

عبدالرشيد صوفي / شعبة عن عاصم.

Bā'189

9 Universaux de la narration coranique de *Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés

(*Chu'ba* a vocalisé par /i/ la consonne avocalisée si la *hamza* conjonctive (*hamza* de liaison) est vocalisée à la reprise par /a/ ou /u/ ou /i/, comme dans *«'ani 'u'budū»* de sourate *«'An-Naḥl»*

Application :
Bā'189

١٠ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين ← حفص عن عاصم (حرك حفص الحرف الساكن بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مضمومة أومكسورة ابتداءً (مثل شعبة)، كما في﴿أَنِ ٱعۡبُدُواْ﴾ من سورة النحل. تطبيق: ﴿وَلَقَدۡ بَعَثۡنَا فِي كُلِّ أُمَّةٖ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَۖ فَمِنۡهُم مَّنۡ هَدَى ٱللَّهُ وَمِنۡهُم مَّنۡ حَقَّتۡ عَلَيۡهِ ٱلضَّلَٰلَةُۚ فَسِيرُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَٱنظُرُواْ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلۡمُكَذِّبِينَ ۝٣٦﴾ [النحل: 36]

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .

Bā'190

10 Universaux de la narration coranique de *Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés

(*Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* (comme son collègue *Chu'ba*) a vocalisé par /i/ la consonne avocalisée si la *hamza* conjonctive (*hamza* de liaison) est vocalisée à la reprise par /a/ ou /u/ ou /i/, comme dans *«'ani 'u'budū»* de sourate *« 'An-Naḥl»*

Application :
Bā'190

⓫ Universaux de la narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés

(*Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* (comme son collègue *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī*) a vocalisé par /i/ la consonne avocalisée si la *hamza* conjonctive (*hamza* de liaison) est vocalisée à la reprise par /a/ ou /u/ ou /i/, comme dans *«'ani 'u'budū»* de sourate *« 'An-Naḥl»*

Application :
Bā'191

⓬ Universaux de la narration coranique de *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés

(*Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* (comme son collègue *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī*) a vocalisé par /i/ la consonne avocalisée si la *hamza* conjonctive (*hamza* de liaison) est vocalisée à la reprise par /a/ ou /u/ ou /i/, comme dans *«'ani 'u'budū»* de sourate *« 'An-Naḥl»*

Application :
Bā'192

⓭ Universaux de la narration coranique de *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés (Deux cas sont envisagés :
1-Vocalisation par /i/ de la consonne avocalisée (le *nūn* dans l'exemple d'application) si la *hamza* conjonctive est

⑪باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين ← خلف عن حمزة بن حبيب (حرك خلف عن حمزة (مثل خلاد عن حمزة) الحرف الساكن بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مضمومة أومكسورة ابتداءً ، كما فى ﴿أَنِ ٱعْبُدُواْ﴾ من سورة النحل.

تطبيق: ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِى كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ ٱعْبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجْتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَ فَمِنْهُم مَّنْ هَدَى ٱللَّهُ وَمِنْهُم مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ ٱلضَّلَٰلَةُ فَسِيرُواْ فِى ٱلْأَرْضِ فَٱنظُرُواْ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلْمُكَذِّبِينَ ٣٦﴾ [النحل: 36]

عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب.
Bā'191

⑫باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعًا من التقاء الساكنين ← خلاد عن حمزة بن حبيب (حرك خلاد عن حمزة (مثل خلف عن حمزة) الحرف الساكن بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مضمومة أومكسورة ابتداءً ، كما فى ﴿أَنِ ٱعْبُدُواْ﴾ من سورة النحل.

تطبيق: ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِى كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ ٱعْبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجْتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَ فَمِنْهُم مَّنْ هَدَى ٱللَّهُ وَمِنْهُم مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ ٱلضَّلَٰلَةُ فَسِيرُواْ فِى ٱلْأَرْضِ فَٱنظُرُواْ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلْمُكَذِّبِينَ ٣٦﴾ [النحل: 36]

مفتاح محمد السلطنى / خلاد عن حمزة.
Bā'192

⑬باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من التقاء الساكنين← أبو الحارث عن الكسائى (هناك حالتان:
1ـ حرك الحرف الساكن (النون فى المثال التطبيقى) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة ابتداءً.
2ـ حرك الحرف الساكن بالضم إذا كانت همزة الوصل مضمومة ابتداءً.

vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/.
2-Vocalisation /u/ si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /u/ .

Application :
🔊 *Bā’193*

⓮ Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī d’après Al-Kisā’ī Al-Kūfī*→ Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés (Deux cas sont envisagés :
1-*Vocalisation* par /i/ de la consonne avocalisée (le *nūn* dans l’exemple d’application) si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/.
2-*Vocalisation* /u/ si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /u/ .

Application :
🔊 *Bā’194*

⓯ Universaux de la narration coranique de *Ibn Wardān d’après Abī Ǧa’far Al-Madanī*→ Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés (Deux cas sont envisagés :
1-Vocalisation par /i/ de la consonne avocalisée (le *nūn* dans l’exemple d’application) si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/.

Application :
🔊 *Bā’195*

2-Vocalisation /u/ si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /u/ .

⓰ Universaux de la narration coranique de *Ibn Ǧammāz d’après Abī Ǧa’far Al-Madanī*→ Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés

تطبيق: ﴿وَٱنطَلَقَ ٱلۡمَلَأُ مِنۡهُمۡ أَنِ ٱمۡشُواْ وَٱصۡبِرُواْ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمۡۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيۡءٞ يُرَادُ ۝٦﴾ [ص: 6]

عبدالرشيد صوفي / أبو الحارث عن الكسائي .

🔊 *Bā’193*

⓮ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من التقاء الساكنين ← الدورى عن الكسائى (هناك حالتان:

1ـ حرك الحرف الساكن (النون فى المثال التطبيقى) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة ابتداءً.

2ـ حرك الحرف الساكن بالضم إذا كانت همزة الوصل مضمومة ابتداءً.

تطبيق: ﴿وَٱنطَلَقَ ٱلۡمَلَأُ مِنۡهُمۡ أَنِ ٱمۡشُواْ وَٱصۡبِرُواْ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمۡۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيۡءٞ يُرَادُ ۝٦﴾ [ص: 6]

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.

🔊 *Bā’194*

⓯ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من التقاء الساكنين ← ابن وردان عن أبى جعفر (هناك حالتان:

1ـ حرك الحرف الساكن (النون فى المثال التطبيقى) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة ابتداءً: ﴿وَٱنطَلَقَ ٱلۡمَلَأُ مِنۡهُمُ أَنِ ٱمۡشُواْ وَٱصۡبِرُواْ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمُۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيۡءٞ يُرَادُ ۝٦﴾ [ص: 5]

مفتاح محمد السلطنى / ابن وردان عن أبى جعفر.

🔊 *Bā’195*

2ـ حرك الحرف الساكن بالضم إذا كانت همزة الوصل مضمومة ابتداءً

⓰ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من التقاء الساكنين ← ابن جماز عن أبى جعفر (هناك حالتان:

1ـ حرك الحرف الساكن (النون فى المثال التطبيقى) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة ابتداءً: ﴿وَٱنطَلَقَ

ٱلْمَلَأُ مِنْهُمْ أَنِ ٱمْشُواْ وَٱصْبِرُواْ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمْۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ ۝٥﴾ [ص: 5]

مفتاح محمد السلطنى / ابن جماز عن أبي جعفر.

Bā'196

2ـ حرك الحرف الساكن بالضم إذا كانت همزة الوصل مضمومة ابتداءً.

(Deux cas sont envisagés :
1-Vocalisation par /i/ de la consonne avocalisée (le *nūn* dans l'exemple d'application) si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/.
Application :
Bā'196

2-Vocalisation /u/ si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /u/.

⑰ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من التقاء الساكنين← رويس عن يعقوب الحضرمى (حرك الحرف الساكن (النون فى المثال التطبيقى) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة ابتداءً.

تطبيق: ﴿وَٱنطَلَقَ ٱلْمَلَأُ مِنْهُمْ أَنِ ٱمْشُواْ وَٱصْبِرُواْ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمْۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ ۝٥﴾ [ص: 5]

ياسر المزروعى / رويس عن يعقوب الحضرمى.

Bā'197

⑰ Universaux de la narration coranique de *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*→ Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés
(Vocalisation par /i/ de la consonne avocalisée (le *nūn* dans l'exemple d'application) si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/ ou/u/.

Application :
Bā'197

باستثناء كلمة ﴿أو﴾ قرأها بالضم: ﴿قُلِ ٱدْعُواْ ٱللَّهَ أَوِ ٱدْعُواْ ٱلرَّحْمَٰنَۖ أَيًّا مَّا تَدْعُواْ فَلَهُ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰۚ وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا وَٱبْتَغِ بَيْنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا ۝١٠٩﴾ [الإسراء: 109]

ياسر المزروعى / رويس عن يعقوب.

Bā'198

Mais, le mot coranique cité dans l'article arabe fait exception :

Application :
Bā'198

⑱ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من التقاء الساكنين← روْح عن يعقوب (حرك الحرف الساكن (النون فى المثال التطبيقى) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة ابتداءً.

تطبيق: ﴿وَٱنطَلَقَ ٱلْمَلَأُ مِنْهُمْ أَنِ ٱمْشُواْ وَٱصْبِرُواْ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمْۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ ۝٥﴾ [ص: 5]

ياسر المزروعى / رواية روْح عن يعقوب.

Bā'199

⑱ Universaux de la narration coranique de *Rawḥ* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés

(Vocalisation par /i/ de la consonne avocalisée (le *nūn* dans l'exemple d'application) si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/ ou /u/.

Application :

باستثناء كلمة ﴿أو﴾ قرأها بالضم: ﴿قُلِ ٱدۡعُواْ ٱللَّهَ أَوُ ٱدۡعُواْ ٱلرَّحۡمَٰنَۖ أَيّٗا مَّا تَدۡعُواْ فَلَهُ ٱلۡأَسۡمَآءُ ٱلۡحُسۡنَىٰۚ وَلَا تَجۡهَرۡ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتۡ بِهَا وَٱبۡتَغِ بَيۡنَ ذَٰلِكَ سَبِيلٗا ١٠٩﴾ [الإسراء: 109]

ياسر المزروعى / روْح عن يعقوب.

Bā'199

Mais, le mot coranique cité dans l'article arabe fait exception :

Bā'200

Application :

Bā'200

⑲ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من التقاء الساكنين ← إسحاق عن خلف البزار (هناك حالتان:

1ـ حرك الحرف الساكن (النون فى المثال التطبيقى) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة ابتداءً.

2ـ حرك الحرف الساكن بالضم إذا كانت همزة الوصل مضمومة ابتداء.

تطبيق: ﴿وَٱنطَلَقَ ٱلۡمَلَأُ مِنۡهُمۡ أَنِ ٱمۡشُواْ وَٱصۡبِرُواْ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمۡۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيۡءٞ يُرَادُ ٦﴾ [ص: 6]

مفتاح محمد السلطنى / إسحاق عن خلف .

Bā'201

⑲ Universaux de la narration coranique de *Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés (Deux cas sont envisagés :
1-Vocalisation par /i/ de la consonne avocalisée (le *nūn* dans l'exemple d'application) si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/.
2-Vocalisation /u/ si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /u/ .

Application :

Bā'201

⑳ باب تحريك الحرف الساكن قبل همزة الوصل منعا من التقاء الساكنين ← إدريس عن خلف البزار (هناك حالتان:

1ـ حرك الحرف الساكن (النون فى المثال التطبيقى) بالكسر إذا كانت همزة الوصل مفتوحة أو مكسورة ابتداءً.

2ـ حرك الحرف الساكن بالضم إذا كانت همزة الوصل مضمومة ابتداء: ﴿وَٱنطَلَقَ ٱلۡمَلَأُ مِنۡهُمۡ أَنِ ٱمۡشُواْ وَٱصۡبِرُواْ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمۡۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيۡءٞ يُرَادُ ٦﴾ [ص: 6]

مفتاح محمد السلطنى / إدريس عن خلف.

Bā'202

⑳ Universaux de la narration coranique de *Idris Al-Ḥaddād* d'après *Khalaf Al-Kūfī* → Rubrique de vocalisation de consonne avocalisée avant la *hamza* conjonctive pour éviter la rencontre des deux avocalisés

(Deux cas sont envisagés :
1-Vocalisation par /i/ de la consonne avocalisée (le *nūn* dans l'exemple d'application) si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /a/ ou /i/.
2-Vocalisation /u/ si la *hamza* conjonctive est vocalisée à la reprise par /u/.
Application :

Bā'202

❶ باب نقل الهمز (النقل هو تحريك الحرف الساكن بحركة الهمزة التى بعده مع حذف الهمزة من اللفظ بعد نقل حركتها إلى الحرف الساكن الذى قبلها. ويتم تفصيل هذا الباب

❶ Rubrique du transfert de la voyelle de la *hamza* (Le transfert est la vocalisation d'une *consonne avocalique* par la voyelle de la *hamza* qui la devance avec élision de cette

hamza en transférant sa voyelle vers la consonne *avocalique* qui la précède. Cette rubrique sera détaillée, selon les narrations coraniques organisées conventionnellement, dans les entrées numérotées qui suiveront)

❶ Universaux de la narration coranique de *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique du transfert de la voyelle de la *hamza*
🔊 *Explain322* / *Kh. Manssūr*

(*Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* procède au transfert de la *hamza* dans trois contextes coraniques, dont nous citons l'expression « ' *ādan lūlā*» de Sourate «*An-Nağm* » :
La voyelle /u/ de la *hamza* est en effet transférée au *lām* qui précède ; et la nounation est géminée dans la *lām* vocalisé par /u/ en cas de liaison. En plus, la *wāw* est glottalisé par une *hamza* avocalisée.

<u>*Application*</u>:
🔊 *Bā'202Bis*

❷ *Warch* d'après *Nāfi'* → Rubrique du transfert de la voyelle de la *hamza* à une consonne *avocalisée*
🔊 *Explain323* / *Kh. Manssūr*

(*Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* vocalise toute consonne *avocalisée* par la voyelle de la *hamza* qui la suit, à condition que la consonne *avocalisée* se trouve à la fin du mot et la *hamza* au début du mot qui suit, comme dans l'expression « *man 'in* » du verset 75 de Sourate «*Ali- 'Imrān*» :

<u>*Application*</u>:
🔊 *Bā'182*

حسب الروايات مرتبة ترتيبا اصطلاحيا كما هو مبين فيما سيأتى من المداخل المرقمة)

❶ باب نقل الهمز ← قالون عن نافع
🔊 *Explain322* / الشيخ يوسف منصور

(قرأ قالون عن نافع المدنى بالنقل فى ثلاثة ألفاظ من القرآن الكريم نذكر منها ﴿ عَادًا ٱلْأُولَىٰ ﴾ من النجم، حيث قرأ بنقل ضمة الهمزة إلى اللام التى قبلها، وإدغام التنوين فى اللام المضمومة فى حالة الوصل وهمز الواو بهمزة ساكنة (**أنظر التطبيق**).

وإذا وقف على لفظ ﴿عَادًا﴾ فإن له ثلاثة أوجه فى الابتداء يمكن تحريها فى مراجع علم القراءات.

<u>تطبيق</u>: ﴿وَأَنَّهُۥ أَهْلَكَ عَادًا ٱلْأُولَىٰ ﴿٤٩﴾﴾ [النجم: 49]

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .
🔊 *Bā'202Bis*

❷ باب نقل الهمز ← ورش عن نافع
🔊 *Explain323* / الشيخ يوسف منصور

(لقد حرك ورش كل حرف ساكن صحيح بحركة الهمزة التى بعده بشرط أن يكون الحرف الساكن فى آخر الكلمة والهمزة فى أول الكلمة التى تليها سواء أكان الساكن حرفا صحيحا أم تنوينا (لأن التنوين ينطق نونا ساكنة لكن يرسم بشكل مختلف)، كما فى قوله ﷺ: ﴿وَمِنْ أَهْلِ ٱلْكِتَٰبِ مَنْ إِنْ تَأْمَنْهُ بِقِنطَارٍ يُؤَدِّهِۦٓ إِلَيْكَ وَمِنْهُم مَّنْ إِن تَأْمَنْهُ بِدِينَارٍ لَّا يُؤَدِّهِۦٓ إِلَيْكَ إِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِ قَآئِمًا ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُواْ لَيْسَ عَلَيْنَا فِى ٱلْأُمِّيِّـۧنَ سَبِيلٌ وَيَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ ٱلْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾﴾ [آل عمران:75]

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .
🔊 *Bā'182*

❸ Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* → Rubrique du transfert de la voyelle de la *hamza*

Explain324 / *Kh. Manssūr*

(*Abū ʻAmr Al-Baṣrī,* ainsi que ses deux *coranonarratologues Ad-Dawrī* et *As-Sūsī* , procède au transfert de la voyelle de la *hamza* dans l'expression «*ʻ ādan lūlā*» de Sourate «*An-Naǧm* » :
La voyelle /u/ de la *hamza* est en effet transférée au *lām* qui précède ; et la nounation est géminée dans la *lām* vocalisé par /u/ en cas de liaison.
Application:
Bā'182Bis

❹ Universaux de la narration coranique de *As-Sūsī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* → Rubrique du transfert de la voyelle de la *hamza*

Explain325 / *Kh. Manssūr*

(*Abū ʻAmr Al-Baṣrī,* ainsi que ses deux *coranonarratologues Ad-Dawrī* et *As-Sūsī* , procède au transfert de la voyelle de la *hamza* dans l'expression «*ʻ ādan lūlā*» de Sourate «*An-Naǧm* » :
La voyelle /u/ de la *hamza* est en effet transférée au *lām* qui précède ; et la nounation est géminée dans la *lām* vocalisé par /u/ en cas de liaison.
Application:
Bā'203Bis

❺ Universaux de la narration coranique de *Ibn Wardān d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī* → Rubrique du transfert de la voyelle de la *hamza*

(*Abū Ǧa'far Al-Madanī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ǧammāz* et *Ibn-Wardān*, procède à la vocalisation /i/ de la *hamza* et le transfert de sa voyelle au *nūn* qui la précède dans l'expression «*min'aǧli ḏālik*» de Sourate «*Al-Mā'ida*».

Ce transfert s'effectue en cas de liaison et

٣ باب نقل الهمز ← الدورى عن أبي عمرو

Explain324 / الشيخ يوسف منصور

(نقل أبو عمرو ، ومعه راوييه الدوري والسوسي، حركة همزة ﴿ٱلْأُولَىٰ﴾ إلى اللام قبلها وحذف الهمزة مع إدغام تنوين ﴿عَادًا﴾ في لام ﴿ٱلْأُولَىٰ﴾ (أنظر التطبيق).

وإذا وقف على لفظ ﴿عَادًا﴾ فإن له ثلاثة أوجه فى الابتداء يمكن تحريها فى مراجع علم القراءات.

تطبيق: ﴿وَأَنَّهُۥ أَهْلَكَ عَادَا ٱلُّولِى ۝٤٩﴾

[النجم: 49]

محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبي عمرو.

Bā'182Bis

٤ باب نقل الهمز ← السوسى عن أبي عمرو

Explain325 / الشيخ يوسف منصور

(نقل أبو عمرو ، ومعه راوييه الدوري والسوسي، حركة همزة ﴿ٱلْأُولَىٰ﴾ إلى اللام قبلها وحذف الهمزة مع إدغام تنوين ﴿عَادًا﴾ في لام ﴿ٱلْأُولَىٰ﴾ (أنظر التطبيق).

وإذا وقف على لفظ ﴿عَادًا﴾ فإن له ثلاثة أوجه فى الابتداء يمكن تحريها فى مراجع علم القراءات.

تطبيق: ﴿وَأَنَّهُۥ أَهْلَكَ عَادَا ٱلُّولِى ۝٤٩﴾

[النجم: 49]

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبي عمرو .

Bā'203Bis

٥ باب نقل الهمز ← ابن وردان عن أبي جعفر (قرأ أبو جعفر المدنى، ومعه راوياه ابن جماز وابن وردان، بكسر الهمزة ونقل حركتها إلى النون التى قبلها فى ﴿مِنْ أَجْلِ ذَٰلِكَ﴾ من سورة المائدة وذلك وصلا ووقفا. وقرأ بنقل حركة الهمزة إلى الدال مع إبدال تنوينه ألفا من ﴿ردءا﴾ من سورة القصص وذلك وصلا ووقفا.

وقرأ فى ﴿عادا الأولى﴾ بنقل حركة الهمزة إلى اللام قبلها

d’arrêt.
(…)

<u>Application</u>:
🔊 *Bā’203*

❻ Universaux de la narration coranique de *Ibn Ǧammāz d’après Abī Ǧa’far Al-Madanī* → Rubrique du transfert de la voyelle de la *hamza*

(*Abū Ǧa’far Al-Madanī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ǧammāz* et *Ibn-Wardān*, procède à la vocalisation /i/ de la *hamza* et le transfert de sa voyelle au *nūn* qui la précède dans l’expression «*min’aǧli ḏālik*» de Sourate «*Al-Mā’ida*».

Ce transfert s’effectue en cas de liaison et d’arrêt.
(…)

<u>Application</u>:
🔊 *Bā’204*

❼ *Ruways* d’après *Ya‘qūb*→ Transfert de la voyelle de la *hamza*
🔊 *Explain326* / *Kh. Manssūr*

(Le transfert est la vocalisation d’une *consonne avocalique* par la voyelle de la *hamza* qui la devance avec élision de cette *hamza* en transférant sa voyelle vers la consonne *avocalique* qui la précède.
Ya‘qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawḥ* et *Ruways*, procède au transfert de la *hamza* dans l’expression «*‘ādan lūlā*» de Sourate «*An-Naǧm* ».

وإدغام التنوين فى اللام وذلك فى حالة الوصل. <u>تطبيق</u>: ﴿مِن اِجۡلِ ذَٰلِكَ كَتَبۡنَا عَلَىٰ بَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ أَنَّهُۥ مَن قَتَلَ نَفۡسَۢا بِغَيۡرِ نَفۡسٍ أَوۡ فَسَادٖ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ ٱلنَّاسَ جَمِيعٗا (...)٣٤﴾ [المائدة:34]

مفتاح محمد السلطى/ ابن وردان عن أبى جعفر.
🔊 *Bā’203*

❻باب نقل الهمز ← رواية ابن جماز عن أبى جعفر (قرأ أبو جعفر المدنى، ومعه راوياه ابن جماز وابن وردان، بكسر الهمزة ونقل حركتها إلى النون التى قبلها فى ﴿مِنۡ أَجۡلِ ذَٰلِكَ﴾ من سورة المائدة وذلك وصلا ووقفا.

وقرأ بنقل حركة الهمزة إلى الدال مع إبدال تنوينه ألفا من ﴿ورداء﴾ من سورة القصص وذلك وصلا ووقفا. وقرأ فى ﴿عادا الأولى﴾ بنقل حركة الهمزة إلى اللام قبلها وإدغام التنوين فى اللام وذلك فى حالة الوصل. <u>تطبيق</u>: ﴿مِن اِجۡلِ ذَٰلِكَ كَتَبۡنَا عَلَىٰ بَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ أَنَّهُۥ مَن قَتَلَ نَفۡسَۢا بِغَيۡرِ نَفۡسٍ أَوۡ فَسَادٖ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ ٱلنَّاسَ جَمِيعٗا (...)٣٤﴾ [المائدة:34]

مفتاح محمد السلطى / ابن جماز عن أبى جعفر.
🔊 *Bā’204*

❼باب نقل الهمز ← رويس عن يعقوب
🔊 *Explain326* / الشيخ يوسف منصور

(النقل هو تحريك الحرف الساكن بحركة الهمزة التى بعده مع حذف الهمزة من اللفظ بعد نقل حركتها إلى الحرف الساكن الذى قبلها. وقد قرأ يعقوب الحضرمى البصرى، ومعه روح ورويس، بالنقل فى الألفاظ التالية: قرأ ﴿ عَادًا ٱلۡأُولَىٰ ﴾ من النجم بنقل ضمة الهمزة إلى اللام التى قبلها، وإدغام التنوين فى اللام المضمومة فى حالة الوصل.

وإذا وقف على لفظ ﴿عَادًا﴾ فإن له ثلاثة أوجه فى الابتداء:

La voyelle /u/ de la *hamza* est en effet transférée au *lām* qui précède ; et la nounation est géminée dans la *lām* vocalisé par /u/ en cas de liaison.
Dans le cas de l'arrêt sur le mot «*'ādan*» , la reprise est effectuée selon trois modalités différentes
(*Voir l'article arabe ci-contre*).

Ruways d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* rapporte le transfert de la voyelle de la *hamza* dans l'expression «*min'istabraq*» vers le *nūn*et l'élision de cette *hamza*.
*Application*1:
Bā'205

*Application*2:
Bā'206

8 Universaux de la narration coranique de *Rawḥ*d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* → Rubrique du transfert de la voyelle de la *hamza*
Explain327 / *Kh. Manssūr*

(Le transfert est la vocalisation d'une *consonne avocalique* par la voyelle de la *hamza* qui la devance avec élision de cette *hamza* en transférant sa voyelle vers la consonne *avocalique* qui la précède.
Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawḥ* et *Ruways*, procède au transfert de la *hamza* dans l'expression «*'ādan lūlā*» de Sourate «*An-Nağm* ». La voyelle /u/ de la *hamza* est en effet transférée au *lām* qui précède ; et la nounation est géminée dans la *lām* vocalisé par /u/ en cas de liaison.
Dans le cas de l'arrêt sur le mot «*'ādan*» , la reprise est effectuée selon trois modalités différentes
(*Voir l'article arabe ci-contre*).

1ـ الابتداء بهمزة وصل مفتوحة فلام ساكنة فهمزة مضمومة وهو المقدم.

2ـ الابتداء بهمزة وصل مفتوحة فلام مضمومة فواو ساكنة من غير همز.

3ـ الابتداء بلام مضمومة ثم واو مدية.

تطبيق 1: ﴿وَأَنَّهُۥٓ أَهۡلَكَ عَادًا ٱلۡأُولَىٰ ۝٤٩﴾ [النجم: 49]

ياسر المزروعي / رويس عن يعقوب.

Bā'205

تطبيق 2: وروى رويس عن يعقوب الحضرمي البصري ﴿من استبرق﴾ من الرحمان بنقل حركة الهمزة إلى النون وإسقاطها.

﴿مُتَّكِـِٔينَ عَلَىٰ فُرُشِۭ بَطَآئِنُهَا مِنۡ إِسۡتَبۡرَقٖۚ وَجَنَى ٱلۡجَنَّتَيۡنِ دَانٖ ۝٥٤﴾ [الرحمان:53]

ياسر المزروعي / رويس عن يعقوب.

Bā'206

٨ باب نقل الهمز← روْح عن يعقوب

Explain327 / الشيخ يوسف منصور

(النقل هو تحريك الحرف الساكن بحركة الهمزة التي بعده مع حذف الهمزة من اللفظ بعد نقل حركتها إلى الحرف الساكن الذي قبلها.

وقد قرأ يعقوب الحضرمي البصري، ومعه روح ورويس، بالنقل في الألفاظ التالية: قرأ ﴿عَادًا ٱلۡأُولَىٰ﴾ من النجم بنقل ضمة الهمزة إلى اللام التي قبلها، وإدغام التنوين في اللام المضمومة في حالة الوصل. وإذا وقف على لفظ ﴿عَادًا﴾ فإن له ثلاثة أوجه في الابتداء:

1ـ الابتداء بهمزة وصل مفتوحة فلام ساكنة فهمزة مضمومة وهو المقدم.

2ـ الابتداء بهمزة وصل مفتوحة فلام مضمومة فواو ساكنة من غير همز.

3ـ الابتداء بلام مضمومة ثم واو مدية.

تطبيق: ﴿وَأَنَّهُۥٓ أَهۡلَكَ عَادًا ٱلۡأُولَىٰ ۝٤٩﴾ [النجم: 49]

ياسر المزروعي / روْح عن يعقوب.

Bā'207

Application:

Bā'207

❾ باب نقل الهمز ← إسحاق عن خلف (نقل إسحاق الوراق عن خلف البزار الكوفي حركة الهمزة إلى السين مع إسقاط الهمزة في هذه الكلمات مطلقا، حيث يقرأ: ﴿وسل﴾ ، ﴿فسل﴾ ، ﴿وسلوا﴾، ﴿فسلوا﴾ ، ﴿فسلوهن﴾.

❾ Universaux de la narration coranique de *Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī* → Rubrique du transfert de la voyelle de la *hamza*

(*Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī* fait le transfert de la voyelle de la *hamza* vers le *sīn* avec élision de la *hamza* dans les mots suivants : *«wasal»*, *«fasal»* , *«wasalū»*, *«fasalū»* et *«fasalūhunna»*.
En effet, les mots d'origine sont : *«was'al»*, *«fas'al»* , *«was'alū»*, *«fas'alū»* et *«fas'alūhunna»*.

تطبيق: ﴿(...)وَإِذَا سَأَلۡتُمُوهُنَّ مَتَٰعًا فَسۡـَٔلُوهُنَّ مِن وَرَآءِ حِجَابٍۚ ذَٰلِكُمۡ أَطۡهَرُ لِقُلُوبِكُمۡ وَقُلُوبِهِنَّۚ (...) ۝٥٣﴾

[الأحزاب: 53]

مفتاح محمد السلطني / إسحاق عن خلف.

Bā'208

Application:

Bā'208

⬇ باب الفتح والإمالة (يتم تفصيل هذا الباب حسب الروايات مرتبة ترتيبا اصطلاحيا كما هو مبين فيما سيأتي من المداخل المرقمة)

⬇ Rubrique de vocalisation /a/ et inflexion vocalique (Cette rubrique sera détaillée, selon les narrations coraniques organisées conventionnellement, dans les entrées numérotées qui suiveront)

❶ باب الفتح والإمالة ← قالون عن نافع

Explain328 / الشيخ يوسف منصور

(أمال قالون إمالة كبرى في موقع واحد من القرآن، وهو الكلمة ﴿هار﴾ من الآية 110 من سورة التوبة؛ وأمال إمالة صغرى في كلمة واحدة ، وذلك بخلف عنه، وهي كلمة ﴿ٱلتَّوۡرَىٰةِ﴾ أين ما وجدت في القرآن.

❶ *Qālūn* d'après *Nāfi'* → Rubrique de vocalisation /a/ et inflexion vocalique

Explain328 / *Kh. Manssūr*

(*Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* a procédé à la grande inflexion vocalique dans une seule occurrence coranique, celle du mot « *hārin* » du verset 110 de sourate « *'At-Tawba*» ; il a procédé, par ailleurs, à la petite inflexion vocalique , à l'encontre de lui-même, dans le mot « *'At-Tawrāt*» quelles que soient ses occurrences dans le Saint Coran.

تطبيق: ﴿أَفَمَنۡ أَسَّسَ بُنۡيَٰنَهُۥ عَلَىٰ تَقۡوَىٰ مِنَ ٱللَّهِ وَرِضۡوَٰنٍ خَيۡرٌ أَم مَّنۡ أَسَّسَ بُنۡيَٰنَهُۥ عَلَىٰ شَفَا جُرُفٍ هارٍ فَٱنۡهَارَ بِهِۦ فِي نَارِ جَهَنَّمَۗ وَٱللَّهُ لَا يَهۡدِي ٱلۡقَوۡمَ ٱلظَّٰلِمِينَ ۝١١٠﴾ [التوبة: 110].

محمود خليل الحصري / قالون عن نافع .

Bā'209

Application :

Bā'209

❷❶ Universaux de la narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique de vocalisation /a/ et inflexion vocalique
🔊 *Explain329* / *Kh. Manssūr*

(*Warch* a procédé, ***à l'encontre de lui-même***, à la petite inflexion vocalique de tout *alif* originale extrême substitué réellement à un *yā'*, c'est-à-dire, son origine est un *yā'* et il est fléchi pour désigner cette origine.

Parmi les exemples de verbes fléchis par *Warch*, à l'encontre de lui-même, nous citons le verbe «*'istasqā*» du verset 60 de Sourate «*Al-Baqara*» :

<u>Application</u>:
🔊 *Bā'210*

Il existe d'autres contextes coraniques dans lesquels *Warch* fléchit, ***à l'encontre de lui-même***, dont nous citons :
-Les mots ayant pour schèmes : «*fa' lā*», «*fu' lā*» , «*fi'lā*», «*fa'ālā*» et «*fu'ālā*».
-Les mots interrogatifs, comme «*matā*» et «*'annā*» , et les mots : «*'asā*» et «*balā*»
-Tout ce qui transcrit avec un *yā'* dans le *Muṣḥaf* …

❷❷ Universaux de la narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique de vocalisation /a/ et *inflexion vocalique* (La vocalisation /a/ dans le cadre de l'inflexion vocalique est l'ouverture de la bouche lors de la prononciation d'une consonne vocalisée par /a/, et non le signe diacritique «*'alfatḥa*».

L'exemple de la vocalisation /a/ est la manière de prononciation du *alif* dans les mots suivants: «*tarḍā*», «*'annaṣārā* » et «*'alhudā*» du verset 120 de Sourate «*' Al-Baqara*» selon

٢ ١ باب الفتح والإمالة ← ورش عن نافع
🔊 *Explain329* / الشيخ يوسف منصور

(ـ أمال ورش **بخلف عنه** (أى له الإمالة وعدمها) كل ألف أصلية متطرفة منقلبة عن ياء تحقيقا، أى أصلها ياء فأميلت لتدل على ذلك الأصل، ويتعرف القارئ على هذه الياء فى الأسماء مثلا بتثنية الاسم.

ومثال الإمالة فى الفعل ﴿استسقى﴾ من قوله ﷻ:

﴿وَإِذِ إِسْتَسْقِيٰ مُوسِيٰ لِقَوْمِهِۦ فَقُلْنَا اَضْرِب بِّعَصَاكَ اَ۬لْحَجَرَۖ فَانفَجَرَتْ مِنْهُ إِثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْناٗۖ قَدْ عَلِمَ كُلُّ اُنَاسٖ مَّشْرَبَهُمْۖ كُلُواْ وَاشْرَبُواْ مِن رِّزْقِ اِ۬للَّهِۖ وَلَا تَعْثَوْاْ فِے اِ۬لَارْضِ مُفْسِدِينَۖ ۝٦٠﴾

[البقرة: 60].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .
🔊 *Bā'210*

وهناك سياقات أخرى أمال (قلل) فيها ورش بخلف عنه (أى له وجهان الإمالة والفتح) نذكر منها: ـ ما جاء على وزن فَعلى مثل ﴿الموتى﴾ وفُعلى مثل ﴿القربى﴾ وفِعلى مثل ﴿ذِكرى﴾ وفعالى مثل ﴿نصارى﴾ وفُعالى مثل ﴿كسالى﴾.

ـ أسماء الاستفهام مثل ﴿متى﴾ و﴿أنى﴾، وأيضا ﴿عسى﴾ و﴿بلى﴾.

ـ كل ما رسم بالياء فى المصحف الشريف...

٢ ٢ باب الفتح والإمالة ← ورش عن نافع (المراد بالفتح فى باب الإمالة هو فتح القارئ فمه بالحرف عند النطق به، وليس المقصود به حركة الفتحة. ومثال ذلك نطق الألف فى حفص عن عاصم فى الكلمات القرآنية ﴿ترضى﴾ و﴿النصارى﴾ و﴿الهدى﴾ من قوله ﷻ:﴿وَلَن تَرْضَىٰ عَنكَ اَ۬لْيَهُودُ وَلَا اَ۬لنَّصَٰرَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْۖ قُلْ إِنَّ هُدَى اَ۬للَّهِ هُوَ اَ۬لْهُدَىٰۖ وَلَئِنِ اِ۪تَّبَعْتَ أَهْوَآءَهُم بَعْدَ اَ۬لَّذِے

جَآءَكَ مِنَ ٱلْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ ٱللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١٢٠﴾ [البقرة: 120].

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم.

Bāʼ211

Ḥafṣ d'après *ʻĀṣim ʼAlkūfī* :

<u>Application</u>:

Bāʼ211

أما التقليل فيطلقون عليه: بين بين أو بين اللفظين أو الإمالة الصغرى، حيث يتم نطق الألف بين الألف والإمالة، أى بين الفتح والإمالة وهذا الذى اشتهر به ورش عن نافع المدنى.

ومثالها نطق الألف فى الكلمات السابقة من نفس الآية الكريمة ب ورش عن نافع : ﴿وَلَن تَرْضىٰ عَنكَ ٱلْيَهُودُ وَلَا ٱلنَّصَٰرىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ قُلِ اِنَّ هُدَى ٱللَّهِ هُوَ ٱلْهُدىٰ وَلَئِن اِتَّبَعْتَ أَهْوَآءَهُم بَعْدَ ٱلذِى جَآءَكَ مِنَ ٱلْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ ٱللَّهِ مِن وَّلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١٢٠﴾﴾ [البقرة:120].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Bāʼ212

La petite inflexion vocalique, quant à elle, c'est, selon de *Warch* d'après *Nāfiʻ Al-Madanī* , la prononciation du *alif* entre la vocalisation /a/ et le *alif*, c'est-à-dire, la prononciation du *alif* entre la vocalisation /a/ et le la grande inflexion vocalique. L'exemple de la petite inflexion vocalique est la manière de prononciation du *alif* dans les mots suivants : « *tarḍā*», «*ʼannaṣ ārā*» et «*ʼalhudā*» du verset 120 de Sourate «*ʼAl-Baqara*» selon *Warch* d'après *Nāfiʻ Al-Madanī* :

<u>Application</u>:

Bāʼ212

وباب الإمالة عند ورش يعنى التقليل ما عدا الهاء فى ﴿طه﴾:

﴿بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ طَهٰ ﴿١﴾ مَآ أَنزَلْنَا عَلَيْكَ ٱلْقُرْءَانَ لِتَشْقىٰ ﴿٢﴾ إِلَّا تَذْكِرَةً لِّمَن يَّخْشىٰ ﴿٣﴾﴾ [طه:1_2_3]

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

Bāʼ213

Donc, nous devons préciser que l'inflexion vocalique selon *Warch* d'après *Nāfiʻ Al-Madanī* signifie la petite inflexion vocalique à l'exception du mot « *ṭāhā* » au début de Sourate «*Ṭāha*» où il s'agit de la grande inflexion vocalique :

<u>Application</u>:

Bāʼ213

❷❸ باب الفتح والإمالة ← ورش عن نافع (ـ أمال ورش رؤوس آى السور الإحدى عشر وهى: طه والنجم والمعارج والقيامة والنازعات وعبس والأعلى والشمس والليل والضحى والعلق. ونضرب لذلك مثالا تطبيقيا للتوضيح فقط: ﴿بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ وَٱلنَّجْمِ إِذَا هَوىٰ ﴿١﴾ مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوىٰ ﴿٢﴾ وَمَا يَنطِقُ عَنِ ٱلْهَوىٰ ﴿٣﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْىٌ يُوحىٰ ﴿٤﴾﴾ [النجم: 1ـ 4].

❷❸ Universaux de la narration coranique de *Warch* d'après *Nāfiʻ Al-Madanī* → Rubrique de vocalisation /a/ et inflexion vocalique (*Warch* a procédé à la petite inflexion vocalique des terminaisons des versets de dix Sourates citées dans l'article arabe.

Prenons un exemple d'illustration, les terminaisons des trois premiers versets de Sourate « *An-Naǧm*» :

Application:

🔊 *Bā'214*

D'autres contextes coraniques de la petite inflexion vocalique sont cités dans des ouvrages de la science des lectures coraniques.)

❸ Universaux de la narration coranique de *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique de vocalisation /a/ et inflexion vocalique (*Ibn Kathīr Al-Makkī* n'a pas d'inflexion vocalique dans le Saint Coran.)

❹ *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* → Rubrique de vocalisation /a/ et inflexion vocalique

🔊 *Explain330* / *Kh. Manssūr*

(1- *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a procédé à la petite inflexion vocalique dans un certain nombre de contextes coraniques, et il a été en accord avec *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* dans la majorité de ces contextes. Par exemple, ils ont, tous les deux, procédé à la petite inflexion vocalique des têtes des versets coraniques dans les onze sourates citées dans l'article arabe.

Prenons un exemple d'illustration, les terminaisons des six premiers versets de sourate « *Al-'A'lā* » :

*Application*1 :

🔊 *Bā'215*

2- *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a procédé à la grande inflexion vocalique dans un certain nombre de contextes coraniques, et il a été en accord avec As-Sūsī d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* dans la majorité de ces contextes.

Par exemple, ils ont, tous les deux, procédé à la grande inflexion vocalique des mots possédant un *alif maqsūra* devant un *rā'*.

Prenons un exemple d'illustration, le mot « *Iftarā* » du verset 17 de sourate « *Yūnas* » :

*Application*2 :

🔊 *Bā'216*

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

🔊 *Bā'214*

وهناك سياقات أخرى أمال (قلل) فيها ورش يمكنك التماسها فى المراجع الخاصة بعلم القراءات القرآنية.)

❸باب الفتح والإمالة ← البزى عن ابن كثير (ليس لابن كثير، مع راوييه، أية إمالة فى القرآن الكريم.)

❹باب الفتح والإمالة ← الدورى عن أبى عمرو

🔊 *Explain330* / الشيخ يوسف منصور

(1ـ أمال الدورى عن أبى عمرو البصرى إمالة صغرى (التقليل) فى مجموعة من المواضع من القرآن الكريم، وأتفق مع السوسى عن أبى عمرو البصرى فى الكثير منها، مثلا، فى إمالة رؤوس آى السور الإحدى عشر: طه والنجم والمعارج والقيامة والنازعات وعبس والأعلى والشمس والليل والضحى والعلق.

تطبيق1: ﴿سَبِّحِ ٱسۡمَ رَبِّكَ ٱلۡأَعۡلَى ١ ٱلَّذِي خَلَقَ فَسَوَّىٰ ٢ وَٱلَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ ٣ وَٱلَّذِيٓ أَخۡرَجَ ٱلۡمَرۡعَىٰ ٤ فَجَعَلَهُۥ غُثَآءً أَحۡوَىٰ ٥ سَنُقۡرِئُكَ فَلَا تَنسَىٰٓ ٦﴾ [الأعلى: 1 ـ 6]

محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبى عمرو.

🔊 *Bā'215*

2ـ أمال الدورى عن أبى عمرو البصرى إمالة كبرى فى مجموعة من المواضع من القرآن الكريم، وأتفق مع السوسى عن أبى عمرو البصرى فى الكثير منها، مثلا، فى إمالة ذوات الراء (الكلمات التى فيها ألف مقصورة بعد الراء) .

تطبيق2: ﴿فَمَنۡ أَظۡلَمُ مِمَّنِ ٱفۡتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا أَوۡ كَذَّبَ بِـَٔايَٰتِهِۦٓۚ إِنَّهُۥ لَا يُفۡلِحُ ٱلۡمُجۡرِمُونَ ١٧﴾ [يونس: 17]

محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبى عمرو.

5 *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* → Rubrique de vocalisation /a/ et inflexion vocalique
Explain331 / *Kh. Manssūr*

(1- *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a procédé à la petite inflexion vocalique dans un certain nombre de contextes coraniques, et il a été en accord avec *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* dans la majorité de ces contextes.
Par exemple, ils ont, tous les deux, procédé à la petite inflexion vocalique des têtes des versets coraniques dans les onze sourates citées dans l'article arabe.
Prenons un exemple d'illustration, les terminaisons des six premiers versets de sourate « *Al-'A'lā* » :

Application1 :
Bā'217

2- *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a procédé à la grande inflexion vocalique dans un certain nombre de contextes coraniques, et il a été en accord avec *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* dans la majorité de ces contextes. Par exemple, ils ont, tous les deux, procédé à la grande inflexion vocalique des mots possédant un *alif maqsūra* devant un *rā'*.
Prenons un exemple d'illustration, le mot « *Iftarā* » du verset 17 de sourate « *Yūnas* » :

Application2 :
Bā'218

6 *Hichām* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* → Rubrique de vocalisation /a/ et inflexion vocalique
Explain332 / *Kh. Manssūr*

(On se contente ici de citer une *grande inflexion vocalique* toute particulière, réalisée par *Hichām* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* dans le *alif* de certains mots de sourate *'Alkāfirūn.*

Bā'216

٥ باب الفتح والإمالة ← السوسى عن أبى عمرو
Explain331 / الشيخ يوسف منصور

(1ـ أمال السوسى عن أبى عمرو البصرى إمالة صغرى (التقليل) فى مجموعة من المواضع من القرآن الكريم، وأتفق مع الدورى عن أبى عمرو البصرى فى الكثير منها، مثلا، فى إمالة رؤوس آى السور الإحدى عشر: طه والنجم والمعارج والقيامة والنازعات وعبس والأعلى والشمس والليل والضحى والعلق.

تطبيق 1: ﴿سَبِّحِ ٱسْمَ رَبِّكَ ٱلْأَعْلَى ① ٱلَّذِى خَلَقَ فَسَوَّىٰ ② وَٱلَّذِى قَدَّرَ فَهَدَىٰ ③ وَٱلَّذِىٓ أَخْرَجَ ٱلْمَرْعَىٰ ④ فَجَعَلَهُۥ غُثَآءً أَحْوَىٰ ⑤ سَنُقْرِئُكَ فَلَا تَنسَىٰٓ ⑥﴾
[الأعلى: 1 ـ 6]

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو .
Bā'217

2ـ أمال السوسى عن أبى عمرو البصرى إمالة كبرى فى مجموعة من المواضع من القرآن الكريم، وأتفق مع الدورى عن أبى عمرو البصرى فى الكثير منها، مثلا، فى إمالة ذوات الراء (الكلمات التى فيها ألف مقصورة بعد الراء) .

تطبيق2: ﴿فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ ٱفْتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِـَٔايَٰتِهِۦٓ ۚ إِنَّهُۥ لَا يُفْلِحُ ٱلْمُجْرِمُونَ ⑰﴾
[يونس: 17]

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو .
Bā'218

٦ باب الفتح والإمالة ← هشام عن ابن عامر
Explain332 / الشيخ يوسف منصور

(نكتفى هنا بذكر إمالة هشام عن ابن عامر الشامى للألف فى بعض الكلمات من سورة الكافرون إمالة كبرى؛ وذلك لأن هذا الأمر غير مألوف لدى باقى القراء. تطبيق: ﴿بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ قُلْ يَٰٓأَيُّهَا ٱلْكَٰفِرُونَ ① لَآ أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ

﴿٢﴾ وَلَآ أَنتُمۡ عَٰبِدُونَ مَآ أَعۡبُدُ ﴿٣﴾ وَلَآ أَنَا۠ عَابِدٞ مَّا عَبَدتُّمۡ ﴿٤﴾ وَلَآ أَنتُمۡ عَٰبِدُونَ مَآ أَعۡبُدُ ﴿٥﴾ لَكُمۡ دِينُكُمۡ وَلِيَ دِينِ ﴿٦﴾ [سورة الكافرون]

مفتاح محمد السلطنى / هشام عن ابن عامر .

Bā'219

(Voir l'application ci-dessous)

Application :

Bā'219

٧ باب الفتح والإمالة←ابن ذكوان عن ابن عامر

Explain333 / الشيخ يوسف منصور

(نكتفى هنا بالقول: إن ابن ذكوان انفرد من بين القراء بإمالة ثلاث كلمات إمالة كبرى ، وهى: ﴿المحراب﴾ و ﴿والإكرام﴾ و ﴿عمران﴾: ﴿فَنَادَتۡهُ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ وَهُوَ قَآئِمٞ يُصَلِّي فِي ٱلۡمِحۡرَابِ أَنَّ ٱللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيَحۡيَىٰ مُصَدِّقَۢا بِكَلِمَةٖ مِّنَ ٱللَّهِ وَسَيِّدٗا وَحَصُورٗا وَنَبِيّٗا مِّنَ ٱلصَّٰلِحِينَ﴿٣٨﴾ [آل عمران: 38]

مفتاح محمد السلطنى / ابن ذكوان عن ابن عامر.

Bā'220

7 *Ibn Thakwān* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* → Rubrique de vocalisation /a/ et inflexion vocalique

Explain333 / *Kh. Manssūr*

(On se contente ici de citer une exception marquée par *Ibn Thakwān* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* lorsqu'il procède à une *grande inflexion vocalique* dans les trois mots coraniques cités dans l'article arabe.

(Voir l'application ci-dessous)

Application :

Bā'220

٨ باب الفتح والإمالة ← شعبة عن عاصم

Explain334 / الشيخ أحمد المجلاد

(1ـ أمال (إمالة كبرى) شعبة الراء فى ﴿أَدۡرَىٰكَ﴾ حيثما وردت (أنظر المثال التطبيقى أسفله)، وفى ﴿أَدۡرَىٰكُم﴾ فى الآية 16 من يونس.

2ـ أمال (إمالة كبرى) الراء والهمزة فى ﴿رَأَىٰ﴾ حيثما وردت، إذا وقع بعدها متحرك سواء اتصل بضمير أو لم يتصل، وإن وقع بعدها ساكن أمال الراء فقط وصلا، والراء والهمزة وقفًا.

3ـ أمال (إمالة كبرى) حروف (حى طهر) فى فواتح السور.

4ـ أمال(إمالة كبرى) الألفات فى مواضع محددة من القرآن الكريم، مثل ﴿رَمَىٰ﴾ من الأنفال.

تطبيق: ﴿بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ٱلۡقَارِعَةُ ﴿١﴾ مَا

8 *Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique de vocalisation /a/ et inflexion vocalique

Explain334 / *Kh. Al-Mijlād*

(1-*Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī* a procédé à la grande inflexion vocalique du rā' dans *« 'adrāka»* quelle que soit son occurrence dans le Coran (Voir l'application ci-dessous), de même dans « *'adrākum* » du verset 16 de sourate « *Yūnas* ». 2- *Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī* a procédé à la grande inflexion vocalique du rā' et de la *hamza* dans *« ra'ā»* quelle que soit son occurrence dans le Coran, selon les modalités précisées dans l'article arabe. 3- *Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī* a procédé à la grande inflexion vocalique des *lettres rassemblées dans « Ḥayun Ṭahur »* au niveau des lettres miraculeuses au début de certaines sourates. 4- *Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī* a procédé à la grande inflexion

vocalique des *alifat* de certains mots précisés dans les références de *coranolecturologie*.
<u>Application :</u>
Bā'221

9 *Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique de vocalisation /a/ et inflexion vocalique
Explain335 / *Dr. Jūdah*

(*Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* a procédé à la petite inflexion vocalique du *rā'* dans un seul contexte du Saint Coran au niveau du mot «*maǧrāhā*» du verset 41 de sourate *Hūd*.

<u>Application :</u>
Bā'222

Rubrique de l'amalgamation vocalique

(Cette rubrique sera détaillée, selon les narrations coraniques organisées conventionnellement, dans les entrées numérotées qui suiveront)

1 Universaux de la narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique de l'amalgamation vocalique

(*Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* lit par *amalgamation* du *ṣād* par le *zāy* dans «*Al-muṣayṭirūn*» et *«bimuṣayṭir»* de Sourates « *Aṭ-ṭūr* » et « *Al-Ghāchiyyah*».

Khalaf d'après *Ḥamza Al-Kūfī* lit par amalgamation du ṣād par le *zāy* si ce ṣād est *avocalisé* et situé avant un *dāl* comme dans «*'aṣdaqu*».

Khalaf d'après *Ḥamza Al-Kūfī* lit par amalgamation du ṣād par le *zāy* dans les deux mots «*'aṣ-ṣirāṭ* » et «*ṣirāṭ* » dans Sourate « *Al-Fatiḥa* ».

<u>Application:</u>
Bā'223

2 Universaux de la narration coranique de *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique

ﭐلۡقَارِعَةُ ١ مَا ٱلۡقَارِعَةُ ٢ وَمَآ أَدۡرَىٰكَ مَا ٱلۡقَارِعَةُ ٣

[القارعة: 1ـ3] عبدالرشيد صوفى / شعبة عن عاصم.

Bā'221

٩ باب الفتح والإمالة ← حفص عن عاصم

Explain334 / د. أحمد جوده

(لحفص عن عاصم الكوفى إمالة صغرى واحدة فى كل القرآن الكريم؛ وهى ﴿مَجۡرِىٰهَا﴾ الآية 41 من سورة هود : ﴿وَقَالَ ٱرۡكَبُواْ فِيهَا بِسۡمِ ٱللَّهِ مَجۡرِىٰهَا وَمُرۡسَىٰهَآۚ إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٞ رَّحِيمٞ ٤١﴾ [هود: 41]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Bā'222

باب الإشمام الصوتى (يتم تفصيل هذا الباب حسب الروايات مرتبة ترتيبا اصطلاحيا كما هو مبين فيما سيأتى من المداخل المرقمة)

١ باب الإشمام الصوتى ← خلف عن حمزة بن حبيب (قرأ خلف بإشمام الصاد صوت الزاى فى ﴿المصيطرون﴾ و ﴿بمصيطر﴾ من الطور والغاشية. وقرأ بإشمام الصاد صوت الزاى إذا كانت ساكنة ووقعت قبل دال نحو ﴿أصدق﴾ و﴿يصدفون﴾. وقرأ لفظ ﴿ٱلصِّرَٰطَ﴾ المعرف ولفظ ﴿صِرَٰطَ﴾غير المعرف بإشمام الصاد صوت الزاى من سورة فاتحة الكتاب.

<u>تطبيق:</u> ﴿ٱهۡدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ ٦ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمۡتَ عَلَيۡهِمۡ غَيۡرِ ٱلۡمَغۡضُوبِ عَلَيۡهِمۡ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ٧﴾ [الفاتحة:6،7].

عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب.

Bā'223

٢ باب الإشمام الصوتى ← خلاد عن حمزة بن حبيب (قرأ

de l’amalgamation vocalique

(*Khallād* d’après *Ḥamza Al-Kūfī* lit par *amalgamation* du *ṣād* par le *zāy* , *à l’encontre de lui-même*, dans « *Al-muṣayṭirūn* » et « *bimuṣayṭir* » de Sourates « *Aṭ-ṭūr* » et « *Al-Ghāchiyyah* ».

Khallād d’après *Ḥamza Al-Kūfī* lit par *amalgamation* du *ṣād* par le *zāy* si ce *ṣād* est *avocalisé* et situé avant un *dāl* comme dans « *’aṣdaqu* ».

Khallād d’après *Ḥamza Al-Kūfī* lit par amalgamation du *ṣād* par le *zāy* dans la première occurrence du mot « *’aṣ-ṣirāṭ* » dans Sourate « *Al-Fatiḥa* ».

Application:
Bā’224

3 Universaux de la narration coranique de *Abī Al-Ḥārith d’après Al-Kisā’ī Al-Kūfī* → Rubrique de l’amalgamation vocalique (*Abī Al-Ḥārith d’après Al-Kisā’ī Al-Kūfī* lit par amalgamation du ṣād par le *zāy* dans douze contextes coraniques, comme « *yaṣduru*» dans Sourate « *Az-Zalzala* » .

Application:
Bā’225

4 Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī d’après Al-Kisā’ī Al-Kūfī* → Rubrique de l’amalgamation vocalique (*Ad-Dawrī d’après Al-Kisā’ī Al-Kūfī* lit par amalgamation du *ṣād* par le *zāy* dans douze contextes coraniques, comme « *yaṣduru*» dans Sourate « *Az-Zalzala* » .
Application:
Bā’226

Rubrique de gémination et d’explicitation

(Cette rubrique sera détaillée, selon les narrations coraniques organisées conventionnellement, dans les entrées numérotées qui suiveront)

خلاد بإشمام الصاد صوت الزاى فى ﴿المصيطرون﴾ و ﴿بمصيطر﴾ من الطور والغاشية. وقرأ بإشمام الصاد صوت الزاى إذا كانت ساكنة ووقعت قبل دال نحو ﴿أصدق﴾و ﴿يصدفون﴾.

قرأ خلاد لفظ ﴿ٱلصِّرَٰطَ﴾ فى موضعه الأول من سورة فاتحة الكتاب بخلف عنه بإشمام الصاد صوت الزاى (أنظر المثال التطبيقى أسفله).

تطبيق: ﴿ٱهْدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلْمُسْتَقِيمَ ۝٦ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ ٱلْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ۝٧﴾ [الفاتحة:6،7].

مفتاح محمد السلطنى / خلاد عن حمزة.

Bā’224

٣ باب الإشمام الصوتى ← أبو الحارث عن الكسائى (قرأ أبو الحارث عن الكسائى الكوفى بإشمام كل صاد ساكنة بعدها دال وذلك فى اثنى عشر موضعا من كتاب الله ﷻ.

تطبيق: ﴿يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ ٱلنَّاسُ أَشْتَاتًا لِّيُرَوْا۟ أَعْمَٰلَهُمْ ۝٦﴾ [الزلزلة: 6].

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .

Bā’225

٤ باب الإشمام الصوتى ← الدورى عن الكسائى (قرأ الدورى عن الكسائى بإشمام كل صاد ساكنة بعدها دال وذلك فى اثنى عشر موضعا من كتاب الله ﷻ. تطبيق: ﴿يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ ٱلنَّاسُ أَشْتَاتًا لِّيُرَوْا۟ أَعْمَٰلَهُمْ ۝٦﴾ [الزلزلة: 6].

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.

Bā’226

باب الإدغام والإظهار (يتم تفصيل هذا الباب حسب الروايات مرتبة ترتيبا اصطلاحيا كما هو مبين فيما سيأتى من المداخل المرقمة)

❶ *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique de la gémination et l'explicitation
🔊 *Explain336* / *Kh. Manssūr*

(*Qālūn* se différencie de *Ḥafṣ* à deux niveaux :
1-Au niveau de la gémination des homogènes, il gémine le *thā'* dans le *thāl*, à l'encontre de lui-même, dans « *yalhath thālik* » de sourate « *Al-A'rāf* » ; il gémine également le bā' dans le *mīm*, à l'encontre de lui-même, dans « *Irkab ma'anā* » de sourate « *Hūd* », et gémine le *bā'* dans le *mīm* dans « *yu'athib man yachā'* » du verset 284 seulement de sourate « *Al-Baqara*» (Comme dans l'application ci-dessous).
2- Au niveau de la gémination des proches, il gémine le *thāl* dans le *tā'* dans « *'ittakhathta* » et ses dérivés.

<u>*Application*</u> :
🔊 *Bā'227*

❷ Universaux de la narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique de l'explicitation et la gémination
🔊 *Explain337* / *Kh. Manssūr*

(*Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* a géminé le « *dāl* » de « *qad* » dans le « *ḍād* » et le « *ẓā'* », comme dans l'expression coranique : « *faqad ḍalla* » du propos d'*Allah* le très Haut dans le verset 1 de Sourate «*'Al-Mumtaḥana* »:

<u>*Application*:</u>
🔊 *Bā'228*

-*Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* a géminé le « *tā'*» du féminin dans le «*ẓā'*», comme dans l'expression coranique : « *kānat ẓālimatan* » du propos d'*Allah* le très Haut dans le verset

❶ باب الإدغام والإظهار ← قالون عن نافع
🔊 *Explain336* / الشيخ يوسف منصور

(يختلف مع حفص عن عاصم فى :
1ـ إدغام المتجانسين، حيث أدغم الثاء فى الذال بخلف عنه فى ﴿يلهث ذلك﴾ من سورة الأعراف؛ والباء فى الميم، بخلف عنه، من ﴿اركب معنا﴾ من سورة هود؛ والباء فى الميم فى ﴿يعذب من يشاء﴾ فى الآية 284 فقط من سورة البقرة حيث قرأها بالجزم ثم أدغم.
2ـ إدغام المتقاربين، حيث أدغم الذال فى التاء من ﴿اتخذت﴾ وتصريفاتها.

<u>تطبيق</u>: ﴿لِّلَّهِ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِۗ وَإِن تُبۡدُواْ مَا فِيٓ أَنفُسِكُمۡ أَوۡ تُخۡفُوهُ يُحَاسِبۡكُم بِهِ ٱللَّهُۖ فَيَغۡفِرُ لِمَن يَشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَآءُۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٌ ٢٨٤﴾ [البقرة: 284]
محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .
🔊 *Bā'227*

❷ باب الإظهار والإدغام ← ورش عن نافع
🔊 *Explain337* / الشيخ يوسف منصور

(ـ أدغم ورش عن نافع المدنى الدال من﴿قد﴾ فى الضاد والظاء، كما فى التعبير القرآنى ﴿فقد ضل﴾ من قول الله ﷻ:
﴿(...)تُسِرُّونَ إِلَيۡهِم بِٱلۡمَوَدَّةِ وَأَنَا۠ أَعۡلَمُ بِمَآ أَخۡفَيۡتُمۡ وَمَآ أَعۡلَنتُمۡۚ وَمَن يَفۡعَلۡهُ مِنكُمۡ فَقَدۡ ضَلَّ سَوَآءَ ٱلسَّبِيلِ ١﴾ [الممتحنة: 1]
ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .
🔊 *Bā'228*

ـ أدغم ورش تاء التأنيث فى الظاء، كما فى قوله ﷻ : ﴿وَكَمۡ قَصَمۡنَا مِن قَرۡيَةٖ كَانَتۡ ظَالِمَةٗ وَأَنشَأۡنَا بَعۡدَهَا قَوۡمًا-

اخَرِينَ ۝١١﴾ [الأنبياء: 11].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Bā'229

11 de Sourate « *'Al-'Anbiyyā'* »:

<u>Application</u>:

Bā'229

ـ أدغم ورش نون ﴿يس﴾ فى مطلع سورة يس ﴿ياسوّالقرآن﴾ فى حالة الوصل طبعا، كما قرأ بالإدغام والإظهار فى ﴿ن﴾ من مطلع سورة القلم : ﴿بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ يسٓ ۝١ وَٱلۡقُرۡءَانِ ٱلۡحَكِيمِ ۝٢﴾ [يس: 1ـ2].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Bā'230

-*Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* a géminé le « *nūn*» au début de la Sourate de « *yā sān* » dans le « *wāw*», mais il a lu le « *nūn*» au début de Sourate «*' Al-Qalam*» par la gémination et l'explicitation:

<u>Application</u>:

Bā'230

ـ أدغم ورش الذال فى التاء فى سياقات الاتخاذ، كما فى قوله ﷻ:

﴿ذَٰلِكُم بِأَنَّكُمُ ٱتَّخَذتُّمُ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ هُزُوٗا وَغَرَّتۡكُمُ ٱلۡحَيَوٰةُ ٱلدُّنۡيَاۚ فَٱلۡيَوۡمَ لَا يُخۡرَجُونَ مِنۡهَا وَلَا هُمۡ يُسۡتَعۡتَبُونَ ۝٣٥﴾ [الجاثية: 35].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Bā'231

-*Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* a géminé le «*dal*» dans le «*tā'*» dans les contextes coraniques dérivés de «*'al-ittihad*», comme dans le mot «*'ittakhadtum* » du verset 35 de Sourate «*'Al-Gāthiyya*»:

<u>Application</u>:

Bā'231

ـ أظهر ورش الباء عند الميم فى ﴿اركب معنا﴾ فى سورة هود، وتحقيق هذا رسما يتم عبر إظهار السكون فوق الباء:

﴿وَهِيَ تَجۡرِي بِهِمۡ فِي مَوۡجٖ كَٱلۡجِبَالِ وَنَادَىٰ نُوحٌ ٱبۡنَهُۥ وَكَانَ فِي مَعۡزِلٖ يَٰبُنَيَّ ٱرۡكَبۡ مَعَنَا وَلَا تَكُن مَّعَ ٱلۡكَٰفِرِينَ ۝٤٢﴾ [هود:42].

ياسين الجزائري / ورش عن نافع .

Bā'232

-*Warch* d'après *Nāfi' 'Al-Madanī* a explicité le « *bā'*» avec le «*mīm*» dans l'expression coranique «*'irkab ma'anā*» du verset 42 de Sourate «*Hūd*» :

<u>Application</u>:

Bā'232

ـ أظهر ورش الثاء عند الدال فى ﴿يلهث ذلك﴾ فى سورة الأعراف، وتحقيق هذا رسما يتم عبر إظهار الفتحة فوق الثاء الأولى تماشيا مع وصلها مع الألف المفتوحة، والسكون فوق الثاء فى الحالة الثانية : ﴿(...)فَمَثَلُهُۥ كَمَثَلِ ٱلۡكَلۡبِ إِن تَحۡمِلۡ عَلَيۡهِ يَلۡهَثۡ أَوۡ تَتۡرُكۡهُ يَلۡهَث ذَّٰلِكَ مَثَلُ ٱلۡقَوۡمِ ٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَاۚ فَٱقۡصُصِ ٱلۡقَصَصَ لَعَلَّهُمۡ

-*Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* a explicité le « *thā'*» avec le « *dāl*» dans l'expression coranique «*yalhath dālik*» du verset 176 de Sourate «*'Al-'A'rāf*»:

Application:
Bā'233

-*Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* a explicité le «*rā'*» avec le «*lām*» et le «*bā'*» avec le « *mīm*» dans le verset 284 de Sourate «*'Al-Baqara*»:

Application:
Bā'234

❸ *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique de l'explicitation et la gémination
Explain338 / *Kh. Manssūr*

(*Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* n'est pas en accord avec *Ḥafṣ* au niveau de la gémination des homogènes dans les mots suivants :

1- « *yalhath thālika* » de sourate « *Al-'A'rāf* » : dans ce contexte il a lu par explicitation (voir l'application) ;

2- « *yu'athib man*» dans sourate « *Al-Baqara*» seulement : dans ce contexte il a lu par explicitation et avocalisation;

3- « *'Irkab ma'anā*» dans sourate « *Hūd*»: dans ce contexte il a lu par explicitation à l'encontre de lui-même.

Application :
Bā'235

❹ *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* →

يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٧٦﴾ [الأعراف:176].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .
Bā'233

ـ أظهر ورش الراء مع اللام والباء مع الميم فى الآية الكريمة، وتحقيق هذا رسما يتم عبر إظهار السكون فوق الراء وبالباء:

﴿لِلَّهِ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِۗ وَإِن تُبۡدُواْ مَا فِيٓ أَنفُسِكُمۡ أَوۡ تُخۡفُوهُ يُحَاسِبۡكُم بِهِ ٱللَّهُۖ فَيَغۡفِرۡ لِمَن يَشَآءُ وَيُعَذِّبۡ مَن يَشَآءُۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٌ ﴿٢٨٤﴾ [البقرة:284].

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .
Bā'234

❸ باب الإظهار والإدغام← البزى عن ابن كثير
Explain338 / الشيخ يوسف منصور

(خالف البزى عن ابن كثير المكى حفصا فى إدغام المتجانسين، وذلك فى الكلمات التالية:

1- ﴿يَلۡهَثۚ ذَٰلِكَ﴾ من الأعراف: قرأ فيه بالإظهار (المثال التطبيقى) ؛

2- ﴿وَيُعَذِّبُ مَن يَشَآءُۗ﴾ من البقرة فقط: قرأ فيه بالإظهار مع الجزم ؛

3- ﴿ٱرۡكَبۡ مَعَنَا﴾ من سورة هود: قرأ فيه بالإظهار بخلف عنه.

تطبيق: ﴿وَلَوۡ شِئۡنَا لَرَفَعۡنَٰهُ بِهَا وَلَٰكِنَّهُۥٓ أَخۡلَدَ إِلَى ٱلۡأَرۡضِ وَٱتَّبَعَ هَوَىٰهُۚ فَمَثَلُهُۥ كَمَثَلِ ٱلۡكَلۡبِ إِن تَحۡمِلۡ عَلَيۡهِ يَلۡهَثۡ أَوۡ تَتۡرُكۡهُ يَلۡهَثۚ ذَٰلِكَ مَثَلُ ٱلۡقَوۡمِ ٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَاۚ فَٱقۡصُصِ ٱلۡقَصَصَ لَعَلَّهُمۡ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٧٦﴾ [الأعراف : 176]

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .
Bā'235

❹ باب الإظهار والإدغام ← قنبل عن ابن كثير

Rubrique de l'explicitation et la gémination
🔊 Explain339 / Kh. Manssūr

(*Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* n'est pas en accord avec *Ḥafṣ* au niveau de la gémination des homogènes dans les mots suivants :

1- « *yalhath thālika* » de sourate « *Al-'A'rāf* » : dans ce contexte il a lu par explicitation (voir l'application) ;

2- « *yu'athib man*» dans sourate « *Al-Baqara*» seulement : dans ce contexte il a lu par explicitation et avocalisation;

3- « *'Irkab ma'anā*» dans sourate « *Hūd*»: dans ce contexte il a lu par explicitation ***à l'encontre de lui-même***.

<u>*Application*</u> :
🔊 *Bā'236*

5 Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* → Rubrique de la gémination et l'explicitation (1-La petite gémination :
-La gémination du *thāl* de « *'Ith* » dans les six lettres citées dans l'article correspondant arabe ;
-La gémination du *dāl* de « *Qad* » dans les huit lettres citées dans l'article correspondant arabe ;
-La gémination du *tā' du féminin* dans les six lettres citées dans l'article correspondant arabe (*Voir l'application1*) ;

-La gémination du *Lām de «hal» et «bal» dans* les trois contextes coraniques spéciaux cités dans l'article correspondant arabe.

🔊 Explain339 / الشيخ يوسف منصور

(خالف قنبل عن ابن كثير حفصا في إدغام المتجانسين، وذلك في الكلمات التالية:

1- ﴿يَلْهَثْ ۚ ذَٰلِكَ﴾ من سورة الأعراف: قرأ فيه بالإظهار (المثال التطبيقي)؛

2- ﴿وَيُعَذِّبْ مَن يَشَآءُ ۗ﴾ من البقرة فقط: قرأ فيه بالإظهار مع الجزم ؛

3- ﴿ٱرْكَب مَّعَنَا﴾ من سورة هود: قرأ فيه بالإظهار بخلف عنه.

<u>تطبيق</u>: ﴿وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَٰهُ بِهَا وَلَٰكِنَّهُۥٓ أَخْلَدَ إِلَى ٱلْأَرْضِ وَٱتَّبَعَ هَوَىٰهُ ۚ فَمَثَلُهُۥ كَمَثَلِ ٱلْكَلْبِ إِن تَحْمِلْ عَلَيْهِ يَلْهَثْ أَوْ تَتْرُكْهُ يَلْهَث ۚ ذَّٰلِكَ مَثَلُ ٱلْقَوْمِ ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا ۚ فَٱقْصُصِ ٱلْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ١٧٦﴾ [الأعراف : 176]

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.
🔊 *Bā'236*

٥ باب الإظهار والإدغام←الدوري عن أبي عمرو
(أصغ إلى القصاصات الصوتية التوضيحية عند باب الهمزة / مادة "أصول رواية الدوري عن أبي عمرو)

(1ـ الإدغام الصغير :
ـ إدغام ذال ﴿إذ﴾ في ستة أحرف (ت ـ د ـ ز ـ ص ـ س ـ ج)؛
ـ إدغام دال ﴿قد﴾ في ثمانية أحرف (س ـ ز ـ ص ـ ض ـ ش ـ ج ـ ذ ـ ظ)؛
ـ إدغام تاء التأنيث في ستة أحرف (س ـ ص ـ ز ـ ث ـ ظ ـ ج) (أنظر المثال التطبيقي أسفله)؛
ـ إدغام لام ﴿هل﴾ و ﴿بل﴾ فقط في : ﴿فهل ترى لهم من باقية﴾ من سورة الحاقة، و﴿هل ترى من فتور﴾ من سورة الملك، و ﴿بل ران﴾ من المطففين. <u>تطبيق1</u>: ﴿وَسُيِّرَتِ

*Application*1 :
Bā'237

2-La petite gémination des proches et des homogènes :
-La gémination du *thāl* dans le *tā'* ;
-La gémination du *thā'* dans le *tā'* et le *thāl*;
-La gémination du *bā'* dans le *mīm* et le *fā'* (*Voir l'application2*) ;
-La gémination du *dāl* dans le *thā'* et le *thāl* ;
-La gémination du *rā'* dans le *lām*.

*Application*2 :
Bā'238

3- La grande gémination :
(Voir la narration de *As-Sūsī*).
Ad-Dawrī n'a pas de grande gémination.)

❻ Universaux de la narration coranique de *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* → Rubrique de la gémination et l'explicitation

(1-La petite gémination (Voir la narration de *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī*)

2-La petite gémination des proches et des homogènes
(Voir la narration de *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī*)

3- La grande gémination:
L'*Imām Abū 'Amr Al-Baṣrī* est le pôle de la grande gémination comme le qualifie l'*Imām Ach-Chāṭibī*, Que la miséricorde d'*Allah* soit sur lui.
C'est *As-Sūsī* qui rapporte de lui ce type de gémination.

Deux modes de grande gémination sont cités ici :
- La grande gémination des homologues :
Elle peut être sur un seul mot coranique

ٱلْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا ﴿٢٠﴾ [النبأ: 20]

محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبى عمرو.

Bā'237

2ـ الإدغام الصغير للمتقاربين والمتجانسين:

ـ إدغام الذال فى التاء؛

ـ إدغام الثاء فى التاء والذال؛

ـ إدغام الباء فى الميم والفاء (أنظر المثال التطبيقى أسفله)؛

ـ إدغام الدال فى الثاء والذال؛

ـ إدغام الراء فى اللام. تطبيق 2: ﴿قَالَ ٱذْهَبْ فَمَن تَبِعَكَ مِنْهُمْ فَإِنَّ جَهَنَّمَ جَزَآؤُكُمْ جَزَآءً مَّوْفُورًا ﴿٦٣﴾﴾ [الإسراء: 63]

محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبى عمرو.

Bā'238

3ـ الإدغام الكبير: (أنظر رواية السوسى) أما الدورى فليس له إدغاما كبيرا.)

❻ باب الإظهاروالإدغام←السوسى عن أبى عمرو

(أصغ إلى القصاصات الصوتية التوضيحية عند باب الهمزة / مادة "أصول رواية السوسى عن أبى عمرو)

(1ـ الإدغام الصغير (أنظر الدورى عن أبى عمرو)

2ـ الإدغام الصغير للمتقاربين والمتجانسين (أنظر الدورى عن أبى عمرو البصرى)

3ـ الإدغام الكبير: الإمام أبو عمرو البصرى هو قطب الإدغام الكبير كما يصفه الإمام الشاطبى، وقد رواه منه السوسى. ومنه:

ـ إدغام المتماثلين الكبير : ويكون فى كلمة واحدة، ووقع فى كلمتين فقط من القرآن الكريم، وهما: ﴿مَّنَٰسِكَكُمْ﴾ من البقرة و﴿سَلَكَكُمْ﴾ من المدثر؛ أو فى كلمتين كما فى ﴿ يَعْلَمُ مَا﴾ البقرة مثلا (أنظر المثال التطبيقى).

تطبيق1: ﴿فَإِذَا قَضَيْتُم مَّنَٰسِكَكُمْ فَٱذْكُرُوا۟ ٱللَّهَ كَذِكْرِكُمْ ءَابَآءَكُمْ أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا ۗ فَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَقُولُ رَبَّنَآ ءَاتِنَا فِى ٱلدُّنْيَا وَمَا لَهُۥ فِى ٱلْءَاخِرَةِ مِنْ خَلَٰقٍ ﴿٢٠٠﴾

[البقرة: 200].

عبدالرشيد صوفي / السوسي عن أبي عمرو .

Bā'239

تطبيق2: ﴿(...)مَن ذَا ٱلَّذِي يَشۡفَعُ عِندَهُۥٓ إِلَّا بِإِذۡنِهِۦۚ يَعۡلَمُ مَا بَيۡنَ أَيۡدِيهِمۡ وَمَا خَلۡفَهُمۡۖ (...)﴾

[البقرة: 256]. عبدالرشيد صوفي / السوسي عن أبي عمرو .

Bā'240

ـ إدغام المتقاربين والمتجانسين الكبير: أدغم السوسي إن كان الحرف الأول أحد الحروف الستة عشر المجموعة في أوائل كلمات البيت:

شِفا لم تَضِق نَفسا بِها رُم دَوَا ضَنٍ

ثَوَى كان ذَا حُسْن سَآى مِنه قد جَلا

تطبيق 3: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ فَتَنُواْ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتِ ثُمَّ لَمۡ يَتُوبُواْ فَلَهُمۡ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمۡ عَذَابُ ٱلۡحَرِيقِ ١٠﴾ [البروج: 10]

عبدالرشيد صوفي / السوسي عن أبي عمرو .

Bā'241

٧ باب الإظهار والإدغام← هشام عن ابن عامر

(أصغ إلى القصاصات الصوتية التوضيحية عند باب الهمزة / مادة "أصول رواية هشام عن ابن عامر)

(1ـ الإدغام الصغير :

ـ إدغام ذال ﴿إذ﴾ في ستة أحرف (ت ـ د ـ ز ـ ص ـ س ـ ج)؛

ـ إدغام دال ﴿قد﴾ في ثمانية أحرف (س ـ ز ـ ص ـ ض ـ ش ـ ج ـ ذ ـ ظ)؛

ـ إدغام تاء التأنيث في ثلاثة أحرف (ص ـ ث ـ ظ) (أنظر المثال التطبيقي أسفله)؛

ـ إدغام لام ﴿هل﴾ و ﴿بل﴾ في ستة أحرف (ت ـ ث ـ ظ ـ ز ـ س ـ ط).

تطبيق1: ﴿بَلَىٰ قَدۡ جَآءَتۡكَ ءَايَٰتِي فَكَذَّبۡتَ بِهَا

comme «*manāsikakum*» de sourate *Al-Baqara*

Application1 :

Bā'239

Elle peut être aussi sur deux mots coraniques successifs comme dans « *ya'lamu mā* » de sourate *Al-Baqara* (Voir l'application 1)

Application2 :

Bā'240

- La grande gémination des proches et des homogènes :

As-Sūsī d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a géminé selon ce type de gémination si la première lettre (le géminant) est l'un des 16 lettres signalées dans l'article arabe.

Dans l'exemple d'application ci-dessous, c'est le *tā'* qui est mis en question.

Application3 :

Bā'241

7 Universaux de la narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* → Rubrique de l'explicitation et la gémination

(1-La petite gémination :

-La gémination du *Ḏāl* de « *'Iḏ* » dans les six lettres citées dans l'article correspondant arabe ;

-La gémination du *dāl* de « *Qad* » dans les huit lettres citées dans l'article correspondant arabe

(Voir l'application1);

-La gémination du *tā' du féminin* dans les trois lettres citées dans l'article correspondant arabe ;

-La gémination du *Lām de «hal» et «bal» dans* les six lettres cités dans l'article

correspondant arabe.

*Application*1 :
Bā'242

2-La petite gémination des proches et des homogènes :

-La gémination du *nūn* dans le *wāw* ;

-La gémination du *thāl* dans le *tā'* ;

-L'explicitation du *bā'* avec le *mīm* (Voir l'application2);

-La gémination du *thā'* dans le *tā'* et le *thāl* ;

-La gémination du *dāl* dans le *thā'*.

*Application*2 :
Bā'243

8 Universaux de la narration coranique de *Ibn Thakwān* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī*→ Rubrique de l'explicitation et la gémination

(1-La petite gémination :

-La gémination du *thāl* de « *'Ith* » dans le *dāl* ;

-La gémination du *dāl* de « *Qad* » dans les quatre lettres citées dans l'article correspondant arabe
(*Voir l'application1*);

-La gémination du *tā' du féminin* dans les trois lettres citées dans l'article correspondant arabe ;

*Application*1 :
Bā'244

2-La petite gémination des proches et des

وَٱسۡتَكۡبَرۡتَ وَكُنتَ مِنَ ٱلۡكَٰفِرِينَ ﴿٥٧﴾ [الزمر: 57]

مفتاح محمد السلطني / هشام عن ابن عامر .

Bā'242

2ـ الإدغام الصغير للمتقاربين والمتجانسين:

ـ إدغام النون في الواو؛

ـ إدغام الذال في التاء؛

ـ إظهار الباء مع الميم (أنظر المثال التطبيقي أسفله)؛

ـ إدغام الثاء في التاء والذال؛

ـ إدغام الدال في الثاء؛

تطبيق 2: ﴿وَهِيَ تَجۡرِي بِهِمۡ فِي مَوۡجٖ كَٱلۡجِبَالِ وَنَادَىٰ نُوحٌ ٱبۡنَهُۥ وَكَانَ فِي مَعۡزِلٖ يَٰبُنَيَّ ٱرۡكَب مَّعَنَا وَلَا تَكُن مَّعَ ٱلۡكَٰفِرِينَ ﴿٤٢﴾﴾ [هود: 42])

مفتاح محمد السلطني / هشام عن ابن عامر .

Bā'243

٨باب الإظهار والإدغام← ابن ذكوان عن ابن عامر

(أصغ إلى القصاصات الصوتية التوضيحية عند باب الهمزة/مادة "أصول رواية ابن ذكوان عن ابن عامر)

(1ـ الإدغام الصغير :

ـ إدغام ذال ﴿إذ﴾ في حرف الدال؛

ـ إدغام دال ﴿قد﴾ في الأحرف (ز ـ ض ـ ذ ـ ظ)

(يلاحظ في المثال التطبيقي أسفله أن ابن ذكوان له في ﴿وَلَقَدۡ زَيَّنَّا﴾ وجهان (الإدغام والإظهار) ووجه الإظهار هو المقدم)؛

ـ إدغام تاء التأنيث في الأحرف (ص ـ ث ـ ظ) ؛

تطبيق1: ﴿وَلَقَدۡ زَيَّنَّا ٱلسَّمَآءَ ٱلدُّنۡيَا بِمَصَٰبِيحَ وَجَعَلۡنَٰهَا رُجُومٗا لِّلشَّيَٰطِينِۖ وَأَعۡتَدۡنَا لَهُمۡ عَذَابَ ٱلسَّعِيرِ ﴿٥﴾﴾

[الملك: 5]

مفتاح محمد السلطني / ابن ذكوان عن ابن عامر.

Bā'244

homogènes :

-La gémination du *nūn* dans le *wāw* ;

-La gémination du *thāl* dans le *tā'* ;

-L'explicitation du *bā'* avec le *mīm* (Voir l'application2);

-La gémination du *dāl* dans le *thā'*.

Application2 :
🔊 *Bā'245*

❾ *Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique de l'explicitation et la gémination
🔊 *Explain340* / *Kh. Al-Mijlād*

(La petite gémination des proches et des homogènes se manifeste chez *Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī* au niveau de :

-La gémination du *nūn* dans le *wāw* ;

-La gémination du *thāl* dans le *tā'*; (Cf. l'application ci-dessous)

-La gémination du *lām* avec le *rā'* ;

-La gémination du *nūn* dans le *rā'*.

Application :
🔊 *Bā'246*

❿ *Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique de l'explicitation et la gémination
🔊 *Explain340* / *Dr. Jūdah*

(*Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* procède aux géminations suivantes :

-La gémination du *thāl* de « *'ith* » dans le *thāl* et le *Ẓā'* ; (*Cf. Application n° :1)*

2ـ الإدغام الصغير للمتقاربين والمتجانسين:

ـ إدغام النون في الواو؛

ـ إدغام الذال في التاء؛

ـ إظهار الباء مع الميم (أنظر المثال التطبيقي أسفله)؛

ـ إدغام الدال في الثاء؛

تطبيق 2: ﴿وَهِيَ تَجۡرِي بِهِمۡ فِي مَوۡجٖ كَٱلۡجِبَالِ وَنَادَىٰ نُوحٌ ٱبۡنَهُۥ وَكَانَ فِي مَعۡزِلٖ يَٰبُنَيَّ ٱرۡكَب مَّعَنَا وَلَا تَكُن مَّعَ ٱلۡكَٰفِرِينَ ٤٢﴾ [هود: 42])

مفتاح محمد السلطني / ابن ذكوان عن ابن عامر.

🔊 *Bā'245*

❾ باب الإظهار والإدغام ← شعبة عن عاصم

🔊 *Explain340* / الشيخ أحمد المجلاد

(الإدغام الصغير للمتقاربين والمتجانسين:

ـ إدغام النون في الواو في ﴿يسٓ ١ وَٱلۡقُرۡءَانِ﴾ وفي ﴿نٓۚ وَٱلۡقَلَمِ﴾ وصلًا؛

ـ إدغام الذال في التاء في ﴿أَخَذۡتُ﴾ بمشتقاتها وتصريفاتها (أنظر المثال التطبيقي أسفله)؛

ـ إدغام اللام مع الراء ؛

ـ إدغام النون في الراء ؛

تطبيق: ﴿وَيَوۡمَ يَعَضُّ ٱلظَّالِمُ عَلَىٰ يَدَيۡهِ يَقُولُ يَٰلَيۡتَنِي ٱتَّخَذتُّ مَعَ ٱلرَّسُولِ سَبِيلٗا ٢٧﴾ [الفرقان: 27])

عبدالرشيد صوفي / شعبة عن عاصم.

🔊 *Bā'246*

❿ باب الإظهار والإدغام ← حفص عن عاصم

🔊 *Explain341* / د. أحمد جوده

(لحفص عن عاصم الإدغامات التالية:

ـ إدغام ذال ﴿إذ﴾ في الذال والظاء؛ (التطبيق 1)

ـ إدغام دال ﴿قد﴾ في الدال والتاء؛ (التطبيق 2)

ـ إدغام تاء التأنيث في الدال والتاء والطاء؛(التطبيق 3)

-La gémination du *dāl* de « *qad* » dans le *dāl* et le *tā'*; *(Cf. Application n° :2)*

-La gémination du *tā' du féminin* dans le *dāl* , le *tā' et le Ṭā '*;
(Cf. Application n° :3)

-La gémination du *lām* de « *hal* » , de « bal » et de « qul » dans le *lām* et le *rā'* . *(Cf. Application n° :4)*

Application n°:1
🔊 *Bā'247*

Application n°:2
🔊 *Bā'248*

Application n°:3
🔊 *Bā'249*

Application n°:4
🔊 *Bā'250*

⓫ *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique de l'explicitation et la gémination
🔊 *Explain342* / Dr. *Adnān*

(*Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* , de même pour Khallād d'après *Ḥamza Al-Kūfī* , procède aux géminations suivantes, sans citer les points de divergence en eux les trois:

1-La petite gémination :

-La gémination du *thāl* de «*'ith*» dans le *dāl* et le *tā'* ;

ـ إدغام لام ﴿هل﴾ و﴿بل﴾ و ﴿قل﴾ في الراء واللام؛ (التطبيق 4)

تطبيق1: ﴿وَلَن يَنفَعَكُمُ ٱلۡيَوۡمَ إِذ ظَّلَمۡتُمۡ أَنَّكُمۡ فِي ٱلۡعَذَابِ مُشۡتَرِكُونَ ٣٩﴾ [الزخرف: 39]

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .
🔊 *Bā'247*

تطبيق2: ﴿وَإِذَا جَآءُوكُمۡ قَالُوٓاْ ءَامَنَّا وَقَد دَّخَلُواْ بِٱلۡكُفۡرِ وَهُمۡ قَدۡ خَرَجُواْ بِهِۦۚ وَٱللَّهُ أَعۡلَمُ بِمَا كَانُواْ يَكۡتُمُونَ ٦١﴾ [المائدة: 61]

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .
🔊 *Bā'248*

تطبيق3: ﴿ (...)فَـَٔامَنَت طَّآئِفَةٞ مِّنۢ بَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ وَكَفَرَت طَّآئِفَةٞۖ (...)١٤﴾ [الصف: 14]

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .
🔊 *Bā'249*

تطبيق4:﴿كَلَّاۖ بَل لَّا تُكۡرِمُونَ ٱلۡيَتِيمَ ١٧﴾ [الفجر: 17]

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .
🔊 *Bā'250*

⓫باب الإظهار والإدغام ← خلف عن حمزة بن حبيب الكوفي
🔊 *Explain342* / د.عدنان العرضي

(لخلف عن حمزة بن حبيب، كما لخلاد عن حمزة بن حبيب الكوفي، الإدغامات التالية ، وهذا دون ذكر مواضع الخلاف:

1ـ الإدغام الصغير:

ـ إدغام ذال ﴿إذ﴾ في الدال والتاء؛

ـ إدغام دال ﴿قد﴾ في (س ـ ص ـ ز ـ ض ـ ج ـ ش ـ ظ ـ ذ)؛

ـ إدغام تاء التأنيث في (س ـ ص ـ ز ـ ج ـ ظ ـ ث)؛

-La gémination du *dāl* de « *qad* » dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre;

-La gémination du *tā' du féminin* dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre;
(Cf. Application n° :1)

-La gémination du *lām* de « *hal* » , et de « bal » dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre*;*
(Cf. Application n° :2)

Application n°:1
Écoutez!*Bā'251*

Application n°:2
Bā'252

2-La grande gémination :

-La gémination du *tā'* dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre;
(Cf. Application n° :3)

-La gémination du *nūn* dans le *nūn*;

Application n°:3
Bā'253

3-La petite gémination des proches et des homogènes :

-La gémination du *thā'* dans *le tā'*;
(Cf. Application n° :4)

-La gémination du *thāl* dans *le tā'*;

-La gémination du *dāl* dans *le thā'*;

(التطبيق 1)

ـ إدغام لام ﴿هل﴾ و﴿بل﴾ في (س ـ ث ـ ظ ـ ت)؛ (التطبيق 2)

تطبيق1: ﴿وَإِذَآ أُنزِلَتۡ سُورَةٌ أَنۡ ءَامِنُواْ بِٱللَّهِ وَجَٰهِدُواْ مَعَ رَسُولِهِ ٱسۡتَـٔۡذَنَكَ أُوْلُواْ ٱلطَّوۡلِ مِنۡهُمۡ وَقَالُواْ ذَرۡنَا نَكُن مَّعَ ٱلۡقَٰعِدِينَ ٨٦﴾ [التوبة: 86]

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب.

Bā'251

تطبيق2:﴿هَلۡ ثُوِّبَ ٱلۡكُفَّارُ مَا كَانُواْ يَفۡعَلُونَ ٣٦﴾

[المطففين:36]

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب.

Bā'252

2 ـ الإدغام الكبير:

ـ إدغام التاء في (ص ـ ز ـ ذ ـ ط)؛ (التطبيق 3)

ـ إدغام النون في النون؛

تطبيق3: ﴿بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ وَٱلصَّٰٓفَّٰتِ صَفّٗا ١﴾ [الصافات: 1]

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب.

Bā'253

3 ـ إدغام المتقاربين والمتجانسين الصغير:

ـ إدغام الثاء في التاء؛ (التطبيق 4)

ـ إدغام الذال في التاء؛

ـ إدغام الدال في الثاء؛

تطبيق4: ﴿وَكَذَٰلِكَ بَعَثۡنَٰهُمۡ لِيَتَسَآءَلُواْ بَيۡنَهُمۡۚ قَالَ قَآئِلٞ مِّنۡهُمۡ كَمۡ لَبِثۡتُمۡۖ قَالُواْ لَبِثۡنَا يَوۡمًا أَوۡ بَعۡضَ يَوۡمٖۚ قَالُواْ رَبُّكُمۡ أَعۡلَمُ بِمَا لَبِثۡتُمۡ فَٱبۡعَثُوٓاْ أَحَدَكُم بِوَرِقِكُمۡ هَٰذِهِۦٓ إِلَى ٱلۡمَدِينَةِ (...) ١٩﴾

[الكهف: 19]

عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب.

Bā'254

⑫باب الإظهار والإدغام ← خلاد عن حمزة

Explain343 / د.عدنان العرضي

(لخلاد عن حمزة بن حبيب الكوفى، كما لخلف عن حمزة بن حبيب، الإدغامات التالية ، وهذا دون ذكر مواضع الخلاف:

1ـ الإدغام الصغير:

ـ إدغام ذال ﴿إذ﴾ فى الدال والتاء؛

ـ إدغام دال ﴿قد﴾ فى (س ـ ص ـ ز ـ ض ـ ج ـ ش ـ ظ ـ ذ)؛

ـ إدغام تاء التأنيث فى (س ـ ص ـ ز ـ ج ـ ظ ـ ث)؛ (التطبيق 1)

ـ إدغام لام ﴿هل﴾ و﴿بل﴾ فى (س ـ ث ـ ظ ـ ت)؛ (التطبيق 2)

تطبيق1: ﴿وَإِذَآ أُنزِلَتۡ سُورَةٌ أَنۡ ءَامِنُواْ بِٱللَّهِ وَجَٰهِدُواْ مَعَ رَسُولِهِ ٱسۡتَـٔۡذَنَكَ أُوْلُواْ ٱلطَّوۡلِ مِنۡهُمۡ وَقَالُواْ ذَرۡنَا نَكُن مَّعَ ٱلۡقَٰعِدِينَ ٨٦﴾ [التوبة: 86]

مفتاح محمد السلطنى / خلاد عن حمزة.

Bā'255

تطبيق2:﴿هَلۡ ثُوِّبَ ٱلۡكُفَّارُ مَا كَانُواْ يَفۡعَلُونَ ٣٦﴾ [المطففين:36]

مفتاح محمد السلطنى / خلاد عن حمزة.

Bā'256

2 ـ الإدغام الكبير:

ـ إدغام التاء فى (ص ـ ز ـ ذ ـ ط)؛ (التطبيق 3)

ـ إدغام النون فى النون؛

تطبيق3: ﴿بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ وَٱلصَّٰٓفَّٰتِ صَفّٗا ١﴾ [الصافات: 1]

مفتاح محمد السلطنى / خلاد عن حمزة.

Bā'257

<u>*Application*</u> <u>n°:4</u>

Bā'254

⑫ Universaux de la narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique de l'explicitation et la gémination

Explain343 / *Dr. Adnān*

(*Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* , de même pour Khallād d'après *Ḥamza Al-Kūfī* , procède aux géminations suivantes, sans citer les points de divergence en eux les trois:

1-La petite gémination :

-La gémination du *thāl* de «*'ith*» dans le *dāl* et le *tā'* ;

-La gémination du *dāl* de « *qad* » dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre;

-La gémination du *tā' du féminin* dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre;
(Cf. Application n° :1)

<u>*Application*</u> <u>n°:1</u>

Bā'255

-La gémination du *lām* de « *hal* » , et de « bal » dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre*;*
(Cf. Application n° :2)

<u>*Application*</u> <u>n°:2</u>

Bā'256

2-La grande gémination :

-La gémination du *tā'* dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre;
(Cf. Application n° :3)

-La gémination du *nūn* dans le *nūn*;

<u>*Application*</u> <u>n°:3</u>

Bā’257

3-La petite gémination des proches et des homogènes :

-La gémination du *thā’* dans *le tā’*;
(Cf. Application n° :4)

-La gémination du *thāl* dans *le tā’*;

-La gémination du *dāl* dans *le thā’*;

Application n°:4
Bā’258

13 *Abū Al-Ḥārith d’après Al-Kisā’ī Al-Kūfī* → Rubrique de l’explicitation et la gémination
Explain344 / *Kh. Manssūr*

(*Abī Al-Ḥārith d’après Al-Kisā’ī Al-Kūf*, de même pour *Ad-Dawrī d’après Al-Kisā’ī Al-Kūfī*, procède aux géminations suivantes, sans citer les points de divergence en eux les trois:

-La gémination du *thāl* de «*‘ith*» dans les lettres citées dans l’article arabe ci-contre;

-La gémination du *dāl* de « *qad* » dans les lettres citées dans l’article arabe ci-contre;

-La gémination du *tā’ du féminin* dans les lettres citées dans l’article arabe ci-contre;
(Cf. Application n° :1)

-La gémination du *lām* de « *hal* » , et de « *bal* » dans les lettres citées dans l’article arabe ci-contre;
(Cf. Application n° :2)

Application n°:1
Bā’259

3ـ إدغام المتقاربين والمتجانسين الصغير:

ـ إدغام الثاء فى التاء؛ (التطبيق 4)

ـ إدغام الذال فى التاء؛

ـ إدغام الدال فى الثاء؛

تطبيق4: ﴿وَكَذَٰلِكَ بَعَثْنَٰهُمْ لِيَتَسَآءَلُواْ بَيْنَهُمْۚ قَالَ قَآئِلٌ مِّنْهُمْ كَمْ لَبِثْتُّمْۖ قَالُواْ لَبِثْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍۚ قَالُواْ رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثْتُّمْ فَٱبْعَثُوٓاْ أَحَدَكُم بِوَرِقِكُمْ هَٰذِهِۦٓ إِلَى ٱلْمَدِينَةِ (...) ١٩﴾ [الكهف: 19]

مفتاح محمد السلطنى / خلاد عن حمزة.

Bā’258

١٣ باب الإظهار والإدغام← أبو الحارث عن الكسائى

Explain344 / الشيخ يوسف منصور

(لأبى الحارث عن الكسائى الكوفى ، كما للدورى عن الكسائى الكوفى ، الإدغامات التالية من بين أخرى، وهذا دون ذكر مواضع الخلاف:

ـ إدغام ذال ﴿إذ﴾ فى (س ـ ص ـ زـ ت ـ د)؛

ـ إدغام دال ﴿قد﴾ فى (س ـ ص ـ ز ـ ض ـ ج ـ ش ـ ظ ـ ذ)؛

ـ إدغام تاء التأنيث فى (س ـ ص ـ ز ـ ج ـ ظ ـ ث)؛ (التطبيق 1)

ـ إدغام لام ﴿هل﴾ و﴿بل﴾ فى (ت ـ ط ـ زـ س ـ ث ـ ن ـ ظ ـ ض)؛ (التطبيق 2)

تطبيق1: ﴿وَإِذَآ أُنزِلَتْ سُورَةٌ أَنْ ءَامِنُواْ بِٱللَّهِ وَجَٰهِدُواْ مَعَ رَسُولِهِ ٱسْتَـْٔذَنَكَ أُوْلُواْ ٱلطَّوْلِ مِنْهُمْ وَقَالُواْ ذَرْنَا نَكُن مَّعَ ٱلْقَٰعِدِينَ ٨٦﴾ [التوبة: 86]

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .

Bā’259

تطبيق2:﴿هَلْ ثُوِّبَ ٱلْكُفَّارُ مَا كَانُواْ يَفْعَلُونَ ٣٦﴾ [المطففين:36]

Application n°:2
🔊 *Bā'260*

⓮ Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* → Rubrique de l'explicitation et la gémination
🔊 *Explain345* / *Kh. Manssūr*

(*Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī*, de même pour *Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūf*, procède aux géminations suivantes, sans citer les points de divergence en eux les trois:

-La gémination du *thāl* de « *'ith*» dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre;

-La gémination du *dāl* de « *qad* » dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre;

-La gémination du *tā' du féminin* dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre; *(Cf. Application n° :1)*

-La gémination du *lām* de « *hal* » , et de « *bal* » dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre*;*
(Cf. Application n° :2)

Application n°:1
🔊 *Bā'261*

Application n°:2
🔊 *Bā'262*

⓯ Universaux de la narration coranique de *Ibn Wardān d'après Abī Ğa'far Al-Madanī* → Rubrique de l'explicitation et la gémination
🔊 *Explain346* / *Kh. Manssūr*

(*Ibn Wardān d'après Abī Ğa'far Al-Madanī* procède aux géminations suivantes:

-La gémination du *thāl* dans le *tā'*;
(Cf. Application n° :1)

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .
🔊 *Bā'260*

⓮ باب الإظهار والإدغام ← الدورى عن الكسائى
🔊 *Explain345* / الشيخ يوسف منصور

(للدورى عن الكسائى ، كما لأبى الحارث عن الكسائى ، الإدغامات التالية من بين أخرى، وهذا دون ذكر مواضع الخلاف:

ـ إدغام ذال ﴿إذ﴾ فى (س ـ ص ـ ز ـ ت ـ د)؛

ـ إدغام دال ﴿قد﴾ فى (س ـ ص ـ ز ـ ض ـ ج ـ ش ـ ظ ـ ذ)؛

ـ إدغام تاء التأنيث فى (س ـ ص ـ ز ـ ج ـ ظ ـ ث)؛ (التطبيق 1)

ـ إدغام لام ﴿هل﴾ و﴿بل﴾ فى (ت ـ ط ـ ز ـ س ـ ث ـ ن ـ ظ ـ ض)؛

تطبيق1: ﴿وَإِذَآ أُنزِلَتۡ سُورَةٌ أَنۡ ءَامِنُواْ بِٱللَّهِ وَجَٰهِدُواْ مَعَ رَسُولِهِ ٱسۡتَـٔۡذَنَكَ أُوْلُواْ ٱلطَّوۡلِ مِنۡهُمۡ وَقَالُواْ ذَرۡنَا نَكُن مَّعَ ٱلۡقَٰعِدِينَ ٨٦﴾ [التوبة: 86]

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .
🔊 *Bā'261*

تطبيق2:﴿هَلۡ ثُوِّبَ ٱلۡكُفَّارُ مَا كَانُواْ يَفۡعَلُونَ ٣٦﴾ [المطففين:36]

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.
🔊 *Bā'262*

⓯ باب الإظهار والإدغام ← ابن وردان عن أبى جعفر المدنى
🔊 *Explain346* / الشيخ يوسف منصور

(لابن وردان عن أبى جعفر المدنى الإدغامات التالية:

ـ إدغام الذال فى التاء؛(التطبيق 1)

ـ إدغام الثاء فى الذال؛

ـ إدغام الثاء فى التاء ؛ (التطبيق 2)

-La gémination du *thā’* dans le *thāl*;

-La gémination du *thā’* dans le *tā’*;
(Cf. Application n° :2)

-La gémination du *bā’* dans le *mīm*.

Application n°:1
🔊 *Bā’263*

Application n°:2
🔊 *Bā’264*

⑯ Universaux de la narration coranique de *Ibn Ğammāz d’après Abī Ğa’far Al-Madanī* → Rubrique de l’explicitation et la gémination
🔊 *Explain347* / *Kh. Manssūr*

(*Ibn Ğammāz d’après Abī Ğa’far Al-Madanī* procède aux géminations suivantes:

-La gémination du *thāl* dans le *tā’*;
(Cf. Application n° :1)

-La gémination du *thā’* dans le *thāl*;

-La gémination du *thā’* dans le *tā’*;
(Cf. Application n° :2)

-La gémination du *bā’* dans le *mīm*.

Application n°:1
🔊 *Bā’265*

Application n°:2
🔊 *Bā’266*

⑰ Universaux de la narration coranique de *Isāq Al-Warrāq* d’après *Khalaf Al-Kūfī* → Rubrique de l’explicitation et la gémination
(*Isāq Al-Warrāq* d’après *Khalaf Al-Kūfī* procède aux géminations suivantes:

ـ إدغام الباء في الميم.

تطبيق1: ﴿وَإِنِّي عُذتُّ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ أَن تَرْجُمُونِ ﴿١٩﴾﴾ [الدخان: 19]

مفتاح محمد السلطني / ابن وردان عن أبي جعفر.
🔊 *Bā’263*

تطبيق2: ﴿قَالَ كَمْ لَبِثتُّمْ فِي الْأَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ ﴿١١٣﴾﴾ [المؤمنين:113]

مفتاح محمد السلطني / ابن وردان عن أبي جعفر.
🔊 *Bā’264*

⑯ باب الإظهار والإدغام ← رواية ابن جماز عن أبي جعفر المدني

🔊 *Explain347* / الشيخ يوسف منصور

(لابن جماز عن أبي جعفر المدني الإدغامات التالية:

ـ إدغام الذال في التاء؛(التطبيق 1)

ـ إدغام الثاء في الذال؛

ـ إدغام الثاء في التاء ؛ (التطبيق 2)

ـ إدغام الباء في الميم.

تطبيق1: ﴿وَإِنِّي عُذتُّ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ أَن تَرْجُمُونِ ﴿١٩﴾﴾ [الدخان: 19]

مفتاح محمد السلطني / ابن جماز عن أبي جعفر.
🔊 *Bā’265*

تطبيق2: ﴿قَالَ كَمْ لَبِثتُّمْ فِي الْأَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ ﴿١١٣﴾﴾ [المؤمنين:113]

مفتاح محمد السلطني / ابن جماز عن أبي جعفر.
🔊 *Bā’266*

⑰ باب الإظهار والإدغام← إسحاق عن خلف البزار

(لإسحاق الوراق عن خلف البزار الإدغامات التالية من بين أخرى:

-La gémination du *thāl* de « *'ith*» dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre; *(Cf. Application n° :1)*

<u>*Application* n°:1</u>
🔊 *Bā'267*

-La gémination du *dāl* de « *qad* » dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre;

-La gémination du *tā' du féminin* dans les lettres citées dans l'article arabe ci-contre; *(Cf. Application n° :2)*

<u>*Application n°:2*</u>
🔊 *Bā'268*

❶ Rubrique des « *rā'*» (D'ordinaire, cette rubrique concerne surtout la narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī*)
❶ *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique des « *rā'*»
🔊 *Explain348* / *Kh. Manssūr*

(*Warch* a appliqué les règles d'amincissement et d'emphase du *rā'* comme conçues chez *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Alkūfī*, mais il a ajouté les contextes suivants:

-*Warch* a aminci tout *rā'* précédé d'un *yā' avocalisé* ou précédé d'une voyelle /i/ originelle.

-*Warch* a aminci tout *rā'* dont la voyelle /i/ et le *rā'* sont séparés par une consonne *avocalisée*.
-*Warch* a emphatisé tout *rā'* dont la voyelle /i/ et le *rā'* sont séparés par une consonne *avocalisée* prééminente.
Mais, le *ẖa'* est excepté de cette règle.

-*Warch* a emphatisé tout *rā'* dans certains

ـ إدغام ذال ﴿إذ﴾ في (ت ـ د)؛ (التطبيق 1)

<u>تطبيق1</u>: ﴿وَلَوۡلَآ إِذۡ دَّخَلۡتَ جَنَّتَكَ قُلۡتَ مَا شَآءَ ٱللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِٱللَّهِۚ إِن تَرَنِ أَنَا۠ أَقَلَّ مِنكَ مَالٗا وَوَلَدٗا ۝٣٩﴾ [الكهف: 39]

مفتاح محمد السلطني / إسحاق عن خلف .
Bā'267 🔊

ـ إدغام دال ﴿قد﴾ في (س ـ ص ـ ز ـ ض ـ ج ـ ش ـ ظ ـ ذ)؛
ـ إدغام تاء التأنيث في (س ـ ص ـ ز ـ ج ـ ظ):

<u>تطبيق2</u>: ﴿وَإِذَآ أُنزِلَتۡ سُورَةٌ أَنۡ ءَامِنُواْ بِٱللَّهِ وَجَٰهِدُواْ مَعَ رَسُولِهِ ٱسۡتَـٔۡذَنَكَ أُوْلُواْ ٱلطَّوۡلِ مِنۡهُمۡ وَقَالُواْ ذَرۡنَا نَكُن مَّعَ ٱلۡقَٰعِدِينَ ۝٨٦﴾ [التوبة: 86]

مفتاح محمد السلطني / إسحاق عن خلف .
Bā'268 🔊

❶ باب الراءات (يهم هذا الباب على الخصوص ورش عن نافع)

❶ باب الراءات ← أصول ورش عن نافع
🔊 *Explain348* / الشيخ يوسف منصور

(لقد اتبع ورش قواعد ترقيق الراء وتفخيمها عند حفص وزاد عليها: رقق ورش كل راء قبلها ياء ساكنة أو كسرة ليست عارضة، نحو: ﴿تَذۡكِرَةٗ، وَزِيرًا، ٱلسَّاحِرُ، خَيۡرٌ﴾ ؛ وإذا فُصل بين الراء والكسرة بساكن فورش يقرأ بترقيق الراء أيضا، في مثل:﴿ ٱلسِّحۡرَ، ذِكۡرُكُمۡ﴾. أما إن فُصل بين الراء والكسرة بحرف ساكن وكان الساكن حرف استعلاء، فمذهب ورش في هذا السياق هو تفخيم الراء، كما في: ﴿مِصۡرًا، وِقۡرًا، قِطۡرًا﴾؛ واستثني من هذا حرف الخاء الذي لا يمنع ترقيق الراء، كما في : ﴿إِخۡرَاجٍ﴾. وفخم ورش الراء من الأسماء الأعجمية الآتية: ﴿إِسۡرَٰٓءِيلَ، إِبۡرَٰهِيمَ، عِمۡرَٰنَ﴾. واختار ورش تفخيم الراء في سياقات استثنائية أخرى تذكرها مراجع علم القراءات.)

mots étrangers comme «*’isrā’īl*», «*’ibrāhīm*» et «*‘imrān*».

-*Warch* a choisi d’emphatiser le *rā’* dans certains contextes coraniques exceptionnels cités dans les ouvrages des lectures coraniques.

Application:

Bā’269

Rubrique des «*lām*» (D’ordinaire, cette rubrique concerne surtout la narration coranique de *Warch* d’après *Nāfi‘ Al-Madanī*)

1 *Warch* d’après *Nāfi‘ Al-Madanī* → Rubrique des «*lām*»

Explain349 / *Kh. Manssūr*

(*Warch* a emphatisé le «*lām*» qui est précédé par le *ṣād* ou le *ṭā’* ou le *ẓā’* si ces trois consonnes sont vocalisées par /a/.

Application:

Bā’270

Si le lecteur s’arrête sur le «*lām*», il a le choix de procéder à *l’emphase* ou l’amincissement, mais l’emphase est prioritaire.

Rubrique du «*Sakt*» et «*Waqf*»

(Cette rubrique sera détaillée, selon les narrations coraniques organisées conventionnellement, dans les entrées numérotées qui suiveront)

1 Universaux de la narration coranique de *Al-Bazzī* d’après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique du «*Sakt*» et «*Waqf*»

(*Al-Bazzī* d’après *Ibn Kathīr Al-Makkī* s’arrête avec un *hā’* sur « *yā ’abati*» de Sourate «*Yūsuf*», «*Maryam*», « *Al-Qaṣaṣ* » et « *Aṣ-ṣaffat* ».

Il s’arrête avec un *hā’* également sur le *tā’* du

تطبيق: ﴿إِنَّا نَحۡنُ نُحۡيِۦ وَنُمِيتُ وَإِلَيۡنَا ٱلۡمَصِيرُ ٤٣ يَوۡمَ تَشَقَّقُ ٱلۡأَرۡضُ عَنۡهُمۡ سِرَاعٗاۚ ذَٰلِكَ حَشۡرٌ عَلَيۡنَا يَسِيرٞ ٤٤﴾ [ق: 43، 44]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Bā’269

باب اللامات (عادة ما يهم هذا الباب على الخصوص ورش عن نافع)

١ باب اللامات← ورش عن نافع

Explain349 / الشيخ يوسف منصور

(لقد فخم ورش اللام المفتوحة والتي أتى قبلها الصاد أو الطاء أو الظاء إذا كانت هذه الحروف مفتوحة، نحو: ﴿ٱلصَّلَوٰةَ ، مَطۡلَعِ، مُفَصَّلٗا، وَبَطَلَ﴾.

تطبيق: ﴿ٱلَّذِينَ يُؤۡمِنُونَ بِٱلۡغَيۡبِ وَيُقِيمُونَ ٱلصَّلَوٰةَ وَمِمَّا رَزَقۡنَٰهُمۡ يُنفِقُونَ ٣﴾ [البقرة: 3]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Bā’270

وإذا وقف القارئ على اللام فله أن يفخمها أو يرققها والتفخيم أرجح.)

باب السكت والوقف (يتم تفصيل هذا الباب حسب الروايات مرتبة ترتيبا اصطلاحيا كما هو مبين فيما سيأتى من المداخل المرقمة)

١ باب السكت والوقف ← البزى عن ابن كثير (1ـ إذا كتبت هاء المؤنث بالتاء المفتوحة وكانت للمفردة، وجب له الوقف عليها بالهاء، كما فى ﴿ٱمۡرَأَتُ ٱلۡعَزِيزِ﴾ من الآية 30 من سورة يوسف، سوى كلمة ﴿مرضات﴾ فوقف عليها بالتاء.

2ـ وقف على ﴿يَٰٓأَبَتِ﴾ بالهاء حيثما وقعت فى القرآن الكريم.

féminin transcrit avec un *tā'* ouvert, sauf dans le mot «*marḍāt*».

Il s'arrête, ***à l'encontre de lui-même***, avec un *hā'* du *sakt*, sur « *mā* » interrogatif précédé d'une préposition, comme sur «*'amma* ».

Il s'arrête en maintenant le yā'dans quatre mots du Saint Coran : « *hādin* », « *rāqin* », « *wālin* » et « *bāqin* ». Ainsi, ces mots sont respectivement prononcés :
«hādī», « rāqī», « wālī » et « bāqī».

<u>*Application*</u>:
Bā'271

❷ Universaux de la narration coranique de *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī*→ Rubrique du «*Sakt*» et «*Waqf*»
(*Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* s'arrête avec un *hā'* sur « *yā'abati* » de Sourate «*Yūsuf*», «*Maryam*», « *Al-Qaṣaṣ* » et « *Aṣ-ṣāffāt* ».
Il s'arrête avec un *hā'* également sur le *tā'*du féminin transcrit avec un *tā'* ouvert, sauf dans le mot «*marḍāt*».
Il s'arrête en maintenant le *yā'* dans quatre mots du Saint Coran :
«*hādin* », « *rāqin* », « *wālin* » et « *bāqin* ».

Ainsi, ces mots sont respectivement prononcés : *«hādī», « rāqī », « wālī » et « bāqī ».*

<u>*Application*</u>:
Bā'272

❸ *Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique du «*Sakt*» et du «*Waqf*»
Explain350 / *Dr. Jūdah*

(*Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* procède

3ـ وقف البزى بخلف عنه بهاء السكت على ﴿ما﴾ الاستفهامية المسبوقة بحرف الجر، مثل ﴿عمَّ﴾.

4ـ وقف البزى بإثبات الياء فى أربع كلمات: ﴿هادٍ﴾ من الرعد والزمر وغافر؛ ﴿راقٍ﴾ من الرعد وغافر؛ ﴿والٍ﴾ من الرعد؛ ﴿باقٍ﴾ من النحل. وقرأ بخلف عنه ﴿المنادى﴾ فى سورة ق بإثبات الياء.

<u>تطبيق</u>: ﴿يَوْمَ تُوَلُّونَ مُدْبِرِينَ مَا لَكُم مِّنَ ٱللَّهِ مِنْ عَاصِمٍۗ وَمَن يُضْلِلِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِنْ هَادٍ ٣٣﴾ [غافر:33].

محمد عبدالحكيم/ البزى عن ابن كثير .
Bā'271

٢ باب السكت والوقف← قنبل عن ابن كثير (1ـ إذا كتبت هاء المؤنث بالتاء المفتوحة وكانت للمفردة، وجب له الوقف عليها بالهاء، كما فى ﴿ٱمْرَأَتُ ٱلْعَزِيزِ﴾ من الآية 30 من سورة يوسف، سوى كلمة ﴿مرضات﴾ فوقف عليها بالتاء.

2ـ وقف على ﴿يَـٰٓأَبَتِ﴾ بالهاء حيثما وقعت فى القرآن الكريم.

3ـ وقف البزى بإثبات الياء فى أربع كلمات: ﴿هادٍ﴾ من الرعد والزمر وغافر؛ ﴿راقٍ﴾ من الرعد وغافر؛ ﴿والٍ﴾ من الرعد؛ ﴿باقٍ﴾ من النحل. وقرأ بخلف عنه ﴿المنادى﴾ فى سورة ق بإثبات الياء.

<u>تطبيق</u>: ﴿يَوْمَ تُوَلُّونَ مُدْبِرِينَ مَا لَكُم مِّنَ ٱللَّهِ مِنْ عَاصِمٍۗ وَمَن يُضْلِلِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِنْ هَادٍ ٣٣﴾ [غافر:33].

محمد عبدالحكيم/ البزى عن ابن كثير .
Bā'272

٣ باب السكت والوقف ← حفص عن عاصم
Explain350 / د. أحمد جوده

(قرأ حفص عن عاصم الكوفى بالسكت وجوبا فى أربعة مواضع

absolument à un *sakt* au niveau de quatre contextes coraniques qu'on peut rechercher dans les quatre *Applications* audio suivantes :

من القرآن الكريم يمكن التماسها في التطبيقات التالية:

Application n° :1
Bā'273

تطبيق1: ﴿ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ٱلَّذِىٓ أَنزَلَ عَلَىٰ عَبْدِهِ ٱلْكِتَٰبَ وَلَمْ يَجْعَل لَّهُۥ عِوَجَاۜ ۝١ قَيِّمًا[...]﴾ [الكهف: 1]

محمد أيوب / حفص عن عاصم .

Bā'273

Application n° :2
Bā'274

تطبيق2: ﴿وَقِيلَ مَنْۜ رَاقٍ ۝٢٧﴾

[القيامة: 27]

محمد أيوب / حفص عن عاصم .

Bā'274

Application n° :3
Bā'275

تطبيق3: ﴿قَالُواْ يَٰوَيْلَنَا مَنۢ بَعَثَنَا مِن مَّرْقَدِنَاۜ هَٰذَا مَا وَعَدَ ٱلرَّحْمَٰنُ وَصَدَقَ ٱلْمُرْسَلُونَ ۝٥٢﴾ [يس: 52]

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .

Bā'275

Application n° :4
Bā'276

تطبيق4: ﴿كَلَّاۖ بَلْۜ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِم مَّا كَانُواْ يَكْسِبُونَ ۝١٤﴾ [المطففين:14]

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .

Bā'276

❹ Universaux de la narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique du «*Sakt*» et du «*Waqf*»

❹ باب السكت والوقف ← خلف عن حمزة

(*Khalaf* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* élide le *hā'* du *Sakt* en cas de liaison et la maintient en cas d'arrêt dans les cinq mots (voir article arabe).

)حذف خلف عن حمزة بن حبيب هاء السكت وصلا وأثبتها وقفا في ﴿يتسنهْ، اقتدهْ، ماليهْ، سلطانيهْ، ماهيهْ﴾.

Khalaf d'après *Ḥamza* fait une petite pause sur *«al» déterminatif* s'il est suivi d'une *hamza* et sur le *yā'* du mot *« chay' »* pour réaliser (glottaliser) la *hamza* , comme dans le mot «*al-'arḍ*» du verset 29 de Sourate « *Al-Baqara* » :

يسكت خلف سكتة يسيرة على "أل" التعريف إذا وقعت بعدها همزة وعلى الياء من كلمة ﴿شيء﴾ وذلك من أجل تحقيق الهمزة، كما في كلمة ﴿الأرض﴾.

تطبيق 1: ﴿هُوَ ٱلَّذِى خَلَقَ لَكُم مَّا فِى ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ ٱسْتَوَىٰٓ إِلَى ٱلسَّمَآءِ فَسَوَّىٰهُنَّ سَبْعَ سَمَٰوَٰتٍۚ وَهُوَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ۝٢٩﴾ [البقرة:29].

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب.

Application1:
Bā'277

Bā'277

Khalaf d'après *Ḥamza* fait une petite pause, à l'encontre de lui-même, sur la consonne *avocalisée* qui se situe à la fin du mot et qui est suivie d'une *hamza* (*Application 2*).
Mais la consonne *avocalisée* ne doit pas être une lettre *bivocalique*.

وله السكت وعدمه على الحرف الساكن الذى يقع فى آخر الكلمة ووقعت بعده همزة
(المثال التطبيقى 2).
ويشترط ألا يكون الساكن حرف مد.

Application2:
Bā'278

تطبيق 2: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ۝٦﴾ [البقرة:6].
عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب.
Bā'278

C'est l'occasion ici d'évoquer un point très important au sujet de l'application *n°2* ci-dessus dans laquelle le psalmodiste *Abderrachīd Ṣūfī* a lu le mot coranique « *yu'minūna* » par « *yūminūna* » sans *hamza* ; et ce du fait qu'il a marqué l'arrêt. Le sujet de l'arrêt du *coranolecturologue Ḥamza* sur la *hamza* est l'un des universaux très importants, qui comporte de nombreuses modalités de lecture. La pause marquée sur la consonne avocalisée suivie par une *hamza* est l'un des aspects de ce phénomène. Certains disent : « *Si vous voulez aimer la lecture du Ḥamza, vous n'avez qu'à marquer l'arrêt sur la hamza* »

نلفت الانتباه هنا إلى كلمة ﴿يُؤۡمِنُونَ﴾ فى التطبيق 2 التى قرأها القارئ ﴿يومِنُونَ﴾ دون تحقيق الهمزة، نظرا لأنه وقف عليها. والوقف على الهمز فى قراءة حمزة هو أصل مهم انفرد به عن بقية القراء، وفى هذا الأصل أوجه وتفاصيل مهمة. وقد قيل: "إذا أردت أن تحب قراءة حمزة فقف له على همزة."

5 Universaux de la narration coranique de *Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique du «Sakt» et du «Waqf»
(*Khallād* d'après *Ḥamza Al-Kūfī* élide le *hā'* du *Sakt* en cas de liaison et la maintient en cas d'arrêt dans les cinq mots (voir article arabe).

٥ باب السكت والوقف ← خلاد عن حمزة
(حذف خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفى هاء السكت وصلا وأثبتها وقفا فى ﴿يتسنهْ، اقتدهْ، ماليهْ، سلطانيهْ، ماهيهْ﴾.

Khallād d'après *Ḥamza Al-Kūfī* fait, à l'encontre de lui-même, une petite pause sur «*al*» déterminatif s'il est suivi d'une *hamza* et sur le *yā'* du mot « *chay'* » pour réaliser la *hamza* , comme dans le mot « *al-' insān* » du verset 1 de Sourate « *Al-' Insān* » :

يسكت خلاد بخلف عنه (أى له عدم السكت) سكتة يسيرة على "أل" التعريف إذا وقعت بعدها همزة وعلى الياء من كلمة ﴿شىء﴾ وذلك من أجل تحقيق الهمزة، كما فى كلمة ﴿الأرض﴾.

Application1:
Bā'279

تطبيق 1: ﴿يَوۡمَ لَا تَمۡلِكُ نَفۡسٌ لِّنَفۡسٍ شَيۡـًٔاۖ وَٱلۡأَمۡرُ يَوۡمَئِذٍ لِّلَّهِ ۝١٩﴾ [الانفطار:19].
مفتاح محمد السلطنى / خلاد عن حمزة .
Bā'279

Khallād d'après *Ḥamza Al-Kūfī* fait une petite pause, à l'encontre de lui-même, sur la consonne avocalisée qui se situe à la fin du mot et qui est suivie d'une *hamza* (*Application 2*).

وله السكت وعدمه على الحرف الساكن الذى يقع فى آخر الكلمة ووقعت بعده همزة (المثال التطبيقى 2).
ويشترط ألا يكون الساكن حرف مد.

Mais la consonne avocalisée ne doit pas être une lettre bivocalique.

Application2:
🔈 *Bā'280*

C'est l'occasion ici d'évoquer un point très important au sujet de l'application *n°2* ci-dessus dans laquelle le psalmodiste *Ab-derrachīd Ṣūfī* a lu le mot coranique « *yu'minūna* » par «*yūminūna*» sans *hamza* ; et ce du fait qu'il a marqué l'arrêt. Le sujet de l'arrêt du *coranolecturologue Ḥamza* sur la *hamza* est l'un des universaux très importants, qui comporte de nombreuses modalités de lecture. La pause marquée sur la consonne avocalisée suivie par une *hamza* est l'un des aspects de ce phénomène.
Certains disent : « *Si vous voulez aimer la lecture du Ḥamza, vous n'avez qu'à marquer l'arrêt sur la hamza* . »

⑥ Universaux de la narration coranique de *Ibn Wardān d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī* → Rubrique du «*Sakt*» et «*Waqf*»

(*Abū Ǧa'far Al-Madanī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ǧammāz* et *Ibn-Wardān*, procède au *Sakt* sur toutes les lettres miraculeuses au début des Sourates du Saint Coran qui débutent par ces lettres. Graphiquement, sur chaque lettre est transcrit un petit «*sin*» comme dans l'exemple d'application ci-dessous.

D'autre part, il procède à la liaison dans les contextes coraniques précisés dans l'article arabe sans faire le *Sakt*.

Application:
🔈 *Bā'281*

⑦ Universaux de la narration coranique de *Ibn Ǧammāz d'après Abī Ǧa'far Al-Madanī* → Rubrique du «*Sakt*» et «*Waqf*»

(*Abū Ǧa'far Al-Madanī*, ainsi que ses deux

تطبيق 2: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ۝٦﴾ [البقرة:6].

مفتاح محمد السلطنى / خلاد عن حمزة.
🔈 *Bā'280*

نلفت الانتباه هنا إلى كلمة ﴿يُؤۡمِنُونَ﴾ فى التطبيق 2 التى قرأها القارئ ﴿يومِنُونَ﴾ دون تحقيق الهمزة، نظرا لأنه وقف عليها. والوقف على الهمز فى قراءة حمزة هو أصل مهم انفرد به عن بقية القراء، وفى هذا الأصل أوجه وتفاصيل مهمة. وقد قيل: "إذا أردت أن تحب قراءة حمزة فقف له على همزة."

⑥باب السكت والوقف ← ابن وردان عن أبى جعفر

(سكت أبو جعفر المدنى، ومعه راوياه ابن جماز وابن وردان، على الحروف المعجزة الواقعة فى أوائل السور جميعها، مثل ﴿الم﴾ و﴿كهيعص﴾ سكتة لطيفة من غير تنفس، وجعلت السين فوق الحرف للدلالة على السكت.

وأدرج أبو جعفر المدنى، ومعه راوياه ابن جماز وابن وردان، المواضع الأربعة التى سكت فيها حفص؛ فهو لم يسكت عليها، وهى:﴿عوجا قيما﴾ مع الإخفاء بالكهف، ﴿مرقدنا هذا﴾ بسورة يس ، ﴿من راق﴾ بالقيامة، ﴿بل ران﴾ من المطففين مع الإدغام. تطبيق: ﴿حمٓ تَنزِيلُ ٱلۡكِتَٰبِ مِنَ ٱللَّهِ ٱلۡعَزِيزِ ٱلۡعَلِيمِ ۝١﴾ [غافر:1]

مفتاح محمد السلطنى/ ابن وردان عن أبى جعفر.
🔈 *Bā'281*

⑦باب السكت والوقف ← ابن جماز عن أبى جعفر (سكت أبو جعفر المدنى، ومعه راوياه ابن جماز وابن وردان، على الحروف المعجزة الواقعة فى أوائل السور جميعها، مثل ﴿الم﴾

و﴿كهيعص﴾ سكتة لطيفة من غير تنفس، وجعلت السين فوق الحرف للدلالة على السكت.

وأدرج أبو جعفر المدنى، ومعه راوياه ابن جماز وابن وردان، المواضع الأربعة التى سكت فيها حفص؛ فهو لم يسكت عليها، وهى:﴿عوجا قيما﴾ مع الإخفاء بالكهف، ﴿مرقدنا هذا﴾ بسورة يس ، ﴿من راق﴾ بالقيامة، ﴿بل ران﴾ من المطففين مع الإدغام. تطبيق: ﴿حمٓ تَنزِيلُ ٱلۡكِتَٰبِ مِنَ ٱللَّهِ ٱلۡعَزِيزِ ٱلۡعَلِيمِ﴾ [غافر:1]

مفتاح محمد السلطنى / ابن جماز عن أبى جعفر.

Bā'282

coranonarratologues *Ibn Ǧammāz* et *Ibn-Wardān*, procède au *Sakt* sur toutes les lettres miraculeuses au début des Sourates du Saint Coran qui débutent par ces lettres.
Graphiquement, sur chaque lettre est transcrit un petit «*sin*» comme dans l'exemple d'application ci-dessous.
D'autre part, il procède à la liaison dans les contextes coraniques précisés dans l'article arabe sans faire le *Sakt*.

Application:
Bā'282

٨ باب السكت والإدراج ← رويس عن يعقوب

(أدرج يعقوب الحضرمى، ومعه راوياه روْح ورويس، المواضع التالية ولم يسكت عليها ﴿عوجا قيما﴾ مع الإخفاء بالكهف، ﴿مرقدنا هذا﴾ بسورة يس، ﴿من راق﴾ بالقيامة، ﴿بل ران﴾ من المطففين مع الإدغام.

تطبيق: ﴿قَالُواْ يَٰوَيۡلَنَا مَنۢ بَعَثَنَا مِن مَّرۡقَدِنَاۜ هَٰذَا مَا وَعَدَ ٱلرَّحۡمَٰنُ وَصَدَقَ ٱلۡمُرۡسَلُونَ﴾ [يس:51]

ياسر المزروعى / رويس عن يعقوب.

Bā'283

8 Universaux de la narration coranique de *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* → Rubrique du «*Sakt*» et «*liaison*»
(*Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawḥ* et *Ruways*, procède à la liaison dans les contextes coraniques suivants sans faire le *Sakt* :
«*'iwaǧan qayyiman*» dans Sourate «*Al-Kahf*» avec dissimulation.
«*marqadinā hāḏā*» dans Sourate «*Yāsān*», «*min raq*» dans Sourate «*Al-qiyyāma*» et «*ba rāna*» dans Sourate « *Al-Muṭaffifīn* » avec gémination.
Application:
Bā'283

٩ باب الوقف ← أصول رويس عن يعقوب الحضرمى

(وقف يعقوب الحضرمى البصرى، ومعه راوياه رويس وروح، بالهاء على كل تاء تأنيث رسمت فى المصحف تاء مفتوحة فى آخر الأسماء، نحو﴿رحمت ربك﴾ بسورة الزخرف، حيث يقرأها ﴿رحمه﴾ واقفا عليها. ووقف على هذه الألفاظ بهاء السكت: فيم، عم، مم، لم، بم، هو، هى، عليهن، لدى، إلى، يا أسفى، يا حسرتا، ثم ... وروى يعقوب الوقف بهاء السكت على جمع المذكر السالم والملحق به، فى مثل ﴿المتقين﴾، وهذا الوجه لم تنص عليه الدرة بل ورد من طريق الطيبة. تطبيق: ﴿إِنَّمَا

9 Universaux de la narration coranique de *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* → Rubrique du «*Waqf*»

(*Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣ rī* ainsi que ses deux *coranonarratologues*, procède à l'arrêt par un *hā'* sur tout *tā'* du féminin transcrit dans le *Muṣḥaf* sous forme d'un *tā'* ouvert à la fin des noms, comme dans « *raḥmatu rabbika* » (…)

Il s'arrête également sur certains mots par *hā' As-Sakt* …

Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī rapporte selon "*Aṭ-Ṭayyiba*" l'arrêt par *hā' As-Sakt* sur la pluriel masculin sain, comme sur le mot «*Aṣ-ṣādiqūna*» prononcé «*Aṣ-ṣūdiqūnah*» :

<u>Application</u>:
Bā'284

⑩ Universaux de la narration coranique de *Rawḥ* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣ rī* → Rubrique de «Sakt» et «liaison» (*Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawḥ* et *Ruways*, procède à la liaison dans les contextes coraniques suivants sans faire le *Sakt* :
«' iwağan qayyiman» dans Sourate *«Al-Kahf»* avec dissimulation.
«*marqadinā hāḏā*» dans Sourate «*Yāsīn*», *«min raq»* dans Sourate «*Al-qiyyāma*» et «*ba rāna*» dans Sourate « *Al-Muṭaffifīn* » avec gémination.

<u>Application</u>:
Bā'285

⑪ Universaux de la narration coranique de *Rawḥ* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* → Rubrique du «*Waqf*»

(*Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣ rī* ainsi que ses deux coranonarratologues, procède à l'arrêt par un *hā'* sur tout *tā'* du féminin transcrit dans le *Muṣḥaf* sous forme d'un *tā'* ouvert à la fin des noms, comme dans *« raḥmatu rabbika »* (…)

Il s'arrête également sur certains mots par *hā' As-Sakt* …

Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī rapporte selon "*Aṭ-Ṭayyiba*" l'arrêt par *hā' As-Sakt* sur la pluriel masculin sain, comme sur le mot «*Aṣ-ṣādiqūna*» prononcé «*Aṣ-ṣādiqūnah*» :

<u>Application</u>:

ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا۟ وَجَٰهَدُوا۟ بِأَمْوَٰلِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلصَّٰدِقُونَ ﴿١٥﴾ [الحجرات:15]

ياسر المزروعي / رويس عن يعقوب.
Bā'284

⑩ باب السكت والإدراج← روْح عن يعقوب (أدرج يعقوب الحضرمي، ومعه راوياه روْح ورويس، المواضع التالية ولم يسكت عليها ﴿عوجا قيما﴾ مع الإخفاء بالكهف، ﴿مرقدنا هذا﴾ بسورة يس، ﴿من راق﴾ بالقيامة، ﴿بل ران﴾ من المطففين مع الإدغام.

<u>تطبيق</u>: ﴿قَالُوا۟ يَٰوَيْلَنَا مَنۢ بَعَثَنَا مِن مَّرْقَدِنَا ۜ هَٰذَا مَا وَعَدَ ٱلرَّحْمَٰنُ وَصَدَقَ ٱلْمُرْسَلُونَ ﴿٥١﴾﴾ [يس:51]

ياسر المزروعي / روْح عن يعقوب.
Bā'285

⑪ باب الوقف ← روْح عن يعقوب (وقف يعقوب الحضرمي البصري، ومعه راوياه رويس وروح، بالهاء على كل تاء تأنيث رسمت في المصحف تاء مفتوحة في آخر الأسماء، نحو ﴿رحمت ربك﴾ بسورة الزخرف، حيث يقرأها ﴿رحمه﴾ واقفا عليها. ووقف على هذه الألفاظ بهاء السكت: فيم، عم، مم، لم، بم، هو، هي، عليهن، لدى، إلي، يا أسفى، يا حسرتا، ثم ... وروى يعقوب الوقف بهاء السكت على جمع المذكر السالم والملحق به، في مثل ﴿المتقين﴾، وهذا الوجه لم تنص عليه الدرة بل ورد من طريق الطيبة. <u>تطبيق</u>: ﴿إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا۟ وَجَٰهَدُوا۟ بِأَمْوَٰلِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلصَّٰدِقُونَ ﴿١٥﴾﴾ [الحجرات:15]

ياسر المزروعي / روْح عن يعقوب.
Bā'286

🔊 *Bā'286*

⑫ Universaux de la narration coranique de *Isāq Al-Warrāq* d'après *Khalaf Al-Kūfī* → Rubrique de «*Sakt*» et «*Waqf*» (*Khalaf Al-Kūfī*, ainsi que ses deux coranonarratologues *Isāq* et *Idrīs*, procède à la liaison dans les contextes coraniques suivants sans faire le Sakt: *«ʻiwaǧan qayyiman»* dans Sourate *«Al-Kahf»* avec dissimulation.
«*marqaināhāḏā*» dans Sourate «*Yāsīn*», «*min raq*» dans Sourate «*Al-qiyyāma*» et «*bal rāna*» dans Sourate «*Al-muṭaffifīn*» avec gémination.
<u>*Application*</u>:
🔊 *Bā'287*

⑬ Universaux de la narration coranique de *Idris Al-Ḥaddād* d'après *Khalaf Al-Kūfī* → Rubrique de «*Sakt*» et «*Waqf*» (*Khalaf* fait une petite pause, à l'encontre de lui-même, sur la consonne *avocalisée* qui se situe à la fin du mot et qui est suivie d'une *hamza* . Mais la consonne *avocalisée* ne doit pas être une lettre *bivocalique*.
D'autre part, *Khalaf* procède à la liaison dans les contextes coraniques suivants sans faire le Sakt:
«ʻ*iwaǧan qayyiman*» dans Sourate *«Al-Kahf»* avec dissimulation.
«*marqadinā hāḏā*» dans Sourate «*Yāsīn*», «*min raq*» dans Sourate «*Al-qiyyāma*» et «*bal rāna*» dans Sourate «*Al-muṭaffifīn*» avec gémination.
<u>*Application*</u>:
🔊 *Bā'288*

❶ Rubrique des «*yā'*» pronominaux compléments (Cette rubrique sera détaillée, selon les narrations coraniques organisées conventionnellement, dans les entrées numérotées qui suiveront)

① Universaux de la narration coranique de *Qālūn* d'après *Nāfiʻ Al-Madanī* → Rubrique des «*yā'*» pronominaux compléments (*Qālūn* d'après *Nāfiʻ Al-Madanī* rapporte la vocalisation /a/ du «*yā'* » pronominal complément («*yā'*» du locuteur) s'il est suivi d'une *hamza* vocalisée par /a/, comme dans

١٢ باب السكت والوقف ← رواية إسحاق الوراق عن خلف البزار الكوفي (أدرج خلف، ومعه راوياه إدريس وإسحاق، المواضع الأربعة التي سكت فيها حفص؛ فهو لم يسكت عليها، وهي: ﴿عوجاۜ قيما﴾ مع الإخفاء بالكهف، ﴿مرقدناۜ هذا﴾ بسورة يس ، ﴿مَنۜ رَاقٍ﴾ بالقيامة، ﴿بلۜ ران﴾ من المطففين مع الإدغام.

<u>تطبيق</u>: ﴿وَقِيلَ مَن رَّاقٍ ﴿٢٧﴾﴾ [القيامة:27].

مفتاح محمد السلطني/ إسحاق الوراق عن خلف.

Bā'287 🔊

١٣ باب السكت والوقف ← رواية إدريس الحداد عن خلف البزار الكوفي (قرأ خلف من رواية إدريس الحداد من طريق المطوعي بالسكت على الحرف الساكن غير المدى إذا وقع بعد همز من كلمة أو كلمتين، كما في كلمة ﴿الأنهار﴾.
أدرج خلف، ومعه راوياه إدريس وإسحاق، المواضع الأربعة التي سكت فيها حفص؛ فهو لم يسكت عليها، وهي: ﴿عوجاۜ قيما﴾ مع الإخفاء بالكهف، ﴿مرقدناۜ هذا﴾ بسورة يس ، ﴿مَنۜ رَاقٍ﴾ بالقيامة، ﴿بلۜ ران﴾ من المطففين مع الإدغام.

<u>تطبيق</u>: ﴿وَقِيلَ مَن رَّاقٍ ﴿٢٧﴾﴾ [القيامة:27].

مفتاح محمد السلطني / إدريس عن خلف.

Bā'288 🔊

❶ باب ياءات الإضافة (يتم تفصيل هذا الباب حسب الروايات مرتبة ترتيبا اصطلاحيا كما هو مبين فيما سيأتي من المداخل المرقمة)

١ باب ياءات الإضافة ← قالون عن نافع (روى قالون عن نافع المدني فتح ياء المتكلم إذا وقعت بعدها همزة قطع، نحو: ﴿رَبِّيَ أَهَنَنِ﴾. إلا أن هناك استثناءات وقواعد أخرى تذكرها مراجع علم القراءات القرآنية.

«*rabiyya ’ahānanī*» dans le verset 18 de Sourate *«Al-Fağr»*.
Mais il existe des exceptions et d’autres règles notées dans les références des lectures coraniques.
Application:
🔊 *Bā’289*

❷ *Warch* d’après *Nāfi‘ Al-Madanī* →
Rubrique des «*yā’*» pronominaux compléments
🔊 *Explain351* / *Kh. Manssūr*

(On rapporte d’après *Warch* qu’il a vocalisé par /a/ le «*yā’*» du locuteur s’il est suivi d’une *hamza* glottalisée, comme dans «*’iniya’a‘lamu*».

-*Warch* a également vocalisé par /a/ le «*yā’* » du locuteur s’il est suivi d’une *hamza* de liaison, comme dans «‘ *ahdiya’ẓẓalimīn*».

-*Warch* a encore vocalisé par /a/ le «*yā’* » s’il est suivi d’une *hamza* de liaison seulement dans quatre contextes, deux dans Sourate «*Ṭāha*» , un dans Sourate «*’Al-Furqān*» et un quatrième dans Sourate «*’Aṣ-Ṣaf*» :

Application:
🔊 *Bā’290*

Application:
🔊 *Bā’291*

Application:
🔊 *Bā’292*

❸ *Al-Bazzī* d’après *Ibn Kathīr Al-Makkī* →

تطبيق: ﴿وَأَمَّآ إِذَا مَا ٱبۡتَلَىٰهُ فَقَدَرَ عَلَيۡهِ رِزۡقَهُۥ ﴿١٧﴾ فَيَقُولُ رَبِّيٓ أَهَٰنَنِ ﴿١٨﴾﴾ [الفجر:17ـ 18].
وليد على الناشى / قالون عن نافع .
🔊 *Bā’289*

❷ باب ياءات الإضافة ← ورش عن نافع
🔊 *Explain351* / الشيخ يوسف منصور

(لقد روى عن ورش فتح ياء المتكلم إذا وقعت بعدها همزة قطع، نحو: ﴿إِنِّيَ أَعۡلَمُ، دُعَآءِيَ إِلَّا، إِنِّيَ أُمِرۡتُ﴾. وفتح ياء المتكلم أيضا إذا جاء بعدها همزة وصل مصحوبة بلام التعريف، نحو: ﴿عَهۡدِيَ ٱلظَّٰلِمِينَ﴾.
وفتح الياء أيضا إذا أتت بعدها همزة وصل فقط في أربعة مواضع، موضعين في سورة ﴿طه﴾ وآخر في سورة الفرقان ورابع في سورة الصف : ﴿وَٱصۡطَنَعۡتُكَ لِنَفۡسِيَ ﴿٤١﴾ ٱذۡهَبۡ أَنتَ وَأَخُوكَ بِـَٔايَٰتِي وَلَا تَنِيَا فِي ذِكۡرِيَ ﴿٤٢﴾ ٱذۡهَبَآ إِلَىٰ فِرۡعَوۡنَ إِنَّهُۥ طَغَىٰ ﴿٤٣﴾﴾ [طه: 42،41].
ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .
🔊 *Bā’290*

﴿وَقَالَ ٱلرَّسُولُ يَٰرَبِّ إِنَّ قَوۡمِيَ ٱتَّخَذُواْ هَٰذَا ٱلۡقُرۡءَانَ مَهۡجُورٗا ﴿٣٠﴾﴾ [الفرقان: 30].
محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .
🔊 *Bā’291*

﴿وَإِذۡ قَالَ عِيسَى ٱبۡنُ مَرۡيَمَ يَٰبَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ إِنِّي رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيۡكُم مُّصَدِّقٗا لِّمَا بَيۡنَ يَدَيَّ مِنَ ٱلتَّوۡرَىٰةِ وَمُبَشِّرَۢا بِرَسُولٖ يَأۡتِي مِنۢ بَعۡدِيَ ٱسۡمُهُۥٓ أَحۡمَدُۖ فَلَمَّا جَآءَهُم بِٱلۡبَيِّنَٰتِ قَالُواْ هَٰذَا سِحۡرٞ مُّبِينٞ ﴿٦﴾﴾ [الصف: 6].)
ياسين الجزائرى / ورش عن نافع
🔊 *Bā’292*

❸ باب ياءات الإضافة ← البزى عن ابن كثير

Rubrique des «*ya'*» pronominaux compléments
🔊 *Explain352* / *Kh. Manssūr*

(*Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* rapporte la vocalisation /a/ du «*yā'*» pronominal complément («*yā'*» du locuteur) s'il est suivi d'une *hamza* vocalisée par /a/, comme dans « *rabiyya 'akramanī*» dans le verset 16 de Sourate « *Al-Fağr* ».
Mais il existe des exceptions notées dans les références de la science des lectures coraniques.
Application:
🔊 *Bā'293*

❹ *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique des «*yā'* » pronominaux compléments
🔊 *Explain353* / *Kh. Manssūr*

(*Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* rapporte la vocalisation /a/ du «yā'» pronominal complément («*yā'*» du locuteur) s'il est suivi d'une *hamza* vocalisée par /a/, comme dans « *rabiyya 'akramanī* » dans le verset 16 de Sourate «*Al-Fağr*».
Mais il existe des exceptions notées dans les références de la science des lectures coraniques.
Application:
🔊 *Bā'294*

❺ *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* → Rubrique des «*yā'*» pronominaux compléments
🔊 *Explain354* / *Kh. Manssūr*

(*Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* rapporte la vocalisation /a/ du «*yā'*» pronominal complément («*yā'*» du locuteur) s'il est suivi d'une *hamza* vocalisée par /a/, comme dans « *rabiyya 'akramanī*» dans le verset 16 de Sourate «*Al-Fağr*». Mais il existe des exceptions et d'autres règles notées dans les références de la science des lectures coraniques.
Application:
🔊 *Bā'295*

🔊 *Explain352* / الشيخ يوسف منصور

(روى البزى عن ابن كثير المكى فتح ياء المتكلم إذا وقعت بعدها همزة قطع مفتوحة، نحو ﴿إنىَ أعلم﴾. إلا أن هناك استثناءات تذكرها مراجع علم القراءات القرآنية.

تطبيق: ﴿فَأَمَّا ٱلۡإِنسَٰنُ إِذَا مَا ٱبۡتَلَىٰهُ رَبُّهُۥ فَأَكۡرَمَهُۥ وَنَعَّمَهُۥ ﴿١٥﴾ فَيَقُولُ رَبِّيٓ أَكۡرَمَنِ ﴿١٦﴾﴾

[الفجر: 15ـ 16].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

🔊 *Bā'293*

❹ باب ياءات الإضافة ← قنبل عن ابن كثير

🔊 *Explain353* / الشيخ يوسف منصور

(روى قنبل عن ابن كثير فتح ياء المتكلم إذا وقعت بعدها همزة قطع مفتوحة، نحو ﴿إنىَ أعلم﴾. إلا أن هناك استثناءات تذكرها مراجع علم القراءات القرآنية.

تطبيق: ﴿فَأَمَّا ٱلۡإِنسَٰنُ إِذَا مَا ٱبۡتَلَىٰهُ رَبُّهُۥ فَأَكۡرَمَهُۥ وَنَعَّمَهُۥ ﴿١٥﴾ فَيَقُولُ رَبِّيٓ أَكۡرَمَنِ ﴿١٦﴾﴾

[الفجر: 16،15].

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.

🔊 *Bā'294*

❺ باب ياءات الإضافة←الدورى عن أبى عمرو

🔊 *Explain354* / الشيخ يوسف منصور

(روى الدورى عن أبى عمرو البصرى فتح ياء المتكلم إذا وقعت بعدها همزة قطع ، سواء كانت مضمومة أو مفتوحة أو مكسورة، نحو ﴿إنىَ أعلم﴾. إلا أن هناك استثناءات وقواعد أخرى تذكرها مراجع علم القراءات القرآنية.

تطبيق: ﴿وَأَمَّآ إِذَا مَا ٱبۡتَلَىٰهُ فَقَدَرَ عَلَيۡهِ رِزۡقَهُۥ فَيَقُولُ رَبِّيٓ أَهَٰنَنِ ﴿١٦﴾﴾ [الفجر:16].

محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبى عمرو.

🔊 *Bā'295*

❻ *As-Sūsī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* → Rubrique des «*yā'*» pronominaux compléments

🔊 *Explain355* / *Kh. Manssūr*

(*As-Sūsī* d'après *Abī ʻAmr Al-Baṣrī* rapporte la vocalisation /a/ du «*yā'*» pronominal complément s'il est suivi d'une *hamza* vocalisée par /a/, comme dans « *rabiyya 'akramanī*» dans le verset 16 de «*Al-Fağr*». Mais il existe des exceptions et d'autres règles notées dans les références des lectures coraniques.

Application:

🔊 *Bā'296*

❻ باب ياءات الإضافة←السوسى عن أبي عمرو

🔊 *Explain355* / الشيخ يوسف منصور

(روى السوسى عن أبي عمرو البصرى فتح ياء المتكلم إذا وقعت بعدها همزة قطع مفتوحة، نحو ﴿إِنِّيَ أعلم﴾. إلا أن هناك استثناءات وقواعد أخرى تذكرها مراجع علم القراءات القرآنية.

تطبيق: ﴿وَأَمَّا إِذَا مَا ٱبْتَلَىٰهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُۥ فَيَقُولُ رَبِّيَ أَهَـٰنَنِ ﴿١٦﴾﴾ [الفجر:16].

عبدالرشيد صوفي / السوسى عن أبي عمرو .

🔊 *Bā'296*

❼ *Chu'ba d'après ʻĀsim Al-Kūfī* → Rubrique des « *yā'*» pronominaux compléments

🔊 *Explain356* / *Kh. Al-Mijlād*

(*Chu'ba d'après ʻĀsim Al-Kūfī avocalise* un certain nombre des « *yā'*» pronominaux compléments à l'encontre de *Ḥafṣ* et il procède en même temps à la vocalisation par /a/ d'un certain autre nombre des ces « *yā'*» du locuteur.

Application1:

🔊 *Bā'297*

❼ باب ياءات الإضافة← شعبة عن عاصم

🔊 *Explain356* / الشيخ أحمد المجلاد

(أسكن شعبة عن عاصم الكوفي مجموعة من الياءات مخالفا لحفص وفتح مجموعة من الياءات الأخرى.

تطبيق1: ﴿فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَمَا سَأَلْتُكُم مِّنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ ٱلْمُسْلِمِينَ ﴿٧٢﴾﴾ [يونس: 72].

عبدالرشيد صوفي / شعبة عن عاصم.

🔊 *Bā'297*

Application2:

🔊 *Bā'298*

تطبيق2: ﴿(...)وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنۢ بَعْدِيَ ٱسْمُهُۥٓ أَحْمَدُ (...)﴿٦﴾﴾

[الصف: 6].

عبدالرشيد صوفي / شعبة عن عاصم.

🔊 *Bā'298*

❽ *Abū Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* → Rubrique des « *yā'*» pronominaux compléments

🔊 *Explain357* / *Kh. Manssūr*

(*Abī Al-Ḥārith d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* avocalise un certain nombre des « *yā'*»

❽ باب ياءات الإضافة←أبو الحارث عن الكسائى

🔊 *Explain357* / الشيخ يوسف منصور

(أسكن أبو الحارث عن الكسائى الكوفى: مجموعة من الياءات مخالفا لحفص وفتح مجموعة من الياءات الأخرى.

pronominaux compléments à l'encontre de *Ḥafṣ* et il procède en même temps à la vocalisation par /a/ d'un certain autre nombre des ces « *yā'* » du locuteur.

<u>*Application*1</u>:
Bā'299

<u>*Application*</u>2:
Bā'300

9 *Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* → Rubrique des « *yā'* » pronominaux compléments
Explain358 / *Kh. Manssūr*

(*Ad-Dawrī d'après Al-Kisā'ī Al-Kūfī* ***avocalise*** un certain nombre des « *yā'* » pronominaux compléments à l'encontre de *Ḥafṣ* et il procède en même temps à la vocalisation par /a/ d'un certain autre nombre des ces « *yā'* » du locuteur.

<u>*Application*</u>1:
Bā'301

<u>تطبيق</u>1: ﴿فَإِن رَّجَعَكَ ٱللَّهُ إِلَىٰ طَآئِفَةٖ مِّنۡهُمۡ فَٱسۡتَـٔۡذَنُوكَ لِلۡخُرُوجِ فَقُل لَّن تَخۡرُجُواْ مَعِيَ أَبَدٗا وَلَن تُقَٰتِلُواْ مَعِيَ عَدُوًّاۖ إِنَّكُمۡ رَضِيتُم بِٱلۡقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٖ فَٱقۡعُدُواْ مَعَ ٱلۡخَٰلِفِينَ ٨٣﴾ [التوبة: 83].

عبدالرشيد صوفي / أبو الحارث عن الكسائى .

Bā'299

<u>تطبيق</u>2: ﴿وَإِذِ ٱبۡتَلَىٰٓ إِبۡرَٰهِـۧمَ رَبُّهُۥ بِكَلِمَٰتٖ فَأَتَمَّهُنَّۖ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامٗاۖ قَالَ وَمِن ذُرِّيَّتِيۖ قَالَ لَا يَنَالُ عَهۡدِي ٱلظَّٰلِمِينَ ١٢٤﴾

[البقرة: 124].

عبدالرشيد صوفي / أبو الحارث عن الكسائى .

Bā'300

٩ باب ياءات الإضافة ← الدورى عن الكسائى

Explain358 / الشيخ يوسف منصور

(أسكن الدورى عن الكسائى مجموعة من الياءات مخالفا لحفص وفتح مجموعة من الياءات الأخرى.

<u>تطبيق</u>1: ﴿فَإِن رَّجَعَكَ ٱللَّهُ إِلَىٰ طَآئِفَةٖ مِّنۡهُمۡ فَٱسۡتَـٔۡذَنُوكَ لِلۡخُرُوجِ فَقُل لَّن تَخۡرُجُواْ مَعِيَ أَبَدٗا وَلَن تُقَٰتِلُواْ مَعِيَ عَدُوًّاۖ إِنَّكُمۡ رَضِيتُم بِٱلۡقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٖ فَٱقۡعُدُواْ مَعَ ٱلۡخَٰلِفِينَ٨٣﴾ [التوبة: 83].

عبدالرشيد صوفي / الدورى عن الكسائى.

Bā'301

<u>تطبيق</u>2: ﴿وَإِذِ ٱبۡتَلَىٰٓ إِبۡرَٰهِـۧمَ رَبُّهُۥ بِكَلِمَٰتٖ فَأَتَمَّهُنَّۖ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامٗاۖ قَالَ وَمِن ذُرِّيَّتِيۖ قَالَ لَا يَنَالُ عَهۡدِي ٱلظَّٰلِمِينَ١٢٤﴾

[البقرة: 124].

عبدالرشيد صوفي / الدورى عن الكسائى.

Application2:
Bā’302

⑩ *Ibn Wardān d’après Abī Ǧa’far* →
Rubrique des «*yā’*» pronominaux compléments
Explain359 / *Kh. Manssūr*

(*Abū Ǧa’far*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ǧammāz* et *Ibn-Wardān*, procède à la vocalisation /a/ du «*yā’*» pronominal complément («*yā’*» du locuteur) s’il est suivi d’une *hamza* vocalisée par /a/, comme dans « *’inniyya’ āmantu*» dans le verset 24 de Sourate «*Yāsīn*». Mais il existe des exceptions et d’autres règles notées dans les références de la science des lectures coraniques.
Application:
Bā’303

⑪ *Ibn Ǧammāz d’après Abī Ǧa’far* →
Rubrique des «*yā’*» pronominaux compléments
Explain360 / *Kh. Manssūr*

(*Abū Ǧa’far*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Ibn Ǧammāz* et *Ibn-Wardān*, procède à la vocalisation /a/ du «*yā’*» pronominal complément («*yā’*» du locuteur) s’il est suivi d’une *hamza* vocalisée par /a/, comme dans « *’inniyya ’āmantu*» dans le verset 24 de Sourate «*Yāsīn*». Mais il existe des exceptions et d’autres règles notées dans les références de la science des lectures coraniques.
Application:
Bā’304

⑫ *Ruways* d’après *Ya‘qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*→ Rubrique des «*yā’* » pronominaux compléments

(*Ya‘qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawḥ* et *Ruways*, *avocalise* le «*yā’* » pronominal complément («*yā’* » du locuteur) avant une *hamza* stable, qu’elle soit vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, de même pour le «*yā’* » du locuteur avant

Bā’302

١٠ باب ياءات الإضافة ← ابن وردان عن أبي جعفر
Explain359 / الشيخ يوسف منصور

(فتَح أبو جعفر المدنى، ومعه راوياه ابن جماز وابن وردان، ياء المتكلم إذا وقعت بعدها همزة قطع مفتوحة، نحو ﴿إِنِّيَ أعلم﴾. إلا أن هناك استثناءات وقواعد أخرى تذكرها مراجع علم القراءات القرآنية.

تطبيق: ﴿إِنِّيَ ءَامَنتُ بِرَبِّكُمْ فَٱسْمَعُونِ۝٢٤﴾ [يس:24].

مفتاح محمد السلطنى/ ابن وردان عن أبي جعفر.
Bā’303

١١ باب ياءات الإضافة ← ابن جماز عن أبي جعفر
Explain360 / الشيخ يوسف منصور

(فتَح أبو جعفر المدنى، ومعه راوياه ابن جماز وابن وردان، ياء المتكلم إذا وقعت بعدها همزة قطع مفتوحة، نحو ﴿إِنِّيَ أعلم﴾. إلا أن هناك استثناءات وقواعد أخرى تذكرها مراجع علم القراءات القرآنية.

تطبيق: ﴿إِنِّيَ ءَامَنتُ بِرَبِّكُمْ فَٱسْمَعُونِ۝٢٤﴾ [يس:24].

مفتاح محمد السلطنى / ابن جماز عن أبي جعفر.
Bā’304

١٢ باب ياءات الإضافة ← رويس عن يعقوب الحضرمى (قرأ يعقوب الحضرمى البصرى، ومعه راوياه روْح ورويس، بإسكان ياء الإضافة الواقعة قبل همزة القطع سواء أكانت مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة، وكذلك الواقعة قبل همزة الوصل دون "ألـ" التعريفية إلا ما كان من الاستثناءات.

وفتح هذه الياء قبل همزة الوصل مع "ألـ" التعريفية إلا ما كان من الاستثناءات. وقرأ ما لم يقع بعده همزة قطع أو وصل

une *hamza* de liaison sans le «*al*» déterminatif, à exclure les exceptions dans ce domaine.
(…)

<u>Application</u>:
Bā’305

⓭ Universaux de la narration coranique de *Rawḥ* d’après *Ya‘qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*→ Rubrique des «*yā’*» pronominaux compléments

(*Ya‘qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawḥ* et *Ruways*, *avocalise* le «*yā’*» pronominal complément («*yā’*» du locuteur) avant une *hamza* stable, qu’elle soit vocalisée par /a/ ou par /i/ ou par /u/, de même pour le «*yā’*» du locuteur avant une *hamza* de liaison sans le «*al*» déterminatif, à exclure les exceptions dans ce domaine.
(…)

<u>Application</u>:
Bā’306

Rubrique des « *yā’*» extrêmes (Cette rubrique sera détaillée, selon les narrations coraniques organisées conventionnellement, dans les entrées numérotées qui suiveront)

❶ *Qālūn* d’après *Nāfi‘* → Rubrique des « *yā’*» extrêmes
Explain361 / *Kh. Manssūr*

(Les «*yā’*» extrêmes sont des «*yā’*»non transcrits dans le *Muṣḥaf* mais prononcés lors de la psalmodie coranique par certains *coranolecturologues*.
Qālūn d’après *Nāfi‘ Al-Madanī* maintient en cas de liaison seulement ce type de «*yā’*» dans certains contextes coraniques, comme dans «*’akramani*» de Sourate «*Al-Faǧr*».

<u>Application</u>:
Bā’307

بالإسكان إلا ما كان من الاستثناءات.

<u>تطبيق</u>: ﴿إِنِّي ءَامَنتُ بِرَبِّكُمْ فَٱسْمَعُونِ ﴿٢٤﴾﴾ [يس:24].

ياسر المزروعى / رويس عن يعقوب الحضرمى.
Bā’305

⓭ باب ياءات الإضافة ← روْح عن يعقوب (قرأ يعقوب الحضرمى البصرى، ومعه راوياه روْح ورويس، بإسكان ياء الإضافة الواقعة قبل همزة القطع سواء أكانت مفتوحة أو مكسورة أو مضمومة، وكذلك الواقعة قبل همزة الوصل دون "ألـ" التعريفية إلا ما كان من الاستثناءات.
وفتح هذه الياء قبل همزة الوصل مع "ألـ" التعريفية إلا ما كان من الاستثناءات. وقرأ ما لم يقع بعده همزة قطع أو وصل بالإسكان إلا ما كان من الاستثناءات.

<u>تطبيق</u>: ﴿إِنِّي ءَامَنتُ بِرَبِّكُمْ فَٱسْمَعُونِ ﴿٢٤﴾﴾ [يس:24].

ياسر المزروعي / رواية روْح عن يعقوب.
Bā’306

باب الياءات المتطرفة الزائدة فى التلاوة
(يتم تفصيل هذا الباب حسب الروايات مرتبة ترتيبا اصطلاحيا كما هو مبين فيما سيأتى من المداخل المرقمة)

❶ باب الياءات المتطرفة الزائدة فى التلاوة ← قالون عن نافع
Explain361 / الشيخ يوسف منصور

(الياءات الزوائد هى ياءات متطرفة زائدة فى التلاوة وغير ثابتة فى الرسم العثمانى.
قرأ قالون عن نافع المدنى بإثبات الياء الزائدة لفظا المحذوفة رسما فى حالة الوصل فقط فى مواضع معينة من القرآن الكريم، كالموضع الذى فى سورة الفجر ﴿أَكْرَمَنِ﴾: ﴿فَيَقُولُ رَبِّيٓ أَكْرَمَنِ ﴿١٦﴾﴾ [الفجر:16].

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .

❷ Universaux de la narration coranique de *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī*→ Rubrique du «*yā'*» extrêmes
Explain362 / *Kh. Manssūr*

(Les «*yā'*» extrêmes sont des «*yā'*» non transcrits dans le *Muṣḥaf* mais prononcés lors de la psalmodie coranique par certains *coranolecturologues*. *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* , dans le lecture de ce type de «*yā'* », applique le principe suivant : s'il maintient ce «*yā'* » dans certains contextes coraniques, il le maintient dans les deux cas de liaison ou d'arrêt.
Application:
Bā'308

❸ *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique des «*yā'*» extrêmes
Explain363 / *Kh. Manssūr*

(Les «*yā'*» extrêmes sont des «*yā'*» non transcrits dans le *Muṣḥaf* mais prononcés lors de la psalmodie coranique par certains *coranolecturologues*. *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* dans le lecture de ce type de «*yā'*» applique le principe suivant: s'il maintient ce «*yā'*» dans certains contextes coraniques, il le maintient dans les deux cas de liaison ou d'arrêt.
Application:
Bā'309

❹ *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* → Rubrique des «*yā'*» extrêmes
Explain364 / *Kh. Manssūr*

(Les «*yā'*» extrêmes sont des «*yā'*» non transcrits dans le *Muṣḥaf* mais prononcés lors de la psalmodie coranique par certains *coranolecturologues*.

Ad-Dawrī d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* maintient en cas de liaison seulement ce type de «*yā'*» dans certains contextes coraniques, comme dans « *tūtūni*» de Sourate «*yūsuf*».

Bā'307

❷ باب الياءات المتطرفة الزائدة فى التلاوة ← البزى عن ابن كثير
Explain362 / الشيخ يوسف منصور

(الياءات الزوائد هى ياءات متطرفة زائدة فى التلاوة وغير ثابتة فى الرسم العثمانى. ومذهب البزى عن ابن كثير المكى فى هذا الباب هو إذا أثبتها فى سياقات معينة يثبتها فى حال الوصل والوقف على حد سواء، كما فى ﴿والليل إذا يسرى﴾:

تطبيق: ﴿وَٱلَّيۡلِ إِذَا يَسۡرِ ۝٤﴾ [الفجر:4].
محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير.
Bā'308

❸ باب الياءات المتطرفة الزائدة فى التلاوة ← قنبل عن ابن كثير
Explain363 / الشيخ يوسف منصور

(الياءات الزوائد هى ياءات متطرفة زائدة فى التلاوة وغير ثابتة فى الرسم العثمانى. ومذهب قنبل عن ابن كثير فى هذا الباب هو إذا أثبتها فى سياقات معينة يثبتها فى حال الوصل والوقف على حد سواء، كما فى: ﴿والليل إذا يسرى﴾ :

﴿وَٱلَّيۡلِ إِذَا يَسۡرِ ۝٤﴾ [الفجر:4].
محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .
Bā'309

❹ باب الياءات المتطرفة الزائدة فى التلاوة ← الدورى عن أبي عمرو
Explain364 / الشيخ يوسف منصور

(الياءات الزوائد هى ياءات متطرفة زائدة فى التلاوة وغير ثابتة فى الرسم العثمانى. قرأ الدورى عن أبي عمرو البصرى بإثبات الياء الزائدة لفظا المحذوفة رسما فى حالة الوصل فقط فى مواضع معينة من القرآن الكريم ، كالموضع الذى فى سورة يوسف ﴿تؤتون﴾: ﴿قَالَ لَنۡ أُرۡسِلَهُۥ مَعَكُمۡ حَتَّىٰ تُؤۡتُونِ مَوۡثِقٗا مِّنَ ٱللَّهِ(...)۝٦٦﴾ [يوسف:66].

Application:
Bā’310

5 *As-Sūsī* d’après *Abī ‘Amr Al-Baṣrī* → Rubrique des «*yā’*» extrêmes
Explain365 / *Kh. Manssūr*

(Les «*yā’*» extrêmes sont des «*yā’*» non transcrits dans le *Muṣḥaf* mais prononcés lors de la psalmodie coranique par certains *coranolecturologues*.
As-Sūsī d’après *Abī ‘Amr Al-Baṣrī* maintient en cas de liaison seulement ce type de «*yā’*» dans trente-trois contextes coraniques, comme dans « *tūtūni*» de Sourate «*Yūsuf*».

Application:
Bā’311

6 Universaux de la narration coranique de *Ruways* d’après *Ya‘qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* → Rubrique des « *yā’*» extrêmes
(Les «*yā’*» extrêmes sont des «*yā’*» non transcrits dans le *Muṣḥaf* mais prononcés lors de la psalmodie coranique par certains *coranolecturologues*.
Ya‘qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawḥ* et *Ruways*,maintient les «*yā’*» extrêmes en cas de liaison et en cas d’arrêt, à l’exception de certains contextes précisés par les références de la science des lectures coraniques, comme le mot «*farhabūnī*» du verset 39 de Sourate «*Al-Baqara*».
Application:
Bā’312

7 Universaux de la narration coranique de *Rawḥ* d’après *Ya‘qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* → Rubrique des « *yā’*» extrêmes
(Les «*yā’*» extrêmes sont des «*yā’*» non transcrits dans le *Muṣḥaf* mais prononcés lors de la psalmodie coranique par certains *coranolecturologues*.
Ya‘qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī, ainsi que ses deux *coranonarratologues Rawḥ* et

محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبى عمرو.
Bā’310

٥ باب الياءات المتطرفة الزائدة فى التلاوة← السوسى عن أبى عمرو
Explain365 / الشيخ يوسف منصور

(الياءات الزوائد هى ياءات متطرفة زائدة فى التلاوة وغير ثابتة فى الرسم العثمانى. قرأ السوسى عن أبى عمرو البصرى بإثبات الياء الزائدة لفظا المحذوفة رسما فى حالة الوصل فقط فى ثلاثة وثلاثين موضعا، كالموضع الذى فى سورة يوسف ﴿تؤتون﴾:

﴿قَالَ لَنْ أُرْسِلَهُۥ مَعَكُمْ حَتَّىٰ تُؤْتُونِۦ مَوْثِقًا مِّنَ ٱللَّهِ(...)﴾ [يوسف:66].

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو .
Bā’311

٦ باب الياءات المتطرفة الزائدة فى التلاوة← رويس عن يعقوب الحضرمى (الياءات الزوائد هى ياءات متطرفة زائدة فى التلاوة وغير ثابتة فى الرسم العثمانى. أثبت يعقوب الحضرمى، ومعه راوياه روْح ورويس، الياءات الزائدة وصلا ووقفا سواء كانت فى وسط الآية أو على رأسها إلا ما استثنى من ذلك.

ومثال المثبت منها ﴿فارهبونِ﴾ من سورة البقرة :

تطبيق: ﴿يَٰبَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ٱذْكُرُوا۟ نِعْمَتِىَ ٱلَّتِىٓ أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَوْفُوا۟ بِعَهْدِىٓ أُوفِ بِعَهْدِكُمْ وَإِيَّٰىَ فَٱرْهَبُونِۦ ﴿٣٩﴾﴾ [البقرة:39]

ياسر المزروعى / رواية روح عن يعقوب البصرى.
Bā’312

٧ باب الياءات المتطرفة الزائدة فى التلاوة ← روْح عن يعقوب (الياءات الزوائد هى ياءات متطرفة زائدة فى التلاوة وغير ثابتة فى الرسم العثمانى. أثبت يعقوب الحضرمى، ومعه راوياه روْح ورويس، الياءات الزائدة وصلا ووقفا سواء كانت فى وسط الآية أو على رأسها إلا ما استثنى من ذلك.

ومثال المثبت منها ﴿فارهبونِ﴾ من سورة البقرة :

تطبيق: ﴿يَٰبَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ ٱذۡكُرُواْ نِعۡمَتِيَ ٱلَّتِيٓ أَنۡعَمۡتُ عَلَيۡكُمۡ وَأَوۡفُواْ بِعَهۡدِيٓ أُوفِ بِعَهۡدِكُمۡ وَإِيَّٰيَ فَٱرۡهَبُونِ ﴿٣٩﴾﴾ [البقرة:39]

ياسر المزروعى / روْح عن يعقوب.

Bā’313

Ruways,maintient les «yā’» extrêmes en cas de liaison et en cas d'arrêt, à l'exception de certains contextes précisés par les références de la science des lectures coraniques, comme le mot «*farhabūnī*» du verset 39 de Sourate «*Al-Baqara*».

Application:

Bā’313

باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى (يتم تفصيل هذا الباب حسب الروايات مرتبة ترتيبا اصطلاحيا كما هو مبين فيما سيأتى من المداخل المرقمة)

Rubrique de contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī* (Cette rubrique sera détaillée, selon les narrations coraniques organisées conventionnellement, dans les entrées numérotées qui suiveront)

١ باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم ← قالون عن نافع (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : أسكن قالون الهاء من ضميرى الغائب والغائبة ﴿وهو، وهى، فهو، لهو﴾ حيثما وردت.

تطبيق: ﴿فَهُوَ فِي عِيشَةٖ رَّاضِيَةٖ﴾ [القارعة: 6]

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .

Bā’314

1 Universaux de la narration coranique de *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique de contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim* (L'objectif n'est pas d'englober tous les contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration : *Qālūn* avocalise le *hā'* des pronoms de la troisième personne masculine et féminine, comme « *fahuwa* » dans l'application.

Application:

Bā’314

٢ باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم ← ورش عن نافع (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : ـ لورش إشمام كسرة السين بصوت الضم فى كلمتى ﴿سىء﴾ و ﴿سيئت﴾.

تطبيق: ﴿فَلَمَّا رَأَوۡهُ زُلۡفَةٗ سِيٓـَٔتۡ وُجُوهُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَقِيلَ هَٰذَا ٱلَّذِي كُنتُم بِهِۦ تَدَّعُونَ ﴿٢٧﴾﴾ [الملك: 27]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Bā’315

2 Universaux de la narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* → Rubrique de contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*
(L'objectif n'est pas d'englober tous les contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration :
- *Warch* procède à l'amalgamation vocalique de la voyelle /i/ du sīn par le son de la voyelle /u/ dans deux mots du Saint Coran.

Application:

Bā’315

٣ باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم ← البزى عن ابن كثير (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : قرأ البزى ، كما قنبل، عن ابن

3 Universaux de la narration coranique de *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique de contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*

(L'objectif n'est pas d'englober tous les contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration :

Al-Bazzī , comme *Qunbul* , d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* procède à l'*avocalisation* du *dāl* dans le mot coranique « *Alqudus* » du verset 86 de sourate « *Al-Baqara* » .

<u>*Application*</u>:
Bā'316

4 Universaux de la narration coranique de *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* → Rubrique de contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*

(L'objectif n'est pas d'englober tous les contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration:

Qunbul, comme *Al-Bazzī*, d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* procède à l'*avocalisation* du *dāl* dans le mot coranique «*Alqudus*» du verset 86 de sourate « *Al-Baqara*» .

<u>*Application*</u>:
Bā'317

5 Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī*→ Rubrique de contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*
(L'objectif n'est pas d'englober tous les contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration :

Ad-Dawrī d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a lu les deux mots « *'arinā* » dans sourate « *'An-Nisā'* » et sourate « *fussilat* », et « *'arinī* »

كثير المكى كلمة ﴿ٱلْقُدْسِ﴾ من سورة البقرة بإسكان الدال.

<u>تطبيق</u>: ﴿وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَى ٱلْكِتَٰبَ وَقَفَّيْنَا مِنۢ بَعْدِهِۦ بِٱلرُّسُلِ ۖ وَءَاتَيْنَا عِيسَى ٱبْنَ مَرْيَمَ ٱلْبَيِّنَٰتِ وَأَيَّدْنَٰهُ بِرُوحِ ٱلْقُدْسِ ۗ أَفَكُلَّمَا جَآءَكُمْ رَسُولٌۢ بِمَا لَا تَهْوَىٰٓ أَنفُسُكُمُ ٱسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِيقًا كَذَّبْتُمْ وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ ﴿٨٦﴾﴾ [البقرة: 86]

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير.
Bā'316

٤ باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم ← قنبل عن ابن كثير (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : قرأ البزى ، كما قنبل، عن ابن كثير المكى كلمة ﴿ٱلْقُدْسِ﴾ من سورة البقرة بإسكان الدال.

<u>تطبيق</u>: ﴿وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَى ٱلْكِتَٰبَ وَقَفَّيْنَا مِنۢ بَعْدِهِۦ بِٱلرُّسُلِ ۖ وَءَاتَيْنَا عِيسَى ٱبْنَ مَرْيَمَ ٱلْبَيِّنَٰتِ وَأَيَّدْنَٰهُ بِرُوحِ ٱلْقُدْسِ ۗ أَفَكُلَّمَا جَآءَكُمْ رَسُولٌۢ بِمَا لَا تَهْوَىٰٓ أَنفُسُكُمُ ٱسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِيقًا كَذَّبْتُمْ وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ ﴿٨٦﴾﴾ [البقرة: 86]

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.
Bā'317

٥ باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم ← الدورى عن أبي عمرو (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : قرأ الدورى عن أبي عمرو البصرى الكلمتين ﴿أرنا﴾ من سورة النساء (153) وفصلت (59)، و﴿أرنى ﴾ من سورة الأعراف (143) باختلاس الكسر؛ بينما قرأهما السوسى عن أبي عمرو البصرى بإسكان الراء مع تفخيمها: ﴿(...)فَقَدْ سَأَلُوا۟ مُوسَىٰٓ أَكْبَرَ مِن ذَٰلِكَ

dans sourate « *'Al-'A'rāf* » par achoppement vocalique ; alors que « *'As-Sūsī* » d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* les a lus par avocalisation du *rā'* et emphatisation de celui-ci .

Application:

Bā'318

❻ Universaux de la narration coranique de *As-Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī*→ Rubrique de contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*

(L'objectif n'est pas d'englober tous les contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration :

As-Sūsī d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* a lu les deux mots « *'arinā* » dans sourate «*'An-Nisā'* » et sourate « *fussilat* », et «*'arinī* » dans sourate « *'Al-'A'rāf* » par avocalisation du *rā'* et emphatisation de celui-ci ; alors que *Ad-Dawrī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* les a lus par achoppement vocalique.

Application:

Bā'319

❼ Universaux de la narration coranique de *Hichām* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* → Rubrique de contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*

(L'objectif n'est pas d'englober tous les contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration :

Hichām d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī , ainsi que Ibn Thakwān,* a vocalisé le *bā'* du mot coranique «*buyūt*» dans tout le Coran par /i/ au lieu de /u/, (Voir l'application ci-dessous).

Application :

Bā'320

❽ Universaux de la narration coranique de *Ibn Thakwān* d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī*→ Rubrique de contextes coraniques

فَقَالُوٓاْ أَرِنَا ٱللَّهَ جَهۡرَةٗ فَأَخَذَتۡهُمُ ٱلصَّٰعِقَةُ بِظُلۡمِهِمۡۚ

(...) ﴿١٥٣﴾ [النساء: 152]

محمود خليل الحصرى / الدورى عن أبى عمرو.

Bā'318

❻باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم الكوفى ← السوسى عن أبى عمرو (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : قرأ السوسى عن أبى عمرو البصرى الكلمتين ﴿أرنا﴾ من سورة النساء (153) وفصلت (59) ، و﴿أرنى ﴾ من سورة الأعراف (143) بإسكان الراء مع تفخيمها ؛ بينما قرأهما الدورى عن أبى عمرو البصرى باختلاس الكسر : ﴿(...)فَقَدۡ سَأَلُواْ مُوسَىٰٓ أَكۡبَرَ مِن ذَٰلِكَ فَقَالُوٓاْ أَرِنَا ٱللَّهَ جَهۡرَةٗ فَأَخَذَتۡهُمُ ٱلصَّٰعِقَةُ بِظُلۡمِهِمۡۚ (...) ﴿١٥٣﴾

[النساء: 152]

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو .

Bā'319

❼باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم ← هشام عن ابن عامر (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : لقد حرك هشام عن ابن عامر الشامى، ومعه ابن ذكوان أيضا، الباء من كلمة ﴿بُيُوتِ﴾ أينما وردت وبكل تصريفاتها، بالكسر عوض الضم.

تطبيق: ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَدۡخُلُواْ بُيُوتًا غَيۡرَ بُيُوتِكُمۡ حَتَّىٰ تَسۡتَأۡنِسُواْ وَتُسَلِّمُواْ عَلَىٰٓ أَهۡلِهَاۚ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾ [النور: 27]

مفتاح محمد السلطنى / هشام عن ابن عامر .

Bā'320

❽باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم ← ابن ذكوان عن ابن عامر (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية

particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*

(L'objectif n'est pas d'englober tous les contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration :

Ibn Thakwān d'après *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī , ainsi que Hichām,* a vocalisé le *bā'* du mot coranique «*buyūt*» dans tout le Coran par /i/ au lieu de /u/, (Voir l'application ci-dessous).

Application :
Bā'321

❾ Universaux de la narration coranique de *Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique de contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*

(L'objectif n'est pas d'englober tous les contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration :

Chu'ba d'après 'Āsim Al-Kūfī a lu avec la *hamza* après le alif en procédant à un bivocalique saturé continu dans le mot coranique « *Zakariyā* ».

Application:
Bā'322

❿ Universaux de la narration coranique de *Ḥafṣ* d'après *'Āsim Al-Kūfī* → Rubrique de contextes coraniques particuliers spécifiques à *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*

(*Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* a été unique à l'égard de la lecture de certains mots, dont on choisi un seul en guise d'illustration :

- *Ḥafṣ d'après 'Āsim Al-Kūfī* a lu dans *«kullin zawǧayni »* par nounation */i/* dans *«kullin» :*

Application:

بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : لقد حرك هشام عن ابن عامر الشامى، ومعه ابن ذكوان أيضا، الباء من كلمة ﴿بُيُوتِ﴾ أينما وردت وبكل تصريفاتها، بالكسر عوض الضم .

تطبيق: ﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَدۡخُلُواْ بِيُوتًا غَيۡرَ بِيُوتِكُمۡ حَتَّىٰ تَسۡتَأۡنِسُواْ وَتُسَلِّمُواْ عَلَىٰٓ أَهۡلِهَاۚ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾﴾ [النور: 27]

مفتاح محمد السلطنى / ابن ذكوان عن ابن عامر.

Bā'321

❾ باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم ← شعبة عن عاصم (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : قرأ شعبة بالهمزة بعد الألف مع المد المتصل فى كلمة ﴿زَكَرِيَّا﴾ .

تطبيق: ﴿فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٖ وَأَنۢبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنٗا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّآءَۖ كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيۡهَا زَكَرِيَّآءُ ٱلۡمِحۡرَابَ وَجَدَ عِندَهَا رِزۡقٗاۖ قَالَ يَٰمَرۡيَمُ أَنَّىٰ لَكِ هَٰذَاۖ قَالَتۡ هُوَ مِنۡ عِندِ ٱللَّهِۖ إِنَّ ٱللَّهَ يَرۡزُقُ مَن يَشَآءُ بِغَيۡرِ حِسَابٍ ﴿٣٧﴾﴾ [آل عمران: 37]

عبدالرشيد صوفى / شعبة عن عاصم.

Bā'322

❿ باب ما انفرد به حفص من الكلمات الفرشية ← حفص عن عاصم (انفرد حفص عن عاصم الكوفى بمجموعة من الكلمات الفرشية نختار منها مثالا واحدا : قرأ حفص عن عاصم الكوفى ﴿كُلِّ زَوۡجَيۡنِ﴾ بتنوين الكسر فى ﴿كُلِّ﴾ :

﴿حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَ أَمۡرُنَا وَفَارَ ٱلتَّنُّورُ قُلۡنَا ٱحۡمِلۡ فِيهَا مِن كُلّٖ زَوۡجَيۡنِ ٱثۡنَيۡنِ وَأَهۡلَكَ إِلَّا مَن سَبَقَ عَلَيۡهِ ٱلۡقَوۡلُ وَمَنۡ ءَامَنَۚ وَمَآ ءَامَنَ مَعَهُۥٓ إِلَّا قَلِيلٞ ﴿٤٠﴾﴾ [هود: 40].

Bā’323

⓫ Universaux de la narration coranique de *Khalaf* d’après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique de contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d’après *‘Āṣim ‘Al-Kūfī*
(L’objectif n’est pas d’englober tous les contextes particuliers, mais c’est simplement de prendre un exemple d’illustration :
- *Khalaf* d’après *Ḥamza* a vocalisé par */u/ le hā’* dans les mots coraniques *« ‘alayhim»* , *«gadayhim» et « ‘ilayhim»* absolument là où ils sont présents dans le *Saint Coran*.
Application:
Bā’324

⓬ Universaux de la narration coranique de *Khallād* d’après *Ḥamza Al-Kūfī* → Rubrique des contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d’après *‘Āṣim ‘Al-Kūfī*
(L’objectif n’est pas d’englober tous les contextes particuliers, mais c’est simplement de prendre un exemple d’illustration :
- *Khallād* d’après *Ḥamza Al-Kūfī* a vocalisé par */u/ le hā’* dans les mots coraniques *« ‘alayhim » , « gadayhim » et « ‘ilayhim »* absolument là où ils sont présents dans le Saint Coran.
Application:
Bā’325

⓭ Universaux de la narration coranique de *Abī Al-Ḥārith d’après Al-Kisā’ī Al-Kūfī*→ Rubrique des contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d’après *‘Āṣim ‘Al-Kūfī*

(L’objectif n’est pas d’englober tous les contextes particuliers, mais c’est simplement de prendre un exemple d’illustration :

- *Abī Al-Ḥārith d’après Al-Kisā’ī Al-Kūfī* a procédé à l’amalgamation /i/, /u/ dans les mots coraniques cités dans l’article arabe ci-contre.

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Bā’323

⑪ باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم ← خلف عن حمزة بن حبيب (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : حرّك خلف عن حمزة بن حبيب الهاء بالضم فى ﴿عليهم﴾ و﴿لديهم﴾ و ﴿إليهم﴾ مطلقا حيثما وردت.

تطبيق : ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيْهُمْ ءَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ۝٦﴾ [البقرة:6].

عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب.
Bā’324

⑫ باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم ← خلاد عن حمزة بن حبيب (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : حرّك خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفى الهاء بالضم فى ﴿عليهم﴾ و﴿لديهم﴾ و ﴿إليهم﴾ مطلقا حيثما وردت.

تطبيق : ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيْهُمْ ءَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ۝٦﴾ [البقرة:6].

مفتاح محمد السلطنى / خلاد عن حمزة.
Bā’325

⑬ باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم ← أبو الحارث عن الكسائى (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : قام أبو الحارث عن الكسائى الكوفى بإشمام الكسر فى الكلمات القرآنية التالية :

﴿قِيلَ ـ وغِيضَ ـ وَجِاْىٓءَ ـ وحِيلَ ـ وسِيقَ ـ سِىٓءَ ـ سِيٓـَٔتْ﴾ ، ونطبق منها على سياقين اثنين للتوضيح:

تطبيق : ﴿وَجِاْىٓءَ يَوْمَئِذِۭ بِجَهَنَّمَۚ يَوْمَئِذٖ يَتَذَكَّرُ ٱلْإِنسَٰنُ وَأَنَّىٰ لَهُ ٱلذِّكْرَىٰ۝٢٣﴾ [الفجر:23].

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .

Application 1:
Bā’326

Application 2:
Bā’327

⓮Universaux de la narration coranique de *Ad-Dawrī d’après Al-Kisā’ī Al-Kūfī* → Rubrique des contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d’après *‘Āṣim ‘Al-Kūfī*

(L’objectif n’est pas d’englober tous les contextes particuliers, mais c’est simplement de prendre un exemple d’illustration :

- *Ad-Dawrī d’après Al-Kisā’ī Al-Kūfī* a procédé à l’amalgamation /i/, /u/ dans les mots coraniques cités dans l’article arabe ci-contre.

Application 1:
Bā’328

Application 2:
Bā’329

⓯ Universaux de la narration coranique de *Ibn Wardān d’après Abī Ǧa’far Al-Madanī* → Rubrique des contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d’après *‘Āṣim ‘Al-Kūfī*

(L’objectif n’est pas d’englober tous les contextes particuliers, mais c’est simplement de prendre un exemple d’illustration :

- *Ibn Wardān d’après Abī Ǧa’far Al-Madanī* a procédé à la lecture avec la *hamza* après le *alif* en procédant à un bivocalique saturé

Bā’326

﴿وَلَمَّا جَآءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيٓءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالَ هَٰذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ ٧٧﴾ [هود: 77]

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .

Bā’327

⓮باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم ← الدورى عن الكسائى (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : قام الدورى عن الكسائى بإشمام الكسر فى الكلمات القرآنية التالية : ﴿قِيلَ ـ وغِيضَ ـ وَجِاْىٓءَ ـ وحِيلَ ـ وسِيقَ ـ سِيٓءَ ـ سِيٓـَٔتْ﴾ ، ونطبق منها على سياقين اثنين

للتوضيح :

تطبيق : ﴿وَجِاْىٓءَ يَوْمَئِذٍۭ بِجَهَنَّمَۚ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ ٱلْإِنسَٰنُ وَأَنَّىٰ لَهُ ٱلذِّكْرَىٰ ٢٣﴾ [الفجر:23].

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.

Bā’328

﴿وَلَمَّا جَآءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيٓءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالَ هَٰذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ ٧٧﴾ [هود: 77]

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.

Bā’329

⓯باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم ← ابن وردان عن أبى جعفر (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : قرأ ابن وردان عن أبى جعفر المدنى بالهمزة بعد الألف مع المد المتصل فى كلمة ﴿زَكَرِيَّا﴾ .

تطبيق: ﴿فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنۢبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّآءُ ۖ كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّآءُ

continu dans le mot coranique « *Zakariyā* ».

<u>Application</u>:
Bā'330

⑯ Universaux de la narration coranique de *Ibn Ğammāz d'après Abī Ğa'far Al-Madanī*→ Rubrique des contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*

(L'objectif n'est pas d'englober tous les contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration :

- *Ibn Ğammāz d'après Abī Ğa'far Al-Madanī* a procédé à la lecture avec la *hamza* après le *alif* en procédant à un bivocalique saturé continu dans le mot coranique « *Zakariyā* ».

<u>Application</u>:
Bā'331

⑰ Universaux de la narration coranique de *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*→ Rubrique des contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*

(L'objectif n'est pas d'englober tous les contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration :

- *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* a procédé à l'amalgamation /i/, /u/ dans les mots coraniques cités dans l'article arabe ci-contre.

<u>Application</u> 1:
Bā'332

ٱلْمِحْرَابَ وَجَدَ عِندَهَا رِزْقًا قَالَ يَٰمَرْيَمُ أَنَّىٰ لَكِ هَٰذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِندِ ٱللَّهِ إِنَّ ٱللَّهَ يَرْزُقُ مَن يَشَآءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٧﴾ [آل عمران: 37]

مفتاح محمد السلطنى/ ابن وردان عن أبى جعفر.

Bā'330

⑯ باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم ← ابن جماز عن أبى جعفر (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : قرأ ابن جماز عن أبى جعفر المدنى بالهمزة بعد الألف مع المد المتصل فى كلمة ﴿زَكَرِيَّا﴾ .

<u>تطبيق</u>: ﴿فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنۢبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّآءُ كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّآءُ ٱلْمِحْرَابَ وَجَدَ عِندَهَا رِزْقًا قَالَ يَٰمَرْيَمُ أَنَّىٰ لَكِ هَٰذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِندِ ٱللَّهِ إِنَّ ٱللَّهَ يَرْزُقُ مَن يَشَآءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٧﴾ [آل عمران: 37]

مفتاح محمد السلطنى / ابن جماز عن أبى جعفر.

Bā'331

⑰ باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم ← رويس عن يعقوب الحضرمى (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط :

ـ قام رويس عن يعقوب الحضرمى البصرى: بإشمام الكسر فى الكلمات القرآنية التالية : ﴿ وَقِيلَ ـ وغِيضَ ـ وَجِاْىٓءَ ـ وحِيلَ ـ وسِيقَ ـ سِىٓءَ ـ سِيٓـَٔتْ﴾ ، ونطبق منها على سياقين اثنين

للتوضيح : <u>تطبيق</u> : ﴿وَقِيلَ يَٰٓأَرْضُ ٱبْلَعِى مَآءَكِ وَيَٰسَمَآءُ أَقْلِعِى وَغِيضَ ٱلْمَآءُ وَقُضِىَ ٱلْأَمْرُ وَٱسْتَوَتْ عَلَى ٱلْجُودِىِّ وَقِيلَ بُعْدًا لِّلْقَوْمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٤٤﴾ [هود:44].

ياسر المزروعى / رواية روح عن يعقوب البصرى.

Bā'332

﴿وَلَمَّا جَآءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيٓءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالَ هَٰذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ ﴿٧٧﴾﴾ [هود: 77]

ياسر المزروعى / روح عن يعقوب الحضرمى.

Bā'333

⑱باب كلمات فرشية مخالفة لحفص عن عاصم ← روْح عن يعقوب (ليس الهدف الإحاطة بكل الكلمات الفرشية بقدر ما يقصد ضرب مثال فقط : ـ قرأ روْح عن يعقوب الحضرمى البصرى ، وكذلك فعل رويس، ﴿لَاخَوْفَ عَلَيْهِمْ﴾ بفتح فاء ﴿خَوْفُ﴾ دون تنوين: ﴿أَلَآ إِنَّ أَوْلِيَآءَ ٱللَّهِ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٢﴾﴾ [يونس: 62]

ياسر المزروعى / رواية روْح عن يعقوب.

Bā'334

باب تاءات البزى عن ابن كثير المكى

Explain366 / الشيخ أبو أحمد شحاتة

(يُطلق فى علم القراءات القرآنية على التاءات الواقعة فى أوائل الأفعال المضارعة إذا حَسُنت معها تاء أخرى ولم ترسم فى المصحف، مثل ﴿تيمموا﴾ التى أصلها ﴿تتيمموا﴾، حيث قرأ البزى عن ابن كثير بتشديدها فى حالة الوصل، وعددها فى القرآن الكريم إحدى وثلاثون تاء، وقيل ثلاث وثلاثون: ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَنفِقُواْ مِن طَيِّبَٰتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّآ أَخْرَجْنَا لَكُم مِّنَ ٱلْأَرْضِ ۖ وَلَا تَّيَمَّمُواْ ٱلْخَبِيثَ مِنْهُ (...) ﴿٢٦٦﴾﴾ [البقرة: 266].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير.

Bā'335

البتر (هو فى القراءات القرآنية مرتبة دون القصر، وهو حذف حرف المد (الألف أو الواو أو الياء) مما كان من كلمتين، نحو: ﴿بِمَآ أُنزِلَ﴾، أو من كلمة واحدة، نحو: ﴿يُوقِنُونَ﴾ ؛ فتُقرءان خطأً (بمَ أنزل) و (يُقِنُنْ) ، والأصح قراءتهما وفقا

Application 2:

Bā'333

⑱ *Rawḥ* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī*→ Rubrique des contextes coraniques particuliers en contraste avec la narration de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī* (L'objectif n'est pas d'englober tous les contextes particuliers, mais c'est simplement de prendre un exemple d'illustration : - *Rawḥ* d'après *Ya'qūb Al-Ḥadramī Al-Baṣrī* a lu l'expression coranique *« lā khawfun 'alayhim »* en vocalisant le le *fa'* de *«khawfun »* par */a/* sans nounation *:*

Application:

Bā'334

Al-Bazzī d'après *Ibn Kathīr* → Rubrique des *tā'* de *Al-Bazzī*

Explain366 / *Kh. Chahātah*

(On nomme, en *Coranolecturologie*, les *tā'* qui sont situés au début des verbes du présent, dans le cas où on pourrait ajouter un autre *tā'* mais sa graphie est absente dans le musḥaf , comme « *tayammamū* » qui était à l'origine « *tatayammamū* », les *tā'* de *Al-Bazzī* .
Ces tā' ont été géminés par *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* en cas de liaison. Ils sont lus dans l'exemple d'application « *ttayammamū* ».
Leur nombre dans le Saint Coran est unanimement 31.

Application:

Bā'335

Amputation (C'est le fait d'élider dans sa lecture coranique les semi-consonnes *bivocaliques*. L'amputation fait partie des lectures irrégulières dont la mise en application n'est pas permise.

C'est par exemple le fait de lire

للتطبيق التالى: ﴿وَٱلَّذِينَ يُؤۡمِنُونَ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيۡكَ وَمَآ أُنزِلَ مِن قَبۡلِكَ وَبِٱلۡأٓخِرَةِ هُمۡ يُوقِنُونَ ٤﴾

[البقرة: 4]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Bā’ 336

والبتر هو من الشاذ الذى لا تجوز القراءة به.)

البدل (هو مرادف "الإبدال". ينظر : باب الهمزة)

البروج (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها المصحف 85 وعدد آيها 22).

البزى

Explain367 / د.السالم الشنقيطى

(من رواة الإمام ابن كثير، وهو أبو الحسن أحمد بن محمد بن عبدالله بن القاسم بن أبى بزة، من أهل همدان، ولد سنة سبعين ومائة. كان إماما فى القراءة، محققا، ضابطا، متقنا، انتهت إليه رياسة الإقراء بالحجاز، ورحل إليه الناس من الأقطار، يأخذون عنه ويعرضون عليه. توفى سنة خمسين ومائتين عن سن يناهز الثمانين سنة. (ابن الجزرى، غاية النهاية.)

البسملة (هو قول القارئ للقرآن الكريم : بسم الله الرحمان الرحيم... ويقول المقرئ للقارئ : بسمل وسم، والتسمية والبسملة هنا مرادفان.)

البسملة بين السور (للقراء فى البسملة مذاهب:

1ـ بسمل ابن كثير المكى وقالون عن نافع المدنى وعاصم الكوفى والكسائى وأبو جعفر المدنى بين كل سورتين ما عدا الأنفال والتوبة، فالقراء كلهم تركوا البسملة بينهما.

2ـ يصل حمزة بن حبيب الكوفى وخلف العاشر آخر السورة بأول السورة التالية من غير بسملة

(ينصت التطبيق أسفله)

3ـ والباقون كلهم يبسملون بين السور كلها، إلا ما سبق من استثناء ما بين الأنفال والتوبة.

4ـ ورش عن نافع المدنى وأبو عمرو البصرى وابن عامر الشامى

imparfaitement l’expression coranique « *bimā ‘unzila* » et le mot « *yūqinūa* » du verset de sourate *Al-Baqara* par : «*bima ‘unzila* » et « *yuqinua* ».

Application:

Bā’ 336

Substitution n.f (C’est un synonyme de «*Al-Ibdāl*»)

Sourate *Al-Burūğ* (C’est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets est à l’unanimité 22. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quatre-vingt-cinquième.)

Al-Bazzī

Explain367 / *Dr. AS-Sālim*

(C’est *Abū Al-ḥasan Ahmed Ibn Mohammed Ibn Abdullāh Ibn Al-Qāsim Ibn Abī Buzza*. Il est l’un des deux *coranonarratologues* révélés par la voie de «*Ach-Chāṭibiya*». Il est né le 170 de l’Hégire à *Hamadān*. C’était un *Imām* de lecture coranique qui la pratiquait avec une grande perfection. Il est mort, que la miséricorde d’*Allah* soit sur lui, en 250 de l’Hégire.)

Basmala n.f (C’est le fait que celui qui lit les propos coraniques divins prononce la formule sacrée « *Bismi Al-Lahi Ar-Raḥmāni Ar-Raḥīm* ».)

Basmala entre les sourates

(Les *coranolecturologues* adoptent des perspectives différentes en ce sujet:

1-*Ibn Kathīr Al-makkī, Nāfi‘ Al-madanī, Al-Kisā’ī Al-kūfī, ‘Āṣim Al-kūfī et Abū Ga‘far Al-madanī* ont procédé à la *basmala* entre les deux sourates successives à l’exception entre sourates : « *Al-’Anfāl* » et «*At-Tawba* » .

2-*Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* et *Khalaf Al-Bazzār Al-kūfī* ont procédé à la liaison de la fin d’une sourate avec le début de la sourate suivante (*Veuillez écouter l’application audio ci-dessous*).

3-Le reste des *coranolecturologues* procèdent à la *Basmala* entre les deux sourates successives à l'exception entre « *Al-'Anfāl*» et «*At-Tawba* ».
4- *Warch* d' après , *Nāfi' Al-madanī , Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī, Ya'qūb Al-Baṣrī, outre* la *Basmala*, ajoutent la possibilité du *sakt* et de liaison.)
Application:
Bā' 337

Al-Baṣrī (Ce terme signifie deux choses :
1-*Abū 'Amr Al-Baṣrī*, le troisième coranolecturologue parmi les sept.
2-Le *Musḥaf* de *Basora*.)

Al-Baṣriyān (Ce sont *Abū 'Amr Ibn Al-'Alā'* des sept et *Ya'qūb Al-Ḥadramī* des dix.)

Al-Baṣriyūn (Ce sont *Abū 'Amr Ibn Al-'Alā'* des sept , *Ya'qūb Al-Ḥadramī* des dix *et Al-Ḥasan Al-Baṣrī et Yaḥya Al-yazīdī* des quatorze.)

Al-Baṭḥ (C'est un équivalent ancien de la grande inflexion vocalique.)

Sourate Al-Baqara
(C'est la Sourate la plus longue du Saint Coran.
C'est une Médinoise dont le nombre de versets varie selon les lectures coraniques entre 285 et 286 et 287. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est deuxième.)

Sourate Al-Balad (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets est à l'unanimité 20. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quatre-vingt-dixième.)

Structure syllabique dans les lectures coraniques (Cf. *Syllabe dans les lectures coraniques*)

Al-Bayān (C'est un terme qui est équivaut à l'explicitation)

Inflexion vocalique «mi» (Dans les lectures coraniques, c'est la prononciation de la *hamza* à mi-distance entre son point d'articulation et le point d'articulation d'une autre consonne de même nature que la voyelle de cette *hamza* . Ainsi, la *hamza* vocalisée par

ويعقوب الحضرمى لهم كذلك زيادة على البسملة السكت والوصل من غير بسملة.)
تطبيق: ﴿وَلَمْ يَكُن لَّهُۥ كُفُوًا أَحَدٌۢ ۝٤﴾ [الإخلاص: 4] بسم الله الرحمٰن الرحيم ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلْفَلَقِ ۝١﴾ [الفلق: 1]
عبدالرشيد صوفى / رواية خلف عن حمزة الكوفى.
Bā' 337

البصرى (يقصد به :
1ـ أبو عمرو بن العلاء البصرى، أحد القراء السبعة؛
2ـ مصحف البصرة.)

البصريان (هما أبو عمرو بن العلاء من السبعة ويعقوب الحضرمى من العشرة.)

البصريون (هم أبو عمرو بن العلاء من السبعة ويعقوب الحضرمى من العشرة والحسن البصرى ويحي اليزيدى من الأربعة عشر.)

البطح (عبارة قديمة للإمالة الكبرى.)

البقرة (سورة ~) (هى أطول سورة فى القرآن الكريم، وهى مدنية وترتيبها فى المصحف هو 2، وعدد آيها 285 أو 286 أو 287 حسب اختلاف القراءات. ومن أسمائها سنامُ القرآن و فسطاط القرآن. قال رسول الله ﷺ فى فضائل هذه السورة الجليلة:"لا تجعلوا بيوتكم مقابر، وإن البيت الذى تقرأ فيه البقرة لا يدخله الشيطان.")

البلد (سورة ~) (هى سورة مكية وترتيبها فى المصحف 90، وعدد آيها 20.)

البنية المقطعية فى القراءات القرآنية
(ينظر: **المقطع الصوتى** فى القراءات القرآنية ضمن باب الميم.)

البيان (هى عبارة أخرى بمعنى الإظهار)

بين بين (هو فى القراءات القرآنية نطق الهمزة بينها وبين حرف من جنس حركتها، فتجعل الهمزة المفتوحة بين الهمزة المحققة والألف الممدودة، وتجعل المكسورة بين الهمزة المحققة والياء الممدودة، وتجعل المضمومة بين الهمزة والواو

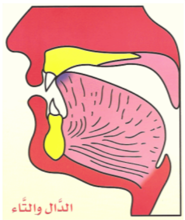
الممدودة.

والتقليل هو الإمالة الصغرى أى بين الفتح والإمالة، وذلك ما يسميه أيضا بعضهم فى باب ترقيق الراءات "بين بين".)

/a/ est prononcée entre la *hamza* glottalisée et le *alif bivocalique*, et celle vocalisée par /i/ est prononcée entre la *hamza* glottalisée et le *yā' bivocalique*, et celle vocalisée par /u/ est prononcée entre la *hamza* glottalisée et le *wāw bivocalique*.)

البينة (سورة ~) (هى سورة مدنية وترتيبها المصحفى 98 ، وعدد آيها 8 أو 9 حسب علماء العد القرآنى.)

Sourate Al-Bayinah (C'est une Sourate Médinoise dont le nombre de versets varie entre 8 et 9 selon les lectures coraniques. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quatre-vingt-dix-huitième.)

	حرف التاء *Tā’*	ت

حرف التاء MP3+ MP4

https://drive.google.com/drive/folders/1Q376qYWzRlfeukEQfoDgKZbrP0YCGo0d?usp=sharing

Tā’ (C’est une consonne alvéolaire occlusive dentale vélaire sourde et non emphatique.
Point d’articulation de la lettre «*tā’*» (Comme le «*dāl*» et le *ṭā’*, le «*tā’*» est articulé au niveau de la pointe de la langue s'appuyant contre la muqueuse palatine des incisives centrales supérieures.)

Point d’articulation et prononciation:
Tā’Vidéo001

Les «tā’» de Al-Bazzī

Explain368 / *Kh. Chahātah*

(Ce sont les «*tā’*» que *Al-Bazzī* d’après *Ibn Kathīr Al-Makkī* gémine en cas de liaison dans 31 contextes coraniques cités dans les références de la science des lectures coraniques.

En voici un exemple en guise d’illustration dans le mot « *tabarraḡna* » du verset 33 de Sourate «*Al-’Aḥ zāb*» qui se lit : «*ttabarraḡna*».
Application:
Tā’001

التاء (صوت لثوى، وقفي، مهموس، مرقق)
مخرج حرف التاء (يتم نطق حرف التاء، كما هو الشأن بالنسبة لحرفي الدال و الطاء، على مستوى رأس اللسان وما يلي ظهره وأصول الثنايا العليا نحو الحنك الصلب. وينعت الخليل بن أحمد الفراهيدى هذه الحروف الثلاثة بالنطعية، نسبة إلى نطع الغار الأعلى وهو أدنى الحنك كما بين ذلك فى كتابه المرجعى "العين".)

مخرج الحرف وطريقة نطقه:
Tā’Vidéo001

تاءات البزى

الشيخ أبو أحمد شحاتة / *Explain368*

(هى التاءات التى يشددها البزى عن ابن كثير المكى وصلا فى تاء (التفعل) و (التفاعل)، وهى على الأرجح فى واحد وثلاثين موضعا من القرآن الكريم.

مثال توضيحي: ﴿وَقَرۡنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجۡنَ تَبَرُّجَ ٱلۡجَٰهِلِيَّةِ ٱلۡأُولَىٰۖ وَأَقِمۡنَ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتِينَ ٱلزَّكَوٰةَ وَأَطِعۡنَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓۚ إِنَّمَا يُرِيدُ ٱللَّهُ لِيُذۡهِبَ عَنكُمُ ٱلرِّجۡسَ أَهۡلَ ٱلۡبَيۡتِ وَيُطَهِّرَكُمۡ تَطۡهِيرٗا ٣٣﴾ [الأحزاب: 33].

محمد عبدالحكيم/ البزى عن ابن كثير .

Tā’001

Les tā’ plats

Tā’Vidéo002

(C’est ce que l’on appelle le *hā’* du féminin qui est écrit dans le *Musḥaf* sous forme d’un *tā’ plat*.
On donne ici l’exemple du *tā’* du mot «*ǧannatun*» qui est rencontré dans la Saint Coran dans soixante-sept occurrences, dans lesquelles il est écrit un *tā’ noué*, sauf dans un seul contexte coranique, à savoir le *tā’* de «*ǧannatun*» dans Sourate «*Al-Wāqi‘a*».

Application:

Tā’002

Succession des deux voyelles de la nounation (C’est l’un des signes conventionnels de ponctuation qui consiste à poser le signe de nounation devant le signe de la voyelle.
C’est ce qui se produit par exemple pour les deux voyelles /u/ de la nounation du «*rā’*» dans le mot «*charrun* » vers la fin du verset 75 de Sourate «*Maryam*» :

Application:

Tā’003

, et également pour les deux voyelles /a/ de la nounation du « *thā’*» dans le mot «*’athāthan*» du verset 74 de Sourate «*Maryam*» :

Application:

Tā’004

At-Tatmīm ; ***liaison mimique***

(C’est, notamment dans le lecture de *Ibn Kathīr Al-makkī*, la vocalisation du *mīm* du pluriel avec une liaison de l’ordre de deux voyelles successives au contexte suivant, dans le cas où ce *mīm* est suivi d’une consonne

التاءات المبسوطة

Tā’Vidéo002

(هى هاء التأنيث المرسومة فى المصحف الشريف تاء مبسوطة ، حيث وقف عليها الكسائى مثلا بالهاء، كما فى ﴿شجرت، وبقيت، وجنت...﴾. ومثال ذلك تاء ﴿جنة﴾ فقد وردت فى القرآن الكريم 67 مرة كلها كتبت بتاء مربوطة إلا فى سياق واحد، وهو سياق سورة الواقعة، فقد رسمت فيه مبسوطة:

﴿فَأَمَّآ إِن كَانَ مِنَ ٱلْمُقَرَّبِينَ ﴿٨٨﴾ فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّتُ نَعِيمٍ ﴿٨٩﴾﴾

[الواقعة: 88، 89].

عبدالرشيد صوفى /أبو الحارث عن الكسائى .

Tā’002

تتابع التنوين (هو فى اصطلاحات الضبط جعل علامة التنوين أمام علامة الحركة. ومثاله فى تنوين الضم كلمة ﴿شَرٌّ﴾ من الآية : ﴿قُلْ مَن كَانَ فِى ٱلضَّلَٰلَةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ ٱلرَّحْمَٰنُ مَدًّا حَتَّىٰٓ إِذَا رَأَوْا۟ مَا يُوعَدُونَ إِمَّا ٱلْعَذَابَ وَإِمَّا ٱلسَّاعَةَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ شَرٌّ مَّكَانًا وَأَضْعَفُ جُندًا ﴿٧٥﴾﴾ [مريم: 75].)

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم

Tā’003

وفى تنوين الكسر الكلمة ﴿أَثَٰثًا﴾ من الآية: ﴿وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم مِّن قَرْنٍ هُمْ أَحْسَنُ أَثَٰثًا وَرِءْيًا ﴿٧٤﴾﴾ [مريم: 74].)

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم

Tā’004

التتميم (هو ضم ميم الجمع مع وصلها بحركتين إذا وقعت قبل متحرك (صلة ميم الجمع) عند ابن كثير المكى ومن وافقه.

ومثال ذلك فى الآيات البينات التالية: ﴿صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ

vocalisée.
Écoutons les deux exemples d'application suivants :

<u>Application</u>:
Tā'005

Signalons que les neuf mots coraniques qui comportent les *mīm* du pluriel qui ont subi une *bivocalisation* par /u/ avec liaison sont colorés en rouge dans les deux versets coraniques.

<u>Application</u>:
Tā'006

Alourdissement n.m (Le phénomène d'alourdissement dans les lectures coraniques est notamment constaté dans la lecture de *Ibn Kathīr Al-makkī* qui procède de manière spectaculaire à la saturation des *ha'* pronominaux et à la *bivocalisation* par /u/ avec liaison des *mīm* du pluriel. Nous pouvons même aller jusqu'à dire que l'alourdissement est le trait distinctif de la lecture de ce *coranolecturologue*.)

Homogéniété n.f (conventionnellement, deux consonnes sont dites homgènes dans deux cas :

1-Lorsque les deux consonnes ont un même point d'articulation, mais pas les mêmes caractéristiques.
C'est par exemple le cas du *ṭā'* et du *tā'*

(Voir l'application ci-dessous)

<u>Application</u>:
Tā'007

2-Lorsque les deux consonnes ont les mêmes caractéristiques, mais deux points d'articulation différents.
Dans ce cas, on parle de gémination des homogènes.)

أَنۡعَمۡتَ عَلَيۡهِمُۥ غَيۡرِ ٱلۡمَغۡضُوبِ عَلَيۡهِمُۥ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ۝٧ ﴾ [الفاتحة: 7]؛

محمد عبدالحكيم /البزى عن ابن كثير
Tā'005

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمُۥ ءَأَنذَرۡتَهُمُۥ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمُۥ لَا يُؤۡمِنُونَ ۝٦ خَتَمَ ٱللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمُۥ وَعَلَىٰ سَمۡعِهِمُۥۖ وَعَلَىٰٓ أَبۡصَٰرِهِمُۥ غِشَٰوَةٞۖ وَلَهُمُۥ عَذَابٌ عَظِيمٞ ۝٧﴾ [البقرة:6،5].

محمد عبدالحكيم /البزى عن ابن كثير
Tā'006

التثقيل (تتجلى ظاهرة التثقيل فى علم القراءات القرآنية فى سياقات نطقية متعددة:

ـ مخرج الحرف المنطوق به مشددا لثقله على الناطق، مثل ﴿إياك﴾؛

- إشباع هاءات الكناية عن ابن كثير المكى ومن وافقه؛

ـ صلة ميم الجمع عن ابن كثير المكى ومن وافقه؛

ـ إسكان ياء الإضافة؛ الخ.)

التجانس (له اصطلاحيا معنيان:

1ـ اتفاق حرفين فى المخرج واختلافهما فى الصفة، كالذال والثاء، والثاء والظاء، والتاء والطاء؛ وهذا سبب من أسباب الإدغام، ويسمى الإدغام فى هذه الحالة إدغام المتجانسين.

ومثاله: ﴿وَدَّت طَّآئِفَةٞ مِّنۡ أَهۡلِ ٱلۡكِتَٰبِ لَوۡ يُضِلُّونَكُمۡ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّآ أَنفُسَهُمۡ وَمَا يَشۡعُرُونَ ۝٦٩﴾ [آل عمران: 69]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم
Tā'007

2ـ اتفاق الحرفين فى الصفة واختلافهما فى المخرج، مثل الميم والنون.

Cavités résonantes dans le système *phonatoire* (La majorité des sons du langage sont le fait du passage d'une colonne d'air venant des poumons, qui traverse un ou plusieurs résonateurs de l'appareil phonatoire. Les résonateurs principaux sont :

1-*le pharynx* ;

Tā'Vidéo003

2-*la cavité buccale* ;

Tā'Vidéo004

3-*la cavité labiale* ;

Tā'Vidéo005

4-*les fosses nasales*.

Tā'Vidéo006

Partition du Saint Coran

Explain369 / *Midad.com*

(Selon des objectifs liés à la pratique de lecture, de récitation et de mémorisation du saint Coran, ce dernier est compartimenter de diverses manières.)

Psalmodie coranique,Taǧwīd

Explain370 / *Dr. Ach-Chahrī*

(C'est conventionnellement une branche de la science des lectures coraniques. Dans la langue arabe ce terme a un sens linguistique qui est «embellir». L'embellissement ici veut dire la décoration du mot, du caractère ou de la lettre arabe. Mais la définition technique du mot *Taǧwīd* est la science qui étudie la manière dont sont prononcées les lettres arabes tout en respectant leurs points

التجاويف الرنانة في جهاز التصويت (إن أغلبية أصوات اللغة تنتج عن مرور عمود من الهواء قادم من الرئتين، ويمر عبر العديد من المرنانات في جهاز التصويت.

ومن أهم هذه المرنانات نذكر:

1ـ الحلق؛

Tā'Vidéo003

2ـ التجويف الفموي؛

Tā'Vidéo004

3ـ التجويف الشفوي؛

Tā'Vidéo005

4ـ التجويف الأنفي (أو الخيشوم).

Tā'Vidéo006

تجزئة القرآن (تحزيب القرآن)

Explain369 / مجموعة مواقع مداد

(لقد اجتهد القراء والحفاظ جزاهم الله عن أمة الإسلام خيرا فجزؤوا القرآن لأغراض وجيهة إلى أنصاف وأثلاث وأرباع وأخماس وأسداس وأسباع وأثمان وأتساع وأعشار، كما قسموه إلى ثلاثين جزءا، وإلى ستين جزءا، وإلى مائتين وأربعين جزءا. كما جزئ القرآن إلى سبع وعشرين ليختم في قيام رمضان في صلاة التراويح، كما قسم أيضا إلى ثلاثمائة وستين قسما لمن يريد حفظ القرآن العظيم في سنة.)

التجويد

Explain370 / د.عبدالرحمان الشهري

(معناه لغة بلوغ الغاية في الإتقان. وهو اصطلاحا إعطاء حروف القرآن الكريم حقها من الصفات العارضة والأصلية، ورد كل حرف إلى مخرجه وأصله، وإلحاقه بنظيره وشكله، وتمكين النطق به من غير إسراف ولا تعسف ولا إفراط ولا تكلف. والتجويد فرع من فروع القراءات القرآنية، ولذلك لم يخل مصنف من مصنفات القراءات من ذكر بعض متعلقات

التجويد وبيان أحكامه. فقد تعرض مثلا الإمام الشاطبي في شاطبيته والإمام الجزري في طيبة النشر لبعض مباحث التجويد.)

التحريرات (التحرير لغة هو التقويم والتدقيق والإحكام، وهو اصطلاحا التدقيق في القراءات القرآنية المروية وتقويمها، وتمييز كل رواية على حدة. فتحرير الشاطبية أو الطيبة أو الدرة مثلا، إنما يكون بتفصيل ما أجملته تلك المنظومات وتقييد مطلقها أو التنبيه إلى الأوجه الضعيفة أو الخارجة عن الطرق التي ألزم المؤلف نفسه بها. فالتحريرات في حقيقتها تنقيحات وزيادات وتجلية للروايات كل على حدة.)

التحريك (هو الإتيان بالحركات الثلاث (الضمة والفتحة والكسرة) من أجل تحريك الصوامت الساكنة. ويكون التحريك مقيدًا أو مطلقا.)

التحريك المطلق (وهو اصطلاحيا التحريك بالفتح دون الضم والكسر.)

التحريك المقيد (وهو اصطلاحيا التحريك بالضم أو الكسر.)

تحريك الصامت (إن الصامت (أو الحرف) العربي عندما يكون خارج أي سياق لغوي يكون ساكنا بالقوة؛ وتحريكه هو تحويله من حالة السكون إلى حالة الحركة وذلك باستعمال صائت من الصوائت كالفتحة أو الضمة أو الكسرة.
مثال: ب ⟵ بَ أو بُ أو بِ...)

تحريك عين بعض الكلمات في قراءة الكسائي (لقد قرأ الكسائي بتحريك عين بعض الكلمات مثل ﴿الرعب﴾ و ﴿السحت﴾ و ﴿فسحقا﴾ و﴿بالبخل﴾؛ إلا أنه اختار تسكين الشين في ﴿خشُبٌ﴾.)

تطبيق: ﴿فَٱعۡتَرَفُواْ بِذَنۢبِهِمۡ فَسُحُقًا لِّأَصۡحَٰبِ ٱلسَّعِيرِ ١١﴾ [الملك:11].

d'articulation et leurs attributs. Donc, la science du *Tağwīd* est en relation directe avec la phonétique articulatoire arabe.)

Science des voies coraniques

(C'est la science qui s'occupe des voies coraniques rapportées d'après une narration coranique qui est à son tour rapportée d'après une lecture coranique.
Cette science coranique prend la tâche d'évaluer et d'approfondir les études des voies coraniques.)

Vocalisation n.f (C'est le fait de vocaliser une consonne par l'une des voyelles cortes /a/ ou /u/ ou /i/.
La vocalisation peut être liée ou absolue.)

Vocalisation absolue (C'est conventionnellement la vocalisation par la voyelle /a/ seulement.)

Vocalisation liée (C'est conventionnellement la vocalisation par la voyelle /u/ ou /i/.)

Vocalisation d'une consonne (La consonne arabe hors tout contexte linguistique est potentiellement *avocalisée*. Sa vocalisation n'est que le passage de l'état *avocalique* à l'état vocalique par usage d'une voyelle, telles la voyelle /a/ ou la voyelle «o» ou la voyelle /i/.

Vocalisation du «*'ayn*» de certains mots dans la lecture du *coranolecturologue Al-Kisā' ī Al-kūfī* (*Al-Kisā' ī Al-kūfī* a opté pour la vocalisation du «*'ayn*» de certains mots, comme «*'arru'b*», «*'assuḥt* », «*fasuḥqan*» et «*bilbukhl*», qui se prononcent respectivement : «*'arru'ub*», «*'assuḥut* », «*fasuḥuqan*» et «*bilbukhul*».
Mais, il a choisi d'*avocaliser* le «*Chīn*» dans «*khuchub*».
Application:

Tā'008

❶ Transformation de la voyelle pour adéquation phonétique dans la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī*

(Dans la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī* , une voyelle antérieure peut se transformer en une voyelle postérieure pour être adéquate avec un son postérieur, comme l'exemple du mot «*qiṣṭāṣ*» dans lequel la voyelle /i/ antérieure est substituée, selon *Ibn kathīr Al-makkī*, par la voyelle postérieure /u/ en le prononçant «*quṣṭāṣ*».

Application:

Tā'009

De même, une voyelle postérieure peut se transformer en une voyelle antérieure pour être adéquate avec un son antérieur, comme l'exemple du mot «*'anchuzū*» dans lequel la voyelle /u/ postérieure est substituée, selon *Ibn kathīr Al-makkī*, par la voyelle antérieure /i/ en le prononçant «*'anchizū*».

Application:

Tā'010

❶ Transformation de la voyelle /u/ en /i/ dans la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī* (Dans la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī*, la voyelle /u/ est transformée en /i/ conformément au «*yā'*» dans le pluriel irrégulier schématisé par le schème «*fu'ūlun*», comme par exemple dans les mots : «*buyūt*», «*'uyūn* », «*chuyūkhan*» et «*ğuyūbihinna*». Sachant que la voyelle qui est adéquate au «*yā'*» est le /i/, la voyelle /u/ dans les quatre contextes ci-dessus est transformée en voyelle /i/. Les quatre mots sont ainsi

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى

Tā'008

❶ تحول الحركة الأمامية إلى خلفية لتناسب صوتا خلفيا، وتحول الحركة الخلفية إلى أمامية لتناسب صوتا أماميا، فى قراءة ابن كثير (تمثل هذه القاعدة تحول الكسرة فى ﴿قِسطاس﴾ إلى ضمة فى قراءة ابن كثير، وتحول الضمة فى ﴿انشزوا﴾ إلى كسرة، أى أن هذه القاعدة تمثل حالتين هما :

1ـ تحول الحركة الأمامية إلى خلفية؛

2ـ تحول الحركة الخلفية إلى أمامية.

تطبيق: ﴿وَأَوْفُواْ ٱلْكَيْلَ إِذَا كِلْتُمْ وَزِنُواْ بِٱلْقِسْطَاسِ ٱلْمُسْتَقِيمِۚ ذَٰلِكَ خَيْرٞ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلٗا ۝٣٥﴾ [الإسراء: 35].

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.

Tā'009

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُواْ فِي ٱلْمَجَٰلِسِ فَٱفْسَحُواْ يَفْسَحِ ٱللَّهُ لَكُمْۖ وَإِذَا قِيلَ ٱنشُزُواْ فَٱنشُزُواْ يَرْفَعِ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مِنكُمْ وَٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلْعِلْمَ دَرَجَٰتٖۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٞ ۝١١﴾ [المجادلة: 11].

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.

Tā'010

❶ تحول الضمة إلى كسرة لتماثل الياء فى جمع التكسير الذى على وزن "فُعول" ، فى قراءة ابن كثير (تتحول الضمة فى :﴿بيوت، وعيون، وشيوخا، وجيوبهن﴾ إلى كسرة فى قراءة ابن كثير، فى الموطن التى وردت فيها من كتاب الله ﷻ، لذلك فهو يقرؤها :﴿بِيوت، و عِيونٌ، وشِيوخا، وجِيوبهن﴾: ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَدْخُلُواْ بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ

prononcés, selon notamment le *coranolecturologue Ibn kathīr Al-makkī* , respectivement : «*biyūt*», «*'iyūn* », «*chiyūkhan*» et «*ğiyūbihinna*».

Application:

Tā'011

Transformation de la voyelle /a/ en une voyelle conforme à la semi-voyelle dans la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī* (Dans la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī* , la voyelle /a/ suivie d'une semi-voyelle est transformée en une voyelle conforme à la semi-voyelle qui lui est contigüe dans une même syllabe.
Par exemple, la première syllabe dans les trois mots : «*saw'*», «*ḍayq*» et «*saynā'*», est vocalisée par la voyelle /a/ ; celle-ci est suivie d'une semi-voyelle. Dans de tels contextes, selon *Qunbul* par exemple d'après *Ibn kathīr Al-makkī* , ces mots sont prononcés respectivement : «*sū'*», «*ḍīq*» et «*sīnā'*».

Application1:

Tā'012

Ainsi, les syllabes : «sa», «ḍa» et «sa» sont respectivement transformées en syllabes: «su», «ḍi» et «si» et les semi-voyelles *avocalisées* sont transformées respectivement en : «*wāw*» *vocalisé* par /u/, «*yā'*» *vocalisé* par /i/ et «*yā'*» *vocalisé* par /i/. Puis en phase finale, *su+wu→sū, ḍi+yi→ ḍ ī et si+yi→ sī.*

Application2:

Tā'013

Transformation de la *hamza* de coupure en une voyelle bivocalique dans la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī*
(Dans certains contextes coraniques, dans la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī*, la *hamza* de coupure se transforme en une voyelle du genre de la voyelle qui la précède pour que les deux voyelles se fusionnent en une seule voyelle bivocalique. Par exemple, les deux mots «*ya'ğūğ*» et «*ma'ğūğ*» du verset 95 de Sourate «*Al-'anbiyyā'*» qui sont, selon *Ḥafs* d'après *'Āṣim Al-kūfī* par exemple, lus avec la *hamza*

حَتَّىٰ تَسۡتَأۡنِسُواْ وَتُسَلِّمُواْ عَلَىٰٓ أَهۡلِهَاۚ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾ [النور: 27].

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.

Tā'011

تحول الفتحة إلى حركة مناسبة لنصف الحركة التي تتبعها في مقطع واحد، في قراءة ابن كثير (تفسر هذه القاعدة التحول الصوتي الذي يطرأ على كلمات مثل :﴿سَوْء﴾ و ﴿ضَيْق﴾ و ﴿سَيْناء﴾. فقد قرأ البزي مثلا عن ابن كثير :﴿عليهم دائرة السُّوء﴾ [التوبة:99]؛ ﴿ولا تك في ضِيق مما يمكرون﴾ [النحل: 127].

تطبيق: ﴿وَمِنَ ٱلۡأَعۡرَابِ مَن يَتَّخِذُ مَا يُنفِقُ مَغۡرَمٗا وَيَتَرَبَّصُ بِكُمُ ٱلدَّوَآئِرَۚ عَلَيۡهِمۡ دَآئِرَةُ ٱلسَّوۡءِۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٞ ﴿٩٩﴾﴾ [التوبة: 99].

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.

Tā'012

﴿وَٱصۡبِرۡ وَمَا صَبۡرُكَ إِلَّا بِٱللَّهِۚ وَلَا تَحۡزَنۡ عَلَيۡهِمۡ وَلَا تَكُ فِي ضِيقٖ مِّمَّا يَمۡكُرُونَ ﴿١٢٧﴾﴾ [النحل:127].

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.

Tā'013

تحول همزة القطع إلى حركة ضمن حركة واحدة طويلة في قراءة ابن كثير المكي(تتحول همزة القطع في بعض السياقات القرآنية في قراءة ابن كثير المكي إلى حركة من جنس الحركة التي تسبقها لتصبح الحركتان حركة واحدة طويلة (حركة مدية) وذلك في نفس المقطع. فقد قرأ ابن كثير مثلا :﴿ياجوج﴾ دون همز فيها، ويقرؤها آخرون ﴿يأجوج﴾ بإثبات همزة القطع: ﴿حَتَّىٰٓ إِذَا فُتِحَتۡ يَاجُوجُ

de coupure, sont lus, selon la narration coranique d'*Al-Bazzī* d'après la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī* , avec un *«alif» bivocalique*.
<u>*Application*1:</u>
Tā'014

*Application*2:
Tā'015

Transformation d'une voyelle en une *hamza* pour assimilation phonétique selon la lecture d' *Ibn 'Āmir ach-chāmmī*

(Deux narrations ont été rapportées au sujet de la lecture du mot «*hīta*» par le *coranolecturologue Ibn 'Āmir ach-chāmmī* dans le verset 23 du Sourate «*Yūsuf*» : La première est celle rapportée par *Ibn Thakwān*, dans laquelle la consonne «*al-hā'*» est *bivocalisée* par la voyelle /i/.
Application:
Tā'016

La deuxième est celle rapportée par *Hichām*, dans laquelle la deuxième voyelle /i/ formant le *bivocalique* (المد) est transformée en un *hamza avocalisé*, et le «*hā'*» devient simplement *vocalisé* par la première voyelle /i/.

Application:

Tā'017

Transformation de la voyelle /u/ en voyelle /i/ pour conformité à la semi-voyelle «*al-yā'*» dans la lecture d'*Ibn 'Āmir ach-chāmmī*

وَمَاجُوجُ وَهُم مِّن كُلِّ حَدَبٍ يَنسِلُونَ ﴿٩٥﴾
[الأنبياء: 95].
محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير المكى.
Tā'014

﴿حَتَّىٰٓ إِذَا فُتِحَتۡ يَأۡجُوجُ وَمَأۡجُوجُ وَهُم مِّن كُلِّ حَدَبٍ يَنسِلُونَ ﴿٩٦﴾﴾ [الأنبياء: 96].
محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Tā'015

تحول الصائت إلى همزة لإحداث مماثلة صوتية فى قراءة ابن عامر (إن فى قراءة ابن عامر للكلمة ﴿هيت﴾ من الآية 23 من سورة يوسف روايتين: الأولى قراءة ﴿هيت﴾ بياء مدية تتكون من كسرتين متتابعتين، وهى رواية ابن ذكوان، وهذه هى الرواية الأصلية عن ابن عامر: ﴿(...)وَغَلَّقَتِ ٱلۡأَبۡوَٰبَ وَقَالَتۡ هِيتَ لَكَۚ قَالَ مَعَاذَ ٱللَّهِۖ إِنَّهُۥ رَبِّيٓ أَحۡسَنَ مَثۡوَايَۖ إِنَّهُۥ لَا يُفۡلِحُ ٱلظَّٰلِمُونَ ﴿٢٣﴾﴾ [يوسف: 23].
مفتاح محمد السلطنى/ ابن ذكوان عن ابن عامر
Tā'016

؛ والثانية ﴿هئت﴾ بهمزة ساكنة، حيث تحولت الكسرة الثانية إلى همزة ساكنة وبالتالى أصبحت الهاء متحركة بحركة واحدة وهى الكسرة الأولى: ﴿(...)وَغَلَّقَتِ ٱلۡأَبۡوَٰبَ وَقَالَتۡ هِئۡتَ لَكَۚ قَالَ مَعَاذَ ٱللَّهِۖ إِنَّهُۥ رَبِّيٓ أَحۡسَنَ مَثۡوَايَۖ إِنَّهُۥ لَا يُفۡلِحُ ٱلظَّٰلِمُونَ ﴿٢٣﴾﴾ [يوسف: 23].
مفتاح محمد السلطنى / هشام عن ابن عامر .
Tā'017

إن هذا المثال من القراءات القرآنية يبين بجلاء أن تحول الصائت (الكسرة فى المثال) إلى همزة أمرٌ ممكن فى اللغة العربية.)

تحول الضمة إلى كسرة لتناسبَ الياء فى قراءة ابن عامر (تشير هذه القاعدة بشكل خاص إلى تحول ضمة فاء جمع

(C’est une règle qui met particulièrement en évidence la possibilité que la première consonne vocalisée par la voyelle /u/ de la structure arabe du pluriel irrégulier, schématisée par la formule «*fu‘ūlun*» dont le «*‘ayn*» est une semi-voyelle (*Al-yā’*) puisse se transformer en la voyelle /i/, comme par exemple :
«*buyūtun*» → « *biyyūtun*» ; «*Chuyūkhun*» → «*chiyūkhun*» …
C’est ce qui se produit dans des lectures coraniques de certains des dix *coranolecturologues* dont les lectures sont réputées authentifiées et confirmées par la nation musulmane, comme *Ibn ‘Āmir ach-chāmmī* .
Certains disent, en guise d’interprétation pour cette transformation phonétique, que le fait que la voyelle /u/ dans «*buyūtun*» soit suivie par «*al-yā’*» qui est *bivocalisée* par cette voyelle /u/ est lourd pour les arabophones, car il représente une succession de trois voyelles /u/.

Application:
Tā’018

Sourate At-Taḥrīm (C’est une Sourate Médinoise dont le nombre de versets est à l’unanimité 12. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est soixante-sixième.)

Pleurnichement n.m (Dans certains contextes, le *récitateur* des propos coraniques récite le Coran en faisant semblant de pleurer par soumission à la parole d’Allah le très Haut et le très Puissant. Ce qui n’est pas permis dans cette image de lecture est justement une hypocrisie et une vantardise évoquées par ce comportement. A ne pas confondre au fait de pleurer comme conséquence sincère de soumission et de respect.)

At-taḥqīq (C'est donner à chaque lettre ce qui lui revient de droit tel la *bivocalisation* (*al-mad*), la prononciation correcte de la *hamza* , des voyelles brèves, le respect de la *ghunna*, en lisant lentement et sereinement.

التكسير التي على وزن "فعول"، مما عينهُ نصف حركة (الياء)، إلى كسرة، وذلك مثل : ﴿بيوتٌ، وشيوخ، وعيون، والغيوب، وجيوبهن﴾. وقد قرأها ابن عامر وغيره (ابن كثير وحمزة والكسائي) بكسر الباء في الأولى، والشين في الثانية، والعين في الثالثة، والغين في الرابعة، والجيم في الأخيرة. وقد قال بعضهم في تفسير هذا التحول الصوتي إلى أن العرب "استثقلوا الضمة في الباء وبعدها ياء مضمومة، فيجتمع في الكلمة ضمتان بعدهما واو ساكنة، فتصير بمنزلة ثلاث ضمات، وهذا من أثقل الكلام، فكسروا الباء لثقل الضمات، ولقرب الكسر من الياء." (عبدالرحمان بن زنجلة، حجة القراءات).

تطبيق: ﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَدۡخُلُواْ بِيُوتًا غَيۡرَ بِيُوتِكُمۡ حَتَّىٰ تَسۡتَأۡنِسُواْ وَتُسَلِّمُواْ عَلَىٰٓ أَهۡلِهَاۚ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَذَكَّرُونَ ٢٧﴾ [النور: 27].
مفتاح محمد السلطني / هشام عن ابن عامر
Tā’018

التحريم (سورة ~) (هي سورة مدنية ترتيبها في المصحف 66 ، وعدد آيها 12. ومن أسمائها سورة النبي ﷺ.)

التحزين (هو تكلف القارئ الحزنَ، وكأنه يبكي خشوعا وخضوعا لكلام الله ﷻ، وهو في الحقيقة مراء في ذلك، متكلف للحزن والبكاء. والمذموم في هذه الصورة الرياء والسمعة، أما من تلا كتاب الله بحزن وخشوع متأثرا بكلام الله فلا حرج في تحزينه وبكائه بل ذلك مطلوب مرغوب، فالحبيب المصطفى ﷺ كان يبكي وهو يقرأ القرآن في صلاة الليل. وكان أبو بكر الصديق رضي الله عنه لا يكاد يسمع صوته ولا تتبين قراءته من بكائه في تلاوته.)

التحقيق (هي مرتبة من مراتب القراءة القرآنية. وهي بالنسبة للهمز الإتيان به على صورته كاملَ الصفة من مخرجه، من غير تسهيل ولا إبدال ولا إسقاط. والتحقيق في

Cette lecture est particulièrement recommandée aux professeurs lors de leur enseignement.)

هذا السياق مقابل للتسهيل.)

Réalisation articulatoire de la dissimulation

(C'est une erreur évidente de prononcer la dissimulation en accolant la langue contre les incisives supérieures, ce qui produit un *nūn avocalique* explicité accompagné d'une nasalisation. Donc, pour prononcer le *nūn avocalique* dissimulé , il faut marquer une répulsion entre le langue et les incisives supérieures.)

التحقيق النطقي للإخفاء (من الخطأ البين في الإخفاء إلصاق اللسان بالثنايا العليا، مما ينشأ عنه نون ساكنة مظهرة مصحوبة بغنة. وصواب النطق بالنون الساكنة المخفاة أن يكون هنالك تجاف بين اللسان والثنايا العليا، فيجعل القارئ لسانه بعيدا عن مخرج النون قليلا.)

Dilution n.f (Le phénomène de dilution peut se produire dans cinq cas :

1-Dilution dans la *hamza* ;
2-Dilution dans le *hā'* pronominal ;
3-Dilution dans la gémination ;
4-Dilution dans les voyelles ;
5-Dilution dans le *yā'* complément.)

التخفيف (يرد التخفيف في خمسة حالات:

1ـ التخفيف في الهمز؛
2ـ التخفيف في هاء الكناية؛
3ـ التخفيف في الإدغام؛
4ـ التخفيف في الحركات؛
5ـ التخفيف في ياء الإضافة.)

Dilution dans la hamza

(La dilution de la *hamza* glottalisée peut avoir en lectures coraniques quatre objectifs :
1-*Déglottalisation* de la *hamza* , comme dans le mot coranique « *'a'anthartahum* » du verset 6 de sourate *Al-Baqara*

(Voir l'application 1)

التخفيف في الهمز (التخفيف في الهمز هو التسهيل الذي يراد به عند بعض المقرئين البدل أوبين بين أوالحذف. ومن أمثلة ذلك:

1ـ تسهيل الهمزة، كما في ﴿آنذرتهم﴾ عوض ﴿أأنذرتهم﴾:

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَآنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُومِنُونَ ۝٦﴾ [البقرة: 6].

محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع.

<u>Application</u>1:
Tā'019

Tā'019

2-Substitution de la *hamza* glottalisée:
Cette substituion peut être par un *wāw* comme dans le mot coranique « *yu'minūna* » comme dans l'exemple d'application précédent, ou par un *alif* ou par un *yā'*.

2ـ إبدال الهمزة واوا أو ألفا أو ياء، كما في ﴿يومنون﴾ عوض ﴿يؤمنون﴾ (ينصت التطبيق السابق)

3-Transfert de la voyelle de la *hamza* glottalisée vers la consonne avocalique qui la prècède, avec élision de cette *hamza* , comme dans le mot coranique «*'al'insān* » du verset 4 de sourate «*Al-Balad* » :

3ـ نقل حركة الهمزة إلى الساكن قبلها مع حذف الهمزة، كما في ﴿الانسان﴾ عوض ﴿الإنسان﴾: ﴿لَقَدۡ خَلَقۡنَا ٱلۡاِنسَٰنَ فِي كَبَدٍ ۝٤﴾ [البلد: 4].

محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع .

<u>Application</u>2:
Tā'020

Tā'020

4-Élision de la *hamza glottalisée*, comme c'est

4ـ حذف الهمزة، كما في ﴿يطفوا﴾ عوض ﴿يطفئوا﴾:

le cas dans le mot coranique « *yuṭfi'ū* » du verset 32 de sourate *At-Tawba* :

﴿يُرِيدُونَ أَن يُطْفِـُٔواْ نُورَ ٱللَّهِ بِأَفْوَٰهِهِمْ وَيَأْبَى ٱللَّهُ إِلَّآ أَن يُتِمَّ نُورَهُۥ وَلَوْ كَرِهَ ٱلْكَٰفِرُونَ ﴿٣٢﴾﴾ [التوبة: 32].

مفتاح محمد السلطني/ ابن جماز عن أبي جعفر.

Application3:
Tā'021

Dilution dans le hā' pronominal (C'est le fait de supprimer la liaison du *hā'* pronominal , comme dans « *fīhi hudan*» pour les *coranolecturologues* qui ont opté pour la gémination totale dans un tel contexte par exemple.

التخفيف في هاء الكناية (وهو حذف الصلة؛ أي حذف صلة الهاء في هاء الكناية، كما في ﴿فيه هدى﴾ بالنسبة لمن قرأ بالإدغام الكامل: ﴿الٓمٓ ذَٰلِكَ ٱلْكِتَٰبُ لَا رَيْبَ فِيهْ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ﴿١﴾﴾ [البقرة: 1].

عبدالرشيد صوفي/ السوسي عن أبي عمرو .

Application3:
Tā'022

Dilution dans la gémination

(Il s'agit de la *dissociation* de la consonne géminée, comme dans le mot « *yartadda* » qui se lit « *yartadid* » pour ceux qui ont adopté une telle lecture , comme *ḥafṣ* d'après *'Āṣim Al-Kūfī* :

التخفيف في الإدغام (وهو فك الحرف المشدد ، كما في ﴿يرتددْ﴾ عوض ﴿يرتدَّ﴾ بالنسبة لمن قرأ بهذا النوع من التخفيف: ﴿(...) وَلَا يَزَالُونَ يُقَٰتِلُونَكُمْ حَتَّىٰ يَرُدُّوكُمْ عَن دِينِكُمْ إِنِ ٱسْتَطَٰعُواْ ۚ وَمَن يَرْتَدِدْ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُوْلَٰٓئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَٰلُهُمْ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْـَٔاخِرَةِ ۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلنَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ ﴿٢١٧﴾﴾ [البقرة: 217].

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .

Application:
Tā'023

Dilution dans les voyelles (C'est dans ce cas l'avocalisation d'une consonne qui était vocalisée, pour la rendre plus diluée.

Par exemple, dans le mot « *Al-qudus* » du verset 86 de sourate *Al-Baqara*, *Ibn Kathīr Al-Makkī* procède, lui et ses deux *coranonarratologues* , à l'avocalisation du dāl qui été vocalisé par /u/.

التخفيف في الحركات (ويقصد به هنا إسكان الحرف عوضًا عن تحريكه، وهو ضد التثقيل. ومن أمثلة هذا الصنف من التخفيف كلمة ﴿ٱلْقُدُسِ﴾ التي قرأها ابن كثير وحده بإسكان الدال في جميع القرآن، كما في سورة البقرة مثلا :

﴿وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَى ٱلْكِتَٰبَ وَقَفَّيْنَا مِنۢ بَعْدِهِۦ بِٱلرُّسُلِ ۖ وَءَاتَيْنَا عِيسَى ٱبْنَ مَرْيَمَ ٱلْبَيِّنَٰتِ وَأَيَّدْنَٰهُ بِرُوحِ ٱلْقُدْسِ ۗ أَفَكُلَّمَا جَآءَكُمْ رَسُولٌۢ بِمَا لَا تَهْوَىٰٓ أَنفُسُكُمُ ٱسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِيقًا كَذَّبْتُمْ

﴿وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ ﴿٨٦﴾﴾ [البقرة: 86].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير.

Tā'024

التخفيف فى ياء الإضافة (ويقصد به فتح هذه الياء، كما ورد ذلك "معجم مصطلحات علم القراءات القرآنية وما يتعلق به" للدكتور عبدالعلي المسئول. ومثال ذلك الياء من ﴿إِنِّيٓ أَعۡلَمُ﴾ التي قرأها أبو عمرو بالفتح: ﴿قَالَ يَٰٓـَٔادَمُ أَنۢبِئۡهُم بِأَسۡمَآئِهِمۡۖ فَلَمَّآ أَنۢبَأَهُم بِأَسۡمَآئِهِمۡ قَالَ أَلَمۡ أَقُل لَّكُمۡ إِنِّيٓ أَعۡلَمُ غَيۡبَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَأَعۡلَمُ مَا تُبۡدُونَ وَمَا كُنتُمۡ تَكۡتُمُونَ ﴿٣٢﴾﴾ [البقرة: 32].

عبدالرشيد صوفى/ السوسى عن أبى عمرو .

Tā'025

بعض مظاهر التخفيف (من بين مظاهر التخفيف فى القراءات القرآنية:

ـ ما أزيلت حركة أوسطه فخفت الكلمة بذلك، نحو إسكان اللام فى ﴿غلْف﴾ وإسكان السين من بعض الكلمات من قوله ﷻ: ﴿بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ وَٱلۡعَصۡرِ ﴿١﴾ إِنَّ ٱلۡإِنسَٰنَ لَفِي خُسۡرٍ ﴿٢﴾ إِلَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَتَوَاصَوۡاْ بِٱلۡحَقِّ وَتَوَاصَوۡاْ بِٱلصَّبۡرِ ﴿٣﴾﴾ [العصر: 1 ـ 3])، تسكين الحرف، ويستعمل ذلك فى سياق التحريك إذا عبر عنه بالتثقيل.

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Tā'026

ـ تسهيل الهمزة بين بين.

ـ فك الحرف المشدد.

ـ فتح ياء الإضافة (...).)

التخفيف الرسمى (هو فى علم القراءات القرآنية ما ذهب إليه جماعة من أهل الأداء عن حمزة بن حبيب الكوفى ومن

<u>Application</u>:
Tā'024

Dilution dans le yā' complément

(Dans ce type de dilution, il s'agit de la vocalisation /a/ du *yā'* complément chez les *coranolecturologues* qui ont procédé une une telle lecture, comme *Abū 'Amr Al-Bāṣrī*.

(*Voir l'exemple d'application ci-dessous*)

<u>Application</u>:
Tā'025

Certains aspects de la dilution

(La dilution dans le domaine des lectures coraniques a de nombreux aspects, on cite entre autres :
-Contextes coraniques où la voyelle *vocalisant* le consonne centrale du mot est élidée puis remplacée par un *e*, comme dans le cas du mot « *ghulf*» où le «*lām*» est *avocalisé* ; ainsi que pour le «*sīn*» dans le mot «*khusr*» du verset 1 de Sourate «*Al-'aṣ r*». Donc, l'*avocalisation* est un procédé de dilution en lectures coraniques.

<u>Application</u>:
Tā'026

-La *déglottalisation* de la *hamza* est aussi un procédé de dilution.
-La *dissociation* d'une consonne géminée
-L'*avoalisation* /a/ du «*yā'*» pronominal complément (…).)

Dilution graphique

(C'est dans la science des lectures coraniques la doctrine de certains *coranolecturologues*

d'après *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kufī* et ceux qui sont en accord avec lui au sujet de dilution lors de l'arrêt avec la *sakt* sur la *hamza* conformément aux graphies du *Musḥaf* d'*Otmān*.
Prenons l'exemple du mot « *'annach'ah* » du verset 62 de sourate *Al-Wāqi'ah* » :

وافقه فى التخفيف عند الوقف بالسكت على مشارف الهمزة وفق خط المصحف العثمانى، والمعول عليه فى ذلك الرواية والنقل. يقول ابن جزرى رحمه الله :

وعنه تسهيل كخطّ المصحف
فنحوُ مُنشون مع الضّمّ احذفِ
وألف النّشأة مع واو كفا
هزؤا ويعبؤا البلؤا الضّعفا

ومنه نأخذ كلمة ﴿النشأة﴾ من سورة الواقعة : ﴿وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ ٱلنَّشْأَةَ ٱلْأُولَىٰ فَلَوْلَا تَذَكَّرُونَ ۝٦٢﴾ [الواقعة: 62]

Application:
Tā'027

مفتاح محمد السلطى/ خلاد عن حمزة بن حبيب
Tā'027

Dilution régulière

(C'est dans la science des lectures coraniques ce que l'on appelle le transfert de la *hamza* .

C'est la vocalisation de la consonne avocalisée par la voyelle de la *hamza* qui la précède, puis l'élision de cette *hamza* .

التخفيف القياسى (هو المسمى عند المقرئين بالنقل، الذى يراد به تحريك الحرف الساكن بحركة الهمز الذى بعده، ثم حذف الهمز لفظًا. ومثال ذلك التخفيف فى ﴿ءَآلْـَٔنَ﴾ كما قرأها ورش عن نافع : ﴿ءَالَٔنَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنتَ مِنَ ٱلْمُفْسِدِينَ ۝٩١﴾ [يونس: 91].

Application:
Tā'028

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .
Tā'028

Accentuation

(C'est le fait d'accentuer une syllabe ou plusieurs syllabes d'un mot coranique, et ce pour éviter l'ambigüité verbale ou sémantique.

En voici quelques exemples :
-Accentuation de l'expression «*fasaqā lahumā* » du verset 24 de Sourate «*Al-qaṣaṣ*» :

التخليص (هو تخليص أو نبر مقطع من مقاطع كلمة قرآنية، حتى لا يلتبس لفظ بلفظ ومعنى بمعنى. ومن أمثلة ذلك:

ـ نبرُ التعبير ﴿فسقى لهما﴾ من الآية الكريمة لتكون من السقى لا من الفسق :﴿فَسَقَىٰ لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّىٰٓ إِلَى ٱلظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ إِنِّى لِمَآ أَنزَلْتَ إِلَىَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ ۝٢٤﴾

[القصص: 24]

Application:
Tā'029

محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع .

Tāʼ029 🔊

ـ نبرُ التعبير ﴿فقست قلوبهم﴾ من قوله ﷻ لتكون من القسوة لا من الفقس: ﴿(...)وَلَا يَكُونُواْ كَالَّذِينَ أُوتُواْ ٱلْكِتَٰبَ مِن قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ ٱلْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْۖ وَكَثِيرٞ مِّنْهُمْ فَٰسِقُونَ ١٦﴾ [الحديد: 16].

محمود خليل الحصري/ ورش عن نافع.

-Accentuation de l'expression «*faqasat qulūbuhum*» du verset 16 de Sourate «*Al-ḥadid*» :

Application:

🔊 *Tāʼ030*

Tāʼ030 🔊

التخميس ("المراد بتخميس المصحف هو ما يجعله كتاب المصاحف من كلمة خمس أو رأس "الخاء" حرفها الأول عند نهاية كل خمس آيات، وهو من المحدثات التي أنكرها العلماء أول الأمر، ثم انتهوا إلى إباحتها أو استحبابها أخيرا." (المتحف في أحكام المصحف، د.صالح بن محمد الرشيد) . وعملية التخميس هذه لها ما يبررها في سنة النبي (صلى الله عليه وسلم)، فقد أخرج ابن عساكر من طريق أبي نَضْرة أنه قال :"كان أبو سعيد الخدري يعلمنا خمس آيات بالغداة، وخمس آيات بالعشي، ويخبر أن جبريل نزل بالقرآن خمس آيات خمس آيات". ويوضح ذلك ما أخرجه البيهقي عن خالد بن دينار قال: قال لنا أبو العالية :"علموا القرآن خمس آيات خمس آيات، فإن النبي (صلى الله عليه وسلم) كان يأخذه من جبريل خمسًا خمسًا.")

Quinquennalisation n.f

(La quinquennalisation du *Musḥaf* c'est le fait de le marquer en sa marge par un symbole qui signifie «*Cinquième*» au terme de chaque bloc de cinq versets coraniques.
Actuellement, cette opération n'est plus interdite, et elle est même revendiquée.
Cette opération de quinquennalisation est justifiée dans le domaine d'appréhension des versets coraniques, car il y a des narrations qui montrent que c'est important d'apprendre le Coran par blocs de cinq versets chacun, du fait que le *Prophète* l'a reçu du Gabriel par blocs de cinq.)

تخميس القرآن (هو جعل آيات السورة الواحدة خمس آيات خمس آيات، وذلك بوضع رمز خاص دال على نهاية كل خمس آيات.)

Quinquennalisation du Saint Coran (C'est le fait d'organiser les versets coraniques d'une Sourate de Saint Coran en bloc de cinq versets.)

التدبير (هو تغيير الهمزة من جنس حركتها أو حركة ما قبلها أو بهما معاً ، والهمزة التي تنعت "مُدَبَّرة" هي مثل الهمزة الثانية في ﴿يشاءُ إلى﴾ من قوله ﷻ : ﴿ سَيَقُولُ ٱلسُّفَهَآءُ مِنَ ٱلنَّاسِ مَا وَلَّىٰهُمْ عَن قِبْلَتِهِمُ ٱلَّتِي كَانُواْ عَلَيْهَاۚ قُل لِّلَّهِ ٱلْمَشْرِقُ وَٱلْمَغْرِبُۚ يَهْدِي مَن يَشَآءُ إِلَىٰ صِرَٰطٖ مُّسْتَقِيمٖ ١٤٢﴾ [البقرة: 142] ، عند من قرأ

Arrangement de la hamza (C'est le fait de changer l'aspect phonétique de la *hamza* à partir de la nature de sa voyelle ou de la voyelle de la consonne qui la précède ou des deux à la fois. La *hamza* qui est dite arrangée est comme la deuxième *hamza* dans l'expression coranique «*yachāʼuʼilā*» par exemple du verset 141 de Sourate «*Al-Baqara*», pour ceux qui ont procédé à sa substitution par un «*wāw*» vocalisé par /i/. En effet, la majorité des *coranolecturologues* a opté pour la substitution de cette *hamza* par un

«*wāw*» pur arrangé par sa voyelle (voyelle /i/) et la voyelle /u/ de la première *hamza* . Alors que d'autres l'ont *déglottalisée* entre la *hamza* et le *yā'* et ils l'ont arrangée par sa voyelle seulement.

<u>*Application*:</u>

Tā'031

➡ ***Entassement des deux voyelles de la nounation*** (C'est l'un des signes conventionnels de ponctuation utilisé notamment dans la narration coranique de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim Al-Kūfī*, qui signifie l'explicitation de la nounation, comme les deux voyelles /i/ au dessous du *nūn* dans le mot «*qarnin*» du verset 74 de Sourate «*Maryam*» :

<u>*Application*:</u>

Tā'032

➡ ***Tartīl*** n.m

(C'est un type de psalmodie coranique. Il s'agit d'une récitation lente du Coran pour inciter à la réflexion. Cette récitation fait partie de l'art de la récitation du Coran. Le tartīl peut être encore ralenti à des fins d'explication et d'apprentissage de la lecture du Coran.)

➡ ***Prépondérance d'une lecture coranique***

(C'est le résultat d'une évaluation de diverses lectures coraniques, qui qualifie une telle lecture comme préférentielle vis-à-vis des autres lectures. Une telle décision est prise par la majorité des savants. Mais cette évaluation ne doit pas nier ou exclure une autre lecture, cela bien évidement dans le cadre des lectures authentifiées et confirmées (les dix lectures).)

➡ ***Écho lors de psalmodie coranique***

(C'est l'ondulation du son lors de la psalmodie coranique surtout au niveau des *bivocaliques*.

بتغييرها، فقد ذهب جمهور أهل الأداء إلى إبدال الهمزة الثانية فيها واوا خالصة فدبروها بحركتها وحركة ما قبلها، وذهب آخرون إلى تسهيل الهمزة الثانية فيها بين الهمزة والياء فدبروها بحركتها فقط.)

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Tā'031

تراكب التنوين (هو من اصطلاحات الضبط فى حفص عن عاصم، وهو وضع الضمة فوق الضمة، أو الكسرة فوق الكسرة، أو الفتحة فوق الفتحة، للدلالة على إظهار التنوين، كما فى الكسرتين من تنوين النون من ﴿قرن﴾ في قوله ﷻ:

﴿وَكَمۡ أَهۡلَكۡنَا قَبۡلَهُم مِّن قَرۡنٍ هُمۡ أَحۡسَنُ أَثَٰثًا وَرِءۡيًا ۝٧٤﴾ [مريم: 74].)

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم

Tā'032

الترتيل (عرف على (رضى الله عنه) الترتيل بقوله : " الترتيل تجويد الحروف ومعرفة الوقوف."

وتجويد الحروف يعني تحقيق مخارجها ومنحها صفاتها كاملة دون زيادة ولا نقصان؛ ومعرفة الوقوف يعني ضبطه من حيث الأداء بحيث لا يختل الإيقاع والميزان، بأن ينزل فجأة من القوة إلى الضعف.)

الترجيح بين القراءات (هو المفاضلة بين القراءات وقرار جمهور العلماء على جوازها. ويشترط فى الترجيح ألا يؤدى إلى إسقاط القراءة الأخرى أو إنكارها، إذا كان ذلك طبعا فى إطار القراءات المتواترة (وعددها كما هو معروف عشرة).)

الترجيع فى تلاوة القرآن الكريم (هو تمويج الصوت أثناء قراءة القرآن العظيم لا سيما فى المدود، بل هناك من القراء من يقدر مقدار المد بعدد التمويجات، فإذا كان المد ست حركات تسمع منه ست تمويجات فى أداء حرف المد. ومنه حديث عبدالله بن مغفل المزنى :"رأيت رسول الله ﷺ يوم الفتح على

Certains psalmistes coraniques utilisent cette technique pour estimer l'ordre de grandeur des consonnes *bivocalisées* par exemple.

On a choisi pour vous ici une la lecture ci-dessous de quelques versets de sourate *Al-Fatḥ*, qu'on croit comporter un peu des ses fameuses ondulations évoquées ci-dessus :

<u>Application</u>:
Tā'033

Amincissement n.m
Tā'Vidéo007

(Selon les spécialistes de lectures coraniques , c'est un amaigrissement qui affecte la consonne dont l'écho ne remplit pas la cavité buccale.
Il existe deux types d'amincissement :
1-Amincissement ouvert, comme celui qui s'applique sur les «*rā'*» par exemple.
2-Amincissement non-ouvert, comme l'inflexion vocalique et ses variantes.
Le verset coranique 73 de Sourate «*Ṭāha*» que vous êtes invité(es) à écouter comporte les deux types d'amincissement :
<u>Application</u>:
Tā'034

Amincissement du «*rā'*» *avocalique* dans la lecture de *Nāfi' Al-madanā*
(Le «*rā'*» peut être soit *avocalique*, soit vocalisé par /a/ ou /u/ ou /i/.
Dans le cas où il est *avocalique*, *Warch* l'aminci s'il est précédé d'une voyelle /i/ originale, et n'est pas suivi de l'une des consonnes vélaires («*ḍād*», «*ghīn*», «*ṣād*», «*ṭā'*», «*ẓā'*» et «*qāf*»), comme dans «*chir'a*» du verset 48 de Sourate «*Al-Mā'ida*».
Constatons que «r» est précédé par /i/ et suivi

ناقة له يقرأ سورة الفتح فرجَّعَ فيها. قيل لمعاوية: كيف كان ترجيعه؟ قال: آآآ ثلاث مرات."
(يصغى إلى التطبيق أسفله وبه قراءة مختارة رأينا فيها شيئا من الترجيعات)

<u>التطبيق</u>: ﴿لَّقَدْ صَدَقَ ٱللَّهُ رَسُولَهُ ٱلرُّءْيَا بِٱلْحَقِّ لَتَدْخُلُنَّ ٱلْمَسْجِدَ ٱلْحَرَامَ إِن شَآءَ ٱللَّهُ ءَامِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا۟ فَجَعَلَ مِن دُونِ ذَٰلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿٢٧﴾ (...)﴾ [الفتح: 27]

الشيخ عبدالله خياط / حفص عن عاصم
Tā'033

الترقيق
Tā'Vidéo007

(الترقيق في عرف أهل القراءات القرآنية هو نحولٌ يعترى الحرف فلا يملأ صداه الفمَ، وهو نوعان: ترقيق مفتوح كترقيق الراءات مثلا، وترقيق غير مفتوح، وهو الإمالة على أنواعها، فكل إمالة ترقيق لكن العكس غير صحيح:

﴿إِنَّآ ءَامَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطَٰيَٰنَا وَمَآ أَكْرَهْتَنَا عَلَيْهِ مِنَ ٱلسِّحْرِ وَٱللَّهُ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰٓ ﴿٧٣﴾﴾ [طه:73].

ياسين الجزائري/ ورش عن نافع
Tā'034

ترقيق الراء الساكنة في قراءة نافع المدني (الراء إما أن تكون ساكنة أو مفتوحة أو مضمومة أو مكسورة.
أما إذا كانت ساكنة فإن ورشا يرققها إذا كان قبلها كسر لازم غير عارض، ولم يكن بعدها أحد حروف الاستعلاء (الضاد، الغين، الطاء، الصاد، القاف، الظاء)، كما في ﴿شرعة﴾ من قوله ﷺ : ﴿(...)لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَٰحِدَةً وَلَٰكِن

de «ʻ» qui n'est pas vélaire.

Application:
Tā'035

La voyelle /i/ originale est celle que comporte la structure grammaticale du mot. Alors que la voyelle /i/ adventice est celle évoquée par le contexte d'énonciation et n'est pas signalée dans la structure du mot, comme dans l'expression «*inirtabtum*» où le «*nūn*» est originalement *avocalisé* par l'*avocalique* : «*in'irtabtum*».)

Amincissement du «*rā'*» vocalisé par /i/ dans la lecture de *Nāfi' Al-madanā*

(Le «*rā'*» peut être soit *avocalique*, soit vocalisé par /a/ ou /u/ ou /i/.

Dans le cas où il est vocalisé par /i/, *Warch* l'aminci absolument comme d'ailleurs c'est les cas pour tous les *coranolecturologues*.

Application:
Tā'036

Composition des lectures coraniques (La Composition des lectures coraniques peut avoir deux significations différentes :
1-Le rassemblement de différentes lectures coraniques selon des conditions et des critères bien déterminés ; une telle opération est permise.
2-Le mélange entre les lectures sans se soumettre aux conditions du rassemblement ; cette composition est interdite.)

Septupler les lectures coraniques (Dans la science des lectures coraniques, c'est le fait de se limiter aux sept *coranolecturologues* Imam de lectures authentifiés et confirmés. Le

لِّيَبۡلُوَكُمۡ فِي مَآ ءَاتِيٰكُمۡۖ فَاسۡتَبِقُواْ ٱلۡخَيۡرَٰتِۚ إِلَى ٱللَّهِ مَرۡجِعُكُمۡ جَمِيعٗا فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمۡ فِيهِ تَخۡتَلِفُونَ ﴿٤٨﴾ [المائدة: 48].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع
Tā'035

والكسر اللازم هو الذى يكون ضمن بنية الكلمة. أما الكسر العارض فهو الذى يكون فى السياق من غير بنية الكلمة، كما فى كسرة النون فى ﴿إنِ ارتبتم﴾.)

ترقيق الراء المكسورة فى قراءة نافع المدنى (الراء إما أن تكون ساكنة أو مفتوحة أو مضمومة أو مكسورة. أما الراء المكسورة فيرققها نافع، كما غيره من القراء، بشكل مطلق:

﴿بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ وَٱلۡعَصۡرِ ﴿١﴾ إِنَّ ٱلۡإِنسَٰنَ لَفِي خُسۡرٍ ﴿٢﴾ إِلَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَتَوَاصَوۡاْ بِٱلۡحَقِّ وَتَوَاصَوۡاْ بِٱلصَّبۡرِ ﴿٣﴾﴾ [العصر: 1 - 3].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع
Tā'036

تركيب القراءات (يحتمل معنيان :

1ـ الجمع بين القراءات بشروط وضوابط محددة؛ وهذا الصنف من التركيب جائز عند القراء.

2ـ الخلط بين القراءات دون مراعاة قواعد الجمع، وهو أمر معيب عند العلماء.)

تسبيع القراءات (هو فى علم القراءات القرآنية الاقتصار على سبعة أئمة فى القراءات، وهم: نافع المدنى، وابن كثير المكى، وأبو عمرو البصرى، وابن عامر الشامى، وعاصم الكوفى

premier qui a septuplé les sept lectures coraniques est Ibn *Muğāhid* dans son ouvrage « *Les Sept* ». La raison de ceci peut être le désir de ne rendre officielles que les lectures qui acquièrent une authenticité absolue, bien que les dix lectures soient également authentifiées et légalisées.)

➡ ***Avocalisation*** n.f (C'est la mise du signe diacritique d'*avocalique* sur la consonne qui devient par là *avocalisée*, c'est-à-dire consonne non vocalisée.)

➡ ***Prononciation du nom d'Allāh*** (C'est la *Basmala*. C'est une expression en langue arabe utilisée notamment pour commencer les Sourates du Saint Coran. La formule de *Basmala «bismi Allāh ar-Rahmān ar-Rahīm* » signifie «Au nom d'*Allāh* clément et miséricordieux ». Les Ouléma sont unanimes sur le fait que la *basmala* est un verset du Coran. En outre, la majorité des *coranolecturologues* est d'accord qu'il fallait la lire au début de chaque Sourate sauf pour la Sourate *At-Tawba*.)

➡ ***Déglottalisation*** n.f

(la déglottalisation, en cas de deux *hamza* consécutives, est, de point de vue phonétique, la suppression de la deuxième *hamza* , mais en maintenant son élément *vocalisant* (sa voyelle).)

⬇ *Déglottalisation «mi»*

(C'est le fait de prononcer la *hamza* entre sa glottalisation et la prononciation de la lettre *homogène* à sa voyelle. Ainsi, la *hamza* vocalisée par /a/ est prononcée à mi-distance entre la *hamza* glottalisée et le *'alif* ; la *hamza* vocalisée par /i/ est prononcée à mi-distance entre la *hamza* glottalisée et le *yā' bivocalique* ; et la *hamza* vocalisée par /u/ est prononcée à mi-distance entre la *hamza* glottalisée et le *wāw* bivocalique. La *déglottalisation «mi»* ne peut être maîtrisée que par voie de récitation. En exemple d'application, *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr Al-Makkī* lit la deuxième *hamza* avec *déglottalisation «mi* » dans le mot «*'a'a'mantum* » du verset 48 de Sourate «*Ach-Chu'arā'*» :

، وحمزة بن حبيب الكوفى ، والكسائى الكوفى. وأول من سبع القراءات هو ابن مجاهد (ت 342 هـ) فى كتابة "السبعة فى القراءات". وقد يكون مرد ذلك الحرص على تداول ما تواتر عن النبى ﷺ من القراءات تواترا أكيدا.)

➡ **التسكين** (هو مرادف للإسكان، وهو وضع علامة السكون على الحرف، أى عكس التحريك.)

➡ **التسمية** (هو مرادف للبسملة يستعمله المقرءون الأجلاء أثناء تطبيقهم لعملية الإقراء.

وصيغة البسملة كما هو معلوم هى "بسم الله الرحمان الرحيم".

ويتفق العلماء أن البسملة هى آية قرآنية.

كما يتفق جمهور القراء على ضرورة قراءتها عند بداية السور القرآنية ما عدا سورة التوبة.)

➡ **التسهيل** (التسهيل اصطلاحيا هو تعيير يدخل الهمزة، وهذا التغيير يكون بتسهيل الهمزة بين بين، أو بالحذف أو البدل، وهو بهذا المعنى مرادف لتخفيف الهمز. وهو من الناحية الصوتية فى حالة الهمزتين المتعاقبتين حذف الهمزة الثانية، مع بقاء حركتها.)

⬇ التسهيل بين بين(جعلُ الهمزة بينها وبين الحرف المجانس لحركتها، فتجعل الهمزة المفتوحة بين الهمزة المحققة والألف، وتجعل المكسورة بين الهمزة المحققة والياء المدية، وتجعل المضمومة بين الهمزة المحققة والواو المدية. وهذا المعنى هو أشهر معانى التسهيل، ويضبط التسهيل بالمشافهة مباشرة.

ومثال ذلك تسهيل قنبل عن ابن كثير الهمزة الثانية من كلمة ﴿ءأامنتم﴾ ؛ أما الأولى ففيها التحقيق والثالثة فيها الإبدال ألفا: ﴿قَالَ ءَآمَنتُمۡ لَهُۥ قَبۡلَ أَنۡ ءَاذَنَ لَكُمۡۖ إِنَّهُۥ لَكَبِيرُكُمُ ٱلَّذِي عَلَّمَكُمُ ٱلسِّحۡرَ فَلَسَوۡفَ تَعۡلَمُونَۚ ﴿٤٨﴾﴾ [الشعراء: 48].

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير

Tā'037

تسهيل الهمزة الثانية بين بين في حالة همزتين، الأولى مضمومة والثانية مفتوحة ، متعاقبتين في كلمتين في قراءة أبي عمرو البصري (والمقصود بالتسهيل بين بين هنا هو نطق الهمزة الثانية واوا مفتوحة، كما في الكلمة ﴿أصبناهم﴾ من قوله ﷻ ﴿ولو نشاء أصبناهم بذنوبهم﴾ التي تنطق ﴿وَصبناهم﴾:

﴿أَوَلَمْ يَهْدِ لِلَّذِينَ يَرِثُونَ ٱلْأَرْضَ مِنۢ بَعْدِ أَهْلِهَآ أَن لَّوْ نَشَآءُ أَصَبْنَٰهُم بِذُنُوبِهِمْ ۚ وَنَطْبَعُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٩٩﴾﴾ [الأعراف: 99].)

عبدالرشيد صوفي / السوسي عن أبي عمرو.

Tā'038

تسهيل الهمزة الثانية بين بين في حالة همزتين، الأولى مفتوحة والثانية مضمومة، متعاقبتين في كلمتين في قراءة أبي عمرو البصري (إن ما يسميه علماء القراءات بتسهيل الهمزة بين بين إنما هو صوتيا نطق الهمزة واوا، كما في كلمة ﴿أمة﴾ من قوله ﷻ : ﴿ثُمَّ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا تَتْرَا ۖ كُلَّ مَا جَآءَ أُمَّةً رَّسُولُهَا كَذَّبُوهُ ۚ فَأَتْبَعْنَا بَعْضَهُم بَعْضًا وَجَعَلْنَٰهُمْ أَحَادِيثَ ۚ فَبُعْدًا لِّقَوْمٍ لَّا يُؤْمِنُونَ ﴿٤٤﴾﴾ [المؤمنون: 44]

عبدالرشيد صوفي / السوسي عن أبي عمرو

Tā'039

وحقيقة الأمر أن التسهيل بين بين هو نطق صوتين موصولين في وضعية تقع صوتيا بينهما: ففي المثال أعلاه ﴿شهداء إذ﴾ يتعلق الأمر بنطق همزة مفتوحة ثم همزة مكسورة بالتسهيل بين بين، أي نطق الثانية ياء.

الحالات الثلاث إذا كانت الهمزة الأولى مفتوحة:

همزة مفتوحة + همزة مضمومة ← أوُ

همزة مفتوحة + همزة مكسورة ← أيِـ

همزة مفتوحة + همزة مفتوحة ← أيَـ

<u>Application</u>:
Tā'037

Déglottalisation «mi» de la deuxième *hamza* des deux *hamza* consécutives dans deux mots, vocalisées respectivement par la voyelle /u/ et la voyelle /a/ dans la lecture de *Abī 'Amr Ibn Al-'Alā'Al-Baṣrī* (Quand deux *hamza* consécutives dans deux mots vocalisées respectivement par la voyelle /u/ et la voyelle /a/ se rencontrent, le *coranolecturologue Abī 'Amr Ibn Al-'Alā'Al-Baṣrī* procède à la *déglottalisation «mi»* de la deuxième *hamza* , comme dans l'expression «*nachā'u 'aṣabnāhum*» du verset 99 de Sourate «*Al-A'rāf*» qui se prononce «*nachā'uwaṣabnāhum*».
<u>Application</u>:
Tā'038

Déglottalisation «mi» de la deuxième *hamza* des deux *hamza* consécutives dans deux mots, vocalisées respectivement par la voyelle /a/ et la voyelle /u/ dans la lecture de *Abī 'Amr Ibn Al-'Alā'Al-Baṣrī* (Quand deux *hamza* consécutives dans deux mots vocalisées respectivement par la voyelle /a/ et la voyelle /u/ se rencontrent, le *coranolecturologue Abī 'Amr Ibn Al-'Alā'Al-Baṣrī* procède à la *déglottalisation «mi»* de la deuxième *hamza* , comme dans l'expression «*ǧā'a 'ummatun*» du verset 44 de Sourate «*Al-mu'minān*» qui se prononce «*ǧā'awummatun*».
<u>Application</u>:
Tā'039

La *déglottalisation «mi»* d'une *hamza* vocalisée par /u/ est phonétiquement la prononciation de cette *hamza «wāwan»*, car le semi-voyelle «*wāw*» est conforme à la *hamza* vocalisée par /u/ de «*'ummatun*».
<u>Remarque</u>:
Nous exprimons par l'affixe *«mi»* l'expression *«bayna bayn»* utilisée par les *coranolecturologues*, qui veut dire : prononcer la *hamza* entre deux sons (*'a'u*→*'awu*). C'est le même affixe comme dans «à mi-distance».)

❶ *Déglottalisation* «*mi*» de la deuxième *hamza* des deux *hamza* consécutives dans deux mots, vocalisées respectivement par la voyelle /a/ et la voyelle /i/ dans la lecture de *Abī ʻAmr* (Quand deux *hamza* consécutives dans deux mots vocalisées respectivement par la voyelle /a/ et la voyelle /i/ se rencontrent, le *Coranolecturologue Abī ʻAmr* procède à la *déglottalisation «mi»* de la deuxième *hamza* , comme dans l'expression «*Chuhadā'a'iḏ*» du verset 133 de Sourate «*Al-baqara*» qui se prononce «*Chuhadā'a yiḏ*».

Application:

Tā'040

La *déglottalisation «mi»* d'une *hamza* vocalisée par /i/ est phonétiquement la prononciation de cette *hamza «yā'an»*, car la semi-voyelle «*yā'*» est conforme à la *hamza* vocalisée par /i/ de «*'iḏ*».

❶ تسهيل الهمزة الثانية بين بين في حالة همزتين، الأولى مفتوحة والثانية مكسورة، متعاقبتين في كلمتين في قراءة أبي عمرو (إن ما يسميه علماء القراءات هنا بتسهيل الهمزة بين بين إنما هو صوتيا نطق الهمزة ياء، كما في كلمة ﴿إذ﴾ من قوله ﷺ: ﴿أَمۡ كُنتُمۡ شُهَدَآءَ إِذۡ حَضَرَ يَعۡقُوبَ ٱلۡمَوۡتُ إِذۡ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعۡبُدُونَ مِنۢ بَعۡدِيۖ (...) ﴿١٣٣﴾﴾ [البقرة: 133].

عبدالرشيد صوفي / السوسي عن أبي عمرو.

Tā'040

الحالات الثلاث إذا كانت الهمزة الأولى مفتوحة:

همزة مفتوحة + همزة مضمومة ← أوُ

همزة مفتوحة + همزة مكسورة ← أيِ

همزة مفتوحة + همزة مفتوحة ← أيَ

❶ *Déglottalisation* «*mi*» de la deuxième *hamza* des deux *hamza* consécutives dans deux mots, vocalisées respectivement par la voyelle /i/ et la voyelle /a/ dans la lecture de *Abī ʻAmr Al-Baṣrī*

(Quand deux *hamza* consécutives dans deux mots vocalisées respectivement par la voyelle /i/ et la voyelle /a/ se rencontrent, le *coranolecturologue Abī ʻAmr Al-Baṣrī* procède à la *déglottalisation «mi»* de la deuxième *hamza* , comme dans l'expression «*wiʻā'i'akhāh*» du verset 76 de Sourate «*Yūsuf*» qui se prononce «*wiʻā'i yakhīh*».

Application:

Tā'041

❶ تسهيل الهمزة الثانية بين بين في حالة همزتين، الأولى مكسورة والثانية مفتوحة ، متعاقبتين في كلمتين في قراءة أبي عمرو (المقصود بالتسهيل بين بين هنا هو نطق الهمزة الثانية ياء مفتوحة، كما في الكلمة ﴿أخيه﴾، التي تنطق ﴿يخيه﴾، من قوله ﷺ: ﴿فَبَدَأَ بِأَوۡعِيَتِهِمۡ قَبۡلَ وِعَآءِ أَخِيهِ ثُمَّ ٱسۡتَخۡرَجَهَا مِن وِعَآءِ أَخِيهِۚ كَذَٰلِكَ كِدۡنَا لِيُوسُفَۖ مَا كَانَ لِيَأۡخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ ٱلۡمَلِكِ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُۚ نَرۡفَعُ دَرَجَٰتٖ مَّن نَّشَآءُۗ وَفَوۡقَ كُلِّ ذِي عِلۡمٍ عَلِيمٞ ﴿٧٦﴾﴾ [يوسف: 76].)

عبدالرشيد صوفي / السوسي عن أبي عمرو.

Tā'041

❶ *Déglottalisation* de la *hamza avocalique* individuelle dans la lecture de *Abī ʻAmr Al-Baṣrī*

(Dans la lecture de *Abī ʻAmr Al-Baṣrī*, la *hamza avocalique individuelle* dans un seul mot est dé-glottalisée dans certains contextes, comme par exemple le mot «*tu'minū*» dans le

❶ تسهيل الهمزة الساكنة المفردة في قراءة أبي عمرو (يتم تسهيل الهمزة الساكنة المفردة التي تكون في كلمة واحدة في قراءة أبي عمرو. ويُفَسر هذا صوتيا بتحول الهمزة (الصامت الوقفي الحنجري) إلى حركة مماثلة للحركة التي قبلها، فتجمع الحركتان فتصبحان حركة واحدة طويلة. وعلى هذا فالهمزة في

verset 73 de Sourate *«Al-‘imrān»* (Cf. application ci-dessous) qui se prononce *«tūminū»*.

La transformation phonétique peut être schématisée comme suit : *«tu’minū» → «tuuminū» → «tūminū»*.

La phase la plus importante dans un tel changement phonétique est la transformation de la *hamza avocalique* «’» en voyelle /u/ (*ḍamma*)

Mais cette *hamza* est réalisée (c’est-à-dire glottalisée) dans d’autres contextes :

-La *hamza avocalisée* par *«ǧazm»*, comme dans le mot «*’anbi’hum*» du verset 32 de Sourate *«Al-baqara»*.

<u>*Application*:</u>

Tā’042

<u>Remarque</u> :

La *glottalisation* de la *hamza* est le fait de prononcer la *hamza* comme un «*coup de glotte*» et le *déglottalisation* est le phénomène inverse ; c’est-à-dire, la suppression du « coup de glotte», phénomène qui conduit coûte que coûte à l’allégement de la *hamza*. D’où le terme «*déglottalisation*» que nous adoptons comme équivalent du terme arabe «*At-tashīl*».

<u>*Application*:</u>

Tā’043

➋ *Déglottalisation* de la deuxième *hamza* des deux *hamza* consécutives vocalisées par la voyelle /a/ dans un seul mot dans la lecture de *Abī ‘Amr Al-Baṣrī*

(Quand deux *hamza* vocalisées par la voyelle /a/ se rencontrent dans un seul, le *Coranolecturologue Abī ‘Amr Al-Baṣrī* procède à la *déglottalisation* de la deuxième *hamza* avec insertion d’un «*alif*» entre les deux *hamza* , comme le mot «*’a’anta*» du verset 119 de Sourate «*Al-mā’ida*» qui se prononce «*’āhanta*» avec un *h* aspirée comme

﴿تؤمنوا﴾ تتحول إلى ضمة، فتجتمع الضمتان وتصبحان واوا، والهمزة في ﴿تأمنه﴾ تتحول إلى فتحة، فتجتمع الفتحتان وتصبحان ألفا مدية طويلة.

<u>تطبيق</u>: ﴿وَلَا تُومِنُوٓاْ إِلَّا لِمَن تَبِعَ دِينَكُمۡ قُلۡ إِنَّ ٱلۡهُدَىٰ هُدَى ٱللَّهِ أَن يُوتَىٰٓ أَحَدٞ مِّثۡلَ مَآ أُوتِيتُمۡ أَوۡ يُحَآجُّوكُمۡ عِندَ رَبِّكُمۡۗ قُلۡ إِنَّ ٱلۡفَضۡلَ بِيَدِ ٱللَّهِ يُوتِيهِ مَن يَشَآءُۗ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٞ ٧٣ يَخۡتَصُّ بِرَحۡمَتِهِۦ مَن يَشَآءُۗ وَٱللَّهُ ذُو ٱلۡفَضۡلِ ٱلۡعَظِيمِ ٧٤ وَمِنۡ أَهۡلِ ٱلۡكِتَٰبِ مَنۡ إِن تَامَنۡهُ بِقِنطَارٖ يُؤَدِّهِۦٓ إِلَيۡكَ وَمِنۡهُم مَّنۡ إِن تَامَنۡهُ بِدِينَارٖ لَّا يُؤَدِّهِۦٓ إِلَيۡكَ إِلَّا مَا دُمۡتَ عَلَيۡهِ قَآئِمٗاۗ (...) ٧٥﴾ [آل عمران: 73-75].

عبدالرشيد صوفي / السوسى عن أبي عمرو

Tā’042

لقد استثنى من هذه القاعدة الهمزة الساكنة بالجزم كما في الكلمة ﴿أنبئهم﴾ في قوله ﷻ : ﴿قَالَ يَٰٓـَٔادَمُ أَنۢبِئۡهُم بِأَسۡمَآئِهِمۡۖ فَلَمَّآ أَنۢبَأَهُم بِأَسۡمَآئِهِمۡ قَالَ أَلَمۡ أَقُل لَّكُمۡ إِنِّيٓ أَعۡلَمُ غَيۡبَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَأَعۡلَمُ مَا تُبۡدُونَ وَمَا كُنتُمۡ تَكۡتُمُونَ ٣٢﴾ [البقرة: 32].

عبدالرشيد صوفي / السوسى عن أبي عمرو

Tā’043

➋ تسهيل الهمزتين المفتوحتين المجتمعتين في كلمة أو كلمتين في قراءة أبي عمرو (الحكم في هذه الحالة هو تسهيل الهمزة الثانية مع إدخال ألف بينهما، كما في كلمة ﴿ءأنت﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَإِذۡ قَالَ ٱللَّهُ يَٰعِيسَى ٱبۡنَ مَرۡيَمَ ءَآنتَ قُلۡتَ لِلنَّاسِ ٱتَّخِذُونِي وَأُمِّيَ إِلَٰهَيۡنِ مِن دُونِ ٱللَّهِۖ قَالَ سُبۡحَٰنَكَ مَا يَكُونُ لِيٓ أَنۡ أَقُولَ مَا لَيۡسَ لِي بِحَقٍّۚ

simple intermédiaire phonétique. La *déglottalisation* est ici la suppression de la deuxième *hamza* (coup de glotte) mais avec la maintien de sa voyelle /a/. Une telle transformation peut être schématisée par :

« 'a'anta»⟶« 'a+a+anta»⟶ « 'āhanta»

Application:

🔈 *Tā'044*

⬇ *Déglottalisation* de la deuxième *hamza* de deux *hamza* concordantes dans la lecture de *Ya'qūb Al-Ḥaḍramī Al-baṣrī*
(Si deux *hamza* concordantes par /a/ sont juxtaposées , alors la deuxième *hamza* subit une *déglottalisation* par *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥaḍramī Al-baṣrī*, comme dans « *gā'a'agāluhum* » du verset 32 de sourate «*Al-'A'rāf*» qui se prononce par *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥaḍramī «gā'ā galuhum»*. Mais, dans ce même contexte, *Rawh* réalise les deux *hamza* :

Application:

🔈 *Tā'045*

➡ ***Similitude*** n.f (Ressemblance entre deux consonnes de point de vue point d'articulation ou de certains traits.)

➡ ***Similitude*** n.f (Ressemblance entre deux consonnes de point de vue point d'articulation ou de certains traits.)

➡ ***Homomorphisme*** n.m (C'est un terme qui signifie que les sourates du Saint Coran peuvent présenter des homologies et des similitudes qui sont en parfaites harmonie.)

➡ ***Gémination*** n.f (C'est le fait de prononcer un consonne géminée.

Remrquons que chacun des sept mots coraniques qui sont colorés en rouge dans les quatres versets de sourate *An-Nāzi'āt* comporte une consonne géminée.

إِن كُنتُ قُلْتُهُۥ فَقَدْ عَلِمْتَهُۥۚ تَعْلَمُ مَا فِى نَفْسِى وَلَآ أَعْلَمُ مَا فِى نَفْسِكَۚ إِنَّكَ أَنتَ عَلَّٰمُ ٱلْغُيُوبِ ﴿١١٩﴾

[المائدة: 119].

والتسهيل هنا في حقيقته الصوتية هو حذف للهمزة الثانية مع إبقاء حركتها.

عبدالرشيد صوفي / السوسي عن أبي عمرو.

Tā'044 🔈

⬇ تسهيل الهمزة الثانية من الهمزتين المتفقتين بالفتح في قراءة يعقوب الحضرمي (إذا كانت الهمزتان المجاورتان مفتوحتين فإن الثانية منهما تسهل في رويس عن يعقوب الحضرمي، كما في ﴿جاء أجلهم﴾ التي تقرأ ﴿جَا آجلهم﴾. إلا أن روْحا عن يعقوب الحضرمي قرأ ﴿أجلهم﴾ بتحقيق الهمزة :

﴿وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌۖ فَإِذَا جَآءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةًۖ وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٣﴾﴾ [الأعراف: 33].)

ياسر المزروعي/ رويس عن يعقوب الحضرمي.

Tā'045 🔈

⬅ **التشابه** (اشتراك حرف مع آخر في المخرج أو في بعض الصفات.)

⬅ **التشارك** (ينظر التشابه)

⬅ **التشاكل** (معناه في الاصطلاح أن سور القرآن الكريم قد تجيء على ضرب واحد من التشابه مُتَّفِقٍ غير مختلف. (ينظر الفواصل القرآنية في باب الفاء.)

⬅ **التشديد** (هو النطق بالحرف مشددا. فكل كلمة من الكلمات السبع الملونة بالأحمر في التطبيق أسفله تتضمن حرفا مشددا.

تطبيق: ﴿بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ وَٱلنَّٰزِعَٰتِ غَرْقًا ﴿١﴾ وَٱلنَّٰشِطَٰتِ نَشْطًا ﴿٢﴾ وَٱلسَّٰبِحَٰتِ سَبْحًا ﴿٣﴾ فَٱلسَّٰبِقَٰتِ سَبْقًا ﴿٤﴾﴾ [النازعات: 1ـ2ـ3ـ4]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم
Tā'046

التصحيف (أصل التصحيف أن يأخذ القارئ اللفظ من قراءته فى المصحف الشريف فيقع فى الخطأ النطقى، نظرا لأنه لم يتعلم اللفظ مشافهة عن عارف بالأداء. ومثال ذلك أن يقرأ قارئ ﴿كهيعص﴾ التى فى مطلع سورة مريم ﴿كَهيعَص﴾ مثلا والحال أنها تقرأ ﴿كافْ هَيَعيْنْ صادْ﴾ : ﴿بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ كٓهيعٓصٓ ۝١ ذِكۡرُ رَحۡمَتِ رَبِّكَ عَبۡدَهُۥ زَكَرِيَّآءَ ۝٢﴾ [مريم:1ـ 2]

محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع .
Tā'047

يقول الشاعر: من يأخذ العلم عن شيخ مشافهة

يكن عن الزيغ والتصحيف فى حرم

ومن يكن آخذا للعلم عن صحف

فعلمه عند أهل العلم كالعدم.)

التضعيف (فيه معنى التكرار والمضاعفة، وهو نفسه التشديد، ويظهر ذلك عند تفكيك الشدة.

ارتدَّ ← ارتدْدَ.)

تضعيف النون فى آخر مثنى اسم الإشارة والاسم الموصول فى قراءة ابن كثير (تشير هذه القاعدة إلى تشديد النون فى آخر مثنى اسم الإشارة و الاسم الوصول فى قراءة ابن كثير، فقد قرأ بتضعيف هذه النون فى ﴿اللذينّ﴾ من قوله ﷻ:﴿وَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ رَبَّنَآ أَرِنَا ٱلَّذَيۡنِّ أَضَلَّانَا مِنَ ٱلۡجِنِّ وَٱلۡإِنسِ نَجۡعَلۡهُمَا تَحۡتَ أَقۡدَامِنَا لِيَكُونَا مِنَ ٱلۡأَسۡفَلِينَ ۝٢٨﴾ [فصلت: 28]؛

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .
Tā'048

و﴿اللذانّ﴾ من قوله ﷻ:﴿وَٱلَّذَانِّ يَأۡتِيَـٰنِهَا مِنكُمۡ

Application:
Tā'046

Lecture à partir du Muṣḥaf

(C'est une méthode de lecture coranique qui peut induire dans des erreurs de prononciation. Cette méthode ne peut en aucun cas être *substituante* de la lecture coranique par voie orale.

Application:
Tā'047

Redoublement n.m (C'est la gémination. En effet, si on décompose une consonne géminée on aura une consonne avocalisée suivie de la même consonne vocalisée. Exemple, «'irtadda»)

Gémination du «*nūn*» dans la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī*

(*Ibn kathīr Al-makkī* a lu par gémination du «*nūn*» à la fin du *duel* du pronom démonstratif et du pronom relatif .

Nous citons à titre indicatif les contextes coraniques suivants :

-Le pronom relatif *«allaḏayni»* du verset 28 de Sourate *«Fussilat»*, qui est prononcé *«allaḏaynni»*.

Application:
Tā'048

-Le pronom relatif «*allaḏāni*» du verset 16 de

فَـَٔاذُوهُمَاۖ فَإِن تَابَا وَأَصۡلَحَا فَأَعۡرِضُواْ عَنۡهُمَآۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ تَوَّابٗا رَّحِيمًا ﴿١٦﴾ [النساء: 16]؛

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Tā'049

و ﴿هذانّ﴾ من قوله ﷻ: ﴿قَالُوٓاْ إِنۡ هَٰذَٰنِّ لَسَٰحِرَٰنِ يُرِيدَانِ أَن يُخۡرِجَاكُم مِّنۡ أَرۡضِكُم بِسِحۡرِهِمَا وَيَذۡهَبَا بِطَرِيقَتِكُمُ ٱلۡمُثۡلَىٰ ﴿٦٣﴾﴾ [طه:62]؛

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Tā'050

و﴿هذانّ﴾ في قوله ﷻ: ﴿هَٰذَانِّ خَصۡمَانِ ٱخۡتَصَمُواْ فِي رَبِّهِمۡۖ فَٱلَّذِينَ كَفَرُواْ قُطِّعَتۡ لَهُمۡ ثِيَابٞ مِّن نَّارٖ يُصَبُّ مِن فَوۡقِ رُءُوسِهِمُ ٱلۡحَمِيمُ يُصۡهَرُ بِهِۦ مَا فِي بُطُونِهِمۡ وَٱلۡجُلُودُ وَلَهُم مَّقَٰمِعُ مِنۡ حَدِيدٖ ﴿١٩﴾﴾ [الحج: 19].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Tā'051

التغابن (سورة ~) (هي سورة مدنية ترتيبها في المصحف الشريف 64 وعدد آيها 18).

التغديرة (•) (نقطة كبيرة دائرية، مملوءة أو فارغة، لها دلالات مختلفة حسب السياقات:

1ـ تدل على الهمز المسهل بين بين إذا وضعت مكان الهمزة من غير حركة، كما في ﴿جَآءَ أَجَلُهُمۡ﴾

2ـ تدل على الهمز المبدل إذا وضعت مع الحركة موضع الهمزة، كما في ﴿يُؤَيِّدُ﴾.

3ـ تدل على الإمالة الكبرى إذا كانت مملوءة، كما في ﴿طه﴾

Sourate «*An-Nisā'*», qui est prononcé «*allaḏānni*»

<u>Application</u>:

Tā'049

-Le pronom démonstratif «*hāḏāni*» du verset 62 de Sourate «*Tāha*», qui est prononcé «*hāḏānni*»

<u>Application</u>:

Tā'050

-Le pronom démonstratif «*hāḏāni*» du verset 19 de Sourate «*Al-ḥağ*», qui est prononcé «*hāḏānni*»

Le processus de gémination du *nūn*peut être schématisé : *ni* → *nni*

<u>Application</u>:

Tā'051

Sourate At-Taghābun (C'est une Sourate Médinoise dont le nombre de versets est à l'unanimité 18. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est soixante-quatrième.)

Taghdīrah (C'est un grand point plein qui admet dans la transcription du *Muṣḥaf* de nombreuses significations selon les contextes coraniques :

1-Il désigne une *hamza déglottalisée* s'il est mis, sans la voyelle *vocalisante*, à la place de la *hamza* , comme dans «*ğā'a'ağaluhum*»

2-Il désigne une *hamza substituée* s'il est utilisé avec la voyelle *vocalisante* à la place du *hamza* , comme dans « *tu'addū* ».

3-Il désigne la grande inflexion vocalique, comme dans «*Tāhā* ».

4-Il désigne la petite inflexion vocalique, comme dans « *'ath-Tharā* ».

5-Il désigne *l'achoppement vocalique*, comme

4 ـ تدل على الإمالة الصغرى إذا كانت فارغة، كما فى﴿أَنِّى﴾.

5ـ تدل على الاختلاس، كما فى ﴿نِعِمَّا﴾. A

6 ـ تدل على إشمام السين كما فى﴿سِيٓـَٔتْ﴾)

تفاحة القراء ؛ شامة القراء (لقد لقب بهذا اللقب الإمام حمزة بن حبيب الزيات أحد القراء السبعة. قال أبو بكر بن عياش : ذُكر حمزة بن حبيب عند الأعمش، فقال: ذاك تفاحة القراء وسيدهم.)

التغليظ (وهو سمن يعترى الحرف المراد تغليظه فيملأ الفم حال النطق به. ومثال ذلك تغليظ اللامات.)

تغليظ (أو تفخيم) اللام وترقيقها فى قراءة نافع المدنى

(تكون اللام إما ساكنة أو مضمومة أو مكسورة. وتكون فى هذه الحالات مرققة عند نافع بغض النظر عن الصوت الذى يسبقها، أهو مرقق أو مفخم.

أما اللام المفتوحة فإن قالون يرققها دائما سواء أكانت مسبوقة بصوت مرقق أو مفخم.

أما ورش فإنه يفخم اللام المفتوحة إذا كانت مسبوقة بأحد حروف الإطباق (الصاد، الطاء، الظاء)، بشرط أن يكون كل واحد من الأصوات الثلاثة ساكنا أو مفتوحا، مثل ﴿الصلاة﴾ و﴿يُصلب﴾، و﴿الطلاق﴾ و﴿مطْلع﴾ و﴿ظلموا﴾ و﴿أظلم﴾.

أما لفظ الجلالة ﴿الله﴾ فقد أجمع القراء على تفخيم اللام فيه، إذا كان قبلها ضمة أو فتحة، وعلى ترقيقها إذا كانت قبلها كسرة: ﴿بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ إِنَّآ أَنزَلْنَٰهُ فِى لَيْلَةِ ٱلْقَدْرِ ۝١ وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا لَيْلَةُ ٱلْقَدْرِ ۝٢ لَيْلَةُ ٱلْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ ۝٣ تَنَزَّلُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ وَٱلرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِم مِّن كُلِّ أَمْرٍ ۝٤ سَلَٰمٌ هِىَ حَتَّىٰ مَطْلَعِ ٱلْفَجْرِ ۝٥﴾ [سورة القدر]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

dans le mot coranique « *ni'immā*» .
6-Il désigne le *Ichmām* , comme dans le «*sin*» du mot coranique «*Swi'at*».)

Fleur des coranolecturologues (C'est un surnom accordé au *coranolecturologue Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī*.)

Epaississement n.m (ou emphase, c'est le fait d'épaissir le consonne qu'on veut prononcer de sorte qu'elle devienne emphatique.)

Emphase et amincissement du «*lām*» dans la lecture de *Nāfi' Al-madanī*

(Le «*lām*» dans la Saint Coran peut être soit *avocalique*, soit vocalisé par /u/, soit vocalisé par /i/. Dans ces trois cas, il est aminci peu importe le son qui le précède, est-il aminci ou emphatique.

Dans le cas où le «*lām*» est vocalisé par /a/, *Qālūn* l'aminci toujours qu'il soit précédé d'un son aminci ou emphatique.

Quant à *Warch*, pour lui, le «*lām*» est emphatique s'il est précédé de l'un des consonnes vélaires («*ṣād*», «*ṭā*», «*ẓā'*»), à condition que chacune de ces trois consonnes soit *avocalique* ou vocalisée par /a/, comme dans «*'aṣṣalāt*», «*yuṣlabu*», «*'aṭṭalāq*», «*maṭla'*», «*ẓalamū*» et «*'aẓlamu*».

Quant au «*lām*» du nom de Majesté «*Allāh*», tous les *coranolecturologues* sont unanimes sur son emphase s'il est précédé de la voyelle /u/ ou /a/, et son amincissement s'il est précédé de la voyelle /i/.

<u>*Application*:</u>
Tā'052

Tā’052

التفشى

Tā’Vidéo008

(التفشى فى الاصطلاح الصوتى هو انتشار الصوت فى الفم، وهو حسب محمد بن إبراهيم الحمد "كثرة انتشار خروج الهواء بين اللسان والحنك وانبساطه فى الخروج عند النطق بالحروف."
وقد وصف سيبويه حرف الشين بالتفشي ووافقه إبراهيم أنيس معللا ذلك بقوله: "لأن هواء التنفس معها لا يقتصر فى تسربه إلى الخارج على مخرجها، أى من الفراغ الذى بين العضوين المتصلين فى حالة الشين، بل يتوزع فى جنبات الفم"(إبراهيم أنيس، 1975).)

التقارب

Tā’Vidéo009

(معناه أن يتقارب الحرفان مخرجًا أو صفة، أو مخرجًا وصفة، وهو سبب من أسباب الإدغام الثلاثة؛ ولذا جاز إدغام اللام فى الراء فى نحو ﴿وقل رَّب﴾ : ﴿فَتَعَٰلَى ٱللَّهُ ٱلۡمَلِكُ ٱلۡحَقُّۗ وَلَا تَعۡجَلۡ بِٱلۡقُرۡءَانِ مِن قَبۡلِ أَن يُقۡضَىٰٓ إِلَيۡكَ وَحۡيُهُۥۖ وَقُل رَّبِّ زِدۡنِي عِلۡمٗا ١١٤﴾ [طه:114]
محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم

Tā’053

التقليل (التقليل فى اصطلاح القراء الأجلاء هو إمالة الألف إمالة متوسطة بين درجتى الفتح والإمالة الشديدة، أى النطق بألف منصرفة إلى الكسر قليلا، فالتقليل إذن إمالة صغرى. وهو إذن النطق بالألف فى منزلة بين الفتح والإمالة الكبرى، وبحركة الفتحة بين الفتحة والكسرة؛ وهو ما يسمى الإمالة الصغرى وبين بين... ومثالُ التقليل الكلمات الثلاث من قوله ﷻ: ﴿وَإِنۡ خِفۡتُمۡ أَلَّا تُقۡسِطُواْ فِي ٱلۡيَتَٰمَىٰ فَٱنكِحُواْ مَا طَابَ لَكُم مِّنَ ٱلنِّسَآءِ مَثۡنَىٰ وَثُلَٰثَ

Diffusion n.f

Tā’Vidéo008

(Dans le système phonétique arabe, *at-tafachī* est la propagation de l’air
dans la bouche lors de la prononciation de la lettre *’Ach-Chīn*.
Techniquement, c'est une propagation ou une diffusion du souffle dans la bouche lors de la prononciation de cette lettre.
En phonétique articulatoire, le son diffus est nommé *chuintante*.)

Proximité n.f

Tā’Vidéo009

(Terme qui exprime le fait que deux consonnes soient proches au niveau du point d’articulation ou de trait, ou au niveau du point d’articulation et de trait.
C’est l’un des trois causes de la gémination.

Ainsi, il est permis de géminer le *lām* dans le *rā’* dans « *waqul rabbī* » du verset 114 de sourate « *Tāhā* » :

<u>*Application*:</u>
Tā’053

Petite inflexion vocalique

(C’est le fait de prononcer le «*’alif*» entre la vocalisation /a/ et la grande inflexion vocalique, et la voyelle /a/ entre la voyelle /a/ et la voyelle /i/.

L’exemple d’application de la petite inflexion vocalique est les trois mots coraniques colorés en rouge dans le verset 3 de sourate « *‘An-*

وَرُبَٰعَۖ فَإِنۡ خِفۡتُمۡ أَلَّا تَعۡدِلُواْ فَوَٰحِدَةً أَوۡ مَا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُكُمۡۚ ذَٰلِكَ أَدۡنَىٰٓ أَلَّا تَعُولُواْ ۝٣ ﴾ [النساء: 3].)

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

Tā'054

التكاثر (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف 102 وعدد آيها 8).

التكبير (قول القارئ "الله أكبر" قبل البسملة، وله صيغ تزيد على هذا اللفظ، والأشهر تطبيقه عند سورة الضحى، وقيل فى جميع سور القرآن الكريم، وهو ليس من القرآن إجماعا، ولكنة سنة مأثورة عند أهل مكة، وقد روى أيضا عن غيرهم، وهو ليس بلازم لأحد من القراء.)

تكبير الختم (هى سنة ثابتة عن رسول الله ﷺ وعن الصحابة والتابعين والقراء الأجلاء. وسببه هو فتور الوحى وتأخره عن رسول الله ﷺ حتى قال المشركون: إن محمدا قد ودعه ربه وقلاه (أبغضه). فنزل جبريل عليه السلام بسورة الضحى. فلما فرغ جبريل عليه السلام من قراءة السورة قال النبى ﷺ فرحا واغتباطا بنعمة الله: الله أكبر. فأصبحت سنة لقراء القرآن أن يكبروا إذا بلغوا سورة الضحى، تذكرا لمنة الله سبحانه على المصطفى ﷺ.

والمشهور عند علماء القراءات والقراء أن سنة التكبير خاصة بالبزى عن ابن كثير المكى؛ إلا أن هذا التكبير جائز ومعمول به عن سائر القراء، بل هى سنة نبوية قد تخرج حتى عن إطار علم القراءات وتدخل مجال السنة الواجبة على كل مسلم قرأ سورة الضحى أو سمعها من غيره.

وهناك قولان للعلماء فى مكان بدأ التكبير: فالأول أن بدأ التكبير من آخر السورة؛ والقول الثانى أن بدأ التكبير يتم من أول السورة.)

التكرير

Tā'Vidéo010

(هو اصطلاحا ارتعاد رأس اللسان عند النطق بحرف الراء.

Nisā' » :

<u>Application</u>:

Tā'054

Sourate At-Takāthur (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets est à l'unanimité 8. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est cent deuxième.)

Takbīr (C'est la prononciation de l'expression «*'Allāhu 'Akbar*» de la part du lecteur (ou de la lectrice) des propos coraniques avant la *Basmala*. Le *Takbīr* a d'autres formules autre que la formule précédente. Il est appliqué notamment dans Sourate «*'Aḍ-Ḍuḥā*».)

Takbīr de mise à terme de récitation

(C'est une tradition musulmane confirmée que les compagnons du Prophète ﷺ pratiquent : c'est la déclaration de la formule «*'Allāhu 'Akbar*» notamment lors de la lecture de Sourate «*'Ad-Duḥā*».

Le plus célèbre chez les spécialistes des lectures coraniques que la tradition du *Takbīr* est spécifique à *Al-Bazzī* d'après *Ibn Kathīr 'Al-makkī* ; mais c'est une bonne tradition que tous les *coranolecturologues*, les *coranonarratologues*, les *Récitateurs* et les *Psalmistes* pratiquent.)

Roulement du «R»

Tā'Vidéo010

(Le roulement du «*rā'*» est un phénomène

qu'on doit éviter lors de la récitation des propos coraniques.

Remarquons que ce phénomène phonétique intervient surtout dans le «*rā'*» géminé.

<u>*Application*:</u>
Tā'055

Sourate At-Takwīr (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets varie selon les lectures coraniques entre 28 et 29. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quatre-vingt et unième.)

Psalmodie coranique (C'est conventionnellement la lecture des propos coraniques par application des règles et des lois régissant cette action. Mais la véritable lecture coranique est toujours liée à la mise en application réelle de ces propos coraniques. En effet, *Allah le Très Haut* dit dans le verset 121 de Sourate « *'Al-Baqara* » : « ***Ceux à qui nous avons accordé le Livre le récitent et suivent ses propos, comme il se doit. Ceux-là y croient. Et ceux qui n'y croient pas sont les perdants.*** »

<u>*Application*:</u>
Tā'056

Montage n.m (C'est le fait d'amalgamer improprement les lectures et les narrations coraniques.

En voici un exemple :

Nous savons que tous les *coranolecturologues* lisent «*'ādamu*» et «*kalimātin*» dans le verset 36 de Sourate «*Al-Baqara*»:

<u>*Application*:</u>

وينبغي الاحتراز من تكرير الراء، بحيث يلصق ظهر اللسان بأعلى الحنك إلصاقا محكما، فتخرج الراء واحدة ولا يرتعد معها اللسان براء أخرى. وأكثر ما يظهر تكرير الراء في المشدد، كما في ﴿كرّة﴾ من قوله ﷻ:﴿وَقَالَ ٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُواْ لَوۡ أَنَّ لَنَا كَرَّةٗ فَنَتَبَرَّأَ مِنۡهُمۡ كَمَا تَبَرَّءُواْ مِنَّاۗ كَذَٰلِكَ يُرِيهِمُ ٱللَّهُ أَعۡمَٰلَهُمۡ حَسَرَٰتٍ عَلَيۡهِمۡۖ وَمَا هُم بِخَٰرِجِينَ مِنَ ٱلنَّارِ ١٦٧﴾ [البقرة: 167].

محمد صديق المنشاوي/ حفص عن عاصم .

Tā'055

التكوير (سورة ~) (سورة مكية من القرآن الكريم ترتيبها في المصحف 81، وعدد آيها 28 أو 29 حسب علماء العد القرآني.)

التلاوة (هي اصطلاحا قراءة القرآن الكريم وتجويده وترتيله بتفكر وتدبر، لاتباع أوامره والاهتداء بهديه، والابتعاد عن مناهيه ومحظوراته.

قال ﷻ في سورة البقرة: ﴿ٱلَّذِينَ ءَاتَيۡنَٰهُمُ ٱلۡكِتَٰبَ يَتۡلُونَهُۥ حَقَّ تِلَاوَتِهِۦٓ أُوْلَٰٓئِكَ يُؤۡمِنُونَ بِهِۦۗ وَمَن يَكۡفُرۡ بِهِۦ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡخَٰسِرُونَ ١٢١﴾ [البقرة: 121].

محمود خليل الحصري/ ورش عن نافع .

Tā'056

التلفيق (هو خلط القراءات والروايات بعضها ببعض.

ومثال ذلك :

من المعلوم أن كل القراء يقرؤون ﴿ءادمُ﴾ و ﴿كلماتٍ﴾ برفع ﴿ءادم﴾ ونصب ﴿كلمات﴾ من قوله ﷻ: ﴿فَتَلَقَّىٰٓ ءَادَمُ مِن رَّبِّهِۦ كَلِمَٰتٖ فَتَابَ عَلَيۡهِۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ٣٧﴾ [البقرة: 37].

محمد صديق المنشاوي/ حفص عن عاصم .

Tā'057

ما عدا ابن كثير المكى الذى قرأ كما يلي:

﴿فَتَلَقَّىٰٓ ءَادَمَ مِن رَّبِّهِۦ كَلِمَٰتٌ فَتَابَ عَلَيۡهِۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ٣٦﴾ [البقرة: 36].

محمد عبدالحكيم/ البزى عن ابن كثير .

; à l'exception de *Ibn Kathīr Al-makkī* qui lit «*'ādama*» et «*kalimātun*» :

<u>*Application*:</u>

Tā'058

والتلفيق أن يقرأ قارئ برفع ﴿آدم﴾ ورفع ﴿كلمات﴾، أو بنصبهما كليهما. ومثل هذا النوع من التلفيق محرم وممنوع كما قرر المحققون.)

Ainsi, le montage serait de procéder par exemple à la lecture « *'ādamu* » et « *kalimātin* » ou à la lecture « *'ādama* » et « *kalimātin* » .
Il s'agit ici d'une action de lecture interdite et non permise.)

التلقين (أسلوب من أساليب تحمل القرآن الكريم وتدارسه وحفظه. وهو سماع القرآن العظيم من المقرئ المعلم بلفظه وقراءته. وقد لقن جبريل عليه السلام القرآن للحبيب المصطفى ﷺ . وقد أخذ كثير من الصحابة القرآن عن رسول الله ﷺ تلقينا، فابن مسعود رضي الله عنه يقول: أخذت من فم رسول الله ﷺ ستين سورة. والأكمل فى تعلم وتعليم القرآن الكريم هو الجمع بين التلقين والعرض، فرسول الله ﷺ كان جبريل عليه السلام يلقنه القرآن وكان النبي ﷺ يعرض ما لُقِنَ على جبريل عليه السلام.)

Enseignement coranique

(C'est une méthode d'enseignement oral utilisée pour mémoriser le Saint Coran. Cette méthode impose la présence du *Chaykh* enseignant du Coran.)

التلوين الصوتى

Coloration vocalique

Tā'Vidéo011

(هو أن يؤدى القارئ القراءة بما فيها من معنى، فيكون صوته موافقاً للمعنى الذى يقرؤه، فإن كانت الآيات مختومة باستفهام فهو لا بد أن يعطى الاستفهام حقه من الصوت...وفى الآيات التى تتكلم عن نسبة النقص إلى الله عز وجل، من سوء الأدب رفع الصوت عندها، كما فى "وقالت اليهود يد الله مغلولة"، وعندما تأتى آيات التقرير ينبغى رفع الصوت، كما فى : " غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا ، بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنفِقُ كَيْفَ يَشَاءُ "...) (د.وائل ابن حسين صنبع، برنامج أضواء القرآن، برعاية مركز تفسير للدراسات القرآنية ، الحلقة 8، آداب القرآن الكريم.)

(C'est le fait que le psalomodiste réalise sa psalmodie coranique en synchronisation avec les significations véhiculées par les versets coraniques qu'il est entrain de lire. Ainsi, si, par exemple, les versets coraniques rapportent des propos des infidèles c'est impoli que le psalmodiste augmente de tonalité. Alors que s'il s'agit de versets assertifs, le psalmodiste doit, au contraire, augmenter de tonalité (*Dr.Wāil* : Cf. *Extrait de vidéo* ci-dessus)

تنكيس القرآن (وهو مصطلح يطلق على :

1ـ تنكيس السور: مخالفة ترتيب سور القرآن الكريم، كأن

Renversement des propos coraniques

(C'est le fait de renverser, lors de la récitation coranique, l'ordre naturel des Sourates; ou des versets dans une même Sourate.

Le renversement des Sourates du Saint Coran est une action permise et non interdite ; mais le renversement des versets dans la même Sourate est une action illicite et formellement interdite.

يقرأ القارئ سورة الفلق مثلا ثم يقرأ سورة الإخلاص.

2ـ تنكيس الآيات فى السورة: مخالفة ترتيب الآيات فى السورة الواحدة. وحكم تنكيس السور فى القرآن الكريم مشروع ولا حرج فيه، ويسوق العلماء أدلة شرعية عديدة تؤيد هذا الحكم، منها: روى مسلم عن حذيفة أنه صلى وراء رسول الله ﷺ، وأنه قرأ فى صلاته فى ركعة واحدة سورة البقرة ثم النساء ثم آل عمران، وهذا مخالف لترتيب المصحف. أما تنكيس الآيات فى السورة من القرآن الكريم فحكمه حرام وغير مشروع، لأن فيه إخلالا بالنظم القرآنى.)

➡ ***Tanwīn*** n.m (*Nounation*) (C'est le nom donné en arabe à la double vocalisation se trouvant graphiquement à la fin de certains mots dans certains contextes spécifiques et dont la prononciation effective peut être : *an* ou *un* ou *in*, avec un *nūn avocalique* à la fin.

Son symbole c'est le doublement graphique de deux voyelles (deux voyelles /a/, deux voyelles /u/ou deux voyelles /i/).
Exemple : *al-bābu* - la porte (déterminé); *bābun* - une porte (indéterminé)

En arabe écrit, la nounation s'écrit non pas au moyen du caractère habituel pour «N» mais (seulement dans quelques textes comme le Coran) au moyen de diacritiques inventés plus tard, placés au-dessus ou au-dessous du squelette consonantique)

⬅ **التنوين** (التنوين نون زائدة تلحق بآخر الاسم لفظا لا خطا. فهذه النون تلفظ و لكنها لا تكتب و إنما يشار إليها و ذلك عن طريق مضاعفة حركة نهاية الاسم المطلوب تنوينه، لينتج لدينا بذلك ثلاثة أشكال من التنوين: تنوين فتح، تنوين ضم، تنوين كسر.و هى إحدى حركات التشكيل المستعملة فى اللغة العربية.

يجب الانتباه عند إضافة تنوين النصب (تنوين الفتح فى حالة الاسم المنصوب) للأسماء فيما إذا كانت نهاية الاسم المطلوب تنوينه أى الحرف الأخير فيه يقبل مثل هذا التنوين أو أننا بحاجة إلى ألف زائدة توضع فى نهاية الاسم و تسمى هذه الألف ألف التنوين.

إن من أكثر الأخطاء الشائعة فى كتابة التنوين هو كتابة تنوين النصب على الألف سواء أكانت ألف أصلية أو ألف زائدة (ألف التنوين) و الصواب هو كتابتها على الحرف الذى يسبق الألف. ومثالُ هذه الأخطاء : مطعماً – فتىً؛ والصواب مطعمًا - فتًى.)

➡ ***Sourate At-Tawba*** (C'est une Sourate Médinoise dont le nombre de versets varie selon les lectures coraniques entre 129 et 130. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est neuvième.)

⬅ **التوبة** (سورة ~) (سورة مدنية رتبتها فى المصحف هى 9، وعدد آيها 129 أو 130 حسب علماء العد القرآنى)

➡ ***Accompagnement du Saint Coran***

(Effectivement, le fait d'accompagner le Saint Coran avec soi dans toutes les circonstances de la vie est un acte très béni.)

⬅ **توسد القرآن** (عن مخرمة بن شريح الحضرمى قال: ذُكر رجل عند رسول الله ﷺ، فقال: "ذاك لا يتوسد القرآن". ووجه المدح فى هذا التعبير هو أن الرجل لا ينام الليل عن القرآن، فيكون القرآن متوسدا معه، يديم قراءته والقيام به.)

Bivocalisation médiane (C'est dans la rubrique du bivocalique une position entre le bivocalique naturel (en deux temps) et le bivocalique saturé (en six temps). Son ordre de grandeur est de qautre temps.)

Le Script ottoman est péremptoire par révélation

Explain371 / *Dr. Al-Himyarī*

(Il s'agit ici d'une question qui soulève une divergence entre les Oulémas, qui en prennent trois attitudes différentes :

1- Le Script ottoman est péremptoire par révélation ; ainsi, il n'est pas permis de le contredire, comme c'est le cas pour l'ordre des Sourates et des versets du Saint Coran. C'est la doctrine de la majorité des Oulémas de la Nation musulmane.

2- Le Script ottoman n'est pas péremptoire, par conséquent, il ne se pose pas de problème en cas de son changement selon les règles de la transcription régulière.

3- Le Script ottoman est péremptoire ; mais on peut le transcrire selon les règles de la transcription régulière seulement pour le grand public.)

Sourate At-Tīn (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets est à l'unanimité 8. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quatre-vingt-cinquième.)

التوسط (هو فى باب المد مرتبة بين القصر حركتين والإشباع ست حركات، مقداره أربع حركات.)

توقيفية الرسم العثمانى

Explain371 / د. حسن الحميرى

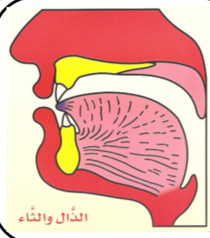
(أثارت قضية الرسم العثمانى خلافا بين العلماء، ولهم فى هذه المسألة ثلاثة مذاهب:

المذهب الأول : أن رسم المصحف توقيفى لا يجوز تغييره، وتحرم مخالفته، شأنه فى ذلك شأن ترتيب سور القرآن وآياته، لا يجوز لنا أن نقدم أو نؤخر منها شيئا. وهو مذهب جمهور العلماء، ويكاد أن يكون موضوع إجماع الأمة.

المذهب الثانى: أن رسم المصحف ليس توقيفيا، وأنه لا مانع من تغيير هذا الرسم حسبما تقتضيه قواعد الرسم الحديثة. وممن ناصر هذا المذهب: أبو بكر الباقلانى، وابن خلدون، وبعض العلماء المعاصرين.

المذهب الثالث: جواز كتابته بالرسم الحديث لعامة الناس حسب قواعد الخط فى أى عصر، مع الإبقاء على الرسم العثمانى والمحافظة عليه للعلماء والخاصة، كأثر من الآثار النفيسة التى حافظت عليها الأجيال المتعاقبة. وممن ناصر هذا المذهب، الشيخ عز الدين بن عبد السلام، وبدر الدين الزركشى.)

التين (سورة~) (سورة مكية ترتيبها فى المصحف 85، وعدد آيها 8.)

حرف الثاء
Thā’
ث

حرف الثاء MP3+ MP4 https://drive.google.com/drive/folders/1lRiBJtPPwDiUlKRngD4y1nt_BxLhyNOv?usp=sharing

Thā’

(C’est une consonne inter-dentale continue fricative sourde et non emphatique.
Point d’articulation de la lettre *thā’*
(Comme le *ḏāl* et le *ẓā’*, le *thā’* est articulée au niveau de la pointe de la langue s'appuyant contre la pointe des incisives centrales supérieures, en prenant la précaution de sortir la langue légèrement entre les dents.)

***Point d’articulation et prononciation**:*
Thā’ Vidéo001

Thakhiḏ (C’est l’un des symboles conventionnels utilisés dans «*Aṭ -Ṭayyiba* ».)

Les Trois (Cela signifie dans la science des lectures coraniques les trois *coranolecturologues*: *Ibn Kathīr*, *Nafi‘* et *Abū ‘Amr*.)

Tiers du Coran

(Le Prophète ﷺ affirme que Sourate « *Al-’Ikhlāṣ* » est équivaut au tiers du Saint

الثاء (صوت بين أسناني، احتكاكي، استمراري،مهموس، مرقق. مخرج حرف الثاء (يتم نطق حرف الثاء على مستوى رأس اللسان المستند على أطراف الثنايا العليا، مع أخذ الاحتياط بإخراج أسلة اللسان من بين الأسنان. اصطلح الخليل على تسمية الأصوات "الثاء، الذال، الظاء" بالأصوات اللثوية لأن مبدأها من اللثة، والحقيقة أن هذه الحروف لا تخرج من اللثة بل من بين الأسنان، أي أنها بين أسنانية.)

مخرج الحرف وطريقة نطقه:
Thā’ Vidéo001

ثخذ (هو مكون رمزى فى الطيبة، حيث يرمز فيه "ث" لأبي جعفر المدنى، ويرمز "خ" للراوى الأول عن أبي جعفر، وهو ابن وردان، ويرمز "ذ" للراوى الثانى عن أبي جعفر، وهو ابن جماز.)

الثلاثة (يطلق فى علم القراءات على الثلاثى ابن كثير المكى وأبي عمرو البصرى ونافع المدنى.)

ثلث القرآن (لقد أخبر رسول الله ﷺ أن سورة الإخلاص تعدل ثلث القرآن الكريم لمن قرأها. عن أبي

Coran.)

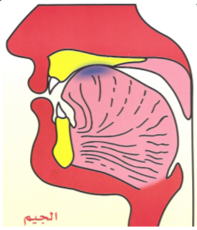
➡ ***Incisives*** n.pl

هريرة ﵁ قال: قال رسول الله ﷺ لما قرأ عليهم سورة "قل هو الله أحد" :"ألا وإنها تعدل ثلث القرآن.")

⬅ **الثنايا** (أنظر : *Hamza Vidéo006*)

ج

حرف الجيم
Ğīm

حرف الجيم MP3+ MP4 https://drive.google.com/drive/folders/1kO4UyvLQsbxjiD5Yq05hiVVBNMB5ppiS?usp=sharing

Ğīm (C'est une consonne complexe occlusive affriquée sonore et non emphatique. Son point d'articulation est le milieu de la langue avec ce qui suit de la partie supérieure du palais, c'est un point d'articulation commun aux lettres : *Ğīm*, *Chīn* et *yā'* (le *yā'* en tant que consonne et non en tant que voyelle longue).)
Attention ! Il faut bien prononcer cette consonne complexe: «*dğīm*» et non «*ğīm*», mais sans expliciter le «d»)

Point d'articulation et prononciation:
Ğīm Vidéo001

Al-ğarrah

(C'est en *coranographie* une voyelle /a/ qui est nommée *liaison*.
Les spécialistes de *coranographie* disent que la liaison – ou la *ğarrah* – suit la liaison qui vient après.

Par exemple, la voyelle /a/ sur le *nūn* dans «*mina 'Allāhi*» est nommée la liaison ou la *ğarrah*.
Si ce qui précède le *'alif* de liaison est vocalisé par la voyelle /a/ alors la *ğarrah* est mise au-dessus du *alif*, comme dans « *mina 'almutarabbisīna* » du verset 31 de sourate « *At-Tūr* » :
Application:
Ğīm001

الجيم (صوت غارى مركب، وقفى، مجهور، مرقق .
ومخرج هذا الحرف هو وسط اللسان وما يحاذيه من الحنك الأعلى، وهو مخرج مشترك لثلاثة حروف: الشين والجيم والياء.
لكن ينبغي الحذر هنا من طريقة نطق هذا الحرف المركب الذى يحتوى على شيء من صوت حرف الجيم لكن دون إظهار ذلك.)

مخرج الحرف وطريقة نطقه:
ĞīmVidéo001

الجرة (الجرة فى علم الرسم المصحفى هى فتحة تدعى الصلة .يقول علماء الرسم المصحفى إن الصلة ـ وهى الجرة ـ تتبع الصلة التى بعدها .ومثال ذلك ، فالفتحة التى تقع على النون من ﴿مِّنَ ٱللَّهِ﴾ يطلق عليها الصلة أو الجرة.
إذا كان ما قبل ألف الوصل مفتوحا وضعت الصلة أو الجرة فوق الألف كذلك، كما في ﴿مِّنَ ٱلْمُتَرَبِّصِينَ﴾ من قوله ﷻ :

﴿قُلْ تَرَبَّصُواْ فَإِنِّي مَعَكُم مِّنَ ٱلْمُتَرَبِّصِينَ ۝٣١﴾ [الطور: 31] محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع
Ğīm 001

وإذا كان ما قبل الوصل أو الجرة مضموما وضعت الصلة فى

Si ce qui précède le *alif* de liaison est vocalisé par la voyelle /u/ alors la *ǧarrah* est mise au centre du *alif*, comme dans « *ǧunūdu ʻassamīwāti* » du verset 7 de sourate « *Al-Fatḥ* » :

<u>Application</u>:

Ǧīm002

Si ce qui précède le *alif* de liaison est vocalisé par la voyelle /i/ alors la *ǧarrah* est mise au-dessous du *alif*, comme dans « *ʻalayhi ʻallāha*» du verset 10 de sourate « *Al-Fatḥ* » :

<u>Application</u>:

Ǧīm003

Sourate Al-ǧāthiyah (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets est à l'unanimité 37. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quarante-cinquième.)

***Tonalité* n.f** (La tonalité d'une lettre est le son qu'émis une personne lorsque elle articule convenablement et correctement cette lettre.)

***Addition* n.f** (C'est dans les sciences coraniques l'addition d'un certain nombre de lectures et de narrations coraniques dans un cycle coranique selon des conditions et des critères bien précisés.)

Assemblage Audio du Saint Coran

(Cette idée d'assemblage audio du Saint Coran a été évoquée pour la première fois par *Labīb As-Saʻīd* dans son ouvrage cité dans l'article arabe ci-contre.)

Rassemblement du Saint Coran en Musḥaf

(A l'époque du Prophète *Mohammed*, qu'*Allāh*

وسط الألف كما في ﴿جُنُودُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَلِلَّهِ جُنُودُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَكَانَ ٱللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٧﴾﴾ [الفتح: 7] محمود خليل الحصري / ورش عن نافع

Ǧīm 002

وإذا كان ما قبل ألف الوصل مكسورا وضعت الصلة تحت الألف، كما في ﴿عَلَيْهِ ٱللَّهَ﴾ من قوله ﷻ: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ ٱللَّهَ يَدُ ٱللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ فَمَن نَّكَثَ فَإِنَّمَا يَنكُثُ عَلَىٰ نَفْسِهِۦ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِمَا عَٰهَدَ عَلَيْهِ ٱللَّهَ فَسَنُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٠﴾﴾

[الفتح: 10] محمود خليل الحصري / ورش عن نافع

Ǧīm 003

الجاثية (سورة) (سورة مكية ترتيبها في المصحف الشريف45 ، وعدد آياتها 37.)

الجرس (جرس الحرف هو التصويت (أو الصوت أو النغمة) الذي يصدر عند النطق بذلك الحرف نطقا سويا.)

الجمع (هو في القراءات القرآنية الجمع بين عدد من القراءات والروايات القرآنية في ختمة واحدة وفق شروط وضوابط محددة.)

الجمع الصوتي للقرآن الكريم (هو جمع القرآن الكريم جمعا صوتيا بكل قراءاته المتواترة والمشهورة، بأصوات أبرز قراء القرآن المجيدين والمتقنين . وكان صاحب الفكرة الدكتور لبيب السعيد حيث ألف كتابا في هذا المجال عنوانه "الجمع الصوتي الأول للقرآن الكريم.")

جمع القرآن الكريم (يطلق أغلب علماء الإسلام عبارة جمع القرآن الكريم في زمن النبي ، وجمعه في عهد أبي بكر الصديق ﷺ، وجمعه في عهد عثمان بن عفان ﷺ، ويريدون بالجمع معاني مختلفة، يمكن إجمال أساسها في النقاط التالية:

le bénisse et le salut, quand il recevait les propos coraniques il les récitait aux *Sahaba*, qu'*Allāh* soit satisfait d'eux, certains d'entre eux les mémorisaient d'autres les écrivaient sur la peau des cerfs ou des gazelles ; ils les écrivaient également sur les os des chameaux, ou sur les morceaux de bois, de palmiers ou sur les pierres marbrées.

C'était la manière dont le Saint Coran a été rassemblé à l'époque de notre Prophète *Mohammed*, qu'*Allāh* le bénisse et le salut. Plus tard, ces propos coraniques ont été rassemblés et donné à *Abu Bakr Aṣ-ṣaddiq*, qu'*Allāh* soit satisfait de lui, mais certains *Sahaba* avaient toujours certains morceaux de bois ou de peau qui contenaient des propos coraniques.

Après, *Omar Ibn Al-khatāb*, qu'*Allāh* soit satisfait de lui, gardait cette première version coranique qu'elle avait léguée à sa fille *Ḥafssa*, qu'*Allāh* soit satisfait d'elle.

Après des consultations très élargies entre le *Califat Otman*, qu'*Allāh* soit satisfait de lui, et les *Saḥaba*, avait été prise la décision du rassemblement de tous les propos coraniques collectés en une seule et unique copie authentique objet de consensus.

C'est le *Musḥaf* d'*Otmān* écrit selon des scripts spéciaux.)

➋ *Addition des lectures coraniques*

(C'est la lecture avec plus d'une narration dans un seul cycle coranique (une *khatma*). Ce

ـ في زمن النبي يقصد به حفظه عن ظهر قلب وكتابته على الأدوات المتوفرة في ذلك الوقت.

- يقصد به في عهد أبي بكر الصديق ﷺكتابة القرآن الكريم في مصحف واحد متسلسل الآيات مرتب السور.

- يقصد به في عهد عثمان ﷺ نسخ المصحف الذي كتب في عهد أبي بكر ﷺ بمصاحف متعددة أرسلت إلى الأمصار. لقد جمع القرآن الكريم على ثلاث مراحل:

1ـ كانت المرحلة الأولى في عهد النبي بإشراف مباشر منه ، فعن ابن عباس رضي الله عنهما قال: "كان رسول الله يأتي عليه الزمان وهو تنزل عليه السور ذات العدد فكان إذا نزل الشيء دعا بعض من يكتب فيقول ضعوا هذه الآيات في السورة التي يذكر فيها كذا وكذا". فكان مكتوبا ومرتبا كل آية في مكانها الخاص بها، لكنه متفرق بعضه في اللخاف والعسب والأكتاف والرقاع وبعضه في الصدور.

2ـ أما الجمع الثاني فكان في خلافة الصديق ﷺ، حيث أشار عليه عمر ﷺ حين رأى موت كثير من حملة كتاب الله ﷻ في موقعة اليمامة، كما جاء ذلك مفصلا في حديث رسول الله ﷺ عن زيد بن ثابت ﷺ، أن يأمر بجمع القرآن في الصحف، وهو ما قام به ﷺ بالفعل.

3ـ أما الجمع الثالث فقد كان في خلافة عثمان ﷺ لما اتسعت الفتوحات في عهد أبي بكر وعمر وعثمان رضي الله عنهم، وتفرق الصحابة في الأمصار فأقرأ كل واحد منهم الناس بما قرأه على رسول الله من الأحرف السبعة، التي نزل بها القرآن ورخص فيها رسول الله أن يقرأ بها القرآن، فوصل إلى كل مصر قراءة تختلف عما يقرأ به القرآن في المصر الآخر، ثم حصل بينهم اختلاف في وجوه القراءات حتى صار البعض منهم يقول للآخر: "قراءتي خير من قراءتك". فكان جمع القرآن في المصحف الإمام انطلاقا من الصحف التي كانت عند حفصة بنت عمر رضي الله عنهما.)

➋ الجمع في القراءات القرآنية (هو القراءة بأكثر من رواية في ختمة واحدة، ويعمل بها في سياق التعليم وذلك بشروط

mode de lecture coranique est appliqué dans des contextes pédagogiques, mais sous des conditions et selon des règles bien précises. Certains maghrébins parlent de *Irdāf* (c'est-à-dire la succession de lectures).

Il existe de nombreuses méthodes pour la mise en application de l'addition des lectures coraniques :

1-Addition par lettre ;
2-Addition par verset ;
3-Addition par arrêt ;
4-Addition par adaptation ;
5-Addition par proportionnalité.)

Application:
Sourate *Al-Fātiḥa*, selon la lecture unificatrice des dix petites lectures authentifiées.
Récitation de *Ṭaha Mohammed Abderrahmān Al-Fahd* :
Ğīm004

Sourate Al-Ğumu'a (C'est une Sourate Médinoise dont le nombre de versets est à l'unanimité 11. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est soixante-deuxième.)

Sourate 'Al-Ğin (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets est à l'unanimité 28. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est soixante-douzième.)

Appareil phonatoire

(L'appareil phonatoire se forme de :
1- poumons
2- trachée
3- larynx
4- Cordes vocales
5- Glotte
6- épiglotte
7- Pharynx
  a-*Hypo-pharynx*, pharynx laryngé (issue laryngée du pharynx)
  b-*Oropharynx*, Méso-pharynx, pharynx buccal (issue buccale du pharynx)
  c- *Naso-pharynx*, Épi-pharynx, pharynx

وأحكام مفصلة، ويسمى عند المغاربة الإرداف لأنه يتبع الوجه تلو الوجه . وتجمع القراءات القرآنية بطرق متعددة:

1ـ الجمع بالحرف؛
2ـ الجمع بالوقف؛
3ـ الجمع بالآية؛
4ـ الجمع بالتوافق؛
5ـ الجمع بالتناسب.

تطبيق: القارئ طه محمد عبد الرحمان الفهد، سورة الفاتحة، بالجمع بين القراءات العشر الصغرى المتواترة.

يوجز صاحب هذا الإنجاز الرائع، طه محمد عبد الرحمان الفهد، الطريقة المتبعة فى الجمع كما يلي: "الطريقة المتبعة هى طريقة الجمع بالوقف وكيفيتُها أننى [أفتتحُ القراءة بقالون ثم أعطف عليه القارئ الذى قراءته أقرب إلى آخر الآية ما لم تكن قراءته اندرجت مع قالون .وهكذا حتى أقرأ بجميع القراءات لجميع القراء أصولاوفرشا]."

Ğīm 004

الجمعة (سورة~) (هى سورة مدنية ترتيبها فى المصحف الشريف 62، وعدد آياتها 11).

الجن (سورة~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 72 وعدد آياتها 28).

الجهاز النطقى (يتكون الجهاز النطقى من الأعضاء التالية:

1ـ الرئتان؛
2ـ القصبة الهوائية
3ـ الحنْجرة
4ـ الحبلان الصوتيان(الوتران الصوتيان، الشفتان الصوتيتان، الطيتان الصوتيتان)
5ـ المزمار
6ـ لسان المزمار
7ـ الحلْق:
أـ المنفذ الحنجرى البلعوم الحنجرى الحلق الحنجرى البلعوم

nasal (issue nasale du pharynx).
8-Palais :
a-Alvéole.
b-Palais dur
c-Palais mou, voile du palais.
9-Luette
10-langue :
a-Pointe de la langue
b-Dos de la langue
c- Racine de la langue
11-Dents :
a- Les incisives.
b-Les pré-molaires.
c-Les canines.
d-Les molaires.
12-Lèvres
13-Mâchoire inférieure (Mobile lors de prononciation de certains sons linguistiques)
14-Cavités :
a- Cavité buccale
b- Cavité nasale
c- Cavité pharyngale.)

Voisement n.m

Gīm Vidéo002

(Dans le système phonétique arabe, c'est un élément de la dichotomie phonétique *Voisement /Dévoisement* qui correspond à un arrêt de l'écoulement de l'air lors de la prononciation de certaines consonnes arabes. Techniquement, le souffle est bloqué après que la lettre soit prononcée. Ce qui implique la vibration des cordes vocales.)

Vide pharyngo-buccal

(C'est l'espace vide à l'intérieur de la bouche et du pharynx.
De cet espace sont émises, dans le système

السفلى ؛
ب ـ المنفذ الفموى البلعوم الفموى الحلق الفموى البلعوم الأوسط
ج ـ المنفذ الأنفى البلعوم الأنفى الحلق الأنفى البلعوم العلوى.
8ـ الحنك (الحنك الأعلى، سقف الحنك، سقف الفم)
أـ مُقدم الحنك، اللِّثة، أصول الأسنان العليا
ب- وسط الحنك، الحنك الصلب، الغار، الغار الأعلى؛
ج- مؤخر الحنك، أقصى الحنك، الطبق، الحنك الرخو، الحنك اللين.
9ـ اللَّهَاة
10 ـ اللسان (طرف اللسان ؛ وسط اللسان ؛ أقصى اللسان ؛ جذر اللسان)
11 ـ الأسنان (الثنايا؛ الرَّباعيات ؛ الأنياب؛ الأضراس (الضواحك، الطواحن، النواجذ))
12ـ الشفتان:
13ـ الفك السفلى: وهو الوحيد القابل للتحرك من عظام الوجه فنرى انخفاض عن نطق صوت (أ) ويرتفع عن نطق صوت (ى) ويتفاوت فى باقى الأصوات.
14ـ التجاويف (جوف الفم ؛ جوف الأنف؛ جوف الحلق.)

الجهر

Gīm Vidéo002

(هو فى النظام الصوتى العربي عنصر من التقابل الصوتى **جهرٌ / همسٌ**، والجهر هو تقارب أو تضام الوترين الصوتيين بصورة لا تسمح بمرور تيار الهواء الصادر من الرئتين الذى يندفع خلاله التجويف الحلقى بسرعة فيعترضه الوتران الصوتيان ويفتحهما ويغلقهما بسرعة وانتظام مما يجعلهما يتذبذبان نتيجة اهتزازهما. إلا أن ظاهرة اهتزاز الوترين الصوتيين لم يرد ذكرها عند النحاة العرب (سيبويه مثلا) رغم أهميتها فى صفة الجهر .)كريم زكى حسام الدين، 1984).)

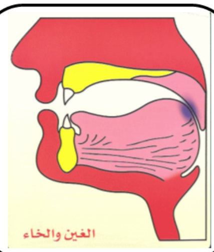
الجوف (الجوف هو تجويف الحلق والفم، وهو مخرج مقدر لحروف المد الثلاثة (واى). يقحم سيبويه الألف ضمن الحروف الحلقية :"فللحلق منها ثلاثة. فأقصاها مخرجا الهمزة والهاء والألف، ومن أوسط الحلق مخرج العين والحاء، وأدناها مخرجا من الفم الغين والخاء."(الكتاب)؛ وهو أمر ثبت حاليا

بطلانه، لأن من جهة فالألف حرف مدى يختلف عن الهمزة، ومن جهة ثانية فحتى الهمزة ليست حرفا حلقيا بل حنجريا.)

phonétique arabe, les voyelles longues (*Wāw* - *Alif* – *Yā’*) qui sont regroupées dans «واي»).

خ

حرف الخاء
Khā’

حرف الخاء MP3+ MP4 https://drive.google.com/drive/folders/1uaar3JmG6a9QApgs_zXdHLT5tJ2MzZOL?usp=sharing

Khā’ (C’est une consonne fricative continue vélaire sourde.
Son point d’articulation, comme celui du *ghayn*, est l’entrée du *pharynx* (c’est-à-dire, la partie la plus proche de la bouche et qui est, selon *Sibawayh* par exemple, le point d'articulation des lettres *ghayn* et *khā’*. Mais, les linguistes actuels voient que ces deux lettres sont des vélaires, réalisées au niveau du voile du palais, ou plais mou.)
***Point d’articulation et prononciation*:**
Khā’Vidéo001

Clôture du Cycle coranique

(C’est mettre fin à un cycle coranique de la part de quelqu’un qui a procéder à la lecture ou à la récitation intégrale du Saint Coran.)

Clôture du Cycle coranique (Lecture du saint Coran du début à la fin pour une fois.)

Coranographie n.f (C’est une science qui permet de manipuler et étudier les images des calligraphies et leurs positions, et comment les synthétiser en ligne pour écrire.)

Calligraphie ottoman (ou Calligraphie coranique, C’est la calligraphie par laquelle est transcrites les lettres et les mots du Saint

الخاء (صوت لهوى، استمرارى، مهموس، بين الترقيق و التفخيم. ومخرج حرف الخاء هو أدنى الحلق، وهو الجزء من الحلق الأقرب من الفم، وهو مخرج مشترك لحرفى: الغين والخاء. إلا أن علماء اللسانيات حاليا يصفون هذين الحرفين بكونهما طبقيان "*Vélaires*" لأنهما ينطقان عند سقف الحنك الرخو.)

مخرج الحرف وطريقة نطقه:
Khā’Vidéo001

ختم القرآن الكريم (هو إنهاء تلاوة القرآن الكريم مرتباً من سورة الفاتحة إلى سورة الناس. وقد كان الصحابة ﷺ يختمون القرآن العظيم ويجتمعون له، ليشهدوا لحظة الختم، والتأمين على دعاء الخاتم لكتاب الله تعالى.)

الختمة (قراءة القرآن الكريم من أوله إلى آخره مرة واحدة.)

الخط (هو علم تتعرف منه صور الحروف المفردة وأوضاعها، وكيفية تركيبها خطًّا، أو ما يكتب منها فى السطور، وكيف سبيله أن يكتب وما يكتب، وإبدال ما يبدل منها من الهجاء.)

الخط العثمانى (ويسمى الخط المصحفى ، أو الخط القرآنى، وهو الرسم المخصوص الذى كتبت به حروف القرآن

Coran à travers toutes les phases de transcription de ce Coran, dont la dernière phase est l'époque d'Ottoman, qu'Allah soit satisfait de lui.)

⬇ *Calligraphie poussiéreuse* (Nommée également écriture microscopique, c'est type de calligraphie tellement fine qu'on la compare à des particules de poussière. Les lettres en est si petites qu'on ne peut presque pas les distinguer à l'œil nu.)

⬇ *Calligraphie coranique*

⬇ *Calligraphies des Musḥaf* (Parmi les styles calligraphiques arabes les plus utilisés pour transcrire les propos coraniques : le *thuluth*, le *koufi*, la *maghrébin* et le *Naskh*.)

➡ ***Divergence licite*** (C'est une différence qui se produit au sujet des lectures rapportées par des *coranonarratologues*, en guise de choix, d'après un *coranolecturologue*. Par exemple, les deux *coranonarratologues Warch* et *Qālūn* ont rapporté deux narrations différentes de la lecture du *coranolecturologue Nāfi'*. Ce qui veut dire que la différence entre *Warch* et *Qālūn* est licite, car *Nāfi'* a confirmé leurs deux lectures.

Application:

🔊 *Khā'001*

Par exemple, la *hamza avocalique* dans le mot « *yu'minu*» du verset 33 de Sourate «*Al-Ḥāqqa*» est substituée par un *wāw* selon *Warch* d'après *Nāfi'*; alors que *Qālūn* la réalise :

Application:

🔊 *Khā'002*

➡ ***Divergence ordonnée*** (C'est un type de divergence qui se produit entre des *coranonarratologues* d'après un même *coranolectorologue*, et dont la connaissance du mode de lecture pour un *coranonarratologue* conduit à la connaissance du mode de lecture de l'autre. Ainsi, si un *taxinomiste*, comme *Ibn Al-Ǧazarī* , dit : « *l'Imām 'Āṣim Al-kūfī* a lu dans un contexte coranique par explicitation selon le

وكلماته أثناء كتابة القرآن الكريم فى جميع مراحله الكتابية، التى كان آخرها كتابته فى عهد عثمان ﷺ.)

⬇ الخط الغبارى (ويدعى أيضا الكتابة المجهرية، وهو خط غاية فى الصغر والدقة كأنه حبات الغبار، والحروف فيه لا تكاد تميز بالعين المجردة، ابتكره الأتراك العثمانيون، واستعملوه فى كتابة المصاحف الصغيرة التى كانت تحفظ فى علب الذهب والفضة.)

⬇ الخط المصحفى (ينظر : الخط العثمانى.)

⬇ خطوط المصاحف (إن الخطوط العربية التى اشتهر كتابة المصاحف الشريفة بها بشكل لافت هى: خط الثلث والخط الكوفى والخط المغربى وخط النسخ.)

➡ **الخلاف الجائز** (ما جاء عن القراء على سبيل التخيير، ويكون فى الأوجه، فبأى وجه أتى القارئ حال التلقى أجزأه، ولا يُلزم بالإتيان بجميع الأوجه. ومثال الخلاف الجائز قراءة ورش عن نافع المدنى الهمزة الساكنة فى ﴿يؤمن﴾ بإبدالها واوا، بينما حققها قالون، كما فى قوله ﷻ: ﴿إِنَّهُۥ كَانَ لَا يُومِنُ بِاللَّهِ اِلْعَظِيمِ ﴿٣٣﴾﴾ [الحاقة: 33].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

🔊 *Khā' 001*

﴿إِنَّهُۥ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِٱللَّهِ ٱلْعَظِيمِ ﴿٣٣﴾﴾ [الحاقة: 33].

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع .

🔊 *Khā' 002*

➡ **الخلاف المرتب** (أن يقع الخلاف فى الكلمة القرآنية عن القارئ، فينسب وجه لبعض الرواة، فيكون لغيرهم من الرواة عن القارئ الوجه المضاد له، فمثلا إذا قال مصنف قرأ : الإمام عاصم بالإظهار فى رواية شعبة فمفاده أن لحفص الراوى الآخر عن عاصم فى ذلك الحرف الإدغام. فقولُ المصنف: "فخَّمَ ورش عن نافع المدنى لام الكلمة ﴿يوصل﴾ من الآية 26 من سورة البقرة" يعنى فى إطار الخلاف المرتب أن قالون عن نافع

coranonarratologue Chuʿba» cela signifie que que le *coranonarratologue Ḥafṣ* a lu dans ce même contexte par gémination.)
par exemple, lorsque un taxinomiste dit : « *Warch* d'après *Nāfiʿ* emphatise le *«lām»* dans le mot « *yūṣ ilu*» du verset 27 de Sourate « *Al-Baqara* » » cela signifie, dans la cadre de divergence ordonnée, que *Qālūn* n'emphatise pas ce «*lām*» :

Application:
Khā'003

Application:
Khā'004

Divergence absolue (C'est un type de divergence au niveau d'un contexte coranique relative à un *coranolectrurologue*. Ainsi, chaque *coranonarratologue* rapporte d'après ce *coranolecturologue* plus d'un mode de lecture. Ainsi, si nous disons : « l'*Imām ʿĀṣim* lit par explicitation et gémination », cela signifie que chaque *coranonarratologue* d'après *ʿĀṣim* (*Chuʿba* et *Ḥafṣ*) procède à l'explicitation et la gémination.)

Divergence arborisée (C'est un type de divergence dans la lecture d'un mot coranique produite par un *coranonarratologue* ou une voie, alors que les restes des *coranonarratologues* et des voies a un seul mode de lecture. Par exemple, si un taxinomiste dit, dans le contexte d'explicitation : « *l'Imām ʿĀṣim* lit avec explicitation **à l'encontre** de la narration coranique de *Ḥafṣ*», cela signifie que *Ḥafṣ* lit avec explicitation et avec l'autre mode de lecture qu'est la gémination ; alors que l'autre *coranonarratologue* ,*Chuʿba*, ne lit que par la gémination.)

Khalaf Al-Kūfī

Explain372 / *Dr.Al-Qudāt*

(C'est le dixième parmi les dix *coranolecturologues* dont les lectures coraniques sont admises, confirmées et authentifiées par la nation musulmane. Sa lecture est donc une lecture bien soumise aux trois critères : Conformité d'authenticité, conformité linguistique et conformité

المدنى قرأ بترقيق هذه اللام: ﴿ٱلَّذِينَ يَنقُضُونَ عَهْدَ ٱللَّهِ مِنۢ بَعْدِ مِيثَٰقِهِۦ وَيَقْطَعُونَ مَآ أَمَرَ ٱللَّهُ بِهِۦٓ أَن يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِى ٱلْأَرْضِ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْخَٰسِرُونَ ﴿٢٧﴾﴾ [البقرة: 27].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .
Khā' 003

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع.
Khā' 004

الخلاف المطلق (أن يقع الخلاف فى الكلمة القرآنية منسوبا إلى القارئ، فيكون لكل راوٍ عنه فيها أكثر من وجه، كما هو القارئ، مثاله قولنا: قرأ الإمام عاصم بالإظهار والإدغام فمعناه أن لكل راو عنه الإظهار والإدغام.)

الخلاف المُفرع

(أن يقع خلاف فى كلمة قرآنية عن راو أو طريق، بينما بقية الرواة أو الطرق لهم وجه واحد فقط، فمثلا إذا قال مصنفٌ فى سياق الإظهار قرأ: الإمام عاصم بالإظهار بخُلف من رواية حفص فمفاده أن لحفص الإظهار والوجه الآخر المفرع عنه وهو الإدغام، بينما لشعبة ـ الراوى الآخر ـ الإدغام فقط.)

خلف البزار الكوفى

Explain372 / د.محمد عصام القضاة

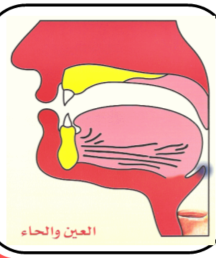
(هو أبو محمد خلف بن هشام البزار الأسدى البغدادى. وهو عاشر القراء العشرة الذين تلقت الأمة قراءاتهم بالقبول والتسليم، لذلك يدعى الإمام خلف العاشر.
وقراءته سائرة على منوال القراءات العشر الموثقة بتواتر السند

graphique.
Khalaf est né en 150 de l'Hégire, il a mémorisé le Saint Coran à l'âge de dix ans. Il a appris la lecture coranique par récitation de *Salīm Ibn ʿīsā*, et l'a apprise du *coranolecturologue Al-Kisāʾī* par écoute et récitation. Sa doctrine dans la lecture coranique est celle du *coranolecturologue Ḥamza Ibn Ḥabib*. *Khalaf* est mort, que la miséricorde *d'Allah* soit sur lui, en 229 de l'Hégire.)

ومواقفة العربية ولو بوجه من الوجوه، والخضوع لرسم المصاحف العثمانية أو أحدها. ولد خلف سنة 150 من الهجرة وحفظ القرآن وهو ابن عشر، وأخذ القراءة عن سليم بن عيسى عرضا، وأخذ عن الكسائي الكوفي سماعا وعرضا، وكان يأخذ بمذهب حمزة بن حبيب في القراءة.
توفي رحمه الله سنة 229 من الهجرة النبوية الشريفة.)

Image de la hamza (C'est terme qui exprime, selon les spécialistes de lectures coraniques, un type de dilution de la *hamza* , qui représente un degré entre la *glottalisation* et la *dé-glottalisation* de la *hamza* . Ce mode de lecture a été rapporté d'après *Abī Ǧaʿfar Al-madanī*, mais il représente un cas irrégulier.)

خيال الهمزة (المقصود به عن القراء الأجلاء أحد أنواع تخفيف الهمزة، وهو مرتبة بين التحقيق والتسهيل بين بين، اشتهر بروايته عن أبي جعفر المدني في أوجه شاذة لا يعمل بها اليوم عند القراء، ويسمى أيضا خيال النبر.)

حرف الحاء
Ḥā’
ح

حرف الحاء MP3+ MP4

https://drive.google.com/drive/folders/1wVb97bN8Lg LyOama-i08I7rn45T20vwS?usp=sharing

الحاء (صوت حلقى، استمرارى، مهموس، مرقق. ومخرج حرف الحاء هو وسط الحلق، وهو مخرج مشترك لحرفى: العين والحاء. وقد ذكر سيبويه مصطلح "أوسط الحلق" واعتبره المخرج الثانى من مخارج الحلق، ويكون لصوتى (العين والحاء).)

مخرج الحرف وطريقة نطقه:

Ḥā’Vidéo001

Ḥā’ (C’est une consonne fricative continue pharyngale sourde non emphatique.
Son point d’articulation, comme celui du *’Ayn,* est le milieu du pharynx (c’est-à-dire, la région située au niveau du milieu de la gorge).)
Point d’articulation et prononciation *:*
Ḥā’Vidéo001

الحاقة (سورة ~) (هى سورة مكية وترتيبها فى المصحف الشريف 69، وعدد آياتها 51 أو 52 حسب علماء العد القرآنى.)

Sourate Al-Ḥāqah (C’est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets varie selon les lectures coraniques entre 51 et 52. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est soixante-neuvième.)

الحالُّ المرتحل (الذى يحل فى ختمة أخرى عند فراغه من ختمة من القرآن الكريم، فهو حالٌّ فى هذه ومرتحِلٌ من تلك، وذلك إذا فرغ من سورة الناس قرأ سورة الفاتحة وخمس آيات من سورة البقرة على العد الكوفى، وذلك حتى قوله ﷻ ﴿المفلحون﴾.)

Fermeture d’un cycle coranique et ouverture d’un autre (Lorsqu’un *récitateur* du Saint Coran met terme à un cycle coranique en lisant Sourate «*’An-Nās*» et les cinq premiers versets de Sourate «*Al-Baqara*». Ainsi, sans se tarder, il inaugure un nouveau cycle.)

الحبال الصوتية (تتشكل الحبال الصوتية من أوتار صوتية بجانبها مجموعة من العضلات، مغطاة من مخاطية تمثل الجزء الهزاز الذى يولد الصوت. ونتحدث عن الإبعاد عندما يبتعد الحبلان الصوتيان عن بعضهما، ونتحدث عن التقريب عندما يقتربان من بعضهما البعض. ويسمى الفضاء المثلث الفارق

Cordes vocales (Elles sont formées par des ligaments vocaux, longés par des muscles sur lesquels on peut agir ; le tout est recouvert d'une muqueuse qui constitue la partie vibrante qui produit le son.
On parle d’abduction lorsque les cordes vocales sont écartées et d’adduction lorsque les cordes vocales sont rapprochées. L’écart

entre les cordes vocales porte le nom de fente glottique ou glotte.
Les cordes vocales ont trois positions fondamentales :

1-Soit, elles sont écartées : la glotte est ouverte et l'air circule librement. C'est la respiration. Lors d'une inspiration profonde, l'écartement est maximal, lors de la respiration normale, l'écartement est moyen.

2-Soit, elles sont accolées : la glotte est alors fermée et l'air ne passe pas. C'est l'apnée.

3-Soit, les cordes sont rapprochées : la glotte est variable. C'est la phonation ou le voisement.)

➡ ***Ḥibr*** (C'est un symbole utilisé dans «*Ṭayyibat An-Nachr Fī Al-Qirā'āt Al-'achr* » pour se référer à *Ibn Kathīr Al-Makkī* et *Abī 'Amr Al-Baṣrī*.)

➡ ***Sourate Al-Ḥağ*** (C'est une Sourate Médinoise dont le nombre de versets varie selon les lectures coraniques entre 74 et 75 et 76 et 77 et 78. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est Vingt-deuxième.)

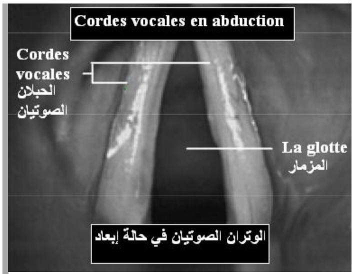
➡ ***Al-Ḥiğāzī*** (C'est le style caligraphique de Médine ou de la Mecque, comme il est nommé en *Koufa*. Ce style a été développé par les *kufis*. Le kufi ou *coufique* est ainsi un style de calligraphie arabe, développé dans la ville de Koufa en Irak. Les premiers exemplaires du Coran sont calligraphiés suivant cette norme.)

➡ ***Les deux Hedjazis*** (Ce sont *Nāfi' Al-Madanī* et *Ibn Kathīr Al-Makkī*.)

➡ ***Sourate Al-Ḥiğr*** (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets est à l'unanimité 99. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est Quinzième.)

➡ ***Sourate Al-Ḥujurāt*** (C'est une Sourate Médinoise dont le nombre de versets est à l'unanimité 18. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est

بين الوتران الصوتيان الفتحة المزمارية أو المزمار.

يمكن للحبال الصوتية أن تتخذ ثلاث وضعيات أساسية:

1ـ الإبعاد، أى أن المزمار مفتوح والهواء ينتقل بحرية، وهو التنفس.

2ـ الالتصاق، أى أن المزمار مغلق والهواء لا يمر، وهو انقطاع التنفس.

3ـ التقارب، أى أن المزمار تتغير وضعيته، وهو التصويت أو إصدار الصوت.

⬅ **حبر** (يرمز به فى طيبة النشر فى القراءات العشر إلى ابن كثير المكى (ت 120 هـ) وأبى عمرو البصرى (ت 154 هـ).)

⬅ **الحج** (سورة ~) (هى سورة مدنية ترتيبها المصحفى 22 وعدد آياتها 74 أو 75 أو 76 أو 77 أو 78 حسب اختلاف القراءات القرآنية.)

⬅ **الحجازى** (هو الخط المدنى أو المكى، كما سمى فى الكوفة، ولقد حسنه الكوفيون، وأطلق عليه اسم الكوفى أو البصرى. ويعتبر الخط الكوفى نموذجا من الخط العربي الأصيل. وقد تم كتابة النسخ الأولى من المصاحف الشريفة على أساس معايير هذا الخط .)

⬅ **الحجازيان** (هما نافع المدنى وابن كثير المكى.)

⬅ **الحجر** (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها المصحفى 15 وعدد آياتها 99.)

⬅ **الحجرات** (سورة ~) (هى سورة مدنية ترتيبها المصحفى 49 وعدد آياتها 18.)

quarante-neuvième.)

Al-Ḥadr (C'est conventionnellement le fait d'accélérer le rythme de la *psalmodie coranique* tout en l'explicitant par réalisation du *bivocalique*, de l'*avocalique*, de la *substitution*, de la grande *gémination*, de la *déglottalisation* de la *hamza* , etc.)

الحدر (هو اصطلاحيا عبارة عن إدراج القراءة وسرعتها وتحقيقها بالقصر والتسكين والاختلاس والبدل والإدغام الكبير وتخفيف الهمز ونحو ذلك.)

Sourate Al-Ḥadīd (C'est une Sourate Médinoise dont le nombre de versets varie selon les lectures coraniques entre 28 et 29. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est cinquante-septième.)

الحديد (سورة ~) (هى سورة مدنية ترتيبها المصحفى 57 وعدد آياتها 28 أو 29 حسب اختلاف القراءات القرآنية.)

Ḥirmī (Voir : ***Ḥirmiyyān***)

حِرْمى (ينظر الحِرْميان)

Ḥirmiyyān (Ce sont *Nāfi' Al-Madanī* et *Ibn Kathīr Al-Makkī*. Le premier est d'origine de Médine et le deuxième de la *Mecque*. *Abū Al-Qāsim Ach-Châṭibī* , dans la référence « *Ḥirz Al-'Amānī* », accorde le symbolisme «***Ḥirmī*** » pour *Nāfi' Al-Madanī* et *Ibn Kathīr Al-Makkī*.)

الحِرميان (هما نافع المدنى وابن كثير المكى، فالأول منسوب إلى المدينة والثانى إلى مكة. ورمز أبو القاسم الشاطبى فى حرز الأمانى لنافع وابن كثير ب (حرمى).)

Élision n.f (C'est le fait de supprimer une consonne ou une semi-consonne sans procéder à sa compensation, comme l'élision de la *hamza* . Elle englobe en lectures coraniques des éléments écrits dans le *Musḥaf* et des éléments qui sont prononcés seulement.

Dans le mot «*wā'adnā*» du verset 50 de Sourate « *Al-Baqara* », les trois *coranolecturologues* : *Abī 'Amr Al-Baṣrī, Abī Ga'far Al-madanī* et *Ya'qūb Al-ḥaḍramī Al-Baṣrī*, procèdent à l'élision du premier *alif bivocalique* ; alors que les autres *coranolecturologues* ont maintenu cette *alif* :

Application:

Ḥā'001

الحذف (إلغاء الحرف دون خَلَفٍ له، ويعبر عنه بـ "الإسقاط"، وأكثر ما يكون فى الهمز، ويشمل الحذف ما ثبت رسما، كما يشمل الحذف ما ثبت لفظا. ومثال الحذف الكلمة ﴿واعدنا﴾ من الآية الكريمة الآتية، التى قرأها كل من أبى عمرو البصرى وأبى جعفر المدنى ويعقوب الحضرمى البصرى بحذف الألف بينما قرأها الباقون بالألف: ﴿وَإِذْ وَعَدْنَا مُوسَىٰٓ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ ٱتَّخَذْتُمُ ٱلْعِجْلَ مِنۢ بَعْدِهِۦ وَأَنتُمْ ظَٰلِمُونَ ۝٥٠﴾ [البقرة: 50].

عبدالرشيد صوفى/ السوسى عن أبى عمرو .

Ḥā' 001

﴿وَإِذْ وَٰعَدْنَا مُوسَىٰٓ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ ٱتَّخَذْتُمُ ٱلْعِجْلَ مِنۢ بَعْدِهِۦ وَأَنتُمْ ظَٰلِمُونَ ۝٥١﴾ [البقرة: 51].

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Application:

Ḥā'002

Ḥā' 002

Élision des éléments alphabétiques dans le *Muṣḥaf* (Les éléments alphabétiques qui sont

حذف حروف الهجاء فى المصحف (ما يحذف من حروف الهجاء فى المصاحف خمسة، هى :حروف المد الثلاثة

(الألف والواو والياء) واللام والنون.)

élidés dans les cinq *Muṣḥaf* ottomans sont : les trois consonnes *bivocaliques* (*Alif* ; *wāw* et *yā’*) le *lām* et le *nūn*.)

❸ حذف الاختصار في الرسم العثماني (وهو كحذف ألف جمع المؤنث السالم، كما في قوله ﷻ: ﴿عَسَىٰ رَبُّهُۥٓ إِن طَلَّقَكُنَّ أَن يُبْدِلَهُۥٓ أَزْوَٰجًا خَيْرًا مِّنكُنَّ مُسْلِمَٰتٍ مُّؤْمِنَٰتٍ قَٰنِتَٰتٍ تَٰٓئِبَٰتٍ عَٰبِدَٰتٍ سَٰٓئِحَٰتٍ ثَيِّبَٰتٍ وَأَبْكَارًا ۝٥﴾ [التحريم: 5].)

محمود خليل الحصري / ورش عن نافع .

Ḥā’ 003

❸ Élision d’abréviation dans le *Script ottoman* (C’est comme le cas où le *alif* du pluriel féminin sain, comme pour les huit mots (*muslimāt*, *mūmināt*, *qānitāt*, *tā’ibāt*, *‘ābidāt*, *sā’iḥāt*, *thayyibāt*, *’abkārā*) dans le verset 5 de Sourate «*At-Taḥrīm*» :

Application:
Ḥā’003

❹ حذف الإشارة في الرسم العثماني (وهو أن يكون الحذف موافقا لبعض القراءات، مثل قوله ﷻ: ﴿وَإِذْ وَٰعَدْنَا مُوسَىٰٓ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ ٱتَّخَذْتُمُ ٱلْعِجْلَ مِنۢ بَعْدِهِۦ وَأَنتُمْ ظَٰلِمُونَ ۝٥١﴾ [البقرة: 51]، فقد قرئ بحذف الألف التي بعد الواو من ﴿واعدنا﴾ كما قرئ بإثباتها، فحذفت الألف إشارة إلى قراءة الحذف، والقراءة الثانية جاءت على الأصل وهي المواعدة؛ فالله تعالى وعد موسى عليه السلام بالوحي، وموسى عليه السلام وعد الله تعالى المجيء.)

محمود خليل الحصري / ورش عن نافع .

Ḥā’ 004

❹ Élision d’allusion dans le Script ottoman (C’est lorsque l’élision est conforme à certaines lectures coraniques, comme par exemple dans le verset 51 de Sourate «*Al-Baqara*», dans lequel le mot «*wā‘adnā*» est lu par élision du *alif bivocalique* («*wa‘adnā*»), comme il est lu, dans d’autres modes de lectures coraniques, par le maintien de ce *alif* («*wā‘adnā*»). Dans un tel contexte, le *alif* est élidé pour faire allusion à ceux qui ont lu par l’élision de cet *alif* ; et la deuxième lecture représente l’origine ayant pour sens la «*promesse mutuelle*».)

Application:
Ḥā’004

❺ حذف ألف جمع المؤنث السالم في المصحف الشريف (تحذف ألف جمع المؤنث السالم إذا كان ذا ألف واحدة، نحو ﴿الآيات﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَقَالَ ٱلَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ لَوْلَا يُكَلِّمُنَا ٱللَّهُ أَوْ تَأْتِينَآ ءَايَةٌ ۗ كَذَٰلِكَ قَالَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِم مِّثْلَ قَوْلِهِمْ ۘ تَشَٰبَهَتْ قُلُوبُهُمْ ۗ قَدْ بَيَّنَّا ٱلْءَايَٰتِ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ۝١١٧﴾ [البقرة: 117]

مفتاح محمد السلطني/ ابن وردان عن أبي جعفر.

Ḥā’ 005

❺ Élision du *alif* du pluriel féminin sain dans le *Muṣḥaf*

(Le *alif* du pluriel féminin sain dans le *Muṣḥaf* est élidé, comme dans le mot coranique «*’al-‘āyāt*» du verset 117 de Sourate « *Al-Baqara*» :

Application:
Ḥā’005

Si le pluriel féminin sain se compose de deux *alif*, et si son premier *alif* n'est précédé ni d'une *hamza* ni d'une gémination ; alors les deux *alif* sont élidés dans la majorité des *Muṣḥaf ottomans*, comme pour le mot « *'as-samāwāt* » du verset 115 de Sourate «*Al-Baqara*» :

أما إذا كان ذا ألفين، فإن لم يكن بعد ألفه الأولى همز ولا تشديد، فإن الألفين تحذفان في أغلب المصاحف الشريفة، ومثال ذلك الألفان في ﴿السماوات﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَقَالُواْ ٱتَّخَذَ ٱللَّهُ وَلَدٗاۗ سُبۡحَٰنَهُۥۖ بَل لَّهُۥ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۖ كُلّٞ لَّهُۥ قَٰنِتُونَ ١١٥﴾ [البقرة: 115].

Application:
Ḥā'006

مفتاح محمد السلطني/ ابن وردان عن أبي جعفر .
Ḥā' 006

Élision du *alif* du pluriel masculin sain dans le *Muṣḥaf*

(Le *alif* du pluriel masculin sain dans le *Muṣḥaf* est élidé, comme dans le mot coranique «*'al-' ālamāna*» du verset 2 de Sourate « *Al-Fātiḥa* » :

حذف ألف جمع المذكر السالم في المصحف الشريف

(تحذف ألف جمع المذكر السالم وما ألحق به إذا لم يكن مهموزا أو منقوصا أو محذوف النون أو بعد ألفه تشديد مباشر، نحو ﴿العالمين﴾ في قوله ﷻ: ﴿بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ١ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٢﴾ [الفاتحة: 2]

Application:
Ḥā'007

محمود خليل الحصري/ ورش عن نافع .
Ḥā' 007

Élision du *alif* du pronom conjonctif de vocalisation /u/ dans le *Muṣḥaf*
(Le *alif* du pronom conjonctif de vocalisation /u/ de « *nā* », ayant la fonction grammaticale d'un sujet, est élidé s'il est lié à un pronom de vocalisation /a/, comme dans le mot coranique «*razaqnāhum* » du verset 2 de Sourate «*Al-Baqara*» :

حذف ألف ضمير الرفع المتصل في المصحف الشريف

(تحذف ألف ﴿نا﴾ الواقعة فاعلا إذا اتصل بها ضمير نصب، نحو الألف في ﴿رزقناهم﴾ من قوله ﷻ: ﴿ٱلَّذِينَ يُؤۡمِنُونَ بِٱلۡغَيۡبِ وَيُقِيمُونَ ٱلصَّلَوٰةَ وَمِمَّا رَزَقۡنَٰهُمۡ يُنفِقُونَ ٣﴾ [البقرة: 2]

Application:
Ḥā'008

محمد عبدالحكيم/ قنبل عن ابن كثير.
Ḥā' 008

Élision du *lām* dans le *Muṣḥaf*

(Certains mots dans le Saint Coran, comme «*'Allayl*» et «*'Allaḏī*» , sont transcrits avec un seul *lām* dans toutes leurs occurrences dans la *Saint Coran*.

Exemple d'illustration :

حذف اللام في المصحف الشريف (لقد رسمت الكلمات ﴿الليل﴾ و﴿الذي﴾ بلام واحدة وذلك في جميع سياقاتها من القرآن الكريم، ومثال ذلك ﴿والليل﴾ في قوله ﷻ:﴿وَٱلضُّحَىٰ ١ وَٱلَّيۡلِ إِذَا سَجَىٰ ٢﴾ [الضحى: 1،2]

Application:
Ḥā'009

عبدالرشيد صوفي/ أبو الحارث عن الكسائي .
Ḥā' 009

➊ Élision du *nūn* dans le *Muṣḥaf*

(Certains mots dans le Saint Coran, comme «*nungī*», sont transcrits avec un seul *nūn* .

Exemple d'illustration :

<u>Application</u>:

Ḥā'010

➊ حذف النون في المصحف الشريف (لقد رسمت بعض الكلمات من القرآن الكريم بنون واحدة، مثل ﴿ننجى﴾ من قوله ﷻ:﴿حَتَّىٰٓ إِذَا ٱسۡتَيۡـَٔسَ ٱلرُّسُلُ وَظَنُّوٓاْ أَنَّهُمۡ قَدۡ كُذِبُواْ جَآءَهُمۡ نَصۡرُنَا فَنُجِّيَ مَن نَّشَآءُۖ وَلَا يُرَدُّ بَأۡسُنَا عَنِ ٱلۡقَوۡمِ ٱلۡمُجۡرِمِينَ ١١٠﴾

[يوسف: 110].

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Ḥā' 010

➊ Élision du *wāw* dans le *Muṣḥaf*

(Le *wāw* est élidé graphiquement dans certains mots du *Saint Coran* dans le *Muṣḥaf* .

Nous citons ici un seul exemple d'illustration: le *wāw* dans le mot «*wayad'ū*» dans le verset 11 de Sourate «*'Al-Isrā'*» est élidé («*wayad' u*»)

<u>Application</u>:

Ḥā'011

➊ حذف الواو في المصحف الشريف(لقد حذفت الواو رسما في بعض الكلمات من القرآن الكريم، نذكر منها مثالا واحدا على سبيل التوضيح فقط، فكلمة ﴿ويدعو﴾ حُذفت واوها المتطرفة من قوله ﷻ: ﴿وَيَدۡعُ ٱلۡإِنسَٰنُ بِٱلشَّرِّ دُعَآءَهُۥ بِٱلۡخَيۡرِۖ وَكَانَ ٱلۡإِنسَٰنُ عَجُولٗا ١١﴾ [الإسراء:11]

مفتاح محمد السلطنى/ إسحاق عن خلف .

Ḥā' 011

Tout mot coranique dans lequel se regroupent deux *wāw* dont le deuxième est précédé par une voyelle /u/ est transcrit dans le *Muṣḥaf* avec un seul *wāw*.

Nous citons ici un seul exemple en guise d'illustration : le mot «*'almaw' ūdatu*» dans les versets 8 et 9 de Sourate «*'At-Takwīr*».

<u>Application</u>:

Ḥā'012

ورسمت في كل كلمة اجتمع فيها واوان ثانيهما بعد ضم واتصلتا بواو واحدة، نذكر منها مثالا واحدا على سبيل التوضيح فقط، فكلمة ﴿الموءودة﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَإِذَا ٱلۡمَوۡءُۥدَةُ سُئِلَتۡ ٨ بِأَيِّ ذَنۢبٖ قُتِلَتۡ ٩﴾ [التكوير: 8،9]

ياسر المزروعى/ رواية روْح عن يعقوب.

Ḥā' 012

➊ Élision du *yā'* dans le *Muṣḥaf*

(Le *yā'* d'origine est élidé dans le *Muṣḥaf* dans vingt et un mot dans trente contextes du Saint Coran.

Nous citons ici un seul exemple d'illustration : le *yā'* de «*yu'tī*» dans le verset 146 de Sourate «*'An-Nisā'*» est élidé.

➊ حذف الياء في المصحف الشريف (لقد حذفت الياء الأصلية في إحدى وعشرين كلمة في ثلاثين موضعا من القرآن الكريم. ونذكر مثالا واحدا على سبيل التوضيح فقط، كياء ﴿يؤتى﴾ من قوله ﷻ : ﴿إِلَّا ٱلَّذِينَ تَابُواْ وَأَصۡلَحُواْ وَٱعۡتَصَمُواْ بِٱللَّهِ وَأَخۡلَصُواْ دِينَهُمۡ لِلَّهِ فَأُوْلَٰٓئِكَ مَعَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَۖ وَسَوۡفَ يُؤۡتِ ٱللَّهُ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ أَجۡرًا عَظِيمٗا ١٤٦﴾ [النساء: 146]

Application:
🔊 *Ḥā'013*

Le *yā'* complément est élidé dans le *Muṣḥaf* dans quatre-vingt –dix-neuf mots dans deux cent vingt-quatre contextes du *Saint Coran*.

Nous citons ici un seul exemple d'illustration: le *yā'* de «*'ittaba'anī*» dans le verset 20 de Sourate «*'Ali-'imrān*» est élidé.

Application:
🔊 *Ḥā'014*

Tout mot coranique qui comporte vers sa fin deux *yā'* dont le deuxième est *avocalisé* est transcrit dans le *Muṣḥaf* avec un seul *yā'*

Nous citons ici un seul exemple en guise d'illustration : le *yā'* de «*yastaḥyī*» dans le verset 26 de Sourate « *Al-Baqara*» :

Application:
🔊 *Ḥā'015*

❶ Élision d'un des deux «*tā'*» par lesquels commence le présent inaccompli (*Ḥafṣ*, *Ḥamza*, *Al-Kisā'ī* et *Khalaf* ont lu par dilution du «*ḏāl*» dans le mot « *taḏḏakkarūna* » du verset 3 de Sourate «*Al-'a'rāf*», en le prononçant «*taḏakkarūna*»; alors que dans ce même contexte, *Nāfi'* , *Ibn Kathīr*, Abū *'Amr*, *Chu'ba*, *Abū Ğa'far* et Ya'qūb ont lu par la gémination «*taḏḏakkarūna*».

Application:
🔊 *Ḥā'016*

عبدالرشيد صوفى/ شعبة عن عاصم.

Ḥā' 013 🔊

وحذفت الياء الزائدة فى تسع وتسعين كلمة فى مائتين وأربعة وعشرين موضعا من القرآن الكريم. ونذكر مثالا واحدا على سبيل التوضيح فقط، كياء ﴿اتبعنى﴾ من قوله ﷻ:

﴿فَإِنْ حَآجُّوكَ فَقُلْ أَسْلَمْتُ وَجْهِىَ لِلَّهِ وَمَنِ ٱتَّبَعَنِ وَقُل لِّلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَـٰبَ وَٱلْأُمِّيِّـۧنَ ءَأَسْلَمْتُمْ ۚ فَإِنْ أَسْلَمُوا۟ فَقَدِ ٱهْتَدَوا۟ ۖ (...) ﴿٢٠﴾ ﴾ [آل عمران: 20].

محمد أيوب/ حفص عن عاصم .

Ḥā' 014 🔊

ورسمت كل كلمة من القرآن الكريم وقع فى آخرها ياءان ثانيهما ساكنة بياء واحدة، ونذكر مثالا واحدا على سبيل التوضيح فقط، مثل ياء ﴿يستحيي﴾ من قوله ﷻ: ﴿إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَسْتَحْىِۦٓ أَن يَضْرِبَ مَثَلًا مَّا بَعُوضَةً فَمَا فَوْقَهَا ۚ فَأَمَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ فَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ ٱلْحَقُّ مِن رَّبِّهِمْ ۖ (...)﴿٢٦﴾﴾ [البقرة: 26].

عبدالرشيد صوفى/ الدورى عن الكسائى.

Ḥā' 015 🔊

❶ حذف إحدى التاءين المبدوء بهما المضارع (قرأ حفص وحمزة والكسائى وخلف ﴿تذكرون﴾ بالتخفيف، وقرأها نافع وابن كثير وأبو عمرو وشعبة وأبو جعفر ويعقوب بالتشديد ﴿تذّكرون﴾؛ وذلك فى قوله ﷻ : ﴿ٱتَّبِعُوا۟ مَآ أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا۟ مِن دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءَ ۗ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿٣﴾﴾ [الأعراف: 3].

محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع .

Ḥā' 016 🔊

﴿ٱتَّبِعُوا۟ مَآ أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا۟ مِن

دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءَۗ قَلِيلٗا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿٣﴾ [الأعراف: 3].

عبدالرشيد صوفى/ أبو الحارث عن الكسائى .

Hā' 017

Application:

Ḥā'017

والأصل فى التخفيف والتشديد ﴿تتذكرون﴾، فمن شدد الذال فإنه أدغم التاء الثانية فى الذال للمقاربة، ومن خفف فإنه حذف إحدى التاءين استثقالا للجمع بينهما مع قرب الذال منهما، وكراهة الإدغام وثقله.)

L'origine de ce mot est «*tatadakkarūna*». Ainsi, ceux qui ont géminé le « *dāl* », ont en fait géminé le deuxième « *tā'*» dans le « *dāl* » étant donné qu'ils sont proches ; et ceux qui ont procédé à la dilution, ont en fait élidé l'une des deux «*tā'*» puisque c'est lourd de les prononcer ensemble, en plus ils sont proches du « *dāl* ».

حذف التضعيف (لقد قرأ ابن كثير وأبو عمرو وابن عامر وشعبة عن عاصم ﴿الميت﴾ من قوله ﷻ: ﴿تُولِجُ ٱلَّيۡلَ فِي ٱلنَّهَارِ وَتُولِجُ ٱلنَّهَارَ فِي ٱلَّيۡلِۖ وَتُخۡرِجُ ٱلۡحَيَّ مِنَ ٱلۡمَيِّتِ وَتُخۡرِجُ ٱلۡمَيِّتَ مِنَ ٱلۡحَيِّۖ وَتَرۡزُقُ مَن تَشَآءُ بِغَيۡرِ حِسَابٖ ﴿٢٧﴾﴾ [آل عمران: 27] بالتخفيف فى الموضعين، بينما قرأ الباقون بالتضعيف. من شدد فهو على أصل الكلمة، ومن خفف استثقل تشديد الياء مع كسرها، فحذف إحدى الياءين، وهى الثانية. ولا فرق فى المعنى بين ﴿الميّت﴾ المثقلة و ﴿الميْت﴾ المخففة.)

محمد عبدالحكيم/ قنبل عن ابن كثير.

Hā' 018

Élision de gémination dans les lectures de certains *coranolecturologues* (*Ibn Kathīr Al-Makkī, Abū 'Amr Al-Baṣrī, Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* et *Chu'ba* d'après '*Āsim Al-Kūfī* ont procédé à l'élision de la gémination dans les deux mots «*al-mayyiti*» et «*al-mayyita*» par exemple du verset 27 de Sourate « *Āl-'Imrān* », en diluant la géminée du « *yā'* » ; et ont prononcé les deux mots respectivement : «*al-mayti*» et «*al-mayta*», alors que les autres *coranolecturologues* ont lu par gémination dans le «*yā'*».

Ceux qui ont géminé ont choisi en fait l'origine du mot et ceux qui ont dilué la géminée ont opté pour l'allégement par élision du 2ème «*yā'*»)

Application:

Ḥā'018

حذف التنوين (قرأ عاصم والكسائى ويعقوب الحضرمى﴿عُزيرٌ﴾ بإثبات التنوين، وقرأها الباقون بحذف حركة من حركتى التنوين ﴿عزيرُ﴾، وذلك فى قوله ﷻ: ﴿وَقَالَتِ ٱلۡيَهُودُ عُزَيۡرٌ ٱبۡنُ ٱللَّهِ وَقَالَتِ ٱلنَّصَٰرَى ٱلۡمَسِيحُ ٱبۡنُ ٱللَّهِۖ ذَٰلِكَ قَوۡلُهُم بِأَفۡوَٰهِهِمۡۖ يُضَٰهِـُٔونَ قَوۡلَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِن قَبۡلُۚ قَٰتَلَهُمُ ٱللَّهُۖ أَنَّىٰ يُؤۡفَكُونَ ﴿٣٠﴾﴾ [التوبة: 30].

محمد صديق المنشاوى/حفص عن عاصم

Hā' 019

Élision de la nounation

(Les *coranolecturologues Āsim, Kisā'ī Al-kūfī* et *Ya'qūb Al-Ḥadramī* ont procédé au maintien de la *nounation* dans le mot «*'uzayrun*» du verset 30 de Sourate «*'At-Tawba*» ; les autres *coranolecturologues* ont procédé à l'élision d'une voyelle des deux voyelles /u/ formant la *nounation* : «*'uzayru*».

Application:

Ḥā'019

﴿وَقَالَتِ ٱلۡيَهُودُ عُزَيۡرٌ ٱبۡنُ ٱللَّهِ وَقَالَتِ ٱلنَّصَٰرَى ٱلۡمَسِيحُ ٱبۡنُ ٱللَّهِۖ (...)٣٠﴾ [التوبة: 30].

مفتاح محمد السلطني/ خلاد عن حمزة.

Ḥā' 020

Application:

Ḥā'020

حذف الصوائت القصيرة بالإسكان (إن إسكان (أو تسكين) المتحرك سواء أكان حرف إعراب أم لا هو من لغة تميم، كما قرأ مثلا بعض القراء كالكسائى الكوفى الضمير ﴿لهُو﴾ بإسكان الهاء عوض ضمها : ﴿لَهۡوَ﴾ كما فى قوله ﷺ من سورة آل عمران: ﴿إِنَّ هَٰذَا لَهۡوَ ٱلۡقَصَصُ ٱلۡحَقُّۚ وَمَا مِنۡ إِلَٰهٍ إِلَّا ٱللَّهُۚ وَإِنَّ ٱللَّهَ لَهۡوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ٦٢﴾ [آل عمران: 62].

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى .

Ḥā' 021

Élision des voyelles simples par *avocalisation* (L'*avocalisation* d'une consonne auparavant vocalisée, que ce soit une consonne syntagmatique ou non, fait partie du dialecte de *Tamīm*. Ainsi, certains *coranolecturologues* comme *Kisā'ī Al-kūfī* ont lu le mot « *lahuwa*» du verset 62 de Sourate «*'Āli-'Imrān*», en *avocalisant* la consonne «h»: «*lahwa*».

Application:

Ḥā'021

والإسكان لرفع الثقل يكون فى الضم والكسر ولا يكون فى الفتح إلا على سبيل الشذوذ.)

L'*avocalisation* dans de tels contextes a pour but principal l'allégement et ne se produit en général que pour la voyelle /u/ et la voyelle /i/.)

حذف إحدى الهمزتين المتعاقبتين المتفقتين فى الفتح أو الضم أو الكسر مع إبقاء حركتها، فى قراءة أبى عمرو البصرى (إن القاعدة فى هذه الحالة هو حذف إحدى الهمزتين، كما فى : ﴿جاء أمرنا﴾ من قوله ﷺ: ﴿حَتَّىٰٓ إِذَا جَا أَمۡرُنَا وَفَارَ ٱلتَّنُّورُ قُلۡنَا ٱحۡمِلۡ فِيهَا مِن كُلّٖ زَوۡجَيۡنِ ٱثۡنَيۡنِ وَأَهۡلَكَ إِلَّا مَن سَبَقَ عَلَيۡهِ ٱلۡقَوۡلُ وَمَنۡ ءَامَنَۚ وَمَا ءَامَنَ مَعَهُۥٓ إِلَّا قَلِيلٞ ٤٠﴾ [هود: 40]؛ حيث يقرؤها أبو عمرو ﴿جا أمرنا﴾ أو ﴿جاءَ مْرنا﴾.)

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو.

Ḥā' 022

Suppression de l'une des deux *hamza* consécutives concordantes par /a/ ou /u/ ou /i/ dans deux mots dans la lecture de *Abū 'Amr Ibn Al-' Alā' al-baṣrī* (Dans la lecture de *Abū 'Amr Ibn Al-' Alā' al-baṣrī*, si deux *hamza* consécutives concordantes par la voyelle /a/ ou /u/ ou /i/ se rencontrent dans deux mots, alors l'une d'entre elles est élidée.
Prenons l'exemple de l'expression «*gā'a'amrunā*» du verset 40 de Sourate «*Hūd*», qui se prononce «*gā' amrunā*», c'est-à-dire, l'une des deux *hamza* vocalisées par le voyelle /a/ est élidée : «*gā'a'amrunā*»⟶ «*gā'amrunā*» ou «*gā'amrunā*».

Application:

Ḥā'022

حذف ضمة الضمير﴿هو﴾ وكسرة الضمير ﴿هى﴾ فى قراءة الكسائى (تحذف ضمة الهاء فى ضمير الغائب المفرد ﴿هو﴾،

Élision de la voyelle /u/ du pronom «*huwa*» et de la voyelle /i/ du pronom «*hiya*» dans la lecture du *coranolecturologue Kisā'ī*

Al-kūfī
(La voyelle /u/ du pronom *«huwa»*, et la voyelle /i/ du pronom *«hiya»* sont élidées si chacun des deux pronoms est précédé d'un «wāw» de coordination, comme *«wahuwa»* qui se prononce : *«wahwa»*, ou précédé du *«lām»* qui précède la subordonnée de serment, comme dans *«lahuwa»* du verset 126 de sourate *«An-Naḥl»*.
Ce changement affecte la structure syllabique du fait que le nombre de syllabes change : *«wahuwa»*= trois syllabes ; *«wahwa»*= deux syllabes.
Application:
Ḥā'023

Élision du *«wāw»* de la structure schématique *«fa'ūlun»* dans la lecture du *coranolecturologue* Al-*Kisā'ī Al-kūfī* (*Kisā'ī Al-kūfī* a lu *«lara'ūfun»* sans *«wāw»* pour toutes ses occurrences dans le *Saint Coran* : *«lara'ufun»*.

Application:
Ḥā'024

Élision de la *hamza* pour allégement dans la lecture de *Ya'qūb Al-Ḥaḍramī Al-baṣrī* (Lorsque deux *hamza* , dont les deux voyelles vocalisantes sont antérieures (par exemple, la première /a/ et la deuxième /i/), se rencontrent dans deux mots juxtaposés, alors la deuxième *hamza* est élidée pour souci d'allégement, mais sa voyelle est maintenue. Donc, cette *hamza* subit ce que l'on appelle dans le présent dictionnaire la *déglottalisation «mi»*.
Exemple : Dans l'expression *«'addu'ā'a'ithā»* du verset 82 de sourate *«'An-Naml»*, la deuxième *hamza* subit une *déglottalisation «mi»* . Ainsi, l'expression est prononcée : *«'addu'ā'ahithā»*.
Application:
Ḥā'025

وكسرة الهاء في ضمير الغائبة المفردة ﴿هي﴾، إذا كان أي واحد من هذين الضميرين مسبوقا بواو العطف (﴿وهُوَ﴾ تقرأ ﴿وهْوَ﴾...) ، أو كان مسبوقا باللام الداخلة على جواب القسم، كما في ﴿لهو﴾ من قوله ﷻ:

﴿وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُواْ بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُم بِهِۦ وَلَئِن صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِّلصَّٰبِرِينَ ١٢٦﴾ [النحل: 126].

عبدالرشيد صوفي / رواية الدوري عن الكسائي
Ḥā' 023

وهذا التغيير هو تغيير في البنية المقطعية لأن عدد المقاطع الصوتية في الكلمة يتغير.)

حذف واو فعول في ﴿لرؤوف رحيم﴾ في قراءة الكسائي (قرأ الكسائي ﴿لرؤوف﴾، من غير واو ﴿فعول﴾ حيث ما وردت في القرآن الكريم. ومثال ذلك قوله ﷻ : ﴿(...) وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَٰنَكُمْۚ إِنَّ ٱللَّهَ بِٱلنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ١٤٣﴾ [البقرة: 143].

عبدالرشيد صوفي / الدوري عن الكسائي
Ḥā' 024

حذف الهمزة تخفيفا في قراءة يعقوب الحضرمي (عند اجتماع همزتين في كلمتين متجاورتين، حركتيهما أماميتين (بأن تكون الأولى مفتوحة والثانية مكسورة)، فإن الهمزة الثانية منهما تحذف تخفيفا وتبقى حركتها، أي أنها تسهل، حسب اصطلاح علماء القراءات، تسهيلا بين بين:

﴿إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ ٱلْمَوْتَىٰ وَلَا تُسْمِعُ ٱلصُّمَّ ٱلدُّعَآءَ إِذَا وَلَّوْاْ مُدْبِرِينَ ٨١﴾ [النمل: 81].

ياسر المزروعي/ رويس عن يعقوب الحضرمي.
Ḥā' 025

إلا أن روْح عن يعقوب الحضرمي يحقق الهمزتين:

﴿إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ ٱلْمَوْتَىٰ وَلَا تُسْمِعُ ٱلصُّمَّ ٱلدُّعَآءَ إِذَا

Mais, dans ce contexte, *Rawh* réalise les deux *hamza* :

<u>Application</u>:
Ḥā'026

Élision d'une voyelle par *avocalisation* dans les lectures irrégulières
(L'élision d'une voyelle par *avocalisation* dans les dialectes arabes vise la dilution.

Dans les lectures coraniques irrégulières figurent de nombreux contextes où se produit le phénomène d'élision de voyelles par *avocalisation*. *Ibn 'Aṭiyya Al-Gharnāṭī* en cite de nombreux exemples dans son «*Muḥarrar*».

Prenons un seul exemple d'illustration. *Ibn 'Aṭiyya Al-Gharnāṭī* dit: *Al-Ḥasan Ibn Abī Al-Ḥasan* et *Abū 'Assamāl* ont lu «*Ẓulmāt*» en *avocalisant* le *lām*.

L'exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot «*Ẓulumāt*» du verset 17 de Sourate «*Al-Baqara*», lu selon Ḥafṣ d'après *'Āṣim Al-Kūfī* :

<u>Application</u>:
Ḥā'027

Élision de la *hamza* dans certaines lectures irrégulières (Un grand nombre de lectures irrégulières comporte une dilution de la *hamza* par son élision. *Ibn 'Aṭiyya Al-Gharnāṭī* cite un certain nombre de ces contextes dans son «*Muḥarrar*». Prenons un seul exemple à titre indicatif :

Ibn 'Aṭiyya Al-Gharnāṭī cite lors de son exégèse du verset 182 de Sourate «*Al-Baqara*» que *Sālim Ibn Abdellah Ibn Omar* a lu « *falathma'alayh* » en élidant le *alif*.Ce qui se produit ici réellement c'est que la *hamza* au début du mot «*' ithm*» a été complètement élidée pour dilution.

وَلَّوۡاْ مُدۡبِرِينَ ﴿٨١﴾

[النمل: 81].

ياسر المزروعى/ رواية روْح عن يعقوب.

Ḥā' 026

حذف الصائت بالإسكان فى القراءات الشاذة (إذا كان حذف الصائت بالإسكان قد ورد فى اللهجات العربية من أجل **التخفيف**، فإن القراءات الشاذة قد اشتملت هى الأخرى على حذف الصائت بالإسكان سواء أكان ضمة أم فتحة أم كسرة، وقد أورد ابن عطية فى محرره الوجيز عددا منها، نذكر هنا مثالا واحدا من أجل التوضيح: ذكر ابن عطية فى معرض تفسيره للآية الكريمة أسفله: أن الحسن بن أبى الحسن، وأبا السمال قرأ :(فى ظلْمات) بسكون اللام." (المحرر الوجيز لابن عطية). وذكر ابن جنى أن علة حذف الصائت الموسوم بالضم فى لام ﴿ظلمات﴾ هو التخفيف.

ومثال البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمة "ظلُمات" من قوله ﷻ: ﴿مَثَلُهُمۡ كَمَثَلِ ٱلَّذِي ٱسۡتَوۡقَدَ نَارٗا فَلَمَّآ أَضَآءَتۡ مَا حَوۡلَهُۥ ذَهَبَ ٱللَّهُ بِنُورِهِمۡ وَتَرَكَهُمۡ فِي ظُلُمَٰتٖ لَّا يُبۡصِرُونَ ﴿١٧﴾﴾ [البقرة: 17].)

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع .

Ḥā' 027

حذف الهمزة للتخفيف فى بعض القراءات الشاذة (اشتمل عدد كبير من القراءات الشاذة على تخفيف الهمزة بحذفها، وأورد ابن عطية الغرناطى فى (المحرر الوجيز) عددا منها، نعرض منها مثالا فقط: ذكر ابن عطية عند تفسير قوله ﷻ: ﴿فَمَنۡ خَافَ مِن مُّوصٖ جَنَفًا أَوۡ إِثۡمٗا فَأَصۡلَحَ بَيۡنَهُمۡ فَلَآ إِثۡمَ عَلَيۡهِۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ﴿١٨٢﴾﴾ [البقرة: 182]، أن سالما بن عبد الله بن عمر قرأ: ﴿فلثم عليه﴾، بحذف الألف. وما حدث هنا أن الهمزة التى مطلع ﴿إثم﴾ قد حذفت تماما للتخفيف، وبالتالى التقى ساكنان فى ﴿لا ثـم﴾

Par conséquent, deux *avocaliques* se succèdent et le premier est élidé.
L'exemple de la lecture valide dans ce contexte est:
Application:
Ḥā'028

(الألف والثاء) ثم حذف ما سبق منهما، وكانت النتيجة ﴿لَثمَ﴾.)
محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Ḥā' 028

Lettre n.f

(Ce terme, en science de lectures coraniques , porte de nombreuses significations :

-Il désigne un élément l'alphabet arabe (consonnes, semi-consonnes, voyelles et semi-voyelles).

-Il désigne une lecture coranique (lecture de *Nāfi' Al-madanī* par exemple.)

-Il désigne un concept coranique particulier miraculeux, cité dans le *hadith* du *Messager d'Allah*, est qui est sujet de nombreuses divergences :
«Ce Coran est révélé sous l'aspect de sept lettres.».)

الحرف (يحتمل هذا المصطلح معانى متعددة:
1ـ يطلق الحرف على أحد حروف اللغة العربية، ومنها الحرف الساكن والحرف المتحرك.
2ـ الحرف هو القراءة، فيقال: حرف نافع المدنى، أى قراءته.
3ـ وردت كلمة "الحرف" فى حديث رسول الله ﷺ الذى أخرجه البخارى ومسلم عن ابن عباس أنه قال: قال رسول الله ﷺ : "أقرأنى جبريل على حرف، فراجعته، فلم أزل أستزيده، ويزيدنى حتى انتهى إلى سبعة أحرف." وأخرج البخارى ومسلم أيضا عن عمر بن الخطاب ﷺ أن النبى ﷺ قال: "إن هذا القرآن أنزل على سبعة أحرف، فاقرؤوا ما تيسر منه."، وقد اختلف فى المقصود من الحرف فى هذا الحديث النبوى الشريف.)

Consonne dentale (Une consonne dentale, ou plus brièvement dentale, désigne, en phonétique articulatoire, une consonne apicale dont le lieu d'articulation se situe au niveau des dents ; elle est réalisée par un rapprochement entre la pointe de la langue et les dents. Pour les fricatives, la langue est placée entre les dents et, pour les autres, derrière les dents de la mâchoire supérieure.)

حرفٌ أسنانى، صامتٌ أسنانى (الأصوات الأسنانية هى الأصوات التى يلامس فيها ذلق اللسان السطح الداخلى للأسنان الأمامية، مثل: ت، د، ن.
يسمى الفراهيدى الحروف الأسنانية الانفجارية (ت، د، ط الحروف النطعية، ويسمى الحروف الأسنانية الاحتكاكية (ث، ذ، ظ) الحروف اللثوية).

Consonne pharyngale (Une consonne pharyngale ou, plus concisément, pharyngale, désigne, en phonétique articulatoire, une consonne dont le lieu d'articulation se situe au niveau du pharynx ; elle est réalisée par un mouvement de la base de la langue vers l'arrière, en direction du pharynx.
Le français ne comporte pas de pharyngale.)

حرفٌ حلقى، صامت حلقى (الأصوات الحَلْقِيّة فى علم الصوتيات النطقية هى الأصوات التى يقع مخرجها عند الحلق، ويتم نطقها بحركة أساسية للسان نحو الخلف فى اتجاه الحلق، أى أن جذر اللسان يلامس الغشاء الخلفى للبلعوم. ومن أمثلتها فى اللغة العربية: الحاء، العين.)

Consonne laryngale (En phonétique articulatoire, une consonne glottale (ou une glottale par souci de concision) désigne une consonne dont le lieu d'articulation est

حرف حنجرى، صامت حنجرى (الأصوات الحنجرية فى علم الصوتيات النطقية هى الأصوات التى تخرج من الحنجرة بتضييق الحبال الصوتية فى المزمار أو الزردمة، أو بإغلاقها.

situé au niveau de la glotte. Le français ne comporte pas de glottale en tant que phonème. L'alphabet phonétique international recense la glottale suivante : occlusive glottale, dite coup de glotte en Arabe.)

ومثال ذلك الهمزة فى آخر كلمة "شىء" التى تسمى أيضا "ضربة المزمار".)

⬇ Consonne vivante (En phonétique articulatoire arabe, la consonne vivante est toute consonne qui porte l'une des voyelles arabes courtes (*Aḍḍamma*, *Alfatḫa*, *Alkasra*) ou l'une des voyelles longues.

On parle également de la consonne morte, c'est-à-dire celle qui porte un *avocalique* (*sukūn*).

Exemples : « طْ », « بْ », « ثْ »…).)

⬇ حرفٌ حىّ (يعتبر سيبويه أن الألف والواو والياء حروف ميتة، وذهب نفس المذهب ابن جنى حيث قال :"الهمزة حرف حى متحرك والألف ساكنة." والذى يمكن قوله فى هذا المجال أن وصف القدماء للحرف الميت بالساكن تعوزه الدقة لأن وصف الصائت بكونه ساكنا أو متحركا لا يمكن إلا فى الصوامت فقط. أى أن الصامت يكون ميتا إذا كان ساكنا ويكون متحركا وحيا إذا كان حاملا لحركة صائتية كالفتحة أو الضمة أو الكسرة. يقول تمام حسان فى "اللغة العربية معناها ومبناها" : "الحروف الصحيحة تقبل التحريك والإسكان أما حروف العلة فلا تقبل تحريكا ولا إسكانا.")

⬇ Consonne vélaire (Une consonne vélaire, ou plus brièvement une vélaire, désigne, en phonétique articulatoire, une consonne dorsale dont le lieu d'articulation se situe au niveau de l'arrière du palais, dit palais «mou» ou voile du palais. Elle est réalisée par un bombement de la partie postérieure de la langue qui se rapproche du palais mou.

Le français comprend les vélaires [k] et [ɡ], ainsi que [ŋ] dans des mots d'origine étrangère (à la fin de «parking», par exemple).)

⬇ حرفٌ طبقى، صامتٌ طبقى (الأصوات الطَّبَقِيّة فى علم الصوتيات النطقية هى الأصوات الظهرية التى يقارب معها مؤخّر اللسان الطبق (أى الحنك اللين) أو يلامسه.

ويتم نطق هذه الأصوات بتحدب الجزء الأمامى للسان الذى يقترب من الحنك اللين (أو الطبق). ومثال ذلك ما يحدث لحرف الكاف فى العربية.)

⬇ Consonne palatale (Une consonne palatale est, en phonétique articulatoire, une consonne dorsale dont le lieu d'articulation est situé sur la partie supérieure du palais dite «palais dur » (par opposition au palais mou ou velum); l'organe articulateur est le dos de la langue.)

⬇ حرفٌ غارى، صامتٌ غارىّ (الأصوات الغارية فى الصوتيات النطقية هى الأصوات الظهرية التى يشكل فيها الحنك الصلب (الغار) نقطة النطق، ويكون فيها العضو الناطق هو ظهر اللسان مثل حرف الياء والجيم السودانى.)

⬇ Consonne alvéolaire (Une consonne alvéolaire, ou plus brièvement alvéolaire, désigne, en phonétique articulatoire, une consonne apicale dont le lieu d'articulation se situe au niveau des alvéoles des dents de la mâchoire supérieure.

La constriction est obtenue avec la langue. On distingue deux types d'alvéolaires : les

⬇ حرفٌ لثوى، صامتٌ لثوىّ (الأصوات اللّثَوِيّة هى الأصوات التى يلامس فيه رأس اللسان اللثة الخلفية للأسنان العليا الأمامية، مثل السين، الزاى.

يسمى الفراهيدى الحروف اللثوية س، ز، ص

consonnes alvéolaires laminales, articulées avec le dos de la langue, et les consonnes apico-alvéolaires, articulées avec la pointe de la langue (comme en français ou en anglais). Le français comporte les alvéolaires [s] et [z].)

⬇ Consonne uvulaire (En phonétique articulatoire, une consonne uvulaire désigne une consonne dorsale dont le lieu d'articulation est situé au niveau de la luette. L'organe constricteur est la partie postérieure de la langue.)

⬇ Consonne *épiglottale* (En phonétique articulatoire, une consonne *épiglottale* (ou, plus concisément, une *épiglottale*) désigne une consonne dont le lieu d'articulation se situe au niveau du pharynx, l'organe constricteur étant l'épiglotte.)

⬇ Consonne morte

(En phonétique articulatoire arabe, la consonne morte est toute consonne qui porte un *avocalique* (*sukūn*).

Exemples : « طْ », « بْ », « ثْ »…).

On parle également de la consonne vivante, c'est-à-dire celle qui porte l'une des voyelles arabes courtes (*Aḍḍamma* (la voyelle /u/), *Alfatḫa* (la voyelle /a/), *Al-kasra* (la voyelle /i/)) ou l'une des voyelles longues.)

⬇ Consonne labiale (En phonétique articulatoire, c'est une consonne articulée à l'aide des lèvres ; sont ainsi articulées les consonnes dont le lieu d'articulation est bilabial ou labiodental.)

⬇ Lettres de substitution (Elles sont au nombre de 12)

⬇ Lettres d'inflexion vocalique (Ce sont le *alif* , le *rā'* et le *hā'* du féminin. Les arabes, selon certains dialectes, procèdent à l'inflexion vocalique de ces lettres.)

⬇ Lettres pharyngales

(Dans le système phonétique arabe, les lettres

الحروف الأسلية، وأعطى اسم "لثوى" للحروف ث، ذ، ظ، التى تسمى أسنانية فى اللسانيات الآن.)

⬇ حرفٌ لهوى، صامتٌ لهوى (الأصوات اللّهَوِيّة فى علم الصوتيات النطقية هى الأصوات الظهرية التى يقع مخرجها عند اللهاة. والعضو القابض فيها هو الجزء الأمامى للسان. ومن أمثلتها: القاف، الخاء، الغين.)

⬇ حرفٌ مزمارى، صامت مزمارى (الصامت المزمارى هو فى علم الصوتيات النطقية صامتٌ يقع مخرجه عند الحلق إلا أن العضو القابض هو لسان المزمار.)

⬇ حرفٌ ميتٌ (يعتبر سيبويه أن الألف والواو والياء حروف ميتة، وذهب نفس المذهب ابن جنى حيث قال : "الهمزة حرف حى متحرك والألف ساكنة." والذى يمكن قوله فى هذا المجال أن وصف القدماء للحرف الميت بالساكن تعوزه الدقة لأن وصف الصائت بكونه ساكنا أو متحركا لا يمكن إلا فى الصوامت فقط. أى أن الصامت يكون ميتا إذا كان ساكنا ويكون متحركا وحيا إذا كان حاملا لحركة صائتية كالفتحة أو الضمة أو الكسرة. يقول تمام حسان فى "اللغة العربية معناها ومبناها" : "الحروف الصحيحة تقبل التحريك والإسكان أما حروف العلة فلا تقبل تحريكا ولا إسكانا.")

⬇ حرف شفوى (هو حرف شفتانى أو حرف أسنانى شفوى أو ربما لسانى شفوى . ويصف الفراهيدى بهذا الصفة الحروف الثلاثة "ب، م، ف".)

⬇ حروف الإبدال (هى اثنا عشر حرفا، جمعت فى العبارة "طال يوم أنجدته".)

⬇ حروف الإمالة (هى الألف والراء وهاء التأنيث. وسميت حروف الإمالة لأن العرب لا تميل غيرها فى كلامها. ونشير أن الإمالة لا تتم فى الألف والهاء إلا بإمالة الحرف الذى قبلها.)

⬇ الحروف الحلقية (الحروف الحلقية فى النظام الصوتى

ayant pour zone articulatoire le pharynx sont au nombre de six : *hamza* , *hā'*, *'ayn*, *ghayn*, *khā'*, *ḥā'*.

Toutefois, les linguistes actuels voient que le pharynx n'est point d'articulation que pour deux lettres : « *hā'* et *'ayn*».)

❶ Consonnes solaires (Dans le système phonétique arabe, les consonnes solaires sont les consonnes devant lesquelles l'article défini «*al*» est assimilé.
Elles sont au nombre de 14.
On les regroupe communément en tête de chaque mot de la phrase abstraite :
« طِبْ ثم صل رَحما تفزْ ضفْ ذا نِعم
دعْ سوء ظن زرْ شريفا للكرم ».)

❶ Petites lettres (Ce sont est des signes conventionnels de ponctuation utilisés notamment dans la narration coranique de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim 'Al-Kūfī*, qui représentent des témoins désignant les lettres non transcrites dans les *Muṣḥaf* ottomans mais qui sont prononcées, comme les *alif* dans les deux mots «*'al-bāqiyyāt*» et «*'aṣ-ṣāliḥāt*» du verset 76 de Sourate «*Maryam*» :

<u>*Application*:</u>
Ḥā'029

Ces *alif* doivent nécessairement être prononcés lors de psalmodie coranique ; mais ils ne sont pas inscrits, comme nous venons de dire, dans les *Muṣḥaf* ottomans originaux.
Si la lettre non transcrite possède un substitut dans la transcription originale, on se base lors de la prononciation sur la lettre non transcrite et non pas sur le substitut , comme dans le mot «*'Aṣ-ṣalāt* » du verset 14 de Sourate « *Ṭāhā* » ; d'ailleurs, le *wāw* qui est substituer au *alif* n'est pas prononcé, mais c'est le *alif* qui l'est :
<u>*Application*:</u>
Ḥā'030

العربي، حسب ما ذهب إليه الخليل بن أحمد، هى التى على رأس كل كلمة من القول المأثور : أخى هاك علما حازه غير خاسر. إلا أن علماء اللسانيات المحدثين لا يرون الحلق مخرجا إلا لحرفين اثنين وهما "العين والحاء".
يقول سيبويه :"فللحلق منها ثلاثة. فأقصاها مخرجا الهمزة والهاء و"الألف"، ومن أوسط الحلق مخرج العين والحاء، وأدناها مخرجا من الفم الغين والخاء." (الكتاب).)

❶ الحروف الشمسية (دعيت بالحروف الشمسية نسبة إلى كلمة "شمس" التى تبدأ بحرف الشين، وعند دخول (أل) التعريف عليها تلفظ الشين مشددة ويختفى لفظ اللام.
والحروف التى تجرى هذا المجرى هى : ت، ث، د ،ذ ،ر، ز، ش، س، ص، ض، ط، ظ، ل، ن. وأى كلمة تبدأ بحرف من هذه الحروف، يلفظ مشددا عند دخول "ال" التعريف عليها وتسقط اللام من اللفظ نحو: ت:التاجر، ث: الثوب...)

❶ الحروف الصغيرة (هى من اصطلاحات الضبط فى حفص عن عاصم مثلا، وتدل على أعيان (شواهد) الحروف المتروكة فى المصاحف العثمانية مع وجوب النطق بها، نحو الألفات من الكلمتين ﴿الباقيات﴾ و﴿الصالحات﴾ فى قوله ﷻ: ﴿وَيَزِيدُ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ٱهْتَدَوْا۟ هُدًى ۗ وَٱلْبَٰقِيَٰتُ ٱلصَّٰلِحَٰتُ خَيْرٌ عِندَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَّرَدًّا ﴿٧٦﴾﴾ [مريم:76]
محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Hā' 029

؛ فهذه الألفات تنطق وجوبا أثناء الأداء لكنها لم ترسم فى المصاحف العثمانية الأصلية.
إذا كان الحرف المتروك له بدلٌ فى الكتابة الأصلية عُولَ فى النطق على الحرف الملحق لا على البدل، كما فى كلمة ﴿الصلاة﴾ من قوله ﷻ:﴿إِنَّنِىٓ أَنَا ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعْبُدْنِى وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ لِذِكْرِىٓ ﴿١٤﴾﴾ [طه: 14]؛ فحرف الواو الذى هو بدل حرف الألف لا ينطق، بل يتم نطق الألف.)
محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Consonnes sonores arabes (Dans le système phonétique arabe, les dix-neuf (19) consonnes voisées (sonores) sont regroupées dans la phrase abstraite:
« عَظُمَ وزْنُ قارئ غضٍّ ذي طلب جد ».
Mais, ce nombre de consonnes sonores est loin d’être objet d’unanimité.
En effet, la *hamza* n’est pas considérée comme un son voisé par les linguistes arabes contemporains. Ainsi, *Tammām Ḥassān* voit : « Les grammairiens et les *coranolecturologues* ont fait une erreur en considérant ce son comme voisé, d’ailleurs, ceci est pratiquement impossible du fait que les cordes vocales soient fermées lors de sa prononciation. En effet, le *hamza* est prononcé par fermeture de la glotte et empêchement de l’air puis son ouverture instantanément.»)

Consonnes sourdes arabes (Dans le système phonétique arabe, les dix-neuf (10) consonnes sourdes (non voisées) sont regroupées dans la phrase abstraite:
"فحثه شخص سكت".
Mais, ce nombre est loin d’être objet d’unanimité.)

Lettres des rimes coraniques (Certaines rimes dans certaines Sourates du Saint Coran sont structurées sur une seule lettre, comme Sourate «*Al-Munāfiqīn*» qui est structurée sur le *nūn*, et Sourate « *Al-’Ikhlāṣ* » qui est structurée sur le «*dāl*», et Sourate *« Al-Qadr»* qui est structurée sur le «*rā’*». D’autres sont structurées sur deux lettres, comme Sourate « *Al-Ǧumu‘a* » dont les rimes sont structurées autour des deux consonnes : le *nūn* et le *mīm*. (…)

Consonnes lunaires (Dans le système phonétique arabe, les consonnes lunaires sont les consonnes devant lesquelles l’article défini «*al*» se prononce comme tel. Elles sont au

الحروف العربية المجهورة
(الأصوات المجهورة عند البصريين هى تسعة عشر حرفا، مجموعة فى قولهم :
"عَظُمَ وزْنُ قارئ غضٍّ ذى طلب جد".
إلا أن الهمزة لم يعتبرها المحدثون من علماء اللسانيات مجهورة، ومنهم تمام حسان الذى رأى "أن النحاة والقراء أخطئوا إذ عدوا هذا الصوت مجهورا وهو أمر مستحيلٌ استحالة مادية ما دامت الأوتار الصوتية مقفلة فى أثناء نطقه. ذلك أن صوت الهمزة يتم نطقه بإقفال الأوتار الصوتية وحبس الهواء خلفها ثم إطلاقه بفتحها فجأة." (تمام حسان، 1990).)

الحروف العربية المهموسة (حروف الهمس فى اللغة العربية هى الحروف التى لا تحتاج للحبال الصوتية كى يتم نطقها، فهى تعتمد على جريان الهواء داخل الفم أكثر من جريان الصوت. وهى فى اللغة العربية : ت - ث - ح - خ- س - ش - ص - ف - ك- ـ ه. وجمعها الإمام ابن الجزرى فى جملة : "فحثه شخص سكت"، ويمكن قياس النطق الصحيح لحروف الهمس بأن يتم نطقها قرب لهب شمعة فإن اهتز اللهب إذن هى تنطق جيداً.)

حروف الفواصل القرآنية (من سور القرآن الكريم ما بنيت فواصلها على حرف واحد، كسورة المنافقين التى بنيت على حرف النون، وسورة الإخلاص التى بنيت على حرف الدال، وسورة القدر التى بنيت على حرف الراء. ومن سور القرآن ما بنيت فواصلها على حرفين، مثل سورة الجمعة وسورة "نون" اللتان بنيت فواصلها على حرفى النون والميم. ومن سور القرآن ما بنيت فواصلها على ثلاثة أحرف، وأربعة أحرف، وخمسة أحرف.)

الحروف القمرية (الحروف القمرية هى التى لا تدغم مع اللام لبعدها عنها فى المخرج الصوتى وهى:
ء ،ه ، ع ،ح، غ، خ، ق، ك، ج، ى، و،م ،ب، ف.)

nombre de 14. On les regroupe communément dans la phrase abstraite : « إبغِ حجك وخف عقيمه ».)

⬇ Consonnes uvulaires (En phonétique articulatoire, c'est une consonne dorsale dont le lieu d'articulation est situé au niveau de la luette.
L'organe constricteur est la partie postérieure de la langue.
Selon *Al-Khalil*, les consonnes uvulaires arabes sont le *qāf* et le *kāf*, alors que les linguistes aujourd'hui ne maintiennent que le *qāf* comme uvulaire et classifient le *kāf* parmi les vélaires.)

⬇ Lettres miraculeuses (Ce sont des lettres qui inaugurent certaines Sourates du Saint Coran dont le nombre est de vingt-neuf Sourates.)

⬇ Nominations de certaines lettres en *coranolecturologie*
(-La consonne muette : C'est selon *Al-Farrā'* la consonne intense.
- Les deux consonnes de déviation : Ce sont notamment chez les *Kufi* le *lām* et le *rā'*.
- Les deux consonnes de la *ghunna : ce sont le nūn et le mīm avocalisés.*
- Les deux consonnes de laxité : ce sont le *wāw* et le *yā'* avocalisés précédés d'une voyelle /a/.
- La consonne sonore : Ce sont selon *Al-Farāhīdī* toutes les consonnes à l'exception des consonnes bivocaliques.
- La consonne écho : c'est le *mīm* avocalisé.
- La consonne avocalisée.
- La consonne non prononcée.
-La consonne de liaison.
-La consonne propagée.

⬇ الحروف اللهوية (وهى نسبة إلى اللهاة (luette) وهى عضو من الجهاز النطقى وتمثل نهاية الحنك اللين؛ وقد اعتبر الخليل اللهاة مخرجا لصوتين اثنين هما "القاف والكاف" قائلا :"والقاف والكاف لهويتان، لأن مبدأهما من اللهاة." (كتاب العين). إلا أن علماء اللسانيات حاليا ينعتون باللهوى حرف القاف فقط حيث تلتقى عند النطق به مؤخرة اللسان باللهاة. أما حرف الكاف فيجعلونه مع حرفى "الخاء والغين" ضمن الحروف الطبقية.)

⬇ الحروف المعجزة (هى حروف مقطعة تسمى فواتح السور، حيث تقع فى أوائل بعض سور القرآن الكريم.)

⬇ تسميات لبعض الحروف فى القراءات القرآنية
(ـ الحرف الأخرس : يقصد به الفراء الحرف الشديد.
ـ حرفا الانحراف : هما عند الكوفيين خاصة اللام والراء.
ـ حرفا الغنة : هما بإجماع الميم والنون الساكنتان.
ـ حرفا اللين : هما بإجماع الواو والياء الساكنتان المفتوح ما قبلهما.
ـ الحرف الجرسى : سائر الحروف، غير الحروف الجوفية، هى مجروسة حسب الخليل بن أحمد الفراهيدى.
ـ الحرف الراجع: هو الميم الساكنة.
ـ الحرف الساكن: هو كل حرف لم يرتبط بصائت أو حركة.
ـ الحرف المتروك : وهو كل حرف يكتب ولا يقرأ، مثل الواو التى فى ﴿ٱلصَّلَوٰةَ﴾.
ـ الحرف المتصل : وهو حرف الواو وألحق به الإمام ابن الجزرى حرف الياء أيضا.
ـ الحرف المتفشى : قيل هو حرف الشين؛ وقيل الواو؛ وقيل حروف التفشى ثمانية (م ـ ش ـ ف ـ ر ـ ث ـ ص ـ س ، ض).
ـ الحرف المستطيل : وهو حرف الضاد.

-La consonne allongée.

-La consonne roulée. […])

Voyelle n.f (C'est une unité de mesure estimant la durée du *bivocalique*, du *Sakt* et de la *nasalisation*.
Ainsi, la voyelle /a/ est nommée *petit alif*, car le *alif* prend son origine d'une voyelle /a/ en doublant sa durée de prononciation.
De même la voyelle /u/ est dite *petit wāw*, la voyelle /i/ est dite *petit yā'*».

Voyelle de succession (comme la voyelle /i/ dans la lecture : *«Al-ḥamdi Lillāhi»*, et la voyelle /u/ dans la lecture de *Abī Ğa'far Al-madanī dans «Lilmalā'ikatusğudū»* du verset 33 de sourate *Al-Baqara :*

Application:
Ḥā'031

Voyelle de flexion (comme la voyelle /u/ sur le tā' qui exprime le sujet dans « *yūsufu…ra'aytu* », et la voyelle /a/ la nounation /a/ qui expriment le complément objet dans « *'aḥada 'achara kawkaban wa ch-chamsa wa lqamara*» du verset 4 de sourate *Yūsuf :*

Application:
Ḥā'032

Voyelle invariable (comme la voyelle /a/ sur le *nūn* vers la fin du mot coranique « *'ayna* » du verset 92 de sourate *'Ach-*

ـ الحرف المستعين : وهو حرف العين.

ـ الحرف المكرر : وهو حرف الراء.

ـ الحرف المهتوت : قيل هو الهمزة؛ وقيل هو الهاء ؛ وقيل هو التاء.

ـ الحرف المهتوف : وهو الهمزة.)

الحركة (وحدة قياسية لقياس وتقدير زمن المد والسكت والغنة. وزمن الحركة هو نصف الحرف المتولد عنها. ولذلك سميت الفتحة الألف الصغرى، لأن الألف متولدة عن فتحة بمضاعفة زمنها. وكذلك الواو الصغرى والياء الصغرى.
فالألف هى مد الصوت بمقدار النطق بفتحتين، والواو مد الصوت بمقدار النطق بضمتين، والياء مد الصوت بمقدار النطق بكسرتين.)

حركة الإتباع (مثل حركة كسر الدال فى قراءة : ﴿الحمدِ لِله﴾، وضم التاء فى قراءة أبى جعفر المدنى ﴿للملائكةُ اسجُدوا﴾: ﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَٰٓئِكَةِ ٱسْجُدُوا۟ لِءَادَمَ فَسَجَدُوٓا۟ إِلَّآ إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَٱسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٣٣﴾﴾ [البقرة:33]

مفتاح محمد السلطنى/ ابن جماز عن أبى جعفر.

Ḥā' 031

حركة الإعراب (نحو ضمة التاء للفاعلية فى ﴿يُوسُفُ...رَأَيْتُ﴾ والفتحة وتنوين الفتح للمفعولية فى ﴿أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ﴾: ﴿إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَٰٓأَبَتِ إِنِّى رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِى سَٰجِدِينَ ﴿٤﴾﴾ [يوسف:4]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Ḥā' 032

حركة البناء (نحو: الفتح على آخر ﴿أينَ﴾، فهو يلازمها أبدا ولا يتغير: ﴿وَقِيلَ لَهُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٩٢﴾

Chu'arā' :
Remarquez que cette voyelle reste invariable et ne change pas quel que soit le contexte.

مِن دُونِ ٱللَّهِ هَلۡ يَنصُرُونَكُمۡ أَوۡ يَنتَصِرُونَ ۝٩٣
[الشعراء:92ـ93]
محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Application:
Ḥā'033

Hā' 033

Voyelle pour éviter la rencontre de deux *avocaliques* (Comme la voyelle /i/ du nūn dans « *yakuni llathīna* » du verset 1 de sourate *Al-Bayyina* :

حركة التخلص من التقاء الساكنين (نحو كسر النون فى ﴿يَكُنِ ٱلَّذِينَ﴾: ﴿بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ لَمۡ يَكُنِ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِنۡ أَهۡلِ ٱلۡكِتَٰبِ وَٱلۡمُشۡرِكِينَ مُنفَكِّينَ حَتَّىٰ تَأۡتِيَهُمُ ٱلۡبَيِّنَةُ ۝١﴾ [البينة:1]
محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Application:
Ḥā'034

Ḥā' 034

Voyelle de transfert
(Comme la voyelle /a/ du *dāl* dans « *qada 'aflaḥa* » du verset 1 de sourate *Al-Mu'minūn* :

حركة النقل (مثالها فتحة الدال من ﴿قَدَ اَفۡلَحَ﴾: ﴿بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ قَدَ اَفۡلَحَ ٱلۡمُومِنُونَ ۝١﴾
[المؤمنون:1]
محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Application:
Ḥā'035

Ḥā' 035

Inflexion vocalique (*Samīr Charīf* définit, en se basant sur la phonétique contemporaine, l'inflexion vocalique comme une voyelle, antérieure ou postérieure, située entre deux voyelles, l'une minimum et l'autre maximum. Or la voyelle antérieure la plus haute est la voyelle /i/ et la voyelle *bivocalique* «ī» ; et la voyelle postérieure la plus basse est la voyelle /a/ amincie et la voyelle *bivocalique* «ā». Donc, la voyelle fléchie est la voyelle située la voyelle *bivocalique* «ī» et la voyelle /a/ amincie ; et c'est en même temps la voyelle située entre la voyelle /u/ et la voyelle /a/ emphatisée. L'inflexion vocalique est subdivisée en *coranolecturologie* en *grande inflexion vocalique* et petite inflexion vocalique. La *petite inflexion vocalique* est voisine de ce que les phonéticiens appellent la troisième voyelle cardinale, et la grande inflexion vocalique de la deuxième voyelle cardinale.)

حركة الإمالة (يعرف الدكتور سمير شريف، استنادا إلى علم الصوتيات المعاصر، الإمالة بأنها حركة واقعة بين أعلى حركة وأدنى حركة، سواء أكانت الحركة أمامية أم خلفية، وأعلى حركة أمامية هى الكسرة والكسرة الطويلة (ياء المد)، أما أدنى حركة أمامية فهى الفتحة المرققة والفتحة الطويلة (ألف المد). إذن الحركة الممالة هى الحركة الواقعة بين ياء المد والفتحة المرققة، وهى كذلك الحركة الواقعة بين الضمة والفتحة المفخمة.

تقسم الإمالة فى علم القراءات إلى إمالة صغرى وإمالة كبرى. وما يسميه علماء القراءات بالإمالة الصغرى قريبة مما يسميه علماء الصوتيات بالحركة المعيارية الأساسية الثالثة، والإمالة الكبرى قريبة من الحركة المعيارية الأساسية الثانية.)

Mise en évidence de l’origine des voyelles et des consonnes dans le Script ottoman (Il est évident maintenant que les *Maṣaḥif* ottomans originaux (qui sont différents des *Maṣaḥif* que nous avons utilisés dans ce dictionnaire pour copier les propos coraniques, lesquels ont certes conservé les principes du *Script ottoman* , mais ont ajouté la ponctuation diacritique et la vocalisation consonantique pour but de facilité) ne comportaient ni ponctuation diacritique ni vocalisation consonantique.

Par conséquent, certains voyelles ont été signalées par des lettres, comme l’ajout du «*yā’* » à la fin du mot «*naba’i*» du verset 34 de Sourate «*Al-’An‘ām*» pour signaler la voyelle /i/ qui vocalise la *hamza* :

Application:

Ḥā’036

Un autre exemple, l’ajout du «*wāw*» qui ne se prononce pas dans le mot «*sa’urīkum*» du verset 144 de Sourate «*Al-’A‘rāf*» pour signaler que la *hamza* est vocalisée par /u/ :

Application:

Ḥā’037

La transcription de certains mots coraniques, comme «*’aṣṣalāt* » avec un *wāw* au lieu d’un *alif* a pour objectif la mise en évidence de l’origine de cet *alif* ; c’est le même principe pour le *alif* qui est transcrit sous forme d’un *yā’* pour signaler que l’origine de cet *alif* est un *yā’* qui est fléchi par ceux qui lisent avec inflexion vocalique…)

الدلالة على أصل الحركات والصوامت فى الرسم العثمانى (من المعروف أن المصاحف العثمانية الأصلية (وهى غير المصاحف، التى اعتمدنا عليها فى هذا المعجم، والتى حافظت على مبادئ الرسم العثمانى لكنها أضافت التنقيط والشكل من أجل التسهيل والتيسير) كانت خالية من النقط والشكل، ولذلك أشيرَ، كما يذكر الدكتور شعبان محمد إسماعيل فى كتابه القيم "رسم المصحف وضبطه بين التوقيف والاصطلاحات الحديثة"، إلى بعض الحركات بحروف تدل عليها، مثل زيادة الياء فى ﴿نَّبَإِيْ﴾ من قوله ﷻ: ﴿(...) وَلَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَٰتِ ٱللَّهِ وَلَقَدْ جَآءَكَ مِن نَّبَإِيْ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿٣٤﴾﴾ [الأنعام: 34]،

مفتاح محمد السلطنى / ابن ذكوان عن ابن عامر

Ḥā’ 036

فقد تمت زيادة الياء بعد الهمزة للدلالة على حركة الكسرة؛ ومثل ذلك أيضا زيادة الواو فى الكلمة ﴿سأوريكم﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَكَتَبْنَا لَهُۥ فِى ٱلْأَلْوَاحِ مِن كُلِّ شَىْءٍ مَّوْعِظَةً وَتَفْصِيلًا لِّكُلِّ شَىْءٍ فَخُذْهَا بِقُوَّةٍ وَأْمُرْ قَوْمَكَ يَأْخُذُوا۟ بِأَحْسَنِهَا ۚ سَأُو۟رِيكُمْ دَارَ ٱلْفَٰسِقِينَ ﴿١٤٤﴾﴾ [الأعراف: 144]، للدلالة على أن الهمزة مضمومة.)

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو.

Ḥā’ 037

إن كتابة بعض الألفاظ القرآنية، مثل : ﴿الصلاة، الزكاة، الحياة﴾ وفق الرسم العثمانى بالواو بدل الألف هدفه الدلالة على أصل هذه الألف، ومثل ذلك أيضا رسم الألف بالياء للدلالة على أن أصلها الياء فيميلها مِن القراء الأجلاء مَن مذهبه الإمالة، مثل: ﴿والضحى، فهدى، التقوى، يغشى﴾؛ وإذا كان أصلها الواو ورسمت ألفا، فللدلالة على عدم إمالتها، فى مثل: ﴿إن الصفا، عفا، خلا، دعا، دنا﴾.)

⬇ Voyelles dans la lecture d'*Ibn 'Āmir ach-chāmmī* (Comme toutes les autres lectures coraniques, la lecture d'*Ibn 'Āmir ach-chāmmī* comporte des voyelles, telles que : la voyelle /a/ amincie, la voyelle /a/ allégée (diluée), le *«alif»* aminci, le *«alif»* emphatique, la voyelle /u/, le *«wāw» bivocalique*, la voyelle /i/ et le *«yā'» bivocalique* ; mais elle se caractérise par certains autres voyelles absentes dans certaines lectures qui sont : l'inflexion vocalique et ses variantes.)

⬇ Voyelle brève dans la lecture de *Ibn 'Āmir ach-chāmmī*
(La voyelle brève est une voyelle dont la durée de prononciation est plus courte que celle la voyelle courte.
En d'autres termes, ce type de voyelle se situe, de point de vue durée de prononciation, entre la voyelle courte et l'*avocalique*.
L'usage de la voyelle brève est constaté dans la lecture d'*Ibn 'Āmir ach-chāmmī* au niveau du *«hā'»* dans les deux mots *«nuwallihi»* et *«nuṣ lihi»* dans le verset 115 de Sourate « *An-Nisā'*».

<u>*Application*</u>:
Ḥā'038

➡ ***Al-Ḥizb*** (C'est conventionnellement une partie du Saint Coran. Par exemple, On découpe habituellement le Coran en soixante *Ḥizb*.)

➡ ***Sourate Al-Ḥachr*** (C'est une Sourate Médinoise dont le nombre de versets est à l'unanimité 24. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est cinquante-neuvième.)

➡ ***Ḥiṣn*** (C'est un symbole utilisé dans «'Ach-Chāṭibiyya» des sept lectures coraniques pour se référer à *'Āṣim Al-kūfī*, Al-Kisā'ı *Al-kūfī*, *Ḥamza Ibn Ḥabib Al-kūfī* et *Nāfi' Al-madanī.*)

⬇ الحركات فى قراءة ابن عامر (تتفق قراءة ابن عامر مع سائر القراءات القرآنية بوجود الحركات العربية الآتية فيها جميعا : الفتحة المرققة والفتحة المخففة والألف المرققة والألف المفخمة والضمة وواو المد والكسرة وياء المد؛ لكنها تختلف عن بعض القراءات فى أنها تحتوى على حركات أخرى وهى : الإمالة ومتغيراتها.)

⬇ الحركة المختلسة فى قراءة ابن عامر (الحركة المختلسة هى حركة مختطفة، أى أنها أقصر من الحركة القصيرة، أى أنها بين الحركة القصيرة والسكون من حيث مدة النطق. ولقد قرأ بها هشام عن ابن عامر كسرة الهاء فى ﴿نوله... ونصله﴾ (أنظر التطبيق).
ولكنه مع ذلك قرأ بتسكين الهاء أو تحريكها فيهما بالصلة.
وهذه الوجوه المروية عن هشام مروية أيضا عن ابن ذكوان، وقد قرأ بها جميعا.

<u>تطبيق</u>: ﴿وَمَن يُشَاقِقِ ٱلرَّسُولَ مِنۢ بَعۡدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ ٱلۡهُدَىٰ وَيَتَّبِعۡ غَيۡرَ سَبِيلِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ نُوَلِّهِۦ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصۡلِهِۦ جَهَنَّمَۖ وَسَآءَتۡ مَصِيرًا ١١٥﴾ [النساء: 115].
مفتاح محمد السلطى / هشام عن ابن عامر
Ḥā' 038

⬅ **الحزب** (هو اصطلاحا ورد الرجل من القرآن، وهو طائفة من القرآن. ومثال ذلك تقسيم القرآن الكريم إلى ستين حزبا.)

⬅ **الحشر** (سورة ~) (هى سورة مدنية ترتيبها فى المصحف الشريف 59، وعدد آياتها 24. ومن أسمائها سورة بنى النضير.)

⬅ **حِصْن** (يرمز به فى الشاطبية فى القراءات السبع إلى عاصم بن أبى النجود وحمزة بن حبيب الزيات والكسائى ونافع المدنى.)

Ḥafṣ

Explain373 / Dr. Ayman

(C'est Abū Omar *Ḥafṣ Ibn Sulaymān Ibn Al-Mughīra Al-'asadī Al-kūfī*. Il est l'un des deux *coranonarratologues* de *'Āsim*. Il a acquis la lecture par récitation et enseignement de ce dernier. Il est né le 90 de l'Hégire, et il est mort, que la miséricorde d'*Allāh* soit sur lui, en 180 de l'Hégire.)

Ḥaq (C'est un symbole utilisé dans «*'Ach-Chāṭibiyya*» des sept lectures coraniques pour se référer à *Ibn Kathīr Al-Makkī* et *Abū 'Amr Al-Baṣrī*. C'est également un symbole utilisé dans « *Ṭayyibat An-Nachr Fī Al-Qirā'āt Al-'achr* » pour se référer aux deux *Coranolecturologues* précédents, et à *Ya'qūb Al-ḥaḍramī Al-Baṣrī*.)

Pharynx n.m (ou cavité pharyngale)

(C'est un conduit musculo-membraneux situé entre la bouche et l'œsophage d'une part et entre les fosses nasales et le larynx d'autre part.

La paroi du pharynx est constituée de muscles constricteurs. La racine de la langue peut également reculer ou avancer et donc agir sur le volume de cette première cavité *supra-glottique* .

Le pharynx ne change pas facilement de forme, mais sa longueur peut changer légèrement en haussant ou en abaissant le larynx d'un côté ou le voile du palais de l'autre côté.
Ce dernier agit aussi comme une valve qui permet d'isoler ou de connecter la cavité nasale au pharynx.

L'épiglotte agit aussi comme une valve, dont le rôle est d'empêcher toute nourriture d'atteindre le larynx : elle est ouverte au cours de la respiration normale mais se ferme au moment de la déglutition.
En bref, c'est une zone articulatoire fondamentale comprenant trois points d'articulation : fond du pharynx, milieu du pharynx et entrée du pharynx.)

حفصٌ

Explain373 / د.أيمن رشدى سويد

(هو أحد الذين رووا عن عاصم، وهو أبو عمر حفص بن سليمان بن المغيرة الأسدى الكوفى، أخذ القراءة عرضا وتلقينا عن عاصم. ولد سنة 90 من الهجرة، وتوفى رحمه الله سنة 180 من الهجرة.)

حقّ (يرمز به فى الشاطبية فى القراءات السبع إلى ابن كثير المكى وأبى عمرو البصرى؛ ويرمز به فى طيبة النشر فى القراءات العشر إليهما مع يعقوب الحضرمى.)

الحلْق، أو **البلعوم** (وهو عبارةٌ عن قناةٍ عضليةٍ مثبتةٍ فى الخلف بفقرات العنق فى العمود الفقرى، وتمتد من أعلى الحنجرة مباشرةً لتتفرع فى أعلاها إلى فرعين أو منفذين يتصل أحدهما بالفم، والآخر بالأنف؛ لذا فإن الحلق أو البلعوم يشكل عضواً مشتركاً لمرور الغذاء والهواء فى الجهازين الهضمى والتنفسى. أما دوره فى الجهاز التنفسى فيتمثل فى عملية نقل الهواء المتجه من الحنجرة إلى الفم أو الأنف أو العكس؛ حيث يقوم بدور فعال فى عمليتى الشهيق والزفير فيرسل الهواء الشهيقى إلى الحنجرة ليمر من خلالها عبر القصبة الهوائية ليصل إلى الرئتين مركز تجمعه، كما يستقبله زفيراً منها ليرسله إلى الفم أو الأنف. وإذا كان الحلق أو البلعوم ممراً مشتركاً للهواء والطعام فإنّ هناك عضوين فاعلين يساعدانه فى أداء هاتين الوظيفتين دون الإخلال بنتيجة أيِّ منهما، وهما: اللهاة ولسان المزمار. ومن حيث وظيفته الصوتية وجدنا جمهور علماء العربية يقسمون الحلق وفق قربه من الفم أو بعده عنه إلى ثلاثة أقسام: أقصى الحلق: أى آخره من جهة مصدر الصوت، ويختصونه بصوتى الهمزة والهاء، ووسطه: وينتجون منه صوتى العين والحاء، وأدناه: أى أقربه من جهة الفم، ويتشكل فيه عندهم صوتا الخاء والغين.)

Ḥamā (C’est un symbole utilisé dans « *Ṭayyibat An-Nachr Fī Al-Qirā’āt Al-‘achr* » pour se référer aux deux *coranolecturologues Abū ‘Amr Al-Baṣrī* et *Ya‘qūb Al*-Baṣrī.)

Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-Kūfī

Explain374 / *Dr. Ayman*

(*Abū ‘imāra Ḥamza Ibn Ḥabīb* Az-zayāt *At-taymī Al-kūfī* est l’*Imām* des habitants d’Al-Kūfa.
C’est est l’un des sept *coranolecturologues* dont les lectures coraniques sont confirmées et authentifiées. Il est né le 80 de l’Hégire, c’est l’an de naissance d’*Abū Ḥanīfa An-Nu‘mān*.
Ce dernier l’a honoré en disant : «*Ḥamza* a prédominé les gens dans le domaine du Coran et des devoirs divins.»
Il est mort, que la miséricorde *d’Allāh* soit sur lui, en 158 de l’Hégire.)

Convection n.f

(C’est une convention en *Coranographie*, qui exprime le mot dont la *consonne bivocalique* a été élidée en cas de liaison à cause de la rencontre de deux avocaliques ; mais il reste transcrite par référence à l’arrêt (*Al-waqf*), comme dans « *tabawwa’ū ddāra* ».
Le deuxième wāw du mot « *tabawwa’ū*» n’est pas en effet prononcé, bien qu’il soit transcrit par référence au *Waqf :*

Application:
Ḥā’039

حما (يرمز به في طيبة النشر في القراءات العشر إلى أبي عمرو البصري ويعقوب الحضرمي.)

حمزة بن حبيب الكوفي

Explain374 / د.أيمن رشدى سويد

(هو أبو عمارة حمزة بن حبيب الزيات التيمى، وهو إمام أهل الكوفة. وهو أحد القراء السبعة الذين تلقت الأمة قراءاتهم بالتسليم والقبول. ولد سنة 80 من هجرة سيد المرسلين، أى فى السنة التى ولد فيها أبو حنيفة النعمان، وقد قال فيه هذا الأخير:"غلب حمزة الناس على القرآن والفرائض". وأشهر من روى عليه القراءة: خلف بن هشام بن ثَعْلب الأسدى البغدادى أبو محمد؛ وخَلاَّد بن خالد الشيبانى الصَّيرَفى.
وقد توفى حمزة رحمه الله سنة 158 من هجرة رسول الله صلى الله عليه وعلى آله وسلم.)

الحمل (وهو اصطلاح فى علم الرسم المصحفى، يطلق على ما حُذف منه حرف المد فى الوصل لاتقاء الساكنين، فيحمل رسمه على الوقف، ولم يحذف خطًّا ، نحو ﴿تَبَوَّءُو ٱلدَّارَ﴾، فالواو الثانية فى ﴿تَبَوَّءُو﴾ تحذف فى الوصل واللفظ، لكنها تكتب حملاً على الوقف، إذ أن الرسم مبنى على الوقف والابتداء:

﴿وَٱلَّذِينَ تَبَوَّءُو ٱلدَّارَ وَٱلۡإِيمَٰنَ مِن قَبۡلِهِمۡ يُحِبُّونَ مَنۡ هَاجَرَ إِلَيۡهِمۡ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمۡ حَاجَةٗ مِّمَّآ أُوتُواْ وَيُؤۡثِرُونَ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمۡ وَلَوۡ كَانَ بِهِمۡ خَصَاصَةٞۚ وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفۡسِهِۦ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُفۡلِحُونَ ٩﴾ [الحشر: 9]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Ḥā’ 039

Larynx, organe vibrant (Organe de la phonation, puisqu'il joue un rôle très important dans l'émission des sons vocaux. Cet instrument vibrant est placé dans le cou, sur le trajet de l'air respiratoire, entre la soufflerie qui commande l'expiration, à savoir les poumons, et les cavités de résonance qui moduleront le son laryngé primaire.
Le larynx n'est pas fixe dans le cou: il se déplace de haut en bas quand on parle. Il s'élève pour les sons aigus et s'abaisse pour les sons graves.

الحنجرة، العضو الهزاز (تلعب الحنجرة دورا أساسيا فى عملية إصدار الأصوات فى صيغتها الأولية. إنها عبارة عن أداة هزازة تقع فى العنق على مسار الهواء التنفسى، بين المنفخة التى تتحكم فى الزفير (الرئتان) وتجاويف الرنين التى ستعيد تشكيل الصوت الحنجرى الأولى.
إن الحنجرة ثابتة فى العنق لكنها تتحرك من الأعلى نحو الأسفل عند النطق. فهى ترتفع بالنسبة للأصوات المرتفعة الحادة وتنخفض بالنسبة للأصوات الخفيضة.

Palais n.m (En anatomie, le palais forme la paroi supérieure de la cavité buccale. Il est constitué de deux parties. Dans les deux tiers antérieurs, le palais est dur car osseux alors que dans le tiers postérieur il est dit mou car constitué d'une aponévrose et de muscles.

الحنك (هو التركيب الفاصل بين جوف الأنف وجوف الفم فهو سقف الفم وأرضية الأنف. يمتد الحنك نحو الخلف ليفصل جزئياً بين البلعوم الأنفى والبلعوم الفموى .للحنك شكل القبة وهو يتألف من قسمين هما الحنك الصلب الذى يشكل الجزء الأمامى والحنك الرخو الذى يشكل الجزء الخلفى منه)

Le palais osseux (Il est formé de 2 pièces osseuses: le processus palatin de l'os maxillaire pour les deux tiers antérieurs. L'union sur la ligne médiane des deux processus palatins des os maxillaires droit et gauche se fait au niveau de la suture palatine médiane. La lame horizontale de l'os palatin pour le tiers postérieur.)

الحنك الصلب أو الحنك القاسى (هو الجزء العظمى من الحنك ويشكل الثلثين الأماميين منه. يتوضع عند البالغ فى مستوى الفقرة الرقبية الثانية وهو أعلى من ذلك بقليل عند الطفل. يتألف من الناتئين الحنكيين للعظمين الفكيين العلويين فى الأمام ومن الصفيحتين الأفقيتين للعظمين الحنكيين فى الخلف. يفصل الحنك الصلب جوف الفم عن جوف الأنف ويتغطى فى الأسفل بالمخاطية السمحاقية وفى الأعلى بمخاطية جوف الأنف.)

Voile du palais, ou velum (C'est le prolongement postérieur de la voûte palatine, où est attachée la luette. Il est constitué d'une membrane et de muscles dont le but est de permettre l'isolement des fosses nasales de la cavité

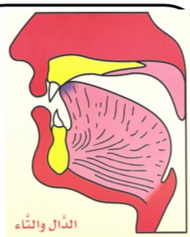
الحنك الرخو أو الحنك اللين (هو الجزء الخلفى من الحنك ،وهو عبارة عن طية ليفية عضلية متحركة ومعلقة بالحافة الخلفية للحنك الصلب. أما الحافة الخلفية للحنك الرخو فهى حرة ولها فى المستوى الناصف استطالة تدعى اللهاة .تمتد من الحنك الرخو فى كل جانب ونحو الأسفل

buccale lors de la déglutition et de l'articulation de certains phonèmes, par accolement contre le cavum.)

Zone d'articulation (Généralement, la zone d'articulation est plus étendue que le point d'articulation, c'est-à-dire la zone d'articulation peut être partiellement découpée en un certain nombre de points d'articulation.)

طيتان : طية حنكية لسانية فى الأمام وطية حنكية بلعومية فى الخلف بينهما تقع اللوزة الحنكية.)

الحيز، المدرج (تعبير الخليل (إن الحيز أو المدرج ، عكس ما ذهب إليه الخليل بن أحمد الفراهيدى، يتوزع إلى مخارج؛ أى أن المخرج أدق من الحيز. وقد وضح هذا كمال بشر (علم الأصوات) : "المخرج يعنى النقطة الدقيقة التى يصدر منها أو عندها الصوت، والحيز يعنى المنطقة التى قد ينسب إليها صوت أو أكثر فتنعت به، على ضرب من التعميم، وإن كان لكل صوت نقطة مخرج محددة، فالثانى (وهو الحيز) أوسع مساحة من الأول (المخرج).)

حرف الدال *Dāl*

د

حرف الدال MP3+ MP4

https://drive.google.com/drive/folders/1C-c3mMMjM1LdRV5ZbaqIgQkuKNfTCNu5?usp=sharing

الدال (صوت لثوى خلف أسنانى، وقفى، مجهور،مرقق.

ومخرج حرف الدال (يتم نطق حرف الدال، كما هو الشأن بالنسبة لحرفى التاء و الطاء، على مستوى رأس اللسان وما يلى ظهره وأصول الثنايا العليا نحو الحنك الصلب.وينعت الخليل بن أحمد الفراهيدى هذه الحروف الثلاثة بالنطعية، نسبة إلى نطع الغار الأعلى وهو أدنى الحنك كما بين ذلك فى كتابه المرجعى "العين".)

مخرج الحرف وطريقة نطقه:

DālVidéo001

الدائرة المحلاة (دائرة فى جوفها رقم تدل بهيئتها على انتهاء الآية، وبرقمها على ترتيب تلك الآية فى السورة، مثل :

﴿بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ٱلۡقَارِعَةُ ۝١ مَا ٱلۡقَارِعَةُ ۝٢ وَمَآ أَدۡرَىٰكَ مَا ٱلۡقَارِعَةُ ۝٣﴾ [القارعة: 1_2_3].

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Dāl 001

الدارة (هى عبارة عن صفر صغير يُجعل على الحروف الزوائد والحروف المخففة؛ والحروف الزوائد هنا هى ، كما يقول ابن الجزرى، حروف زوائد فى الخط ومعدومة فى اللفظ. ومثالها الألف فى الكلمتين: ﴿تَاْيۡـَٔسُواْ﴾ و ﴿يَاْيۡـَٔسُ﴾ من قوله

Dāl (C'est une consonne alvéolaire occlusive dentale sonore et non emphatique. Point d'articulation de la lettre «*dāl*» (Comme le «*tā'*» et le «*ṭā'*», le «*dāl*» est articulé au niveau de la pointe de la langue s'appuyant contre la muqueuse palatine des incisives centrales supérieures.)

Point d'articulation et prononciation:

DālVidéo001

Cercle décoré (C'est une forme géométrique décorée au sein de laquelle est inscrit un numéro. Le numéro exprime le classement du verset dans la sourate, et la forme en elle-même signifie que le verset est fini.
Ainsi, dans l'exemple, on a trois versets de sourate *Al-Qāri'a* :
<u>*Application*:</u>
Dāl001

Anneau n.m

(C'est un petit zéro que les coranographes mettent sur les lettres complémentaires et les lettres diluées. Les lettres complémentaires ici sont, comme le précise Ibn *Al-Ǧazarī*, des lettres ajoutées dans le script ottoman et qui ne

sont pas prononcées, comme par exemple le *alif* dans les deux mots coraniques « *tay'asū* » et « *yay'asu* » du verset 87 de sourate *Yūsuf* :

ﷺ: ﴿يَٰبَنِيَّ ٱذۡهَبُواْ فَتَحَسَّسُواْ مِن يُوسُفَ وَأَخِيهِ وَلَا تَاْيۡـَٔسُواْ مِن رَّوۡحِ ٱللَّهِۖ إِنَّهُۥ لَا يَاْيۡـَٔسُ مِن رَّوۡحِ ٱللَّهِ إِلَّا ٱلۡقَوۡمُ ٱلۡكَٰفِرُونَ ٨٧﴾ [يوسف: 87].

Application:
Dāl002

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Dāl 002

Sourate Ad-Dukhān (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 56 ou 57 ou 59. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quarante-quatrième.)

الدخان (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 44، وعدد آياتها 56 أو 57 أو 59 حسب علماء العد القرآنى.)

Ad-Durra 'Al-Muḍiyyah

(C'est un poème réservé aux trois lectures coraniques qui complètent les sept lectures coraniques authentifiées : lectures de *Abī Ğa'far Al-madanī*, de *Ya'qūb Al-ḥadramī Al-Baṣrī* et de *Khalaf Al-kūfī* .

Ce poème est composé par *Ibn Al-Ğazarī*.)

الدرة المضية ("الدرة المضية فى القراءات الثلاث المتممة للعشر المرضية": وهى قصيدة لامية فى القراءات الثلاث المتممة للقراءات العشر، وهى قراءات أبى جعفر المدنى ويعقوب الحضرمى وخلف العاشر. وناظمها هو المحقق الكبير ابن جزرى رحمه الله. وابن الجزرى كان قد ألف كتاب "تحبير التيسير فى القراءات العشر" مضيفا إلى التيسير قراءات الأئمة الثلاث، ومن ثم نظم هذه القراءات الثلاث بمنظومته "الدرة المضية" هذه، وبها تمت القراءات العشر الصغرى. **متن الدرة المضية** بصوت المقرئ **طه محمد الفهد:**

Application:
Dāl 003 ***:Dourra 1***

Dāl 003 : ***Dourra 1***

Invocation de clôture du cycle coranique

دعاء ختم القرآن الكريم

Ad-Dawrī

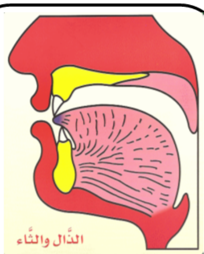
الدورى

Explain375 / *Dr. Ayman*

Explain375 / د.أيمن رشدى سويد

(C'est le grammairien *Abū 'amr Ḥafṣ Ibn Abdul-Aziz Ad-Dawrī Al-'azdī* . Il est l'un des deux *coranonarratologues* de *Abū 'Amr Al-Baṣrī* et de *Al-Kisā'ī Al-Kūfī*.
Il est mort, que la miséricorde d'Allah soit sur lui, en 240 de l'Hégire.)

(هو أحد الرواة عن أبى عمرو بن العلاء البصرى وعن الكسائى الكوفى. وهو أبو عمر حفص بن عبد العزيز الدورى الأزدى النحوى. ارتحل الدورى فى طلب العلم والقراءات، وقرأ بسائر الحروف السبعة وبالشواذ. توفى رحمه الله سنة 240 من الهجرة.)

حرف الذال
Ḏāl

ذ

حرف الذال MP3+ MP4

https://drive.google.com/drive/folders/1v9-u7OtPaMvlJ7zQJ5_jJ_a94CatMjOr?usp=sharing

Ḏāl

(C'est une consonne inter-dentale continue fricative sonore et non emphatique.

Point d'articulation de la lettre *ḏāl* (Comme le *thā'* et le *ẓā'*, le *ḏāl* est articulée au niveau de la pointe de la langue s'appuyant contre la pointe des incisives centrales supérieures, en prenant la précaution de sortir la langue légèrement entre les dents.)

Point d'articulation et prononciation :

ḎālVidéo001

Sourate Aḏ-Ḏāriyyat (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets est à l'unanimité 60. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est cinquante-unième.)

Alif précédé de «rā'»

(Ce sont les mots comportant un «*alif*» extrême précédé d'un «*rā'*», comme «*buchrā*» du verset 126 de sourate « *Al-'Imrān* » que *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī*, *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī, Al-Kisā'ī Al-kūfī* et *Abū 'Amr Al-baṣrī* fléchissent:

الذال (صوت بين أسنانى، استمراى، احتكاكى، مجهور، مرقق. مخرج حرف الذال (يتم نطق حرف الذال ، كما هو الشأن بالنسبة لحرفى الثاء والظاء، على مستوى رأس اللسان المستند على أطراف الثنايا العليا، مع أخذ الاحتياط بإخراج أسلة اللسان من بين الأسنان. اصطلح الخليل على تسمية الأصوات "الثاء و الذال والظاء" بالأصوات اللثوية لأن مبدأها من اللثة، وهى مقدم الحنك، أى الجزء المحدب والمحزز الشكل والواقع خلف أصول الأسنان العليا. والحقيقة أن هذه الحروف لا تخرج من اللثة بل من بين الأسنان، أى أنها بين أسنانية(Interdentales).)

مخرج الحرف وطريقة نطقه:

ḎālVidéo001

الذاريات (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 51، وعدد آياتها 60.)

ذوات الراء (هى عند القراء كل ألف متطرفة وقبلها راء، نحو ﴿بشرى﴾ التى يقللها مثلا ورش عن نافع المدنى كما فى قوله ﷻ: ﴿وَمَا جَعَلَهُ ٱللَّهُ إِلَّا بُشۡرَىٰ لَكُمۡ وَلِتَطۡمَئِنَّ قُلُوبُكُم بِهِۦۗ وَمَا ٱلنَّصۡرُ إِلَّا مِنۡ عِندِ ٱللَّهِ ٱلۡعَزِيزِ ٱلۡحَكِيمِ ١٢٦﴾ [آل عمران: 126].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Ḍāl 001

ذوات الواو (هى عند القراء كل ألف منقلبة عن واو، وتعرف فى الأسماء بالتثنية، وفى الأفعال برد الفعل إلى المتكلم، مثل ﴿دعا﴾ (دعوت). ففى هذه الكلمة وأمثالها لا تجوز الإمالة على الراجح.)

ذوات الياء (هى عند القراء كل ألف متطرفة منقلبة عن ياء، وتعرف فى الأسماء بالتثنية، وفى الأفعال برد الفعل إلى المتكلم، مثل ﴿مولى﴾ (موليان)، و﴿رمى﴾ (رميتُ). فهاتين الكلمتين وأمثالهما تدخلها الإمالة: ﴿فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلَـٰكِنَّ ٱللَّهَ قَتَلَهُمْ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَـٰكِنَّ ٱللَّهَ رَمَىٰ وَلِيُبْلِىَ ٱلْمُومِنِينَ مِنْهُ بَلَآءً حَسَنًا اِنَّ ٱللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ١٧﴾ [الأنفال: 17].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Ḍāl 002

<u>*Application*:</u>

Ḍāl001

«Alif » d'origine «wāw» (C'est pour les *coranolecturologues* tout *alif* ayant un «*wāw*»comme origine, comme le verbe « *da'ā* ». Le «*wāw*» originel réapparait à nouveau dans des mots comme «*da'awtu*». En général, un tel *alif* n'est pas fléchi.)

«Alif» d'origine «yā'»

(C'est pour les *coranolecturologues* tout *alif* extrême ayant un «*yā'*» comme origine, comme le verbe « *ramā* ». Le «*yā'*» originel réapparait à nouveau dans des mots comme «*ramaytu*».

En général, un tel *alif* est fléchi. Par exemple, *Warch* d'après *Nāfi' Al-Madanī* fléchit dans ce contexte en procédant à la petite inflexion.

<u>*Application*:</u>

Ḍāl002

حرف الراء
Rā’

ر

حرف الراء MP3+ MP4

https://drive.google.com/drive/folders/1dS3gj1VCijtsJbjRIB_oVCPUyigg1SIj?usp=sharing

_Rā’_

(C’est une consonne apicale vibrante alvéolaire liquide médiane sonore roulée et semi-emphatique.

Le point d’articulation du *rā’* (Comme le «*nūn*» et le «*lām*», le «*rā’*» est articulé au niveau de la pointe de la langue (sous le point d'articulation du «*nūn*») s'appuyant contre la muqueuse palatine et faisant vibrer le dos de la langue.)

Point d’articulation et prononciation :

Rā‘ Vidéo001

Types des rā’ (parmi les types des *rā’* nous citons :

1-Le *rā’* vocalisé en cas d’arrêt et en cas de liaison, qui peut être en position de préfixe ou en position d’infixe. Il peut être *vocalisé* par les trois voyelles (/a/, /u/ ou /i/).

2- Le *rā’ avocalisé* en cas d’arrêt et en cas de liaison, qui peut être en position d’infixe ou de suffixe.

3- Le *rā’* vocalisé en cas de liaison et *avocalisé* en cas d’arrêt.)

الراء (صوت لثوى متوسط، مجهور، تردّدي أو تكراري، بين الترقيق و التفخيم. ويتم نطق حرف الراء، كما هو الشأن بالنسبة لحرفي اللام و النون، على مستوى رأس اللسان بمحاذاة مخاطية الحنك الصلب قليلا قبل الثنايا العليا مع اهتزاز ظهر اللسان. وينعت الخليل بن أحمد الفراهيدي هذه الحروف الثلاثة (النون، الراء، اللام) بالذلقية، لأن "مبدأها من ذلق اللسان" (العين)، والذلق هو "طرف اللسان إذا كان في وضع لين" (الصوتيات والفنولوجيا). ويرى بعض المحدثين أن مخرج هذه الحروف هو اللثة، وأضافوا لذلك وصفها "بالسائلة (liquide) " نظرا لقربها من أصوات اللين في صفاتها وسموها "لثوية سائلة". (ليمون طحان، الألسنية العربية).)

مخرج الحرف وطريقة نطقه:

Rā‘ Vidéo001

أنواع الراء (من أصناف الراء :

1ـ الراء المتحركة وصلا ووقفا، وتقع هذه الراء أولا ووسطا وتكون متحركة بالحركات الثلاث.

2ـ الراء الساكنة وصلا ووقفا، وتقع هذه الراء متوسطة ومتطرفة.

3ـ الراء المتحركة وصلا الساكنة وقفا.)

Rā' avocalisé en cas d'arrêt et en cas de liaison (Ce type de *rā'* peut être en position d'infixe ou de suffixe. Les *coranolecturologues* sont unanimes sur son amincissement en cas de rassemblement de quatre conditions nécessaires :
1-Le *rā'* doit être précédé d'une voyelle /i/ ;
2- Cette voyelle /i/ doit être originale ;
3-La voyelle /i/ et le *rā'* doivent être dans un seul mot ;
4- Le *rā'* doit être suivi d'une des consonnes de décroissance.
Exemple d'application:
Le *rā'* dans le mot «*'alfirdaws*» du verset 11 de «*'Al-mu'minūn*»:
Application:
Rā'001

Le *rā'* en position d'infixe est emphatisé pour l'une des quatre conditions suivantes :
1-Le *rā'* doit être précédé d'une voyelle /a/ ou /u/;
2-Le *rā'* doit être précédé d'une voyelle /i/ adventice, peu importe qu'elle soit avec le *rā'* dans un seul mot ou dans deux mots distincts;
3- Le *rā'* doit être précédé d'une voyelle /i/ originale, qui en est disjointe;
4- Le *rā'* doit être suivi d'une des consonnes de croissance.

Application:
Rā'002

Rā' vocalisé en cas d'arrêt et en cas de liaison (Ce type de *rā'* peut être en position de préfixe ou en position d'infixe. Il peut être vocalisé par les trois voyelles (/a/, /u/ ou /i/). S'il est vocalisé par /a/ ou par /u/ il y a unanimité sur son emphase et s'il est vocalisé par /i/ il ya unanimité sur son amincissement.)
Point d'articulation du *rā* aminci
Rā' Vidéo002

الراء الساكنة وصلا ووقفا (وتقع هذه الراء متوسطة ومتطرفة. ويرقق القراء كلهم هذه الراء باجتماع أربعة شروط في آن واحد، حيث إن تخلف منها شرط واحد وجب تفخيمها:
1ـ أن يكون قبل الراء كسرة؛
2ـ أن تكون الكسرة أصلية؛
3ـ أن تكون الكسرة والراء في كلمة واحدة؛
4ـ أن يكون بعد الراء حرف من حروف الاستفال.
تطبيق: ترقق راء ﴿الفردوس﴾ من قوله ﷻ:﴿ٱلَّذِينَ يَرِثُونَ ٱلۡفِرۡدَوۡسَ هُمۡ فِيهَا خَٰلِدُونَ ١١﴾ [المؤمنون: 11]
محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .
Rā' 001
وتفخم الراء الساكنة المتوسطة بأحد أربعة شروط: 1ـ أن يكون قبل الراء فتحة أو ضمة؛
2ـ أن يكون قبل الراء كسرة عارضة سواء أكانت هذه الكسرة مع الراء في نفس الكلمة أم كانت منفصلة؛3ـ أن يكون قبل الراء كسرة أصلية منفصلة عنها؛ 4ـ أن يكون بعد الراء حرف من حروف الاستعلاء.
تطبيق: ﴿وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مَسۡجِدٗا ضِرَارٗا وَكُفۡرٗا وَتَفۡرِيقَۢا بَيۡنَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ وَإِرۡصَادٗا لِّمَنۡ حَارَبَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ مِن قَبۡلُۚ وَلَيَحۡلِفُنَّ إِنۡ أَرَدۡنَآ إِلَّا ٱلۡحُسۡنَىٰۖ وَٱللَّهُ يَشۡهَدُ إِنَّهُمۡ لَكَٰذِبُونَ ١٠٧﴾[التوبة: 107]
محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .
Rā' 002
الراء المتحركة وصلا ووقفا (وتقع هذه الراء أولا ووسطا وتكون متحركة بالحركات الثلاث. فإن حركت بالفتح أو الضم فلا خلاف في تفخيمها، وإن حركت بالكسر فلا خلاف في ترقيقها.)

الراء المرققة
Rā' Vidéo002

(Le «*rā’*» aminci est articulé au niveau de la pointe de la langue s'appuyant à côté de la muqueuse palatine un peu avant les incisives supérieures et faisant vibrer le dos de la langue.)

➊ *Point d’articulation du rā’ emphatisé* (Le *rā’* emphatisé est articulé au niveau de la pointe de la langue un peu aplatie s'appuyant sur la muqueuse du palais dur, un peu avant les incisives supérieures et faisant vibrer le dos de la langue.)

➊ Conditions d’amincissement du *rā’* vocalisé en cas de liaison et avocalisé en cas d’arrêt (Elles sont au nombre de quatre :

1-Le *rā’* doit être précédé d’une voyelle /i/, comme dans «*kufir*» ;

2- Le *rā’* doit être précédé d’une *yā’ avocalique* qui peut être un yā’ *bivocalique*, comme dans « *baṣīr* », ou un *yā’ avocalisé*, comme dans «*khayr*». Ces deux premières conditions sont objet d’unanimité.

3- Le *rā’* doit être précédé d’une consonne fléchie une petite inflexion ou une grande inflexion pour ceux qui lisent avec inflexion; mais à condition que le *rā’* est vocalisé par /i/, comme dans «*’al-’achrār*».

4- Le *rā’* doit être précédé d’un ra’ aminci, comme dans « *bichararin* » pour *Warch* :

<u>Application</u>:

🔈 *Rā‘ 003*

➊ Conditions d’emphase de *rā’* vocalisé en cas de liaison et *avocalisé* en cas d’arrêt (Elles sont au nombre de deux :

1-Le *rā’* doit être précédé d’une voyelle /a/ ou /u/, comme « *al‘umur* » ;

2-Le *rā’* doit être précédé d’un *alif bivocalique* , à condition que le *rā’* soit vocalisé par /a/ , comme dans « *gāhidi alkuffāra* » du verset 9 de sourate *At-Taḥrīm* ou par /u/ comme dans « *Al-qarāru* » :

<u>Application</u>:

🔈 *Rā‘ 004*

(مخرج حرف الراء المرققة (يتم نطق الراء المرققة على مستوى رأس اللسان بمحاذاة مخاطية الحنك الصلب قليلا قبل الثنايا العليا مع اهتزاز ظهر اللسان.)

➊ الراء المفخمة (يتم نطق الراء المفخمة على مستوى رأس اللسان بمحاذاة مخاطية الحنك الصلب قليلا قبل الثنايا العليا مع اهتزاز ظهر اللسان.)

➊ شروط ترقيق الراء المتحركة وصلا الساكنة وقفا (1ـ أن تسبق الراء كسرة، نحو ﴿كُفِرَ﴾؛

2ـ أن تسبق الراء ياء ساكنة سواء أكانت حرف مد، كما في ﴿بصير﴾ أم حرف لين، كما في ﴿الخَيْر﴾، وهذين الشرطين متفق عليهما بالإجماع بين كل القراء؛

3ـ أن يسبق الراء حرف ممال إمالة صغرى أو كبرى عند من يقرأ بهما، ولكن بشرط كسر الراء المتطرفة، كما في ﴿الأشرار﴾؛

4ـ أن تقع بعد راء مرققة فترقق من أجلها وذلك في مثل ﴿بشررٍ﴾ حسب ورش عن نافع.

<u>تطبيق</u>: ﴿إِنَّهَا تَرْمِى بِشَرَرٍ كَالْقَصْرِ ﴿٣٢﴾﴾ [المرسلات: 32].

محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع .

Rā‘ 003 🔈

➊ شروط تفخيم الراء المتحركة وصلا الساكنة وقفا (1ـ أن يسبق الراء فتحة أو ضمة، نحو ﴿العُمُر﴾؛

2ـ أن يسبق الراء ألف المد بشرط نصب الراء المتطرفة، نحو ﴿جاهد الكفار﴾، أو رفعها، نحو ﴿ القرار﴾.

<u>تطبيق</u>: ﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ جَـٰهِدِ ٱلْكُفَّارَ وَٱلْمُنَـٰفِقِينَ وَٱغْلُظْ عَلَيْهِمْ وَمَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ ٱلْمَصِيرُ ﴿٩﴾﴾ [التحريم: 9]

محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع .

Coranonarratologue n.

Explain376 / *Dr. Ad-Dawssarī*

(Il est qualifié ainsi la personne qui rapporte de l'*Imām Coranolecturologue* sa lecture ou sa Narration du Saint Coran, comma *Ḥafṣ* rapporte de *'Āṣim 'Al-Kūfī…*)

Les deux coranonarratologues de *Nāfi' Al-madanī* (La lecture de *Nāfi' Al-madanī* est l'une des sept lectures confirmées notamment par la voie de «*Ach-Chaṭibiyya*» et de «*Aṭ-ṭayyiba*», et parfaitement admises par la nation musulmane de génération en génération. Les deux *coranonarratologues* de ce *coranolecturologue* sont *Qālūn* et *Warch*.)

Les deux coranonarratologues d'*Ibn Kathīr Al-makkī* (La lecture d' *Ibn Kathīr Al-makkī* est l'une des sept lectures confirmées notamment par la voie de «*Ach-Chaṭibiyya*» et de «*Aṭ-ṭayyiba*», et parfaitement admises par la nation musulmane de génération en génération. Les deux *coranonarratologues* de ce *coranolecturologue* sont «*Al-Bazzī*» et «*Qunbul*».)

Les deux coranonarratologues d'*Abū 'Amr Ibn Al-'Alā' Al-Baṣrī* (La lecture d' *Abū 'Amr Ibn Al-'Alā' Al-Baṣrī* est l'une des sept lectures confirmées notamment par la voie de «*Ach-Chaṭibiyya*» et de «*Aṭ-ṭayyiba*», et parfaitement admises par la nation musulmane de génération en génération.
Les deux *coranonarratologues* de ce *coranolecturologue* sont les deux spécialistes dans *les lectures* : «*Ad-Dawrī*» et «*As-Sūsī*».)

Les deux coranonarratologues d'*Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* (La lecture d'*Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* est l'une des sept lectures confirmées notamment par la voie de «*Ach-Chaṭibiyya*» et de «*Aṭ-ṭayyiba*», et parfaitement admises par la nation musulmane de génération en génération. Les deux *coranonarratologues* de

Rā' 004

الراوى

Explain376 / د. إبراهيم الدوسرى

(هو الذى يروى على الإمام المقرئ قراءته أو روايته فى القرآن، مثل حفص يروى عن عاصم الكوفى أو ورش يروى عن نافع المدنى. ولكل إمام من أئمة القراءات العشر روايان اثنان أكثر شهرة.)

راويا نافع المدنى (إن قراءة الإمام نافع المدنى هى من بين القراءات السبع المتواترة، التى تم تحقيقها على الخصوص من طريق الشاطبية ومن طريق الطيبة، وهى قراءة لاقت القبول والترحيب فى الأمة الإسلامية جيلا عن جيل. ولقد روى القراءة عن نافع المدنى: قالون، وهو أبو موسى عيسى بن مينا الزرقى المدنى؛ وورش، وهو أبو سعيد عثمان بن سعيد المصرى.)

راويا ابن كثير المكى (قراءة ابن كثير من القراءات السبع المتواترة التى تلقتها الأمة بالتسليم والقبول جيلا عن جيل.

وراويا قراءته هما: البزى وقنبل)

راويا أبى عمرو بن العلاء البصرى (إن قراءة أبى عمرو البصرى هى من بين القراءات السبع المتواترة التى وردت من طريق الشاطبية ومن طريق الطيبة.

يروى قراءة أبى عمرو عالمان كبيران فى علم القراءات، وهما: الدورى والسوسى.)

راويا ابن عامر الشامى (إن قراءة ابن عامر الشامى هى من بين القراءات السبع المتواترة التى وردت من طريق الشاطبية ومن طريق الطيبة.

يروى قراءة أبى عمرو عالمان كبيران فى علم القراءات، وهما:

ce *coranolecturologue* sont les deux spécialistes dans *les lectures* : «*Hichām*» et «*Ibn Ḏakwān*».)

هشام وابن ذكوان.)

⬇ *Les deux coranonarratologues* de *ʻĀsim Al-Kūfī*
(La lecture de *ʻĀsim Al-Kūfī* est l'une des sept lectures confirmées notamment par la voie de «*Ach-Chaṭibiyya*» et de «*Aṭ-ṭayyiba*», et parfaitement admises par la nation musulmane de génération en génération. Les deux *coranonarratologues* de ce *coranolecturologue* sont «*Chuʻba*» et «*Ḥafṣ*».).

⬇ راويا عاصم الكوفى (إن قراءة عاصم الكوفى هى من بين القراءات السبع المتواترة التى وردت من طريق الشاطبية ومن طريق الطيبة.

وروى عن عاصم راويان جليلان وهما: شعبة وحفص)

⬇ *Les deux coranonarratologues* de *Al-Kisāʼī Al-kūfī* (La lecture de *Al-Kisāʼī Al-kūfī* est l'une des sept lectures confirmées notamment par la voie de «*Ach-Chaṭibiyya*» et de «*Aṭ-ṭayyiba*», et parfaitement admises par la nation musulmane de génération en génération. Les deux *coranonarratologues* de ce *coranolecturologue* sont *Abū Omar Ad-Dawrī* et *Abū Al-Ḥārith Al-Layth*.)

⬇ راويا الكسائى الكوفى (لقد روى القراءة عن الكسائى الكوفى راويان أساسيان وهما: الدورى، وهو أبو عمر بن حفص بن عمر بن عبدالعزيز بن صهبان الدورى الأزدى البغدادى النحوى. كان ضريرا، وولد سنة 150 من الهجرة، وتوفى رحمه الله سنة 246 من الهجرة؛
الليث، وهو أبو الحارث الليث بن خالد البغدادى. توفى رحمه الله سنة 240 من الهجرة النبوية الشريفة.)

⬇ *Les deux coranonarratologues* de *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* (La lecture de *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* est l'une des sept lectures confirmées notamment par la voie de «*Ach-Chaṭibiyya*» et de «*Aṭ-ṭayyiba*», et parfaitement admises par la nation musulmane de génération en génération. Les deux *coranonarratologues* de ce *coranolecturologue* sont *Khalaf Al-bazzār* et *Khallād*.)

⬇ راويا حمزة بن حبيب الكوفى (لقد روى، من بين من روى، قراءة حمزة بن حبيب راويان هما: أبو محمد خلف بن هشام البزار الأسدى البغدادى، الملقب "خلف البزار"، والمتوفى سنة 229 من الهجرة بمدينة بغداد؛ وأبو عيسى خلاد بن خالد الصيرفى الشيبانى الكوفى، الملقب "خلاد الصيرفى" والمتوفى سنة 220 من الهجرة.)

⬇ *Les deux coranonarratologues* de *Abū Jaʻfar Al-madanī* (La lecture de *Abū Jaʻfar Al-madanī* a été rapportée au moins par deux coranonarratologues:

Ibn Wardān, mort, que la miséricorde d'Allah soit sur lui, en 260 de l'hégire, et *Ibn Ǧammāz*, mort , que la miséricorde d'*Allah* soit sur lui, en 170 de l'hégire.)

⬇ راويا أبى جعفر المدنى (لقد روى عن أبى جعفر المدنى على الأقل راويان اثنان:
ابن وردان، وهو أبو الحارث عيسى بن وردان المدنى توفى رحمه الله سنة 260 من الهجرة النبوية الشريفة؛
ابن جماز، وهو أبو الربيع سليمان بن مسلم بن جماز، توفى رحمه الله سنة 170 من الهجرة النبوية الشريفة.)

⬇ *Les deux coranonarratologues* de *Yaʻqūb*

⬇ راويا يعقوب الحضرمى (لقد روى عن يعقوب الحضرمى،

Al-Ḥaḍramī Al-baṣrī (La lecture coranique de *Ya'qūb Al-Ḥaḍramī Al-baṣrī* a été rapportée par, entre autres, deux coranonarratologues:
Abū Abdullah Ruwways , mort, que la miséricorde d'Allah soit sur lui, en 238 de l'Hégire ;
Abū Al-Hasan Rawḥ, mort, que la miséricorde d'*Allah* soit sur lui, en 235 ou en 235 de l'Hégire.)

❹ *Les deux coranonarratologues* de *Khalaf Al-Bazzār Al-kūfī*
(La lecture coranique de *Khalaf Al-kūfī* a été rapportée par, entre autres, deux coranonarratologues:
Isḥāq Al-Warrāq , mort, que la miséricorde d'*Allah* soit sur lui, en 286 de l'Hégire;
Idris *Al-Ḥaddād*, mort, que la miséricorde d'*Allah* soit sur lui, en 292 de l'Hégire.)

➡ ***Têtes de versets coraniques*** (Dans le Saint Coran, la tête d'un verset coranique est le dernier mot de ce verset.)

➡ ***Sommet du petit « khā'» sans point***
(C'est l'un des signes conventionnels de ponctuation utilisé notamment dans la Narration coranique de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim Al-Kūfī*, qui est sous forme d'un sommet du petit « *khā'*» sans point, que l'on met sur n'importe quelle consonne, pour signifier que cette consonne est phonétiquement *avocalisée*, comme dans les quatre mots du verset 44 de Sourate «*'Al-Kahf*»:
<u>*Application*:</u>
🔈 *Rā' 005*

➡ ***Ar-Rab'a***
(Ce sont les manuscrits transcrits à l'époque de *Abū Bakr* ﷺ , puis transmis après à *Omar* ﷺ.

Dans l'ouvrage « *Al-Maṣāḥif* » : « Quand *Ottoman* ﷺ entreprit de transcrire les *Maṣāḥif* , il appella 12 personnes, dont *'Ubay*

من بين من روى عنه:
رويس، وهو أبو عبدالله محمد بن المتوكل اللؤلؤى، وتوفى رحمه الله سنة 238 من هجرة الرسول صلى الله عليه وسلم؛
روْح، وهو أبو الحسن روْح بن عبدالمؤمن البصرى، توفى رحمه الله سنة 234 أو 235 من هجرة الرسول صلى الله عليه وسلم.)

❹ راويا خلف البزار الكوفى (لقد روى عن خلف البزار، من بين من روى عنه:
1ـ إسحاق الوراق، وهو أبو يعقوب إسحاق بن إبراهيم بن عثمان البغدادى، المتوفى رحمه الله سنة 286 من الهجرة النبوية الشريفة؛
2ـ إدريس الحداد، وهو أبو الحسن إدريس بن عبدالكريم الحداد البغدادى، المتوفى رحمه الله سنة 292 من الهجرة النبوية الشريفة.)

⬅ **رؤوس الآى** (رأس الآية القرآنية هى آخر كلمة من كل آية كريمة من القرآن الكريم.)

⬅ **رأس الخاء الصغيرة** (بدون نقطة) (هو من اصطلاحات الضبط المصحفى كما فى حفص عن عاصم مثلا، ويوضع فوق أى حرف يدل على سكون ذلك الحرف سكونا منطوقا، ومثال ذلك الكلمات:فوق اللام فى ﴿الحق﴾ ، وفوق الياء فى ﴿خير﴾ مرتين، وفوق القاف ﴿عقبا﴾ من قوله ﷻ : ﴿هُنَالِكَ ٱلْوَلَٰيَةُ لِلَّهِ ٱلْحَقِّ هُوَ خَيْرٌ ثَوَابًا وَخَيْرٌ عُقْبًا ﴿٤٤﴾﴾ [الكهف:44].)
محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم
🔈 *Rā' 005*

⬅ **الرَّبْعَة** (هى الصحف التى كتبت فى عهد أبى بكر الصديق ﷺ ثم انتقلت إلى عمر من بعده.
جاء فى كتاب المصاحف: (لما أراد عثمان أن يكتب المصاحف جُمِع له اثنى عشر رجلًا من قريش والأنصار، فيهم أُبى بن كعب وزيد بن ثابت، فأرسل إلى الرَّبعة التى كانت فى بيت عمر فجىء بها.) وهذه الربعة هى التى كانت بداخلها

Ibn Ka'b et *Zayd Ibn Thābit*.

Ensuite, on lui apporta la *Rab'a* qui était chez *Omar* ﷺ. »
Cette *Rab'a* évoquée dans l'ouvrage « *Al-Maṣāḥif* » est une sorte de coffret dans lequel était protégés avec soin les *manuscrits coraniques* transcrits à l'époque de *Abū Bakr* ﷺ.)

الصحف التى كتبت فى عهد أبى بكر الصديق ثم انتقلت إلى عمر من بعده. وأصل الرَّبعة سلسلة مغشاة بالجلد توجد عند العطارين، ثم صارت تطلق على صندوق مقسم إلى بيوت بعدد أجزاء المصحف توضع هذه الأجزاء فيه وتحفظ. ولذا أصبحت الربعة تطلق على المصحف.)

➡ ***Sourate Ar-Raḥmān*** (C'est une Sourate Médinoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 76 ou 77 ou 78. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est cinquante-cinquième.)

الرحمان (سورة ~) (هى سورة مدنية ترتيبها فى المصحف الشريف 55، وعدد آياتها 76 أو 77 أو 78 حسب علماء العد القرآنى.)

➡ ***Laxité*** n.f (Dans le système phonétique arabe, c'est un élément de la dichotomie phonétique *Intensification /Laxité* qui correspond à un écoulement du son lors de la prononciation de certaines consonnes arabes. Techniquement, le son de la consonne prononcée continue. V. Spirante, Fricative, continue.)

الرخاوة (الرخاوة فى النظام الصوتى العربي هى عنصر من عنصرى التقابل الصوتى شدة /رخاوة،
والرخاوة اصطلاحا جريان الصوت عند النطق بالحرف. يقول إبراهيم أنيس :"أما الأصوات الرخوة فعند النطق بها لا ينحبس الهواء انحباسا محكما، وإنما يكتفى بأن يكون مجراه عند المخرج ضيقا جدا، ويترتب على ضيق المجرى أن النفس فى أثناء مروره بمخرج الصوت يحدث نوعا من الصفير أو الحفيف تختلف نسبته تبعا لنسبة ضيق المجرى." (إبراهيم أنيس، 1975).)

➡ **Script du *Muṣḥaf*** ou ***Script ottoman***

(C'est le script utilisé dans la compilation des *Maṣāḥif Al-'utmāniya* par suite de l'ordre du *Califat Ottmān* Qu'Allah soit satisfait de lui. Ces *Muṣḥaf* ont été écrits puis envoyés à divers pays, et réjouissent de l'accord de tous les Compagnons du Prophète ﷺ . Le script dans ce cas est un type spécial d'écriture.)

رسم المصحف أو **الرسم العثمانى** أو **الرسم القرآنى** أو **الرسم الاصطلاحى** (هو خط المصاحف العثمانية الخمسة التى أمر الخليفة الراشد عثمان (ت 35 هـ)، رضى الله عنه، بكتابتها وبإرسالها إلى الأمصار، والتى أجمع الصحابة، رضوان الله عليهم أجمعين، عليها. والمراد بالخط الكتابة، وهو على قسمين قياسى واصطلاحى، أما القياسى فهو ما طابق فيه الخط اللفظ، والاصطلاحى ما خالفه بزيادة أو حذف أو بدل أو وصل أو فصل. وموافقة القراءة للرسم أحد شروط قبولها والقراءة بها.)

⬇ *Calligraphie dans les lectures coraniques* (La calligraphie coranique est la transcription de l'image graphique des mots coraniques. A l'origine, tout mot est transcrit selon la prononciation de chacun de ses phonèmes, sans procéder à aucun changement ; c'est la transcription régulière à laquelle se conforme la majorité des mots coraniques. Mais certains

⬇ الرسم فى القراءات القرآنية (إن الرسم أصله الأثر، أى أثر الكتابة فى اللفظ، ومعناه تصوير الكلمة بحروف هجائها، بتقدير الابتداء بها والوقوف عليها. فالأصل فى كل كلمة أن تكتب بحسب منطوق حروفها، دون زيادة أو نقصان، أو إبدال أو غير ذلك، وهو ما يعرف بالرسم القياسى، وأكثر

mots coraniques n'obéissent pas à la règle et sont par conséquent transcrits avec des changements, tels que l'élision, la substitution, la liaison, la glottalisation…Ces phénomènes sont pris en charge par le «Script ottoman».)

Secrets du phénomène d'affixation dans le Script ottoman (Pour divulguer certains des secrets de ce phénomène, on prend des exemples d'illustration :

1-Addition de l'infixe «*alil*» dans le mot «*mi'atun*» («*mā'atun*») pour le distinguer du mot «*minhu*» étant donné que la ponctuation diacritique, la vocalisation consonantique et la glottalisation par la *hamza* n'existaient pas ; de même pour le mot «*mi'atayni*» dans tous leurs contextes dans le Saint Coran.

2- Addition de l'infixe «*wāw*» dans le mot «*'ulī*» («*'ūlī*») pour le distinguer de la préposition «*'ilā*», et dans le mot «'*ulā'ika*» («*'ūlā'ika*») pour le distinguer du mot «*'ilayka*»…

3- Addition de l'infixe «*yā'*» dans le mot «*bi'ayd*» («*bi'ayyd*») pour faire la distinction entre «*'ayd*» qui signifie la puissance, et «*'al'aydī*» le pluriel de «*yad*».

C'est justement la signification de la puissance et de la force dont il s'agit ici.

<u>*Application*:</u>

Rā' 006

Caractéristiques du Script ottoman : faire allusion à certaines dialectes arabes

(Parmi les caractéristiques du Script ottoman, c'est qu'il fait allusion à certaines dialectes arabes. Par exemple, comme le montre *Cha'bān Mohammed Ismā'īl* dans son ouvrage mentionné dans l'article arabe, le «*hā'*» du

الكلمات القرآنية متفقة مع هذه القواعد. وقد خرجت عن هذه القواعد بعض الألفاظ فرسمت بالزيادة أو الحذف أو الهمز أو البدل أو الفصل أو الوصل؛ وهى الظواهر التى تضمنها "الرسم العثمانى".)

من أسرار ظاهرة الزيادة فى الرسم العثمانى (للوقوف على بعض من أسرار هذه الظاهرة نضرب أمثلة على ذلك:

1ـ زيادة الألف فى ﴿ماءة﴾ للفرق بينها وبين ﴿منه﴾ باعتبار أن المصاحف كانت خالية من النقط والشكل والهمز، وألحق بها ﴿ماءتين﴾ حيث وقعتا.

2ـ زيدت الواو فى ﴿أولى﴾ لإبراز الفرق بينها وبين ﴿إلى﴾ الجارة، وزيدت فى ﴿أولئك﴾ للفرق بينها وبين ﴿إليك﴾ واطردت زيادتها فى ﴿أولوا، وأولات، وأولائكم﴾ حملا على أخواتها.

3ـ زيدت الياء فى لفظ ﴿بأييد﴾ من قوله ﷻ:

﴿وَٱلسَّمَآءَ بَنَيۡنَٰهَا بِأَيۡيْدٖ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ ٤٧ وَٱلۡأَرۡضَ فَرَشۡنَٰهَا فَنِعۡمَ ٱلۡمَٰهِدُونَ ٤٨﴾

[الذاريات: 47، 48] ، لإبراز الفرق بين ﴿الأيد﴾ بمعنى القوة، وبين ﴿الأيدى﴾ جمع يد. ولا شك أن القوة التى بنى الله ﷻ بها السماء هى أحق بالثبوت فى الوجود من الأيدى. ونشير أن الياء الثانية من ﴿بأييد﴾ هى الزائدة، ولذلك وضع الصفر المستدير عليها كما تستوجبه قواعد الضبط المصحفى المتفق عليها.)

عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب.

Rā' 006

الدلالة على بعض لغات العرب فى الرسم العثمانى (إن من بين ما يتميز به الرسم المصحفى العثمانى أن فيه دلالة على بعض لغات ولهجات العرب، ومن أمثلة ذلك، كما بين الدكتور شعبان محمد إسماعيل فى كتابه القيم "رسم المصحف وضبطه بين التوقيف والاصطلاحات الحديثة"، كتابة هاء التأنيث تاء مفتوحة فى بعض المواضع، للإيذان بجواز الوقف عليها بالتاء

féminin est transcrite sous forme d'un «*tā'*» ouvert dans certains contextes coraniques, pour annoncer la possibilité de procéder à une pause (arrêt) par le «*tā'*» selon le dialecte de «*Ṭayi'*», comme dans le verset 56 de Sourate «*Al-'a'rāf*»: Application:

Rā' 007

Le mot «*ni'ma*» est transcrit dans la Sourate de *Ibrāhīm* par un «*tā'*» ouvert ; alors qu'il transcrit dans Sourate *'An-Naḥl* par un «*hā'*» («*tā'*» noué) :

Application:

Rā' 008

Et ce pour faire allusion à deux dialectes arabes.

Application:

Rā' 009

Parmi les exemples des transcriptions coraniques qui viennent pour réaliser certains dialectes arabes, l'élision du «*yā'*» de l'inaccompli sans entité *avocalisante*, selon le dialecte de « *Huḏayl* », comme dans le verset 105 de Sourate «*Hūd*».

Application:

Rā' 010

Mise en évidence de l'origine des voyelles et des consonnes dans le Script ottoman

(Il est évident maintenant que les *Maṣaḥif* ottomans originaux (qui sont

على لغة "طيء"، كما في قوله ﷻ: ﴿وَلَا تُفۡسِدُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ بَعۡدَ إِصۡلَٰحِهَا وَٱدۡعُوهُ خَوۡفٗا وَطَمَعًاۚ إِنَّ رَحۡمَتَ ٱللَّهِ قَرِيبٞ مِّنَ ٱلۡمُحۡسِنِينَ ﴿٥٦﴾﴾ [الأعراف: 56].

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .

Rā' 007

وكلمة ﴿نعمة﴾ رسمت في سورة إبراهيم بالتاء المبسوطة، بينما كتبت في سورة النحل بالهاء (التاء المربوطة): ﴿(...) وَإِن تَعُدُّواْ نِعۡمَتَ ٱللَّهِ لَا تُحۡصُوهَآۗ إِنَّ ٱلۡإِنسَٰنَ لَظَلُومٞ كَفَّارٞ ﴿٣٤﴾﴾ [إبراهيم: 34]

مفتاح محمد السلطني / خلاد عن حمزة

Rā' 008

﴿وَإِن تَعُدُّواْ نِعۡمَةَ ٱللَّهِ لَا تُحۡصُوهَآۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَغَفُورٞ رَّحِيمٞ ﴿١٨﴾﴾ [النحل: 18]،

مفتاح محمد السلطني / خلاد عن حمزة.

Rā' 009

وذلك من أجل الدلالة على لغتين من لغات العرب. ومن أمثلة ما جاء محققا لبعض لغات العرب، حذف ياء المضارعة من غير جازم، على لغة هذيل، كما في قوله ﷻ: ﴿يَوۡمَ يَأۡتِ لَا تَكَلَّمُ نَفۡسٌ إِلَّا بِإِذۡنِهِۦۚ فَمِنۡهُمۡ شَقِيّٞ وَسَعِيدٞ ﴿١٠٥﴾﴾ [هود: 105]، فقد حذفت الياء من ﴿يأت﴾ وليس قبلها جازم.)

محمد عبدالحكيم / البزي عن ابن كثير

Rā' 010

الدلالة على أصل الحركات والصوامت في الرسم العثماني

(من المعروف أن المصاحف العثمانية الأصلية (وهي غير المصاحف، التي اعتمدنا عليها في هذا المعجم، والتي حافظت

différents des *Maṣaḥif* que nous avons utilisés dans ce dictionnaire pour copier les propos coraniques, lesquels ont certes conservé les principes du *Script ottoman* , mais ont ajouté la ponctuation diacritique et la vocalisation consonantique pour but de facilité) ne comportaient ni ponctuation diacritique ni vocalisation consonantique. Par conséquent, certains voyelles ont été signalées par des lettres, comme l'ajout du «*yā'* » à la fin du mot «*naba'i*» du verset 34 de Sourate «*Al-'An'ām*» pour signaler la voyelle /i/ qui vocalise la *hamza* :

Application:

Rā' 011

Un autre exemple, l'ajout du «*wāw*» qui ne se prononce pas dans le mot «*sa'urīkum*» du verset 144 de Sourate «*Al-'A'rāf*» pour signaler que la *hamza* est vocalisée par /u/ :

Application:

Rā' 012

La transcription de certains mots coraniques, comme «*'aṣṣalāt* » avec un *wāw* au lieu d'un *alif* a pour objectif la mise en évidence de l'origine de cet *alif* ; c'est le même principe pour le *alif* qui est transcrit sous forme d'un *yā'* pour signaler que l'origine de cet *alif* est un *yā'* qui est fléchi par ceux qui lisent avec inflexion vocalique…)

Hamza dans *le Script ottoman*

(La transcription de la *hamza* dans le *Muṣḥaf* ottoman peut prendre de nombreux aspects résumés comme suit : la *hamza* peut être

على مبادئ الرسم العثمانى لكنها أضافت التنقيط والشكل من أجل التسهيل والتيسير) كانت خالية من النقط والشكل، ولذلك أشيرَ، كما يذكر الدكتور شعبان محمد إسماعيل فى كتابه القيم "رسم المصحف وضبطه بين التوقيف والاصطلاحات الحديثة"، إلى بعض الحركات بحروف تدل عليها، مثل زيادة الياء فى ﴿نَّبَإِىْ﴾ من قوله ﷻ: ﴿(...) وَلَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَٰتِ ٱللَّهِۚ وَلَقَدۡ جَآءَكَ مِن نَّبَإِيْ ٱلۡمُرۡسَلِينَ ﴿٣٤﴾﴾ [الأنعام: 34]،

مفتاح محمد السلطنى / ابن ذكوان عن ابن عامر

Rā' 011

فقد تمت زيادة الياء بعد الهمزة للدلالة على حركة الكسرة؛ ومثل ذلك أيضا زيادة الواو فى الكلمة ﴿سأوريكم﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَكَتَبۡنَا لَهُۥ فِي ٱلۡأَلۡوَاحِ مِن كُلِّ شَيۡءٖ مَّوۡعِظَةٗ وَتَفۡصِيلٗا لِّكُلِّ شَيۡءٖ فَخُذۡهَا بِقُوَّةٖ وَأۡمُرۡ قَوۡمَكَ يَأۡخُذُواْ بِأَحۡسَنِهَاۚ سَأُوْرِيكُمۡ دَارَ ٱلۡفَٰسِقِينَ ﴿١٤٤﴾﴾ [الأعراف: 144]، للدلالة على أن الهمزة مضمومة.)

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو.

Rā' 012

إن كتابة بعض الألفاظ القرآنية، مثل : ﴿الصلاة، الزكاة، الحياة﴾ وفق الرسم العثمانى بالواو بدل الألف هدفه الدلالة على أصل هذه الألف، ومثل ذلك أيضا رسم الألف بالياء للدلالة على أن أصلها الياء فيميلها مِن القراء الأجلاء مَن مذهبه الإمالة، مثل: ﴿والضحى، فهدى، التقوى، يغشى﴾ ؛ وإذا كان أصلها الواو ورسمت ألفا، فللدلالة على عدم إمالتها، فى مثل: ﴿إن الصفا، عفا، خلا، دعا، دنا﴾.)

الهمزة فى الرسم العثمانى (لرسم الهمزة عدة حالات، خلاصتها: أنها إما أن تكون ساكنة أو متحركة، والساكنة إما أن تكون وسطا أو طرفا، وهى فى هاتين الحالتين تُرسم بحسب

avocalisée ou vocalisée.
La *hamza avocalisée* peut être extrême ou médiane. Dans ces deux cas, elle est transcrite selon la consonne qui la précède : si cette consonne est vocalisée par /a/, la *hamza* est transcrite au dessus d'un *alif* , comme dans « *'ancha' tum*» ; s'elle est vocalisée par /i/, la *hamza* est transcrite au dessus d'un *yā'* , comme dans « *nabbi'* » ; et ; s'elle est vocalisée par /u/, la *hamza* est transcrite au-dessus d'un *wāw*, comme dans «*lu'lu'*».
Si la *hamza* vocalisé est au début d'un mot, elle est toujours transcrite au dessus d'un *alif*, comme dans *« 'abṣ ara »* ; s'elle est médiane et s'elle est précédée d'une consonne vocalisée, elle est transcrite au-dessus d'un *alif* s'elle est vocalisée par /a/ et précédée d'une voyelle /a/, comme « *sa'alū*» ; et s'elle est vocalisée par /i/ elle est transcrite au dessus d'un *yā'* après les trois voyelles /u/, /i/ et /a/ , comme dans «*su'ilat*».
La même chose s'elle est vocalisée par /a/ ou /u/ et précédée d'une voyelle /i/, comme dans «*fi' atun*» et «*sanuqri' uka*».
Elle est transcrite au dessus d'un *wāw* s'elle est vocalisée par /u/ après une voyelle /a/, comme dans «*ra'ufun*», ou s'elle est vocalisée par /a/ après une voyelle /u/, comme dans «*mu'a ǧǧalan*».
-S'elle est précédée d'un semi-voyelle *bivocalique*, alors son image est élidée, comme dans «*nisā' ukum*» ; sauf s'elle est vocalisée par /i/ ou /u/ après un *alif*.

Application:
Rā' 013

Riḍā (C'est un symbole utilisé dans « *Ṭayyibat An-Nachr Fī Al-Qirā'āt Al-'achr* » pour se référer aux deux *coranolecturologues Al-Kisā'ī* Al-kūfī et *Ḥamza Ibn Ḥabib Al-kūfī* .)

Sourate Ar-Ra'd (C'est une Sourate

الحرف الذى قبلها، فإن كان مفتوحا رُسمت ألفا مثل ﴿أنشأتم﴾، وإن كان مكسورا رسمت ياء كما فى ﴿نبئ﴾، وإن كان مضموما رسمت واوا مثل ﴿اللؤلؤ﴾.
أما المتحركة، فإن كانت فى ابتداء الكلام رُسمت ألفا مطلقا كما فى ﴿أبصر، إخراج، أعيذك﴾، وإن كانت وسطا: فإن كان ما قبلها متحركا رُسمت ألفا إن كانت مفتوحة وقبلها فتح مثل ﴿سألوا﴾، وإن كانت مكسورة رسمت ياء بعد الحركات الثلاث، مثل: ﴿يئسوا، بارئكم، سئلت﴾، وكذلك إذا كانت مفتوحة أو مضمومة وقبلها كسر، مثل: ﴿فئة، سنقرئك﴾.
كما ترسم واوا إذا كانت مضمومة بعد فتح، مثل: ﴿رؤوف﴾، أو مفتوحة بعد ضم، مثل : ﴿مؤجلا﴾.
أما إن سكن ما قبلها: فإنها تحذف صورتها، مثل: ﴿نساءكم﴾، إلا إذا كانت مكسورة بعد ألف، فإنها ترسم ياء، مثل: ﴿قائمة﴾، أو مضمومة بعد ألف، فإنها ترسم واوا، مثل ﴿هاؤم﴾. أما المتطرفة: فإن كان ما قبلها متحرك رسمت بصورة الحرف الذى منه حركتها، مثل: ﴿بدأ﴾ وإن سكن ما قبلها لم ترسم صورتها مثل ﴿ملء، شىء، سوء﴾.
هذه هى القواعد العامة للهمزة. وقد خرجت عن هذه القواعد كلمات مخصوصة من القرآن الكريم.)

<u>تطبيق</u>: ﴿إِذَا زُلْزِلَتِ ٱلْأَرْضُ زِلْزَالَهَا ۝١ وَأَخْرَجَتِ ٱلْأَرْضُ أَثْقَالَهَا ۝٢ وَقَالَ ٱلْإِنسَٰنُ مَا لَهَا ۝٣ يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا ۝٤ بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَىٰ لَهَا ۝٥ يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ ٱلنَّاسُ أَشْتَاتًا لِّيُرَوْا۟ أَعْمَٰلَهُمْ ۝٦﴾ [الزلزلة: 1ـ 6].
مفتاح محمد السلطنى/ ابن وردان عن أبى جعفر.
Rā' 013

رضى (يرمز به فى طيبة النشر فى القراءات العشر إلى حمزة بين حبيب الزيات والكس ائى الكوفيين.)

الرعد (سورة ~) (هى سورة مدنية ترتيبها فى المصحف

Médinoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 43 ou 44 ou 45 ou 47. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est treizième.)

Vocalisation /u/

(C'est l'action d'appliquer la voyelle /u/ à une consonne. *Mugāhid* dit : «Les dix *coranolecturologues* n'étaient pas unanimes au sujet de la lecture de certains mots du verset 137 de sourate *Al-'An'ām*.
En effet, dans ces contextes coraniques, *Ibn 'Āmir 'Ach-Chāmmī* lit le mot coranique « *Zuyyina* » avec vocalisation /u/ du *zāy*, le mot « *qatlu* » avec vocalisation /u/ du *lām*, le mot « *'Awlādahum* » par vocalisation /a/ du *dāl*, et le mot « *Churakā'ihim* » avec un *yā'* :

<u>Application</u> 1:
Rā' 014

Alors que les autres coranolecturologues lisent dans ces contextes coraniques comme *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim Al-Kūfī* :

<u>Application</u> 2:
Rā' 015

Ponctuation n.f (On dit qu'on a ponctué un livre, c'est-à-dire, on l'a illustré et on enlevé son ambiguité par ponctuation.)

Symbolisme n.m (C'est la lettre ou le mot qui symbolise à un ou plusieurs Imām, qu'ils soient coranolecturologues ou coranonarratologues ayant rapporté la Narration de manière directe ou indirecte.)

Symbolisme des sept coranolecturologues et leurs coranonarratologues d'après Ach-Chāṭibiyya
(1-***Les symboles individuels*** :
Explain377 / Dr.Al-Qudāt

'Abağ → *alif* : *Nāfi'*, *bā'* : *Qālūn*, *ğīm* : *Warch*.
Dahaz → *dāl :Ibn Kathīr, hā':Al-Bazzī,*

الشريف 13، وعدد آياتها 43 أو 44 أو 45 أو 47 حسب علماء العد القرآني.)

الرفع (حركة الضمة، ومنه قول مجاهد : "واختلفوا في قوله : ﴿وَكَذَلِكَ زَيَّنَ ...قَتْلَ أَوْلَدِهِمْ شُرَكَآؤُهُمْ﴾ ، فقرأ ابن عامر وحده ﴿زُيِّنَ﴾ برفع الزاى، و﴿قَتْلُ﴾ برفع اللام، و ﴿أَوْلَدَهُمْ﴾ بنصب الدال، و ﴿شُرَكَآيِهِمْ﴾ بياء: ﴿وَكَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِكَثِيرٍ مِّنَ ٱلْمُشْرِكِينَ قَتْلُ أَوْلَٰدَهُمْ شُرَكَآيِهِمْ لِيُرْدُوهُمْ وَلِيَلْبِسُواْ عَلَيْهِمْ دِينَهُمْۖ وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ مَا فَعَلُوهُۖ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ ١٣٧﴾ [الأنعام: 137]

مفتاح محمد السلطني/ هشام عن ابن عامر.
Rā' 014

وقرأ الباقون كما يلي: ﴿وَكَذَٰلِكَ زَيَّنَ لِكَثِيرٍ مِّنَ ٱلْمُشْرِكِينَ قَتْلَ أَوْلَٰدِهِمْ شُرَكَآؤُهُمْ لِيُرْدُوهُمْ وَلِيَلْبِسُواْ عَلَيْهِمْ دِينَهُمْۖ وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ مَا فَعَلُوهُۖ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ ١٣٧﴾ [الأنعام: 137]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Rā' 015

الرقم (يقال رقَّم الكتاب أى أعجمه وبينه، أى نقطه وبيّن حروفه، وكتابٌ مرقوم قد بُيّنت حروفه بعلاماتها من التنقيط.)

الرمز (هو الحرف أو الكلمة التي جُعلت دالة على إمام أو أئمة سواء كانوا قراء أو رواة عن القراء مباشرة أو بواسطة. ومن الرموز ما هو حرفي وما هو كلمي. (تنظر المداخل الفرعية)

رموز القراء السبعة ورواتهم من الشاطبية

1ـ الرموز الفردية :

Explain377 / د.محمد عصام القضاة

أبج ← أ:نافع ، ب:قالون ، ج:ورش؛

دهز ← د:ابن كثير ، هـ:البزى ، ز:قنبل؛

حطى ←ح:أبوعمرو ، ط:الدورى ، ى:السوسى ؛

كلم ← ك:ابن عامر ، ل:هشام ، م:ابن ذكوان ؛

نصع ← ن:عاصم ، ص:شعبة ، ع :حفص؛

فضق ← ف:حمزة ، ض:خلف ، ق:خلاد؛

رست←ر:الكسائى، س:أبوالحارث، ت:الدورى؛

2ـ الرموز الجماعية:

🔊 Explain378 / د.محمد عصام القضاة

(ث) ← الكوفيون عاصم والكسائى وحمزة.

(خ) ← القراء السبعة عدا نافع.

(ذ) ← الكوفيون وابن عامر.

(ظ) ← الكوفيون وابن كثير

(صُحبة) ← حمزة والكسائى وشعبة.

(صحاب) ← حمزة والكسائى وحفص.

(عمّ) ← نافع وابن عامر.

(سما) ← نافع وابن كثير وأبوعمرو.

(حقّ) ← ابن كثير وأبوعمرو.)

رموز القراء العشرة ورواتهم من طيبة النشر

1ـ الرموز الفردية:)

أبج ← أ:نافع ، ب:قالون ، ج:ورش؛

دهز ← د:ابن كثير ، هـ:البزى ، ز:قنبل؛

حطى← ح:أبوعمرو ، ط:الدورى ، ى:السوسى ؛

كلم ← ك:ابن عامر ، ل:هشام ، م:ابن ذكوان ؛

نصع ← ن:عاصم ، ص:شعبة ، ع :حفص؛

فضق ← ف:حمزة ، ض:خلف ، ق:خلاد؛

رست ← ر:الكسائى ، س:أبوالحارث، ت:الدورى؛

ثخذ ← ث : أبو جعفر، خ : ابن وردان؛ ذ : ابن جماز؛

zāy:Qunbul.
Ḥuṭay *→ ḥā':Abū 'Amr, ṭā':Ad-Dawrī , yā':As-Sūsī.*
Kalam *→ kāf:Ibn 'Āmir, lām:Hichām, mīm : Ibn Ḍakwān.*
Naṣa' *→ nūn:'Āṣim , ṣād :Chu'ba, 'ayn:Ḥafṣ.*
Faḍiq *→ fā':Ḥamza , ḍād :Khalaf , qāf :Khallād .*
Rasat *→ rā':Al-Kisā'ī , sīn:Abū Al-Ḥātith, tā':Ad-Dawrī.*

2-***Les symboles collectifs***

🔊 *Explain378* / Dr.Al-Qudāt

thā' *→ Les Koufi ('Āṣim, Ḥamza et Al-Kisā'ī).*
khā' *→ Les Sept* à l'exception *de Nāfi'.*
ḏāl *→ Les Koufi et Ibn 'Āmir.*
ẓā' *→ Les Koufi et Ibn Kathīr.*
Ṣuḥba *→ Ḥamza, Al-Kisā'ī et Chu'ba.*
Ṣiḥāb *→ Ḥamza, Al-Kisā'ī et Ḥafṣ.*
'Ama *→ Nāfi' et Ibn 'Āmir.*
Samā *→ Nāfi',Ibn Kathīr et Abū'Amr.*
Ḥaqun *→ Ibn Kathīr et Abū 'Amr.*)

Symbolisme des dix coranolecturologues et leurs coranonarratologues d'après Aṭ-Ṭayyiba (1-**Les symboles individuels** :
'Abaǧ *→ alif* : *Nāfi', bā' : Qālūn, ǧīm : Warch.*
Dahaz *→ dāl :Ibn Kathīr, hā':Al-Bazzī, zāy:Qunbul.*
Ḥuṭay *→ ḥā':Abū 'Amr, ṭā':Ad-Dawrī , yā':As-Sūsī.*
Kalam *→ kāf:Ibn 'Āmir, lām:Hichām, mīm : Ibn Ḍakwān.*
Naṣa' *→ nūn:'Āṣim , ṣād :Chu'ba, 'ayn:Ḥafṣ.*
Faḍiq *→ fā':Ḥamza , ḍād :Khalaf , qāf :Khallād .*
Rasat *→ rā':Al-Kisā'ī , sīn:Abū Al-Ḥātith, tā': Ad-Dawrī.*
Thakhaḏ *→ thā' :Abū Ǧa'far, khā' :Ibn wardān, ḏāl :Ibn Ǧammāz.*

Ẓaghach → *ẓā' :Ya'qūb,ghayn :Ruwways, chīn :Rawḥ.*
N.B: *Khalaf* le dixième n'a pas de symbole, mais il est cité dans le symbolisme collectif.
2-Les symboles collectifs :
***Madanī** (Madā) → Nāfi' et Abū Ğa'far.*
***Baṣrī** (Ḥimā) → Abū 'Amr et Ya'qūb.*
***Kafā** → Les Koufi et Khalaf.*
***Chafā** → Ḥamza , Al-Kisā'ī et Khalaf.*
***Ṣuḥb** → Ḥamza, Al-Kisā'ī , Khalaf et Ḥafṣ.*
***Ṣiḥāb** → Ḥamza, Al-Kisā'ī , Khalaf et Chu'ba.*
***Ṣafā** → Khalaf et Chu'ba.*
***Samā** → Nāfi' ,Ibn Kathīr et Abū 'Amr.*
***Fatā** → Ḥamza et Khalaf .*
***Riḍā** → Ḥamza et Al-Kisā'ī.*
***Rawā** → Al-Kisā'ī et Khalaf.*
***Thawā** → Abū Ğa'far et Ya'qūb.*
***Samā** → Le Médinois, le Mecquois et le Baṣrī.*
***Ḥaq** → Le Mecquois et le Baṣrī.*
***Ḥaram** → Le Médinois et le Mecquois.*
***'Am** → Le Médinois et le Chāmī.*
***Ḥibr** → Ibn Kathīr et Abū 'Amr.*
***Kanz** → Les Koufis et Ibn 'Āmir.*)

ظغش ← ظ: يعقوب ، غ : رويس، ش : روْح؛
وخلف العاشر ليس له رمز.
2ـ الرموز الجماعية:
مدنى (مدا) ← نافع و أبوجعفر؛
بصرى (حما) ← أبوعمرو و يعقوب؛
كفى ← كوفيون و خلف؛
شفا ← حمزة والكسائى وخلف؛
صحب ← حمزة والكسائى وخلف وحفص؛
صحبة ← حمزة والكسائى وخلف وشعبة؛
صفا ← خلف و شعبة؛
فتى ← حمزة وخلف؛
رضا ← حمزة والكسائى ؛
روى ← الكسائى وخلف؛
ثوى ← أبوجعفر ويعقوب ؛
سما ← المدنى والمكى والبصرى؛
حق ← المكى والبصرى؛
حرم ← المدنى والمكى؛
عم ← الشامى والمدنى؛
حبر ← ابن كثير و أبو عمرو؛
كنز = الكوفيون وابن عامر.)

➡ ***Ouvrages de symbolisme*** (Ce sont les ouvrages qui ont été reservés aux symbolismes des coranolecturologues.)

⬅ **الرمزيات** (هى المؤلفات التى أفردت لتعليم رموز القراء.)

➡ ***Narration*** n.f (Il signifie deux choses : - La différence relative aux *coranonarratologues* qui ont rapporté de l'*Imām*, même de manière indirecte, comme la Narration de *Warch* d'après *Nāfi'* et celle de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim*.
- Le texte de la Narration)

⬅ **الرواية** (له معنيان:
ـ الخلاف المنسوب للآخذين عن الإمام ولو بواسطة، ك ورش عن نافع ، و حفص عن عاصم .
ـ نص الرواية.)

➡ ***Ar-rawm***

(C'est une variété de l'inflexion vocalique qui consiste à fléchir la voyelle /u/ vers la voyelle /i/, contrairement à l'inflexion vocalique proprement dite qui consiste à fléchir la voyelle /a/ vers la voyelle /i/, comme dans le mot « *tāmanunā* » du verset 11 de sourate

⬅ **الرّوم** (الإتيان ببعض الحركة فى حالة الوقف، وهو مختص بالرفع والضم والجر والكسر دون الفتح والنصب، ويقدر المحذوف من الحركة بالثلثين والمنطوق بالثلث، ويعبر عنه الكوفيون بالإشمام.
ومثال الروم ﴿تَأْمَنَّا﴾ : ﴿قَالُواْ يَـٰٓأَبَانَا مَالَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَىٰ

Yūsuf :
<u>*Application*:</u>
Rā‘ 016

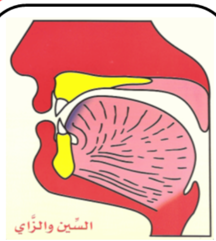
Sourate Ar-Rūm (C’est une Sourate Mecquoise, à l’exception du verset 17 qui est médinois, dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 59 ou 60. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est trentième.)

يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُۥ لَنَٰصِحُونَ ﴿١١﴾ [يوسف: 11]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Rā‘ 016

الروم (سورة ~) (هى سورة مكية، باستثناء الآية 17 التى هى مدنية، ترتيبها فى المصحف الشريف 30، وعدد آياتها 59 أو 60 حسب علماء العد القرآنى.)

حرف الزاي
Zāy

ز

حرف الزاي MP3+ MP4

https://drive.google.com/drive/folders/1c-Y0YG1pQS9uZ7o-PEoWy8asZDRDsEI_?usp=sharing

الزاى (صوت لثوى ، استمرارى، مجهور، مرقق، صفيرى.
مخرج حرف الزاى (يتم نطق حرف الزاى، كما هو الشأن بالنسبة لحرفى الصاد و السين، على مستوى رأس اللسان وباطن الثنايا العليا مع قليل من الانفراج. وينعت الخليل بن أحمد الفراهيدى هذه الحروف الثلاثة بالأسلية قائلا : "والصاد والسين والزاى أسلية، لأن مبدأها من أسلة اللسان وهى مستدق طرف اللسان.(العين). أما المحدثون من علماء اللسانيات العرب وغير العرب فيختلفون فى وصف هذه الحروف؛ حيث أطلق عليها بعضهم ـ وهو صاحب "أصول تراثية فى علم اللغة"ـ مصطلح "لثوى" (alvéolaire) مضيفا إليها الحروف الذلقية حسب الخليل (اللام، الراء، النون)؛ كما نعتها آخر ـ وهو صاحب "المدخل إلى اللغة" ـ بمصطلح "أسنانى لثوى"، مضيفا إليها الحروف النطعية حسب الخليل (الدال، التاء، الطاء، الضاد).)

مخرج الحرف وطريقة نطقه:
Zāy Vidéo001

الزخرف (سورة ~) (هى سورة مكية، باستثناء الآية 54 التى هى مدنية، ترتيبها فى المصحف الشريف 43، وعدد آياتها 88 أو 89 حسب علماء العد القرآنى.)

الزلزلة (سورة ~) (هى سورة مدنية ترتيبها فى المصحف

Zāy (C’est une consonne apicale sifflante alvéolaire continue sonore non emphatique et vélaire.
Point d’articulation de la lettre «*zāy*» (Comme le «*ṣād*» et le«*sīn*», le «*zāy*» est articulé au niveau de la pointe de la langue avec ce qui sépare les incisives centrales inférieures.

Cette consonne se prononce comme le «z» français qui est une consonne apicale.

En phonétique articulatoire, une consonne apicale désigne une consonne articulée avec la pointe de la langue ou sa partie antérieure. Sont articulées ainsi les consonnes dont le lieu d'articulation se situe vers l'avant de la bouche : linguo-
labiales, dentales, alvéolaires, post-alvéolaires et rétroflexes.)

***Point d’articulation et prononciation*:**
Zāy Vidéo001

Sourate Az-Zukhruf (C’est une Sourate Mecquoise, à l’exception du verset 54 qui est médinois, dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 98 et 88. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quarante-troisième.)
Sourate ’Az-Zalzala (C’est une Sourate Médinoise dont le nombre de versets peut être

selon les lectures coraniques 8 ou 9. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quatre-vingt-dix-neuvième.)

Sourate Az-Zumar (C'est une Sourate Mecquoise, à l'exception des versets 52, 53 et 54 qui sont médinois, dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 72 ou 73 ou 75. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est trente-neuvième.)

Affixation n.f (C'est le fait d'ajouter des consonnes bivocaliques, comme la *yā'* dans des mots spécifiques du *Muṣḥaf*.
Les lettres d'affixation dans le Script ottoman ne sont qu'une partie des lettres d'affixation dans la grammaire arabe.)

Exemple d'affixation dans le Script ottoman par le alif
(Les lettres d'alphabet qu'on trouve comme affixes dans certains mots du *Muṣḥaf* ottoman sont : le *wāw*, le *alif* et le *yā'* .

Prenons un exemple d'adjoncrion du *alif* :
Le mot coranique «*mi'atu*» du verset 261 de sourate *Al-Baqara* est transcrit dans le *Muṣḥaf* ottoman avec un *alif* comme affixe:

Application:
Zāy 001

Exemple d'affixation dans le Script ottoman par le wāw (Les lettres d'alphabet qu'on trouve comme affixes dans certains mots du *Muṣḥaf* ottoman sont : le *wāw*, le *alif* et le *yā'*.
Prenons un exemple d'adjoncrion du *yā'*: Le mot coranique «*bi'ayd*» du verset 47 de sourate *Aḏ-Ḏāriyyat* est transcrit dans le *Muṣḥaf* ottoman avec un *yā'* comme affixe:
Application:
Zāy 003

الشريف 99، وعدد آياتها 8 أو 9 حسب علماء العد القرآنى.)

الزمر (سورة ~) (هى سورة مكية، باستثناء الآيات 52 و 53 و54 التى هى مدنية، ترتيبها فى المصحف الشريف 39، وعدد آياتها 72 أو 73 أو 75 حسب علماء العد القرآنى. ومن أسمائها سورة العزة.)

الزيادة (ما يزاد من حروف المد فى الرسم المصحفى، مثل زيادة الياء أو الألف أو الواو. وحروف الزيادة فى الرسم العثمانى (واى) ليست هى حروف الزيادة فى علم النحو المجموعة فى (سألتمونيها) بل هى جزء منها فقط.)

مثال لزيادة الألف فى الرسم العثمانى (يزاد من حروف الهجاء فى رسم المصاحف الشريفة ثلاثة أحرف: الألف والياء والواو. مثال زيادة الألف: كلمة ﴿مِّاْئَةُ﴾ من قوله ﷻ:

﴿مَّثَلُ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمۡوَٰلَهُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنۢبَتَتۡ سَبۡعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنۢبُلَةٖ مِّاْئَةُ حَبَّةٖۗ وَٱللَّهُ يُضَٰعِفُ لِمَن يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ٢٦١﴾

[البقرة: 261]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Zāy 001

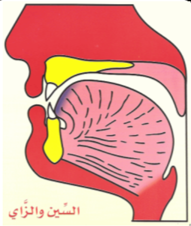
مثال لزيادة الياء فى الرسم العثمانى ((يزاد من حروف الهجاء فى رسم المصاحف الشريفة ثلاثة أحرف: الألف والياء والواو. مثال زيادة الياء: كلمة ﴿بِأَيْيْدِ﴾ من قوله ﷻ:

﴿وَٱلسَّمَآءَ بَنَيۡنَٰهَا بِأَيۡيْدٖ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ ٤٧﴾

[الذاريات: 47]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Zāy 003

حرف السين
Sīn

س

حرف السين MP3+ MP4 https://drive.google.com/drive/folders/1RS3LdizQNZVQBU8F1MVh_ev1OlPaLeXO?usp=sharing

السين (صوت لثوى، استمرارى، مهموس، مرقق، صفيرى. ويتم نطق حرف السين، كما هو الشأن بالنسبة لحرف الصاد و الزاى، على مستوى رأس اللسان وباطن الثنايا العليا مع قليل من الانفراج. وينعت الخليل بن أحمد الفراهيدى هذه الحروف الثلاثة بالأسلية قائلا :"والصاد والسين والزاى أسلية، لأن مبدأها من أسلة اللسان وهى مستدق طرف اللسان. (العين).)

مخرج الحرف وطريقة نطقه:

Sīn Vidéo001

سين السكت

Sīn Vidéo002

(هى من اصطلاحات الضبط فى الرسم المصحفى ب حفص عن عاصم مثلا، وتوضع فوق الحرف الأخير من بعض الكلمات، ويدل ذلك على السكت على ذلك الحرف فى حالة وصله بما بعده سكتة يسيرة من غير تنفس. ومثال ذلك السكت على الكلمة ﴿عِوَجَاۜ ۝١﴾ من قوله ﷻ: ﴿ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ٱلَّذِىٓ أَنزَلَ عَلَىٰ عَبْدِهِ ٱلْكِتَـٰبَ وَلَمْ يَجْعَل لَّهُۥ عِوَجَاۜ ۝١ قَيِّمًا لِّيُنذِرَ بَأْسًا شَدِيدًا (...)﴾ [الكهف: 1]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Sīn001

Sīn (C'est une consonne apicale sifflante alvéolaire continue sourde non emphatique et vélaire.
Point d'articulation de la lettre «*sīn*» (Comme le «*ṣād*» et le «*zāy*», le«*sīn*» est articulé au niveau de la pointe de la langue avec ce qui sépare les incisives centrales inférieures.
Cette consonne se prononce comme le «s» français.)

***Point d'articulation et prononciation*:**

Sīn Vidéo001

Sīn du sakt

Sīn Vidéo002

(C'est l'un des signes conventionnels de ponctuation utilisé notamment dans la Narration coranique de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim Al-Kūfī*. Il est mis au dessus de certains mots pour signifier le *Sakt* (petite pause) dans le cas de liaison, Comme par exemple le *Sakt* sur le mot «*'iwağa*» du verset 1 de Sourate «*'Al-Kahf*» :

Application:

Sīn001

et comme le *Sakt* sur le mot «*marqadinā*» du

verset 52 de Sourate «*yasīn*»:

والسكت على ﴿مرقدنا﴾ من قوله ﷺ: ﴿قَالُواْ يَٰوَيۡلَنَا مَنۢ بَعَثَنَا مِن مَّرۡقَدِنَاۜ هَٰذَا مَا وَعَدَ ٱلرَّحۡمَٰنُ وَصَدَقَ ٱلۡمُرۡسَلُونَ ۝٥٢﴾ [يس: 52].)

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم

<u>*Application*:</u>

Sīn002

Sourate *Saba'* (C'est une Sourate Mecquoise, à l'exception du verset 6 qui est médinois, dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 55 et 56. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est trente-quatrième.)

سبأ (سورة ~) (هى سورة مكية، باستثناء الآية 6 التى هى مدنية، ترتيبها فى المصحف الشريف 34، وعدد آياتها 55 أو 56 حسب علماء العد القرآنى.)

Les Sept longues (Ce sont les sept Sourates les plus longues dans le Saint Coran : «*'Al-Baqara*», « *Āli-' Imrān*», «*An-Nisā'* », « *Al-Māida*», «*Al-'An'ām* », « *Al-'A'rāf*» et «*Yūnus*».)

السبع الطوال (هى سور: البقرة وآل عمران والنساء والمائدة والأنعام والأعراف ويونس.)

Les sept répétés (Certains disent qu'il s'agit de Sourate « *'Al-Fātiḥa* » et d'autres disent qu'il s'agit des sept longues (Voir : les sept longues.)

السبع المثانى (هى سورة الفاتحة، وقد تكون سميت كذلك لأنها تثنى وتكرر فى كل ركعة. وتطلق هذه التسمية أيضا على السبع الطوال.)

Génuflexions dans le Saint Coran

(Il existe généralement dans le Saint Coran 15 endroits de génuflexions où le *Récitateur* doit se prosterner en action d'adoration à *Allah* le Très Haut.

C'est l'action d'adoration prise en cas d'écoute ou de récitation du verset 206 de Sourate «*'Al-'A' rāf*» :

سجدات القرآن الكريم (عموما عددها خمس عشرة سجدة. على القارئ والمنصت أن يسجد سجود التلاوة فى سياق السجدة اتباعا للسنة. ومثال ذلك السجود عن تلاوة أو سماع الآية الكريمة التالية: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ عِندَ رَبِّكَ لَا يَسۡتَكۡبِرُونَ عَنۡ عِبَادَتِهِۦ وَيُسَبِّحُونَهُۥ وَلَهُۥ يَسۡجُدُونَ۩ ۝٢٠٦﴾ [الأعراف: 206]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم.

<u>*Application*:</u>

Sīn003

Sakt

(Dans les lectures coraniques, c'est une interruption instantanée de la parole sans respiration lors de la lecture du Saint Coran.

La durée du *Sakt* est inférieure à la durée du *waqf* (la pause ou l'arrêt).

Le *Sakt* peut être, d'une part, au sein d'un mot coranique, comme la *Sakt* sur une consonne avocalique qui est précédé par une *hamza* comme dans les deux mots coraniques

السكت (ينظر *Sīn Vidéo002*) (السكت فى القراءات القرآنية هو قطع الصوت برهة من الزمن من غير تنفس أثناء القراءة، وهو دون زمن الوقف ومقداره حركتان. ويطلق عليه مجموعة من الأوصاف مثل "السكتة الخفيفة" و "السكتة اللطيفة" و "السكتة القصيرة" و "السكتة المختلسة" و "الوُقفية"... وقد يكون السكت فى وسط الكلمة ، كالسكت على الحرف الساكن الذى بعده همز كما فى كلمتى ﴿شَيۡءٍ﴾ و

« *chay'* » et « *'al'arḍ* » , pour la lecture de *Ḥamza Ibn habīb Al-Kūfī*, du verset 284 de sourate *Al-Baqara* :

﴿ٱلْأَرْضِ﴾ بالنسبة لقراءة حمزة: ﴿لِّلَّهِ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ ۗ وَإِن تُبْدُوا۟ مَا فِىٓ أَنفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ يُحَاسِبْكُم بِهِ ٱللَّهُ ۖ فَيَغْفِرُ لِمَن يَشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَآءُ ۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٨٤﴾﴾ [البقرة: 284]

مفتاح محمد السلطني / خلاد عن حمزة.

Application:
Sīn004

Il peut être, d'autre part, marqué à la fin d'un mot coranique comme au niveau du mot «*'iwagā*», selon la lecture de *Ḥafṣ* d'après *'Āṣm Al-Kūfī*, du verset 1 de sourate « *Al-Kahf* » :

ويكون في آخر الكلمة نحو السكت على ﴿عِوَجَا ۜ قَيِّمًا﴾:

﴿ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ٱلَّذِىٓ أَنزَلَ عَلَىٰ عَبْدِهِ ٱلْكِتَٰبَ وَلَمْ يَجْعَل لَّهُۥ عِوَجَا ۜ ﴿١﴾ قَيِّمًا لِّيُنذِرَ بَأْسًا شَدِيدًا (...)﴾ [الكهف: 1]

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم.

Application:
Sīn005

Sakt selon la Narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* (*Khalaf* d'après *Ḥamza Ibn Ḥabīb* lit l'*avocalique* précédé d'une *hamza* par une petite pause (*Sakta*), comme pour le *mīm avocalique* en deux occurrences dans le verset 6 de Sourate « *Al-Baqara*» :

السكت في خلف عن حمزة بن حبيب الزيات (يسكت الإمام خلف على الساكن قبل الهمز، كما في الميم الساكنة التي تليها همزة من قوله ﷻ : ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾﴾ [البقرة: 6].)

عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب.

Application:
Sīn006

Sakt et *Al-waqf* dans la lecture de *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī*
(*Khalaf* rapporte d'après *Salīm* d'après *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī*, que ce dernier effectuait un *Sakt* (pause instantanée sans reprise de respiration dans l'intention de poursuivre la lecture) sur la consonne saine *avocalisée* qui est suivie d'une *hamza* , après lequel il prononce la *hamza* , mais à condition de ne pas *déglottaliser* cette *hamza* .
En outre, quand *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* lisait le mot *«Al-'arḍ »* dans toutes ses occurrences dans le Saint Coran en effectuant un *Sakt* sur le «*lām*» avant de

السكت والوقف في قراءة حمزة بن حبيب (روى خلف عن سليم عن حمزة، أنه كان يسكت على الحرف الصحيح الساكن الذي تتبعه همزة سكتا قصيرا قبل نطق الهمزة، دون أن يقطع نَفَسه، وذلك بشرط عدم إسقاط الهمزة، أو نقل حركتها إلى الساكن الذي قبلها. وكان حمزة إلى قرأ كلمة ﴿الأرض﴾ في القرآن الكريم يسكت على اللام قبل نطق الهمزة. والعلة الصوتية التي من أجلها يتم هذا السكت هو تحقيق النبر للمقطعين المتواليين. إلا أن هناك وجها آخر مرويا عن حمزة وهو النقل. والنقل هذا هو صوتيا حذف الهمزة ونقل حركتها إلى الصامت الذي قبلها. وتسقط الهمزة (الصامت الحنجري

prononcer la *hamza* (ou le coup de glotte). En matière de lecture coranique, le rôle du *Sakt* est l'accentuation des deux syllabes que celui-ci sépare instantanément. Un tel comportement phonétique est à même d'améliorer la qualité de l'intonation et de la mélodie lors de lectures des propos divins où *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* lit avec le *Sakt*. On peut dire donc que le *Sakt* est le trait phonologique distinctif dans la lecture *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* ; toutefois, il faut signaler l'existence d'une autre Narration coranique rapportée d'après *Ḥamza* dans laquelle il faisait un transfert de la *hamza* , donc sa *déglottalisation*.

Application:

Sīn007

Avocalique n.m (*sukūn*) (l'*avocalique*, ou le *sukūn*, ou la voyelle muette, est un signe diacritique spécifique à la langue arabe. Il s'écrit comme un petit "o" au dessus de la lettre et indique l'absence de vocalisation.)

Avocalique : cause verbale du *bivocalique*

(L'*avocalique* placé après une lettre de *bivocalisation* est une cause puissante du *bivocalique* saturé.

Ainsi, dans l'exemple de lecture coranique appliquée sur le mot « *al-ḥāqqatu*» en trois occurrences dans le verset 1 , 2 et 3 de Sourate «*Al-Ḥāqqa*», la lettre de *bivocalisation* «*ā*» est suivie de «*q*» (consonne *avocaliséeaprès décomposition de la géminée bien sûr*) :

Application:

Sīn008

Samā (C'est un symbole utilisé dans «*Ach-Chāṭ ibiyya* » des sept lectures coraniques pour se référer à *Ibn Kathīr Al-Makkī, Abī ʻAmr Al-Baṣrī* et *Nāfiʻ Al-Madanī*. C'est également un symbole utilisé dans «*Ṭayyibat An-Nachr Fī Al-Qirāʼāt Al-ʻachr* » pour se référer aux trois précédents ; outre les deux *coranolecturologues*: *Abū Ǧaʻfar Al-Madanī* et Yaʻqūb *Al-ḥaḍramī Al-Baṣrī* .)

الوقفى) هنا إذا كانت مسبوقة بصامت ومتبوعة بفتحة (الحركة الأمامية الواسعة). ومثال النقل ﴿ابنَْ آدم﴾ من قوله ﷻ:﴿وَٱتۡلُ عَلَيۡهِمۡ نَبَأَ ٱبۡنَيۡ ءَادَمَ بِٱلۡحَقِّ إِذۡ قَرَّبَا قُرۡبَانٗا فَتُقُبِّلَ مِنۡ أَحَدِهِمَا وَلَمۡ يُتَقَبَّلۡ مِنَ ٱلۡأٓخَرِ قَالَ لَأَقۡتُلَنَّكَۖ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ ٱللَّهُ مِنَ ٱلۡمُتَّقِينَ ٢٧﴾ [المائدة: 27].

عبدالرشيد صوفى / خلف عن حمزة بن حبيب

Sīn007

وتشكل ظاهرة السكت والوقف فى قراءة حمزة ميزة صوتية تتميز بها هذه القراءة أدائيا عن باقى القراءات القرآنية.)

السكون (السكون أو "الصائت الأصم" هى علامة شكلية خاصة باللغة العربية توضع فوق الحرف العربى للدلالة على أنه ساكن، أى غير متحرك .)

السكون: سبب لفظى للمد (يأتى المد عند لقاء الساكن ليكون عوضا عن الحركة. وأورد مكى للسكون مزية ليست للهمزة فى المد، وهى أن المد للسكون لا بد منه ضرورة، فى حين أن المد للهمزة يجوز ترك إشباعه فى الكلام دون القرآن، قائلا: "واعلم أن المد مع الساكن بعد حرف المد واللين، والمشدد بعد حرف المد واللين أقوى منه مع الهمزة بعد حرف المد واللين." تطبيق: ﴿ٱلۡحَآقَّةُ ١ مَا ٱلۡحَآقَّةُ ٢ وَمَآ أَدۡرَىٰكَ مَا ٱلۡحَآقَّةُ ٣﴾ [الحاقة: 1ـ 3]

محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع .

Sīn008

سما (يرمز به فى الشاطبية فى القراءات السبع إلى ابن كثير المكى وأبى عمرو البصرى ونافع المدنى، ويرمز به فى طيبة النشر فى القراءات العشر إلى هؤلاء وأبى جعفر المدنى ويعقوب الحضرمى.)

Audition n.f (C’est dans la science des lectures coraniques une des méthodes pour mémoriser les propos coraniques et les rapporter d’après les *Machāyikh* . Elle signifie l’action d’entendre la prononciation des propos coraniques directement à partir du *Chaykh*. Mais, le processus d’audition, à lui seul, n’est pas suffisant pour mémoriser le Saint Coran. En effet, le processus de récitation entre les mains du *Chaykh* est absolument nécessaire.)

السماع (هو في علم القراءات القرآنية أحد أنواع طرق التحمل والأخذ عن المشايخ، والمقصود به السماع من لفظ الشيخ، ومنع القراء من الاقتصار عليه في تلقي القرآن الكريم، إذ ليس كل من سمع من لفظ المقرئ يقدر على الأداء، ولذلك اشترطوا قراءة الطالب على الشيخ.)

Trait distinctif d’une lecture coranique (C’est un trait phonétique suprasegmental qui distingue une lecture coranique donnée du reste des dix lectures coraniques confirmées. Ainsi, le liaison du *mīm du pluriel* dans la lecture coranique de *Ibn Kathīr Al-Makkī* peut être supposée comme trait distinctif de cette lecture.
De même pour la *sakt* au niveau d’une consonne avocalique avant une *hamza* , il peut être considéré comme trait distinctif de la lecture de *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-Kūfī*…
Toutefois, cette notion nouvelle présuppose une ensemble de remarques :

1- Cette notion de « *trait distinctif d’une lecture coranique* » est une notion nouvelle qui n’a pas été, jusqu’au là, traitée dans les références de coranolecturologie.
C’est une notion empruntée à la phonétique, qui est exposée dans le présent lexique pour être traitée en détails.

2-Cette notion nécessite des critères de classification , comme par exemple :La fréquence et l’universalité (*Voir l’article arabe*).)

السمة المميزة لقراءة قرآنية (يقصد بها السمة الصوتية الأدائية التي تميز قراءة قرآنية متواترة عن باقي القراءات العشر المتواترة. ويمكن مثلا اعتبار صلة ميم الجمع بالنسبة لقراءة بن كثير المكي السمة المميزة لهذه القراءة، وأيضا يمكن اعتبار السكت على الساكن قبل همزة قطع سمة مميزة لقراءة حمزة بن حبيب الكوفي... إلا هذا المفهوم الجديد يستدعي جملة ملاحظات:

1ـ إن "السمة المميزة لقراءة قرآنية" هو مفهوم جديد لم يعالَج إلى حد الآن بطريقة مباشرة في المراجع الخاصة بعلم القراءات ؛ وهو مفهوم تم إعارته من اللسانيات، وبالخصوص علم الصوتيات phonetics. وما وُضع في هذا المعجم إلا لينكب أهل الاختصاص على دراسته وتمحيصه وتصنيفه تصنيفا علميا دقيقا.

2ـ لا يعني هذا المفهوم أن السمة المميزة لقراءة يشترط فيها أن لا تكون في قراءة أخرى ، لأن هذا المفهوم مرتبط بالجانب الأدائي الصوتي. لكن لا بد من ضبط هذا المفهوم بمنظومة من المعايير العلمية والموضوعية ؛ ويمكن بناء هذه المنظومة على أساس المعيارين التاليين: يشترط في الظاهرة القرائية المؤهلة لتكون السمة المميزة لقراءة قرآنية ما شرطان أساسيان: أ ـ ينبغي أن يكون تردد الظاهرة frequency في المصحف الشريف كبيرا (بمعدل سياق واحد في كل صفحة من المصحف الشريف مثلا). ب ـ ينبغي أن تكون الظاهرة القرائية من أصول القراءة القرآنية وليس من فرش الحروف.)

Les onze Sourates (Ce sont les onze

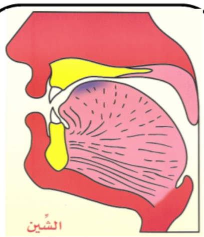
السور الإحدى عشرة (هي سور: طه والنجم والمعارج

Sourates du Saint Coran (Voir l'article arabe) dans lesquelles notamment est fréquent le phénomène d'inflexion vocalique.)

As-Sūsī (C'est *Abū Chu'ayb ṣāliḥ Ibn Ziyyād Ibn Abdullāh Ibn Al-ğārūd*. Il est l'un des deux coranonarratologues de *Abū 'Amr Ibn Al-'Alā' Al-baṣrī*. Il a acquis la lecture par récitation et audition de Al-yazīdī, l'un des quatorze lecteurs.)

والقيامة والنازعات وعبس والأعلى والشمس والليل والضحى والعلق. ولهذه الصور أحكام خاصة فى الإمالة، وتكثر فيها هذه الظاهرة.)

السوسى (هو أحد الرواة عن أبى عمرو بن العلاء، وهو أبو شعيب صالح بن زياد بن عبد الله بن الجارود، مقرئ، ضابط، محرر، ثقة، أخذ القراءة عرضا وسماعا عن اليزيدى (أحد القراء الأربعة عشر).)

حرف الشين Chīn

ش

حرف الشين MP3+ MP4

https://drive.google.com/drive/folders/1xR9hqJWg9m9v-XhpjLwI-j7I9sqdZvcr?usp=sharing

Chīn (C'est une consonne pré-palatale continue chuintante sourde et non emphatique. Son point d'articulation est le milieu de la langue avec ce qui suit de la partie supérieure du palais, c'est un point d'articulation commun aux lettres : *Ǧīm*, *Chīn* et *yā'*(le *yā'* en tant que consonne et non en tant que voyelle longue).)

Point d'articulation et prononciation:

Chīn Vidéo001

Ach-Chāṭbiyya (C'est un poème rimé par le « *lām* » traitant des sept lectures coraniques authentifiées et ratifiées. Son véritable nom est « *Ḥirz Al-'Amānī wa Waǧ h At-Tahānī* ». L'auteur de cet ouvrage précieux est *l'Imam Ach-Chāṭ ibī*, que la Bénédiction d'*Allah* soit sur son âme.

Chīn001 ***:Chaatibiya 1***

Afin d'élaborer ce sacré poème, *Ach-Chāṭbī* a pris comme point de départ l'ouvrage de *Abī 'Amr Ad-Dānī*, Que la Miséricorde d'*Allah* soit sur son âme.
Notons que ce poème est basé sur un symbolisme que le lecteur doit absolument savoir avant d'entamer cette référence en sciences de lectures coraniques.)

الشين (صوت غارى، استمرارى، مهموس، مرقق، متفشى.
ومخرج هذا الحرف هو وسط اللسان وما يحاذيه من الحنك الأعلى، وهو مخرج مشترك لثلاثة حروف: الشين والجيم والياء)

مخرج الحرف وطريقة نطقه:

Chīn Vidéo001

الشاطبية (هى قصيدة لامية منظومة وفق البحر الطويل، تناولت القراءات السبع المتواترة، واسمها الحقيقى "حرز الأمانى ووجه التهانى" لأبى القاسم الشاطبى.

متن الشاطبية بصوت المقرئ طه محمد الفهد :

Chīn001 ***: Chaatibiya 1***

قال الشاطبى:

وسميتها حرزَ الأمانى تيمنا

ووجهَ التهانى فاهنه متقبلاَ.

وقد اعتمد الشاطبى فى قصيدته الغراء هذه على كتاب "التيسير فى القراءات السبع" لأبى عمرو الدانى رحمه الله، فقد اقتصر الشاطبى، مقتفيا أثر الدانى، فى "الشاطبية" على القراء السبعة : نافع المدنى، وابن كثير المكى، وأبو عمرو البصرى، وابن عامر الشامى، وعاصم الكوفى، وحمزة بن حبيب الكوفى، والكسائى الكوفى، ورواتهم الأربعة عشر. واعتمد الشاطبى فى بناء قصيدته هذه على رموز خاصة. وعدد أبيات الشاطبية 1173.)

➡ *Ach-Chāṭbiyyatān* (C'est un terme qui désigne deux poèmes complémentaires constituant la base de la science des lectures coraniques : *Ach-Chāṭibiyya* (« *Ḥirz Al-'Amānī wa Waǧ h At-Tahānī* ») de l'*Imām Ach-Chāṭbī* et «*Ṭayyibat An-Nachr* » de l'*Imām Ibn Al-Ǧazarī*.)

➡ *Ach-Chāmmī* (C'est le seul *coranolecturologue* , parmi les sept, originaire du *Chām*.)

➡ *Arbre des lectures coraniques* (C'est une forme arborescente qui illustre les noms et les renseignements au sujet des lectures coraniques par leurs chaînes de transmission valides.)

⬇ Arbre des voies de *Ach-Chāṭbiyya*
(Les voies de *Ach-Chāṭbiyya* comme réalisées par l'*Imām Ach-Chāṭbī*, sont :

🔊 *Chīn002* ***:Chaatibiya 2***

1-***Lecture*** de *Nāfi'Al-madanī*:

Narration de Qalūn ; ***Voie*** de *Abī Nachīṭ* .

Narration de *Warch* ; ***Voie*** de *Al-Azraq*.

2-***Lecture*** de *Ibn Kthīr Al-makkī* :

Narration de *Al-Bazzī*; ***Voie*** de *Abī Rabī'a*.

Narration de *Qunbul*; ***Voie*** de *Ibn Muǧahid*.

3-***Lecture*** de *Abī Amr Al-baṣrī*:

Narration de *Ad-Dawrī*; Voie de *Abī 'Az-Za'rā'*.

Narration de *As-Sūsī* ; Voie de *Abī 'Imrān*.

4-***Lecture*** de *Ibn Āmir Ach-chāmmī* :

Narration de *Hichām*; ***Voie*** de *Abī Al-Ḥasan Al-ḥulwānī*.

Narration de Ibn Ḍakwān ; ***Voie*** de *Abī Abdullāh Al-Akhfach* .

5-***Lecture*** de *Āṣim Al-kūfī* :

⬅ الشاطبيتان (يطلق هذا المصطلح على قصيدة الشاطبية (حرز الأمانى ووجه التهانى) للإمام الشاطبى، وطيبة النشر فى القراءات العشر للإمام ابن الجزرى. وسميت الشاطبيتين على وجه التغليب؛ والحال أن بينهما التكامل.)

⬅ الشامى (يقصد به من القراء السبعة عبدالله بن عامر الشامى (ت 117 هـ)؛ ويقصد به أيضا المصحف الشامى.)

⬅ شجرة القراءات القرآنية (هو شكل شجرى يوضح أسماء أصحاب القراءة والرواية والطريق والوجه... ويعطى معلومات عن القراءات بأسانيدها الصحيحة .)

⬇ شجرة طرق الشاطبية (طرق الشاطبية كما حققها الشاطبى رحمه الله فى القراءات السبع المتواترة من طريق الشاطبية هى:
القراء السبعة من الشاطبية بصوت المقرئ **مشارى راشد** :

🔊 *Chīn002* ***: Chaatibiya 2***

1ـ قراءة نافع بن عبدالرحمان بن نعيم المدنى:

ـ قراءة نافع بن عبدالرحمان بن نعيم المدنى رواية قالون طريق أبى نشيط.

ـ قراءة نافع بن عبدالرحمان بن نعيم المدنى رواية ورش طريق الأزرق.

2ـ قراءة أبو معبد عبدالله بن كثير التابعى كثير المكى:

ـ قراءة أبو معبد عبدالله بن كثير التابعى المكى رواية البزى طريق أبى ربيعة بن إسحاق.

ـ قراءة أبو معبد عبدالله بن كثير التابعى المكى رواية قنبل طريق أبى بكر أحمد بن مجاهد.

3ـ قراءة أبى عمرو بن العلاء المازنى البصرى:

ـ قراءة أبى عمرو بن العلاء المازنى البصرى رواية الدورى طريق أبى الزعراء.

ـ قراءة أبى عمرو بن العلاء المازنى البصرى رواية السوسى طريق أبى عمران.

4ـ قراءة عبدالله بن عامر بن يزيد الشامى:

ـ قراءة عبدالله بن عامر بن يزيد الشامى رواية هشام طريق أبى الحسن الحُلوانى.

Narration de *Chu'ba*; **Voie** de *Abī Zakariyā Aṣ-Ṣulḥī*.
Narration de *Ḥafṣ* ; **Voie** de *Abī Mohamed An-nahchalī*.
6-**Lecture** de *Ḥamza Ibn Ḥabib Al-kūfī*:
Narration de *Khalaf*; **Voie** de *Ahmed Ibn Būyān*.
Narration de *Khallād*; **Voie** de *Abī Bakr Al-ǧawharī*.
7-**Lecture** de *Al-Kisā'ī Al-kūfī*:

Narration de *'Al-Layth*; **Voie** de *Abi Abdullah Al- Baghdādī*.
Narration de *Ad-Dawrī*; **Voie** de *Abī Alfaḍl An-naṣ ībī*.)

- قراءة عبدالله بن عامر بن يزيد الشامى رواية ابن ذكوان طريق أبي عبدالله الأخفش.

5ـ قراءة عاصم الكوفى:

- قراءة عاصم الكوفى رواية شعبة طريق أبي زكريا الصلحى.
- قراءة عاصم الكوفى رواية حفص طريق أبي محمد النهشلى.

6ـ قراءة حمزة بن حبيب الكوفى:

- قراءة حمزة بن حبيب الكوفى رواية خلف البزار طريق أحمد بن بويان.
- قراءة حمزة بن حبيب الكوفى رواية خلاد طريق أبي بكر الجوهرى.

7ـ قراءة الكسائى الكوفى:

- قراءة الكسائى الكوفى رواية الليث طريق أبي عبدالله البغدادى.
- قراءة الكسائى الكوفى رواية الدورى طريق أبي الفضل النصيبى.)

➊ Arbre des voies de *«Ad-Durra»* (Les voies de *«Ad-Durra»*, comme réalisées par l'*Imām Ibn Al-Ǧazarī* , qui complètent les sept lectures coraniques authentifiées par la voie de *Chāṭibiyya*, sont :
*Chīn003: **Dourra 2***

➊ شجرة طرق الدرة (طرق الدرة كما حققها ابن الجزرى رحمه الله وطعم بها القراءات السبع المتواترة من طريق الشاطبية هي:

القراء الثلاثة من الدرة بصوت المقرئ **طه محمد الفهد** :
*Chīn003: **Dourra 2***

1-**Lecture** de *Abī Ǧa'far Al-madanī* :

Narration de *Ibn Wardān* ; **Voie** de *Ibn Chāḏān*.

Narration de *Ibn Gāmāz* ; **Voie** de *Abī 'Ayūb*.

2-**Lecture** de *Ya'qūb Al-Baṣrī* :

Narration de *Ruways* ; **Voie** de *Abdullah 'Annaḥḥas*.

Narration de *Rawḥ* ; **Voie** de *Abī Bakr Ibn Wahb*.
3-**Lecture** de *Khalaf Al-Kūfī* :
Narration de *Isḥaq* ; **Voie** de *Abdullah Asūsanǧardī*.

Narration de *Idriss* ; **Voie** de Almaṭwa'ī et

1ـ قراءة أبي جعفر المدنى:

- قراءة أبي جعفر المدنى رواية ابن وردان طريق ابن شاذان.
- قراءة أبي جعفر المدنى رواية ابن جماز طريق أبي أيوب الهاشمى.

2ـ قراءة يعقوب الحضرمى البصرى:

- قراءة يعقوب الحضرمى البصرى رواية رويس طريق عبدالله النحاس.
- قراءة يعقوب الحضرمى البصرى رواية روْح طريق أبي بكر بن وهب.

3ـ قراءة خلف البزار العاشر:

- قراءة خلف البزار العاشر رواية إسحاق الوراق طريق عبدالله السوسنجردى.

ـ قراءة خلف البزار العاشر رواية إدريس الحداد طريق المطوعى وطريق القطيعى.)

شجرة طرق الطيبة (طرق الطيبة كما حققها ابن الجزرى رحمه الله فى القراءات العشر المتواترة هى: **القراء العشرة من الطيبة** بصوت المقرئ **ياسر المزروعى:**

Chīn004 **: *Tayyiba 2***

1ـ قراءة نافع بن عبدالرحمان بن نعيم المدنى:

ـ قراءة نافع بن عبدالرحمان بن نعيم المدنى رواية قالون طريق أبى نشيط عن ابن بويان.

ـ قراءة نافع بن عبدالرحمان بن نعيم المدنى رواية قالون طريق أبى نشيط عن القزاز.

ـ قراءة نافع بن عبدالرحمان بن نعيم المدنى رواية قالون طريق الحُلوانى عن ابن مهران.

ـ قراءة نافع بن عبدالرحمان بن نعيم المدنى رواية قالون طريق الحُلوانى عن جعفر بن محمد.

ـ قراءة نافع بن عبدالرحمان بن نعيم المدنى رواية ورش طريق الأزرق عن النحاس.

ـ قراءة نافع بن عبدالرحمان بن نعيم المدنى رواية ورش طريق الأزرق عن ابن سيف.

ـ قراءة نافع بن عبدالرحمان بن نعيم المدنى رواية ورش طريق الأصبهانى عن هبة الله.

ـ قراءة نافع بن عبدالرحمان بن نعيم المدنى رواية ورش طريق الأصبهانى عن المطوعى.

2ـ قراءة أبو معبد عبدالله بن كثير التابعى المكى:

ـ قراءة أبو معبد عبدالله بن كثير التابعى المكى رواية البزى طريق أبى ربيعة عن النقاش.

ـ قراءة أبو معبد عبدالله بن كثير التابعى المكى رواية البزى طريق أبى ربيعة عن ابن بُنان.

ـ قراءة أبو معبد عبدالله بن كثير التابعى المكى رواية البزى طريق ابن الحُباب عن ابن صالح.

ـ قراءة أبو معبد عبدالله بن كثير التابعى المكى رواية البزى طريق ابن الحباب عن عبدالواحد.

Voie de *Alquṭay‘ī.*)

Arbre des voies de "*’Aṭ-Ṭayyiba*"

(Les voies de "*’Aṭ-Ṭayyiba*", comme réalisées par *Ibn Al-Ğazarī* , sont :

Chīn004 ***:Tayyiba 2***

1-***Lecture*** de *Nāfi‘Al-madanī*:

Narration de *Qalūn* ; ***Voie*** de *Abī Nachīṭ* ***d’après*** *Ibn Būyān*.

Narration de *Qalūn* ; ***Voie*** de *Abī Nachīṭ* ***d’après*** *Al-Qazzāz*.

Narration de *Qalūn* ; ***Voie*** de *Al-ḥulwānī* ***d'après*** *Ibn Mahrān*.

Narration de *Qalūn* ; ***Voie*** de *Al-ḥulwānī* ***d'après*** *Ğa‘far Ibn Mohammed*.

Narration de *Warch* ; ***Voie*** de *Al-Azraq* ***d’après*** *An-Naḥḥās*.

Narration de *Warch* ; ***Voie*** de *Al-Azraq* ***d’après*** *Ibn Sayf*.

Narration de *Warch* ; ***Voie*** de *Al- Aṣbahānī* ***d’après*** *Hibat Allāh*.

Narration de *Warch* ; ***Voie*** de *Al- Aṣbahānī* ***d’après*** *Al-Maṭ wa‘ī*.

2-***Lecture*** de *Ibn Kthīr Al-makkī* :

Narration de *Al-Bazzī*; ***Voie*** de *Abī Rabī‘a* ***d’après*** *An-Naqqāch*.

Narration de *Al-Bazzī* ; ***Voie*** de *Abī Rabī‘a* ***d’après*** *Ibn Bunān*.

Narration de *Al-Bazzī* ; Voie de *Ibn Al-Ḥubāb*

d'après *Ibn Ṣāliḥ.*

Narration de *Al-Bazzī* ; Voie de *Ibn Al-Ḥubāb* d'après *Abdelwāhad Ibn Omar.*

Narration de *Qunbul*; ***Voie*** de *Ibn Muǧahid* ***d'après*** *As-Sāmirī.*

Narration de *Qunbul*; ***Voie*** de *Ibn Muǧahid* ***d'après*** *Ṣāliḥ* .

Narration de *Qunbul*; ***Voie*** de *Ibn Channabūḏ* ***d'après*** *Abī Al-Faraǧ.*

Narration de *Qunbul*; Voie de *Ibn Channabūḏ* d'après *Ach-Chaṭwī.*

3-***Lecture*** de *Abī Amr Al-baṣrī* :

Narration de *Ad-Dawrī*; ***Voie*** de *Abī Az-Zaʿrāʾ* ***d'après*** *Ibn Muǧāhid.*

Narration de *Ad-Dawrī*; ***Voie*** de *Abī Az-Zaʿrāʾ* ***d'après*** *Al-Muʿaddil.*

Narration de *Ad-Dawrī*; ***Voie*** de *Ibn Faraḥ* ***d'après*** *Ibn Abī Bilāl.*

Narration de *Ad-Dawrī*; ***Voie Ibn Faraḥ*** ***d'après*** *Al-Maṭwaʿī.*

Narration de *As-Sūsī* ; ***Voie*** de *Ibn Ǧarīr* ***d'après*** *Abdullāh Ibn Al-Ḥusayn.*

Narration de *As-Sūsī* ; ***Voie*** de *Ibn Ǧarīr* ***d'après*** *Ibn Ḥabach.*

Narration de *As-Sūsī*; ***Voie*** de *Ibn Ǧumhūr* ***d'après*** *Ach-Chaḏaʾī.*

Narration de *As-Sūsī*; ***Voie*** de *Ibn Ǧumhūr* ***d'après*** *Ibn Channabūḏ* .

4-***Lecture*** de *Ibn ʿĀmir Ach-chāmmī*:

Narration de *Hichām*; ***Voie*** de *Al-Ḥulwānī* d'après *Ibn Abdān.*

Narration de *Hichām*; ***Voie*** de *Al-Ḥulwānī* ***d'après*** *Al-Ǧamāl Al-Azraq.*

Narration de *Hichām*; ***Voie*** de *Ad-Dāǧūnī* ***d'après*** *Zayd Ibn Ali.*

Narration de *Hichām*; ***Voie*** de *Ad-Dāǧūnī*

ـ قراءة أبو معبد عبدالله بن كثير التابعى المكى رواية قنبل طريق ابن مجاهد عن السامرى.

ـ قراءة أبو معبد عبدالله بن كثير التابعى المكى رواية قنبل طريق ابن مجاهد عن صالح.

ـ قراءة أبو معبد عبدالله بن كثير التابعى المكى رواية قنبل طريق ابن شنبوذ عن أبى الفرج.

ـ قراءة أبو معبد عبدالله بن كثير التابعى المكى رواية قنبل طريق ابن شنبوذ عن الشطوى.

3ـ قراءة أبى عمرو بن العلاء المازنى البصرى:

ـ قراءة أبى عمرو بن العلاء المازنى البصرى رواية الدورى طريق أبى الزعراء عن ابن مجاهد.

ـ قراءة أبى عمرو بن العلاء المازنى البصرى رواية الدورى طريق أبى الزعراء عن المعدل.

ـ قراءة أبى عمرو بن العلاء المازنى البصرى رواية الدورى طريق ابن فرح عن ابن أبى بلال.

ـ قراءة أبى عمرو بن العلاء المازنى البصرى رواية الدورى طريق ابن فرح عن المطوعى.

ـ قراءة أبى عمرو بن العلاء المازنى البصرى رواية السوسى طريق ابن جرير عن عبدالله بن الحسين.

ـ قراءة أبى عمرو بن العلاء المازنى البصرى رواية السوسى طريق ابن جرير عن ابن حبش.

ـ قراءة أبى عمرو بن العلاء المازنى البصرى رواية السوسى طريق ابن جمهور عن الشذائى.

ـ قراءة أبى عمرو بن العلاء المازنى البصرى رواية السوسى طريق ابن جمهور عن ابن شنبوذ.

4ـ قراءة عبدالله بن عامر بن يزيد الشامى:

ـ قراءة عبدالله بن عامر بن يزيد الشامى رواية هشام طريق الحلوانى عن ابن عبدان.

ـ قراءة عبدالله بن عامر بن يزيد الشامى رواية هشام طريق الحلوانى عن الجمال الأزرق.

ـ قراءة عبدالله بن عامر بن يزيد الشامى رواية هشام طريق الداجونى عن زيد بن على.

d'après *Abī Bakr Ach-Chāḏānī*.
Narration de *Ibn Ḏakwān*; ***Voie*** de *Al-Akhfach* ***d'après*** *An-Naqqāch*.
Narration de *Ibn Ḏakwān*; ***Voie*** de *Al-Akhfach* ***d'après*** *Ibn Al-Akhram*.
Narration de *Ibn Ḏakwān*; ***Voie*** de *Aṣ-Ṣūrī* ***d'après*** *Ar-Ramlī*.
Narration de *Ibn Ḏakwān*; ***Voie*** de *Aṣ-Ṣūrī* ***d'après*** *Al-Maṭwa'ī*.

ـ قراءة عبدالله بن عامر بن يزيد الشامى رواية هشام طريق الداجونى عن أبي بكر الشذائى.
ـ قراءة عبدالله بن عامر بن يزيد الشامى رواية ابن ذكوان طريق الأخفش عن النقاش.
ـ قراءة عبدالله بن عامر بن يزيد الشامى رواية ابن ذكوان طريق الأخفش عن ابن الأخرم.
ـ قراءة عبدالله بن عامر بن يزيد الشامى رواية ابن ذكوان طريق الصورى عن الرملى.
ـ قراءة عبدالله بن عامر بن يزيد الشامى رواية ابن ذكوان طريق الصورى عن المطوعى.

5-***Lecture*** de *Āṣim Al-kūfī* :

5ـ قراءة عاصم أبي النَّجُود الأسدى الكوفى:

Narration de *Chu'ba*; ***Voie*** de *Yaḥyā Ibn Ādam* ***d'après*** *Chu'ayb*.
Narration de *Chu'ba*; ***Voie*** de *Yaḥyā Ibn Ādam* ***d'après*** *Abī Ḥamdūn*.
Narration de *Chu'ba*; ***Voie*** de *Yaḥyā Al-Ulaymī* ***d'après*** *Ibn Khulay'*.
Narration de *Chu'ba*; ***Voie*** de *Yaḥyā Al-Ulaymī* ***d'après*** *Ar-Razzāz*.
Narration de *Ḥafṣ* ; ***Voie*** de *Ubayd Ibn Aṣ-Ṣabaḥ* ***d'après*** *Al-Hāchimī*.
Narration de *Ḥafṣ* ; ***Voie*** de *Ubayd Ibn Aṣ-Ṣabaḥ* ***d'après*** *Abī Ṭāhir*.
Narration de *Ḥafṣ* ; ***Voie*** de *Amr Ibn Aṣ-Ṣabaḥ* ***d'après*** *Al-Fīl*.
Narration de *Ḥafṣ* ; ***Voie*** de *Amr Ibn Aṣ-Ṣabaḥ* ***d'après*** *Zur'ān*.

ـ قراءة عاصم أبي النَّجُود الأسدى الكوفى رواية شعبة طريق يحي بن آدم عن شعيب.
ـ قراءة عاصم أبي النَّجُود الأسدى الكوفى رواية شعبة طريق يحي بن آدم عن أبي حمدون.
ـ قراءة عاصم أبي النَّجُود الأسدى الكوفى رواية شعبة طريق يحي العُليمى عن ابن خليْع.
ـ قراءة عاصم أبي النَّجُود الأسدى الكوفى رواية شعبة طريق يحي العُليمى عن الرزاز.
ـ قراءة عاصم أبي النَّجُود الأسدى الكوفى رواية حفص طريق عبيد بن الصبّاح عن الهاشمى.
ـ قراءة عاصم أبي النَّجُود الأسدى الكوفى رواية حفص طريق عبيد بن الصبّاح عن أبي طاهر.
ـ قراءة عاصم أبي النَّجُود الأسدى الكوفى رواية حفص طريق عمرو بن الصبّاح عن الفيل.
ـ قراءة عاصم أبي النَّجُود الأسدى الكوفى رواية حفص طريق عمرو بن الصبّاح عن زُرعان.

6-***Lecture*** de *Ḥamza Ibn Ḥabib*:

6ـ قراءة حمزة بن حبيب الكوفى:

ـ قراءة حمزة بن حبيب الكوفى رواية خلف البزار طريق إدريس

Narration de *Khalaf*; ***Voie*** de *Idrīs* ***d'après*** *Ibn Uthmān*.

Narration de *Khalaf*; ***Voie*** de *Idrīs* ***d'après*** *Ibn Miqsam*.

Narration de *Khalaf*; ***Voie*** de *Idrīs* ***d'après*** Ibn *Ṣāliḥ*.

Narration de *Khalaf*; ***Voie*** de *Idrīs* ***d'après*** *Al-Maṭwa'ī*.

Narration de *Khallād*; ***Voie*** de Ibn *Chāḏān*.

Narration de *Khallād ;* ***Voie*** de *Ibn Al-Haytham*.

Narration de *Khallād ;* ***Voie*** de *Al-Wazzān*.

Narration de *Khallād ;* ***Voie*** de *Aṭ-Ṭalḥ ī*.

7-***Lecture*** de *Al-Kisā'ī Al-kūfī*:

Narration de *Abī Al-Ḥarith*; ***Voie*** de *Mohamed Ibn Yaḥyā* ***d'après*** *Al-Baṭṭī*.

Narration de *Abī Al-Ḥarith*; ***Voie*** de *Mohamed Ibn Yaḥyā* ***d'après*** *Al-Qanṭarī*.

Narration de *Abī Al-Ḥarith*; ***Voie*** de *Salama Ibn Āṣim* ***d'après*** *Tha'lab*.

Narration de *Abī Al-Ḥarith*; ***Voie*** de *Salama Ibn Āṣim* ***d'après*** *Mohamed Ibn Al-Farağ*.

Narration de *Ad-Dawrī*; ***Voie*** de *An-naṣībī* ***d'après*** *Ibn Al-Ğalandā*.

Narration de *Ad-Dawrī ;* ***Voie*** de *An-naṣībī* ***d'après*** *Ibn Dīzawīh*.

Narration de *Ad-Dawrī ;* ***Voie*** de *Abī Uthmān Ad-Darīr* ***d'après*** *Ibn Abī Hichām*.

Narration de *Ad-Dawrī ;* ***Voie*** de *Abī Uthmān Ad-Darīr* ***d'après*** *Ach-Chāḏānī*.

8-***Lecture*** de *Abī Ğa'far Al-madanī* :

Narration de *Ibn Wardān* ; ***Voie*** de *Ibn Chāḏān* ***d'après*** Ibn Chubayb.

Narration de *Ibn Wardān* ; ***Voie*** de *Ibn Chāḏān* ***d'après*** *Ibn Hārūn*.

عن ابن عثمان.

ـ قراءة حمزة بن حبيب الكوفي رواية خلف البزار طريق إدريس عن ابن مِقسم.

ـ قراءة حمزة بن حبيب الكوفي رواية خلف البزار طريق إدريس عن ابن صالح.

ـ قراءة حمزة بن حبيب الكوفي رواية خلف البزار طريق إدريس عن المطوعي.

ـ قراءة حمزة بن حبيب الكوفي رواية خلاد طريق ابن شاذان.

ـ قراءة حمزة بن حبيب الكوفي رواية خلاد طريق ابن الهيثم.

ـ قراءة حمزة بن حبيب الكوفي رواية خلاد طريق الوزّان.

ـ قراءة حمزة بن حبيب رواية خلاد طريق الطلحي.

7ـ قراءة الكسائي الكوفي:

ـ قراءة الكسائي الكوفي رواية أبي الحارث طريق محمد بن يحي عن البطي.

ـ قراءة الكسائي الكوفي رواية أبي الحارث طريق محمد بن يحي عن القَنطري.

ـ قراءة الكسائي الكوفي رواية أبي الحارث طريق سلمة بن عاصم عن ثعلب.

ـ قراءة الكسائي الكوفي رواية أبي الحارث طريق سلمة بن عاصم عن محمد بن الفرج.

ـ قراءة الكسائي الكوفي رواية الدوري طريق جعفر النصيبي عن ابن الجلندا.

ـ قراءة الكسائي الكوفي رواية الدوري طريق جعفر النصيبي عن ابن ديزويه.

ـ قراءة الكسائي الكوفي رواية الدوري طريق أبي عثمان الضرير عن ابن أبي هشام.

ـ قراءة الكسائي الكوفي رواية الدوري طريق أبي عثمان الضرير عن الشذاني.

8ـ قراءة أبي جعفر المدني:

ـ قراءة أبي جعفر المدني رواية ابن وردان طريق الفضل بن شاذان عن ابن شبيب.

ـ قراءة أبي جعفر المدني رواية ابن وردان طريق الفضل بن

Narration de *Ibn Wardān* ; ***Voie*** de Hibatu *Allāh Ibn Ǧaʿfar* ***d'après*** *Al-Ḥanbalī.*

Narration de *Ibn Wardān* ; ***Voie*** de Hibatu *Allāh Ibn Ǧaʿfar* ***d'après*** *Al-Ḥamāmī.*

Narration de *Ibn Ǧammāz* ; ***Voie*** de *Abī Ayūb Al-Hāchimī* ***d'après*** *Ibn Ruzayn.*

Narration de *Ibn Ǧammāz* ; ***Voie*** de *Abī Ayūb Al-Hāchimī* ***d'après*** *Al-Ǧamāl Al-Azraq.*

Narration de *Ibn Ǧammāz* ; ***Voie*** de *Abī Omar Ad-Dawī* ***d'après*** *Ibn An-Nafākh.*

Narration de *Ibn Ǧammāz* ; ***Voie*** de *Abī Omar Ad-Dawī* **d'après** *Ibn Nahchal.*

9-***Lecture*** de *Yaʿqūb Al-Baṣrī* :

Narration de *Ruways*; ***Voie*** de *At-Tammār* ***d'après*** *An-Naḥās.*

Narration de *Ruways* ; ***Voie*** de *At-Tammār* ***d'après*** *Abī Aṭ-Ṭayib.*

Narration de *Ruways* ; ***Voie*** de *At-Tammār* ***d'après*** *Ibn Miqsam.*

Narration de *Ruways* ; ***Voie*** de *At-Tammār* ***d'après*** *Al-Ǧawharī.*

Narration de *Rawḥ* ; ***Voie*** de *Abī Bakr Ibn Wahb* ***d'après*** *Al-Muʿaddil.*

Narration de *Rawḥ* ; ***Voie*** de *Abī Bakr IbnWahb* ***d'après*** *Ḥamza Ibn Ali.*

Narration de *Rawḥ* ; ***Voie*** de *Az-Zubayrī* ***d'après*** *Ghulām Ibn Channabūḏ.*

Narration de *Rawḥ* ; ***Voie*** de *Az-Zubayrī* ***d'après*** *Ibn Ḥubchān.*

10-***Lecture*** de *Khalaf Al-Kūfī* :

Narration de *Isḥaq* ; ***d'après*** *Mohammed Ibn*

شاذان عن ابن هارون.

ـ قراءة أبي جعفر المدنى رواية ابن وردان طريق هبة الله بن جعفر عن الحنبلى.

ـ قراءة أبي جعفر المدنى رواية ابن وردان طريق هبة الله بن جعفر عن الحمامى.

ـ قراءة أبي جعفر المدنى رواية ابن جماز طريق أبي أيوب الهاشمى عن ابن رزين.

ـ قراءة أبي جعفر المدنى رواية ابن جماز طريق أبي أيوب الهاشمى عن الجمال الأزرق.

ـ قراءة أبي جعفر المدنى رواية ابن جماز طريق أبي عمر الدورى عن ابن النفاخ.

ـ قراءة أبي جعفر المدنى رواية ابن جماز طريق أبي عمر الدورى عن ابن نهشل.

9ـ قراءة يعقوب الحضرمى البصرى:

ـ قراءة يعقوب الحضرمى البصرى رواية رويس طريق التمار عن النحاس.

ـ قراءة يعقوب الحضرمى البصرى رواية رويس طريق التمار عن أبي الطيب.

ـ قراءة يعقوب الحضرمى البصرى رواية رويس طريق التمار عن ابن مِقسم.

ـ قراءة يعقوب الحضرمى البصرى رواية رويس طريق التمار عن الجوهرى.

ـ قراءة يعقوب الحضرمى البصرى رواية روْح طريق ابن وهب عن المعدل.

ـ قراءة يعقوب الحضرمى البصرى رواية روْح طريق ابن وهب عن حمزة بن على.

ـ قراءة يعقوب الحضرمى البصرى رواية روْح طريق الزبيرى عن غلام بن شنبوذ.

ـ قراءة يعقوب الحضرمى البصرى رواية روْح طريق الزبيرى

عن ابن حُبشان.

10ـ قراءة خلف البزار الكوفى العاشر:

ـ قراءة خلف رواية إسحاق عن محمد بن إسحاق.

ـ قراءة خلف رواية إسحاق عن ابن أبي عمر الطوسى.

ـ قراءة خلف رواية إسحاق عن السوسنجردى.

ـ قراءة خلف رواية إسحاق عن بكر ابن شاذان.

ـ قراءة خلف رواية إدريس عن أبي الحسن البرصاطى.

ـ قراءة خلف العاشر رواية إدريس عن الشطى.

ـ قراءة خلف البزار رواية إدريس عن المطوعى.

ـ قراءة خلف العاشر رواية إدريس عن ابن بويان.

ـ قراءة خلف البزار رواية إدريس عن القطيعى.)

Isḥāq.
Narration de *Isḥaq* ; ***d'après*** *Ibn Abī Omar Aṭ-Ṭūṣī*.
Narration de *Isḥaq* ; ***d'après*** *Abdullah Asūsanǧardī*.
Narration de *Isḥaq* ; ***d'après*** *Bakr Ibn Chāḏān*.
Narration de *Idriss* ; ***d'après*** *Abī Al-Hasan*.
Narration de *Idriss* ; ***d'après*** *Ach-Chaṭ ī* .
Narration de *Idriss* ; ***d'après*** *Almaṭwa 'ī* .
Narration de *Idriss* ; ***d'après*** *Ibn Būyān*.
Narration de *Idriss* ; ***d'après*** *Al-Quṭay 'ī*.)

الشدة (الشدة فى النظام الصوتى العربي هى عنصر من عنصرى التقابل الصوتى **شدة /رخاوة**، والشدة اصطلاحا انحباس الصوت عند النطق بالحرف لقوة الاعتماد عليه فى مخرجه فينحبس الصوت ولا يمكن جريانه. ويكون هذا الانحباس نتيجة لالتقاء عضوين من أعضاء النطق، فإذا ابتعدا يخرج الصوت مع الهواء فجأة محدثا انفجارا. وضد الشدة الرخاوة وهى جريان الصوت عند النطق بالحرف.)

Intensification n.f (Dans le système phonétique arabe, c'est un élément de la dichotomie phonétique ***Intensification /Laxité*** qui correspond à un arrêt de l'écoulement du son lors de la prononciation de certaines consonnes arabes. Techniquement, le son s'arrête car il s'appuie sur son point d'articulation.)

الشدة والرخاوة (صفتان متضادتان، والشدة انحباس الصوت عند النطق بالحرف لقوة الاعتماد عليه فى مخرجه فينحبس الصوت ولا يمكن جريانه، وحروفه ثمانية مجموعة فى قولهم (أجِدُك تُطبِّق)؛ وضد الشدة الرخاوة وهى جريان الصوت عند النطق بالحرف، وحروفها :

و ـ هـ ـ ف ـ غ ـ ظ ـ ض ـ ص س ـ ش ـ ز ـ ذ ـ خ ـ ح ـ ث ـ ا.

وما بقى من حروف الشدة والرخاوة، هى خمسة أحرف مجموعة فى قولهم (لِنْ عُمر)، تصنف فى وضعية بينية بين الشدة والرخاوة.)

Intensification / Laxité (Dans le système phonétique arabe, c'est une dichotomie phonétique dans laquelle s'opposent les huit (8) consonnes intensifiées regroupées dans la phrase abstraite «أجِدُك تُطبِّق» et les quinze (15) consonnes ramollies ; mais entre ces deux classes se trouve une troisième classe de cinq (5) consonnes intermédiaires (entre l'intensification et la laxité) regroupées dans la phrase abstraite: «لِنْ عُمَر». Nombreux sont les équivalents attribués aux consonnes de cette classe: certains qualifient les sons de ce type par «sonantes», d'autres par «liquides» ; «Constrictives»…)

الشرح (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 94، وعدد آياتها 8 باتفاق جميع القراء.)

Sourate Ach-Charḥ (C'est une Sourate Mecquoise, dont le nombre de versets est à l'unanimité 8. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quatre-

vingt-quatorzième.)

Chu‘ba (C'est *Abū Bakr Chu‘ba Ibn ‘ayyāch Al-’asadī An-nahchalī Alkūfī Alimām*. Il est l'un des deux coranonarratologues de *‘Āsim al-kūfī*. Il a récité le Coran entre les mains de *‘Āsim al-kūfī* trois fois, et entre les mains de *‘Aṭā’Ibn As-Sā’ib*. Il est mort, que la miséricorde d'*Allāh* soit sur lui, en 193 de l'Hégire.)

Sourate *Ach-Chu’arā’* (C'est une Sourate Mecquoise, à l'exception du verset 197 et des versets allant de 224 jusqu'à la fin du Sourate sont médinois, dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 226 et 227. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est vingt-sixième.)

Chifā (C'est un symbole utilisé dans « *Ṭayyiba*» pour se référer aux trois *coranolecturologues Al-Kisā’ī*, *Ḥamza Ibn Ḥabib* et *Khalaf Al-Bazzār*.)

Sourate Ach-Chams (C'est une Sourate Mecquoise, dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 15 ou 16. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quatre-vingt et onzième.)

Stars des Coranolecturologues

(C'est une nomination utilisée par le docteur Ayman dans un programme télévisé très célèbre qui vise à fournir des autobiographies succinctes pour une élite de coranolecturologues notables :

Explain379 / *Dr. Ayman*

De notre part, nous avons l'honneur de présenter ces perles précieuses à travers ce qui suit de notre *Nātiq* :

Le star des stars et l'honneur de tous les coranolecturologues, le Prophète *Mohammed* que la *Miséricorde* d'*Allah* soit sur lui et sur ses *Saḥaba* et sa *Progéniture* :

Chīn Vidéo002

Première génération des *Saḥaba*

1- *Zayd Ibn Thābit :*

Explain380 / *Dr. Ayman*

شعبة (أنظر: شموس القراء) (هو أحد الذين رووا عن عاصم، وهو أبو بكر شعبة بن عياش الأسدى النهشلى الكوفى الإمام. عرض القرآن على عاصم ثلاث مرات، وعلى عطاء بن السايب. وكان إماما كبيرا عالما عاملا من أئمة السنة. توفى رحمه الله سنة 193 من الهجرة.)

الشعراء (سورة ~) (هى سورة مكية، باستثناء الآية 197 والآيات التى تمتد من 224 إلى أخر السورة الكريمة فهى مدنية، ترتيبها فى المصحف الشريف 26، وعدد آياتها 226 أو 227 حسب علماء العد القرآنى. ومن أسماء هذه السورة الجامعة.)

شفا (يرمز به فى طيبة النشر فى القراءات العشر إلى حمزة بن حبيب الزيات والكسائى وخلف البزار.)

الشمس (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 91، وعدد آياتها 15 أو 16 حسب علماء العد القرآنى.)

شموس القراء (هذه التسمية استعملها فضيلة الشيخ الدكتور أيمن رشدى سويد فى برنامج تلفزيونى ناجح للتعريف بخيرة و أشهر وأجل القراء الكرام :

Explain379 / د.أيمن رشدى سويد

ونحن من جهتنا نعرف بهذه الجواهر السامقة فى هذا الناطق عبر ما سيأتى من التفريعات:

شمس الشموس وسيد القراء قاطبة سيدنا محمد صلى الله عليه وعلى آله وأصحابه وسلم:

نترك فضيلة الشيخ صالح بن عواد المغامسى يوضح بشكل موجز جدا أولَ وآخرَ ما نزل من القرآن العظيم على سيدنا محمد صلى الله عليه وسلم:

Chīn Vidéo002

الجيل الأول من الصحابة رضوان الله عليهم:

1ـ زيد بن ثابت ﷺ :

Explain380 / د.أيمن رشدى سويد

Explain381 / *Dr. Ayman*

Explain382 / *Dr. Ayman*

2- *Oubay Ibn Kaab:*

Explain383 / *Dr. Ayman*

Explain384 / *Dr. Ayman*

3- *Abdullah Ibn Massoud:*

Explain385 / *Dr. Ayman*

Explain386 / *Dr. Ayman*

Explain387 / *Dr. Ayman*

4- *Abū Ad-Dardāe:*

Explain388 / *Dr. Ayman*

5- *Abū Mūssā Al-Achaarī:*

Explain381 / د.أيمن رشدى سويد

Explain382 / د.أيمن رشدى سويد

2ـ أبي بن كعب ﷺ:

Explain383 / د.أيمن رشدى سويد

Explain384 / د.أيمن رشدى سويد

3ـ عبد الله بن مسعود ﷺ:

Explain385 / د.أيمن رشدى سويد

Explain386 / د.أيمن رشدى سويد

Explain387 / د.أيمن رشدى سويد

4ـ أبو الدرداء ﷺ :

Explain388 / د.أيمن رشدى سويد

5ـ أبو موسى الأشعري :

Explain389 / *Dr. Ayman*

Explain390 / *Dr. Ayman*

6- *Muāth Ibn Jabal:*

Explain391 / *Dr. Ayman*

Explain392 / *Dr. Ayman*

7- *Mussaabe Ibn Omayr:*

Explain393 / *Dr. Ayman*

Deuxième génération des *Saḥaba*

8- *Abdullah Ibn Abbāss:*

Explain394 / *Dr. Ayman*

9- *Abū Hurayra:*

Explain395 / *Dr. Ayman*

Génération des *Successeurs :*

10- *Abdurraḥmān Ibn Abī Laylā:*

Explain396 / *Dr. Ayman*

11- *Abū Abdurraḥmān AS-Sulamī:*

Explain389 / د.أيمن رشدى سويد

Explain390 / د.أيمن رشدى سويد

6ـ معاذ بن جبل ﷺ:

Explain391 / د.أيمن رشدى سويد

Explain392 / د.أيمن رشدى سويد

7ـ مصعب بن عمير ﷺ:

Explain393 / د.أيمن رشدى سويد

الجيل الثانى من الصحابة رضوان الله عليهم:

8 ـ عبد الله بن عباس رضى الله عنهما:

Explain394 / د.أيمن رشدى سويد

9 ـ أبو هريرة ﷺ :

Explain395 / د.أيمن رشدى سويد

جيل التابعين رضوان الله عليهم:

10 ـ عبد الرحمن بن أبي ليلى:

Explain396 / د.أيمن رشدى سويد

11 ـ أبو عبد الرحمن السلمى:

🔊 *Explain397* / *Dr. Ayman*

🔊 *Explain397* / د.أيمن رشدى سويد

🔊 *Explain398* / *Dr. Ayman*

🔊 *Explain398* / د.أيمن رشدى سويد

12- *Abū Wāil le frère d'Ibn Salamah:*

12 ـ أبو وائل شقيق ابن سلمة:

🔊 *Explain399* / *Dr. Ayman*

🔊 *Explain399* / د.أيمن رشدى سويد

13- *Yahyā Ibn Wathāb:*

13 ـ يحيى بن وثاب:

🔊 *Explain400* / *Dr. Ayman*

🔊 *Explain400* / د.أيمن رشدى سويد

14- *Alqama Ibn Qayss An-Nakhaai:*

14 ـ علقمة بن قيس النخعي:

🔊 *Explain401* / *Dr. Ayman*

🔊 *Explain401* / د.أيمن رشدى سويد

🔊 *Explain402* / *Dr. Ayman*

🔊 *Explain402* / د.أيمن رشدى سويد

15- *Ibrāhīm An-Nakhaai:*

15 ـ إبراهيم النخعي:

🔊 *Explain403* / *Dr. Ayman*

🔊 *Explain403* / د.أيمن رشدى سويد

16- *Mujāhid Ibn Jabr Al-Makkī:*

16 ـ مجاهد بن جبر المكي:

Explain404 / *Dr. Ayman*

د.أيمن رشدى سويد / *Explain404*

16- *Sulaymān Ibn Mihrān Al-Aemach:*

16 ـ سليمان بن مهران الأعمش:

Explain405 / *Dr. Ayman*

د.أيمن رشدى سويد / *Explain405*

17- *Ṫalḥah Ibn Maṣrif:*

17 ـ طلحة بن مصرف:

Explain406 / *Dr. Ayman*

د.أيمن رشدى سويد / *Explain406*

Génération de ceux qui succèdent les *Successeurs :*

جيل تابع التابعين رضوان الله عليهم:

18- *Nāfie Ibn Abī Nuaym:*

18 ـ نافع بن أبي نعيم:

Explain407 / *Dr. Ayman*

د.أيمن رشدى سويد / *Explain407*

Explain408 / *Dr. Ayman*

د.أيمن رشدى سويد / *Explain408*

19- *Qālūn Īssā Ibn Mīnā:*

19 ـ قالون عيسى بن مينا:

Explain409 / *Dr. Ayman*

د.أيمن رشدى سويد / *Explain409*

20- *Warch Othmān Ibn Said:*

20 ـ ورش عثمان بن سعيد:

Explain410 / *Dr. Ayman*

د.أيمن رشدى سويد / *Explain410*

21- *Abū Yaaqūb Al-Azraq:*

Explain411 / Dr. Ayman

22- *Abū Bakr Al-Aṣbahānī:*

Explain412 / Dr. Ayman

23- *Abdullāh Ibn Kathīr Al-Makkī:*

Explain413 / Dr. Ayman

24- *Ahmed Ibn Mohammed Al-Bazzī:*

Explain414 / Dr. Ayman

25- *Qunbul Abū Omar Mohammed Ibn Abderrahmān Al-Makhzūmī:*

Explain415 / Dr. Ayman

26- *Abū Amr Al-Baṣrī:*

Explain416 / Dr. Ayman

Explain417 / Dr. Ayman

21 ـ أبو يعقوب الأزرق:

Explain411 / د.أيمن رشدى سويد

22 ـ أبو بكر الأصبهانى:

Explain412 / د.أيمن رشدى سويد

23 ـ عبدالله بن كثير المكى:

Explain413 / د.أيمن رشدى سويد

24 ـ أحمد بن محمد البزى:

Explain414 / د.أيمن رشدى سويد

25 ـ قنبل أبو عمر محمد بن عبد الرحمن المخزومى:

Explain415 / د.أيمن رشدى سويد

26 ـ أبوعمرو البصرى:

Explain416 / د.أيمن رشدى سويد

Explain417 / د.أيمن رشدى سويد

27- *Ḥafṣ AD-Dawrī:*

Explain418 / Dr. Ayman

28- *Abdullāh Ibn Āmir:*

Explain419 / Dr. Ayman

29- *Hichām Ibn Ammār:*

Explain420 / Dr. Ayman

30- *Abdullāh Ibn Thakwān:*

Explain421 / Dr. Ayman

31- *Āssim Ibn Abī An-Najūd:*

Explain422 / Dr. Ayman

32- *Chuaba Abū Bakr Ibn Ayyāch:*

Explain423 / Dr. Ayman

27 ـ حفص الدورى:

Explain418 / د.أيمن رشدى سويد

28 ـ عبد الله بن عامر:

Explain419 / د.أيمن رشدى سويد

29 ـ هشام بن عمار:

Explain420 / د.أيمن رشدى سويد

30 ـ عبد الله بن ذكوان:

Explain421 / د.أيمن رشدى سويد

31 ـ عاصم بن أبي النجود:

Explain422 / د.أيمن رشدى سويد

32 ـ شعبة أبو بكر بن عياش:

Explain423 / د.أيمن رشدى سويد

33- *Ḥafṣ Ibn Sulaymān:*

🔊 *Explain424* / *Dr. Ayman*

34- *Ḥamza Ibn Habīb Az-Zayyāt:*

🔊 *Explain425* / *Dr. Ayman*

35- *Sulaym Ibn Aissā Al-Lḥannafī:*

🔊 *Explain426* / *Dr. Ayman*

36- *Khalaf Ibn Hichām Al-Bazzār:*

🔊 *Explain427* / *Dr. Ayman*

37- *Ali Ibn Ḥamza Al-Kissāī:*

🔊 *Explain428* / *Dr. Ayman*

38- *Qutayba Ibn Mihrān:*

🔊 *Explain429* / *Dr. Ayman*

33 ـ حفص بن سليمان:

🔊 *Explain424* / د.أيمن رشدى سويد

34 ـ حمزة بن حبيب الزيات:

🔊 *Explain425* / د.أيمن رشدى سويد

35 ـ سليم بن عيسى الحنفى:

🔊 *Explain426* / د.أيمن رشدى سويد

36 ـ خلف بن هشام البزار:

🔊 *Explain427* / د.أيمن رشدى سويد

37 ـ على بن حمزة الكسائى:

🔊 *Explain428* / د.أيمن رشدى سويد

38 ـ قتيبة بن مهران:

🔊 *Explain429* / د.أيمن رشدى سويد

39- *Yaḥyā Ibn Zayyād Al-Farrāe:*

39 ـ يحيي بن زياد الفراء:

Explain430 / Dr. Ayman

Explain430 / د.أيمن رشدى سويد

40- *Abū JaafarYazīd Ibn Al-Qaaqāe:*

40 ـ أبو جعفر يزيد بن القعقاع:

Explain431 / Dr. Ayman

Explain431 / د.أيمن رشدى سويد

41- *Yaaqūb Ibn Ishāq Al-Ḥadamī:*

41 ـ يعقوب بن إسحاق الحضرمى:

Explain432 / Dr. Ayman

Explain432 / د.أيمن رشدى سويد

42- *Abū Ḥamdūn AṪ-Ṫayyib Ibn Ismāīl Ath-Thuhlī:*

42 ـ أبوحمدون الطيب بن إسماعيل الذهلى:

Explain433 / Dr. Ayman

Explain433 / د.أيمن رشدى سويد

43- *Abū Ḥātim AS-Sijistānī:*

43 ـ أبوحاتم السجستانى:

Explain434 / Dr. Ayman

Explain434 / د.أيمن رشدى سويد

44- *Al-Hulwānī:*

44 ـ الحلوانى:

Explain435 / Dr. Ayman

Explain435 / د.أيمن رشدى سويد

Les Irrégulières (Ce sont les lectures coraniques irrégulières, non authentifiées du fait qu'elles fassent défaut au niveau d'au moins un pilier parmi les trois piliers d'une lecture coranique authentique et admise, comme les lectures coraniques de *Ibn Muḥayṣin*, de *Al-'A'mach*, de *Hasan Al-Baṣrī* , de *Al-Yazīdī* , de *Ibn Channabūḏ*…)

Sourate Ach-Chūrā (C'est une Sourate Mecquoise, à l'exception des versets 22, 24, 25 et 27 qui sont médinois, dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 53 ou 50. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quarante-deuxième.)

Ach-Chaykhāni (Ce sont *Ibn Kathīr Al-Makkī et Abū Amr Al-Baṣrī* . *Ibn Balīma* dit : « Si vous trouvez : *Ach-Chaykhāni* lisent, ce sont *Ibn Kathīr* et *Abū Amr.)*

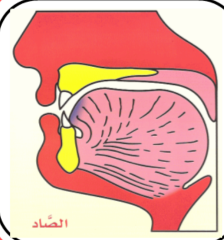
الشواذ (وهى القراءات الشاذة، غير المتواترة نظرا لفقدانها ركنا أو أكثر من الأركان الثلاثة للقراءة المتواترة المقبولة، كقراءة ابن محيصن والأعمش والحسن البصرى واليزيدى وابن شنبوذ....)

الشورى (سورة ~) (هى سورة مكية، باستثناء الآيات 22 و 24 و 25 و27 التى هى مدنية، ترتيبها فى المصحف الشريف 42، وعدد آياتها 50 أو 53 حسب علماء العد القرآنى. وتسمى أيضا سورة حم عسق.)

الشيخان (هما ابن كثير المكى وأبو عمرو البصرى. قال ابن بليمة : "وإذا رأيت : قرأ الشيخان، فهما ابن كثير وأبو عمرو". (تلخيص العبارات).)

ص

حرف الصاد
Ṣād

حرف الصاد MP3+ MP4

https://drive.google.com/drive/folders/1EroG1nLtLnO8rKrPFCS5JWqwjMuZR5lE?usp=sharing

الصاد (صوت لثوى، استمرارى، مهموس، مفخم، مطبق. ويتم نطق حرف الصاد، كما هو الشأن بالنسبة لحرفى الزاى و السين، على مستوى رأس اللسان وباطن الثنايا العليا مع قليل من الانفراج. وينعت الخليل بن أحمد الفراهيدى هذه الحروف الثلاثة بالأسلية قائلا :"والصاد والسين والزاى أسلية، لأن مبدأها من أسلة اللسان وهى مستدق طرف اللسان. (العين).)

مخرج الحرف وطريقة نطقه:

Ṣād Vidéo001

ص (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 38، وعدد آياتها 86 أو 88 حسب علماء العد القرآنى. ومن أسمائها سورة داوود.)

الصائت (هو صوت لغوى يتصف بالجهر ويُعرف أيضًا بالحركة أو حرف العلة، وبمرور الهواء حرًا طليقًا خلال الحلق والفم، دون أن يقف فى طريقه أى عائق أو حائل، ودون أن يضيق مجرى الهواء، الأمر الذى من شأنه أن يُحْدث احتكاكًا مسموعًا. وقد لاحظ علماء الأصوات أن الأصوات الصائتة (الصوائت) تتَّسم بقوة الوضوح السمعى أكثر من أصوات اللغة الأخرى التى تُعرف بالأصوات الصامتة (الصوامت). والأصوات الصائتة (الصوائت) أو الحركات الأساسية فى اللغة العربية ستٌّ، ثلاث قصيرة وهى: الفتحة والضمة والكسرة، وثلاث

Ṣād (C’est une consonne apicale sifflante alvéolaire continue sourde emphatique et vélaire.
Point d’articulation de la lettre «*ṣād*» (Comme le «*zāy*» et le «*sīn*», le «*ṣād*» est articulé au niveau de la pointe de la langue avec ce qui sépare les incisives centrales inférieures.
Cette consonne se prononce comme le «s» français, mais avec résonance emphatique.
Point d’articulation et prononciation*:*

Ṣād Vidéo001

Sourate Ṣād (C’est une Sourate Mecquoise, dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 86 et 88. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est trente-huitième.)

Voyelle **(**En phonétique, on appelle voyelle un son du langage humain dont le mode de production est caractérisé par le libre passage de l'air dans les cavités situées au-dessus de la glotte, à savoir la cavité buccale et/ou les fosses nasales. Ces cavités servent de résonateurs dont la forme et la contribution relative à l'écoulement de l'air influent sur la qualité du son obtenu. La plupart des voyelles utilisées dans les langues sont sonores, c'est-à-dire qu'elles sont prononcées avec une vibration des cordes vocales.
En langue arabe, il y a six types de voyelles : les voyelles courtes /a/ , /u/ et /i/ et les

voyelles bivocaliques /ā/ , /ū/ et /ī/.)

طويلة وهى: ألف المد وواو المد وياء المد. وكل من هذه الحركات الست قد تعتريها صفات مختلفة بسبب السياق الصوتى الذى ترد فيه.)

Voyelle antérieure

(C’est un son de type voyelle employé dans certaines langues parlées.
Elle est caractérisée par une position de la langue aussi avancée que possible dans la bouche, sans resserrement excessif, qui entraînerait l'émission d'une consonne, comme : la voyelle fermée antérieure non arrondie [i] et la voyelle fermée antérieure arrondie [y].)

الصائت الأمامى أو المتقدم (هو صائت يتم نطقه واللسان فى أقصى وضع متقدم ممكن فى الفم بدون أن يحدث تضيق يؤدى إلى إعاقة مرور تيار الهواء كما يحدث عند لفظ الصوامت.
عادة ما يربط علماء القراءات القرآنية الأجلاء، فى اللغة العربية، الأصوات الأمامية بمصطلحات من قبيل "الكسر" و"الترقيق" و"الإمالة" و"الإضجاع"؛ وربطوا الأصوات الخلفية بمصطلحات من قبيل "التفخيم" و"التغليظ" و"التثقيل."
ومن أمثلة الصوائت الأمامية: الصائت الأمامى المغلق غير المدور/i/ و الصائت الأمامى المغلق المدور/y/ .)

Voyelle postérieure (C’est un son de type voyelle employé dans certaines langues parlées. Elle est caractérisée par une position de la langue aussi reculée que possible dans la bouche, sans resserrement excessif, qui entraînerait l'émission d'une consonne, comme la voyelle haute postérieure arrondie [u].)

الصائت الخلفى أو المتأخر (هو صائت يُنتج واللسان فى أقصى وضع متأخر ممكن فى الفم بدون أن يحدث تضيق يؤدى إلى إعاقة مرور تيار الهواء كما يحدث عند إنتاج الصوامت. ومثال ذلك الصائت الخلفى المغلق المدور/u/ .)

Voyelle moyenne (C’est un son de type voyelle employé dans certaines langues parlées. Elle est caractérisée par une position de la langue à mi-chemin entre une voyelle ouverte et une voyelle fermée.La seule voyelle moyenne au sens strict identifiée par l'Alphabet phonétique international est la suivante : Voyelle moyenne centrale (schwa) [ə].)

الصائت المتوسط (هو صائت يُنتج واللسان فى وضع متوسط بين الصائت المغلق و الصائت المفتوح.
فى الأبجدية الصوتية الدولية يوجد رمز لصائت متوسط واحد فقط هوالصائت المركزى المتوسط /ə/ .)

Voyelle centrale (C’est un son de type voyelle employé dans certaines langues parlées. Elle est caractérisée par une position médiane de la langue, à mi-chemin entre une voyelle antérieure et une voyelle postérieure, comme la voyelle moyenne supérieure centrale

الصائت المركزى (هو صائت يُنتج واللسان فى وضع متوسط بين الصائت الأمامى والصائت الخلفى. ومثال ذلك فى الأبجدية الصوتية الدولية: الصائت المركزى المتوسط المغلق المدور/ɵ/).

arrondie [ɵ].)

⬇ *Voyelle fermée* (Une voyelle fermée ou haute est un son de type voyelle employé dans de nombreuses langues parlées. Elle est caractérisée par une position de la langue aussi proche que possible du palais, sans resserrement excessif, qui entraînerait l'émission d'une consonne, comme la voyelle fermée antérieure non arrondie [i] et la voyelle fermée antérieure arrondie [y].)

⬇ *Voyelle ouverte* (ou basse)

(Voyelle employé dans la plupart des langues parlées.
Elle est caractérisée par une position de la langue aussi éloignée que possible du palais, comme la voyelle ouverte antérieure non arrondie [a].)

➡ ***Aṣ-Ṣāḥibāni*** (Ce sont les deux *Kufis* : *Ḥamza* et *Al-Kisā'ī*)

➡ ***Sourate Aṣ-Ṣāffāt*** (C'est une Sourate Mecquoise, dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 182 et 181. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est trente-septième.)

➡ ***Consonne*** n.f

⬇ *Géminée* (Consonne redoublé) (En général, en phonétique articulatoire arabe, une consonne dite redoublée est composée à l'origine de deux lettres : la première surmontée d'un *avocalique* (*sukūn*) ; la seconde d'une voyelle brève (*Fatḥa* (voyelle /a/), *damma* (voyelle /u/) ou *kasra* (voyelle /i/)). La première consonne a été géminée dans la deuxième pour ne former qu'une seule consonne redoublée.)

⬇ الصائت المغلق (هو صائت يتم نطقه واللسان فى أقصى ارتفاع ممكن نحو سقف الفم بدون أن يحدث تضيق يؤدى إلى إعاقة مرور تيار الهواء وارتفاع ضغطه كما يحدث عند نطق الصوامت. ومصطلح صائت مغلق هو المستخدم فى الأبجدية الصوتية الدولية، ولكن كثيرا ما يستخدم أيضا مصطلح صائت عال أو مرتفع إشارة إلى هكذا صوائت، ولا يشترط حينها أن يكون الصائت فى أقصى الارتفاع بل قد يكون فى أى موقع بين الصائت المتوسط والصائت المغلق. ومثال ذلك الصائت الأمامى المغلق غير المدور/i/ و الصائت الأمامى المغلق المدور/y/ .)

⬇ الصائت المفتوح (هو صائت يتم نطقه واللسان فى أقصى بعد ممكن عن سقف الفم، وهو صوت شائع فى لغات العالم. مصطلح صائت مفتوح هو المستخدم فى الأبجدية الصوتية الدولية، ولكن كثيرا ما يستخدم أيضا مصطلح صائت منخفض فى الإشارة إلى هكذا صوائت، ولا يشترط حينها أن يكون الصائت فى أقصى الانخفاض بل قد يكون فى أى موقع بين الصائت المتوسط و الصائت المفتوح. ومثاله الصائت الأمامى المفتوح غير المدور/a/ .)

⬅ **الصاحبان** (هما حمزة بن حبيب الكوفى والكسائى الكوفى.)

⬅ **الصافات** (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 37، وعدد آياتها 181 أو 182 حسب علماء العد القرآنى.)

⬅ **الصامت** (ينظر : الصائت ، لأن الشيء بعكسه يعرف.)

⬇ صامت مشدد (عموما نطلق، فى الصوتيات النطقية العربية، على صامت (حرف) بأنه مشدد، إذا كان فى أصله يتشكل من حرفين : الأول مبنى على السكون الظاهر، والثانى تعلوه حركة (صائت) ضمة أو فتحة أو كسرة.

أمثلة : مدَّ ← مَدْدَ ؛ شدّوا ← شُدْدُوا...)

⬇ *Consonne fricative* (En phonétique articulatoire, une consonne fricative est un type de consonne constrictive, produite par resserrement du chenal expiratoire sans qu'il y ait fermeture complète de celui-ci, comme c'est le cas pour les occlusives. La friction peut être produite par différents organes et combinaisons (lèvres, langue, dents contre lèvres, dents contre langue, voile du palais… Il convient de ne pas confondre les fricatives avec les spirantes, pour lesquelles le resserrement du chenal expiratoire est moindre.)

⬇ *Consonne occlusive* (En phonétique articulatoire, une consonne occlusive (ou une occlusive) désigne une consonne dont le mode d'articulation fait intervenir un blocage complet de l'écoulement de l'air au niveau de la bouche, du pharynx ou de la glotte, et le relâchement soudain de ce blocage. Dans le cas de consonnes orales, l'écoulement de l'air est entièrement stoppé (phase d'occlusion) et provoque une différence de pression entre l'amont et l'aval du lieu d'articulation ; c'est essentiellement lors du relâchement du blocage (phase de désocclusion) que le son est produit. Dans le cas de consonnes nasales, l'air continue en revanche de s'écouler par la cavité nasale ; le son est produit continûment au cours du blocage.)

⬇ *Consonne post-alvéolaire* (Une consonne post-alvéolaire, ou plus brièvement post-alvéolaire, désigne, en phonétique articulatoire, une consonne apicale dont le lieu d'articulation se situe au niveau de la jonction entre les alvéoles de la mâchoire supérieure et le palais dur; elle est réalisée avec la pointe de la langue.)

⬇ *Consonne emphatique* (C'est une consonne particulière des langues sémitiques tel que la langue du Coran (l'Arabe) , une éjective qui est en même temps vélaire ou pharyngale. On la transcrit généralement avec un point souscrit sous la consonne emphatisée, par exemple : «d» («*dāl*» non emphatique) et «*ḍād*» ((«*dāl*» emphatique). En arabe notamment, les consonnes emphatiques se prononcent

⬇ صامت احتكاكى (أو الرخو كما فى كتاب سيبويه) (هو صوت ينتج عن دفع الهواء عبر ممر ضيق مما يحدث صوتا مسموعا. يحدث هذا بتقريب موضعين من مواضع النطق من بعضهما ودفع الهواء بينهما. على سبيل المثال، الصامت الاحتكاكى الشفهى-الأسنانى /f/ فيتم نطقه بتقريب أسنان الفك العلوى من الشفة السفلية ودفع الهواء بينهما. تقسم الصوامت الاحتكاكية إلى احتكاكية وغير صفيرية و جانبية.)

⬇ صامت انفجارى الوقفى (أو الشديد كما فى كتاب سيبويه) (هو كل صوت ينتج عن حبس تيار الهواء خلف نقطة ما فى المسار الصوتى ثم إطلاقه دفعة واحدة مما يحدث صوتا مسموعا.

تقسم الانفجاريات إلى انفجاريات فموية وانفجاريات أنفية .

فى الانفجاريات الأنفية، يخرج قسم من تيار الهواء من الأنف إضافة إلى ما يخرج من الفم.)

⬇ صامتٌ لثوى غارى، حرف لثوى غارى (الأصوات اللِّثَوِيّة الغَارِيّة فى علم الصوتيات النطقية هى الأصوات الأسلية (نسبة إلى أسلة اللسان) التى يقع مخرجها فى الوصلة التى بين اللثة والفك العلوى والغار (الحنك الصلب). ويتم نطق هذه الأصوات بأسلة اللسان أو ذولقه. مثلا: الشين، الجيم. وقد سماها الفراهيدى الحروف الشجرية.)

⬇ صامت مفخم (الصامت (أو الحرف) المفخم هو صامت تختص به اللغات السامية، مثل لغة القرآن الكريم (اللغة العربية)، وهو صامت قذفى فى نفس الوقت مطبق حلقى. والصوت غير المفخم هو صوت مرقق، فالدال صوت مرقق وتفخيمه يؤدى إلى صوت الضاد، وكذلك الذال صوت مرقق وتفخيمه يؤدى إلى صوت الظاء، أما السين فهو أيضا صوت

différemment selon les dialectes, mais le plus souvent sont pharyngalisées, c'est-à-dire prononcées comme si on avait la «bouche pleine».)

➡ ***Ṣiḥāb*** (C'est un symbole utilisé dans «*Ach-Chāṭibiyya* » des sept lectures coraniques pour se référer à *Ḥamza Ibn Ḥabib Al-kūfī* , *Al-Kisā'ī Al-kūfī* et *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim Al-kūfī*.)

➡ ***Ṣaḥb*** (C'est un symbole utilisé dans «*Ṭayyibat An-Nachr Fī Al-Qirā'āt Al-'achr* » pour se référer aux *coranoleturologues* : Ḥamza *Al-kūfī* , *Al-Kisī'ī Al-kūfī* , Khalaf *Al-kūfī* et *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim Al-kūfī*.)

➡ ***Ṣuḥba*** (C'est un symbole utilisé dans «*Ach-Chāṭibiyya* » des sept lectures coraniques pour se référer à *Ḥamza Ibn Ḥabib Al-kūfī* , *Al-Kisā'ī Al-kūfī* et *Chu'ba* d'après *'Āṣim Al-kūfī*. C'est également un symbole utilisé dans «*Ṭayyibat An-Nachr Fī Al-Qirā'āt Al-'achr*» pour se référer aux *coranolecturologues* précédents ; outre *Khalaf*.)

➡ ***Manuscrits coraniques***

(Ce sont les fragments de feuilles ou d'autres supports utilisés pour transcrire les versets du Saint Coran révélés au Messager d'*Allah* ﷺ par l'intermédiaire de l'Archange *Gabriel*. Les versets dans ces manuscrits coraniques ont été ordonnés dans chaque sourate ; mais la structuration finale du *Saint Coran* n'a pas encore été achevée à l'époque de *Abū Bakr Aṣ-Ṣiddiq*.)

➡ ***Sourate Aṣ-Ṣaf*** (C'est une Sourate Médinoise dont le nombre de versets est à l'unanimité 14. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est soixante et unième.)

➡ **Caractéristique d'une consonne** (c'est le trait distinctif permettant de distinguer entre les consonnes ayant le même point

مرقق وتفخيمه يؤدى إلى الصاد. تختلف طريقة نطق الصوامت المفخمة فى اللغة العربية باختلاف اللهجات، لكنها فى أغلب الأحيان تنطق وكأن فم الناطق بها مملوء.)

صِحابٌ (يرمز به فى الشاطبية فى القراءات السبع إلى حمزة الزيات والكسائى وحفص عن عاصم بن أبى النجود.)

صحْب (يرمز به فى طيبة النشر فى القراءات العشر إلى حمزة بن حبيب الزيات والكسائى وخلف البزار وحفص عن عاصم بن أبى النجود.)

صحبة (يرمز به فى الشاطبية فى القراءات السبع إلى حمزة بن حبيب الزيات والكسائى وشعبة عن عاصم بن أبى النجود؛ و يرمز به فى طيبة النشر فى القراءات العشر إلى هؤلاء ومعهم خلف البزار.)

الصحف (ج. لصحيفة، وهى لغة القطعة من الورق أو غيره يكتب عليها. وهى اصطلاحا الأوراق المجردة التى جمع فيها القرآن الكريم فى عهد أبى بكر الصديق ﷺ. وكانت هذه الصحف مرتبة الآيات بالنسبة لكل سورة، ولكنها كانت غير مقرونة السور بعضها ببعض. وقد كانت هذه الصحف بمثابة إرث غالى لا يقدر بثمن ينتقل بين الخلفاء الراشدين. قال الإمام الشاطبى:

فأجمعوا جمعه فى الصحف واعتمدوا
زيد بن ثابت العدل الرضى نظرا.
فأمسك الصحفَ الصديقُ ثم إلى
الفاروق أسلمها لما قضى العُمُرا.)

الصف (سورة ~) (هى سورة مدنية ترتيبها فى المصحف الشريف 61، وعدد آياتها 14 بإجماع القراء. ومن أسمائها سورة الحواريين أو سَبَّحَ الحواريون.)

صفة الحرف (هى الكيفية التى ينطق بها الشخص السليم الطبع حرفا من الحروف. والصفة تميز الحروف ذات المخرج

d'articulation lors de leur prononciation.)

Série des principales traits articulatoires des sons de la bouche à la glotte du système phonologique arabe (Les sons du système phonologique de l'Arabe sont principalement : ***labiaux*** (mīm, wāw, bā', fā')

inter-dentaux (ḏāl, wāw, bā', fā')

dentaux (nān, tā', ṭā', dāl, ḍād)

alvéolaires (lām, rā', sīn, ṣād, zāy)

palataux (mīm, wāw, bā', fā')

vélaires (mīm, wāw, bā', fā')

uvulaires (mīm, wāw, bā', fā')

pharyngaux (mīm, wāw, bā', fā')

glottaux (mīm, wāw, bā', fā')

Zéro circulaire (c'est l'un des signes conventionnels de ponctuation du *Musḥaf*, qui est sous forme d'un zéro circulaire que l'on met sur certaines semi-consonnes qui signifie qu'elles ne doivent pas être prononcées, comme au dessus du wāw de «*'ulā'ika*» du verset 5 de Sourate «*Al-Baqara*» :

Application:

Ṣād 001

Zéro rectangulaire droit (c'est l'un des signes conventionnels de ponctuation utilisé dans le *Musḥaf* , qui est sous forme d'un zéro rectangulaire droit que l'on met sur le *alif* suivi d'une consonne vocalisée, qui signifie qu'il ne doit pas être prononcé en cas de liaison, comme au dessus du *alif* dans le mot «*lākinna*» du verset 38 de Sourate «*Al-Kahf*»:

Application:

Ṣād 002

Sifflement n.m

Ṣād Vidéo002

المشترك فيما بينها. إنها إذن سمات مميزة تميز بين الحروف ذات المخرج المشترك.)

سلسلة الصفات النطقية الأساسية للأصوات من الفم إلى المهماز فى النظام الصوتمى للغة العربية (الأصوات فى النظام الصوتمى للغة العربية هى أساسا:

أصوات شفوية

أصوات بين أسنانية

أصوات أسنانية

أصوات لثوية

أصوات حنكية

أصوات طبقية

أصوات لهوية

أصوات حلقية

أصوات حنجرية .)

الصفر المستدير (هو من اصطلاحات الضبط المصحفى، حيث يوضع صفر مستدير فوق حرف العلة يدل على زيادة ذلك الحرف فلا يُنْطق به لا وصلا ولا وقفا، كما فى الكلمة ﴿أولئك﴾ من قوله ﷻ: ﴿أُوْلَٰٓئِكَ عَلَىٰ هُدٗى مِّن رَّبِّهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُفۡلِحُونَ ۝٥﴾ [البقرة: 5].)

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Ṣād 001

الصفر المستطيل القائم (هو من اصطلاحات الضبط المصحفى، ويوضع فوق ألف بعدها متحرك يدلّ على زيادتها وصلا لا وقفا، كما فى الكلمة ﴿لكنا﴾ من قوله ﷻ : ﴿لَّٰكِنَّا۠ هُوَ ٱللَّهُ رَبِّي وَلَآ أُشۡرِكُ بِرَبِّيٓ أَحَدٗا ۝٣٨﴾ [الكهف: 38].)

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Ṣād 002

الصفير

Ṣād Vidéo002

(Dans la langue arabe, le sifflement est un son spécifique qui accompagne l'articulation des consonnes «س - ز - ص». Il s'agit d'une caractéristique forte. Ce son ressemble au son de l'oie pour « *Aṣṣād* », au son de l'abeille pour « *Azzāy* », au son de la cigale pour « *Assīn* ».
Techniquement, c'est un son ajouté qui sort d'entre les lèvres. Ces lettres sont également appelées « les lettres sifflantes».)

(الصفير لغة هو صوت يشبه صوت الطائر، وهو اصطلاحا "صوتٌ زائدٌ يشبه صوت الطائر ويكون في أحرف ثلاثة هي الصاد والزاي والسين وتخرج هذه الحروف من بين الثنايا وطرف اللسان فينحصر الصوت هناك فيأتي الصفير." (شرف الدين علي الراجحي، 2002). واستخدم مصطلح الصفير من البصريين سيبويه والمبرد؛ بينما استعمل الخليل مصطلح "أسلية" لوصف هذه الأحرف الثلاثة " الصاد والزاي والسين". و"الصفير عند المحدثين من علماء اللسانيات العرب ليس إلا نتيجة ضيق المجرى عند مخرج الصوت." (إبراهيم أنيس، 1975).)

Liaison n.f (C'est le fait de prononcer le «*hā'*» pronominal par liaison avec une semi-voyelle conforme à la voyelle *vocalisante* de ce «*hā'*». Ainsi, le «*hā'*» vocalisé par /u/ est lié par un "*wāw*" bivocalique, et celui vocalisé par /i/ est lié par un « *yā'*» *bivocalique*, comme dans les trois «*hā'* » du verset coranique 201 de Sourate « *Al-Baqara* » :

الصلة (هي النطق بهاء الضمير المكنى بهاء المفرد الغائب موصولة بحرف مد لفظي يناسب حركتها، فيوصل ضمها بواو ويوصل كسرها بياء.

تطبيق: ﴿وَٱذۡكُرُواْ ٱللَّهَ فِيٓ أَيَّامٖ مَّعۡدُودَٰتٖۚ فَمَن تَعَجَّلَ فِي يَوۡمَيۡنِ فَلَآ إِثۡمَ عَلَيۡهِ وَمَن تَأَخَّرَ فَلَآ إِثۡمَ عَلَيۡهِۖ لِمَنِ ٱتَّقَىٰۗ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّكُمۡ إِلَيۡهِ تُحۡشَرُونَ ٢٠١﴾ [البقرة: 201].

Application:
Ṣād 003

محمد عبدالحكيم / البزي عن ابن كثير .
Ṣād 003

Son n.m (Le son est une vibration mécanique d'un fluide, qui se propage sous forme d'ondes longitudinales grâce à la déformation élastique de ce fluide. Les êtres humains, comme beaucoup d'animaux, perçoivent cette vibration grâce au sens de l'ouïe.)

الصوت (حركة عرضية، وهو قرع يحدث من الهواء إذا صدمت الأجسام بعضها بعضًا، وتأتي من تحريك الهواء فيما بين مصدر إرسال الصوت وهو الجهاز النطقي ومركز استقباله وهو الأذن .)

Plosive n.f (*Occlusive*) (En phonétique articulatoire, une plosive (ou encore une occlusive) est toute consonne qui fait intervenir un blocage complet de l'écoulement de l'air au niveau de la bouche, du pharynx ou de la glotte au niveau du larynx, et le relâchement soudain de ce blocage.)

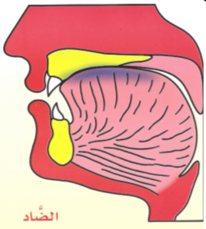
صوت وقفي (الصوت الوقفي هو في الصوتيات النطقية كل صوت يُنطق عن طريق حصر كامل لتدفق الهواء على مستوى الفم والحلق أو في المزمار على مستوى الحنجرة، ثم ارتخاء فجائي بعد هذا الحصر.)

Phonétique articulatoire arabe (Les

الصوتيات النطقية العربية (إن المتخصصين في علم

تجويد القرآن الكريم على مستوى الأمة الإسلامية قد راكموا طوال قرون عديدة، منذ أن أنزل القرآن على خاتم النبيئين سيدنا محمد ﷺ حتى يومنا هذا، فرعا علميا حقيقيا من فروع علم اللغة خاصا باللغة العربية (لغة القرآن الكريم) نسميه بكل اعتزاز : "الصوتيات النطقية العربية"، وستجد وأنت تطالع صفحات هذا القاموس الناطق شذرات من معالم هذا العلم.)

spécialistes de l'art de lecture coranique (notamment les *coranolectrurologues*) ont accumulé au long des siècles une véritable branche de la linguistique spécifique à la langue arabe (langue du Saint Coran) que nous appelons volontiers «Phonétique articulatoire arabe». Cette science est bien développée dans le présent trilingue.)

ض	حرف الضاد **Ḍād**	

حرف الضاد MP3+ MP4 https://drive.google.com/drive/folders/1Ykm49ahKG9U19t16mUl3o7V2fbUYLmiA?usp=sharing

Ḍād (C'est une consonne alvéolaire post-dentale occlusive sonore emphatique et vélaire.
Cette lettre semblait sans équivalent dans les langues officielles du monde, à tel point que la langue arabe est qualifiée de langue du *Ḍād*.)
Le point d'articulation du *Ḍād* est l'un des bords (ou les deux) de la langue s'appuyant contre les prémolaires et les molaires supérieures.
Cette consonne est prononcée comme le *dāl* mais avec résonance emphatique. La présence d'une emphase modifie toutefois la position de la langue qui n'est pas tout à fait la même que celle de la prononciation d'une «D» habituel. La langue étant courbée vers le bas, le pointe de la langue va remonter sur le derrière des dents.)

Point d'articulation et prononciation:

Ḍād Vidéo001

Ponctuation n.f

Signes de ponctuation

(C'est le fait d'utiliser des symboles spécifiques pour ponctuer le *Muṣḥaf* au niveau des *voyelles*, du *bivocalique*, d'*avocalisation*…)

الضاد (صوت لثوى خلف أسنانى، وقفى، مجهور، مفخم، مطبق. ويجمع خبراء الصوتيات أن اللغة العربية تمتاز بهذا الصوت دون غيرها من اللغات حيث لا يوجد فى أى نظام صوتى لغوى رسمى صوتا مماثلا لصوت حرف الضاد، لذلك تسمى اللغة العربية بلغة الضاد . ومخرج هذا الحرف المتميز هو حافة اللسان اليمنى أو اليسرى أو كلاهما من أقصاها إلى أدناها جهة الأضراس. ونشير هنا أن الضاد هو نتيجة لتفخيم الدال.

قال مكى بن أبى طالب القيسى (ت437هـ) :(ولا بد للقارئ من التحفظ بلفظ الضاد حيث وقعت ، فهو أمر يقصر فيه أكثر من رأيت من القراء والأئمة ... ومتى فرط فى ذلك أتى بلفظ الظاء أو بلفظ الذال فيكون مبدلاً ومغيراً ، والضاد أصعب الحروف تكلفاً فى المخرج ، وأشدها صعوبة، فمتى لم يتكلف القارئ إخراجها على حقها أتى بغير لفظها، وأخل بقراءته) (الرعاية)

مخرج الحرف وطريقة نطقه:

Ḍād Vidéo001

الضبط

علامات الضبط (هى علامات مخصوصة تلحق الحرف للدلالة على حركة أو سكون أو مد أو تنوين أو شد أو نحو ذلك. وهو بهذا المفهوم يدخل فى باب اصطلاحات ضبط المصحف

Science de ponctuation* (La ponctuation des *Masahifs* est régie d'une science à part entière nommée « *Science de ponctuation* ». Mais il faut surtout distinguer cette science de la science des *scripts ottomans* qui est nommée «*Coranographie*».
Dans cet *extrait de vidéo*, le docteur *AṬ-Ṭayyār* illustre cette science (Cf : Programme « *Adwāae Al-Qur'ān* », Episode 18, présenté par Dr. *Abderrahman Ach-Chahrī*) :
Ḍād Vidéo002

علم الضبط (هناك علم خاص بعملية ضبط المصاحف وما يتعلق بها من قضايا ومسائل وهو علم الضبط، ولا بد من تمييزه عن علم الرسم.
الفيديو الآتي يوضح فيه فضيلة الدكتور مساعد بن سليمان الطيار هذا العلم (ينظر برنامج أضواء القرآن ـ الحلقة 18 ـ قدمه فضيلة الدكتور عبدالرحمان بن معاضة الشهري) :
Ḍād Vidéo002

Transcription de la gémination selon la narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* (*Khalaf* d'après *Ḥamza Ibn Ḥabīb* lit le *nūn avocalique* et la nounation avec gémination complète (sans nasalisation) dans le *wāw* et le *yā'* . Cette opération est transcrite dans le *Muṣḥaf* par dénudation du *nūn* et succession des deux voyelles de la nounation. Le *wāw* et le *yā'* portent le signe diacritique de gémination (*'ach-chada*). Prenons comme exemple d'application les géminations dans les versets 7 et 8 de Sourate «*Al-Baqara*»:
<u>Application</u>:
Ḍād001

ضبط الإدغام الكامل في خلف عن حمزة بن حبيب (يدغم خلف عن حمزة بن حبيب النون الساكنة والتنوين في الواو والياء إدغاما كاملا (بدون غنة) وتم رسم ذلك في المصحف بتعرية النون وتشديد الواو والياء، ومثال ذلك الإدغامات الكاملة في الآيتين الكريمتين: ﴿خَتَمَ ٱللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمۡ وَعَلَىٰ سَمۡعِهِمۡۖ وَعَلَىٰٓ أَبۡصَٰرِهِمۡ غِشَٰوَةٞۖ وَلَهُمۡ عَذَابٌ عَظِيمٞ ٧ وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَبِٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ وَمَا هُم بِمُؤۡمِنِينَ ٨﴾
[البقرة: 8،7].)
عبدالرشيد صوفي / خلف عن حمزة بن حبيب.
Ḍād 001

Sourate Aḍ-Ḍuḥā (C'est une Sourate Médinoise dont le nombre de versets est à l'unanimité 11. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quatre-vingt-treizième.)

الضحى (سورة~) (هي سورة مكية ترتيبها في المصحف الشريف 93 وعدد آياتها 11 بإجماع القراء.)

Voyelle /u/ (La *Ḍamma* est la voyelle /u/ courte. C'est un signe diacritique spécifique à la langue arabe, sous forme d'un petit «*wāw*» située au dessus de la consonne arabe qui devient de ce fait une consonne vocalisée par /u/. Ex. :بُ se prononce «*bu*» ; تُ se prononce «*tu*»…)

الضمة (الضمة هي حركة، صائت قصير خلفي منغلق مستدير فموي. وهي أيضا، في اصطلاحات الضبط، واوٌ صغيرة توضع فوق الحرف المحرك بها. وهي علامة شكلية (شكلة) خاصة باللغة العربية توضع فوق الحرف الصامت ليصبح صائتا ومتحركا بالضمة.))

Vocalisation /u/ du *mīm* du pluriel ou son *avocalisation* dans la lecture de *Nāfi' Al-madanī* (Dans la lecture de *Nāfi' Al-madanī*,

ضم ميم الجمع أو إسكانها في قراءة نافع المدني (تكون هذه الميم مضمومة إذا كانت متبوعة بحرف ساكن، وتكون مضمومة مع مد مقداره ست حركات إذا كانت متبوعة بهمزة،

ce type de *mīm* est vocalisé par la voyelle /u/ lorsqu'il est suivi d'une consonne avocalisée *(avocalique)* ; il est vocalisé par la voyelle /u/ avec un *bivocalique saturé* (de l'ordre de six vocalisations successives par une même voyelle) s'il est suivi d'une *hamza* ; et il est *avocalisé* dans les autres cas.

<u>Application</u>:
Ḍād002

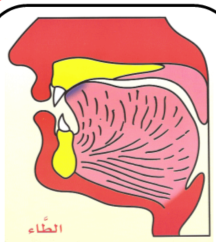
ويتم تسكينها في غير ذلك من الحالات.

<u>تطبيق</u>: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمُۥٓ أَنفِقُواْ مِمَّا رَزَقَكُمُ اُ۬للَّهُ قَالَ اَ۬لذِينَ كَفَرُواْ لِلذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَنُطْعِمُ مَن لَّوْ يَشَآءُ اُ۬للَّهُ أَطْعَمَهُۥٓ إِنَ اَنتُمُۥٓ إِلَّا فِے ضَلَٰلٖ مُّبِينٖ ۝٤٧﴾

[يس: 46].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Ḍād 002

حرف الطاء *Ṭā’*

ط

حرف الطاء MP3+ MP4

https://drive.google.com/drive/folders/1Kh56nZIrFQW9jf5dpgjKG0fhiEJz9jzy?usp=sharing

Ṭā’ (C’est une consonne alvéolaire occlusive dentale vélaire sonore, intense et emphatique
Comme le «*dāl*» et le «*tā’* », le «*ṭā’* » est articulé au niveau de la pointe de la langue s'appuyant contre la muqueuse palatine des incisives centrales supérieures.
Cette consonne se prononce comme le «t» français, mais avec résonance emphatique.)

***Point d’articulation et prononciation*:**

Ṭā’Vidéo001

Sourate Aṭ-Ṭāriq (C’est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 16 et 17. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quatre-vingt-sixième.)

Chemin n.f (***Voie***)

Explain436 / *Dr.Al-Qudāt*

(C’est dans la science des lectures coraniques ce qu’est l’objet d’un désaccord des rapporteurs rapportant de l’un des sept ou dix *coranolecturologues* ; ou d’après quelqu’un qui est du rang d’un *coranolecturologue* comme les *coranonarratologues* et les possesseurs du choix.)

Les deux voies de la narration coranique de *Qālūn* d’après *Nāfi‘ Al-madanī* (La

الطاء (صوت لثوى أسنانى، وقفى، مجهور، مستعلٍ، مفخم، مطبق. ويتم نطق حرف الطاء، كما هو الشأن بالنسبة لحرفى الدال و التاء، على مستوى رأس اللسان وما يلى ظهره وأصول الثنايا العليا نحو الحنك الصلب. وينعت الخليل بن أحمد الفراهيدى هذه الحروف الثلاثة بالنطعية، نسبة إلى نطع الغار الأعلى وهو أدنى الحنك كما بيّن ذلك فى كتابه المرجع "العين".)

مخرج الحرف وطريقة نطقه:

Ṭā’ Vidéo001

الطارق (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 86، وعدد آياتها 16 أو 17 حسب علماء العد القرآنى.)

الطريق

Explain436 / د.محمد عصام القضاة

(هو فى علم القراءات القرآنية ما اختلف فيه النقلة عن أحد رواة الأئمة السبعة أو العشرة أو من فى منزلتهم من رواة القراء وأصحاب الاختيارات.)

طريقارواية قالون عن نافع (لقد تمت رواية قالون عن نافع. من طريقين، وهما:

أبو نُشَيْط، وهو أبو جعفر محمد بن هارون الربعى البغدادى، مقرئ جليل ضابط مشهور ثقة، توفى رحمه الله سنة 258 من الهجرة؛
الحلوانى، وهو أبو الحسن أحمد بن يزيد الحلوانى، إمام عارف كبير ومتقن للقراءة، توفى رحمه الله سنة 250 من الهجرة أو بعدها.)

narration coranique de *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-madanī* a été rapportée selon deux voies : la voie d'*Abī Nachīṭ* et celle d'*Ibn Yazīd Alḥalwānī*.)

⬇ طريقا رواية ورش عن نافع (لقد تمت رواية ورش عن نافع من طريقين، وهما: الأزرق، وهو أبو شعيب يوسف بن عمرو بن يسار المصرى المعروف بالأزرق. وقد خلف ورشا فى القراءة والإقراء فى مصر. توفى الأزرق رحمه الله سنة 240 من الهجرة؛ الأصبهانى، وهو أبو بكر محمد بن عبدالرحيم الأسدى، صاحب رواية ورش عند أهل العراق. توفى رحمه الله ببغداد سنة 296 من الهجرة.)

⬇ Les deux voies de la narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-madanī* (La narration coranique de *Warch* d'après *Nāfi' Al-madanī* a été rapportée selon deux voies : la voie d'*Abī Chu'ayb Al-Azraq* et celle d'*Abī Bakr Al-' Aṣbahānī*.)

⬇ طريقا البزى عن ابن كثير (لالبزى عن ابن كثير طريقان : طريق أبى ربيعة وطريق ابن الحباب.)

⬇ Les deux voies de la narration coranique de «*Al-bazzī*» d'après *Ibn kathīr Al-makkī* (La narration coranique de «*Al-bazzī*» d'après *Ibn kathīr Al-makkī* a été rapportée selon deux voies : la voie d'*Abī Rabī'a* et celle d'*Ibn Al-ḥubāb*.)

⬇ طريقا رواية قنبل عن ابن كثير (لقنبل عن ابن كثير طريقان : طريق ابن مجاهد وطريق ابن شنّبوذ.)

⬇ Les deux voies de la narration coranique de *Ibn kathīr Al-makkī* (La narration coranique de *Qunbul* d'après *Ibn kathīr Al-makkī* a été rapportée selon deux voies : la voie d'*Ibn Mugāhid* et celle *d'Ibn Channabūḏ*.)

⬇ طريقا رواية السوسى عن أبى عمرو بن العلاء (إن رواية السوسى عن أبى عمرو تمت من طريقين، وهما:
1ـ ابن جرير: أبو عمران موسى بن جرير؛
2ـ ابن جمهور: أبو عيسى بن موسى بن جمهور.)

⬇ Les deux voies de la narration coranique de *As-sūsī* d'après *Abū 'Amr Al-Baṣrī* (La narration coranique de *As-sūsī* d'après *Abū 'Amr Ibn Al-'Alā' Al-Baṣrī* a été rapportée selon deux voies : la voie d'*Ibn ğarīr* et celle d'*Ibn ğamhūr*.)

⬇ طريقا رواية الدورى عن أبى عمرو بن العلاء (إن رواية الدورى عن أبى عمرو تمت من طريقين، وهما:
1ـ أبو عبدوس: أبو الزعراء عبدالرحمان بن عبدوس؛
2ـ ابن فرح: أحمد بن فرح البغدادى.)

⬇ Les deux voies de la narration coranique de *Ad-dawrī* d'après *Abū 'Amr Al-Baṣrī* (La narration coranique de *Ad-dawrī* d'après *Abū 'Amr Al-Baṣrī* a été rapportée selon deux voies : la voie d'*Abū 'abdūs* et celle d'*Ibn faraḥ*.)

⬇ طريقا رواية هشام بن عمار عن ابن عامر الشامى (تمت

⬇ Les deux voies de *Hichām* d'après

Ibn ʻĀmir ach-chāmmī (La narration coranique de *Hichām* d'après l'Imām *Ibn ʻĀmir ach-chāmmī* s'est produite selon deux voies différentes: la voie d'Al-ḥalwānī, qui a récité le Coran à la *Mecque*, à *Médine* et à *Baghdād* entre les mains de notables *Imāms* de lectures, et le fait réciter à de nombreux autres individus ; et la voie du palestinien Ad-dāğūnī, mort en 324 de l'Hégire.).)

⬇ Les deux voies de *Ibn Thakwān* d'après *Ibn ʻĀmir ach-chāmmī* (La narration coranique de *Abdullāh Ibn Thakwān* d'après *Ibn ʻĀmir ach-chāmmī* s'est produite selon deux voies différentes: la voie de Al-*'Akhfach*, le grammairien qui a composé des ouvrages en *coranolecturologie* et en grammaire arabe, mort en 292 de l'Hégire ; et la voie de Aṣ-ṣūrī, qui est un grand *coranolecturologue* très célèbre, mort en 307 de l'Hégire.)

⬇ Les deux voies de la narration coranique de «*Chuʻba*» d'après *ʻĀsim al-kūfī* (La narration coranique de «*Chuʻba*» d'après *ʻĀsim al-kūfī* a été rapportée selon deux voies : la voie d'*Aṣ-ṣulayhī* et celle d'*Al-ʻUlaymī*.)

⬇ Les deux voies de la narration coranique de *«Ḥafṣ»* d'après *ʻĀsim al-kūfī* (La narration coranique de *«Ḥafṣ»* d'après *ʻĀsim al-kūfī* a été rapportée selon deux voies : la voie d'*Abū Mohamed ʻUbayd Ibn Aṣ-ṣabbāḥ* et celle *d'Abū Ḥafṣ Omar Ibn Aṣ-ṣabbāḥ*.)

⬇ Les deux voies de la narration coranique de *Ad-Dawrī* d'après *Al-Kisāʼī Al-kūfī* (La narration coranique de *Ad-Dawrī* d'après *Al-Kisāʼī Al-kūfī* a été rapportée selon deux voies :

la voie de *Ğaʻfar An-Naṣībī* et celle d'*Abī Otmān*.)

رواية هشام بن عمار عن ابن عامر من طريقين: طريق الحلوانى، وهو أبو الحسن أحمد بن يزيد الحلوانى، إمام كبير، عارف، صدوق، متقن، ضابط.

قرأ بمكة والمدينة والكوفة وبغداد على أئمة القراءة وأعلامها، وقرأ على يديه خلق كثيرون؛ وطريق الداجونى، وهو أبو بكر محمد بن أحمد بن عمر الضرير الرملى، من الرملة بفلسطين، يعرف بالداجونى، صنف كتابا فى القراءات. توفى سنة أربع وعشرين وثلاثمائة.)

⬇ طريقا رواية عبدالله بن ذكوان عن ابن عامر الشامى (كانت رواية عبدالله بن ذكوان عن ابن عامر من طريقين: طريق الأخفش ، وهو أبو عبدالله هارون بن موسى بن شريك الأخفش الدمشقى، مصدر، ثقة، نحوى، شيخ القراء بدمشق، صنف كتبا فى القراءات واللغة العربية، وتوفى سنة اثنتين وتسعين ومائتين، وعمره اثنتين وتسعين سنة؛ وطريق الصورى، وهو أبو العباس محمد بن موسى بن عبد الرحمان بن أبى عمار الصورى الدمشقى، مقرئ مشهور، ضابط، ثقة. توفى سنة سبع وثلاثمائة.)

⬇ طريقا رواية شعبة عن عاصم(طريقا شعبة عن عاصم هما:

1ـ الصليحى: أبو زكريا يحي بن آدم الصليحى؛

2ـ العليمى: أبو محمد يحي بن محمد العليمى.)

⬇ طريقا رواية حفص عن عاصم (طريقا حفص عن عاصم هما:

1ـ ابن الصباح: أبو محمد عبيد بن الصباح؛

2ـ ابن الصباح: أبو حفص عمر بن الصباح.)

⬇ طريقا رواية الدورى عن الكسائى (لقد روى الدورى قراءة الكسائى الكوفى من طريقين على الأقل :

طريق جعفر النصيبى، وهو أبو الفضل جعفر بن محمد بن أسد الضرير، والمعروف بابن الحمامى. (توفى رحمه الله سنة 307 من الهجرة؛

طريق أبى عثمان، وهو أبو عثمان سعيد بن عبدالرحيم البغدادى الضرير. توفى رحمه الله سنة 310 من الهجرة.)

⬇ Les deux voies de la narration coranique de Abū Al-Ḥārith *Al-Layth* d'après *Al-Kisā'ī Al-kūfī* (La narration coranique de *Al-Layth* d'après *Al-Kisā'ī Al-kūfī* a été rapportée selon deux voies :
la voie de *Mohamed Ibn Yaḥyā* et celle de *Salama Ibn 'Āsim*.)

⬇ طريقا رواية الليث عن الكسائى الكوفى (لقد روى الليث قراءة الكسائى من طريقين على الأقل :
طريق محمد بن يحيى، وهو أبو عبدالله البغدادى. توفى رحمه الله سنة 270 من الهجرة؛
طريق سلمة بن عاصم، وهو أبو محمد البغدادى. توفى رحمه الله سنة 270 من الهجرة.)

⬇ Les deux voies de la narration coranique de *Khallād* d'après *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* (La narration coranique de *Khallād* d'après *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* a été rapportée selon deux voies : la voie *d'Ibn Chāthān* et celle *d'Ibn Al-Haytham*.)

⬇ طريقا رواية خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفى (لقد تمت خلاد عن حمزة بن حبيب من طريقين، وهما:
طريق ابن شاذان، وهو أبو بكر محمد بن شاذان الجوهرى، المتوفى سنة 286 من الهجرة؛ وطريق ابن الهيثم، وهو أبو عبدالله محمد بن الهيثم الكوفى، المتوفى سنة 249 من الهجرة.)

⬇ Les deux voies de la narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* (La narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī*a été rapportée selon deux voies : la voie d'*Idris* et celle d'*Ibn 'Uthmān*.)

⬇ طريقا رواية خلف عن حمزة بن حبيب (لقد تمت خلف عن حمزة بن حبيب من طريقين، وهما:
طريق إدريس، وهو أبو الحسن إدريس بن عبدالكريم الحداد البغدادى المتوفى سنة 293 من الهجرة؛ وطريق ابن عثمان، وهو أبو الحسن أحمد بن عثمان الخراسانى المتوفى سنة 344 من الهجرة.)

⬇ Les deux voies de Ibn Ḡammāz (Ibn Ḡammāz a rapporté la lecture de *Abū Ja'far Al-madanī* au moins à travers deux voies :
Abū 'Ayūb, mort , que la miséricorde d'Allah soit sur lui, en 219 de l'hégire, et *Ad-Dawrī*, mort , que la miséricorde d'*Allah* soit sur lui, en 246 de l'hégire.)

⬇ طريقا رواية ابن جماز عن أبى جعفر المدنى (لقد روى ابن جماز عن أبى جعفر المدنى، على الأقل، من طريقين:
أبو أيوب، وهو أبو أيوب سليمان بن داوود الهاشمى، توفى رحمه الله سنة 219 من الهجرة النبوية الشريفة؛
الدورى، وهو أبو عمر حفص بن عبد العزيز الدورى، توفى رحمه الله سنة 246 من الهجرة النبوية الشريفة.)

⬇ Les deux voies de *Ibn Wardān* (*Ibn Wardān* a rapporté la lecture de *Abū Ja'far Al-madanī* au moins à travers deux voies :
Ibn *Chāthān*, mort , que la miséricorde

⬇ طريقا رواية ابن وردان عن أبى جعفر المدنى (لقد روى ابن وردان عن أبى جعفر المدنى، على الأقل، من طريقين:
ابن شاذان، وهو أبو العباس الفضل بن شاذان الرازى، توفى رحمه الله سنة 290 من الهجرة النبوية الشريفة؛
هبة الله، وهو أبو القاسم هبة الله بن جعفر البغدادى توفى رحمه

d’Allah soit sur lui, en 290 de l’hégire, et *Hibat Allah*, mort , que la miséricorde d’Allah soit sur lui, en 350 de l’hégire.)

الله سنة 350 من الهجرة النبوية الشريفة.)

⬇ Deux voies de *Rawḥ* (La narration coranique de *Rawḥ* d’après *Ya‘qūb Al-Ḥaḍramī Al-baṣrī* a été rapportée au moins par deux voies différentes :
La voie de *Ibn-Wahb*, mort, que la miséricorde d’Allah soit sur lui, en 270 de l’Hégire ;
La voie de *’Az-Zubayr*, mort, que la miséricorde d’Allah soit sur lui, en 300 de l’Hégire.)

⬇ طريقا رواية روْح عن يعقوب (لقد تمت رواية روْح عن يعقوب على الأقل من طريقين:
ابن وهب، وهو أبو بكر محمد بن وهب الثقفى، توفى رحمه الله سنة 270 من هجرة الرسول صلى الله عليه وسلم ؛
الزبير، وهو أبو عبدالله الزبير بن أحمد الأسدى، توفى رحمه الله بعد سنة 300 من هجرة الرسول صلى الله عليه وسلم.)

⬇ Deux voies de *Ruwways* (La narration coranique de *Ruwways* d’après *Ya‘qūb Al-Ḥaḍramī Al-baṣrī* a été rapportée au moins par deux voies différentes :
La voie de *An-Nakhās*, mort, que la miséricorde d’Allah soit sur lui, en 368 de l’Hégire ;
La voie *d’Abū ’Aṭ-Ṭayib* , mort, que la miséricorde d’Allah soit sur lui, en 350 de l’Hégire.)

⬇ طريقا رواية رويس عن يعقوب الحضرمى البصرى (لقد تمت رواية رويس عن يعقوب الحضرمى على الأقل من طريقين:
النخاس، وهو أبو القاسم عبدالله بن الحسن البغدادى، توفى رحمه الله سنة 368 من هجرة الرسول صلى الله عليه وسلم؛
أبو الطيب، وهو محمد بن أحمد بن يوسف البغدادى ، توفى رحمه الله سنة 350 من هجرة الرسول صلى الله عليه وسلم)

⬇ Deux voies de *Isḥāq Alwarrāq* d’après *Khalaf Al-Bazzār* (La narration coranique de *Isḥāq Alwarrāq* d’après *Khalaf Al-Bazzār* a été rapportée au moins par deux voies différentes :
La voie de *Abū Al-Ḥasan As-sūsangārdī*, mort, que la miséricorde d’Allah soit sur lui, en 402 de l’Hégire ;
La voie *d’Abū ‘Ali Al-Barsāṭ ī* mort, que la miséricorde d’Allah soit sur lui, en 360 de l’Hégire.)

⬇ طريقا رواية إسحاق عن خلف البزار (لقد تمت رواية إسحاق عن خلف على الأقل من طريقين:
1ـ السوسنجردى، وهو أبو الحسن أحمد بن عبدالله بن الخضر السوسنجردى البغدادى، المتوفى رحمه الله سنة 402 من الهجرة النبوية الشريفة؛
2ـ البرساطى، وهو أبو على الحسن بن عثمان المؤدب النجار، المتوفى رحمه الله سنة 360 من الهجرة النبوية الشريفة.)

⬇ Deux voies de *Idris Al-Ḥaddād* d’après *Khalaf* (La narration coranique de *Idris* d’après *Khalaf Al-Bazzār* a été rapportée au moins par deux voies différentes:
La voie de *Abū Isḥaq Ach-chaṭṭi* , mort, que la miséricorde d’Allah soit sur lui, en 370 de l’Hégire ;

⬇ طريقا رواية إدريس عن خلف البزار (لقد تمت رواية إدريس عن خلف البزار على الأقل من طريقين:
1ـ الشطى، وهو أبو إسحاق إبراهيم بن الحسين البغدادى، المتوفى رحمه الله سنة 370 من الهجرة النبوية الشريفة ؛
2ـ المطوعى، وهو أبو العباس الحسن بن سعيد البغدادى،

La voie *d'Abū 'Al-'Abbās Al-Maṭ wa'ī* mort, que la miséricorde d'Allah soit sur lui, en 371 de l'Hégire.)

المتوفى رحمه الله سنة 371 من الهجرة النبوية الشريفة.)

Sourate Aṭ-Ṭalāq (C'est une Sourate Médinoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 11 et 12. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est soixante-cinquième.)

الطلاق (سورة ~) (هى سورة مدنية ترتيبها فى المصحف الشريف 65، وعدد آياتها 11 أو 12 حسب علماء العد القرآنى. من أسمائها سورة النساء القصرى.)

Sourate Ṭāha (C'est une Sourate Mecquoise, à l'exception des deux versets 130 et 131qui sont médinois, dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 132 ou 134 ou 135 ou 140. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est vingtième.)

طه (سورة ~) (هى سورة مكية، باستثناء الآيتين 130 و 131 اللتين هما مدنيتان، ترتيبها فى المصحف الشريف 20، وعدد آياتها 132 أو 134 أو 135 أو 140 حسب علماء العد القرآنى.)

Les Ṭawāsīm (Voir l'article arabe)

الطواسيم (هى السور المفتتحة بـ "طسم" أو "طس"، وهى : الشعراء، النمل، القصص. وتسمى أيضا الطواسين.)

Sourate Aṭ-Ṭūr (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 47 ou 48 ou 49. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est cinquante-deuxième.)

الطور (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 52، وعدد آياتها 47 أو 48 أو 49 حسب علماء العد القرآنى.)

Ṭayyibat 'An-Nachr (C'est un poème qui traite des dix grandes lectures coraniques.

C'est un ouvrage précieux pour son auteur *Ibn Al-Ǧazarī*.)

طيبة النشر (هى منظومة من بحر الرجز فى القراءات العشر الكبرى . وناظمها هو المحقق الكبير ابن الجزرى رحمه الله الذى توفى سنة 833 من هجرة الرسول ﷺ. وقد تضمنت طيبة النشر هذه القراءات العشر الكبرى، وقد جعل ابن الجزرى فى الطيبة عن كل قارئ من العشرة روايين اثنين على الأقل، وعن كل راو طريقين على الأقل، وعن كل طريق أيضا طريقتين على الأقل. (أنظر: **شجرة طرق الطيبة**).

Ṭā'001 : Tayyiba 1

متن طيبة النشر بصوت المقرئ **طه محمد الفهد** : *Ṭā'001 :* ***Tayyiba 1***

حرف الظاء
Ẓā’
ظ

حرف الظاء MP3+ MP4

https://drive.google.com/drive/folders/1OX_7U6LcqDfBP5pMG-G1hjqHu6s7-Spt?usp=sharing

Ẓā’ (C’est une consonne inter-dentale continue sonore vélaire et emphatique. Point d’articulation de la lettre *ẓā’* (Comme le *thā’* et le *ḏāl*, le *ẓā’* est articulée au niveau de la pointe de la langue s'appuyant contre la pointe des incisives centrales supérieures, en prenant la précaution de sortir la langue légèrement entre les dents.)

***Point d’articulation et prononciation*:**

Ẓā’ Vidéo001

Roche du Coran (C’est type de roche éguisé que les Compagnants du Prophète, qu’Allah les salut et les bénisse utilisaient pour transcrire du coran là-dessus.)

Phénomènes phonétiques dans les lectures coraniques (Chaque lecture coranique parmi les dix lectures authentifiées se caractérise par des phénomènes phonétiques qu’on va citer ici.)

Phénomènes phonétiques dans la lecture du *coranolecturologue Nāfi‘Al-madanī* (Dans

الظاء (صوت بين أسنانى، استمرارى،مجهور، مفخم، مطبق. مخرج حرف الظاء (يتم نطق حرف الظاء، كما هو الشأن بالنسبة لحرف الثاء والذال، على مستوى رأس اللسان المستند على أطراف الثنايا العليا، مع أخذ الاحتياط بإخراج أسلة اللسان من بين الأسنان.

اصطلح الخليل على تسمية الأصوات "الثاء و الذال والظاء" بالأصوات اللثوية لأن مبدأها من اللثة، وهى مقدم الحنك، أى الجزء المحدب والمحزز الشكل والواقع خلف أصول الأسنان العليا. والحقيقة أن هذه الحروف لا تخرج من اللثة بل من بين الأسنان، أى أنها بين أسنانية (Interdentales).)

مخرج الحرف وطريقة نطقه:

Ẓā’ Vidéo001

الظُّرر (جمعُ لِظرار، وهو حجرٌ له حدّ كحد السكين، كان الصحابة رضى الله عنهم يكتبون عليه من القرآن الكريم، كما كانوا يكتبون منه على الصحف وغير ذلك.)

الظواهر الصوتية فى القراءات القرآنية (كل قراءة قرآنية من العشر المتواترة تتميز بظواهر صوتية أداتية نذكرها هنا.)

الظواهر الصوتية فى قراءة نافع المدنى (إن أى قارئ فى مصحف برواية ورش أو قالون عن نافع المدنى يلاحظ الغنى

la lecture du *coranolecturologue Nāfi‘Al-madanī* sont repérés de nombreux phénomènes phonétiques importants. Parmi ces phénomènes nous citons entre autres : le *bivocalique* et ses différentes variétés, la gémination, l'assimilation, la *déglottalisation*, l'inflexion vocalique et ses différentes variétés…
Cette lecture (*Warch* par exemple) est notamment caractérisée par la présence du bivocalique saturé…

<u>Application</u>:
Ẓā'001

Phénomènes phonétiques dans la lecture *d'Ibn kathīr Al-makkī* (La lecture *Ibn kathīr* foisonnent de phénomènes phonétiques spectaculaires. Ces phénomènes peuvent être regroupés dans des rubriques spécifiques : l'assimilation, la substitution, la gémination, la dissimilation et le changement de structures syllabiques.
Mais ce qui est vraiment attirant dans cette lecture c'est justement la présence des l*iaisons du mīm du pluriel*.
En effet, la fréquence du *mīm du pluriel* bivocalisé par /u/ est très grande dans le *Musḥaf* de cette lecture. Elle peut atteindre en moyenne jusqu'à 20 occurrences en une seule page :

<u>Application</u>:
Ẓā'002

Phénomènes phonétiques dans la lecture de *Abū‘Amr Ibn Al-‘Alā' Al-baṣrī* (Dans la lecture de *Abū‘Amr Ibn Al-‘Alā' Al-baṣrī* sont repérés de nombreux phénomènes phonétiques importants, qui représentent le dialecte de *Tamīm* à qui appartient ce spécialiste de *coranolecturologie*. Mais cette lecture comporte également des traces d'autres dialectes, car, comme toutes les autres lectures

البين للظواهر الصوتية من إمالة وترقيق وتفخيم وإشباع وقصر وتوسط، فكأنما تجمع قراءة نافع من كل القراءات نصيبا.
ويمكن أن نلاحظ في هذه القراءة بروز ظاهرة المدود المشبعة : ﴿قَالَتِ ٱلۡأَعۡرَابُ ءَامَنَّا قُل لَّمۡ تُومِنُواْ وَلَٰكِن قُولُوٓاْ أَسۡلَمۡنَا وَلَمَّا يَدۡخُلِ ٱلۡإِيمَٰنُ فِي قُلُوبِكُمۡۖ وَإِن تُطِيعُواْ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ لَا يَلِتۡكُم مِّنَ اَعۡمَٰلِكُمۡ شَيۡـًٔاۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٞ رَّحِيمٌ ١٤﴾ [الحجرات:14]
محمود خليل الحصري / ورش عن نافع
Ẓā'001

الظواهر الصوتية في قراءة ابن كثير (تكثر الظواهر الصوتية في قراءة ابن كثير بصورة تدعو إلى التأمل.
ويمكن جمع هذه الظواهر في أطر تنتظمها وهي: المماثلة والإبدال والإدغام والمخالفة وتغير البنية المقطعية.
لكن ما يثير الانتباه حقا هو صلة ميم الجمع التي تنتشر عبر صفحات المصحف الشريف بهذه القراءة بمعدل كبير جدا بحيث يصل أحيانا إلى عشرين كلمة في الصفحة الواحدة : ﴿وَإِذۡ نَجَّيۡنَٰكُمُۥ مِّنۡ ءَالِ فِرۡعَوۡنَ يَسُومُونَكُمُۥ سُوٓءَ ٱلۡعَذَابِ يُذَبِّحُونَ أَبۡنَآءَكُمُۥ وَيَسۡتَحۡيُونَ نِسَآءَكُمُۥۚ وَفِي ذَٰلِكُمُۥ بَلَآءٞ مِّن رَّبِّكُمُۥ عَظِيمٞ ٤٨﴾ [البقرة: 48]
مفتاح محمد السلطني / قنبل عن ابن كثير.
Ẓā'002

الظواهر الصوتية في قراءة أبي عمرو البصري (في قراءة أبي عمرو ظواهر صوتية عديدة، تمثل لهجة تميم التي ينتمي إليها هذا المقرئ. إلا أن هذه القراءة تتضمن أيضا آثارا للهجات أخرى، لأنها كسائر القراءات مبنية على أساس مبدأ الاختيار.
ونذكر من هذه المظاهر: الهمز والإدغام والإمالة الكبرى.
لكن قد تسترعي الاهتمام ظاهرة الإدغام الكبير الذي ينتشر

فى المصحف الشريف بالسوسى عن أبى عمرو بشكل ملفت :

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ ٱفْتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِـَٔايَٰتِهِۦٓ ۚ إِنَّهُۥ لَا يُفْلِحُ ٱلظَّٰلِمُونَ ﴿٢١﴾﴾ [الأنعام:21]

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو .

Ẓā'003

الظواهر الصوتية فى قراءة عاصم (فى قراءة عاصم ظواهر صوتية كثيرة قمينة بالدراسة، مثل: المد والقصر، وإدغام النون الساكنة والتنوين، والتفخيم والترقيق...

ويمكن القول إن قراءة عاصم الكوفى هى قراءة تحقيق الهمز وتحقيق الفتح (عدم الإمالة إلا فى كلمة واحدة من القرآن) بامتياز : ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ ٱللَّهِ وَأَيْمَٰنِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا أُوْلَٰٓئِكَ لَا خَلَٰقَ لَهُمْ فِى ٱلْءَاخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ ٱللَّهُ وَلَا يَنظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٧﴾﴾

[آل عمران: 77]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Ẓā'004

الظواهر الصوتية فى قراءة الكسائى الكوفى (المعروف عن قراءة الكسائى أنها تجمع بين خصائص العديد من القراءات القرآنية. ومرد ذلك إلى كون هذه القراءة أكثر القراءات القرآنية استنادا إلى مبدأ الاختيار.

ويمكن إبراز الظواهر الصوتية فى هذه القراءة بدراسة المماثلة الصوتية والإمالة والتغير المقطعى.)

الظواهر الصوتية فى قراءة حمزة بن حبيب الكوفى (تمتاز قراءة حمزة بن حبيب بوجود ظواهر صوتية كثيرة ومتعددة، أكثر من أية قراءة أخرى من قراءات القراء السبعة الأجلاء رحمهم الله جميعا، ما عدا قراءة أبى عمرو بن العلاء.

وتتجلى هذه الظواهر فى المد، والسكت والوقف، ومماثلة الحركات، ومماثلة الصوامت، والإمالة.

coraniques, elle se base sur le principe de choix.
On cite parmi ces phénomènes : la glottalisation, la gémination et l'inflexion vocalique.
Mais ce qui est vraiment notable dans cette lecture c'est la présence fréquement de la grande gémination :

<u>*Application*:</u>

Ẓā'003

Phénomènes phonétiques dans la lecture de *'Āsim al-kūfī* (Dans la lecture du *coranolecturologue 'Āsim al-kūfī* sont repérés de nombreux phénomènes phonétiques importants, comme le *bivocalique*, la *gémination* du *nūn avocalique* et de la *nounation*, l'emphase…

On peut dire que le lecture de *'Āsim* est une lecture de *glottalisation* de la *hamza* et de réalisation de la vocalisation /a/ (pas d'inflexion vocalique) par excellence :

<u>*Application*:</u>

Ẓā'004

Phénomènes phonétiques dans la lecture de *Al-Kisā'ī Al-kūfī* (Dans la lecture du *coranolecturologue Al-Kisā'ī Al-kūfī* est repérée la majorité de phénomènes phonétiques constatés chez de nombreux autres *Coranolecturologues* confirmés. Ceci est dû au fait que cette lecture est beaucoup plus basée sur le principe du choix.
Parmi ces phénomènes nous citons entre autres : l'assimilation phonétique, l'inflexion vocalique et ses différentes variétés, le changement syllabique…)

Phénomènes phonétiques dans la lecture de *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* (Dans la lecture du *coranolecturologue Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* sont repérés de nombreux phénomènes phonétiques importants, plus que toutes les autres lectures confirmées à l'exception de la lecture d' *Abū 'Amr Al-Baṣrī*. Parmi ces

phénomènes nous citons entre autres : le *bivocalique*, le *«sakt»* et le *«waqf»*, l'assimilation des voyelles, l'assimilation des consonnes, l'inflexion vocalique…
Prenons l'exemple du sakt sur la consonne avocalisée se trouvant avant une *hamza* comme dans «*Chay'*» et « *Al-'Arḍ* » :
<u>Application</u>:

Ẓā'005

Phénomènes phonétiques dans la lecture de *Abū Ja'far Al-madanī* (Les phénomènes phonétiques qui caractérisent la lecture de *Abū Ja'far Al-madanī* sont surtout la vocalisation du «*mīm*» du pluriel qui est une caractéristique présente chez d'autres *coranolecturologues* comme *Ibn Kathīr Al-Makkī*, et la «*Sakt*» sur les lettres alphabétiques miraculeuses au début de certaines sourates du Saint Coran.)
<u>Application</u>:
Ẓā'006

Phénomènes phonétiques dans la lecture de *Ya'qūb Al-Ḥaḍramī Al-baṣrī* (La lecture de *Ya'qūb Al-Ḥaḍramī* est caractérisée par l'apparition de certains changements phonétiques contextuels, c'est-à-dire le son se colore d'images suprasegmentales variées selon la variation des contextes dans lesquels il se trouve. Les plus importants de ces changements phonétiques sont : l'assimilation et le changement de la structure syllabique.)

Phénomènes phonétiques dans la lecture de *Khalaf Al-Bazzār Al-kūfī* (La lecture de *Khalaf Al-Bazzār Al-kūfī* est caractérisée par l'apparition de certains changements phonétiques contextuels, c'est-à-dire le son se colore d'images suprasegmentales variées selon la variation des contextes dans lesquels il se trouve. Les plus importants de ces changements phonétiques sont : l'assimilation et le changement de la structure syllabique.)

ومثال ذلك السكت على الحرف الساكن الذى بعده همز كما فى كلمتى ﴿شَيْءٍ﴾ و ﴿ٱلْأَرْضِ﴾: ﴿لِّلَّهِ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ ۗ وَإِن تُبْدُوا۟ مَا فِىٓ أَنفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ يُحَاسِبْكُم بِهِ ٱللَّهُ ۖ فَيَغْفِرُ لِمَن يَشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَآءُ ۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٨٤﴾﴾ [البقرة: 284]

مفتاح محمد السلطى / خلاد عن حمزة.

Ẓā'005

الظواهر الصوتية فى قراءة أبى جعفر المدنى (إن الظواهر الصوتية المميزة لقراءة أبى جعفر المدنى تتجلى خاصة فى ضم ميم الجمع، وهى ميزة موجودة فى قراءات قرآنية أخرى كقراءة ابن كثير المكى مثلا، والسكت على حروف الهجاء المعجزة الواقعة فى أوائل بعض سور القرآن الكريم:

﴿كٓهيعٓصٓ ذِكْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدَهُۥ زَكَرِيَّآءَ ﴿١﴾﴾ [مريم:1].

مفتاح محمد السلطى/ ابن وردان عن أبى جعفر.

Ẓā'006

الظواهر الصوتية فى قراءة يعقوب الحضرمى (تتميز قراءة يعقوب الحضرمى بظهور تغيرات صوتية سياقية؛ أى أن الصوت يتخذ صورا أدائية متباينة بتباين السياقات التى يرد فيها هذا الصوت.

وتتجلى هذه التغيرات الصوتية المميزة فى المماثلة وتغير البنية المقطعية.)

الظواهر الصوتية فى قراءة خلف البزار الكوفى (من الظواهر الصوتية التى تميز قراءة خلف البزار الكوفى والتى تستحق الدراسة نذكر المماثلة والنبر وحركة عين الكلمة والإمالة.)

حرف العين ‘Ayn

ع

حرف العين MP3+ MP4

https://drive.google.com/drive/folders/17d7PfS7AnMMrTdAB0_0XYkW6gn5GsLm5?usp=sharing

‘Ayn (C’est une consonne fricative pharyngale sonore continue et non emphatique. Son point d’articulation, comme celui du *ḥā’*, est le milieu du pharynx (c’est-à-dire, la région située au niveau du milieu de la gorge). Le *’Ayn* est prononcé en contractant le haut de la gorge, mais en faisant résonner plus profond que quand on prononce un «R».)

***Point d’articulation et prononciation*:**

‘Ayn Vidéo001

Sourate Al-‘Ādiyyāt (C’est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets est à l’unanimité 11. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est centième.)

***Āsim al-kūfī* (Voir** : *Stars des coranolecturologues)* (*Abū Bakr Āsim Ibn Bahdala Ibn Abī An-nuğūd* est l’un des sept *coranolecturologues* dont les lectures coraniques sont confirmées et authentifiées. Il devint le président du professorat de l’enseignement de lecture coranique à *Al-Kūfa* en *Iraq*, après *Abī Abderrahmane As-sulamī*. Il est mort, que la miséricorde d’*Allāh* soit sur lui, en 127 de l’Hégire.)

العين (صوت حلقى، استمرارى، مجهور، مرقق. ومخرج حرف العين هو وسط الحلق، وهو مخرج مشترك لحرفى العين والحاء. وقد ذكر سيبويه مصطلح "أوسط الحلق" واعتبره المخرج الثانى من مخارج الحلق، ويكون لصوتى (العين والحاء). ويعتبر علماء اللسانيات حاليا أن هذين الحرفين (العين والحاء) هما اللذان يستحقان بالفعل وصفهما بأنهما حرفان حلقيان.)

مخرج الحرف وطريقة نطقه:

‘Ayn Vidéo001

العاديات (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 100، وعدد آياتها 11 بإجماع القراء.)

عاصم الكوفى(ينظر: شموس القراء)

(أبو بكر عاصم بن بهدلة بن أبى النجود هو أحد القراء السبعة. وقد انتهت إليه رياسة الإقراء فى الكوفة، بعد أبى عبدالرحمان السلمى. وقد جمع بين الفصاحة والإتقان فى التجويد. وكان من أحسن الناس صوتا بالقرآن.

وهو تابعى جليل أدرك عددا من الصحابة، فقد روى عن رفاعة بن يثربى التميمى، والحارث بن حسان البكرى. وأخذ القراءة عرضا عن زر بن حبيش، وأبى عبدالرحمان السلمى وغيرهما. توفى رحمه الله سنة 127 من الهجرة.)

Masse n.f (Ce terme signifie :

-La majorité des *coranolecturologues*, car si la plupart d'entre eux est d'accord sur le mode de lecture d'un mot coranique, cette lecture sera plus forte vis-à-vis d'une tendance de lecture individuelle.
-L'accord entre les gens de *Médine* et ceux de *Al-Kūfa*, car cela est un argument qui impose le choix.
-L'unanimité des gens des *Ḥaramayn* (Mecque et Médine), C'est-à-dire les *coranolecturologues* méqucois et de Médine.)

العامة (يقصد به :

ـ عامة القراء وجلهم، إذ اجتماع أغلب القراء المرموقين على حرف واحد له من القوة ما ليس لغيره مما انفرد به آحاد الناس.

ـ ما اتفق عليه أهل المدينة وأهل الكوفة، فذلك عندهم حجة قوية توجب الاختيار.

ـ ما اجتمع عليه أهل الحرمين، أى القرأة المكيون والمدنيون، وذلك بالنظر لما لهذين المصرين ـ مكة والمدينة ـ من حرمة وقداسة عند المسلمين، ولكونهما مهبط الوحى، ولأن الصحابة تلقوا القرآن من فِي رسول الله ﷺ فيهما.)

***Abdullāh Ibn Ḏakwān (Voir** : Stars des coranolecturologues)*
(C'est l'un des deux coranonarratologues de la lecture coranique de l'Imām Ibn ʻĀmir ach-chāmmā. C'est le successeur de d'Ayūb Ibn Tamīm dans la *Mashyakha* de lecture. Il récita le Coran entre les mains de *Al-Kisā'ī Al-hūfī* lorsqu'il arriva au *Shām* en *Syrie*. De nombreux *coranonarratologues* ont rapporté sa lecture. Il est né en 173 de l'Hégire et décéda en 242.)

عبدالله بن ذكوان (**ينظر**: شموس القراء) (هو أحد رواة قراءة الإمام بن عامر، وهو عبدالله بن أحمد بن بشر. انتهت إليه مشيخة الإقراء بعد أيوب بن تميم وقرأ على الكسائى حين قدم الشام. وقد روى القراءة عنه خلق كثيرون. ولد سنة ثلاث وسبعين ومائة، وتوفى سنة اثنتين وأربعين ومائتين.)

Sourate ʻAbasa (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 40 ou 41 ou 42. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quatre-vingtième.)

عبس (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 80، وعدد آياتها 40 أو 41 أو 42 حسب علماء العد القرآنى.)

Dénombrement des versets du Saint Coran

(Le dénombrement des versets coraniques est pratiqué selon divers modes :

1-Dénombrement *Al-Baṣrī* : le nombre des versets du Saint Coran dans ce mode est 6205 versets.

2-Dénombrement *Al-Ḥimṣī* : le nombre des versets du Saint Coran dans ce mode est 6232 versets.

عدُّ آى القرآن الكريم (فى عد آيات القرآن الكريم مذاهب، وهى:

1ـ العد البصرى، هو عد آى القرآن المنسوب إلى عاصم الجحدرى، وهو الذى يرويه أبو عمرو البصرى ويعقوب الحضرمى، وآى القرآن على عدهم 6205 آية.

2ـ العد الحمصى، هو عد آى القرآن المنسوب إلى خالد بن معدان، وعدد آى القرآن الكريم عند أهل هذا المذهب 6232.

3ـ العد الشامى، وهو الذى يرويه أيوب بن تميم القارئ عن يحيي ابن الحارث الذمارى، وهو الذى يرويه عبدالله بن عامر الشامى، وعدد آيات القرآن الكريم عند أهل هذا المذهب

3-Dénombrement *Ach-Chāmmī* : le nombre des versets du Saint Coran dans ce mode est 6225versets.

4-Dénombrement *Al-Kūfī* : le nombre des versets du Saint Coran dans ce mode est 6236 versets.

5-Dernier dénombrement *médinois* : le nombre des versets du Saint Coran dans ce mode est 6214 versets.

6-Premier Dénombrement *médinois* : le nombre des versets du Saint Coran dans ce mode est 6217 versets.

7-*Dénombrement mecquois* : le nombre des versets du Saint Coran dans ce mode est 6219 versets.)

Modes de dénombrement selon les narrations dans le présent dictionnaire (Les modes de dénombrement adoptés selon les narrations sont :

Premier Dénombrement *médinois* (Trois narrations)

Dénombrement mecquois (Deux narrations)

Dénombrement *Al-Baṣrī* (Qautre narrations)

Dénombrement *Ach-Chāmmī* (deux narrations)

Dénombrement *Al-Kūfī* (Neuf narrations)

(Pour les déatils, voir l'article arabe)

Al-'Irāqiyyāni (Ce sont les deux *Muṣḥaf* : le *Kufi* et du *Basora*.)

6225 آية.

4ـ العد الكوفى، وهو الذى يرويه حمزة الزيات عن ابن أبى ليلى عن أبى عبدالرحمان السلمى، عن على بن أبى طالب رضى الله عنه، وعدد آى القرآن عند أهل هذا المذهب 6236 آية.

5ـ العد المدنى الأخير، وهو الذى رواه إسماعيل بن جعفر وعيسى بن مينا قالون المدنيان عن سليمان بن جماز عن شيبة بن نصاح وأبى جعفر، وعدد آى القرآن الكريم عند أهل هذا المذهب 6214 آية.

6ـ العد المدنى الأول، ويرويه نافع عن شيخيه أبى جعفر يزيد بن القعقاع وشيبة ابن نِصاح، وعدد آى القرآن عند أهل هذا المذهب 6217.

7ـ العد المكى، ويرويه عبدالله بن كثير المكى عن مجاهد بن جبر عن عبدالله بن عباس عن أبى بن كعب رضى الله عنه، وعدد آى القرآن عند أهل هذا المذهب 6219 آية.)

مذاهب العد المعتمدة حسب الروايات فى عد الآى الواردة فى "الناطق" الحالى (هى كما يلى:

مذهب العد المدنى الأول : قالون عن نافع ، ابن وردان عن أبى جعفر، ابن جماز عن أبى جعفر.

مذهب العد المكى: البزى عن ابن كثير، قنبل عن ابن كثير .

مذهب العد البصرى: دورى أبى عمرو، السوسى عن أبى عمرو، رويس عن يعقوب الحضرمى، روح عن يعقوب الحضرمى.

مذهب العد الشامى: هشام عن ابن عامر، ابن ذكوان عن ابن عامر.

مذهب العد الكوفى: ورش عن نافع، حفص عن عاصم، شعبة عن عاصم، خلف عن حمزة، خلاد عن حمزة، أبو الحارث عن الكسائى، الدورى عن الكسائى، إسحاق عن خلف ، إدريس عن خلف.)

العراقيان (يطلق على المصحفين الشريفين : الكوفى والبصرى.)

Les deux arabes (Ce sont, selon certains, les deux *coranolecturologues* d'origine arabe : *Ibn ʿĀmir Ach-Chāmmī et Al-Kisāʾī Al-kūfī*.)

العربيان (يطلق على ابن عامر الشامي وأبي عمرو البصرى.)

Récitation n.f (C'est l'une des méthodes pour apprendre le Saint Coran et le mémoriser par cœur. Le Prophète ﷺ récitait perpétuellement le Saint Coran en présence de l'Archange Gabriel, que le Salut d'Allah soit sur lui.
De nombreux Compagnons du Messager d'Allah ﷺ ont récité le Coran entre ses mains glorieuses.
C'est le fait de lire les propos coraniques entre les mains d'un *Chaykh*. C'est l'une des méthodes de rapporter le Saint Coran et de le mémoriser des *Machāyikh*.)

العرض (أسلوب من أساليب حفظ القرآن الكريم وتعلمه، وهو يعنى القراءة على المعلم وعرض القرآن عليه. ولقد عرض النبى ﷺ القرآن مرارا على جبريل عليه السلام.
قال الشاطبى فى العقيلة:
وكل عام على جبريل يعرضه
وقيل آخرعام عرضتين قرا.
وقد عرض كثير من الصحابة رضي الله عنهم على رسول الله ﷺ القرآنَ.
والعرض هو أحد أنواع طرق التحمل والأخذ عن المشايخ.)

Récitation ultime (C'est la dernière récitation intégrale du Saint Coran que notre Prophète ﷺ a effectuée avant sa mort en présence de l'Archange Gabriel.
À propos de cette récitation, le Prophète ﷺ dit à *Aicha* « Ô Aicha ! l'ange Gabriel me faisait réciter le Coran une fois par an et il l'a fait deux fois cette année, et je ne peux interpréter cela que par l'annonce de mon heure».)

العرضة الأخيرة (هى عرضُ الرسول ﷺ القرآن على جبريل فى عام وفاته ﷺ مرتين. وسميت كذلك لأنها آخر معارضة بالقرآن بين جبريل والرسول ﷺ. وهى التى اعتمدت فى كتابة المصحف، مع ما صح وتحقق نزوله ولم ينسخ. جاء فى صحيح البخارى فى كتاب فضائل القرآن باب كان جبريل يعرض القرآن على النبى ﷺ "عن عائشة عن فاطمة عليها السلام أسر ألىَّ النبى ﷺ : إن جبريل كان يعارضنى بالقرآن كل سنة وإنه عارضنى العام مرتين ولا أراه إلا حضر أجلى.")

ʿArūsu Al-Qurʾān (C'est la Sourate de *ʾAr-Raḥmān*.)

عروس القرآن (هى سورة الرحمان. عن على بن أبى طالب رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال: "لكل شىء عروس وعروس القرآن الرحمان.")

Sourate Al-ʿAsr (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets est à l'unanimité 3. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est cent-troisième.)

العصر (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 103، وعدد آياتها 3 باتفاق علماء العد القرآنى.)

Signe du bivocalique (C'est l'un des signes conventionnels de ponctuation utilisé notamment dans la narration coranique de *Ḥafṣ* d'après *ʿĀṣim Al-Kūfī*, mais il est utilisé par tous les *coranolecturologues* et les *coranonarratologues*. Il est mis au dessus de la consonne pour désigner un *bivocalique* qui n'est pas naturel, c'est-à-dire, un *bivocalique* médian ou saturé, comme pour le *«yāʾ» bivocalique* dans le mot *«ʾinnanī»* et la *alif bivocalique* dans le mot « *ʾillā* » du verset 14 de

علامة المد (هى من اصطلاحات الضبط فى حفص عن عاصم، وهى مستعملة عند كل القراء والرواة، وتوضع فوق الحرف للدلالة على مد زائد على المد الأصلى أو المد الطبيعى، كما فى الياء المدية من ﴿إننى﴾ والألف المدية من ﴿إلا﴾ من قوله ﷻ : ﴿إِنَّنِيٓ أَنَا ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعۡبُدۡنِي وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ لِذِكۡرِيٓ ١٤﴾ [طه: 14].)

Sourate «*Ṭāhā*» :
Application:
'Ayn003

Sourate Al-'Alaq (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 18 ou 19 ou 20. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quatre-vingt-seizième.)

Science de psalmodie coranique

'Ayn Vidéo002

(Pour plus de détails : *Cf.*
Programme télévisé : «*Ad-Wāe Al-Qurān*» ;
Episode N°12
Chaîne : Dalīl
Réalisateur : Dr. Ach-Chahrī
Invité : Dr. Ṣunbuae

(C'est la science qui étudie les lois phonétiques et graphiques qui régissent l'acte de lire les propos coraniques comme acte d'adoration.
La mise en application de cette science nécessite la prononciation exacte de chaque consonne et voyelle de ce Livre Saint, en respectant leurs points d'articulation et leurs traits et caractéristiques phonétiques.)

Coranographie n.f

'Ayn Vidéo003

(Pour plus de détails : *Cf.*
Programme télévisé : «*Ach-Chariaa wa Lḥayāt*»;
Chaîne : Al-Jazira
Invité : Dr. Ghānam Qadūrī
(C'est une science parfaitement autonome qui a pour objet l'étude des scripts et des méthodes d'écriture des lettres coraniques en accord avec les muṣḥafs ottomans qui ont été envoyés à divers pays musulmans.)

Science du dénombrement

'Ayn Vidéo004

(Pour plus de détails : *Cf.*

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
'Ayn 003

العلق (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 96، وعدد آياتها 18 أو 19 أو 20 حسب علماء العد القرآنى.)

علم التجويد

'Ayn Vidéo002

(لمزيد من التفاصيل ينظر :
برنامج : أضواء القرآن ـ الحلقة 12
العنوان : المعالم الرئيسية لعلم التجويد
القناة الفضائية: دليل
التقديم: الدكتور عبدالرحمان بن معاضة الشهرى
الضيف: الدكتور وائل ابن حسين صنبع)

(هو علم بكيفية أداء كلمات القرآن الكريم من حيث إخراج كل حرف من مخرجه، وإعطاؤه حقه ومستحقه. وحق الحرف هو مخرجه وصفاته الذاتية اللازمة التى لا تنفك عنه كالجهر والقلقلة والغنة ونحو ذلك. ومستحق الحرف هو صفاته العارضة التى يتصف الحرف بها أحيانا وتنفك عنه أحيانا؛ كالإظهار والإدغام والمد والتفخيم ونحو ذلك.)

علم الرسم المصحفى

'Ayn Vidéo003

(لمزيد من التفاصيل ينظر :
برنامج : الشريعة والحياة ـ قناة الجزيرة .
العنوان: المصحف الشريف تاريخه وطريقة رسمه
التقديم : عثمان عثمان
الضيف: فضيلة الشيخ الدكتور غانم قدورى الحمد)

(هو علم مستقل بذاته يتناول الخط أو الطريقة التى كتبت بها الحروف القرآنية وفقًا للمصاحف العثمانية التى أرسلت إلى مختلف الأمصار.)

علم عد الآى

'Ayn Vidéo004

(لمزيد من التفاصيل ينظر :

برنامج : أضواء القرآن ـ الحلقة 17

العنوان : علم عد الآى وتاريخه ومؤلفاته.

القناة الفضائية: دليل

التقديم: الدكتور عبدالرحمان بن معاضة الشهرى

الضيف: الدكتور بشير بن حسن الحميرى)

(هو العلم بأعداد آى سور القرآن وما اختلف فى عده منها معزوا لناقله.)

Programme télévisé : «*Ad-Wāe Al-Qurān*» - *Episode N°17*
Chaîne : Dalīl
Réalisateur : Dr. Ach-Chahrī
Invité : Dr. Bachīr Al-Ḥimyarī
(C'est une science qui étudie le nombre des versets dans les Sourates du Saint Coran et les différences dans ce dénombrement selon leur rapporteurs.)

علم القراءات

'Ayn Vidéo005

(لمزيد من التفاصيل ينظر :

برنامج : دروس علوم القرآن

العنوان : القراءات القرآنية والقراء.

القناة الفضائية: المجد العلمية

التقديم: أحمد بن محمد المطوع

الضيف: الدكتور محمد بن عبدالعزيز الخضيرى)

(علم يدرس مذاهب الناقلين لكتاب الله ﷻ فى كيفية أداء كلمات القرآن اتفاقا واختلافا مع عزوِ كل وجه لناقله.)

Coranolecturologie

'Ayn Vidéo005

(Pour plus de détails : *Cf.*
Programme télévisé : «*Durūss fī Oulūm Al-Qurān*
Chaîne : Al-Majd Al-Ilmiyya
Réalisateur : Dr. Al-Mutawwiae
Invité : Dr. Al-Khudayrī

(C'est une science qui étudie les doctrines des rapporteurs du Saint Coran en ce qui concerne les modes de lecture des mots coraniques ainsi que les divergences et les convergences à leur sujet.)

الفرق بين علم القراءات وعلم التجويد

(إن علم القراءات يبحث فى الصورة اللفظية للكلمة القرآنية، أما علم التجويد فيبحث فى الصورة الصوتية للحرف الهجائى القرآنى.

يخالف علم القراءات علم التجويد، لأن المقصود من الأول معرفة اختلاف الأئمة فى نفس الحروف أو فى صفاتها، والمقصود من الثانى معرفة حقائق صفات الحروف مع قطع النظر عن الخلاف فيها، مثلا يعرف فى التجويد أن حقيقة التفخيم كذا، وحقيقة الترقيق كذا، ويعرف فى القراءات أن هذه الحروف فخمها فلان ورققها فلان...)

Différence entre la *coranolecturologie* et science de psalmodie coranique

(La science des lectures coraniques se charge de l'image verbal des mots coraniques ; alors que la science de psalmodie coranique, quant à elle, se charge de l'image phonétique et acoustique du mot coranique.
Si la *coranolecturologie* étudie, entre autres, les champs de divergence des *coranolecturologues* au sujet d'une même lettre coranique ou de ses attributs ou ses caractéristiques, la science de psalmodie coranique étudie la réalité des attributs de cette lettre coranique peut importe les champs de divergence à son sujet. Par exemple, la science de psalmodie nous donne un constat sur l'emphase et la *coranolecturologie* nous explique qui parmi les dix *coranolecturologues* par exemple a lu par emphase de telle lettre coranique et par amincissement de telle autre…)

Coranolecturologie et le Coran

Explain437 / Dr. *Ḥamīttū*

(La relation entre le Saint Coran et les lectures coraniques (qu'elles soient valides ou irrégulières) est vraiment une relation problématique, au sujet de laquelle les points de vue divergent le long de l'histoire de ces lectures.

Nous voyons que cette relation est analogue à la relation entre le Saint Coran et la Tradition prophétique. Le Coran est la parole d'Allah révélée au Prophète Mohammed ﷺ. Le Messager d'Allah ﷺ prend le soin d'appliquer réellement les propos coraniques et de les transmettre pour les gens, en leur communiquant chacun selon son contexte social et culturel…C'est la même chose pour la relation entre le Saint Coran et les lectures coraniques. C'est en effet une relation de «complémentarité» et d'«interactivité ». Ainsi, lorsqu'un individu de *Banī Tamīm* prononce les propos coraniques selon son propre dialecte cela le rend fière et le pose d'avantage à être au service de ce Livre Sacré ; de même pour les autres tribus arabes. Le Saint Coran parle selon les dialectes de toutes ces tribus, mais le plus important c'est justement que les gens de ces diverses tribus ont appris le Coran en l'écoutant et en le récitant en présence du *Messager d'Allah*.

Application:

'Ayn001

De plus, *Allah* prend le soin de garder et de préserver les propos coraniques d'ici jusqu'à la fin du Monde.

Application:

'Ayn002

Science de ponctuation

'Ayn Vidéo006

(Pour plus de détails : *Cf.*

علم القراءات و القرآن الكريم

Explain437 / د.عبد الهادى حميتو

(إن العلاقة بين القرآن والقراءات (سواء أكانت متواترة أم شاذة) هى بحق علاقة إشكالية اختلفت حولها الآراء وتشعبت بين خيرة العلماء على مرور الأزمنة.

ولنا رأى فيها مفاده: إن العلاقة بين القرآن والقراءات كالعلاقة بين القرآن والسنة النبوية الشريفة. فالقرآن هو كلام الله المنزل على قلب سيدنا محمد، ورسول الله ﷺ يجسده على أرض الواقع حتى أصبح عليه الصلاة والسلام قرءانا يمشى على وجه الأرض، ويبلغه للناس من حوله، كل واحد منهم يخاطبه بالقرآن مراعيا لسياقه الاجتماعى والثقافى والإيمانى... وكذلك العلاقة بين القرآن الكريم والقراءات فهى، كما السنة، علاقة "تكامل" و"مشاركة" بحيث يعتز التميمى بالقرآن الكريم إذ ينطقه ببعض لهجته اعتزازَ القرشى والهذلى والبصرى والشامى به. فالقرآن ينطق بلغاتهم جميعا، لكن أهم شىء فى المسألة هو أنهم سمعوه وعرضوه من وعلى المصدر الذى اختاره الله ﷻ وعاء لِوَحيه وكلامه، وهو رسول الله ﷺ الذى لا ينطق عن الهوى، وتكفل ﷻ بحفظ القرآن الكريم: ﴿وَٱلنَّجۡمِ إِذَا هَوَىٰ ۝١ مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمۡ وَمَا غَوَىٰ ۝٢ وَمَا يَنطِقُ عَنِ ٱلۡهَوَىٰٓ ۝٣ إِنۡ هُوَ إِلَّا وَحۡيٞ يُوحَىٰ ۝٤ عَلَّمَهُۥ شَدِيدُ ٱلۡقُوَىٰ ۝٥﴾ [النجم: 1ـ5].

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

'Ayn 001

﴿إِنَّا نَحۡنُ نَزَّلۡنَا ٱلذِّكۡرَ وَإِنَّا لَهُۥ لَحَٰفِظُونَ ۝٩﴾ [الحجر: 9].)

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

'Ayn 002

علم ضبط المصحف

'Ayn Vidéo006

(لمزيد من التفاصيل ينظر :

Programme télévisé : «Ad-Wāe Al-Qurān» - *Episode* N°18
Chaîne : Dalīl
Réalisateur : Dr. Ach-Chahrī
Invité : Dr. Mssāad Aṫ-Ṫayyār

Science d'arrêt et de reprise

'Ayn Vidéo007

(Pour plus de détails : *Cf.*
Conférence : «Al-Waqf wa Al-Ibtidae» -
Conférencier : Dr. Ḥāzim Said Ḥaydar

Sourate Al-'Ankabūt (C'est une Sourate Mecquoise, à l'exception des versets de 1 jusqu'à 11 qui sont médinois, dont le nombre de versets est à l'unanimité 69. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est vingt-neuvième.)

Dixièmes du Saint Coran

(Ce sont les versets d'une Sourate du Saint Coran qui sont multiples de dix.

Le Verset 10 de Sourate *Al-Baqara* est le premier dixième de cette Sourate.

Application:

'Ayn004

برنامج : أضواء القرآن ـ الحلقة 18
العنوان :علم ضبط المصاحف والمسائل المتعلقة به.
القناة الفضائية: دليل
التقديم: الدكتور عبدالرحمان بن معاضة الشهرى
الضيف: الدكتور مساعد بن سليمان الطيار)

علم الوقف والابتداء

'Ayn Vidéo007

(لمزيد من التفاصيل ينظر إلى :
المحاضرة :الوقف والابتداء فى كتاب الله .
المحاضر: الدكتور حازم سعيد حيدر)

العنكبوت (سورة ~) (هى سورة مكية، باستثناء الآيات القرآنية من 1 إلى 11 التى هى مدنية، ترتيبها فى المصحف الشريف 29، وعدد آياتها 69 باتفاق علماء العد القرآنى.)

عواشر القرآن (هى الآى التى يتم بها العشر من السورة الواحدة. فالآية الكريمة :﴿ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ فَزَادَهُمُ ٱللَّهُ مَرَضًاۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمُۢ بِمَا كَانُواْ يُكَذِّبُونَ ۝١٠﴾ [البقرة: 10].

محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع .

'Ayn 004

من عواشر سورة البقرة.
لاحظ أن عواشر القرآن تختلف حسب منهج العد القرآنى المعتمد.)

غ

حرف الغين
Ghayn

حرف الغين MP3+ MP4

https://drive.google.com/drive/folders/1QHLy9GuVI5BiIobp1F5dsugNtZA9IqUc?usp=sharing

الغين (صوت لهوى، استمرارى، مجهور، بين الترقيق و التفخيم. ومخرج حرف الغين هو أدنى الحلق، وهو الجزء من الحلق الأقرب من الفم، وهو مخرج مشترك لحرفى: الغين والخاء. إلا أن علماء اللسانيات حاليا يصفون هذين الحرفين بكونهما طبقيان "Vélaires" لأنهما ينطقان عند سقف الحنك الرخو.)

مخرج الحرف وطريقة نطقه:

Ghayn Vidéo001

Ghīn (C'est une consonne vélaire fricative continue sonore. Son point d'articulation, comme celui du *khā'*, est l'entrée du pharynx (c'est-à-dire, la partie la plus proche de la bouche et qui est, selon *Sibawayh* par exemple, le point d'articulation des lettres *ghayn* et *khā'*. Mais, les linguistes actuels voient que ces deux lettres sont des vélaires, réalisées au niveau du voile du palais, ou plais mou.)

***Point d'articulation et prononciation*:**

Ghayn Vidéo001

الغاشية (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 88، وعدد آياتها 26 باتفاق علماء العد القرآنى.)

Sourate Al-Ghāchiyyah (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets est à l'unanimité 26. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quatre-vingt-huitième.)

غافر (سورة ~) (هى سورة مكية، باستثناء الآيتين 56 و57 اللتان هما مدنيتان، ترتيبها فى المصحف الشريف 40، وعدد آياتها 82 أو 84 أو 85 أو 86 حسب علماء العد القرآنى.)

Sourate Ghāfir (C'est une Sourate Mecquoise, à l'exception des deux versets 56 et 57 qui sont médinois, dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 82 et 84 ou 85 ou 86. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quarantième.)

الغنة (هو صوت يجرى فى الخيشوم. قال ابن دريد :"الغنة صوت من اللَّهاة والأنف نحو النون الخفيفة لا حظَّ للسان فيها، مثل نون عنه ومنه، وذلك أنك إذا أمسكت أنفك أخلَّ بهما ذلك.

الغنة صفة صوت له رنين فى الخيشوم، تتبع حرفى النون والميم عند تحقق بعض الحالات لأحكام التجويد. يخرج صوت الغنة من مخرج الخيشوم وهو المنطقة التى تلى الأنف مباشرة إلى

Nasalisation n.f (En phonétique, la nasalisation est la production d'un son alors que le voile du palais est abaissé, de telle sorte que de l'air puisse s'échappe par le nez durant la production d'un son. Le phénomène peut être décrit comme si un son [n] (ou plus précisément, une résonance nasale qui se superpose aux autres caractéristiques du son

الداخل. بحيث لو أغلقت أنفك ونطقت النون أو الميم لاختفت الغنة وهو صوت مستمر يشبه الأنين زمنه حركتان: تطبيق:

﴿وَقَالَتِ ٱلۡيَهُودُ وَٱلنَّصَٰرَىٰ نَحۡنُ أَبۡنَٰٓؤُاْ ٱللَّهِ وَأَحِبَّٰٓؤُهُۥۚ قُلۡ فَلِمَ يُعَذِّبُكُم بِذُنُوبِكُمۖ بَلۡ أَنتُم بَشَرٞ مِّمَّنۡ خَلَقَۚ يَغۡفِرُ لِمَن يَشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَآءُۚ وَلِلَّهِ مُلۡكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَمَا بَيۡنَهُمَاۖ وَإِلَيۡهِ ٱلۡمَصِيرُ ١٨﴾ [المائدة: 18].

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Ghayn 001

الغنة من حيث التفخيم والترقيق (تتبع الغنة ما بعدها من الحروف تفخيما وترقيقا. وهذه مراتبها مُرتبة من أعلى إلى أسفل:

1ـ أن يقع بعدها حرف استعلاء مفتوح بعده ألف، نحو ﴿قوم طاغون﴾ من قوله ﷻ: ﴿أَتَوَاصَوۡاْ بِهِۦۚ بَلۡ هُمۡ قَوۡمٞ طَاغُونَ ٥٣﴾ [الذاريات: 53].

محمد عبدالحكيم/ قنبل عن ابن كثير.

Ghayn002

2ـ أن يقع بعدها حرف استعلاء مفتوح ليس بعده ألف، نحو ﴿حياة طيبة﴾ من قوله ﷻ: ﴿مَنۡ عَمِلَ صَٰلِحٗا مِّن ذَكَرٍ أَوۡ أُنثَىٰ وَهُوَ مُؤۡمِنٞ فَلَنُحۡيِيَنَّهُۥ حَيَوٰةٗ طَيِّبَةٗۖ وَلَنَجۡزِيَنَّهُمۡ أَجۡرَهُم بِأَحۡسَنِ مَا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ٩٧﴾ [النحل: 97].

محمد عبدالحكيم/ قنبل عن ابن كثير.

Ghayn003

3ـ أن يقع بعدها حرف استعلاء مضموم، نحو ﴿تنصروه﴾ من قوله ﷻ: ﴿إِلَّا تَنصُرُوهُ فَقَدۡ نَصَرَهُ ٱللَّهُ إِذۡ أَخۡرَجَهُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ ثَانِيَ ٱثۡنَيۡنِ إِذۡ هُمَا فِي ٱلۡغَارِ إِذۡ يَقُولُ لِصَٰحِبِهِۦ لَا تَحۡزَنۡ إِنَّ ٱللَّهَ مَعَنَاۖ (...)٤٠﴾ [التوبة: 40].

عبدالرشيد صوفى/ أبو الحارث عن الكسائى .

produit et qui ne possède pas de qualité consonantique particulière, caractéristiques pouvant être vocaliques ou consonantiques) était produit simultanément à l'articulation orale.

Comme application, le *mīm* et le *nūn* dans les quatres mots coraniques en rouge dans le verset 18 de sourate *Al-Mā'idah*.

Application:

Ghayn001

Nasalisation de point de vue emphase et amincissement (La nasalisation suit en principe les consonnes qui la suivent au sujet de l'emphatise et l'amincissement. Voici les degrés de nasalisation en ce sujet :

1-Cas où la nasalisation est suivi d'une consonne de croissance vocalisée par /a/ après un *alif*, comme dans l'expression coranique «*qawmun ṭāghūn*» du verset 53 de Sourate «*'Aḏ-Ḏariyat*» :

Application:

Ghayn002

2-Cas où la nasalisation est suivi d'une consonne de croissance vocalisée par /a/ non suivie par un *alif*, comme dans l'expression coranique « *ḥayatan ṭayyībah* » du verset 97 de Sourate « *'An-naḥl* » :

Application:

Ghayn003

3-Cas où la nasalisation est suivi d'une consonne de croissance vocalisée par /u/, comme dans le mot coranique « *tanṣīrūhu* » du verset 40 de Sourate «*'At-Tawba*» :

Application:

Ghayn004

4-Cas où la nasalisation est suivi d'une consonne de croissance vocalisée par /i/, comme dans l'expression coranique « *'an qiblatihim*» du verset 142 de Sourate « *Al-Baqara* » :

Ghayn004

4ـ أن يقع بعدها حرف استعلاء مكسور، نحو ﴿عن قبلتهم﴾ من قوله ﷻ: ﴿سَيَقُولُ ٱلسُّفَهَآءُ مِنَ ٱلنَّاسِ مَا وَلَّىٰهُمۡ عَن قِبۡلَتِهِمُ ٱلَّتِي كَانُواْ عَلَيۡهَاۚ قُل لِّلَّهِ ٱلۡمَشۡرِقُ وَٱلۡمَغۡرِبُۚ يَهۡدِي مَن يَشَآءُ إِلَىٰ صِرَٰطٖ مُّسۡتَقِيمٖ ١٤٢﴾ [البقرة: 142].

عبدالرشيد صوفى/ أبو الحارث عن الكسائى .

Application:

Ghayn005

5-Cas où la nasalisation est suivi d'une consonne de décroissance, comme dans le mot «*'unthā*».)

Ghayn005

5ـ أن يقع بعدها حرف استفال، نحو ﴿أنثى﴾.)

Degrés de nasalisation (Il existe selon les spécialistes des lectures coraniques quatre degrés de nasalisation :

1-La nasalisation d'une géminée dans un seul mot, comme dans le *nūn* de «*'annās*» dans Sourate «*An-Nās*» :

مراتب الغنة (تتم مراتب الغنة حسب الترتيب التنازلى من أعلى إلى أسفل :

1ـ أول مراتب الغنة هى الغنة فى المشدد فى كلمة واحدة، كما فى "النون" من ﴿الناس﴾ فى قوله ﷻ : ﴿قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلنَّاسِ ١ مَلِكِ ٱلنَّاسِ ٢ إِلَٰهِ ٱلنَّاسِ ٣ مِن شَرِّ ٱلۡوَسۡوَاسِ ٱلۡخَنَّاسِ ٤ ٱلَّذِي يُوَسۡوِسُ فِي صُدُورِ ٱلنَّاسِ ٥ مِنَ ٱلۡجِنَّةِ وَٱلنَّاسِ ٦﴾ [الناس: 1ـ 6]

مفتاح محمد السلطنى/ إدريس عن خلف.

Application:

Ghayn006

Ghayn006

, ou dans deux mots.

، أو فى كلمتين.

2-Le géminé partiel, c'est-à-dire, la gémination du *nūn avocalique* ou de la nounation dans le *wāw* et le *yā'*, comme dans « *mayūminu* ».

2ـ المدغم الناقص، وهو إدغام النون الساكنة والتنوين فى الواو والياء، نحو ﴿من يؤمن﴾.

3-Le dissimulé, qu'il soit réel ou labial, comme dans « *manḍūd* ».

3ـ المخفى، ومنه الإخفاء الحقيقى، نحو "منضود"، والإخفاء الشفوى، نحو ﴿فأهلكناهم بذنوبهم﴾، والإقلاب ، نحو ﴿من بعد﴾.

4-L'avocalique explicité, comme l'explicitation glottale dans le mot « *'al'anhār* », et l'explicitation labiale, comme dans «*'alaykum 'anfusakum* », et l'explicitation absolue, comme dans « *nūn walqalami* » pour ceux qui lisent par explicitation du *nūn*.

4ـ الساكن المظهر، ومنه الإظهار الحلقى، نحو ﴿الأنهار﴾، والإظهار الشفوى، نحو ﴿عليكم أنفسكم﴾، والإظهار المطلق، نحو ﴿نون والقلم﴾ عند من يقرأ بإظهار النون.

5-La consonne vocalisée ayant subi une

5ـ المتحرك المخفف، مثل ﴿نحن أولياؤكم﴾.)

dilution phonétique.)

⬇ *Nasalisation dans la lecture* d'*Abī Ǧa'far Al-madanī* (Tous les *coranolecturologues* , à l'exception d'*Abī Ǧa'far Al-madanī*, sont unanimes sur l'explicitation du *nūn avocalique* et de la *nounation* lorsqu'ils sont suivis de «*ghīn*» et de «*khā'*». En effet, *Abū Ǧa'far* les a dissimilés avec nasalisation, comme dans « *min khawf* » du verset 5 de sourate « *Quraych*».

<u>*Application*</u>:

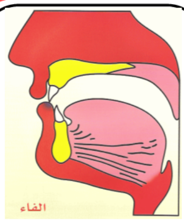
🔊 *Ghayn007*

⬇ الغنة عند أبي جعفر المدني (اتفق القراء، ما عدا أبو جعفر، على إظهار النون الساكنة والتنوين عندما يكونان متبوعين بالغين والخاء. أما أبو جعفر فقد أخفاهما بغنة، كما في ﴿من خوف﴾ من قوله ﷻ:

﴿وَءَامَنَهُم مِّنۡ خَوۡفِۭ ۝٥﴾ [قريش: 5].)

مفتاح محمد السلطني/ ابن وردان عن أبي جعفر.

🔊 *Ghayn007*

حرف الفاء
Fā’
ف

حرف الفاء MP3+ MP4

https://drive.google.com/drive/folders/1kdK4jGZsiMUt4DPAIXaTX6EOUQYcFvXa?usp=sharing

الفاء (صوت شفوى أسنانى، احتكاكى، استمرارى ، مهموس، مرقق.

مخرج حرف الفاء (ينطق حرف الفاء من باطن الشفة السفلى مستندة على أطراف الثنايا العليا. ونظرا لاشتراك الشفة كعضو متحرك والأسنان كعضو ساكن فى مخرج هذا الحرف فإن علماء اللسانيات ينعتونه بالحرف الشفوى الأسنانى (Labio-dentale).)

مخرج الحرف وطريقة نطقه:

Fā’Vidéo001

الفاتحة (سورة~) (سورة مكية ترتيبها الأولى فى المصحف الشريف، وفضلها كبير، وعدد آياتها 7 بإجماع أهل العد القرآنى. لسورة الفاتحة أسماء أخرى كثيرة، منها فاتحة الكتاب، السبع المثانى، أم الكتاب، أم القرآن...)

الفتح (سورة ~) (هى سورة مدنية ترتيبها فى المصحف الشريف 48، وعدد آياتها 29 باتفاق كل علماء العد القرآنى.)

الفتح (هو فى الاصطلاح عبارة عن النطق بالألف مركبة على فتحة خالصة غير ممالة، وهو بين التفخيم الشديد وبين الإمالة المحضة. والفتح ضد الإمالة وهو

Fā’ (C’est une consonne labiodentale fricative continue sourde et non emphatique.
Point d'articulation de la lettre *fā’* .
Le *fā’* est articulé à l'intérieur de la lèvre inférieure s'appuyant contre la pointe des incisives centrales supérieures. Cette consonne est prononcée comme le «F» du français.)

***Point d’articulation et prononciation*:**

Fā’Vidéo001

Sourate Al-Fātiḥa (C’est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets est à l’unanimité 7. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est première.)

Sourate ’Al-ḥuğurāt (C’est une Sourate Médinoise dont le nombre de versets est à l’unanimité 29. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quarante-huitième.)

Vocalisation /a/ (C’est conventionnellement le fait de prononcer le alif composé par une voyelle /a/ pure et non fléchie.
La vocalisation /a/ est contraire à

الأصل، وهو على قسمين : الفتح الشديد والفتح المتوسط.)

l'inflexion vocalique.

➊ الفتح أصل والإمالة فرع (قال مكى: "اعلم أن أصل الكلام كله الفتح، والإمالة تدخل فى بعضه فى بعض اللغات لعلة. والدليل على ذلك أن جميع الكلام الفتح فيه سائغ وجائز، وليست الإمالة بداخله إلا فى بعضه فى بعض اللغات لعلة، فالأصل ما عمَّ، وهو الفتح." (الكشف، ج1).

إلا أن إبراهيم أنيس يرى أن الإمالة تكون أصلا فى حالات وفرعا فى أخرى.)

➊ Originalité de la vocalisation /a/ vis-à-vis de l'inflexion vocalique («Vous devez savoir que la vocalisation /a/, dit *Makkī*, représente l'origine de la parole, et que l'inflexion vocalique est introduite dans certains dialectes pour des raisons données. La preuve c'est que la vocalisation /a/ dans tous les dialectes est toujours permise, alors que l'inflexion vocalique n'est permise dans certains dialectes que pour des raisons précises.»

(*Al-Kachf*; Tome 1)

Cependant, *Ibrāhīm Anīs* voit que l'inflexion vocalique peut, dans certains cas, être originelle.)

➊ الفتح الشديد (وهو نهاية فتح القارئ لفيه عند نطق الحرف الذى يأتى بعده ألف، وذلك نحو تفخيم الدال والألف من ﴿لدا﴾ فى قوله ﷻ: ﴿وَٱسْتَبَقَا ٱلْبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُۥ مِن دُبُرٍ وَأَلْفَيَا سَيِّدَهَا لَدَا ٱلْبَابِ ۚ قَالَتْ مَا جَزَآءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوٓءًا إِلَّآ أَن يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٥﴾﴾ [يوسف: 25] .

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Fā'001

والفتح الشديد معيب فى تلاوة القرآن الكريم، لأنه خروج عن اللسان العربى المبين.)

➊ *Vocalisation /a/ excessive*

(C'est le fait que le *Récitateur* ouvre sa bouche lors de la prononciation de la consonne qui est suivie d'un *alif*, comme dans le cas de l'emphase du *dāl* et du *alif* dans le mot «*ladā*».

<u>*Application*:</u>

Fā'001

La vocalisation /a/ excessive est une action à éviter lors de la lecture du Coran.)

➊ الفتح المتوسط (وهو ما بين الفتح الشديد والإمالة المتوسطة، وهو المراد فى عرف القراء عندما يقولون مثلا: قرأ عاصم الكوفى وابن كثير المكى وقالون بفتح ألف ﴿هدى﴾ و﴿اشترى﴾ و﴿الدنيا﴾، أى بفتح متوسط بين المبالغة فى تفخيم الدال والراء والياء والألف بعدهما وبين إمالتها إمالة متوسطة: ﴿أُوْلَـٰٓئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ ۖ وَأُوْلَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿٥﴾﴾ [البقرة: 5].

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

➊ *Vocalisation /a/ normale* (C'est la vocalisation /a/ entre l'excessive et l'inflexion vocalique.

Ainsi, lorsque les *coranolecturologues* disent : *'Āṣim Al-Kūfī, Ibn Kathīr Al-Makkī* et *Qālūn* lisent par la vocalisation du *alif* dans « *hudā* », « '*ichtarā* » et « *'ad-dunyā* », cela signifie une vocalisation /a/ normale entre l'emphase du *dāl* , du *rā'* et du *alif* et leur inflexion vocalique.

<u>*Application*:</u>

Fā’002

Vocalisation /a/ de «yā’» du locuteur

dans la lecture d’Ibn kathīr Al-makkī (*Ibn kathīr Al-makkī* choisit dans certains contextes seulement (règle non généralisée sur tous les contextes coraniques) de vocaliser le «*yā’*» du locuteur par la voyelle /a/ :

-Le «*yā’*» du locuteur dans le mot «*’innī*» du verset 26 de Sourate «*Hūd*», qui se lit «*’inniya*».

<u>Application</u>:

Fā’003

-Le «*yā’*» du locuteur dans le mot «*chiqāqī*» du verset 89 de Sourate «*Hūd*», qui se lit «*chiqāqiya*».

<u>Application</u>:

Fā’004

-Le «*yā’*» du locuteur dans le mot «*layuḥzinunī*» du verset 13 de Sourate «*Yūsaf*», qui se lit «*layuḥzinuniya*».

<u>Application</u>:

Fā’005

Mais il n’a pas vocalisé dans d’autres contextes, comme par exemple :
-Le «*yā’*» du locuteur dans le mot «*ma‘ī ‘aduwwā*» du verset 84 de Sourate «*At-Tawba*», qui se lit toujours «*ma‘ī*» avec un «*yā’*» *bivocalique*.

<u>Application</u>:

Fā’006

-Le «*yā’*» du locuteur dans le mot «*agrī*» du

Fā’002

فتح ياء المتكلم اختيارا لا اطرادا فى قراءة ابن كثير (لقد قرأ ابن كثير بفتح الياء فى كل من: ﴿إنىَ أخاف﴾ [هود: 26]، و ﴿يجرمنكم شقاقىَ﴾ [هود: 89]، و ﴿ليحزننىَ أن﴾ [يوسف: 13]، وعدم فتحها فى كل من: ﴿معى عدوا﴾ [التوبة :84]، و﴿أجرى إلا﴾ [يونس: 72].

<u>تطبيق</u>: ﴿أَن لَّا تَعْبُدُوٓاْ إِلَّا ٱللَّهَ إِنِّيَ أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ أَلِيمٍ ﴿٢٦﴾﴾

[هود: 26].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Fā’003

﴿وَيَٰقَوْمِ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِيَ أَن يُصِيبَكُم مِّثْلُ مَآ أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَٰلِحٍۚ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِّنكُم بِبَعِيدٍ ﴿٨٩﴾﴾ [هود: 89].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Fā’004

<u>تطبيق</u>: ﴿قَالَ إِنِّي لَيَحْزُنُنِيَ أَن تَذْهَبُواْ بِهِۦ وَأَخَافُ أَن يَأْكُلَهُ ٱلذِّئْبُ وَأَنتُمْ عَنْهُ غَٰفِلُونَ ﴿١٣﴾﴾

[يوسف: 13].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Fā’005

﴿فَإِن رَّجَعَكَ ٱللَّهُ إِلَىٰ طَآئِفَةٍ مِّنْهُمْ فَٱسْتَـْٔذَنُوكَ لِلْخُرُوجِ فَقُل لَّن تَخْرُجُواْ مَعِيَ أَبَدًا وَلَن تُقَٰتِلُواْ مَعِي عَدُوًّاۖ إِنَّكُمْ رَضِيتُم بِٱلْقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَٱقْعُدُواْ مَعَ ٱلْخَٰلِفِينَ ﴿٨٤﴾﴾ [التوبة: 84].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Fā’006

verset 84 de «*Yūnus*», qui se lit toujours *«aḡri»* avec un *«yā'» bivocalique*.
Remarquons que, dans cette transformation phonétique, la deuxième voyelle /i/ des deux voyelles formant le bivocalique *«ī»* (*«i+i»*) est remplacée par la syllabe *«ya»* : *«ī»* = *«i+i»* → *«i+ya»* → *iya*

Application:
Fā'007

Fatḥa n.m (voyelle /a/) (c'est un signe diacritique spécifique à la langue arabe, sous forme d'une petite barre située au dessus de la consonne arabe qui devient de ce fait une consonne vocalisée par /a/. Ex. : بَ se prononce «*ba*» ; تَ se prononce «*ta*»…)

Partielles n.f.pl (néologisme utilisé dans le présent dictionnaire en corrélation avec le néologisme «***Univeraux***») (Ce sont les tettres coraniques dont la règle de lecture n'est pas généralisée sur toutes les occurrences de ces lettres pour la totalité du Saint Coran. Ces régles spécifiques de lecture sont ainsi précisées dans des contextes particuliers dans une Sourate par exemple. Ce sont donc des éléments éparpillés dans leurs contextes spéciaux, dont les régles de lecture sont partielles et non pas générales.
On donne un exemple en guise d'illustration : *Ḥafṣ* d'après *Asim* lit le mot coranique «*Al-ālamīn*» en vocalisant le «*lām*» par /i/ dans le verset 22 de Sourate «*Ar-Rum*» :

Application:
Fā'008

Sourate Al-Faǧr (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 30 ou 32 ou 29. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quatre-vingt neuvième.)

Sourate Al-Furqān (C'est une Sourate Mecquoise, à l'exception des versets 68, 69 et 70 qui sont médinois, dont le nombre de versets est à l'unanimité 77. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est vingt-cinquième.)

﴿فَإِن تَوَلَّيۡتُمۡ فَمَا سَأَلۡتُكُم مِّنۡ أَجۡرٍۖ إِنۡ أَجۡرِيَ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِۖ وَأُمِرۡتُ أَنۡ أَكُونَ مِنَ ٱلۡمُسۡلِمِينَ ٧٢﴾

[يونس: 72].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Fā'007

الفتحة (هى علامة شكلية (شكلة) خاصة باللغة العربية توضع فوق الحرف الصامت ليصبح صائتا ومتحركا بالفتحة.)

الفرش (هو ما قل دورانه من حروف القرآن الكريم المختلف فى طريقة أدائها بين القراء، فتم التنصيص على سياقها الخاص دون تعميم حكمها. وسميت فرشا لكونها منثورة مفروشة فى مواضعها من السور، فهى أحكام جزئية لا كلية.

وقد خصص المصنفون لكل سورة من سور القرآن الكريم بابا فى فرشها. ومثال الفرش قراءة حفص عن عاصم الكوفى بكسر لام﴿العالِمين﴾ فى سورة الروم فقط : ﴿وَمِنۡ ءَايَٰتِهِۦ خَلۡقُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَٱخۡتِلَٰفُ أَلۡسِنَتِكُمۡ وَأَلۡوَٰنِكُمۡۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَٰتٖ لِّلۡعَٰلِمِينَ ٢٢﴾ [الروم: 22]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Fā'008

الفجر (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 89، وعدد آياتها 30 أو 32 أو 29 باختلاف علماء العد القرآنى.)

الفرقان (سورة~) (هى سورة مكية، باستثناء الآيات الثلاث 68 و 69 و 70 فهى مدنية، ترتيبها فى المصحف الشريف 25، وعدد آياتها 77 باتفاق علماء العد القرآنى.)

Séparation n.f (C'est le fait d'insérer un *alif bivocalique* entre deux *hamza* glottalisées, comme dans le mot «*'a'anḏartahum*», ou le fait d'insérer un *alif bivocalique* entre deux *hamza* l'une glottalisée et l'autre *déglottalisée*.

الفصل (هو إدخال ألف بمقدار حركتين بين الهمزتين المحققتين، نحو ﴿ءأنذرتهم﴾ في وجه لهشام عن ابن عامر من الآية 5 من سورة البقرة؛ أو إدخال ألف بمقدار حركتين بين الهمزتين الأولى المحققة والثانية المسهلة:

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ﴾ [البقرة:5].

مفتاح محمد السلطني/ هشام عن ابن عامر .

Application:

Fā'009

Séparation entre les deux Sourates selon la lecture de Ḥamza Ibn Ḥabīb 'Al-kūfī (*Ḥamza Ibn Ḥabīb 'Al-kūfī* considère que le Saint Coran est sous forme d'une seul Sourate. Ainsi, il ne procède pas à la séparation entre les deux Sourates du Saint Coran par la *Basmala* . Pour désigner cette particularité de la lecture de *Ḥamza* , la formule de la *Basmala* dans le *Muṣḥaf* selon cette lecture est transcrite sans vocalisation consonantique.)

الفصل بين السورتين في قراءة حمزة بن حبيب الزيات (يعتبر حمزة بن حبيب أن القرآن الكريم كله سورة واحدة لذا لا يبسمل بين السورتين، وقد تم ضبط المصحف على الوصل بين السورتين بلا بسملة. وقد وُضعت البسملة في المصحف الشريف بخلف عن حمزة بن حبيب مثلا بدون شكل للإشارة إلى عدم قراءتها. ﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾.)

Rupture et liaison dans Script ottoman

(C'est le fait d'effectuer une rupture entre deux mots qui sont d'ordinaire soudés et liés, ou inversement lier deux mots qui sont ordinairement dissociés, comme la rupture entre le mot «*'am* » et le mot «*man*» par exemple dans le verset 109 de Sourate « *An-Nisā'* » :

الفصل والوصل في الرسم العثماني (ويعبر عنهما أيضا بالقطع والوصل، أي قطع الكلمة عما بعدها أو وصلها به، مثل قطع ﴿أم﴾ عن ﴿من﴾ كما في قوله ﷺ: ﴿هَٰٓأَنتُمۡ هَٰٓؤُلَآءِ جَٰدَلۡتُمۡ عَنۡهُمۡ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا فَمَن يُجَٰدِلُ ٱللَّهَ عَنۡهُمۡ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ أَم مَّن يَكُونُ عَلَيۡهِمۡ وَكِيلٗا﴾ [النساء: 109]،

محمد صديق المنشاوي/ حفص عن عاصم .

Application:

Fā'010

;ou leur liaison comme dans le verset 21 de Sourate « *Al-Mulk* » («*'amman*»):

أو وصلها بها كما في قوله ﷺ: ﴿أَمَّنۡ هَٰذَا ٱلَّذِي يَرۡزُقُكُمۡ إِنۡ أَمۡسَكَ رِزۡقَهُۥۚ بَل لَّجُّواْ فِي عُتُوّٖ وَنُفُورٍ﴾ [الملك: 21].)

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .

Application:

Fā'011

Sourate Fuṣṣilat (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets peut être

فصلت (سورة~) (هي سورة مكية ترتيبها في المصحف

selon les lectures coraniques 52 ou 53 ou 54. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quarante et unième.)

➡ ***Sourate Al-Falaq*** (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets est à l'unanimité 5. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est 113ème .)

➡ ***Lettres miraculeuses*** (Ce sont des lettres qui inaugurent certaines Sourates du Saint Coran dont le nombre est de vingt-neuf Sourates.

-«*alif lām mīm*» au début de *Al-Baqara*, *Al-'Imrān*, *Al-'ankabūt*, *Ar-Rūm*, *Luqmān* et *As-Sağdah*.
-«*alif lām mīm ṣād*» au début de *Al-'a'rāf*.
-«*alif lām rā'*» au début de *Yūnus, Yūsuf, Ibrāhīm et Al-Ḥağr*.
-«*alif lām mīm rā'*» au début de *Ar-Ra'd*.
-«*kāf hā yā 'ayn ṣād*» au début de *Maryam*.
-«*ṭā hā*» au début de *Ṭāhā*.
-« *ṭā sīn mīm*» au début de *Ach-Chu'arā' et Al-Qaṣaṣ*.
-« *ṭā sīn*» au début de *An-Naml*.
-« *yā sīn*» au début de *Yāsīn*.
-« *ṣād*» au début de *Ṣād*.
-« *ḥā mīm*» au début des *Ḥawāmīm*.
-« *ḥā mīm 'ā sīn qāf*» au début des *Ḥawāmīm*.
-« *qāf* » au début de *Qāf*.
-« *nūn*» au début de *Al-Qalam*.

➡ ***Rimes***

🔊 *Explain338* / *Dr.Maḥmūd*

(Pour plus de détails : *Cf.*
(***Conférence vidéo*** définie dans l'article arabe)

(Ce sont les têtes des versets coraniques et ce sont également la fin des versets.)

الشريف 41، وعدد آياتها 52 أو 53 أو 54 باختلاف علماء العد القرآنى.)

➡ **الفلق** (سورة~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 113، وعدد آياتها 5 باتفاق علماء العد القرآنى.)

➡ **فواتح السور** (هى الحروف المقطعة المعجزة فى أوائل بعض سور القرآن الكريم.

وقد وردت هذه الحروف المعجزة فى مستهل تسع وعشرين سورة قرآنية:

ـ ﴿الم﴾ فى بداية البقرة، آل عمران، العنكبوت، الروم، لقمان والسجدة.
ـ ﴿المص﴾ فى بداية سورة الأعراف.
ـ ﴿الر﴾ فى بداية يونس، هود، يوسف، إبراهيم، الحجر.
ـ ﴿المر﴾ فى بداية سورة الرعد.
ـ ﴿كهيعص﴾ فى بداية سورة مريم.
ـ ﴿طه﴾ فى بداية سورة طه.
ـ ﴿طسم﴾ فى بداية الشعراء، القصص.
ـ ﴿طس﴾ فى بداية سورة النمل.
ـ ﴿يس﴾ فى بداية سورة يس.
ـ ﴿ص﴾ فى بداية سورة ص.
ـ ﴿حم﴾ فى بداية غافر، فصلت، الزخرف، الدخان، الجاثية، الأحقاف.
ـ ﴿حم عسق﴾ فى بداية سورة الشورى.
ـ ﴿ق﴾ فى بداية سورة ق.
ـ ﴿ن﴾ فى بداية سورة القلم.)

➡ **الفواصل**

🔊 *Explain338* / د. المثنى عبدالفتاح محمود

(لمزيد من التفاصيل ينظر المحاضرة :

العنوان: الفاصلة القرآنية ودلالتها البيانية

البرنامج : مجالس أكاديمية 18

الجهة المنظمة : كلية القرآن الكريم والدراسات الإسلامية بالجامعة الإسلامية بالمدينة المنورة.

الأستاذ المحاضر: الدكتور المثنى عبدالفتاح محمود)

(جمع فاصلة، هى رأس الآية وهى آخر الآية.)

❶ الفواصل القرآنية المتوازنة (تكون الفواصل القرآنية متوازنة إذا اتفق أواخر الآيات فى الوزن دون الروى.

مثال:﴿وَءَاتَيۡنَٰهُمَا ٱلۡكِتَٰبَ ٱلۡمُسۡتَبِينَ ١١٧ وَهَدَيۡنَٰهُمَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ ١١٨﴾ [الصافات: 117،118].

مفتاح محمد السلطى/ ابن ذكوان عن ابن عامر.

Fā'012

❶ الفواصل القرآنية المتوازية (تكون الفواصل القرآنية متوازية إذا اتفق أواخر الآيات فى الوزن وحرف الروى. مثال:

﴿وَٱلنَّجۡمِ إِذَا هَوَىٰ ١ مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمۡ وَمَا غَوَىٰ ٢ وَمَا يَنطِقُ عَنِ ٱلۡهَوَىٰٓ ٣﴾ [النجم: 3،2،1].

مفتاح محمد السلطى/ خلاد عن حمزة.

Fā'013

❶ الفواصل القرآنية المرسلة (تكون الفواصل القرآنية مرسلة إذا لم يحصل الاتفاق فى أواخر الآيات، لا فى الروى ولا فى الوزن. مثال: ﴿فَأَمَّا ٱلۡيَتِيمَ فَلَا تَقۡهَرۡ ٩ وَأَمَّا ٱلسَّآئِلَ فَلَا تَنۡهَرۡ ١٠ وَأَمَّا بِنِعۡمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثۡ ١١﴾

[الضحى: 10،9،11].

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Fā'014

❶ الفواصل القرآنية المطرفة (أو المعطوفة) (تكون الفواصل القرآنية مطرفة إذا اتفق أواخر الآيات فى الروى دون الوزن. مثال: ﴿إِلَّا حَمِيمًا وَغَسَّاقًا ٢٥ جَزَآءً وِفَاقًا ٢٦ إِنَّهُمۡ كَانُواْ لَا يَرۡجُونَ حِسَابًا ٢٧ وَكَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَا كِذَّابًا ٢٨﴾ [النبأ: 25 ـ 28].

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Fā'015

نلاحظ أنه مع انعدام الوزن فى هذا النوع من الفواصل إلا أنه

❶ *Rimes coraniques équilibrées* (Les rimes coraniques sont dites équilibrées si la fin des versets coraniques s'accordent en ***structure schématique*** ;mais ne s'accordent pas en ***coda***.

Exemple :

Application:

Fā'012

❶ *Rimes coraniques parallèles* (Les rimes coraniques sont dites parallèles si la fin des versets coraniques s'accordent en ***structure schématique*** et en ***coda***.

Exemple :

Application:

Fā'013

❶ *Rimes coraniques hybrides* (perlées ou symétriques) (Les rimes coraniques sont dites hybrides si la fin des versets coraniques ne s'accordent ni ***structure schématique*** ni en ***coda***.

Exemple :

Application:

Fā'014

❶ *Rimes coraniques coordonnées*

(Les rimes coraniques sont dites coordonnées si la fin des versets coraniques s'accordent en ***coda*** ; mais ne s'accordent pas en ***structure schématique***.

Exemple :

Application:

Fā'015

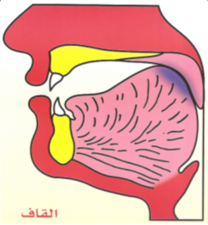
استُخدم فيها التشابه المقطعى بشكل لافت.)

الفيل (سورة~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 105، وعدد آياتها 5 باتفاق علماء العد القرآنى.)

Sourate Al-Fīl (C'est une Sourate Médinoise dont le nombre de versets est à l'unanimité 5. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est 150ème.)

ق

حرف القاف
Qāf

حرف القاف MP3+ MP4

https://drive.google.com/drive/folders/1kCw5aACMa1S8inO5ODpveOuWqVTuQNQq?usp=sharing

Qāf (C’est une consonne occlusive plosive vélaire post-palatale sonore, intense et emphatique.
Son point d’articulation est au niveau de la partie postérieure de la langue (la zone de la langue, au niveau du pharynx avec ce qui suit de la partie supérieure du palais).
On prononce cette consonne, presque comme le «q» français, en reculant le fond de la langue, et en abaissant le reste de la langue.)

***Point d’articulation et prononciation**:*
Qāf Vidéo001

Sourate Qāf (C’est une Sourate Mecquoise, à l’exception du verset 38 qui est médinois, dont le nombre de versets est à l’unanimité 45. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est cinquantième.)

Qāri’, *Récitateur* (C’est celui qui apprend la lecture coranique. Il est débutant ou demi-finaliste ou finaliste. Le *Qāri’* est débutant s’il parvient à individualiser au maximum trois narrations. Il est demi-finaliste s’il parvient à individualiser au maximum cinq narrations. Il est finaliste s’il parvient à maîtriser le maximum de lectures coraniques authentifiées.

القاف (صوت لهوى، وقفى، مجهور، مستعلٍ، منفتح، شديد، مفخم. ومخرج القاف هو أقصى اللسان مع ما يحاذيه من سقف الحنك الأعلى من المنطقة االلينة. فالقاف من الأصوات الصامتة، التى نجد حولها تبايناً واضحاً، بين اللغويين العرب القدماء والمعاصرين: من حيث المخرج فالقاف المنطوقة حاليًّا، صوت لهوى انفجارى مهموس؛ بينما نجد أن مخرج القاف، كما أشار إليه سيبويه: " من أقصى اللسان، فلم ينحدر انحدار الكاف إلى الفم وتصعدت إلى ما فوقها من الحنك الأعلى."

مخرج الحرف وطريقة نطقه:
Qāf Vidéo001

ق (سورة~) (هى سورة مكية، باستثناء الآية 38 التى هى مدنية، ترتيبها فى المصحف الشريف 50، وعدد آياتها 45 باتفاق علماء العد القرآنى.)

القارئ (هو المتلقى للقراءة وهو إما مبتدئ أو متوسط أو منته. فالمبتدئ من أفرد إلى ثلاث روايات، والمتوسط من أفرد إلى أربع أو خمس، والمنتهى من عرف من القراءات أكثرها وأشهرها.

ينبغى التمييز بين مرتل القرآن الكريم والقارئ بالمفهوم

Il faut faire une distinction entre le ***psalmiste du Coran*** et le *Qāri'* selon sa signification dans le présent article. C'est celui qui a mémorisé par cœur l'intégralité du Saint Coran.)

Récitateur débutant (C'est celui qui a entamé l'individualisation d'une lecture coranique, et il reste toujours qualifié ainsi jusqu'à ce qu'il individualise trois lectures coraniques différentes.)

Récitateur finaliste (C'est celui qui a rapporté la majorité et les plus célèbres des lectures coraniques par voie orale.)

Sourate Al-Qāri'ah (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 8 ou 10 ou 11. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est cent-unième.)

Qālūn (C'est l'un des deux coranonarratologues de l'*Imām Nāfi' Al-madanī*. Son nom complet est *Īsā Ibn Mīnā Ibn Wardān Ibn Īsā Ibn Abduṣṣamad,* serviteur de *Banī Zuhra*, il est d'origine *byzantin*. Le mot byzantin «*Qālūn*» représente en fait un surnom que lui a attribué son *Nāfi' Al-madanī,* qui signifie «bien». En effet, *Qālūn* maîtrisait bien la lecture du Coran. *Qālūn* est né en 120 de l'Hégire et il est mort, que la miséricorde d'*Allāh* soit sur lui, en 220 de l'Hégire.)

Les Dix Grands coranolecturologues (Ce sont :
Les sept *coranolecturologues* authentifiés par la voie de *Ach-Chāṭibiyya* : 1-*Nāfi' Al-madanī ; 2-Ibn Kathīr Al-makkī ; 3- Ibn 'āmir Ach-Chāmmī ;4- Abū 'Amr Al-baṣrī ; 5- 'Āṣim Al-kūfī ; 6- Al-Kisā'ī Al-kūfī ;7- Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī.* et les trois *coranolecturologues* authentifiés par la voie de *Ad-durra* : 8-*Abū Ga'far Al-madanī*; 9-*Ya'qūb Al-ḥaḍramī Al-kūfī* ; 10-*Khalaf Al-bazzār Al-kūfī* .)

Coranolecturologues et inflexion vocalique (Dans le cadre des dix lectures coraniques

المقصود هنا.

والقارئ هو من جمع القرآن حفظا عن ظهر قلب.)

القارئ المبتدئ (هو من شرع في الإفراد إلى أن يفرد ثلاثا من القراءات.)

القارئ المنتهي (من نقل من القراءات أكثرها وأشهرها على وجه المشافهة.)

القارعة (سورة~) (هي سورة مكية ترتيبها في المصحف الشريف 101، وعدد آياتها 8 أو 10 أو 11 باختلاف علماء العد القرآني.)

قالون (ينظر شموس القراء عند باب الشين) (هو أحد الرواة عن الإمام نافع المدني، وهو عيسى بن مينا بن وردان بن عيسى بن عبدالصمد، مولى بني زهرة، أصله رومي. وقالون هو لقبه الذي أطلقه عليه شيخه نافع، ذلك أنه كان كلما قرأ أجاد وجود، فكان شيخه يثني عليه بهذه الكلمة الرومية الأصل (قالون) التي تعني "جيد".
ولد سنة 120 من الهجرة، وتوفي رحمه الله سنة 220 من هجرة إمام المرسلين.)

القراء العشرة (المقصود بالقراء العشرة هم القراء السبعة من طريق الشاطبية :
1ـ نافع المدني / 2ـ ابن كثير المكي / 3ـ ابن عامر الشامي / 4ـ أبو عمرو البصري / 5ـ عاصم الكوفي / 6ـ حمزة بن حبيب الكوفي / 7ـ الكسائي الكوفي. ويضاف لهم الثلاثة من طريق الدرة:
8ـ أبو جعفر المدني / 9ـ يعقوب الحضرمي البصري / 10ـ خلف البزار الكوفي.)

القراء والإمالة (وفقا للقراءات المتواترة، فابن كثير المكي وأبو جعفر المدني لم يميلا شيئا في القرآن الكريم كله. والقراء

valides, *Ibn Kathīr Al-makkī* et *Abū Ğa'far Al-madanī* n'ont jamais procédé à une inflexion vocalique dans tout le Saint Coran ; alors que les autres *coranolecturologues* ont tous effectué des inflexions vocaliques dans des contextes donnés. Parmi ceux-ci : certains procèdent à la grande inflexion vocalique, comme par exemple, *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* et *Khalaf Al-kūfī*, et d'autres procèdent à la petite *inflexion vocalique*, comme *Nāfi' Al-madanī*, *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī*, *Āṣim Al-kūfī* et *Ya'qūb* Al-Baṣrī.

Pour faire une distinction pratique entre la grande et la petite inflexion vocalique écoutons attentivement les deux psalmodies coraniques de Sourate «*Aḍ-ḍuḥā* » : la première en grande *inflexion vocalique* selon la narration coranique de *Khalaf* d'après *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī*

<u>*Application*</u>:

Qāf 001

; et la deuxième en petite inflexion vocalique selon la narration coranique de *As-Sūsī* d'après *Abū 'Amr Al-baṣrī*

<u>*Application*</u>:

Qāf 002

<u>NB</u> :

Soyez attentif à la manière dont les deux types d'inflexion vocalique sont transcrites dans les *Muṣḥhaf*.)

Lectures coraniques (Linguistiquement, c'est l'action de lire le Coran. Conventionnellement, c'est l'une des doctrines articulatoires qu'un *Imām Récitateur* adopte. Cette doctrine doit réjouir d'une chaîne de transmission authentique de main en main à partir de notre *Prophète*, qu'*Allāh* le bénisse et

كلهم غيرهما أمالوا، لكنها قسمان:

1ـ قسمٌ مقل: ومنهم، قالون عن نافع المدنى، والأصفهانى عن ورش عن نافع المدنى، وابن عامر الشامى، وعاصم الكوفى، ويعقوب الحضرمى.

2ـ قسمٌ مكثر: ومنهم مثلا حمزة بن حبيب، والكسائى، وخلف العاشر.

ولتكتمل الصورة فى قضية التقليل والتكثير فى الإمالة فلنستمع إلى ترتيل سورة الضحى بالإمالة الكبرى بخلف عن حمزة بن حبيب:

﴿بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ وَٱلضُّحَىٰ ١ وَٱلَّيۡلِ إِذَا سَجَىٰ ٢ مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَىٰ ٣ وَلَلۡأٓخِرَةُ خَيۡرٞ لَّكَ مِنَ ٱلۡأُولَىٰ ٤ (...)﴾ [سورة الضحى].

عبدالرشيد صوفى/ خلف عن حمزة بن حبيب.

Qāf 001

وبالإمالة الصغرى بالسوسى عن أبى عمرو :

﴿بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ وَٱلضُّحَىٰ ١ وَٱلَّيۡلِ إِذَا سَجَىٰ ٢ مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَىٰ ٣ وَلَلۡأٓخِرَةُ خَيۡرٞ لَّكَ مِنَ ٱلۡأُولَىٰ ٤ (...)﴾ [سورة الضحى].

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو .

Qāf 002

<u>ملحوظة</u>: لاحظ كيف يتم رسم الإمالة فى المصحفين من أجل التمييز بينهما رسما، فالإمالة الكبرى يتم رسمها بدائرة مملوءة بينما يتم تمثيل الإمالة الصغرى بدائرة منفرجة عند المركز.

القراءات القرآنية (القراءات، جمع قراءة، وهى فى الأصل مصدر الفعل "قرأ"، أما المقصود من علم القراءات فى اصطلاح العلماء، فهو العلم بكيفية أداء كلمات القرآن واختلافها، منسوبة لناقلها . وقد قسَّم أهل العلم القراءات القرآنية إلى قسمين رئيسين هما: القراءة الصحيحة، والقراءة

le salut.
Les critères d'une lecture coranique admise et confirmée sont au nombre de trois :
1- Conformité d'authenticité ;
2- Conformité linguistique ;
3- Conformité graphique .)

الشاذة. أما القراءة الصحيحة فهى القراءة التى توافرت فيها ثلاثة أركان هى: - أن توافق وجهاً صحيحاً من وجوه اللغة العربية .
- أن توافق القراءة رسم مصحف عثمان رضى الله عنه.
- أن تُنقل إلينا نقلاً متواتراً، أو بسند صحيح مشهور .
فكل قراءة استوفت تلك الأركان الثلاثة، كانت قراءة قرآنية، تصح القراءة بها فى الصلاة، ويُتعبَّد بتلاوتها. وهذا هو قول جمهور أهل العلم.)

➊ *Phases d'évolution de coranolecturologie*

(La science des lectures coraniques, comme toutes les sciences, s'est développée à travers diverses phases à commencer de la descente du Saint Coran sous ses sept lettres et à finir par trouver son statut final comme science écrite et étudiée :
1-Phase de descente des lectures ;
2-Phase d'expansion des lectures ;
3-Phase de codification de *coranolecturologie*)

➊ نشأة وتطور علم القراءات القرآنية (مر علم القراءات ـ كغيره من العلوم ـ بمراحل متتالية ومتطورة بدءًا من نزول القرآن الكريم بأحرفه السبعة وانتهاءً باستقراره علما مدونا مدروسا له مبادئه وأصوله وأسفاره وشيوخه:
1ـ مرحلة نزول القراءات؛
2ـ مرحلة انتشار القراءات؛
3ـ مرحلة تدوين علم القراءات.)

➊ *Lectures coraniques singulières* (Ce sont des lectures coraniques, tout en ayant une chaîne de transmission, ne sont pas authentifiées et confirmées et ne vérifient pas les critères de conformité linguistique et graphique. Ce type de lectures n'est pas permis.
Entre dans ce cadre certaines lectures relatives à des Compagnons du Prophète ﷺ , que les Successeurs ont rapportées ; mais ne sont pas confirmées du fait de leur irrégularité vis-à-vis d'une lecture légalisée (authentifiée et confirmée). Par exemple, On rapporte de *Ibn Abbās* qu'il a lu le mot «*anfusikum*» du verset 128 de Sourate «*At-Tawba*», en vocalisant le «*fa'*» par la voyelle /a/.
<u>*Application*</u>:
Qāf 003

➊ القراءات الآحاد (وهى ما صح سندها، وخالفت الرسم، أو العربية، أو لم يشتهر الاشتهار المذكور، وهذه لا يقرأ بها.
ويندرج ضمن الآحاد بعض القراءات التى وردت عن أصحاب رسول الله ﷺ ونقلها بعض التابعين، لكنها لم تتحقق فيها شروط القراءة الصحيحة، فهى قراءة آحاد، يمكن الاستفادة منها فى التفسير والفقه مثلا. ومن أمثلتها ما روى عن ابن عباس، أنه قرأ الكلمة ﴿أنفسكم﴾ من الآية 128 من سورة التوبة بفتح الفاء. والصحيح قراءتها بضم الفاء: ﴿لَقَدْ جَآءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُم بِٱلْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ١٢٨﴾ [التوبة: 128].
محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Qāf 003

➊ *Les onze lectures coraniques* (Ce sont, selon certains taxinomistes, les dix lectures

➊ القراءات الإحدى عشرة (هى القراءات العشر المتواترة، مضافٌ إليها القراءة الشاذة المروية عن سليمان بن مهران

coraniques authentifiées et confirmées, à lesquelles on ajoute la lecture irrégulière rapportée de *Sulaymān Ibn Mahrān Al-’A‘mach Al-kūfī.*)

⬇ *Les quatre lectures coraniques* (Ce terme regroupe les lectures rapportées d’après les quatre *Imām* : *Al-Ḥasan Al-baṣrī, Ibn Muḥayṣin Al-makkī, Al-’A‘mach Al-kūfī* et *Yaḥya Al-Yazīdī Al-baṣrī*. Ce sont des lectures irrégulières non permises. Certains spécialistes en lectures coraniques déclarent que ces quatre lectures entre dans le cadre des lectures singulières.)

⬇ *Les quatorze lectures coraniques* (Ce sont, selon certains taxinomistes, les dix lectures coraniques authentifiées et confirmées, à lesquelles on ajoute les quatre lectures irrégulières.)

⬇ *Lectures illicites* (Elles sont parfois qualifiées ainsi les lectures coraniques irrégulières.)

⬇ *Lectures interprétatives* (Ce sont des lectures irrégulières invalides ajoutées dans les lectures coraniques pour souci d’interprétation, chose qui a induit certains coranonarratologues en erreur et ils les ont introduites de manière erronée dans le Coran.)

⬇ *Les trois lectures coraniques* (Elles sont nommées ainsi deux types de lectures coraniques :

1-Les trois lectures coraniques authentifiées et confirmées qui s’ajoutent aux sept lectures, qui sont : la lecture de *Abī Ǧa‘far, Ya‘qūb et Khalaf.*

2-Les trois lectures irrégulières rapportées d’après: *Al-Ḥasan Al-baṣrī, Ibn Muḥayṣin et Al-’A‘mach*.)

⬇ *Les huit lectures coraniques* (Ce sont, selon certains taxinomistes, les sept lectures coraniques authentifiées et confirmées, à lesquelles on ajoute la lecture authentifiée et

الأعمش الكوفى
(ت 148 هـ).)

⬇ القراءات الأربع (تطلق على القراءات المروية عن الأئمة الأربعة، وهم الحسن البصرى (ت 110 هـ) وابن مُحيصن المكى (ت 123 هـ) والأعمش الكوفى (ت 148 هـ) ويحيى اليزيدى البصرى (ت 202 هـ). وهى من القراءات الشاذة، وتعد من أشهر القراءات بعد القراءات العشر المتواترة، ويعتبرها بعض العلماء من القراءات الآحاد التى لم تبلغ درجة التواتر.)

⬇ القراءات الأربع عشرة (هى القراءات العشر مضافًا إليها القراءات الأربع، وهى قراءة نافع وابن كثير وأبى عمرو وابن عامر وعاصم وحمزة والكسائى وأبى جعفر ويعقوب وخلف و الحسن البصرى وابن محيصن والأعمش واليزيدى.)

⬇ القراءات الباطلة (يطلق أحيانا على القراءات الشاذة.)

⬇ القراءات التفسيرية (المدرجة) (ويعنى بها كل "ما زيد فى القراءات على وجه التفسير ثم غلط فيه بعض الرواة فأدخله فى القرآن" (عبدالفتاح البركاوى، مقدمة فى قراءة القرآن الكريم ولهجات العرب فى عصر النبوة)، ومثالها: قراءة سعد بن أبى وقاص: وله أخ أو أخت من أم، بزيادة لفظ "من أم".)

⬇ القراءات الثلاث (يطلق على نوعين من القراءات وهما: 1ـ القراءات الثلاث المتواترة التى تلى القراءات السبع، وهى قراءة أبى جعفر المدنى ويعقوب الحضرمى وخلف البزار؛ وهذا هو الأشهر.

2ـ القراءات الثلاث الشاذة التى فوق القراءات العشر المتواترة، قراءة الحسن البصرى (ت 110 هـ) وابن مُحيصن المكى (ت 123 هـ) والأعمش الكوفى (ت 148 هـ).)

⬇ القراءات الثمان (هى القراءات السبع مضافا إليها قراءة يعقوب الحضرمى، وهى من المتواترات.)

confirmée de *Ya‘qūb Al-Baṣrī*.)

⬇ *Les cinquante lectures coraniques* (Ce sont les lectures prônées par *Abū Al-Qāsim Al-Huḏalī* dans son ouvrage :« Le Complet dans cinquante lectures coraniques ». Ce sont des lectures qu'il rapporte d'après quarante-neuf hommes des Imam de lectures dans les régions de *Hedjaz*, du *Chām* et de l'*Iraq*, outre son propre choix.)

⬇ القراءات الخمسين (وهى القراءات التى ضمنها أبو القاسم الهذلى (ت 465 هـ) كتابه "الكامل فى القراءات الخمسين"، وهى التى رواها عن تسعة وأربعين رجلا من أئمة قراء الحجاز والشام والعراق بالإضافة إلى اختياره.)

⬇ *Les sept lectures coraniques* (Ce sont les lectures coraniques, authentifiées et confirmées, relatives aux sept *Imām coranolecturologues* très célèbres)

⬇ القراءات السبع (هى القراءات المنسوبة إلى الأئمة السبعة المشهورين : نافع المدنى وابن كثير المكى وأبو عمرو البصرى وابن عامر الشامى وعاصم بن أبى النجود الكوفى وحمزة بن حبيب الكوفى والكسائى الكوفى. وقراءاتهم متواترة عند المسلمين يتلقاها جيل إثر جيل حتى وقتنا الحاضر.)

⬇ *Les dix lectures coraniques* (Ce sont les sept lectures coraniques, authentifiées et confirmées, relatives aux sept *coranolecturologues* très célèbres, à lesquelles on ajoute les trois lectures , authentifiées et confirmées, relatives aux trois *coranolecturologues*: *Abī Ǧa‘far, Ya‘qūb* et *Khalaf*)

⬇ القراءات العشر (هى القراءات القرآنية السبع التى تنسب إلى الأئمة السبعة المشهورين : ابن عامر الشامى وابن كثير المكى وعاصم بن أبى النجود وأبو عمرو البصرى وحمزة بن حبيب الزيات ونافع المدنى والكسائى، مضافا إليها القراءات الثلاث المكملة للعشرة، وتنسب لأبى جعفر المدنى ويعقوب الحضرمى وخلف البزار. والقراءات العشر هى القراءات المتواترة.)

⬇ *Les dix petites lectures coraniques* (Ce sont les lectures coraniques authentifiées et confirmées selon la voie de «*Chāṭibiyya*» pour les sept lectures, et selon la voie de «*Ad-Durra*» pour les dix lectures. Ces dix lectures sont qualifiées de « petites » car elles sont rapportées seulement de vingt voies ; alors que les dix grandes lectures sont rapportées d'environ mille voies.)

⬇ القراءات العشر الصغرى (القراءات المتواترة التى تضمنتها الشاطبية فى القراءات السبع والدرة فى القراءات الثلاث المكملة للقراءات العشر، وقد وردت من عشرين طريقا، وسميت بذلك لقلة طرقها بالنسبة للقراءات العشر الكبرى الواردة من زهاء ألف طريق.)

⬇ *Les dix grandes lectures coraniques* (Ce sont les dix lectures coraniques authentifiées et confirmées selon la voie de la référence «*Ṭayyibat An-Nachr Fī Al-Qirā'āt Al-‘achr*». Elles sont rapportées d'environ mille voies.)

⬇ القراءات العشر الكبرى (القراءات المتواترة التى تضمنتها طيبة النشر فى القراءات العشر، وقد وردت من زهاء ألف طريق، وسميت بذلك لكثرة طرقها بالنسبة للقراءات العشر الصغرى.)

⬇ Lectures coraniques constituant une exclusivité du *coranolecturologue Nāfi‘ Al-madanī* (Les lectures coraniques exclusives de

⬇ القراءات التى انفرد بها نافع المدنى (لقد انفرد نافع المدنى عن القراء السبعة الآخرين بكثير من القراءات يجملها علماء

Nāfi‘ Al-madanī vis-à-vis des sept *coranolecturolgues* authentifiés et confirmés notamment selon la voie de *Chāṭibiyya* sont nombreuses. Leur nombre est fixé par les spécialistes des lectures coraniques en quatre-vingt-trois lectures.)

Lectures coraniques constituant une exclusivité du *coranolecturologue Ibn Kathīr Al-makkī* (Les lectures coraniques exclusives de *Ibn Kathīr Al-makkī* vis-à-vis des sept *coranolecturolgues* authentifiés et confirmés notamment selon la voie de *Chāṭibiyya* sont nombreuses. Leur nombre est fixé par les spécialistes des lectures coraniques en quatre-vingt-deux lectures.)

Lectures coraniques constituant une exclusivité du *coranolecturologue Abū ‘Amr Al-baṣrī* (Les lectures coraniques exclusives de *Abū ‘Amr Al-baṣrī* vis-à-vis des sept *coranolecturolgues* authentifiés et confirmés notamment selon la voie de *Chāṭibiyya* sont nombreuses. Leur nombre est fixé par les spécialistes des lectures coraniques en cinquante-neuf lectures.)

Lectures coraniques constituant une exclusivité du coranolecturologue Ibn ‘Āmir Ach-Chāmmī (Les lectures coraniques exclusives de *Ibn ‘Āmir Ach-Chāmmī* vis-à-vis des sept *coranolecturolgues* authentifiés et confirmés notamment selon la voie de *Chāṭibiyya* sont nombreuses. Leur nombre est fixé par les spécialistes des lectures coraniques en quatre-vingt-dix lectures.)

Lectures coraniques constituant une exclusivité du *coranolecturologue ‘Āṣim ‘Al-kūfī* (Les lectures coraniques exclusives de *‘Āṣim ‘Al-kūfī* vis-à-vis des sept *coranolecturolgues* authentifiés et confirmés notamment selon la voie de *Chāṭibiyya* sont nombreuses. Leur nombre est fixé par les spécialistes des lectures coraniques en trente-sept lectures.)

Lectures coraniques constituant une exclusivité du *coranolecturologue Al-Kisā’ī Al-kūfī* (Les lectures coraniques exclusives de *Al-Kisā’ī Al-kūfī* vis-à-vis des sept *coranolecturolgues* authentifiés et confirmés

القراءات القرآنية فى ثلاث وثمانون قراءة.

(ينظر: "التهذيب لما انفرد به كل واحد من القراء السبعة"،للإمام الداني.)

القراءات التى انفرد بها ابن كثير المكى (لقد انفرد ابن كثير المكى عن القراء السبعة الآخرين بكثير من القراءات يجملها علماء القراءات القرآنية فى اثنين وثمانون قراءة.

(ينظر: "التهذيب لما انفرد به كل واحد من القراء السبعة"، للإمام الداني.)

القراءات التى انفرد بها إمام البصرة أبو عمرو (لقد انفرد أبو عمرو البصرى عن القراء السبعة الآخرين بكثير من القراءات يجملها علماء القراءات القرآنية فى تسع وخمسين قراءة.

(ينظر: "التهذيب لما انفرد به كل واحد من القراء السبعة"، للإمام الداني.)

القراءات التى انفرد بها إمام الشام ابن عامر الشامى (لقد انفرد ابن عامر الشامى عن القراء السبعة الآخرين بكثير من القراءات يجملها علماء القراءات القرآنية فى تسعين قراءة.

(ينظر: "التهذيب لما انفرد به كل واحد من القراء السبعة"،للإمام الداني.)

القراءات التى انفرد بها إمام الكوفة عاصم (لقد انفرد عاصم الكوفى عن القراء السبعة الآخرين بكثير من القراءات يجملها علماء القراءات القرآنية فى سبع وثلاثين قراءة.

(ينظر: "التهذيب لما انفرد به كل واحد من القراء السبعة"،للإمام الداني.)

القراءات التى انفرد بها قارئ الكوفة ونحويها الكسائى (لقد انفرد الكسائى الكوفى عن القراء السبعة الآخرين بكثير من القراءات يجملها علماء القراءات القرآنية فى سبع وثلاثين

notamment selon la voie de *Chāṭibiyya* sont nombreuses. Leur nombre est fixé par les spécialistes des lectures coraniques en trente-sept lectures.)

⬇ Lectures coraniques constituant une exclusivité du *coranolecturologue Ḥamza Ibn Ḥabīb* (Les lectures coraniques exclusives de *Ḥamza Ibn Ḥabīb* vis-à-vis des sept *coranolecturolgues* authentifiés et confirmés notamment selon la voie de *Chāṭibiyya* sont nombreuses. Leur nombre est fixé par les spécialistes des lectures coraniques en cinquante-trois lectures.)

⬇ *Lectures coraniques valides* (Ce sont les lectures coraniques authentifiées et confirmées qui sont parfaitement soumises aux trois critères de validité (conformité d'authenticité, conformité linguistique et conformité graphique).
Les dix lectures coraniques sont des lectures coraniques valides.)

⬇ *Lectures célèbres* (Ce sont des lectures coraniques invalides conformes à la langue arabe et graphiquement conforme à l'un des *Musḥaf Ottomanes* ; mais dont la chaîne de transmission n'est pas parfaitement authentifiée.)

⬇ *Lectures du Prophète* ﷺ (Ce sont les lectures coraniques qui sont rapportées selon une chaîne de transmission authentifiée dont l'origine est notre Prophète ﷺ. Les dix lectures coraniques valides sont les lectures de notre Prophète ﷺ ; mais cela ne signifie pas que les autres lectures coraniques irrégulières n'ont aucune relation avec le Prophète ﷺ .)

⬇ *Lectures irrégulières* (Toute lecture coranique ne vérifiant pas les trois critères de validité (conformité d'authenticité, conformité linguistique et conformité graphique) entre dans le cadre d'une lecture irrégulière.)

⬇ *Lectures coraniques irrégulières et traits*

قراءة.
(ينظر: "التهذيب لما انفرد به كل واحد من القراء السبعة"، للإمام الداني.)

⬇ القراءات التى انفرد بها قارئ الكوفة حمزة بن حبيب الكوفى التميمى (لقد انفرد حمزة بن حبيب الكوفى عن القراء السبعة الآخرين بكثير من القراءات يجملها علماء القراءات القرآنية فى ثلاث وخمسين قراءة.
(ينظر: "التهذيب لما انفرد به كل واحد من القراء السبعة"، للإمام الداني.)

⬇ القراءات المتواترة (هى القراءات التى اجتمعت فيها أركان القراءة الصحيحة، وهى موافقة القراءة للغة العربية ولو بوجه من الوجوه، وموافقة أحد المصاحف العثمانية ولو احتمالا، وثبوت سندها بالتواتر. والقراءات التى توفرت فيها شروط التواتر هى القراءات العشر.)

⬇ القراءات المشهورة (وهى كل قراءة صح سندها بأن رواها العدل الضابط عن مثله، وهكذا، ووافق العربية، ووافق أحد المصاحف العثمانية، سواء أكان عن الأئمة السبعة أم العشرة أم غيرهم من الأئمة المقبولين، إلا أنه لم يبلغ درجة التواتر، ومثالها ما اختلفت الطرق فى نقله عن السبعة، فرواه بعض الرواة عنهم دون بعض.)

⬇ قراءات النبى ﷺ (هى القراءات التى تروى بالإسناد إلى النبى ﷺ. والقراءات العشر هى متواترة ومرفوعة إلى النبى ﷺ؛ إلا أن هذا لا يعنى أن القراءات الأخرى ليست لها أية صلة بالرسول ﷺ، بل كل ما فى الأمر أنها شاذة عن مبادئ وأركان القراءة الصحيحة التى تم حولها الإجماع.)

⬇ القراءات الشاذة (تدعى كل قراءة غير متواترة خرجت عن نطاق أركان القراءة المتواترة قراءةً شاذة. ويدخل فى هذا المضمار القراءات الضعيفة والقراءات الموضوعة والقراءات المدرجة والقراءات المنكرة والقراءات الغريبة والقراءات الباطلة.)

⬇ القراءات الشاذة والسمات اللهجية الصوتية (إن وثاقة

العلاقة بين القراءات القرآنية ، منها القراءات الشاذة، واللهجات العربية يؤكدها وجود كثير من السمات اللهجية الصوتية فى كثير من القراءات الشاذة، فقد اشتملت القراءات الشاذة على ظواهر لهجية لم تتناولها القراءات المتواترة، نذكر منها:

ـ الاستنطاء، وهو إبدال العين الساكنة نونا إذا جاورت الطاء، كقراءة "أَنْطيناك" فى قوله ﷻ:

﴿إِنَّآ أَعۡطَيۡنَٰكَ ٱلۡكَوۡثَرَ ١﴾ [الكوثر:1]،

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Qāf 004

يقول ابن عطية :"قرأ الحسن البصرى: "أنطيناك"، وهى لغة فى أعطى" (ابن عطية الغرناطى المالكى، المحرر الوجيز فى تفسير الكتاب العزيز)

ـ الفحفحة، وهى من لغة هذيل يجعلون الحاء عينا، كقراءة "عتى" عوض ﴿حتى﴾... "وعلى لغتهم قرأ "ابن مسعود" "عَتّى عِين" فى قوله ﷻ: ﴿حَتَّىٰ حِينٖ﴾، فكتب إليه "عمر" إن القرآن لم ينزل على لغة هذيل، فأقرئ الناس بلغة قريش... وذكر أن ثقيفًا كانت تفحفح فى كلامها، فتقول: "عتى" فى موضع "حتى".(المفصل فى تاريخ العرب قبل الإسلام؛ جواد على،الجزء 16؛ 2001)

ـ الكشكشة، وهى لغة عند "بنى أسد" يجعلون كاف الخطاب فى المؤنث شينا، فيقولون "عليش" فى "عليكِ"، فيقرؤون "قد جعل ربش تحتش سريا" فى قوله ﷻ: ﴿فَنَادَىٰهَا مِن تَحۡتِهَآ أَلَّا تَحۡزَنِي قَدۡ جَعَلَ رَبُّكِ تَحۡتَكِ سَرِيّٗا ٢٤﴾ [مريم:24]. (أحمد علم الدين الجندى، اللهجات العربية فى التراث.)

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Qāf 005

phonétiques dialectaux (La solidité de la relation entre les lectures coraniques , y compris les lectures irrégulières, et les dialectes arabes est consolidée par la présence de nombreux traits phonétiques dialectaux dans de nombreuses lectures irrégulières. Ces dernières comportent en effet des phénomènes dialectaux non traités par les lectures valides, dont on cite :

1-*Al-Istinṭā'*, c'est-à-dire la substitution du «*'ayn*» *avocalique* lorsqu'il se trouve contigu au «*Ṭā'*» comme dans le mot «*'a'ṭaynāk*» du verset 1 de Sourate «*'Al-kawthar*», par un «*nūn*» *avocalique* :

Application:

Qāf 004

2- *Al-Faḥfaḥa* : C'est un dialecte de la tribu de *Huḏayl*, dans lequel le «*ḥā'*» est transformé en «*ayn*».

3-*Al-Kachkacha* : C'est un dialecte chez *Banī Asad* , dans lequel le "*kāf*" de la deuxième personne féminin est transformé en «*chīn*». Ils lisent par exemple l'expression «*qad ḡa'ala rabbuki taḥtaki*» du verset 24 de Sourate « *Maryam* » :

«*qad ḡa'ala rabbuchi taḥtachi*».

Voici une lecture valide de l'expression :

Application:

Qāf 005

➊ Lectures irrégulières comportant le phénomène de gémination (Dans les lectures coraniques irrégulières figurent de nombreux contextes de gémination *Ibn ʻAṭiyya* en cite de nombreux exemples dans son «*Muḥarrar*».

Prenons un seul exemple d'illustration. *Ibn ʻAṭiyya Al-Gharnāṭī* dit : « *Ibn Muḥayṣin* a lu «*'aṭṭarruhu*» par gémination du « *ḍād* » dans le « *ṭā'*». »
L'exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot «*'aḍṭarruhu*» du verset 125 de Sourate «*Al-Baqara*», lu selon *Ḥafṣ* d'après *ʻĀṣim Al-Kūfī*:

Application:
Qāf 006

➊ Lectures irrégulières comportant l'assimilation progressive vocalique (Dans les lectures coraniques irrégulières figurent de nombreux contextes où des voyelles ont subi une assimilation progressive *Ibn ʻAṭiyya Al-Gharnāṭī* en cite de nombreux exemples dans son «*Muḥarrar*». Prenons un seul exemple d'illustration. *Ibn ʻAṭiyya* dit : « La lecture irrégulière «*al-ḥamdu lullāh*» par un «*lām*» vocalisé par /u/ représente en fait une assimilation de la voyelle /i/ du «*lām*» par la voyelle /u/ du «*dāl*». On rapporte de *Ibn Abī Ablah* qu'il a lu «*al-ḥamdu lullāh*» par un *lām* vocalisé par /u/. L'exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot «*al-ḥamdu lillāh*» du verset 2 de Sourate «*Al-Fātiḥa*», lu selon *Ḥafṣ* d'après *ʻĀṣim Al-Kūfī*.
Application:
Qāf 007

➊ Lectures irrégulières comportant l'assimilation régressive vocalique (Dans les lectures coraniques irrégulières figurent de nombreux contextes où des voyelles ont subi

➊ قراءات شاذة مشتملة على الإدغام (لقد ورد فى القراءات الشاذة الكثير من ظاهرة الإدغام، وقد ذكر منها ابن عطية الغرناطى الكثير فى محرره الوجيز، نكتفى هنا بمثال واحد على سبيل التوضيح فقط: ذكر ابن عطية فى معرض تفسير الآية الكريمة أسفله "أن ابن مُحيصن قرأ "ثم أطَّرُّه" بإدغام الضاد فى الطاء." (المحرر الوجيز لابن عطية الغرناطى). ومثالُ البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمةُ ﴿أضطره﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَإِذۡ قَالَ إِبۡرَٰهِـۧمُ رَبِّ ٱجۡعَلۡ هَٰذَا بَلَدًا ءَامِنٗا وَٱرۡزُقۡ أَهۡلَهُۥ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ مَنۡ ءَامَنَ مِنۡهُم بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِۚ قَالَ وَمَن كَفَرَ فَأُمَتِّعُهُۥ قَلِيلٗا ثُمَّ أَضۡطَرُّهُۥٓ إِلَىٰ عَذَابِ ٱلنَّارِۖ وَبِئۡسَ ٱلۡمَصِيرُ ١٢٦﴾ [البقرة: 125].)

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .
Qāf 006

➊ قراءات شاذة مشتملة على المماثلة التقدمية بين الصوائت (ورد وقوع التأثر التقدمى بين الصوائت فى اللهجات العربية، واشتملت عليه القراءات الشاذة. نكتفى بعرض مثال توضيحى:
أشار ابن عطية فى معرض تفسيره للآية الكريمة أسفله إلى المماثلة الصوتية الواقعة بين الصوائت فى "الحمدُ لُله"، فقال : "...وروى عن ابن أبى عبلة قراءته "الحمدُ لُله" بضم اللام مماثلة لضمة الدال قبلها على إتباع الثانى الأول."
(المحرر الوجيز لابن عطية).
ومثالُ البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمةُ ﴿لِلَّهِ﴾ من قوله ﷻ: ﴿ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٢﴾ [الفاتحة: 2].)

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .
Qāf 007

➊ قراءات شاذة مشتملة على المماثلة الرجعية بين الصوائت (ورد وقوع التأثر الرجعى بين الصوائت فى لغة العرب، واشتملت عليه القراءات الشاذة. وأورد ابن عطية الغرناطى

une assimilation régressive. *Ibn ʿAṭiyya Al-Gharnāṭī* en cite de nombreux exemples dans son «*Muḥarrar*». Prenons un seul exemple d'illustration. *Ibn ʿAṭiyya* dit : «La lecture irrégulière «*al-ḥamdi lillāh*» par un *dāl* vocalisé par /i/ représente en fait une assimilation de la voyelle /u/ du «*dāl*» par la voyelle /i/ du «*lām*». On rapporte de *Ibn Abī Al-Ḥasan* et *Zayd Ibn Ali* ont lu «*al-ḥamdi lillāh*» par un *dāl* vocalisé par /i/. L'exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot «*al-ḥamdu lillāh*» du verset 1 de Sourate «*Al-Fātiḥa*», lu selon *Ḥafṣ* d'après *ʿĀṣim Al-Kūfī*:
<u>*Application*</u>:
Qāf 008

عددا كبيرا منها فى محرره الوجيز.
نكتفى بعرض مثال توضيحى:
أشار ابن عطية فى معرض تفسيره الآية الكريمة أسفله إلى قراءة "الحمدِ لله" بكسر الدال مماثلة لكسرة اللام بعدها، فقال: "وروى عن الحسن بن أبي الحسن، وزيد بن على "الحمدِ لله" بكسر الدال على إتباع الأول الثانى."
(المحرر الوجيز لابن عطية).
ومثالُ البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمةُ ﴿الحمدُ﴾ من قوله ﷻ:
﴿ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ۝٢﴾ [الفاتحة: 2].
محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .
Qāf 008

Lectures irrégulières comportant des phonèmes gutturaux *avocalisés*
(Dans les lectures coraniques irrégulières figurent de nombreux contextes où des sons gutturaux sont *avocalisés*. *Ibn ʿAṭiyya Al-Gharnāṭī* en cite de nombreux exemples dans son «*Muḥarrar*».
Prenons un seul exemple d'illustration. *Ibn ʿAṭiyya* dit : « *Wathāb et ʾAn-Nakhʿī* ont lu «*raghdan*» par *avocalisation* du «*ghīn*».» *Abū Ḥayyān At-Tawḥīdī* rend l'*avocalisation* du «*ʿayn*» à la tribu de *Tamīm*, en disant : «*Tamīm avocalise* le «*ʿayn*». Certains prétendent que le «*ayn*» de tout substantif trilitère guttural dont le *lām* de la structure schématique est sain peut être vocalisé ou *avocalisé*, comme «*baḥr*» et «*baḥar*» …
(*Al-Bahr Al-Muḥīṭ*).
L'exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot «*raghadan*» du verset 35 de Sourate «*Al-Baqara*», lu selon *Ḥafṣ* d'après *ʿĀṣim Al-Kūfī*:
<u>*Application*</u>:

قراءات شاذة مشتملة على تسكين الأصوات الحلقية (لقد ورد فى القراءات الشاذة الكثير من ظاهرة تسكين الأصوات الحلقية، وقد ذكر منها ابن عطية الغرناطى الكثير فى محرره الوجيز، نكتفى هنا بمثال واحد على سبيل التوضيح فقط:
ذكر ابن عطية فى معرض تفسير قوله ﷻ أسفله أن ابن وثاب والنَّخعى "قرأ "رغْدا" بتسكين الغين." (المحرر الوجيز لابن عطية).
وقد عزا أبو حيان تسكين العين إلى قبيلة تميم، حيث قال: "وتميم تسكن العين، وزعم بعض الناس أن كل اسم ثلاثى حلقى العين صحيح اللام يجوز فيه تحريك عينه وتسكينها، مثل بحْر وبحَر..." (البحر المحيط لأبى حيان التوحيدى).
ومثالُ البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمة ﴿رغَدا﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَقُلۡنَا يَٰٓـَٔادَمُ ٱسۡكُنۡ أَنتَ وَزَوۡجُكَ ٱلۡجَنَّةَ وَكُلَا مِنۡهَا رَغَدًا حَيۡثُ شِئۡتُمَا وَلَا تَقۡرَبَا هَٰذِهِ ٱلشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ۝٣٥﴾ [البقرة: 35].
محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .
Qāf 009

Qāf 009

Lectures irrégulières comportant des phonèmes gutturaux vocalisés par /a/ (Dans les lectures coraniques irrégulières figurent de nombreux contextes où des sons gutturaux sont vocalisés par /a/ . *Ibn ʻAṭiyya Al-Gharnāṭī* en cite de nombreux exemples dans son «*Muḥarrar*».
Prenons un seul exemple d'illustration. *Ibn ʻAṭiyya Al-Gharnāṭī* dit : « *Sahl Ibn Chuʻayb* et *Ḥamīd Ibn Qays* ont lu «*ǧahara*» par vocalisation /a/ du «*hā'*». C'est un dialecte entendu chez les *bassorais* dans les contextes de consonnes gutturales *avocalisées* précédées d'une consonne vocalisée par /a/… »
L'exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot «*ǧahra*» du verset 55 de Sourate «*Al-Baqara*», lu selon *Ḥafṣ* d'après *ʻĀṣim Al-Kūfī*:

قراءات شاذة مشتملة على فتح الأصوات الحلقية (لقد ورد فى القراءات الشاذة الكثير من ظاهرة فتح الأصوات الحلقية، وقد ذكر منها ابن عطية الغرناطى الكثير فى محرره الوجيز، نكتفى هنا بمثال واحد على سبيل التوضيح فقط:
ذكر ابن عطية فى معرض تفسير الآية الكريمة أسفله: "وقرأ سهل بن شعيب، وحميد بن قيس: "جَهَرة" بفتح الهاء، وهى لغة مسموعة عند البصريين فى ما فيه حرف الحلق ساكنا قد انفتح ما قبله، والكوفيون يجيزون فيه الفتح وإن لم يسمعوه، ويحتمل أن يكون "جهرة" جمع جاهر." (المحرر الوجيز لابن عطية). ومثالُ البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمةُ ﴿جهرة﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَإِذْ قُلْتُمْ يَٰمُوسَىٰ لَن نُّؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ نَرَى ٱللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْكُمُ ٱلصَّٰعِقَةُ وَأَنتُمْ تَنظُرُونَ ﴿٥٥﴾﴾ [البقرة: 55].)

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Application:

Qāf 010

Lectures irrégulières comportant le phénomène de dissociation de gémination (Dans les lectures coraniques irrégulières figurent de nombreux contextes de dissociation de gémination. *Ibn ʻAṭiyya Al-Gharnāṭī* en cite de nombreux exemples dans son «*Muḥarrar*».
Prenons un seul exemple d'illustration. *Ibn ʻAṭiyya Al-Gharnāṭī* dit : «On rapporte de Omar Ibn *Al-Khaṭṭāb* ﵁ qu'il a lu « *lā tuḍārar* » avec deux «*rā'*» dont la première est vocalisée par /a/… On rapporte également de *Ibn ʻAb-Bās* ﵄ qu'il a lu « *lā tuḍārir* » avec deux «*rā'*» dont la première est vocalisée par /i/. »
Ce sont les habitants de *Hedjaz* qui sont connus par la dissociation de la gémination.
L'exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot « *lā tuḍārra* » du verset 233 de Sourate «*Al-Baqara*», lu selon *Ḥafṣ*

قراءات شاذة مشتملة على فك الإدغام (لقد ورد فى القراءات الشاذة الكثير من ظاهرة فك الإدغام، وقد ذكر منها ابن عطية الغرناطى الكثير فى محرره الوجيز، نكتفى هنا بمثال واحد على سبيل التوضيح فقط: قال ابن عطية: "وروى عن عمر بن الخطاب (رضى الله عنه) أنه قرأ "لا تضارَر" براءين الأولى مفتوحة...وروى عن ابن عباس :"لا تضارِر" بكسر الراء الأولى." (المحرر الوجيز لابن عطية).
وفك الإدغام فى القراءتين السابقتين لغة معزوة إلى أهل الحجاز. ومثالُ البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمةُ ﴿لا تضارَّ﴾ من قوله ﷻ: ﴿وَٱلْوَٰلِدَٰتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَٰدَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ ۖ لِمَنْ أَرَادَ أَن يُتِمَّ ٱلرَّضَاعَةَ ۚ وَعَلَى ٱلْمَوْلُودِ لَهُۥ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِٱلْمَعْرُوفِ ۚ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا ۚ لَا تُضَآرَّ وَٰلِدَةٌۢ بِوَلَدِهَا وَلَا مَوْلُودٌ لَّهُۥ بِوَلَدِهِۦ ۚ

d'après *'Āṣim Al-Kūfī* :
<u>Application</u>:
Qāf 011

Lecture coranique

(Les trois caractéristiques d'une lecture coranique sont :
1-Elle doit être émise par l'un des sept ou des dix *coranolecturologues* ou par des *Imām* de lectures qui sont dans leur rang ou les possesseurs du choix.
2-Elle nécessite une lecture du Saint Coran ordonnée de Sourate « ***Al-Fātiḥa*** » à Sourate «*An-Nās*» de manière continue ;
3- Elle doit être apprise d'un *Chaykh*.)

Conformité effective entre la lecture coranique et le script du Muṣḥaf (Un exemple d'illustration en est le mot «*kabīr*» du verset 219 de Sourate «*Al-Baqara*» :
Étant donné que les mots coraniques ne comportaient ni ponctuation diacritique ni vocalisation consonantique , deux éventualités sont possibles dans la lecture de ce mot : par un «*bā'*» («*kabīr*») ou par un «*thā'*» («*kathīr*»).)
<u>Application</u>:
Qāf 012

Conformité effective et arbitraire entre la lecture coranique et le script du *Muṣḥaf* (Le mot coranique peut avoir deux éventualités de lecture, une effectivement conforme au script du *Muṣḥaf*, et l'autre arbitrairement conforme à ce script. Un exemple d'illustration en est la transcription du mot «*mālik*»:

<u>Application</u>:
Qāf 013

وَعَلَى ٱلْوَارِثِ مِثْلُ ذَٰلِكَۗ (...) ﴿٢٣٣﴾ [البقرة: 233].)
محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .
Qāf 011

القراءة القرآنية

(1ـ ما اتفقت عليه الرواة عن أحد الأئمة السبعة أو العشرة أو من في منزلتهم من أئمة القراء وأصحاب الاختيارات.
2ـ قراءة القرآن الكريم متتابعا.
3ـ الأخذ عن المشايخ.
(ينظر مصطلح "القراءات القرآنية" ومداخله الفرعية)

موافقة القراءة القرآنية لرسم المصحف تحقيقا (ومثال ذلك كلمة ﴿كبير﴾ من قوله ﷻ : ﴿يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلْخَمْرِ وَٱلْمَيْسِرِۖ قُلْ فِيهِمَآ إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَٰفِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَآ أَكْبَرُ مِن نَّفْعِهِمَاۗ وَيَسْـَٔلُونَكَ مَاذَا يُنفِقُونَۖ قُلِ ٱلْعَفْوَۗ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمُ ٱلْـَٔايَٰتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١٩﴾ [البقرة: 219]، فقد قرئت بالباء الموحدة، كما قرئت بالثاء المثلثة، وهما قراءتان صحيحتان، والرسم يحتملها تحقيقا، حيث لم تكن الكلمة منقوطة ولا مشكولة.)
محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Qāf 012

موافقة القراءة القرآنية لرسم المصحف تحقيقا وتقديرا (قد تكون الكلمة محتملة لإحدى القراءتين تحقيقا وللثانية تقديرا، مثل قوله ﷻ من سورة الفاتحة: ﴿ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٢﴾ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٣﴾ مَٰلِكِ يَوْمِ ٱلدِّينِ ﴿٤﴾﴾ [الفاتحة: 2ـ 4]، فقراءة حذف الألف المدية متفقة مع الرسم تحقيقا، وقراءة ﴿مالك﴾ بالألف المدية محتملة للرسم تقديرا.)
عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبي عمرو .

La lecture de ce mot par élision du «*alif*» *bivocalique* est conforme effectivement au script ; et la lecture par son maintien en est conforme arbitrairement.)

Conformité arbitraire entre la lecture coranique et le script du Muṣḥaf (Un exemple d'illustration en est la transcription du «*alif*» dans le *Muṣḥaf* par un «*wāw*», comme dans les mots «*'aṣṣalāt*», «*'azzakāt*», «*'arribā*» …, pour signifier que ce mots ont le «*wāw*» comme origine:

Qāf 013

موافقة القراءة القرآنية لرسم المصحف تقديرا (ومثال موافقة القراءة القرآنية لرسم المصحف تقديرا رسمُ الألف واوا في مثل: ﴿الصلاة﴾، و﴿الزكاة﴾، و﴿الربا﴾... للدلالة على أن أصلها الواو، كما في كلمة ﴿الصلاة﴾ من قوله ﷻ: ﴿ٱلَّذِينَ يُؤۡمِنُونَ بِٱلۡغَيۡبِ وَيُقِيمُونَ ٱلصَّلَوٰةَ وَمِمَّا رَزَقۡنَٰهُمۡ يُنفِقُونَ ٣﴾ [البقرة: 3]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Application:

Qāf 014

Qāf 014

Coran (Le *Saint Coran* c'est la parole d'*Allāh* qui a été révélée à notre *Prophète Mohammed* ﷺ par l'intermédiaire de *Gabriel* et qui nous a été rapporté par de nombreux rapporteurs selon une chaîne de transmission authentique. Le Coran, dans tous ses détails, que ce soit le petit verset ou le grand, est un miracle. La lecture du Coran est une adoration, notamment lorsqu'on pratique la prière. Il est transcrit sur un support appelé *Mushaf*.)

القرآن (القرآن الكريم هو كلام الله ﷻ، العربي، المعجز، المنزل ـ بواسطة أمين الوحى جبريل عليه السلام ـ على رسول الله محمد ﷺ، بأحرفه السبعة، لفظا ومعنى، المحفوظ في الصدور، والمكتوب في المصاحف العثمانية برسم يحتمل ما بقي من أحرفه السبعة وقراءاته المتعددة، والمعجز، والمنقول إلينا بالتواتر، والمتعبد بتلاوته، والمفتتح بسورة الحمد، والمختتم بسورة الناس.) (عبدالحليم بن محمد الهادى قابة، القراءات القرآنية: تاريخها، ثبوتها، حجيتها وأحكامها.)

Première étape de la transcription du Saint Coran

Qāf Vidéo002

المرحلة الأولى من كتابة القرآن الكريم

Qāf Vidéo002

(La transcription des propos coraniques par les scribes du Prophète ﷺ se produisait en présence du Prophète ﷺ et aussi de l'Archange Gabriel qui corrigeait la moindre erreur.
Bien que le Prophète Mohammad ﷺ était illettré ; ne sachant ni lire ni écrire ; la transcription du Coran fut corroborée par la présence de l'ange Gabriel qui assistait en effet à la transcription.
Par ailleurs, le Prophète était illettré d'un point de vue strictement humain et non dans une dimension qui le liait à Allah comme dit dans le verset : «

(كان كتبة الوحي رضي الله عنهم وأرضاهم يكتبون آيات القرآن الكريم بحضور رسول الله ﷺ.
رغم أن الرسول ﷺ كان أميا لا يكتب ولا يقرأ فإنه كان يوافق ويصادق على ما كتب من الآيات البينات وذلك بمعية جبريل عليه السلام.
فالرسول ﷺ كان أميا بالمقاييس الأرضية الإنسانية، لكن ذلك ليس بمقاييس علام الغيوب ﷻ. وصدق الله ﷻ إذ يقول في القرآن الكريم: ﴿وَلَوۡلَا فَضۡلُ ٱللَّهِ عَلَيۡكَ وَرَحۡمَتُهُۥ

.....et t'a enseigné ce que tu ne savais pas. Et la grâce d'Allah sur toi est immense. »
D'ailleurs, le Prophète ﷺ enseigne au moment où il transmet et ce en présence de l'ange Gabriel.)
<u>*Application*</u>:
Qāf 015

Deuxième étape de la transcription du Saint Coran

Qāf Vidéo003

(Lors des combats contres les apostasiés, durant le Califat de *Abū Bakr Aṣ-ṣiddīq* ﷺ , les *Qurā'* figuraient parmi les premiers rangs à défendre l'Islam, au point que beaucoup d'entre eux trouvèrent la mort. *Omar Ibn Al-Khaṭṭāb* ﷺ redouta qu'une des parties transcrites ne disparaisse aussi. Les parties transcrites originales qui avaient différents supports : ardoise en pierre blanche, peau de gazelle, feuilles de palmier…ont un aspect sacré qui demeure particulier car elles ont été transcrites sous une surveillance divine et en présence du Prophète ﷺ qui leur donnait amendement.
Omar proposa au *Calife Abū Bakr* de compiler le Coran et de le consigner entièrement par écrit, mais *Abū Bakr* ﷺ n' « osait faire ce que le Prophète ne fut point». Toutefois, Omar était convaincu qu'il s'agissait d'une bonne action, ne cessant de lui montrer les dimensions du projet et ses horizons jusqu'à ce que *Abū Bakr* fut convaincu. Ils firent venir un des scribes du Coran, *Zayd Ibn Thābit*, un jeune Compagnon *ansarite* qui avait la connaissance de l'*Ultime Récitation*, et lui confièrent la tâche d'être à la quête du Coran pour le recueillir des divers supports traditionnels et le transcrire intégralement par suite.)

لَهَمَّت طَّآئِفَةٌ مِّنۡهُمۡ أَن يُضِلُّوكَ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّآ أَنفُسَهُمۡۖ وَمَا يَضُرُّونَكَ مِن شَيۡءٖۚ وَأَنزَلَ ٱللَّهُ عَلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ وَٱلۡحِكۡمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمۡ تَكُن تَعۡلَمُۚ وَكَانَ فَضۡلُ ٱللَّهِ عَلَيۡكَ عَظِيمٗا ﴿١١٣﴾ [النساء: 113].

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Qāf 015

المرحلة الثانية من كتابة القرآن الكريم

Qāf Vidéo003

(كان حفظة القرآن الكريم رضى الله عنهم فى الحرب التى قادها أبو بكر الصديق ﷺ أثناء خلافته الراشدة ضد المرتدين ضمن الصفوف الأمامية من أجل الدفاع عن بيضة الإسلام والذود عن حماه؛ وقد استشهد منهم العدد الكبير. فخاف عمر بن الخطاب من ضياع وتلف أجزاء القرآن الكريم التى كان الصحابة رضى الله عنهم يكتبونها بمعية رسول الله ﷺ على الجلود وجريد النخل والعظام والأحجار وغير ذلك.
وهكذا اقترح عمر بن الخطاب ﷺ على أمير المؤمنين أبى بكر الصديق ﷺ جمع القرآن وكتابته بشكل كامل. إلا أن أبا بكر ﷺ لم يتجرأ على الإتيان بسلوك لم يقم به رسول الله ﷺ. إلا أن عمر بن الخطاب ﷺ كان مقتنعا بأهمية هذا الفعل وضرورته القصوى. وعليه لم يتوانى لحظة عن محاولة إقناع الصديق بهذا الإنجاز التاريخى بإلحاح كبير، وفى آخر المطاف اقتنع أبو بكر الصديق بهذه الخطوة المقدرة منذ الأزل. فاستدعى الرجلان زيد بن ثابت الأنصارى، الصحابى الجليل الذى كان من كتبة الوحى والذى عرف العرضة الأخيرة ـ التى عرضها رسول الله ﷺ عام وفاته على جبريل عليه السلام. واقترح عليه أبو بكر الصديق مهمة خطيرة تتجلى فى البحث عن أجزاء القرآن الكريم التى كان يكتبها الصحابة على دعامات تقليدية وجمعها من أجل كتابة القرآن الكريم كاملا. وقد استصعب زيد بن ثابت هذه المهمة فى البداية إلا أنه اقتنع بعد إلحاح خليفة المسلمين عليه؛ وفعلا تم التخطيط لهذا العمل الجبار وأنجز

Troisième étape de la transcription du *Saint Coran*

Qāf Vidéo004

(La version du Noble Coran compilée à l'époque du *Calife Abū Bakr* ﵁ sous forme de feuilles, fut relayée à Omar ﵁ , le Calife successeur, et resta en sa possession dix années durant, et fut retransmise après son martyr à sa fille *Ḥafṣa*, mère des croyants et épouse du Prophète ﷺ.
Après,*Ḥafṣa*, qu'Allah soit satisfait d'elle, envoya l'exemplaire du Coran qu'elle possédait au *Calife Otman* ﵁ afin d'en faire des copies. Les copies réalisées étaient toutes issues à la lettre du *Muṣḥaf* initial authentique et infaillible, tel qu'il fut reçu d'entre les mains du *Prophète* ﷺ.
C'était la troisième phase : faire de nombreuses copies du *Muṣḥaf* initial et les diffuser aux grandes villes (*al-amsār*) pour que chacune d'elles leur soit un modèle de copie du Coran.

- Une copie fut envoyée à *Al- Kūfa*
- Une à *Al-Baṣra*
- Une au *Chām*
- Une à la *Mecque*
- Deux restèrent à *Médine*
- Une au commun des Musulmans
- Une fut gardée dans la demeure de *Otmān* (le *Calife*)
- On rapporte qu'une autre fut envoyée au *Yémen*
- Une copie à *Al Bahreïn* (ne désigne pas la petite île connue aujourd'hui sous ce nom, mais plutôt la région côtière de la presqu'île arabique, qui correspond aujourd'hui au Koweït, les Émirats, le Qatar…).)

Coran citadin (Ce sont les propos coraniques révélés dans les villes où vivait le Messager d'Allah ﷺ, à la Mecque ou à

بالفعل.)

المرحلة الثالثة من كتابة القرآن الكريم

Qāf Vidéo004

(لقد انتقلت النسخة الأصلية للقرآن الكريم التي كتبت على عهد الخليفة أبا بكر الصديق ﵁ إلى الخليفة عمر بن الخطاب ﵁ وبقيت في حوزته لمدة عشر سنوات، وبعد اغتياله ﵁ انتقلت إلى حفصة بنت عمر رضي الله عنها. وبعد ذلك أرسلتها حفصة إلى أمير المؤمنين عثمان بن عفان ﵁ ، وذلك بطلب منه، من أجل إنجاز نسخ طبق الأصل من هذه النسخة القرآنية الأصلية. وفعلا تولت لجنة رفيعة المستوى من بين أعضائها زيد بن ثابت ﵁ بتحقيق هذا الإنجاز العظيم، وكانت كل النسخ المنجزة طبق الأصل للمصحف الأصلي كما تم استقباله من يد رسول الله ﷺ. إذن فالمرحلة الثالثة هي مرحلة حاسمة وخطيرة، مرحلة إنجاز عدد من نسخ القرآن الكريم وإرسالها إلى الأمصار. وقد تم توزيع المصاحف المنجزة على الراجح وفق ما يلي: تم إرسال نسخة من المصحف الشريف إلى الكوفة؛ تم إرسال نسخة من المصحف الشريف إلى الكوفة؛ تم إرسال نسخة من المصحف الشريف إلى الشام؛تم إرسال نسخة من المصحف الشريف إلى مكة؛ تم توقيف نسخة من المصحف الشريف مشتركة بين جميع المسلمين؛ تم تخصيص نسخة من المصحف الشريف لعثمان بن عفان ﵁ بوصفه أميرا للمؤمنين حينذاك؛ هناك رواية تفيد أنه تم إرسال نسخة من المصحف الشريف إلى اليمن؛
تم إرسال نسخة من المصحف الشريف إلى البحرين (لكن البحرين يوم ذاك لم تكن اسما للجزيرة المعروفة حاليا، بل كانت تعبر عن المنطقة الساحلية لشبه الجزيرة العربية حيث توجد حاليا الكويت والإمارات العربية المتحدة وقطر...)

القرآن الحضري (هو ما نزل من القرآن الكريم في الحضر، حيث أقام رسول الله ﷺ ، إن في مكة أو في المدينة.

Médine. Signalons que la majorité des versets coraniques sont citadins.)

⬇ *Coran en voyage* (Ce sont les propos coraniques révélés lors du voyage du Messager d'Allah ﷺ, comme Sourate « *Al-Fatḥ* » qui est descendue entre la Mecque et Médine au sujet de « *Al-Ḥudaybiyya* » .)

⬇ *Coran hivernal*

(Ce sont les propos coraniques révélés lors des saisons de l'hivers, comme le verset 11 de Sourate «*An-Nūr* » :

<u>Application</u>:

🔊 *Qāf 016*

⬇ *Coran matinal* (Ce sont les propos coraniques révélés pendant les matins, comme le verset 128 de Sourate « *Al- 'Imrān* », qui a été révélé au cours de la dernière génuflexion de la prière de *« Ṣubḥ »* :

<u>Application</u>:

🔊 *Qāf 017*

⬇ *Coran au lit* (Ce sont les propos coraniques révélés au Prophète ﷺ au moment où il est dans son lit, comme c'est le cas pour le verset 118 de Sourate «*At-Tawba*» :

<u>Application</u>:

🔊 *Qāf 018*

⬇ *Coran nocturne* (C'est le Saint Coran

ومن المعلوم أن غالب الآيات القرآنية حضرية.)

⬇ القرآن السفرى (هو ما نزل من القرآن الكريم أثناء السفر، مثل سورة الفتح التى نزلت بين مكة والمدينة فى قضية الحديبية.)

⬇ القرآن الشتوى (ما نزل من القرآن الكريم فى فصل الشتاء، مثل آية الإفك: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ جَآءُو بِٱلۡإِفۡكِ عُصۡبَةٞ مِّنكُمۡۚ لَا تَحۡسَبُوهُ شَرّٗا لَّكُمۖ بَلۡ هُوَ خَيۡرٞ لَّكُمۡۚ لِكُلِّ ٱمۡرِيٕٖ مِّنۡهُم مَّا ٱكۡتَسَبَ مِنَ ٱلۡإِثۡمِۚ وَٱلَّذِي تَوَلَّىٰ كِبۡرَهُۥ مِنۡهُمۡ لَهُۥ عَذَابٌ عَظِيمٞ﴾[النور: 11].

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Qāf 016 🔊

⬇ القرآن الصبحى (هو ما نزل من القرآن الكريم وقت الصبح، مثل الآية 128 من سورة آل عمران: ﴿لَيۡسَ لَكَ مِنَ ٱلۡأَمۡرِ شَيۡءٌ أَوۡ يَتُوبَ عَلَيۡهِمۡ أَوۡ يُعَذِّبَهُمۡ فَإِنَّهُمۡ ظَٰلِمُونَ ١٢٨﴾ [آل عمران: 128].

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Qāf 017 🔊

فهذه الآية نزلت أثناء الركعة الأخيرة من صلاة الصبح.)

⬇ القرآن الفراشى (هو ما نزل من القرآن على رسول الله ﷺ وهو فى فراشه، مثل الآية 118 من سورة التوبة: ﴿وَعَلَى ٱلثَّلَٰثَةِ ٱلَّذِينَ خُلِّفُواْ حَتَّىٰٓ إِذَا ضَاقَتۡ عَلَيۡهِمُ ٱلۡأَرۡضُ بِمَا رَحُبَتۡ وَضَاقَتۡ عَلَيۡهِمۡ أَنفُسُهُمۡ وَظَنُّوٓاْ أَن لَّا مَلۡجَأَ مِنَ ٱللَّهِ إِلَّآ إِلَيۡهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيۡهِمۡ لِيَتُوبُوٓاْۚ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ١١٨﴾ [التوبة: 118].

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Qāf 018 🔊

⬇ القرآن الليلى (هو ما نزل من القرآن ليلا على رسول الله

révélé au Messager d'Allah ﷺ pendant la nuit, comme le verset 284 des derniers versets de Sourate « *Al-Baqara* » :

<u>Application</u>:

Qāf 019

Coran médinois (C'est, selon le critère de l'époque de révélation ratifié par la majorité , le Saint Coran révélé après l'Hégire du Prophète ﷺ vers la *Médine*.
C'est également, selon la critère spatial, le Saint Coran révélé dans la *Médine* et ses alentours. (…).)

Coran mecquois (C'est, selon le critère de l'époque de révélation ratifié par la majorité , le Saint Coran révélé avant l'Hégire du Prophète ﷺ vers la Médine.
C'est également, selon la critère spatial, le Saint Coran révélé dans la Mecque et ses alentours. (…).)

Coran diurne (C'est le Saint Coran révélé au Messager d'Allah ﷺ pendant le jour.)

Coran au sommeil (C'est le Saint Coran révélé au Messager d'Allah ﷺ pendant qu'il était au sommeil, comme c'est le cas de Sourate « *Al-Kawthar*» :

<u>Application</u>:
Qāf 020

ﷺ، مثل هذه الآية من خواتيم سورة البقرة: ﴿لِّلَّهِ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِۗ وَإِن تُبۡدُواْ مَا فِيٓ أَنفُسِكُمۡ أَوۡ تُخۡفُوهُ يُحَاسِبۡكُم بِهِ ٱللَّهُۖ فَيَغۡفِرُ لِمَن يَشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَآءُۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٌ ٢٨٤﴾ [البقرة: 284].

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Qāf 019

القرآن المدنى (هو ـ باعتبار زمن النزول ـ ما نزل من القرآن الكريم بعد هجرة النبي ﷺ إلى المدينة المنورة، وهذا هو الاعتبار الذى حظى بالقبول لاطراده وإجماع الناس عليه.
وهو ـ باعتبار مكان النزول ـ ما نزل من القرآن الكريم بالمدينة وما جاورها.
وهو ـ باعتبار المخاطب ـ ما كان من القرآن خطابا لأهل المدينة، وهذا الضابط غير مطرد فى القرآن الكريم.)

القرآن المكى (هو ـ باعتبار زمن النزول ـ ما نزل من القرآن الكريم قبل هجرة النبي ﷺ إلى المدينة المنورة، وهذا هو الاعتبار الذى حظى بالقبول لاطراده وإجماع الناس عليه .
وهو ـ باعتبار مكان النزول ـ ما نزل من القرآن الكريم بمكة وما جاورها.
وهو ـ باعتبار المخاطب ـ ما كان من القرآن خطابا لأهل مكة، وهذا الضابط غير مطرد فى القرآن الكريم.)

القرآن النهارى (هو ما نزل من القرآن الكريم على رسول الله ﷺ نهارا.)

القرآن النومى (هو ما نزل من القرآن الكريم على رسول الله ﷺ وهو نائم. ومثاله سورة الكوثر:

﴿إِنَّآ أَعۡطَيۡنَٰكَ ٱلۡكَوۡثَرَ ١ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَٱنۡحَرۡ ٢ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ ٱلۡأَبۡتَرُ ٣﴾ [الكوثر: 3،2،1].

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم.

Qāf 020

Dernier verset révélé du Saint Coran (La majorité des Oulémas est unanime sur le fait que le verset 281 de Sourate « *Al-Baqara* » représente le dernier propos d'*Allah le Très Haut* :

Application:
Qāf 021

Certains disent qu'il s'agit du verset de « *Kalāla* » de Sourate «*An-Nisā'*», et d'autres avancent que c'est le verset de l'usure de Sourate «*Al-Baqara* ».)

Transmission du Saint Coran par le Prophète ﷺ (Le Prophète ﷺ a transmis le Coran de deux façons :la première est une transmission scripturaire, et la deuxième orale. Pour ce qui est de l'écrit, dès que le Messager recevait une partie du Coran, il faisait venir sur le champ quelques uns des scribes de la révélation, des compagnons parmi les peu nombreux qui maîtrisaient l'écriture à l'époque. Leur nombre variait entre deux et cinq selon leur disponibilité. Puis il leur dictait les versets révélés. Quant à l'oral, le Prophète récitait aux Compagnons qui lui prêtaient une oreille attentive. Ces derniers répétaient alors et le Prophète apportait éventuellement des corrections avant d'approuver l'authenticité de leur récitation.)

Jardins du Saint Coran (C'est la nomination accordée aux cinq Sourates du Saint Coran, qui commencent par la structure lettrique miraculeuse «*AlifLāmRā'*».)

Cœur du Saint Coran
(Le cœur du Saint Coran est la Sourate de «*Yāsīn*»)

Sourate Al-Qadr (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 5 ou 6. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quatre-vingt-dix-

آخر ما نزل من القرآن (لقد اتجه جمهور العلماء إلى أن أصح وأرجح الأقوال فى آخر ما نزل من القرآن قوله ﷻ:
﴿وَٱتَّقُواْ يَوۡمٗا تُرۡجَعُونَ فِيهِ إِلَى ٱللَّهِۖ ثُمَّ تُوَفَّىٰ كُلُّ نَفۡسٖ مَّا كَسَبَتۡ وَهُمۡ لَا يُظۡلَمُونَ ٢٨١﴾ [البقرة: 281].
محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .
Qāf 021
وقيل آية الكلالة من سورة النساء، وقيل أيضا آية الربا من سورة البقرة.)

انتقال القرآن الكريم من الرسول ﷺ (لقد تم انتقال القرآن الكريم من الرسول ﷺ بطريقتين :
الأولى طريقة كتابية والثانية طريقة شفوية.
فبمجرد أن يتلقى الرسول ﷺ شيئا من القرآن الكريم، كان ﷺ يستدعى كتبة الوحى من الصحابة القلائل الذين كانوا يتقنون الكتابة باللغة العربية الفصحى فى تلك المرحلة. وكان عدد هؤلاء الكتبة يتراوح بين كاتبين وخمسة كتبة. ثم يملى عليهم ﷺ وهم يكتبون ويصحح لهم ما كتبوه.
أما الطريقة الشفوية فتتجلى فى عرض الرسول ﷺ للقرآن على الصحابة الكرام رضى الله عنهم، وهم يستمعون بأذن واعية وصاغية. وبعد ذلك يأتى دورهم فيكررون ما تلقوه من القرآن والرسول ﷺ يصحح لهم الأخطاء قبل أن يوافق على قراءاتهم ويجيزها.)

بساتين القرآن (هى السور من القرآن الكريم التى تبدأ بـ "ألر": سورة يونس، سورة هود، سورة يوسف، سورة إبراهيم، سورة الحجر.)

قلب القرآن (قلب القرآن الكريم هو سورة يس. عن أبى هريرة ﷺ قال، قال رسول الله ﷺ :"إن لكل شىء قلبا، وقلب القرآن يس.")

القدر (سورة~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 97، وعدد آياتها 6 أو 5 باختلاف علماء العد القرآنى.)

septième.)

Sourate Quraych (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 4 et 5. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est cent-sixième.)

Les inséparables (Ce sont les deux Sourates du Saint Coran qui ne sont pas séparé par la *Basmala*.)

Bivocalisation simple (C'est conventionnellement la lecture d'une consonne *bivocalique* par une *bivocalisation* simple de l'ordre de deux voyelles successives.

Parmi les exemples de *bivocalisation* simple, on cite :

- La *bivocalisation* simple du *alif* dans l'expression coranique «*yā 'ayyuhā*» par *Ibn Kathīr Al-makkī*, *Sūsī* d'après *Abī 'Amr Al-Baṣrī* et *Abī Ğa'far Al-madanī* :

<u>*Application*:</u>

Qāf 022

Sourate Al-Qaṣaṣ (C'est une Sourate Mecquoise, à l'exception des versets de 52 jusqu'à 55 qui sont médinois et le verset 85 qui est descendu lors de la *hiğra*, dont le nombre de versets est à l'unanimité 88. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est vingt-huitième.)

Cuir blanc (C'est un type de cuir blanc sur lequel on écrivait des versets de Coran.)

Rupture n.f (C'est conventionnellement la rupture de la session de récitation ou de lecture des propos du Saint Coran.

Il est conseillé de ne procéder à la rupture de récitation coranique que lorsque les propos sont complets, comme la rupture à la fin d'une Sourate ou au début d'un verset coranique…

Parmi les exemples de rupture interdite, on cite :

La rupture vers la fin de l'expression *«fawaylun lilmuṣallin»* du verset 4 de souratr *Al-Mā'ūn* est inadmissible :

<u>*Application*:</u>

قريش (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 106 وعدد آياتها 4 أو 5 باختلاف علماء العد القرآنى.)

القرينتان (هما سورة الأنفال وسورة التوبة.)

القصر (هو اصطلاحا إثبات حرف المد من غير زيادة عليه. ومن أمثلة القصر : ومثال ذلك، قصر ألف ﴿يا أيها﴾ لابن كثير المكى والسوسى عن أبى عمرو البصرى وأبى جعفر المدنى.

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِي خَلَقَكُم مِّن نَّفۡسٖ وَٰحِدَةٖ وَخَلَقَ مِنۡهَا زَوۡجَهَا وَبَثَّ مِنۡهُمَا رِجَالٗا كَثِيرٗا وَنِسَآءٗۚ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ ٱلَّذِي تَسَآءَلُونَ بِهِۦ وَٱلۡأَرۡحَامَۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلَيۡكُمۡ رَقِيبٗا ١﴾ [النساء: 1].

محمد عبدالحكيم/ البزى عن ابن كثير .

Qāf 022

القصص (سورة ~) (هى سورة مكية، باستثناء الآيات الكريمة من 52 إلى 55 فإنها مدنية والآية 85 فهى نزلت أثناء الهجرة، ترتيبها فى المصحف الشريف 28 وعدد آياتها 88 باتفاق علماء العد القرآنى.)

القُضُم (جمع قضيم، وهو الجلد الأبيض يكتب عليه، وقيل هى الصحيفة البيضاء.)

القطع (هو اصطلاحا قطع تلاوة القرآن والانصراف عنها. ويستحب فى قراءة القرآن الكريم ألا يقطع القارئ قراءته إلا على كلام تام كأن يكون نهاية سورة أو رأس آية أو نهاية قصة. ومن أمثلة القطع الممنوع، قطع القارئ التلاوة على رأس آية :

﴿فويل للمصلين﴾ من سورة الماعون: ﴿فَوَيۡلٞ لِّلۡمُصَلِّينَ ٤ ٱلَّذِينَ هُمۡ عَن صَلَاتِهِمۡ سَاهُونَ ٥﴾ [الماعون: 4،5].

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Qāf 023

La rupture au niveau du mot coranique «*'aṣ-ṣalāt*» dans le verset 43 de sourate *An-Nisā'* est inadmissible :

Qāf 023

ومن ذلك أيضا القطع عند ﴿الصلاة﴾ من قوله ﷻ :

﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَقْرَبُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَأَنتُمْ سُكَـٰرَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُواْ مَا تَقُولُونَ [...] فَلَمْ تَجِدُواْ مَآءً فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدًا طَيِّبًا فَٱمْسَحُواْ بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَفُوًّا غَفُورًا ﴿٤٣﴾﴾

[النساء: 43].محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

<u>Application</u>:

Qāf 024

Qāf 024

Mimation n.f

القلب (ينظر مصطلح الإقلاب فى باب الهمزة.)

Al-qalqala n.f (Sonorisation)

القلقلة

Qāf Vidéo005

Qāf Vidéo005

(Dans la langue arabe, *al-qalqala* signifie : l'agitation, l'instabilité, la perturbation et la sonorisation. C'est un fort impact résultant de la prononciation des consonnes *avocaliques* (muettes) suivantes:
« قْ ـ طْ ـ بْ ـ جْ ـ دْ ».
Techniquement, c'est un fort rebond de la lettre lorsqu'elle porte un *avocalique* (*sukūn*).)

(القلقلة من حيث معناها المعجمى هى التحريك والاضطراب؛ أما من حيث مفهومها الاصطلاحى فهى "اضطراب الحرف وتحركه بحركة عند النطق به وهو ساكن حتى يُسمع له نبرة قوية." (صبحى الصالح).

فهى نبرة تصاحب بعض الحروف عند تسكينها، وحروفها مجموعة فى قولهم (قطبُ جَد).

وللقلقلة مراتب ندرسها فيما تفرع عن هذا المصطلح.

Classes de la *qalqala* dans une consonne avocalisée (Les classes de la *qalqala* dans une consonne avocalisée sont au nombre de trois :

مراتب القلقلة فى الحرف الساكن (مراتب القلقلة فى الحرف الساكن ثلاثة:

1-La classe supérieure, nommée la *grande qalqala*, dans le cas où la consonne de la qalqala (parmi les cinq cononnes) est extrême, géminée et sur lequel on s'arrête en état d'avocalisation, comme au niveau du mot coranique « *'alhaq* » du verset 62 de sourate *Al-'Imrān* :

1ـ المرتبة العليا، وتسمى القلقلة الكبرى، وذلك إن كان الحرف من حروف القلقلة متطرفًا مشددًا ووُقف عليه بالسكون مثل: ﴿إِنَّ هَـٰذَا لَهُوَ ٱلْقَصَصُ ٱلْحَقُّ ۚ وَمَا مِنْ إِلَـٰهٍ إِلَّا ٱللَّهُ ۚ وَإِنَّ ٱللَّهَ لَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٦٢﴾﴾

[آل عمران:62]

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

<u>Application</u>:

Qāf 025

Qāf 025

1-La classe intermédiaire, nommée la ***moyenne qalqala***, dans le cas où la consonne de la qalqala (parmi les cinq cononnes) est extrême et avocalisée pour l'arrêt, comme au

2ـ المرتبة الوسطى، وتسمى القلقلة المتوسطة، وذلك إن كان الحرف من حروف القلقلة متطرفًا ساكنًا لأجل الوقف أو

niveau du mot «*waqtarib*» du verset 19 de *Al-‘Alaq*:

<u>Application</u>:

Qāf 026

1-La classe supérieure, nommée la *petite qalqala*, dans le cas où la consonne de la qalqala (parmi les cinq cononnes) se trouve au sein du mot, comme au niveau du mot coranique « *liyaqta‘a* » du verset 127 de sourate *Al-‘Imrān* :

<u>Application</u>:

Qāf 027

Al-qalqala a des degrés différents selon la consonne qui a subi la *qalqala* : on accorde le degré plus haut pour le *Ṭā’* ; degré intermédiaire pour le *Qāf*; et degré le plus bas pour les 3 consonnes qui restent (le *Dāl*, le *Ǧīm* et le *Bā’*..)

Sourate Al-Qalam (C’est une Sourate Mecquoise, à l’exception des versets de 17 jusqu’à 33 et des versets de 48 jusqu’à 50 qui sont médinois, dont le nombre de versets est à l’unanimité 52. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quarante-neuvième.)

Sourate Al-Qamar (C’est une Sourate Mecquoise, à l’exception des versets 44, 45 et 46 qui sont Médinois, dont le nombre de versets est à l’unanimité 55. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est cinquante-quatrième.)

Qunbul (C’est *Abū Omar Mohammed Ibn Abderrahmān Ibn* Khālid *Ibn Mohammed Ibn Sa’īd*. Il est l’un des deux *coranonarratologues* révélés par la voie de «*Ach-Chāṭibiyya*». Il est né le 195 de l’Hégire. C’était un *Imām* de lecture coranique qui la pratiquait avec une grande perfection. Il est mort, que la miséricorde d’*Allah* soit sur lui, en 291 de l’Hégire.)

Analogie n.f (Les lectures coraniques ne se basent pas sur le principe d’analogie ; mais elles se basent sur le principe de narrativité.)

لعامل مثل: ﴿كَلَّا لَا تُطِعۡهُ وَٱسۡجُدۡ وَٱقۡتَرِب ۩ ١٩﴾ [العلق:19]

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم.

Qāf 026

3ـ المرتبة الثالثة، وتسمى القلقلة الصغرى، وتكون مع الحرف الساكن من حروف القلقلة إذا كان وسط الكلمة، مثل: ﴿لِيَقۡطَعَ طَرَفٗا مِّنَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ أَوۡ يَكۡبِتَهُمۡ فَيَنقَلِبُواْ خَآئِبِينَ ١٢٧﴾ [آل عمران:127]

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Qāf 027

مراتب القلقلة حسب الحرف المقلقل (تختلف درجة القلقلة أيضًا بحسب طبيعة الحرف المقلقل: حيث تمنح المرتبة العليا لحرف الطاء ثم يليه حرف القاف فى المرتبة الثانية ثم حروف الدال والجيم والباء فى المرتبة الثالثة.)

القلم (سورة ~) (هى سورة مكية، باستثناء الآيات من 17 إلى 33 والآيات 48 إلى 50 التى هى مدنية، ترتيبها فى المصحف الشريف 68 وعدد آياتها 52 باتفاق علماء العد القرآنى.)

القمر (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 54 وعدد آياتها 55 باتفاق علماء العد القرآنى.)

قنبل (ينظر شموس القراء من باب الشين) (من رواة الإمام ابن كثير، وهو أبو عمر محمد بن عبدالرحمان بن خالد بن محمد بن سعيد. ولد سنة خمس وتسعين ومائة، وكان إماما فى القراءة، متقنا، ضابطا، انتهت إليه مشيخة الإقراء بالحجاز، وكان من أجل رواة ابن كثير، وأوثقهم، وأعدلهم. توفى سنة إحدى وتسعين ومائتين عن ست وتسعين سنة. (ابن الجزرى، غاية النهاية.)

القياس (الأصل فى القراءات القرآنية أنها لا تعتمد على القياس، بل الاعتماد فيها على الرواية فقط. يقول الشاطبى فى

هذا الشأن:

وما لقياس فى القراءة مدخل

فدونك ما فيه الرضا متكفلا.)

القيامة (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 75 وعدد آياتها 40 أو 39 باختلاف علماء العد القرآنى.)

Sourate Al-Qiyāmah (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 39 ou 40. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est soixante-quinzième.)

حرف الكاف
Kāf
ك

حرف الكاف MP3+ MP4 https://drive.google.com/drive/folders/1ilbmGcOz-dY5ehHl6DcfY4K3UAU64GUk?usp=sharing

الكاف (صوت طبقى، وقفى، مهموس، مرقق.

ومخرج حرف الكاف هو أقصى اللسان مع ما يحاذيه من سقف الحنك الأعلى من المنطقة الصلبة، أسفل مخرج القاف قليلا.

مخرج الحرف وطريقة نطقه:

Kāf Vidéo001

Kāf (C’est une consonne occlusive vélaire post-palatale non-emphatique et sourde.
Son point d’articulation est la partie supérieure de la langue légèrement en dessous du point d'articulation du *qāf* avec ce qui suit de la partie supérieure du palais (consonne aigüe).
Point d’articulation et prononciation :
Kāf Vidéo001

الكافرون (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 109 وعدد آياتها 6 باتفاق علماء العد القرآنى.)

Sourate Al-Kāfirūn (C’est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets est à l’unanimité 18. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est cent-neuvième.)

الكتابة (فى اللغة الخط بالقلم، وعرفًا إعمال القلم باليد فى تصوير الحروف ونقشها، وهى صنعة الخطاطين الذين يكتبون آى القرآن الكريم.)

Transcription n.f (C’est linguistiquement le fait d’écrire avec un stylo, et c’est traditionnellement le fait d’utiliser un stylo pour caligraphier les lettres, c’est l’art des caligraphes qui écrivent les versets du Saint Coran.)

كتابة المصاحف العثمانية (إن رأى جمهور العلماء من السلف والخلف وأئمة المسلمين استقر على أن المصاحف العثمانية كانت مشتملة على ما يحتمله رسمها من الأحرف السبعة فقط، جامعة للعرضة الأخيرة التى عرضها النبى ﷺ على جبريل عليه السلام.

"وإنما أخلوا المصاحف من النقط والشكل لتكون دلالة الخط الواحد على كلا اللفظين المنقولين المسموعين المتلوين شبيهة

Transcription des Maṣāḥif ottomans (La majorité de *Oulémas* est unanime sur le fait que les *Maṣāḥif ottomans* comportent ce que leurs scripts renferment des sept modes coraniques seulement. En outre, ces *Maṣāḥif* renferment l’intégralité de l’Ultime Récitation que le Messager d’*Allāh* a récitée en présence

بدلالة اللفظ الواحد على كلا المعنيين المعقولين المفهومين..." (ابن الجزرى، النشر فى القراءات العشر).).

de l'Archange Gabriel, que Paix soit sur lui.)

الكتابة العربية وعلاقتها بالرسم العثمانى (الأصل فى الكتابة أن تكتب الكلمة كما ينطق بها تماما، من غير زيادة ولا نقصان، ولا تبديل ولا تغيير، مع مراعاة الابتداء بها والوقف عليها، ويطلق على ذلك الرسم القياسى.
أما كتابة القرآن الكريم، فأحيانا تكتب الكلمة كما تنطق، وأحيانا أخرى تخالف هذه القاعدة، فكلمة "الصلاة" كتبت فى الخط المصحفى بالواو مع أنها تنطق بالألف. ومثل: حذف الألف أو الواو أو الياء من بعض الكلمات، أو زيادة حرف، أو كتابة هاء التأنيث بالتاء، وغير ذلك من الأحكام التى أطلق عليها اسم "الرسم العثمانى" أو "الرسم الاصطلاحى".
وقد استنبط العلماء هذه القواعد مما كتبه الصحابة ﷺ فى المصاحف نقلا عما كُتِب فى حضرة النبى ﷺ وأقرهم عليه.) (شعبان محمد إسماعيل، رسم المصحف وضبطه بين التوقيف والاصطلاحات الحديثة، دار السلام، 2001)

Transcription arabe et graphisme ottoman

(A l'origine, les mots arabes sont écrits exactement comme ils se prononcent, sans opérer à aucun changement et en respectant les blancs graphiques entre ces mots. C'est la transcription régulière.
Cependant, dans la transcription coranique, il n'ya pas toujours une conformité entre la transcription d'un mot et sa prononciation. En effet, parfois la prononciation d'un mot et sa transcription graphique sur le *Muṣḥaf* ne sont pas les mêmes.
Ainsi, le mot «*Aṣ-Ṣalat*» est transcrit dans le*Muṣḥaf* avec un «*wāw*», mais il est prononcé avec un «*alif*». Les particularités graphiques de la transcription dans le *Muṣḥaf ottoman*, comme l'élision d'un *alif*, d'un «*wāw*», ou d'un « *yā'* » dans certains mots, ou l'ajout d'une consonne, ou la transcription du «*hā'*» du féminin par un « *tā'*», etc.; forment ce que l'on appelle «graphisme ottoman».)

الكتبة الأولى (هى الطريقة التى كتب عليها المصحف على عهد عثمان ﷺ ، وهو رسم المصحف الاصطلاحى.)

Première transcription coranique (C'est la première méthode par laquelle a été transcrit le *Muṣḥaf* à l'époque d'*Ottoman* ﷺ. C'est la transcription conventionnelle du *Muṣḥaf*)

كتبة الوحى (لقد تكفل رسول الله ﷺ بكتابة آيات القرآن الكريم فى حياته، ومن ثم لم ينتقل الرسول ﷺ إلى ربه إلا والقرآن قد كتب فى الصحف والألواح والعسب (جريد النخل) واللخاف (الحجارة الرقاق) والأكتاف (عظام الإبل والشياه) والأضلاع (أضلاع الإبل والشياه) والأقتاب (الأخشاب التى توضع على ظهر البعير).
فكتبة الوحى هو الذين استكتبهم رسول الله ﷺ لتدوين الوحى المنزل عليه، وهم كثير، نذكر منهم: أبو بكر الصديق، عمر بن الخطاب، عثمان بن عفان، على بن أبى طالب ، أبى بن كعب، ثابت بن قيس، زيد بن ثابت، الزبير بن العوام (...)

Scribes de révélation

(Ce sont les Compagnons du Prophète ﷺ qu'il a chargé de transcrire les propos coraniques sur divers supports.)

➡ ***Al-Kisā'ī Al-kūfī*** (C'est *Abū Al-Hasan Ali Ibn Ḥamza Ibn Abdullāh Ibn Bahman Ibn Fayrūz Al-asadī*. Il est d'origine perse et l'un de *Imām* de *Al-Kūfa*.

C'est est l'un des sept *coranolecturologues* dont les lectures coraniques sont confirmées et authentifiées. Il engeignait la *coranolecturologie* (science de la lecture coranique) à *Al-Kūfa* après son *Chaykh Ḥamza Ibn Ḥabīb*.

Al-Kisā'ī Al-kūfī est connu pour son application au principe de choix dans les lectures coraniques.

Il a vécu soixante-dix ans. Il est mort, que la miséricorde d'Allāh soit sur lui, en 189 de l'Hégire.)

➡ ***Vocalisation /i/*** (Certains prétendent que le *Kaṣr* est la grande inflexion vocalique, alors qu'elle n'est pas un *Kaṣr* pur. Le *Kaṣr* c'est le fait de vocaliser une consonne par la voyelle /i/)

⬇ Vocalisation du «*bā'*», «*'ayn*» et «*chīn*» par /i/ dans la lecture du *coranolecturologue Al-Kisā'ī Al-kūfī* (Parmi les exemples de l'assimilation régressive directe dans la lecture de *Al-Kisā'ī Al-kūfī* , on cite qu'il a lu le «*bā'*» dans «*buyūt*», le «*'ayn*» dans «*'uyūn*» , le «*chīn*» dans «*chuyūkh*» et le «*ğīm*» dans «*ğuyūbihinna*» en les vocalisant par la voyelle /i/ : «*biyūt*», «*'iyūn*», «*chiyūkh*» et «*ğiyūbihinna*».

Remarquons que dans ces contextes la voyelle /u/ est suivi d'un «*yā'*» mou.

Or il n' ya pas une conformité phonétique

وغيرهم.)

➡ **الكسائى الكوفى** (هو أبو الحسن على بن حمزة بن عبدالله بن بهمن بن فيروز الأسدى. وهو فارسى الأصل وأحد أئمة الكوفة. كان من أوعية العلم فى النحو واللغة والقراءات. فقد ارتحل إلى البصرة حيث التقى بالخليل بن أحمد الفراهيدى وأخذ عنه اللغة والنحو. أما القراءات فقد أخذها عن أئمتها فى الكوفة، وكان فى مقدمة شيوخه حمزة بن حبيب الزيات، أحد القراء السبعة. وقد انبرى الكسائى لإقراء الناس فى الكوفة بعد شيخه حمزة.

لقد أخذ الكسائى عرضا وسماعا ممن لقيهم من الأئمة، وكان حمزة بن حبيب أحدهم. ولكن الكسائى كان له اختيارات مما تعلمه ورواه. وقد خالف بهذه الاختيارات شيوخه، وإن كان من المسلم به أن الاختيار سيكون مما صح نقله بالتواتر عن النبى صلى الله عليه وسلم، ووافق رسم أحد المصاحف العثمانية، ووافق العربية ولو بوجه من الوجوه. عاش الكسائى سبعين سنة فقد ولد سنة 119 من الهجرة وتوفى رحمه الله سنة 189.)

➡ **الكسر** (هناك من يطلق الكسر على الإمالة الكبرى رغم أنها ـ أى الإمالة الكبرى ـ ليست بكسر خالص؛ وإنما الكسر الخالص هو الحركة التى توضع تحت الحرف لكسره.)

⬇ كسر الباء والعين والشين فى قراءة الكسائى (من صور المماثلة الرجعية المباشرة فى قراءة الكسائى أنه كسر الباء فى ﴿بيوت﴾ والعين فى ﴿عيون﴾ والشين فى ﴿شيوخا﴾ والجيم فى ﴿جيوبهن﴾. والملاحظ أن الضمة فى هذه الكلمات متبوعة بياء لينة (نصف حركة)، وبما أن هناك فرق كبير بين الياء والضمة، بحيث أن هذه الأخيرة صوت خلفى لأن اللسان يرتد إلى الخلف عند نطقها، والياء صوت أمامى لأن اللسان يتقدم إلى الأمام أثناء نطقها. ومن هنا تتحول الضمة إلى كسرة لتناسب الياء.

تطبيق: ﴿لَّيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَدْخُلُواْ بِيُوتًا

entre le «*yā'*» et la voyelle /u/, ainsi le /u/ devient /i/.

*Application*1:
Kāf 001

Mais pour ceux qui ont lu avec la voyelle /u/, il ya également une assimilation progressive directe entre la voyelle /u/ du «*yā'*» et la voyelle /u/ qui la précède.

*Application*2:
Kāf 002

Vocalisation /i/ de la consonne de l'inaccompli dans les lectures irrégulières (La voyelle de la consonne de l'inaccompli dans le langue arabe est la voyelle /a/ si le passé du verbe *quadrilitère* , ou si l'inaccompli est à la voix passive. Dans ces deux cas, la première consonne de l'inaccompli est régulièrement vocalisée par /u/.

Cependant, certaines tribus arabes vocalisent habituellement les consonnes de l'inaccompli regroupées dans «*'anītu*» par /i/, sauf le «*yā'*». Ce phénomène est appelé «*taltalah*», comme par exemple le « *tā'*» dans «*'anta ti' lam*» qui doit régulièrement être prononcé : «*'anta ta'lam*» .

Dans les lectures coraniques irrégulières figurent de nombreux contextes où /i/ des consonnes de l'inaccompli sont vocalisées par /i/. *Ibn 'Aṭiyya Al-Gharnāṭī* en cite de nombreux exemples dans son «*Muḥarrar*».

Prenons un seul exemple d'illustration. *Ibn 'Aṭiyya Al-Gharnāṭī* dit : « *Yaḥyā Ibn Wathāb*

غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَّكُمْ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٢٩﴾ [النور:29].

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى

Kāf 001

﴿ (...) وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جِيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ ءَابَآئِهِنَّ أَوْ ءَابَآءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَآئِهِنَّ أَوْ أَبْنَآءِ بُعُولَتِهِنَّ (...)﴿٣١﴾ [النور:31]

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى

Kāf 002

كسر حرف المضارعة فى القراءات الشاذة (إن حركة حرف المضارعة فى اللغة العربية هى الفتحة إلا إذا كان ماضى الفعل رباعيا، أو كان المضارع مبنيا للمجهول فإن أول حرف المضارعة يكون فى هاتين الحالتين مضموما؛ وهذا هو المعروف قياسا وشهرة.

إلا أن بعض القبائل العربية مأثور عندها كسر حرف المضارعة، ومنها قبائل تكسر جميع أحرف المضارعة المجموعة فى قولهم: "أنيت"، فيما عدا الياء، وهى: قيس، وتميم، وأسد، وربيعة، وهذيل، وغيرها.

ومنها من يكسر جميع أحرف المضارعة بما فيها الياء، وقد عرف هذا الكسر بالتلتلة ونُسب إلى بهراء. ويفسر الحريرى التلتلة قائلا: "وأما تلتلة بهراء (وهى من تميم) فيكسرون حروف المضارعة، فيقولون أنت تِعلم." (الحريرى، درة الغواص فى أوهام الخواص).

هذا وقد ورد فى القراءات الشاذة الكثير من ظاهرة كسر أحرف المضارعة ، وقد ذكر منها ابن عطية الغرناطى الكثير فى محرره الوجيز، نكتفى هنا بمثال واحد على سبيل التوضيح فقط: قال ابن عطية: ".. وقرأ يحي بن وثاب "ثم إضطره" بكسر حرف المضارعة الهمزة، على لغة قريش فى قولهم لا إخالُ." (المحرر الوجيز لابن عطية).

ومثالُ البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمةُ ﴿أضطره﴾ من قوله

a lu «*iḍṭarruhu*» par *vocalisation* de la *hamza* »
L'exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot «*' aḍṭarruhu*» du verset 126 de Sourate «*Al-Baqara*», lu selon *Warch* d'après *Nāfi' Al-madanī* :

Application:
Kāf 003

Kasra n.m (**voyelle /i/**)(C'est un signe diacritique spécifique à la langue arabe, sous forme d'une petite barre située au dessous de la consonne arabe qui devient de ce fait une consonne vocalisée par /i/. Ex. : بِ se prononce «*bi*» ; تِ se prononce «*ti*»…)

Mot coranique (Il signifie dans le présent *Nātiq* tout mot (ou expression) qui se trouve comme occurrence dans la Saint Coran.
Le nombre des mots dans le Saint Coran est de 77439.)

Mot «*'adrākum*» dans certaines lectures irrégulières (*Ibn 'Aṭiyya Al-Gharnāṭī* cite dans son «*Muḥarrar*» au cours de son exégèse pour le verset ci-dessous que *Ibn 'Abbās* , *Ibn Sīrīn* et *Al-Ḥasan Al-baṣrī* ont lu: «*'adra'tukum* ».
Dans l'argumentation pour cette lecture irrégulière, *Al-Ku'burī* cite dans son ouvrage «*i'rāb Al-Qirā'āt Ach-Chawāḏ* » : « Dans ce cas, le «*yā'*» a été substituée par un *alif* puisque il est originellement vocalisé et que la consonne qui le précède est vocalisée par /a/, puis le *alif* est substitué par une *hamza* .»
L'exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot «*'adrākum*» du verset 16 de Sourate « *Yūnus*», lu selon *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim Al-Kūfī :*
Application:
Kāf 004

Mot «*'āzar*» dans certaines lectures

ﷻ: ﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَٰهِـۧمُ رَبِّ ٱجْعَلْ هَٰذَا بَلَدًا ءَامِنًا وَٱرْزُقْ أَهْلَهُۥ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ مَنْ ءَامَنَ مِنْهُم بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ ۖ قَالَ وَمَن كَفَرَ فَأُمَتِّعُهُۥ قَلِيلًا ثُمَّ أَضْطَرُّهُۥٓ إِلَىٰ عَذَابِ ٱلنَّارِ ۖ وَبِئْسَ ٱلْمَصِيرُ ﴿١٢٦﴾﴾ [البقرة: 126].)
محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .
Kāf 003

الكسرة (الكسرة هى علامة شكلية (شكلة) خاصة باللغة العربية توضع تحت الحرف الصامت ليصبح صائتا ومتحركا بالكسرة.)

الكلمة (المقصود بها كل كلمة واردة فى القرآن الكريم، سواء كانت حرفًا أو اسمًا أو فعلًا، وتكتب خارج الآية محلاةً باللامتين﴿...﴾ ، وإذا لم تكن من القرآن أو كانت من الشواذ فلا تحلى. وأما عدد كلمات القرآن فتقدر بسبعة وسبعين ألف كلمة وأربعمائة وتسع وثلاثين كلمة (77439 كلمة).)

كلمة ﴿أدراكم﴾ فى قراءات شاذة (ذكر ابن عطية الغرناطى فى معرض تفسير الآية الكريمة أسفله أن كلا من ابن عباس، وابن سيرين، وأبى رجاء، والحسن، قرؤوا "ولا أدرأتكم به"." (المحرر الوجيز لابن عطية). واحتج العكبرى فى (إعراب القراءات الشواذ) للهمز فى "أدرأتكم" قائلا: "والوجه فيه أنه قلب الياء ألفا لتحركها فى الأصل وانفتاح ما قبلها، ثم قلب الألف همزة."

ومثال البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمةُ ﴿أدراكم﴾ من الآية التالية: ﴿قُل لَّوْ شَآءَ ٱللَّهُ مَا تَلَوْتُهُۥ عَلَيْكُمْ وَلَآ أَدْرَىٰكُم بِهِۦ ۖ فَقَدْ لَبِثْتُ فِيكُمْ عُمُرًا مِّن قَبْلِهِۦٓ ۚ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٦﴾﴾ [يونس: 16].)
محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .
Kāf 004

كلمة ﴿آزر﴾ فى قراءات شاذة (ذكر ابن عطية الغرناطى

irrégulières
(*Ibn Aṭiyya Al-Gharnāṭī* cite dans son «*Muḥarrar*» au cours de son exégèse pour le verset ci-dessous que *Al'-'A'mach* a lu: «*'izrā*» en vocalisant la *hamza* par /i/ et en *avocalisant* le «*zāy*».
L'origine de la *hamza* dans «*'izrā*» est un «*wāw*» ; c'est-à-dire «*wizrā*» ; cependant le sens dans ce cas est très loin du sens commun valide. L'exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot «*'āzar*» du verset 74 de Sourate « *Al-'An' ām*», lu selon *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim Al-Kūfī :*
<u>*Application*:</u>
Kāf 005

عند تفسير الآية أسفله أن الأعمش قرأ: "إزرا تتخذ"بكسر الهمزة وسكون الزاى دون ألف توقيف." (المحرر الوجيز لابن عطية).
وأصل الهمزة فى لفظ "إزرا" الواو ، أى "وزرا"، إلا أن المعنى فى هذه الحالة يبتعد كثيرا عن المعنى المتواتر.
ومثالُ البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمةُ ﴿آزر﴾ من الآية التالية: ﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَٰهِيمُ لِأَبِيهِ ءَازَرَ أَتَتَّخِذُ أَصْنَامًا ءَالِهَةً إِنِّيٓ أَرَىٰكَ وَقَوْمَكَ فِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٧٤﴾﴾ [الأنعام: 74].
محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .
Kāf 005

Mot «*'ināthan*» dans certaines lectures irrégulières (*Ibn 'Aṭiyya Al-Gharnāṭī* cite dans son «*Muḥarrar*» au cours de son exégèse pour le verset ci-dessous que *Ibn 'Abbās* a lu, selon ce que rapporte de lui *Abū Ṣāliḥ* : «*Illā 'uthunan*» ; il voulait dire «*wuthunan*», mais il a substitué la *wāw* par la *hamza* . En effet, *Ibn Ǧinnī* cite dans son ouvrage «*Sir ṣinā' at Al-'I'rāb*» : « Si le *wāw* est vocalisé par /u/ une vocalisation stable, alors il peut être substitué par une *hamza* . »
L'exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot «*'ināthan*» du verset 117 de Sourate *An-Nisā'*, lu selon *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim Al-Kūfī :*
<u>*Application*:</u>
Kāf 006

كلمة ﴿إناثا﴾ فى قراءات شاذة (ذكر ابن عطية الغرناطى عند تفسير الآية أسفله أن ابن عباس قرأ ـ فى ما روى عنه أبو صالح ـ : "إلا أُثُنا"، يريد "وُثنا"، فأبدل الواو همزة." (المحرر الوجيز لابن عطية)، لأن ابن جنى أورد فى (سر صناعة الإعراب): "الواو إذا ضمت ضما لازما فهمزها جائز".
ومثالُ البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمةُ ﴿إناثا﴾ من الآية التالية: ﴿إِن يَدْعُونَ مِن دُونِهِۦٓ إِلَّآ إِنَٰثًا وَإِن يَدْعُونَ إِلَّا شَيْطَٰنًا مَّرِيدًا ﴿١١٧﴾﴾ [النساء: 117].
محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .
Kāf 006

Mot «*talwūna*» dans certaines lectures irrégulières (*Ibn 'Aṭiyya Al-Gharnāṭī* dit dans son «*Muḥarrar*»: «Certains *Récitateurs* ont lu, selon un dialecte, «*walā tal'ūna*» par une *hamza* vocalisée par /u/.»
Abū Ḥayyān voit que la substitution du *wāw* par une *hamza* dans ce contexte est une substitution irrégulière…
L'exemple de la lecture valide dans ce

كلمة ﴿تلوون﴾ فى قراءات شاذة (قال ابن عطية الغرناطى : "وقرأ بعض القراء : "ولا تلؤون" بهمز الواو المضمومة، وهى لغة." (المحرر الوجيز لابن عطية).
ويرى أبو حيان أن تبديل الواو همزة فى هذا السياق هو إبدال من غير قياس ...
ومثالُ البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمةُ ﴿تلوون﴾ من الآية التالية : ﴿إِذْ تُصْعِدُونَ وَلَا تَلْوُۥنَ عَلَىٰٓ أَحَدٍ وَٱلرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِىٓ أُخْرَىٰكُمْ فَأَثَٰبَكُمْ غَمًّۢا بِغَمٍّ لِّكَيْلَا

contexte est le mot «*talwūna*» du verset 153 de Sourate « *Al-ʿ Imrān*», lu selon *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim Al-Kūfī : Application*:

Kāf 007

Mot «*ǧibrīl* » dans certaines lectures irrégulières (*Ibn ʿAṭiyya Al-Gharnāṭī* dit: «dans la lecture mot «*ǧibrīl*» existe de nombreuses dialectes… *ʿIkrima* a lu ce mot «*ǧibrāʾil*» avec un *alif bivocalique* après le « *rāʾ*» suivi d'une *hamza* . »
(Al-Muḥarrar de *Ibn ʿAṭiyya Al-Gharnāṭī*).
Ibn ʿAṭiyya Al-Gharnāṭī cite dans son «*Muḥarrar*» la raison pour laquelle les lectures du mot «*ǧibrīl*» sont nombreuses : le mot «*ǧibrīl*» est un mot étranger que les arabes ont arabisé selon de nombreux dialectes…
Une autre lecture irrégulière prononce ce mot «*ǧibrāʾīl*» et «*ǧibraʾallun*»…
L'exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot «*ǧibrīl*» du verset 98 de Sourate « *Al-Baqara* », lu selon *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim Al-Kūfī :*

Application:
Kāf 008

Mot «*khuṭwāt*» dans certaines lectures irrégulières (*Ibn ʿAṭiyya Al-Gharnāṭī* dit dans son «*Muḥarrar*»: «On rapporte d'après *Ali Ibn Abī Ṭālib*, *Qutāda* , *Al-Aʿmach* et *Sallām*, la lecture «*khuṭuʾāt*» par vocalisation /u/ du « *khāʾ*» et du «*ṭāʾ*» et une *hamza* sur le «*wāw*».
De nombreux spécialistes des lectures coraniques voient que cette lecture comporte une exagération excessive de point de vue réalisation de la *hamza* , et elle est ainsi erronée…
L'exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot «*khuṭwāt*» du verset 168 de Sourate «*Al-Baqara*», lu selon *Ḥafṣ* d'après

تَحْزَنُواْ عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا مَآ أَصَٰبَكُمْۗ وَٱللَّهُ خَبِيرُۢ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٥٣﴾ [آل عمران: 153].)

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Kāf 007

كلمة ﴿جبريل﴾ فى قراءات شاذة (قال ابن عطية الغرناطى: "وفى ﴿جبريل﴾ لغات ..."جبرائل" بألف بعد الراء ثم همزة، وبها قرأ عكرمة." (المحرر الوجيز لابن عطية).
وذكر ابن عطية علة كثرة اللغات الواردة فى كلمة "جبريل"، فقال:"و جبريل اسم أعجمى عربتهُ العرب فلها فيه هذه اللغات، فبعضها هى موجودة فى أبنية العرب كجبريل الذى هو كقنديل، وبعضها خارج عن أبنية العرب، فذلك كمثل ما عربته العرب ولم تدخله فى بناء كإبريسم وفرِند ونحوه." (المحرر الوجيز لابن عطية).
ومن القراءات الشاذة الأخرى فى نفس السياق : "جبْرائيل" و "جبرألٌّ"...ومثالُ البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمةُ ﴿جبريل﴾ من الآية التالية : ﴿مَن كَانَ عَدُوًّا لِّلَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَرُسُلِهِۦ وَجِبۡرِيلَ وَمِيكَىٰلَ فَإِنَّ ٱللَّهَ عَدُوٌّ لِّلۡكَٰفِرِينَ ﴿٩٨﴾ [البقرة: 98].)

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Kāf 008

كلمة ﴿خطوات﴾ فى قراءات شاذة (قال ابن عطية الغرناطى : "وروى عن على بن أبى طالب (كرم الله وجهه) وقتادة والأعمش وسلاّم ، "خُطُؤات" بضم الخاء والطاء وهمزة على الواو." (المحرر الوجيز لابن عطية).
ويرى كثير من علماء القراءات الأجلاء أن مثل هذه القراءة الشاذة فيها كثير من التعسف، وفيها مبالغة فى تحقيق الهمز، وهى مجانبة للصواب...
ومثالُ البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمةُ ﴿خطوات﴾ من الآية التالية : ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ كُلُواْ مِمَّا فِى ٱلۡأَرۡضِ حَلَٰلًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُواْ خُطُوَٰتِ ٱلشَّيۡطَٰنِۚ إِنَّهُۥ لَكُمۡ عَدُوٌّ

مُّبِينٌ ﴿١٦٨﴾ [البقرة: 168].)

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Kāf 009

كلمة ﴿سئلوا﴾ فى قراءات شاذة (ذكر ابن عطية الغرناطى عند تفسير الآية الكريمة أسفله أن الحسن البصرى قرأ : "ثم سولوا الفتنة" بغير همز"، ثم علل لها قائلا: "وهى من سال يسال كخاف يخاف لغة فى سأل." (المحرر الوجيز لابن عطية).

وهذه متداولة فى اللهجة الدارجة المغربية مثلا، يقولون "سَوَّلْ" بمعنى "سأل".

ومثالُ البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمةُ ﴿سئلوا﴾ من الآية التالية : ﴿وَلَوْ دُخِلَتْ عَلَيْهِم مِّنْ أَقْطَارِهَا ثُمَّ سُئِلُوا۟ ٱلْفِتْنَةَ لَآتَوْهَا وَمَا تَلَبَّثُوا۟ بِهَآ إِلَّا يَسِيرًا ﴿١٤﴾﴾

[الأحزاب: 14].)

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Kāf 010

كلمة ﴿وعاء﴾ فى قراءات شاذة (قال ابن عطية الغرناطى: وقرأ ابن جبير :"إعاءِ" بهمزة بدل الواو، وهذا شائع فى الواو المكسورة، وهو أكثر فى المضمومة، وقد جاء فى المفتوحة "أحد" فى "وحد"." (المحرر الوجيز لابن عطية).

ومثالُ البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمةُ ﴿وعاء﴾ من الآية التالية: ﴿فَبَدَأَ بِأَوْعِيَتِهِمْ قَبْلَ وِعَآءِ أَخِيهِ ثُمَّ ٱسْتَخْرَجَهَا مِن وِعَآءِ أَخِيهِ كَذَٰلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ مَا

'Āṣim Al-Kūfī :

<u>Application</u>:
Kāf 009

Mot «su'ilū» dans certaines lectures irrégulières

(*Ibn 'Aṭiyya Al-Gharnāṭī* cite dans son «*Muḥarrar*» au cours de son exégèse pour le verset ci-dessous que *Al-Ḥasan Al-baṣrī* a lu: «*sūlū*» sans *hamza* . » Puis il a justifié cette lecture : « C'est un dialecte dans la lecture du verbe «*sa'ala*»…»

Ceci est fréquent dans la *Dāriğa marocaine*. L'exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot «*su'ilū*» du verset 14 de Sourate « *Al-'Aḥ zāb*», lu selon *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim Al-Kūfī :*
<u>Application</u>:
Kāf 010

Mot «wi'ā'» dans certaines lectures irrégulières

(*Ibn Aṭiyya Al-Gharnāṭī* dit dans son «*Muḥarrar*»: Ibn *Ğubayr* a lu «'i'ā'» en substituant le «*wāw*» par la *hamza* …
L'exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot «*wi'ā'*» du verset 76 de Sourate «*Yūsuf*», lu selon *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim*

كَانَ لِيَأۡخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ ٱلۡمَلِكِ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُۚ نَرۡفَعُ دَرَجَٰتٖ مَّن نَّشَآءُۗ وَفَوۡقَ كُلِّ ذِي عِلۡمٍ عَلِيمٞ ﴿٧٦﴾ [يوسف: 76].)

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Kāf 011

Al-Kūfī :

Application:

Kāf 011

كلمة ﴿يوسف﴾ فى قراءات شاذة (يقول ابن عطية الغرناطى :" وقرأ طلحة بن مصرف "يؤسَفُ" بالهمز وفتح السين (المحرر الوجيز لابن عطية). وقال العلماء أن لفظ ﴿يوسف﴾ اسم أعجمى، والاسم الأعجمى يكثر التلعب به بكثرة التغيير فيه. ومثالُ البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمةُ ﴿يوسف﴾ من الآية التالية: ﴿إِذۡ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَٰٓأَبَتِ إِنِّي رَأَيۡتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوۡكَبٗا وَٱلشَّمۡسَ وَٱلۡقَمَرَ رَأَيۡتُهُمۡ لِي سَٰجِدِينَ ﴿٤﴾﴾ [يوسف: 4].)

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Kāf 012

Mot «*Yūsuf*» dans certaines lectures irrégulières (*Ibn ʻAṭiyya Al-Gharnāṭī* dit dans son «*Muḥarrar*» : *Ṭalḥa Ibn Maṣrif* lit «*Yu'saf*» par une *hamza* et par vocalisation /a/ du *sīn*.

Les spécialistes disent que le mot «*yūsuf*» est un mot étranger c'est pourquoi il est prononcé différemment par les arabophones.

L'exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot «*yūsuf*» du verset 4 de Sourate « *Yūsuf*», lu selon *Ḥafṣ* d'après *'Āṣim Al-Kūfī* :

Application:

Kāf 012

الكهف (سورة ~) (هى سورة مكية، باستثناء الآية 28 والآيات من 83 إلى 101 فهى مدنية، ترتيبها فى المصحف الشريف 18 وعدد آياتها 105 أو 106 أو 110 أو 111 باختلاف علماء العد القرآنى.)

Sourate Al-Kahf (C'est une Sourate Mecquoise, à l'exception du verset 28 et les versets de 83 jusqu'à 101 qui sont médinois, dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 105 ou 106 ou 110 ou 111. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est huitième.)

الكوثر (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 108 وعدد آياتها 3 باتفاق علماء العد القرآنى.)

Sourate Al-Kawthar (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets est à l'unanimité 18. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est cent-huitième.)

الكوفى (هو مصحف أهل الكوفة، وهو الذى خطه عثمان رضى الله عنه وأرسله إلى الكوفة مع عبدالرحمان السلمى.)

Al-Kūfī (C'est le *Muṣḥaf* des *Kufi*. Il a été transcrit par *Ottoman* et envoyé avec *Abdurrahman As-Sulamī*.)

الكوفيان (هما عاصم وحمزة بن حبيب.)

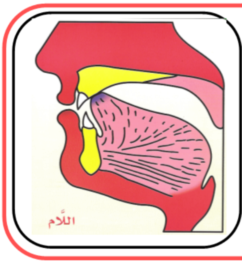
Al-Kūfiyyān (Les deux *Kufi* sont *ʻĀṣim* et *Ḥamza*.)

الكوفيون (هم من القراء السبعة عاصم وحمزة والكسائى،

Les Kufi (Ce sont les trois *kufi* des sept *coranolecturologues*, les quatre *Kufi* des dix

ومن القراء العشرة الثلاثة مضافًا إليهم خلف العاشر، ومن القراء الأربعة عشر الأربعة مضافا إليهم الأعمش.)

coranolecturologues et les cinq *Kufi* des quatorze.)

اللام
Lām
ل

حرف اللام MP3+ MP4

https://drive.google.com/drive/folders/1Df1l_neegCsYH3mpp8wnu-hmvPnN-xD9?usp=sharing

Lām (C'est une consonne apico-dentale alvéolaire liquide latérale sonore continue non emphatique, mais emphatisée dans certains cas du mot de Majesté «*Allāh*».

le point d'articulation du «*lām*» est, comme le «*nūn*» et le «*rā'*», au niveau de l'un des bords de la pointe de la langue s'appuyant contre la muqueuse palatine.)

Point d'articulation et prononciation:

LāmVidéo001

Lām emphatisé (C'est la *lām* que les psalmistes coraniques emphatisent. Quelqu'un demande à Āṣim *Al-kufi* : « Comment lisez-vous le propos d'Allah le Très Haut : «*ruṣulu Allāh* » et « *Allāhu A'lamu* ».

Il lui répond : « la première est emphatisé et la deuxième amincie. » :

<u>*Application:*</u>

اللام (صوت لثوى جانبي، استمرارى، مجهور، مرقق ، و يفخم عند لفظ الجلالة ﴿الله﴾.

مخرج حرف اللام (يتم نطق حرف اللام، كما هو الشأن بالنسبة لحرفي الراء و النون، على مستوى رأس اللسان وأدنى إحدى حافتيه جهة مخاطية الحنك الأعلى.

وينعت الخليل بن أحمد الفراهيدى هذه الحروف الثلاثة (النون، الراء، اللام) بالذلقية، لأن "مبدأها من ذلق اللسان" (العين)، والذلق هو "طرف اللسان إذا كان فى وضع لين" (الصوتيات والفنولوجيا).)

مخرج الحرف وطريقة نطقه:

LāmVidéo001

اللام الشهمة (هى اللام المفخمة المغلظة. قيل لعاصم الكوفى كيف تقرأ قوله ﷻ ﴿رسلُ الله﴾ و﴿ الله أعلم﴾ فقال: "الأولى شهمة والثانية ضئيلة": ﴿وَإِذَا جَآءَتۡهُمۡ ءَايَةٞ قَالُواْ لَن نُّؤۡمِنَ حَتَّىٰ نُؤۡتَىٰ مِثۡلَ مَآ أُوتِيَ رُسُلُ ٱللَّهِۘ ٱللَّهُ أَعۡلَمُ حَيۡثُ يَجۡعَلُ رِسَالَتَهُۥۗ سَيُصِيبُ ٱلَّذِينَ أَجۡرَمُواْ صَغَارٌ عِندَ ٱللَّهِ وَعَذَابٞ شَدِيدُۢ بِمَا كَانُواْ يَمۡكُرُونَ ١٢٤﴾ [الأنعام: 124]

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Lām001

اللامات الساكنة (اللامات الساكنة هى:

1ـ لام التعريف "الـ"، وهى لام زائدة على بنية الكلمة مسبوقة بهمزة وصل مفتوحة عند البدء بها، وبعدها اسم، سواء صح تجريدها عن هذا الاسم كالشمس والقمر، أم لم يصح كالتى فى لفظ الجلالة ﴿الله﴾؛

2ـ لام الفعل، وهى اللام الساكنة الأصلية الموجودة فى الأفعال، وهى تقع فى الماضى والمضارع والأمر متوسطة ومتطرفة، فى مثل ﴿التقطه﴾؛

3ـ لام الأمر، هى لام زائدة يقع بعدها الفعل المضارع مباشرة وتأتى عقب الفاء والواو وثم من حروف العطف، فى مثل ﴿ثمَّ ليقطع﴾ أو ﴿فليكتب﴾؛

4ـ لام الاسم، وهى اللام الساكنة الأصلية الواقعة فى الأسماء، كما فى ﴿سلطان﴾؛

5ـ لام الحرف، وهى اللام الساكنة الواقعة فى حرفين اثنين، هما ﴿هل﴾ و ﴿بل﴾.)

اللحن (هو فى اللغة ما دل على صرف شىء عن جهته الطبيعية .وهو فى علم القراءات ضربان : اللحن الجلى واللحن الخفى.)

اللحن الجلى فى قراءة القرآن (وهو خطأٌ يطرأ على اللفظ فيُخِلُّ بعُرْفِ القراءة ومبنى الكلمة ،سواء أخلَّ بالمعنى أم لم يُخِلّ. واللحن الجَلِيُّ قد يكون فى الحروف، وأمثلة ذلك : إبدالُ حرفٍ مكان حرف، كما فى إبدال الثاء من ﴿ ثَيّباتٍ﴾ بالسين، و زيادةُ حرفٍ على مبنى الكلمة، كمن قرأ " (فترميهم بحجارة) والصواب : (ترميهم بحجارة)..."؛ أو فى الكلمات، ومثال ذلك: إبدالُ كلمةٍ بكلمة كأن يُقرأ : (والله غفورٌ رحيمٌ) والصواب : (والله غفورٌ حليمٌ) مثلا..."؛ أو فى الحركات، مثل: إبدالُ الضمةِ من : (الحَمْدُ لله) بفتحةٍ أو كسرة...

واللَّحْنُ الجليُّ إذا حدث على الخصوص فى سورة الفاتحة، وأخل

Lām001

Les Lām avocalisés

(Les *lām avocalisés* sont :

1- Déterminatif « *Al-* », comme dans le mot de Majesté « *Allāh* ».

2- *Lām* du verbe, comme dans le verbe « *Iltaqaṭahu* ».

3- *Lām* de l'impératif, comme dans le verbe impératif « *falyaktub* ».

4-*Lām* du nom, comme dans le nom « *sulṭān* ».

5-*Lām* de particule, comme dans « *hal* » et «*bal*».)

***Faute* n.f** (Il y a deux types d'erreurs en science des lectures coraniques : faute évidente et faute subtile.)

Faute évidente en lecture coranique

(C'est une erreur considérable ou évidente qui va en opposition avec les règles essentielles de la langue arabe, elle peut ou non changer le sens de la phrase. On l'appelle évidente car c'est une erreur qui est détectable aussi bien par les spécialistes que par des non-initiés. On parle de faute évidente lors du changement d'une lettre par une autre ou bien d'une voyelle par une autre. La faute évidente intervient également si les caractéristiques des lettres ne sont pas respectées.)

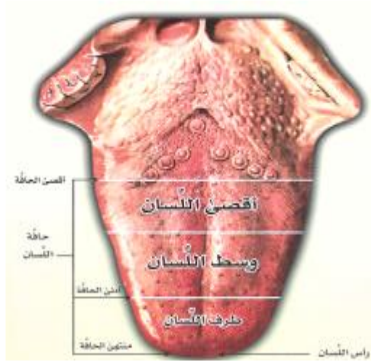
بالمعنى، يُبطِل الصلاة.

أما إن لم يخل بالمعنى، فلا يبطل الصلاة ، ولكن صاحبه آثم.)

⬇ اللحن الخفى فى قراءة القرآن (هو خَلَلٌ يطرأ على الألفاظ، فيُخِلُّ بالعُرْفِ ولا يُخِلُّ بالمبنى ، سواء أخَلَّ بالمعنى أم لم يُخِلّ به، وهو نوعان : نوعٌ يعرفه عامة القراء: مثل: ترك الإدغام فى مكانه، وترقيق المُفَخَّم ، وتفخيم المُرَقَّق، ومَدُّ المقصور، وقصر الممدود وغير ذلك مما يخالف قواعد التجويد. ونوعٌ لا يعرفه إلا المَهَرَة من المُقْرِيين : مثل : تكرير الراءات، وترعيد الصوت بالمد والغُنَّة، وزيادة المد فى مقداره أو إنقاصه .... وغير ذلك مما يُخِلُّ باللفظ ويَذْهَبُ بِرَوْنَقِهِ. وهذا اللحن ليس بمُحَرَّمٍ؛ حيث إنه يحتاج إلى مهارة فائقة وذوق رفيع لا يتوفر عند الكثيرين .ولكن ينبغى المجاهدة والتمرين لإتقانه.)

⬇ *Faute subtile en lecture coranique* (Cette faute n’a pas le même statut que la première catégorie. C’est une erreur dite subtile ou imperceptible qui n’est pas en opposition avec les règles de la langue arabe, elle ne change pas non plus le sens, mais elle intervient lorsqu’elle est en désaccord avec une règle spécifique. On parle d’une telle erreur lors de la négligence de certaines règles de lecture, tel l’abandon de l’allongement ou de la dissimulation ou de nasillement lorsque cela l’exige.)

⬅ **اللسان** (إن اللسان فى النظام الصوتى العربى هو أغنى عضو من حيث المخارج. فهو يتضمن عشرة مخارج تشمل 18 حرفا عربيا.)

➡ ***Langue*** n.f (Dans le système phonétique arabe, la langue est l’organe le plus riche en points d’articulation.

Elle comporte, en effet, 10 points d’articulation différents pour 18 lettres arabes.)

⬅ **لقمان** (سورة) (هى سورة مكية، باستثناء الآيات 27 و28 و29 التى هى مدنية، ترتيبها فى المصحف الشريف 31 وعدد آياتها 33 أو 34 باختلاف علماء العد القرآنى.)

➡ ***Sourate Luqmān*** (C’est une Sourate Mecquoise, à l’exception des versets 27, 28 et 29 qui sont Médinois, dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 33 ou 34. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est cinquante-septième.)

⬅ **اللوح المحفوظ والقرآن الكريم** (يخبر الله ﷻ أنه أنزل القرآن ليلة القدر :

﴿ إِنَّآ أَنزَلۡنَٰهُ فِي لَيۡلَةِ ٱلۡقَدۡرِ ١ ﴾

[القدر: 1]

➡***Tablette Gardée et le Saint Coran*** (En Islam, *Al-Lawh Al-Mahfūḍ*, ou *Tablette Gardée* est un «Livre» où Allah inscrivit notamment les destins de toute créature avant même qu'elle ne soit créée. C’est à partir de cette tablette que le Saint Coran était révélé

d'un seul coup la nuit d' «*Al-Qadr*» : (*Al-Qadr*:1)
Application:
🔊 *Lām002*

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .
🔊 *Lām002*

Le Coran était révélé en une seule fois depuis la Table conservée aux cieux (*Al-Lawh al-Mahfūdh*) vers les cieux inférieurs (littéralement le ciel terrestre). La nuit d' «*Al-Qadr*» est une nuit sacrée : (*Ad-Dukhān :2*)

وهى الليلة المباركة التى قال الله ﷻ فيها:

﴿إِنَّا أَنزَلْنَـٰهُ فِى لَيْلَةٍ مُّبَـٰرَكَةٍ ۚ إِنَّا كُنَّا مُنذِرِينَ ۝٣﴾ [الدخان:2].

Application:
🔊 *Lām003*

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.
🔊 *Lām003*

La nuit d' «*Al-Qadr*» appartient au mois de Ramadan : (*Al-Baqara :184*).

ليلة القدر هى من شهر رمضان، كما قال ﷻ:

﴿شَهْرُ رَمَضَانَ ٱلَّذِىٓ أُنزِلَ فِيهِ ٱلْقُرْءَانُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَـٰتٍ مِّنَ ٱلْهُدَىٰ وَٱلْفُرْقَانِ (...)۝١٨٤﴾

[البقرة: 184].

Application:
🔊 *Lām004*

مفتاح محمد السلطنى / ابن ذكوان عن ابن عامر.
🔊 *Lām004*

Ibn 'Abbās , entre autres dit : «Allah a fait descendu le Coran en un seul bloc du *Lawḥ Al-Maḥfūḍ* à la *Maison Glorieuse* dans le *Ciel Terrestre*, puis il a été descendu en détailles selon les contextes pendant une durée de vingt-trois ans sur le Prophète (Exégèse *d'Ibn Kathīr Ad-Dimachqī*).

قال ابن عباس وغيره : أنزل الله القرآن جملة واحدة من اللوح المحفوظ إلى بيت العزة من السماء الدنيا ، ثم نزل مفصلا بحسب الوقائع فى ثلاث وعشرين سنة على رسول الله صلى الله عليه وسلم (تفسير ابن كثير الدمشقى).

➡ ***Sourate Al-Layl*** (C'est une Sourate Médinoise dont le nombre de versets est à l'unanimité 21. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quatre-vingt-douzième.)

⬅ **الليل** (سورة~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 92 وعدد آياتها 21 باتفاق علماء العد القرآنى.)

➡ ***Laxité*** n.f
▶ *LāmVidéo002*

⬅ **اللين**
◀ *LāmVidéo002*

(Dans le système phonétique arabe, *al-līn* signifie la douceur. C'est une prononciation avec douceur et sans efforts. Les lettres concernées sont le *wāw* et le *yā'* ayant un *sukūn* (*avocalique*) et précédées d'une *fatḥa*. On dit d'une consonne qu'elle est lâche quand elle se prononce facilement avec relâchement des muscles de la langue. Ce sont le *wāw* et la *yā' avocalisés* dont la consonne qui les précède est vocalisée par /a/, comme « *bayt* »

)صفة تتصف بها حروف المد الثلاثة، ويتصف بها كذلك الواو الساكن والياء الساكنة المفتوح ما قبلهما إذا وقع بعدهما همز أو سكون .

وهو لغة ضد الخشونة، وهو اصطلاحا إخراج الحرف بلين ويسر من غير كلفة على اللسان، وحرفاه الواو والياء الساكنتان المفتوح ما قبلهما، نحو ﴿بيْت﴾ و ﴿خوْف﴾.)

et « *khawf* ».)

➊ *Consonne de laxité glottalisée* (C'est le contexte coranique où les deux consonnes de *laxité* et la *hamza* se trouvent contigües dans un seul mot, comme dans « *chay'* » .

Warch d'après *Nāfi'Al-madanī* a, dans le cas de consonne de laxité glottalisée, deux modes de lecture coranique : le *bivocalique glottalisé* de l'ordre de six temps ; et le *bivocalique* médian de l'ordre de quatre temps. Les deux modes sont appliqués en cas de liaison et d'arrêt. L'exemple d'une telle lecture est celle du mot «*chay'* » du verset 29 de Sourate «*Al-Baqara*» :

<u>*Application*:</u>

🔊 *Lām005*

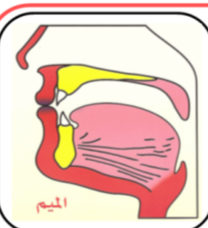
➊ **اللين المهموز** (هو اجتماع حرف اللين مع الهمز فى كلمة واحدة .

لورش عن نافع المدنى فى اللين المهموز وجهان هما: المد المشبع بمقدار ست حركات، والمد المتوسط بمقدار أربع حركات، وهذان الوجهان فى حالة الوصل والوقف على حد سواء.

ومثال ذلك كلمة ﴿شىء﴾ من قوله ﷻ: ﴿هُوَ ٱلَّذِى خَلَقَ لَكُم مَّا فِى ٱلۡأَرۡضِ جَمِيعٗا ثُمَّ ٱسۡتَوَىٰٓ إِلَى ٱلسَّمَآءِ فَسَوَّىٰهُنَّ سَبۡعَ سَمَٰوَٰتٖۚ وَهُوَ بِكُلِّ شَىۡءٍ عَلِيمٞ ٢٩﴾ [البقرة: 29].

محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع .

🔊 *Lām005*

الميم
Mīm

م

MP3+ MP4 حرف الميم

https://drive.google.com/drive/folders/1UgPmUkufq7VQ_wdVyaRm-T6s-_ZI4txH?usp=sharing

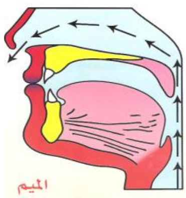
Mīm (C'est une consonne bilabiale nasale continue sonore et légèrement nasalisée.
Point d'articulation du *mīm* (Le *mīm* est articulé entre les deux lèvres avec une légère fermeture.
Le *mīm* se prononce comme le «B» en français.)
Le point d'articulation du «*mīm*» nasalisé est au niveau de la cavité nasale où se produit le phénomène de nasalisation (ou nasillement) qui concerne le *nūn* ou le *mīm* géminés; ou encore, quand le *nūn* et le *mīm* sont *avocaliques*, mais sous certaines conditions.)
***Point d'articulation et prononciation*:**
MīmVidéo001

Sourate Al-Mu'minūn (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques entre 118 ou 119. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est vingt-troisième.)

Sourate Al-Mā'dah (C'est une Sourate Médinoise, sauf le verset 4 qui est descendu à *'Arafāt* lors du dernier Pèlerinage du Prophète, dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 120 ou 122 ou 123. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est cinquième.)

Sourate Al-Mā'ūn (C'est une Sourate, dont les trois premiers versets sont Mecquois et les versets qui restent médinois, dont le

الميم (صوت شفوى أنفى، استمرارى، مجهور، أنفى .
ومخرج حرف الميم من بين الشفتين مع انطباق خفيف.
ومخرجه عندما يكون حرف غنة يكون على مستوى الخيشوم، وتخص هذه الظاهرة الصوتية حرفى الميم والنون عندما تكونان مشددتين؛ أو عندما تكونان ساكنتين لكن تبعا لمجموعة من الشروط والأحكام.)

مخرج الحرف وطريقة نطقه:
MīmVidéo001

المؤمنون (سورة) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 23 وعدد آياتها 118 أو 119 باختلاف علماء العد القرآنى. ومن أسمائها ﴿قد أفلح﴾.)

المائدة (سورة)(هى سورة مدنية، إلا الآية 4 منها فنزلت بعرفات فى حجة الوداع، ترتيبها فى المصحف الشريف 5 وعدد آياتها 120 أو 122 أو 123 باختلاف علماء العد القرآنى. ومن أسمائها سورة العقود والمنقذة، أنقذنا الله ﷻ بها وإياكم من نار جهنم.)

الماعون (سورة) (هى سورة آياتها الثلاث الأولى مكية والآيات الباقيات مدنية، ترتيبها فى المصحف الشريف 107

nombre de versets peut être selon les lectures coraniques entre 6 ou 7. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est cent septième.)

➡ ***Principes de coranolecturologie*** (C'est un ensemble de fondements théoriques sur lesquels se base une science donnée. Dans notre cas, il s'agit de monter les principes qui régissent la *coranolecturologie*.

En outre, *Ach-Chaykh Aṣ-Ṣabbān*, que la miséricorde d'Allah soi sur lui, précise, dans sa poésie, que dix éléments principaux sont à déterminer pour savoir les bases théoriques d'une science.

1-Nomination : *Coranolecturologie* .

2-Définition : C'est une science par laquelle on apprend la manière de prononciation des mots coraniques et les modes de lectures en accord ou en désaccord selon les transmetteurs.

3-Objet : les mots coraniques.

4-Origine : chaîne de transmission authentifiée.

5-Intérêt : être à l'abri de faire des erreurs en lisant les propos coraniques.

6-Noblesse : C'est la science absolument la plus noble, car elle est liée directement au Saint Coran qui est le support des propos d'Allah le Très Haut.

7- Son inventeur : On dit que ce sont les *coranolecturologues*. On dit également que c'est *Abū 'Amr Ad-Dawrī* qui est à l'origine de cette science. Ob dit que le premier qui a écrit dans cette science c'est éventuellement *Abū 'Ubayd Al-Qāsim Ibn Sallām*.

8-Rapport avec les autres sciences : Elle est en

وعدد آياتها 6 أو 7 باختلاف علماء العد القرآنى. ومن أسمائها أرأيت والدين.)

➡ **مبادئ علم القراءات** (هو جملة من الأسس النظرية التى يستند إليها علم من العلوم. وما يهمنا هنا هو التركيز على المبادئ التى تحكم علم القراءات القرآنية. لكل علم مبادئ ومقدّمات لا بدّ من معرفتها لتظهر حقيقة هذا العلم. وقد نظم الشيخ الصبان رحمه الله هذه المبادئ فقال:

إن مبادئ كل فنّ عشرهْ

الحدُّ، والموضوعُ، ثمّ الثمرهْ

وفضلهُ ، ونسبةٌ والواضعْ

والاسمُ، الاستمدادُ، حكمُ الشارعْ

مسائل والبعض بالبعض اكتفى

ومن درى الجميع حاز الشرفَا .)

1ـ اسمه : علم القراءات

2ـ تعريفه : هو عِلم يُعرف به كيفية النطق بالكلمات القرآنية وطرق أدائها اتفاقاً واختلافاً مع عَزْو كل وجه لناقله.

3ـ موضوعه : كلمات وألفاظ القرآن الكريم؛ من حيث النطق بها وكيفية أدائها.

4ـ استمداده : هو مستمدٌّ من النقول الصحيحة والمتواترة عن علماء القراءات الموصولة السند إلى قراءة الصحابة رضى الله عنهم أجمعين، وقراءة الصحابة موصولة ومأخوذة من قراءة النبى ﷺ عن جبريل عليه السلام عن اللوح المحفوظ عن رب العزة سبحانه.

5ـ ثمرته: العصمة من الخطأ فى النطق بالكلمات القرآنية، وصيانتها من التحريف والتغيير، والعلم بما يقرأ به كل إمام من أئمةالقراءة،وما لا يُقرأ به.

6 ـ فضله : إنه من أشرف العلوم، أو هو أشرفها على الإطلاق؛ لشدة تعلُّقه بالقرآن الكريم الذى هو أشرف كتاب سماوى منزل.

7ـ واضعه : قيل هم أئمة القراءة، وقيل أبوعمرو الدورى، كما قيل إن أول من دوّن هذا العلم هو أبوعبيد القاسم بن سلام (ت:224هـ) على الأشهر.

rapport de contraste avec les autres sciences, car elle diffère par le fait qu'elle cherche dans la variabilité de lectures des mots coraniques.

9- Jugement : nécessaire et suffisant.

10-Sujet : les universaux et les partielles.

➊ *Principe de l'origine dans les lectures coraniques* Principe de l'origine dans les lectures coraniques (Dans les ouvrages d'argumentation pour les lectures coraniques, les cas de lectures qui sont conformes à l'origine linguistique n'ont pas besoin d'arguments. Ainsi, ceux qui ont lu par exemple «*'alayhum*» et « *bihum* », comme *Ḥamza*, *Yaqūb* et d'autres, par vocalisation /u/ du «*hā'* » sont conformes dans leurs lectures avec l'origine, et n'ont donc pas besoin que leurs lectures soient justifiées.)

➊ *Principe de dilution et d'atténuation dans les lectures coraniques*

(C'est la tendance du locuteur à économiser de l'énergie, en diluant ce qui lourd dans les propos qu'il prononce.

Ce principe est appliqué, par exemple, par *Abū Ǧa'far Al-madanī* en procédant à la vocalisation /u/ du *nūn* dans l'expression «*Anu ' budū*» :

<u>Application:</u>

8 ـ نسبته: نسبته إلى غيره من العلوم هى التباين؛ فهو يختلف عن غيره من العلوم لأنه مختص فى بحث التنوع فى أداء الألفاظ القرآنية.

9ـ حكمه : حُكم الشارع فيه الوجوب الكفائى تعلُّماً وتعليماً؛ فإذا قام به البعض سقط الإثم عن الباقين، وإذا لم يقم به أحد أثموا جميعاً.

10ـ مسائله: قواعده الكلية، أى الأصول، وقواعده الفرعية، أي فرش الحروف.

➊ مبدأ الأصل فى القراءات القرآنية (درجت كتب الاحتجاج على أن تقدم بين يدى احتجاجها لأكثر أوجه القراءات ببيان الأصل فيها، ثم تذكر علل ما خرج عنه. وأما ما جاء على الأصل فلا يحتاج إلى احتجاج، ولا اعتراض على من تمسك بالأصل ولم يعدل عنه إلى غيره. ومن شأن العرب فى كثير من كلامها المحافظة على بقاء ما يدل على الأصول.

ومثال ذلك من قرأ، مثل حمزة ويعقوب وغيرهما ، ﴿عليهُم﴾ و ﴿بهُم﴾ بضم الهاء وهو الأصل. فقراءتهم هذه لا تحتاج إلى حجة ولا إلى دليل، وحجتهم القوية أنهم قرؤوا بالأصل اللغوى.)

➊ مبدأ السهولة والتخفيف فى القراءات القرآنية (هو ميل المتكلم إلى الاقتصاد فى الجهد، بتخفيف المستثقل من الكلام . وهو المبدأ الذى طبقه مثلا أبو جعفر المدنى عندما قرأ بضم النون من : ﴿أن اعبدوا﴾ من قوله ﷻ: ﴿مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِۦٓ أَنِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ رَبِّى وَرَبَّكُمْ ۚ وَكُنتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَّا دُمْتُ فِيهِمْ ۖ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِى كُنتَ أَنتَ ٱلرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ ۚ وَأَنتَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدٌ ﴿١١٩﴾﴾

[المائدة: 119].)

مفتاح السلطنى/ رواية ابن جماز عن أبى جعفر.

Mīm001

Principe de dissimilation dans les lectures coraniques (La dissimilation (en phonétique, Tendance de deux phonèmes identiques et voisins à se différencier) est la répugnance de successivité des homologues du fait que ce soit lourd qu'ils se trouvent ensemble. Ce principe est exprimé dans les ouvrages d'argumentation pour les lectures coraniques par la répugnance de redoublement.)

Principe d'assimilation dans les lectures coraniques (Ce principe a été exprimé dans les ouvrages d'argumentation pour les lectures coraniques par différentes nominations.

De point de vue nature des deux sons linguistiques contigus, l'assimilation peut prendre tris aspects :

1-Homogénéisation de deux consonnes, comme dans le cas de la gémination du «*ḏāl*» dans le «*tā'*» dans «*ittakhaḏtum* ».

2- Homogénéisation de deux voyelles, comme dans le cas d'inflexion vocalique du «*alif*» dans « *qinṭār* » dans la lecture de *Abī 'Amr Al-baṣrī* par exemple :

Application:
Mīm002

3- Homogénéisation d'une voyelle avec une consonne, comme dans la vocalisation /i/ du « *bā'* » dans « *'al-buyut* » pour ceux qui l'ont lu *"'al-biyut"*:

Application:
Mīm003

Mīm001

مبدأ المخالفة فى القراءات القرآنية (هو الفرار من توالى الأمثال لثقل اجتماعها. وعبرت كتب الاحتجاج للقراءات القرآنية عن هذا المبدأ بكراهة التضعيف.)

مبدأ المماثلة فى القراءات القرآنية (عبرت كتب الاحتجاج للقراءات القرآنية عن هذا المبدأ، فى الصوامت والصوائت عامة، بمصطلحات مختلفة (التقريب، المجانسة، التناسب، الموافقة، التشاكل، الملاءمة، التشابه). والمماثلة باعتبار طبيعة الصوتين المتجاورين ثلاثة أصناف :

1ـ تقريب صامت من صامت (كما فى إدغام الذال فى التاء من ﴿اتخذتم﴾ عند من قرأ بذلك؛

2ـ تقريب صائت من صائت (كما فى إمالة الألف من ﴿قنطار﴾ عند من قرأ بذلك: ﴿ وَمِنْ أَهْلِ ٱلْكِتَٰبِ مَنْ إِن تَأْمَنْهُ بِقِنطَارٍ يُؤَدِّهِۦٓ إِلَيْكَ وَمِنْهُم مَّنْ إِن تَأْمَنْهُ بِدِينَارٍ لَّا يُؤَدِّهِۦٓ إِلَيْكَ إِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِ قَآئِمًا ۗ (...)﴿٧٥﴾ [آل عمران: 75].

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو.

Mīm002

3 تقريب صائت من صامت (كما في كسر الفاء من ﴿البيوت﴾ عند من قرأ بذلك: ﴿(...)وَلَيْسَ ٱلْبِرُّ بِأَن تَأْتُوا۟ ٱلْبُيُوتَ مِن ظُهُورِهَا وَلَٰكِنَّ ٱلْبِرَّ مَنِ ٱتَّقَىٰ ۗ وَأْتُوا۟ ٱلْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَٰبِهَا ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٨٩﴾

[البقرة: 189].

عبدالرشيد صوفى / أبو الحارث عن الكسائى

Mīm003

Triangles coraniques (On dit conventionnellement qu'un triplet de trois mots du Saint Coran constitue un triangle coranique dans les cas où ces mots comportent une consonne qui est vocalisée dans chaque cas par l'une des trois voyelles : /a/, /u/ et /i/.

L'exemple de triangle coranique est celui du mot *«ǧiḏwatin»* de Sourate *«Al-Qaṣaṣ»* : le «*ǧīm*» dans ce mot est, en effet, lu avec vocalisation /i/ par tous les dix *coranolecturologues*

Application:

Mīm004

à l'exception de *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* qui lit avec vocalisation /u/ («*ǧuḏwatin*») et *'Āṣim Al-kūfī* qui lit avec vocalisation /a/ («*ǧaḏwatin*»):

Application:

Mīm005

Application:

Mīm006

Triangle coranique de Sourate «Al-Qaṣaṣ» (On dit conventionnellement qu'un triplet de trois mots du Saint Coran constitue un triangle coranique dans les cas où ces mots comportent une consonne qui est vocalisée dans chaque cas par l'une des trois voyelles : /a/, /u/ et /i/.

L'exemple de triangle coranique est celui du mot *«ǧiḏwatin»* de Sourate *«Al-Qaṣaṣ»* : le «*ǧīm*» dans ce mot est, en effet, lu avec vocalisation /i/ par tous les dix *coranolecturologues*

مثلثات القرآن (هى ما قُرئ من كلمات القرآن الكريم بالحركات الثلاث : الفتحة والضمة والكسرة .

ومثال مثلثات القرآن كلمة ﴿جذوة﴾ من سورة القصص، فقد قرأها بكسر الجيم القراء كلهم خلا حمزة بن حبيب وعاصم الكوفيين.

﴿(...)ءَاتِيكُم مِّنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ جِذْوَةٍ مِّنَ ٱلنَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٢٩﴾﴾

[القصص: 29].

محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع .

Mīm004

﴿(...) ءَاتِيكُم مِّنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ جَذْوَةٍ مِّنَ ٱلنَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٢٩﴾﴾ [القصص: 29].

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Mīm005

﴿(...)ءَاتِيكُم مِّنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ جُذْوَةٍ مِّنَ ٱلنَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٢٩﴾﴾ [القصص: 29].

عبدالرشيد صوفى/ خلف عن حمزة بن حبيب.

Mīm006

(ينظر : "تحفة الأقران فيما قرئ بالتثليث من حروف القرآن" لأبى جعفر بن أحمد الرُّعينى رحمه الله سنة.)

مثلث القصص (هو مثلث من مثلثات القرآن يقع فى كلمة ﴿جذوة﴾ من سورة القصص، فقد قرأها بكسر الجيم القراء كلهم خلا حمزة بن حبيب وعاصم الكوفيين .

﴿(...)ءَاتِيكُم مِّنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ جِذْوَةٍ مِّنَ ٱلنَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٢٩﴾﴾

[القصص: 29].

ياسين الجزائرى/ ورش عن نافع .

Mīm007

Application:
Mīm007

à l’exception de *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* qui lit avec vocalisation /u/ («*ğuḏwatin*») et *‘Āṣim Al-kūfī* qui lit avec vocalisation /a/ («*ğaḏwatin*»):

Application:
Mīm008

Application:
Mīm009

Triangle coranique de Sourate «Ṭāhā»

(On dit conventionnellement qu’un triplet de trois mots du Saint Coran constitue un triangle coranique dans les cas où ces mots comportent une consonne qui est vocalisée dans chaque cas par l’une des trois voyelles : /a/, /u/ et /i/. L’exemple de triangle coranique est celui du mot «*bimalkinā*» de Sourate «*Ṭāhā*» : ce mot est, en effet, lu avec vocalisation /a/ par les trois : *Nāfi‘ Al-madanī*, *Abī Ga‘far* et *‘Āṣim*:

Application:
Mīm010

Ce *mīm* est lu avec vocalisation /u/ par les trois *coranolecturologues* : *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-kūfī* , *Al-Kisā’ī Al-kūfī* et *Khalaf Al-kūfī* de la voie de « *Ṭayyiba* » («*bimulkinā*»):

Application:
Mīm011

Ce *mīm* est finalement lu avec vocalisation /i/ par les quatre : *Abū ‘Amr Al-baṣrī* , *Ibn ‘ Amir Ach-chāmmī et Ya‘qūb Al-baṣrī* («*bimilkinā*») :

﴿(...) ءَاتِيكُم مِّنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ جَذْوَةٍ مِّنَ ٱلنَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ٢٩﴾

[القصص: 29].

محمد أيوب/ حفص عن عاصم.

Mīm008

﴿(...)ءَاتِيكُم مِّنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ جُذْوَةٍ مِّنَ ٱلنَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ٢٩﴾

[القصص: 29].

عبدالرشيد صوفي/ خلف عن حمزة بن حبيب.

Mīm009

مثلث ﴿طه﴾ (هو مثلث من مثلثات القرآن يقع في كلمة ﴿بملكنا﴾ من سورة طه، فقد قرأها بفتح الميم كل من نافع المدني وعاصم الكوفي وأبو جعفر المدني:

﴿قَالُواْ مَآ أَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلْكِنَا وَلَٰكِنَّا حُمِّلْنَآ أَوْزَارًا مِّن زِينَةِ ٱلْقَوْمِ فَقَذَفْنَٰهَا فَكَذَٰلِكَ أَلْقَى ٱلسَّامِرِيُّ ٨٧﴾ [طه:87].

محمود خليل الحصري/ ورش عن نافع .

Mīm010

وقرأها بضم الميم كل من حمزة بن حبيب الكوفي والكسائي الكوفي وخلف البزار الكوفي من طريق الطيبة:﴿قَالُواْ مَآ أَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمُلْكِنَا وَلَٰكِنَّا حَمَلْنَآ أَوْزَارًا مِّن زِينَةِ ٱلْقَوْمِ فَقَذَفْنَٰهَا فَكَذَٰلِكَ أَلْقَى ٱلسَّامِرِيُّ ٨٧﴾

[طه:87].

عبدالرشيد صوفي/ رواية أبي الحارث عن الكسائي

Mīm011

وقرأها بكسر الميم ابن كثير المكي وأبو عمرو البصري وابن عامر الشامي ويعقوب الحضرمي البصري: ﴿قَالُواْ مَا أَخْلَفْنَا

مَوۡعِدَكَ بِمَلۡكِنَا وَلَٰكِنَّا حُمِّلۡنَآ أَوۡزَارٗا مِّن زِينَةِ ٱلۡقَوۡمِ فَقَذَفۡنَٰهَا فَكَذَٰلِكَ أَلۡقَى ٱلسَّامِرِيُّ ﴿٨٦﴾ [طه:86].

محمد عبدالحكيم/ البزى عن ابن كثير .

Mīm012

Application:

Mīm012

مثلث فصلت (هو مثلث من مثلثات القرآن يقع فى كلمة ﴿سواء﴾ من سورة فصلت، فقد قرأها بالنصب القراء العشرة خلا أبا جعفر المدنى الذى قرأها بالرفع ويعقوب الحضرمى البصرى الذى قرأها بالجر.

Triangle coranique de Sourate «Fuṣṣilat» (On dit conventionnellement qu'un triplet de trois mots du Saint Coran constitue un triangle coranique dans les cas où ces mots comportent une consonne qui est vocalisée dans chaque cas par l'une des trois voyelles : /a/, /u/ et /i/.
L'exemple de triangle coranique est celui du mot «*sawā'an*» de Sourate «*Fuṣṣilat*» : le *hamza* dans ce mot est, en effet, lu avec double vocalisation /a/ par tous les dix *coranolecturologues*

﴿وَجَعَلَ فِيهَا رَوَٰسِيَ مِن فَوۡقِهَا وَبَٰرَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَآ أَقۡوَٰتَهَا فِيٓ أَرۡبَعَةِ أَيَّامٖ سَوَآءٗ لِّلسَّآئِلِينَ ﴿١٠﴾ [فصلت:10].

محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع .

Mīm013

Application:

Mīm013

﴿وَجَعَلَ فِيهَا رَوَٰسِيَ مِن فَوۡقِهَا وَبَٰرَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَآ أَقۡوَٰتَهَا فِي أَرۡبَعَةِ أَيَّامٖ سَوَآءٌ لِّلسَّآئِلِينَ ﴿٩﴾ [فصلت: 9].

مفتاح محمد السلطنى/ ابن وردان عن أبى جعفر.

Mīm014

à l'exception de *Abī Ǧa'far Al-madanī* qui lit avec double vocalisation /u/ («*sawā'un*») et *Ya'qūb Al-baṣrī* qui lit avec double vocalisation /i/ («*sawā'in*»):

Application:

Mīm014

﴿وَجَعَلَ فِيهَا رَوَٰسِيَ مِن فَوۡقِهَا وَبَٰرَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَآ أَقۡوَٰتَهَا فِي أَرۡبَعَةِ أَيَّامٖ سَوَآءٍ لِّلسَّآئِلِينَ﴿٩﴾ [فصلت: 9].

ياسر المزروعى/ رواية روْح عن يعقوب.

Mīm015

Application:

Mīm015

المجادلة (سورة ـ) (هى سورة مدنية ترتيبها فى المصحف الشريف 58 وعدد آياتها 22 باتفاق علماء العد القرآنى. ومن أسمائها سورة الظهار.)

Sourate Al-Muǧādala (C'est une Sourate Médinoise dont le nombre de versets est 22. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est cinquante-huitième.)

Groupes d’organes de phonation chez l’être humain (Trois groupes d'organes assument les fonctions essentielles dans l'acte de parole, ou phonation :

1-L'appareil respiratoire, (diaphragme, poumons, trachées), soufflerie qui fournit l’énergie et la quantité d'air nécessaire.

2-Le larynx, organe vibrant, où naît le son.

3-Le conduit vocal, formé des cavités résonantes *supra-laryngées* (pharynx, bouche, nez) où s'effectue l'articulation proprement dite par les changements de forme du tractus vocal.

Ces changements résultent surtout des mouvements des lèvres, de la langue, du voile du palais (dont l'abaissement fait intervenir une cavité supplémentaire, les fosses nasales) et de la mâchoire inférieure.)

Sourate Muhammed (C’est une Sourate Médinoise, sauf le verset 14 qui est descendu au cours du chemin du Prophète vers la Médine, dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 38 ou 39 ou 40. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quarante-septième.)

Points d’articulation des consonnes arabes

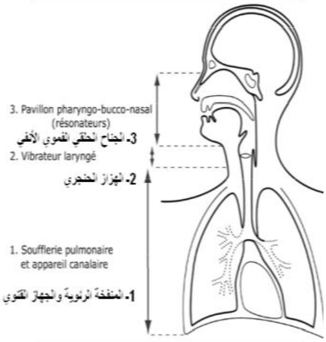
MīmVidéo002

MīmVidéo003

MīmVidéo004

المجموعات العضوية الأساسية فى جهاز التصويت لدى الإنسان (تؤدى ثلاث مجموعات عضوية الوظائف الأساسية فى فعل الكلام أو فعل التصويت:

Schéma de l'appareil phonatoire

المجموعات العضوية لجهاز التصويت عند الإنسان

1ـ الجهاز التنفسى، ويتكون أساسا من الحجاب والرئتين والقصبات الهوائية، وهو عبارة عن منفخة تزود باقى أجزاء جهاز التصويت بالطاقة وكمية الهواء اللازمة.

2ـ الحنجرة، وهى جسم هزاز يتولد عنده الصوت.

3ـ القناة الصوتية، وتتشكل من تجاويف رنانة تابعة للحنجرة (التجويف الحلقى (البلعوم) والتجويف الفموى والتجويف الأنفى) يتم فيها التصويت بالفعل بواسطة تغيرات تنتج على الخصوص من حركات الشفتين، واللسان، والحنك الرخو (الذى يؤدى انخفاضه إلى تدخل تجويف إضافى وهى التجاويف الأنفية)، والفك السفلى.)

محمد (سورة~) (هى سورة مدنية ، إلا الآية 14 فنزلت فى طريقه إلى المدينة، ترتيبها فى المصحف الشريف 47 وعدد آياتها 38 أو 39 أو 40 باختلاف علماء العد القرآنى. ومن أسمائها سورة القتال.)

مخارج حروف اللغة العربية

MīmVidéo002

MīmVidéo003

MīmVidéo004

MīmVidéo005

(Le point d'articulation d'une lettre est le lieu de phonation de celle-ci. En arabe, ce point de sortie se dit *makhraḡ*.
Les savants divergent quant au nombre de ces points d'articulation. Nous penchons pour notre part vers l'avis du grammairien *Al-Khalīl* et de la majeure partie des spécialistes du *taḡwīd*, tel *Ibn Al-Ḡazarī*, qui considèrent qu'il y a 17 point d'articulation.)

Dissimilation phonétique

(Ce terme signifie le fait qu'un changement vocalique se produise dans deux sons homologues dans un mot. Par exemple, les deux sons dissimilés peuvent être des géminées, ainsi, l'un des deux sons se change en une consonne *bivocalique* : *wāw* ou *yā'* ou *alif*.)

Dissimilation entre une voyelle longue et une voyelle courte dans deux syllabes contigües dans la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī* (Selon la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī*, il est possible que la dissimilation se produise entre une voyelle longue et une voyelle courte dans deux syllabes contigües. Par exemple, le mot «*ḡibrīla*» est lu par *Ibn kathīr Al-makkī* en vocalisant le «*ḡīm*» par la voyelle /a/ au lieu de /i/ («*ḡabrīla*»). Dans ce cas, la dissimilation se produit entre la voyelle /a/ et la voyelle /i/ de la syllabe *bivocalique* «*rī*».
Application:
Mīm016

Dissimilation entre une voyelle et une consonne dans la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī* (Selon la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī*, il est possible que la dissimilation se produise entre

MīmVidéo005

(مخرج الحرف العربي هو الموضع الذى يتم عنده خروج الحرف عند النطق به. ويختلف النحاة العرب فى عددها؛ أما الخليل بن أحمد فقد عدها سبعة عشر مخرجا، وهى عند سيبويه ستة عشر مخرجا إذا استثنينا النون الخيشومية، أما عددها عند المبرد فهو أربعة عشر . وقد تبنى الجمهور العدد الذى رآه الخليل بن أحمد وهو 17 مخرجا.)

المخالفة الصوتية (يعنى المصطلح حدوث اختلاف بين صوتين متماثلين فى الكلمات المشتملة على التضعيف مثلا، وذلك بأن يتغير أحد الصوتين المضعفين إلى أحد أصوات المد: الألف والواو والياء أو أحد الأصوات الشبيهة بها وهى الأصوات المتوسطة أو المائعة ممثلة فى اللام والراء والنون والميم . فهو تغير صوتى لصوتين متماثلين تماما فى كلمة من الكلمات، فيغير أحدهما إلى صوت آخر يغلب أن يكون من أصوات المدية أو من الحركات.)

حدوث المخالفة بين حركة واسعة وحركة ضيقة فى مقطعين متجاورين، فى قراءة ابن كثير (تفسر هذه القاعدة قراءة ابن كثير كلمة ﴿جَبريل﴾ بفتح الجيم :

﴿مَن كَانَ عَدُوّٗا لِّلَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَرُسُلِهِۦ وَجَبۡرِيلَ وَمِيكَـٰٓئِيلَ فَإِنَّ ٱللَّهَ عَدُوّٞ لِّلۡكَٰفِرِينَ ٩٧﴾ [البقرة: 97].)
محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .
Mīm016

ففى الأصل كان تماثل بين كسرتى ﴿جِبْرِيل﴾ فحدثت مخالفة صوتية أدت إلى فتح الجيم.)

جواز مخالفة حركة خلفية لصامت أمامى يجاورها فى قراءة ابن كثير (تفسر هذه القاعدة قراءة ابن كثير بضم التاء فى ﴿فاعتُلوه﴾ من (الدخان:44)، وكذلك الأمر فى كلمة ﴿سُدا﴾

une voyelle postérieure et une consonne antérieure qui lui est contigüe. C'est le cas du «*tā'*» dans le mot «*fa'tilūhu*» du verset 44 de Sourate «*Ad-dukhān*», que *Ibn kathīr Al-makkī* lit avec la voyelle /u/ («*fa'tulūhu*») bien que le «*tā'*» est une consonne antérieure et la voyelle /u/ est postérieure.

Application:

Mīm017

C'est la même chose pour le mot «*saddan*» qui se lit, selon *Ibn kathīr Al-makkī*, «*suddan*».

Application:

Mīm018

Dissimilation entre une voyelle et une consonne dans la lecture d'd'*Ibn kathīr Al-makkī* (Selon la lecture d'd'*Ibn kathīr Al-makkī*, il est possible que la dissimilation se produise entre une voyelle antérieure et une consonne postérieure qui lui est contigüe. C'est le cas du «*al-ayn*» dans le mot «*bil'udwati*» du verset 42 de Sourate «*Al-'Anfāl*», que d'*Ibn kathīr Al-makkī* lit avec la voyelle /i/ («*bil' idwati*») bien que le «*al-'ayn*» est une consonne postérieure et le voyelle /i/ est antérieure.

Application:

Mīm019

Dissimilation entre une voyelle et un son dans la lecture d'd'*Ibn kathīr Al-makkī* (Selon la lecture d'd'*Ibn kathīr Al-makkī*, il est possible que la dissimilation se produise entre une voyelle antérieure et un son postérieur ,

من سورة يس؛ ووجه المخالفة هو أن التاء والسين صوتان أماميان والضمة التى تلى كلا منهما صوت خلفى، وقد قرأ أغلبية القراء فى السياقين السابقين بسين مفتوحة وتاء مكسورة : ﴿خُذُوهُ فَٱعۡتِلُوهُ إِلَىٰ سَوَآءِ ٱلۡجَحِيمِ ﴿٤٤﴾﴾ [الدخان: 44].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Mīm017

﴿وَجَعَلۡنَا مِنۢ بَيۡنِ أَيۡدِيهِمۡ سَدّٗا وَمِنۡ خَلۡفِهِمۡ سَدّٗا فَأَغۡشَيۡنَٰهُمۡ فَهُمۡ لَا يُبۡصِرُونَ ﴿٨﴾﴾ [يس: 8].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Mīm018

مخالفة حركة أمامية لصامت خلفى يجاورها فى قراءة ابن كثير (تفسر هذه القاعدة تحول حركة أمامية إلى خلفية، لتخالف بذلك صامتا أماميا يجاورها وذلك كما فى ﴿بِٱلۡعِدۡوَةِ﴾ من [الأنفال :42] التى قرأها ابن كثير بكسر العين. ووجه المخالفة فى هذا أن العين صوت خلفى، إذ موضع نطقه فى الحلق، والكسرة حركة أمامية كما عرفنا: ﴿إِذۡ أَنتُم بِٱلۡعِدۡوَةِ ٱلدُّنۡيَا وَهُم بِٱلۡعِدۡوَةِ ٱلۡقُصۡوَىٰ وَٱلرَّكۡبُ أَسۡفَلَ مِنكُمۡۚ وَلَوۡ تَوَاعَدتُّمۡ لَٱخۡتَلَفۡتُمۡ فِي ٱلۡمِيعَٰدِ وَلَٰكِن لِّيَقۡضِيَ ٱللَّهُ أَمۡرٗا كَانَ مَفۡعُولٗا ﴿٤٢﴾﴾ [الأنفال: 42].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Mīm019

مخالفة حركة أمامية لصوت خلفى فى قراءة ابن كثير (تفسر هذه القاعدة مجىء الكسرة قبل الواو فى ﴿سِوى﴾ من[طه: 57] فى قراءة ابن كثير، وكذلك فى قراءته بكسر الشين فى ﴿شواظ﴾ .ووجه المخالفة هنا أن كسرة

comme dans le mot «*suwā*» du verset 57 de Sourate , qui est lu par le *coranolecturologue Ibn kathīr Al-makkī* «*siwā*» bien que qu'il existe une dissimilation phonétique entre la voyelle /i/ qui est antérieure et le «wāw» vocalisé par /a/ qui est un son postérieur.

السين فى ﴿سوى﴾ وكسرة الشين فى ﴿شواظ﴾ تخالفان الواو من حيث إن الواو صوتٌ خلفى، والكسرة صوت أمامى، فحدثت المخالفة لإحداث إيقاع صوتى:

﴿فَلَنَأْتِيَنَّكَ بِسِحْرٍ مِّثْلِهِۦ فَٱجْعَلْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا لَّا نُخْلِفُهُۥ نَحْنُ وَلَآ أَنتَ مَكَانًا سُوًى ﴿٥٧﴾﴾ [طه:57]

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير.

Application:

Mīm020

C'est le même cas pour le mot «*chuwāẓun*» du verset 33 de Sourate «*Ar-rahmān*» qui est lu par *Ibn kathīr Al-makkī* «*chiwāẓun*».En général, une telle dissimilation phonétique produit un rythme particulier qui contribue à l'embellissement de la lecture coranique.

﴿يُرْسَلُ عَلَيْكُمَا شُوَاظٌ مِّن نَّارٍ ﴿٣٣﴾ وَنُحَاسٌ فَلَا تَنتَصِرَانِ ﴿٣٤﴾﴾ [الرحمان: 33ـ 34]

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

Application:

Mīm021

Point d'articulation (En phonétique articulatoire, un point d'articulation d'une consonne désigne l'endroit où s'effectue l'obstruction (soit partielle, soit totale puis relâchée) au passage de l'air injecté par la voie buccale. On distingue deux points distincts pour cette obstruction : au niveau supérieur, le ***lieu d'articulation*** et au niveau inférieur, le ***point constricteur*** (ou organe constricteur).)

المخرج، المقطع (تعبير بن جنى) (مخرج الحرف هو الموضع الذى ينشأ منه؛ وهو مكان النطق، ويسميه المحدثون من علماء اللسانيات "موضع النطق"؛ وهو "موضعٌ ينحبس عنده الهواء أو يضيق مجراه عند النطق بالصوت مثل الشفتين ينحبس الهواء بانطباقهما عند النطق بالباء، ومثل طرف اللسان بأصول الثنايا فيضيق مجرى الهواء عند النطق بالسين والزاى ونحوهما." (محمد رشاد الحمزاوى). ومصطلح "المخرج "استعمله الخليل :"فالأصوات الذلقية تخرج من ذلق اللسان، والأصوات الشفوية مخرجها من بين الشفتين "... (الخليل بن أحمد، العين.)

Point d'articulation du *mīm avocalique* dissimulé

مخرج الميم الساكنة المخفاة

MīmVidéo006

(Le point d'articulation du *mīm avocalique* dissimulé dans le *bā'* ne change pas vers la cavité nasale ; mais il reste fixe dans le point d'articulation d'origine, c'est-à-dire, entre les deux lèvres.)

(لا يتحول مخرج الميم الساكنة المخفاة فى الباء إلى الخيشوم بل هم ثابت فى مخرج الميم الأصلى، وهو ما بين الشفتين.)

Bivocalique n.m (En langue arabe,

المد (المد لغة هو المط والزيادة، واصطلاحا هو إطالة

contrairement à la langue française, certains mots nécessitent une prolongation (vocalisation au moins double) de certaines lettres (*wāw*, *'alif* et *yā'*), sans celle-ci le mot perd tout son sens.
Les *bivocaliques* sont classées en deux catégories : le *bivocalique* principal et le *bivocalique* incident.)

Bivocalique de l'origine (C'est dans lequel la *hamza* ou la consonne *bivocalique* sont étymologiquement originelles dans le mot, comme dans « *Chā'a* » et «*Ḡā'a*» :

<u>Application</u>:
Mīm022

Bivocalique originel

MīmVidéo007

(C'est un *bivocalique* de base qui n'est pas liée à une *hamza* ou à un *avocalique*. C'est un *bivocalique* naturel qui est vocalisé de l'ordre de deux voyelles courtes successives (*ā* ou *ī* ou *ū*), et cela à l'inverse du *bivocalique* incident dont la cause de vocalisation étant une *hamza* ou un *avocalique* ou une *chadda*. Le temps de cette *bivocalisation* est toujours de l'ordre de deux temps.)

<u>Application</u>:
Mīm023

Bivocalique de substitution (Lorsque la voyelle longue de *bivocalisation* est précédée d'une *hamza* , la prolongation vocalique est généralement de deux temps. Mais, selon la voie de *Al-'Azraq* d'après *Warch* d'après *Nāfi' Al-madanī*, trois cas sont possibles (*bivocalique* naturel ou *bivocalique* médian ou bivocalique saturé).
Ce type de *bivocalique* est qualifié «de substitution» parce que son origine c'est deux *hamza* : la première vocalisée et la deuxième *avocalisée*. Ainsi, la *hamza avocalique* est substituée par lettre *bivocalique* (*'alif* ou *wāw* ou

الصوت بحرف من حروف المد الثلاثة عند ملاقاة همزة أو سكون .ينقسم المد فى علم الصوتيات النطقية العربية إلى قسمين: المد الأصلى والمد الفرعى. ويعتبر المد ظاهرة صوتية تتميز بها اللغة العربية عن اللغة الفرنسية مثلا، ولعلها الظاهرة الصوتية التى جعلت نصوصها مادة قابلة للتغنى والترتيل. وأعظم مثال على ذلك فنون تجويد القرآن الكريم.)

مد الأصل (ما كانت فيه الهمزة وحرف المد من أصل الكلمة، نحو :﴿جاء﴾ و ﴿شاء﴾: ﴿لِمَن شَآءَ مِنكُمۡ أَن يَسۡتَقِيمَ ٢٨﴾ [التكوير:28]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Mīm022

المد الأصلى (أو الطبيعى)

MīmVidéo007

(هو مد أساسى لا يرتبط بعارض الهمزة أو السكون أو الشدة كما هو الشأن بالنسبة للمد الفرعى الذى يكون فيه سبب المد هو الهمزة أو السكون أو الشدة .ويمد المد الأصلى بمقدار حركتين على الأرجح: ﴿وَلَا تَأۡكُلُوٓاْ أَمۡوَٰلَكُم بَيۡنَكُم بِٱلۡبَٰطِلِ وَتُدۡلُواْ بِهَآ إِلَى ٱلۡحُكَّامِ لِتَأۡكُلُواْ فَرِيقٗا مِّنۡ أَمۡوَٰلِ ٱلنَّاسِ بِٱلۡإِثۡمِ وَأَنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ١٨٨﴾ [البقرة: 188].)

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم
Mīm023

مد البدل (وهو إذا سبق الهمز حرف المد، وتجوز فيه الأوجه الثلاثة عند الأزرق (القصر أو التوسط أو الإشباع)، أما بقية القراء فعندهم وجه واحد وهو القصر. وسمى بالبدل لأن أصله همزتان: الأولى متحركة والثانية ساكنة، فأبدلت الساكنة حرف مد بحسب حركة الأولى

(ءَامَنَ ← ءَأۡمَنَ): ﴿ءَامَنَ ٱلرَّسُولُ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيۡهِ مِن رَّبِّهِۦ وَٱلۡمُؤۡمِنُونَۚ كُلٌّ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ

وَرُسُلِهِۦ ۚ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّن رُّسُلِهِۦ ۚ وَقَالُوا۟ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ۖ غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ ٱلْمَصِيرُ ﴿٢٨٥﴾ [البقرة: 285]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Mīm024

مد البسط (ينظر مصطلح المد الجائز المنفصل.)

مد البُنيَة (هو ما بنيت فيه الكلمة على المد دون القصر، وذلك فى نحو ﴿دعآءً﴾ و ﴿ندآءً﴾ :﴿وَمَثَلُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ كَمَثَلِ ٱلَّذِى يَنْعِقُ بِمَا لَا يَسْمَعُ إِلَّا دُعَآءً وَنِدَآءً ۚ صُمٌّۢ بُكْمٌ عُمْىٌ فَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٧١﴾ [البقرة:171]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Mīm025

مد التبرئة (هو مد لا النافية للجنس، وهو ثابت عن الإمام حمزة أحد القراء السبعة فى أحد الوجهين عنه من طريق طيبة النشر لكن لا يبلغ به حد الإشباع بل يقتصر فيه على التوسط وقدره أربع حركات وذلك لضعف سببه عن السبب اللفظى ومثاله :﴿لَا رَيْبَ﴾ ﴿لَّا شِيَةَ فِيهَا﴾ ﴿لَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِۦ﴾ وما إلى ذلك:

﴿الٓمٓ ﴿١﴾ ذَٰلِكَ ٱلْكِتَٰبُ لَا رَيْبَ ۛ فِيهِ ۛ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٢﴾﴾ [البقرة :1- 2]

مفتاح محمد السلطنى /خلاد عن حمزة .

Mīm026

والوجه الذى قرأ به مفتاح محمد السلطنى هو غير الوجه الذى ذكرناه.

مد التعظيم (هو مد فرعى ناشئ عن سبب معنوى هو المبالغة فى نفى إله مع الله ﷻ، ولذا يكون مد التعظيم فى كلمة التوحيد فى نحو ﴿لا إله إلا الله﴾ .وهذا المد مروى عن أصحاب القصر فى المد الجائز المنفصل، وهم: ابن كثير المكى وأبو جعفر المدنى ويعقوب الحضرمى البصرى وأبى عمرو

yā’) selon la nature de la voyelle dans la première : *’a’mana →’aamana →’āmana* .

<u>*Application*</u>:
Mīm024

Bivocalique disjonctif

Bivocalique syntaxique (C’est type de *bivocalique* dans lequel la structure du mot est syntaxiquement basée sur une *bivocalisation saturée*, et non sur une *bivocalisation naturelle*, comme dans «*du’ā’ā* » et « *nidā’ā* » du verset 171 de sourate *Al-Baqara* :
<u>*Application*</u>:
Mīm025

Bivocalique d’exonération (C’est le *bivocalique du «lā» de la négation du genre*. C’est un type de *bivocalique* chez *Ḥamza Ibn Ḥabīb Al-Kūfī* à partir de l’un de ses deux modes de lecture d’après « *‘Aṭ-Ṭayyiba* ». Mais cette *bivocalisation* de *Ḥamza Ibn Ḥabīb* n’atteint pas le degré de saturation, et il attient au maximum la *bivocalisation* médiane en quatre temps. Parmi les exemples de ce type de *bivocalique* on cite :
« *lā rayba* », « *lā chiyyata fīhā* », « *lā mu’aqqiba liḥukmihi* »…
<u>*Application*</u>:
Mīm026

Bivocalique de glorification

(C’est un *bivocalique* opéré au niveau de la formule du *Tawḥīd* «*Lā Ilāha Illā Allāh*».

Ce type de *bivocaliation* est rapporté par ceux qui ont procédé au *bivocalique* naturel dans le

bivocalique disjonctif, qui sont *Ibn Kathīr Al-Makkī, Abū Ğa'far Al-Madanī, Abū Amr Al-Baṣrī, Ya'qūb Al-Baṣrī* et *Qālūn*.)

<u>*Application*</u>:
Mīm027

Bivocalique de passage
MīmVidéo008

(C'est une charmante petite *bivocalisation* en deux temps qu'on doit absolument faire pour séparer entre les deux *wāw* dans, par exemple, «*'āmanū wa'amilū*», ou les deux *yā'* dans, par exemple «*fī yawmayni* », et ce de peur de *gémination* ou d'*élision* :

<u>*Application*</u>:
Mīm028

Bivocalique discontinu permis
MīmVidéo009

(C'est un type de bivocalique dans lequel la consonne de *bivocalisation* dans un mot coranique et la *hamza* dans le mot coranique suivant, comme dans « *wafī 'Anfusikum* » du verset 21 de sourate *'Aḏ-Ḏāriyyat*:
<u>*Application*</u>:
Mīm029

Ce type de *bivocalique* est appelé, comme le suggère l'*Imām* Ibn Al-Ğazarī, discontinu car la cause de la *bivocalisation* et sa consonne sont disjointes.
Il est appelé « possible », car les *coranolecturologues* ne sont pas tous d'accord sur lui.
Il est nommé *bivocalique* de disjonction, car il

البصرى وقالون .وهو عندهم بمقدار أربع حركات.

﴿فَٱعۡلَمۡ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ وَٱسۡتَغۡفِرۡ لِذَنۢبِكَ وَلِلۡمُؤۡمِنِينَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتِۗ وَٱللَّهُ يَعۡلَمُ مُتَقَلَّبَكُمۡ وَمَثۡوَىٰكُمۡ ١٩﴾ [محمد: 20].

محمد عبدالحكيم/ البزى عن ابن كثير.
Mīm027

لاحظ عدم وضع علامة المد فوق "لا".

قال ابن الجزرى رحمه الله: والبعض للتعظيم عن ذى القصر مد.)

مد التمكين
MīmVidéo008

(هى مَدّة لطيفة يؤتى بها وجوبًا للفصل بين الواوين فى نحو :

﴿آمنوا وعملوا﴾ أو الياءين فى نحو :

﴿فى يومين﴾ حذرًا من الإدغام أو الإسقاط:

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ كَانَتۡ لَهُمۡ جَنَّٰتُ ٱلۡفِرۡدَوۡسِ نُزُلًا ١٠٧﴾ [الكهف:107]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Mīm028

المد الجائز المنفصل
MīmVidéo009

(وهو ما كان فيه حرف المد في كلمة والهمز في أول الكلمة التالية،مثل

﴿وَفِيٓ أَنفُسِكُمۡ﴾: ﴿وَفِيٓ أَنفُسِكُمۡۚ أَفَلَا تُبۡصِرُونَ ٢١﴾

[الذاريات:21]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Mīm029

وسمى منفصلا لانفصال حرف المد عن سبب المد، وسمى جائزًا لاختلاف القراء فى مده وقصره. ويسمى مد البسط ومد الفصل ومد حرف لحرف والمد الجائز والاعتبار. يقول ابن الجزرى رحمه الله : "وأما المنفصل ويقال له أيضا: مد البسط لأنه يبسط بين كلمتين، ويقال: مد الفصل لأنه يفصل بين

الكلمتين، ويقال له: الاعتبار لاعتبار الكلمتين من كلمة، ويقال مد حرف لحرف، أى مد كلمة لكلمة، ويقال : المد الجائز من أجل الخلاف فى مده وقصره." (النشر).

❶ مد الحجز (وهو المد الذى يدخل حاجزا بين همزتين كما فى ﴿ءَآنذَرْتَهُمْ﴾: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَآنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥﴾﴾

[البقرة:5]

مفتاح محمد السلطى / ابن وردان عن أبى جعفر.

Mīm030

جاء فى النشر لابن الجزرى: "وإنما سمى مد الحجز لأنه أدخل بين الهمزتين حاجزا، وذلك أن العرب تستثقل الجمع بين الهمزتين فتدخل بينهما مَدّة تكون حاجزة بينهما ... ومقدارها ألف تامة بالإجماع لأن الحجز يحصل بهذا القدر ولا حاجة إلى الزيادة".

وهو أيضا المد الذى يحجز بين الساكنين والمتحرك كما فى نحو: ﴿ٱلضَّآلِّينَ﴾.

❶ مد حرف لحرف (ينظر مصطلح المد الجائز المنفصل)

❶ مد الحروف المعجزة فى القرآن الكريم (يمكن إجماع المسائل المتعلقة بمد الحروف المعجزة فيما يلى:

1ـ الألف لا تمد إطلاقا.

2ـ تمد الحروف (ن، ق، ص، ع، س، ل، ك، م) مداً لازما بمقدار ست حركات.

3ـ تمد الحروف (ح، ى ، ط ، هـ ، ر) مدا طبيعيا بمقدار حركتين.

تطبيق: ﴿كٓهيعٓصٓ ﴿١﴾ ذِكْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدَهُۥ زَكَرِيَّآ ﴿٢﴾﴾ [مريم: 1ـ2]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم

Mīm031

﴿كٓهيعٓصٓ ذِكْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدَهُۥ زَكَرِيَّآءَ ﴿٢﴾﴾

sépare les deux mots.
Il est nommé *Al-basṭ*, car il élargie le champ vocalique entre les deux mots.)

❶ *Bivocalique obstacle* (C'est premièrement un type de *bivocalique* (sous forme d'un *alif*) qui est inséré entre deux *hamza* comme dans « *'ahāndartahumū* » dans le verset 5 de sourate *Al-Baqara* selon la lecture de *Abī 'Amr Al-Baṣrī* .

Application:
Mīm030

Ibn Al-Ǧazarī montre que cette *bivocalisation* est de l'ordre de deux voyelles successives, et que ce n'est pas la peine de la *bivocaliser* d'avantage.

C'est deuxièmement le *bivocalique* qui sépare deux avocaliques et la consonne vocalisée comme dans « *'aḍ-ḍāllīn* ».)

❶ *Bivocalique lettre à lettre* (Voir : «*Bivocalique* discontinu permis»)

❶ *Bivocalisation des lettres miraculeuses dans le Saint Coran* (On peut dire de manière globale au sujet des lettres miraculeuses dans le Saint Coran :

1-Le *alif* n'est absolument pas *bivocalisé*.

2-Les huit lettres citées dans l'article arabe sont *bivocalisés* de l'ordre de six voyelles successives.

3- Les cinq lettres citées dans l'article arabe sont *bivocalisés* de l'ordre de deux voyelles successives.
Exemple :
Application:
Mīm031

Application:
🔊 *Mīm032*

➊ *Bivocalique dissimulé* (C’est le fait de *bivocaliser* le *alif* qui est utilisé comme substitut de la *hamza* qui est après le *rā’* dans «*‘arāytum*», et après le *hā’* dans «hāntum» selon la narration de *Warch* d’après *Nāfi’ Al-madanī*.

Il est appelé de cette façon, car il contribue à la dissimulation de la *hamza* et sa substitution par un *alif*.
Un tel type de *bivocalique* est *bivocalisé* de manière saturée en six temps.
Application:
🔊 *Mīm033*

➊ *Bivocalisation d’une consonne* (Une consonne arabe, potentiellement *avocalisée* hors tout contexte linguistique, est dite *bivocalisée*, si elle est au moins doublement vocalisée par une succession de deux voyelles simples (voyelle double) de même nature.)
Exemples :
ba →baa → bā ; bu → buu → bū;
bi→bii→bī.
Dans le verset coranique 45 de Sourate «*Al-baqara*», selon la narration coranique d’*Al-Bazzī* d’après le mecquois, le *mīm* du pluriel est à trois reprises. Le *hā‘* du pronom dans ce même verset est lui aussi *bivocalisé* par conjonction avec le *rā’*vocalisé par /a/

Application:
🔊 *Mīm034*

Alors que, dans le même contexte coranique, *‘Āsim Al-kūfī* lit se *mīm* du pluriel en lui faisant subir une *avocalisation* dans les trois cas. Le *hā’*du pronom est pour lui simplement *vocalisé* par /i/.)

Application :

[مريم: 1]

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو.

🔊 *Mīm032*

➊ المد الخفى (هو عبارة عن مد الألف التى يؤتى بها بدلًا من الهمزة التى بعد الراء فى ﴿أرأيت﴾، أو الهاء فى ﴿هَآنتُمْ﴾ على رواية ورش، سمى بذلك لإخفاء الهمزة وإبدالها ألفًا، ومقداره ثلاثة ألفات لأنه من أنواع المد اللازم الكلمى أيضًا :

﴿هَآنتُمْ هَٰٓؤُلَآءِ حَٰجَجۡتُمۡ فِيمَا لَكُم بِهِۦ عِلۡمٞ فَلِمَ تُحَآجُّونَ فِيمَا لَيۡسَ لَكُم بِهِۦ عِلۡمٞۚ وَٱللَّهُ يَعۡلَمُ وَأَنتُمۡ لَا تَعۡلَمُونَ ۝٦٦﴾ [آل عمران: 66]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع.

🔊 *Mīm033*

➊ مد الصامت (إن الصامت (أو الحرف) العربى عندما يكون خارج أى سياق لغوى يكون ساكنا بالقوة؛ ومدّه هو تحريكه على الأقل بمقدار حركتين (صائتين) متتاليتين من نفس النوع . فتحريك الحرف بفتحتين يؤدى إلى مده بألف مدية طبيعية، وتحريكه بضمتين يؤدى إلى واو مدية طبيعية، وتحريكه بكسرتين يؤدى إلى مده بياء مدية طبيعية. أمثلة:

بَ ← بَا ؛ بُ ← بُو ؛ بِ ← بِي.

تطبيق: يقرأ ابن كثير المكى بمد ميم الجمع وبمد هاء الصلة فى قوله ﷻ:﴿ٱلَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمُو مُّلَٰقُواْ رَبِّهِمُو وَأَنَّهُمُو إِلَيۡهِۦ رَٰجِعُونَ۝٤٥﴾ [البقرة: 45].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .

🔊 *Mīm034*

؛ بينما يقرأ عاصم الكوفى فى نفس الآية الكريمة بإسكان ميم الجمع وبتحريك هاء الضمير بحركة واحدة (الكسرة)

﴿ٱلَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُم مُّلَٰقُواْ رَبِّهِمۡ وَأَنَّهُمۡ إِلَيۡهِ رَٰجِعُونَ ۝٤٦﴾ [البقرة: 46].

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Mīm035

Bivocalique de la petite liaison

MīmVidéo010

(C'est la liaison du *hā' pronominal* vocalisé par /i/ par un *yā' bivocalique*, et celui vocalisé par /u/ par un *wāw bivocalique*, mais à condition que celui-ci ne précède pas une *hamza glottale* ; comme dans «*walā taḏurrūnahū chay'an* ». Cette liaison se fait, chez les *coranolecturologues* qui ont opté pour le *bivocalique*, par une *bivocalisation* de l'ordre de deux voyelles successives (deux temps).

Pour le *hā' pronominal* dans « *'anhū ttalahhā* » de sourate «*'Abasa* », *Al-Bazzī* procède à liaion saturée :

Application :

Mīm036

Bivocalique de la grande liaison

(C'est la liaison du *hā' pronominal* vocalisé par /i/ par un *yā' bivocalique*, et celui vocalisé par /u/ par un *wāw bivocalique*, mais à condition que celui-ci précède pas une *hamza glottal* ; comme dans «*walahū 'aslam* ». Cette liaison se fait, chez les *coranolecturologues* (*Warch, Ḥafṣ, Ḥamza, Al-Kisā'ī et Ibn 'Āmir*) qui ont opté pour le *bivocalique saturé*, par une *bivocalisation* saturée de l'ordre de six voyelles successives (six temps).

Application :

Mīm037

Signalons que le *bivocalique* de ce type entre dans le cadre du *bivocalique disjonctif* ou discontinu.

Mīm035

مد الصلة الصغرى

MīmVidéo010

(وهو صلة هاء الضمير المجرورة بياء مدية، والمضمومة بواو مدية، بشرط أن لا يكون بعدها همزة قطع، وذلك نحو ﴿ولا تضرونهُ شيئا﴾. وهذا المد يمد مدا طبيعيا بمقدار حركتين عند كل القراء الذين مذهبهم الصلة. وأما ﴿فأنت عنهُ تلهى﴾ من سورة عبس، فالبزى وحده هو الذى يثبت صلة الهاء ويمد مدا مشبعا، لأن التاء التى بعد الهاء مشددة، وهو سياق من سياقات ما يعرف بتاءات البزى: ﴿وَأَمَّا مَن جَآءَكَ يَسۡعَىٰ ۝٨ وَهُوَ يَخۡشَىٰ ۝٩ فَأَنتَ عَنۡهُ تَلَهَّىٰ ۝١٠﴾ [عبس: 8،9،10].

محمد عبدالحكيم/ البزى عن ابن كثير .

Mīm036

مد الصلة الكبرى (وهو صلة هاء الضمير المجرورة بياء مدية، والمضمومة بواو مدية، شريطة أن يكون بعدها همزة قطع، ومد الصلة الكبرى من أنواع المد الجائز المنفصل، وذلك نحو ﴿ولهُ أسلم﴾ .

ومذاهب القراء فى هذا المد هى:

ـ يقرأ حفص عن عاصم الكوفى والكسائى الكوفى وابن عامر الشامى بالتوسط، ويقرأ ورش عن نافع المدنى وحمزة بن حبيب الكوفى بالإشباع : ﴿(...) فَمَن كَانَ يَرۡجُواْ لِقَآءَ رَبِّهِۦ فَلۡيَعۡمَلۡ عَمَلٗا صَٰلِحٗا وَلَا يُشۡرِكۡ بِعِبَادَةِ رَبِّهِۦٓ أَحَدَۢا ۝١١٠﴾ [الكهف: 110].

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Mīm037

ـ يقرأ يعقوب الحضرمى البصرى والسوسى عن أبى عمرو البصرى وابن كثير المكى وأبو جعفر المدنى بقصره حركتين :

﴿(...)فَمَن كَانَ يَرۡجُواْ لِقَآءَ رَبِّهِۦ فَلۡيَعۡمَلۡ عَمَلٗا

صَٰلِحًا وَلَا يُشۡرِكۡ بِعِبَادَةِ رَبِّهِۦٓ أَحَدَۢا ﴿١١٠﴾

[الكهف: 105].

محمد عبدالحكيم/ البزى عن ابن كثير .

Mīm038

ـ يقرأ قالون عن نافع المدنى والدورى عن أبى عمرو البصرى بقصره وتوسطه.)

Application :

Mīm038

مد الصيغة (ينظر مصطلح المد الطبيعى.)

Bivocalique formel (Voir : *Bivocalique naturel*)

المد الطبيعى (وهو المد الأصلى .ومقدار مده هو حركتان)

Bivocalique naturel (Dans ce cas, la voyelle longue n'est ni suivie, ni précédée d'une *hamza* ou d'un *avocalique* (*sukūn*). Cette prolongation vocalique se fait en 2 temps. V. *Bivocalique* originel.)

المد العارض للإدغام (هو مد حرف المد أو اللين إذا وليهما ساكن للإدغام، وذلك فى قراءة أبى عمرو البصرى ، وذلك فى نحو : ﴿ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٢﴾ مَٰلِكِ يَوۡمِ ٱلدِّينِ ﴿٣﴾ [الفاتحة: 2ـ3]

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو.

Mīm039

Bivocalique exposé à la gémination (C'est un *bivocalique* spécifique à la lecture de *Abī 'Amr Al-baṣrī*, comme dans le cas de la *grande gémination* dans le contexte de l'application :

Application :

Mīm039

المد العارض للسكون

MīmVidéo011

Bivocalique exposé à l'avocalique

MīmVidéo011

(هو وقوع سكون عارض لأجل الوقف بعد حرف المد فى مثل الوقف على ﴿المفلحونْ﴾ من الآية التالية : ﴿أُوْلَٰٓئِكَ عَلَىٰ هُدٗى مِّن رَّبِّهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُفۡلِحُونَ ﴿٥﴾ [البقرة :5] .

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Mīm040

(C'est le fait que la consonne *bivocalique* est exposée en cas d'arrêt à un *avocalique*, comme si l'on arrête sur le mot coranique « *al-mufliḥūn* », alors *l'avocalisation* du *nūn avocalique* devient une cause de *bivocalisation* :

Application :

Mīm040

مد العدل (ينظر مصطلح المد اللازم.)

Bivocalique équilibré (Voir : *bivocalique nécessaire*.)

مد العوض

MīmVidéo012

(وله معنيان :

Bivocalique de compensation

MīmVidéo012

(Il a deux sens :

1-La *bivocalisation du alif* substitué de la nounation par vocalisation /a/ en cas d'arrêt, mais à condition que cette *nounation* n'est pas sur le *tā' noué du féminin*, comme par exemple le mot coranique « *muqtadiran* » à la fin du verset 45 de sourate *Al-Kahf* qui est lu en cas d'arrêt «*muqtadirā*».

<u>*Application*</u> :
Mīm041

Ce type de *bivocalique* n'est pas appliqué dans le cas de la *nounation* par /u/ ou par /i/, car si par exemple on s'arrête sur «*Ṣirāṭun*» on doit dire «*Ṣirāṭ*», et si on s'arrête sur «*kamā'in*» on doit dire «*kamā'*» avec *l'avocalique* dans les deux cas.

Bivocalique de différence (C'est celui qui sépare entre la particule interrogative et le sujet de l'interrogation comme dans « '*a'ādakarayni* » dans le verset 144 de sourate *'Al-'an'ām* :

<u>*Application*</u>:
Mīm042

Ce type de *bivocalique* est en fait une catégorie du *bivocalique* nécessaire dont la cause une géminée.

Bivocalique de disjonction (Ce type de *bivocalique* a le rôle de disjoindre deux mots coraniques comme dans « *mā 'unzila* » du verset 3 de sourate *'Al-'A'rāf* :

<u>*Application*</u>:
Mīm043

Bivocalique nécessaire

1ـ مد الألف المبدلة من التنوين المنصوب لدى الوقف، ما لم يكن التنوين على تاء التأنيث المربوطة، مثال ذلك:

﴿مقتدرًا﴾ إذا تم الوقف على ﴿ مُّقْتَدِرًا ﴾: ﴿وَٱضْرِبْ لَهُم مَّثَلَ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا كَمَآءٍ أَنزَلْنَٰهُ مِنَ ٱلسَّمَآءِ فَٱخْتَلَطَ بِهِۦ نَبَاتُ ٱلْأَرْضِ فَأَصْبَحَ هَشِيمًا تَذْرُوهُ ٱلرِّيَٰحُ ۗ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ مُّقْتَدِرًا ﴿٤٥﴾﴾ [الكهف: 45].

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .
Mīm041

، كذا إن رسمت نون التوكيد الخفيفة بالتنوين المنصوب، فإنه يوقف عليها بالألف، وقد ورد ذلك في كلمتين من القرآن:

الأولى ﴿وَلَيَكُونًا﴾ بيوسف ، والثانية ﴿لَنَسْفَعًا﴾ بالعلق.

2ـ المد اللاحق لهاء الكناية المسبوقة بفعل حذف آخره للجازم، نحو: ﴿ لَّا يُؤَدِّهِۦٓ إِلَيْكَ ﴾ من آل عمران.)

مد الفرق (هو الذى يفرق بين الاستفهام والخبر فى نحو :

﴿وَمِنَ ٱلْإِبِلِ ٱثْنَيْنِ وَمِنَ ٱلْبَقَرِ ٱثْنَيْنِ ۗ قُلْ ءَآلذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ أَمِ ٱلْأُنثَيَيْنِ (...) فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ ٱفْتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا لِّيُضِلَّ ٱلنَّاسَ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١٤٤﴾﴾ [الأنعام: 144].

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .
Mīm042

مد الفصل (هو الذى يفصل بين الكلمتين نحو﴿مَآ أُنزِلَ﴾ :

﴿ٱتَّبِعُوا۟ مَآ أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا۟ مِن دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءَ ۗ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿٣﴾﴾ [الأعراف: 3].

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .
Mīm043

المد اللازم

MīmVidéo013

(On parle de ce type de *bivocalique* lorsque les consonnes de *bivocalisation* sont suivies par un *avocalique*, en cas d’arrêt ou en cas de liaison, dans un mot coranique ou dans une particule parmi les lettres miraculeuses, il est appelé également *bivocalique* équilibré, comme la *bivocalisation* du *sīn* et du *mīm* dans «*Ṭasīnmīm*» :

<u>Application:</u>

Mīm044

Bivocalique nécessaire lettrique (Ce type de bivocalique est nécessairement appliqué dans huit consonnes des lettres miraculeuses au début de certaines sourates, rassemblées dans (نقص عسلكم) .

Comme exemple, la *bivocalisation* du *sīn* dans «*Ṭasīn*» :

<u>Application:</u>

Mīm045

Bivocalique nécessaire lettrique alourdi

(Ceci se produit dans deux lettres :

-Le *alif* lors de la lecture du *lām* lorsque son *mīm* est géminé dans le *mīm*, comme dans « *Aliflāmmīm* » :

<u>Application:</u>

Mīm046

-Le *yā’* lors de la lecture du *sīn* lorsque son *nūn* est géminé dans le *mīm*, comme dans « *Ṭasīnmīm* » :

<u>Application:</u>

Mīm047

Bivocalique nécessaire lettrique atténué

(C’est le phénomène contraire du *bivocalique* nécessaire lettrique alourdi par la gémination, ce type de *bivocalique* est atténué à cause de l’absence de la gémination, comme dans « ‘*aliflāmra* » :

MīmVidéo013

(هو أن يأتي بعد حروف المد ساكن لازم وصلًا ووقفًا في كلمة أو حرف من الحروف المقطعة، ويسمى مد العدل، مثل مد السين والميم في ﴿طسٓمٓ﴾ : ﴿طسٓمٓ ۝١ تِلۡكَ ءَايَٰتُ ٱلۡكِتَٰبِ ٱلۡمُبِينِ ۝٢﴾ [الشعراء:1ـ2]

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .

Mīm044

المد اللازم الحرفي (ويكون في ثمانية حروف في فواتح السور، وهي التي جمعت في قولهم (نقص عسلكم)، ومثال ذلك مد السين في ﴿طسٓ﴾ من قوله ﷻ : ﴿طسٓۚ تِلۡكَ ءَايَٰتُ ٱلۡقُرۡءَانِ وَكِتَابٖ مُّبِينٍ ۝١﴾ [النمل:1]

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .

Mīm045

المد اللازم الحرفي المثقل (وذلك في حرفين : الألف في هجاء اللام لدى إدغام ميمها في الميم، مثل ﴿الٓمٓ﴾: ﴿الٓمٓ ۚ ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلۡحَيُّ ٱلۡقَيُّومُ ۝١﴾ [آل عمران:1]

مفتاح محمد السلطني / هشام عن ابن عامر .

Mīm046

ثم الياء من (سين) لدى إدغام نونها في الميم في ﴿طسٓمٓ﴾ :

﴿طسٓمٓ ۚ تِلۡكَ ءَايَٰتُ ٱلۡكِتَٰبِ ٱلۡمُبِينِ۝١﴾ [الشعراء:1]

عبدالرشيد صوفي /السوسي عن أبي عمرو .

Mīm047

المد اللازم الحرفي المخفف (وهو عكس مثيله المثقل بسبب الإدغام (ينظر المد اللازم الحرفي المخفف) ، فهذا النوع من المد مخفف بسبب غياب الإدغام فيه، كما في ﴿الٓرۚ﴾:

﴿الٓرۚ تِلۡكَ ءَايَٰتُ ٱلۡكِتَٰبِ ٱلۡمُبِينِ ۝١﴾ [يوسف:1]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Mīm048

Application:

Mīm048

المد اللازم الكلمى المثقل (وهو ما كان فيه حرف المد مع ساكن مدغم فى كلمة واحدة كما فى ﴿يَتَمَآسَّا﴾ : ﴿وَٱلَّذِينَ يُظَٰهِرُونَ مِن نِّسَآئِهِمۡ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُواْ فَتَحۡرِيرُ رَقَبَةٖ مِّن قَبۡلِ أَن يَتَمَآسَّاۚ ذَٰلِكُمۡ تُوعَظُونَ بِهِۦۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعۡمَلُونَ خَبِيرٞ ۝٣﴾ [المجادلة:3]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Mīm049

Bivocalique nécessaire alourdi dans un mot (C'est lorsque la consonne *bivocalisée* se trouve contiguë avec un avocalique géminé dans un seul mot, comme dans « *yatamāssā* » du verset 3 de sourate *Al-muğādalah* :

Application:

Mīm049

Rappelons que la cause de l'alourdissement dans ce type du *bivocalique* est justement dû au phénomène de la gémination.)

المد اللازم الكلمى المخفف (وهو ما كان فيه حرف المد مع ساكن مظهر فى كلمة كما فى ﴿وَمَحۡيَآيۡ﴾من قوله ﷻ: ﴿قُلۡ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحۡيَآيۡ وَمَمَاتِيَ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ۝١٦٢﴾ [الأنعام: 162]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Mīm050

Bivocalique nécessaire atténué dans un mot (C'est lorsque la consonne bivocalisée se trouve contigue avec un avocalique explicité (non géminé) dans un seul mot, comme dans « *wamaḥyāy* » du verset 162 de sourate *Al-'An'ām* :

Application:

Mīm050

مد اللين

MīmVidéo014

Bivocalique de laxité

MīmVidéo014

(وصورته أن تأتى الواو أو الياء الساكنتان المفتوح ما قبلهما وبعدهما همزة فى كلمة، أو بعدهما سكون فى حالة الوقف.

ومثاله مد الكلمة ﴿سَوۡءٖ﴾ فى قوله ﷻ : ﴿وَلُوطًا ءَاتَيۡنَٰهُ حُكۡمٗا وَعِلۡمٗا وَنَجَّيۡنَٰهُ مِنَ ٱلۡقَرۡيَةِ ٱلَّتِي كَانَت تَّعۡمَلُ ٱلۡخَبَٰٓئِثَۚ إِنَّهُمۡ كَانُواْ قَوۡمَ سَوۡءٖ فَٰسِقِينَ ۝٧٤﴾ [الأنبياء:74]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Mīm051

(C'est lorsque le *wāw* ou le *yā'* sont avocalisés, qu'ils sont précédés d'une consonne vocalisée par /a/ et qu'ils sont suivis d'une *hamza* dans un seul mot ; ou lorsqu'ils sont suivis d'un *avocalique*, et ce en cas d'arrêt seulement.
Exemple : *bivocalisation* du mot « *saw'* » du verset 74 de sourate *Al-'Anbiyyā'* :

Application:

Mīm051

مد المبالغة (ينظر مصطلح مد التعظيم)

Bivocalique de glorification

➊ *Bivocalique d'exagération*

➊ *Bivocalique affixal*

➊ *Bivocalique médiane* (C'est premièrement le *bivocalique* entre la naturel et le saturé.

C'est deuxièmement le fait que la consonne *bivocalisée* se place entre les deux *hamza glottalisées* ou entre l'une glottalisée et l'une *déglottalisée*, comme dans « *ri'ā'a* » du verset 38 de sourate *An-Nisā' :*

<u>*Application*</u>:
Mīm052

➊ *Bivocalique non-originel* (Ce sont les deux *bivocaliques* de différence et d'obstacle.)

➊ *Bivocalique saturé* (C'est le plus haut degré de bivocalisation qu'on puisse attiendre, il est de l'ordre de six voyelles successives.)

➊ *Bivocalique auxiliaire* (C'est le *bivocalique* dans le mot coranique « *'ulā 'ika* » comme dans le verset 5 de sourate *Al-Baqara* :

<u>*Application*</u>:
Mīm053

Ce type de bivocalique permet au lecteur de glottaliser la *hamza* , et de la prononcer de son point d'articulation.)

➊ *Bivocalique nécessaire* (C'est un *bivocalique* continu étant donné que la lettre de prolongation et la cause de prolongation se trouvent dans le même mot. Dans ce cas, c'est la *hamza* qui est la cause de la prolongation. Pour *Warch* par exemple, la quantité de prolongation de ce type est de six temps (six voyelles successives.)

<u>*Application*</u> :

➊ مد المتكلف (ينظر مصطلح المد العرضى)

➊ المد المزيدى (ينظر مصطلح المد العرضى)

➊ المد المتوسط (له معنيان :

1ـ هو ما بين المشبع والمقصور.

2ـ توسط حرف المد بين همزتين محققتين أو محققة ومسهلة، نحو ﴿رئاء﴾ فى قراءة نافع المدنى من قوله ﷻ: ﴿وَالَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ رِئَآءَ ٱلنَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ ٱلْآخِرِ وَمَن يَكُنِ ٱلشَّيْطَٰنُ لَهُۥ قَرِينًا فَسَآءَ قَرِينًا ﴿٣٨﴾﴾ [النساء:38]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Mīm052

➊ مد المجتلبة (هى المدات التى ليست من أصل الكلمة، وتشمل مد الفرق ومد الحجز. (ينظر المصطلحان).)

➊ المد المشبع (وهو ما يبلغ به غاية المد، وهو بمقدار ست حركات.)

➊ المد المُمَكن (هو المد فى كلمة ﴿ أُوْلَٰٓئِكَ ﴾ :

﴿أُوْلَٰٓئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿٥﴾﴾ [البقرة:5]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Mīm053

وسمى كذلك لأن القارئ لا يتمكن من تحقيق الهمزة وإخراجها من مخرجها إلا به.)

➊ المد الواجب المتصل (وهو المد المتصل، أى أن حرف المد وسببه موجودان فى كلمة واحدة، وسبب المد فيه هو الهمز، أمثلة :﴿وَعَلَّمَ ءَادَمَ ٱلْأَسْمَآءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ فَقَالَ أَنۢبِـُٔونِى بِأَسْمَآءِ هَٰٓؤُلَآءِ ان كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٣١﴾﴾ [البقرة: 31]).

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Bivocalique dans la lecture de Nāfi' Al-madanī (La voyelle (ou la semi-voyelle) est vocalisé plus que le *bivocalique* naturel, selon *Nāfi' Al-madanī*, dans les contextes suivants :

1-si la voyelle longue est suivie d'une *hamza* , alors *Warch* la vocalise avec un *bivocalique* saturé, de l'ordre de six voyelles successives (six temps). Peu importe que la *hamza* et la voyelle longue se trouvent dans un même mot ou dans deux mots distincts, cette règle reste toujours valable. *Qālūn* , quant à lui, il procède à un *bivocalique* médiane (d'ordre de quatre voyelles successives) dans le cas du *bivocalique* nécessaire continu (c'est-à-dire, lorsque la *hamza* et la voyelle longue se trouvent dans un même mot. Alors que dans le cas du *bivocalique* discontinu deux cas se posent selon *Qālūn* : *bivocalique* naturel ou *bivocalique* médian.

2- Si la *hamza* précède la voyelle longue, comme dans *«'ādam», «'ūḥiya»* et «*'īmān*», alors *Warch* procède à un bivocalique naturel (de l'ordre de deux voyelles simples successives) ou à un bivocalique médiane (de l'ordre de quatre voyelles simples successives) ou à un bivocalique saturé (de l'ordre de cinq voyelles simples successives) alors que *Qālūn* procède à un *bivocalique* naturel (de l'ordre de deux voyelles simples successives).

3-Si la *hamza* est précédée d'un *«wāw» avocalisé*, comme dans «*saw'atun*» ou d'un *«yā'» avocalisé*, comme dans «*chay'un*», alors *Warch* procède à un *bivocalique* médiane ou saturé et *Qālūn* ne procède point au *bivocalique*.

4-Si deux *avocaliques* se trouvent unis avec une voyelle longue dans une même syllabe, comme dans « A*ḍ-Ḍāllīn*» ou dans les lettres miraculeuses au début de certaines Sourates, alors *Warch* procède à un *bivocalique* saturé.

Mīm054

ومقدار مد المد الواجب فى رواية ورش هو ست حركات.)

المد عند نافع المدنى (المد بالنسبة للصامت المتحرك بحركة واحدة هو مضاعفة حركته من حركة بسيطة (فتحة أو ضمة أو كسرة) إلى حركة طويلة (حركتين أو أكثر) .

للمد درجات أدناها المد الطبيعى الذى تكون فيه الحركة بمقدار حركتين قصيرتين؛ فتكون الألف بمقدار فتحتين، وتكون الواو بمقدار ضمتين، وتكون الياء بمقدار كسرتين. تمد الحركة أو نصف الحركة، فوق المد الطبيعى، عند نافع فى المواطن التالية:

1ـ إذا كانت بعد الحركة الطويلة همزة، فورش يمدها مدا طويلا، مقداره ست حركات. ويستوى هذا الحكم أن يكون حرف المد مع الهمزة فى كلمة واحدة أو فى كلمتين.

أما قالون فيمد فى المد الواجب المتصل أربع حركات. والمد الواجب المتصل هو الذى يكون عند اجتماع الحركة والهمزة فى كلمة واحدة. أما المد المنفصل ففيه وجهان عند قالون: القصر أو التوسط.

2ـ إذا تقدمت الهمزة على الحركة الطويلة، كما فى ﴿آدم﴾ و ﴿أوحى﴾ و ﴿إيمان﴾، فإن ورشا يمدها حركتين أو أربع أو خمس حركات، بينما يمدها قالون مدا طبيعيا.

3ـ إذا كان قبل الهمزة واو اللين أو ياء اللين، كما فى ﴿شىء﴾ و﴿سوءة﴾، فقالون لا يمد من ذلك شيئا، بينما يمد ورش مد توسط أو إشباع.

4ـ إذا اجتمع الساكنان مع حركة طويلة فى مقطع واحد، فإن نافع المدنى يمد مد إشباع، سواء أكان ذلك من تشديد كما فى ﴿الضالين﴾ ، أو كما فى نطق حروف الهجاء فى بداية بعض السور.

تطبيق: ﴿فَإِذَا قَضَيْتُم مَّنَٰسِكَكُمْ فَٱذْكُرُواْ ٱللَّهَ كَذِكْرِكُمُۥٓ ءَابَآءَكُمُۥٓ أَوَ اَشَدَّ ذِكْرًاۗ فَمِنَ ٱلنَّاسِ مَنْ يَّقُولُ رَبَّنَآ ءَاتِنَا فِي ٱلدُّنْيَا وَمَا لَهُۥ فِي

ٱلۡأٓخِرَةِ مِنۡ خَلَٰقٖ ﴿٢٠٠﴾ [البقرة: 200].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Mīm055

المَدّة (هى مصطلح متعلق بالخط المصحفى، وإذا وضعت على الحرف دلَّ على لزوم مده مدًّا زائدًا، كما فى ﴿طسٓمٓ﴾.

المدثر (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 74، وعدد آياتها 55 أو 56 باختلاف علماء العدد القرآنى.)

المدنى (يعبر عن نافع المدنى أو المصحف المدنى.)

المدنيان (نافع وأبو جعفر من القراء العشرة.)

المذهب (له فى الاصطلاح معنيان:

الأول: يطلق على القراءة والرواية والطريق.

الثانى: للدلالة على الرأى المختار.)

مراتب القراءة (التحقيق والترتيل والتدوير والحدر.)

المرخص ضرورة (هو اصطلاح من اصطلاحات الوقف، وهو يعنى جواز الوقف عند طول الآية، مع اشتراط ألا يكون الوقف على ما يؤدى إلى معنى قبيح أو معنى غير مراد.)

المرسلات (سورة ~) (هى سورة مكية، إلا الآية 48 فهى مدنية، ترتيبها فى المصحف الشريف 77، وعدد آياتها 50 باتفاق علماء العدد القرآنى.)

مريم (سورة ~) (هى سورة مكية، إلا الآيتين 58 و 71 فهى مدنية، ترتيبها فى المصحف الشريف 19، وعدد آياتها 99 أو 98 باختلاف علماء العدد القرآنى.)

مرسوم الخط (وهو خط المصاحف العثمانية التى كتبت على عهد عثمان ﷺ وأجمع الصحابة عليها.)

المزمل (سورة ~) (هى سورة مكية، إلا الآيات 10 و 11 و12 فهى مدنية، ترتيبها فى المصحف الشريف 73، وعدد

<u>Application</u> :

Mīm055

Symbole de bivocalisation

Sourate Al-Mudathir (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 55 ou 56. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est soixante-quatorzième.)

Al-Madanī (Il signifie *Nāfi' Al-Madanī* ou le *Muṣḥaf de Médine.)*

Les deux Médinois (*Nāfi'et Abū Ğa'far* parmi les dix *coranolecturologues*.)

Mode lecture (Il peut avoir conventionnellement deux significations :
1-La lecture, le narration et la voie.
2-Le mode de lecture choisi.)

Catégories de psalmodie coraniques

Autorisé pour nécessité

Sourate Al-Mursalāt (C'est une Sourate Mecquoise, sauf le verset 48 qui est médinois, dont le nombre de versets est à l'unanimité 50. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est soixante-dix-septième.)

Sourate Maryam (C'est une Sourate Mecquoise, sauf les versets 58 et 71 qui sont médinois, dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 98 ou 99. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est dix-neuvième.)

Script Ottoman (C'est le *script coranique* des *Maṣaḥif ottoman* qui a été transcrit à l'époque de Otmān ﷺ et qui a été objet d'unanimité entre les *Ṣaḥaba*.)

Sourate Al-Muzzammil (C'est une Sourate Mecquoise , sauf les versets 10 , 11 et 12 qui sont médinois, dont le nombre de

versets peut être selon les lectures coraniques 18 ou 19 ou 20. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est soixante-treizième.)

➡ ***Sourate Al-Masad*** (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets est à l'unanimité 5. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est cent onzième.)

➡ ***Maṣaḥif*** n.pl (Voir : *Muṣḥaf*)

⬇ *Maṣaḥif Al-'Amṣār* (On dit qu'il s'agit des quatre *Maṣaḥif* : de Médine, de *Baṣura*, de *Chām* et de *Kūfa*.)

⬇ *Maṣaḥif du Ḥidgāz* (Appelés les *Maṣaḥif du Ḥaram*, ce sont : le *Muṣḥaf* spécial que *Othumān* ﷺ avait gardé pour soi-même, le *Muṣḥaf* de Médine que *Othumān* ﷺ avait envoyé à Médine et le *Muṣḥaf* de la Mecque que *Othumān* ﷺ avait envoyé à la Mecque.)

⬇ *Maṣaḥif du Ḥaram*

⬇ *Maṣaḥif* personnels à l'époque de *Omar Ibn Al-Khaṭṭāb* (Lors de la Califat de *Omar Ibn Al-Khaṭṭāb* ﷺ, certains Compagnons avaient transcrit des *Maṣaḥif* personnels à eux en écoutant des propos coraniques prononcés par le Prophète ﷺ ou pendant la phase de transcription de la révélation, comme le *Muṣḥaf* de *Abdellāh Ibn Mas'ūd* et celui de *'Ubay Ibn Ka'b*, etc.
Le troisième Calife Otman ﷺ ordonna de les bruler après que les copies authentiques des *Maṣaḥif* originaux avaient été réalisées et envoyées à destination des grandes tribus (*Al-'Amṣār*).)

⬇ *Maṣaḥif* des Compagnons du Messager d'Allah ﷺ

(Ce sont des *Maṣaḥif* personnels et individuels que certains *Ṣaḥaba* avaient transcrits pour eux-mêmes. Mais, ces *Maṣaḥif* n'étaient pas conformes à la *Récitation Ultime du Messager d'Allah* ﷺ.

آياتها 18 أو 19 أو 20 باختلاف علماء العدد القرآنى.)

⬅ **المسد** (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 111، وعدد آياتها 5 باتفاق علماء العدد القرآنى.)

⬅ **المصاحف** (ينظر مصطلح مصحف.)

⬇ مصاحف أهل الأمصار (ذُكر أنها أربعة: مصاحف المدينة والبصرة والشام والكوفة.)

⬇ المصاحف الحجازية (وتسمى بالمصاحف الحِرْمية، المراد بها : الخاص وهو المصحف الذى أمسكه عثمان ﷺ لنفسه، والمدنى وهو المصحف الذى خطه عثمان ﷺ وأرسله مع زيد بن ثابت ليقرئ به أهل المدينة، والمكى وهو المصحف الذى خطه عثمان ﷺ وارسله مع عبدالله بن السائب وأرسله مع عبدالله بن السائب إلى أهل مكة.)

⬇ المصاحف الحِرْمية (ينظر مصطلح المصاحف الحجازية)

⬇ المصاحف الخاصة فى عهد عمر بن الخطاب ﷺ (ظهرت إبان خلافة عمر بن الخطاب ﷺ بعض المصاحف الخاصة التى كان يكتبها بعض الصحابة لأنفسهم أثناء السماع من رسول الله ﷺ أو أثناء كتابة الوحى، مثل: مصحف عبدالله بن مسعود ، وأبى بن كعب وغيرهما.
وهو الأمر الذى جعل الخليفة الثالث، عثمان بن عفان ﷺ يأمر بحرقها عندما نسخ المصاحف التى أرسلها إلى الأمصار المختلفة.)

⬇ مصاحف الصحابة (هى مصاحف فردية كتبها بعض الصحابة لأنفسهم، لم يتوخوا فيها مطابقتها لما ثبت فى العرضة الأخيرة. ولذا خالفت هذه المصاحف الفردية المصحف الإمام الذى أجمعت عليه الأمة كلها. ولقد اتحدت كلمة المسلمين على عدم القراءة بما تضمنتها هذه المصاحف. ومن هذه المصاحف: مصحف عمر بن الخطاب، مصحف على بن أبى طالب، مصحف عائشة، مصحف حفصة، مصحف أم سلمة،

Par exemple, on cite le le *Mushaf* de *Omar* ﷺ, de *Ali* ﷺ, de *Aicha* ﷺ, de *Ḥafṣa* ﷺ…)

مصحف عبدالله بن الزبير، مصحف أبي بن كعب، مصحف عبد الله بن عباس، مصحف عبدالله بن مسعود.)

Maṣaḥif Ottoman (Ce sont les *Maṣaḥif* qu'*Othmān Ibn 'Affān*, qu'Allah soit satisfait de lui, avait envoyés aux cinq régions : *Mecque*, *Médine*, *Chām* , *Bassora* et *Al-Kūfa*. La nation musulmane est unanime sur le contenu de ces *Maṣāḥif*.)

المصاحف العثمانية (هى المصاحف التى أرسلها الخليفة عثمان بن عفان رضى الله عنه إلى الأمصار، وعددها خمسة. والمقصود بالأمصار: مكة والمدينة والشام والبصرة والكوفة. وقد أجمعت الأمة على ما تضمنته هذه المصاحف.)

Mushaf (C'est l'ensemble des supports papiers dans lesquels avaient été rassemblé le Saint Coran avec sourates et versets ordonnés, comme cela était confirmé à l'époque d'Othmān ﷺ.)

المصحف (الأوراق التى جمع فيها القرآن مرتب السور والآيات على الوجه الذى ارتضته الأمة أيام الخليفة عثمان ﷺ.)

Mushaf Al-Imām (C'est le Mush af qui était chez le chef des croyants Othmān ﷺ, dans lequel il lisait les propos coraniques. La décision de compiler le Saint Coran et de le rassembler dans un *Mushaf*, nommé "*Mushaf Ottoman* " est une idée géniale et rénovatrice qui avait réuni l'oralité et la transcription.)

المصحف الإمام (وهو المصحف الذى كان عند أمير المؤمنين عثمان بن عفان، يقرأ فيه القرآن الكريم. إن قرار نسخ وتدوين القرآن الكريم وجمعه فى شكل مصحف، وهو "المصحف العثمانى" خطوةٌ رائدة ومبتكرة زاوجت بين المشافهة والتدوين.)

Al-Maṭṭu (C'est le fait de réaliser une *bivocalisation*, et c'est également le symbole réservé en *Coranographie* pour une consonne *bivocalisée* parmi les trois consonnes de *bivocalique*, comme par exemple les deux symboles bivocaliques dans le mot « *hā'ulā'i* » du verset 41 de sourate *An-Nisā'* : <u>*Application*</u> :
Mīm056

المط (هو عملية المد ، ومنه المطة، وهى المَدّة أو العلامة التى توضع فوق حروف المد الثلاثة. ومثالها المطتان فى ﴿هَٰٓؤُلَآءِ﴾ من قوله ﷻ : ﴿فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِن كُلِّ أُمَّةٍۭ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَىٰ هَٰٓؤُلَآءِ شَهِيدًا ۝٤١﴾ [النساء:41]
محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .
Mīm056

Sourate Al-Muṭaffifīn (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets est à l'unanimité 36. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quatre-vingt-troisième.)

المطففين (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 83، وعدد آياتها 36 باتفاق علماء العدد القرآنى.)

Objectifs de Coranolecturologie (Ce sont les universaux et les partielles.)

مقاصد علم القراءات (هى أصول علم القراءات وفرش الحروف.)

Sourate Al-Ma'āriğ (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 43 ou 44. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est soixante-dixième.)

المعارج (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 70، وعدد آياتها 43 أو 44 باختلاف علماء العدد القرآنى.)

Sourate Al-Mulk (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets peut être

الملك (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف

selon les lectures coraniques 30 ou 31. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est soixante-septième.)

➡ *La syllabe dans les lectures coraniques*

(Les lectures coraniques préservent l'usage vocalique originel des arabes et représentent tous les dialectes arabes. Ainsi, il sera très utile de les prendre comme issue d'une étude vocalique syllabique à travers les structures syllabiques de certains mots coraniques. La syllabe, dans tout ce qui va venir, est un ensemble d'unités syllabiques (C et V), et la structure syllabique d'un mot est une série de ces unités.
Exemple : La structure syllabique du mot « *qāla* » est : *CVVCV*.)

⬇ *Syllabe non bivocalisée vocalisée ouverte CV*

(Cette unité syllabique est formée d'une consonne vocalisée par une voyelle /a/, /u/ ou /i/ et non *bivocalisée*. Comme exemple de mot coranique ayant une structure syllabique formée de telles unités syllabiques, on donne « Khalaqa » du verset 29 de sourate *Al-Baqara* :
<u>*Application*</u> :
🔊 *Mīm057*

La structure syllabique du mot est : *CVCVCV*.)

⬇ *Syllabe non bivocalisée fermée CVC*

(Cette unité syllabique est formée d'une consonne vocalisée par une voyelle non vivocalisée mais fermée par une consonne *avocalisée*.
Comme exemple de mot coranique ayant une structure syllabique formée de telles unités syllabiques, on donne « *Wabath-tha* » du verset 10 de sourate *Luqmān* :

الشريف 67، وعدد آياتها 31 أو 30 باختلاف علماء العدد القرآني.)

⬅ **المقطع الصوتي في القراءات القرآنية** (إن القراءات القرآنية تحافظ على النطق العربي الأصيل وتمثل كل اللهجات العربية ، وبالتالي من المفيد جدا أن تُتخذ كأساس للدراسة الصوتية المقطعية للغة العربية من خلال بعض كلمات القرآن الكريم. والمقطع الصوتي ، في كل ما سيأتي ضمن المداخل الفرعية لهذا المدخل الأساسي، هو مجموعة من الوحدات الصوتية الرامزة للصائت (ص) وللصامت أو الحركة (ح)، والبنية المقطعية للكلمة هي تركيب لهذه الوحدات المقطعية.

ومثال ذلك : البنية المقطعية للكلمة ﴿قال﴾ هي (ص ح ح ص ح). وفي هذا المثال التركيب "ح ح" يعبر عن مد طبيعي بحركتين.)

⬇ المقطع غير المديد المفتوح (ص ح)

(يتكون هذا المقطع من صامت يتبعه صائت غير ممدود.

ومثال البنية ذات المقاطع القصيرة بنية الكلمة ﴿خَلَقَ﴾ من الآية القرآنية في حالة الوصل:

﴿هُوَ ٱلَّذِى خَلَقَ لَكُم مَّا فِى ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ ٱسْتَوَىٰٓ إِلَى ٱلسَّمَآءِ فَسَوَّىٰهُنَّ سَبْعَ سَمَٰوَٰتٍ ۚ وَهُوَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٩﴾﴾ [البقرة: 29].

محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم .
🔊 *Mīm057*

⬇ المقطع غير المديد المقفل (ص ح ص) (يتكون هذا المقطع من صامت يتبعه صائت غير مديد ويختم بصامت ساكن. ومثال البنية المقطعية التي تتضمن مقطعا من هذا الصنف، بنية الكلمة ﴿وَبَثَّ﴾ من الآية القرآنية في حالة الوصل: ﴿خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ۖ وَأَلْقَىٰ فِى ٱلْأَرْضِ رَوَٰسِىَ أَن تَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِن كُلِّ دَآبَّةٍ ۚ وَأَنزَلْنَا مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَنۢبَتْنَا فِيهَا مِن كُلِّ

Application :
🔊 *Mīm058*

La structure syllabique du mot est : *CVCVCCV*.)

➊ *Syllabe bivocalisée ouverte CVV*

(Cette unité syllabique est formée d'une consonne bivocalisée en deux temps par /ā/, /ū/ ou /ī/.
Comme exemple de mot coranique ayant une structure syllabique formée de telles unités syllabiques, on donne « *Qāla*» du verset 4 de sourate *Maryam* :

Application :
🔊 *Mīm059*

La structure syllabique du mot est : *CVVCV*.)

➊ *Syllabe bivocalisée saturée fermée*

CVVVVVVC

(Cette unité syllabique est formée d'une consonne bivocalisée en six temps par /ā ā ā /, /ū ū ū / ou /ī ī ī /, puis fermée par une consonne avocalisée. Comme exemple de mot coranique ayant une structure syllabique formée de telles unités syllabiques, on donne « « *Aḍ-Ḍāāāl-līn*»» du verset 7 de sourate *Al-Fātiḥa* :

Application :
🔊 *Mīm060*

La structure syllabique du mot est : *CVCCVVVVVVCCVVC*.)

➊ Changement de la structure syllabique par vocalisation du «*mīm*» du pluriel dans la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī* (Dans la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī*, il y a adjonction d'un «*wāw*» au «*mīm*» du pluriel dans tout le *Muṣḥaf*, comme le mot «*'alayhim*» de Sourate «*Al-fātiḥa*» qui s'écrit et se prononce, selon la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī* «*'alayhimū*».

زَوۡجٖ كَرِيمٍ ﴿١٠﴾ [لقمان: 10]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Mīm058 🔊

➊ المقطع القصير المفتوح (ص ح ح) (يتكون هذا المقطع من صامت يتبعه صائت ممدود مدا طبيعيا. ومثال البنية المقطعية التى تتضمن مقطعا قصيرا مفتوحا، بنية الكلمة

﴿قَالَ﴾ من الآية القرآنية فى حالة الوصل: ﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ ٱلۡعَظۡمُ مِنِّي وَٱشۡتَعَلَ ٱلرَّأۡسُ شَيۡبٗا وَلَمۡ أَكُنۢ بِدُعَآئِكَ رَبِّ شَقِيّٗا ﴿٤﴾﴾ [مريم: 4].

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Mīm059 🔊

➊ المقطع المشبع المقفل (ص ح ح ح ح ح ح ص) (يتكون هذا المقطع من صامت يتبعه صائت طويل (بست حركات) ويختم بصامت ساكن.

ومثال البنية المقطعية التى تتضمن مقطعا من هذا الصنف،

بنية الكلمة ﴿ٱلضَّآلِّينَ﴾ من الآية القرآنية فى حالة الوصل: ﴿ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمۡتَ عَلَيۡهِمۡ غَيۡرِ ٱلۡمَغۡضُوبِ عَلَيۡهِمۡ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ﴿٧﴾﴾ [الفاتحة: 7]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Mīm060 🔊

➊ تغير البنية المقطعية بتحريك ميم الجمع فى قراءة ابن كثير (إن من يلاحظ المصحف الشريف برواية البزى أو قنبل عن ابن كثير يستنتج بسهولة أن كل ميم جمع فيه تلحق بواو ترسم إضافة إلى الضمة، كما فى ﴿أنعمت عليهمو﴾ من فاتحة الكتاب. وهذا يؤدى إلى تغير البنية المقطعية، حيث

Cette opération change la structure syllabique du mot qui passe de trois syllabes à quatre syllabes.

Application :
Mīm061

Changement de la structure syllabique dans la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī* (La structure syllabique dans la lecture d'*Ibn kathīr Al-makkī* change sous l'influence des contextes suivants :
1-Rencontre de deux *avocaliques*.
2-Vocalisation du «*mīm*» du pluriel.
3- Les «*Tā'*» d'*Al-Bazzī.*
4-Liaison.
5-Vocalisation /a/ du «*yā'*» du locuteur.
6-Gémination d'un son non géminé.
7-Addition de la voyelle.
8-Suppression de la voyelle en position de «*'ayn*» du mot.)

Changement syllabique dans la lecture *Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* de l'expression «*awa' ābā'unā*»
(Le *coranolecturologue Ibn 'Āmir Ach-Chāmmī* a lu l'expression «*awa' ābā'unā*» en opérant à une transformation syllabique menant à la lecture «*aw ' ābā'unā*», c'est-à-dire en passant d'un «*wāw*» *vocalisé* par la voyelle /a/ à un «*wāw*» *avocalique*.

(Voir l'application ci-dessous)

Application :
Mīm062

Application :
Mīm063

Changement syllabique dans la lecture

أصبحت الكلمة بأربعة مقاطع صوتية.

تطبيق: ﴿صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمُۥ غَيْرِ ٱلْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمُۥ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ۝٧﴾ [الفاتحة: 7].

محمد عبدالحكيم / البزى عن ابن كثير .
Mīm061

تغير البنية المقطعية فى قراءة ابن كثير (تتغير البنية المقطعية فى قراءة ابن كثير بالمؤثرات التالية:
1ـ التقاء الساكنين؛
2ـ تحريك ميم الجمع؛
3ـ تاءات البزى؛
4ـ الوصل؛
5ـ فتح ياءات المتكلم؛
6ـ تضعيف صوت غير مضعف؛
7ـ زيادة الحركة؛
8ـ سقوط حركة عين الكلمة.)

التغير المقطعى فى قراءة ﴿أو آباؤنا﴾ عند ابن عامر الشامى (قرأ ابن عامر: ﴿أَوْ آباؤنا﴾ [الصافات: 17، و الواقعة: 50]، بإسقاط فتحة الواو فى ﴿أو﴾. وهنا تتغير البنية المقطعية فى حال الوصل، ذلك أن الفتحة لم تدخل على واو ﴿أو﴾ إلا فى حال الوصل، فلما قرأها ابن عامر بالتسكين، كان معنى ذلك أنه يجعل البنية المقطعية لـ ﴿أو﴾ فى هذا المقام، وفى حال وصلها، كما يجعلها فى حال الفصل، سواء بسواء.

تطبيق: ﴿أَوْ ءَابَآؤُنَا ٱلْأَوَّلُونَ ۝١٧﴾ [الصافات: 17].

مفتاح محمد السلطنى / ابن ذكوان عن ابن عامر.
Mīm062

﴿أَوْ ءَابَآؤُنَا ٱلْأَوَّلُونَ ۝٥٠﴾ [الواقعة: 50].)

مفتاح محمد السلطنى / ابن ذكوان عن ابن عامر.
Mīm063

التغير المقطعى فى قراءة ﴿تُسَوَّى﴾ عند ابن عامر الشامى

Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī du mot «*tusawwā*» (Le *coranolecturologue Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī* a lu le mot «*tusawwā*» en opérant à une transformation syllabique menant à la lecture *tassawwā* (Voir l'application ci-dessous).
Dans une telle lecture, deux changements de la structure syllabique ont été opérés. En effet, le deuxième *tā'* a été *avocalisé*, et le mot est devenue « *tatsawwā* », ensuite ce *tā'* a été géminé dans le *sīn* pour que le mot devienne *tassawwā.*

<u>*Application*</u> :
Mīm064

Changement de structure syllabique dans la lecture du *coranolecturologue Al-Kisā'ī Al-kūfī* (Il existe de nombreux motifs pour le changement de la structure syllabique dans la lecture de *Al-Kisā'ī Al-kūfī*, certains sont communs à toutes les lectures coraniques, d'autres sont spécifiques à la lecture de *Al-Kisā'ī*.)

Changement syllabique dans la lecture d'*Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī* du mot «*salāsilan*» (Le *coranolecturologue Ibn ʻĀmir Ach-Chāmmī* a lu le mot «*salāsilan*» en opérant à une transformation syllabique menant à la lecture «*salāsila*», c'est-à-dire, en supprimant la *nounation* dans ce mot et la structure syllabique est devenue par-là ouverte après qu'elle était fermée. (*Voir ci-dessous*).

<u>*Application*</u> :
Mīm065

Changement de la structure syllabique dans la lecture de *Ya'qūb* (Des changements spectaculaires des structures syllabiques se produisent dans la lecture de *Ya'qūb Al-Ḥaḍramī Al-baṣrī*, dans le cas du marquage de l'arrêt, comme c'est le cas des noms tel le mot «*Al-kāfirūna*» dans le verset 33 de «*At-*

(قرأ ابن عامر ﴿تسَوَّى بهم الأرض﴾ (النساء: 42) بدلا من ﴿تُسوى﴾. والأصل فى ذلك هو: ﴿تتسوى﴾، حيث جرى تغيير صوتى ومقطعى فى قراءة ابن عامر، حيث سُكنت التاء الثانية، فأصبحت الكلمة ﴿تتْسوى﴾ ثم أدغمت فى السين، فانتهى الكلمة إلى ﴿تسَّوَّى﴾. وينجم عن هذا التغيير فى البنية المقطعية أن تصبح المقاطع الثلاثة منبورة.

<u>تطبيق</u>: ﴿يَوْمَئِذٍ يَوَدُّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَعَصَوُاْ ٱلرَّسُولَ لَوْ تَسَّوَّىٰ بِهِمُ ٱلْأَرْضُ وَلَا يَكْتُمُونَ ٱللَّهَ حَدِيثًا ﴿٤٢﴾﴾ [النساء: 42].)

مفتاح محمد السلطنى / ابن ذكوان عن ابن عامر
Mīm064

تغير البنية المقطعية فى قراءة الكسائى (ثمة أمور متعددة تعمل على تغيير البنية المقطعية فى قراءة الكسائى، منها ما هو مشترك مع سائر القراءات القرآنية الأخرى، ومنها ما هو خاص بقراءة الكسائى)

التغير المقطعى فى قراءة ﴿سلاسلا﴾ عند ابن عامر الشامى(قرأ ابن عامر: ﴿سلاسلا﴾ من قوله ﷻ من سورة الإنسان بفتح المقطع الأخير من ﴿سلاسلا﴾ بالفتحة وإسقاط التنوين، أى عدم تطبيق قاعدة الإدغام بغنة فى هذه الحالة.

﴿إِنَّآ أَعْتَدْنَا لِلْكَٰفِرِينَ سَلَٰسِلَاْ وَأَغْلَٰلًا وَسَعِيرًا ﴿٤﴾﴾ [الإنسان: 4].)

مفتاح محمد السلطنى / ابن ذكوان عن ابن عامر.
Mīm065

تغيرات البنية المقطعية فى قراءة يعقوب الحضرمى (تحدث تغيرات مقطعية لافتة خصوصا عند الوقف فى قراءة يعقوب الحضرمى. ومثال ذلك، قراءة الأسماء المختومة بنون الجماعة مثل

Tawba», qui se prononce « *Al-kāfirūnah*». Il s'agit ici de *hā'as-sakt* qui est très utilisé dans la lecture de ce *coranolecturologue*. Ainsi, la lecture de *Ya'qūb Al-Ḥaḍramī Al-baṣrī* est la seule qui procède de manière régulière à la fermeture de la dernière syllabe de certains mots par *hā' as-sakt* en cas du marquage d'arrêt sur ces mots, comme dans les noms qui se terminent par le *nūn* du pluriel, les mots qui se terminent par le *nūn* du féminin et certains pronoms: «*hunna*», «*lahunna*», «*bāchirūhunna*» , «*wabu'ūlatuhunna*», «*kiswatuhunna*», « *alayhinna*», « *wahuwa* », « *rizquhunna*», «*māhiya*» , «*fahiya*».
Remarquons ici que les mots qui subissent, d'après *Ya'qūb Al-baṣrī* cette transformation dans la structure syllabique se terminent tous par la voyelle /a/ qui devient «*ah*»

<u>*Application*</u> :

Mīm066

Signalons encore que *Ya'qūb* supprime *hā' as-sakt* en cas de liaison dans les versets 25, 26, 27, 28 et 29 dans sourate «*Al-Ḥāqqa*» :

<u>*Application*</u> :

Mīm067

Mecquois n.m (Il peut référer à deux choses : *Ibn Kathīr, le coranolecturologue* ou le *Muṣḥaf mecquois*.)

Assimilation vocalique

(C'est l'influence mutuelle qui se produit entre les voyelles courtes.
Ainsi, dans des contextes particuliers, il arrive que deux voyelles courtes soient contiguës et l'une exerce son influence sur l'autre qui se procure certains de ses traits phonétiques.
C'est une sorte d'adaptation harmonieuse qui

﴿الكافرون﴾ فى حالة الوقف من طريق الطيبة ﴿الكافرونَهْ﴾.

<u>تطبيق 1:</u>

﴿يُرِيدُونَ أَن يُطْفِـُٔواْ نُورَ ٱللَّهِ بِأَفْوَٰهِهِمْ وَيَأْبَى ٱللَّهُ إِلَّآ أَن يُتِمَّ نُورَهُۥ وَلَوْ كَرِهَ ٱلْكَٰفِرُونَ ﴿٣٣﴾﴾ [التوبة: 33].

ياسر المزروعى/ رويس عن يعقوب الحضرمى.

Mīm066

وقراءة يعقوب تفردت بأنها تغلق المقطع القصير الأخير من الكلمة بهاء السكت باطراد عند الوقف عليه، وذلك فى مثل: ﴿هنّ، لهنَّ، باشروهنَّ، بأنفسهنَّ، وبعولتهنَّ، كسوتهنَّ، عليهنَّ، وهوَ، رزقهنَّ، ما هى، فهى﴾.

لكن يعقوب يحذف هاء السكت فى الكلمات التالية عند وصلها: ﴿حسابيه﴾، ﴿كتابيه﴾، ﴿ماليه﴾، ﴿سلطانيه﴾.

<u>تطبيق2:</u>

﴿وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَٰبَهُۥ بِشِمَالِهِۦ ﴿٢٥﴾ فَيَقُولُ يَٰلَيْتَنِي لَمْ أُوتَ كِتَٰبِيَهْ ﴿٢٥﴾ وَلَمْ أَدْرِ مَا حِسَابِيَهْ ﴿٢٦﴾ يَٰلَيْتَهَا كَانَتِ ٱلْقَاضِيَةَ ﴿٢٧﴾ مَآ أَغْنَىٰ عَنِّي مَالِيَهْ ﴿٢٨﴾ هَلَكَ عَنِّي سُلْطَٰنِيَهْ ﴿٢٩﴾﴾ [الحاقة: 24ـ29].

ياسر المزروعى/ رويس عن يعقوب الحضرمى.

Mīm067

المكي (المقصود به أحد أمرين : ابن كثير من القراء السبعة أو المصحف المكي.)

المماثلة الصوتية

(هى عبارة عن "تأثر الصوائت القصيرة بعضها ببعض، إذ يحدث أن يتجاور أو يتقارب صائتان قصيران فى كلمة أو كلمتين، فيتأثر أحدهما بالآخر وينقلب إلى جنسه." (عبده الراجحى، اللهجات العربية فى القراءات القرآنية.).)

إحداث توافق صوتى بين صوتين أو أكثر، من أصوات الكلمة

الواحدة، أو أصوات الكلمات المتجاورة. وحقيقة هذا التوافق تتمثل في أن يفقد أحد الأصوات ملمحا من ملامحه الخاصة، ليتفق مع صوت مجاور، أو يكتسب ملمحا من ملامح صوت مجاور. وهو عكس **المخالفة الصوتية**.

ومثال ذلك الهمزتان من الكلمة ﴿ءأنذرتهم﴾ من الآية 5 من سورة البقرة. ففي قراءة هذه الكلمة روايتان عن ابن عامر الشامي:

1ـ رواية ابن ذكوان: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ۝٥﴾ [البقرة: 5]

مفتاح السلطني/ رواية ابن ذكوان عن ابن عامر.

Mīm068

؛ حيث قرأها بتحقيق الهمزتين، أي بدون مماثلة صوتية.

2ـ رواية هشام: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَاۤنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ۝٥﴾ [البقرة: 5]

مفتاح محمد السلطني / هشام عن ابن عامر .

Mīm069

؛ حيث قرأها في أحد الوجهين بالمماثلة الصوتية بين الهمزتين.)

المماثلة التقدمية المباشرة (وذلك مثل تحول تاء الافتعال (والتاء صوت مهموس) إلى دال (وهو صوت مجهور)، عندما تكون هذه التاء مسبوقة بصوت مجهور، مثل: ازتان ← ازدان.)

المماثلة الرجعية المباشرة (وذلك مثل تحول السين في ﴿بسطة﴾ إلى صاد في قراءة ابن كثير، لتأثر السين بالطاء، مع انعدام فاصل بينهما.)

المماثلة الرجعية غير المباشرة (وذلك مثل تفخيم الراء في ﴿الخراصون﴾، لتأثرها بالصاد، مع وجود فاصل بينهما (وهو الألف).)

se produit entre deux ou plusieurs sons contigus. En réalité, une telle harmonie se produit lorsqu’un son perd certains de ses traits spécifiques pour que le son en contigüité les gagne. C’est le contraire de la dissimilation.

Prenant comme exemple de cette assimilation la lecture du mot « *’a’anḏartahum*» du verset 5 dans Sourate *«Al-baqara»*. Dans la lecture de ce mot, deux rarrations sont rapportées d’après la lecture d’*Ibn ‘Āmir Ach-Chāmmī* :

1- Narration rapportée par *Ibn Ḏakwān*, selon laquelle les deux *hamza* sont réalisées, c’est-à-dire pas d’assimilation phonétiquedans ce cas.

Application :

Mīm068

2-L’un des deux cas de la narration coranique rapportée par *Hichām*, selon lequel les deux *hamza* ont subi une assimilation phonétique

Application :

Mīm069

Assimilation progressive directe

Assimilation régressive directe

Assimilation régressive indirecte

➊ *Assimilation progressive indirecte*

➊ Assimilation phonétique dans la lecture de *Nāfi' Al-madanī* (L'assimilation phonétique est mise en évidence dans la lecture de *Nāfi' Al-madanī* à travers certains phénomènes phonétiques particuliers comme l'emphase et l'amincissement du «*lām*» et du «*rā'*», la gémination…)

➊ *Assimilation progressive indirecte dans la lecture du coranolecturologue Al-Kisā'ī Al-kūfī*

(Dans ce type d'assimilation, un son antérieur influe sur un son postérieur tel que les deux sons soient séparés, comme le mot *«'alayhim»* du verset 61 de Sourate *«Al-Baqara»*, qui est lu par *Al-Kisā'ī Al-kūfī* *«'alayhumu»* :

<u>*Application*</u> :

🔊 *Mīm070*

Toutefois, cette règle est prise sous condition que le «*hā'*» soit précédé d'une voyelle /i/ ou d'un «*yā'*».

Mais, *Al-Kisā'ī Al-kūfī* a choisi de lire le mot *«'alayhim»* dans Sourate *«Al-Fātiḥa»* sans voyelle /u/ comme le fait la majorité des *Coranolecturologues*.

Un autre exemple d'assimilation progressive indirecte vraiment spectaculaire dans la lecture du *coranolecturologue Al-Kisā'ī hamza* est vocalisée par la voyelle /i/ et non pas la voyelle /u/ :

«'immahātukum», c'est–à-dire qu'il y a assimilation entre le «*nūn*» vocalisé par /i/ dans «*buṭūni*» et la *hamza* également vocalisé par /i/ dans «*'immahātukum*» :

<u>*Application*</u> :

🔊 *Mīm071*

➊ المماثلة التقدمية غير المباشرة (وذلك مثل تفخيم فتحة العين فى ﴿أطاع﴾، لكونها مسبوقة بصوت مفخم هو "الطاء"، مع وجود فاصل بينهما.)

➊ المماثلة الصوتية فى قراءة نافع المدنى (تظهر ظاهرة المماثلة الصوتية فى قراءة نافع المدنى فى مواطن متعددة، منها نطق اللام تفخيما وترقيقا، ونطق الراء تفخيما وترقيقا، والإدغام...)

➊ المماثلة التقدمية غير المباشرة فى قراءة الكسائى (يؤثر بموجب هذا الصنف من المماثلة صوت فى صوت لاحق بينهما فاصل. ومن أمثلته أن الكسائى يقرأ ميم الجمع والهاء التى قبلهما بضمهما، كما فى ﴿عليهم﴾ من قوله ﷻ : ﴿(...)

وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ ٱلذِّلَّةُ وَٱلْمَسْكَنَةُ وَبَآءُو بِغَضَبٍ مِّنَ ٱللَّهِ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا۟ يَكْفُرُونَ بِـَٔايَـٰتِ ٱللَّهِ وَيَقْتُلُونَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ بِغَيْرِ ٱلْحَقِّ ذَٰلِكَ بِمَا عَصَوا۟ وَّكَانُوا۟ يَعْتَدُونَ ﴿٦١﴾﴾ [البقرة: 61].

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى

🔊 *Mīm070*

وهذه القاعدة مشروطة بأن تكون الهاء مسبوقة بكسر أو بياء. إلا أن الكسائى اختار أن يقرأ ﴿عليهم﴾ من سورة الفاتحة بدون ضم الهاء كما يقرؤها أغلبية القراء. ومن صور المماثلة التقدمية غير المباشرة فى قراءة الكسائى أنه قرأ ﴿إمهاتكم﴾ بهمزة مكسورة من قوله ﷻ: ﴿خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَٰحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَأَنزَلَ لَكُم مِّنَ ٱلْأَنْعَـٰمِ ثَمَـٰنِيَةَ أَزْوَٰجٍ يَخْلُقُكُمْ فِى بُطُونِ إِمَّهَـٰتِكُمْ خَلْقًا مِّنۢ بَعْدِ خَلْقٍ فِى ظُلُمَـٰتٍ ثَلَـٰثٍ ذَٰلِكُمُ ٱللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ ٱلْمُلْكُ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّىٰ تُصْرَفُونَ ﴿٦﴾﴾ [الزمر: 6].

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى

❶ Assimilation régressive directe dans la lecture du *coranolecturologue Al-Kisāʼī Al-kūfī* (*Al-Kisāʼī* pratique ce que les *coranolecturologues* appellent «*Al-Ichmām*», mais ce n'est pas la variante de l'inflexion vocalique dont il s'agit ici. Dans ce cas, le «*Ichmām*» signifie l'amalgamation vocalique du «*ṣād*» par le son du «*zāy*», comme dans le mot *«yaṣduru»* du verset 6 de Sourate *«Az-Zalzala»*, qui est prononcé *«yazduru»* :

Application :

Mīm072

Ce qui se produit phonétiquement dans cette assimilation que nous appelons ***amalgamation vocalique***, c'est que le «*ṣād*» a perdu son trait non-voisé pour le trait voisé du son qui le suit qui est le «*dāl*». Ainsi, il est devenu un «*ṣād*» voisé, c'est-à-dire un «*zāy*» emphatique. Mais, à l'encontre, *Al-Kisāʼī Al-kūfī* a choisi de ne pas amalgamer le «*ṣād*» du mot *«Aṣṣirāṭ»* de Sourate «*Al-Fātiḥa*».)

❶ Assimilation par vélarisation dans la lecture de *Yaʻqūb Al-Ḥaḍramī* (Ruways rapporte d'après *Yaʻqūb Al-Ḥaḍramī* que ce dernier a lu le «*sīn*» dans «*yabsuṭu*» «*ṣādan*» , et ceci en guise d'assimilation régressive indirecte, en la prononçant « *yabṣuṭu* ». Ainsi, le «*sīn*» est vélarisé en un «*ṣād*» (consonne vélaire) par l'influence du « *ṭāʼ*» (consonne vélaire). Mais *Rawḥ* n'effectue pas cette assimilation.

Application :

Mīm073

❶ Assimilation par *amalgamation vocalique*

Mīm071

❶ المماثلة الرجعية المباشرة فى قراءة الكسائى (يقوم الكسائى بإشمام الصاد صوت الزاى، كما فى ﴿يصدر﴾ من سورة الزلزلة:

﴿يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ ٱلنَّاسُ أَشْتَاتًا لِّيُرَوْا۟ أَعْمَٰلَهُمْ ﴿٦﴾﴾ [الزلزلة: 6].

عبدالرشيد صوفى / الدورى عن الكسائى.

Mīm072

وحقيقة هذا التماثل الصوتى هو أن الصاد (وهو صوت مهموس) يفقد صفة الهمس ليماثل الصوت المجهور الذى بعده وهو الدال فيصبح صادا مجهورا، أى زايا مفخمة. ويمكن أن نطلق على هذا النوع من الإشمام "التخليط الصوتى" حتى يتسنى التمييز بين مصطلح "الإشمام" الذى هو متغير من متغيرات الإمالة، وبين "الإشمام" المقصود هنا. والمقصود بالتخليط الصوتى هو صبغ صوت بصفة أو أكثر من صوت ثانٍ مماثل له كما هو الحال بين الصاد والزاى. إلا أن الكسائى اختار عدم إشمام الصاد زايا مفخمة فى كلمة ﴿الصراط﴾ من سورة الفاتحة.)

❶ المماثلة بالإطباق فى قراءة يعقوب الحضرمى (روى عن رويس عن يعقوب الحضرمى أنه قرأ السين فى ﴿يبسط﴾ صادا، وذلك على سبيل المماثلة الرجعية غير المباشرة لوجود فاصل بينهما (الضمة)؛ إلا أن روْح فى روايته عن يعقوب الحضرمى قرأها صادا: ﴿مَّن ذَا ٱلَّذِى يُقْرِضُ ٱللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَٰعِفَهُۥ لَهُۥٓ أَضْعَافًا كَثِيرَةً ۚ وَٱللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْصُۜطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٤٥﴾﴾ [البقرة: 245].)

ياسر المزروعى/ رويس عن يعقوب الحضرمى.

Mīm073

❶ المماثلة فى الجهر والهمس فى قراءة يعقوب الحضرمى (إن

dans la lecture de *Ya'qūb Al-Ḥaḍramī Al-baṣrī* (L'exemple le plus clair qui illustre ce phénomène d'assimilation dans la narration coranique de *Ruways* d'après *Ya'qūb Al-Ḥaḍramī Al-baṣrī* , est la transformation d'une consonne sourde en une consonne sonore du fait qu'elle soit contigüe avec une autre consonne sonore. Ainsi, selon *Ruways*, le « ṣād » est amalgamé par le « *zāy* » dans les mots : « *'aṣdaq* », « *yaṣdur* » et « *faṣ da'* » du fait que « ṣād » est contigu à une consonne sonore (le *dāl*) ; alors que *Rawḥ* n'effectue pas cette *amalgamation vocalique*.

<u>*Application*</u> :

Mīm074

Assimilation partielle par amalgamation vocalique (*Al-Ichmām*) du «*ṣād*» dans la lecture de *Khalaf Al-Bazzār Al-kūfī* (Ce type d'assimilation apparaît lorsqu'une consonne sourde se transforme en une consonne sonore du fait qu'elle soit voisine d'une consonne sonore. *Khalaf* a lu en amalgamant le «ṣād» *avocalique* avec le son du «*zāy*», comme dans le mot «*yaṣduru*» du verset 6 de sourate «*Az-zalzala*» en le prononçant «*yazduru*».

<u>*Application*</u> :

Mīm075

L'assimilation dans ce contexte réside dans le fait que la spirante sourde vélaire (*Aṣ-ṣad*) ait acquis le trait de sonorité, car elle est contigüe au «*dal*» qui est un son sonore.)

Assimilation entre les voyelles dans la lecture de *Khalaf Al-Bazzār* (L'assimilation entre les voyelles, selon *Khalaf Al-Bazzār*, se manifeste sous divers aspects dans la pratique de lecture coranique, comme notamment la liaison par la voyelle /u/. Ainsi, à l'origine, le « *ha'* » du pronom de la troisième personne est vocalisé par /u/ peu importe la nature du son qui le précède, comme dans « *fīhum* » et

أوضح مسألة فى التماثل بين الأصوات المهموسة والمجهورة فى قراءة يعقوب الحضرمى هى تحول الصوت المهموس إلى صوت مجهور لمجاورته صوتا مجهورا. ففى رويس عن يعقوب الحضرمى يتم إشمام الصاد زايا فى ﴿أصدق، يصدر، فاصدع﴾، أى يتم نطقها زايا مفخمة؛ بينما يقرؤها روْح فى روايته عن يعقوب الحضرمى أيضا ﴿يصدر﴾ بصاد عادية دون إشمامها صوت الزاى.

<u>تطبيق</u>: ﴿وَوَجَدَ مِن دُونِهِمُ ٱمۡرَأَتَيۡنِ تَذُودَانِۖ قَالَ مَا خَطۡبُكُمَاۖ قَالَتَا لَا نَسۡقِي حَتَّىٰ يُصۡدِرَ ٱلرِّعَآءُۖ وَأَبُونَا شَيۡخٞ كَبِيرٞ ﴿٢٣﴾﴾ [القصص:23]

ياسر المزروعى/ روْح عن يعقوب الحضرمى.

Mīm074

المماثلة الجزئية بتحول الصامت المهموس إلى صامت مجهور فى قراءة خلف البزار (تظهر هذه المماثلة فى تحول صامت مهموس إلى مجهور بسبب مجاورته لصامت مجهور. ومن أمثلة هذا النوع من المماثلة أن خلفا قرأ بإشمام الصاد الساكنة زايا فى ﴿يصْدر﴾ من الآية القرآنية التالية:

﴿يَوۡمَئِذٖ يَصۡدُرُ ٱلنَّاسُ أَشۡتَاتٗا لِّيُرَوۡاْ أَعۡمَٰلَهُمۡ ﴿٦﴾﴾ [الزلزلة: 6].

مفتاح محمد السلطى/ إدريس عن خلف.

Mīm075

ووجه المماثلة هنا أن الصوت الصفيرى المهموس المطبق (الصاد) قد اكتسب صفة الجهر، لمجاورته للدال الذى هو صوت مجهور عند القدماء والمحدثين.

المماثلة بين الصوائت فى قراءة خلف البزار (تظهر المماثلة بين الصوائت فى قراءة خلف فى عدة صور أدائية، وأهمها ظاهرة الوصل بالضم: فالأصل فى ضمير الغائبين أن تكون هاؤه مضمومة بغض النظر عن طبيعة الصوت الذى يكون قبله، كما فى :﴿فيهُم﴾ و ﴿فيهُما﴾؛ وهذا هو الملاحظ

« *fīhumā* ». C'est justement ce qui se produit notamment dans la lecture de *Khalaf Al-Bazzār* qui lit ce type de « *ha'* » avec la voyelle /u/ au lieu de la voyelle /i/, comme dans « *yurīhumu lah*». L'assimilation dans ce cas ne se produit pas au niveau de la voyelle du «*hā'*», mais au niveau de la voyelle du «*mīm*» du pluriel (vocalisation /u/ du «*mīm*» du pluriel). L'origine phonétique de cette voyelle /u/ est la *hamza* de liaison au début du mot de Majesté «*Allāh*», et qui est originellement une voyelle /a/, mais qui transformée en voyelle /u/ pour se conformer avec la voyelle /u/ originale du «*hā'*».
Application :
Mīm076

في قراءة خلف مثلا، فقد قرأ ﴿يريهُمُ الله﴾ بضم الهاء لا كسرها؛ والمماثلة هنا لا تحدث على مستوى حركة الهاء، بل على مستوى حركة ميم الجمع (ضم ميم الجمع). وأصل هذه الضمة من الناحية الصوتية هو همزة الوصل التي في أول لفظ الجلالة ﴿الله﴾ والتي هي في الأصل فتحة، ولكنها تحولت إلى ضمة لمماثلة ضمة الهاء الأصلية. ﴿وَقَالَ ٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُواْ لَوۡ أَنَّ لَنَا كَرَّةٗ فَنَتَبَرَّأَ مِنۡهُمۡ كَمَا تَبَرَّءُواْ مِنَّاۗ كَذَٰلِكَ يُرِيهُمُ ٱللَّهُ أَعۡمَٰلَهُمۡ حَسَرَٰتٍ عَلَيۡهِمۡۖ وَمَا هُم بِخَٰرِجِينَ مِنَ ٱلنَّارِ ١٦٧﴾ [البقرة: 167].

مفتاح محمد السلطني، إدريس عن خلف.
Mīm076

Assimilation dans les lectures irrégulières

(*Abdelmun'im Abdellāh* définit dans son ouvrage «*Dialectes arabes*» l'assimilation comme étant une substitution d'un phonème par un autre phonème du fait que le premier subit l'influence d'un troisième phonème. Le phonème assimilé peut être antérieur ou postérieur.

Ainsi, il existe deux types d'assimilation : régressive et progressive.

De nombreux contextes dans lesquels est appliqué le phénomène de substitution sont constatés dans les lectures coraniques irrégulières.
Prenons un exemple d'illustration signalé par *Ibn 'Aṭiyya Al-Gharnāṭī* dans son «*Muḥarrar*» : *Yaḥyā Ibn 'Imāra* et *Ibn 'Abās* ont lu «*wa'aṣ bagha*» en substituant le *sīn* par le *ṣād*.

L'exemple de la lecture valide dans ce contexte est le mot «*wa'asbagha*» du verset 20 de Sourate «*Luqmān*», lu selon *Ḥafṣ* d'après

المماثلة في القراءات الشاذة

(يعرف عبدالمنعم عبدالله في كتابه "اللهجات العربية" المماثلة بأنها إبدال الصوت إلى صوت آخر لتأثره بصوت ثالث. والصوت الذي يراد مماثلته قد يكون سابقا أو لاحقا. وعلى هذا الأساس فالمماثلة نوعان: مماثلة رجعية ومماثلة تقدمية.

وقد تناولت القراءات الشاذة العديد من سياقات المماثلة الصوتية الواردة في لهجات العرب. وقد ذكر ابن عطية الغرناطي في محرره الموجز عددا منها نكتفي نحن بذكر مثال واحد على سبيل التوضيح فقط: قال ابن عطية عند تفسير الآية الكريمة أسفله: "وقرأ يحي بن عِمارة، وابن عباس ﴿وأصبغ﴾ بالصاد على بدلها من السين؛ لأن حروف الاستعلاء تجتذب السين من سفلها إلى علوها فتردها صادا."

(المحرر الوجيز لابن عطية).

ومثالُ البديل المتواتر للشاذ أعلاه الكلمةُ ﴿وأسبغ﴾ من قوله ﷻ: ﴿أَلَمۡ تَرَوۡاْ أَنَّ ٱللَّهَ سَخَّرَ لَكُم مَّا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِ وَأَسۡبَغَ عَلَيۡكُمۡ نِعَمَهُۥ ظَٰهِرَةٗ وَبَاطِنَةٗۗ وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يُجَٰدِلُ فِي ٱللَّهِ بِغَيۡرِ عِلۡمٖ وَلَا هُدٗى وَلَا كِتَٰبٖ مُّنِيرٖ ٢٠﴾ [لقمان: 20].)

‘Āṣim Al-Kūfī:

Application :

Mīm077

Sourate *Al-Mumtaḥana* (C’est une Sourate Médinoise dont le nombre de versets est à l’unanimité 13. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est soixantième.)

Conformité arbitraire au script (C’est le cas où la prononciation du mot n’est pas conforme au script transcrit dans tous les *Maṣaḥif*. On veut dire par-là que cette conformité au script n’est qu’arbitraire. L’exemple d’une telle conformité est la lecture de « *māliki* » avec le bivocalique, alors que ce mot est transcrit dans les *Maṣaḥif* sans *alif*. Ainsi, la lecture par élision du *alif* réalise cette éventualité, comme dans la lecture selon la narration de *Warch* d’après *Nāfi’* :

Application :

Mīm078

L’exemple d’une lecture qui n’est conforme que potentiellement au script est celle de *Ḥafṣ* d’après *‘Āṣim :*

Application :

Mīm079

Conformité effective au script (C’est le cas où la prononciation du mot est conforme au script transcrit dans tous les Maṣaḥif, ou à certains. Ainsi, la lecture par élision du *alif* selon la narration d’*As-Sūsī* d’après *Abī’Amr* est, entre autres, en conformité effective et explicite au script.

Application :

Mīm080

Sourate *Al-Munāfiqūn* (C’est une Sourate Médinoise dont le nombre de versets est à l’unanimité 11. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est soixante-troisième.)

Champs du Saint Coran

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Mīm077

الممتحنة (سورة ~) (هى سورة مدنية ترتيبها فى المصحف الشريف 60، وعدد آياتها 13 باتفاق علماء العدد القرآنى.)

الموافقة الاحتمالية للرسم (هى التى لا يتوافق اللفظ بها مع الرسم الموجود فى كل المصاحف، ويعنون بها كذلك ما وافق الرسم ولو تقديرًا، وهى الموافقة احتمالًا كقراءة ﴿مَالِكِ﴾ بالمد، ذلك أن كلمة ﴿مَلِكِ﴾ كتبت فى المصاحف بغير ألف، فقراءة الحذف تحتملها تحقيقًا، كما فى قراءة ورش عن نافع : ﴿مَلِكِ يَوْمِ اِ۬لدِّينِ ۝٤﴾ [الفاتحة: 4]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع .

Mīm078

أما ما يوافق الرسم ولو احتمالا فقراءة حفص عن عاصم مثلا:

﴿مَٰلِكِ يَوۡمِ ٱلدِّينِ ۝٤﴾ [الفاتحة: 4]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم .

Mīm079

الموافقة الصريحة للرسم (هى التى يتوافق اللفظ بها مع الرسم الموجود فى كل المصاحف أو فى بعضها، وهى الموافقة التحقيقية الصريحة، كما فى قراءة أبى عمرو البصرى مثلا بدون مد فى ﴿مَلِكِ﴾ من : ﴿مَّلِكِ يَوۡمِ ٱلدِّينِ ۝٣﴾ [الفاتحة: 3]

عبدالرشيد صوفى / السوسى عن أبى عمرو.

Mīm080

المنافقون (سورة ~) (هى سورة مدنية ترتيبها فى المصحف الشريف 63، وعدد آياتها 11 باتفاق علماء العدد القرآنى.)

ميادين القرآن الكريم (هى السور من القرآن الكريم

المفتتحة ب ﴿الم﴾ أو ﴿المص﴾ أو ﴿المر﴾، وهى : البقرة، آل عمران، الأعراف، الرعد، الروم، لقمان، السجدة.)

ميمات نصير (هى ميمات الجمع التى قرأ نصير بن رستم عن الكسائى الكوفى بصلتها إذا لقيت ميما أو همزة قطع وعند أواخر الآى فى شروط مفصلة وقواعد مؤصلة، ورواية نصير ليست من الروايات المتواترة إلا أن ما رواه من صلة الميمات لا يخرج عن القراءات المتواترة كما فى قراءة نافع وابن كثير.)

ميم الجمع (هى الميم الزائدة الدالة على جمع المذكر، حقيقة أو تنزيلًا.

وقولهم :هى ميم زائدة عن بنية الكلمة، لا يكون المقصود منه الميم الأصلية كالتى فى مثل : ﴿وَلْيَحْكُمْ أَهْلُ ٱلْإِنجِيلِ بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فِيهِۚ﴾، فالميم فى الفعل ﴿وَلْيَحْكُمْ﴾ أصلية وليست زائدة ، بخلاف الميم فى الفعل : ﴿خَلَقَكُم﴾ من قوله ﷻ :

﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِى خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَٰحِدَةٍ﴾ ، فهذه ميم الجمع الزائدة عن بنية الكلمة.

وقولهم: الدالة على جمع المذكر حقيقة أو تنزيلا ، فإن كلمات الجمع فى القرآن، إما جمع حقيقى يراد به الجمع، أو جمع تنزيل، أى أن اللفظ جمع ويراد به المفرد ، ومثاله فى القرآن فى سورة يونس ، قوله ﷻ : ﴿عَلَىٰ خَوْفٍ مِّن فِرْعَوْنَ وَمَلَإِيْهِمْ أَن يَفْتِنَهُمْۚ﴾ ، فميم الجمع من كلمة ﴿وَمَلَإِيْهِمْ﴾ لفظ جمع ويراد به المفرد لأنها عائدة على فرعون).

الميم الساكنة (الميم الساكنة فى اللغة العربية نوعان: ميم الجمع وهى ميم زائدة تدل على المذكر، كما فى : أنتمْ، بلدكمْ...؛ والميم الأصلية، كما فى : أمْ، ألمْ، تعلمْ ...

والميم الساكنة هذه من القراء من يقرؤها ساكنة ولو جاء بعدها همزة قطع أو حرف متحرك كحفص أما إذا جاء بعدها همزة وصل فهو يضمها كما يفعل كل القراء، ومنهم من يصلها بصلة مقدارها حركتين مثل ابن كثير المكى: ﴿أُوْلَـٰٓئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْۖ وَأُوْلَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ۝٥ إِنَّ

Les Mīm de Nuṣayr (Ce sont les *mīm* du pluriel que *Nuṣayr Ibn Rustum* a lu, d'après *Al-Kisā'ī Al-Kūfī*, par liaison dans les cas où ils se rencontrent avec un *mīm* ou une *hamza* glottalisée ou à la fin des versets selon des conditions et des règles précises.)

Mīm du pluriel (C'est un *mīm affixal* qui exprime le pluriel du masculin, réellement ou comme révélé.

Il est affixal, autrement dit, il n'est pas d'origine. Ainsi, le *mīm* comme celui dans le verbe « *walyaḥkum* » n'est pas un *mīm* du pluriel, étant donné qu'il est originel.

Au contraire, le *mīm* dans « *Khalaqakum* », c'est un *mim* du pluriel qui est affixal car la structure d'origine dans ce cas est « *khalaqa* ». Lorsqu'on dit : «qui exprime le pluriel du masculin, réellement ou comme révélé», on évoque notamment le cas du *mīm* dans « *wamala'ihim* » qui est considéré, du fait qu'il est révélé de cette manière-ci dans le Saint Coran, comme un *mīm* du pluriel bien qu'il n'exprime pas un vrai pluriel.

Mīm avocalique (Il existe en langue arabe deux types de *mīm avocalique* : celui du pluriel masculin et celui dit « *mīm* original ». Il y a certains *coranolecturologues* qui lisent ce *mīm du pluriel avocalisé même s'il est suivi d'une hamza ou d'une consonne vocalisée. C'est le cas de Ḥafṣ d'après ʿĀṣim Al-Kūfī.* Mais, bien sûr, si ce *mīm* est suivi d'une *hamza de liaison*, comme dans « *humu* » du verset 5 de sourate *Al-Baqara*, tous les *coranolecturologues* sont d'accord sur sa vocalisation /u/

(Voir l'application1)

<u>Application</u>:
Mīm081

Il y a d'autres *coranolecturologues*, comme *Ibn Kathīr Al-Makkī*, qui lisent ce *mīm du pluriel*, s'il est suivi d'une *hamza* ou d'une consonne vocalisée, en procédant à une liaison avec un petit *wāw bivocalique* de deux temps, comme dans les quatre contextes coraniques des deux versets 4 et 5 de sourate *Al-Baqara* :

<u>Application</u>:
Mīm082

Mīm avocalique labiale (En phonétique articulatoire arabe, le *mīm avocalique* est une labiale, c'est-à- dire, une consonne qui correspond au son émis lors du contact des deux lèvres. Il existe 3 règles possibles régissant le *mīm avocalique* : la dissimulation ; la gémination et l'explicitation.)

Mīm géminé (c'est à l'origine composé de deux *mīm*, le premier surmonté d'un *avocalique* (*sukūn*) et le deuxième d'une voyelle brève. Le premier a été géminé dans le deuxième pour ne former qu'une seule consonne redoublée.
Ce *mīm* redoublé doit être nasalisé en 2 temps (1 temps, selon certains est la durée de la flexion ou l'extension d'un doigt).)

ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾ [البقرة: 5ـ6]

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Mīm081

﴿أُوْلَٰٓئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمُۥ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿٤﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيْهِمُۥ ءَانذَرْتَهُمُۥ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمُۥ لَا يُؤْمِنُونَ﴿٥﴾﴾ [البقرة: 4ـ5]

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.

Mīm082

الميم الساكنة الشفوية (هى فى الصوتيات النطقية العربية ميم ساكنة تنطق بتماس بين الشفتين. وتخضع هذه الميم الساكنة أثناء نطقها لثلاث قواعد :1ـ الإخفاء ؛ 2ـ الإدغام ؛ 3ـ الإظهار.)

الميم المشددة (هى فى الأصل حرف متشكل من ميمين : الميم الأولى مسكنة بسكون ظاهر، والثانية تحمل حركة قصيرة (فتحة أو ضمة أو كسرة). يتم إدغام الميم الأولى فى الميم الثانية للحصول على حرف واحد مشدد. وحكم هذه الميم المشددة هو الغنة بحركتين (والحركة الواحدة، حسب بعض علماء القراءات الأجلاء، هو مقدار قبض الأصبع ثم بسطه.)

Petit mīm (C'est l'un des signes conventionnels de ponctuation du *Muṣḥaf*, qui signifie la *mimation* du *nūn avocalique* ou de la *nounation*, comme au-dessous de la *hamza* de « *chay'*» du verset 76 de Sourate «*'Al-Kahf*»:

<u>*Application*</u>:

Mīm083

; et au-dessous du *nūn avocalique* de « *min* » du verset 59 de Sourate «*Maryam*» :

<u>*Application*</u>:

Mīm084

الميم الصغيرة (هو من اصطلاحات الضبط المصحفي، توضع بدل الحركة الثانية من المنون أو فوق النون الساكنة بدل السكون مع تشديد الباء التالية، ويدل على قلب التنوين أو النون ميما، نحو الحركة الثانية (الكسرة) من تنوين ﴿شىء﴾ من قوله ﷻ :﴿قَالَ إِن سَأَلۡتُكَ عَن شَيۡءِۭ بَعۡدَهَا فَلَا تُصَٰحِبۡنِيۖ قَدۡ بَلَغۡتَ مِن لَّدُنِّي عُذۡرٗا ٧٦﴾ [الكهف: 76]،

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم

Mīm083

ونحو استبدال النون سكون النون من ﴿من﴾ بميم صغيرة وعدم تشديد الباء بعدها من قوله ﷻ : ﴿فَخَلَفَ مِنۢ بَعۡدِهِمۡ خَلۡفٌ أَضَاعُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَٱتَّبَعُواْ ٱلشَّهَوَٰتِۖ فَسَوۡفَ يَلۡقَوۡنَ غَيًّا ٥٩﴾ [مريم: 59]

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم

Mīm084

النـون

Nūn

ن

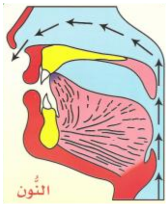
حرف النون MP3+ MP4 https://drive.google.com/drive/folders/1KH3CZ_i0BiCa6-fqg1Uf_qb6KQ8hExYY?usp=sharing

➡ ***Nūn*** (C'est une consonne alvéolaire liquide dentale nasale continue sonore et non emphatique.
En ce qui concerne son point d'articulation, comme le «*lām*» et le «*rā'*», le «*nūn*» est articulé au niveau de la pointe de la langue légèrement en dessus du point d'articulation du «*lām*» s'appuyant contre la muqueuse palatine.)
Nūn (Consonne de nasalisation) (C'est une consonne alvéolaire nasale continue sonore nasalisée et non emphatique.
Point d'articulation de la lettre nasalisée «*nūn*» (c'est au niveau de la cavité nasale que se produit le phénomène de nasalisation (ou nasillement) qui concerne le *nūn* et le *mīm* quand elles portent une géminée; ou encore, quand le *nūn* et le *mīm* sont *avocaliques*, mais sous certaines conditions.)

Point d'articulation et prononciation:
▶ *Nūn Vidéo001*

➡ ***Sourate An-Nāzi'āt*** (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 28 ou 29. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est soixante-dix-neuvième.)
➡ ***Sourate An-Nās*** (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets peut être

⬅ **النون** (صوت لثوى أنفى، استمرارى، مجهور، أنفى، مرقق.

مخرج حرف النون (يتم نطق حرف النون، كما هو الشأن بالنسبة لحرفى الراء و اللام، على مستوى رأس اللسان وما فوق الثنايا العليا أسفل مخرج اللام قليلا ، بمحاذاة مخاطية الحنك الصلب.
وينعت الخليل بن أحمد الفراهيدى هذه الحروف الثلاثة (النون، الراء، اللام) بالذلقية، لأن "مبدأها من ذلق اللسان" (العين)، والذلق هو "طرف اللسان إذا كان فى وضع لين" (الصوتيات والفنولوجيا). وتتم الغنة على مستوى الخيشوم ، وتخص هذه الظاهرة الصوتية حرفى الميم والنون عندما تكونان مشددتين؛ أو عندما تكونان ساكنتين لكن تبعا لمجموعة من الشروط والأحكام.)

مخرج الحرف وطريقة نطقه:
◀ *Nūn Vidéo001*

⬅ **النازعات** (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 79، وعدد آياتها 46 أو 45 باختلاف علماء العدد القرآنى.)

⬅ **الناس** (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف

selon les lectures coraniques 6 ou 7. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est cent quatorzième.)

➡ ***Nāfi' Al-Madanī*** (C'est *Abū Ruwaym Ibn Abderrahmān Ibn Abī Nu'aym Al-laythī*, d'origine d'*Asfahān*. C'est est l'un des sept *coranolecturologues* dont les lectures coraniques sont confirmées et authentifiées. Il est né en 70 de l'Hégire.
Il engeignait la *coranolecturologie* (science de la lecture du Saint Coran) dans la Mosquée du *Prophète* ﷺ, et il ainsi un *Imām* de lecture coranique dans la Médine. Par conséquent, sa lecture est effectivement appliquée actuellement, entre autres, à Médine.
Il est mort, que la miséricorde d'*Allāh* soit sur lui, en 158 de l'Hégire.)

➡ ***Sourate An-Naba'*** (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 40 ou 41. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est soixante-dix-huitième.)

➡ **Accentuation** n.f

(C'est en phonétique le fait d'exercer une pression vocalique sur une syllabe ou une consonne qui devient ainsi plus sonore que les autres éléments de son contexte. Certains *coranolecturologues* définissent l'accentuation comme glottalisation. (***Voir le cas n°4 ci-dessous***). En lectures coraniques, l'accentuation est apparente dans les cas suivants, comme sont déterminés par *Ayman Souid* :

▶ *Nūn Vidéo002*

1-Arrêt sur une consonne géminée, comme par exemple l'arrêt sur le *yā'* géminé du mot coranique « *'alḥay* » du verset 65 de sourate «*'Āfir* » :

<u>*Application*</u>:

🔊 *Nūn 001*

2-Lors de la prononciation du wāw ou du *yā'*

الشريف 114، وعدد آياتها 6 أو 7 باختلاف علماء العدد القرآنى.)

⬅ **نافع المدنى** (ينظر شموس القراء بباب الشين) (هو أبو رويم بن عبدالرحمان بن أبى نعيم الليثى، وأصله من أصفهان. ولد الإمام نافع سنة 70 من الهجرة النبوية الشريفة. وقد اشتغل بإقراء الناس فى المسجد النبوى، حتى صار إمام قراء المدينة المنورة، وأصبحت قراءته دون غيرها قراءة أهل المدينة. وقد أم الناس فى مسجد النبى صلى الله عليه وسلم ستين سنة. قرأ نافع عن سبعين من التابعين، منهم أبو جعفر يزيد بن القعقاع، وعبد الرحمان بن هرمز الأعرج، وصالح بن خوات، ومسلم بن جندب، ويزيد بن رومان، والزهرى، وغيرهم. توفى رحمه الله على الأرجح سنة 169 من الهجرة النبوية.)

⬅ **النبأ** (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 78، وعدد آياتها 41 أو 40 باختلاف علماء العدد القرآنى.)

⬅ **النبر**

(هو فى علم الأصوات الضغطُ على مقطع أو حرف بحيث يكون صوته أعلى بقليل ممّا جاوره من الحروف. وهناك من علماء القراءات من يعرف النبر بكونه تحقيقيا للهمز **(الحالة الرابعة أسفله.)**

ويظهر النبر جليا فى القراءات القرآنية فى الحالات الآتية كما حددها الدكتور أيمن سويد:

Nūn Vidéo002 ◀

1- الوقف على الحرف المشدد، نحو ﴿ٱلْحَيُّ﴾ من قوله ﷻ:

﴿هُوَ ٱلْحَيُّ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ فَٱدْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ ۗ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٦٥﴾﴾ [غافر: 65]

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Nūn 001 🔊

géminés, comme par exemple dans mot coranique « *'alquwwa* » du verset 58 de sourate «*Aḏ-Ḏriyyat* » :

Application:

Nūn 002

, et dans mot coranique « *ḥuyyītum*» du verset 86 de sourate «*An-Nisā'* » :

Application:

Nūn 003

3-Lors du transfert d'une consonne bivocalique à la première consonne d'une géminée, comme dans le mot coranique « *'al-ḥāqqatu* » en trois ooccurences dans les vesets 1, 2 et 3 de sourate « *Al-Ḥāqqah » :*

Application:

Nūn 004

Nūn Vidéo003

4- Lorsque on marque un arrêt sur une *hamza* précédée par une consonne bivocalique ou de laxité, comme la *hamza* dans « *'as-saw'* » en deux occurrences dans le verset 6 de sourate « *Al-Fātiḥah* » *(Voir l'application)* Dans ce cas, il faut bien marquer la *glottalisation de la hamza* , car l'origine de l'accentuation et le *coup de glotte de la hamza* . D'ailleurs, certains *coranolecturologues* définissent l'accentuation comme la réalisation de la *hamza* , sa glottalisation.

Application:

Nūn 005

5-Lorsque le *alif du duel* est élidé au niveau de pronociation pour éviter la rencontre des deux avocalques, et que ce duel est ambigu avec le singulier, comme dans le mot coranique

2ـ عند نطق الواو والياء المشددتين، نحو ﴿ٱلْقُوَّةِ﴾ في : ﴿إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلرَّزَّاقُ ذُو ٱلْقُوَّةِ ٱلْمَتِينُ ۝٥٨﴾ [الذاريات: 58]

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Nūn 002

و﴿حُيِّيتُم﴾ مثلا في : ﴿وَإِذَا حُيِّيتُم بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا۟ بِأَحْسَنَ مِنْهَآ أَوْ رُدُّوهَآ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ حَسِيبًا ۝٨٦﴾ [النساء : 86]

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Nūn 003

3ـ عند الانتقال من حرف مد إلى الحرف الأول من المشدد نحو: ﴿ٱلْحَآقَّةُ﴾ من قوله ﷻ: ﴿ٱلْحَآقَّةُ ۝١ مَا ٱلْحَآقَّةُ ۝٢ وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا ٱلْحَآقَّةُ ۝٣﴾ [الحاقة : 1ـ3]

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم.

Nūn 004

Nūn Vidéo003

4 ـ عند الوقف على همزة مسبوقة بحرف مد أو لين، مثل همزة ﴿ٱلسَّوْءِ﴾ في قوله ﷻ: ﴿وَيُعَذِّبَ ٱلْمُنَٰفِقِينَ وَٱلْمُنَٰفِقَٰتِ وَٱلْمُشْرِكِينَ وَٱلْمُشْرِكَٰتِ ٱلظَّآنِّينَ بِٱللَّهِ ظَنَّ ٱلسَّوْءِ ۚ عَلَيْهِمْ دَآئِرَةُ ٱلسَّوْءِ ۖ وَغَضِبَ ٱللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلَعَنَهُمْ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ ۖ وَسَآءَتْ مَصِيرًا ۝٦﴾ [الفتح : 6]

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Nūn 005

5 ـ عند سقوط ألف التثنية للتخلص من التقاء الساكنين، إذا التبس بالمفرد في نحو : ﴿وَٱسْتَبَقَا﴾ في قوله ﷻ:

« *wastabaqā* » du verset 25 de sourate « *Yūsuf* » :

<u>*Application*</u>:

Nūn 006

Dans ce dernier cas, il faut faire très attention à la prononciation, car justement c'est le *Nabr* qui exprime le dual.

Accentuation dans la lecture de *Khalaf Al-Bazzār Al-kūfī* (L'accentuation est un phénomène phonétique compliqué qui est difficile à saisir même pour les spécialistes de phonétique. En effet, certains d'entre eux, comme le signale *Samīr Charīf*, confondent entre l'accentuation qui agit sur les syllabes d'un mot et l'intonation qui est liée à la phrase, à l'énoncé, au texte… *Samīr Charīf* a résumé le phénomène d'accentuation dans la lecture de *Khalaf* comme suit :

1- Accentuation lors de la liaison avec la voyelle /u/.

2- Accentuation lors de la vocalisation du « *ha'* » du pronom de la 3ème personne par la voyelle /u/.

3-Accentuation lors de la gémination.

4-Accentuation de la voyelle dans « *al- 'ayn* » de la structure schématique (le schème ou « *At-taf'īla* ») du mot.)

Accentuation lors de la liaison avec la voyelle /u/ dans la lecture de *Khalaf Al-Bazzār Al-kūfī* (*Khalaf Al-Bazzār Al-kūfī* a lu l'expression coranique « *Anu 'budū* » du verset 36 de sourate « *An-Naḥl* » en procédant à une vocalisation du « *nūn* » par /u/ et sa liaison avec le mot suivant (« *'budū* »), et en accentuant la voyelle /u/ du « *nūn* » plus fort que les autres *coranolecturologues* le fasse pour la voyelle /i/ avec laquelle ils vocalisent le « *nūn* » dans un tel contexte.

<u>*Application*</u>:

﴿وَٱسْتَبَقَا ٱلْبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُۥ مِن دُبُرٍ وَأَلْفَيَا سَيِّدَهَا لَدَا ٱلْبَابِ ۚ قَالَتْ مَا جَزَآءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوٓءًا إِلَّآ أَن يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٥﴾﴾ [يوسف : 25]

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Nūn 006

النبر فى قراءة خلف البزار: مثال على سبيل التوضيح (إن النبر من الظواهر الصوتية المعقدة التى أشكل فهمها حتى على المتخصصين فى الصوتيات، فقد خلط بعضهم بين النبر الذى يقع على المقطع الصوتى من الكلمة، والتنغيم (Intonation) الذى محله الجملة لا الكلمة.

وقد أجمل الدكتور سمير شريف ظاهرة النبر فى قراءة خلف فى ما يلى:

1ـ النبر عند الوصل بالضم؛

2ـ النبر عند ضم الهاء فى ضمير الغائبين؛

3ـ النبر فى الإدغام؛

4ـ النبر فى حركة عين الكلمة.

وما أوردناه هنا فى الإشارة إلى ظاهرة النبر فى قراءة خلف البزار هو على سبيل المثال فقط، وهو لا يعنى إطلاقا عدم وجود مثل هذه الظاهرة فى القراءات القرآنية الأخرى.

النبر عند الوصل بالضم فى قراءة خلف البزار (لقد قرأ خلف ﴿أن اعبدوا﴾ فى الآية القرآنية : ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِى كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَٱجْتَنِبُوا۟ ٱلطَّٰغُوتَ ۖ فَمِنْهُم مَّنْ هَدَى ٱللَّهُ وَمِنْهُم مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ ٱلضَّلَٰلَةُ ۚ فَسِيرُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ فَٱنظُرُوا۟ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٦﴾﴾ [النحل: 36]، بضم النون ووصلها مع الكلمة الموالية، والملاحظ أن درجة النبر فى ضم النون أقوى منها فى كسرها كما فى قراءات قرآنية أخرى.

🔊 *Nūn 007*

⬇ Accentuation lors de la vocalisation du « *hā'*» du pronom de la troisième personne par la voyelle /u/ dans la lecture de *Khalaf Al-Bazzār Al-kūfī* (*Khalaf Al-Bazzār Al-kūfī* a lu le «*hā'*» du pronom de la troisième personne en la vocalisant par la voyelle /u/, et en accentuant la voyelle /u/ du «*hā'*» plus fort que les autres *coranolecturologues* le fasse pour la voyelle /i/ avec laquelle ils vocalisent le «*hā'*» dans un tel contexte. On prend l'exemple du mot «*'alayhum*» du verset 23 de sourate «*Al-Mā'ida*» :

Application:

🔊 *Nūn 008*

⬇ Accentuation lors de la gémination dans la lecture de *Khalaf Al-Bazzār Al-kūfī* (L'accentuation lors de la gémination de *Khalaf Al-Bazzār Al-kūfī* pour le « *dāl* » dans le « *ǧīm* » par exemple dans l'expression coranique «*qad ǧa'akum*» du verset 104 de «*Al-'An'ām*» est plus forte que le fasse les autres *coranolecturologues* qui ont lu sans gémination dans un tel contexte:

Application:

🔊 *Nūn 009*

➡ ***Sourate An-Naǧm*** (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 62 ou 61. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est cinquante-troisième.)

➡ ***Sourate An-Naḥl*** (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets est à l'unanimité 128. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est seizième.)

➡ ***Les deux grammairiens*** (Ce sont *Abū 'Amr Al-Baṣrī* et *Al-Kisā'ī Al-Kūfī*)

➡ ***Sourate An-Nisā'*** (C'est une Sourate Médinoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 175 ou 176 ou

مفتاح محمد السلطنى / إدريس عن خلف.

Nūn 007 🔊

⬇ النبر عند ضم الهاء فى ضمير الغائبين فى قراءة خلف البزار (إن النبر فى الهاء التى يضمها خلف العاشر مثلا فى ﴿عليهُم﴾ من الآية الكريمة التالية أقوى منه فى الهاء التى يكسرها قراء آخرون: ﴿قَالَ رَجُلَانِ مِنَ ٱلَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْعَمَ ٱللَّهُ عَلَيْهِمَا ٱدْخُلُواْ عَلَيْهُمُ ٱلْبَابَ فَإِذَا دَخَلْتُمُوهُ فَإِنَّكُمْ غَٰلِبُونَ وَعَلَى ٱللَّهِ فَتَوَكَّلُوٓاْ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿٢٣﴾﴾ [المائدة: 23].

مفتاح محمد السلطنى / إدريس عن خلف.

Nūn 008 🔊

⬇ النبر فى الإدغام فى قراءة خلف البزار (إن النبر عند إدغام خلف الدال فى الجيم مثلا كما فى ﴿قد جاءكم﴾ من قوله ﷻ أقوى منه فى قراءة من أخذوا بعدم الإدغام: ﴿قَدْ جَآءَكُم بَصَآئِرُ مِن رَّبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِۦ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا وَمَآ أَنَا۠ عَلَيْكُم بِحَفِيظٍ ﴿١٠٤﴾﴾ [الأنعام: 104].

مفتاح محمد السلطنى / إدريس عن خلف.

Nūn 009 🔊

➡ **النجم** (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 53، وعدد آياتها 62 أو 61 باختلاف علماء العدد القرآنى.)

➡ **النحل** (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 16، وعدد آياتها 128 باتفاق علماء العدد القرآنى.)

➡ **النحويان** (هما أبو عمرو البصرى والكسائى الكوفى.)

➡ **النساء** (سورة ~) (هى سورة مدنية ترتيبها فى المصحف الشريف 4، وعدد آياتها 177 أو 176 أو 175 باختلاف

177. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est quatrième.)

➡ ***Semi-voyelle*** (On appelle semi-voyelle en langue arabe le «*wāw*» et le «*yā'*» notamment lorsqu'ils sont précédés d'une voyelle /a/. dans le cas contraire, ils sont des voyelles à part entière, comme c'est le cas du «*wāw*» et du «*yā'*» *bivocaliques*.)

➡ ***Système vocalique arabe*** (Dans l'alphabet arabe, il y a 3 voyelles courtes aussi appelées *ḥarakāt*: *fatḥa* (voyelle /a/) , *ḍamma* (voyelle /u/) et *kasra* (voyelle /i/) ; et 3 voyelles longues, que l'on appelle «*consonnes bivocaliques*», qui sont:
Le *alif* précédé d'une consonne vocalisée par la voyelle courte /a/ (*fatḥa*); le *yā'* précédé d'une consonne vocalisée par la voyelle courte /i/ (*kasra*) ; le *wāw* précédé d'une consonne vocalisée par la voyelle courte /u/ *ḍamma*.)

➡ ***Ponctuation*** (Il existe deux types de ponctuation dans la science des lectures coraniques :
1-Ponctuation flexionnelle , comporte les signes diacritiques désignant les vocalisations que subissent les consonnes comme la vocalisation par des voyelles, la gémination, la *bivocalisation*, l'*avocalisation* et la nounation. On l'appelle vocalisation consonantique.
2- Ponctuation diacritique , comporte des signes diacritiques en forme de points pour distinguer les consonnes.)

⬇ *Ponctuation de reprise* (C'est le point qui est mis sur la *hamza* de liaison pour exprimer que cette *hamza* : est vocalisée par /a/ en cas de reprise de la parole (le point au-dessus du *alif*) ; est vocalisée par /i/ en cas de reprise de la parole (le point au-dessous du *alif*) ; est vocalisée par /u/ en cas de reprise de la parole (le point au milieu du *alif*)

⬇ *Ponctuation d'achoppement vocalique* (Elle est appelée encore ponctuation d'assimilation, c'est une ponctuation qui substitue la voyelle, et la voyelle achoppée est transcrite en *coranographie* sous forme d'un grand point qui est mis au-dessus de la

علماء العدد القرآنى.)

⬅ **نصف الحركة** (يطلق نصف الحركة فى الأصوات العربية على الواو أو الياء المسبوقة بفتحة. وإذا لم تكونا كذلك فلا تسمى نصف حركة بل حركة خالصة. فمثلا "الواو" فى ﴿موعد﴾ هى نصف حركة لأنها مسبوقة بفتحة.)

⬅ **النظام الصائتى العربى** (هناك فى اللغة العربية ثلاث حركات قصيرة : الفتحة والضمة والكسرة، وثلاث حركات طويلة نسميها عادة حروف المد وهى : الألف المفتوح ما قبلها والياء المكسور ما قبلها والواو المضموم ما قبلها، وهى مجموعة فى كلمة "نوحيها".)

⬅ **النقط** (النقط فى علم القراءات قسمان:
1ـ نقط الإعراب، وهو العلامات الدالة على ما يعرض للحرف من حركة أو شد أو مد أو سكون أو تنوين، وهو بذلك يكون مرادفا لمعنى الضبط والشكل.
2ـ نقط الإعجام، وهو الذى يدل على ذوات الحروف ويميز بينها.)

⬇ نقط الابتداء (وهو النقط الذى يوضع فوق همزة الوصل للدلالة على أن هذه الهمزة مفتوحة عند الابتداء بالكلام ﴿ٱلَّذِينَ﴾ (النقط فوق الألف) أو مضمومة ﴿ٱعْبُدُواْ﴾ (النقط فى وسط الألف) أو مكسورة ﴿ٱهْدِنَا﴾ (النقط فى أسفل الألف).)

⬇ نقط الاختلاس (ويسمى بنقط الاخفاء، وهو نقط عوض عن حركة، وتضبط الحركة المختلسة بوضع نقطة فوق الحرف إن كان مفتوحا، كعين ﴿تَعْدُّواْ﴾ ، وتحته إن كان مكسورًا كعين ﴿نِعِمَّا﴾ كما فى قالون عن نافع :

consonne s’elle est vocalisée par /a/ comme dans le mot coranique « *ta’addū* » du verset 153 de sourate « *An-Nisā’* » :

<u>Application</u>:

Nūn 010

,et comme dans le mot coranique « *ni’immā* » du verset 57 de sourate « *An-Nisā’* » :

<u>Application</u>:

Nūn 011

Ponctuation d’assimilation

Ponctuation d’amalgamation vocalique

(C’est une ponctuation qui substitue deux vocalisations /u/ et /i/. Elle est transcrite en *coranographie* par un point qui est mis devant la consonne amalgamée, comme dans « *sī’at* » du verset 27 de sourate « *Al-Mulk* » :

<u>Application</u>:

Nūn 012

Ponctuation diacritique (Dans la science des lectures coraniques en particulier et dans la linguistique arabe en général, c’est un système de ponctuation qui comporte des signes diacritiques ponctuels pour distinguer certains groupes particuliers de consonnes.)

Ponctuation flexionnelle (Dans la science des lectures coraniques en particulier et dans la linguistique arabe en général, c’est un système de ponctuation qui comporte des signes diacritiques de divers types de vocalisation des consonnes.)

Causes de ponctuation flexionnelle (Tout le monde sait que les *Maṣaḥif* au début de leur

﴿وَرَفَعۡنَا فَوۡقَهُمُ ٱلطُّورَ بِمِيثَٰقِهِمۡ وَقُلۡنَا لَهُمُ ٱدۡخُلُواْ ٱلۡبَابَ سُجَّدٗا وَقُلۡنَا لَهُمۡ لَا تَعۡدُّواْ فِي ٱلسَّبۡتِ وَأَخَذۡنَا مِنۡهُم مِّيثَٰقًا غَلِيظٗا ١٥٣﴾ [النساء:153]

وليد على الناشئ / قالون عن نافع .

Nūn 010

﴿إِنَّ ٱللَّهَ يَأۡمُرُكُمۡ أَن تُؤَدُّواْ ٱلۡأَمَٰنَٰتِ إِلَىٰٓ أَهۡلِهَا وَإِذَا حَكَمۡتُم بَيۡنَ ٱلنَّاسِ أَن تَحۡكُمُواْ بِٱلۡعَدۡلِۚ إِنَّ ٱللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُم بِهِۦٓۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ سَمِيعَۢا بَصِيرٗا ٥٧﴾ [النساء:57]

وليد على الناشئ / قالون عن نافع .

Nūn 011

نقط الإخفاء (ينظر مصطلح نقط الاختلاس.)

نقط الإشمام (وهو نقط عوض عن حركتين، ضمة وكسرة، ويضبط الإشمام بوضع نقطة أمام الحرف المشم، كما في ﴿سِيٓـَٔتۡ﴾ مثلا، تنبيهًا على أنه يمال بالكسرة نحو الضمة :

﴿فَلَمَّا رَأَوۡهُ زُلۡفَةٗ سِيٓـَٔتۡ وُجُوهُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَقِيلَ هَٰذَا ٱلَّذِي كُنتُم بِهِۦ تَدَّعُونَ ٢٧﴾ [الملك:27]

عبدالباسط عبدالصمد / ورش عن نافع .

Nūn 012

نقط الإعجام (هو، في علم القراءات القرآنية على وجه الخصوص وفي اللسانيات العربية عموما، الذي يدل على ذوات الحروف ويميز بينها.)

نقط الإعراب (هو، في علم القراءات القرآنية على وجه الخصوص وفي اللسانيات العربية عموما، العلامات الدالة على ما يعرض للحرف من حركة أو شد أو مد أو سكون أو تنوين، وهو بذلك يكون مرادفا لمعنى الضبط والشكل.)

أسباب نقط الإعراب (من المعلوم أن المصاحف في بداية

compilation n'étaient ni ponctués ni vocalisés, mais les gens ne trouvaient pas des difficultés dans la lecture et la différentiation entre les mots malgré leur ressemblance. Ceci est dû à leurs compétences linguistiques arabes innées, et leur réception du Saint Coran oralement directement du Messager d'Allah ﷺ et de ses Compagnons ﵃ qui ont appris le Coran oralement du Prophète ﷺ. Toutefois, avec l'extension des pays musulmans et la croissance du nombre des étrangers qui professent l'Islam, des erreurs commencent par apparaître. Ainsi, la recherche d'un système de signes facilitant la bonne prononciation des mots coraniques sans affecter le système de Script ottoman, s'avère nécessaire. *Abū 'Al-'Aswad 'Ad-Du'alī* est le premier à avoir ponctué le *Muṣḥaf*. Après, son système de ponctuation est reformulé par *Al-Khalīl Ibn Ahmed 'Al-Farāhīdī*.)

كتابتها كانت غير منقوطة ولا مشكولة، وكان الناس لا يجدون مشقة فى قراءتها والتفريق بين الكلمات وإن تشابهت الحروف؛ بسبب فطرتهم العربية السليمة، وتلقيهم للقرآن الكريم مشافهة من رسول الله ﷺ، ومن الصحابة الذين تلقوا عنه ﷺ. فلما اتسعت بلاد المسلمين، وكثر الأعاجم الداخلون فى الإسلام، بدأ اللحن يتطرق إلى ألسنة الناس، وظهر ذلك فى قراءة بعضهم للقرآن الكريم، فاقتضى الأمر وضع علامات تساعد على النطق السليم لكلمات القرآن الكريم دون المساس بالرسم العثمانى. ويعتبر أبو الأسود الدؤلى (ت 69 هـ) أول من وضع النقط فى المصحف. وظل ما فعله أبو الأسود هكذا يتلقاه العلماء، إلى أن ظهر العالم الجليل الخليل بن أحمد الفراهيدى البصرى (ت 170 هـ) فأخذ نقط أبى الأسود وأدخل عليه بعض التحسينات.)

⓿ *Ponctuation de petite inflexion vocalique*

(C'est un point lumineux au centre qui remplace la voyelle /a/, Il est transcrit en le mettant au-dessous de la consonne qui se trouve avant le *alif* fléchi, comme dans le mot coranique « *muğrāhā* » du verset 41 de sourate « *Hūd* » selon la *narration de Warch*:

⓿ نقط الإمالة الصغرى (وهو نقطة مضاءة الوسط عوض عن حركة، وتضبط هذه الإمالة بوضع نقطة تحت الحرف الذى قبل الألف الممال عوضًا عن فتحة الحرف، كما فى ﴿مُجْرِيهَا﴾:

﴿وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ مُجْرِيهَا وَمُرْسِيهَا إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ۝٤١﴾ [هود : 41]

عبدالباسط عبدالصمد/ ورش عن نافع .

Application:

Nūn 013

وقد وضعت هذه الإضاءة لتمييز هذا النوع من الإمالة عن الإمالة الكبرى.)

⓿ *Ponctuation de grande inflexion vocalique*

(C'est un point plein qui remplace la voyelle /a/, Il est transcrit en le mettant au-dessous de la consonne qui se trouve avant le *alif* fléchi, comme dans le mot coranique « *mağrāhā* » du verset 41 de sourate « *Hūd* » selon la *narration de Ḥafṣ*:

⓿ نقط الإمالة الكبرى (وهو نقطة عوض عن حركة، وتضبط هذه الإمالة بوضع نقطة تحت الحرف الذى قبل الألف الممال عوضًا عن فتحة الحرف، كما فى ﴿مَجْرِيهَا﴾:

﴿وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ مَجْرِيهَا وَمُرْسَاهَا إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ۝٤١﴾ [هود : 41]

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Application:

Nūn 014

نشير هنا أن لحفص هذه الإمالة فقط فى كل القرآن.)

⬇ *Ponctuation de la substitution*

(C'est la ponctuation qui substitue la *hamza* dans certains cas, ce phénomène est transcrit en mettant un grand point noir avec la voyelle à la place de la *hamza* substituée en une consonne vocalisée, peu importe qu'il soit un *yā'*, comme dans « *li'allā → liyallā* » (voir l'application) , ou un *wāw* comme dans « *mu'aǧǧalā → muwaǧǧalā* ».
Mais si la *hamza* est substituée par une consonne bivocalique, alors le point n'est pas mis à la place de la *hamza* , comme dans : « *ǧā'a 'aǧaluhum → ǧā'a āǧaluhum*».

Application:
Nūn 015

⬇ نقط البدل (وهو النقط الذى يكون عوضًا عن الهمزة فى بعض الحالات، وتضبط هذه الهمزة المبدلة بوضع نقطة كبيرة مطموسة مع الحركة موضع الهمزة إذا أبدلت حرفًا محركًا، سواء أكان ياءً مثل : ﴿لِئَلَّا﴾، أم واوًا مثل: ﴿ مُّؤَجَّلًا ﴾.
أما إذا أبدلت حرف مد فلا تجعل النقطة فى موضع الهمزة مثل: ﴿جَآءَ أَجَلُهُمْ﴾← جَآءَ اجَلُهُمْ﴾ :

﴿رُّسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى ٱللَّهِ حُجَّةُۢ بَعْدَ ٱلرُّسُلِ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ۝١٦٥﴾ [النساء : 165]

محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع.
Nūn 015

⬇ *Ponctuation de la déglottalisation*

(C'est la ponctuation qui substitue la *hamza* dans certains cas, ce phénomène est transcrit en mettant un grand point noir sans la voyelle à la place de la *hamza déglottalisée* , comme dans « *chuhadā'a 'id → chuhadā'a iḏ*» (voir l'application) :

Application:
Nūn 016

⬇ نقط التسهيل (وهو النقط الذى يكون عوضًا عن الهمزة فى بعض الحالات، وتضبط هذه الهمزة المسهلة بوضع نقطة كبيرة مطموسة من غير الحركة موضع الهمزة ، فى مثل :
﴿شُهَدَآءَ إِذْ ← شُهَدَآءَ إِذْ﴾: ﴿أَمْ كُنتُمْ شُهَدَآءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ ٱلْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنۢ بَعْدِى ۖ قَالُوا۟ نَعْبُدُ إِلَـٰهَكَ وَإِلَـٰهَ ءَابَآئِكَ إِبْرَٰهِـۧمَ وَإِسْمَـٰعِيلَ وَإِسْحَـٰقَ إِلَـٰهًا وَٰحِدًا وَنَحْنُ لَهُۥ مُسْلِمُونَ ۝١٣٣﴾
[البقرة : 133]

محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع .
Nūn 016

➡ ***Transfert*** (Conventionnellement, ce terme peut avoir deux significations :
1- dans la rubrique du *hamz*, cela signifie la vocalisation d'une consonne *avocalisée* par la voyelle de la *hamza* qui la suit, puis l'élision de cette *hamza* au niveau de la prononciation, comme dans « *qul 'inna → qulinna* » :
Application:
Nūn 017

2- dans la rubrique du *waqf*, c'est le transfert

➡ **النقل** (فى الاصطلاح له معنيان:
الأول: فى باب الهمز، هو تحريك الحرف الساكن بحركة الهمز الذى بعده ثم حذف الهمز من اللفظ، كما فى ﴿قُلْ إِنَّ﴾ ← ﴿قُلِ اِنَّ﴾ : ﴿قُلِ اِنَّ ٱلَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى ٱللَّهِ ٱلْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ۝٦٩﴾ [يونس : 69]

محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع.
Nūn 017

de la voyelle d'une consonne sur laquelle il est marqué l'arrêt à un *avocalique* qui la précède.)

الثانى: فى باب الوقف : هو نقل حركة الحرف الموقوف إلى الساكن قبله، وهو غير الهمز.)

➡ ***Sourate An-Naml*** (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 93 ou 94 ou 95. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est 27ème.)

⬅ **النمل** (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 27، وعدد آياتها 93 أو 94 أو 95 باختلاف علماء العدد القرآنى.)

➡ ***Sourate Nūḥ*** (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 28 ou 29 ou 30. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est soixante et onzième.)

⬅ **نوح** (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 71، وعدد آياتها 28 أو 29 أو 30 باختلاف علماء العدد القرآنى.)

➡ ***Sourate An-Nūr*** (C'est une Sourate Médinoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 62 ou 64. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est vingt-quatrième.)

⬅ **النور** (سورة ~) (هى سورة مدنية ترتيبها فى المصحف الشريف 24، وعدد آياتها 62 أو 64 باختلاف علماء العدد القرآنى.)

➡ ***Nūn avocalique*** (C'est la consonne arabe *nūn* qui n'est pas vocalisée par l'un des procédés de vocalisation habituels, comme la vocalisation par la voyelle simple /a/, par la voyelle /i/, par la voyelle /u/, par la voyelle double «ā», …)

⬅ **النون الساكنة** (هو حرف النون غير المتحرك، أى أنه لا يحمل ضمة ولا كسرة ولا فتحة ولا حركة مد … النون الساكنة هى حرف هجائى أصلى يثبت لفظا وخطا، ويكون فى الحروف نحو "عنْ، منْ، لنْ..." وفى الأسماء والأفعال نحو "المنْخنقة ، أنْعمت...".)

⬇ *Différence entre* la *nounation* et le *nūn avocalique* (La *nounation* et le *nūn avocalique* se différencient à quatre niveaux : 1-le *nūn avocalique* peut se situer au milieu du mot ou à la fin ; alors que la nounation ne peut exister qu'à la fin des noms.
2- le *nūn avocalique* peut exister dans les noms et les verbes ; alors que la nounation ne peut exister que dans les noms.
3- le *nūn avocalique* est maintenu dans les deux cas : l'arrêt et la liaison ; alors que la nounation n'est maintenue que dans le cas de liaison.
4- le *nūn avocalique* est maintenu graphiquement et verbalement ; alors que la nounation n'est maintenue que verbalement.)

⬇ الفرق بين النون الساكنة والتنوين (تختلف النون الساكنة عن التنوين من أربعة أوجه:

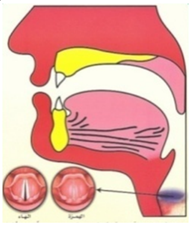
1ـ تقع النون الساكنة فى آخر الكلمة ووسطها، أما التنوين فلا يقع إلا فى آخر الأسماء.
2ـ تقع النون الساكنة فى الأسماء والأفعال والحروف، والتنوين لا يقع إلا فى الأسماء.
3ـ النون الساكنة ثابتة وصلا ووقفا، أما التنوين فلا يثبت إلا وصلا.
4ـ النون الساكنة ثابتة رسما ولفظا، والتنوين لا يثبت رسما بل لفظا إذا وصل بما بعده.)

➡ ***Nūn géminé*** (c'est à l'origine composé de deux *nūn*, le premier surmonté d'un

⬅ **النون المشددة** (هى فى الأصل حرف متشكل من

نونين : النون الأولى مسكنة بسكون ظاهر، والثانية تحمل حركة قصيرة (فتحة أو ضمة أو كسرة). يتم إدغام النون الأولى في النون الثانية للحصول على حرف واحد مشدد. وحكم هذه النون المشددة هو الغنة بحركتين (والحركة الواحدة هو مقدار قبض الأصبع ثم بسطه.)

avocalique (*sukūn*) et le deuxième d'une voyelle brève. Le premier a été géminé dans le deuxième pour ne former qu'une seule consonne redoublée. Ce *nūn* redoublé doit être nasalisé en 2 temps (1 temps est la durée de la flexion ou l'extension d'un doigt).)

الهاء
Hā’

هـ

حرف الهاء MP3+ MP4

https://drive.google.com/drive/folders/1hPSqG44aUTyw78Ygk1-sYpV5hdulIiDn?usp=sharing

Hā’ (C’est une glottale fricative continue non emphatique non voisée et aspirée. Ce son n’existe pas en français. C’est le même son que le son du «h» dans les mots anglais «*home*» ou «*horse*». Quand vous prononcez cette lettre, vous devez prendre soin de bien la distinguer de la lettre *ḥā’*. Pour cela, vous devrez vous assurez de ne pas l’expirer trop fort. Le point d’articulation de *hā’*, comme celui de la *hamza* est le fond du pharynx, c’est-à-dire, la région des cordes vocales au niveau du larynx. Deux consonnes sortent donc de ce point d’articulation : *hamza* et *ḥā’*.En générale, ces deux consonnes arabes sont dites laryngales, bien qu’*Al-Khalil* considère que la *hamza* n’est pas une laryngale.)

Point d’articulation et prononciation:
Hā’ Vidéo001

Hā’ du féminin (Il peut avoir dans le Saint

Coran deux aspects différents :

1- Il est transcrit en *coranographie* comme la graphie du *hā’*, il est nommé dans ce cas le *tā’ noué*, comme dans les quatre mots coraniques du verset 24 de sourate *Ibrāhīm :*

الهاء (هو صوت حنجرى حلقى، استمرارى، مهموس، مرقق. ومخرج هذا الصوت هو أقصى الحلق، وهى المنطقة التى تقع على مستوى الحنجرة فى منطقة الحبال الصوتية.

لقد جاءت "الهاء" فى الترتيب النطقى لدى الخليل بن أحمد بين صوتى "العين" و"الحاء" وصوتى "الغين" و "الخاء"، وهو عند المحدثين بالإضافة إلى الهمزة أعمق الأصوات جميعا، وهما من مخرج واحد وهو المخرج الحنجرى "laryngale"، ويتحقق نطقهما بانغلاق ثم انفتاح الوترين الصوتيين فجأة فينطلق معهما الهواء متفجرا. إذن أقصى الحلق هو مخرج الهمزة والهاء.)

مخرج الحرف وطريقة نطقه:

Hā’ Vidéo001

هاء التأنيث (وهى فى القرآن الكريم نوعان :

ـ المرسومة بسورة الهاء ،وهى المسماة التاء المربوطة، فى مثل الكلمات: ﴿كَلِمَةً﴾ ، ﴿طَيِّبَةً﴾، ﴿كَشَجَرَةٍ﴾، ﴿طَيِّبَةٍ﴾ من :

﴿أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً

Application:

Hā’001

1- Il est transcrit en *coranographie* comme la graphie du *tā’*, il est nommé dans ce cas le *tā’ ouvert*, comme dans le mot coranique « *raḥmata* » du verset 218 de sourate *Al-Baqara :*

Application:

Hā’002

Hā’ du Sakt (C’est un *hā’ avocalisé* ajouté en cas d’arrêt pour expliciter la voyelle Dans le cas de liaison, il est élidé. Il se trouve dans le Saint Coran en sept occurrences, dont quatre sont regroupées dans les cinq versets (25, 26, 27, 28 et 29) de sourate « *‘Al-Ḥāqqah* » (Voir l’article arabe ci-contre.)

Application:

Hā’003

Hā’ pronominal

Hā’ pronominal (C’est le *hā’* pronominal qui réfère au singulier masculin de la troisième personne, comme dans « *‘innahū* » du verset 3 de sourate *An-Naṣr* :

Application:

Hā’004

Hā’ pronominal dans la lecture de *Nāfi’*

كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي ٱلسَّمَآءِ

﴿٢٤﴾ [إبراهيم : 24]

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Hā’001

ـ المرسومة بصورة التاء، وهى المسماة التاء المبسوطة. وتقع فى القرآن فى ثلاث عشرة كلمة، نذكر منها مثالًا: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَٱلَّذِينَ هَاجَرُواْ وَجَٰهَدُواْ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ أُوْلَٰٓئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ ٱللَّهِۚ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢١٨﴾﴾ [البقرة : 218]

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Hā’002

هاء السكت (وهى هاء ساكنة زيدت فى الوقف لبيان الحركة، وحقها أن تسقط فى حالة الوصل (أو الإدراج) ، وهى الواردة فى سبع كلمات وهى: ﴿يَتَسَنَّهْ﴾، ﴿ٱقْتَدِهْ﴾، ﴿كِتَٰبِيَهْ﴾ ، ﴿حِسَابِيَهْ﴾ ، ﴿مَالِيَهْ﴾، ﴿سُلْطَٰنِيَهْ﴾، ﴿مَا هِيَهْ﴾، ومعظمها فى الآيات التالية: ﴿وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَٰبَهُۥ بِشِمَالِهِۦ فَيَقُولُ يَٰلَيْتَنِي لَمْ أُوتَ كِتَٰبِيَهْ ﴿٢٥﴾ وَلَمْ أَدْرِ مَا حِسَابِيَهْ ﴿٢٦﴾ يَٰلَيْتَهَا كَانَتِ ٱلْقَاضِيَةَ ﴿٢٧﴾ مَآ أَغْنَىٰ عَنِّي مَالِيَهْ ﴿٢٨﴾ هَلَكَ عَنِّي سُلْطَٰنِيَهْ ﴿٢٩﴾﴾

[الحاقة : 25ـ29] محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم.

Hā’003

هاء الضمير (ينظر مصطلح هاء الكناية)

هاء الكناية (هى عبارة عن هاء الضمير التى يكنى بها عن المفرد المذكر الغائب، وذلك نحو ﴿إِنَّهُۥ﴾ من قوله ﷻ:

﴿فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَٱسْتَغْفِرْهُۚ إِنَّهُۥ كَانَ تَوَّابًا ﴿٣﴾﴾ [النصر : 3]

محمد صديق المنشاوى/ حفص عن عاصم .

Hā’004

هاء الكناية فى قراءة نافع المدنى (إذا كانت هاء الكناية

Almadanī (Si le *hā'* pronominal est suivi du mot de Magisté ou du déterminant «Al-» alors *Warch* le *bivocalise* naturellement (de l'ordre de deux voyelles simples successives. Mais s'il est suivi d'un *hamza* , Warch le *bivocalise* de l'ordre de six voyelles successives selon la règle du *bivocalique* discontinu. Quant à *Qalun*, il le *bivocalise* par la *bivocalisation* naturelle ou médiane dans certains contextes coraniques bien précis.

متبوعة بلفظ الجلالة أو "الـ" التعريف فإن نافعا يقصرها ولا يمدها.

أما إذا كانت متبوعة بهمزة فيمدها ست حركات لأنها تدخل فى حكم المد المنفصل؛ إلا أن قالون يقصرها أو يوسطها فى مواضع معينة من القرآن الكريم.)

Hā' pronominal selon la narration coranique de *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr 'Al-makkī* (Le *hā'* pronominal est un *hā'* complément désignant le masculin de la troisième personne. Dans le cas où le *hā'* pronominal est situé entre deux consonnes vocalisées, les *coranolecturologues* sont unanimes sur la liaison de ce *hā'* par un *wāw* s'il est vocalisé par /u/, et par un *yā'* s'il est vocalisé par /i/. En outre, *Qunbul* d'après *Ibn Kathīr 'Al-makkī bivocalise* le *hā'* pronominal s'il est situé entre une consonne *avocalisée* et une autre vocalisée, comme dans le verset 1 de Sourate «*Al-Baqara* » :

<u>Application</u>:

Hā'005

هاء الكناية فى قنبل عن ابن كثير (هاء الكناية هى الهاء الزائدة الدالة على المذكر الغائب، وتسمى أيضا هاء الضمير. وقد اتفق القراء الأجلاء على وصلها بواو إذا كانت مضمومة ووصلها بياء إذا كانت مكسورة، وهذا فى حالة وقوعها بين حرفين متحركين. وزاد قنبل عن ابن كثير أنه يمد هاء الضمير إذا وقعت بين حرف ساكن وآخر متحرك، كما فى قوله ﷻ:

﴿الٓمٓ ذَٰلِكَ ٱلۡكِتَٰبُ لَا رَيۡبَۛ فِيهِۛ هُدٗى لِّلۡمُتَّقِينَ ١﴾ [البقرة:1]

محمد عبدالحكيم / قنبل عن ابن كثير.

Hā'005

Hā' pronominal selon la narration coranique de *Chu'ba* d'après *'Āṣim 'Al-kūfī* (*Chu'ba* d'après *'Āṣim 'Al-kūfī* n'est pas d'accord avec *Ḥafṣ* au sujet du *hā'* pronominal dans un certain nombre de contextes coraniques.

Par exemple, *Chu'ba* d'après *'Āṣim 'Al-kūfī avocalise* ce *hā'* dans des contextes coraniques, comme dans les deux mots «*nuwallih*» et «*nuṣlih*» du verset 115 de Sourate «*An-Nisā'*» :

<u>Application</u>:

Hā'006

هاء الكناية فى شعبة عن عاصم (لقد خالف شعبة عن عاصم الكوفى حفصا فى قضية هاء الضمير (هاء الكناية) فى مجموعة من السياقات القرآنية: لقد أسكن شعبة عن عاصم الكوفى هذه الهاء فى سياقات قرآنية معينة. ومثال ذلك قراءة شعبة عن عاصم الكوفى بإسكان الهاء فى الكلمتين ﴿نوله﴾ و﴿نصله﴾ من قوله ﷻ :

﴿وَمَن يُشَاقِقِ ٱلرَّسُولَ مِنۢ بَعۡدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ ٱلۡهُدَىٰ وَيَتَّبِعۡ غَيۡرَ سَبِيلِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ نُوَلِّهۡ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصۡلِهۡ جَهَنَّمَۖ وَسَآءَتۡ مَصِيرًا ١١٥﴾ [النساء: 115].)

عبدالرشيد صوفى / شعبة عن عاصم.

Hā'006

Hichām Ibn 'Ammār (C'est l'un des deux *coranonarratologues* de la lecture coranique de *l'Imām Ibn 'Āmir ach-chāmmī*. Il était l'*Imām* des gens à *Damas*, leur prêcheur,

هشام بن عمار (ينظر شموس القراء فى باب الشين) (هو أبو الوليد هشام بن عمار بن نصير بن ميسرة السلمى الدمشقى، أحد رواة قراءة الإمام بن عامر، وهو إمام أهل دمشق،

leur enseignant de lectures coraniques et leur *Mufti*. Il est né à l'époque de califat d'*Al-Manṣūr* en 153 de l'Hégire. Il a récité le Coran entre les mains de *'Arrāk Ibn Khālid*, d'*Ayūb Ibn Tamīm* et d'*Al-walīd* Ibn *Muslim*. Il est mort en 245 de l'Hégire.)

وخطيبهم، ومقرئهم، ومحدثهم، ومفتيهم. ولد فى خلافة المنصور فى سنة ثلاثة وخمسين ومائة من الهجرة. وقد عرض القرآن على عراك بن خالد وأيوب بن تميم والوليد بن مسلم. وروى عنه البخارى الحديث فى صحيحه، وكذلك أبو داوود والنسائى وابن ماجة فى سننهم. توفى سنة خمس وأربعين ومائتين من الهجرة.)

Coup de glotte, Hamza (C'est un son *glottalisé* dont le point d'articulation est le fond de la gorge. Il par conséquent très consistant à prononcé. Ainsi, certaines tribus arabes le *déglottalise*.)

الهمز (حرف شديد، وهو أعمق الأصوات جميعا إذ مخرجه فى أقصى الحلق. والنطق به على هذا الحال فيه كلفة وتعب ؛ ولذا استحسنت أكثر القبائل الحجازية لا سيما قريش النطق به مخففا.)

Hamza constante (C'est la *hamza* originel qui n'a subi ni *déglottalisation*, ni *substitution*, ni *transfert*.)

الهمز الثابت (هو الباقى على لفظه وصورته، من غير تسهيل ولا إبدال ولا تحويل.)

*Hamza transf*ormée (C'est la *hamza* qui a subi une *déglottalisation* ou une *substitution* ou un *transfert*.)

الهمز المغير (هو الهمز الذى لحقه تسهيل أو إبدال أو تحويل.)

Hamza double (C'est la *hamza* accolée à une autre *hamza* dans un seul mot ou dans deux mots.)

الهمز المزدوج (هو الهمز الملاصق لمثله فى كلمة أو فى كلمتين.)

Hamza individuelle (C'est la *hamza* unique dans un mot.)

الهمز المفرد (هو الهمز الوحيد فى الكلمة.)

Sourate Al-Humazah (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets est à l'unanimité 9. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est cent quatrième.)

الهُمَزة (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 104، وعدد آياتها 9 باتفاق علماء العد القرآنى.)

Hamza

الهَمزة (ينظر المصطلحان : الهمزة فى المدخل الخاص بباب الهمزة؛ والهمز.)

Hamza avocalique dans la lecture du coranolecturologue Nāfi' Al-madanī (Au sujet de la *hamza avocalique*, *Ibn Ġazzī* dit : « *Warch* la substitue par un «*alif*» si elle est précédée par une voyelle /a/, comme «*yākulūn*» glottalisée par «*ya'kulūn*»; il la substitue par un «*wāw*» si elle est précédée par une voyelle /u/, comme «*yūminūn*» glottalisée par «*yu'minūn*» ; il la substitue par un «*yā'*» si elle est précédée par une voyelle /i/, comme

الهمزة الساكنة فى قراءة نافع المدنى (قال ابن جزى عن هذه الهمزة : "فورش يبدلها ألفا إن كان قبلها فتحة نحو: ﴿ياكلون﴾، التى يتم قراءتها فى حالة التهميز ﴿يأكلون﴾ ، ويبدلها واوا إذا كان قبلها ضم نحو: ﴿يومنون﴾، التى يتم قراءتها فى حالة التهميز ﴿يؤمنون﴾ ، ويبدلها ياء إن كان قبلها كسرة، نحو ﴿بيسما﴾، التى يتم قراءتها فى حالة التهميز ﴿بئسما﴾." (محمد بن جزى، البارع فى قراءة نافع.) لكن ما ذهب إليه الجزى لا يختص به ورش عن نافع بل قام

«*bīsamā*» glottalisée par «*bi᾽samā*».)

❹ *Hamza individuelle dans la lecture du coranolecturologue Nāfi‘ Al-madanī* (*Warch* et *Qālūn* sont d'accord sur la *déglottalisation* d'une classe de mots comportant une seule *hamza* , les exemples de tels contextes coraniques sont, entre autres, les suivants :

-« *Bīsa*» du verset 165 de Sourate «*Al-A᾽rāf*» dont la glottalisation est « *Bi᾽sa*».

<u>*Application*</u>:

Hā'007

-«*waṣ-ṣābīna*» du verset 62 de Sourate «*Al-Baqara*» dont la *glottalisation* est «*waṣ-ṣābi' īna*».

<u>*Application*</u>:

Hā'008

-«*waṣ-ṣābūna*» du verset 69 de Sourate «*Al-Mā᾽ida*» dont la glottalisation est «*waṣ-ṣābi' ūna*».

<u>*Application*</u>:

Hā'009

-«*Yuḍ᾽āhūna*» du verset 30 de Sourate «*At-Tawba*» dont la *glottalisation* est «*Yuḍāhi' ūna*».

بذلك أغلب القراء.)

❹ الهمزة المفردة فى قراءة نافع المدنى (أتفق ورش وقالون على عدم همز فئة من الكلمات فيها همزة واحدة، وفيما يلى بعض منها : ﴿بيس﴾ من قوله ﷻ : ﴿فَلَمَّا نَسُواْ مَا ذُكِّرُواْ بِهِۦٓ أَنجَيْنَا ٱلَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ ٱلسُّوٓءِ وَأَخَذْنَا ٱلَّذِينَ ظَلَمُواْ بِعَذَابٍۭ بِيسٍۭ بِمَا كَانُواْ يَفْسُقُونَ ١٦٥﴾ [الأعراف: 165]،

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Hā'007

و﴿والصابين﴾ فى قوله ﷻ : ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَٱلَّذِينَ هَادُواْ وَٱلنَّصَٰرِيٰ وَٱلصَّٰبِينَ مَنَ ـامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ اِلَاخِرِ وَعَمِلَ صَٰلِحًا فَلَهُمُۥٓ أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ٦٢﴾[البقرة :62]،

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Hā'008

و﴿والصابون﴾ من قوله جل من قائل : ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَالَّذِينَ هَادُواْ وَالصَّٰبُونَ وَالنَّصَٰرِيٰ مَنَ ـامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ اِلَاخِرِ وَعَمِلَ صَٰلِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ٦٩﴾ [المائدة: 69]،

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Hā'009

و﴿يضاهون﴾ من قوله ﷻ :

﴿وَقَالَتِ ٱلْيَهُودُ عُزَيْرٌ ٱبْنُ ٱللَّهِ وَقَالَتِ ٱلنَّصَٰرَى ٱلْمَسِيحُ ٱبْنُ ٱللَّهِ ذَٰلِكَ قَوْلُهُم بِأَفْوَٰهِهِمْ يُضَٰهُونَ قَوْلَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِن قَبْلُ

﴿قَٰتَلَهُمُ ٱللَّهُۖ أَنَّىٰ يُؤۡفَكُونَ ۝٣٠﴾ [التوبة: 30]،
محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع
Hā'010

و﴿ياجوج و ماجوج﴾ حيث وردتا فى القرآن الكريم،
و﴿منساته﴾ و ﴿موصدة﴾ حيث وقعت.)

Application:
Hā'010

-«*Yāǧ ūǧa*» et «*Māǧ ūǧa*» dans toutes leurs occurrences dans le Saint Coran, dont les deux glottalisations sont respectivement «*Ya'ǧ ūǧa*» et «*Ma'ǧ ūǧa*».
-«*Minsātah*» et «*Mūṣadah*» dans toutes leurs occurrences dans le Saint Coran, dont les deux glottalisations sont «*Minsa'atah*» et «*Mu'ṣadah*».

الهمزتان المفتوحتان من كلمة واحدة فى قراءة نافع المدنى (يسقط ورش عن نافع الهمزة الثانية ويبقى على حركتها، مثل ﴿أأنذرتهم﴾ التى يقرؤها ورش عن نافع ﴿ءآنذرتهم﴾ :

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَآنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُومِنُونَ ۝٦﴾ [البقرة: 6]؛
محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع
Hā'011

Les deux *hamza* vocalisées par /a/ dans un seul mot dans la lecture de *Nāfi'* (*Warch* d'après *Nāfi'* procède à la *déglottalisation* de la 2ème *hamza* (c'est-à-dire, sa suppression tout en maintenant sa voyelle) et à la réalisation de la 1ère *hamza*, comme les deux *hamza* dans le mot «*'a'andartahum*» du verset 6 de «*Al-Baqara*», dans lequel *Warch* élimine la 2ème *hamza* , laisse intacte sa voyelle et réalise la 1ère («*'aandartahum*»). Ainsi, le mot est finalement prononcé par *Warch* : «*'āndartahum*».

Application:
Hā'011

بينما يقوم قالون بإطالة فتحة الهمزة الأولى لتصبح ألفا، ثم حذف الهمزة الثانية وأبقى حركتها:

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَاأنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ۝٥﴾ [البقرة: 5].)
محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع
Hā'012

Alors que, selon *Qālūn* d'après *Nāfi' Al-madanī*, la voyelle /a/ de la première *hamza* est *bivocalisée* pour devenir un «*alif*» *bivocalique*, et la deuxième *hamza* est éliminée et sa voyelle gardée (c'est-à-dire, *déglottalisée*). Ainsi, le mot est prononcé : «*'āhandartahum*».

Application:
Hā'012

الهمزتان من كلمة واحدة حيث تكون الأولى مفتوحة والثانية مضمومة، فى قراءة نافع المدنى (يرى القراء أن قالون يسهل الهمزة الثانية، بينما يرى الدكتور سمير شريف أن الحقيقة الصوتية للتسهيل هنا إنما هو حذف للهمزة

Les deux *hamza* discordantes dans un seul mot où la première vocalisée par /a/ et la deuxième par /u/, dans la lecture de *Nāfi' Al-madanī* (*Qālūn déglottalise* la deuxième *hamza* entre la *hamza* et le «*wāw*», mais *Qālūn* introduit un «*alif*» que *Warch* n'introduit pas. Nous signalons que certains

linguistes comme *Samīr Charīf* définissent la *déglottalisation* d'une *hamza* comme une suppression de cette *hamza* tout en maintenant sa *voyelle*.

Application:
🔊 *Hā'013*

Prenons l'exemple d'illustration suivant : Les deux *hamza* dans le mot «*'a'ulqiyya*» du verset 25 de Sourate «*Al-qamar*» sont discordantes. Ce mot est prononcé par *Warch* «*'ahulqiyya*», alors que *Qālūn* le prononce «*'āhulqiyya*».

Application:
🔊 *Hā'014*

❶ Les deux *hamza* discordantes dans un seul mot où la première vocalisée par /a/ et la deuxième par /i/, dans la lecture de *Nāfi' Al-madanī* (*Mohammed Ibn Ğazzī* dit au sujet de cette classe des deux *hamza* discordantes dans un seul mot : «*Nāfi' déglottalise* la 2ème *hamza* entre la *hamza* et le «*yā'*», mais *Qālūn* introduit un «*alif*» que *Warch* n'introduit pas. Prenons l'exemple d'illustration suivant : Les deux *hamza* dans le mot «*'a'iḏā*» du verset 47 de «*Al-wāqi'a*» sont discordantes. Ce mot est prononcé par *Warch* «*'ahiḏ ā*», alors que *Qālūn* le prononce «*'āhiḏā*».)

Application:
🔊 *Hā'015*

Application:
🔊 *Hā'016*

❶ Les deux *hamza* concordantes par /u/ dans deux mots dans la lecture de *Nāfi' Al-madanī* (Au sujet de cette classe des deux *hamza* concordantes par /u/ dans deux mots, les *Coranolecturologues* citent que *Warch* réalise la 1ère *hamza* et *déglottalise* la

الثانية مع بقاء حركتها. ومثال ذلك ﴿أؤلقى﴾ من قوله ﷻ: ﴿أَءُلْقِيَ ٱلذِّكْرُ عَلَيْهِ مِنۢ بَيْنِنَا بَلْ هُوَ كَذَّابٌ أَشِرٌ ﴿٢٥﴾﴾ [القمر: 25]

ياسين الجزائرى / ورش عن نافع
🔊 *Hā'013*

﴿أَءُلْقِيَ ٱلذِّكْرُ عَلَيْهِ مِنۢ بَيْنِنَا بَلْ هُوَ كَذَّابٌ أَشِرٌ ﴿٢٥﴾﴾ [القمر: 25]

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع
🔊 *Hā'014*

❶ الهمزتان من كلمة واحدة حيث تكون الأولى مفتوحة والثانية مكسورة، فى قراءة نافع المدنى (يقول ابن جزى فى شأن هذا الصنف من الهمزتين: "فنافع يسهل الثانية بين الهمزة والياء، ويدخل قالون قبلها ألفا، ولا يدخلها ورش." (البارع فى قراءة نافع) ومثال ذلك ﴿أإذا﴾ فى قوله ﷻ :

﴿وَكَانُواْ يَقُولُونَ أَيِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَٰمًا اِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿٤٧﴾﴾ [الواقعة: 47]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع
🔊 *Hā'015*

﴿وَكَانُواْ يَقُولُونَ أَيِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَٰمًا إِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿٥٠﴾﴾ [الواقعة: 50]

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع
🔊 *Hā'016*

❶ الهمزتان من كلمتين المتفقتان المضمومتان فى قراءة نافع المدنى (يقول القراء إن ورشا يحقق الأولى ويسهل الثانية، والتسهيل صوتيا هو كما يذكر الدكتور سمير شريف دائما حذف الهمزة مع إبقاء حركتها. وأما قالون فإنه يسهل الأولى

2ème, alors que *Qālūn déglottalise* la 1ère et réalise la 2ème.
La *déglottalisation*, on le rappelle, est l'élimination de la *hamza* tout en maintenant sa voyelle vocalisante.
Prenons un exemple d'illustration de ce type des deux *hamza* concordantes : Dans l'expression «*Awliyā'u 'ulā'ik*» du verset 32 de «*Al-Aḥqāf*», *Warch déglottalise* la 1ère *hamza* et réalise la 2ème :

«Awliyā'u 'ulā'ik» → *«Awliyā'u ulā'ik»* → «*Awliyā'ūā'ik*»; et *Qālūn déglottalise* la 1ère et réalise la 2ème :

«*Awliyā'u 'ulā'ik*»→«*Awliyāh'ulā'ik*».

Application:
Hā'017

Application:
Hā'018

Les deux *hamza* concordantes par /a/ dans deux mots dans la lecture de *Nāfi' Al-madanī* (Au sujet de cette classe des deux *hamza* concordantes par /a/ dans deux mots, les *coranolecturologues* citent que *Warch* réalise la première *hamza* et *déglottalise* la deuxième *hamza* , alors que *Qālūn* élimine la 1ère et réalise la 2ème.

Application:
Hā'019

Prenons un exemple d'illustration de ce type des deux *hamza* concordantes : Dans l'expression «*ǧā'a'aǧaluhum*» du verset 32 de «*Al-A'rāf*», *Warch* réalise la 1ère *hamza* et *déglottalise* la 2ème: «*ǧā'a 'aǧaluhum*»→ «*ǧā'aaǧaluhum*»→ «*ǧā'āǧaluhum*» ; et *Qālūn* élimine la 1ère avec sa voyelle *vocalisante* et réalise la 2ème: «*ǧā'a'aǧaluhum*» →

ويحقق الثانية، أي أنه يحذف الهمزة الأولى مع إبقاء حركتها، ويبقى الهمزة الثانية مع حركتها طبعا. ومثال هذا الصنف من الهمزتين ﴿أولياءُ أولئك﴾ من قوله ﷻ : ﴿وَمَن لَّا يُجِبْ دَاعِيَ ٱللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي ٱلْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُۥ مِن دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءُ اوْلَٰٓئِكَ فِي ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٣٢﴾﴾ [الأحقاف: 32]

محمود خليل الحصري / ورش عن نافع
Hā'017

﴿وَمَن لَّا يُجِبْ دَاعِيَ ٱللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي ٱلْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُۥ مِن دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءُ أُوْلَٰٓئِكَ فِي ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ﴿٣١﴾﴾ [الأحقاف: 31]

محمود خليل الحصري / قالون عن نافع
Hā'018

الهمزتان من كلمتين المتفقتان المفتوحتان في قراءة نافع المدني (يقول القراء إن ورشا يحقق الأولى ويسهل الثانية، والتسهيل صوتيا هو كما يذكر الدكتور سمير شريف دائما حذف الهمزة مع إبقاء حركتها. وأما قالون فيسقط الأولى ويحقق الثانية. ومثال هذا الصنف من الهمزتين ﴿جاء أجلهم﴾ من قوله ﷻ : ﴿ وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ فَإِذَا جَآءَ اجَلُهُمْ لَا يَسْتَـْٔخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٤﴾﴾ [الأعراف: 34]

محمود خليل الحصري / ورش عن نافع
Hā'019

﴿وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ فَإِذَا جَا أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ﴿٣٢﴾﴾ [الأعراف: 32]

«ǧāʼāǧaluhum».

<u>Application</u>:

🔊 *Hāʼ020*

❶ Les deux *hamza* concordantes par /i/ dans deux mots dans la lecture de *Nāfiʻ Al-madanī* (Au sujet de cette classe des deux *hamza* concordantes par /i/ dans deux mots, les *coranolecturologues* citent que *Warch* réalise la première *hamza* et *déglottalise* la deuxième, alors que *Qālūn déglottalise* la première et réalise la deuxième.

La *déglottalisation*, on le rappelle, est l'élimination de la *hamza* tout en maintenant sa voyelle *vocalisante*.

Prenons un exemple d'illustration de ce type des deux *hamza* concordantes :

<u>Application</u>1:

🔊 *Hāʼ021*

Dans l'expression «*Assamāʼiʼila*» du verset 5 de Sourate «*As-Saǧda*», *Warch* réalise la première *hamza* et *déglottalise* la deuxième :

«Assamāʼiʼila» → «Assamāʼi ila» → «Assamāʼīla»; et *Qālūn déglottalise* la première et réalise la deuxième :

«Assamāʼi ìla» → «Assamāhʼila».

<u>Application</u>2:

🔊 *Hāʼ022*

❶ Les deux *hamza* discordantes par /u/ et /a/ dans deux mots dans la lecture de *Nāfiʻ Al-madanī* (Au sujet de cette classe des deux *hamza* discordantes par /u/ et /a/ dans deux mots, *Warch* et *Qālūn* sont d'accord sur la réalisation de la première *hamza* et la substitution de la deuxième par un «*wāw*».

Prenons un exemple d'illustration :

<u>Application</u>1:

🔊 *Hāʼ023*

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع

Hāʼ020 🔊

❶ الهمزتان من كلمتين المتفقتان المكسورتان في قراءة نافع المدني (يقول القراء إن ورشا يحقق الأولى ويسهل الثانية، والتسهيل صوتيا هو كما يذكر الدكتور سمير شريف دائما حذف الهمزة مع إبقاء حركتها. وأما قالون فإنه يسهل الأولى ويحقق الثانية، أي أنه يحذف الهمزة الأولى مع إبقاء حركتها، ويبقى الهمزة الثانية مع حركتها طبعا. ومثال هذا الصنف من الهمزتين ﴿السماءِ إلى﴾ من قوله ﷻ: ﴿ يُدَبِّرُ ٱلۡأَمۡرَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ اِلَى ٱلۡأَرۡضِ ثُمَّ يَعۡرُجُ إِلَيۡهِ فِي يَوۡمٖ كَانَ مِقۡدَارُهُۥٓ أَلۡفَ سَنَةٖ مِّمَّا تَعُدُّونَ ۝٥﴾ [السجدة: 5]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Hāʼ021 🔊

﴿يُدَبِّرُ ٱلۡأَمۡرَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ إِلَى ٱلۡأَرۡضِ ثُمَّ يَعۡرُجُ إِلَيۡهِ فِي يَوۡمٖ كَانَ مِقۡدَارُهُۥٓ أَلۡفَ سَنَةٖ مِّمَّا تَعُدُّونَ ۝٤﴾ [السجدة: 4]

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع

Hāʼ022 🔊

❶ الهمزتان المختلفتان من كلمتين (الأولى مضمومة والثانية مفتوحة) في قراءة نافع المدني (لقد اتفق ورش وقالون على تحقيق الهمزة الأولى منهما وإبدال الثانية واوا، كما في ﴿نشاءُ أصبناهم﴾ من قوله ﷻ : ﴿ أَوَ لَمۡ يَهۡدِ لِلَّذِينَ يَرِثُونَ ٱلۡأَرۡضَ مِنۢ بَعۡدِ أَهۡلِهَآ أَن لَّوۡ نَشَآءُ أَصَبۡنَٰهُم بِذُنُوبِهِمۡۚ وَنَطۡبَعُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمۡ فَهُمۡ لَا يَسۡمَعُونَ ۝١٠٠﴾ [الأعراف: 100].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Hāʼ023 🔊

Dans l'expression «*nachā'u 'aṣabnāhum*» du verset 99 de Sourate «*Al-A'rāf*», *Warch* et *Qālūn* réalisent la première *hamza* et substituent la deuxième par un «*wāw*»: *«nachā'u 'aṣabnāhum» → «nachā'u 'waṣabnāhum»*.

Application2:
Hā'024

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع
Hā'024

Les deux *hamza* discordantes par /u/ et /i/ dans deux mots dans la lecture de *Nāfi' Al-madanī* (Au sujet de cette classe des deux *hamza* discordantes par /u/ et /i/ dans deux mots, *Warch* et *Qālūn* sont d'accord sur la réalisation de la première *hamza* et la substitution de la deuxième par un «*wāw*». Prenons un exemple d'illustration de ce type des deux *hamza* discordantes : Dans l'expression «*nachā'u'ilā*» du verset 5 de Sourate «*Al-Ḥaǧ*», *Warch* et *Qālūn* réalisent la première *hamza* et substituent la deuxième par un «*wāw*»: «*nachā'u'ilā*» → «*nachā'u'wilā*».

الهمزتان المختلفتان من كلمتين (الأولى مضمومة والثانية مكسورة) في قراءة نافع المدنى (لقد اتفق ورش وقالون على تحقيق الهمزة الأولى منهما وإبدال الثانية واوا، كما في ﴿نشاءُ إلى﴾ من قوله ﷻ : ﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِن كُنتُمۡ فِي رَيۡبٖ مِّنَ ٱلۡبَعۡثِ فَإِنَّا خَلَقۡنَٰكُم مِّن تُرَابٖ ثُمَّ مِن نُّطۡفَةٖ ثُمَّ مِنۡ عَلَقَةٖ ثُمَّ مِن مُّضۡغَةٖ مُّخَلَّقَةٖ وَغَيۡرِ مُخَلَّقَةٖ لِّنُبَيِّنَ لَكُمۡۚ وَنُقِرُّ فِي ٱلۡأَرۡحَامِ مَا نَشَآءُ إِلَىٰٓ أَجَلٖ مُّسَمّٗى (...) ٥﴾ [الحج: 5]

Application1:
Hā'025

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع
Hā'025

Application2:
Hā'026

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع
Hā'026

Les deux *hamza* discordantes par /a/ et /u/ dans deux mots dans la lecture de *Nāfi' Al-madanī* (Au sujet de cette classe des deux *hamza* discordantes par /a/ et /u/ dans deux mots, *Warch* et *Qālūn* sont d'accord sur la réalisation de la première *hamza* et la *déglottalisation* de la deuxième (c'est-à-dire, son élimination tout en maintenant sa voyelle) Prenons un exemple d'illustration de ce type des deux *hamza* discordantes :

الهمزتان المختلفتان من كلمتين (الأولى مفتوحة والثانية مضمومة) في قراءة نافع المدنى (لقد اتفق ورش وقالون على تحقيق الهمزة الأولى منهما وتسهيل الثانية، أى حذفها مع إبقاء حركتها، كما في ﴿جاءَ أمة﴾ من قوله ﷻ : ﴿ ثُمَّ أَرۡسَلۡنَا رُسُلَنَا تَتۡرَاۖ كُلَّ مَا جَآءَ أُمَّةٗ رَّسُولُهَا كَذَّبُوهُۖ فَأَتۡبَعۡنَا بَعۡضَهُم بَعۡضٗا وَجَعَلۡنَٰهُمۡ أَحَادِيثَۚ فَبُعۡدٗا لِّقَوۡمٖ لَّا يُؤۡمِنُونَ ٤٤﴾ [المؤمنون: 44]

Application1:
Hā'027

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع
Hā'027

Dans l'expression «*ǧā'a'ummatun*» du verset 44 de Sourate «*Al-Mūminūn*», *Warch* et *Qālūn*

réalisent la première *hamza* et *déglottalisent* la deuxième : «*ǧā ʾa ʾummatun*»⟶

«*ǧā ʾaummatun*»⟶«*ǧā ʾahummatun*»
Application2:
Hā ʾ028

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع
Hā ʾ028

❶ Les deux *hamza* discordantes par /a/ et /i/ dans deux mots dans la lecture de *Nāfiʿ Al-madanī* (Au sujet de cette classe des deux *hamza* discordantes par /a/ et /i/ dans deux mots, *Warch* et *Qālūn* sont d'accord sur la réalisation de la première *hamza* et la *déglottalisation* de la deuxième (c'est-à-dire, son élimination tout en maintenant sa voyelle) Prenons un exemple d'illustration de ce type des deux *hamza* discordantes : Dans l'expression «*tafī ʾa ʾilā*» du verset 9 de Sourate «*Al-Ḥuǧurāt*», *Warch* et *Qālūn* réalisent la 1ère *hamza* et *déglottalisent* la 2ème : «*tafī ʾa ʾilā*» → «*tafī ʾailā*» → «*tafi ʾāyilā*».
Application1:
Hā ʾ029

Application2:
Hā ʾ030

❶ الهمزتان المختلفتان من كلمتين (الأولى مفتوحة والثانية مكسورة) في قراءة نافع المدنى (لقد اتفق ورش وقالون على تحقيق الهمزة الأولى منهما وتسهيل الثانية، أي حذفها مع إبقاء حركتها، كما في ﴿تفيء إلى﴾ من قوله ﷻ : ﴿(...)وَإِن طَآئِفَتَانِ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ٱقْتَتَلُوا۟ فَأَصْلِحُوا۟ بَيْنَهُمَا فَإِنۢ بَغَتْ إِحْدَىٰهُمَا عَلَى ٱلْأُخْرَىٰ فَقَـٰتِلُوا۟ ٱلَّتِى تَبْغِى حَتَّىٰ تَفِىٓءَ إِلَىٰٓ أَمْرِ ٱللَّهِ فَإِن فَآءَتْ فَأَصْلِحُوا۟ بَيْنَهُمَا بِٱلْعَدْلِ وَأَقْسِطُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُقْسِطِينَ ﴿٩﴾﴾ [الحجرات: 9]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع
Hā ʾ029

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع
Hā ʾ030

❶ Les deux *hamza* discordantes par /i/ et /a/ dans deux mots dans la lecture de *Nāfiʿ Al-madanī* (Au sujet de cette classe des deux *hamza* discordantes par /i/ et /a/ dans deux mots, *Warch* et *Qālūn* sont d'accord sur la réalisation de la première *hamza* et la substitution de la deuxième par un «*yā ʾ*». Prenons un exemple d'illustration de ce type des deux *hamza* discordantes : Dans l'expression «*wiʿā ʾi ʾakhīh*» dans deux occurrences du verset 76 de Sourate «*Yūsuf*», *Warch* et *Qālūn* réalisent la première *hamza* et substituent la deuxième par un «*yā ʾ*»: «*wiʿā ʾi ʾakhīh*» → «*wiʿā ʾiyakhīh*».
Application1:
Hā ʾ031

Application2:
Hā ʾ032

❶ الهمزتان المختلفتان من كلمتين (الأولى مكسورة والثانية مفتوحة) في قراءة نافع المدنى (لقد اتفق ورش وقالون على تحقيق الهمزة الأولى منهما وإبدال الثانية ياء، كما في ﴿وعاء أخيه﴾ من قوله ﷻ : ﴿ فَبَدَأَ بِأَوْعِيَتِهِمْ قَبْلَ وِعَآءِ أَخِيهِ ثُمَّ ٱسْتَخْرَجَهَا مِن وِعَآءِ أَخِيهِ كَذَٰلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ مَا كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ فِى دِينِ ٱلْمَلِكِ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ نَرْفَعُ دَرَجَـٰتٍ مَّن نَّشَآءُ وَفَوْقَ كُلِّ ذِى عِلْمٍ عَلِيمٌ ﴿٧٦﴾﴾ [يوسف: 76].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع
Hā ʾ031

محمود خليل الحصرى / قالون عن نافع
Hā ʾ032

Dévoisement n.m (Dans le système phonétique arabe, c’est un élément de la dichotomie phonétique *Voisement/Dévoisement* qui correspond à un écoulement de l’air accompagnant la prononciation de certaines consonnes arabes. Techniquement, l’air continue à sortir après que la consonne soit prononcée.)

همسٌ (هو فى النظام الصوتى العربي عنصر من التقابل الصوتى جهرٌ /همسٌ، والهمس اصطلاحاً هو جريان النفس عند النطق بحرف من حروف الهمس لضعف الاعتماد عليه فى المخرج .وهو حسب سيبويه هو "وأما المهموس فهو حرف أضعف الاعتماد فى موضعه حتى جرى النفس معه." (الكتاب).)

Sourate Hūd (C’est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 121 ou 122 ou 123. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est onzième.)

هود (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 11، وعدد آياتها 121 أو 122 أو 123 باختلاف علماء العد القرآنى.)

الواو
Wāw
و

حرف الواو MP3+ MP4 https://drive.google.com/drive/folders/1A3IpJrqlRiFLTNylznG4aUAMW6NvMBj7?usp=sharing

Wāw (C'est une semi-voyelle (parfois même consonne) labiale vélaire continue et sonore.
Point d'articulation du wāw (en tant que consonne et non voyelle longue) (Le *wāw* est articulé entre les deux lèvres avec un petit arrondissement.)
Point d'articulation et prononciation :
Wāw Vidéo001

Devoir nécessaire (Les *coranolecturologues* utilisent ce terme pour exprimer :
1-Le principe du maintien des mots coraniques des erreurs évidentes.
2-Ce qui est objet d'unanimité entre les *coranolecturologues*.)

Devoir acquis (Les coranolecturologues utilisent ce terme pour exprimer le principe du maintien des mots coraniques des erreurs subtiles.)

Sourate Al-Wāqi'ah (C'est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 96 ou 97 ou 99. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est cinquante-sixième.)

Mode de lecture (Il peut avoir deux significations :
1-La lecture choisie parmi d'autres choix.
2-le mode dans le cadre de la hiérarchie des

الواو (صوت شفوى طبقى، استمرارى ، مجهور شبه حركة و أقصد بها (واو اللين).
مخرج حرف الواو (ينطق حرف الواو غير المدى بين الشفتين مع انفراج.)
مخرج الحرف وطريقة نطقه:
Wāw Vidéo001

الواجب الشرعى (المقصود به فى عرف علماء القراءات :
1ـ صيانة ألفاظ الكلمات القرآنية من اللحن الجلى.
2ـ ما أجمع عليه القراء كالإخفاء والإدغام...)

الواجب الصناعى (المقصود به فى عرف علماء القراءات : صيانة ألفاظ الكلمات القرآنية من اللحن الخفى.)

الواقعة (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 56، وعدد آياتها 96 أو 97 أو 99 باختلاف علماء العد القرآنى.)

الوجه (له فى علم القراءات معنيان:
1ـ ما يرجع إلى تخيير القارئ، مثل ثلاثة مد البدل (القصر والتوسط والإشباع) عند ورش عن نافع. 2ـ الوجه فى إطار

lectures coraniques.)

Warch (C'est l'un des deux *coranonarratologues* de l'*Imām Nāfi' Al-madanī*. Son nom complet est *Abū Sa'īd 'Uthmān Ibn Sa'īd Ibn Abdullah Ibn 'Amr Al-misrī*. Il est né en 110 de l'Hégire Le mot «*Warch*» représente en fait un surnom que lui a attribué son professeur *Nāfi' Al-madanī*, qui signifie la couleur blanche très nette, comme celle d'un fromage que fabriquaient les égyptiens. *Warch* est mort, que la miséricorde d'*Allāh* soit sur lui, en 197 de l'Hégire.)

Liaison n.f (Ce terme est utilisé par les *coranolecturologues* pour exprimer les significations suivantes :

1-Fait contraire de disjonction, du *Sakt* et de l'arrêt.

2-Fait de maintenir la liaison du *mīm du pluriel* ou du *hā' pronominal*, comme les deux occurrences du *mīm du pluriel* dans le verset 115 de sourate *Al-Mūminūn* :

Application:

Wāw001

3-C'est le contraire de la disjonction en coranographie.)

Arrêt n.m

Explain339 / Dr.Dahīm

(Cf. Conférence du Dr. Mahdi Dahīm)
(C'est conventionnellement l'arrêt sur un mot coranique pendant un instant avec intention de la reprise.)

Signes de l'arrêt utilisés conventionnellement dans le Mushaf

WāwVidéo002

*(Cf. **Conférence** du Dr. Ḥāzim Said)*
(Ce sont des symboles et signes conventionnels mis en œuvre par les

السلسلة : القراءة، الرواية ، الطريق، الوجه.)

ورش (ينظر شموس القراء فى باب الشين) (هو أحد الرواة عن الإمام نافع المدنى، وهو أبو سعيد عثمان بن سعيد بن عبدالله بن عمرو المصرى. ولد سنة 110 من الهجرة. وقد سماه شيخه ورشا، لأنه كان فى بياضه يشبه بياض الأقِط المصرى (اللبن المجفف) الذى كان المصريون يصنعونه فى زمانه. توفى ورش رحمه الله سنة 197 من هجرة سيد المرسلين.)

الوصل (يستعمل عند المقرئين بمعان ثلاثة:

1ـ ضد القطع والوقف والسكت،

2ـ إثبات الصلة مع ميم الجمع وهاء الكناية بزيادة واو أو ياء مديتين، كما هو حال ميم الجمع من الكلمتين وفق ورش عن نافع فى الآية التالية:

﴿أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ﴿١١٥﴾﴾ [المؤمنون : 115]

محمود خليل الحصرى/ ورش عن نافع .

Wāw 001

3ـ هو المقابل للفصل أو القطع، وهو من اصطلاحات علم الرسم المصحفى.)

الوقف

Explain339 / د.مهدى دهيم

(ينظر : **محاضرة** تحت عنوان : علم الوقف والابتداء، للشيخ الدكتور **مهدى دهيم**)

(هو اصطلاحا قطع الصوت على آخر الكلمة زمنًا يتنفس فيه عادة بنية استئناف القراءة.)

علامات الوقف فى اصطلاحات الضبط المصحفى

Wāw Vidéo002

(ينظر : **محاضرة** تحت عنوان : علم الوقف والابتداء، للشيخ الدكتور الشيخ **حازم سعيد حيدر**)

(هناك ست علامات للوقف، وهى:

spécialistes de lectures coraniques pour préciser les contextes coraniques ou l'arrêt (ou la pause) est obligatoire ou possible ou interdit.
On vous invite ici à être attentif à ces symboles en lisant les propos coraniques :
1-Arrêt obligatoire : C'est obligatoire de faire une pause lorsque le lecteur dans le Saint Coran rencontre le symbole en question, comme la pause sur le mot « *yasma'ūn* » du verset 36 de sourate « *Al-'an'ām* » :
<u>Application</u>:
Wāw002

2-Arrêt interdit : C'est interdit de faire une pause lorsque le lecteur dans le Saint Coran rencontre le symbole en question, comme sur le mot « *rabbukum* » du verset 24 de sourate « *An-Naḥl* » :
<u>Application</u>:
Wāw003

3-Arrêt indifférent.
4-Arrêt permis alors que la continuation de la lecture est préférable.
5-Arrêt prioritaire.
6-Arrêt sélectif, si l'on s'arrête sur une position, on ne doit pas s'arrêter sur l'autre.)
<u>Application</u>:
Wāw004

Pause signalétique

(C'est le fait d'illustrer une signification par l'arrêt.

Par exemple, l'arrêt du *Récitateur* sur le mot « *watuwaqqirūh* » du verset 9 de Sourate « *Al-Fatḥ* » :

<u>Application</u>:

Wāw005

1- ﴿م﴾، علامة الوقف الإجباري، ومثال ذلك الوقف اللازم على ﴿يسمعون﴾ من قوله ﷻ:

﴿إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ ٱلَّذِينَ يَسْمَعُونَ ۘ وَٱلْمَوْتَىٰ يَبْعَثُهُمُ ٱللَّهُ ثُمَّ إِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٣٦﴾﴾ [الأنعام: 36].

محمد صديق المنشاوي/ حفص عن عاصم .

Wāw 002

2- ﴿لا﴾، علامة الوقف الممنوع، ومثال ذلك الوقف على ﴿رَبُّكُمْ﴾ من قوله ﷻ:﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُم مَّاذَآ أَنزَلَ رَبُّكُمْ ۙ قَالُوٓا۟ أَسَٰطِيرُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿٢٤﴾﴾ [النحل: 24].

محمد صديق المنشاوي/ حفص عن عاصم .

Wāw 003

3- ﴿ج﴾ ، علامة الوقف الجائز جوازا مستوى الطرفين؛

4- ﴿صلى﴾، علامة الوقف الجائز مع كون الوصل أولى؛

5- ﴿قلى﴾، علامة الوقف الجائز مع كون الوقف أولى؛

6- ﴿∴ ∴﴾، علامة الوقف الانتقائي بحيث إذا وقف على أحد الوضعين لا يصح الوقف على الآخر، مثل ﴿ريب فيه﴾ من قوله ﷻ:

﴿الٓمٓ ﴿١﴾ ذَٰلِكَ ٱلْكِتَٰبُ لَا رَيْبَ ۛ فِيهِ ۛ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٢﴾﴾ [البقرة: 1ـ2].) محمد أيوب / حفص عن عاصم .

Wāw 004

وقف البيان (يقصد به بيان معنى لا يظهر إلا بالوقف عليه، ويعرف أيضا بوقف التمييز. ومثال ذلك: الوقف على ﴿وتوقروه﴾ من قوله ﷻ: ﴿لِّتُؤْمِنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ ۚ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٩﴾﴾ [الفتح: 9]، لأن التسبيح لا يكون إلا لله ﷻ فلو وصل لأوهم أن الرسول ﷺ اشترك فيه.)

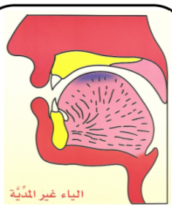
محمد صديق المنشاوي / حفص عن عاصم

Wāw 005

ي

الياء

Yā’

حرف الياء MP3+ MP4

https://drive.google.com/drive/folders/19SkimpA6iwKzzwthgHOLc0-BXGFZe00a?usp=sharing

الياء (صوت غارى، متوسط، مجهور، شبه حركة و يقصد بها (ياء اللين).

ومخرج هذا الحرف هو وسط اللسان وما يحاذيه من الحنك الأعلى، وهو مخرج مشترك لثلاثة حروف: الشين والجيم والياء)

مخرج الحرف وطريقة نطقه:

Yā’ Vidéo001

ياء الإضافة (**هي الياء الزائدة على بنية الكلمة** الدالة على المتكلم وتكون في **الاسم والفعل والحرف** ، تثبت لفظا ورسما، **الاصل فيها الاسكان والخلف فيها دائر بين الفتح والإسكان. وسنرى فيما تفرع عن هذا المصطلح بعض تطبيقات ياء الإضافة في ورش عن نافع ، نظرا لاتساعها.**)

ياء الإضافة التى بعدها ألف وصل مفردة فى قراءة نافع المدنى

(حكم هذه الياء فى قراءة نافع المدنى هو الفتح حيث

Yā’ (le *Yā’* en tant que consonne et non en tant que voyelle longue) (C’est une consonne palatale médiane sonore semi-voyelle dans certains cas. Son point d’articulation est le milieu de la langue avec ce qui suit de la partie supérieure du palais, c’est un point d’articulation commun aux lettres : *Ǧīm*, *Chīn* et *Yā’* (le *Yā’* en tant que consonne et non en tant que voyelle longue).)

Point d’articulation et prononciation :

Yā’ Vidéo001

Yā’ du locuteur (Ou *yā’* pronominal complément, c’est un *yā’* affixal qui réfère au locuteur. Il peut être lié aux substantifs, aux verbes et aux particules. Il est transcrit dans le *Muṣḥaf* graphiquement et de point de vue de prononciation. A l’origine, il est *avocalisé* ; mais la discussion à son sujet entre les *coranolecturologues* varie entre *l’avocalisation* est la vocalisation par /a/.)

«*yā’*» pronominal complément suivi d’un «*’alif*» conjonctif (de liaison) individuel dans la lecture de *Nāfi‘* (Selon *Nāfi‘*, ce type de «*yā’*» est toujours vocalisé par /a/ pour tous ses contextes dans le Saint Coran, à l’exception de trois contextes cités dans le présent article, dans lesquels ce «*yā’*» est théoriquement *avocalisé*. Prenons comme exemple

d'illustration le contexte suivant : Dans l'expression «*qawmī 'ttakhaḏū*» du verset 30 de «*Al-Furqān*», le *«yā'» bivocalisant* pour certains des *coranolecturologues*, est vocalisé par la voyelle /a/ par *Nāfi'*: «*qawmiyattakhaḏū*».

<u>*Application*</u>:

🔈 *Yā'001*

Mais, dans trois contextes du Saint Coran, le *«yā'»* pronominal est théoriquement *avocalisé* par *Nāfi'* en suivant le principe du choix en vigueur dans les lectures coraniques:

1- Dans l'expression «*innī ṣtafaytuka*» du verset 144 de Sourate «*Al-A'rāf*», le *«yā'»* pronominal complément est *avocalisé* par *Nāfi'*: «*inniṣtafaytuka*».

<u>*Application*</u>:

🔈 *Yā'002*

2- Dans l'expression «*akhī 'uchdud*» des deux versets 30 et 31 de Sourate «*Tāha*», le *«yā'»* pronominal complément est *avocalisé* par *Nāfi' Al-madanī* dans le cas de liaison bien sûr: «*akhichdud*».

<u>*Application*</u>:

🔈 *Yā'003*

3- Dans l'expression «*laytanī ttakhaḏtu*» du verset 27 de Sourate «*Al-Furqān*», le *«yā'»* pronominal complément est *avocalisé* par *Nāfi' Al-madanī*: «*laytanittakhaḏtu*».

<u>*Application*</u>:

🔈 *Yā'004*

❹ *«yā'»* pronominal complément suivi d'un «*'alif*» et d'un «*lām*» dans la lecture de *Nāfi' Al-madanī* (Selon la lecture de *Nāfi' Al-madanī* , ce type de *«yā'»* est toujours vocalisé par /a/ pour tous ses contextes dans le

وقعت، كما فى ﴿قومىَ اتخذوا﴾ فى قول الله ﷻ:

﴿وَقَالَ ٱلرَّسُولُ يَٰرَبِّ إِنَّ قَوْمِي ٱتَّخَذُواْ هَٰذَا ٱلْقُرْءَانَ مَهْجُورًا ۝٣٠﴾ [الفرقان: 30]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Yā' 001 🔈

وسكَّنَ منها ثلاثا:

1ـ فى ﴿إنى اصطفيتك﴾ من قوله ﷻ :

﴿قَالَ يَٰمُوسَىٰٓ إِنِّي ٱصْطَفَيْتُكَ عَلَى ٱلنَّاسِ بِرِسَٰلَٰتِي وَبِكَلَٰمِي فَخُذْ مَآ ءَاتَيْتُكَ وَكُن مِّنَ ٱلشَّٰكِرِينَ ۝١٤٤﴾ [الأعراف: 144]؛

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Yā' 002 🔈

2 ـ فى ﴿أخى اشدد﴾ من قوله ﷻ:

﴿وَٱجْعَل لِّي وَزِيرًا مِّنْ أَهْلِي ۝٢٩ هَٰرُونَ أَخِي ۝٣٠ ٱشْدُدْ بِهِۦٓ أَزْرِي ۝٣١﴾

[طه: 29 ـ 31]؛

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Yā' 003 🔈

3 ـ فى ﴿ليتنى اتخذت﴾ من قوله ﷻ:

﴿وَيَوْمَ يَعَضُّ ٱلظَّالِمُ عَلَىٰ يَدَيْهِ يَقُولُ يَٰلَيْتَنِي ٱتَّخَذْتُ مَعَ ٱلرَّسُولِ سَبِيلًا ۝٢٧﴾ [الفرقان: 27].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Yā' 004 🔈

❹ ياء الإضافة التى بعدها ألف ولام فى قراءة نافع المدنى (حُكم هذه الياء فى قراءة نافع المدنى هو الفتح حيث وقعت، كما فى ﴿مسنىَ الضر﴾ فى قول الله ﷻ:

Saint Coran. Prenons comme exemple d'illustration le contexte suivant : Dans l'expression «*massanī 'aḍḍurru*» du verset 83 de Sourate «*Al-'anbiyyā'*», le *«yā'»* est vocalisé par /a/ par *Nāfi' Al-madanī* : *«massaniya ḍḍurru»*.

<u>*Application*</u>:
Yā'005

➊ *«yā'»* pronominal complément quel que soit la consonne qui le suit dans la lecture de *Nāfi'* (Selon la lecture de *Nāfi'*, ce type de *«yā'»* est prononcé un *«yā'» bivocalique* pour tous ses contextes dans le Saint Coran, à l'exception de sept contextes cités dans le présent article, dans lesquels ce *«yā'»* est vocalisé par la voyelle /a/. Prenons comme exemple d'illustration le contexte suivant : Dans l'expression «*arḍī wāsi'atun*» du verset 56 de Sourate «*Al-Ankabūt*» est théoriquement *avocalisé* par *Nāfi'*: «*arḍī wāsi'atun*».

<u>*Application*</u>:
Yā'006

Mais, dans sept contextes du Saint Coran, le «*yā'*» pronominal complément est vocalisé par la voyelle /a/ par *Nāfi' Al-madanī* en suivant le principe du choix en vigueur dans les lectures coraniques:
Par exemple, dans l'expression «*waghī lillāh*» du verset 20 de Sourate «*Al-Imrān*», le «*yā'*» pronominal complément est vocalisé par /a/ par *Nāfi' Al-madanī* : «*waghiyalillāh*».

<u>*Application*</u>:
Yā'007

➊ *«yā'» pronominal complément suivi d'une hamza vocalisée par /u/ dans la lecture de Nāfi' Al-madanī* (Selon la lecture de *Nāfi'*, ce type de *«yā'»* est toujours vocalisé par /a/ pour tous ses contextes dans le Saint Coran. Prenons comme exemple d'illustration le contexte suivant :
Dans l'expression «*innī 'urīdu*» du verset 29 de Sourate «*Al-Mā' ida*», le *«yā'»* est vocalisé par la voyelle /a/ par *Nāfi' Al-madanī* :

﴿وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُۥٓ أَنِّي مَسَّنِيَ ٱلضُّرُّ وَأَنتَ أَرْحَمُ ٱلرَّٰحِمِينَ ۝٨٣﴾ [الأنبياء: 83]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Yā' 005

➊ ياء الإضافة التى بعدها سائر الحروف فى قراءة نافع المدنى (حكم هذه الياء فى قراءة نافع المدنى هو قراءتها أداء ياء مدية، كما فى ﴿أرضى واسعة﴾ فى قول الله ﷻ:

﴿يَٰعِبَادِيَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِنَّ أَرْضِي وَٰسِعَةٌ فَإِيَّٰيَ فَٱعْبُدُونِ ۝٥٦﴾ [العنكبوت: 56]،

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Yā' 006

وفتح منها سبعا، نذكر هنا مثالا واحدا على سبيل التوضيح:

﴿وجهى لله﴾ من قوله ﷻ: ﴿فَإِنْ حَآجُّوكَ فَقُلْ أَسْلَمْتُ وَجْهِيَ لِلَّهِ وَمَنِ ٱتَّبَعَنِ وَقُل لِّلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلْكِتَٰبَ وَٱلْأُمِّيِّـۧنَ ءَآسْلَمْتُمْ فَإِنْ أَسْلَمُواْ فَقَدِ ٱهْتَدَواْ وَّإِن تَوَلَّوْاْ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ ٱلْبَلَٰغُ وَٱللَّهُ بَصِيرُۢ بِٱلْعِبَادِ ۝٢٠﴾[آل عمران: 20]؛

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Yā' 007

➊ ياء الإضافة التى بعدها همزة مضمومة فى قراءة نافع المدنى (حكم هذه الياء فى قراءة نافع المدنى هو الفتح أينما وجدت، كما فى ﴿إنى أريد﴾ فى قول الله ﷻ:

﴿إِنِّيَ أُرِيدُ أَن تَبُوٓأَ بِإِثْمِي وَإِثْمِكَ فَتَكُونَ مِنْ أَصْحَٰبِ ٱلنَّارِ وَذَٰلِكَ جَزَٰٓؤُاْ ٱلظَّٰلِمِينَ ۝٢٩﴾ [المائدة: 29].

«inniya'urīdu».

<u>*Application*</u>:

Yā'008

Mais, dans deux contextes du Saint Coran, le *«yā'»* pronominal complément est prononcé un *«yā'» bivocalique* par *Nāfi'* en suivant le principe du choix en vigueur dans les lectures coraniques:

1- Dans l'expression «*bi'ahdī 'ūfi*» du verset 40 de *«Al-Baqara»*, le *«yā'»* pronominal est prononcé un *«yā'» bivocalique* par *Nāfi'*: «*bi'ahdī'ūfi*».

<u>*Application*</u>:

Yā'009

2- Dans l'expression «*'ātūnī' ufrigh*» du verset 96 de Sourate *«Al-Kahf»*, le *«yā'»* pronominal complément est prononcé un *«yā'» bivocalique* par *Nāfi'*: «*'ātūnī 'ufrigh*».

<u>*Application*</u>:

Yā'010

«yā'» pronominal complément suivi d'une hamza vocalisée par /a/ dans la lecture de Nāfi' Al-madanī (Selon la lecture de *Nāfi' Al-madanī* , ce type de *«yā'»* est toujours vocalisée par /a/ pour tous ses contextes dans le Saint Coran.

Prenons comme exemple d'illustration le contexte suivant :

Dans l'expression «*innī 'a' lamu*» du verset 33 de Sourate *«Al-Baqara»*, le *«yā'»* est vocalisé par la voyelle /a/ par *Nāfi'*: «*inniua 'a'lamu*».

<u>*Application*</u>:

Yā'011

Mais, dans sept contextes du Saint Coran, le *«yā'»* pronominal complément est prononcé un « *yā'*» *bivocalique* par *Nāfi'* en suivant le principe du choix en vigueur dans les lectures coraniques. Prenons en un exemple : Dans l'expression «*faḏkurūnī 'aḏkurkum*» du verset

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Yā'008

باستثناء موضعين، وهما: ﴿بعهدى أوف﴾ من قوله ﷻ :

﴿يَٰبَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ ٱذۡكُرُواْ نِعۡمَتِيَ ٱلَّتِيٓ أَنۡعَمۡتُ عَلَيۡكُمۡ وَأَوۡفُواْ بِعَهۡدِيٓ أُوفِ بِعَهۡدِكُمۡ وَإِيَّٰيَ فَٱرۡهَبُونِ ٤٠﴾ [البقرة: 40]؛

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Yā' 009

و﴿آتونى أفرغ﴾ من قوله ﷻ :

﴿ءَاتُونِي زُبَرَ ٱلۡحَدِيدِۖ حَتَّىٰٓ إِذَا سَاوَىٰ بَيۡنَ ٱلصَّدَفَيۡنِ قَالَ ٱنفُخُواْۖ حَتَّىٰٓ إِذَا جَعَلَهُۥ نَارٗا قَالَ ءَاتُونِيٓ أُفۡرِغۡ عَلَيۡهِ قِطۡرٗا ٩٦﴾ [الكهف: 96].)

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Yā' 010

ياء الإضافة التى بعدها همزة مفتوحة فى قراءة نافع المدنى

(حكم هذه الياء فى قراءة نافع المدنى هو الفتح أينما وجدت، كما فى ﴿إنى أعلم﴾ من قوله ﷻ: ﴿قَالَ يَٰٓـَٔادَمُ أَنۢبِئۡهُم بِأَسۡمَآئِهِمۡۖ فَلَمَّآ أَنۢبَأَهُم بِأَسۡمَآئِهِمۡ قَالَ أَلَمۡ أَقُل لَّكُمۡ إِنِّيٓ أَعۡلَمُ غَيۡبَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَأَعۡلَمُ مَا تُبۡدُونَ وَمَا كُنتُمۡ تَكۡتُمُونَ ٣٣﴾ [البقرة: 33].

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Yā' 011

إلا أنه أدى سبعا من هذه الياءات ياءات مدية ، على مبدأ الاختيار فى القراءات، نذكر هنا مثلا واحدا على سبيل التوضيح فقط: ﴿فاذكرونى أذكركم﴾ من قوله ﷻ:

﴿فَٱذۡكُرُونِيٓ أَذۡكُرۡكُمۡ وَٱشۡكُرُواْ لِي وَلَا

152 de *«Al-Baqara»*, le *«yā'»* pronominal est prononcé un *«yā'» bivocalique* par *Nāfi'*: *«fadkurūnī' adkurkum»*.

<u>Application</u>:

Yā'012

Yā' pronominal complément suivi d'une hamza vocalisée par /i/ dans la lecture de Nāfi' (Selon la lecture de *Nāfi'*, ce type de *yā'* est toujours vocalisé par /a/ pour tous ses contextes dans le Saint Coran.

Prenons comme exemple d'illustration le contexte suivant :

Dans l'expression *«yadī 'i'layka»* du verset 28 de Sourate *«Al-Mā'ida»*, le *yā'* est vocalisé par la voyelle /a/ par *Nāfi' Al-madanī* : *«yadiya 'i'layka»*.

<u>Application</u>:

Yā'013

Mais, dans sept contextes du Saint Coran, le *yā'* pronominal complément est prononcé un *yā' bivocalique* par *Nāfi'* en suivant le principe du choix en vigueur dans les lectures coraniques.

Prenons en un exemple :

Dans l'expression *«anẓirnī 'ilā»* du verset 14 de Sourate *«Al-A'rāf»*, le *yā'* pronominal complément est prononcé un *yā' bivocalique* par *Nāfi'*: *«anẓirnī 'ilā»*.

<u>Application</u>:

Yā'014

«yā'» additionnel (Le *«yā'»* additionnel est tout *«yā'»* extrême supplémentaire maintenu dans la récitation mais non réalisé graphiquement dans le *Muṣḥaf*.

On cite ici un exemple d'illustration de sourate *Al-Fağr* selon deux narrations différentes :

<u>Application</u>:

تَكْفُرُونِ ﴿١٥٢﴾ [البقرة: 152]؛

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Yā' 012

ياء الإضافة التى بعدها همزة مكسورة فى قراءة نافع المدنى (حكم هذه الياء فى قراءة نافع المدنى هو الفتح أينما وجدت، كما فى ﴿يدى إليك﴾ فى قول الله ﷻ:

﴿لَئِنۢ بَسَطتَ إِلَيَّ يَدَكَ لِتَقۡتُلَنِي مَآ أَنَا۠ بِبَاسِطٖ يَدِيَ إِلَيۡكَ لِأَقۡتُلَكَۖ إِنِّيٓ أَخَافُ ٱللَّهَ رَبَّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴿٢٨﴾﴾ [المائدة: 28]؛

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Yā' 013

إلا أنه نطق سبعا من هذه الياءات ياءات مدية، كما فى المثال التوضيحى التالى : ﴿أنظرنى إلى﴾ فى قوله ﷻ :

﴿قَالَ أَنظِرۡنِيٓ إِلَىٰ يَوۡمِ يُبۡعَثُونَ ﴿١٤﴾﴾ [الأعراف: 14]

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Yā' 014

الياء الزائدة (الياء الزائدة هى كل ياء متطرفة وزائدة فى التلاوة على رسم المصاحف العثمانية، وتكون فى الاسماء والأفعال فقط.

نذكر كمثال توضيحى بعض الياءات الزوائد من سورة الفجر ب ورش عن نافع ونقارن مع حفص عن عاصم: ﴿فَأَمَّا ٱلۡإِنسَٰنُ إِذَا مَا ٱبۡتَلَىٰهُ رَبُّهُۥ فَأَكۡرَمَهُۥ وَنَعَّمَهُۥ فَيَقُولُ رَبِّيٓ أَكۡرَمَنِ ﴿١٥﴾ وَأَمَّآ إِذَا مَا ٱبۡتَلَىٰهُ فَقَدَرَ عَلَيۡهِ رِزۡقَهُۥ فَيَقُولُ رَبِّيٓ أَهَٰنَنِ ﴿١٦﴾﴾ [الفجر: 15-16]؛

محمود خليل الحصرى / ورش عن نافع

Yā’ 015

﴿فَأَمَّا ٱلۡإِنسَٰنُ إِذَا مَا ٱبۡتَلَىٰهُ رَبُّهُۥ فَأَكۡرَمَهُۥ وَنَعَّمَهُۥ فَيَقُولُ رَبِّيٓ أَكۡرَمَنِ ۝١٥ وَأَمَّآ إِذَا مَا ٱبۡتَلَىٰهُ فَقَدَرَ عَلَيۡهِ رِزۡقَهُۥ فَيَقُولُ رَبِّيٓ أَهَٰنَنِ ۝١٦﴾ [الفجر: 15ـ16]؛

محمد صديق المنشاوى / حفص عن عاصم

Yā’ 016

يس (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 36، وعدد آياتها 83 أو 82 باختلاف علماء العد القرآنى. ومن أسمائها قلب القرآن.)

يعقوب الحضرمى (ينظر شموس القراء فى باب الشين) (هو أبو محمد يعقوب بن إسحاق الحضرمى البصرى. وهو إمام أهل البصرة فى القراءة، بعد شيخها وإمامها أبى عمرو ابن العلاء. ولد سنة 117 من الهجرة وتوفى رحمه الله سنة 205 من هجرة الرسول صلى الله عليه وسلم. وتعتبر قراءة يعقوب الحضرمى من العشر المتواترة.)

يوسف (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 12، وعدد آياتها 111 باتفاق علماء العد القرآنى.)

يونس (سورة ~) (هى سورة مكية ترتيبها فى المصحف الشريف 10، وعدد آياتها 110 أو 109 باختلاف علماء العد القرآنى.)

Yā’015

<u>Application</u>:

Yā’016

Sourate Yāsīn (C’est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 83 ou 82. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est trente-sixième.)

Ya‘qūb Al-Ḥaḍramī Al-baṣrī (C’est *Abū Mohammed Ya‘qūb Al-Ḥaḍramī Al-baṣrī*. *Ya‘qūb Al-Ḥaḍramī* était l’*Imām* de lecture à *Al-Baṣra*, après le *Chaykh* et l’*Imām ‘Amr Ibn ’Al‘alā’*.
Sa lecture fait partie des dix lectures coraniques admises et authentifiées de la voie de «*Tayyiba*». Il est né en 117 de l’Hégire, et il est mort, que la miséricorde d’*Allah* soit sur lui, en 205 de l’Hégire.)

Sourate Yūsuf (C’est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets est à l’unanimité 111. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est douzième.)

Sourate Yūnus (C’est une Sourate Mecquoise dont le nombre de versets peut être selon les lectures coraniques 109 ou 110. Son ordre dans le *Muṣḥaf* est dixième.)

لائحة المصادر والمراجع الأساسية

Bibliographie

1) إبراهيم بن سعيد الدوسري، مختصر العبارات لمعجم مصطلحات القراءات، دار الحضارة للنشر والتوزيع، 1429 هجرية موافق 2008 ميلادية، الرياض.
2) إبراهيم محمد الجرمي، معجم علوم القرآن، دار القلم، دمشق، 1422 هـ موافق 2001.
3) ابن قيم الجوزية، كتاب الفوائد المشوق إلى علوم القرآن وعلم البيان، مطبعة السعادة، مصر، ط.1، 1327هـ.
4) أبو جعفر ابن الباذش، الإقناع في القراءات السبع ، جامعة أم القرى.
5) أبو عبدالرحمان عاشور خضراوي الحسني، أحكام التجويد ب ورش عن نافع من طريق الأزرق، مكتبة الرضوان، مصر، 2005.
6) أبو عبدالله الحسين بن أحمد بن خالويه الهمذاني النحوي الشافعي،إعراب القراءات السبع وعللها، مكتبة الخانجي، القاهرة، 1413 هـ موافق 1992.
7) أبو عمرو عثمان بن سعيد الداني، المحكم في نقط المصاحف.
8) أحمد بن سعد المطيري، أسانيد القراءات ومنهج القراء في دراستها، جامعة الإمام محمد بن سعود الإسلامية،2013.
9) أحمد خالد شكري، الترجيح والتعليل لرسم وضبط بعض كلمات التنزيل.
10) أحمد محمود عبدالسميع الحفيان، أشهر المصطلحات في فن الأداء وعلم القراءات ويليه متن الدرة المضية في القراءات الثلاثة المتممة للعشرة لابن الجزري، 1422 هـ موافق 2001 مـ، دار الكتب العلمية، بيروت، لبنان.
11) أحمد مختار عمر و عبدالعال سالم مكرم، معجم القراءات القرآنية مع مقدمة في القراءات وأشهر القراء، المجلد الأول، الطبعة الثانية 1408 هجرية موافق 1988 ميلادية، مطبوعات جامعة الكويت.
12) الاختيار عند القراء مفهومه مراحله وأثره في القراءات، بحث لنيل درجة الماجستير، إعداد الطالب أمين بن إدريس بن عبدالرحمان فلاته، السعودية.
13) أرجوزة البيضاوي في التجويد.
14) أسامة بن عبدالوهاب، الدرر البهية في شرح المقدمة الجزرية في علم التجويد، مكتبة الإيمان للطباعة النشر والتوزيع، الطبعة الثانية 2005/ 1425 .
15) الإمام أبو عمرو عثمان بن سعيد بن عثمان بن سعيد بن عمرو الداني، التيسير في القراءات السبع، دار الكتاب العربي، بيروت 1404 /1984.
16) أماني بنت محمد عاشور، الأصول النيرات في القراءات، مدار الوطن للنشر، الطبعة الثالثة 2011.
17) توفيق إبراهيم ضمرة، إتباع الأثر في قراءة أبي جعفر بروايتي ابن جماز وابن وردان من طريق الدرة، المكتبة الوطنية،1427 هـ موافق 2007 م، الأردن.
18) توفيق إبراهيم ضمرة، أحسن البيان في شرح طرق الطيبة لرواية حفص بن سليمان، المكتبة الوطنية،1430 هـ موافق 2009 م، الأردن.
19) توفيق إبراهيم ضمرة، أحسن صحبة في رواية الإمام شعبة من قراءة عاصم بن أبي النجود الكوفي من طريق الشاطبية، المكتبة الوطنية،1427 هـ موافق 2007 م، الأردن.
20) توفيق إبراهيم ضمرة، الإتقان في نطق بعض ألفاظ القرآن لرواية حفص بن سليمان من طريق الشاطبية، المكتبة الوطنية، 2006 م، الأردن.
21) توفيق إبراهيم ضمرة، الجسر المأمون إلى رواية قالون من طريق الشاطبية، المكتبة الوطنية،1430 هـ موافق 2009 م، الأردن.
22) توفيق إبراهيم ضمرة، الطريق المنير إلى قراءة بن كثير بروايتي البزي وقنبل من طريق الشاطبية، المكتبة الوطنية،1423 هـ موافق 2006 م، الأردن.
23) الحافظ أبي الخير محمد بن محمد الدمشقي الشهير بابن الجزري، المتوفي سنة 833، النشر في القراءات العشر.
24) حمدي سلطان حسن أحمد العدوي، القراءات الشاذة دراسة صوتية ودلالية، دار الصحابة للتراث ، طنطا، مصر، 1427هـ موافق 2002.

25) السالم محمد محمود أحمد الجكني، أصول قراءة نافع بين الشاطبي وابن بري (من خلال كتاب التيسير).
26) سمير شريف استيتية، القراءات القرآنية بين العربية والأصوات اللغوية منهج لساني معاصر، عالم الكتب الحديث، 2005، الأردن.
27) السيد بن أحمد بن عبدالرحيم، الأقوال الجلية في الضاد الظائية والضاد الطائية، 1423هـ موافق 2003 مـ، الرياض.
28) السيد بن أحمد بن عبدالرحيم، الحلقات المضيئات من سلسلة أسانيد القراءات،المجلد الأول، 1422هـ موافق 2002 مـ، الرياض.
29) السيد بن أحمد بن عبدالرحيم، الحلقات المضيئات من سلسلة أسانيد القراءات،المجلد الثاني، 1422هـ موافق 2002 مـ، الرياض.
30) الشيخ أحمد بن عثمان الشنقيطي، استخلاص الأحكام للقانع برواية قالون من الدرر.
31) الشيخ سيدي إبراهيم المارغيني المفتي المالكي بالديار المصرية، النجوم الطوالع على الدرر اللوامع في أصل مقرأ الإمام نافع، دار الفكر للطباعة والنشر والتوزيع،بيروت، لبنان، 1995/1415.
32) صالح بن محمد الرشيد، المتحف في أحكام المصحف، المجلد 1، مؤسسة الريان – لبنان، 2003.
33) صالح بن محمد الرشيد، المتحف في أحكام المصحف، المجلد 2، مؤسسة الريان – لبنان، 2003.
34) صالح بن محمد الرشيد، المتحف في أحكام المصحف، المجلد 3، مؤسسة الريان – لبنان، 2003.
35) عبدالبديع النيرباني، الجوانب الصوتية في كتب الاحتجاج للقراءات القرآنية، دار الغوثاني للدراسات القرآنية،2005، دمشق.
36) عبدالحليم بن محمد الهادي قابة، القراءات القرآنية تاريخها ثبوتها حجيتها وأحكامها، دار الغرب الإسلامي، 1999، بيروت، لبنان.
37) عبدالرحمان بن إبراهيم المطرودي، الأحرف القرآنية السبعة، 1411 هجرية موافق 1991 ميلادية، دار عالم الكتب للطباعة والنشر والتوزيع، الرياض.
38) عبدالصبور شاهين، القراءات القرآنية في ضوء علم اللغة الحديث، مكتبة الخانجي، القاهرة.
39) عبدالعلي المسئول، مصطلحات علم القراءات القرآنية وما يتعلق به، دار السلام للطباعة والنشر والتوزيع والترجمة، القاهرة، 1428 هـ موافق 2007.
40) عبدالقادر الهيتي، ما انفرد به كل من القراء السبعة وتوجيهه في النحو العربي، منشورات جامعة قان يونس، بنغازي، 1996.
41) القرآن الكريم برواية الليث بن خالد وبالهامش ما خالفه فيه الدوري عن الكسائي،إشراف توفيق أبراهيم ضمرة، ط 1، دار الفكر ناشرون وموزعون،عمان الأردن، 2004.
42) القرآن الكريم برواية حفص وبالهامش رواية شعبة ،إشراف توفيق أبراهيم ضمرة، ط 1، دار الفكر ناشرون وموزعون،عمان الأردن، 2009.
43) القرآن الكريم برواية هشام بن عمار وبالهامش ما خالفه فيه ابن ذكوان عن ابن عامر الشامي،إشراف توفيق أبراهيم ضمرة، ط 1، دار الفكر ناشرون وموزعون،عمان الأردن، 2009.
44) محمد أحمد الصغير، القراءات الشاذة وتوجيهها النحوي، دار الفكر، دمشق، 1999.
45) محمد أحمد معبد، الملخص المفيد في علم التجويد، دار السلام للطباعة والنشر والتوزيع والترجمة، الطبعة 8، 2003.
46) محمد أديب عبدالواحد جمران، معجم الفصيح من اللهجات العربية وما وافق منها القراءات القرآنية، مكتبة العبيكان، 1421هـ موافق 2000مـ ، الرياض.
47) محمد السيد أحمد عزوز، موقف اللغويين من القراءات القرآنية الشاذة، عالم الكتب،، 1422هـ موافق 2001 مـ، بيروت، لبنان.
48) محمد بن عبد الملك المنتوري ، شرح الدرر اللوامع في أصل مقرأ الإمام نافع، تحقيق :الصديقي سيدي فوزي، مطبعة النجاح الجديدة، الدارالبيضاء – المغرب.
49) محمد سالم محيسن، المقتبس من اللهجات العربية والقرآنية، مؤسسة شباب الجامعة للطباعة والنشر والتوزيع، الإسكندرية، 1982.
50) محمد عصام مفلح القضاة، الواضح في أحكام التجويد عنوان الكتاب، دار النفائس للنشر والتوزيع، الأردن، الطبعة 3، 1998.
51) محمد فهد خاروق، الميسر في القراءات الأربع عشرة، دار الكلم الطيب،دمشق - بيروت، 2000/1420.

52) محمد قمحاوي، البرهان في تجويد القرآن، المكتبة الثقافية، بيروت.
53) محمد محمد محمد سالم محيسن، الإرشادات الجلية في القراءات السبع من طريق الشاطبية، دار محيسن للطباعة والنشر والتوزيع، 1426/ 2005، القاهرة.
54) محمد نبهان بن حسين مصري، الإستبرق في ورش عن نافع من طريق الأزرق، جامعة أم القرى، الطبعة 2 1428/ 2007.
55) محمود بن رأفت بن زلط، أحكام التجويد والتلاوة، مؤسسة قرطبة، الهرم، 1427 / 2006 .
56) محمود خليل الحصري شيخ المقارئ المصرية ، أحكام قراءة القرآن الكريم، دار البشائر الإسلامية ، ضبط نصه وعلق عليه محمد طلحة بلال منيار، 1999.
57) المصحف الشريف الحسني المسبع ب ورش عن نافع طريق الأزرق، طبع بالمغرب، 1417 هجرية موافق 1997 ميلادية.
58) المصحف الشريف الملون بالقراءات العشر المتواترة من طرق الشاطبية والدرة والطيبة ، الطبعة الثانية 1414 هجرية موافق 1994 ميلادية، دار المهاجر للنشر والتوزيع، العربية السعودية.
59) المصحف الشريف برواية ابن جماز عن أبي جعفر المدني من طريق التحبير والدرة ، مصدر التحميل: الشبكة الإسلامية www.islamweb.net
60) المصحف الشريف برواية ابن ذكوان عن ابن عامر الشامي، مصدر التحميل: الشبكة الإسلامية www.islamweb.net
61) المصحف الشريف ب ابن وردان عن أبي جعفر المدني من طريق التحبير والدرة ، مصدر التحميل: الشبكة الإسلامية www.islamweb.net
62) المصحف الشريف بأبو الحارث عن الكسائي ، مصدر التحميل: الشبكة الإسلامية www.islamweb.net
63) المصحف الشريف برواية إدريس الحداد عن خلف الكوفي من طريق التحبير والدرة، مصدر التحميل: الشبكة الإسلامية www.islamweb.net
64) المصحف الشريف برواية إسحاق الوراق عن خلف الكوفي من طريق التحبير والدرة، مصدر التحميل: الشبكة الإسلامية www.islamweb.net
65) المصحف الشريف بالبزي عن ابن كثير ، مصدر التحميل: الشبكة الإسلامية www.islamweb.net
66) المصحف الشريف بالدوري عن أبي عمرو البصري، مصدر التحميل: الشبكة الإسلامية www.islamweb.net
67) المصحف الشريف بالدوري عن الكسائي، مصدر التحميل: الشبكة الإسلامية www.islamweb.net
68) المصحف الشريف بالسوسي عن أبي عمرو ، مصدر التحميل: الشبكة الإسلامية www.islamweb.net
69) المصحف الشريف ب حفص عن عاصم ، مصدر التحميل: الشبكة الإسلامية www.islamweb.net
70) المصحف الشريف ب خلاد عن حمزة بن حبيب الكوفي، مصدر التحميل: الشبكة الإسلامية www.islamweb.net
71) المصحف الشريف بخلف عن حمزة بن حبيب، مصدر التحميل: الشبكة الإسلامية www.islamweb.net
72) المصحف الشريف برواية روْح عن يعقوب وبالهامش ما خالفه من رواية رويس من طريق الدرة، الأردن، هجرية1431 موافق 2010 ، مصدر التحميل: منتدى طريق القراءات www.qeraatway.com
73) المصحف الشريف ب شعبة عن عاصم، مصدر التحميل: الشبكة الإسلامية www.islamweb.net
74) المصحف الشريف ب قالون عن نافع ، مصدر التحميل: الشبكة الإسلامية www.islamweb.net
75) المصحف الشريف ب قنبل عن ابن كثير، مصدر التحميل: الشبكة الإسلامية www.islamweb.net
76) المصحف الشريف ب هشام عن ابن عامر ، مصدر التحميل: الشبكة الإسلامية www.islamweb.net
77) المصحف الشريف ب ورش عن نافع ، مصدر التحميل: الشبكة الإسلامية www.islamweb.net
78) المصطلحات الصوتية والنحوية عند البصريين في القرن الثاني والثالث الهجريين، بحث لنيل شهادة الدكتوراه، إعداد الطالبة زهيرة قروي، الجزائر.
79) موقع نون للقرآن وعلومه: .www.nquoran.com
80) يوسف الخليفة أبو بكر، أصوات القرآن كيف نعلمها ونتعلمها، مكتبة الفكر الإسلامي، الخرطوم، 1392 هـ موافق 1973م.

أسأل الله عز وجل أن ينفع بهذا العمل ويجعلَه خالِصا لوجهه الكريم، وأسـأله عز وجل أن يرحم به المؤلفَ، ويقيلَ عثراته، ويغفرَ ذنوبَه، ويستر عيوبَه، وسوء أدبه من خلقه عز وجل،

وأسأل الله تعالى أن يرحم به القارئ والمستمع وكلَّ من أسهم في استقامة عوده بتوجيه أو تصحيح أو تنقيح،

وأسأل الله تعالى أن يرحم به الأحياء والأموات، ويوحد به القلوب، ويصلح به حال الأمة، ويبلغَه إلى روح سيدنا محمد بن عبدالله، صلى الله وعليه وسلم وعلى آله وصحبه ومن والاه، وإلى أرواح جميع خدام كتابه عز وجل، أحياء أو أمواتا، جنا أو إنسا، علماء أو متعلمين، ﴿وَقُلِ ٱعۡمَلُواْ فَسَيَرَى ٱللَّهُ عَمَلَكُمۡ وَرَسُولُهُۥ وَٱلۡمُؤۡمِنُونَۖ وَسَتُرَدُّونَ إِلَىٰ عَٰلِمِ ٱلۡغَيۡبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمۡ تَعۡمَلُونَ ١٠٥﴾ [التوبة: 105]

والله من وراء القصد،

العبد الفقير إلى مولاه عز وجل، نورالدين حالي